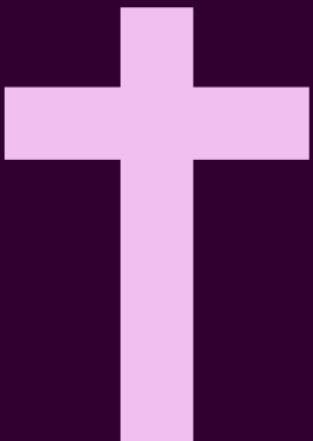

NMÎ MÎ U KÓPU DYUU

The New Testament in the Rossel Language, also called the
Yele Language, of Papua New Guinea

**NMÎ MÎ U KÓPU DYUU
The New Testament in the Rossel Language, also called
the Yele Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Yele Rossel long Niugini**

copyright © Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2011-2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yele Rossel (Yele)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-11-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

f23d3065-5277-5598-adb2-6416a21ad128

Contents

Mátiyu	1
Mak	94
Luukí	148
Njon	241
Dpodo	303
Lóma	387
1 Kódin	425
2 Kódin	463
Nkalásiya	490
Epeso	505
Pilipay	518
Kílosa	528
1 Tesaloníka	538
2 Tesaloníka	546
1 Timoti	551
2 Timoti	562
Taitas	570
Pilimon	575
Hipílu	578
Njems	608
1 Pita	619
2 Pita	631
1 Njon	637
2 Njon	647
3 Njon	649
Njuda	651
Tpyuu	655

MÁTIYU

Yesu p:uu ndiye pyu yoo
yi vy:o, pi ngmê u pi Mátiyu.
Yesu u kuwó, pi yilî Mátiyu
p:uu dnye ndiye. Yoo woni
alanté a nuw:o nyédi, dpo, Yi
yéli yi vy:o pini ngmê ngê ala
puku dmi yinê d:êê ngê. Woni
yoo alanté a nuw:o nyédi,
dpo, Mátiyu ngê chóó d:êê
ngê.

*Yesu Kédisu u tii
Luukî 3:23-38*

¹ Yesu Kédisu King Dépidi u
tii nedê pini ngmê, ala u tii.
Myenté yi Dépidi Epîlaham u
tii nedê pini.

² Epîlaham tp:oo Yisak,
Yisak tp:oo Njakóp.

Njakóp tp:oo yoo, Njuda
mbwémi knî, yélini
Yichip dnyen:aa ya.

³ Njuda tp:oo dê Pedes
mbwémi Seda. Yi pye u pi
Tema.

Pedes tp:oo Hesîdon,
Hesîdon tp:oo Lamî.

⁴ Lamî tp:oo Aminatap,
Aminatap tp:oo Nason.

Nason tp:oo Salîmon.

⁵ Salîmon u tii nedê pi ngmê
chópu, u pi Mbówas, u pye La-
hap.

Mbówas tp:oo Opédi, u pye u
pi Luti.

Opédi tp:oo Njési, ⁶ Njési
tp:oo King Dépidi.

Dépidi tp:oo Solomon, u pye
pyópuni Dépidi ngê Yu-
daiya kwulo a pwââ.

⁷ Solomon tp:oo Lehopówam,
Lehopówam tp:oo Apaicha.

Apaicha tp:oo Asa. ⁸ Asa
tp:oo Njehosîpat.

Njehosîpat tp:oo Njódam,
Njódam tp:oo Yusaiya.

⁹ Yusaiya tp:oo Njótam,
Njótam tp:oo Ehas.

Ehas tp:oo Hesîkaiya.
¹⁰ Hesîkaiya tp:oo Manasa.

Manasa tp:oo Amon, Amon
tp:oo Njósaiya.

¹¹ Njósaiya tp:oo yoo,
Njekînaiya mbwémi knî. Yi
dini ghi ngê Mbáilon tpémi
y:oo Njedusalem a pw:oo
ngópu, Yisîléli tpémi Mbáilon
níuw:o tumo.

¹² U kuwó dini ghi ngê
Njekînaiya tp:oo Siyaltiyéli mî
pyodo.

Siyaltiyéli tp:oo Sedapapel.

Sedapapel u dye ghi ngê,
Yisîléli tpémi Njedusalem
mê diyé dniye, p:aa mêmî
lâmô ngópu.

¹³ Sedapapel tp:oo
Apiyuda.

Apiyuda tp:oo Elayakim,
Elayakim tp:oo Asó.

¹⁴ Asó tp:oo Sadóki, Sadóki
tp:oo Akim.

Akim tp:oo Eliyuda.

¹⁵ Eliyuda tp:oo Eliyesa.
Eliyesa tp:oo Matan, Matan
tp:oo Njakóp.

¹⁶ Njakóp tp:oo Njósép, pini
n:ii Méli u moo.

Yi Méli Yesu u pye, pini n:ii
Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê,
nmî kada pini ngê a pyódu
ngê.

¹⁷ Pi dyêêdî y:a mê páádi
mî loo, kn:ââ Epîlaham, nkoo
Dépidi. Pi dyêêdî mê y:a mê
páádi mî loo, kn:ââ Dépidi,
nkoo Mbáilon tpémi y:oo
Yisîléli tpémi Mbáilon u

ngwo ñuw:o tumo. Pi dyêêdî mêt y:a mêt páádi mî loo, yed:oo Yesu Kédisu mî ta.

*Yesu Kédisu u ngwo pyodo
Luukî 2:1-7*

¹⁸ Yesu Kédisu alanté ta. U pye Méli, Njósép u yémî p:uu yidoo kwo. Ghélî daangê yéé knopwo, u lama yaa wo, apê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê tp:ee a mêmê ngmêdê kââ. * ¹⁹ U moo Njósép, pi mb:aa. U yi u ngwo dêpwo kwo, Méli u pi yoo vy:o nî dyênê, u yi u ngwo doo kwo, Méli tumutumu nî kpîp. ²⁰ Yi kópu p:uu dpodombiy:e doo nuw:o, mgîdî ngmê ngê nmî Lémi u enjel ngma a wâdîvyîngô, kwo, Njósép, Dépidi u tii nedê pini. Kwo, Kópuni Méli ngê pyodo, p:uu kidimê nuw:o. Kwo, Méli dpî nya ngi, ngmâm ngê dpî pyódu ngi. Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê tp:ee u mêmê yinê dê kââ. ²¹ Kwo, Tpémini wa tpyé, u pi dpî ntaa ngi, Yesu, mu kópu u dîy:o u yoo yinê wa ngee té, yi yikî dmi u pwo wa ghay. (Yesu u nt:u kópu, yoo yi Mbwámê.) *

²² Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê a d:êê ngê, Chóó Lémi ngê yinté a ntiye ngê. Yi kópu ala,

²³ Kwodo ngmê mbwili ngê wa ghê,

tp:ee ngmêwa tpyé, u pi Imanuwel.

(Imanuwel u nt:u kópu, Chóó Lémi nmî p:uu a t:a.) *

²⁴ Dini ghi n:ii ngê Njósép nyaa wo, kópuni enjel ngê u wóó k:oo u kwo mînê vyu, yi kópu d:uu ngê, Méli nyââ, u kpâm ngê pyódu ngê, ²⁵ ngmêngê kópu nongo daangmê mdo ngópu, u dî mî tpamê wo. Njósép ngê tp:ee u pi nt:ângo, Yesu.

2

Mââwe ndîî knî y:oo Yesu u ngwo mî m:uu ngópu

¹ Yesu p:aani n:ii ta, u pi Petîlem, Njuda Wee u kwo p:aani ngmê. Yi dini ghi ngê Helodi king ngê doo ya. Kââdî kwéli dpo kee, mââwe ndîî knî ngmê y:i a ndê dniye, Njedusalem mî taa dniye. Pudu knî yi kakêmê chámêchámê yi tpóknî yi lama mb:aamb:aa ngê doo ya. ² Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, Nju tpémi yi kada pini knî ye póó dniye, yepê, Tpémini nmyi king ngê wa pyódu, ló y:i ta? Yepê, Dini ghi n:ii ngê a ta, u pudu nmî p:o kímmo móodu. Yepê, Yi tpómu yidun:aa châpu, u l:êê dîy:o nmo lee dniye. ³ King Helodi ngê dini ghi n:ii ngê yi kópu nyongo, ghê u mêmê ghipé wo, u nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo. Njedusalem tpémi yi nuw:onuw:o u kópu ngê mye pyodo. ⁴ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo a danê too, dêêpî pyu yoo myedê danê too, ye póó wo, yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, dini ghi n:ii ngê wa t:aa, ló p:aani wa t:aa? ⁵ Kwo,

* **1:18:** Luukî 1:27,35 * **1:21:** Luukî 1:31 * **1:23:** Is 7:14

Petîlem wa t:aa, Njuda Wee u kwo. Kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê alanté a kwo,

⁶ Njuda Wee u kwo p:aani n:ii u pi têdê, Petîlem,

dîyo u pi ndîî ngê wa pyôdu, mu kópu u dîy:o dîyo yi p:aani pi ngmêwa t:aa,

pini n:ii ngê a yoo Yisîléli tpémi adî y:enê dé.

⁷ Wod:oo Helodi ngê yi mâtâwe yoo tumutumu a danê too, yepê, Ló wéni ngê yi pudu mwiyé nmyinê m:uu ngópu? Dini ghi n:ii ngê u kakêmê u kwo chámê ngópu, ⁸ wod:oo Petîlem dy:ââ too, yepê, Yi tpémi mb:aamb:aa ngê dpímo pyw:ee yó. Yepê, Dmyinén:aa pyw:ee knomomê, amêma a ka modo vyi yó, u nkwo wanî lê, an:uu châpu. ⁹⁻¹⁰ Wod:oo kada a y:ee ngópu. Puduni yi p:o a m:uu ngópu, maa p:uu yi pudu mêt m:uu ngópu, dnye yâmuyâmu. Yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. Tpómu kwéli doo a ya, yi pudu y:i mî ghê wo, yi tpémi u ngwo a pyw:ee ngópu. ¹¹ Ngomo k:oo yi kee dniye, apê, U pye vyââ mu tóó. Yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo ghê dniye, u ngwo châpu ngópu. Yi péé dmi kpêmî ngópu, tpile mb:aa knî u kwo ngmê y:ee ngópu, nkól ngmê, pîdánkinsens myomo, mêt pyolo. Yi tpile knî yi pywuu dmi pââ ndîî dé.

¹² Dini ghi n:ii ngê yi p:o mêt nyé diyédiyé, Chóó Lémi ngê wóó k:oo yepê, Helodi ka

máádi nangê kwolo. Wod:oo kn:aa máádi m:uu kalê ngópu.

Njósép mupwoknî Yichip u ngwo lee dniye

¹³ Mââwe yoo yi lee dniye, Njósép ngê nmî Lémi u enjel wóó k:oo ngmê módu, kwo, A piidi. Kwo, Méli ghee yi k:ii mbêpê dmyeno, Yichip nûw:o dé, y:i dmyinén:aa ya, u dî ngâ am:aa vyi. Kwo, Helodi ngê ye tpémi u nmy:uu kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Kwo, Wa a pyw:ee knomomê, wa vy:a. ¹⁴ Wod:oo yi mgidî vy:o Njósép a pii wo, Méli ghee yi k:ii kada a y:ee ngópu, Yichip dîyo mî taa dniye. ¹⁵ Y:i dnyen:aa ya, u dî Helodi mî pwene. Nmî Lémi ngê chóó u kópu u ngwo a ntiye ngê, kópuni puku yedê alanté a tóó,

A tp:ee Yichip doon:aa ya, y:i u kwo nîmo mbwolo, u ngwo a loo.

Helodi ngê tp:ee yilî u ngwo vyâ

¹⁶ Helodi ghêlî daangê pwene, dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini knî y:oo até dê dóó nê, yi p:o maa diyé dmi, wod:oo d:ud:umbiy:e nod:e wo. Wéni n:ii mwiyé u kwo kêmâ ngópu, nuw:o kwólu, apê, Yi tpémi ngê m:ââ miyó doongê ndîî. U lede knî ye yepê, Petîlem dmyinê lêpî, tpémini kamî dê taa dmi, n:ii knî y:oo m:ââ miyó doongê ma ngópu, dp:uu vyâ tóó. Wod:oo lee dniye, yinté mî d:uu ngópu, Petîlem Wee u kwo tp:ee mât kamî yintómu vyâ tumo. ¹⁷ Kópuni

Njedîmaiya ngê yi wee p:uu
wunê a d:êê ngê, yi lede knî
y:oo yi ngwo ntiye ngópu. Yi
kópu ala,

¹⁸ Laama Wee u kwo mbê
ndiî ngê dê pyódu.

Lechel u too pee yoo yi
tp:ee yoo yi l:êê dîy:o ka mbê
té.

Ka mbê té. Doo u ntââ
pi ngê yi nuw:o dmi daawa
l:âmo,

mu kópu u dîy:o yi tp:ee yoo
yi ghê dmi daa pyede.

*Njósép mupwoknî Yisîléli u
ngwo mêm diyé dniye*

¹⁹ Dini ghi n:ii ngê Helodi
pwene, Njósép mupwoknî
Yichip dnye ya. Njósép ngê
u wóo k:oo nmî Lémi u enjel
ngmê módu, ²⁰ kwo, A piidi,
Méli ghee yi k:ii nmyi wee u
kwo mêm diyé dmyeno, Yisîléli.
Kwo, N:ii ngê u yi doo kwo, Ye
tpémi nî vy:a, kêdê pw:onu.

²¹ Wod:oo Njósép a pii wo,
Méli ghee yi k:ii kada a y:ee
ngópu, yi wee u kwo mêm diyé
dniye. ²² Dini ghi n:ii ngê
nyongo, apê, Helodi tp:oo
Akeleyas Helodi ngê u mî u
d:aa kêdê kââdî, Njuda tpémi
yi king ngê dê pyódu, Njósép
nkîngê mbê wo, u yi u ngwo
dêpwo kwo, Y:i nmîn:aa ya. U
wóo k:oo nmî Lémi u enjel
mêm módu, kwo, Nkálili Wee
u kwo dpî lee dmyeno, y:i
dmyinén:aa ya. ²³ Wod:oo
Nkálili Wee u kwo lee dniye,
p:aa ngmê y:i dnyen:aa ya, u
pi Nasalet. Kópuni Chóó Lémi
u komo kapî pyu ngmê ngê

wunê a d:êê ngê u ngwo ntiye
ngê. Yi kópu ala,

Pi knî y:oo u pi wa ntaa
ngmê, Nasalet pi.

3

*Njon Baptist ngê Yesu u
maa u ngwo ayó*

*Mak 1:1-8; Luukî 3:1-18;
Njon 1:19-28*

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu
mââwe ngê pyodo, Nasalet
doo ya. Yi ngwo Njon Baptist
ngê u dpodo kn:ââ chópu.
Njuda Wee u kwo w:amî
mbêmê pi knî ye dpîmon:aa
dêêpî. ² Yipu, Dini ghi n:ii
nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê
chóó u ngwo ada a y:enê nmo,
yi dini ghi daa kêmakêma
a dyimêdyimê. Yipu, Nmyi
dono yilî kéé tóó, Chóó Lémi
ka diyé dmyeno. ³ Kópuni
Yisaya ngê u puku yedê wunê
a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo
ntiye ngê. Yi kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adî
kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó.*

⁴ Chóó Lémi u komo
kapî pyu Ilacha ngê kpîdî
gh:aagh:aa ntee dpîmo a
t:emî, Njon ngê yinté kpîdî
myedpîmo t:emî, kámêl gh:aa
kpîdî. Pudumakó too pee
u mbalêti ngê pyódu ngê,
u paa vyîlo yidpîmo t:emî.
Mty:aa ndâpu kpele numo
u ch:ee dpîmo kuwo dê, mu
kópu u dîy:o nté y:i dêpwo
ya. ⁵ Njedusalem pi yilî
Njon ka loo, Njuda Wee
u kwo p:aa woni knî yi

* **3:3:** Is 40:3

k:oo yoo a ndê dniye, Njon ka lee dniye, mbwaa ndîi Njódan u nkîgh:ê p:aani n:ii a pyede, yi p:aani tpémi Njon ka mye lee dniye, dnyen:aa ng:aang:aa. ⁶ Yi dono yilî yi yuu dmi Njon ka dnyimon:aa a y:emî dé, wod:oo mbwaa ndîi paa Njódan yinê dpîmo kménêkménê dé, mbápítisîm ye dpîmo yém, yi dono yilî u ngwo dpîmo ghéêghéê dé.

⁷ Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápítisîm kîgha, yi kîlî ghê Pádisi yoo, Sadyusi yoo yilî u kwo mye loo, u yi y:e dookwo, Nye mbápítisîm kalê nmîne. Njon ngê yi gha dmi módu, yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Lukwe dîy:o nmyinê nmye, Mbápítisîm mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. Yepê, Nmyi dono yilî mwiyé kéé té. ⁸ Yepê, Dono kópu n:aamungî d:uu, kópu mb:aa yilî dmyinê:aa d:uud:uu, u ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêê t:oo. ^{* 9} Yepê, Ala kópu namê tpapê, Epílamam nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê daawa kéé nmo, p:ee nmo ada a vyuwo. Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vyu, ngménê nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o nténê wa kéé nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u ntââ, ala chéêpî dyuu wa a ngî, pi ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kââdî ngmê. Yepê, Vyîlo yi yéli ye ada a vyuwo. ^{*} ¹⁰ Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadî

* 3:8: Dpodo 26:20 * 3:9: Njon 8:33-40; Lóma 2:28-29; 4:12 * 3:11: Njon 1:33; Dpodo 1:5

kîyedê kwo, u myângô wumê mumu. Yepê, Yi myângô vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê daa kelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kéké.

¹¹ Yepê, N:ii ngê u dono yilî wa kéké té, yi pini mbwaa ngê wanî mbápítisîm kwolo, ngménê pini n:ii a kuwó wunê kwo, yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápítisîm kalê nmyo, ndyuw:e ngê wamye mbápítisîm kalê nmyo. Yepê, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîi. Yepê, Nê têdê. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. ^{* 12} Yepê, Pini n:ii wunê pwiyé knî, daaq kêmakêma a taataa. Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngî té, n:ii yoo dono dé, wa kéké té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápítisîm kwólu

Mak 1:9-11; Luukî 3:21-22

¹³ Yi dini ghi ngê Yesu ngê Nkálili Wee a kuwo ngê, Njódan mbwááni a níuwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápítisîm kalê nédi.

¹⁴ Ngménê Njon ngê kwo, P:ee wuchi mbápítisîm kalê nê. Kwo, Lukwe dîy:o mápítisîm kîgha u pi a ka nye tpapê.

¹⁵ Yesu ngê kwo, Ala ngwo yenté mwiyé mbápítisîm kalê nédi. Kwo, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi ngê nye a vyi

too, doo u ntââ yi wépi dmi daanyi puwâ. Wod:oo Njon ngê mbápitisîm kwólu.¹⁶ Yesu mbwaa lêê u ménê yedê pii wo, apê, Mbóó mêtê kpêmî. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. ¹⁷ Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too. *

4

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó

Mak 1:12-13; Luukî 4:1-13

¹ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu w:amî mbêmê ínuwo, apê, Setan ngê y:i pêdênaa tókó ngê. * ² Y:i doon:aa ya, wu podoy:a wo podoy:a nté dêpwo pípî, dómu ndiî u ngwo yi kele. ³ Wod:oo Setan u kwo loo, kwo, Mum-doo nyi Chóó Lémi Tp:oo, ye kî chêepî knî ngma a ngini, nté ngê pyódu té, ma té. ⁴ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi.

Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini.

⁵ U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngménê u kwo, Setan ngê Njedusalem dê ínuw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. ⁶ Setan ngê kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi Tp:oo, mumdoo mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala

ngomo pw:ono a mbêka, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngêépî ngi.

Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,

Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo,

nyi dê chêepî u ménê daanyinê dêê dê.

⁷ Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u dîy:o puku yedê ala kópu mye tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a tókótókó.

⁸ U kuwó dini ghi ngê Setan ngê mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu y:i u kwo mînê kême too, yi kópu mb:aa yilî y:i u kwo myemînê kême too. ⁹ Setan ngê kwo, A dnye nye nyêmî knomomê, nyi mbodo dê y:e k:ame a ka nyinê wowo knomomê, ye kî tpile yintómu ñga wanî kê.

¹⁰ Yesu ngê kwo, Setan. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe. Kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi chââchââ,

kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo.

¹¹ Setan ngê Yesu yedê kuwo ngê, wod:oo enjel yoo a lee dniye, Yesu mî ngee ngópu. *

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mak 1:14-15; Luukî 4:14-15

¹² U kuwó dini ghi ngê Njon ngê king Antipas Helodi

* **3:17:** Mát 12:18; 17:5; Luukî 9:35
1:6,14

* **4:1:** Hipîlu 2:18; 4:15 * **4:11:** Hipîlu

ka u dono kópu yilî dpîmo kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê dîyo Helodi ngê Njon mbwa k:oo kmungo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu nyongo, Njuda Wee a kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo loo. ¹³ Nasalet myedê kuwo ngê, Kîpêniyêm doon:aa ya. Yi p:aani Nkálili Kpénî Lêê u nkîgh:ê a tóó. Yi p:aani Sepulun mbwémi Napítali yi yoo dê yi wee u kwo a tóó. ¹⁴ Kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê yi ngwo ntiye ngê, yi wee u kwo doon:aa ya. Yi kópu ala.

¹⁵ Sepulun mbwémi Napítali yi yoo dê yi p:uu n:aa mbumu.

Ntii kêpa máádi u nkîgh:ê yi yoo dê yi wee a tóó,

Njódan mbwááni ntii yi kélî ghê.

Yi wee u pi mye Nkálili,

yélini daa Nju tpémi yilî y:i a tóó.

¹⁶ Yélini y:i a pyede, mgidî vy:o a wee,

ngménê dîyo nmî Mbwámê u wuu ndîi wa m:uu ngmê.

Yi yéli pwopwo u wee dnyimo a pyede,

dîyo u wuu ndîi yi pwo wa kéé.

¹⁷ Nyââ, yi dini ghi ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ y:i mî chópu, pi knî ye yipu, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ daa kémakêma a chapî. Yipu, Nmyi dono yilî kéké tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno.

Yesu ngê u mwiyémwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mak 1:16-20; Luukî 5:1-11; Njon 1:35-51

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu Nkálili Kpénî Lêê u nkîgh:ê doo m:ii, te yâmuyâmu pyu miyó módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu vyuwó mo. (Yi Saimon u pi mye Pita.)

¹⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, A ngm:êê nódó. Yepê, Te u vyuwó ntee dpí lama a tóó, pi vyuwó yinté dpí lama n:aa kîgha. Yepê, Pi yilî Chóó Lémi ka wanmo ñuw:o. ²⁰ Yi ngwo dini ghi ngê yi pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu. ²¹ Até yidnye lêpî, mwada y:i myenté Yesu ngê pi mbwémi mî miyó até yi m:uu doo, Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dê. Yi mî Sepédi u k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye l:âmol:âmo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu anyi kaa cho. ²² Wod:oo yi mî dinki k:oo a kuwo ngópu, Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu p:aani p:aani u ngwo dpîmon:aa dêêpî, myedpîmon:aa pi pyipyi

Mak 1:39; 3:7-12; Luukî 6:17-19

²³ Yesu p:uu Nkálili Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye, yoo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko. Yesu y:i ye dpîmon:aa dêêpî, kópu mb:aa p:uu ye dpîmon:aa mbumu, yipu, Chóó Lémi ngê chóó u yoo yi y:enê

kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Pwopwokopwe yilî mye pyi ngê. Mbii dyêêdî daa ngmidi yi p:uu doo ya, ngménê Yesu ngê pyi too. ²⁴ Sidiya u wee yintómu knî yi kwo p:aani p:aani yi kópu yi ny:ee ngópu, wod:oo pi knî y:oo pwopwokopwe yilî u kwo a níuw:o ngópu, mbii dyêêdî daa ngmidi yedoo ya. N:ii knî y:oo kópu dyêêdî daa ngmidi dnya a vyîmî, u kwo myedê níuwo tumo, n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, n:ii knî y:e nyuno pwopwo dpîmo kelekele, n:ii knî yi kpâlî dmi ntóó dé, u kwo myedê níuw:o tumo, yi yéli yintómu Yesu ngê pyi ngê. ²⁵ Pi yintómu knî y:oo Yesu dnye yâmuyâmu, Nkálili Wee u kwo tpémi, P:aa Y:a knî yi Wee u kwo tpémi, Njedusalem tpémi, Njuda Wee u kwo tpémi, Pédiya Wee u kwo tpémi. Yi yéli daa wee ngmidi yi kwo a ndê ndiye, u ngwo dnye yâmuyâmu.

5

*Yesu mbu mbêmê u ngwo
doo dêêpî*

Luukî 6:20-23

¹ Yesu ngê yoo yi módu, wod:oo mbu mbêmê kee wo, y:i mbwôdo mî yaa wo. P:uu ndiye pyu knî y:oo a yina ngópu, ² wod:oo doo ndiye kîgha dé.

³ Yepê, Pinté knî y:oo u yi ntee a kwo,

Pi knî y:oo dny:oo ngêêpî nmo,

n:ii knî y:oo u yi yinté mye kwo,
Chóó Lémi ngê choo a ngêêpî nmo,
yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té.
⁴ Yepê, N:ii knî y:oo yi dono knî yi l:êê dîy:o tpéé kópu dpî vyi ngmê, mye mbê nyédi, yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê yi dono yilî u kuwó wa kéé té, yi nuw:o dmi amê lâmo té.

*
⁵ Yepê, Yélini daa kadakada nyédi, yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê kópuni u pi wunê a vyu, y:e wa d:uu, kóó k:oo wa kaa té.
⁶ Yepê, N:ii knî ye kópu mb:aa d:uud:uu yi nté njini ngê a ya yédi, yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele,

Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu té, yi ntini ngê wa pile dmi.

⁷ Yepê, N:ii knî ye yoo dpî ch:anê dmi, yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ka u nkwo wa ch:anê dmi.

*
⁸ Yepê, N:ii knî y:oo yi nuw:o k:oo nuw:o ghi dono daa kîgha tumo, yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele,

Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa
kaa té,
nipi adnyin:aa ya kmaapî.
*

⁹ Yepê, N:ii knî y:oo yoo
wunê kââdîkââdî tumo,
yi gha dmi dny:oo py-
welepywele,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi
ngê ye wa vyi,
yewo, Nmyo a tp:ee
dmââdîma.

Yewo, Nê pi kââdîkââdî pyu,
a nt:anê dmyi yaa dmi.

¹⁰ Yepê, N:ii knî y:oo Chóó
Lémi u l:êê dîy:o kópu
mb:aa adnyi d:uud:uu dé,
k:omo tpile mgîdî u yoo knî
y:oo adnyi kpakakpaka
dé,
amyednyi vyee dé,
ngménê yi gha dmi dny:oo
pywelepywele,
Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa
kaa té. *

¹¹ Yepê, A l:êê dîy:o pi
knî ye wanmyi diya dmi,
k:omodanê mbêmê kópu
dono yilî nmyi p:uu ad-
nyin:aa tpapê, amyednyi
vyee nmyo. * ¹² Yepê, Yi
dono vy:o nmyi gha dmi
dpî pywálî dniye, dono ngê
kîngî pyaa dmi, mu kópu
u dîy:o yi mgînî vyîmî u
pywuu mb:aa wanmyimo
ngee ngmê, mbóó p:uu. Yepê,
Yi kópu daa nmyi mo nmye
wa pyódu. Yepê, Yinté kópu
knî yi kn:ââ knî y:oo Chóó
Lémi u komo kapî pyu knî
y:e wunê kîmyedê d:uu tumo.
Yepê, Chóó Lémi ngê u komo
kapî pyu yoo yi dpodo ntee

wa pwila, yinté wamye pwila
nmyo.

*Ntii lam yi mgongo
danêbum
Mak 4:21-23; 9:50; Luukî
14:34-35*

¹³ Yesu ngê p:uu ndiye pyu
knî ye mgongo ngmê kwólu,
yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê,
Nté tpyópu u mênê ntii daanyi
yé knomomê, ye u n:uu daadî
ya, pwópwó ngê wa pyódu,
nanê wa ma. Yepê, Wo yéli
knî ye ntii ntee tpile ngê dmy-
inén:aa ya. Yepê, Ntii vy:êmî
têdê nmyi tp:ee ngmanmyi
dy:ââ knomomê, pye nkwo
ntii wa vy:êê knomomê, yini
pwópwó, u n:uu daadî ya,
ye lonté mb:aamb:aa ngê wa
pyódu? Yepê, Doo u ntââ.
Yepê, U dpodo daadî ya, wan-
myi pii ngmê. Yepê, Ntii n:ii
nmyi mênê a tóó, chedê ngê
kingê pyódu.

¹⁴ Yesu ngê mgongo ye
m:uu kwólu, yepê, Nmyo yoo
wo yéli yi pywápê ntee tpile
dé. Yepê, P:aani n:ii mbu
mbêmê anyi gh:ii knomomê,
doo u ntââ pi daawa ngmo. *

¹⁵ Yepê, Lam myenté. Yepê,
Dini ghi n:ii ngê mgîdî dpo
ghay, n:ii ngê lam dpo vyuwó,
doo u ntââ tpile u pwo k:ame
daawa kââ, mu kópu u dîy:o
lukwe ngê mgîdî wa chaa?
Yepê, Yi pini ngê lam dpo
y:oo, ya nkwo dñi kââ,
yoo u ngwo dñi numo m:uu.

¹⁶ Yepê, Nmyo mye ntee dé.
Yepê, Nmyo yoo yi lam dé,
mb:aamb:aa ngê dmyinê
dnyednye, kópu ngmê ngê

* 5:10: 1 Pita 3:14 * 5:11: 1 Pita 4:14; Njems 1:2 * 5:14: Njon 8:12

kîngê dyênenê nmyo. Yepê, Kópu mb:aa n:ii anmyin:aa d:uud:uu dé, pi knî y:oo dny:oo mumu dé, yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmyi Mî dny:oo chaa kîgha, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó. *

Yesu ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu p:uu kópuni vyu

¹⁷ Yesu ngê yepê, Alanté namê nuw:o, Nê ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dé yinê a chedêchedê té. Yepê, Kêle. Yepê, Daa yi chedêchedê u l:êê dîy:o nê loo, ngménê yi kópu dyuu yi ntiyentiye u l:êê dîy:o nê loo. * ¹⁸ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, yepê, mbóó dyámê ntee chedê ngê ghélí k:ii daawa pyaa knî, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê myedaawa pyódu, mu ngmidi l:âmo myedaawa a ngêpa, u dî kópu yilí yintómu wamî pyaa dmi. * ¹⁹ Yepê, N:ii ngê dêêpî kópu dyuu adî chââchââ dé, u pyipe knî ye amyedîn:aa tpapê dé, Chóó Lémi kóó k:oo yi pini u pi ndîi ngê wa pyódu. Yepê, Ngménê n:ii ngê dêêpî kópu ngmê daadî chââchââ, u pyipe yoo u nt:anê wa yé té, k:omo tpile yi dêêpî kópu daa ndîi, ngménê Chóó Lémi kóó k:oo yi pini u pi têdê ngê wa a pyódu. *

²⁰ Yepê, Ndê kópu nmye m:uu n:aa tpapê. Yepê, Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo dêêpî kópu

dyuu yi too pee mbêmê a chââchââ tumo. Yepê, Dêêpî kópu dyuu ntênenê daanmyi chââchââ dé, ye Chóó Lémi kóó k:oo daanmyi ghê dmi. *

Yesu u kópu, pi ka nod:enod:e p:uu

²¹ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Pi nangmê vy:a, n:ii ngê pi ngmêdê vya knomomê, dpî kóté kalê yó, u nkwo dpî vya yó. ²² Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngménê ala kópu nmye n:aa tpapê, N:ii u mbwó ka dê nod:e knomomê, ye dono kópu ayi d:uu, kóté têdê dpî lee we. Yepê, N:ii ngê u mbwó ka dê vyi knomomê, Modo podo, ye dono kópu ndîi ayi d:uu, kóté ndîi têdê dpî lee we. Yepê, N:ii ngê u mbwó p:uu wa vyi, Wu pini dono, Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê, yepê, yi pini Chóó Lémi ngê kóó k:oo p:ee daawa kââ, ndiya wa kéé. Yepê, Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. * ²³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ka tpile ngmanyi y:oo, kópu ngmanyi nuw:o kwolo, kópuni u l:êê dîy:o mwó nga a nod:enod:e yédi, * ²⁴ ye yi tpile y:i dpo kuwo ngi, mwó ka dpî lili, yi kópu dp:uu l:âmo nyoo, mb:aamb:aa noko moon:aa y:ee nyoo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê modo dini, Chóó Lémi ka yi tpile moon:aa y:eni.

* **5:16:** Epeso 5:8-9; 1 Pita 2:12

* **5:17:** Lóma 3:31

* **5:18:** Luukí 21:33

* **5:19:** Njems 2:10

* **5:20:** Mát 23:3; 2 Tim 3:5

* **5:22:** Njems 3:6; 1 Njon

3:15 * **5:23:** Mak 11:25

²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adî kwo, Ní kóté kalê nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté têdê adî néne nmyo, yi kópu maa p:uu d:ââ dpî l:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngîma mèdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mèdaamî km:êê nmyo. ²⁶ Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, ye y:i anmyin:aa ya, u dî nmyi dono ntêne wanmyi pwila t:oo.

Pi u kuwó pywuwópywuwó

²⁷ Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi lama ka tóó, wunê Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye mwo a vyu, yepê, Pi u kuwó nangmê pwiyé. ²⁸ Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngménê ala kópu nmye n:aa tpapê, N:ii ngê pyââ angmê m:uu, u nuw:o k:oo awo, Kî pyópu u maadî n:aa wowo, yepê, yi pini ngê yi pyópu dpî d:uu, pyââ ti u kópu u nuw:o k:oo yu d:uu. ²⁹ Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, u kuwó dini ghi ngê wanmyi d:uu ngmê, mu dini ghi ngê ndiya u nkwo anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi nuw:odono u kwee lîmîlîmî ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo yi dono daanmyi d:uu ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngménê yi l:êê dîy:o ndiya daanmy:uu ghêpê dmi. ³⁰ Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o dono wanmyi d:uu ngmê, mu dini ghi ngê ndiya

anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê, yed:oo yi dono daanmyi d:uu ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngménê yi l:êê dîy:o ndiya daanmy:uu ghêpê dmi.

Kpîpî te u danêmbum

Mátiyu 19:9; Mak 10:11-12;

Luukî 16:18

³¹ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Mââ ngê u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê.

³² Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngménê ala kópu nmye n:aa tpapê, Pyópuni u tumu mââ daadî ya, u moo ngê kîngî kpîpî. Yepê, Yi pyópu u moo ngê módó wa kpîpî knomomê, kn:aa pini ngê wa nya knomomê, ye yi pini yi pyópu y:oo daa yéyéé u kópu ayi d:uu ngmê, pyââ ti mââ ti u kópu ayi d:uu ngmê.

Yesu ngê kópuni vyu, ndê danê p:uu

Mátiyu 23:22; Njems 5:12

³³ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi u pi ngê anmyi kpaa, yi kópu ntêne dmyinê d:uud:uu, u pi ngê módó myekidingê kpaa.

³⁴ Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngménê ala kópu nmye n:aa tpapê, Dmyinê ndê danê, kpaa ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Chóó Lémi u

pi ngê nangê kp:aa, mbóó dyámê yi pi ngê myenangê kp:aa. * ³⁵ Yepê, Mbóó u pi ngê nangê kp:aa, mu kópu u dîy:o doo u ntââ mbóó p:uu kópu daangmanmyi d:uu ngmê, Chóó Lémi ngê yinê a y:enê. Yepê, Dyámê myenté, u pi ngê myenangê kp:aa, mu kópu u dîy:o doo u ntââ dyámê daanmyi ngmê ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê, yinê a y:enê. Yepê, Njedusalem u pi ngê myenangê kp:aa, mu kópu u dîy:o daa nmyi chóó nmyi p:aa, king ndêndê ngê yinê a y:enê. ³⁶ Yepê, Nmyi mbodo dmi ngê myenangmê kp:aa, mu kópu u dîy:o doo u ntââ nmyi chóó nmyi mbodo gh:aa dmi daanmyi ngmê t:oo, n:ii kpêdêkpêdê dé, mbéédi ngê daanmyi pyódu t:oo, n:ii mbédimbédi dé, kpêdêkpêdê ngê daanmyi pyódu t:oo. ³⁷ Yepê, Dmyinê ndêdanê. Yepê, Kópuni p:uu nmye adnyi pôó, nyââ knomomê, yipid:o, Nyââ. Yepê, Kêle knomomê, yipid:o, Kêle. Yepê, Anmyi kpaa knomomê, ye Setan u komo ayinmyi kapî.

Yesu ntââ vyîmî p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 6:29-30

³⁸ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Pi miyó adpî l:êê, ngmê ngê woni ngwolo wa dyênê, ye yini ngwolo u nkwo dpî dyênê yó, myenté ngmê ngê

woni nyóó ntémwi wa pwââ, yi pini nyóó yi ntémwi u nkwo dpî pwaa yó. ³⁹ Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngménê ala kópu nmye n:aa tpapê, Ni:ii knî y:oo dono kópu nmye angmê d:uu ngmê, ntââ ye nangmê vy:u. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi tekñâpwo dê dêê knomomê, wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê ngê. * ⁴⁰ Yepê, Pi ngmê ngê u yi adî kwo, Mu pini u kpîdî u l:êê dîy:o nî kóté kwolo, yi pini ngê u nkuwo kpîdî u kwo myoo y:ee ngê. * ⁴¹ Yepê, Lóma lede knî y:oo nmye dê vyi knomomê, Nmî tpile dnyinê tóó, wu p:aani nyinê kuwo nmédi, ye yi p:aani dp:uu lee dmyeno, u kada p:aani dpîmo kuwo tóó. ⁴² Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u kwo dpî y:ee yó. Yepê, Nmye wa vyi knomomê, A ngópu mwiyé adîn:aa ya, ye u kwo dpî y:ee yó, u kwo nangê w:ono.

Yesu u kópu, pi ka vyuwo p:uu

Luukî 6:27-28,32-36

⁴³ Yesu ngê yepê, N:ii knî y:oo a ndiye kîgha nmyoo, ala kópu a tpapê ngópu, nmyedpo, Nmyi yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, ngménê n:ii yoo nmyi p:uu a d:uu nyédi, yi p:uu u nkwo dmyinê d:uu, nmye myedny:oo diya. ⁴⁴ Yepê, Yi kópu a tpapê ngópu, ngménê ala kópu nmye n:aa tpapê,

* 5:34: Mát 23:22; Njems 5:12; Is 66:1; Dpodo 7:49 * 5:39: Lóma 12:19 * 5:40: 1 Kódin 6:7

Yélini nmyi p:uu a d:uu nyédi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, n:ii knî y:oo kópu dono nmyi p:uu a d:uud:uu tumo, yi dîy:o mêmeyinê ngêpê. * 45 Yepê, Yinté kópu anmyi d:uud:uu dé, ye nmyi Mî Chóó Lémi nt:anê wanmyi yaa dmi, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó. Yepê, Yoo d:uudpî chámê, yoo mb:aa yoo dono yi pwo tpii nipi wunê gh:aygh:ay ngê, kââdî wunê pil:apil:a ngê. *

46 Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adî ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîi ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Tákisi ngêêpî pyu dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê, Ngménê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya. 47 Yepê, Kn:aa yéli knî ye daanmyi vyuwo knomomê, nmyi yoo knî ye yi mo anmyi vyuwo, ye yi kópu Chóó Lémi ka daa ndîi kópu. Yepê, Mgîdî u yoo knî y:oo vyîlo yi kópu ye d:uud:uu ngópu, yi chóó numo ka a vyuwo nyédi. 48 Yepê, Ala kópu ndîi dmyinê d:uud:uu, nmyi Mî Chóó Lémi ntee pini ngê pyaa dmyeno. Yepê, Pi yintómu knî ye ntee wunê vyuwo, pi yintómu knî ye yinté myedmyinê vyuwo. *

6

Yesu yoo yi chaa kîgha p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹ Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, N:ii ngê kópu mb:aa yoo yi ngîma dpî d:uu, dpo, Pi knî y:oo chaa kalê nêne, yi pini ngê k:omodanê kópu yu d:uu, Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kwolo. Yepê, Nmyi chaa kîgha u l:êê dîy:o yinté kópu nangmê d:uu. *

² Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngópuch:anê ngmanmyi yeedeyeede, pi knî yi ngópu yinté kópu nangmê d:uu, tumu dpî yeede yó. Yepê, K:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, K:omodanê pyu yoo tumutumu daa yeede nyédi, ngêpê ngomo k:oo a yeede nyédi, naa têdê yoo vy:o mye yeede nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo m:uu nmîne, nmî pi dmi ndîi ngê pyôdu téne. Yepê, Pi knî y:oo dpî chaa kalê t:oo, ngménê Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kalê té, yi yeedeyeede u l:êê dîy:o kópu mb:aa y:e daangmêwa a d:uu. ³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngópuch:anê yoo ngmanmyi ngêêpî, tumutumu dmyinê yeedeyeede dé. Yepê, Nmyi pyipe knî y:oo yi tuu kââ pee tp:oo kîngmê ny:ee ngmê. *

⁴ Yepê, Nmyi Mî u lama tumu kópu yilî yintómu u lama a pyede, yinê wa a chaa kalê nmyo, kópu mb:aa yilî nmye u ngwo wa d:uu. *

* 5:44: Dpodo 7:60; Lóma 12:14,20 *

* 6:1: Mát 23:5 * 6:3: Mát 25:37-40

* 5:45: Epeso 5:1 * 5:48: 1 Pita 1:16

* 6:4: Kîlosa 3:23-24

*Yesu nmî Mî ka ngêpê p:uu
u ngwo ye doo danêmbum
Luukî 11:2-4*

⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, k:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, Dye ghi yintómu ngêpê ngomo k:oo a ghodoghodo nyédi, a ngêpê nyédi, yi ngêpê daadîi ngê dpî pyódu t:oo, u yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo pîdny:oo chaa kîgha nmo. Yepê, Yi chaa kîgha u l:êê dîy:o kuwa myewumê ngêpê nyédi, yoo vy:o. Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, pi knî y:oo a chaa kîgha tumo, ngménê Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê té. *

⁶ Yepê, Yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo dmyinê koko, keñe dmyina a kuwokuwo dé, tumutumu nmyi Mî ka y:i dmyinén:aa ngêpê. Yepê, Nmyi Mî u lama tumu kópu yilî yintómu a pyede, nmyi ngêpê u l:êê dîy:o kópu mb:aa yilî nmye wa d:uu.

⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, nmyi ngêpê daadîi ngê nangmê pyódu. Yepê, N:ii knî y:oo yâpwo ndêndê daa chââchââ ngópu, módo kópu yilî a tpapê ngópu, yi kópu yilî daa ng:êentómu dpî vyi t:oo, yi ngêpê daadîi ngê u ngwo dpî pyódu t:oo, yinê ye yi yâpwo ngê yi ngêpê daadîi

dpo ny:ee té. ⁸ Yepê, Yi yéli yi nt:anê nangmê yââ, nmyi ngêpê daadîi ngê nangmê pyódu, mu kópu u dîy:o kópuni knî yi l:êê dîy:o u ntââ mbêmê dp:ee pyede, ghêlî k:ii u kwo dmy:oongê dmy:ee tumo, nmyi Mî u lama wunê kiyedê pyede. *

⁹ Yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êenî, apii Munmîkó M:aa, nmî pwo nye tóó.

Pi knî y:oo ntênenê dny:oo chââchââ ngi.

¹⁰ Nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii a chépi, ngîma yéli y:oo ɳuu u kópu ntee wunê d:uud:uu t:oo, dyámê mbêmê tpémi y:oo yinté myedny:oo d:uud:uu dé.

¹¹ Wonêwodiyédiyé u ntââ ntini nmo cha a kuwo.

¹² Pi knî yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kéé too, nmî dono kópu yinté ɳuwó myoo kéé té,

mêdaanyi nuw:onuw:o dé. *

¹³ Nmî tókótókó ndîi têdê nangê ɳuw:o nmo, ngménê Dono u Kn:ââ kwulo dpî dyé nmédi. *

¹⁴ Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi kuwó wanmyi kéé t:oo, ye nmyi Mî ngê nmyi dono kópu dé u kuwó u nkwo wa kéé té, mêdaawa a ngî té. *

¹⁵ Yepê, Ngménê dono kópuni pi knî y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o nedê adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kéé

* **6:5:** Mát 23:5; Luukî 18:9-14

* **6:8:** Mát 6:32

* **6:12:** Mát 18:21-35

* **6:13:** Luukî 22:40; Njon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18

* **6:14:** Mak 11:25-26

t:oo, ye kópu n:ii dono nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ vyuwo daawa kéé té, yi l:êê dîy:o ntââ nmye wa vy:u.

Yesu nté kpípíkpípí p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹⁶ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii knî yi k:oo dpodombiy:e nmye ngêpê nyédi, u l:êê dîy:o nté nmye kpípíkpípí ngópu, yepê, k:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ, ch:anêch:anê u pi ngê kídmengê ya. Yepê, K:omodanê pyu yoo yi ngíma ndidî dpí kaalí, mu kópu u dîy:o dpo, Yoo yi lama ala kópu paa yaa we, Kî tpóknî y:oo nté kêdê kpípíngmê, u ngwo paa chaa kalê nmîne. Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, pi knî y:oo dpí chaa kalê t:oo, ngménê Chóó Lémi ngê d:uudpí chaa kalê té. ¹⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nté nmyimo kpípíkpípí knomomê, ndidî nmyi ngíma kíngî kelekele. Yepê, Nmyi kwôdo ng:oo dmi dmyina a pyw:êmî dé, nmyi mbodo dmyinê dyimêdyimê dé, ¹⁸ mu kópu u dîy:o pi knî y:oo daapêdê w:ee y:e, awo, Kî tpóknî y:oo nté dê kpípíngmê. Yepê, Nmyi Mî mu ngmidi u lama yi kópu wa yââ. Yepê, Nmyi Mî u lama tumu kópu yilí yintómu a pyede, nmyi ngêpê u l:êê dîy:o kópu mb:aa yilí nmye wa d:uu.

* **6:19:** Njems 5:1-6; 1 Tim 6:9-10

*Daa tpile ndapî yi p:uu nuw:o u danêmbum
Luukî 12:33-34; 11:34-36;
16:13*

¹⁹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dyámê mbêmê tpile yilí nmyi ngópu kíngmê ya. Yepê, Dyámê mbêmê tpile knî yi p:uu nmyi nuw:o dmi myekíngê kwo. Yepê, Yi tpile yilí kwétikwéti ngê dpí pyaa dmi, tpile we knî y:oo woni dpí ma t:oo, kpáápi knî y:oo myoo tâmo t:oo.
*

²⁰⁻²¹ Yepê, Nmyi tpile yilí kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adî kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kíngî kwo, ngménê mbóó p:uu choo kwo. Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa ngê nmye amímê wumo. Yepê, Doo u ntââ yi yáni mb:aa kpáápi knî y:oo daawa tâmo ngmê, tpile we knî y:oo myedaawa dyênenê ngmê, kwétikwéti ngê myedaawa pyódu. *

²² Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, Mgîdî vy:o lam u wo maa p:uu ntee anyi m:ii, nmyi ngwolo dmi mye yinté dé. Yepê, N:ii ngwolo dê mb:aamb:aa dê, maa d:uudpí kn:aadi, ngménê n:ii ngwolo dê dono dê, maa dpí kn:aadi. ²³ Yepê, Dyámê mbêmê tpile knî yi p:uu nmyi ngwolo dmi adnyi kwo knomomê, ngópuch:anê yoo daanmyi yeedeyeede dé, ye Chóó Lémi ka máádi

* **6:20-21:** Luukî 18:22; Kílosa 3:1-2

wanmyi kn:aadi ngmê, mgîdî vy:o anmyin:aa kwo.

²⁴ Yepê, Doo u ntââ pi ngmidi lémi miyó yi p:uu daadî dpodo. Yepê, Woni u kwo adî diya, woni u nuu u pi ngê adî ya, woni ka dnyinté adî ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adî nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapî Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi chââchââ ndîi kópu ngê nmye choo ya, ndapî kménêkménê têdê kópu ngê nmye choo ya.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum
Luukî 12:22-31

²⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pîpî ngmê, mbwááni n:ii nmye ndanî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî pyaa knî, kpîdînî nmye t:emî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyôdu. Yepê, Nté kpîdî daa ndîi kópu dê, nmyi ghê dmi yi ndîi kópu. *

²⁶ Yepê, Ñmê knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee ngmê, p:o d:uuwodê ñuw:o ngmê, ngomo k:oo d:uuwumê yé ngmê. Yepê, Kêle, nmyi Mî ngê yinê dpo mbono té, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó. Yepê, Dp:ee ñmê ntee tpile dé, nmyi Mî ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono nmyo.

* ²⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê

anmya a pwopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê adî pyodopyodo, ngménê doo u ntââ nmyi ya daadîi ngê daanmya a pyépi.

²⁸ Yepê, Lukwe dîy:o kpîdî knî yi p:uu nmye nuw:o nyédi. Yepê, Yinênenê knî yi p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpîdî p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi.

²⁹ Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapî ndîi, u kpîdî mb:aa dé, ngménê yinênenê knî y:oo Solomon u kpîdî mêtê ch:ii tumo. ³⁰ Yepê, K:omo tpile

chii mêtê yi awêde a kwo, mâtâ m:ii ndê ngê dpî ma, ngménê Chóó Lémi ngê nêtê yi nkwo do dpî kââ, kpile ye yinê wunê yémî. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamye kpîlê nmyo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté u kwo nmye kélîmî té. ³¹ Yepê, Nté mbwaa kpîdî knî yi pyw:êmî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî ya. ³² Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kélîmî nyédi, vyîlo yi kópu knî yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mî u lama ka tóó, yi tpile daadnyi ya knomomê, ye nmyi ya dono ngê wa pyôdu.

³³ Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo ndîi kópu ngê nmye choo ya, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé, ye yi tpile dé nmye u ngwo wa a kêté. *

³⁴ Yepê, Kópuni yi yi dmi mâtâ m:ii nmye adî kwo, awêdewêde ngê yi

* **6:25:** Pilipay 4:6; 1 Tim 6:6-8; Hipîlu 13:5; 1 Pita 5:7

* **6:26:** Luukî 12:6-7

* **6:33:** Luukî 18:29-30

kópu ngê nmyi nuw:o dmi kîngî dyêñê. Yepê, Yi wéni knî yi k:oo nmyi Mî ngê adî ngéépî nmyo. Yepê, Lukwe, awêde u nuw:onuw:o u kópu dé nmyinê nmye doo u ntââ dé? Yepê, Mumdoo u yi nmye a kwo, nmyemo, Mââ m:ii yi kópu knî y:oo awêde mye dyêñê nmîne? Yepê, Yinté nuw:o ngê kêê nangê t:oo.

7

Pi u pi dyede

Luukî 6:37-38,41-42

¹ Yesu ngê yepê, Pi u pi módó nangmê dyêñê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyêñê t:oo. ² Yepê, Pi u pi dyede ngê ntoo wili wanmyi yé ngmê, Chóó Lémi ngê yintoo wili nmye u nkwo amî yé. Yepê, Yoo lîmîlîmî ngê wanmyi kéé ngmê, ye Chóó Lémi ngê lîmîlîmî ngê u nkwo wa kéé nmyo. ³ Yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee ngmadî ya knomomê, lukwe dîy:o ndîí kópu ngê nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadî ya tpile kmono pee ndîí nmyi ngîma mye pyede. ⁴ Yepê, Lukwe dîy:o yi pini ka wanyi vyi ngmê, Tpile kmono pee ngîma nmo wupî. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi lama daa tóó nmyi chóó nmyi ngîma tpile kmono pee ndîí mye pyede. ⁵ Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîí nmyi ngîma mwiyé dpo ngî tóó, u kuwó dini ghi ngê yélî

mb:aamb:aa ngê am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngîma tpile kmono pee u ngwo dpî wêê yó. Yepê, Nmyi chóó nmyi dyââpe mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyââpe nangê pwaa té.

⁶ Yesu ngê yepê, Ala kópu wunê kînmyedî vyi, Yoo lîmîlîmî ngê ghêlî k:ii nangê kéé té, ngménê amê pee ngê nuw:o mbêmê a p:uu dmyinê dpodo, yoo mwiyé dmyinê myeme dé, a p:uu u nkwo ye dmyinê:aa danê. Yepê, N:ii knî y:oo yi ngópu dmi nmye wa kpêmî t:oo, a kópu dyuu ye dpî vyi yó, ngménê n:ii knî y:oo yi ngópu dmi nmye wa nkoko t:oo, a kópu dyuu ye nangê vyi. Yepê, Myenté, n:ii knî nmyi p:uu adnyi d:uu, kópu ye namungê vyi, mu kópu u dîy:o wadnyi kpakakpaka nmyo.

Chóó Lémi ka tpile dmyinê u danêmbum

Luukî 11:9-13

⁷ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni u l:êê dîy:o anmyi ngêpê, yi kópu p:uu nmyi Mî ka dyaa dmyinê chedêchedê. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye wa a kê, kópuni anmyi nmy:uu, anmyinê pyw:ee ngmê, keñeni p:uu anmyin:aa depedepê, nmye wa kpêmî.

* ⁸ Yepê, Pini n:ii ngê u kwo wa dmyinê, yi pini ka wa y:oo, pini n:ii ngê adî nmy:uu, wa a pyw:oo, pini n:ii adî depedepê, keñe u kwo wa

* **7:7:** Mak 11:24; Njon 14:13-14

* **7:8:** Njems 1:5; Njon 5:14-15

kpêmî. * 9 Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo ngê nté pee u kwo wa dmyinê, ye chêêpî u kwo daawa y:oo, doo u ntââ daawa ma. 10 Yepê, Myenté, tp:oo ngê te mbyuu u kwo wa dmyinê, tpile pê u kwo daawa y:oo. 11 Yepê, Komo tpile dono nmyi ménê a tóó, ngménê nmyi tp:ee dmââdîma ye tpile mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyuwo têdê nmyi Mî ngê a t:ee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó p:uu wunê tóó, dono u ménê daa tóó. Yepê, N:ii ngê kópu mb:aa dé u kwo wa dmy:ee té, daawa dóó, ndêndê ngê u kwo wa a y:ee té. *

Dêêpî kópu yilî yi nt:u kópu
Luukî 6:31

12 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni yilî Mósisi ngê a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, ala yi nt:u kópu, ngî ny:ee yó. Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé. *

Yesu maa miyó dê yi p:uu u
ngwo ye doo danêmbum

Luukî 13:24

13-14 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Máádini kwólù puu têdê a pyw:ee yó, yi máádi dpî kalê yó, ghê ndêndê u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. Yepê, Yi máádi u pyw:êmî dpodo ndîí, u kîgha mye dpodo ndîí, pi yilî knî

y:oo yi máádi daa kîgha ngópu. Yepê, Máádini kwólù puu ndîí, yi máádi p:uu pi yilî dpî ghê, u kîgha daa dpodo ndîí, ngménê u dî ndiya.

Komodanê pyu yoo yi p:uu
danêmbum
Luukî 6:43-44; 3:9; 13:25-
27

15 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Yélini y:oo yi chóó yi nuw:o mbêmê Chóó Lémi u komo a kapî ngópu, yi yéli y:oo kîngê dóó nmyo. Yepê, Yi too pee mbêmê nmyinê nmye sipi ntee yéli ngê ayidnyin:aa ya, ngménê yi gha dono dé, yi nuw:o dmi chii w:ââ u nuw:o dé. *

16-18 Yepê, Kópuni adnyi d:uud:uu dé, yi kópu knî yi mbêmê u ngwo anmyi mya t:oo. Yepê, Komo tpile mb:aamb:aa ngê nmye adnyi danêmbum, ngménê yi l:êê ghi dono ngê adnyi ya. Yepê, Nté kîgha u mgongo nmye ngmén:aa kîgha. Yepê, Chikini n:ii nkwo do kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwo do d:uudpî kaalî, myenté pwópwó n:ii nkwo do dpî kaa dmi, kîgha nj:iinj:ii nkwo mèd:uudpî kaalî. Yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwo kême kîgha daanyinê ngee,

* 7:11: Njems 1:17 * 7:12: Luukî 6:31; Lóma 13:8-10 * 7:15: Dpodo 20:29;

2 Pita 2:1 * 7:16-18: Njems 3:12

dpumo nkwođo t:aa kîgha myedaanyinê ngee. *¹⁹ Yepê, Yini n:ii nkwođo nt:u mb:aa d:uudpî kaa knomomê, anyi kpono, pââ ndiya anyi kéké. *²⁰ Yepê, K:omođanê pyu knî y:oo kópuñi adnyi d:uud:uu dé, y:e anmyinê w:ee t:oo.

²¹ Yepê, Pi yilî knî y:oo a ka adnyi tpapê, a ka wo, A Lémi, yepê, ngménê Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê dmi. Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u nuu u kópu dé ye d:uud:uu tumo, vyîlo yi yéli kóó k:oo wa ghê dmi. *²² Yepê, Kuwókuwó wéni ngê pi yilî knî y:oo a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nmî Lémi, mi mbêmê ngópu dyuu pi knî ye kînmee a tpapê, mi mbêmê pi knî y:e yi kmêna yilî nmî ngm:ii kwólu, mi mbêmê kópu ndîi yilî my:oo d:uu ngê. ²³ Yepê, Ala kópu u nkwo ye wanî vyi, yenê, A nkîgh:é a y:ee dmyeno, a lama dp:ee pyede. Yenê, K:omo tpile kópu mb:aa yilî nmyee a tpapê, ngménê kópu dono yilî nmyee a d:uud:uu. *

Ngomo wuwó pyu dê yi mgongo danêmbum

Luukî 6:47-49

²⁴ Yesu ngê pi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee té, a d:uud:uu too, yi pini gha pi, u ngomo nuw:o mbêmê ngmêdpî wó, k:ââ u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpêñê té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpî wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. ²⁵ Yepê,

K:omo tpile ló yópu ndîi ngmêdo pwópu, ngménê yi ngomo d:uudpî tpaa. ²⁶ Yepê, Ni:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:oo, daa chââchââ too, yi pini ngê u ngomo daa nuw:o mbêmê ngmêdpî wó, k:ââ u mgî dnyinté dpî ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpî wiye té. ²⁷ Yepê, Yópu ndîi dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo lîmî k:ii dpî tpaa, dpî tpikimbiy:e.

Yesu u kópu p:uu yoo u ngwo dnye nyepê

Mak 1:22; Luukî 4:32

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u danêmbum pi knî ye a kélî ngê, kópuñi ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, ²⁹ mu kópu u dîy:o dêêpî pyu yoo ntee dnyimo dêêpî, daa yinté dpîmo dêêpî. Kópuñi Yesu ngê ye dpîmo tpapê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé.

8

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya

Mak 1:40-45; Luukî 5:12-16

¹ Yesu p:uu mbu mbêmê yedê ghêpê dniye, pi yilî tp:oo témi tap knî y:oo dnye yâmuyâmu. ² Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A Lémi. Kwo, U yi nga choo kwo

* **7:19:** Njon 15:6 * **7:21:** Luukî 6:46; Njems 1:22,25 * **7:23:** 2 Tim 2:19

knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ³ Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nüpwo dî chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê. ⁴ Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni nga dî d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, nímê miyó dp:uu ñuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni nga dî d:uu u ngwo pêdê w:ee y:e. *

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê

Luukî 7:1-10

⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Kîpêêniyêm mî taa dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ngmê Yesu ka a loo, u kwo nkêpê mbê wo, ⁶ kwo, A lémi. Kwo, A dpodo pyu a p:aa pee ngmékîyedê mbii, daa kêmakêma a pwopwo, u dînê daa ghîdî. ⁷ Yesu u kwo pôó wo, kwo, Mumdoó ngomo k:oo anê lê, ñmodo pyu an:uu pyi? ⁸ Yi pini ngê kwo, D:aa u ntââ. Kwo, doo u ntââ a ngomo k:oo daanyinê nî. Kwo, Ngménê kópu yi vyi, a dpodo pyu u ngwo wumê pyiyépyiyé. ⁹ Kwo, Kópuni nye tpapê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Kwo, Kópuni a kada pini ngê a ka dpo

vyi, dpî d:uu. Kwo, Kópuni a lede knî ye dpî vyi, dpî d:uu ngmê. Kwo, Kópuni a dpodo pyu ka dpî vyi, ntêné dpî d:uu. Kwo, A dpodo pyu u l:êê dîy:o pyiyépyiyé u pi vyi ngi, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepênyepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye yâmuyâmu, ye diyé wo, yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o kíntoo kélímî pyu d:oongmê módu. * ¹¹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê dmi, Epîlaham mupwo káámi yi k:ii nipi adnyin:aa yakmaapî, * ¹² ngménê yélini yi kn:ââ Epîlaham, Chóó Lémi kóó k:oo p:ee paan:aa ghê dmi, ngménê Chóó Lémi ngê yi yéli kuwa wa kéé té, mgidî vy:o adnyin:aa kwo, yi ngwo tpéé kópu amî vyi ngmê, adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa.

* ¹³ Wod:oo Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini ka kwo, Ngomo k:oo mê dini. Kwo, Ngélímî u l:êê dîy:o, kópuni u mdoo a ka cha ñuw:o, yi kópu n:aa d:uud:uu. Yi kópu yi vyu, yi ngwo yi dpodo pyu u mbii chedê ngê mê pyodo.

Yesu ngê Pita u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mak 1:29-34; Luukî 4:38-41

¹⁴ Yesu Pita u p:aa pee loo, u ngomo k:oo yi kee wo. Pita u

* **8:4:** Mát 9:30; Mak 7:36; Luukî 17:14
13:28-29 * **8:12:** Mát 25:30 * **8:14:** 1 Kódin 9:5

* **8:10:** Mát 15:28 * **8:11:** Luukî

mbywé pyââ mbii têdê módu, apê, Ngmítédmino mu dpî. * 15 Yesu ngê kóó p:uu kêê yi yó, wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mê ghêêdî wo, Yesu ka nté mê y:ângó.

16 Dini ghi n:ii ngê ntumok-wodo dini ghi yi yó, pi knî y:oo Yesu ka mbii pyu yilî ñuw:o ngópu, n:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo mye ñuw:o tumo. Yesu yi kmêna knî ye mbwolo, u ngwo ngm:ii kalê too, mbii pyu yintómu mye pyi too. 17 Kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

Chóóchóó nmî mbii yilî amî chedê té. *

*Pi ngê komo ngê kîngî vyi
Yesu anî yâmuyâmu*

Luukî 9:57-62

18 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo yi módu, apê, Yilî ngê a ka até dê pyódu, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, kpé lêê mwada pee lee kmêle. 19 Kada ghêlî dêpangê y:ee ngópu, dêêpî pyu ngmê u kwo até yi loo, kwo, Mââwe. Kwo, Kwéli wanyi lê, ana a yâmuyâmu ngi. 20 Yesu ngê kwo, Mumdoor anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:ââ w:uu yi dpî têdê dmi a pyede, y:i a dpî nyédi, ñmê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpî nyédi, ngménê a ngomo daa kwo, a dpî têdê daa tóó, a ghê vyimî têdê myedaa tóó. Kwo, Mumdoor nyi u ntââ, anya a yâmuyâmu nê? * 21 Pi

m:uu, Yesu p:uu ndiye pyu ngmê, Yesu ka kwo, M:aa a ngópu mwiyé paa pw:oo we, an:uu kmêne, u ngwo ana a yâmuyâmu ngi. 22 Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o.

Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê

Mak 4:35-41; Luukî 8:22-25

23 Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, dinki k:oo yi wo dniye, kada yedê y:ee ngópu. 24 Yópu ndîi ngma a pwaa wo, vyuwó dinki k:oo dnyen:aa kn:êê, daa kêmakêma dinki pî vy:êê wo, ngménê Yesu doo dpî. 25 P:uu ndiye pyu knî y:oo u dpî ny:ââ ngópu, kwo, Nmî Lémi, ngee nmédi. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. 26 Yesu yedê pii wo, yepê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê té. Yepê, Nmyi kêlîmî lukwe ngê têdê ngê dê pyódu. Wod:oo ghêêmî ghê wo, vyuwó yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vyuwó yópu chedê ngê pyaa knopwo, dye ndîi mê kââ. 27 P:uu ndiye pyu yoo ngwéti dniye, noko yepê, Kî lonté pini, vyuwó yópu y:oo u dnye kêdê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

*Nkedîsa pi dê yi danêmbum
Mak 5:1-20; Luukî 8:26-39*

28 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. Pi miyó dê y:oo maadî a pyódu tumo. Yi tpódu y:e yi kmêna

* 8:17: Is 53:4 * 8:20: 2 Kódin 8:9

dnye kwo, kpomo u ménê pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé, y:i a ndê knopwo. L:êê pyu ndîi ngê dpîmo ya, pi knî y:oo yi máádi dêdnyimo kîgha, apu, Angmê vya nmo. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu m:uu ngópu, wod:oo dpodomby:e u kwo mbwóó knopwo, kwo, Yâpwo ndîi tp:oo. Kwo, Lukwe nye ngmanyi md:o? Kwo, Nangê kpada nyo. Kwo, Kpadakpada u wo doongê dyimê wo. * ³⁰ Mbwêmê w:uu ndîi yi nkîgh:ê ngmêdo kwo, y:i dnye kmaapî. ³¹ Yi kmêna yoo Yesu ka nképê mbê dniye, kwo, Nye ngm:ii kîgha nmo, ye u ntââ kî mbwêmê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. ³² Yesu ngê yepê, Dmyinê lêpî. Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini dê a kuwo dumo, mbwêmê knî yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwêmê w:uu yintómu paa ghi p:uu ghîpila dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

³³ Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye vyuwo, yi yéli mye mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo nûw:o ngópu, kópuni yi pini dê y:e pyodo, pi knî ye myemînê nté tumo. ³⁴ Wod:oo yi p:aani tpémi yintómu Yesu ka lee dniye. Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, u kwo nképê mbê dniye, kwo, U ntââ ala wee anyinê kuwo.

9

*Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê
Mak 2:1-12; Luukî 5:17-26*

¹ Yesu p:uu dinki k:oo mêt wo dniye, kpé lêê mêt ngmêê ngópu, yi p:o Kîpêêniyêm mîmê tee dniye, ² u knêyómu ya pyu y:i u kwo ngmê nûw:o ngópu, u ngmítédmî mbêmê doo dpî. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da nûw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kélímî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A tp:ee, mèdaanyi ch:anêch:anê, ñono yilî yintómu dî chedê, Chóó Lémi ngê mèdaawa kpada ngi.

* ³ Dêepî pyu n:ii yoo y:i doo kwo, noko yepê, Kî pini ngmêne u kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdî. ⁴ Kópuni tumu dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o yenté nmye nuw:o dono té? ⁵⁻⁶ Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, ñono yilî dî chedê, Chóó Lémi ngê ñono yilî u kuwó dê kék té, mèdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daan-myî kélímî mbê dmi, ngmêne kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uuud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kélímî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdê, ngmítédmî a ngini, p:o lili. * ⁷ Wod:oo yi pini a pii wo, u p:o loo. ⁸ Pi knî y:oo yi m:uu ngópu, nkîngê

mbê dniye, Chóó Lémi chaa kalê ngópu. Yinê ye Yesu pi ntee pini, ngménê Chóó Lémi u pi mbêmê mbwudu ndîí ngmêdê chaa.

Yesu ngê Mátiyu u ngwo ng-midi ngê

Mak 2:13-17; Luukî 5:27-32

⁹ Yesu p:uu maa p:uu até yidnye lêpî, mwada y:i tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Mátiyu. Yi pini ndapî ngêêpî ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdî wo, Yesu u kuwó ghê wo.

¹⁰ U kuwó dini ghi ngê u ngomo k:oo kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye yi k:ii. Yi ngomo k:oo nipi dnye kmaapî. ¹¹ Pádisi yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o nmyi kada pini tákisi ngêêpî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii a kmaapî té. * ¹² Yesu ngê yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. ¹³ Yepê, Chóó Lémi ngê wunê kópuni a vyu, u nt:u kópu dmyinênaa a pyw:êmî. Yepê, Ala kópu a vyu,

Tpile tp:oo nk:êenâ a ka daa ndîí kópu,

pi ka vyuwo yi ndîí kópu.

Yesu ngê yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê loo,

yepê, ngménê kn:aadi te pyu yoo yi dîy:o nê loo. *

*Nté kpîpîkpîpî u danêmbum
Mak 2:18-22; Luukî 5:33-39*

¹⁴ Yi dini ghi ngê Njon Baptist p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka lee dniye, kwo, Wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté nmo kpîpîkpîpî ngê, Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo nmo ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nté d:uudpî kpîpî ngmê, dye ghi yintómu a kmaapî nyédi? *

¹⁵ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mèdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê. *

¹⁶ Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a ñuw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii u kpîdî mbwee dpo chópu, doo u ntââ kpîdî pee kamî daawa pwila, kpîdî mbwee p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê ayi ghodo, kpîdî pee kamî

* **9:11:** Luukî 15:2; 19:7 * **9:13:** Mát 12:7; 1 Tim 1:15 * **9:14:** Luukî 18:12

* **9:15:** Njon 3:29

dêêkwédi ngê wa a pyódu, kpídî mbwee d:ud:umbiy:e wa a chópu. Yepê, Kpídî pee kamî, kpídî pee mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê.*

¹⁷ Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a ñuw:o, doo u ntââ u yiyé têdê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mbwee dmi yi dye ghi machedê. Yepê, Nté kpípíkpípí mèdaa ndiî kópu. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî kwódu.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mèdê pyidu ngê Mak 5:21-43; Luukî 8:40-56

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo danêmbum, kada pini ngmê u kwo loo, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, A tp:ee módó ala ngwo kêdê pw:onu. Kwo, U ntââ wanyinê lê, ngêê dê u pwo any:uu yé dê, yed:oo ghê mè kelekele. ¹⁹ Wod:oo Yesu ghêédî wo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi pini u kuwó ghê dniye.

²⁰⁻²¹ Kada yedê y:ee ngópu, maa p:uu pyââ ngmê yi p:uu kele, doo yâmuyâmu dé. Yi pyópu kmene muwó, dye ghi yintómu yinté dpímo ya, m:ââ y:a mè miyó ndiî, wêê p:uu dêpê vyâ. Alanté doo

nuw:o, apê, Pi yilî yi l:êê dîy:o doo u ntââ ngê a ka dê pyódu, Yesu u kada daan:uu ghê knomomê, ye daawa pyi nê. Apê, Ngménê u nkigh:ê nîmo wowo, u kpídî p:uu kêê n:aa yiyé, yed:oo u ngwo n:aa pyiyépyiyé. Wod:oo Yesu u kuwó chono mî ghê wo, u kpídî kwódo p:uu kêê yó. ^{*}
²² Wod:oo Yesu u kwo diyé wo, yi módu, kwo, A ch:am. Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê mè pyaa we. Kwo, A ka che kélímî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Wod:oo yi pyópu yi ngwo mè pyiyé wo. *

²³ Dini ghi n:ii ngê kada pini u p:aa pee taa dniye, Yesu ngê apê, Yoo mu mbê té, yi dmââdî u l:êê dîy:o nkeli mbywuu pââ mu wupi t:oo, wod:oo Yesu yi ngomo k:oo kee wo, mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. ²⁴ Yepê, Ye dmââdî doo pwene, ngménê a dpî. Yepê, Kuwa pwii dmyeno. Yesu dnye yumuyumu, ngménê kuwa pw:ii too. * ²⁵ Yi dmââdî u ngomo ghi k:oo mî kee wo, kwulo kele, mèdê pyidu ngê. ²⁶ Yi wee u kwo p:aani p:aani pi yintómu knî yi nuwo yi kópu yaa wo.

Yesu ngê ngwolo kopwe miyó u ngwo pyi doo

²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi p:aani pee yedê kuwo ngê, pi miyó u kuwó ghê wo. Yi pini dê yi ngwolo páádi knî kopwe dé. Yesu dpímo

* **9:16:** 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16

Luukî 17:19 * **9:24:** Njon 11:11

* **9:20-21:** Mát 14:36 * **9:22:** Mak 10:52;

yâmuyâmu, u kwo dpîmo a kââ, kópu, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntââ ñga wanyi ch:anê knî? ²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, yi ngwolo kopwe dê yi myemî kee knopwo. Yesu ye pôo wo, yepê, Mumdoo dpî kélîmî mbêmê, dpînê dpo nê u ntââ, n:aa pyipyi dp:o? Kwo, Nyââ, nmî Lémi. ²⁹ Wod:oo Yesu ngê yi ngwolo páadi knî yi p:uu kêê yó, yepê, Kópuni ka dpo kélîmî mo, yi kópu pyaa we, * ³⁰ wod:oo yi ngwo yélî mê m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Kópuni dpo dî d:uu, pi knî yi ngêêdî nangên:aa nt:o. Yi kópu dnyinté ye daa kwódu ngê, ³¹ ngménê u dnye daa ny:ee ngópu, p:aani p:aani lee knopwo, pi knî ye yuu mînê y:ee ngópu.

*Yesu ngê pi ngmê u ngwo
pyi ngê, dnye dépwo kîgha*

³² Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu kuwa pwii dniye, pi knî y:oo pi ngmê u kwo ñuw:o ngópu, u kmêna u ngwo ngmêdo kwo. Yi kmêna ngê yi pini u dnye l:âmo wunê a ngópu. * ³³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi pini ngê u kmêna ngm:ii kwólu, wod:oo yi pini modoo danêmbum. Yélini yilî yi ngópu yi kópu pyodo, ghê yi ménê ghipé wo, yi nyepênyepê u kópu ngê mye pyodo, noko yepê, Yisîlî Wee u kwo kînté kópu pi doongmê módu. ³⁴ Ngménê

Pádisi knî y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. *

*Yesu ka yoo u ngwo ch:anê
dniye*

³⁵ Yesu p:uu p:aani p:aani lee dniye, yoo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko. Yesu y:i ye dpîmon:aa dêepî, yipu, Chóó Lémi ngê chóó u yoo yi y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Pwopwokopwe yilî mye pyi ngê. Mbii dyêêdî daa ngmidi yi p:uu doo ya, ngménê Yesu ngê pyi too. ³⁶ Dini ghi n:ii ngê yoo ndîî módu, u kwo ch:anê dniye, mu kópu u dîy:o apê, Na a ka sipi w:uu n:ii yi y:ey:ee pyu daa tóó, pi ye daa vyuwo. Apê, Chii w:ââ knî ye a nkîngê té, yi ngêêpî pyu daa tóó. * ³⁷ Wod:oo p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Chóó Lémi u yâpwo têdê nté al:ii daa ghêdê, ngménê nté mgîpî pyu mdoo daa tóó. * ³⁸ Yepê, Yâpwo têdê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê dîy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê.

10

*Yesu ngê u dyépi y:a mêt
miyó u ngwo ngmidi too
Mak 3:13-19; Luukî 6:12-16*

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mêt miyó nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede

* **9:29:** Mát 8:13; 15:28 * **9:32:** Mát 12:22 * **9:34:** Mát 12:24; Mak 3:22; Luukî 11:15 * **9:36:** Mát 14:14; Mak 6:34 * **9:37:** Luukî 10:2; Njon 4:35

nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi
 nmyo, n:ii knî y:e yi kmêna
 a wee, yi kmêna anmyin:aa
 ngm:ii kîgha dé, n:ii knî y:e
 mbii dyêêdî daa ngmidi a t:a,
 anmyin:aa pyipyi dé. *² Yesu
 u dyépi y:a mêt miyó yi pi
 dmi ala, Saimon ngmê, pini
 n:ii u pi mye Pita. Saimon
 u mbwó Andru myomo, Njems
 mbwémi Njon pyolo
 podo, Sepédi tp:oo dê. ³ Pilipi
 Mbatolomyu limo wono, Tomas
 pii, Mátiyu wolo, pini
 n:ii dpîmo a tákisi ngêêpî.
 Njems tówo, Alîpayas tp:oo,
 Tádiyas yono. ⁴ Saimon mêt
 ngmê, pini n:ii yoo woni knî
 yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma
 lede yoo nmî ngm:ii kalê té,
 mu kópu u dîy:o u yi y:e dêpwo
 kwo, Lóma tpémi y:oo dny:oo
 y:enê nmo. Njudas Kédiyót pi
 mêt myomo, pini n:ii Yesu u
 kwôdo ngê ghê wo.

*Yesu ngê u dyépi y:a mêt
 miyó p:aani p:aani u ngwo
 dy:ââ too*

Mak 6:7-13; Luukî 9:1-6

⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê
 u dyépi y:a mêt miyó p:aani
 p:aani doo dyede dé, yi dpodo
 u dy:oo ye mwiyé a châpwo,
 yepê, Samédiya tpémi yi p:o
 p:o nangmê lê, kn:aa yéli ye
 myenangmê lê, ⁶ ngménê
 Yisîléli tpémi ye p:aani p:aani
 dpî lee dmyeno. Yepê, Sipi
 w:uu woni knî y:oo yi y:enê
 pyu ntee dpo kuwo ngmê, u
 dnye daa nyêmî ngópu, kn:aa
 kn:aa dpî lee dmi, Yisîléli
 tpémi mye yinté dé, yi kada

pini ndêndê kêdê kuwo ngmê.
 Yepê, Yi yéli ye dmyinê lêpî. *⁷
⁷ Yepê, Ye dmyinê:aa dêêpî,
 yipi, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ,
 Chóó Lémi ngê chóó u ngwo
 ada a y:enê nmo, yi dini ghi
 daa kêmakêma a dyimêdyimê.
⁸ Yepê, Mbii pyu dpî pyi tóó,
 pini n:ii dê pw:oo knomomê,
 ghó moo t:ee yó, yélini yi p:uu
 too pee mbii leprísi a t:a, dpî
 pyi tóó, n:ii knî y:e yi kmêna
 a wee, yi kmêna dpî ngm:ii
 kalê tóó. Yepê, Wêdêwêdêni
 nmye d:a kê, yi wêdêwêdê a
 ka dmy:oo pwila ngópu. Yepê,
 Kópuni anmyin:aa d:uu:d:uu
 dé, pi knî y:oo nmye kîngîn:aa
 pwila t:oo. ⁹ Yepê, Nmyi
 tpile nangmê ñuw:o, ndapî
 myenangmê ñuw:o. ¹⁰ Yepê,
 Nmyi péé nangmê ñuw:o,
 nmyi kiyé nangmê ñuw:o,
 nmyi nkuwo kpîdî myomoni
 nangmê ñuw:o, nmyi yi dópo
 dmi myomoni myenangmê
 ñuw:o. Yepê, Nté ndapî yi
 p:uu nuw:o ngê kêê nangê
 t:oo. Yepê, Yélini anmyin:aa
 ngêêpî dé, u nkwo adnyin:aa
 mbonombono nmyo, nmye
 adnyin:aa vyuwo. Yepê,
 Pi módo daa dpodo yédi, u
 dpodo u pywuu dpo ngee. *

¹¹ Yepê, P:aani p:aani pi
 miyó miyó dpî lee we. Yepê,
 P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa
 knomomê, gha pi y:i ngmêdo
 pyw:ee y:e, p:uu dny:oo ya,
 u dî yi p:aani mîdny:oo a
 kuwokuwo. ¹² Pini n:ii dê
 n:ii u ngomo k:oo dpîmo
 koko knomomê, yi ngomo

* **10:1:** Mak 6:7; Luukî 9:1 * **10:6:** Mát 15:24 * **10:10:** 1 Kódin 9:14; 1 Tim 5:18

chóó ka ala kópu dny:oo tpapê, Mwââkó, Chóó Lémi ngê nyoo knî yi k:ii a ngee nmyine. ¹³ Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adî pwapî dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpí tpapê, yi kópu ye modo diyé we. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. ¹⁴ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, n:ii mupwoknî ye amyedpîn:aa taataa, yi yéli y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daachoo nyémî knomomê, ye yi pini dê y:oo yi yéli dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi yéli y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. * ¹⁵ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom p:aani dê Kîmoda a pw:oo doo, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té. *

Yesu u dyépi knî ye u ngwo doo danêmbum, yi kpadakpada p:uu

Mak 13:9-13; Luukî 21:12-17

¹⁶ Yesu ngê u dyépi knî ye yepê, Dpodo têdê n:aa dyede nmyo. Yepê, Y:ee tîmêlyu yi vy:o kêmkêm tp:oo

* **10:14:** Dpodo 13:51; 18:6 * **10:15:** Gen 18:20-19:28; 2 Pita 2:6; Njuda 1:7

* **10:16:** Njon 10:12; Dpodo 20:29 * **10:18:** Dpodo 25:23 * **10:20:** Njon 14:26

w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. Yepê, Nuw:o mbêmê dmyinén:aa dpodo, yoo mb:aa ngê dmyinén:aa kwo. Yepê, Pi knî y:oo nmyi kpadakpada u nt:u kópu nmyi p:uu kîdangmê pyw:ee ngmê. * ¹⁷ Yepê, Mb:aamb:aa ngê nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê. Yepê, Yi ngwo dono a l:êê dîy:o nmye adnyin:aa d:uud:uu. Yepê, Ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté kîgha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpaka nmyo. ¹⁸ Yepê, A l:êê dîy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê, yélini daa Nju tpémi, a p:uu ye amyenmyin:aa danê.

¹⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi ngwo anmyin:aa a pyw:êmî dé. ²⁰ Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu ayinmyin:aa tpapê dé, ngménê nmyi Mî u Ghê Dmi u komo ayinmyin:aa kapî. *

²¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vyee dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa

* **10:18:** Dpodo 25:23 * **10:20:** Njon

ch:ee t:oo, māâ knî y:oo yinté yi tp:ee yoo amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yinté yi chóó yi pye mî yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî y:oo wamye via t:oo.

²² Yepê, A l:êê dîy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi, ngménê yi dono vyîmî têdê daanmyinê mb:ii nê, ye mu dini ghi ngê wanî ngee nmyo, a kêê k:oo anmy:uu ghê dmi. *

²³ Yepê, P:aani n:ii adnyi vyee nmyo, yi p:aani dmyina a kuwokuwo, kn:aa p:aani mêmeyinê mbêpêmbêpê. Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, Yisîlîyi tpémi yi vy:o p:aani p:aani nmyi dpodo ghêlî k:ii daanmyinê kêlî ngmê, u ngwo nmye aménê diyé.

²⁴ Yepê, Ndiye pyu u pi ndîi, yélini p:uu a ndiye nyédi, yi pi dmi têdê, myenté kada pini u pi ndîi, u dpodo pyu yoo yi pi dmi têdê. *

²⁵ Yepê, N:ii yoo yi kada pini u nt:anê dpî yaa dmi, yi yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Yepê, Setan u pi a pyimo t:ee ngópu, nmyi pi dmi dnyinté daawa dyênê ngmê.

Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 12:2-9

²⁶ Yesu ngê yepê, Pi knî ye nkîngê ngê kêê nangén:aa t:oo. Yepê, Ala ndêndê kópu nmyi lama ka tóó, tumu kópu yintómu dîyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedo pywálî dmi. *

²⁷ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o tumu kópuni mgîdî vy:o nmye n:aa tpapê té, dîyo pi knî ye w:éénî dp:uu vyi tóó. Yepê, Tumu kópuni kwayi ngê nmye n:aa tpapê too, dîyo naa têdê tââ dp:uu vyi tóó.

²⁸ Yepê, Pi knî ye namê nkîngê. Yepê, A l:êê dîy:o wa via nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, nmyi ghê ndêndê daawa via ngmê. Yepê, Ye anmyi nkîngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kéké nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyîlo, u kwo yidmyinê nkîngê. *

²⁹ Yepê, Mtyîmwe daa ndîi nyméni tp:oo, knî ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngménê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi, doo u lama daangmêwa pw:onu.

³⁰⁻³¹ Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee mtyîmwe ntee yéli, dnyinté nmye dêdê vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkîngê. *

³² Yepê, Pini n:ii ngê pi knî ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, ye pini p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê M:aa ngîma yi pini u nkwo daanîmo wópu, a kêê

* **10:22:** Mát 24:9,13; Njon 15:18-21

4:22 * **10:28:** Njems 4:12 * **10:30-31:** Mát 6:26

* **10:24:** Njon 13:16

* **10:26:** Mak

k:oo wan:uu kââ. ³³ Yepê, N:ii ngê pi knî yi ngîma wa a wópu nê, yewo, Ye pini p:uu dînê dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê M:aa ngîma yi pini u nkwo wanîmo wópu, a kêê k:oo daan:uu kââ. *

*Yesu yoo chámêchámê p:uu
u ngwo doo danêmbum*

Luukî 12:51-53; 14:26-27

³⁴ Yesu ye pôo wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kââdîkââdî u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo, apii? Yepê, Ngménê kêle, daa yoo kââdîkââdî u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê. ³⁵ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o yoo woni a yoo vy:o wa ghê dmi, woni knî y:oo a wépi wa pwaa ngmê. Yepê, Yi ngwo mâtâ u mî k:ii dnyinté noko adpî ya, pyââ u pye k:ii dnyinté noko adpî ya, u n:ââ k:ii dnyinté noko amyidu ya. ³⁶ Yepê, Daa kn:aa yéli yi mo ye wanmy:uu diya dmi, ngménê nmyi chóó nmyi yoo knî ye wanmy:uu diya dmi.

³⁷ Yepê, N:ii nódo u pye mî yi nuu ghi dê d:ud:umbiy:e nódo adpî ya, a nuu ghi nódo pee tp:oo adî ya, yi pini amî dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. Yepê, N:ii nódo tp:oo módo tp:oo mâtâ yoo yi nuu ghi dmi ndêndê ngê nódo adî ya, a nuu ghi pee tp:oo nódo adî ya, yi pini amye dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. ³⁸ Yepê, N:ii ngê a l:êê dîy:o dono daawa a vy:u, a l:êê dîy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dîpî, a kêê

k:oo daamî ghê. * ³⁹ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa pw:onu, yi pini amédê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya.

*Yesu u yoo knî ye vyuwo
p:uu u ngwo ye doo danêmbum
Mak 9:37,41; Luukî 9:48;
Njon 13:20*

⁴⁰ Yesu ngê yepê, N:ii nmye ada a vyuwo, ye a ka amyeda a vyuwo, amyedê chââchââ nê, n:ii ngê a dy:ââ noo amyedê chââchââ. * ⁴¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê M:aa ngê u komo kapî pyu knî ye yi pywuu dmi wa y:oo, yi ngwo n:ii yoo yi yéli ye mwiyé dnyimo a vyuwo, yi pywuu dmi yinté amyedê ngee ngmê. Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê M:aa ngê a yoo mb:aa knî ye yi dpodo u pywuu dmi ye wa y:oo, yi ngwo n:ii yoo ye mwiyé adnya a vyuwo, yi pywuu dmi yinté amyedê ngee ngmê. ⁴² Yepê, K:omo tpile nmyi pi dmi daa ndîi dé, ngménê n:ii ngê a l:êê dîy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaa knî nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile ndîi nmye ayedê kê, ngménê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu. *

* **10:33:** Mak 8:38; 2 Tim 2:12

9:23-24; 17:33; Njon 12:25

4:14 * **10:42:** Mát 25:40

* **10:38:** Mát 16:24-25; Mak 8:34-35; Luukî

10:40: Mak 9:37; Luukî 10:16; Njon 13:20; Nkal

11

*Njon Baptist ngê pi miyó
Yesu ka u ngwo dy:ââ doo*

Luukî 7:18-35

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó knî ye u dy:oo a kôlî ngê, wod:oo p:aani p:aani dy:ââ too. Yi kuwó kada myedê y:ângô, p:aani p:aani pi knî ye myedoona:aa dêêpî.

² Yi ngwo Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, kópuni Yesu Kédisu ngê doo d:uu:d:uu dé, yi pi dmi y:i nyongo, wod:oo p:uu ndiye pyu miyó dê ye mbwolo, nmî Lémi ka dy:ââ doo, ³ yepê, U kwo dpî pôó cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdooyi vyîlo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? Yi pini dê Yesu ka yi lee knopwo, yi kópu p:uu u kwo pôó knopwo. * ⁴ Yesu ngê yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yîlî Njon ka dpumo nté tóó. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yîlî Yisaya ngê wunê a d:êê too, né ngê ka ntiyentiye té. ⁵ Kwipi, Yélini dêdnyimo vyuwo, yélî mêka y:enê ngmê. Kwipi, Yélini dêdnyimo m:ii, mêka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kímaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwââ dé, dnye mêka nyêmî ngmê. Kwipi, Yélini pw:oo dniye, mêtikyedê pyidupyidu té. Kwipi, Ngópuch:anê knî y:oo Kópu Mb:aa a nyêmî ngmê. * ⁶ Kwipi, Pini n:ii

ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

⁷ Dini ghi n:ii ngê Njon ka mê diyé knopwo, Yesu pi knî ye Njon p:uu doo danêmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon w:amî mbêmê modoo a dpodo, lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdooyi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u dnye nyêmî? Yepê, Kéle. ⁸ Yepê, Lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:ii u kpîdî mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Kéle. Yepê, Pini n:ii u kpîdî mb:aa dé, w:amî mbêmê daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. ⁹ Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lonté pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apii? Yepê, Nyââ, yi pini yi vyîlo, ngménê Chóó Lémi u komo kapî pyu yintómu mêtê kuwo too, yi pwo pini ngê mêtê tóó. ¹⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapî pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eeey:ee pyu ngada wanî kââ,

maa yinê amînê yé. *

¹¹ Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngménê n:ii yoo a yoo kamî vy:o wa ghê dmi, Njon amêdê kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

* **11:3:** Mát 3:11 * **11:5:** Is 35:5-6

* **11:10:** Mal 3:1; Mak 1:2; Njon 3:28

¹² Yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadîi nmyi kada pini knî y:oo yi kópu dyuu nmye dnya a tpapê dé, nmye myednya a tpiye dé. Yepê, Yi chóó yi dêêpî kópu dyuu nmye myednye tpapê dé, ngménê yi dêêpî kópu dyuu yi chââchââ nmye doo u nt:ââ ngê dpîmo pyodopyodo, u nkwo dnyimo kéké nmyo, nmyi yoo kuwa dnyimo kapî nmyo. Yepê, Ngménê Njon Baptist ngê kópu kamî kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo nmyenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Pi knî y:oo yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi. ¹³ Yepê, Chóó Lémi u puku yedê ghi yintómu nmî dye ghi p:uu kópu ka pyede. Yepê, Njon Baptist ngê yi kópu yillî yi ntiyentiye kn:ââ yinê a chópu. ¹⁴⁻¹⁵ Yepê, Nmyinê nmye n:ii ngê Chóó Lémi u komo ló dini dpîmo a kapî, Ilacha, yi pini mwiyé wa a diyé, kópu ndîi angmê d:uu, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u maa yinê wa yé, yed:oo u ngwo wa t:aa. Yepê, Dp:ee ngópu dé, ala kópu ny:ee yó, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Njon Ilacha ntee pini ngê kédê pyódu, a maa wunê kédê yé. *

¹⁶ Yepê, Lukwe dîy:o nmyi kada pini knî y:oo Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi

myaa pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, ¹⁷ yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kménêkménê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ¹⁸ Yepê, Nmyi kada pini yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpapê, ngménê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kédê ghéti.

* ¹⁹ Yepê, K:omo tpile nté dînî kpîpîkpîpî ngê, wain n:aa ndanî ngê, ngménê a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu a p:uu dpî vyi ngmê, dpo, Nkéli nuknwe nmye yila, mye nkeli mbwaa ndanî pyu ndîi. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kédê pwaa ngmê, a wépi kímyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo. Yepê, Ngménê n:ii Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalî, pi knî y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê. *

*Yesu wépi dnyangê pyu yoo
yi kpadakpada p:uu u ngwo
doo danêmbum
Luukî 10:13-15*

* **11:14-15:** Mát 17:10-13; Mal 4:5 * **11:18:** Mát 3:4 * **11:19:** Mát 9:14;
Luukî 15:1-2

20 N:ii knî y:oo Yesu u wépi pwaa ngópu, yi ngwo Yesu yi p:uu doo danê, mu kópu u dîy:o k:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî dpîmo chap, ngménê u wépi pwaa ngópu, yi dono yilî daa kéé tumo. 21 Yesu ngê pi knî ye yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê, Mbetîsaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî nî chópu, ngménê yi dono doongê kéé tumo. Yepê, Taiya p:aani dê Saidon tpémi yi ngópu yintoo mbwudu w:aangmê chópu, ye k:omo tpile daa Nju tpémi, ngménê yi dono yilî lîmîlîmî ngê pî kéé tumo, yi mbodo dmi pêdê ny:ii ngópu, tpéé kópu myepî vyi ngópu. 22 Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngménê Kódasin p:aani dê Mbetîsaida tpémi dnyinté daawa kpada té. 23 Yepê, Kîpêêniyêm tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngménê yi kpadakpada têdê wa lee dmi. Yepê, Kópu ndîi n:ii Kîpêêniyêm tpémi yi ngópu nî d:uu too, Sodom tpémi yi ngópu w:aangmê d:uu ngê, ye yi dono yilî lîmîlîmî ngê pî kéé tumo, Chóó Lémi ngê yi p:aa daapêdê pw:oo ngê, awêde pê tóó. * 24 Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, Kuwókuwó wéni

ngê Kîpêêniyêm tpémi dnyinté daawa kpada té. *

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha

Luukî 10:21-22

25 Yi dini ghi ngê Yesu ngê u Mî ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nînê chaa kîgha ngi, mu kópu u dîy:o kóponi dyuu a ka nyinê kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîi knî y:oo dêpê w:ee tumo, ngménê yélini yi pi dmi daa ndîi, y:ooda w:ee t:oo. *

26 Kwo, Ñyóó ɻuw:o u pono nye vyápê.

27 Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii n:aa tpapê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, M:aa lónté pini, a mo a lama a tóó. Yepê, Ni:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kêma, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adî ya. *

28 Yepê, Dêêpî kópu yilî yi chââchââ dpodo ndîi ngê nmye dê pyaa knomomê, ye a yoo vy:o ghê dmyeno, vyilêvyilê ngê n:aa pyépi nmyo. 29 Yepê, A yoo vy:o ghê dmyeno, a p:uu dmyinê ndiye, a dnye ny:ee yó, mu kópu u dîy:o nê pi ka vyuwo pyu, d:aa lémilémi pyu. Yepê, Ya mb:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. 30 Yepê, A kópu dyuu nyêmî dpodo ndîi ngê nmye daawa pyódu, a p:uu

* 11:23: Gen 19:24-28; Njuda 1:7

* 11:24: Mát 10:15; Luukî 10:12

* 11:25:

1 Kódin 1:26-29 * 11:27: Mát 28:18; Njon 1:18; 3:35

dpodo vyilêvyilê ngê nmye adî ya. *

12

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyu

Mak 2:23-28; Luukî 6:1-5

¹ Yi wiki knî yi k:oo lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo têdê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî ye dómu kele, wod:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêepî dé, yi kêê yedê dnye vyuw:avyuw:a dé, too dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngménê Pádisi knî y:oo yi m:uu tumo, noko yepê, Lukwe dîy:o nmî lîme wo ngê a dpodo té. * ² Pádisi knî y:oo Yesu ka kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu yoo nmî lîme wo ngê a dpodo té? ³ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? * ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi ngê Sóol a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye, nté daa ñuw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. Yepê, Ngménê Dépidi ka pi

ngê yey ngê kêê dêpê t:ângô, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpapê. ⁵ Yepê, Myenté, Chóó Lémi u ngomo u dêêpî kópu ndîi, lîme wo u dêêpî kópu têdê. Yepê, Nmyi lama ka tóó, lîme wo ngê kpêê yiyé pyu yoo Chóó Lémi u ngomo k:oo a dpodo nyédi.

* ⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Pini n:ii nmyi vy:o a kwo, u pi ndîi, Chóó Lémi u ngomo u pi têdê. ⁷ Yepê, Chóó Lémi u kópu n:ii puku yedê a tóó, p:uu dmyinê nuw:o,

Tpile tp:oo nk:êenî a ka daa ndîi kópu,

pi ka vyuwo yi ndîi kópu.

Yepê, Yi kópu wonmyinê w:ee ngópu, ye yoo módo daap:ee kéké tumo. ⁸ Yepê, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpapê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mak 3:1-6; Luukî 6:6-11; 14:1-6

⁹ Yesu p:uu y:oo yi kêlî ghi a kuwo ngópu, mwada y:i ngêpê ngomo ngmê k:oo mî kee dniye. ¹⁰ Yi ngomo k:oo pi ngmêdoo kwo, kóó ntóó. Pádisi yoo y:i myednye kwo,

* 11:30: 1 Njon 5:3 * 12:1: Deut 23:25 * 12:3: 1 Sam 21:1-6 * 12:5:
Num 28:9-10

u yi y:e doo kwo, Yesu ngê kn:aadi te kópu nmî ngópu ngmê d:uu ngê, ye u ngwo p:oo ndyïko. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ka pôo dniye, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu angênté a kwo? Kwo, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? 11 Yesu u nkwo ye pôo wo, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê u sipi lîme wo ngê mgî pââ ndîi k:oo wa a ghîi knomomê, doo u ntââ chóó mëdaawa a kee, yepê, lukwe, lîme wo u l:êê dîy:o yi pini ngê yi sipi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pêêdî. 12 Yepê, Kî kóó ntóó daa sipi ye kwo, pi ye kwo. Yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu alanté ka kwo, u ntââ lîme wo ngê pi wanyi ngee. 13 Wod:oo Yesu ngê yi pini ka kwo, Ngêê kpêd:e engi. Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd:e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê më pyodo, woni ntee doo kwo, yinté më pyodo. 14 Wod:oo Pádisi yoo pwii dniye, Yesu u vyee u dy:oo noko mînê châpwo ngópu.

Yesu Chóó Lémi u dpodo pyu mb:aa

15 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u vyee u pi nyongo, p:uu ndiye pyu knî yi k:i yi p:aani a kuwo ngópu, kn:aa më lee dniye. Pi yilî knî y:oo myednye yâmuyâmu. Yesu ka mbii pyu yilî n:ii ñuw:o tumo, yintómu pyi too. 16 Yi yéli ye kwódu ngê, yepê, Kópuni nmye dî d:uu, pi knî ye yuu

nangên:aa y:oo. 17 Yi kópu ye kwódu ngê, Chóó Lémi u kópu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

18 Ala a dpodo pyu mb:aa, pini n:ii nê ngmidi ngê. U nuu ghi a nôdo ka tóó, a gha mb:aamb:aa ngê yinê a pyépi.

A ghê dmi u mënê wanî yé, yélini a yoo vy:o daa wee, yewo, Mb:aamb:aa ngê n:aa pyépi nmyo,
yoo mb:aa yi vy:o wanî kaa nmyo. *

19 Kwopwepe pyu ngê daadîn:aa ya,
yoo vy:o myedaadîn:aa kââkââ. *

20 Yoo kwolo ngmê dé daawa chedê té,
ngménê wa wáti té,
n:ii dé yi kélîmî têdê dé,
amî kaa té,
u dî, u yoo yintómu kamî ngê amî pyódu té.

21 Pi dyêêdî yintómu knî y:oo
yi nuw:o dmi p:uu wa kaa ngmê.

*Yesu u pyimo Setan u pi u
ngwo t:ee ngópu
Mak 3:20-30; Luukî 11:14-*

22 Pi knî y:oo Yesu ka pi ngmê ñuw:o ngópu. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo, u l:êê dîy:o dnye dêpwo kígha, yéli myedêpwo y:enê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu, yi pini ngê dnye u ngwo më kwólu, yéli më módu. * 23 Yélini y:i doo

* 12:18: Mát 3:17; Is 42:1-4 * 12:19:

2 Tim 2:24 * 12:22: Tpyuu 20:2

kwo yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, apê kí vyîlo. * ²⁴ Dini ghi n:ii ngê Pádisi knî y:oo ny:ee ngópu, pi knî ye yepê, Daa Dépidi ntee pini nmye yila, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ²⁵ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilî Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóochóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, p:aa ngmê ó mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóochóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê. ²⁶ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. ²⁷ Yepê, Nmye ngînî póó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo, K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó

Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too. ²⁸ Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntêne n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kêmakêma chóó adî y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngî kaa nmyo.

²⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mèdaanyimo ngî té. Yepê, Ngménê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, kóó yu dpî kudu té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a ménê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

³⁰ Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpî ngm:ii kalê té. ³¹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, k:omo tpile pi knî y:oo ló dono kópu yilî a d:uu d:uu t:oo, ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpî vyi ngmê, ngménê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé

* 12:23: Njon 7:31 * 12:29: 1 Njon 4:4

dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilî u kuwó wa kéé té, ntââ ye mèdaawa a vy:u. Yepê, Ngménê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adî peede tpapê, Chóó Lémi ka yi pini daawa diyé, Chóó Lémi ngê ntââ u kwo wa a vy:u. * ³² Yepê, K:omo tpile né Chóó Lémi u Pi Ndêndê, n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adî peede tpapê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kéé knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kéé, mèdaawa a ngî, ngménê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adî peede tpapê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kéé té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum

Luukî 6:43-45

³³ Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kí chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Ngménê kîgha pwópwó ngê adnyi ya knomomê, anye, Kí chikini dono, kîgha pwópwó dé. ³⁴ Yepê, Nmyo yoo dono, kópu mb:aa nmyi ménê daa tóó, doo u ntââ kópu mb:aa daangmanmyi vyi ngmê. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono, yi kópu vyîlo ye tpapê ngê. ³⁵ Yepê, N:ii mb:aamb:aa,

kópu mb:aa knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpapê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono ye tpapê too. ³⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, N:ii knî y:oo kópu dono daa yi nuw:o mbêmê a tpapê tumo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê vyîlo yi kópu knî yi l:êê dîy:o wa kóté kalê té, yi l:êê dîy:o ye adî pôó. ³⁷ Yepê, Kópuni yilî nmye tpapê tumo, Chóó Lémi ngê yi l:êê dîy:o wa kóté kalê nmyo. Yepê, Yi l:êê dîy:o woni wa kpada té, woni daawa kpada té.

Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mak 8:11-12; Luukî 11:24-32

³⁸ Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yélini y:i doo kwo, u yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ kî pini wo vyîlo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o kópu ndîi ngmêpaa d:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ka kwo, Mââwe, u yi nmo a kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. * ³⁹ Yesu ngê yepê, Nmyo yoo dono, Chóó Lémi dnyinté nmyi lama a tóó. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngménê dîyo kópu ndîi mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu Njóna ngê a pyodo, yinté kópu dîyo a nga ngmêwa pyódu. ⁴⁰ Yepê, Njóna ngê te ndîi u ménê wo pyile ntee

* 12:31: Hipîlu 6:4-6 * 12:38: Njon 6:30; 1 Kódin 1:22

chedê ngê, pini n:ii Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinté wo pyile têpê u ménê wamye chedê. *

41 Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamye ndyîko nmyo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kéé tumo.

Yepê, K:omo tpile Njóna dyámê mbêmê pi, ngménê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe dîy:o a dnye dp:ee nyêmî ngmê.

* 42 Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa tpémi yi kwin ngê wamye ndyîko nmyo, mu kópu u dîy:o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêmê pi, ngménê Sipa tpémi yi kwin ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee châachââ nê.

43 Yepê, Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalê ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi yédi, u yââyââ têdê ka wumê vyuwo yédi, dpo, Y:i n:uu yââ. Yepê, U yââyââ têdê d:uuwodê pyw:ee knomomê, 44 ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, y:i ménê diyédiyé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo

diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó.

45 Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya, n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wáali knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mèdaa yinté. Yepê, Nmyo mye yinté dé. Yepê, Mbwudu nmyi ngópu ngmanî chaa knomomê, ye nmyi too pee mbêmê nmyi l:êê ghi dmi wanmyi ngmêê t:oo, ngménê nmyi gha dmi daanmyi ngmêê t:oo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê, dononi nmyi ménê a tóó, d:ud:umbiy:e ndîi ngê wa pyódu. *

*Yesu u pye ghee knî y:oo
Yesu u ngwo dnye nmy:uu*

Mak 3:31-35; Luukî 8:19-21

46 Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye ngomo k:oo doo danêmbum, u pye ghee knî yi ngwo taa dniye. Pi yilî ngê ye pyodo, doo u ntââ yi ngomo k:oo daapî kee dniye. Kuwa dnya a kwo, pi knî ye yepê, U kwo vyi yó, U yi nmo a kwo, U kwo nmo danêmbum té.

47 Wod:oo pi ngmê ngê kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, nga danêmbum u yi y:e a kwo.

48 Yesu ngê kwo, N:uu ngmê a pye? Kwo, N:uu dé ye a mbwó yoo? 49 Wod:oo p:uu ndiye pyu yoo yi p:uu kóópyââ kââ, yepê, K:omo tpile niye ghee

knî kuwa a wee, ngmêñê a yoo njini ala ngomo k:oo a kwo. ⁵⁰ Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u nuu u kópu knî ye d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

13

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mak 4:1-9; Luukî 8:4-8

¹ Yi wéni ngê Yesu ngomo k:oo a pwii wo, Nkálili Kpéní Lêê u nkîgh:ê doon:aa ya. ² Pi dépwo a ya, Yesu ka lee dniye. Yesu ka pi yilî ngê pyodo, apê, A pwo wa wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa ya, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi yilî yi kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu y:i dnyen:aa ng:aang:aa. ³ Ye doo mgongo danêmbum, kópu yilî yi nuwo y:i doon:aa kîgha.

Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ⁴ Pi ngmê witi w:uu nt:ene têdê loo, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, nímê knî y:oo mî ma tumo. ⁵ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dépwo ya. Yepê, Yi witi w:uu dé lîmîlîmî ngê pii dniye, ⁶ ngmêñê dini ghi n:ii ngê kââdî ndîi yi kee wo, wod:oo pw:oo dniye, mu kópu u dîy:o yi km:êê dmi têpê mênê yimi daa ghêpê dniye. ⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, yi mî pii dniye, tpyé ngê ma

too. ⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwodo w:uu yonoy:a kele, yepê, knî mu yi nkwodo wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo pyoloy:a kele. ⁹ Yepê, Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo

Mak 4:10-12; Luukî 8:9-10

¹⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka lee dniye, u kwo pôó dniye, kwo, Dini ghi n:ii ngê pi knî ye nye danêmbum, lukwe dîy:o ye nye mgongo? ¹¹ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî tpapê dé, ngmêñê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo. *

¹² Yepê, N:ii ngê ngópu dê dpî kpêmî dê, Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dpî ny:oo, yi pini ngê Chóó Lémi u kópu knî m:uu dpo w:ee. Yepê, N:ii ngê ngópu dê d:uudpî kpêmî dê, yi pini u mênê Chóó Lémi u kópu dyuu d:uudpî kee dmi, yi pini ngê l:âmo dpo ngee té. ¹³ Yepê, Ye n:aa mgongo yédi, mu kópu u dîy:o k:omo tpile dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uuwodê w:ee ngmê. ¹⁴ Yepê, Chóó Lémi u kópu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, wu yéli y:oo

* **13:11:** 1 Kódin 4:1

ala ngwo ka ntiyentiye ngmê.
Yepê, Chóó Lémi ngê Yisaya
ka kwo, Pi knî ye ala kópu dpî
vyi ngi, yipi,

U nyêmî ngê anmyi nyêmî,
mêdaanmya a wopwe,

U mumu ngê anmyi mumu,
mêdaanmyi y:enê.

¹⁵ Kwo, Yi kópu kî yéli ye dpî
vyi ngi, mu kópu u dîy:o,
yi ngwolo dmi my:oo a
tóó,

nkê kpeme a pyede,
yi mbodo podo dé.

Wo daa yinté,
u mumu ngê pê mumu
ngmê,
u nyêmî ngê pê nyêmî
ngmê,
u wopwe ngê pêdê
wopwe ngmê,
a ka pêdê diyé dmi,
pîdî pyi té.

¹⁶ Yepê, Ngménê dp:ee
wunté yéli. Yepê, Chóó Lémi
ngê nmyi ngwolo dmi a
pywálî too, ntênê dmyi mya
nê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi
ngópu dmi a kpémî too, a kópu
dyuu u ngwo nmye nyêmî
tumo. ¹⁷ Yepê, Ndê kópu
nmye ngmén:aa tpapê, Yélini
y:oo Chóó Lémi u komo wunê
dnyimo a kapî, yoo mb:aa
mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo,
Nê u kópu yilî nmî ny:ee té,
my:oo m:uu té, ngménê daa
m:uu tumo, myedaa ny:ee
tumo, wunê a pw:oo dniye.
*

*Witint:ene u mgongo unt:u
kópu*

*Mak 4:13-25; Luukî 8:11-
15*

¹⁸ Yesu ngê p:uu ndiye
pyu knî ye yepê, Ala kópu
ny:ee yó. Yepê, Witi nt:ene
u mgongo danêmbum n:ii dî
kwolo, u nt:u kópu alanté.

¹⁹ Yepê, Witi w:uu woni knî
maa p:uu ntee dpî dyimê dmi,
nmê knî y:oo ntee dpî ma
t:oo, yepê, pi woni knî yinté
dé, a kópu dyuu dpî ny:ee
t:oo, d:uuwodê w:ee t:oo, yi
gha vy:o d:uudpî yé t:oo, pi
dono ngê yi kópu dpî tâmo
té. ²⁰⁻²¹ Yepê, Witi w:uu woni
knî t:aanî mbêmê ntee dpî
dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi,
lîmî k:ii ngê moo pw:oo dmi,
yepê, pi woni knî yinté dé,
dini ghi n:ii ngê a kópu dyuu
dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi
mb:aamb:aa ngê dpî pyódu,
ngménê yi kópu daa dye ghi
daadîi yi gha vy:o a ya yédi.

Yepê, Dini ghi n:ii ngê kn:aa
yéli y:oo a kópu dyuu u l:êê
dîy:o a yoo adnyi kpakakpaka
dé, yepê, yi yéli y:oo lîmî k:ii
wa kpîpî nê. * ²² Yepê, Witi
woo woni knî tpyé ngê ntee
dpî ma té, yepê, pi woni knî
yinté dé, a kópu dyuu dpî
ny:ee ngmê, ngménê dyámê
u tpile knî y:oo a kópu dyuu
yinté dpî ma ngmê. Yepê,
Yi yéli nté ndapî, tpile yilî yi
p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu
daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a
kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalî.
* ²³ Yepê, Witi woo woni knî

* **13:17:** 1 Pita 1:10-12 * **13:20-21:** Kilosa 2:7 * **13:22:** Luukî 12:16-21; 1
Tim 6:9-10,17

têpê mb:aa mbêmê yi nt:u
dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî
kaalî, yepê, pi woni knî yinté
dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî
ntôwo té, yi gha vy:o nt:u yinté
mb:aamb:aa ngê dpî kaalî,
woni knî yi ménê yonoy:a dé,
woni knî yi ménê wonoy:a dé,
woni knî yi ménê pyoloy:a dé.

*Witi yâpwo têdê u dyede u
mgongo danêmbum*

²⁴ Yesu ngê pi knî ye yepê,
Chóó Lémi u yoo ndêndê ntee
adî kaakaa, yi kópu p:uu
nmye n:aa mgongo. Yepê, Pi
ngmê ngê u witi yâpwo têdê
ngmê yó, têpê mwiyé chó,
witi w:uu y:i u nkwo doo dimi
dé. ²⁵ Yepê, Mgîdî vy:o dini
ghi n:ii ngê pi yintómu doo
dpî, pi dono ngma a loo, yi
witi yâpwo têdê kn:aa yini
w:uu mê yilî dyîngo, wod:oo
p:o mê diyé wo. ²⁶ Yepê,

Yi yini witi nipi pii dniye,
nipi mye kaa dniye, yi nt:u
dmi kwodonkwodo mê kele.

²⁷ Yepê, Dpodo pyu knî y:oo
yâpwo têdê chó ka kwo,
Mââwe. Kwo, Nyâpwo têdê
witi u mo nyi ntôwo. Kwo,
Kî yini w:uu anyedê pwiyé
dmi? ²⁸ Yepê, Pi dono ngmê
ngê yinê ntôwo too. Yepê, U yi

u ngwo a kwo, Nê ka dpodo
ndîi ngê paa pyaa we. U kwo
póó dniye, Kwo, U yi ñga a
kwo wu yini wanmîmo y:ee
té? ²⁹ Yepê, Kêle, nangê y:ee
té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
wu yini woo nmyinê paapaa
t:oo, witi woo yi p:uu wa kaa
dmi, amyenmyinê pêêdî t:oo.
³⁰ Yepê, Mudny:oo kwo. Yepê,

Dini ghi n:ii ngê witi kpê wa
kyopwo, a dpodo pyu knî
ye wanî vyi, yenê, Wu yini
woo mwiyé dpo châpwo tóó,
dmi dpî kê tóó, ndiya dpî kée
tóó. Yenê, Witi woo kuwó
dpo châpwo tóó, w:uu péé a
ngomo k:oo dpo ñuw:o tóó. *

*Kwee u mgongo danêmbum
Mak 4:30-32; Luukî 13:18-19*

³¹⁻³² Yesu ngê pi knî ye
mgongo m:uu kwólu, yepê,
Kwee ntee dpî k:aa, Chóó
Lémi u yoo yinté yilî ngê
amî pyódu. Yepê, K:omo
tpile kwee pii tp:oo daa ndîi
ngê wunê kwo yédi, ngménê
dini ghi n:ii ngê yi nkwodo
dpî kee, dpî tîpítîpî mb:anê,
pywápê ye ya yédi.

*Yis u mgongo danêmbum
Luukî 13:20-21*

³³ Yesu ngê pi knî ye
mgongo m:uu kwólu, yepê,
Mbîdêdi nk:êêni têdê pyââ ngê
yis knî tp:oo dpo ngî, k:omo
tpile kpo ndîi u ménê dpî yé,
ngménê u kuwó dini ghi ngê
kpo yintómu dpî mbó.

*Yesu pi knî ye u ngwo dpîmo
mgongo, yi kópu u kn:ââ
Mak 4:33-34*

³⁴ Yi kópu knî yi p:uu
Yesu pi knî ye doo mgongo.
Kópu módo ye daangmê vyu.
Dye ghi yintómu ye dpîmo
mgongo. ³⁵ Kópuni Chóó Lémi
u komo kapî pyu ngmê ngê
wunê a d:êê ngê, Yesu ngê u
ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

Pi knî ye anî mgongo.

* **13:30:** Mát 3:12; Tpyuu 14:14-20

Kópuni ye anî vyi té, ngmee u kópu dé,

Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê dyámê pê mwo a lâmo ngê,

yi ngwo a ngmo too.

Yâpwo têdê dyede u mgongo u kakêmê chámêchámê

³⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mêt kee wo. P:uu ndiye pyu yoo u kuwó ghê dniye, kwo, Yâpwo têdê dyede p:uu mgongoni ye chi kwolo, u nt:u lukwe? ³⁷ Yesu ngê yepê, A chóó nê yâpwo têdê chóó, ³⁸ a yâpwo têdê u nt:u kópu, dyámê pê. Yepê, Witi woo dé yi nt:u kópu, yélini a yoo vy:o a wee, wu yini woo dé yi nt:u kópu, mgîdî u yoo. *

³⁹ Yepê, Pi dono, n:ii ngê wu yini w:uu mî ntówo too, u pi Setan. Yepê, Wéni n:ii ngê witi kpê dpî kyopwo, u nt:u kópu kuwókuwó wéni. Yepê, Dpodo pyu yoo yi nt:u kópu enjel yoo. ⁴⁰ Dpodo pyu knî y:oo wu yini woo dmi ndiya ntee dpî kék t:oo, kuwókuwó wéni ngê yinté kópu angmê pyódu. *

⁴¹ Yepê, A enjel yoo dyámê wope wope yinté wanê dy:ââ té, yoo dono wa a ngî t:oo, ndiya wa kék t:oo. Yepê, N:ii knî y:oo u yi adî kwo, Nê u yoo nmî dyénê, yi yéli amyedê ngî t:oo, ndiya amye kék t:oo. ⁴² Yi adnyin:aa mbé, yi kpéngi ti dmi kelekele

adnyin:aa paa. ⁴³ Yepê, Yi ngwo a yoo M:aa kóó k:oo wanî kââ. Yepê, Kââdî ntee a

pil:apil:a yédi, mgîdî u ménê daa ya yédi, a yoo mye yinté, dyââpe yi p:uu daadîn:aa ya. *

Kópu mb:aa u pyw:êmî u mgongo danêmbum dê

⁴⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, yi kópu ndîî kópu. Yepê, Dyámê mbêmê kópu yîlî yintómu têdê kópu dé. Yepê, Yi kópu p:uu n:aa mgongo. Yepê, Pi ngmê, kn:aa pini u têpê ghi mbêmê doon:aa dpodo, nkôl y:i ngmêmînê pyw:ângô. Yepê, U lama doo ya, nkôl u pywuu pââ ndîî, yi têpê ghi u ménê knî m:uu ka kwo. Yepê, U gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, A tpile yîlî yintómu mwo p:aa dé, pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, yi ndapî ngê yi têpê ghi u ngwo mî pwila ngê, nkôl mêt yîlî y:i a pyw:ângô, u ndapî ndîî ngê u ngwo pyodo.

⁴⁵ Yepê, Yinté kópu m:uu ala. Yepê, Pi ngmê, moodo kpapê pi knî ye dpîmon:aa pywupwi dé, ndáápi knî y:oo u nkwo u kwo dnyimo pywupwi dé. ⁴⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê moodo kpapê pââ ndîî ngma a pyw:ângô, u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, A tpile yîlî yintómu mwo p:aa dé, pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, yi ndapî ngê yi moodo kpapê pââ ndîî u ngwo pwila ngê.

Pwoo u dyimê pywuu

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu dyimê

* **13:38:** Mát 25:31-46; 1 Kódin 3:9 * **13:40:** Tpyuu 14:17-20 * **13:43:** Tpyuu 14:14-16

pyuu nmye ngménînê kuwo. Yepê, Vyuwó têdê pwoo k:oo te dyéêdî daa ngmidi dpo ghii. ⁴⁸ Yepê, Pi knî y:oo te mb:aa a myeme tumo, n:ii mb:aamb:aa dé nee k:oo dpî ché t:oo, n:ii dono dé dpî kéké t:oo. ⁴⁹ Yepê, Kuwókuwó wéni ngê mye yinté kópu ayi pyódu, enjel knî y:oo yoo yinté amî mya ngmê, n:ii mb:aamb:aa dé Chóó Lémi kóó k:oo wa kaa t:oo, ⁵⁰ n:ii dono dé ndiya wa kéké t:oo. Yepê, Y:i adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa.

Yesu ngê kópu mbwee kópu kamî yi p:uu kópuni vyu

⁵¹ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye poó wo, yepê, Yi kópu yilî dmyinê w:ee t:oo? Kwo, Nyââ. ⁵² Yepê, N:ii u lama Chóó Lémi u kópu dyuu mbwee mb:aamb:aa ngê a kwo, a yoo vy:o myoo ghê, a p:uu a ndiye yédi, yi pini u ndiye têdê miyó. Yepê, Yoo yi wátiwáti têdê kópu mbwee dpo ngî té, pi knî ye dpî vyi té, kópu kamî myedo ngî té, pi knî ye myoo vyi té. Yepê, Kópu dyuu mb:aa yila, tpileni u pyuu ndii, mye yinté kópu dyuu.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet

Mak 6:1-6; Luukî 4:16-30

⁵³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye mgongo a kélî ngê, yi p:aani a kuwo ngê, ⁵⁴ p:aani n:ii a kaa wo y:i mêt diyé wo, Nasalet. Y:i pi knî ye ngêpê ngomo k:oo doon:aa dêêpî. Dêêpî kópuni ye vyi

too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, noko yepê, Kî kópu yilî anyi wunê ng:êenî té? Noko yepê, Mumdoo mbwudu yilî mye chapî ngê? ⁵⁵ Noko yepê, Kî daa pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu tp:oo, u pye u pi Méli, Njems Njósép Saimon Njudas yi mbwó. ⁵⁶ Noko yepê, U tîdê yoo yintómu al:ii ka pyede. Noko yepê, Yi kópu yilî anyi m:iiwunê ng:êenî? ⁵⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu mb:ii ngópu. Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu kn:aa p:aani dp:uu châpu ngmê, ngménê u p:o tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê, ngménêni knî y:oo myed:uudpî châpu ngmê. ⁵⁸ Yesu ngê mbwudu yilî y:i daa chópu, mu kópu u dîy:o u kwo dêdnye kélîmî.

14

Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ

Mak 6:14-29; Luukî 9:7-9

¹ Yi dini ghi ngê Nkálili tpémi yi king ngê Yesu u pi yi nyongo. Yi king u pi Antipas Helodi. ² Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu kópu dyuu yi nyongo, u dpodo pyu knî ye yepê, Na a ka Njon Baptist mêt yedê pyidu. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mbwudu yilî a chapî ngê. Yi kópu ye vyu, mu kópu u dîy:o Njon Baptist mbwámê mwiyé a châpwo, u nuw:onuw:o u kópu ngê u ngwo pyodo. Yi danêmbum ala. ³⁻⁴ Mwiyémwiyé, Antipas Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpâm t:âmo ngê, yi pyópu

u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas ka dpímo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê díy:o Antipas ngê Njon mbwa k:oo kmungo.⁵ U yi u ngwo doo kwo, Njon nî vy:a, ngménê ghélî daa vyâ. Apê, Wanî vya knomomé, ye Nju tpémi y:oo u nkwo wa vya nê. Apê, Yinê ye pi mb:aa, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê.

⁶ Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, chóó u l:êê díy:o naa ndíi ngmê kpo, mââwe ndíi yoo a danê ngê. Yi nááli têdê Helodiyas tp:oo móódó yi ngópu doo ndens. Yi dmââdî kwodo mb:aa, mâyâwe yoo a pwaa too,⁷ wod:oo Antipas u kwo kpaa wo, kwo, Lukwe u yi n̄ga ngma a kwo? Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpapê, yi ntémwi n̄ga nînê kuwo.⁸ Yi dmââdî u pye ngê yi dmââdî ka kóponi vyu, Antipas ka u nkwo vyu, kwo, Njon Baptist mbodo ala ngwo nmoko yedê a ka a ki.⁹ Wod:oo king u gha dono ngê pyodo, ngménê doo u ntââ wépi daapî puwâ, mu kópu u díy:o yi kópu pi yilî yi ngîma vyu, mye kpaa wo.¹⁰ Yi kópu u l:êê díy:o lede ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon Baptist mbwámê nyinê chepwe, mbodo dpo n̄uw:e. Wod:oo yi lede mbwa k:oo loo, Njon Baptist mbwámê mînê châpwo,¹¹ mbodo nmoko yedê a kââ, n̄uwo, yi kwodo ka mî y:ângô, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mî y:ângô.

¹² Njon p:uu ndiye pyu yoo

lee dniye, Njon ntóó mînê ngî ngópu, mî kménê ngópu, u kuwó dini ghi ngê Yesu ka mdoo u nkwo n̄uw:o ngópu.

*Yesu ngê pi limo yono yono
y:a u ngwo mbono ngê
Mak 6:30-44; Luukî 9:10-17; Njon 6:1-14*

¹³ Antipas Helodi ngê Yesu p:uu kóponi vyu, yi kópu Yesu ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, dinki k:oo wo dniye, pi kwéli dêpwo a ya, yi mo y:i mî tee dniye. Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo ny:ee ngópu, apê, Yesu p:uu y:oo kada kêdê y:ee ngmê, wod:oo pi yilî y:oo yi p:aa a kuwo tumo, kada a y:ee ngópu, yélî maa kalê ngópu, Yesu u kada mwiyé mî taa dniye.¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghay wo, yoo ndíi yi módu, u kwo ch:anê dniye, pwopwokopwe n:ii yi vy:o dnye kwo, pyi too.

¹⁵ Kââdî dini ghi n:ii ngê daa kêmakêma doo wupwo, p:uu ndiye pyu yoo u kwo lee dniye, kwo, Kââdî daa kêmakêma a wupwo, daa p:oo nmo pyede. Kwo, Kî yéli dy:ââ té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi.

¹⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o wanî dy:ââ té. Yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó.¹⁷ Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yi ntoo ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mî ntini daamo a tóó.¹⁸ Yesu ngê yepê, A ka a n̄uw:o tóó.¹⁹ Pi knî ye yepê,

Mbiye mbêmê mbwódo yaa dmyeno, wod:oo mbwódo yaa dniye. Yesu ngê mbidédi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, mbidédi pwaa too, te dê mye pwaa doo, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ²⁰ Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kî wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mêmê miyó mêmê ntôwo ngópu. ²¹ Yélini y:i doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mââ yoo yedê kp:aa tumo, ngménê pyââ yoo, tp:ee dmââdîma yi k:ii, dêpê kp:aa tumo.

Yesu kpé lêê u kwo u ngwo doo paa

Mak 6:45-52; Njon 6:15-21

²² Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, mwada kpéni pee a kada dmyinê kwo. ²³ Yi kuwó yoo yi p:o p:o dy:ââ too, u mo doo ya, mbu mbêmê kee wo, y:i doon:aa ngêpê. Mgîdî y:i u ngwo a ghay wo. ²⁴ Yi ngwo dinki kpé lêê nuknînuknî u kwo doon:aa mbêpê. Yópu yi kêpa doo a wupe, vyuwó vy:o dnya a vyile. ²⁵ Mw:aamw:aa Yesu ngê yi kêlî ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lêpî. ²⁶ Dini ghi n:ii ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kiyedê pwiyé knî? Apê, Kmêna? Apê, Mbwee? Ghê yi ménê ghipé wo, nkîngê ngê

y:ay:a pwiyé dniye. ²⁷ Yesu ngê yepê, Namê nkîngê, Ala nê. ²⁸ Pita ngê kwo, Mumdoo nyi nmî Lémi knomomê, ye u ntââ ñga wanî lê? ²⁹ Yesu ngê kwo, A pwiyé. Wod:oo Pita dinki k:oo ghay wo, u yi u ngwo doo kwo, Kpé mbêmê nî paa, Yesu ka u ngwo nî lê. ³⁰ Ngménê dini ghi n:ii ngê vyuwó ndîi yi m:uu too, nkîngê mbê wo, kpé lêê u ménê doo a wupwo, Yesu ka ka wo, kwo, A Lémi, anyi ngee nédi. ³¹ Yi ngwo Yesu kwulo kele, dpodombyi:e mgîmî ngê, kwo, Ngélîmî têdê. Kwo, Lukwe dîy:o dnyinté a ka nyinê kêlîmî. ³² Wod:oo dinki k:oo mêmê wo knopwo, yópu machedê ngê mêmê pyodo. ³³ Yélini dinki k:oo dnye kwo Yesu ka yi yi mbodo dmi ngê k:ame ghê dniye, kwo, Nyi Chóó Lémi Tp:oo, ndêndê ngê nmî pwo nye téó.

Yesu ngê pwopwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nkene-sadet

Mak 6:53-56

³⁴ Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nkenesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, ³⁵ wod:oo pi knî y:oo Yesu yi mya ngópu, pi knî ngmê p:aani p:aani dy:ââ tumo, yepê, Mbii pyu yintómu Yesu ka a pwiyé dniye. Wod:oo mbii pyu yilî Yesu ka dnya a néne dé, ³⁶ Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo ñgêê dê daanyi yé dê, ngménê u ntââ ñgmîdî kwôdo p:uu kêê a yiyé ngmê,

yed:oo a pyiyépyiyé té. N:ii knî y:oo Yesu u kpîdî kwódo p:uu kêe a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

15

*Nju tpémi yi chóó yi dêépî
kópu dyuu*

Mak 7:1-13

¹ Pádisi knî ngmê, dêépî pyu ngmê knî yi k:ii Njedusalem a ndê dniye, Nkálili Wee u kwo Yesu ka lee dniye, ² kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nmî kn:ââ yoo yi dêépî kópu dyuu daa chââchââ tumo. Kwo, Dini ghi n:ii ngê kmaapî têdê dpî yaa dmi, yi kêe dmi mwiyé d:uudpî ghêê t:oo. ³ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ngê yi dêépî kópu dêpê vyu, pi knî y:oo yi chóó y:oo néti ngópu. Yepê, Kópu u nkwo nmye ngmêngînî pôó. Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u dêépî kópu dyuu woni nmyi kéé tumo, nmyi chóó nmyi dêépî kópu dyuu nmyinê ngî tumo. ⁴ Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi pye mî dmyinê chââchââ dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, N:ii ngê kópu dono u pye mî yi p:uu dê vyi knomomê, yi pini dpî vya yó. ⁵ Yepê, Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngmêngînî kópu u mo. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmêngînî kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mî ye wa a tpêpwo knomomê, mbodo l:âmo lîmî k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîd:a kê, Chóó Lémi ka wanî y:oo, yewo, yi

tpile dpo mêdaanî kê. Yepê, K:omo tpile yi pini u nuw:o dîyo mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u yi u ngwo adî kwo, Niye M:aa ye yi tpile nî y:oo, yepê, ngmêngînî yi pini ka yi kópu nmye kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile mye mî ye daanyi y:oo, mu kópu u dîy:o ñyóó nyi vyu, Chóó Lémi u nêni. Yepê, Pi knî ye yi pye mî chââchââ, têdê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. ⁶ Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kéé ngópu, nmyi chóó nmyi kópu dyuu nmyinê ngî ngópu. ⁷ Yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi módó nmye chaa kîgha ngópu, ngmêngînî nmyi nuw:o dmi dono dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dêpê kn:aadi ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

⁸ Kî yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kîgha noo, ngmêngînî yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.

⁹ Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kîgha noo, mu kópu u dîy:o yi chóó yi nuw:o ngê pi knî ye a komo dpî kaa ngmê, yi chóó yi dêépî kópu ngê pi knî ye a dêépî nyédi.

Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyódu

Mak 7:14-23

¹⁰ Yesu ngê yoo a danê ngê, yepê, Kópu nmye ngmêngînî

tpapê, dpî ny:ee yó, myedo w:ee yó. ¹¹ Yepê, Tpileni pi u ménê dpî ghîî, doo u ntââ yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu.*

¹² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo lee dniye, kwo, Lama daa tóó, kópuni pi knî ye chi vyi, Pádisi knî ye daa yi nuu u kópu ngê dê pyódu. ¹³ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólú, yepê, M:aa u myângô vy:o yini n:ii M:aa ngê daa ntówo, dîyo wa kp:anê té. ¹⁴ Yepê, Pádisi yoo yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Komo kada pini yoo, my:oo a pyede. Yepê, Ngwolokopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi pini ngwolokopwe ngê adî ya knomomê, ye maa wa kn:aadi ngmê, dnyinté ghê amî dyimê knî. * ¹⁵ Pita ngê kwo, Mgongoni pi knî ye chi kwolo, u kakêmê nmo chámê ngi. ¹⁶ Yesu ngê yepê, Nmyo wu yéli yi pénta dé? ¹⁷ Yepê, Mumdooyi kópu myedmy:oo w:ee ngópu? Yepê, Ntini n:ii pi u ménê dpî ghîî, doo u ntââ yi ntini ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u dîy:o doo u nuw:o ménê dpî lê, ngmênê km:oo ménê dpî lê, yepê, u kuwó

dini ghi ngê yi ntini moon:aa yé. ¹⁸ Yepê, Kópuni pi u kwo wunê pywuwópyuwó yédi, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu, ¹⁹ yepê, mu kópu u dîy:o pini n:ii u nuw:o u ménê nuw:o ghi dono a pywuwópyuwó nyédi, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilî dpî d:uu, yepê, pi dpî vy:a, pi u kuwó dpî pwiyé, a pyââ ti yédi, a kpaa yédi, k:omodanê mbêmê pi u pi a dyede too, kóté têdê módo myoo ndyîko té.

* ²⁰ Yepê, Yi kópu knî y:oo Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu ngmê, ngménê n:ii ngê Pádisi yoo yi kópu dyuu daa chââchââ ngê, kóó dê mwiyé d:uudpî ghêê dê, kmaapî têdê u ngwo dpî yââ, yi kópu ngê Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê d:uudpî pyódu.

*Pyââ ngmê u danêmbum,
Yesu ka ndêndê ngê dpîmo
kélîmî*

Mak 7:24-30

²¹ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Nju tpémi yi dyámê pee a kuwo ngópu, Ntii Pââ Ndîi u kêténi mî lee dniye, Taiya p:aani dê Saidon yi wee dê yi kwo mî taa dniye. ²² Kenan pyââ ngmê ye a loo. Yi pyópu daa Nju pyââ, ngménê Yesu ka kwo, A lémi, Dépidi ntee pini, u ntââ nga wanî ch:anê. Kwo, A tp:ee módo ngê u kmêna ngma a kwo, u dono yilî wunê vyîmî ngê.

* **15:11:** Mát 12:34 * **15:14:** Mát 23:16,24; Luukí 6:39; Lóma 2:19 * **15:19:**
Nkal 5:19-21

23 Ngménê Yesu ngê kópu u kwo daa vyu. Ukuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Mwada y:i dy:ââ ngi. Kwo, Mb:uu kiyedê yâmuyâmu nmo. 24 Yesu ngê yepê, Yisiléli tpémi y:oo yi Lémi ndêndê u maa kêtê kn:aadi ngmê. Yepê, Yi diyédiyé kîgha u l:êê dîyo M:aa ngê al:ii a dy:ââ noo, daa kn:aa yéli yi l:êê dîyo nê loo. 25 Wod:oo yi pyópu Yesu ka yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, A lémi, ngee nédi. 26 Yesu ngê kwo, Tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngî, w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli daangmanî ngee, kwo, Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpî té. 27 Yi pyópu ngê kwo, Nyââ, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngménê kmaapî têdê w:ââ knî y:oo nté kmono ntee a pîpî tumo, kwo, kópuni u pi nga dî vyi, mye yinté, kwo, yi kópu nga daa ndîi kópu, nga myedaa dpodo ndîi. 28 Wod:oo Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Nténê a ka cha kélîmî mb:anê. Kwo, Kópuni u yi nga a kwo, yinté pyaa we. Vyîlo yi dini ghi ngê tp:oo módó u mbii machedê ngê a pyodo.

Yesu ngê pi yilî u ngwo pyi ngê

Mak 7:31-37

29 U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, yi p:aani mêtê kuwo ngópu, P:aa Y:a Knî yi wee knî yi kwo máádi mî kalê ngópu, Nkálili Kpéni Léê u nkîgh:ê mî taa dniye. Mbu ngmê mbêmê kee dniye, y:i

mbwódo mî yaa dniye. 30 Pi yilî tp:oo témi tap y:i ye a loo. Ngópuch:anê yilî Yesu ka ñuw:o tumo, knî ngmê yi yu kwolo ngmê dé, knî ngmê yi kêtê kwolo ngmê dé, knî ngmê yi ngwolo kopwe dé, knî ngmê knî y:oo dnye dêdnye kîgha. Mbii pyu mêtê yilî u kwo myedê ñuw:o tumo. Yi ngópuch:anê yoo yintómu Yesu u kême ngmêngmênté dnyen:aa kapî dé, yintómu pyi too. 31 Yélini y:oo yi ngópuch:anê yoo ñuw:o tumo, yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, apê, Yélini dêdnyimo danêmbum, mêtka danêmbum té, apê, yélini yi kêtê kwolo ngmê dé, kêtê wáti té, apê, yélini dêdnyimo m:ii, mêtka m:ii té, apê, yélini dêdnyimo vyuwo, yélini mêtka y:enê ngmê. Noko yepê, Yisiléli tpémi yi yâpwo ngê mbwudu yilî kêtê chaa. Wod:oo dnye chaa kîgha.

*Yesu ngê pi podo yono yono
y:a u ngwo mbono ngê*

Mak 8:1-10

32 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Kî yéli a ka atédê ch:anê dmi, mu kópu u dîyo wo pyile a p:uu kêtê chedê ngmê, yi nté kîmyaa chedê ngmê. Yepê, U ya a nga daa kwo, Dómudómu nî dy:ââ té, mu kópu u dîyo maa p:uu yi gha l:âmo dmi awêde wunê ngêpangêpa. 33 P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Daa p:o nmo pyede. Kwo, Yintoo yéli yi ntââ ntini ló y:i anmo pyw:oo? 34 Yesu ngê

yepê, Mbîdédi nmyi ngópu yémi a kwo? Kwo, Pyudu. Kwo, Te tp:oo knî myooka tóó. ³⁵ Yesu ngê yi yéli ye yepê, Mbwódo yaa dmyeno, wod:oo mbwódo yaa dniye. ³⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê mbîdédi pyudu knî a ngî too, te tp:oo knî myedê ngî too, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ³⁷ Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé pyudu mêm ntówo ngópu. ³⁸ Yélini y:i doo kmaapî, yintómu podo yono yono y:a. Mââ yoo yedê kp:aa tumo, ngménê pyââ yoo, tp:ee dmââdîma yi k:ii, dêpê kp:aa tumo.

³⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi yéli yi p:o yi p:o mêm dy:ââ too, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Makadan Wee u kwo mî tee dniye.

16

Kada pini knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó
Mak 8:11-13; Luukî 12:54-56; 11:29-32

¹ Wo ngmê ngê Pádisi yoo Sadyusi yoo Yesu ka knî ngma a loo. U yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ kí pini wo vyîlo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o mbwudu ngmêpaa chaa. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ka kwo, Mââwe, u yi nmo a kwo,

Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. * ² Yesu ngê yepê, Kââdî dini ghi n:ii ngê dpî ghîi, ala kópu nmye tpapê ngópu, nye, Mbu vyuwo kpém kêtê d:ii, mââ kââdî y:ay:a wa pwiyé. ³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nkalî nmye mumu ngópu, ala kópu nmye tpapê ngópu, nye, Nkalî ngmêka kwo, daa kêmakêma tpii wunê ghayghay. Yepê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo, ngménê kópuni n:aa d:uuud:uu too, lukwe dîy:o dêmmyinê wopwe t:oo. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê. ⁴ Yepê, Nmyo yoo dono, Chóó Lémi dnyinté nmyi lama a tóó. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngménê dîyo kópu ndîi mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu dîyo a nga ngmêwa pyódu. Wod:oo yi yéli a kuwo ngê. *

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo
Mak 8:14-21

⁵ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, dinki k:oo wo dniye, kpé lêê mwada pee dnye lêpî. Dini ghi n:ii ngê mî tee dniye, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo mbîdédi yimî nuw:o kalê ngópu, noko yepê, Mbîdédi pi doo nûwo. ⁶ Yesu ngê yepê, Nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi

* **16:1:** Mát 12:38; Njon 6:30 * **16:4:** Mát 12:39-40; Luukî 11:29

yis ngê kîngî dyênenê nmyo.
 7 Wod:oo yi kópu p:uu noko dnye danê, noko yepê, Wu kópu kêdê vyi, mu kópu u dîy:o mbîdêdi nmî ngópu daa kwo.
 8 Kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Mbîdêdi nmî ngópu daa kwo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté a ka nmye kîlîmî té.
 9 Yepê, Dini ghi n:ii ngê pi yilî nî mbono ngê, yepê, mumdooyi kópu dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbîdêdi limi knî munî pwaa too, pi limo yono yono y:a u ngwo munî mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntôwo ngópu?
 10 Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbîdêdi pyudu knî mumy:aa pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo muy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntôwo ngópu?
 11 Yepê, Lukwe dîy:o dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Dómu ngê daawa ngee nmo. Yepê, Daa mbîdêdi p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi yis ngê kîngî dyênenê nmyo.
 12 Yi ngwo p:uu ndiye pyu knî y:oo yi mgongo mînê w:ee ngópu, apê, Daa mbîdêdi nk:êêni u yis p:uu nmo a mgongo. Apê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi kópu dyuu p:uu nmo a mgongo.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mak 8:27-30; Luukî 9:18-21

¹³ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, kada a y:ee ngópu, Sisadiya Pilipay wee u kwo lee dniye, wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî ye pôo wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu?
 14 Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njedîmaiya. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda pyidu, nyi vyîlo.
 15 Yesu u nkwo ye pôo wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu?
 16 Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyôdu ngê, nyi vyîlo. Kwo, Yâpwoni ghê a t:a, nyi Tp:oo.
 17 Yesu ngê kwo, Saimon, Njóna tp:oo. Kwo, M:aa ngê ndêndê ngê da ngee ngi. Kwo, Yi kópu daa ñyóó nyinê w:ee ngê, daa pi ngê nga yinê mye vyu, kwo, M:aa ngê yinê nga da vyi.
 18 Kwo, Kópu nga ngmén:aa tpapê. Kwo, Chéêpî kpiyé pââ ndîi ntee a kwo, nyi yinté tpile. Kwo, T:ââ ngê d:uuwodê y:oo, myed:uudpî ghêdê kwolo. Kwo, Yinté a yoo kamî yi kn:ââ ngê dî pyôdu ngi. Kwo, Kópuni u l:êê dîy:o wanî dy:ââ nmyo, yi kópu anmyin:aa d:uud:uu. Kwo, Setan u yoo knî y:oo nmyi maa dmi daawa nkoko ngmê, wa dêê dmi, yi pwo wanmyi lee dmi. *

¹⁹ Kwo, A

* **16:18:** Njon 1:42; 1 Kódin 3:11; Nkal 2:6-9; Epeso 2:20

yoo yi tpii kââ dmi ngêê yedê wanî yé, a ngomo u kii tîpî ngêê yedê amy:aa yé. Kwo, M:aa u pono mb:aamb:aa ngê anyin:aa vyápê. Kwo, Kópuni dyámê mbêmê pi knî ye anyinê kwódu, M:aa ngê ye amyedê kwódu. Kwo, Kópuni dyámê mbêmê pi knî ye daanyi kwódu, M:aa ngê ye myedaawa a kwódu.

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi knî ye nangê yvi, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, yi pini wunê kí ta.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mak 8:30-9:1; Luukî 9:22-27

²¹ Yi ngwo dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu danê u kn:ââ chópu. Yepê, Dpodoni M:aa ngê a ka a kpo, doo u ntââ u wépi daanî puwâ. Yepê, Dîyo Njedusalem wanmî lee dmi, y:i nmî kada pini knî y:oo wamî mb:ii nê. Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêépî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Dono kópu yilî a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê aménê pyidu. ²² Wod:oo Pita ngê Yesu u mo kuwa ñuwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpapê. Kwo, Chóó Lémi ka wanyinê ch:anê. Kwo, Yinté ñga daawa pyódu. ²³ Ngménê Yesu yi diyé wo, Pita ka kwo, A nkîgh:ê a yumwe. Kwo,

Nyi Setan ntee pini. Kwo, Kn:aa máádi p:uu anyi kapî nê. Kwo, Daa Chóó Lémi u komo y:ee kapî, ye pi knî yi komo y:ee kapî.

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu knî yi p:uu mêtkingî nuw:o, k:omo tpile a l:êê dîy:o dê pw:oo knomomê, ngménê dpo ngm:êê nêne.

* ²⁵ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya. ²⁶ Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adî nuw:o, u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî ya knomomê, ngménê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ²⁷ Yepê, A kuwó a l:êê dîy:o adnyi kpadakpada nmyo, ngménê mu dini ghi ngê a enjel knî yi k:ii anmo diyé dmi. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîi ngê adî ya, M:aa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu. Yepê, Yoo yi ngwo an:uu chámê. Yepê, A yoo

mb:aa a kêê k:oo wanî kaa té, yoo dono wanî kpada té.

* ²⁸ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghélî daawa pw:oo dmi, noko yewo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndii ngê kêtê pyódu, u yoo y:enê kn:ââ wunê kêtê chaa.

17

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mînê ghê wo

Mak 9:2-13; Luukî 9:28-36

¹ Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê ñuwo, yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. ² U dyépi pyile knî yi ngópu, Yesu u mo u nâmo ye mînê ghê wo, kââdî ntee a pil:apil:a yédi, kwôdo ng:oo dmi yinté ye a pyodo. U kpîdî d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. * ³ Yi dini ghi ngê yi pini pyile knî y:oo Ilacha pini dê Mósisi Yesu u k:i danêmbum têdê m:uu tumo. ⁴ Pita ngê Yesu ka kwo, A lémi. Kwo, U p:o chi yé, cha ñuw:o nmo. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye ngomo pee pyile nînê t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. ⁵ Pita ngê danêmbum ghélî dépê kélî ngê, wod:oo nkalî too pee kpaapîkpaapî yi pwo ngmê yó. Yi nkalî too pee u ménê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a tp:ee njini,

u nuu ghi a nóðo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too. Yepê, U kwo nténê dmyinê ng:aa. ⁶ Dini ghi n:ii ngê u dyépi pyile knî y:oo yi dnyeni yi ny:ee ngópu, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, kwódokwódombiy:e têpê mbêmê dyimê dniye. ⁷ Wod:oo Yesu ye a loo, kêê yi p:uu yó, yepê, Namê nkîngê, a pii dmyeno. ⁸ Yi vyu dniye, apê, Pi u chii daa kwo. Apê, Yesu u mo mu kwo.

⁹ Mbu paa dini ghi n:ii ngê dnya a wupwo, Yesu ngê yepê, Kópuni dmyi m:uu ngmê, pi ka ghélî nangê vyi. Yepê, Kpêénî mwiyé anê pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi yó. ¹⁰ Wod:oo yi tpóknî Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dêêpî pyu knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Ilacha mwiyé wa t:aa, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini dîyo kuwó ada a kwo? * ¹¹ Yesu ngê yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa mwiyé, tpile yintómu yi l:âmol:âmo u l:êê dîy:o. ¹² Yepê, Ngménê ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee pini wunê kî ta, a maa yinê a yó, ngménê kada pini knî y:oo daa mya ngópu, kópuni dono yi nuw:o ngê ye vyu, yi kópu u ngwo d:uu ngópu. Yepê, Myenté, yinté kópu a nga amyeyi d:uu ngmê. Yepê, Komo tpile né Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngménê daa myeme noo. * ¹³ Ilacha p:uu kópuni

* 16:27: Lóma 2:6; Tpyuu 22:12

* 17:2: 2 Pita 1:16-18

* 17:10: Mal 4:5

* 17:12: Mát 11:14

ye mwiyé a vyu, yi ngwo
mînê w:ee ngópu, apê, Kî Njon
Baptist p:uu nmo danêmbum.
*

*Yesu ngê tp:ee ngmê pyi
ngê, nyuno pwopwo u ngwo
doo ya.*

*Mak 9:14-29; Luukî 9:37-
43a*

¹⁴ Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii, dini ghi n:ii ngê yoo vy:o mêtê diyé dniye, pi ngmê Yesu ka a loo, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, ¹⁵ kwo, A lémi. Kwo, U ntââ a tp:ee nga wa ch:anê? Kwo, Nyuno pwopwo u ngwo a t:a, a mgînî vyîmî ndîi yédi. Kwo, Dye ghi knî ngmê ngê ndiya dpî d:ii, dye ghi knî ngmê ngê mbwaa paa dpî d:ii. ¹⁶ Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kîd:a ñuw:o, ngménê a ka doo pyi ngópu. ¹⁷ Yesu ngê yepê, Nmyo yoo dono, lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kîlîmî té? Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kîlîmî? Yepê, Yi tpémi a ka a ñuw:o yó. ¹⁸ Yi tpémi ngê kménani dpîmo kwo, Yesu ngê ngm:ii kwólu, yi tpémi yi ngwo mêtê pyiyé wo.

¹⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi mo dnyen:aa ya, u kwo pôó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dp:oo u ntââ dé, yi kménâ dp:oo ngm:ii kwólu? * ²⁰ Yesu ngê yepê, Mu kópu u dîy:o nmyi kîlîmî têdê. Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, yepê, Chipa w:uu u mêtê

w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndîi tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kîlîmî wo yintoo, ye kî mbwini ka pîdmyi vyi ngmê, Kada a yéni, mwada y:i nyi ghé, yepê, yi kópu ntênenê paa d:uu, mwada y:i paan:aa ghê. Yepê, Kópu ngmê doo u ntââ ngê nmye daapê tóó. * ²¹ (-)

*Yesu p:uu ndiye pyu knî ye
u pwopwo p:uu u ngwo ye
modoo danê*

*Mak 9:30-32; Luukî 9:43b-
45*

²² Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Nkálili Wee u kwo mêtê diyé dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê too, yepê, Komo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngménê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê. ²³ Yepê, Yi yéli y:oo wa vya nê, ngménê wo pyoloni ngê aménê pyidu. Yi ngwo p:uu ndiye pyu yoo yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo.

*Chóó Lémi u ngomo u l:êê
dîy:o tákisi pywupwi*

²⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Kîpêêniyém mî taa dniye, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o tákisi dnyimo a ngêêpî, yi yéli Pita ka knî ngmê loo, u kwo pôó dniye, kwo, Nmyi kada pini ngê Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o tákisi a pywupwi ngê, apii? ²⁵ Pita ngê yepê, Nyââ. Wod:oo Pita ngomo k:oo mî kee wo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ka n:uu pôó, ngménê

* 17:13: Luukî 1:17 * 17:19: Mát 10:1 * 17:20: Mát 21:21; Mak 11:23; 1
Kódin 13:2

ghêlî u kwo daa pôó wo, Yesu u kwo mwiyé pôó wo, kwo, Saimon. Kwo, Nuwo lonté a tóó? Kwo, Dyámê mbêmê king knî ye tákisi ló yéli y:oo a pywupwi ngópu? Kwo, Yi tp:ee knî y:oo, ó kn:aa yéli y:oo? ²⁶ Pita ngê kwo, Kn:aa yéli y:oo y:oo a pywupwi ngópu. Yesu ngê kwo, Ndê kópu. Kwo, Yi chôó yi tp:ee knî y:oo tákisi ye daa pywupwi ngópu. Kwo, Nê king ndêndê tp:oo, u l:êê dîy:o u ngomo tákisi daanî pwila. Kwo, A yoo kamî mye yi king ndêndê tp:oo yoo, u l:êê dîy:o tákisi myedaawa pwila ngmê. ²⁷ Kwo, Ngménê u ya a nga daa kwo, Wu tákisi ngêepî pyu knî y:oo mb:ii nmîne. Kwo, Chi lêpî, kpé lêê u nkîgh:ê chin:aa kpîpî. Kwo, Mwiyémwiyé téni n:ii che dóó knomomê, ndapî u kwo ngméninê pyw:êmî, kwo, nyi tákisi u ntââ ndapî. Kwo, Nyi tákisi u ngwo dp:uu pwila ngi.

18

Yoo yi kada wowo u danêmbum
Mak 9:33-37; Luukî 9:46-48

¹ Yi dini ghi ngê Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo a lee dniye, u kwo pôó dniye, kwo, Nyoo kamî yi vy:o, n:uu kada pini ngê angmê pyódu? * ² Yesu tp:ee ngmê ka mbwolo, yi ngîma kââ, ³ yepê, Ala tpémi u lama lémi lémi daa tóó. Yepê, Lukwe

dîy:o nmyo ngmêngmênté nmyi nuw:o dmi alanté a tóó, nmyimo, Yoo yi kada nmî ghê dmi. Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Nmyi nuw:o dmi daanmyi ngmê knomomê, ala tpémi u nt:anê daanmyi yaa knomomê, ye M:aa kóó k:oo daanmy:uu ghê dmi. * ⁴ Yepê, N:ii ngê lémi lémi ngê kêê d:uuwodê t:oo, ala tpémi ntee tpémi ngê adî ya, yepê, yi pini kada pini ngê vyîlo ayi pyódu. * ⁵ Yepê, Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê dîy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adî vyuwo, ngménê a ka amyeda a vyuwo, amyedî chââchââ nê. *

Pi ngê Yesu kîngî kéé, u danêmbum

Mak 9:42-48; Luukî 17:1-2

⁶ Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a ka wunê kélímî té, pi ngmê ngê yi kélímî l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêepî pââ ndîi nôdo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîi daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodomby:e daapaa kpada. ⁷ Yepê, Kópuni knî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngménê n:ii ngê yinté kópu a maa u nkîgh:ê ngmada a néne, yi pini d:ud:umbiy:e

* 18:1: Luukî 22:24

* 18:3: Mát 19:14

* 18:4: Mak 10:43-44

* 18:5:

Njon 13:20

choo nkîngê. ⁸ Yepê, Máádini p:uu anmyi ghê dmi, ó kópuni anmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo tpile maa woni knî nmti lama daadnyi ya, kópu woni knî daanmyi d:uu t:oo, ngménê ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. ⁹ Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi nuw:odono u kwee lîmîlîmî ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye adîn:aa a vyuwo.

Sipi tp:oo l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum

Luukî 15:3-7

¹⁰ Yesu ngê yepê, Yélini yi pi dmi daa ndîi, ye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo. Yepê, K:omo tpile ngê nmye wa pyaa knomomê, ye Chóó Lémi ngê u nkwo wa kpada nmyo. Yepê, Yi yéli yi enjel yoo yi l:êê dîy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi. ¹¹ (-)

¹² Yepê, Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo, p:uu

dmyinê nuw:o. Yepê, Pi ngmê, u sipi yonoy:a adî kwo. Yepê, W:amî mbêmê wa ñuw:o té, yi adnyin:aa kmaapî. Yepê, Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa ñuw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê, tonoy:a mê chu ayi m:uu knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mê chu kmaapî têdê wa a kuwo té, yonoy:ani adîn:aa nmy:uu. ¹³ Yepê, Ayimênê pyw:ee knomomê, u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu, woni knî yi p:uu daadî nuw:o. ¹⁴ Yepê, Myenté, nmyi Mî ngê u yi daa kwo, Yélini yi pi dmi têdê yi l:âmo ngménê ngee.

*Kópu l:âmol:âmo u danêmbum
Luukî 17:3*

¹⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Nmyi mbwó ngmê ngê dono kópu nmyi vy:o pini ngmê ngê angmê d:uu knomomê, ye yi pini u mbwó ka tumu dpî lee we, yi kópu u kwo dp:uu vyi ngê, yi pini dê y:oo yi kópu yi mo moo chedê y:e. Yepê, U mbwó u kwo wa ng:aa mbê knomomê, ye nipi modo kââdî y:e. * ¹⁶ Yepê, U kwo daawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini ngê u mbwó ngmidi ó miyó dpî nya ngê, yi mbwó ka dpî lee dniye, yi kópu dp:uu l:âmo y:e. Yepê, Yi

* **18:15:** Luukî 17:3; Nkal 6:1

pini ye myedaawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini pyile knî y:oo kópu mu ngmidi pi knî ye dp:uu vyi y:e. *¹⁷ Yepê, Yélini yi p:aani a yoo vy:o adnyi kwo, dpo danê tené, yi ngópu nmyi mbwó dpî kóté kalê yó. Yepê, Yi pini a yoo yintómu knî ye daawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini a yoo kuwa dpî kaa y:e, pi tupwótupwó ngê ye dpî pyaa we, tákisi ngêépî pyu ntee pini ngê ye myoo pyaa we.

Chóó Lémi u pono vyápê
Mátiyu 16:19

¹⁸ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, M:aa u pono mb:aamb:aa ngê anmyin:aa vyápê. Yepê, M:aa ngê kópuni a yoo knî yi l:êê dîy:o mbóó p:uu wa a kwódu, yi kópu wanmyinê w:ee ngmê, a yoo knî ye dyámê mbêmê anmy:uu kwódu ngmê. Yepê, Kópuni M:aa ngê yi l:êê dîy:o mbóó p:uu daawa a kwódu, dyámê mbêmê ye daanmy:uu kwódu ngmê. *

¹⁹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Kópuni u l:êê dîy:o nmyi vy:o pini miyó dê y:oo yi nuw:o ngmidi ngê wa pyódu ngmê, dyámê mbêmê u l:êê dîy:o adpo a ngêpê, M:aa ngê yi kópu ndêndê ngê yi l:êê dîy:o wa a d:uu, mbóó p:uu, *²⁰ mu kópu u dîy:o a yoo vy:o pi miyó pyile nipi adnya a ngêpê, daa yi mo adnyi ya, yi vy:o amy:aa kwo.

Nódo kelekele u mgongo danêmbum

²¹ Yi ngwo dini ghi ngê Pita Yesu ka pój wo, kwo, A Lémi, a mbwó ngê dono kópu a nga ngmêwa d:uu knomomê, ye a kuwó wanî kéé, mèdaanê ngî. Kwo, Ngménê yi pini ngê yi dono kópu a nga amêdê d:uuud:uu, kwo, mumdo pyud:o yi kópu a nga amê d:uu, ntââ myedaanê vy:u?

²² Yesu ngê kwo, Pyud:o doo u ntââ. Kwo, Ye têdê. Kwo, Pyud:oy:a mye têdê. Kwo, Dye ghi yintómu yi dono nguwó chi kéké, ntââ nangê vy:u, yi dono nôdo myekîngê kaalî.

²³ Kwo, M:aa ngê u yoo ntee wunê y:enê, yi kópu p:uu dyimê pywuu nga ngméninê kuwo. Kwo, Ala danêmbum p:uu chi nuw:o. Kwo, King ngmê, u dpodo pyu yilî doo ya. Kwo, Woni knî y:oo ndapî knî u kwo ngmê dmy:ee ngópu, ghêlî k:ii u kwo daa wumo tumo. Kwo, Wo ngmê ngê yi king ngê u yi doo kwo, A dpodo pyu knî y:oo yi tp:uu dmi a piy:e yi chóó wumo tené. ²⁴ Kwo, Woni knî y:oo yi tp:uu yilî chedê tumo, ngménê pi ngmê doo u ntââ ngê doo ya, u tp:uu mo daa mo tp:oo komo. ²⁵ Kwo, Doo u ntââ yi pini ngê u tp:uu daapêdê kélî ngê, wod:oo yi king ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Kî pini mgîmî yó, u tpile yilî yintómu dpî nya tóó, a ka dpî nûw:o tóó. Yepê, Kn:aa yélî y:oo a ka wa pwila t:oo. Yepê, Kn:aa pini ngmê ngê

* **18:16:** Njon 8:17 * **18:18:** Mát 16:19; Njon 20:23 * **18:19:** Mak 11:24; Njon 15:7

kî pini mupwoknî a ka wa pwila té, wop p:uu adnyin:aa dpodo. ²⁶ Kwo, Yi pini yu mbodo dê y:e king ka k:ame ghê wo, kwo, Ye kópu a nga kidingê d:uu, mwiyé chi t:ââ, a tp:uu yilî dîyo wanê wumo. ²⁷ Yesu ngê kwo, Yi pini king ka ch:anê wo, wod:oo yi king ngê yi pini u tp:uu yilî chóó mêté kôlî ngê, yi pini mêté kwólu.

²⁸ Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi pini kuwa pwii wo, dpodo pyu ngmê módu, pini n:ii u tp:uu têdê. Kwo, Dpodom-biy:e u kwo mbwolo, kwo, A piy:e chi wumwe. ²⁹ Yi pini yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, Mwiyé chi t:ââ, a tp:uu dîyo wanî wumo. ³⁰ Yesu ngê kwo, Ngménê yi pini u kwo daa ch:anê wo, mgîmî ngê, mbwa k:oo kmungo, kwo, Dini ghi n:ii ngê a ndapî any:uu wumo, kuwa u ngwo any:uu pwii. ³¹ Yesu ngê kwo, Dini ghi n:ii ngê king u dpodo pyu knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e dniye, king ka yuu mînê y:ee ngópu. ³² Kwo, Wod:oo king ngê yi pini ka u lede yoo dy:ââ too, yepê, Yi pini a ka a ñuw:o yó. Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kwo ñuw:o ngópu, kwo, D:ii gha pi. Kwo, A piy:e ñm:uu pââ ndîî ngmêdo kwo, a chóó m:aa chedê ngê. ³³ Kwo, Wu pini u tp:uu miy:e daa ndîî ye kwo, lukwe dîyo:o nga doo ch:anê wo. Kwo, Kópuni nga dî d:uu, lukwe dîyo:o wu pini ngê choo d:uu

ngê. ³⁴ Yesu ngê kwo, Yi king yi pini ka d:ud:umbiy:e nod:e wo, mbwa k:oo kmungo, kwo, Ñm:uu yilî a piy:e any:uu wumo, mbwa u ménê u ngwo any:uu pwii. ³⁵ Yesu ngê yepê, Dono kópuni nmyi mbwó knî y:oo nmye wa d:uu t:oo, nmyi kuwó daanmyi kée t:oo, ye M:aa ngê yinté kópu nmye ayimî d:uu, nmyi dono u kuwó daawa kée té. Yepê, Myenté, yepê, yoo yi dono kópu nmyi nódo kîngmê ya. *

19

Kpîpî te u danêmbum

Mak 10:1-12

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi danêmbum a kêlî ngê, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo mî lee dniye, Njódan mbwááni mêté ngmêê ngópu, Pédiya Wee u kwo mî taa dniye. ² Pi yilî tp:oo témi tap knî y:oo dnye yâmuyâmu dé. Pwopwokopwe yoo n:ii u kwo ñuw:o tumo, Yesu ngê pyi too.

³ Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danêmbum têdê nmî dóó, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu lonté a kwo, kwo, u ntââ mâtâ ngê kópu yilî yintómu yi l:êê dîyo u kpâm wa kpîpî? ⁴ Yesu ngê yepê, Kópuni puku yedê a tóó dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Mwiyémwiyé dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê pyââ mâtâ l:âmo doo, yepê, Noko mb:aamb:aa ngê choo ya. *

⁵ Yepê, Yi kópu ul:êê dîyo mâtâ

u pye mî yi kêlê dpo pwii, u kpâmk:ii ngmidi ngê dpî pyaa knî. * ⁶ Yepê, Wod:oo yéé yepe daa miyó a tóó, ngménê mu ngmidi. Yepê, Cha cha n:ii Chóó Lémi ngê dpo kââdî dê, pi ngê d:uudpî chámê dê. ⁷ Pádisi knî y:oo Yesu ka kwo, Lukwe dîy:o Mósisi ngê ala dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, apê, Mââ ngê u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê. ⁸ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê yi kópu nmye mu d:êê ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kpâm knî ye vyuwo dnyinté nmyi lama a tóó, Chóó Lémi u dnye dnyinté my:ee nyêmî ngópu. Yepê, Ngménê mwiyékmîntoo Chóó Lémi ngê u yi u ngwo dépwo kwo, Mââ ngê u kpâm choo kpîpîkpîpî. ⁹ Yepê, Ala kópu nmye n:aa tpapê, pini n:ii u kpâm u tumu mââ daadî ya, yi pini ngê u kpâm kîngî kpîpî, kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Wa kpîpî knomomê, kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngménê pyââ ti u kópu ayi d:uu.

¹⁰ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka kwo, Mumdo cha cha yi kópu dyuu yinté a kwo knomomê, ye pi ngê pyââ kîmungê nya. * ¹¹ Yesu ngê yepê, M:aa u kópu wunê nmye kîdî vyi, nmyedê, Mââ u pye mî yi kêlê dpo pwii, u kpâm k:ii ngmidi ngê dpî pyaa knî. ¹² Yepê, Ngménê

pi woni knî y:e yi kópu doo u ntââ, d:uudpî yéé dmi. Yepê, Knî ngmê yinté a taa dniye, knî ngmê pi knî y:oo doo u ntââ ngê dpî pyódu t:oo, knî ngmê a p:uu dpodo u l:êê dîy:o d:uudpî yéé dmi. Yepê, N:ii ka yi kópu u ntââ, yi pini ngê choo d:uud:uu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo
Mak 10:13-16; Luukî 18:15-17

¹³ Pi knî y:oo Yesu ka yi tp:ee dmââdîma ñuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, yi l:êê dîy:o myechoo ngêpê. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu ye kwódu ngópu, ¹⁴ ngménê Yesu ngê yepê, A ka a ñuw:o teíne, ye namê kwódu yé, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî y:enê dé. ¹⁵ Wod:oo Yesu ngê kêê yi mbêmê doo yiyé, yi l:êê dîy:o myedoo ngêpê. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii kada a y:ee ngópu.

Ndáápi ngmê u danêmbum
Mak 10:17-31; Luukî 18:18-30

¹⁶ Pi ngmê Yesu ka loo, u kwo pôó wo, kwo, Mââwe. Kwo, Ló kópu mb:aa ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁷ Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o kópu mb:aa p:uu a ka chi pôó. Kwo, Pi chóó mb:aamb:aa ngê daawa pyódu, Chóó Lémi mu ngmidi yi mb:aamb:aa. Kwo, Ghê

* 19:5: Gen 2:24; Epeso 5:31 * 19:10: 1 Kódin 7:1-2,7-9

kamî u pyw:êmî u yi nga choo kwo knomomê, ye Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu chi chââchââ. ¹⁸ Yi pini ngê kwo, Ló dêêpî kópu knî yi p:uu a ka nye mbumu? Yesu ngê kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, pi nangmê dóó, * ¹⁹ mye mî chi chââchââ dê. Kwo, Nyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. ²⁰ Yi pini ngê kwo, Yi kópu dyuu n:aa chââchââ too, ló kópu ngmê ngê doo u ntââ ngê n:aa tóó? ²¹ Yesu ngê kwo, U yi nga a kwo, nyimo, D:ud:umbiy:e u ntââ mbêmê nì yââ, kwo, ye chi lêpî, kwo, tpile yilînî ngópu a tóó, ngópu ch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ²² Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, apê, A tpile yilî angênté anî yêê, wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u dîy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²³ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angênté amî ghê. ²⁴ Yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u ménê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁵ P:uu ndiye pyu knî y:oo

dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê yi ménê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê? ²⁶ Yesu ngê doo y:enê dé, yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngménê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁷ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Tpile yilî yintómu nmo kuwo ngê, anmînê yâmuyâmu ngi. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o ló kópu ngmanmo pyw:oo? ²⁸ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê tpile yilî yintómu kamî ngê anî pyódu té, yi ngwo a pi ndîi ngê wa pyódu, pi yintómu yi kada pini ngê anî pyódu, mu kópu u dîy:o nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Yepê, Yi ngwo Yisîléli tpémi yi yoo dyêêdî y:a mê miyó wanmyi y:enê dé, mu kópu u dîy:o nmyinê yâmuyâmu nê.

* ²⁹ Yepê, Pini n:ii ngê a l:êê dîy:o u p:aa dpo kuwo, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dê, u tp:ee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo têdê dmi myedo kuwo té, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yilî amêdê pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê dîy:o tpile ngmidi wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yono y:a amêdê pyw:oo.

* **19:18:** Ex 20:12-16; Deut 5:16-20; Lev 19:18; Lóma 13:9 * **19:28:** Tpyuu 4:4

Yepê, Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamî amînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyôdu. ³⁰ Yepê, Kada yéli mêt kuwó, kuwó yéli mêt kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a wee, ngménê dîyo kuwó amêdê ghê dmi.

20

Kuwó pini pini dê kada pini yi mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, M:aa ngê u yoo ndêndê alanté adî y:enê. Yepê, Wain kpê chôó ngmê ngê u yi u ngwo doo kwo, Pi knî ngmê a wain kpê u ménê dny:oon:aa dpodo. Yepê, Mw:aandiye pi knî ngma a pyw:ângô, ² yepê, A wain kpê u ménê dmyinén:aa dpodo, awêde nmye mînî pywupwi, pi ngmê ndapî ngmê. ³ Yesu ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê kââdî liy:aa pyile mî loo, pi knî m:uu a pyw:ângô, apê, Módó mu wee, daa dpodo té. ⁴ Yepê, A wain kpê u ménê dmyinén:aa dpodo, yi dpodo ntênenê nmye n:aa pywupwi, daanî dóó nmyo. ⁵ Yesu ngê yepê, Wod:oo lee dniye. Yepê, Kââdî mât kêtî pi knî m:uu a pyw:ângô, yi kópu yinté ye mye vyu, dpodo têdê dy:ââ too. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono mî ghê wo, pi knî m:uu a pyw:ângô, yi kópu yinté ye mye vyu, dpodo têdê dy:ââ too. ⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê apê, Kââdî liy:aa mu ngmidi ngee tóó, apê, kââdî u ngwo a wupwo, yepê, yi

ngwo pi knî m:uu a pyw:ângô, yepê, Lukwe dîy:o wo módo dmyi chedê ngmê? ⁷ Kwo, Pi ngê doo dpodo kalê nmoo. Yepê, A wain kpê u ménê dmyinê lêpî, y:i dmyinén:aa dpodo.

⁸ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê ntumokwodo dini ghi yi yó, wain kpê chôó ngê dpodo u y:enê pyu ka kwo, Dpodo pyu yoo a pwiyé dniye. Kwo, Yi dpodo u pywuu ye yéni. Kwo, Yélini dpodo têdê kuwó dê lee dmi, yi pywuu ye mwiyé yéni. Kwo, Yélini mwiyé dê lee dmi, yi pywuu kuwó ye dpî yéni. ⁹ Yesu ngê yepê, Yélini dpodo têdê kuwó lee dniye, wo d:umu u dpodo u pywuu ngmêngmênté a ngee ngópu, pi ngmê ndapî ngmê. ¹⁰ Yepê, Yélini mw:aandiye dpodo têdê mwiyé lee dniye, alanté dnye nuw:o, apê ngménê, Ndapî ndîi yinmînê ngêêpî, ngménê vyîlo yintoo ndapî myeyedê ngee ngópu, pi ngmê ndapî ngmê. ¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi ndapî a ngee ngópu, wain kpê chôó ka nod:e dniye, ¹² kwo, Kî yéli kââdî liy:aa mu ngmidi chi dpodo kalê té, ngménê mw:aandiye dpo yaa dmi, kââdî ndîi vy:o nmî dpodo té. Kwo, Lukwe dîy:o ngmidi mbêmê chi pwila nmo. ¹³ Yepê, Wain kpê chôó ngê ngmê ka kwo, Kî pini. Kwo, D:oo dóó nyoo. Kwo, Kópuni nga dî vyi, ntênenê kîdî d:uu, ndapî nga ngmékid:a kê. ¹⁴ Kwo, Napî ngêê yedê choo ya, p:o

chi lêpî. Kwo, U ya a nga a kwo, Kuwó pini kada pini mu ngmidi mbêmê nî pwila dê. ¹⁵ Kwo, A chóó a ndapî ngê dî pwila nmyo. Kwo, Ñyóó ɳuw:o u pono daanî vyápê mb:anê. Kwo, D:aa mtíkó pyu, módó dî yeede té. Kwo, Lukwe dî:y:o n:ee ye chi kââ? ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kada yéli mêt kuwó, kuwó yéli mêt kada. Yepê, A yoo vy:o mwiyé nmyi ghê dniye, kuwó yéli ye n:ee nangê kââ.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mak 10:32-34; Luukî 18:31-34

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njedusalem dnye lêpî, Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mêt miyó yoo vy:o a pw:ii too, maa p:uu yepê, ¹⁸ Ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngménê dini ghi n:ii ngê Njedusalem anm:uu taa dmi, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, a vyee u dy:oo wa a châpwo ngmê, wa mgîmî nê, wa kóté kalê nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê. ¹⁹ Yepê, Yi tpóknî y:oo wadnyi nkwitinkwiti nê, wadnyi kpakakpaka nê, kîdosi nédê wa t:ee nê, yinté wa vya nê, yepê, ngménê wo pyoloni ngê waménî pyidu.

Njems mbwémi Njon yi pye ngê Yesu ka kópuni doo dmyinê
Mak 10:35-45

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Sepédi kpâm ghee knî Yesu ka lee dniye, yi pye yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, yi pye ngê kópu ngmê u pyinê u kwo ngwódu. ²¹ Yesu ngê kwo, Lukwe u yi ɳga ngma a kwo? Yi pyópu ngê kwo, Dini ghi n:ii ngê mîi ndûi ngê wa pyódu, Chóó Lémi u yoo anyi y:enê, kwo, a tp:ee dê nyoo yi kada pini ngê dpî pyódu dé. ²² Yesu ngê kwo, Kópuni a ka chi dmyinê, daa lama chi mbwólu. Tp:oo dê ye yepê, Dpî u ntââ dê, pi knî y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntââ dpo amye d:uu ngmê? Kwo, Nyo u ntââ dê. ²³ Yesu ngê yepê, Kópuni pi knî y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndêndê ngê dpo amye d:uu ngmê, ngménê doo u ntââ a che p:ââ pee a chóó daanî ngmidi. Yepê, M:aa ngê yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini n:ii kada adî kwo, yi pini wunê ka a ngmidi ngê.

²⁴ Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Njems mbwémi Njon ye nod:e dniye. ²⁵ Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê ngê, yepê, Nmyi lama a tóó, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:o pini n:ii kada pini ngê dpî pyódu, a lémilémi yédi, yoo yinê a y:enê ngê, * yinê a dpodo kîgha too.

²⁶⁻²⁷ Yepê, Ngménê nmyi vy:o yinté daadî ya. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii ngê u yi adî kwo, Kada pini ngê

* **20:25:** Luukî 22:25-26

nî pyódu, yi pini ngê choo ngêêpî nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. ²⁸ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê, ngménê daa lémilémi u l:êê dîy:o nê loo, yoo p:ee n:aa ngêêpî too, yi l:êê dîy:o wanî pw:onu, pi yilî yi pywuu ngê amy:aa pyódu.

*Yesu ngê ngwolo kopwe miyó u ngwo pyi doo, Njédikó
Mak 10:46-52; Luukî 18:35-43*

²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njédikó kada dnya a yém, pi yilî knî y:oo dnye yâmuyâmu dé. ³⁰ Ngwolo kopwe miyó maa nkîgh:ê dpîmo ya. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Yesu kîyedê pwiyé knî, wod:oo u kwo dpîmo kââ, kópu, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntââ nga wanyi ch:anê knî? ³¹ K:omo tpile pi yilî yintómu ye a tpêpwo dniye, yepê, Tumu choo ya, ngménê yi dnye dmi daa ny:ee ngópu, dpodomby:e mèdpîmo kââ, kópu, Nmî Lémi, Dépidi ntee pini. Kópu, U ntââ nga wanyi ch:anê knî? ³² Wod:oo Yesu ngê paa u dî puwâ, yepê, Yi tpódu a ka a pwiyé dniye. Pi knî y:oo u kwo yi ñuw:o dumo, wod:oo Yesu ye pôo wo, yepê, Lukwe dpo ngmanî mdo? ³³ Kwo, Nyi Lémi. Kwo, U yi nye a kwo, Yélî m:ii m:uu. ³⁴ Yesu ka ch:anê knopwo, wod:oo yi ngwolo páádi knî yi p:uu kêê yó. Yi ngwo yélî

mê m:uu ngópu, Yesu u kuwó mye ghê knopwo.

21

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mak 11:1-11; Luukî 19:28-40; Njon 12:12-19

¹ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njedusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aa ngmê doo ya, u pi Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u dîy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ² yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki ghee dpo mumu d:oo, yedê nédê a t:a mo. Yepê, Dpo pywálî dôó, a ka dpo ñuw:o dôó. ³ Yepê, Pini n:ii ngê kópu dpo ngmêdê vyi knomomê, ye ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê yi yi dê u ngwo wunê kwo mo. Yepê, Yi ngwo dpo wunê kuwo dê. ⁴ Chóó Lémi u kópu n:ii pi ngmê ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala,

⁵ Njedusalem tpémi, nmyi king wunê pwiyé knî, ndonki pyipwo wunê tóó.

Daa l:êê pyu ndîî, daa hósi pyipwo wunê tóó,

ndonki tp:oo pyipwo wunê tóó. *

⁶ Yesu ngê yi tpódu ye kópuni vyu, yinté mî d:uu

* 20:28: Luukî 22:27; Pilipay 2:7 * 21:5: Zech 9:9

ngópu, ⁷ ndonki ghee Yesu ka a ñuw:o dumo, yi nkuwo kpídî dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki ghee yi pyipwo talê dumo, Yesu ndonki pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. ⁸ King ntee dnyimo châchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpídî a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo, woni knî y:oo yi knî ngmê vy:êê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki ghee yi mbêmê dpumo paa, Yesu ndonki pyipwo doo ya. * ⁹ Yoo u kada ngmêdoo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo, Yesu yi kélê ghê doo paa, Njedusalem nipi dnye lêpî, u nkwo dnye kâkââ, kópu, Munmîkó Nmî Lémi, Dépidi ntee pini. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Chóó Lémi chaa kîgha koo.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, yélini y:i doo kwo yintómu ngwéti dniye, noko dnye pôó, yipu, Pi knî y:oo ló king yi châpu ngmê? ¹¹ Yoo woni knî y:oo yepê, Yesu, pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kâpî ngê. Yepê, Nasalet pi, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê

Mak 11:15-19; Luukî 19:45-48; Njon 2:13-22

* **21:8:** 2 Kings 9:13; Psalm 118:25-26

¹² Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too, ndapî ngmêêpî têdê yi tépîl ye a pii too, ndapî tpiii yi kpópu, nímê tp:oo pywupwi têdê yi p:o a ngî too, yi ya têdê dnyi mye dy:ee too. ¹³ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
ngêpê têdê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpaa têdê
ngê dmye pyódu ngmê.

¹⁴ Yélini yi yi dmi kwolo ngmê dé, yi ngwolo kopwe dé, Yesu ka y:i ñuw:o tumo, yintómu pyi too. ¹⁵ Ngménê yi kópu u l:êê dîy:o dêêpî pyu yoo Yesu ka nod:e dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo u kwo mye nod:e dniye. Noko yepê, Tp:ee dmââdîma y:oo Chóó Lémi u ngomo chedê lukwe dîy:o a chaa kîgha ngmê. Noko yepê, Lukwe dîy:o dpodomby:e a kââ té, apu, Dépidi ntee pini chaa kîgha koo. ¹⁶ Wod:oo Yesu ka pôó dniye, kwo, Kí kópu ka tpapê ngmê, nyi nyémî? Kwo, Lukwe dîy:o a chaa kîgha ngi. Yesu ngê yepê, Nyââ, anî nyémî. Yepê, Kópuni tp:ee

dmââdîma y:oo a d:uud:uu
ngmê, mumdooyi kópu puku
yedê dmyongê kp:aa ngópu?
Yepê, Yi kópu alanté a tóo,
Dépidi ngê Chóó Lémi ka kwo,

U yi nga a kwo,

Tp:ee dmââdîma y:oo
dny:oo chaa kîgha ngi.

¹⁷ Wod:oo Yesu ngê a kuwo
too, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii
Petani lee dniye, Njedusalem
u nkîgh:ê p:aani n:ii tp:oo a
tóo. Y:i mî dpî dniye.

*Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê,
Yisîlîli tpémi yi p:uu mgongo u
ngwo ngmê kwólu*

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸ Womumo mw:aandiye
Yesu, p:uu ndiye pyu knî
yi k:ii, Njedusalem mê diyé
dniye. Maa p:uu Yesu ngê
dómu kele. ¹⁹ Maa nkîgh:ê
kuwe kn:ââ ngmê módu, apê
ngménê, Kîgha p:uu ngma a
kwo. Yesu yi yini km:ee yi
loo, apê, K:omo tpile yââ yîlî
nkwodo mu kwo, ngménê
kîgha p:uu daangma a kwo.
Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye
pyu yoo yi ngópu mgongo
ntee kópu ngmê d:uu ngê,
yi yini ka kwo, Nté kîgha
m:uu daamuwa ghê. Yi ngwo
yi yini pwene. ²⁰ Dini ghi
n:ii ngê p:uu ndiye pyu knî
y:oo yi kópu m:uu ngópu,
ngwéti dniye. Noko yepê,
Kî yini lukwe dîy:o lîmîlîmî
ngê da yââ? Yi mgongo
dnyinté a w:ee ngópu. ²¹ Yesu
ngê yepê, Ndê kópu nmye
ngmén:aa tpapê. Yepê, A ka
dpodomby:e anmya a kîlîmî

knomomê, nmyi nuw:o
dmi ngmidi ngê adnyi ya
knomomê, ye kópuni wanmyi
vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê,
Mgongo ntee kópu n:ii wu
yini ngê nmyi ngópu dî d:uu,
u nt:u kópu ntênenê wanmyi
d:uu ngmê. Yepê, Myenté,
kî mbwini ka wanmyi vyi
ngmê, kwonye, A yumwe,
nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu
wa d:uu. * ²² Yepê, A ka ntênenê
anmya a kîlîmî knomomê,
ye kópuni M:aa ka anmyinê
dmy:ee ngmê, yi kópu nmyi
l:êê dîy:o ntênenê wa a d:uu. *

*Yesu pini n:ii u pi mbêmê
doo dpodo*

Mak 11:27-33; Luukî 20:1-8

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu
p:uu Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo kee
dniye, Yesu ngê yoo y:i doo
ndiye kîgha dé. Kada pini
yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi
kada pini yoo yi k:ii, Yesu ka
a lee dniye, kwo, Chóó Lémi u
ngomo nmî chóó nmo y:enê.
Kwo, Kópuni nye d:uud:uu
too, n:uu ngê nga vyu, u
ngwo nye d:uud:uu too? Kwo,
N:uu u pi mbêmê ye kópu yîlî
nye d:uud:uu ngê? ²⁴ Yesu
ngê yepê, Kópu nmye mwiyé
ngmén:aa poopoo. Yepê, Yi
kópu nmyinê vyee ngmê, ye
pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u
pi nmye u ngwo n:aa tpapê.
²⁵ Yepê, N:uu u pi mbêmê
Njon ngê pi mbwaa lêê u
ménê dpîmo kménêkménê
dé? Yepê, Chóó Lémi u pi

* **21:21:** Luukî 17:6; 1 Kódin 13:2; Njon 14:12 * **21:22:** Mát 7:7-11; 18:19; Njon 14:13-14

mbêmê ó chóó u pi mbêmê? Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpapê, Lukwe dîy:o Njon ka dpíp:e kélímî mbê dniye. ²⁶ Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê, mu kópu u dîy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ²⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa d:uu:d:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Pimbwémi miyóyi mgongo danêmbum

²⁸ Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Danêmbum ngmê ngî ny:ee yó, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya. Yepê, Yi pini ngê tp:oo kaa ka kwo, A tp:ee, wain kpê u mênê chin:aa dpodo. ²⁹ Yepê, Tp:oo ngê u mî ka kwo, U p:o, ngménê daa n:ee. ³⁰ Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini tp:oo tpuu ka u nkwo adí lê, kópu mu ngmidi u kwo mye vyu. Yepê, Yi tpémi ngê kwo, Daanî nî, ngménê u kuwó dini ghi ngê yi tpémi ngê u nuw:o mê ngmópu, dpodo têdê mê loo. ³¹ Yesu ye pój wo, yepê, Yi tpémi dê yi mî ka n:uu ngmê ng:aa mbê wo? Kada pini knî y:oo kwo, Tp:ee tpuu ni. Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Tákisi ngêêpî

pyu yoo, téli pyââ yoo, pi dono yilî mye yi k:ii, yi nuw:o dmi ka ngmêêpî t:oo, Chóó Lémi kóó k:oo ka wowo té. Yepê, Vyîlo yi yéli u kwo ye ng:aa té. Yepê, K:omo tpile nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi nmye chââchââ ngópu, ngménê u nuu u kópu dp:ee d:uu:d:uu tumo. Yepê, Doo u ntââ, kóó k:oo daangmanmyi ghê. ³² Yepê, Njon Baptist ngê maa mb:aa nmye ménê kême ngê, ngménê u kwo dpíp:e kélímî mbê dniye, u wépi nmyi pwaa ngópu. Yepê, Tákisi ngêêpî pyu yoo, téli pyââ yoo, yoo dono mye yi k:ii, vyîlo dé u kwo yi kélímî mbê dniye. Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi u wépi mwiyé a pwaa ngópu, ngménê kuwó yi nuw:o dmi mêt ngmêê ngópu, u kwo ntênenê ng:aa mbê dniye. Yepê, K:omo tpile yi kópu nmyi m:uu ngópu, ngménê lukwe dîy:o nmyi nuw:o dmi dpíp:e ngmêê ngópu, Njon ka myedpíp:e kélímî mbê dniye.

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 12:1-12; Luukî 20:9-19

³³ Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Danêmbum m:uu ala, mye ny:ee yó. Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kîgha u vyilêvyilê têdê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya têdê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vyuwo, dini ghi n:ii

ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîn y:i doon:aa ya. ³⁴ Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê pi knî ngmê dy:ââ ngê, yepê, A wain kpê u ménê dmyinê lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî nmye ngmêdo kê y:e, a ka dpo ñuw:o yó. ³⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i mî taa dniye, wain kpê y:enê pyu knî y:oo mgîmî tumo, ngmê kpaka ngópu, ngmê taa ngê vya ngópu, ngmê chêêpî ngê vya ngópu. ³⁶ Yepê, Myombó wain kpê chóó ngê pi mêm yilî ye dy:ââ ngê, ngmênenê kópu mu ngmidi y:e myemînê d:uu ngópu. ³⁷ Yepê, U kuwó dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê, A tp:ee amînê châpu ngmê, daawa a vya ngmê. ³⁸ Yepê, Ngmênenê yi wain kpê y:enê pyu knî y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê, Kî wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ³⁹ Yepê, Wod:oo mgîmî ngópu, vya ngópu, ntóó chii ménê mî kéké ngópu. *

⁴⁰ Yesu ye pôó wo, yepê, Dini ghi n:ii ngê yi wain kpê chóó wa a lê, yi tpóknî y:e ló kópu angmê d:uu? ⁴¹ Kada

pini knî y:oo kwo, Wa a lê, pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo aménê kââdî ngmê. Kwo, Yi yéli y:oo mgî daadnyi pwapî, lîmîlîmî ngê nt:u knî u kwo angmêdnyi dyede. ⁴² Wod:oo Yesu ngê yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kéké ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo
mêyi pyodo.

Nmî Lémi ngê yi kópu yinté d:uu ngê,
nyepênyepê u kópu yi d:uu
ngê. *

⁴³ Yesu ngê yepê, Pw:eni ndêndê nmyi kéké ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo wa kéké nmyo, u wain kpê mèdaanmyi y:enê, kn:aa yéli y:oo nmyi d:aa dmi wa a kââdî ngmê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu yi yéli yi ménê nt:u mb:aamb:aa ngê wa kaalî. ⁴⁴ Yepê, Nê chêêpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:ii yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî, mbodo wa pwââ. Yepê, N:ii mbêmê yi chêêpî kpiyé wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyôdu.

⁴⁵ Pádisi yoo, kpêê iyiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, yi ngwo a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo. ⁴⁶ U yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmênenê kéké u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî ye nkîngê mbê dniye, yinê ye Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê.

* 21:39: Hipîlu 13:12 * 21:42: Dpodo 4:11; Lóma 9:33; 1 Pita 2:6-8

22

Yééyéé kmaapî ndîi u mgongo danêmbum

Luukî 14:15-24

1 Yesu pi knî ye modoo mgongo. 2 Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo alanté. Yepê, King ngmê, tp:oo daa kêmakêma doo yééyéé, u l:êê dîy:o kmaapî ndîi ngma a puwâ. Yepê, Yi kmaapî u wo mwiyé a ngmidi ngê, u lémi ch:ama mînê dóó kwólu, yepê, A tp:ee u kmaapî têdê dp:uu taa dmyeno. 3 Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:ii ngê dyimê wo, u dpodo pyu knî ngmê dy:ââ ngê, yepê, Yoo a pwiyé we, ngménê u yi y:e dépwo kwo. 4 Yepê, Wod:oo dpodo pyu knî m:uu dy:ââ ngê, yepê, Yélini né dóó kwólu, ye dp:uu vyi yó, yipi, Ala ngwo kmaapî. Yipi, Nê ngê ala kmaapî u l:êê dîy:o tpile tp:oo n:ii kaa too, wunê kêdê vya t:oo, tpile yilî yintómu u ntââ mbêmê ka pyede. Yipi, A pwiyé dmyeno. 5 Yesu ngê yepê, Ngménê yi yéli ye daa ng:aa mbê dniye, yinê ye têdê kópu, yi chóó yi dpodo têdê dpodo têdê lee dniye. Yepê, Woni yâpwo têdê lee dniye, woni tpile pywupwi têdê lee dniye. 6 Yepê, Yoo ngmê ngê king u dpodo pyu yoo mgîmî tumo, dnye nkwitinkwiti dé, u nkwo vya tumo. 7 Yepê, King yi yéli ye d:ud:umbiy:e nod:e wo, wod:oo u lede knî ngmê dy:ââ ngê, yi ntââ dmi mînê vy:ee ngópu, yi yéli u nkwo vya tumo, yi p:aa myemînê vyuwó ngópu.

8 Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dpodo pyu yoo a danê ngê, yepê, Kmaapî u tpile yilî u ntââ mbêmê ka pyede, ngménê yélini né dóó kwólu, yoo dono, doo u ntââ ala ntini daawa ma ngmê. 9 Yepê, P:aani p:aani dmyinê lêpî, pi yimi nmyinê pyw:êmî ngmê, dpo ñuw:o tóó. 10 Yesu ngê yepê, Wod:oo yi dpodo pyu yoo p:aani p:aani lee dniye, pi yilî mînê pyw:ee ngópu, dono mb:aamb:aa myedê ñuw:o tumo. Yepê, Ngomoni k:oo dnye kmaapî, yi ngomo pi ngê a nt:ee ngê.

11 Yesu ngê yééyéé kmaapî u mgongo ye m:uu kwólu, yepê, King kmaapî têdê yi yaa wo, yoo yi k:ii dnye yakmaapî, ngménê pi yi vy:o ngmê módu, yi pini ngê u yééyéé kpídî u mbwo daangmê t:ângó. 12 Yepê, Yi king u kwo póo wo, kwo, Kî pini. Kwo, Al:ii lóngé cha kee, yééyéé u kpídî mqwo daa t:a. Yepê, Yi pini ngê kópu u kwo daangmê vyu. 13 Yepê, King ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Mgîmî yó, kóó yu kudu tóó, kuwa d:ii yó. Yepê, Mgîdî vy:o choon:aa mbê, kpéngi ti dmi kelekele mudny:oon:aa paa. 14 Yesu ngê yepê, Pi yintómu knî ye n:aa tpapê ngê, yenîmo, A pwiyé dmyeno, ngménê Chóó Lémi ngê yilî daawa a ngmidi.

*Tákisi pywupwi u danêmbum
Mak 12:13-17; Luukî 20:20-26*

15 U kuwó dini ghi ngê Pádisi yoo kuwa pwii dniye,

kn:aa p:aani pee mē lee
dniye, Yesu u dódó u l:êê dîy:o
nipi y:i dnyen:aa danêmbum.
16 Yi lama doo ya, Lóma tpémi
ye tákisi pywupwi Nju tpémi
ye daa yi nuu u kópu ngê a
tóó, wod:oo yi p:uu ndiye pyu
knî ngmê ngmidi ngópu, king
Helodi u kwo téni pee yéli yi
k:ii Yesu ka dy:ââ tumo, kwo,
Mââwe, kwo, nmî lama ka tóó,
Ndêndê ngê nye danêmbum.
Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê
yédi, ngménê Chóó Lémi u
kópu dyuu pi knî ye ndêndê
ngê nye tpapê ngê. 17 Kwo,
Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpî
kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u
ntââ Lóma tpémi yi king ndîi
ka tákisi wanmî pywupwi, ó
daanmî pywupwi? 18 Yesu
ngê yi kópu a w:ee ngê, apê,
Ngee k:omodanê té. Yepê,
Nmyo k:omodanê pyu yoo,
lukwe dîy:o nmye dódó nê.
19 Yepê, Tákisi ndapî a ngópu
ngmê tpyé yó, ngménî m:uu.
U kwo yi nûw:o ngópu, 20 ye
póó wo, yepê, Ala ndapî p:uu
n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi
myeye tóó? 21 Kwo, Lóma
tpémi yi king ndîi u kââ u pi
ye tóó mo. Wod:oo Yesu ngê
yepê, Tpileni Lóma tpémi yi
king ndîi ngménêni, u kwo
mêdmyinê yémî. Yepê, Tpileni
Chóó Lémi ngménêni, Chóó
Lémi ka mêtmyinê yémî. *

22 Yi kópu yi ny:ee ngópu,
yi nuw:onuw:o u kópu ngê
pyodo, wod:oo Yesu a kuwo
ngópu.

Pyidepyide u danêmbum
Mak 12:18-27; Luukî
20:27-40

23 Yi wéni ngê yoo ngmê
Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi
yoo. Yi nuw:o dmi alanté
doo ya, apê, Pi dpî pw:onu,
mêd:uuwodê pyidu. U yi
y:e doo kwo, Yesu u pi nmî
dyênê, u l:êê dîy:o Yesu alanté
dnye dódó. 24 Yesu ka kwo,
Mósisi ngê ala dêêpî kópu
a d:êê ngê, apê, Pi angmê
pw:onu, u kuhnwe adî ya
knomomê, yi tp:ee daadî ya
knomomê, ye yi pini u mbwó
ngê yi kuhnwe moo ndê ngê,
u mbwó u l:êê dîy:o tp:ee
angmê tpyé ngmê. 25 Kwo, Pi
mbwémi pyudu nmî vy:o doo
kwo, kaani yéé wo, tp:ee daa
tpyó, u ngwo pwene. 26 Kwo,
Kaapeeni ngê yi kuhnwe mêt
ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee
myedêpê ngêêdî, kaapeeni
yinté u nkwo mye pwene.
Kwo, Yi mbwémi knî yintómu
yi pyópu mu ngmidi yinté
dnye ny:ee, yintómu pw:oo
dniye, tp:ee yi pyópu ngê
dêpêngmê ngî ngópu. 27 Kwo,
U kuwó dini ghi ngê yi pyópu
mye pwene. 28 Kwo, Lukwe
dîy:o pyidepyide u pi nye
tpapê. Kwo, Yoo wa a pii
knomomê, ye yi pyópu ngê
lukwe angmê pyôdu, ló pini
u kpâm ngê amî pyôdu? Kwo,
Doo u ntââ, mu kópu u dîy:o yi
mbwémi pyudu knî yi pyópu
mu ngmidi p:uu yéé dniye.

29 Yesu ngê yepê, Dmye
kn:aadi ngmê, mu kópu
u dîy:o Chóó Lémi u kópu

* 22:21: Lóma 13:7; 1 Pita 2:17

dyuu nmyi lama daa kwo, u wêdêwêdê nmyi lama myedaa tóó. ³⁰ Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii dmi, yinté adnyi ya, pyââ mâtââ numo p:uu mëdaawa yéé knî. ³¹ Yepê, Yoo yi pyidepyide p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Yi kópu p:uu kóponi Mósisi ngê wunê a d:êê ngê, lukwe, dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Yi puku pee yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, ³² Nê, ng:ââ Epîlaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. Yepê, Chóó Lémi yi tpóknî yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngménê yi ghê a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngménê n:ii dé yi ghê a pyede, vyîlo yi yéli yi yâpwo. ³³ Pi knî y:oo yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nyepênyepê u kópu ngê ye pyodo.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó

Mak 12:28-34; Luukî 10:25-28

³⁴ Dini ghi n:ii ngê Pádisi knî y:oo ny:ee ngópu, apê, Yesu ngê Sadyusi yoo kêdê châpwo té, wod:oo u kwo lee dniye. ³⁵ Yi vy:o pini ngmê ngê u yi doo kwo, Danêmbum têdê Yesu nî dóó. Yi pini ngê dêêpî kópu dyuu pi knî ye dpîmo tpiyé dé. ³⁶ Yesu ka pôó wo, kwo, Mââwe. Kwo, Dêêpî kópu dyuu yi vy:o, lóni kada ngma a tóó? ³⁷⁻³⁸ Yesu ngê kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó,

Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nôdo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. * ³⁹ Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nyóó ɻuu ghi ɻôdo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi ɻôdo yinté mye-choo ya. * ⁴⁰ Kwo, Yi kópu dê yi mbêmê, dêêpî kópu yîlî yintómu a pyede. Kwo, Kóponi Mósisi ngê a d:êê too, kóponi Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, yintómu yi kn:ââ yi kópu dê yi mbêmê a kwo.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mak 12:35-37; Luukî 20:41-44

⁴¹ Yesu Pádisi knî ye pôó wo, ⁴² yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmyinê nmye n:uu u tii ɻedê pini? Kwo, Dépidi u tii ɻedê pini ngmê. ⁴³ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o Dépidi ngê chôó u pi a ghîpî ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

⁴⁴ Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

*Mi ndîi ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey,
pi yintómu chi y:enê dé.*

* 22:37-38: Deut 6:5 * 22:39: Lev 19:18; Lóma 13:9-10; Nkal 5:14

Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî vya té,

nyi yodo u maknopwo wanî yé té.

⁴⁵ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngménê pi knî yi pwo pini ntee pini. ⁴⁶ Yesu u kópu dyuu pi ngmê ngê daa vyâ. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu daamu poo ngópu.

23

*Yesu pi knî ye dêêpî pyuyoo
yi p:uu u ngwo doo danê*

Mak 12:38-40; Luukî 11:37-54; 20:45-46

¹ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye doo danêmbum, pi knî ye myedoo danêmbum, ² yepê, Chóó Lémi ngê dêêpî pyu yoo, Pádisi yoo nmyi kada kaa too, Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmye y:oo a tpiyé tumo. ³ Yepê, Yi dnye dmi dmyinê nyémî dé, kópuni nmye dny:oo tpapê dé, dmyinê d:uud:uu dé. Yepê, Ngménê kópuni a d:uud:uu tumo, yi kópu yi kélê nangmê ngee, mu kópu u dîy:o kópuni nmye a tpapê tumo, yi chóó daa d:uud:uu tumo. ⁴ Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî kópu dyuu yi d:êê ngê, ngménê dêêpî pyu knî y:oo yi chóó yilî ngê pyódu tumo, pi knî ye dpodo ndîi ngê u nkwo pyodo, ngménê yi dpodo têdê yoo daa ngêêpî tumo. ⁵ Yepê, Kópu yilî yintómu n:ii a d:uud:uu tumo, yi chaa kîgha

u l:êê dîy:o a d:uud:uu tumo, dpo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o dêêpî kópu dyuu pweepwee pee yedê dpî d:êê t:oo, yi kêpa dpî t:ee t:oo. Yepê, Myenté, yedê ghi tp:oo n:ii yi kpîdî kwódo knî yi p:uu dpî t:ee t:oo, daadîi ngê dpî pyódu t:oo, dpo, Pi knî y:oo ala kópu nmî p:uu pîdny:oo tpapê, Dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a chââchââ t:oo. ⁶ Yepê, Ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa têdê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁷ Yepê, U yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo naa têdê mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ nmo, ala kópu nmî p:uu pîdny:oo tpapê, Nmî ndiye kîgha pyu ndîi dé. ⁸ Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo nmyi p:uu kîngî vyi ngmê, Nmî ndiye kîgha pyu yoo, mu kópu u dîy:o nmyo numo tîdê mbwó yoo, nmyi ndiye kîgha pyu mu ngmidi. ⁹ Yepê, Dyámê mbêmê pi ngmê ka nangê vyi, M:aa, mu kópu u dîy:o nmyi Mî mu ngmidi, mbóó p:uu wunê tóó. ¹⁰ Yepê, Myenté, pi knî y:oo Kada Pini u pi nmyi pyimo kîngê t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o nmyi kada pini mu ngmidi, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmyi kada kââ. ¹¹ Yepê, Pini n:ii nmyi kada pini ngê adî ya, yi pini nmyi p:uu choo dpodo. ¹² Yepê, N:ii ngê u pi chóó a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi têdê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê

yini u pi ndii ngê wa pyódu.

*Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî
pyu yoo yi pi dmi u ngwo dyênê
ngê*

*Mak 12:40; Luukî 11:39-
42,44,52; 20:47*

¹³ Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmânê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi chóó nmyi dêêpî kópu yili nmyi d:êê ngópu, pi knî ye Chóó Lémi kóó k:oo wowo dpodo ndii ngê u ngwo nmyi pyódu ngópu. Yepê, Nmyi chóó y:i dp:ee koko nyédi, lukwe dîy:o yoo yi maa nmyi nkoko ngópu. ¹⁴(-)

¹⁵ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmânê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê nmye lêpî nyédi, nyimo, Ndiye pyu knî m:uu nmîmo pyw:oo, nmî yoo vy:o paa ghê dniye. Yepê, Yi dpodo p:uu dpodombiy:e nmye dpodo nyédi. Yepê, Pini n:ii nmyi yoo vy:o dpî ghê, nmyi nt:anê dpî yââ. Yepê, Yi pini ngê nmyi dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngê, ngmânê pi ka vyuwo u lama daa ya yédi. Yepê, Yinté pini ngê nmyi maa p:uu dpo kp:anê nmyo, ngmânê yi máádi u dî ndiya.

¹⁶ Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, U yi nmye a kwo, Pi knî ye maa nmo kême, ngmânê nmyi ngwolo dmi kopwe dé.

Yepê, Pi knî ye ala kópu nmye tpapê ngópu, yenmyimo, Pi ngmê, kópu ngmê u l:êê dîy:o Chóó Lémi u ngomo u pi ngê wa kp:aa, ye yi kópu daa ndii kópu, ngmânê yi ngomo k:oo nkól n:ii a tóó, yi pini yi nkól ngê wa kp:aa, ye kóponi u l:êê dîy:o dpî kp:aa, ntênenê dpî d:uu ngê. ¹⁷ Yepê, Nmyi mbodo dmi podo dé, nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Nkól daa yâpwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kee wo, yâpwo ngê u ngwo pyodo. ¹⁸ Yepê, Myenté, ala kópu ye my:ee tpapê ngópu, yenmyimo, Pi ngmê, kópu ngmê u l:êê dîy:o kpêê yiyé têdê u pi ngê wa kp:aa, ye yi kópu daa ndii kópu. Yenmyimo, Yi pini ngê yi kópu daawa d:uu knomomê, ye u kópu daa tóó. Yenmyimo, Ngmânê tpile tp:oo n:ii kpêê ngê dpî yé ngmê, yi pini yi tpile tp:oo u pi ngê wa kp:aa, ye ndii kópu yu d:uu, kóponi u l:êê dîy:o dpî kp:aa, ntênenê dpî d:uu ngê. ¹⁹ Yepê, Nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Tpile tp:oo daa yâpwo. Yepê, Kpêê yiyé têdê yi yâpwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê tpile tp:oo kpêê ngê dpî yé ngmê, yâpwo ngê u ngwo dpî pyódu. ²⁰ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o n:ii kpêê yiyé têdê u pi ngê dpî kp:aa, tpile tp:oo n:ii kpêê ngê dpî yé ngmê, u ngwo myoo kp:aa. ²¹ Yepê, N:ii Chóó Lémi u ngomo ngê dpî kp:aa, ye Chóó Lémi ngê dpî kp:aa, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi y:i a tóó. ²² Yepê, N:ii mbóó u pi

ngê dpî kp:aa, Chóó Lémi ngê dpî kp:aa, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi y:i wunê tóó, y:i wunê y:enê nmo.

²³ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmînê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Lukwe dîy:o pi knî ye dp:ee vyuwo nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vyuwo nyédi, lukwe dîy:o yoo nmye dódó tumo. Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Têdê kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndîi kópu têdê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu a vyu, yepê, Ntini n:ii pi ngê yâpwo têdê dpo ñuw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye dpî y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dp:ee chââchââ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:êmî ngópu, ngmînê myenmyinê kpââ ngópu, Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntênen nmye yémî ngópu. Yepê, Yi kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu, lukwe dîy:o têdê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Têdê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé.
²⁴ Yepê, Nmyi ngwolo kopwe dé, yoo dnyinté ghîghê anmyi néne t:oo. Yepê, Kpitimw:ee ngê dpî kiyé nmyo, ye lîmîlîmî

ngê nmye vyee tumo, lukwe dîy:o kulu yilî nmyi p:uu a kiyé nyédi, dp:ee vyee tumo. Yepê, Têdê kópu ntênen nmye chââchââ tumo, lukwe dîy:o ndîi kópu dnyinté nmye chââchââ tumo.

²⁵ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmînê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi d:ââ pîléti yi kpadama yinmye ghêâghê tumo, lukwe dîy:o yî kó dp:ee ghêâghê t:oo. Yepê, Nmyi too pee yinmye ghêâghê tumo, ngmînê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapî u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé. ²⁶ Yepê, Pádisi yoo, lukwe dîy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyódu tóó, kópu mb:aa yilî u ngwo anmyi d:uu t:oo.

²⁷ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmînê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Poki n:ii u ménê pi ntóó dpî yé ngmê, nmyo yinté tpile dé. Yepê, Kuwa mb:aamb:aa, k:oo dono. Yepê, Nmyi gha dmi nkîpwí dé. ²⁸ Yepê, Nmyi too pee mbêmê pi knî ye yinê ye nmyo mb:aamb:aa dé, ngmînê nmyi gha dmi dono dé, yoo nmye dódó tumo.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yî kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi u ngwo t:ângô

Luukî 11:47-51

29 Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmînê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmînê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wuwó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Chóó Lémi u nuu u pi yoo yi kpî dmi mb:aamb:aa ngê my:ee kpilêkpilê tumo. 30 Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Nmî kn:ââ yoo yi dye ghi ngê wonmee a ya, ye yi vy:o daap:oo ghê dniye, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo nmî k:ii daap:oo vyâ too. 31 Yepê, Yi kópu mbêmê nmyi chóó nmyi komo knî y:oo ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo a vyâ tumo, nmo yi tp:ee yoo. Nmyimo, Nmî kn:ââ knî y:oo kóponi kn:ââ a chaa ngópu, nmo chedêchedê. * 32 Yepê, Nmyi kn:ââ yoo máadini p:uu a ghê dniye, yi máádi p:uu my:ee wee. Yepê, Lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, nmyimo, Yi máádi p:uu nmî t:ee kalê té. Yepê, Lukwe dîy:o a vyee u yi nmye a kwo. 33 Yepê, Komodanê pyu yoo, nkweipi ntee yéli. Yepê, Chóó Lémi ngê ntââ nmye amînê vy:u, daamî kede, ndiya amî kéké nmyo. * 34 Yepê, Pi mb:aa knî a chóó nmye u nkwo angmanê dy:ââ, woni knî

y:oo a komo adnyin:aa kapî, woni yoo nuw:o ndîi mbêmê nmye adnyin:aa danê, woni yoo a p:uu nmye adnyin:aa dêêpî. Yepê, Ngmînê yi wépi dmi wanmyi pwaa ngmê, wanmyi mgîmî t:oo, woni yoo taa ngê wanmyi vyâ t:oo, woni yoo kîdosi néê wanmyi t:ee t:oo. Yepê, Woni yoo ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo wa kóté kalê t:oo, wa kpaka t:oo, woni yoo p:aani p:aani wa ngm:ii kalê t:oo. * 35 Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî y:oo pi mb:aa yoo yidnya a vyee dé, kn:ââ Kéén ngê Epel mwo a vyâ, nkoo nmo, a vyee u yi nmye mye kwo. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Mbadakaiya tp:oo Sekîdaiya Chóó Lémi u ngomo chedê vyâ ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo tumo, yi tpile yîlî mye t:âmo tumo, ngmînê yi p:aa dêpê pw:oo ngópu. * 36 Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vyâ knomomê, Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikí dmi nmyi pwo wa ghay.

Yesu ngê Njedusalem tpémi

* 23:31: Dpodo 7:52 * 23:33: Mát 3:7 * 23:34: 1 Tes 2:15 * 23:35: Gen 4:8; Hipilu 11:4

yi ng:aa dmi u ngwo t:ângō

Luukî 13:34-35

³⁷ Yesu ngê Njedusalem tpémi ye yepê, Ee Njedusalem tpémi, nmye vyuwo pyu lukwe dî:y:o dmyongê mya ngópu. Yepê, Ni:i knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo chéêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kêmkêm ngê tp:oo w:uu ñuupee dê yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ng:éêntómú nê, Yinté nî w:êê nmyo, ngménê a wépi nmyi pwaa ngópu. ³⁸ Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyinê kuwo, mèdaamunmyi m:uu nê, ³⁹ u dî wéni n:ii ngê ala kópu anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêmê a m:ii, Chóó Lémi ngê nténê choo a ngéêpî.

24

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mak 13:1-2; Luukî 21:5-6

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo doo a kuwokuwo, p:uu ndiye pyu knî y:oo ngomo u kwo dnya a kêmakêma dé. ² Yepê, Ala ngwo mb:aamb:aa ngê yimi ngî m:uu tóó, mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyaa dmi. Yepê, Chéêpî pywápê ngmê n:ii ngê kí ngomo a wuwó tumo, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Yepê, Kn:aa lede knî y:oo kî

ngomo pê d:ud:umbiy:e wa pwaa t:oo. *

*Kópu dono yilî yi danêmbum
Mak 13:3-13; Luukî 21:7-*

³ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê ngmêê ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê mî kee dniye, y:i dnyen:aa ya. Yi ngwo p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka yi mo lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo ngî mwini. Kwo, Ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Nyi daa kêmakêma wunê diyédiyé, dyámê pê machedê ngê a pyodopyodo?

⁴ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo, pi ngmê ngê kíngî dóó nmyo. ⁵ Yepê, Pi yilî wa a lê, u yi y:e adî kwo, Nê u d:aa nmo kââdî, nmyewo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ala nê vyîlo. Yepê, Pi yilî yinté wa dóó t:oo. ⁶ Yepê, L:êê pââ ndîi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, nmyi nkîgh:ê amyidnyi l:êê, ngménê nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa têda dmi, ngménê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ⁷ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, daa ng:éêntómú m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, yepê, dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi.

⁸ Yepê, K:omo tpile yinté kópu yilî yi pi dmi wanmyi ny:ee ngmê, ngménê nangê vyi, Ala d:o dyámê pê dpî chedê. Yepê, Yi kópu yilî têdê dé, ngménê dono kópu ndîi dé dîyo kuwó wa pyaa dmi.

⁹ Yepê, Yi dini ghi ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u l:êê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, nmyi vy:o woni yoo adnyin:aa kpadakpada dé, woni yoo wa vya t:oo. Yepê, A l:êê dîy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi. ¹⁰ Yepê, Yi ngwo pi yilî knî y:oo wa kéé nê, yoo dono knî ye a yoo wa kêma t:oo, ye anmyi diya dmi. ¹¹ Yepê, Yi ngwo pi daa ngmidi knî y:oo Chóó Lémi u komo k:omodanê mbêmê adnyin:aa kapî, pi yilî u ngwo wa dóo t:oo. ¹² Yepê, Yi ngwo yoo yi dono ndîi ngê wa pyódu, yi nuu ghi dmi numo nódo dnyinté adîn:aa ya. ¹³ Yepê, Ngménê n:ii knî y:oo yi kópu dono adnya a vyîmî dé, myedaawa mb:ii nê, mu dini ghi ngê M:aa kóó k:oo wan:uu kaa té. ¹⁴ Yepê, Dyámê pee yintómu knî yi mbêmê Chóó Lémi kóó k:oo wowo u pi pi knî y:oo mwiyé wa ny:ee ngmê, u kuwó dini ghi ngê dyámê pê machedê ngê u ngwo wa pyódu.

Lóma lede knî y:oo Nje-dusalem ghélî dêpê pw:oo

* **24:15:** Dan 9:27; 11:31; 12:11

ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum
Mak 13:14-23; Luukî 21:20-24

¹⁵ Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, tpile dyede u tpile dono yâpwo ghê angmê m:uu ngmê. Yepê, Yi tpile p:uu Dániyél ngê Chóó Lémi u komo wunê a kââ. (Pini n:ii ngê ala puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.) * ¹⁶ Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vyuwo dp:uu mbwolo dniye. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii u ngomo maknopwo adî ya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêtkingî kee, u tpile kîdangmén:aa ngî. ¹⁸ Yepê, Pini n:ii yâpwo têdê adîn:aa dpodo, u p:o mêtkingî diyé, u tpile kîngmê nya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê we, mbu mbêmê dp:uu mbwolo we. ¹⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. ²⁰ Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii yópu yi dye ghi ngê daapîdny:oo mbêpê, líme wo ngê yi kópu daapaa pyaa we. Yepê, Kî p:aani u mbwa kené kuwo ngmê ngê adî ya, ye angênté wa mbêpê dmi. ²¹ Yepê, Yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo dono ndîi wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo

wunê a pyw:ee tumo, yini têdê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, u dî ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîi u kuwó dini ghi ngê, yintoo dono daamuwa a pyw:ee ngmê. ²² Yepê, Chóó Lémi ngê yinê a vyu, apê, Yélini nê ngmidi ngê yi l:êê dîy:o, yi yéli yi pw:oopw:oo u dye ghi dêêkwédi ngê wanî pyôdu. Yepê, Wodaa vyu, ye pi yintómu pî pw:oo dniye. ²³ Yepê, Yi dini ghi ngê, pini n:ii ngê nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:ii a ngmidi ngê vyilo ka kwo, yepê, yi pini ka kîdmyongê kélîmî mbê dmi. ²⁴ Yepê, Pi yilî knî y:oo kêêmî wa kaa t:oo, pi knî ye wadnyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo. Yepê, Pi knî y:oo yoo wamye dóó ngmê, Chóó Lémi u komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini knî y:oo mbwudu yilî wa chaa ngmê, mu kópu u dîy:o u yi y:e adî kwo, Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê, nmî dóó té. * ²⁵ Yepê, Yi k:omodanê pyu knî y:oo kîngî dóó nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, yi kópu knî yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidî t:oo.

²⁶ Yepê, Pi knî y:oo nmye wa vyi ngmê, Nê chii ménê kîyedê tóó, ye y:i nangmê nî. Yepê, Nmye wa vyi ngmê, Ngomo k:oo kêdê mbwolî, ye ng:aa ngê kêê nangê t:oo. ²⁷ Yepê, Daa p:aa ngmidi tpémi y:oo

* **24:24:** 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13-14

* **24:30:** Tpyuu 1:7 * **24:31:** 1 Kódin 15:52; 1 Tes 4:16

Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa m:uu ngmê, ngmênenê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Lîmî ntee dpî pywálî, pi yintómu knî y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê yinté amye m:uu ngmê.

²⁸ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee ng-manmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, Mgomo k:ii a kwo. Yepê, Doo u ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé

Mak 13:24-27; Luukî 21:25-28

²⁹ Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó dini ghi ngê, d:ââ kââdî wa a mgêdê knî, mêdaadpî pil:apil:a, pudu yilî yintómu wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile dé yi dînê dmi wa ghêê té.

* ³⁰ Yepê, U kuwó dini ghi ngê dyámê mbêmê pi dyêêdî yintómu knî y:oo ayi m:uu nê, tpéé kópu amî vyi ngmê, adnyi nkîngê, amyednyi mbê. Yi ngwo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîi ngê dê pyôdu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyôdu, nkalî too pee dmi mbêmê ka kwo. * ³¹ Yepê, Pi knî y:oo nkéli dpuwo u dnye ndîi angmê ny:ee ngmê, enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu y:i wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a

* **24:29:** 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-13

ngmidi ngê wa a danê t:oo, y:i
ye anîn:aa vyuwo. *

*Yesu Njedusalem u
pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo
mgongo*
*Mak 13:28-31; Luukî
21:29-33*

³² Yesu ngê p:uu ndiyé pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu. ³³ Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo. ³⁴ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dî vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³⁵ Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngménê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

*Pi ngmê u lama daa tóó
Yesu ló wéni ngê wa a diyé*
*Mak 13:32-37; Luukî
17:26-30,34-36*

³⁶ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê mbêmê aménê diyé, yi wéni pi u lama daa tóó. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi tp:oo, a lama myedaa tóó. Yepê,

Ngménê M:aa mu ngmidi u lama wunê tóó. * ³⁷ Yepê, Nówâ u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo yinté amyaa kwo. *

³⁸ Yepê, Nówâ u dye ghi ngê yoo dêdnyimo a nkîngê, dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yééyéé, u dî wéni n:ii ngê Nówâ p:uu nkéli k:oo wo dniye, ³⁹ wo yéli vyi ngê vyâ, daa yi lama pw:oo dniye. Yepê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê wéni n:ii ngê wa a diyé, yinté wa t:aa. *

⁴⁰ Yepê, Yi dini ghi ngê pi miyó yâpwo têdê adpî dpodo, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ⁴¹ Yepê, Pyââ miyó adpî ghee, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ⁴² Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u dîy:o wéni n:ii ngê nmyi Lémi wa a diyé, nmyi lama daa tóó. ⁴³ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama daa tóó wéni n:ii ngê kpáápi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama adî ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalê ngmê. *

⁴⁴ Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóó Lémi u Pi Ndêndê daawa t:aa, yepê, vyîlo yi dini ghi ngê wanê t:aa. ⁴⁵ Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê

* 24:36: Dpodo 1:7; 1 Tes 5:1-2

2 Pita 3:6 * 24:43: Tpyuu 3:3

* 24:37: Gen 6:5-8

* 24:39: Gen 6:13-7:24;

25

Kwodo y:a knî yi mgongo danêmbum

ngê pi ngmê wa ngmidi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a châpwo, yi nté ndapî ye chi yémî dê. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadîi yi adîn:aa ya. Yepê, Pini n:ii wa ngmidi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîi ngê adî ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adî dpodo? 46 Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé, tpile yilî yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, 47 dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilî yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu. 48 Yepê, Ngménê yi lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo pyu knî yi kada pini alanté adî nuw:o, awo, Nmî lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, 49 adî ñuknweñuknwe, mbwaa ndanî pyu knî yi vy:o adîn:aa mbwaa ndanî, dpodo pyu dpodo módo yoo adî kpakakpaka dé, 50 ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. 51 Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté daawa kpada, k:omodanê pyu yoo yi vy:o wa kââ, y:i adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa.

1 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo alanté. Yepê, Pi ngmê, daa kêmakêma doo yééyéé. Yepê, Yééyéé u wo ngmidi ngópu, yi wéni ntumokwodo dmââdî u yoo knî y:oo yi pini dnye t:âât:ââ. Yepê, Yi dmââdî u yoo vy:o kwodo y:a doo kwo, apê, Nmî mbwó u pyipe dini ghi n:ii ngê a taataa, nmî mbwó nmo ng:uu, yééyéé kmaapî têdê niipi nmîmo taataa té. Yepê, Yi kwodo y:a knî y:oo yi lam ñuw:o tumo, naa chóó p:aa ngmê dnyen:aa t:âât:ââ. *

2 Yepê, Dmââdî limi nuw:o mbêmê dnye paa, mê limi daa nuw:o mbêmê dnye paa.

3-4 Yepê, Dmââdîni yoo nuw:o mbêmê dnye paa, yi lam ñuw:o tumo, yi kedîsin pód:a mye ñuw:o tumo, wo limi knî y:oo yi lam ñuw:o tumo, ngménê yi kedîsin pód:a daa ñuw:o tumo. 5 Yepê, Naa chóó ngê mgî a puwâ, wod:oo yi dmââdî yoo dnye dpüidpüi, u kuwó dini ghi ngê dpî dniye.

6 Yepê, Mgîdî ñuknîñuknî p:uu pi ngmê ngê yepê, A pii dmyeno, naa chóó maadî kîyedê kwo. 7 Yepê, Wod:oo yi dmââdî y:a knî a pii dniye, n:ii yoo nuw:o mbêmê dnye paa, yi lam knî yi k:oo kedîsin yé ngópu. 8 Yepê, N:ii yoo daa nuw:o mbêmê dnye paa, yi pyipe knî ye yepê, Nmî lam ka pwopwo té, kedîsin knî

* 25:1: Luukî 12:35

nmo ngma a kē yó. ⁹ Yepê, Yini knî y:oo yepê, Doo u ntââ, kedîsin kudu chedê. Yepê, P:o dmyinê lêpî, nmyi chóó pi knî ye knî ngmêmymi dmy:ee yó. ¹⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ee ngópu, kedîsin mgîpî têdê lee dniye. Yepê, Yi kuwó naa chóó p:uu taa dniye, dmââdîni limi knî y:oo dnye t:âât:ââ p:uu kaa dniye, yéeyéé u kmaapî têdê lee dniye. Yepê, Y:i taa dniye, ngomo k:oo kee dniye, kené a kuwo ngópu.

¹¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê dmââdîni limi knî kedîsin mgîpî têdê lee dniye, yedê diyé dniye, kené p:uu dnye depedepe, naa chóó ka kwo, Kené nmo a kpêmî ngi. ^{*} ¹² Yepê, Ngmêmê yi nááli chóó ngê kené ye daa kpêmî ngê, yepê, Dp:ee a lama yéli.

¹³ Wod:oo Yesu ngê yepê, Nuw:o mbêmê dmyinê paa, u ngwo dmyinê t:âât:ââ nê. Yepê, Wéni n:ii ngê amênê diyé, yi wéni nmyi lama daa tóó. *

Dpodo pyu pyile yi mgongo danêmbum

Luukî 19:11-27

¹⁴ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, A yoo vy:o ya alanté. Yepê, Lémi ngmê, kn:aa dyámê pee p:uu doo lêpî. Yepê, Ghêlî daa n:ee, u dpodo pyu pyile knî a danê too, u ndapî yi kék yedê yó, yepê, A ndapî ka mb:aamb:aa ngê a kuwó dmyinê vyuwo. ¹⁵ Yesu ngê yepê, N:ii u nuw:o

ndîî, yi pini ka ndapî ndîî y:ângô, n:ii u nuw:o têdê, ndapî têdê u kwo y:ângô. Yepê, N:ii u nuw:o ndîî, yi pini ka ndapî limo yono yono y:a (5,000) y:ângô, pi m:uu ka my:oo yono yono y:a (2,000) y:ângô, pyoloni ka yono yono y:a (1,000) y:ângô. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi lémi ngê a kuwo too, kn:aa dyámê pee p:uu loo. *

¹⁶ Yepê, Dpodo pyu n:ii ka limo yono yono y:a y:ângô, yi pini ngê nkéli tp:oo u ngwo ngmê pwila ngê. Yepê, Yi pini ngê yi nkéli mb:aamb:aa ngê doo mbêpê kîgha, ndapî mêt limo yono yono y:a u ngwo kmêne ngê. ¹⁷ Yepê, Myenté, pini n:ii ka my:oo yono yono y:a y:ângô, yi pini ngê stôwa ngmê pyidu ngê. Yepê, Yi stôwa mb:aamb:aa ngê doo mbêpê kîgha, ndapî mêt my:oo yono yono y:a u ngwo kmêne ngê. ¹⁸ Yepê, Ngmêmê n:ii ka yono yono y:a y:ângô, yi pini ngê mgî ngmêmî chó, u lémi u ndapî y:i mî ngmo ngê.

¹⁹ Yesu ngê yepê, Dye ghi daadîî yi lémi kn:aa dyámê pee p:uu doon:aa ya, u kuwó dini ghi ngê mêtê diyé wo, yi dpodo pyu pyile knî a danê too, yepê, Ndapînî nmye nê kék too, mêt wumo tóó. ²⁰ Yepê, N:ii ka limo yono yono y:a y:ângô, yi pini ngê u lémi ka kwo, Limo yono yono y:a n:ii a ka nyinê kpo, mêt limo yono yono y:a u ngwo m:aa kmêne ngê. Kwo, Yi ndapî ala,

* 25:11: Luukî 13:25-27

* 25:13: Luukî 12:40

* 25:15: Lóma 12:6-8; 1

wod:oo u kwo y:ângō. ²¹ Yepê, Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, d:ii pi dódó pyu. Kwo, Daa ndîi dpodo ñga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, dpodo yilî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. Kwo, Ng:ii mb:aamb:aa ngê nyi yakmaapî knî. * ²² Pini n:ii ka my:oo yono yono y:a y:ângō, yi pini ngê u lémi ka kwo, My:oo yono yono y:a n:ii a ka nyinê kpo, mê my:oo yono yono y:a u ngwo m:aa kmênê ngê. Kwo, Yi ndapî ala, wod:oo u kwo y:ângō. ²³ Yepê, Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, d:ii pi dódó pyu. Kwo, Daa ndîi dpodo ñga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, dpodo yilî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. Kwo, Ng:ii mb:aamb:aa ngê nyi yakmaapî kmêle.

²⁴ Yepê, Pini n:ii ka yono yono y:a y:ângō, yi pini ngê u lémi ka kwo, A lémi. Kwo, A lama ka téó, Nyi nkéli kmungo pyu. Kwo, Pi knî ye ntoo ndapî n:ii nye yémî ngê, daa yintoo ndapî mêtinyinê pwapî ngê, pââ ndîi yinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî ngê. ²⁵ Kwo, Nga nî nkîngê mbê wo, nê, Ndapî l:âmo wanî ngee, nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o ñapî mgî k:oo nî ngmo ngê. Kwo, Ñyóó ñapî mê ala. ²⁶ Yesu ngê yepê, Yi lémi ngê kwo, D:ii dpodo pyu mb:aa, nyi pweekaa pyu. Kwo, Ñyóó

ngópu knî yi l:êê dîy:o n:aa kpakpada ngi. Kwo, Lاما modoo ya, Pi knî ye têdê yinî yémî ngê, pââ ndîi mêtinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii dînî kapî ngê, vyîlo yinî pîpî ngê. ²⁷ Kwo, Lukwe dîy:o a ndapî, ndapî u ngomo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pînê puwâ. ²⁸ Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, A ndapî kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu yono yono yono y:a a téó, u kwo y:ee yó. ²⁹ Yepê, N:ii u ngópu tpile yilî a téó, mu dini ghi ngê mê yilî wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a téó, yi tpile knî yi l:âmo wa a ngee té. * ³⁰ Yepê, Kî dpodo pyu mgeee kuwa d:ii yó, mgîdî vy:o choon:aa ya. Yepê, Y:i choon:aa mbê, u kpéngi ti dmi kelekele choon:aa paa.

Pi ka vyuwo mbêmê yoo chámêchámê u danêmbum

³¹ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê a pi ndîi ngê wa pyôdu, enjel knî yi k:ii nipi anmo diyé dmi, a yoo y:enê têdê wan:uu yââ, * ³² dyâmê mbêmê pi yintómu anê danê té, a ngîma adnyin:aa kwo. Yepê, Tpile tp:oo y:eeey:ee pyu ngê sibi nunukwéti ntee dpî chámê té, ³³ yoo yintómu yinté wanî chámê té. Yepê, Yoo mb:aa, sibi ntee yéli, a wéni pee wanî kaa té, wo yéli nunukwéti ntee yéli, a t:anê pee wanî kaa té. ³⁴ Yepê, A wéni pee yéli ye ala kópu wanî yvi, yenê, M:aa ngê a ngmidi

* 25:21: Luukí 16:10 * 25:29: Mak 4:25 * 25:31: Mát 16:27; Tpyuu 20:11-13

nmyoo, myedê ngee nmyoo. Yenê, Dyámê pê ghélî dépwo a kwo, M:aa ngê apê, A nuu u yoo a kêê k:oo wa ghê dmi. Yenê, Ala u dye ghi, kóó k:oo anyi ghê dmyeno. ³⁵ Mu kópu u díy:o, yenê, Dómu a nga mudoo a ya, nmyi mbono noo. Yenê, Mbwaa a nga mudoo a ya, a ka nmyinê kê ngópu. Yenê, Kn:aa p:aani munê ndê wo, nmyi p:o munê ta, a ka nmyee a vyuwo. ³⁶ Yenê, Kn:ââ mbwii munoo a kwo, kpídî a ka nmyinê kê ngópu. Yenê, Munoo a mbii, mb:aamb:aa ngê a ka nmyee a vyuwo. Yenê, Mbwa k:oo munoo a kwo, a gha nmyeen:aa wêdêwêdê kîgha. ³⁷ Yepê, Yi ngwo yoo mb:aa knî y:oo a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nmî Lémi. A ka wo, Ló dini ghi ngê dómudómu têdê nmî m:uu nyoo, u ngwo nmî mbono nyoo? A ka wo, Ló dini ghi ngê mbwaambwaa têdê nmî m:uu nyoo, mbwaa ñga u ngwo nmo kpo? ³⁸ A ka wo, Ló dini ghi ngê nmî p:o ny:uu ta, ñga u ngwo nmee a vyuwo? A ka wo, Ló dini ghi ngê kn:ââ mbwii nmî m:uu nyoo, kpídî ñga u ngwo nmo a kpo? ³⁹ A ka wo, Ló dini ghi ngê mbii têdê ó mbwa k:oo nmî m:uu nyoo, ñga u ngwo nm:uu wêdêwêdê kwólu? ⁴⁰ Yi yéli ye yenê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yenê, Pini n:ii u pi daa ndîi yinté p:ee ngee ngópu, yenê, daa yi pini yip:ee ngee ngópu, nê yip:ee ngee noo. ⁴¹ Yepê, Yi kpadakpada têdê wanî dy:ââ té, y:i adnyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yoo mb:aa knî y:oo ghê kamî wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê

nê vy:ii ngee noo. *

⁴¹ Yepê, Yi ngwo yélini a t:anê pee adnyi kwo, yenê, Nmyo Chóó Lémi u vyîda yoo, a nkîgh:ê a y:ee dmyeno. Yenê, Ndê ngê a pîpî nmyo. Yenê, Yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu. Yenê, Yi ndyuw:e M:aa ngê Setan u dpodo pyu knî yi k:ii yi l:êê díy:o kpó, adî pîpî dé, amyaa pîpî nmyo. * ⁴² Mu kópu u díy:o, yenê, munoo a dómudómu, dpîp:e mbono noo. Yenê, Mbwaa a nga mudoo a ya, a ka dpîp:e kê ngópu. ⁴³ Yenê, Kn:aa p:aani munê ndê wo, nmyi p:o munê ta, a ka dênyee a vyuwo. Yenê, Kn:ââ mbwii munoo a kwo, kpídî a ka dpîp:e kê ngópu. Yenê, Mbwa k:oo munoo a kwo, mumyenoo a mbii, ngménê a ka dênyee a vyuwo. ⁴⁴ Yi ngwo yi yéli y:oo a ka wo, Nmî Lémi, ló dini ghi ngê dómudómu têdê nmî m:uu nyoo, mbwaambwaa têdê nmî m:uu nyoo, nmî p:o ny:uu ta, kn:ââ mbwii nmî m:uu nyoo, mbii têdê ó mbwa k:oo nmî m:uu nyoo, ngménê yi ngwo y:i dpîpî ngee nyoo? ⁴⁵ Yi yéli ye yenê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yenê, Pini n:ii u pi daa ndîi yinté p:ee ngee ngópu, yenê, daa yi pini yip:ee ngee ngópu, nê yip:ee ngee noo. ⁴⁶ Yepê, Yi kpadakpada têdê wanî dy:ââ té, y:i adnyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yoo mb:aa knî y:oo ghê kamî wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê

ngê daawa pyódu.

26

*Kada pini knî y:oo Yesu u
pwele u ngwo a châpwo ngópu
Mak 14:1-2; Luukî 22:1-2;
Njon 11:45-53*

¹ Yesu ngê u danêmbum dini ghi n:ii ngê pi knî ye a kêlî ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yepê,
² Nmyi lama ka tóó, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u naa m:ii wanmî kê. Yepê, Yi ngwo kada pini knî y:oo Lóma lede yoo yi kêê k:oo wa kaa nê, kîdosi nedê u nkwo wamî t:ee nê.

³ Yi ngwo kada pini yoo, kpêê iyiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, kpêê iyiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u ngomo k:oo mînê wó. Yi pini u pi Kayapas. ⁴ Yi kada pini knî y:oo Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. ⁵ Noko yepê, Naa ndîi m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakî d:uu. Noko yepê, Pi yîlî kêdê t:aa, wa gheteghete mbê dmi.

*Tpileni tuu mb:aamb:aa
pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u
ngwo a pii ngê*

Mak 14:3-9; Njon 12:1-8

⁶ Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapî. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi mwiyé doo ya. ⁷ Yi kmaapî têdê pyââ ngmê ngê pód:a ngma a ñuwo, tuu mb:aamb:aa, Yesu mbêmê d:ud:umbiy:e a pii ngê. Yi tpile u pywuu ndîi. ⁸ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu yi m:uu ngópu, yi pyópu ka nod:e dniye, noko yepê, Lukwe

dîy:o dê dyênê. ⁹ Noko yepê, Kî pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapî ndîi pudu kmênê, yi ndapî ndîi pinté knî ye pudu y:oo. ¹⁰ Kópuni tumu dnye nyepênyepê, Yesu ngê a w:ee ngê, yepê, Lukwe dîy:o dmye mywenemywene kalê ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi d:uu. ¹¹ Yepê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmya a pyw:êmî dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mèdaanî kwo. ¹² Yepê, Tpileni tuu mb:aamb:aa pi ntóó p:uu ntee anyi d:ii, u ngwo any:uu kmênê, yepê, kî pyópu ngê yinté kópu a pwopwo u l:êê dîy:o myeyi d:uu. ¹³ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adnyin:aa nyém, kî pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adîn:aa ya.

*Njudas ngê kada pini knîye
u ngwo vyu, yepê, Yesu kwôdo
ngê anî ghê*

Mak 14:10-11; Luukî 22:3-6

¹⁴ Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi ngwo kpêê iyiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, ¹⁵ yepê, Yesu u kwôdo ngê anî ghê knomomê, ye lukwe a ka ngmanmyinê kê ngmê? Wod:oo ndapî pyoloy:a u kwo

y:ee ngópu. ¹⁶ Yi ngwo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo
Mak 14:12-16; Luukî 22:7-13

¹⁷ Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo myednyimo l:âmol:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka pôó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló yi nmîmo l:âmol:âmo? ¹⁸ Yesu ngê pi miyó pi ngmê ka dy:ââ doo, Njedusalem. Yepê, Ala kópu u kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Nyi mââwe ngê nga atédê dy:ââ nyo. Kwipi, U dye ghi machedê, u p:uu ndiye pyu knî yi k:ii naa u nté ngomo k:oo nmîmo pîpî. ¹⁹ Wod:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yinté mî d:uu ngópu, yi náali u nté yi ngomo k:oo mîl:âmo ngópu.

Yesu u k:ii kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu
Mak 14:17-26; Luukî 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

²⁰ Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, p:uu ndiye pyu y:a mêmiyó knî yi k:ii, yi kmaapî têdê yaa dniye. ²¹ Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, yepê, nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²² P:uu ndiye pyu

knî yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté u kwo doo pôó, kópu, Nê kuu, apii? ²³ Yesu ngê yepê, K:omo tpile d:ââ mu ngmidi k:oo mbîdédi n:êê nmo kmênêkmênê té, ngménê nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²⁴ Yepê, Ala kópu puku yedê ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi knî y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê, wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê yi kópu a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê dpodombyi:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê u kpadakpada têdê ala kópu wamî vyi, awo, L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê. ²⁵ Pini n:ii Yesu u kwódo ngê doo wowo, Njudas, yi pini ngê kwo, Nê kuu, apii? Yesu ngê kwo, Ñyóó kîchi vyi.

²⁶ Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê mbîdédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângô, yepê, Ala a chóochóó, nê. ²⁷ U kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângô, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ângô, yepê, Nmyo yintómu nda yó. * ²⁸ Yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi yilî yi dono chedêchedê u l:êê dîy:o, wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdî. ²⁹ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain

* **26:27:** Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipilu 9:20

daamunî nda, u dî wéni n:ii ngê a pi ndîi ngê amî pyôdu, pi yintómu anîn:aa y:enê, M:aa kóo k:oo kmaapî ndîi u ngwo anm:uu dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda.³⁰ U kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî kee dniye, mbwini n:ii u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu

Mak 14:27-31; Luukî 22:31-34; Njon 13:36-38

³¹ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo awêde mgîdî vy:o a mgîmîmgîmî nê, nmyinê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. ³² Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê aménî pyidu, nmyi kada anî ghê, Nkálili anî lê. ³³ Pita ngê kwo, K:omo tpile kî tpóknî y:oo wunê kuwokuwo ngi, ngménê nê mu ngmidi daanê kuwo ngi. ³⁴ Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê kópu nga ngmén:aa tpapê. Kwo, Mgídî vy:o kêmkêm ghêlî k:iî daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpapê, yenye, D:aa p:uu dniye pyu ngmê. ³⁵ Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l:êê dîy:o wamye vya nê, myedaanê wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye vyi ngópu.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mak 14:32-42; Luukî 22:39-46

³⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:iî, ghi ngmê lee dniye, u pi Nketsemane. Yesu ngê yepê, Al:ii dmyinê ya, mwi nîmo ngêpê. ³⁷ Yesu ngê pi pyile kyedekyede mu mwada y:i ñuw:o too, Pita Sepédi tp:oo dê. Yesu u gha dono ngê pyodo, u ghê myedê kee wo. ³⁸ Yi pini pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyinê ya, dpî ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dmyinê t:âât:ââ nê, a l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê.

* ³⁹ Yesu ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têpê mbêmê kwódokwódombiy:e mî dyimê wo, u mî ka doo ngêpê, kwo, M:aa. Kwo, Tpile yilî yintómu nga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngménê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngménê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó. *

⁴⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo, apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Pita ka kwo, Lukwe dîy:o doo u ntââ, dye ghi dêêkwédi ntênenê daanmyi ya? Kwo, Lukwe dîy:o a l:êê dîy:o dp:ee ngêpê té. ⁴¹ Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, dpodombyi:y dmyinê ngêpê, pi ngê dpodombyi:y

* 26:38: Njon 12:27 * 26:39: Hipîlu 5:7-8

kêdangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê nî we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa nmye tpapê tumo, ngmînê nmyi tókótókó têdê wanmyi dêê dmi. *

⁴² Myombó Yesu ngêpê têdê mê loo, u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kîd:a w:ee. Kwo, Dono mbwaa daanî nda knomomê, ye yoo angênté wanî ngee. Kwo, Yi dono mbwaa u wépi daanî puwâ, ñyóó ñuw:o u pono n:aa vyápê. ⁴³ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu pyile knî ye mê diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî vyîlê ngê dyaa ye chedê ngê.

⁴⁴ Pyolombó Yesu modoon:aa ngêpê. Mwiyémwiyé ntee doo ngêpê, yinté modoon:aa ngêpê. * ⁴⁵ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê, Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo a mgîmîmgîmî nê. ⁴⁶ Yepê, A pii dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A kwôdo ngê pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiyé knî.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu
Mak 14:43-50; Luukî 22:47-53; Njon 18:1-11

⁴⁷ Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa

ñuw:o tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó. ⁴⁸ Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nînê chipéchipé, yepê, yi pini yi vyîlo. Yepê, Dpî mgîmî yó.

⁴⁹ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, kwo, Mw:âákó Mââwe. Njudas ngê Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, ñ:uu Yesu kpââ pee p:uu dyîngó. ⁵⁰ Yesu ngê kwo, Kópuni u pyinê cha ngmêê, d:uu ngi. Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodomby:e mgîmî ngópu. ⁵¹ Yesu p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngêédî, lede ngmê mbwámê pêdê châpwo, ngmînê kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê.

⁵² Wod:oo Yesu ngê kwo, Ñaa u dópo ménê mê kedi. Kwo, Ni:ii ngê taa ngê l:êê dpî dóó, yi l:êê têdê dpî pw:onu. ⁵³ Kwo, Lama daa tóó M:aa ka wodî vyi, ye enjel yilî tp:oo témi tap a ka pêdê dy:ââ, paan:aa ngee nmo. ⁵⁴ Kwo, Yi enjel yoo wodî dmy:ee té, ye ala yéli y:oo angênté paa mgîmî nê, kópuni puku yedê a tóó angênté myepaa ntiye ngmê.

⁵⁵ Yesu ngê yi lede knî ye yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kélê a ka dmyinê lee dmi. Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo

* 26:41: Hipîlu 4:15 * 26:44: 2 Kódin 12:8

a kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o y:i dpîp:e mgîmî noo. ⁵⁶ Yepê, Ngménê alanté dmye mgîmî nê, mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êe tumo, doo u ntââ daapîdmye kn:aadi ngmê.

Yi ngwo Yesu p:uu ndiyé pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu

Mak 14:53-65; Luukî 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

⁵⁷ N:ii knî y:oo Yesu mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi Kayapas u ngomo k:oo ñuw:o ngópu. Yi ngomo k:oo kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, mwiye nipi a wó. ⁵⁸ Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu, tumutumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo, lede knî yi vy:o mî yaa wo, apê, Yesu ngê kópuni a d:uud:uu ngmê, a ngópu paa d:uu y:e. ⁵⁹ Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu dnyen:aa kóté kîgha. U yi y:e doo kwo, Yesu kn:ââ nmî ché, u ngwo nmî vy:a. Pi yili knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu yili t:ee ngópu, ⁶⁰ ngménê pi miyó dê y:oo yi kópu ngmidi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu u l:êê

dîy:o Nju tpémi ye doo u ntââ ngê pyodo, Yesu daapî ndyîko ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi miyó dê y:oo kópu mu ngmidi ngmê vyi ngópu, ⁶¹ kada pini knî ye yepê, Kî pini ngê ala kópu nmo a vyu, nmopê, Nê u ntââ, Chóó Lémi u ngomo anê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. * ⁶² Wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi ghêédî wo, Yesu ka pôo wo, kwo, Kópuni m:uu dê vyi ngmê, daanyinê vy:a? ⁶³ Ngménê Yesu tumu doo ya. Myombó Yesu ka kwo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo ngê a y:enê ngi. Kwo, Nmo kidimê k:omodanê. Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Tp:oo n:ii nmo t:âât:ââ, kwo, mumdooy ni vyîlo? *

⁶⁴ Yesu ngê kwo, Nyóó kîchi vyi. Kwo, Mu dini ghi ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye, U pi ndîi ngê dê pyódu, Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dê pyódu, nkalî too pee dmi mbêmê moyedê pwiyé knî. * ⁶⁵ Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê u kwo vyu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpîdî a chópu, yi mââwe knî ye yepê, Kî pini u châpwo pyu u yi nmo daamu a kwo. Yepê, Chóóchóó kêdê ndyîko. Yepê, Ala kópu nmo dê vyi, Chóó Lémi u d:aa anê kââdî. ⁶⁶ Yepê, Nmyi nuw:o dmi angênté a tóó? Kada pini yintómu knî y:oo kwo, Chóó u pye dê yé.

* 26:61: Njon 2:19-21 * 26:63: Mát 27:12; Is 53:7 * 26:64: Mát 24:30; Dan

7:13 * 26:66: Lev 24:16; Njon 19:7

Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadî ya.*

67 U kuwó dini ghi ngê kêpa dnye tpyîpwí, kílî myednye kpakakpaka, * 68 dnye nkwitinkwiti, kpídî pee ngê ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:a:dê vya ngi? Kópu, Chi dípí. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo píchi vyi. Kwo, Lukwe díy:o nangê Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mak 14:66-72; Luukî 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

69 Dini ghi n:ii ngê Yesu dnye kóté kígha, yi ngwo Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo ya. Dpodo módó ngmê u kwo a loo, kwo, Nyi ngmê, Yesu Nkálili pi p:uu nye ya yédi. 70 Ngménê Pita ngê yoo yi ngíma u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu d:oo w:ee ngê. 71 Wod:oo Pita pywuwoypyuwó têdê u nkígh:ê doon:aa kwo. Dpodo módó m:uu ngê y:i mye módu, pi kní ye yepê, Kí pini Yesu Nasalet pi p:uu kído ya. 72 Myombó Pita ngê mèdê wópu ngê, ye kpaa wo, yepê, Ye pini daa a lama pini. 73 Daa ndíi dye ghi yímî loo, yi yéli Pita ka kní m:uu loo, kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiyé pyu ngmê. Kwo, Nye kíngâ dpí mya. Kwo, Dpí wee mu ngmidi, Nkálili Wee. 74 Wod:oo Pita ye mè kpaa wo, yepê, Ye pini

daa a lama pini. Vyîlo yi dini ghi ngê kêmkêm ngmê ka wo,
75 wod:oo Pita ngê Yesu u kópu mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda vyi, Kêmkêm ghélî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê. Wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyénê wo, kuwa pwii wo, y:i doon:aa mbê.

27

Yesu Paléti ka u ngwo níuw:o ngópu

Mak 15:1; Luukî 23:1-2; Njon 18:28-32

1 Mw:aa mgidî vy:o Nju tpémi yi kada pini yoo nipi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii. Yi danêmbum têdê Yesu u vyee u dy:oo a châpwo ngópu. 2 U kuwó dini ghi ngê Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi mââwe ndíi Paléti ka níuw:o ngópu.

Njudas ngê chóóchóó u ngwo a nákâ ngê
Dpodo 1:18-19

3 Pini n:ii Yesu u kwôdo ngê ghê wo, Njudas, dini ghi n:ii ngê u lama yaa wo, apê, Yesu kédê ndyîko ngmê, daa kêmakêma mye vyee ngmê, u nuw:o d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo, apê, Dono kópu ngma atédî d:uu. Wod:oo Yesu kwôdo ngê wowo u l:êê díy:o ye ndapíni u kwo y:ee ngópu, yi ndapí pyolo y:a kada pini kní ye mêmî y:ângó. 4 Yepê, Dono ndíi ngmêdî d:uu. Yepê, Pini n:ii u dono daa tóó mo daa tóó, u kwôdo ngê kídî

* **26:67:** Is 53:5

ghê, daa kêmakêma nmye vyee ngmê. Njudas ka kwo, Nmo mêtakidimén:aa mbum. Kwo, Ye kópu ñyoo nyi l:âmo ngi. ⁵ Wod:oo Njudas Chóó Lémi u ngomo k:oo kee wo, yi ndapî dyuu y:i mî dy:ee too, wod:oo kuwa pwii wo, chóochóó mînê nákâ ngê, yed:oo pwene.

⁶ Kpêê iyiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo yi ndapî mêtê ngî tumo, noko yepê, Ala ndapî Chóó Lémi u ngomo k:oo daadî ya, mu kópu u dîy:o wu pini ngê pi vyee u l:êê dîy:o kménê ngê. ⁷ Yi ndapî p:uu noko dnye danêmbum, yed:oo têpê ghi u ngwo ngmê pwila ngópu, noko yepê, Pi my:oo n:ii Njedusalem adin:aa pwopwo, y:i paan:aa kménêkménê koo. Yi têpê ghi d:ââ l:âmol:âmo pyu ka pwila ngópu. ⁸ Pi knî y:oo yi têpê ghi u pi ntaa ngópu, apê, Wêê u têpê ghi. Awêde u pi yinté mwo tóó.

⁹ Chóó Lémi u komo kapî pyu Njedîmaiya ngê kópuni wunê a d:êê ngê, yi ngwo ntiye ngópu. Yi kópu ala,

Ndapîni u pi Yisîlélí tpémi y:oo yi pini u l:êê dîy:o vyi ngópu,

yi ndapî pyolo y:a a ngî ngópu,

¹⁰ d:ââ l:âmol:âmo pyu ka u têpê ghi u ngwo pwila ngópu.

Nmî Lémi ngê yinté a ka a vyu.

Paléti ngê Yesu u ngwo doo pôópôó

Mak 15:2-5; Luukî 23:3-5; Njon 18:33-38

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu Lóma lede yoo yi kada pini Paléti ka ñuw:o ngópu, yi ngwo u pwopwo u nt:u kópu u kwo mye vyi ngópu. Wod:oo Paléti u kwo pôó wo, kwo, Mumdoo nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Ñyoo kíchi vyi. ¹² Kada pini yoo, kpêê iyiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, Yesu p:uu yipe tee kópu yilî t:ee ngópu, ngménê Yesu ngê kópu daangmê vyu. ¹³ Paléti ngê kwo, Kêêmî m:uu yilî ngee kapî ngmê. Kwo, Yi kópu yilî nye nyémî té. Kwo, Lukwe dîy:o tumu nye kwo. ¹⁴ Ngménê Yesu tumu doo kwo, kópu daa vyu, wod:oo Paléti ngê apê, Kî lonté pini? Apê, Lukwe dîy:o kópu daa tpapê?

Paléti ngê Yesu u vyee têdê u ngwo dy:ââ ngê

Mak 15:6-15; Luukî 23:13-25; Njon 18:39-19:16

¹⁵ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîi u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mbaamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. ¹⁶ Yi m:aani ngê mbwa u ménê pi ngmêdo kwo, u pi Mbadapas. Pi yintómu yi lama yi pini u pi doo ya. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê yoo kwodonkwodo a wó, Paléti ye pôó wo, yepê, Ló pini u yi nmye ngma a kwo, nî pw:ii? Yepê, Mbadapas

ay:aa pw:ii ó Yesu ay:aa pw:ii, pini n:ii p:uu ala kópu a tpapê ngópu, apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, wu vyîlo. ¹⁸ Paléti ngê yi kópu ye poo ngê, mu kópu u dîy:o u lama doo ya, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu ka n:ee dê kaa ngmê, a kêê k:oo u l:êê dîy:o dê kaa ngmê.

¹⁹ Yi ngwo Paléti kóté têdê doo ya, u kpâm ngê pi u kwo ngmê dy:ââ ngê, Paléti ka kwo, A Lémi. Kwo, Ngmâm ngê nga até da dy:ââ nê, a ka dê, Nyi ngê ye pini ngê kópu kîngmê d:uu. A ka dê, Pi mb:aa yila. A ka dê, Mgîdî vy:o a wóó k:oo kîdî m:uu, u ngwo dî nkîngê mb:anê.

²⁰ Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yi tpóknî y:oo yoo yi mbodo dmi vyuwo ngópu, yepê, Paléti ngê Mbadapas dpo pw:ii ngê, Yesu dpî vya ngê. ²¹ Wod:oo Paléti ye poó wo, yepê, Ló pini nmyi l:êê dîy:o ngmanî pw:ii? Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. ²² Yepê, Yesu ngê ló kópu ngmanî md:o, pini n:ii p:uu ala kópu a tpapê ngópu, apu, Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê. Kwo, Kîdosi ñedê t:ee ngi. ²³ Paléti ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndîi daangmê d:uu ngê. Ngménê pi yilî yintómu Paléti ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Vya ngi. Kwo, Kîdosi ñedê t:ee ngi. ²⁴ Wod:oo Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Doo u ntââ yi nuw:o dmi daanî ngmê. Apê, Ye daanî ng:aa mbê

knomomê, ye wa gheteghete mbê dmi. Apê, Ala pini u vyee têdê módo n:aa dyede, ngménê yi dono a p:uu kîngî kaalî. Wod:oo u dpodo pyu ngmê ka kwo, Mbwaas d:ââ a ka ngma a ñuw:e. U kwo yedê ñuwô, Paléti ngê kóó dê pi yintómu yi ngópu ghêê doo, yepê, Ala pini u vyee têdê módo nmye dyede ngmê. Yepê, Yi dono nmyi p:uu choo ya. Yepê, Nê kuu, a pi daa t:a, a kêê dê dî ghêê dê. ²⁵ Pi yintómu knî y:oo kwo, Pi dono yila, pw:oo we. Kwo, Chóó Lémi ngê u ntââ daawa a vy:u. Kwo, Mu dini ghi ngê u ntââ wa vy:ee a knomomê, ye nmî p:uu dpo vy:ee ngê, nmî tp:ee dmââdîma yi p:uu myedo vy:ee ngê. ²⁶ Wod:oo Paléti ngê Mbadapas mbwa k:oo pw:ii ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaka yó. Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaka ngópu. U kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Ñuw:o yó, kîdosi ñedê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwtinkwiti

Mak 15:16-20; Njon 19:2-3

²⁷ Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo ñuw:o ngópu, ledeni yoo dnyen:aa líme, nipi a danê tumo. ²⁸ Yesu u mbwo kpîdîni doo ya, a ngee ngópu, kpîdî pee king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpîdî u mbwo ngmê t:ee ngópu. ²⁹ Noko yepê, King knî yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo

kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê lâmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. Noko yepê, King knî y:oo kiyé ntee a tpyé tumo, kî pini ka yinté tpile my:oo y:ee koo, wod:oo yimbwi ngma a ngî ngópu, u kwo y:ee ngópu, kwo, Chi tpyé, nmî kada pini ngê chi ya. U kuwó dini ghi ngê dnye yumuyumu, k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Munmîkó nmî Mââwe ndîi, Nju tpémi yi king. ³⁰ P:uu dnye tpyipwi, yimbwi n:ii doo tpyé, u kuwó dini ghi ngê kwulo mêtê ngee ngópu, mbêmê dnye kpêêpî. ³¹ U nkwitinkwiti dini ghi n:ii ngê yé ngópu, kpîdî mb:aa n:ii u mbwo t:ee ngópu, mêtê ngee ngópu, chóó u kpîdî u mbwo mêtê t:ee ngópu, wod:oo nûw:o ngópu, apê, Kîdosi ñedê nm:uu t:oo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mak 15:21-32; Luukî 23:26-43; Njon 19:17-27

³² Dini ghi n:ii ngê Lóma lede knî y:oo Yesu u vyee têdê dnye ñeñe, maa p:uu Sadéni pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon. Lede knî y:oo yi pini ka dpodombiy:e kwo, Kî pini u kîdosi dnyinê ngi. ³³ Kwéli lee dniye, yi ghi u pi Mbodo Dînê, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolkota. ³⁴ U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndîi ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:ââ k:oo a vyilê ngópu, Yesu ka y:ee ngópu,

ngmêñê Yesu ngê dini ghi n:ii ngê d:uu ngê, wépi ye puwâ. ³⁵ Yesu u mbwo kpîdî a ngee tumo, kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu. Wod:oo u kpîdî yêê tumo, yi kpîdî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî. ³⁶ U kuwó dini ghi ngê mbwôdo yaa dniye, dnye y:enê, apê, Pi ngê wa a ngee. ³⁷ U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ñedê u pwo t:ee ngópu, apê, Yesu, Nju tpémi yi king. ³⁸ Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkîgh:ê kîdosi ñedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi tpôdu y:oo pi mwiyé dpîmo a vyee dé, yi tpile myedpîmo a t:âmot:âmo dé.

³⁹ Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:ii ngê Yesu kîdosi ñedê a m:uu ngópu, dnye nkwitinkwiti, ⁴⁰ kópu, Nyi lonté pini? Kópu, U yi ñga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. Kópu, Mumdoo nyi Chóó Lémi Tp:oo, ye ñyóó kîdosi ñedê a ghidi, ñyóóchóó mêtê ngee ngi. ⁴¹ Kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yinté myednye nkwitinkwiti. ⁴² Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpî dé, ngmêñê doo u ntââ chôóchóó daawa ngee. Noko yipu, Mumdoo Chóó Lémi ngê nmî kada pini ngê a pyôdu ngê, kîdosi ñedê chôó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kélîmî

té. ⁴³ Noko yipu, U nuw:o Chóó Lémi p:uu a kwo, apu, Nê tp:oo. Noko yipu, U nuu ghi Chóó Lémi nódø wo tóó, ye pédê ngee. ⁴⁴ Kpaa pyu n:ii dê Yesu u nkîgh:ê kîdosi ñedê t:ee dumo, Yesu yinté myedpîmo nkwitinkwiti.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene

Mak 15:33-41; Luukî 23:44-49; Njon 19:28-30

⁴⁵ Kââdî mââ kôlê dini ghi ngê, yi dyámê pee mbémê mgîdî a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, më wa wo. ⁴⁶ Yi dini ghi ngê Yesu dpodom-biy:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo éé. Lukwe dîy:o a mo cha kuwo nê? Lukwe dîy:o ñga d:oo ch:anê wo? * ⁴⁷ Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi yéli woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. ⁴⁸ Pi mbépembépê ngmê loo, tpénê n:êê ngmê ñuwo, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê, apê, Nda ngê. ⁴⁹ Ngménê pi woni knî y:oo kwo, Ngí t:ââ kmêle. Kwo, Ilacha wunê pwiyé knî, ó daawa nî. Kwo, Ilacha ngê kî pini kîdosi ñedê yinê wunê ngêêpî? ⁵⁰ Myombó Yesu dpodom-biy:e mëyi ka wo, yed:oo pwene.

⁵¹ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdî ndîi n:ii doo ya, yi kpîdî ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê,

Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdî chóó mînê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwoðo a yaa wo, knâpwo dî. Yi ngwo yi dyámê pee mye ghêdê mbê wo, t:aanî chaa dniye, * ⁵² pi ntóó kpomo n:ii knî yi mënê a kmênê tumo, mye kweñe dniye. Chóó Lémi u nuu u yoo, yélini wunê a pw:oo dniye, yi ngwo a pii dniye. ⁵³ Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, yi yéli yi kpî k:oo a pwii dniye, Njedusalem lee dniye, pi yilî knî y:oo mî m:uu tumo.

⁵⁴ Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi u k:ii kîdosi u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu dnye y:enê. Dini ghi n:ii ngê dyámê pee ghêdê mbê wo, yi kópu yilî yi ngópu mye pyaa dniye, nkîngê mbê dniye, noko yepê, Kî ndêndê ngê Yâpwo ndîi tp:oo.

⁵⁵ Pyââ y:i yilî doo kwo, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a vyuwo. Yi pyópu knî y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnyimo a yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpî. * ⁵⁶ Yi vy:o pyââ pyile doo kwo, Méli Makîdala pyââ ngmê, Méli myomo, Njems mbwémi Njósép yi pye, Sepédi u kpâm pyolo, Njems mbwémi Njon yi pye.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mak 15:42-47; Luukî

* **27:46:** Psalm 22:1 * **27:51:** Ex 26:31-33; Hipîlu 6:19; 10:19-20 * **27:55:** Luukî 8:2-3

23:50-56; Njon 19:38-42

⁵⁷ Daa kêmakêma kââdî doo wupwo, Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. Yi pini ndáápi ngmê, myenté Yesu p:uu ndiye pyu ngmê. ⁵⁸ Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mânê ch:ee ngê, wod:oo Paléti ngê u lede knî ye yepê, Wu pini ntóó ala pini ka nyi y:ee yó. ⁵⁹ Wod:oo Njósép adî lê, kpídî mb:aa ngmê pwila ngê, Yesu ntóó kídosi nedê a ngópu, yi kpídî ngê a kmongo ngê. ⁶⁰ Ntóó ñuwo, chóó u kpomo u ménê mî yó, chéêpî ndíi yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngê, wod:oo p:o loo. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé a ché ngópu, yi Njósép mupwoknî yi ntóó kménêkménê u l:êê diy:o. ⁶¹ Méli Makídala pyââ, u pénta Méli k:ii, kpomo chedê dpímo ya, Njósép ngê Yesu ntóó yi ngópu kménê ngê.

Kada pini knî y:oo lede knî ngmê kpomo chedê u ngwo mânê kuwo tumo

⁶² Womumo mw:aandiye, Sátidé ngê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Pádisi yoo yi k:ii, Paléti ka lee dniye, ⁶³ kwo, Nmî lémi, k:omodanê pyu n:ii ma nmyi vya ngmê, u kópu dyuu ngma até dp:o nuw:o kwolo. Kwo, Pi knî ye ala kópu dpímo tpapê, yipu, Wa vya nê, wo pyile amí lê, u ngwo aménê pyidu. * ⁶⁴ Kwo, P:uu ndiye pyu knî y:oo ntóó wa t:âmo knomomê, pi knî ye wa vyi ngmê, yewo, Kímêdê

* 27:63: Mát 12:40; 16:21; Njon 2:19-21

pyidu, ye yi k:omodanê kópu mbêmê u pi ndíi ngê wa pyódu. Kwo, U ntââ lede knî ngmanyi dy:ââ, ntóó kwéli kménê ngmê, awêde mât y:i dny:oon:aa t:ââ, yed:oo p:uu ndiye pyu knî y:oo ntóó daawa t:âmo ngmê. ⁶⁵ Paléti ngê yepê, U ntââ. Yepê, Lede knî ngmê ñuw:o yó, yi kópu mb:aamb:aa ngê dp:uu l:âmo yó. ⁶⁶ Wod:oo Paléti ngê lede knî yi p:uu ngmê t:ângô, kpomo chedê nipi lee dniye. Chéêpîni kpomo t:âmo doo kwo, yi chââ u l:ii p:uu t:ee ngópu, noko yepê, Pi ngmê ngê wa kpémî knomomê, u ngwo anmo w:ee. Yed:oo yi lede yoo a kuwo tumo, yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, kî kpomo u ménê pi kíngmê kee.

28

*Yesu u ngwo a pii wo
Mak 16:1-10; Luukî 24:1-12; Njon 20:1-10*

¹ Sandé mw:aa mgidî vy:o, Méli Makídala pyââ, u pénta Méli k:ii, kpomo chedê lee knopwo, Yesu kwéli kménê ngópu. ² Yi taa knopwo, têpê dpodomby:e doo ghêdê, nmî Lémi u enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, chéêpîni kpomo t:âmo doo kwo, tpiyé wupu kwólu, mbêmê yaa wo. ³ U pââ doo a wuu mbele, límî u wuu ntoo, mye yintoo. U kpídî dmi d:ud:umbiy:e kpaapíkpaapî. * ⁴ Lede n:ii knî y:oo kpomo dnye y:enê,

* 28:3: Mát 17:2

nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, mbwee ntóó k:ii pyaa dniye. ⁵ Enjel ngê yi pyópu dê ye yepê, Namê nkîngê. Yepê, A lama ka tóó, Yesu ka dpo vyuwo mo, pini n:ii kîdosi ñedê t:ee ngópu. ⁶ Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé cho, ntóó kwéli yé ngópu, yi ghi anyi m:uu nyoo. ⁷ Yi ghi yi m:uu ngópu, enjel ngê yepê, Límîlímî ngê lee cho, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuw:o nyoo, yipi, Yesu kêda pyidu, nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi, Y:i anmy:uu m:uu ngmê. Enjel ngê yepê, Yi kópu dpo yidîn:aa vyi. * ⁸ Wod:oo yi pyópu dê y:oo límîlímî ngê kpomo a kuwo ngópu. Dpîmo nkîngê, ngménê w:aa myedê pyw:ee ngópu. Mbêpê a pwaa ngópu, apê, P:uu ndiye pyu knî ye mdoo nyi ñuw:o.

⁹ Maa p:uu Yesu a pyódu ngópu, yepê, Mw:ââkó dp:o. U kwo lee knopwo, yu km:ee dyimê knopwo, yu dê dpîmo tpyé dê. ¹⁰ Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, A mbwó knî ye mdoo ñuw:o nyoo, yipi, Nkálili Wee u kwo dmyinê lêpî, yipi, Nê yi anmy:uu m:uu ngmê. *

Lede knî y:oo kada pini knî ye mdoo u ngwo ñuw:o ngópu

¹¹ Dini ghi n:ii ngê yi pyópu dê maadî dpîmon:aa kwo, lede knî ngmê Njedusalem lee dniye, kópuni yi ngópu pyaa dniye, yi kópu yilî yi yuu dmi kpêê yiyé pyu yoo

yi kada pini knî ye mînê y:ee tumo. ¹² Kada pini yoo yintómu nipi a wó, yi nuw:o dmi ngmidi ngê pyódu ngópu, lede knî ye ndapî yilî y:ee ngópu, ¹³ yepê, Kópuni dê pyódu, pi ka nangê vyi. Yepê, Pi knî ye ala kópu dmyinê tpapê, yipi, Dini ghi n:ii ngê nmî dpî té, p:uu ndiye pyu knî y:oo daa nmî lama ntóó kêdê t:âmo ngmê. ¹⁴ Yepê, Paléti ngê yi kópu a nyêmî knomomê, nmyi kpadak-pada u pi a tpapê knomomê, ye u nuw:o nmo l:âmol:âmo, kópu nmye daangmêwa d:uu. ¹⁵ Wod:oo yi lede knî y:oo yi ndapî yi kôlê a ngee ngópu, kópuni ye vyi ngópu, yi kópu pi knî ye ntênenê dnyen:aa tpapê. Nju tpémi y:oo yi k:omodanê kópu awêde mu nyepênyepê ngmê.

Yesu ngê chóochóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kême ngê

Mak 16:14-18; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

¹⁶ Yesu p:uu ndiye pyu y:a mî ngmê Nkálili Wee u kwo lee dniye. Yesu ngê mbwini n:ii u pi ye vyu, yi mbwini mbêmê lee dniye. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo ghê dniye, ngménê knî ngmê yi nuw:o miyó ngê dnye ya, yinê ye daa vyilo. ¹⁸ Yesu yi nkîgh:ê a loo, nipi dnye danêmbum, yepê, M:aa ngê mbóó p:uu kópu yilî yintómu yi kada

* 28:7: Mát 26:32 * 28:10: Hipîlu 2:11

pini ngê dê pyódu nê, dyámê mbêmê kópu yilî yintómu yi kada pini ngê myaa pyódu nê. * 19 Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê ghi yintómu dpî lee dmyeno, pi yilî a p:uu ndiyé pyu ngê dp:uu pyódu tóó. Yepê, Dmyinén:aa mbápitisím kîgha dé. Yepê, M:aa u Ghê Dmi, myenté M:aa u k:ii, nmî kêê k:oo dmyinén:aa kapî dé. * 20 Yepê, Dêêpî kópu n:ii nmye nî vyi too, yi nuwo dp:uu kalê tóó, mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ dé. Yepê, Nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dye ghi yintómu nmyi p:uu anî ya, u dî, kuwókuwó wéni amî d:ii.

Wu u dî. *

* **28:18:** Epeso 1:20-22 * **28:19:** Dpodo 1:8 * **28:20:** Njon 14:23; 15:17;
Hipîlu 13:8

MAK

Yesu Kédisu dyámê mbêmê dini ghi ngê doo paa, p:uu ndiye pyu yoo doo ndiye kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê pwene, mèda pii wo, u mî ka mî kee wo, u kuwó dini ghi ngê Pita pi knî ye Yesu p:uu dpîmon:aa danêmbum, Mak ngê Pita dpîmo yâmuyâmu. Pita ngê kópuni dpîmo tpapê dé, Mak ngê Kîdiki dnye ngê ye mèdpîmo tpiye dé. M:ââ pyolo y:a mî limi mî loo, yed:oo Pita pwene, Mak ngê yi danêmbum Kîdiki dnye ngê u ngwo d:êê ngê. Ala yi danêmbum.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó

Mátiyu 3:1-12; Luukî 3:1-18; Njon 1:19-28

¹ Ala Yesu Kédisu u kópu mb:aa, pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo. ² Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vyu, u komo kapî pyu Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, apê,

A kópu y:ee:ee pyu ngada wanî kââ,
maa yinê amînê yé.

Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê, *

³ W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó.

* ⁴ M:ââ yilî mî loo, Njon ngê Yisaya u kópu u ngwo ntiye ngê. Yesu ngê u dpodo kn:ââ ghêlî daangê chópu,

Njon ngê Chóó Lémi u kópu pi knî ye doo tpapê, yi nuw:o dmi doo ngmêêpî dé, Yesu u maa u ngwo doo a yiyé. Njon w:amî mbêmê dpîmo ya, yélini u kwo dpîmo lêpî, ye dpîmo danêmbum. Yipu, Nmyo ndêndê ngê Nju tpémi, ngménê Chóó Lémi u chââchââ nmyi lama daa tóó, kn:aa dyámê tpémi ntee dé, nmyo yinté dé. Yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó, mbwaa ngê n:aa mbápitisim kîgha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilî u kuwó wa kéé té, mèdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁵ Njuda tpémi Njon ka yilî loo, Njedusalem tpémi yilî mye loo, dnyen:aa ng:aang:aa. Yi dono yilî yi yuu dmi Njon ka dnyimon:aa a yémî, wod:oo mbwaa ndîi paa Njódan dpîmo kmênêkmênê dé, mbápitisim ye dpîmo yém, yi dono yilî u ngwo dpîmo ghêêghêé dé.

⁶ Chóó Lémi u komo kapî pyu Ilacha ngê kpîdî gh:aagh:aa ntee dpîmo t:emî, Njon ngê yinté kpîdî myedpîmo t:emî, kámêl gh:aa kpîdî. Pudumakó too pee u mbalêti ngê pyódu ngê, u paa vyîlo yidpîmo t:emî. Mty:aa ndâpu kpele numo ch:ee dpîmo kuwo dê, mu kópu u dîy:o nté y:i dêpwo ya.

* ⁷ Pi knî ye yepê, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîi. Yepê, Nê têdê. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî. Yepê,

* 1:2: Mal 3:1; Luukî 7:27 * 1:3: Is 40:3 * 1:6: 2 Kings 1:8

Nê tp:ee. ⁸ Yepê, Mbwaan ngê munî mbápitisim kîgha nmyo, ngménê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitisim kalê nmyo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitisim kwólu

Mátiyu 3:13-17; Luukî 3:21-22

⁹ Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili doo ya, p:aai u pi Nasalet. Yi p:aani a kuwo ngê, Nkálili Wee myedê kuwo ngê, Njódan mbwááni a níwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápitisim kalê nédi, yed:oo Njon ngê mbwaan lêê u ménê Yesu kménê ngê. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu mbwaan lêê u ménê a pii wo, apê, Mbóó mêtê kpêmî. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. ¹¹ Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nôdo ka tóó, dye ghi yintomu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó

Mátiyu 4:1-11; Luukî 4:1-13

¹² Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu w:amî mbêmê dy:ââ ngê. ¹³ Y:i doon:aa ya, wo podo y:a, Setan ngê y:i doon:aa tókótókó. Chii tpile tp:oo y:i myednyen:aa kwo, enjel yoo a lee dniye, Yesu mêtê ngee ngópu.

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mátiyu 4:12-17; Luukî 4:14-15

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê Njon ngê King Helodi ka u dono kópu yilî dpîmo kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê dîy:o Helodi ngê Njon mbwa k:oo kmungo, Yesu Nkálili u ngwo loo, pi knî ye dpîmon:aa danêmbum, Chóó Lémi u kópu mb:aa p:uu ye dpîmon:aa danêmbum. ¹⁵ Yipu, Dye ghi mbwee machedê. Yipu, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chap. Yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó, yipu, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u kópu mb:aa ka kélímî mbê dmyeno.

Yesu ngê u mwiyémwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mátiyu 4:18-22; Luukî 5:1-11; Njon 1:35-51

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doo m:ii, te yâmuyâmu pyu miyó módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu vyuwó mo. ¹⁷ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, A ngm:êê nôdó. Yepê, Te u vyuwó ntee dpî lama a tóó, pi vyuwó yinté dpî lama n:aa kîgha. Yepê, Pi yilî Chóó Lémi ka wanmo níuw:o. ¹⁸ Yi ngwo dini ghi ngê yi pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu. ¹⁹ Até yidnye lêpî, mwada y:i myenté Yesu ngê pi mbwémi mêtê miyó até yi m:uu doo, Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dê. Yi mî k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye l:âmol:âmo. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu anyi kaa cho. Wod:oo

yi mî Sepédi, u dpodo pyu yoo yi k:ii, dinki k:oo a kuwo tumo, wod:oo Yesu u kuwo ghê knopwo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Luukî 4:31-37

²¹ P:aa ndîi ngmê u pi Kîpêêniyêm, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê p:aani ngmê. Yi pini páádi knî Yesu u k:ii Kîpêêniyêm lee dniye, y:i dnyen:aa ya. U kuwo dini ghi ngê, lîme wo ngê, ngêpê ngomo k:oo kee dniye, Yesu ye doon:aa dêêpî. ²² Kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu kópu u dîy:o dêêpî pyu yoo ntee dnyimo dêêpî, daa yinté dpîmo dêêpî. Kópuni Yesu ngê ye dpîmo tpapê dé, daa ndiyе pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé. *

²³ Pi ngmaté yi ta, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Ngêpê ngomo k:oo adî kee, yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodomby:e adî mbwólu, kwo, Yesu Nasalet pi. ²⁴ Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, nyi u nuu u pi. ²⁵ Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. ²⁶ Yi kmêna ngê yi pini ka nyuno pwopwo adî y:oo, dpodomby:e adî kââ, wod:oo yi kmêna ngê yi pini a kuwo ngê. ²⁷ Pi yintómu

ngwéti dniye, noko dnye pôó, noko yepê, Kî lónté kópu? Ndiye têdê kamî. Noko yepê, Yesu kmêna yoo yi pwo a tóó, u dnye a nyêmî ngmê. ²⁸ U kuwo dini ghi ngê yi kópu u mdoo yedê nûw:o ngópu, Nkálili wee lîm'lîmî ngê a ngêêdî.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:14-17; Luukî 4:38-41

²⁹ Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dniye, Yesu p:uu ndiyе pyu páádi knî yi k:ii Saimon mbwémi Andru yi p:aa pee lee dniye. ³⁰ Saimon u mbywé pyââ ngmítémi mbémê doo dpî, mbii ndîi u ngwo ngmêdoo ya. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ka yi pyópu yuu adé y:ee ngmê. ³¹ Yesu loo, yi pyópu kwulo kele, a pyidu ngê, wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu ngê nté ye mê y:ângó.

³² Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi lîme wo machedê ngê pyodo. U kuwo dini ghi ngê mbii pyu yintómu Yesu ka nûw:o tumo, n:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo mye nûw:o tumo. ³³ Yi ngomo tâmo ghi a nt:ee wo, pi dêpwo a ya.

³⁴ Yesu ngê pwopwokopwe yilî pyi ngê, mbii dyêêdî daa ngmidi yedoo ya. N:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yilî Yesu ngê ngm:ii kalê too. Yesu ngê kmêna knî ye danêmbum kwódu ngê, mu kópu u dîy:o yi lama doo ya,

* **1:22:** Mát 7:28-29

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ng-midi ngê, kí yi pini. Yesu ngê u yi dêpwo kwo, Pi yintómu yi lama yi kópu yaa we.

Yesu ngê Kîpêêniyêm u ngwo a kuwo ngê

Luukî 4:42-44

³⁵ Mw:aamw:aa ghêlî daa wa wo, Yesu ngê p:aa u ngwo a kuwo ngê, pi kwéli dêpwo a paa, y:i doon:aa ngêpê, u mî ka. ³⁶ Saimon mbwémi mbwémi ma adî lee dmi, Yesu dnyen:aa nmy:uu. ³⁷ Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Pi yilî knî y:oo ka nmy:uu ngi. ³⁸ Ngménê Yesu ngê yepê, Kn:aa p:aani lee kmêle, yepê, kópu mb:aa y:i ye ngménimo tpapê. Yepê, Yi kópu u dîy:o até d:a lê. ³⁹ Wod:oo lee dniye, Nkálili wope wope yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko, Yesu y:i ye dîmon:aa dêpê. N:ii knî y:e yi kmêna dnyimo kwo, Yesu ngê yi kmêna dpîmo ngm:ii kîgha dé.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya

Mátiyu 8:1-4; Luukî 5:12-16

⁴⁰ Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A lémi. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kóponi ngê tupwótupwó ngê pyôdu noo, wanyi chedê. ⁴¹ Yi pini Yesu ka ch:anê wo, wod:oo Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Ñupwó dî chedê. ⁴² Yi ngwo

yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê, mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ⁴³⁻⁴⁴ Yesu ngê kwo, Kí pini. Kwo, Ala kópu ny:ee ngi. Kwo, Kóponi nga dî d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Ala ngwo Njedusalem chi lêpî, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kóponi a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ínmê miyó dp:uu ínuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kóponi nga dî d:uu, u ngwo pêdê w:ee y:e. ⁴⁵ Ngménê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:aani p:aani loo, p:êê mî chaa ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o, dini ghi n:ii ngê Yesu p:aa ndîi n:ii dpîmo lêpî, pi yilî yintómu u kwo dnyimo lêpî, u nkîgh:ê dnyimon:aa wowo, pyiyépyiyé u kwo dnyimo dmyinê. Pi dêpîmo a ya, Yesu ka doo u ntââ ngê u kwo dpîmo pyodopyodo. Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi ngmê ngê yintoo p:aani k:oo daam:uu n:ee. Pi kwéli dêpîmo a paa, y:i dpîmo a ya, pi yilî yintómu y:i u kwo dnyimo a lêpî, daa p:aa ngmidi dnyimo a ndiyendiyé.

2

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê

Mátiyu 9:1-8; Luukî 5:17-26

¹ Wo miyó pyile mî loo, Yesu p:uu Kîpêêniyêm u ngwo mêtê diyé dniye. Pi knî yi lama yi yaa wo, apê, Yesu p:o a tóó. ² Pi yintómu u kwo a lee dniye, ngomo a

nt:ee ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Yesu ngê chóó u p:êê kópu dyuu ye doo tpapê dé. ³ Yesu ka mbii pyu ngma a ñuw:o ngópu, kpâlî dê ntóó dê. Ngmítédmí mbêmê a yé ngópu, pi páádi knî y:oo dnyinê ngópu. ⁴ Doo u ntââ yi pini Yesu ka daapê ñuw:o ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo maa nkoko ngópu. Yi pini páádi knî y:oo yi ngomo pywápê ngmê pw:ono adî ñuw:o ngmê, Yesu kwéli doo a ya, ngomo pw:ono puu y:i ngmêmînê t:ee ngópu. Ngomo pw:ono têpê a wéli ngópu, puu y:i ngmêmînê t:ee ngópu, yi pini yedê ngê y:i ghîpî ngópu, u ngmítédmí mbêmê doo ya.

⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da ñuw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kélîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A tp:ee. Kwo, Nono yilî yintómu dî chedê, Chóó Lémi ngê mèdaawa kpada ngi. *

⁶⁻⁷ Nju tpémi yi dêêpî pyu yoo y:i ngmêdoo kwo, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha vy:o a vyi ngópu, apê, Kî pini ngê lukwe dîy:o yi kópu dê vyi? Apê, U yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdî. Apê, Chóó Lémi mu ngmidi ngê yinê wa vyi, awo, Nono yilî dî chedê. Apê, Doo u ntââ, pi ngmê ngê yinté kópu d:uudpî vyi. * ⁸ Kópuni tumu dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o yenté nmye nuu mbumu té? ⁹⁻¹¹ Yepê, Nê Chóó

Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, Nono yilî dî chedê, Chóó Lémi ngê ñono yilî u kuwó dê kéé té, mèdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módo daanmyi kélîmî mbê dmi, ngménê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kélîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdê, ngmítédmí a ngini, p:o lili. ¹² Wod:oo yi pini ghêêdî wo, u ngmítédmí a ngêêdî, pi yintómu yi ngópu mî pwii wo. Pi yintómu ngwéti dniye, Chóó Lémi chaa kalê ngópu, noko yepê, Kinté kópu pi doongmê módu. *

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmidi ngê

Mátiyu 9:9-13; Luukî 5:27-32

¹³ Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mî diyé dniye. Pi yilî yintómu u kwo a lee dniye, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi, Alípayas tp:oo. Yi pini ndapî ngêêpî ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdî wo, Yesu u kuwó ghê wo. ¹⁵ U kuwó dini ghi ngê u ngomo k:oo kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye yi k:ii. Yinté pini mî yilî Yesu p:uu dnye ya. Nipi dnye kmaapî, yi

* **2:5:** Luukî 7:48

* **2:6-7:** Is 43:25; 1 Njon 1:9

* **2:12:** Mát 9:33

ngomo k:oo. ¹⁶ Dêêpî pyu yoo n:ii dé Pádisi yoo yi vy:o dnye kwo, y:i knî ngmê ta. Apê, Yesu kn:aadi te pyu yoo yi k:ii mu kmaapî té. Yi tpóknî Yesu p:uu ndiye pyu knî ye pôó dniye, yepê, Lukwe dîy:o nmyi kada pini kn:aadi te pyu yoo tákisi ngêêpî pyu yoo yi k:ii a kmaapî té? * ¹⁷ Yesu ngê yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. Yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê loo, yepê, ngménê kn:aadi te pyu yoo yi dîy:o nê loo. *

*Nté kpípíkpípí u danêmbum
Mátiyu 9:14-17; Luukî 5:33-*

39

¹⁸ Wo ngmê knî yi k:oo Pádisi knî y:oo nté dnyimo kpípíkpípí. Chóó Lémi ka dpodomby:e u ngwo dnyimo ngêpê. Yi wéni knî ngmê ngê, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu myednyimo d:uud:uu, nté myednyimo kpípíkpípí. Yi wéni ngmê ngê pi knî Yesu ka ngma a loo, u kwo pôó dniye, kwo, Lukwe dîy:o Pádisi knî y:oo nté dé kpípí ngmê, kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo nté mya kpípí ngmê, kwo, ngménê m:uu ndiye pyu knî ye nté chuu kwódu ngê? ¹⁹ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê

a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpípí ngmê. ²⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mèdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpípí ngmê.

²¹ Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a ñuw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii u kpídî mbwee dpo chópu, doo u ntââ kpídî pee kamî daawa pwila, kpídî mbwee p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê ayi ghodo, kpídî pee kamî dêêkwédi ngê wa a pyódu, kpídî mbwee d:ud:umbiy:e wa a chópu. Yepê, Kpídî pee kamî, kpídî pee mbwee daa numo yi pee dé, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dé. *

²² Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a ñuw:o, doo u ntââ u yiyé têdê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênen té, mbwódo amî d:ii. Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênen té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mbwee dmi yi dye ghi machedê. Yepê, Nté kpípíkpípí mèdaa ndîí kópu. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî kwódu.

Yesu ngê lîme wo p:uu

* **2:16:** Mát 11:19; Luukî 15:1-2

* **2:17:** Luukî 19:10; 1 Tim 1:15

* **2:21:** 1

kópuni vyu

Mátiyu 12:1-8; Luukî 6:1-5

²³ Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiyé pyu knî yi k:ii witi yâpwo têdê dnyen:aa paa. P:uu ndiyé pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêe yedê dnye vyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndûy idnye dódó, ngménê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo, * ²⁴ Yesu ka kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiyé pyu yoo nmî lîme wo ngê a dpodo té? ²⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê Apiyata kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo a ya, Dépidi ngê Sóol u ngwo a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye, nté daa nûw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, * ²⁶ wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbidédi knî ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbidédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapi ma too. ²⁷⁻²⁸ Yepê, Ngménê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêe dêpê t:ângô, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmidi noo, nê u

Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpapê. Yepê, Pádisi yoo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi alanté, Lîme wo kada a tóó, yoo kuwó a kwo. Yepê, Yinté daa tóó. Yepê, Chóó Lémi ngê lîme wo yó, pi knî yi ghê vyimî u l:êê dîy:o, daa lîme wo u l:êê dîy:o yoo lâmo ngê. *

3

*Yesu ngê kóó ntóó u ngwo
pyi ngê*

Mátiyu 12:9-14; Luukî 6:6-11

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo mê kee dniye. Yi ngomo k:oo pi ngmêdo kwo, kóó ntóó. ² Yi ngomo k:oo Pádisi yoo myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyâkondyâko. ³ Yesu ngê yi pini kóó ntóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé. ⁴ Wod:oo pi knî ye pôó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lonté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? Ngménê pi knî y:oo kópu u kwo daangmê vyi ngópu. ⁵ Yesu ye nod:e wo, kwôdo ng:oo dmi lâmo a ngêpa wo. U gha vy:o vyu, apê, Lukwe dîy:o kî pini kóó ntóó ye doo ch:anê wo? Apê, Lukwe dîy:o yi dêêpî

* 2:23: Deut 23:25

* 2:25: 1 Sam 21:1-6

* 2:27-28: Deut 5:14

kópu ngmidi p:uu a nuw:o té? Wod:oo yi pini ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd:e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê mêt pyodo.

⁶ Yi ngwo Pádisi yoo pwii dniye, King Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii dnyen:aa danêmbum, yi danêmbum têdê Yesu u vyee u dy:oo mînê châpwo ngópu.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî myedpîmo pi pyipyi
Mátiyu 4:23-25; Luukî 6:17-19

⁷⁻⁸ Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Nkálili Kpéni Lêê ndîi u nkîgh:ê lee dniye. Pi yilî yintómu knî y:oo Yesu myednye yâmuyâmu. Pi yilî tp:oo témi tap. Nkálili tpémi, Njuda tpémi, Njedusalem tpémi, Yidumiya tpémi, Pédiya tpémi, Taiya tpémi, Saidon tpémi, daa wee ngmidi tpémi Yesu ka yedê loo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kópuni yilî doo d:uud:uu, yi kópu yilî yi pi dmi a ny:ee tumo.

⁹⁻¹⁰ Yesu ngê mbii pyu yilî dpîmo pyipyi, yed:oo mbii pyu knî y:oo pi dpodomby:e dnye papî dé, Yesu ka u ngwo dnye lêpî, u yi y:e doo kwo, Yesu p:uu kêê nm:uu yé, yed:oo nmî mbii machedê ngê u ngwo a pyodopyodo. U l:êê dîy:o Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo vyu, yepê, Dinki a nuw:o yó, yepê, yoo a pwo wa a wó.

¹¹ N:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, dini ghi n:ii ngê Yesu m:uu ngópu, yu km:ee dyimê dnye, dpodomby:e u kwo mbwóó dniye, kwo, Nyi

Chóó Lémi tp:oo. ¹² Yesu ngê kmêna knî ye yepê, Yi kópu daamunmyi vyi ngmê, nê n:uu. Yi kópu ye kwôdu ngê.

Yesu ngê u dyépi y:a mêt miyó u ngwo ngmidi too
Mátiyu 10:1-4; Luukî 6:12-16

¹³ U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu paa loo, u yoo chóó mî myââ, yélini u yi dmi u ngwo doo kwo, yepê, A pwiyé dmyeno.

¹⁴ Yi yéli yi vy:o, pi y:a mêt miyó ngmidi ngê, u dyépi yoo, u aposêl yoo. Yepê, Dî ngmidi nmyo, a p:uu dmyinê ya. Yepê, Dîyo a dpodo têdê wanî dy:ââ nmyo, pi knî ye a kópu dyuu anmyin:aa tpapê.

¹⁵ Yepê, U ntââ ngê wanî pyôdu nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé.

¹⁶ Yesu ngê u dyépi y:a mêt miyó ngmidi ngê, ala yi pi dmi. Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita.

¹⁷ Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Sepédi tp:oo dê. Yesu ngê Njems mbwémi Njon yi pi dê ntâa doo, apê, Komo pwáati dé, yi chóó yi dnye ngê, Mbówanêênjís.

¹⁸ Pilipi Mbatolomyu limo wono, Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alîpayas tp:oo. Tádiyas yono, Saimon mêt ngmê, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma tpémi y:o dny:oo y:enê nmo.

¹⁹ Njudas Kédiyót pi

mê myomo, pini n:ii Yesu u kwôdo ngê ghê wo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 12:22-32; Luukî 11:14-23; 12:10

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu p:o mê lee dniye. Wunê ntee u ngwo dpîmo pyodopyodo, yinté u ngwo mîmî pyodo, pi yilî u kwo loo, yi kópu u l:êê dîy:o u pi knî yi k:ii yi kmaapî u dye ghi dêpwo ya. ²¹ Dini ghi n:ii ngê u pye ghee knî y:oo yi kópu a ny:ee ngópu, wod:oo lee dniye, apê, Nmî nya. Mu kópu u dîy:o pi knî y:oo noko yepê, Kêdê ghéti. Yinté dnye tpapê. ²² Dêêpî pyu n:ii yoo Njedusalem a ndê dniye, noko yepê, Kmêna yoo yi kada pini Setan ngê wu pini yinê a mbêpê kîgha. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ²³ Wod:oo Yesu ngê yi yéli a danê ngê, yepê, Setan ngê pi knî y:e kmêna daawa ngm:ii kalê té. Yepê, Daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too, ngménê Chóó Lémi u Ghé Dmi u wêdêwêdê mbêmê n:aa ngm:ii kîgha too. ²⁴ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwôlu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóochóó yi wee wa dyênê ngmê. ²⁵ Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi

chóochóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê. ²⁶ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.

²⁷ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwôlu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mèdaanyimo ngî té. Yepê, Ngménê n:ii u wêdêwêdê ndii, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, kóó yu dpî kudu té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndii. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii dé y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghé Dmi a ménê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

²⁸⁻²⁹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo ló dono kópu yilî a d:uud:uu t:oo, ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpî vyi ngmê, ngménê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilî u kuwó wa kéké té, ntââ y:e mèdaangmêwa a vy:u. Yepê, Ngménê pini n:ii Chóó Lémi u Ghé Dmi p:uu adî peede tpapê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó

* 3:27: 1 Njon 3:8; Tpyuu 20:2

* 3:28-29: Hipîlu 6:4-6

Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kéké té. * ³⁰ Yesu ngê yi kópu ye vyu, mu kópu u díy:o pi knî y:oo noko yepê, Yesu ngê kmêna ngma a kwo.

*Yesu u pye ghee knî y:oo
Yesu u ngwo dnye nmy:uu*

Mátiyu 12:46-50; Luukî 8:19-21

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî taa dniye. Doo u ntââ Yesu ka daapî nî dniye, mu kópu u díy:o pi yilî, ngomo a nt:ee wo. Wod:oo kuwa dnya a kwo, kópu u kwo dy:ââ ngópu. ³² Yi yéli y:oo Yesu ka y:oo vyi ngópu, kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, kwo, ka poopoo ngi. ³³ Yesu ngê yepê, N:uu ngmê a pye? Yepê, N:uu dé ye a mbwó yoo? ³⁴ Yélini yi vy:o doo kwo, doo y:enê dé, yepê, K:omo tpile niye ghee knî kuwa a wee, ngménê a yoo njini ala ngomo k:oo a kwo. ³⁵ Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

4

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:1-9; Luukî 8:4-8

¹ Wo ngmê ngê Yesu Nkálili Kpéni Léê u nkîgh:ê doon:aa ya, pi yilî yintómu y:i doon:aa ndiyé kîgha dé. Pi dêpwo a ya, Yesu ka lee dniye. Yesu ka pi yilî ngê pyodo, apê, A pwo wa a wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa ya, y:i doon:aa ndiyé kîgha dé. Pi yilî yi kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu

y:i dnyen:aa ng:aang:aa. ² Ye doo mgongo danêmbum, kópu yilî yi nuwo y:i doon:aa kîgha.

³ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólú, yepê, Pi ngmê witi w:uu nt:ene têdê loo, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. ⁴ Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, ínmê knî y:oo mî ma tumo. ⁵ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dêpwo ya. ⁶ Yepê, Yi witi w:uu dé lîmîlîmî ngê pii dniye, ngménê dini ghi n:ii ngê kââdî ndîî yi kee wo, wod:oo pw:oo dniye, mu kópu u díy:o yi km:êê dmi têpê ménê yimi daa ghêpê dniye.

⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, tpyé ngê ma too, yi nt:u dmi daa kaa dniye.

⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwodo w:uu pyoloy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo yonoy:a kele. ⁹ Yepê, Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u díy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Luukî 8:9-10

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê yoo ndîî yi p:o p:o mî loo, Yesu p:uu ndiyé pyu yoo, u dyépi y:a mî miyó knî yi k:ii, yi mgongo danêmbum knî yi díy:o u kwo

póó dniye. 11-12 Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wooo tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilí nmye wanî tpapê dé, ngménê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêédêé, ye anî mgongo, mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê a d:êé ngê, yi yéli y:oo yi kópu paa ntiye y:e. Yi kópu ala,

U mumu ngê a mumu ngmê,

u nyêmî ngê a nyêmî ngmê,
u wopwe ngê mêtêdê wopwe ngmê.

Wa a w:ee ngmê, ye Chóó Lémi ka wa diyé dmi,

yi dono yilí u kuwó wa kéé té, mëdaawa a ngî té. *

Witi nt:ene umgongo un:t:u kópu

Mátiyu 13:18-23; Luukî 8:11-18

13 Yesu ngê yepê, Angênté? Yepê, Yi mgongo danêmbum dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ló mgongo ngmanmyinê w:ee ngmê? 14 Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, yepê, Chóó Lémi u kópu pi knî yi ngîma yinté a yiyé tumo. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mënê nt:u dpî kaalî, woni knî yi mënê nt:u d:uudpî kaalî. 15 Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, n'mê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdewêdê dé, yi ngópu dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalî, mu kópu u dîy:o

Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. 16-17 Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, lîmî k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngménê yi kópu daa dye ghi daadîi yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli y:oo a kópu dyuu u l:êê dîy:o a yoo adnyi kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo lîmî k:ii wa kpîpî nê. * 18 Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngménê dyámê u tpile knî y:oo a kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. * 19 Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalî. 20 Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî ntôwo té, yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpî kaalî, woni knî yi mënê pyoloy:a dé, woni knî yi mënê wonoy:a dé, woni knî yi mënê yonoy:a dé.

21 Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgidî dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgidî wa chaa?

* 4:11-12: Is 6:9-10; Njon 12:40; Dpodo 28:26-27; 1 Kódin 2:10 * 4:16-17: Kîlosa
2:7 * 4:18: Mát 19:23-24; 1 Tim 6:9-11

Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwo do dpî kââ, yoo u ngwo dpî numo m:uu.
 22 Yesu ngê yepê, Tumu kópu yintómu dîyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálî dmi.
 23 Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

24 Yesu ngê yepê, A ka nténê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, 25 mu kópu u dîy:o n:ii ngê a kópu dyuu wa a w:ee, dîyo knî m:uu u kwo wanî y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, têdêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa a ngee, u nuwô wa a kuwo.

Nté woo u pyidepyide u danêmbum

(Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi nuw:o ghi dmi alanté doo ya. Noko yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmidi, yi pini nmî kada adî kwo, Chóó Lémi ngê l:êê têdê wa ngee nmo, nmî mbodo dmi mudu y:i wa yââ, kn:aa dyámê tpémi yintómu nmî maknopwo adnyi ya. Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo.)

26 Yesu Nju tpémi ye doo mgongo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo yi y:enê kn:ââ lonté wa chaa? Yepê, Yi kópu alanté wa pyódu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pi ngê u nté woo a nt:ene ngê, u nté woo dpî ntôwo, mo dpo kuwo, yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi.
 27 Yepê, Yi pini p:o dpî lê,

kn:aa dpodo p:uu mêmumê dpodo yédi, mgîdî vy:o a dpî yédi, dye ghi yintómu yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. Yepê, Yi pini u lama daa ya yédi, nté woo lonté dpî pyidu.
 28 Yepê, Têpê ngê chóó dpî pyidepyide kwolo, pii mwiye dpî chópu, u kuwó dini ghi ngê nté woo ndââ dpî chaa, u kuwó dini ghi ngê nt:u dpî kaalî, yed:oo dpî mdo.
 29 Yepê, Dini ghi n:ii ngê u nté dpî mdo, yed:oo dpî ché.

*Kwee u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:31-32,34; Luukî 13:18-19*

30 Yesu ye pôo wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lonté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lonté anî mgongo?
 31-32 Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilî ngê amî pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîi ngê wunê kwo yédi, ngménê dini ghi n:ii ngê yi nkwo do dpî kee, dpî tîpítîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

33 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u kópu dyuu pi knî ye doo tpapê, yinté mgongo yilî ye kwólu, u dî doo u ntââ pi knî y:oo yi mgongo daapêdê w:ee tumo. 34 Dini ghi n:ii ngê pi yilî knî ye dpîmo danêmbum, dye ghi yintómu ye dpîmo mgongo. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiyé pyu knî ye yi mgongo u kakêmê mêtîmo chámêchámê.

*Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê
Mátiyu 8:23-27; Luukî 8:22-25*

³⁵ Yi wéni ntumokwodo, Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, kpé lêe mwada pee lee kmêle. ³⁶ Wod:oo dinki k:oo wo dniye, yoo a kuwo ngópu. Dinki knî m:uu loo, Yesu mye ngm:êê ngópu. ³⁷ Yópu ndîi ngma a pwaa wo, vyuwó dinki k:oo dnyen:aa kn:êê, daa kêmakêma dinki pî vy:êê wo. ³⁸ Yesu dinki kn:ââ ghê doo dpî, u piló mbodo knâpwo doo a ya. P:uu ndiye pyu knî y:oo u dpî ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Lama daa tóó nga anmî pwopwo té? ³⁹ Yesu a pii wo, yópu ka kwo, Munto. Vyuvó knî ye yepê, Dmyinê nd:omo. Wod:oo yópu a ngópu, dye ndîi mêt kââ. ⁴⁰ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê té? Yepê, Lukwe dîy:o a ka dp:ee kélîmî té? ⁴¹ Nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, noko yepê, Kî lônté pini? Noko yepê, Vyuvó yópu y:oo u dnye kêtê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

5

*Nkedîsa pi ngmê u
danêmbum*
Mátiyu 8:28-34; Luukî 8:26-39

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. ² Yesu dinki k:oo a ghay wo, pi ngmê até u kwo yi loo, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi pini kpomo ménê a pwii wo, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé. ³ Y:i dpîmo ya, dye

ghi yintómu. Doo u ntââ pi ngê puwóma ti ngê daapî kudu ngê. ⁴ Daa ng:êêntómu puwóma ti ngê kóó yu kudu tumo, ngmênê dpîmo pwapî dé, mu kópu u dîy:o l:âmo dy:ââ. Dêê dniye, daa kudu ngópu. ⁵ Dye ghi yintómu mbu knî yi mbêmê dpîmo lêpî, kpomo knî yi ménê myedpîmo lêpî, dpîmon:aa kââkââ, chóó chéêpî ngê myedpîmo châpwo.

⁶ Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê Yesu kuughê a módu, mbêpê a puwâ, Yesu ka loo, yu mbodo dê y:e Yesu ka k:ame ghê wo. ⁷⁻⁸ Dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo ndîi tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Yesu ngê kwo, Kmêna. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi pini ngê Yesu ka kwo, Yâpwo ndîi u pi mbêmê nga da mbwólu, nangê kpada nê. ⁹ Yesu u kwo póo wo, kwo, Mi n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dîdyêni, mu kópu u dîy:o nmo yilî. ¹⁰ Yesu ka doo dmyinê, kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu nangê dy:ââ nmo. ¹¹ Mbwêmê w:uu ndîi yi nkîgh:ê ngmêdoo kwo, w:amî mbêmê dnye kmaapî. ¹² Yi Kmêna knî yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwêmê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. ¹³ Yesu ngê yepê, U ntââ. Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwêmê w:uu yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwêmê yintómu my:oo yono yono y:a mbêpê dniye, paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêe u kwo

mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

¹⁴ Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye vyuwo, yi yéli mye mbêpê wo, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo ñuw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo mye ñuw:o ngópu. N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. ¹⁵ Apê, Pini n:ii kmêna knî y:oo mwo a dyênê ngópu, ka tóó. Apê, Nmo ntee pini ngê mêka tóó, mêdaa ghétighéti, kpídî u paa ngmêka t:a. Nkîngê ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ¹⁶ Yélini yi ngópu yi kópu ghéti ngê pyodo, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu, kópuni mbwêmê knî y:e pyodo, ye myedê nté ngópu. ¹⁷ U l:êê dîy:o Nkedîsa tpémi Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ ala wee anyinê kuwo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo.

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo doo wowo, pini n:ii ngê u kmêna u ngwo dnye kwo, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? ¹⁹ Ngménê Yesu ngê kwo, Kêle. Kwo, Daanyi nî. Kwo, Chóó Lémi ka chi ch:anê, awêde mb:aamb:aa ngê da ngee ngi. Kwo, Po mê dini, yi kópu nyoo knî ye dpímo nté ngi. ²⁰ Wod:oo yi pini adî lê, P:aa Y:a Knî yi k:oo doon:aa m:ii. Kópuni Yesu ngê u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii. N:ii knî y:oo

ny:ee ngópu, ngwéti dniye, nokô yepê, Vyuw! Yepê, Kópu kamî.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módo u ngwo mêtê pyidu ngê Mátiyu 9:18-26; Luukí 8:40-56

²¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilî knî y:oo a yina ngópu, kpé lêê u nkîgh:ê dnye ya. Pi dépwo a ya. ²² Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, ²³ kwo, A tp:ee módo kiyedê mbii, kwo, Y:ay:a dê pwiyé. Kwo, U ntââ wanyinê lê, ngêê dê u pwo any:uu yé dê, any:uu pyi, yed:oo mèdaawa pw:onu. ²⁴ Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mê yilî yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

²⁵ Pyââ yi vy:o ngmêdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpímo ya, m:ââ y:a mê miyó ndîi, wêê p:uu dépê vyâ. ²⁶ Yi pyópu p:uu kpeede yilî dpímo dpodo, yimi mêtñyimo mgînî vyîmî kigha, nk:ââ ye dpímo ngêêpî dé, u ndapî yinté chedê ngê, ngménê dêdnyimo pyipyi, dono ngê p:ee mêtñyimo pyépi. ²⁷ Yi pyópu ngê Yesu u pi dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo Yesu u kuwó mî ghê wo. ²⁸ Apê, Yesu u kpídî kwôdo p:uu a kêê

n:aa yé, yed:oo wêê wunê vyee. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu u kpîdî kwódo p:uu kêê yó, wod:oo wêê a vyâ, yi pyópu ngê a w:ee ngê, apê, A mbii machedê ngê dê pyódu. ³⁰ Yesu u lama até yi yaa wo, apê, Ala a wââ pi ngmê p:uu dê kee, wod:oo u kuwó até yi diyé wo, yepê, A kpîdî p:uu kêê n:aa dê yé? ³¹ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Lukwe dîy:o nye pôó? Kwo, Lukwe dîy:o chí vyi, A kpîdî p:uu kêê n:aa dê yé? Kwo, Pi kîngâ dîdyêñî. ³² Yesu doo yeda vyuwo, yoo doo y:enê, apê, Ala kópu n:aa dê d:uu? ³³ Yi pyópu ngê a w:ee ngê, kópuni u ngwo pyodo, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu ka adî lê, yu km:ee k:ame ad:uu ghê, u mbii u danêmbum yintómu u kwo adê nt:o. ³⁴ Yesu ngê kwo, A ch:am. Kwo, A ka che kélîmî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Chi lêpî, mii chedê ngê dê pyódu, u nuw:onuw:o ngê kêê kîdangê t:oo. Kwo, P:o mê dini.

³⁵ Yesu ngê u danêmbum ghélî dêpê kélî ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi knî ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Ñm:ee módó ngê pi nga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kî mâtâwe ngê mèdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mèkidingê ñuw:o. ³⁶ Kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê kêê yi kélê dêpê ngópu, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chi kélîmî. ³⁷ Pi daangmê ñuw:o, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon vyîlo dé yi ñuw:o too.

³⁸ Njayidus u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yoo yi módu, apê, Mu mbê té, mu kââkââ té. ³⁹ Yesu ngomo k:oo adî kee, mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ala lukwe u dnyengi ayi kwo? Yepê, Lukwe dîy:o nmye mbê té? Yepê, Ye dmââdî doo pwene, ngmênê a dpî. ⁴⁰ Yesu dnye yumuyumu, ngmênê kuwa pw:ii too, yi dmââdî u pye mî, p:uu ndiye pyu pyile knî yi k:ii, ngomo ghi k:oo adî kee dmi, yi dmââdî ntóó kwéli doo ya. ⁴¹ Yesu yi dmââdî kwulo kele, yi dnye ngê kwo, Tálita kum, u nt:u kópu, Kî dmââdî, a piidi. ⁴² Wod:oo a pii wo, modoo paambwi. Yi dmââdî u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi dmââdî Yesu ngê a pyidu ngê, ngwéti dniye, apê, Yesu ngê ló kópu adî d:uu? ⁴³ Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi ménê dpo ghêpê we, pi ka nangê vyi. Yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo.

6

*Yesu u ngwo mb:ii ngópu,
Nasalet
Mátiyu 13:53-58; Luukî 4:16-30*

¹ Yesu kwéli doo ya, yi ghi a kuwo ngê, p:aani n:ii a kaa wo y:i mê diyé wo, Nasalet, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii. ² Lîme wo ngê ngêpê ngomo k:oo kee dniye, Yesu ngê doo ndiye kîgha dé. Pi y:i mê yilî doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî ny:ee ngópu, ngwéti dniye. Noko yepê, Ala kópu yilî anyi wunê ng:êenî? Noko yepê,

Nuw:o ghi ndîi nanê u kwo a yémî té? Noko yepê, Mbwudu yili angênté dpî chaa? ³ Noko yepê, Kî daa pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu. Noko yepê, Kî Méli tp:oo, Njems Njósés Njudas Saimon yi mbwó. Noko yepê, U tîdê yoo al:ii myeka kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu mb:ii ngópu. ⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapi pyu kn:aa p:aani dp:uu châpu ngmê, ngménê u p:o tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê, ngménêni knî y:oo myed:uudpî châpu ngmê. ⁵ Doo u ntââ Yesu ngê mbwudu yili y:i daapî chôpu, ngménê pwopwokopwe knî ngmê yi mbêmê kêê yó, u ngwo pyi too. ⁶ Yesu ngê u gha vy:o apê, Lukwe dîy:o kî yéli a ka dêdê kélímî té?

*Yesu ngê u dyépi y:a mêt
miyó p:aani p:aani u ngwo
dy:ââ too*

Mátiyu 10:5-15; Luukî 9:1-6

Yesu ngê Nasalet a kuwo ngê, u nkîgh:ê p:aani n:ii dnye ya, yi wee u kwo loo, Chóó Lémi u kópu p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. ⁷ Wo ngmê ngê p:uu ndiye pyu yintómu y:a mêt miyó a danê ngê, p:aani p:aani miyó miyó doo dyede. Yepê, U ntââ ngê n:aa pyépi nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ⁸ Yepê, U ntââ nmyi kiyé avy:ee ñuw:o t:oo, ngménê tpile n:aamu ñuw:o. Yepê, Nté n:aangmê ñuw:o, nmyi tpile

péé myen:aangmê ñuw:o, ndapî nmyi mënê myekîngmê kwo. ⁹ Yepê, Nmyi yi dópo dmi nmyi yiye yi t:ee yó, ngménê nmyi mbwo kpîdî myomoni n:aangmê t:oo. ¹⁰ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo ya, u dî yi p:aani mêt dny:oo a kuwokuwo. ¹¹ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daadnyimo nyémî knomomê, ye yi pini dê y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. *

¹² Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu y:a mêt miyó p:aani p:aani lee dniye, ala kópu pi knî ye dnyen:aa tpapê, yipu, Nmyi dono kópu yilî yintómu kéké té. ¹³ Pi yilî knî y:e yi kmêna mî ngm:ii kalê tumo, yâpwo wulu mbii pyu yilî yi mbêmê dnyen:aa a pipi, u ngwo dnye pyipyi dé. *

*Antipas Helodi ngê Njon
Baptist u ngwo vyâ*

Mátiyu 14:1-12; Luukî 9:7-9

¹⁴ Yesu ngê kópuni doo d:uud:uu dé, King Antipas Helodi ngê yi kópu yilî nyongo, mu kópu u dîy:o Yesu u pi pi yilî yintómu yi lama

* 6:11: Dpodo 13:51; 18:6 * 6:13: Njems 5:14

doo ya, ngménê Helodi ngê Yesu daangê módu. Pi knî ngmê y:oo Yesu p:uu apê, Njon Baptist kîmêdê pyidu, wu vyîlo. Apê, Yi kópu u l:êê dîy:o mbwudu yilî a chapî ngê. ¹⁵ Ngmê knî y:oo apê, Ilacha kîmaa t:aa, wu vyîlo. Ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apê, wunê Chóó Lémi u komo ntee dnyimo a kapî, yinté pini ngmê kîmêdê pyidu, wu vyîlo. ¹⁶ Dini ghi n:ii ngê King Helodi ngê Yesu u pi nyongo, apê, Njon Baptist. Apê, Mbwámê kînî châpwo, apê, kîmêdê pyidu, wu vyîlo. Ala Njon Baptist u vyee u danêbum.

¹⁷⁻¹⁹ Mwiyémwiyé, Antipas Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpâm tâmo ngê, yi pyópu u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas ka dpîmo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê dîy:o yi pyópu ka Njon u ngwo diya wo, yed:oo Antipas ka u ngwo vyu, kwo, Njon via ngi. Antipas ngê Njon mbwa k:oo adî knî, ngménê ghélî daa vyâ. ²⁰ Antipas Njon ka dpîmo nkîngê, mu kópu u dîy:o u lama dpîmo ya, Njon pi mb:aa, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u pi. Yi kópu u l:êê dîy:o, pi knî ye kwódu ngê, yepê, Njon nangê vy:a. Wo knî ngmê ngê u lede knî ye dpîmo tpapê, yipu, Njon nga a pwiyé we, u kópu dyuu ngmén:aa nyêm. K:omo tpile Njon u kópu knî yi l:êê dîy:o Antipas u gha l:âmo dpîmo a

ngêpw:angêpw:a, ngménê u yi u ngwo dpîmo kwo, Njon a ka choon:aa dêêpî.

²¹ Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, chóó u l:êê dîy:o naa ndîi ngmê kpo, mââwe ndîi yoo a danê ngê, mââwe ndîi dêpwo a ya, Nkálili. ²² Yi náali têdê Helodiyas tp:oo módo doo ndens, kwodo mb:aa. Yi kwodo ngê yi náali têdê mââwe yoo a pwaa too, wod:oo Antipas ngê kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Kwo, K:omo tpile lukwe u pi ngménye tpapê, u ntââ nga nînê kuwo. Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpapê, yi ntémwi nga nînê kuwo. ²³ Kwo, Daanî dóó ngi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê wunê y:enê nê. ²⁴ Wod:oo yi kwodo adî lê, u pye ka ad:uu pôó, kwo, King ka lukwe ngmanî dmyinê? U pye ngê kwo, Njon mbodo yu dmy:ee ngi. ²⁵ Wod:oo yi kwodo mbêpêmbêpê ngê mê diyé wo, king ka kwo, Njon mbodo ala ngwo nmoko yedê a ka a ki. ²⁶ Wod:oo king u gha dono ngê pyodo, ngménê doo u ntââ wépi daapî puwâ, mu kópu u dîy:o yi kópu pi yilî yi ngîma vyu, mye kpaa wo. ²⁷ Wod:oo lede ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon mbwámê nyinê chepwe, kwo, mbodo dpo ñuw:e. Wod:oo yi lede mbwa mî k:oo kee wo, Njon mbwámê mînê châpwo, ²⁸ mbodo nmoko yedê a kââ, ada ñuw:o, yi kwodo ka mî y:âango, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mî y:âango.

Helodiyas u gha u ngwo mî pyodo.

²⁹ Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, lee dniye, Njon ntóó mînê ngî ngópu, kpomo u ménê mî kménê ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Luukî 9:10-17; Njon 6:1-14

³⁰ Yesu u dyépi yoo Yesu ka mî diyé dniye, kópuni mî d:uu tumo u kwo mînê nté tumo. Pi knî yi lama kópuni dnyen:aa kîgha dé, u kwo myedê nté tumo.

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu u nkîgh:ê pi dêpwo ghêdê, a yina ngópu, doo u ntââ kmaapî u dye ghi dêpwo ya, mu kópu u dîy:o yoo mudoo a lîwe, Yesu u pyinê dnya a ng:uu, yi pyipyi u l:êê dîy:o. Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ghi mb:aa ngmênyinê pyw:ee koo, pi kwéli daa m:ii, ghê yi nye vy:êê koo. ³² Wod:oo dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, pi kwéli dêpwo a m:ii, y:i lee dniye. ³³ Ngmênyinê pi yilî y:oo m:uu tumo, mya tumo, yi p:aa a kuwo tumo, yélî maa kalê ngópu, dinki kwéli doon:aa koko, yoo yi mwiyé mî ta.

³⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghaywo, yoo ndîî yi módu, u kwo ch:anê dniye, mu kópu u dîy:o apê, Na a ka sipi w:uu n:ii yi y:ee y:ee pyu daa tóó, pi ye daa vyuwo. Yi kópu u l:êê dîy:o daa kópu ngmidi yi lama doo kîgha. ³⁵⁻³⁶ Dini ghi n:ii ngê kââdî

doo wupwo, p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Wunê kââdî kîngâ dê ghîi, kwo, p:aa al:ii daa tóó, kwo, kî yéli dy:ââ té, ala wee u kwo p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi. ³⁷ Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yi ntoo ndapî nmî ngópu daa tóó. ³⁸ Yesu ngê yepê, Mbîdédi yémi nmyi ngópu a kwo? Yepê, Lee dmyeno, nyinê kp:aa yó. Dini ghi n:ii ngê ménê kp:aa ngópu, kwo, Mbîdédi limi, te miyó.

³⁹ Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo yoo a pyódu yó, mbiye mbêmê mbwódo yaa dniye. ⁴⁰ Wod:oo yoo châmê ngópu, yoo yoo a pyidu ngópu, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê yonoy:a, yinté mbwódo yaa dniye. ⁴¹ Yesu ngê Mbîdédi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, mbîdédi pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. Te dê mye pwaa doo, mbîdédi u ch:êê kê dumo. ⁴² Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. ⁴³ Nté kmono n:ii mî kî wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mî miyó mî ntówo ngópu. ⁴⁴ Yélini doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mââ yoo yi mo yedê kp:aa tumo.

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa

Mátiyu 14:22-33; Njon 6:15-21

⁴⁵ Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, yepê, Mbetisaida mwada kpéni lêê pee a kada dmyinê kwo. Yepê, Yoo yi p:o p:o n:aa dyede té. ⁴⁶ Yi kuwó yoo yi p:o yi p:o dy:ââ too, mbu mbêmê kee wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴⁷ Dini ghi n:ii ngê mgidî doo a ghayghay, dinki kpé lêê ñuknîñuknî u kwo doon:aa mbêpê, Yesu yélî p:uu u mo doo a ya. ⁴⁸ Yi vyu wo, apê, Dinki ngê dono mînê pyw:êmî, mu kópu u dîy:o kêpa yópu ngê ye a ghê wo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê mw:aamw:aa yi kélî ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lêpî. ⁴⁹ Yi kêmea chono mî m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kiyedê pwiyé knî? Apê, Kmêna? Apê, Mbwee? Ghê yi ménê ghîpê wo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ⁵⁰ Yintómu yi m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, Ala nê. ⁵¹ Wod:oo dinki k:oo ye wo wo, yi ngwo yópu mêtê ngópu. Yi kópu p:uu ndiye pyu yoo yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo. ⁵² K:omo tpile yoo ndîi, nté têdê, Yesu ngê yoo u ngwo mbono ngê, ngménê p:uu ndiye pyu knî y:oo myedêpê w:ee ngópu, pini n:ii ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi pini yi vy:o doo kwo. Doo u ntââ, daa pêdê w:ee ngópu.

Yesu ngê pwopwokopwe u

ngwo doo pyipyi dé, Nkene-sadet

Mátiyu 14:34-36

⁵³⁻⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nkenesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, wod:oo pi knî y:oo Yesu adî mya ngmê. ⁵⁵⁻⁵⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu mya ngópu, mbêpê dmi a pwaa ngópu, p:aani p:aani lee dniye, mdoo ñuw:o ngópu, wod:oo pwopwokopwe Yesu ka a ñuw:o tumo. Yesu p:o p:o kwéli dpîmo lêpî, yi pwopwokopwe dnyimo dnyinêdnyinê dé, Yesu ka dnyimo ñéne dé, yi ngmítédmi mbêmê kââ puu ghê dnyimon:aa iyé dé. Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo ngêê dê daanyi yé dê, ngménê u ntââ ngmîdî kwôdo p:uu kêê a iyé ngmê, yed:oo a pyiyépyiyé té. N:ii knî y:oo Yesu u kpîdî kwôdo p:uu kêê a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

7

Nju tpémi yi chóó yi dêêpî kópu dyuu

Mátiyu 15:1-9

¹ Dêêpî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Nkálili lee dniye, Pádisi ngmê knî yi k:ii Yesu ka lee dniye. ² Yi yéli y:oo noko yepê, Lukwe dîy:o Yesu p:uu ndiye pyu yoo kínté a kmaapî té, yi kêê tupwótupwó dé? Noko yepê, Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi. Noko yepê, Lukwe dîy:o nmî kn:ââ yoo yi l:êê ghi kpîpî tumo? Noko

yepê, Lukwe dîy:o yi kêê daa ghêêghêê tumo? ³⁻⁴ Yi kópu viyi ngópu, mu kópu u dîy:o Nju tpémi yintómu knî y:oo yi kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi yedê ngee ngópu, ngménê Pádisi knî y:oo yi lémi ghi dmi ndêndê ngê a ngee ngópu, yi kêê mwiyé dpî ghêê t:oo, nté kuwó dpî ma ngmê, nté mwiyé dpî ghêê ngmê, kuwó moo ma ngmê. Yi kn:ââ yoo yi tpile ghêêghêê yedê ngee ngópu, yi d:ââ ghêêghêê myeyedê ngee ngópu. Ala kópu a tpapê ngmê, Nju tpémi y:oo yi tpile mb:aamb:aa ngê daawa ghêê t:oo, ye Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi.

⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o Pádisi yoo dêêpî pyu yoo Yesu ka pôó dniye, kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nmî w:êê tpémi yi l:êê ghi dmi kpîpî tumo, kwo, lukwe dîy:o kêê tupwótupwó ngê a kmaapî té? ⁶ Yesu ngê yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi módo nmye chaa kîgha ngópu, ngménê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Dini ghi n:iî ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dîpê kn:aadi ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

Kí yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kîgha noo,

ngménê yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.

⁷ Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kîgha noo,

mu kópu u dîy:o yi chóó yi nuw:o ngê

pi knî ye a komo dpî kaa ngmê,

yi chóó yi dêêpî kópu ngê pi knî ye a dêêpî nyédi.

⁸ Yesu ngê yepê, Yoo yi dêêpî kópu dyuu nmye nyêmî ngópu, ngménê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu.

⁹ Yesu Pádisi knî ye doo danêmbum, Dêêpî pyu knî ye myedoo danêmbum, yepê, Nmyinê nmye mb:aamb:aa ngê nmye nuw:o té, ngménê dnyinté nmye nuw:o té. Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu woni nmyi kéké tumo, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê ngî tumo?

¹⁰ Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi pye mî dmyinê chââchââ dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, Ni:i ngê kópu dono u pye mî yi p:uu dê vyi knomomê, yi pini dpî vya yó.

¹¹ Yepê, Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngménê nmyi kópu u mo.

Yepê, Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo.

Yepê, Pi ngmê u pye mî ye wa a tpêpwo knomomê, mbodo l:âmo lîmî k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîda kê, Chóó Lémi ka wanî y:oo, yewo, yi tpile dpo mèdaanî kê.

¹² Yepê, K:omo tpile yi pini u nuw:o dîyo mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u yi u ngwo adî kwo, Niye M:aa ye yi tpile nî y:oo, ngménê yi pini ka yi kópu nmye kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile mye mî

ye daanyi y:oo, mu kópu u dîy:o ñyóó nyi vyu, Chóó Lémi u nêni. Yepê, Pi knî ye yi pye mî chââchââ têdê ngê nmyi pyódu ngópu. ¹³ Yepê, Yoo yi lama kîgha têdê Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kéké ngópu. Yepê, Dye ghi yintómu yinté kópu nmye d:uud:uu tumo.

Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyódu

Mátiyu 15:10-20

¹⁴ Yesu ngê yoo mêtê danê ngê, yepê, A ka dmyina a ng:aa, nmyo yintómu. Yepê, Ala kópu dpo w:ee tóó. ¹⁵ Yepê, Tpileni pi u mênê dpî ghîi, doo u ntââ yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu. ¹⁶ Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mî kee wo, p:uu ndiye pyu yoo yi mgongo danêmbum p:uu u kwo pôó dniye. ¹⁸⁻¹⁹ Yesu ngê yepê, Nmyo kî yéli yi pénta dé? Yepê, Myed-myongê w:ee ngópu? Yepê, Ntini n:ii pi u mênê dpî ghîi, doo u ntââ yi ntini ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u dîy:o doo u nuw:o mênê dpî lê, ngménê km:oo mênê dpî lê, yepê, u kuwo

dini ghi ngê yi ntini moo n:aa yé. (Mósisi ngê ntini n:ii yilî Nju tpémi ye a kwódu ngê, Yesu ngê yi kwódu yé yinté chedê ngê pyódu ngê.) ²⁰⁻²² Yesu ngê yepê, Kópuni pi u kwo wunê pywuwópywuwó yédi, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu, yepê, mu kópu u dîy:o pini n:ii u nuw:o u ménê nuw:o ghi dono a pywuwópywuwó nyédi, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilî dpî d:uu, yepê, a pyââ ti yédi, a kpaa yédi, pi dpî vy:a, pi u kuwó dpî pwiyé, a mtikó yédi, yepê, daa dono kópu ngmidi dpî d:uu. Yepê, Pi dpî dóó, pyââ p:uu a nuw:o yédi, chóó a ya yédi, k:omodanê mbêmê pi u pi a dyede too, a chaa yédi, dêêpî u ménê daa ya yédi. * ²³ Yepê, Yi dono kópu yintómu yi pini u gha ménê dpo pwii dmi, Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê u ngwo dpî pyódu.

Pyââ ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpîmo kélîmî

Mátiyu 15:21-28

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Nju tpémi yi dyámê pee a kuwo ngê, Ntii Pââ Ndîi u kêténi mî loo, p:aa ndîi ngmê u nkîgh:ê loo, u pi Taiya. Ngomo k:oo mî kee wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi a ka ngma a kee we, ngménê yi kópu daa pyodo. ²⁵ Pyââ ngmê, tp:oo módo ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi pyópu ngê dini ghi n:ii ngê

* **7:20-22:** Lóma 1:29-31; Nkal 5:19-21

Yesu u pi yi nyongo, tp:oo módó p:o a kuwo ngê, Yesu ka loo, yu km:ee dyimê wo.

²⁶ Yi pyópu daa Nju pyââ, Taiya wee u kwo pyââ. Yesu ka kwo, Mw:ââkó a Lémi. Kwo, A tp:ee módó ngê kmêna ngmêka kwo. Kwo, U ntââ wanyi ngm:ii kwolo.

²⁷ Yesu ngê kwo, A yoo Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpî té. Kwo, Kn:aa yéli mwiyé daangmanî ngee, kwo, mu kópu u dîy:o tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngî, w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli mwiyé daangmanî ngee, kwo, Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpî té.

²⁸ Yi pyópu ngê kwo, Nyââ, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmêna kmaapî têdê w:ââ knî y:oo nté kmono ntee a pîpî tumo, kwo, kópuni u pi nga dî vyi, mye yinté, kwo, yi kópu nga daa ndîi kópu, nga myedaa dpodo ndîi.

²⁹ Yesu ngê ala kópu a w:ee ngê, apê, Kí pyópu mb:aamb:aa ngê a ka wunê kélîmî, wod:oo yi pyópu ka kwo, Mb:aamb:aa ngê kîchi vyi. Kwo, P:o mê dini. Kwo, Kmêna ngê ñm:ee módó ala ngwo kêda kuwo.

³⁰ Wod:oo yi pyópu p:o mê diyé wo, tp:oo módó dîpî têdê mî módu, apê, Ndê kópu, kmêna ngê atéda kuwo.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, yi pini ngópu, dnye dnyinté doo kîgha

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Taiya wee a kuwo ngê, Saidon máádi mî kwólu, P:aa Y:a Knî yi kwo mî loo, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mî ta.

³² Yesu ka pi ngmê ñuw:o ngópu, yi pini ngê dnye dêpwo nyêm, dnye dnyinté myedoo kîgha. Yesu ka kwo, U ntââ ala pini mbêmê ngêê wanyi yé? ³³ Yesu ngê pi knî yi vy:o a pw:ii ngê, kóó pyââ dê ngópu ménê kaa doo, kóó tpyipwi ngê, dóó yedê yó.

³⁴ Yed:oo Yesu mbóó p:uu vyu wo, yi pini ka kwo, Kweñe. (Yi dnye ngê, Etpata.) ³⁵ Yesu ka dpodo ndîi ngê pyodo, yi pini ngê dnye u ngwo nyongo, dnye mb:aamb:aa ngê u ngwo mye kwólu.

³⁶ Yesu ngê yepê, Kópuni dî d:uu, yepê, pi knî ye ménangên:aa vyi. Komo tpile Yesu ngê ye kwódu ngê, ngmêna u dnye daa ny:ee ngópu, pi knî ye mêmînê nté ngópu.

³⁷ Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Vyuv! Apê, Mââwa! Apê, Angênté dê pyi. Apê, Kópu yîlî mb:aamb:aa ngê u lama a tóó. Apê, Komo tpile ngópu dé, dnye daa kîgha ngmê, apê, ngmêna Yesu u ntââ, wa pyi té.

8

*Yesu ngê pi podo yono yono
ya u ngwo mbono ngê
Mátiyu 15:32-39*

¹⁻² Yi dini ghi ngê pi dêpwo ghêdê, Yesu kwéli ye doo danêmbum. Yi nté y:i chedê ngópu, wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kí yéli a ka atédê ch:anê dmi, mu kópu u dîy:o wo pyile a p:uu kêtê chedê ngmê, yi nté kîmya chedê ngmê.

³ Yepê, Yi p:o yi p:o módó n:aa dyede té, ye maa p:uu yi gha lâmo

dmi wunê ngêpangêpa. Yepê, Woni knî kuughê a ndê dniye.
⁴P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nté al:ii daa tóó, kwo, yâpwo têdê myedaa tóó, kwo, yi nt oo ntini ló y:i anmo pyw:oo, yoo u ngwo anmî mbono? ⁵Yepê, Mbîdêdi nmyi ngópu yémi a kwo? Kwo, Pyudu. ⁶Yesu ngê pi knî ye yepê, Mbwôdo ya dmyeno. Wod:oo mbîdêdi pyudu knî a ngî too, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ⁷Te tp:oo pyile njini myedê ngî too, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o mye kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ee too, yoo u ngwo mbono ngópu. ⁸⁻⁹Pi yintómu podo yono yono y:a doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Ntini n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo a wó ngópu, péé pyudu mî ntôwo ngópu, wod:oo Yesu ngê yoo yi p:o yi p:o mî dy:ââ too. ¹⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Dalîmanuta wee u kwo lee dniye.

Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mátiyu 16:1-4

¹¹Pádisi knî ngma a loo, Yesu ka dnyen:aa kwopwepe. U yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, kî pini wo vyîlo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o mbwudu ngmêpaa chaa. Yi kópu u l:êê dîy:o, Yesu ka kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹²Wod:oo Yesu

u gha dono ngê pyodo, yepê, Lukwe dîy:o a ka nmye tpapê ngmê, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yi kópu daanî d:uu. Yepê, Kópu yîlî wunê kîdî d:uu. Yepê, Yi kópu dmi yi p:uu dmyinê nuw:o. ¹³Wod:oo a kuwo too, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, kpé lêê ndîi mwada pee mî tee dniye.

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 16:5-12

¹⁴Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo mbîdêdi mu ngmîdi dinki k:oo a ñuw:o ngópu, yi nuwo a kuwo wo, knî daam:uu ñuw:o ngópu. ¹⁵Dini ghi n:ii ngê Nkálili Kpéni Lêê dnye ngmêêpî, Yesu ngê yepê, Nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Pádisi yoo yi yis ngê kîngî dyênenê nmyo, yepê, King Helodi u yis ngê myekîngî dyênenê nmyo. ¹⁶Yi kópu p:uu yi chóó noko dnye danê, noko yepê, Wu kópu kêdê vyi, mu kópu u dîy:o mbîdêdi dp:oom:uu ñuw:o.

¹⁷Kópuni p:uu dnye danê, Yesu u lama yaa wo, wod:oo ye adî pôó, yepê, Lukwe dîy:o nmye danê té, nmyimo, Mbîdêdi nmî ngópu daamu a kwo. Yepê, Mumdoo? Yepê, Nmyi lama daa tóó? Yepê, Lukwe dîy:o dmyongê w:ee ngópu? ¹⁸Yepê, K:omo tpile nmyi ngwolo dmi a kwo, ngmênenê mêt:p:ee mumu ngmê, yepê, nmyi ngópu a pyede, myedp:ee nyêmî ngmê. ¹⁹Yepê, Lukwe? Nmyi

nuwo da kuwo, dini ghi n:ii ngê mbidédi limi knî munê pwaa too, pi limo yono yono y:a u ngwo munê mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? Kwo, Y:a mê miyó. ²⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbidédi pyudu knî mumy:aa pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo mumy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé yémi my:ee ntówo ngópu? Kwo, Pyudu. ²¹ Yepê, Mudmyongê w:ee ngópu? Yepê, Dómu ngê daawa ngee nmo. Yepê, Daa mbidédi p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Pádisi yoo yi l:êê ghi dé kídmongê d:uu t:oo, Helodi u l:êê ghi myekídmongê d:uu ngmê.

Yesu ngê Mbetisaida ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê

²² Mbetisaida yi tee dniye, Yesu ka ngwolo kopwe ngmê ñuw:o ngópu, kwo, U ntââ ngêê p:uu wanyi yé. ²³ Yesu ngwolo kopwe kwulo kele, yi p:aani kuwa ñuwó, y:i p:uu doon:aa dpodo, tpí ngîma pywé ngê, kóó dê ngîma yé doo, kwo, Yélî nye y:enê? ²⁴ Yi pini ngê kwo, Nyââ. Kwo, Yoo anî y:enê, ngménê na a ka yi kn:ââ ye m:ii té. ²⁵ Myombó Yesu ngê kóó dê ngîma mêt yé doo, wod:oo yi pini ngê ngwolo dê dpodom-biy:e vyuwo kalê doo, tpile yintómu mb:aamb:aa ngê mêt módu. ²⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi pini p:o mêt dy:ââ ngê, kwo, Ala ngwo kî p:aani mêtkingê diyé.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mátiyu 16:13-20; Luukî 9:18-21

²⁷ Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, p:aani n:ii u pi Sisadiya Pilipay, u wee u kwo lee dniye. Maa p:uu ye pôó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ²⁸ Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmê kêda pyidu, nyi vyîlo. ²⁹ Yesu u nkwo ye pôó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyîlo. ³⁰ Yepê, Yi kópu pi knî ye nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 16:21-28; Luukî 9:22-27

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu danê u kn:ââ chópu. Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmidi noo, ngménê nmî kada pini knî y:oo wa mb:ii nê. Yepê, Kpêé yi yé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Dono kópu yilî a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê aménê pyidu. ³² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yi kópu

dêpê wópu ngê, mb:aamb:aa ngê ye vyu, wod:oo Pita ngê Yesu u mo kuwa ñuwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpapê. Kwo, Yinté nga daawa pyódu. ³³ Ngménê Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu knî yi ngópu Pita ka kwo, A nkîgh:ê a yumwe. Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo, Daa Chóó Lémi u komo y:ee kapî, ye pi knî yi komo y:ee kapî.

³⁴ Yesu ngê yoo a danê ngê, p:uu ndiye pyu yoo mye yi k:ii, yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu knî yi p:uu mêmkingê nuw:o, k:omo tpile a l:êê dîy:o dê pw:oo knomomê, ngménê dpo ngm:êê nêne. ³⁵ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kingê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya. ³⁶⁻³⁷ Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adî nuw:o, u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî ya knomomê, ngménê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ³⁸ Yepê, Mgîdî u yoo yi l:êê ghi dmi dono dé, Chóó Lémi

yi lama daa tóó. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê a yoo knî yi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Yi dini ghi n:ii ngê pini n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo wanî mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé, enjel knî yi k:ii. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîi ngê wa pyódu, M:aa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu.

9

¹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghélî daawa pw:oo dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:ââ u wêdêwêdê mbêmê mwiyé wa chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mînê ghê wo
Mátiyu 17:1-13; Luukî 9:28-36

² Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê ñuwo, yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. U dyépi pyile knî yi ngópu, Yesu u mo u nâmo mînê ghê wo, ³ u kpîdî d:ud:umbiy:e kpaapíkpaapí ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. Doo u ntââ dyámê mbêmê pi ngê yinté kpîdî kpaapíkpaapí ntee kpîdî daawa ghodo. ⁴ Yi dini ghi ngê yi pini pyile knî y:oo Ilacha pini dê Mósisi Yesu k:ii danêmbum têdê m:uu tumo. ⁵ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U p:o chi yé, cha ñuw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmînê t:emî, kwo, ñêni

ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê.⁶ Yi kópu u kwo vyu, mu kópu u dîy:o u pyipe dé yi k:ii nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. Yi kópu Pita ka d:ud:umbiy:e ndîi ngê pyodo, apê, Ló kópu ngmanî vyi.⁷ Nkalî too pee yi pwo ngmê yó, yi nkâlî too pee u ménê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kí a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó. Yepê, U kwo nténê dmyinê ng:aa.^{*}⁸ Yi vyu dniye, apê, Pi u chii daa kwo. Apê, Yesu u mo mu kwo.

⁹ Mbu paa dini ghi n:ii ngê dnya a wupwo, Yesu ngê yepê, Kópuni dmye m:uu ngmê, pi ka ghélî nangê vyi. Yepê, Kpêénî mwiyé anê pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi yó.¹⁰ Yi wéni ngê kópuni pyodo, pi ka ghélî daa vyi ngópu, ngménê yi chóó yi kópu p:uu dnyimo danêmbum. Noko yepê, Lukwe dîy:o Yesu ngê u pyidepyide u pi nmo dê vyi?¹¹ Wod:oo Yesu ka pôo dniye, kwo, Lukwe dîy:o dêépî pyu knî y:oo a tpapê ngmê, apu, Ilacha mwiyé wa t:aa, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini dîyo kuwó ada a kwo?¹² Yesu ngê yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa mwiyé, tpile yintómu yi l:âmol:âmo u l:êê dîy:o. Yepê, Lukwe dîy:o puku yedê alanté a tóó, Pi knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa mb:ii ngmê, dono yilî u ngwo wa d:uu ngmê?^{*}¹³ Yepê, Ngménê ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee pini wunê

kîta, a maa yinê a yó, ngménê kada pini knî y:oo dono u ngwo d:uu ngópu, kópuni dono yi nuw:o ngê ye vyu, yi kópu u ngwo d:uu ngópu. Yepê, Yi kópu puku yedê yinté a tóó.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê, nyuno pwopwo u ngwo doo ya.

Mátiyu 17:14-20; Luukî 9:37-43a

¹⁴ Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii, dini ghi n:ii ngê mbu mbêmê a ndê dniye, mbu vyuwo yedê ghêpê dniye, pi yilî m:uu ngópu, Yesu p:uu ndiye pyu woni knî yi k:ii. Dêépî pyu yoo Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kwo dnye kwopwepe.¹⁵ Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo Yesu m:uu ngópu, ngwéti dniye, wod:oo mbêpê dmi a pwaa ngópu, u kwo lee dniye, mînê chipé ngópu.¹⁶ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye pôo wo, yepê, Lukwe p:uu noko nmye kwopwepe té?¹⁷ Pi ngmê yoo vy:o doo kwo, yi pini ngê kwo, Mââwe. Kwo, A tp:ee nga atéd:a ñuw:o, kwo, mu kópu u dîy:o u kmêna u ngwo ngma a kwo, yi kópu u l:êê dîy:o daa danêmbum, nyuno pwopwo u ngwo mye t:a.¹⁸ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, ntóó têpê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii knî, kpéngi ti dê numo kêpa dpî ghê knî. Kwo, A dîmidîdmi yédi. Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kîdî vyi, yed:ê, A tp:ee ka u kmêna ngm:ii kalê yó, ngménê kêtê

* 9:7: 2 Pita 1:17-18

* 9:12: Mal 4:5; Is 53:3

dêê dmi. ¹⁹ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kélímî té? Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kélímî? Yepê, Yi tpémi a ka a ñuw:o yó. ²⁰ Wod:oo yi tpémi u kwo adî ñuw:o ngmê. Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê Yesu módu, yi tpémi y:i vyâ, nyuno pwopwo u kwo y:ângô, wod:oo yi tpémi têpê mbêmê dyimê wo, doo a kpêpî, tpî ch:aa pee dê u kwo pwii knopwo. ²¹ Yesu yi tpémi u mî ka adî pôó, kwo, M:ââ yémi mî loo, ala kópu u ngwo u kwo a pyodo? Yi pini ngê kwo, Tp:ee têdê ngê doo a ya, u ngwo u kwo a pyodo. ²² Kwo, Daa ng:éentómu u kmêna ngê dpo, Nî vy:a, ndiya nî kéé, mbwaa paa nî kéé, d:ud:umbiy:e pw:oo we. Kwo, U ntââ nga anmî ch:anê dmi, nyi u ntââ knomomê, wanyi ngee nmo. ²³ Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o a ka chi vyi, Nyi u ntââ knomomê? Kwo, N:ii Chóó Lémi ka a kélímî yédi, yi pini ka kópu yintómu u ntââ ngê a ya nyédi. ²⁴ Wod:oo yi pini Yesu ka adî mbwólu, kwo, Chóó Lémi ka anî kélímî, ngménê daa d:ud:umbiy:e. Kwo, Ngee nédi.

²⁵ Pi yilî Yesu ka loo, wod:oo Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Kî kmêna. Kwo, Lukwe dîy:o ye tpémi ngópu ngê nyi pyódu ngê, dnye lukwe dîy:o u ménê nyi chedê ngê? Kwo, Ye tpémi a kuwo ngi, u ngwo mékidingê ghê. ²⁶ Wod:oo yi kmêna ngê yi tpémi adî vy:a,

yi tpémi dpodombyi:e ka wo, nyuno pwopwo u ngwo y:ay:a pwiyé wo, wod:oo kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê. Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê, yi tpémi mêtêpwo a kpêpî, ntóó têpê mbêmê doo ya, wod:oo pi knî y:oo apê, E! Kêdê pw:onu. ²⁷ Ngménê daa pwene. Yesu ngê kóó ngê mgîmî ngê, a pyidu ngê, ghêêmî kââ.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi yilî a kuwo ngê, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii ngomo k:oo kee dniye, u kwo pôó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dp:oo u ntââ dé, yi kmêna dp:oo ngm:ii kwólu? ²⁹ Yesu ngê yepê, Ngêpê ngê u ntââ. Yepê, Alanté kmêna u ngm:ii kîgha daa m:uu a tóó.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê

Mátiyu 17:22-23; Luukî 9:43b-45

³⁰⁻³¹ Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi kélê ghi a kuwo ngópu, Nkálili Wee dnyen:aa chii. Yesu ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi knî y:oo a pyw:ee nmîne, mu kópu u dîy:o p:uu ndiye pyu yoo u pwopwo p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngménê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê, yi yéli y:oo wa vya nê, yepê, ngménê wo pyoloni ngê aménê pyidu. ³² P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, u pi ndîî ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yi

kópu dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póstó dniye, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada woooo u danêmbum
Mátiyu 18:1-5; Luukî 9:46-48

³³ Dini ghi n:ii ngê Kîpêêniyêm taa dniye, ngomo k:oo kee dniye, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póstó wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu noko nmye kwopwepe té?

³⁴ Mywenemywene mbê dniye, kópu u kwo daa vyi ngópu, mu kópu u dîy:o maa p:uu noko kwopwepe n:ii a kalê ngópu, apê, Yesu u che p:âa pee ngê n:uu angmê yâa.

³⁵ Wod:oo Yesu mbwôdo yaa wo, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo yi kada pini ngê nî ya, yepê, yi pini pi yintómu yi kuwó choo kwo, dye ghi yintómu pi knî yi p:uu choo dpodo.

³⁶ Yesu ngê tp:ee ngma a ngêêdî, p:uu ndiye pyu yoo yi ngópu kââ, yi tpémi kóó dê yi kélê kââ, yepê, ³⁷ Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê dîy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adî vyuwo, ngménê a ka amyeda a vyuwo, amyedi chââchââ nê. Yepê, Myenté, yepê, pini n:ii ngê adî cââchââ nê, daa a mo adî chââchââ nê, ngménê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedi chââchââ.

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini

Luukî 9:49-50

³⁸ Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mi ngê pi knî yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u dîy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê.

³⁹ Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, Pini n:ii ngê a pi wa vyi, mbwudu u ngwo angmê chaa, doo u ntââ yi pini ngê u kuwó dini ghi ngê kópu dono a p:uu daawa vyi. ⁴⁰ Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini.

⁴¹ Yepê, Pini n:ii ngê a l:êê dîy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaa knî nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile ndîi nmye ayedê kê, ngménê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu.

Pi ngê Yesu kîngî kéé, u danêmbum

Mátiyu 18:6-9; Luukî 17:1-2

⁴² Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a ka wunê kélîmî té, pi ngmê ngê yi kélîmî l:âmo Kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêépî pââ ndîi nôdo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîi daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodomby:e daapaa kpada.

⁴³⁻⁴⁴ Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu.

Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngménê ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo.

⁴⁵⁻⁴⁶ Yepê, Máadini p:uu anmyi ghê dmi, nmyi nuu u maa ngmanmyi kalê ngmê, u l:êê dîy:o wanmyi mb:ii nê, yi máádi dono u maa, u dî ndiya, yi anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Nmyi chóó nmyi maa daanmyi kalê ngmê, a maa anmyinê kalê ngmê, ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo tpile maa woni knî nmyi lama daadnyi ya, ngménê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo.

⁴⁷⁻⁴⁹ Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu, yimbile knî y:oo wamye ma nmyo, chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi kélê ghê ndê ngê adî pípí nmyo. Yepê, Yi nuw:odono u kwee límilímî ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê Chóó Lémi kóó k:oo anmy:uu ghê dmi.

⁵⁰ Yepê, Ntii mb:aamb:aa.

Yepê, Nté tpyópu u ménê ntii daanyi yé knomomê, ye u n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu. Yepê, Ntii nté tpyópu u ménê ntee anyi yé, yepê, a kópu dyuu yinté nmyi ménê choo kwo, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya.
*

10

Kpípî te u danêmbum

Mátiyu 19:1-12; Luukî

16:18

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, Njódan mbwááni ndîí mî ngmêê ngópu, Pédiya Wee u kwo lee dniye. Nkálili wee u kwo Yesu ngê pi yilî ntee dpîmo ndiye kîgha dé, yi yinté myedoô ndiye kîgha dé. ² Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danêmbum têdê nmî dôó, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ mâtâ ngê u kpâm wa kpípî? ³ Yesu ngê yepê, Kópuni Mósisi ngê a d:êê ngê, yi kópu a ka vyi yó. ⁴ Kwo, Mósisi ngê ala kópu nmo kî ch:ee ngê, apê, Mââ ngê u kpâm dî kpípî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê. ⁵ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê yi kópu nmye mu d:êê ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kpâm knî ye vyuwo dnyinté nmyi lama a tóó, Chóó Lémi u dnye dnyinté my:ee nyêmî ngópu. ⁶ Yepê, Mwiyémwiyé

* **9:50:** Mát 5:13; Luukî 14:34; Kilosa 4:6; 1 Tes 5:13

dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê pyââ mâtâ l:âmo doo, yepê, Noko mb:aamb:aa ngê chooya. * ⁷ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mâtâ u pye mî yi kélê dpo pwii, u kpâm k:ii ngmidi ngê dpî pyaa knî. * ⁸ Yepê, Wod:oo yéé yepe daa miyó a tóó, ngménê mu ng-midi. ⁹ Yepê, Cha cha n:ii Chóó Lémi ngê dpo kââdî dê, pi ngê d:uudpî chámê dê.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo mêtâ diyé dniye, Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kópu p:uu u kwo pôó dniye. ¹¹ Yesu ngê yepê, Pini n:ii ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngménê pyââ ti u kópu ayi d:uu. * ¹² Yepê, Myenté, pyópu n:ii ngê u moo wa kpîpî, kn:aa pini p:uu amî yéé, yepê, daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngménê mâtâ ti u kópu ayi d:uu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo
Mátiyu 19:13-15; Luukî 18:15-17

¹³ Pi knî y:oo Yesu ka yi tp:ee dmââdîma ñuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngménê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo ye kwódu ngópu. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, p:uu ndiye pyu knî ye nod:e wo, yepê, Ye namê kwódu yé, a ka a ñuw:o teñe, mu kópu u dîy:o tp:ee

dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî y:enê dé. ¹⁵ Yepê, Ndê kópu nmeye ngmén:aa tpapê. Yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyémî ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî nyêm, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kââ. ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê tp:ee dmââdîma doo a ng:êenî dé, u pa doo t:emî dé, kêê yi mbêmê doo yiyé, doo kpaapîkpaapî dé, yipu, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmeye choo a vyuwo.

Ndáápi ngmê u danêmbum
Mátiyu 19:16-30; Luukî 18:18-30

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê kada doo a yém, pi ngmê mbêpêmbêpê ngê u kwo loo, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo pôó wo, kwo, Nmî ndiye pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁸ Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmidi yi mb:aamb:aa. ¹⁹ Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, pi nangmê dóó, mye mî chi chââchââ dê. ²⁰ Yi pini ngê kwo, Mââwe, kwo, tp:ee têdê noo a ya, yi kópu dyuu noo a chââchââ, ala ngwo myenî chââchââ té. ²¹ Yesu

* **10:6:** Gen 1:27 * **10:7:** Gen 2:24; Epeso 5:31 * **10:11:** 1 Kódin 7:10-11

ngê até doo y:enê, u gha vy:o apê, Kî pini a nuu u pi. Yi pini ka kwo, Kópu mu ngmidi chuungê d:uu ngê, kwo, Chi lêpî, kwo, tpile yilînî ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ²² Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, apê, A tpile yilî angénté anî yêê, wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u dîy:o ndáápi ndîí, u tpile yilî.

²³ Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîí, a maa p:uu paa dpodo ndîí ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angénté amî ghê. ²⁴ Yesu p:uu ndiye pyu yoo ngwéti dniye, apê, E! Apê, Kî lónté kópu? Yesu ngê yepê, Kî tp:eema. Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo dpodo ndîí. ²⁵ Yepê, Mbwémê ndîí, tee kn:ââ puu u ménê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁶ P:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê yi ménê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê? ²⁷ Yesu ngê doo y:enê dé, yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngménê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi

u ntââ.

²⁸ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Tpile yilî yintómu nmo kuwo ngê, anmînê yâmuyâmu ngi. ²⁹⁻³⁰ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, Pini n:ii ngê a l:êê dîy:o u p:aa dpo kuwo, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dê, u tp:ee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo têdê dmi myedo kuwo té, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê yinté tpile yilî amêdê pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê dîy:o tpile ngmidi wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yinté tpile mêt yonoy:a amêdê pyw:oo, yepê, ngomo dé, u tîdê mbwó yoo, u pye mî yoo, u tp:ee dmââdîma, u yâpwo têdê dmi. Yepê, Nyââ, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê u tpile yilî yinté amêdê pyw:ee té, yepê, dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo a l:êê dîy:o yi pini wamye kpaka ngmê. Yepê, Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamî amînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³¹ Yepê, Kada yéli mêt kuwó, kuwó yéli mêt kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a wee, ngménê dîy:o kuwó amêdê ghê dmi.

*Yesu pyolombó u pwopwo
p:uu u ngwo ye doo danê*

Mátiyu 20:17-19; Luukî 18:31-34

³² Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu maa p:uu dnye m:ii, Njedusalem dnye lêpî, Yesu yi kada doo kwo. Yi kópu u dyépi yoo yi nuw:onuw:o u kópu

ngê pyodo, yélini y:oo dnye yâmuyâmu dé, mye nkîngê mbê dniye. Yesu ngê p:uu ndiyе pyu yoo kn:aa ñuw:o too, u pwopwo p:uu yi mo ye doon:aa danê. ³³ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngménê dini ghi n:ii ngê Njedusalem anm:uu taa dmi, Kpêê iyiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêépî pyu yoo yi k:li, a vyee u dy:oo wa a châpwo ngmê, wa mgîmî nê, wa kóté kalê nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê. ³⁴ Yepê, Yi tpóknî y:oo wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi tpyîpwí, wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, yepê, ngménê wo pyoloni ngê waménî pyidu.

*Njems mbwémi Njon y:oo
Yesu ka kópuni dpîmo dmyinê*

Mátiyu 20:20-28

³⁵ U kuwó dini ghi ngê Sepédi tp:oo dê Yesu ka lee knopwo, Njems mbwémi Njon. Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Uyinye a kwo, Kópu nye ngmê d:uu ngi. ³⁶ Yesu ngê yepê, Ló kópu dp:o ngmanî d:uu? ³⁷ Kwo, Dini ghi n:ii ngê mi ndîi ngê wa pyódu, Chóó Lémi u yoo anyi y:enê, u yi nye a kwo, Yoo yi kada dpî kaa nyédi. ³⁸ Yesu ngê yepê, Kópuni a ka dpo dmyinê ngmê, daa dpî lama dpo mbumu mo. Yepê, Dpî u ntââ dê, pi knî y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntââ dpo amye d:uu ngmê? ³⁹ Kwo,

Nyo u ntââ dê. Yesu ngê yepê, Kópuni pi knî y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndêndê ngê dpo amye d:uu ngmê. * ⁴⁰ Yepê, Ngménê doo u ntââ a che p:ââ pee a chóó daanî ngmidi. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini n:ii kada adî kwo, yi pini wunê ka a ngmidi ngê.

⁴¹ Yesu p:uu ndiyе pyu yoo wo y:a knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Njems mbwémi Njon ye nod:e dniye. ⁴² Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiyе pyu yoo nipi a danê ngê, yepê, Nmyi lama a tóó, yélini daa Nju tpémi, yi vy:o pini n:ii kada pini ngê dpî pyódu, yoo yinê a y:enê ngê, yinê a dpodo kîgha too. ⁴³⁻⁴⁴ Yepê, Ngménê nmyi vy:o yinté daadî ya. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii ngê u yi adî kwo, Kada pini ngê nî pyódu, yi pini ngê choo ngêépî nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. ⁴⁵ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê, ngménê daa lémilémi u l:êê dîy:o nê loo, yoo p:ee n:aa ngêépî too, yi l:êê dîy:o wanî pw:onu, pi yilî yi pywuu ngê amy:aa pyódu.

*Yesu ngê ngwolo kopwe u
ngwo pyi ngê, Njédikó
Mátiyu 20:29-34; Luukî
18:35-43*

⁴⁶ Njédikó taa dniye, y:i dnye ya, dini ghi n:ii ngê Njédikó dnya a kuwokuwo, pi yilî yi k:ii, pi ngmê

* 10:39: Dpodo 12:2; Tpyuu 1:9 * 10:45: 1 Tim 2:5-6

maa nkîgh:ê doo ya, u pi Mbatîmeyas, Tîmeyas tp:oo. Yi pini ngwolo dê kopwe dê, daa dpodo u ntââ, maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi knî ye ndapî dpîmo dmyinê. ⁴⁷ Yi pini ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kîyedê pwiyé knî, wod:oo dpodomby:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁸ K:omo tpile pi yîlî yintómu u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngménê yi dnye dmi daa nyongo, dpodomby:e modoo kââ, kwo, Dépidi ntee pini. Kwo, U ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁹ Wod:oo Yesu ngê paa u dî puwâ, yepê, Kî pini a ka a pwiyé we. U kwo até yi mbwóó dniye, kwo, Nga mb:aamb:aa ngê pyaa we, gh:êêdê. Kwo, Yesu ngê apu, A ka a pwiyé we. ⁵⁰ Ngwolo kopwe ngê u nkuwo kpîdî a pywálî ngê, m:ii kék ngê, mbêka wo, Yesu ka loo. ⁵¹ Yesu u kwo pôo wo, kwo, Lukwe nga ngmanî mdo? Yi ngwolo kopwe ngê kwo, Mââwe. Kwo, U ya a nga a kwo, Yélî m:aa m:uu. ⁵² Yesu ngê kwo, U ntââ, kwo, mêmchi lêpî. Kwo, Ngélîmî mbêmê chi pyiyé. Wod:oo yi ngwo yélî mêm módu, Yesu u kuwó maa p:uu mye ghê wo.

11

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátiyu 21:1-11; Luukî 19:28-40; Njon 12:12-19

¹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Njedusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u dîy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ² yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê nedê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálî nyoo, a ka dpo ñuw:o nyoo. ³ Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe dîy:o dpo néne ngmê, yepê, ye ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. Mgî daawa a puwâ, dîyo mêmunê diyédiyé kîgha. ⁴ Wod:oo adî lee knî, yi p:aani ad:uu taa knî, apê, Ndonki tp:oo yedê nedê mu t:a, ngomo t:âmo. ⁵ Dini ghi n:ii ngê dpîmo a pywálîpywálî, pi ngmê knî y:oo yepê, Lukwe dîy:o ye ndonki tp:oo dpo pywálîpywálî ngmê? ⁶ Kópuni Yesu ngê ye a vyu, yi tpódu y:oo yi p:aani tpémi ye yinté vyi ngópu, wod:oo yi p:aani tpémi y:oo kópu mêmadaa vyi ngópu, Ka, yepê, d:ââ ñuw:o nyoo. ⁷ Wod:oo yi ndonki Yesu ka ñuw:o ngópu, yi nkuwo kpîdî dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u

nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê.⁸ King ntee dnyimo chââchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpîdî a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo, woni knî y:oo yi knî ngmê vy:êê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki yi mbêmê doo paa, Yesu pyipwo doo ya.⁹ Yoo u kada ngmêdo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo, Yesu yi kôlê ghê doo paa, Njedusalem nipi dnye lêpî, u nkwo dnye kââkââ, kópu, Munmîkó Nmî Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo.¹⁰ Kópu, Dépidi ntee pini. Kópu, Lîmî k:ii yoo yi kada pini ngê paa pyédi. Kópu, Chóó Lémi chaa kîgha koo.

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu yi p:aani ndîi mî ta, Njedusalem, Chóó Lémi u ngomo k:oo mî kee wo, tpile yilî y:i mî módu, wod:oo Njedusalem mèda kuwo ngópu, Petani mî diyé dniye, mu kópu u dîy:o yi dini ghi ngê kââdî doo wupwo.

*Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê
Yisîlîli tpémi yi p:uu mgongo u
ngwo ngmê kwólu*

Mátiyu 21:18-19

¹² Womumo mw:aandiye Petani a kuwo ngópu, Njedusalem dnye lêpî. Maa p:uu Yesu ngê dómu kele.¹³ Maa nkîgh:ê kuwe ngmê m:uu ngópu, yââ vyi ndîi. Yesu yi yini km:ee adî lê, apê ngménê,

Kî yini p:uu kîgha ngma a kwo. Y:i n:ee, apê, Kîgha p:uu daa kwo, mu kópu u dîy:o doo u kyopwokyopwo u dye ghi ngê módu.¹⁴ Yesu ngê yi yini ka kwo, Pi ngê ngîgha daamuwa ma. Yi yini ka kópuni vyu, p:uu ndiye pyu knî y:oo ny:ee ngópu.

*Yesu ngê Chóó Lémi u
ngomo mbwa kalê ngmê k:oo
yoo u ngwo a pw:oo ngê*

Mátiyu 21:12-17; Luukî 19:45-48; Njon 2:13-22

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too, ndapî ngmêêpî têdê yi tépîl ye a pii too, ndapî tpii yi kpópu, nmê tp:oo pywupwi têdê yi p:o a ngî too, yi ya têdê dnyi mye dy:ee too.¹⁶ Yélini Njedusalem dnyimo dpodo, tpile dnyimo dnyinêdnyinê dé, u yi y:e dêdpîmo kwo, Chóó Lémi u ngomo kuwa máâdi nmîmo kwolo, mu kópu u dîy:o kuughê, u yi y:e dpîmo kwo, Kêlî nmî pwii dmi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo máâdi nmî kwolo, chono nmî pwii dmi, Yesu ngê yi kópu yi yéli ye kwódu ngê.¹⁷ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê

ngê, yi kópu ye vyu, yepê,
Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,

dyámê pê yintómu pi knî yi
ngêpê têdê ngê choo ya,

yepê, nmgménê kpaa têdê
ngê dmye pyódu nmgmê.

¹⁸ Kópuni Yesu ngê d:uu ngê,
Kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii,
dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu,
u yi y:e doo kwo, Yesu nmî
vy:a. Yesu ka nkîngê mbê
dniye, mu kópu u dîy:o pi yilî
yintómu y:oo u dêêpî dnyi-
mon:aa nyêm.

¹⁹ Yi ntumokwodo Yesu
p:uu ndiye pyu knî yi k:ii
Njedusalem a kuwo ngópu.

*Yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê,
u pwopwo*

Mátiyu 21:20-22

²⁰ Womumo mw:aandiye,
dini ghi n:ii ngê Njedusalem
dnye diyédiyé, yini n:ii Yesu
ngê nt:ââ ngê, yi yini maa
nkîgh:ê yi m:uu ngópu, Apê,
Atédê pw:onu, d:ud:umbiy:e.
²¹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê
Pita ngê nuw:o kwólu, Yesu
ka kwo, Mââwe. Kwo, Yini
n:ii nyi nt:ââ, ntóó ngî mwini.
²²⁻²³ Yesu ngê yepê, Ndê
kópu nmye nmgmén:aa tpapê.
Yepê, A ka dpodomby:e
anmya a kélîmî knomomê,
nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê
adnyi ya knomomê, ye kópuni
wanmyi vyi t:oo, wa pyaa
dmi. Yepê, Kî mbwini ka
wanmyi vyi nmgmê, kwonye,
A yumwe, nt:ee nyi ghé, yepê,
yi kópu wa d:uu. ²⁴ Yepê,
Yi kópu u l:êê dîy:o nmye
n:aa tpapê, Dini ghi n:ii ngê

ngêpê têdê Chóó Lémi ka tpile
ngmanmyi dmyinê, nmyi gha
vy:o wanmyi vyi ngmê, anye,
Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê
nmo wunê kuwo, yepê, yi
kópu anmyinê pyw:ee nmgmê.
²⁵⁻²⁶ Yepê, Dono kópuni pi knî
y:oo nmye a d:uu:d:uu tumo,
nmyi nuw:o nédê adnyi ya,
nmyi kuwó daanmyi kéé t:oo,
yepê, k:omo tpile Chóó Lémi
ka anmyi ngêpê, nmgménê
kópu dononi nmyi d:uu tumo,
Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ
vyuwo daawa kéé té, yi l:êê
dîy:o ntââ nmye wa vy:u.
Yepê, Pi knî yi dono nmyi
kuwó mwiyé dpî kéé tóó,
yed:oo Chóó Lémi ngê nmyi
dono u kuwó u nkwo wa kéé
té, mèdaadî nuw:onuw:o dé.

*Yesu pini n:ii u pi mbêmê
doo dpodo*

Mátiyu 21:23-27; Luukî
20:1-8

²⁷⁻²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu
p:uu Njedusalem mê taa
dniye, Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê nmgmê k:oo mê
kee dniye, wod:oo kpêê yiyé
pyu yoo yi kada pini yoo,
dêêpî pyu yoo, yoo yi kada
pini yoo mye yi k:ii Yesu ka
lee dniye, kwo, Chóó Lémi u
ngomo nmî chóó nmo y:enê.
Kwo, Kópuni nye d:uu:d:uu
too, n:uu ngê nga vyu, u
ngwo nye d:uu:d:uu too? Kwo,
N:uu u pi mbêmê ye kópu yilî
nye d:uu:d:uu ngê? ²⁹ Yesu
ngê yepê, Kópu nmye mwiyé
nmgmén:aa poopoo. Yepê, Yi
kópu nmyinê vyee nmgmê, ye
pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u
pi nmye u ngwo n:aa tpapê.

30 Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kménêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? 31 Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpapê, Lukwe dîy:o Njon ka dpîp:e kôlímî mbê dniye. 32 Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê. Pi knî ye nkîngê mbê dniye, mu kópu u dîy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. 33 Yi kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

12

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 21:33-46; Luukî 20:9-19

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu pi yilî knî ye doo mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kîgha u vyilêvyilê têdê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya têdê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vyuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain

u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîi y:i doon:aa ya. ² Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî ñga ngmêdo kê y:e, a ka dpo ñuw:o ngi. ³ Yepê, Ngménê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mî ta, u y:enê pyu knî y:oo wain knî u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módo mê dy:ââ ngópu. ⁴ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmidi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodomby:e kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módo mye dy:ââ ngópu. ⁵ Yepê, Myenté, wain kpê chóó ngê kn:aa pini m:uu dy:ââ ngê, yi pini via ngópu, daa pyiyé wo. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi yilî ye dy:ââ ngê, woni kpaka tumo, woni via tumo, wain u kwo daa dy:ââ ngópu. ⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê, A tp:ee amînê châpu ngmê, daawa a via ngmê. ⁷ Yepê, Ngménê yi wain kpê y:enê pyu knî y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê, Kî wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ⁸ Yepê, Wod:oo mgîmî ngópu, via

ngópu, ntóó chii ménê mî kéké
ngópu. *

⁹ Yesu ye pój wo, yepê, Yi
wain kpê chôó ngê ló kópu y:e
angmê d:uu? Yepê, Wa a lê,
pi dono yoo wa vya té, kn:aa
yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo
aménê kââdî ngmê. ¹⁰ Yepê,
Ala kópu puku yedê nmyinê
kp:aa ngópu, apii, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu
knî y:oo kéké ngópu,

yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo
mêyi pyodo. *

¹¹ Nmî Lémi ngê yi kópu
yinté d:uu ngê,

nyepênyepê u kópu yi d:uu
ngê.

¹² Nju tpémi yi kada pini knî
y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu
nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o
a w:ee ngópu, apê, Kî nmî
p:uu a mgongo. Ngménê pi
yili knî ye nkîngê mbê dniye,
wod:oo Yesu mèdaa mgîmî
ngópu, a kuwo ngópu, wod:oo
lee dniye.

Tákisi pywupwi u danêmbum
Mátiyu 22:15-22; Luukî
20:20-26

¹³ Pádisi yoo, Helodi u kwo
téni pee yéli yi k:ii Yesu ka
lee dniye, u yi y:e doo kwo,
Yesu nmî dóó. * ¹⁴ Yi lama
doo ya, Lóma tpémi ye tákisi
pywupwi Nju tpémi ye daa
yi nuu u kópu ngê doo ya,
wod:oo yi p:uu ndiye pyu
knî ngmê ngmidi ngópu,
king Helodi u kwo téni pee
yéli yi k:ii Yesu ka dy:ââ
tumo, kwo, Mââwe, kwo, nmî

lama ka tóó, Ndêndê ngê
nye danêmbum. Kwo, Pi knî
ye d:ee nkîngê yédi, ngménê
Chóó Lémi u kópu dyuu pi
knî ye ndêndê ngê nye tpapê
ngê. Kwo, Nmo vyi ngi, kwo,
nmî dêêpî kópu dyuu lónté a
kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi
yi king ndîi ka tákisi wanmî
pywupwi? Kwo, Wanmî
pwila, ó daanmî pwila?
¹⁵ Yesu ngê yi kópu a w:ee
ngê, apê, Ngee k:omodanê
té. Yepê, Lukwe dîy:o nmye
dódó nê? Yepê, Tákisi ndapî a
ka ngma a ñuw:o yó, ngménî
m:uu. ¹⁶ U kwo yi ñuw:o
ngópu, yepê, Ala ndapî p:uu
n:uu u kââ ye tóó, n:uu u
pi myeye tóó? Kwo, Lóma
tpémi yi king ndîi u kââ u
pi ye tóó mo. ¹⁷ Wod:oo
Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma
tpémi yi king ndîi ngménêni,
u kwo mèdmyinê yémî. Yepê,
Tpileni Chóó Lémi ngménêni,
Chóó Lémi ka mèdmyinê
yémî. Yi kópu yi ny:ee ngópu,
yi nuw:onuw:o u kópu ngê
pyodo, wod:oo Yesu a kuwo
ngópu. *

Pyidepyide u danêmbum
Mátiyu 22:23-33; Luukî
20:27-40

¹⁸ Yoo ngmê Yesu ka loo, yi
yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o
dmi alanté doo ya, apê, Pi
dpî pw:onu, mèd:uuwodê
pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu
u pi nmî dyênê, u l:êê dîy:o
Yesu alanté dnye dódó. *

¹⁹ Yesu ka kwo, Mósisi ngê

* 12:8: Hipilu 13:12

* 12:10: Psalm 118:22-23; Dpodo 4:11; 1 Pita 2:6-8

* 12:13: 3:6

* 12:17: Lóma 13:7

* 12:18: Dpodo 23:8

ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuhnwe adî ya knomomê, yi tp:ee daadî ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuhnwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. * 20 Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. 21 Kwo, Kaapeeni ngê yi kuhnwe mê ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedépê ngéêdî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. 22 Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmidi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dépangmê ngî ngópu. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. 23 Kwo, Lukwe dîy:o pyidepyide u pi nye tpapê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amî pyódu. Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u dîy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmidi p:uu yéé dniye.

24 Yesu ngê yepê, Dmye kn:aadi ngmê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu dyuu nmyi lama daa kwo, u wêdewêdê nmyi lama myedaa tóó. 25 Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii dmi, yinté adnyi ya, pyââ mâtââ numo p:uu mèdaawa yéé knî. 26 Yepê, Yoo yi pyidepyide p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Mósisi u puku pee

dp:eengê w:ee ngópu, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pípî. Yepê, Yi puku pee yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Nê, ng:ââ Epilaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. * 27 Yepê, Chóó Lémi yi tpóknî yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngménê yi ghê a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngménê n:ii dé yi ghê a pyede, vyilo yi yéli yi yâpwo. Yepê, Ndêndê ngê dmye kn:aadi ngmê.

*Dêêpî kópu n:ii kada a tóó
Mátiyu 22:34-40; Luukî 10:25-28*

28 Dêêpî pyu ngmê y:i doo ya, Yesu u danêmbum doo ng:aang:aa. Yi pini ngê apê, Yesu ngê Sadyusi yoo yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dê vy:a, wod:oo Yesu ka póo wo, kwo, Dêêpî kópu dyuu yi vy:o, lóni kada ngma a tóó? 29 Yesu ngê kwo, Ala dêêpî kópu kada ye tóó, kwo, Yisîlélí tpémi. Kwo, Ala kópu ny:ee yó. Kwo, Chóó Lémi nmî yâpwo njini, nmî kada pini. Kwo, Daa m:uu a tóó.

* 30 Kwo, U nuu ghi nmyi nôdo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. 31 Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Ñyóó nôuu ghi nôdo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nôdo yinté myechoo

* 12:19: Deut 25:5 * 12:26: Ex 3:2-6

* 12:29: Deut 6:4-5

ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê kada a tóó mo. *

³² Yi dêêpî pyu ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ndêndê ngê kíchi vyi, Chóó Lémi mu ngmidi yi yâpwo, yâpwo kn:aa daa m:uu a tóó. ³³ Kwo, Pi nódo Chóó Lémi u nuu ghi mb:aamb:aa ngê choo ya, Chóó Lémi u gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu choo nuw:o, u dpodo p:uu myechoo dpodo. Kwo, Pi nódo chóó u nuu ghi ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi yi pini nódo yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê ndii dê, kwo, Chóó Lémi ka kpêê yiyé ngménê u kwo têdê. * ³⁴ Yesu ngê apê, Kí pini ngê gha kópu ngmêkêdê vyi, yi pini ka kwo, Daa kêmakêma Chóó Lémi kóó k:oo nye wowo. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu daam:uu poo ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adi'ya?

Mátiyu 22:41-46; Luukî 20:41-44

³⁵ Yesu dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo doon:aa dêêpî, pi knî ye póó wo, yepê, Lonté? Yepê, Dêêpî pyu knî y:oo lukwe dîy:o ala kópu a tpapê ngmê, apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king Dépidi u tii nedê pini ngmê? ³⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o Dépidi ngê chóó u pi a ghîpî ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini

kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndii ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî vya té,

nyi yodo u maknopwo wanî yé té.

³⁷ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu ul:êê dîy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngménê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yélini dnye lémilémi, Yesu ngê yi pi dmi yinté a ghîpî ngê, yoo yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo pyodo.

Yesu pi knîye Dêêpî pyuyoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 23:1-36; Luukî 20:45-47

³⁸ Dêêpî têdê Yesu ngê yepê, Dêêpî pyu yoo yi nj:ii ngê kêê nangmê t:oo, n:ii knî y:e u yi a kwo, Nmî pi dmi ndii ngê pyaa we, nmî kpîdî dmi mb:aa kélê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pîdny:oo chââchââ nmo.

³⁹ Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa têdê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi.

⁴⁰ Yepê, K:omo tpile kuhnwe

* 12:31: Lev 19:18; Nkal 5:14; Lóma 13:9; Njems 2:8 * 12:33: 1 Sam 15:22; Hos 6:6

dpî dóó t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngménê pi knî yi ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadîi ngê dpî pyôdu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodomby:e wa kpada té.

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângō

Luukî 21:1-4

⁴¹⁻⁴² Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo k:oo doo ya, yoo doo y:enê, Chóó Lémi ka ndapî kwéli dnye yém. Ndáápi yilî knî y:oo ndapî ndîi yilî kéké ngópu, ngménê kuknwe ngma a loo, ndapî km̄ono miyó njini kéké ngê. *

⁴³⁻⁴⁴ Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndîi yi kéké, ndáápi knî y:oo têdê yi kéké ngmê, mu kópu u dîy:o yi yéli yi ngópu ndapî ndîi ye tóó, têdê yi kéké ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapî n:ii km̄ono dê tóó mo, vyîlo dê yi kéké dê, u ngópu mêmêdêmu tóó. *

13

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 24:1-2; Luukî 21:5-6

¹ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Chóó Lémi u ngomo dini ghi n:ii ngê dnya a kuwokuwo, ngmê ngê kwo, Mââwe. Kwo, Kî lóngtoo chéêpî dê, kî ngomo u ngwo kî wó tumo. ² Yesu ngê kwo, Kî

ngomo pââ ndîi chi m:uu té? Kwo, Mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyaa dmi. Kwo, Chéêpî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Kwo, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo pê yintómu wa pwaa t:oo. *

Kópu dono yilî yi danêmbum
Mátiyu 24:3-14; Luukî 21:7-

19

³ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê ngmêê ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê mî kee dniye, y:i dnyen:aa ya. Yesu ka p:uu ndiye pyu páádi loo, yi pi dmi Pita mbwémi Andru, Njems mbwémi Njon. ⁴ Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ngî mwini. Kwo, Ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁵ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo, pi ngmê ngê kîngî dôó nmyo. ⁶ Yepê, Pi yilî wa a lê, u yi y:e adî kwo, Nê u d:aa nmo kââdî, nmyewo, Ala nê vyîlo. Yepê, Pi yilî yinté wa dôó t:oo. *

⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê l:êê pââ ndîi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó nmyi nkîgh:ê amyidnyi l:êê, yepê, nkîngê ngê kéké nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa têda dmi, ngménê nangê

* **12:41-42:** 2 Kings 12:9

* **12:43-44:**

2 Kódin 8:12

* **13:2:** Luukî 19:43-44

* **13:6:** 13:21-22; 1 Njon 2:18

vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ⁸ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi, daa ng:êentómu m:uu wa ghidî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo. Yepê, K:omo tpile yinté kópu yilî yi pi dmi wanmyi ny:ee ngmê, ngménê nangê vyi, Ala d:o dyámê pê dpî chedê. Yepê, Yi kópu yilî têdê dé, ngménê dono kópu ndî dé dîyo kuwó wa pyaa dmi.

⁹ Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê. Yepê, Yi ngwo a l:êê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté kîgha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpaka nmyo. Yepê, A l:êê dîy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:a kóté kîgha nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁰ Yepê, A kópu mb:aa pi yilî yintómu knî y:oo mwiyé dpî ny:ee y:e, u kuwó dini ghi ngê dyámê pê chedê ngê wa pyódu. *

¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi kópu knî yi p:uu nuw:o ngê kêté nangê t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye

choo tpapê, yi kópu kada pini knî ye dmyinê tpapê. Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu ayinmyin:aa tpapê dé, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi u kópu ayinmyin:aa tpapê dé. ¹² Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vyee dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa ch:ee t:oo, mââ knî y:oo yinté yi tp:ee yoo amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yinté yi chóó yi pye mî yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî y:oo wamye vya t:oo. ¹³ Yepê, A l:êê dîy:o pi yintómu knî ye wanmyi diya dmi, ngménê n:ii knî y:oo myedaawa mb:ii nê, mu dini ghi ngê M:aa kóó k:oo wan:uu kaa té. *

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghélî dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 24:15-28; Luukî 21:20-24

¹⁴ Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, tpile dyede u tpile dono doo u kwo têdê angmê m:uu ngmê. (Pini n:ii ngê ala puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.) Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vyuwo dp:uu mbwolo dniye. ¹⁵ Pini n:ii u ngomo maknopwo adî ya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêmkingî kee, u tpile kîdangmén:aa ngî. ¹⁶ Yepê, Pini n:ii yâpwo têdê adîn:aa dpodo, u p:o mêmkingî

* 13:10: Mát 28:19 * 13:13: Njon 15:18-21

diyé, u tpile kîngmê nya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê we, mbu mbêmê dp:uu mbwolo we. ¹⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. ¹⁸ Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii yópu yi dye ghi ngê daapîdny:oo mbêpê. ¹⁹ Yepê, Yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo dono ndîi wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo wunê a pyw:ee tumo, yini têdê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, u dî ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîi u kuwó dini ghi ngê, yintoo dono daamuwa a pyw:ee ngmê. ²⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê yinê a vyu, apê, Yélini nê ngmidi ngê yi l:êê dîy:o, yi yéli yi pw:oopw:oo u dye ghi dêêkwédi ngê wanî pyódu. Yepê, Wodaa vyu, ye pi yintómu pî pw:oo dniye. ²¹ Yepê, Yi dini ghi ngê, yepê, pini n:ii ngê nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:ii a ngmidi ngê vyîlo ka kwo, yepê, yi pini ka kîdmyongê kélîmî mbê dmi. ²² Yepê, Pi yilî knî y:oo kêêmî wa kaa t:oo, pi knî ye wadnyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo. Yepê, Pi knî y:oo yoo wamye dóo ngmê, Chóó Lémi u komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini knî y:oo mbwudu yilî wa chaa ngmê,

mu kópu u dîy:o u yi y:e adî kwo, Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê, nmî dóó té. * ²³ Yepê, Yi k:omodanê pyu knî y:oo kîngî dóó nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, ala yi kópu knî yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidî t:oo.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé

Mátiyu 24:29-31; Luukî 21:25-28

²⁴⁻²⁵ Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó dini ghi ngê, d:ââ kââdî wa mgêdê knî, mëdaadpî pil:apil:a, pudu yilî yintómu wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile dé yi dînê dmi wa ghêê té. * ²⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kiyedê pwiyé knî, u pi ndîi ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyódu, nkalî too pee dmi mbêmê ka kwo. * ²⁷ Yepê, Enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu y:i wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê wa danê t:oo, y:i ye anîn:aa vyuwo. *

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:32-35; Luukî 21:29-33

²⁸ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo,

* 13:22: Deut 13:1-3; 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13 * 13:24-25: 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-14 * 13:26: Tpyuu 1:7 * 13:27: 1 Tes 4:16-17

Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu.²⁹ Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo.³⁰ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dî vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu.³¹ Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngménê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

*Pi ngmê u lama daa tóó
Yesu ló wéni ngê wa a diyé*
Mátiyu 24:36-44

³² Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê mbêmê amênê diyé, yi wéni pi u lama daa tóó. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi tp:oo, a lama myedaa tóó. Yepê, Ngménê M:aa mu ngmidi u lama a tóó.³³ Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u dîy:o wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu, nmyi lama daa tóó.³⁴ Yepê, Alanté adî ya. Yepê, Mââwe ndîi kn:aa p:aani angmê lê, u dpodo pyu yoo wa a kuwo té, yi dpodo nédê dpodo nédê wa kaa té, ngomo y:enê pyu ka wa vyi, kwowo, Chi t:âât:ââ nê.³⁵ Yepê, Dmyinê t:ââ, mu kópu u dîy:o nmyi mââwe ndîi wéni n:ii ngê wa t:aa,

nmyi lama daadî ya. Yepê, Apê ntumokwodo wa t:aa, apê mgidî vy:o wa t:aa, apê mw:aamw:aa wa t:aa, apê mw:aandiye wa t:aa.³⁶ Yepê, Tumutumu wa a lê, dpî têdê kíngmê m:uu nmyo.³⁷ Yepê, Kópuni nmye dî vyi, pi yilî yintómu yi l:êê dîy:o n:aa tpapê, yepê, dmyinê t:ââ.

14

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu
Mátiyu 26:1-5; Luukî 22:1-2; Njon 11:45-53

¹ Nju tpémi y:oo yi naa ndîi dê daa kêmakêma dnye kuwo dê. Yi náali dê yi pi dê Tp:ee Kaa W:éew:êê u Naa, Mbídédi Pywápê Ngmê u Naa. Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yi yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu.² Noko yepê, Naa ndîi m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakî d:uu. Noko yepê, Pi yilî kêdê t:aa, wa gheteghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátiyu 26:6-13; Njon 12:1-8

³ Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapî. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi mwiyé doo ya. Yi kmaapî têdê pyââ ngmê ngê pód:a ngma a ñuwo, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile u pywuu ndîi, u pi naadî, tód:o ntee tpile, tuu mb:aamb:aa. Yi pyópu ngê yi pód:a komo puwâ, naadî

Yesu mbêmê d:ud:umbiy:e a chedê ngê.⁴ Yélini y:oo yi kópu m:uu ngópu, woni yoo nod:e dniye, noko yepê, Kî pyópu ngê lukwe dîy:o kí kópu dê d:uu? Apê, Naadî lukwe dîy:o dê dyênê?⁵ Apê, Kî pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapî pyolo yono y:a pudu kmênenê, yi ndapî ndîf pinté knî ye pudu y:oo. Wod:oo yi yéli yi pyópu ka a tpêpwo dniye.⁶ Yesu ngê yepê, U kwo namê mbumu. Yepê, Lukwe dîy:o dmye mywenemywene kalê ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi d:uu.⁷ Yepê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmya a pyw:êmî dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mêdaanî kwo.⁸ Yepê, Kî pyópu ngê u ntââ kópu a nga yi d:uu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, wa kmênenê nê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, tpileni pi ntóo p:uu anyi d:ii, kî pyópu ngê a p:uu vyîlo yii d:ii.⁹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adnyin:aa nyém, kî pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adîn:aa ya.

Njudas ngê kadapini knîye u ngwo vyu, yepê, Yesu kwôdo ngê anî ghê

Mátiyu 26:14-16; Luukî 22:3-6

¹⁰ Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi Njudas kpêê iyiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi nmye a kwo. Yepê, Kwôdo ngê anî ghê.¹¹ Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. Wod:oo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwôdo ngê wu dini ghi ngê anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmôl:âmo
Mátiyu 26:17-19; Luukî 22:7-13

¹² Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmôl:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka pôó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló y:i nmîmo l:âmôl:âmo?¹³ Yesu ngê pi miyó dy:ââ ngê, yepê, Njedusalem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê.¹⁴ Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ngomo chóó ka dp:uu pôó cho, kwipi, Nyi mââwe ngê atédê dy:ââ nyoo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii?¹⁵ Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîf dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê,

nmî ntââ tpile yilî yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹⁶ Wod:oo p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yi tpile yilî mî m:uu ngópu, yi náâli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu

Mátiyu 26:20-30; Luukî 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

¹⁷ Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mêmiyó knî yi k:ii yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, nté kwéli a l:âmo ngópu. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, yepê, k:omo tpile nipi nmo kmaapî té, ngménê nmyi vy:o pini ngmê daa kêmakêma a kwôdo ngê a wowo. ¹⁹ P:uu ndiye pyu yoo yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté u kwo doo pôó, kópu, Nê kuu, apii? ²⁰ Yesu ngê yepê, Ye y:a mêmiyó anmyi tóó, yepê, k:omo tpile d:ââ mu ngmidi k:oo mbidédi n:êê nmo kménêkménê té, ngménê nmyi vy:o pini ngmê a kwôdo ngê a wowo. ²¹ Yepê, Ala kópu puku yedê ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kwôdo ngê pi angmê ghê, pi knî y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê, wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê yi kópu a ntiyentiye, a kwôdo ngê a wowo, yi pini

d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê u kpadakpada têdê ala kópu wamî vyi, awo, L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê.

²² Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê mbidédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângô, yepê, Ala a chôochóó, nê. ²³ U kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângô, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ângô, yintómu nda ngópu. ²⁴ Yesu ngê yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi yilî yi l:êê dîy:o wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdî. * ²⁵ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain daamunî nda, u dî wéni n:ii ngê a pi ndîñ ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîñ u ngwo anm:uu dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda. ²⁶ U kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbémê mî kee dniye, mbwini n:ii u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu

Mátiyu 26:31-35; Luukî 22:31-34; Njon 13:36-38

²⁷ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo a mgîmîmgîmî nê, nmyi inê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Dini ghi n:ii

* **14:24:** Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipîlu 9:20

ngê Chóó Lémi ngê sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. ²⁸ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê aménî pyidu, nmyi kada anî ghê, Nkálili anî lê. ²⁹ Pita ngê kwo, K:omo tpile kí tpóknî y:oo wunê kuwokuwo ngi, kwo, nê mu ngmidi daanê kuwo ngi. ³⁰ Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê kópu nga ngmén:aa tpapê. Kwo, Mgídî vy:o kêmkêm ghélî k:i my:oo daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpapê, yenye, D:aa p:uu dniye pyu ngmê. ³¹ Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l:êê dîy:o amye vya nê, myedaanê wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye vyi ngópu.

Yesu Nketsemene u ngwo doon:aa ngêpê

Mátiyu 26:36-46; Luukî 22:39-46

³² Kwéli lee dniye, yi kélê ghi u pi Nketsemene. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Al:ii dmyinê ya, nîmo ngêpê. ³³ Yesu ngê pi pyile ngmidi ngê, Pita ngmê, Njems myomo, Njon pyolo, yi k:ii lee dniye. Yesu nkíngê mbê wo, u ghê a kee wo. ³⁴ Yi pini pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyinê ya, dpî ngê kêê nangê t:oo, dmyinê t:âât:ââ nê, a l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê. * ³⁵ Yesu ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têpê mbêmê mî dyimê wo, u mî ka doo ngêpê, kwo, M:aa.

* **14:34:** Njon 12:27; Hipîlu 5:7-8

Kwo, U ntââ ala dono kópu daanê pyw:oo? ³⁶ Kwo, Tpile yilî yintómu nga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngménê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngménê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó.

³⁷ U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo, apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Lukwe dîy:o nye dpî? Kwo, D:ee ngêpê. Kwo, Lukwe dîy:o doo u ntââ, dye ghi dêêkwédi nténê daanyi ya? ³⁸ Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, dpodomby:e dmyinê ngêpê, pi ngê dpodomby:e kédangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê nî we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa wanmyi vyi t:oo, ngménê nmyi tókótôkó têdê wanmyi dêê dmi.

³⁹ Myombó Yesu ngêpê têdê mêt loo, mwiyémwiyé ntee doon:aa ngêpê, yinté modooon:aa ngêpê. ⁴⁰ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu pyile knî ye mêt diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî vyîlê ngê dyaa ye chedê ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mywene ye ghê wo, kópu u kwo daa vyi ngópu.

⁴¹ Pyolombó Yesu modon:aa ngêpê, p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê nyaa dniye? Yepê,

Munto. Yepê, Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo a mgîmîmgîmî nê.
 42 Yepê, A pii dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Ó! Yepê, A kwôdo ngê pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiyé knî.

*Yesu u ngwo mgîmî ngópu
 Mátiyu 26:47-56; Luukî 22:47-53; Njon 18:1-11*

⁴³ Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa ñuw:o tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó. ⁴⁴ Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nînê chipéchipé, yepê, yi pini yi vyflo. Yepê, Dpî mgîmî yó, nmî kada pini knî ye dpî ñuw:o yó.

⁴⁵ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, kwo, Mââwe. Njudas ngê Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, ñ:uu Yesu kpââ pee p:uu dyîngô. ⁴⁶ Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodomby:e mgîmî ngópu. ⁴⁷ Yesu p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî via té, wod:oo u taa a ngêêdî, lede ngmê mbwámê pêdê châpwo, ngménê kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁴⁸ Yesu ngê yi lede knî ye yepê, D:aa l:êe pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kôlê a ka dmyinê lee dmi.

⁴⁹ Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o y:i dpîp:e mgîmî noo. Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, awêde até dmye ntiye ngmê. ⁵⁰ Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

⁵¹ U kuwó dini ghi ngê pi mgêmî ngmê ngê Yesu u yâmuyâmu kn:ââ chópu. Lede knî y:oo apê, My:oo mgîmî. ⁵² Yi pini u kpîdî ngê kaa dniye, mbêpê dini ghi n:ii ngê a puwâ, u kpîdî yi kêê yedê a kuwo ngê, wod:oo kn:ââ mbwii mbêpê wo.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu

Mátiyu 26:57-68; Luukî 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

⁵³ Yesu dini ghi n:ii ngê mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u ngomo k:oo ñuw:o ngópu. Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini yoo nipi lee dniye, dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii. ⁵⁴ Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu, tumutumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo, ndoo chedê yaa wo, lede knî yi k:ii dnye ndê vyîlî. ⁵⁵⁻⁵⁶ Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu dnyen:aa kóté kîgha. U yi

y:e doo kwo, Yesu kn:ââ nmî ché, u ngwo nmî vy:a. Pi yilî knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu yilî t:ee ngópu, ngménê pi miyó dê y:oo yi kópu ngmidi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi ye doo u ntââ ngê pyodo, Yesu daapî ndyîko ngópu.

57-58 U kuwó dini ghi ngê pi knî ngmê ghêédî wo, k:omo ngê yepê, Kî pini ngê ala kópu mwo a vyu, nmopê, Chóó Lémi u ngomo anê pw:ono, pi knî y:oo n:ii wó ngópu, wo pyile amî lê, kamîni m:uu anî wó, daa pi ngê kîlî wa wó. 59 Daa ngmidi mbêmê dnye danê, yi kópu u mo u mo dé, wod:oo kada pini knî y:oo noko yepê, Ka k:omodanê té.

60 U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîî ghêédî wo, Yesu ka pôó wo, kwo, Kópuni m:uu dê vyi ngmê, daanyinê vy:a? 61 Ngménê Yesu tumu doo ya, kópu myedaa vyu. Yi pini myombó u kwo mê pôó wo, kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo? Kwo, Mumdoo nyi Tp:oo? 62 Yesu ngê kwo, Nyââ. Kwo, Mu dini ghi ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye, U pi ndîî ngê dê pyódu, Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dê pyódu, nkálî too pee dmi mbêmê muyedê pwiyé knî. 63 Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê u kwo vyu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpîdî a chópu, yi

mââwe knî ye yepê, Kî pini u châpwo pyu u yi nmo daamu a kwo. Yepê, Chóóchóó kêtê ndyîko. 64 Yepê, Ala kópu nmo dê vyi, Chóó Lémi u d:aa anê kââdî. Yepê, Nmyi nuw:o dmi angênté a tóó? Kada pini yintómu knî y:oo kwo, Chóó u pye dê yé. Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadî ya.

65 Knî ngmê Yesu p:uu dnye tpyîpwî. U kuwó dini ghi ngê Yesu ngwolo dê kpîdî pee ngê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. U kuwó dini ghi ngê lede knî ye Yesu y:ee ngópu, wod:oo dnye kpakakpaka.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:69-75; Luukî 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

66 Dini ghi n:ii ngê Yesu dnye kóté kîgha, yi dini ghi ngê Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo ya. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîî u dpodo módo ngma a loo. 67 Pita dini ghi n:ii ngê ndê vyîlî têdê módu, doo myeme, kwo, Nyi ngmê, Yesu Nasalet pi p:uu nye ya yédi, apii? 68 Ngménê Pita ngê u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu a lama daa tóó, myed:oongê w:ee ngê. Wod:oo Pita pywuwoypywuwo têdê u nkîgh:ê doon:aa kwo, kêmkêm u ngwo ka wo. 69 Yélini yi doo kwo, yi pyópu ngê yepê, Kî pini Yesu p:uu

ndiye pyu ngmê. ⁷⁰ Pita ngê mêtê wópu ngê. Daa ndiî dye ghi yimî loo, yi yéli y:oo Pita ka kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu ngmê. Kwo, Dpî wee mu ngmidi, Nkálili Wee. ⁷¹ Wod:oo Pita ye kpaa wo, yepê, Pini n:ii u pi a ka nmye tpapê ngmê, yepê, yi pini daa a lama pini. ⁷² Vyîlo yi dini ghi ngê kêmkêm my:oo ka wo, wod:oo Pita ngê Yesu u kópu mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda vyi, Kêmkêm ghélî k:ii my:oo daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê. Wod:oo Pita ngê mbê a puwâ.

15

Yesu Paléti ka u ngwo ñuw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-16; Luukî 23:1-5,13-25; Njon 18:28-19:16

¹ Mw:aa mgîdî vy:o Nju tpémi yi kada pini yoo nipi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêépî pyu yoo mye yi k:ii. Yi danêmbum têdê Yesu u vyee u dy:oo a châpwo ngópu. U kuwó dini ghi ngê Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi mâtwe ndiî Paléti ka ñuw:o ngópu. ² Paléti u kwo pôó wo, kwo, Mumdooyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Nýóó kîchi vyi. ³⁻⁴ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu p:uu yipe tee kópu yilî t:ee ngópu, wod:oo Paléti u kwo mêtê pôó wo, kwo, Angênté, yi kópu yilî daanyinê vy:a? Kwo, Kêêmî m:uu yilî kîngâ dê kaa

ngmê. ⁵ Ngmêne Yesu ngê kópu daa vyu, Paléti ngê apê, Kî lónté pini? Apê, Lukwe dîy:o kópu daawa vyi?

⁶ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndiî u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. ⁷ Yi m:aani ngê mbwa u mënê pi ngmêdo kwo, u pi Mbadapas. Yi pini ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dniye. ⁸ Dini ghi n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êew:êê u Wo dyimê wo, pi yilî Paléti ka lee dniye, kwo, Kópuni nye d:uud:uu ngê, ala ngwo yinté mêtê d:uu ngi, kwo, mbwa k:oo pi ngmê pw:ii ngi. ⁹ Wod:oo Paléti ye pôó wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, nmyi king anî pw:ii? ¹⁰ Paléti ngê yi kópu ye pôo ngê, mu kópu u dîy:o u lama doo ya, apê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu ka ñ:ee dê kaa ngmê, a kêê k:oo u l:êê dîy:o dê kaa ngmê. ¹¹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo yoo yi mbodo dmi vyuwo ngópu, yepê, Paléti ngê yi pini kîngê pw:ii, ngmêne Mbadapas yu pw:ii ngê. ¹² Paléti pi knî ye mêtê pôó wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Pini n:ii u pi nmye tpapê

ngmê, Nmî king, yepê, lukwe u ngwo ngmanî md:o? ¹³ U kwo mbwó dniye, kwo, Kîdosi ñedê t:ee ngi. ¹⁴ Paléti ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndîi daangmê d:uu ngê. Ngménê pi yilî yintómu Paléti ka dpodombyi:e mbwolo, kwo, Vya ngi. Kwo, Kîdosi ñedê t:ee ngi. ¹⁵ Paléti ngê u yi doo kwo, Yoo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê nî pyódu, wod:oo Mbadapas mbwa k:oo pw:ii ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaka yó. Wod:oo yedé kpê dmi ngê kpaka ngópu. U kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Ñuw:o yó, kîdosi ñedê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti
Mátiyu 27:27-31; Njon 19:2-3

¹⁶ Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo ñuw:o ngópu. Ledeni yoo dnyen:aa lîme, nipi a danê tumo. ¹⁷ Kpîdî pee king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpîdî u mbwo my:oo t:ee ngópu. Noko yepê, King knî yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. ¹⁸ U kuwó dini ghi ngê k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Mw:âákó nmî mââwe, Nju tpémi yi king. ¹⁹ Yimbwi mbêmê dnye kpêêpî, p:uu

dnye tpyîpwí, yi mbodo ngê k:ame u kwo dnye wowo, yinté dnye nkwitinkwiti. ²⁰ U nkwitinkwiti dini ghi n:ii ngê yé ngópu, kpîdî mb:aa n:ii u mbwo t:ee ngópu, mêtê ngee ngópu, chóó u kpîdî u mbwo mêtê t:ee ngópu, wod:oo ñuw:o ngópu, apê, Kîdosi ñedê nm:uu t:oo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Luukî 23:26-43; Njon 19:17-27

²¹ Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Njedusalem doo lêpî. Lede knî y:oo yi pini ka dpodombyi:e kwo, Kî pini u kîdosi dnyinê ngi. (Yi pini Saimon, Sadéni pi, Aleksândê mbwémi Lupas yi mî.) ²² Yesu ghi ngmê ñuw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dînê, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolkota. ²³ U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndîi ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:ââ k:oo a vyilê ngópu, Yesu ka y:ee ngópu, ngménê Yesu ngê wépi ye puwâ. ²⁴ Yesu u mbwo kpîdî a ngee tumo, kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu, wod:oo u kpîdî yêê tumo, yi kpîdî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, Noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? ²⁵ Yesu mw:aandiye u kêténi pee kîdosi ñedê t:ee ngópu. ²⁶ U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ñedê u pwo mye t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king. ²⁷ Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkîgh:ê kîdosi ñedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee

t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi tpódu y:oo pi mwiyé dpîmo a vyee dé, yi tpile myedpîmo a t:âmot:âmo dé. ²⁸(-)

²⁹ Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:ii ngê Yesu kîdosi nedê a m:uu ngópu, dnye nkwitinkwiti, kópu, Nyi lónté pini? Kópu, U yi nga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. ³⁰ Kópu, Nyóó kîdosi nedê a ghidi, nyóóchóó mê ngee ngi. ³¹ Dêepî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yinté myednye nkwitinkwiti. Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpî dé, ngménê doo u ntââ chóochóó daawa ngee. ³² Noko yipu, Mumdo Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada pini ngê a pyôdu ngê, kîdosi nedê chóó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kélîmî té. N:ii dê Yesu u nkîgh:ê kîdosi nedê t:ee dumo, Yesu myedpîmo nkwitinkwiti.

Yesu kîdosi nedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Luukî 23:44-49; Njon 19:28-30

³³ Kââdî mââ kélê dini ghi ngê, yi dyámê pee mbêmê mgîdî a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo. ³⁴ Yi dini ghi ngê Yesu dpodomby:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo

éé. Lukwe dîy:o a mo cha kuwo nê? Lukwe dîy:o nga d:oo ch:anê wo? ³⁵ Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi yéli woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. ³⁶ Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênenê n:êê ngmê nûwo, wain d:ââ k:oo kménê ngê, yimbwi nedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê, apê, Nda ngê. Yi pini ngê yepê, Ngî t:ââ kmêle. Yepê, Ilacha wunê pwiyé knî, ó daawa nî. Yepê, Ilacha ngê kí pini kîdosi nedê yinê wunê ngêêpî? ³⁷ Yesu dpodomby:e yi ka wo, yed:oo pwene.

³⁸ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdî ndîi n:ii doo ya, yi kpîdî ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi nedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdî chóó mînê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwo do a yaa wo, knâpwo dî.*

³⁹ Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi nedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu ka wo, u ngópu pwene, apê, E! Apê, Kî ndêndê ngê Yâpwo ndîi Tp:oo.

⁴⁰ Pyââ knî y:i ngmêdoo kwo, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a vyuwo. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makîdala pyââ myomo, Méli pyolo, Njems mbwémi Njósés yi pye. ⁴¹ Yi pyópu knî y:oo Yesu dnyimo

* **15:38:** Ex 26:31-33; Hipîlu 9:3-4; 10:19-20

a yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpí, dini ghi n:ii ngê Nkálili Wee u kwo dpîmo a paa. Pyââ mê yilî Yesu u pwopwo têdê y:i dnye kwo, n:ii dé Nkálili a ndê dniye, Yesu k:ii Njedusalem lee dniye.

Yesu ntóó u ngwo kménê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Luukî 23:50-56; Njon 19:38-42

⁴² Daa kêmakêma kââdî doo wupwo, Adamátiya pi ngmêta, u pi Njósép. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ntóó n:uu kménê. ⁴³ Yi pini Nju tpémi y:oo dnyimo chââchââ, yi kada pini knî yi vy:o dpîmo kwo. Yi pini ngê apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii ngê paa chaa ngê. U gha vy:o apê, Awêde Pîdade, mâtâ nmî lîme wo. Apê, Yi kópu u l:êê dîy:o kââdî ghêlî kîngî ghû, Yesu ntóó mwiye nî kménê. Wod:oo u nkîngê kuwa a kuwo ngê, Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mînê ch:ee ngê. ⁴⁴ Paléti ngê apê, Mumdo? Apê, Ye pini lukwe dîy:o lîmîlîmî ngê dê pw:onu? Ledeni knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi ka Paléti u kwo pôó wo, kwo, Ye pini ló dini ghi ngê dê pw:onu? ⁴⁵ Yi pini ngê Paléti ka kwo, Wunê modê pw:onu. Wod:oo Paléti ngê Njósép ka kwo, Chi lêpî, nyi kménê ngi. ⁴⁶ Wod:oo Njósép adî lê, kpîdî mb:aa ngmê pwila ngê, Yesu ntóó kîdosi ñedê a ngópu, yi kpîdî ngê a kmongo ngê, ntóó nûwo, kpomo u ménê mî yó,

chêêpî ndîi yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngê. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiye ché ngópu, pi ntóó kménêkménê u l:êê dîy:o. ⁴⁷ Méli Makîdala pyââ, Méli Njósés u pye, yi pyópu dê yi ngópu, Njósép ngê Yesu ntóó kménê ngê.

16

Yesu u ngwo a pii wo
Mátiyu 28:1-8; Luukî 24:1-12; Njon 20:1-10

¹ Sâdêdê ngê kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Nju tpémi yi lîme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê pyópuni yoo yi ngópu Yesu pwene, yi pyópu pyile knî y:oo kponî mtyîmî ntee tpile knî ngmê pwila ngópu, apê, Yesu ntóó p:uu nm:uu t:ee té. Yi pyópu yoo yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makîdala pyââ myomo, Méli Njems u pye pyolo. ² Sandé mw:aa mgîdî vy:o kpomo chedê lee dniye. ³ Maa p:uu dnye lêpî, noko yepê, Chêêpî kpomo t:âmo nanê nmo wa tpiyé wupu kwolo? ⁴ Mu kópu u dîy:o chêêpî pââ ndîi, doo u ntââ, yi chôó daapî tpiyé wupu kalê ngópu. Yi taa dniye, apê, Chêêpî lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo? ⁵ Kpomo ménê adî kee dmi, pi mgêmî ngmê m:uu ngópu, u kpîdî dmi kpaapîkpaapî, apê, Wéni pee u kêténi mu tóó. Ngwéti dniye. ⁶ Yepê, Nuku ngwéti. Yepê, A lama ka tóó, Yesu ka nmye vyuwo té, Nasalest pi, pini n:ii kîdosi ñedê t:ee

ngópu. Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé dmyeno, ntóó kwéli yé ngópu, yi ghi anyi m:uu yó. ⁷ Yepê, Lee dmyeno, yepê, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuw:o yó, Pita ka mdoo mye ñuw:o yó. Yepê, Ye dp:uu vyi yó, yipi, Yesu nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi, Y:i anmy:uu m:uu ngmê, wunê ntee nmye a vyu. ⁸ Wod:oo pyââ yoo pwii wo, kpomo u ménê, mbêpê dmi a pwaa ngópu, kpomo a kuwo ngópu, mu kópu u dîy:o nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. Yi nkîngê u l:êê dîy:o pi ka kópu ghêlî daa vyi ngópu.

Kópuni Mak ngê d:êê ngê, wu u dî. U kuwó dini ghi ngê kópu daamu d:êê ngê. Ala danêmbum pi knî yi lama doo ya, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, p:uu ndiye pyu knî y:oo m:uu ngópu. Yi danêmbum u kuwó dini ghi ngê d:êê ngópu, kópuni Mak ngê d:êê ngê, yi danêmbum dê nipi a kââdî dumo. Kópuni pi knî y:oo u kuwó dini ghi ngê d:êê ngópu, ala yi danêmbum.

Yesu ngê Méli Makîdala pyââ ka chôochóó u ngwo a kême ngê

Mátiyu 28:9-10; Njon 20:11-18

⁹ Sandé mw:aa mgîdî vy:o, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, Méli Makîdala pyââ ka chôochóó mwiyé a kême ngê. Wunê yi pyópu u kmêna Yesu ngê pyudu a ngm:ii kwólu. ¹⁰ Yi pyópu ngê Yesu dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo

loo, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuw:o, yepê, Yesu kêda pyidu. ¹¹ Dnye yii, dnye mbê. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi pyópu ka daa kélímî mbê dniye.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu miyó dê ye chôochóó u ngwo a kême ngê

Luukî 24:13-35

¹² U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Yesu u nkwo m:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê y:i dpîmo lêpî. Yesu u mo u nâmô ye a ghê wo, chôochóó ye a kême ngê. ¹³ Yi pini dê dini ghi n:ii ngê Njedusalem a diyé knopwo, yi pyipe knî ye mî vyi ngópu, yepê, Yesu kîdnye m:uu. Yi pyipe yoo ye daa kélímî mbê dniye.

Yesu ngê chôochóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kême ngê

Mátiyu 28:16-20; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mî ngmê knî y:oo kmaapî têdê Yesu u nkwo m:uu ngópu, chôochóó ye a kême ngê. Ye nod:e wo, mu kópu u dîy:o k:omo tpile u pyidepyide p:uu daa ng:êentómu ye doo a danêmbum, ngménê dêdnye kélímî, pini n:ii knî y:oo Yesu m:uu ngópu, apê, Kêda pyidu, yi yéli ye myedaa kélímî mbê dniye. ¹⁵ Yesu ngê yepê, Dyámê pee yintómu knî yi mbêmê dmyinê lêpî, pi knî ye a kópu dyuu dmyinê:aa

tpapê. ¹⁶ Yepê, N:ii dé a ka wunê kêtîmî té, a pi ngê mbwaa paa am:ii kmênê t:oo, yini yoo wanî ngee té, a kêtê k:oo wanî kaa té. Yepê, N:ii dé a ka daadnya a kêtîmî, yi yéli yi dono machedê ngê daawa pyaa dmi, dono wa a pyw:ee ngmê. ¹⁷ Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêtîmî, u ntââ ngê adnyi ya, mbwudu yili adnyi chap. Yepê, A pi ngê kmêna adnyi ngm:ii kîgha dé, daa dyámê ngmidi dnye ngê adnyi mbumu. ¹⁸ Yepê, K:omo tpile tpile pê ngê wa kiyé té, ó ló wa nda ngmê, myedaawa pw:oo dmi. Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêtîmî, yi yéli y:oo pwopwokopwe knî yi mbêmê kêtê adnyi yiyé dé, yed:oo yinté adnyi pyipyi dé. *

*Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Luukî 24:50-53; Dpodo 1:9-*

11

¹⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u Mî ka kee wo, u che p:ââ pee ngê pyodo. * ²⁰ P:uu ndiye pyu yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê lee dniye, Yesu u kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpapê. Pi yilî ye kêtîmî mbê wo, mu kópu u dîy:o daa yi mo dnyen:aa dpodo, nmî Lémi ngê modoo a ngêêpî dé, mbwudu yilî u ngwo dnyimo chap. *

Wu u dî.

* **16:18:** Luukî 10:19 * **16:19:** Dpodo 2:33-34; Epeso 1:20; 1 Pita 3:22

* **16:20:** Dpodo 14:3; Hipîlu 2:3-4

LUUKÎ

Ala puku pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukî, daa Nju pi, ngménê Antiyóka pi, Kîdiki dnye ngê dpîmo mbumu. Ndiye pyu ngmê, kpeede ngê doo ya, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Puku dmi miyó d:êê ngê, ngmê ala puku dmi, myomoni u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Yesu dini ghi n:ii ngê mwo a pwene, m:ââ pyoloy:a mê pyile mî loo, Luukî ngê u puku dê u ngwo a d:êê doo. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê limi mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu.

¹ Mw:ââkó nmî lémi, Tiyopilas,

Yesu u danêmbum nyi nyongo, u kwo nyi kélîmî mbê wo. Kópuni yîlî Yesu ngê dyámê mbêmê d:uu too, pi yîlî knî y:oo yi kópu ka d:êêd:êê t:oo. ² Yélini y:oo yi kópu knî yi chóó yi ngwolo ngê m:uu tumo, pi knî ye u nkwo a tpapê tumo, u ngwo nmî ny:ee too. ³ Yi kópu yîlî yi p:uu mb:aamb:aa ngê noo ndiye, yi kn:ââ dmi nî chó, u mâlo nî yé too, l:êê dîy:o yi danêmbum n:aa d:êêd:êê. ⁴ A lémi, Yesu p:uu kópuni nyi ndê too, u ya a nga a kwo ndê kópu ngê nga dny:oo ya.

Enjel ngê Sekîdaiya ka kópuni vyu

⁵ Dini ghi n:ii ngê Helodi Njuda tpémi yi king ngê doo

ya, kpêê yiyé pyu ngmê, u pi Sekîdaiya, Apaicha u yoo vy:o pini ngmê. U kpâm u pi Elisîpet, kpêê yiyé pyu tp:oo módó ngmê. ⁶ Chóó Lémi u nuu u pi cha, u nuu u kópu yidpîmo d:uu:d:uu dé, u dêepî kópu yintómu myedpîmo chââchââ dé. ⁷ K:omo tpile pi cha mb:aa dê, ngménê tp:ee daa tpyé ngópu. U yi y:e doo kwo, Nyi tpamê knî, ngménê Elisîpet daa tpete u ntââ ngê doo ya, u dî cha miyó dê mî vy:ene knopwo.

⁸ Wiki n:ii ngê Apaicha u yoo Chóó Lémi ka dnyen:aa kpêê yiyé, Sekîdaiya yi vy:o doo kwo. ⁹ Yi l:êê ghi alanté dpîmo ya, mtyîmî nk:êêni pyu ng:oo ngê dnyimo a pyw:êmî. Sekîdaiya yinté a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo k:oo yâpwo ghê dy:ââ ngópu, y:i doon:aa mtyîmî nk:êêni. ¹⁰ Yi ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê mtyîmî doo nk:êêni, yoo kuwa doo a kwo, dnya a ngêpê. ¹¹⁻¹² Yi dini ghi ngê Sekîdaiya ngê Chóó Lémi u enjel ngmê módu, Sekîdaiya ngwéti wo, nkîngê mbê wo, apê, Mtyîmî nk:êêni têdê u wéni pee, apê, enjel ngmê kwo. ¹³ Enjel ngê kwo, Sekîdaiya, kwo, namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, kwo, ngmâm Elisîpet wa a ngee, tp:ee angmê tpyé, Njon u pyimo dpî téni, mu kópu u dîy:o yi tpémi Chóó Lémi u módó yeedeyeede. ¹⁴ Kwo, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nga mb:aamb:aa ngê wa pyódu,

w:aa anyinê pyw:oo. Kwo, Pi yilî knî y:oo w:aa amyedê pyw:ee ngmê,¹⁵ mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u komo kapî pyu ndîi ngê wa pyódu. Kwo, Ghêlî daawa t:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi u ménê wa yââ, d:ud:umbiy:e wa a nt:ono. Kwo, Wain kîngmê nda, yinté mbwááni myekîngmê nda. Kwo, Pi knî y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kî Chóó Lémi u momu pini.¹⁶ Kwo, Yisîléli tpémi yilî Chóó Lémi ka amêdê diyédiyé kalê té, pini n:ii yi yâpwo ndêndê.¹⁷ Kwo, Yi tpémi nmî Lémi u kada wa ghê, u maa yinê amênê yé. Kwo, Ilacha ntee pini ngê wadî ya, pi mupwo mupwoknî, n:ii noko kpeme a pyede, amêdê kââdî té, n:ii knî y:oo dnye daa nyêmî ngmê, yi nuw:o dmi wa ngmêê té, yoo mb:aa ngê amîmî pyódu té, nmî Lémi u yoo ndêndê ngê u ngwo wa pyódu té.*

¹⁸ Sekîdaiya ngê enjel ka kwo, Ye kópu ndê kópu ngê a nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê pi vy:ee, a kpâm mye pyââ vy:ee.¹⁹ Enjel ngê kwo, Lama daa tóó kî pini, nê Nkepîlel, Chóó Lémi u nkîgh:ê n:aa kwo, yinê n̄ga da dy:ââ nê, ala kópu mb:aa n̄ga yedê:aa vyi.

*²⁰ Kwo, K:omo tpile a ka chuu kêlîmî mbê wo, ngménê kópuni n̄ga dî vyi, dîyo ndêndê ngê wa pyódu. Kwo, Dnye u kîgha doo u ntââ ngê dî pyódu ngi, kwo, kópu daamunyi vyi, u dî wéni n:ii ngê yi kópu

wa pyódu. Kwo, Dnye ménê dî chedê, kópu daamunyi vyi, mu kópu u dîy:o a ka chuu kêlîmî mbê wo.

²¹ Yélini kuwa doo kwo, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Sekîdaiya ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo lukwe dîy:o mgî dîmo puwâ.

²² Dini ghi n:ii ngê a pwii wo, doo u ntââ kópu ye daapî vyu, kóopyââ ngê ye doo danêmbum, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Kî pini ngê tpile ngmêdê m:uu, kî ngomo k:oo.

²³ Apaicha u yoo knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi dpodo u wiki a kêlî ngópu, Chóó Lémi p:uu dpodo têdê, yi p:o p:o mêtê diyé dniye, Sekîdaiya u p:o mye loo. ²⁴ U kuwó dini ghi ngê u kpâm Elisîpet mbwili ngê pyodo, yi gha dê mb:aamb:aa ngê pyaa knopwo,²⁵ Elisîpet ngê apê, Chóó Lémi ngê dê ngee nê, kópuni u l:êê dîy:o yoo a p:uu dnye danê, yinê dê chedê, a p:uu mêtâadnyi danê. Ngménê yoo vy:o dêdpîmo paa, apê, Pi knî y:oo wadnyi yumuyumu nê, a ka daawa a kêlîmî mbê dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o d:ââ limi ngomo k:oo doo kwo.

Enjel ngê Méli ka kópuni vyu

²⁶⁻²⁷ Elisîpet d:ââ wéni u mbwili ngê doo kwo, Chóó Lémi ngê u enjel Nkepîlel kwodo ngmê ka u ngwo dy:ââ ngê, u pi Méli. Pini n:ii u yémî p:uu yidoo kwo, u pi Njósép, king Dépidi u tii nédê pini ngmê.

* **1:17:** Mát 17:11-13; Mal 3:1; 4:5-6

* **1:19:** Hipîlu 1:14

Nasalet dpîmo ya, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. *
 28 Yi enjel Méli ka loo, kwo, Mw:âákó Méli. Kwo, Nmî Lémi ngê da ngmidi ngi, nga myewunê vyuwo. 29 Méli ngê yi kópu dêpê w:ee ngê, u nuw:onuw:o kópu ngê pyodo. 30 Enjel ngê kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmidi ngi. 31 Kwo, Mbwili ngê wanyi pyódu, tp:ee mââ ngmanyi tpyé, u pi dpî nténi, Yesu. * 32 Kwo, U pi d:ud:umbiy:e ndîi ngê wa pyódu, nmî yâpwo njini ngê u kwo wa a vyi, kwo wo, Nyi a tp:ee njini. Kwo, Nmî Lémi ngê yi tpémi king ngê wa pyódu, u kn:ââ Dépidi u d:aa yinê wa a kââdî. 33 Kwo, Njakóp u yoo yintómu yi king ngê adî ya, chedê ngê daawa pyódu.

34 Méli ngê enjel ka kwo, Ye kópu a nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê kwodo, d:oongê yéé wo. 35 Enjel ngê kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa nt:ee ngi, u wêdêwêdê mbêmê yi kópu nga wa pyódu. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o yi tpémi yâpwo ndîi tp:oo, u momu pini ngê adî ya. 36 Kwo, Elisîpet p:uu nuw:o ngî kwéli, pyópuni u k:ii dpî p:uu ngmidi. Kwo, K:omo tpile daa tpete móódó, mye pyââ vy:ee, ngménê ala ngwo d:ââ wéni u mbwili. 37 Kwo, Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, yi kópu ndêndê ngê dpî d:uu, daawa kn:aadi. 38 Méli ngê kwo, Nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa

ngê n:aa dpodo yédi, u ntââ ye kópu a nga dpî pyaa we. Wod:oo enjel ngê Méli a kuwo ngê.

Méli Elisîpet ka u ngwo loo

39 Daa dye ghi daadîi yimî loo, Méli u yoo knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, mbu kwéli a wee. 40 Sekîdaiya u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, u ngomo k:oo kee dniye, Méli Elisîpet ka mbwolo. 41 Dini ghi n:ii ngê Elisîpet ngê Méli u dnye nyongo, tp:ee u ménê paa mbê wo. Yi ngwo dini ghi ngê Elisîpet Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a nt:ee ngê, 42 Méli ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Pyââ yintómu knî yi vy:o mi ndîi ngê dê pyódu, nm:ee u pi ndîi ngê amye pyódu. 43 Kwo, A pi têdê, nyi nmî Lémi u pye, kwo, lukwe dîy:o chin:aa m:uu nê? 44 Kwo, Dini ghi n:ii ngê nye dî ny:oo, a tp:ee u gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a ménê dê mbêka. 45 Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê dê pyódu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu ka chi kélímî mb:anê. Kwo, Kópuni nga vyu, ndêndê ngê wa pyódu.

Méli ngê Chóó Lémi u ngwo chaa kwólu

46 Méli ngê apê,

Chóó Lémi n:aa chaa kîgha,

47 a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu,

mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê wa ngee nê,

48-49 k:omo tpile a pi têdê, ngménê da ngmidi nê,

* 1:26-27: Mát 1:16,18; Luukî 2:5 *

1:31: Is 7:14; Mát 1:21-23

kópu ndíi a nga ngmêdê d:uu.

Mu dini ghi ngê pi yintómu yi lama yi kópu wadî ya,
yi nuwo daawa a kuwo.

Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, u kópu yilî yintómu mb:aamb:aa dé,

⁵⁰ yélini y:oo ntênenê a chââchââ ngmê,

yi yéli yi nuu ghi dmi nódo a tóo,

daawa kéké té, anyi dî angêw:êê.

⁵¹ U wêdêwêdê mbêmê kópu ndíi yilî a d:uu:d:uu,

mbodo ndíi mbodo ndíi u yoo daa kêmakêma a ngm:ii kîgha té.

⁵² King ndíi yilî yi lémilémi a chedêchedê,

yélini yi pi dmi têdê, yi pi dmi ndíi ngê a pyépi.

⁵³ Ngópuch:anê knî ye kópu mb:aa yilî a yém,

ngmênenê ndáápi knî ye kópu mb:aa daawa y:oo.

⁵⁴ Nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni a vyu,

atédê ntiye, u nuwo dêpê kuwo wo.

U yoo Yisîléli tpémi, yinêwa ngee té.

⁵⁵ Chóó Lémi nódo Epîlaham u nuu ghi a tóo,

u yoo u nuu ghi dmi nódo mye tóo,

chedê ngê daawa pyódu.

⁵⁶ Méli Elisîpet p:uu doon:aa ya, d:ââ pyile, u kuwó dini ghi ngê u p:o mî diyé wo.

Njon Baptist u ngwo pyodo

⁵⁷ Elisîpet ngê pwopwo kele, ghêpê wo, tp:ee mânâ ngmê tpyó. ⁵⁸ Elisîpet u yoo, p:aa tpémi yi k:ii, yi kópu

yi ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî Lémi ngê kópu ndíi u ngwo ngmêdê d:uu.

⁵⁹ Wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii yi tpémi p:uu t:ee ngópu. U yi y:e doo kwo, U mî Sekîdaiya u pi u pyimo nmî t:oo, ⁶⁰ ngmênenê u pye ngê yepê, Kêle. Yepê, U pi Njon. ⁶¹ Kwo, Ñoo pee vy:o pi ngmê u pyimo Njon daa t:a. ⁶² Sekîdaiya ka yi kêépyââ ngê

póó dniye, kwo, U pi n:uu?

⁶³ Sekîdaiya ngê kóópyââ ngê d:êê têdê u tpile ye ngmê dmy:ee ngê, tp:oo u pi y:i d:êê

ngê, apê, U pi Njon. Ngwéti

dniye. ⁶⁴ Yi ngwo dini ghi ngê Sekîdaiya ngê dnye mî pw:ii

ngê, wod:oo Chóó Lémi doo chaa kîgha. ⁶⁵ Yi p:aani tpémi

ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye. Yi kópu yilî Njuda Wee u kwo p:aani p:aani

ny:ee ngópu. ⁶⁶ Pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee

ngópu, dnye nuw:onuw:o, apê, Lónté pini ngê wa pyódu,

mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kwo wunê vyuwo.

Sekîdaiya u wéti

⁶⁷ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Njon u mî Sekîdaiya a nt:ee ngê, Sekîdaiya ngê Chóó Lémi Tp:oo p:uu kópu u ngwo a w:ee ngê, ala kópu dyuu u ngwo vyu, apê,

⁶⁸ Yisîléli tpémi, nmî Lémi chaa kîgha koo,

pini n:ii nmî yâpwo njini, mu kópu u dîy:o chóó u yoo

knî ye a lêpî,

yinê wa ngee té.

69 Nmî Mbwámê ndêndê
nmo wunê dyede,
u dpodo pyu Dépidi u tii
ńedê pini ngmê.

70 Yi kópu chóó u komo kapî
pyu knî y:oo ló dini a vyi
ngópu,
ala ngwo atédê ntiye.

71 N:ii knî ye nmî diya
dniye,
yi kélê yinê wa dyé nmo.

72-73 Nmî nuu ghi dmi Chóó
Lémi nódô ka tóó,
mu kópu u dîy:o Epîlaham ka
ndêndê kópu n:ii mwiyé a vyu,
kwo,

Nyoo knî ye ana a vyuwo,
yi kópu daa kn:aadi ngê,
nmî kn:ââ knî ye doo a
vyuwo. * 74 Epîlaham ka ala
ndêndê kópu mye vyu,
kwo, Yélini nyoo knî yi p:uu
adnyi l:êê,

yi kélê wanî dyé té,
mu kópu u l:êê dîy:o
daapîdny:oo nkîngê,
a p:uu u ngwo pîdny:oo
dpodo,

75 a yoo mb:aa, u momu yéli
ngê pîdny:oo kwo,
chedê ngê daawa pyódu.

76 Sekîdaiya ngê tp:oo Njon
ka kwo, A tp:ee.

Kwo, Chóó Lémi ngê da ng-
midi ngi,

u komo kapî pyu ndîi ngê
wanyi pyódu,

nmî Lémi u kada wanyi
ghê,

u maa anyimo yé. *

77 Kwo, Ala kópu u yoo knî
ye any:uu vyi,
yenye, Nmyi dono kék tóó,

nmî Lémi ngê u ngwo wa
ngee nmyo. 78 Sekîdaiya ngê
yepê,

Chóó Lémi ka dpî ch:anê
dmi.

Yepê, Kââdî ngê mgîdî ntee
dpî chaa,

nmî Mbwámê yinté nmo
wa t:a. *

79 Yepê, K:omo tpile mgîdî
vy:o nmo pyede,
pwopwo ka nmo nkîngê té,
ngménê yi mgîdî yinê wa
chaa,

Chóó Lémi ka maa nmo
yinê wa a kêmá. *

80 Dini ghi n:ii ngê Njon kaa
wo, mââwe ngê pyodo, Chóó
Lémi u kópu yilî a w:ee too.
Daa yoo vy:o doo kwo, u dye
ghi doo t:âât:ââ, Yisîlî tpémi
ye Chóó Lémi u kópu dyuu u
tpapê kn:ââ ghêlî daa chópu. *

2

Yesu Kédisu u ngwo pyodo
Mátiyu 1:18-25

1 Dini ghi n:ii ngê Njon py-
odo, Lóma tpémi yi king ndîi
Okastas ngê u yi doo kwo,
Kada pini knî y:oo yoo a kp:aa
y:e. Lóma tpémi y:oo Nju tpémi
dêpêngê kp:aa tumo, ala yi
mwiyémwiyé. 2 Yi dini ghi
ngê Kwîdiniyê Sidiya tpémi yi
kada pini ngê doo ya. 3 Pi
kpââ u l:êê dîy:o pi yintómu
yi p:o p:o loo. 4-5 Njósép ka
kwo, Nyi Dépidi u tii ńedê pini
ngmê, Dépidi kwéli a pyodo,
Petîlem, mî y:i dp:uu yé. U
yémî p:uu Méli k:ii Nasalet a
kuwo ngópu, Njuda Wee u

* 1:72-73: Gen 17:7; Gen 22:16-17

* 1:78: Is 60:1-2 * 1:79: Is 9:2; Mát 4:16 * 1:80: Mát 3:1-6; Njon 8:12

kwo lee knopwo, Petîlem mî taa knopwo. Pi kpââ têdê p:aa a nt:ee wo. ⁶⁻⁷ K:omo tpile Méli mbwili pââ ndîî, ngménê dpî ngomo knî yi k:oo yi p:aa dêpwo ya, hósi ndonki knî yi ngomo k:oo mî kee knopwo. Y:i ghêpê wo, tp:oo kaa y:i tpyó, kpîdî pee ngê kwédi kê ngê, hósi knî yi kmaapî têdê y:i yó.

*Sipi y:eeey:ee pyu knî y:oo
Yesu u ngwo mî m:uu ngópu*

⁸ Yi dyámê pee p:uu sipi w:uu y:enê pyu yoo ngmêdoo kwo, mgîdî vy:o w:amî mbêmê sipi w:uu dnye y:enê dé. ⁹ Nmî Lémi u enjel ye ngmê ta, nmî Lémi u wuu yi pwo mî kéé ngê. D:ud:umbiy:e nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ¹⁰ Enjel ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, Kópu mb:aa nmye yed:a ñuw:o, u l:êê dîy:o pi yintómu knî y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. ¹¹ Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ala mgîdî vy:o Dépidi u p:o kêda t:aa. Yepê, Yi pini nmî Lémi ndêndê, mye nmyi Mbwámê. ¹² Yepê, Alanté nmye myeme ngmê, tp:ee kamî nmyinê pyw:êmî ngmê, kpîdî ngê kwédi kê ngmê, hósi knî yi kmaapî têdê a dpî.

¹³ Dini ghi ngê enjel ngê u danêmbum ye a kélî ngê, Chóó Lémi u enjel mê yilî m:uu ngópu, dnye wéti, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, apu,

¹⁴ Chóó Lémi nmî pwo a tóó, nmo chaa kîgha.

Nmyi Mbwámê dyámê mbêmê da dy:ââ,

mu kópu u dîy:o u kwo nmyi ch:anê dniye.

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê enjel knî y:oo sipi w:uu y:enê pyu yoo a kuwo tumo, Chóó Lémi ka mî diyé dniye, yi tpóknî y:oo noko yepê, Petîlem lee kmêle, nmî Lémi ngê kóponi u pi nmo dê vyi, nye m:uu koo. ¹⁶ Wod:oo kada a y:ee ngópu, Petîlem lîmîlîmî ngê mî taa dniye, Méli ghee a pyw:ee dumo, Njósép u k:ii dnye ya, apê, Tpómu kamî hósi knî yi kmaapî têdê mu dpî. ¹⁷ Yi m:uu ngópu, apê, Kî vyilo. Kóponi enjel ngê yi tpémi p:uu ye vyi too, pi knî yi ngêédî a nté tumo. ¹⁸ N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, ngwéti dniye. ¹⁹ Méli ngê yi kópu yilî u gha vy:o yé too, doo nuw:onuw:o dé. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê sipi w:uu y:enê pyu yoo mî diyé dniye, maa p:uu dnye wéti, kóponi ny:ee tumo, kóponi m:uu tumo, yi kópu knî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi dnye chaa kîgha. Enjel ngê kóponi ye mî vyi too, yi tpémi yinté mînê pyw:ee ngópu.

*Yesu u pi u ngwo ntaa
ngópu*

²¹ Wo pyudu mî loo, woloni ngê Chóó Lémi u l:ii Yesu p:uu t:ee ngópu, u pi ntaa ngópu, apê, Yesu, enjel ngê n:ii u pi Méli ka vyu, ghélî k:ii mbwili ngê daa pyodo.

*Tpómu Chóó Lémi ka u
ngwo ñuw:o ngópu*

²²⁻²⁴ Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu vy:o kópu ngma

a d:êê ngê, apê, Pyópuni dê tpamê knomomê, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a ya yédi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kîngî nî. Apê, Wo podoy:a choo t:ââ, vy:êmê miyó Chóó Lémi ka choo ñeñe dê, kpêê yiyyé pyu ngê adî nk:êenî dê, u tupwó machedê ngê u ngwo adî pyodopyodo. Yi kópu u ntiyentiye u l:êê dîy:o Njósép mupwoknî Njedusalem lee dniye. Mósisi ngê kópu m:uu a d:êê ngê, mye ntiye ngópu. Yi kópu ala. Tp:ee mââ kaani yintómu Chóó Lémi u nêni dé, yi pye mî knî y:oo Chóó Lémi ka dny:oo pywupwi dé. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo ñuw:o ngópu.

²⁵ Pi vy:ee ngmêdoo ya, Njedusalem, u pi Simiyón, k:uuchêm u pi, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dpîmo chââchââ, alanté dpîmo nuw:o, apu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, pini n:ii nmî Mbwámê ngê wa pyódu, lîmîlîmî ngê taa we. Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu doo ya, ²⁶ ala kópu u kwo a vyu, kwo, Ghêlî daanyi pw:onu, ngménê nmyi Mbwámê mwiyé wa t:aa. ²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu u pye mî y:oo Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo ñuw:o ngópu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Simiyón y:i mye dy:ââ ngê. ²⁸ Simiyón ngê tpómu yi kélê a ngópu, u kede paa t:âango, wod:oo Chóó Lémi doo chaa

kîgha, kwo,

²⁹ Mw:âákô a Lémi, dpodoni a ka nyinê kpo, mo kalê nédi.

Kwo, Ngêê k:oo kaa nédi.

Kwo, Kópuni a ka nyinê vyu,

awêde chi ntiye.

³⁰ Kwo, Pini n:ii nyinê ngmidi ngê, nmî Mbwámê, a chóó a ngwolo dê y:oo atédî m:uu. *

³¹ Kwo, Pi dyêêdî yintómu yi ngópu nye tpyuu.

³² Kwo, Yélini daa Nju tpémi yi pywápê ngê wa pyódu, ala tpémi u l:êê dîy:o nyoo Yisîléli tpémi yi pi dmi ndîi ngê wa pyódu.

³³ Simiyón ngê kópuni vyi too, Yesu p:uu, Njósép cha yi ngwétingwéti u kópu ngê pyaa dniye. ³⁴⁻³⁵ Simiyón yi l:êê dîy:o doo ngêpê, u kuwó dini ghi ngê Yesu u pye Méli ka kwo, Chóó Lémi ngê ala tpémi a ngmidi ngê, Yisîléli tpémi yinê wa chámê té. Kwo, Yi chóó yi gha dmi yi l:êê dîy:o wa numo chámê té, woni yoo ala tpémi ngê wa ngee té, woni knî y:oo u wépi wa pwaa ngmê, yi chóó wa dyênê dmi. Kwo, Nmî ng:aa t:emî u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê da dy:ââ, ngménê pi yilî u kwo adnyi kwopwepe, yinê ye k:omodanê pyu ngê adîn:aa ya. Kwo, Mu dini ghi ngê anyin:aa nyepê, mbê ngê y:ay:a wanyi pwiyé. *

³⁶⁻³⁸ Pyââ ngmê yi dini ghi ngê myedê loo, u pi Ana, u mî u pi Panuwel, Asê u tii ñedê pyópu ngmê.

* **2:30:** Taitas 2:11 * **2:34-35:** Is 8:14-15; 1 Kódin 1:23; 1 Pita 2:6-8

Pyââ vy:ee, u m:ââ woloy:a mêt páádi, u moo k:ii m:ââ pyudu ma ngópu, yed:oo u moo pwene. Yi kuhnwe dye ghi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dpîmo ya, yi kêlî ghi dêpê kuwo ngê, w:êénî mgidî vy:o Chóó Lémi ka dpîmo ngêpê, u ngêpê wêdewêdê kîgha u l:êê dîy:o, dye ghi knî ngmê ngê nté dêdpîmo pîpî. Dini ghi n:ii ngê Njósép mupwoknî m:uu too, Chóó Lémi kwuno ngê. U kuwo dini ghi ngê Njedusalem tpémi yi vy:o, n:ii knî y:oo nmî Mbwámê dnye t:âât:ââ, yi yéli ye yi tpémi p:uu dpîmo danêmbum. *

Njósép mupwoknî Nasalet u ngwo mêt diyé dniye

³⁹ Mósisi ngê tpómu kamî knî yi p:uu kópuni a d:êê too, Njósép cha y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê d:uu tumo, yi p:o mêt diyé dniye, Nasalet, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. ⁴⁰ Yi tp:ee yi kaa wo, wêdewêdê u mênê yaa wo, Chóó Lémi u kwo dpîmo a vyuwo, u nuw:o myedê népwí ngê.

Yesu ngê chóó u maa u ngwo ayó

⁴¹ M:ââ yintómu yi k:oo Njósép mupwoknî Njedusalem dnyimo lêpî, Tp:ee Kaa W:êew:êê u Naa têdê. *

⁴² Dini ghi n:ii ngê Yesu u m:ââ y:a mêt miyó ngê doo ya, yi nááli têdê mye lee dniye.

⁴³ Dini ghi n:ii ngê yi nááli machedê ngê pyodo, yoo mêt

nyalê wo, yi p:o p:o mêt diyé dniye, ngmênen Yesu daa loo, Njedusalem a yaa wo. U pye mî yi lama dêpwo ya, Dpo kuwo ngmê. ⁴⁴ Yinê ye, Nyi yoo knî yi k:ii kada dê ghê dmi. Yi wéni a kêlî ngópu, dêdpîmo nuw:onuw:o. Maa p:uu p:aani n:ii dpî dniye, yi p:aani dini ghi n:ii ngê taa dniye, wod:oo yi tp:ee dpîmo nmy:uu, yi yoo knî ye yi pyipe knî ye dpîmo pôó, yipu, Nyi tp:ee angênen? ⁴⁵ Dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye Njedusalem mêt diyé knopwo, ntumokwodo mítaa knopwo, yi dpî knopwo. ⁴⁶ Womumo mw:aandiye Chóó Lémi u ngomo chedê ménê pyw:ee ngópu, apê, Ndiye pyu ndîi knî yi k:ii mu pyede, apê, mu ng:aang:aa té, apê, ye myeka pôó. ⁴⁷ Yélini y:oo dnye ng:aang:aa dé, yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, noko yipu, Kî tpémi u nuw:o ndîi, mâtawé knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê ka danêmbum té. ⁴⁸ U pye mî y:oo dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, ngwéti knopwo, u pye ngê kwo, Kî tpémi. Kwo, Lukwe dîy:o ye kópu nye chi d:uu. Kwo, Mî k:ii kîny:oo nmy:uu ngi, nuw:onuw:o u wo my:ee chedê. ⁴⁹ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o dpo nmy:uu nê? Yepê, Angênté, dpî lama daa tóó M:aa ngê u dpodo têdê dê kaa nê?

⁵⁰ Kópuni ye vyu, Njósép cha y:oo dêpê w:ee ngópu.

⁵¹ Nasalet kwéli a ndê

* 2:36-38: 1 Tim 5:5 * 2:41: Ex 12:1-14,24-27

dniye, Yesu u k:ii y:i mê diyé dniye, Yesu ngê yi dnye dê mb:aamb:aa ngê doo nyémî dê. U pye ngê yi kópu yilî u gha vy:o doo yiyé dé. ⁵² Dini ghi n:ii ngê Yesu kaa wo, nuw:o ndîi u ménê yi yaa wo, pi knî ye pi mb:aa ngê doo ya, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê myedoo ya.

3

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo ayó

*Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8;
Njon 1:19-28*

¹ Lóma tpémi yi king Okastas dini ghi n:ii ngê pwene, u wo tp:ee Taipidiyas ngê u d:aa a kââdî ngê. M:ââ y:a mê limi mî loo, Sekidaiya tp:oo Njon ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu. Yi dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo Nju tpémi dnye y:enê dé, yi kada pini u pi Pontiyas Paléti. Antipas Helodi ngê Nkálili tpémi doo y:enê dé, mu kópu u dîy:o Lóma tpémi y:oo yi kada pini ngê y:oo pyódu ngópu. U mbwó Pilipi ngê Itudiya tpémi Tidakonaitis tpémi yinê doo y:enê dé, Laisaniyas ngê Apîlini tpémi yinê doo y:enê dé. ² Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi kpêê yiyé pyu ndîi miyó doo ya, Anas pini dê Kayapas. Yi yéli doo kwo, Sekidaiya tp:oo Njon w:amî mbêmê doon:aa ya, daa yoo vy:o. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu y:i mînê nyongo, u dpodo kn:ââ u ngwo chópu. ³ Njon

mbwaa ndîi Njódan wo pe wo pe p:aani p:aani dpîmo lêpî, pi knî ye dpîmon:aa dêêpî, yipu, Nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo kuwa nmyi chóó nmyi ghê dniye. Yipu, Nmyi dono yilî kéké té, n:aa mbápitisîm kîgha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilî u kuwó u ngwo wa kéké té, mèdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁴ Kópuni Yisaya ngê u puku yedê wunê a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó, maa mb:aa yidó yé yó. *

⁵ Ghi nkîlînkîlî a nmy:ee té,

paa ghi dpî ché té,

mbu mbodo myoo ché té,

maa kwolo ngmê dé ntêne dpo yé té,

nmî Lémi u maa p:uu duu kîngmê kwo.

⁶ U kuwó dini ghi ngê nmî Mbawámê ngê yi máádi wa a kwolo,

pi yintómu knî y:oo yi pini u ngwo wa m:uu ngmê.

⁷ Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitisîm kîgha, y:i pi yilî u kwo loo, u yi y:e doo kwo, Nye mbápitisîm kalê nmîne. Njon ngê yi gha dmi módo, yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi inê nmye, Mbápitisîm mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. ⁸ Yepê, Nmyi dono

* **3:4:** Is 40:3-5

yilî mwiyé kéké tóó. Yepê, Dono kópu n:aamungî d:uu, kópu mb:aa yilî dmyinén:aa d:uud:uu, u ngwo ané w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêe t:oo. Yepê, Ala kópu namê tpapê, Epîlaham nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê daawa kéké nmo, p:ee nmo ada a vyuwo. Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vyu, ngménê nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o nténê wa kéké nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdewêdê ndîi, u ntââ, ala chêepî dyuu wa a ngî, pi ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kââdî ngmê. Yepê, Vyîlo yi yéli ye ada a vyuwo. * ⁹ Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadî kiyedê kwo, u myângô wumê mumu. Yepê, Yi myângô vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê daa kelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kéké.

¹⁰ Pi knî y:oo kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu? ¹¹ Yepê, N:ii u mb:êê pee ndîi, pinté yoo mîchoo a wopwe dé. Yepê, Nté myenté, n:ii u ngópu nté a tóó, choo yêepî. ¹² Tákisi ngêepî pyu yoo myedê lee dniye, apê, Njon ngê nye mbápitisim kalê nmîne. Njon ka póó dniye, kwo, Mââwe, ló kópu ngmanmî d:uu? * ¹³ Yepê, Tákisi ndapî u ntââ mbêmê dmyina a ngêepî. Yepê, Yoo namê dódó, nmyi chóó nmyi ndapî ndîi nama a ngêepî. ¹⁴ Helodi u lede ngmê knî y:oo kwo, Nmo angênté dé? Kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu?

Yepê, Pi u tpile módo nangmê ngî, pi p:uu kêêmî nangmê kââ. Yepê, Nmyi dpodo u py-wuu p:uu namê danê, u ntââ ngê nmye choo ya.

¹⁵ Pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, ndoo apê wu Njon vyîlo. Apê, Nmî kada wa ghê, Lóma tpémi wanmî ngm:ii kalê té, yed:oo nmî chóó anmî ya. ¹⁶ Njon ngê pi yintómu knî ye yepê, Nê kuu. Yepê, A kada pini kiyedê pwiyé knî, pini n:ii u pi ndîi. Yepê, Nê têdê, d:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. Yepê, Mbwaan ngê munî mbápitisim kîgha nmyo, ngménê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitisim kalê nmyo, ndyuw:e ngê wamye mbápitisim kalê nmyo. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma a taataa. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngî té, n:ii yoo dono dé, wa kéké té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

¹⁸ Yesu u kópu mb:aa p:uu Njon ngê yoo daa kópu ng-midi p:uu doo ndiye kîgha dé. ¹⁹ Ngménê Njon Antipas Helodi p:uu myedpîmo danê, mu kópu u l:êê dîy:o Antipas Helodi ngê u kpâm kpîpî ngê, u mbwó kpâm Helodiyas

* 3:8: Dpodo 26:20 * 3:12: Luukí 7:29 * 3:19: Mát 14:3-4; Mak 6:17-18

t:âmo ngê, kópu dono mē yilî dpîmo d:uud:uu. * 20 U kuwó dini ghi ngê Antipas Helodi ngê kópu dono ndî ngmê d:uu ngê, Njon mbwa k:oo kmungo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápítisîm kwólú

Mátiyu 3:13-17; Mak 1:9-11

²¹ Antipas Helodi ngê Njon mbwa k:oo ghélî daa kmungo, Yesu Njon ka loo. Dini ghi n:ii ngê Njon ngê pi yintómu mbwaa paa kménê too, Yesu mbwaa paa mye kménê ngê. U kuwó dini ghi ngê Yesu doo ngêpê, u mî ka, mbóó u ngwo u kwo a kpêmî ngê, ²² Choó Lémi u Ghê Dmi vy:émê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódo ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Yesu Kédisu u tii

Mátiyu 1:1-17

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ chópu, yi ngwo u m:ââ pyoloy:a ngê doo ya. Yoo alanté dnye nuw:o, apê ngménê, Yesu Njósép tp:oo, Eli u kee.

²⁴ Eli u mî Matati. Matati u mî Lipi.

Lipi u mî Melîki. Melîki u mî Njanay.

Njanay u mî Njósép. ²⁵ Njósép u mî Matataiyas.

Matataiyas u mî Emos. Emos u mî Nahum.

Nahum u mî Esíli. Esíli u mî Nankay.

²⁶ Nankay u mî Maati. Maati u mî Matataiyas.

Matataiyas u mî Seméni. Seméni u mî Njóséki.

Njóséki u mî Njóda. ²⁷ Njóda u mî Njówanan.

Njówanan u mî Lésa. Lésa u mî Sedapapel.

Sedapapel u mî Siyaliyéli. Siyaliyéli u mî Nédi.

²⁸ Nédi u mî Melîki. Melîki u mî Adi.

Adi u mî Kósam. Kósam u mî Elímadam.

Elímadam u mî Edi. ²⁹ Edi u mî Njósuwa.

Njósuwa u mî Eliyesa. Eliyesa u mî Njódim.

Njódim u mî Matati. Matati u mî Lipi.

³⁰ Lipi u mî Simiyón. Simiyón u mî Njuda.

Njuda u mî Njósép. Njósép u mî Njónam.

Njónam u mî Elayakim. ³¹ Elayakim u mî Méliya.

Méliya u mî Mena. Mena u mî Matata.

Matata u mî Natan. Natan u mî Dépidi.

³² Dépidi u mî Njési. Njési u mî Opédi.

Opédi u mî Mbówas. Mbówas u mî Salímon.

Salímon u mî Nason. ³³ Nason u mî Aminatap.

Aminatap u mî Adîmin. Adîmin u mî Ani.

Ani u mî Hesídon. Hesídon u mî Pedes.

Pedes u mî Njuda. ³⁴ Njuda u mî Njakóp.

Njakóp u mî Yisak. Yisak u mî Epílaham.

Epílaham u mî Tela. Tela u mî Nahó.

³⁵ Nahó u mî Seduki. Seduki u mî Leyu.

Leyu u mî Peléki. Peléki u mî Epédi.

Epédi u mî Sila. ³⁶ Sila u mî Kainan.

Kainan u mî Apakîsadi. Apakîsadi u mî Sem.

Sem u mî Nôwa. Nôwa u mî Laméki.

³⁷ Laméki u mî Mîtusîla. Mîtusîla u mî Inóki.

Inóki u mî Njadédi. Njadédi u mî Mahalalil.

Mahalalil u mî Kainan. ³⁸ Kainan u mî Inos.

Inos u mî Séti. Séti u mî Adam.

Adam u mî Chóó Lémi.

4

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó

Mátiyu 4:1-11; Mak 1:12-13

¹ Dini ghi n:ii ngê Njon ngê Yesu mbwaa paa kménê ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu d:ud:umbiy:e a nt:ee ngê. Yesu ngê Njódan mbwááni a kuwo ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê w:amî mbêmê ñuwo. ² Setan ngê y:i doon:aa dódó, u yi u ngwo doo kwo, Dpodoni Chóó Lémi ngê u kwo a y:ângó, apê, yi dpodo pêdê kuwo ngê.

Wo podoy:a Yesu ngê nté dépwo pîpî. ³ Dini ghi n:ii ngê dómu u ngwo kele, Setan ngê kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi Tp:oo, kî chêêpî ngma a ngini, nté ngê pyódu ngi, ma ngi. ⁴ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi.

Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini.*

⁵ U kuwó dini ghi ngê Setan ngê Yesu mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu límîlímî ngê y:i u kwo ménê kême too. * ⁶ Setan ngê kwo, Ala tpile yilî nga wanî kê té, yoo yintómu yi kada wanî kaa ngi, wanyi y:enê dé. Kwo, Yi tpile yintómu a chóó a nêni dé, a chóó n:aa y:enê té. Kwo, Pini n:ii anî ngmidi, u ntââ adî y:enê dé. ⁷ Kwo, A dnye nye nyémî knomomê, ye ala tpile yintómu yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ⁸ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi chââchââ,

kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo. *

⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngménê u kwo, Setan ngê Njedusalem dê ñuw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. Setan ngê kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi tp:oo, mumdoo mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala ngomo pw:ono a mbêka, ¹⁰ mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngêêpî ngi.

¹¹ Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,

Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo,

nyi dê chêêpî u ménê daanyinê dêê dê.

¹² Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u dîy:o puku yedê ala kópu a tóó,

* **4:4:** Deut 8:3 * **4:5:** Njon 12:31; 14:30 * **4:8:** Deut 6:13-14 * **4:12:** Deut 6:16; 1 Kódin 10:9

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a tókótókó. *

¹³ Setan ngê Yesu doo dódó, u kópu yintómu chedê ngê, ngménê dêê wo, wod:oo Yesu mwiyé mêtê kuwo ngê. *

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mátiyu 4:12-17; Mak 1:14-15

¹⁴⁻¹⁵ Yesu Nkálili Wee u kwo mê diyé wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê yi: dpîmon:aa dpodo, p:aani p:aani yi ngêpê ngomo knî yi k:oo lîme wo ngê myedpîmon:aa dêêpî. Yi wee u kwo pi yintómu knî y:oo u pi yi ny:ee ngópu, dnyimo chaa kîgha.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet

Mátiyu 13:53-58; Mak 6:1-6

¹⁶ Yesu Nasalet kwéli kaa wo, y:i mê diyé wo. Lîme wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, yoo yi k:ii ngêpê ngomo k:oo kee dniye. Dnye ngêpê, u kuwó dini ghi ngê kópu yilî n:ii Mósisi ngê a d:êê too, pi ngmê ngê knî ngma a kp:aa ngê, Yesu u nkwo ghêêdî wo, puku kpââ u l:êê dîy:o yi kada mînê ghê wo. ¹⁷ Chóó Lémi u kópu dyuu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngomo t:âât:ââ pyu ngê yi puku Yesu ka a nûwo. Yi puku até yi pywálî ngê, ala kópu dyuu y:i a pyw:ângô, pi knî yi ngêêdî a kp:aa ngê, yepê,

¹⁸ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kîgha nê.

Yinê a ngmidi noo, a ka pê,

Ngópuch:anê knî ye a kópu mb:aa chin:aa tpapê dé.

A ka pê, Mbwa k:oo yélini a wee, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê a pw:iipw:ii nmyo.

A ka pê, Yélini my:oo a pyede, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê nmyi ng-wolo dmi a pywálîpywálî té.

A ka pê, Yélini pi dono kwulo a pyede, kwulo dp:uu dyé té. *

¹⁹ A ka pê, Pi knî ye dp:uu vyi ngi,

Daa kêmakêma nmî Lémi ngê u yoo a ngêêpî.

²⁰ Yesu ngê puku dmi mê kuwo ngê, ngomo t:âât:ââ pyu ka mê y:ângô. Chóó u ya têdê mîdaa diyé wo, yi kada mînê yaa wo, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Ala ngwo a dêêpî. Ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dnye y:enê. ²¹ Wod:oo dêêpî kn:ââ ye chópu, yepê, Kópuni nmye d:a kp:aa, awêde a chóó dî ntiye. ²² Kópu mb:aa ye yilî vyu, yi nuu u kópu ngê pyaa dniye. Noko yepê, Kî kópu mb:aa lonté a tpapê té, daa ndiye pyu ndîi, Njósép tp:oo.

²³ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yepê, Ala mgongo kópu a ka wanmyinê vyi ngmê, a ka nye, Mumdooyi kpeede, ye nyóóchóó mê pyi ngi. Yepê, Ala kópu a ka am:ii vyi ngmê, Pi knî y:oo ala kópu nmo a vyi ngópu, Nê ngê kópu ndîi yilî Kîpêêniyêm a d:uud:uu ngê, a ka nye, ala ngwo yinté kópu knî nmî

* 4:13: Hipîlu 2:18; 4:15 * 4:18: Is 61:1-2

ngópu ngmê d:uu ngi, ye u ngwo nga wanmo kêlímî mbê dmi. ²⁴ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpí châpu ngmê. ²⁵ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha u dye ghi ngê Yisîléli tpémi Chóó Lémi ka dêdnya a kêlímî. Yepê, Chóó Lémi kéké ngópu, u komo kapî pyu Ilacha ka dêdnya a ng:aa. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê tpii dêpê gh:ay ngê, m:ââ pyile d:ââ wéni. Yepê, Yi ngwo m:uu ghê wo, nté chedê ngópu, dnye dómu. * ²⁶ Yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o kuhnwe yili doo domudómu, ngménê Chóó Lémi ngê Ilacha ngmê ka daa dy:ââ ngê, Ilacha ngê daangmê ngópu. Yepê, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi u ngwo mb:ii too, Ilacha kn:aa dyámê pee p:uu dy:ââ ngê, Sadepata pyââ y:i ngmêmî ngópu, yi m:uu u dye ghi ngê yi pyópu daa pwene. * ²⁷ Yepê, Yinté kópu mu ala, Ilasa u dye ghi ngê, k:omo tpile Yisîléli tpémi yi vy:o pi yili yi p:uu too pee mbii leprisi doo ya, ngménê Ilasa ngê daangmê ngópu. Yepê, Pi mu ngmidi pyi ngê, daa Yisîléli pi, u pi Naaman, Sidiya pi. * ²⁸ Yi ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee tumo, a w:ee ngópu, apê, Kí pini nmî p:uu a mgongo. ²⁹ D:ud:umbiy:e u kwo nod:e

dniye, ghêédî dniye, Yesu mgímî ngópu, kuwa nûw:o ngópu. Yi p:aani u maknopwo paa ghi ngmêdo ya. Yesu y:i nûw:o ngópu, apê, Y:i nm:uu d:ii, apê, pw:oo we. ³⁰ Ngménê yi kêlê a pwii wo, yi vy:o mî loo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Mak 1:21-28

³¹ Yesu Kipêniyêm loo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Líme wo knî yi k:oo yoo dpímo ndiye kigha dé. ³² Kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu kópu u dîy:o kópuni ye dpímo tpapê dé, daa ndiye pyu ndîy:o yoo yi pi dmi mbêmê dpímo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpímo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yili yintómu ndê kópu dé. ³³ Líme wo ngmê ngê ngêpê ngomo k:oo pi ngmêdo ya, kmêna u ngwo ngmêdo kwo. Yi pini ngê yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e mbwolo, ³⁴ kwo, Yesu Nasale pi. Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênen nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, nyi u nuu u pi. ³⁵ Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi kmêna ngê yi pini yi ngópu mbwôdo danê ngê, dyââpe u ngwo daa tâango, wod:oo yi pini a kuwo ngê. ³⁶ Pi yintómu ngwéti dniye, noko yepê, Kí lonté kópu. Noko yepê, U wêdewêdê

* **4:25:** 1 Kings 17:1,7; 18:1; Njems 5:17
Kings 5:1-14

* **4:26:** 1 Kings 17:8-16 * **4:27:** 2

ndii, u pi mye ndii, kmêna knî y:oo u dnye dpî ny:ee ngmê, u ngwo dpî ngm:ii kalê té. ³⁷ Yi kópu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, Yesu u pi ngê yi wee a ngêédî.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:14-17; Mak 1:29-34

³⁸ Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dniye, Yesu Saimon u p:aa pee loo, u ngomo k:oo kee wo. Saimon u mbywé pyââ doo mbii, Yesu ka yuu até yedê y:ee ngópu, kwo, U ntââ wany:uu pyi? ³⁹ Yesu u kwo loo, u nkîgh:ê mî ghê wo, yi mbii ka kwo, Ye pyópu a kuwo ngi. Wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mî ghêédî wo, nté ye mî y:ângô.

⁴⁰ Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê yélini yi yoo dnye mbii, yi yéli y:oo yi pwopwokopwe yoo Yesu ka a níuw:o tumo. K:omo tpile daa mbii ngmidi ye doo ya, ngménê Yesu ngê kêê yi mbêmê ngmêngmênté doo yiyé, doo pyipyi dé. ⁴¹ Mbii pyu yoo yi vy:o n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yoo yi komo y:oo dnye kapî, dnye kââ, Yesu ka kópu, Nyi Chóó Lémi Tp:oo. Yesu ngê danêmbum ye doo kwódukwódu, mu kópu u díy:o ala kópu yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî vyîlo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi kópu

pi yintómu yi lama ghêlî k:ii yaa we. Yesu ngê yi kmêna yintómu ngm:ii kalê too.

Yesu ngê Kîpêêniyêm u ngwo a kuwo ngê

Mak 1:35-39

⁴² Womumo mw:aa mgidî vy:o, Yesu ngê kada a y:ângô, pi kwéli dêpwo a ya, y:i loo. Pi knî y:oo dnye nmy:uu. Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Ng:ii mwiyé mî ya kmêle. ⁴³ Yepê, Doo u ntââ ala p:aani u mo daanî ya. Yepê, P:aani p:aani kópu mb:aa ye myenin:aa tpapê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye nîmo danêmbum. Yepê, Yi dpodo nedê Chóó Lémi ngê a kaa noo. ⁴⁴ Yi dyámê pee p:uu p:aani p:aani dpîmo lêpî, yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dpîmon:aa dêêpî.

5

Yesu ngê u mwiyémwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mátiyu 4:18-22; Mak 1:16-20; Njon 1:35-51

¹ Dye ghi ngmê ngê Yesu Nkenesadet Kpé Lêê u nkîgh:ê atédo kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye doo tpapê. Pi yilî ngê pyodo, dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, Yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmî ny:oo. ² Yesu ngê tii pââ p:uu dinki miyó até yi módu, woni Saimon mbwémi Andru yi dinki, woni Njems mbwémi Njon yi dinki. Yi yéli nipi dnyimo dpodo. Yesu ngê apê, Yi dinki dê até dê pêêdî d:oo, apê, yi peede u

pwoo dê mu ghêéghêê d:oo.
³ Yesu ngê Saimon ka kwo, Saimon. Kwo, N̄inki gh:ay yó, k:oo n:aa wowo, kyedekyede mu mwada y:i ñuw:o nédi, pi knî ye y:i nîmo dêêpî. Saimon p:uu y:oo yi kópu d:uu ngópu, dinki mwada kêténi ñuw:o ngópu, Yesu k:oo doo a ya, yoo u ngwo doon:aa ndiye kîgha dé.

⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kêlî ngê, Saimon ka kwo, Dinki kpé u kwo ñuw:o koo, pwoo y:i anyi kéké yó. * ⁵ Saimon ngê kwo, Mââwe. Kwo, Ala mgidî dp:o vy:u, pwoo k:oo te doo gho. Kwo, Ngménê kópuni a ka chi vyi u l:êê dîy:o, pwoo kpé u kwo nmono kéké. ⁶ Dini ghi n:ii ngê pwoo kéké ngópu, te yilî a gho, daa kêmakêma te knî y:oo pwoo pî chaa ngópu, ⁷ wod:oo yi pyipe knî ye dnye kpede, yepê, Nmyi dinki al:ii a ñuw:o yó, anyi ngee nmédi. Wod:oo yi pyipe yoo y:i loo, mî ngee tumo, dinki dê yi k:oo te yilî ché ngópu, daa kêmakêma pî vy:êê knopwo. ⁸ Dini ghi n:ii ngê Saimon Pita ngê yi kópu yi módu, Yesu yu km:ee dyimê wo, yu mbodo dê y:e k:ame ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kwo, nyi nmî pwo pini ndêndê. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe, mu kópu u dîy:o nê pi dono. Kwo, Doo u ntââ a nkîgh:ê daanyi kwo. ⁹ Saimon u yoo knî yi k:ii yi ngwétingwéti u kópu ngê pyodo, ¹⁰ Sepédi tp:oo dê Njems mbwémi Njon yi

ngwétingwéti u kópu ngê mye pyodo. Yesu ngê Saimon ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ntee nye te vyuwó yédi, mu dini ghi ngê yinté anyin:aa pi vyuwó. * ¹¹ Wod:oo yi dinki dê tii pââ p:uu a pêêdî dumo, yi tpile yilî yintómú y:i a kuwo tumo, Yesu u kuwó ghê dniye.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya

Mátiyu 8:1-4; Mak 1:40-45

¹² Yesu p:aa ngmê doo ya, y:i pi ngmê u kwo a loo. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, kwodokwodomby:e k:ame ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, Mââwe. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyôdu noo, wanyi chedê. ¹³ Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Ñupwó dî chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê. ¹⁴ Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni nga dî d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dp:lili, kpêê iyiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, nmî miyó dp:uu ñuw:o ngi, kpêê iyiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni nga dî d:uu u ngwo pêdê w:ee y:e. *

¹⁵ Ngménê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:êê mî chaa ngê, pi yintómú knî y:oo

* **5:4:** Njon 21:3-7 * **5:10:** Luukí 11:23 * **5:14:** Lev 14:1-32; Luukí 17:12-14

Yesu u pi mî ny:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi dépwo a ya, Yesu dnye yâmuyâmu, woni knî y:oo u yi doo kwo, U kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:oo u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. ¹⁶ Yesu ngê dpîmo a kuwokuwo dé, pi kwéli dêdpîmo a ya, y:i dpîmo lêpî, u Mî ka y:i dpîmon:aa ngêpê. *

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê

Mátiyu 9:1-8; Mak 2:1-12

¹⁷ Wo ngmê ngê Yesu ngomo ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiyé kîgha dé. Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo y:i myednye kwo. Yi yéli daa p:aa ngmidi a ndê dniye, woni yoo Nkálili Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njuda Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njedusalem a ndê dniye. Pi pyipyi u l:êê dîy:o, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê Yesu u ntââ ngê doo ya. ¹⁸ Pi ngmê knî y:oo ngmítédmî mbêmê pi ngma a dnyinê ngópu, Yesu kwéli doo ya, yi p:aani pee a ñuw:o ngópu. Yi pini kpâlî dê ntóó dê. U yi y:e doo kwo, Nmî pyipe Yesu u ngópu nm:uu tpyé, nyi pyi ngê. ¹⁹ Ngménê maa dépwo ya, pi yilî ngê pyodo, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Wod:oo yi pini ngomo pw:ono km:êê ngópu, ngomo pw:ono puu ngmêmînê t:ee ngópu, yi pini u ngmítédmî mbêmê yedê ngê y:i a ghîpî ngópu, Yesu u ngîma mû yé ngópu. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê

* **5:16:** Mak 1:35

Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da ñuw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kêlímî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A mbwó, ñono yilî yintómu dî chedê, Chóó Lémi ngê mêdaawa kpada ngi. ²¹ Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo noko dnye danêmbum, noko yepê, Kî pini ngménê u kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aâ nê kââdî. Noko yepê, Chóó Lémi mu ngmidi ngê yinê wa vyi, awo, ñono yilî dî chedê. Noko yepê, Doo u ntââ pi ngê yinté kópu d:uudpî vyi. ²² Kópuni tumu vyi tumo, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o yenté nmye nuu mbumu té. ²³⁻²⁴ Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, ñono yilî dî chedê, Chóó Lémi ngê ñono yilî u kuwó dê keé té, mêdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módo daanmyi kêlímî mbê dmi, ngménê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kêlímî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êédé, ngmítédmî a ngini, p:o lili. ²⁵ Yi ngwo yi pini yi vy:o ghêédî wo, ngmítédmî n:ii mbêmê doo dpî a ngêédî, Chóó Lémi u chaa kîgha kn:ââ y:i a chópu, u p:o dî. ²⁶ Pi yintómu ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye, apê, Nmî pwo pini nmî vy:o ayi kwo. Chóó Lémi chaa kalê ngópu, apê, Nyepênyepê u kópu knî

awêde ngmudu m:uu.

Yesu ngê Lipi u ngwo ng-midi ngê

Mátiyu 9:9-13; Mak 2:13-17

²⁷ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngéêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi. Yi pini ndapî ngéêpî u ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. ²⁸ Wod:oo ghéêdî wo, u tpile yintómu a kuwo ngê, Yesu u kuwó ghê wo.

²⁹ U kuwó dini ghi ngê Lipi ngê Yesu u l:êê dîy:o kmaapî ndîi ngma a pwââ, u ngomo k:oo. Yi kmaapî têdê tákisi ngéêpî pyu yilî mî ta, pi yilî mye ta, nipi dnye kmaapî. ³⁰ Pádisi yoo dêêpî pyu yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o tákisi ngéêpî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii nmye kmaapî té, nmye mbwaa ndanî té. ³¹ Yesu ngê yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. ³² Yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê loo, yepê, ngménê kn:aadi te pyu yoo yi dîy:o nê loo, yenipi, Nmyi dono kéé tóó, Chóó Lémi ka mêm diyé dmyeno.

Nté kpípíkpípí u danêmbum

Mátiyu 9:14-17; Mak 2:18-

²²

³³ Yesu ka kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté dpî kpípî ngmê, Chóó

Lémi ka dpodomby:e u ngwo a ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi yoo yi p:uu ndiye pyu knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nté d:uudpî kpípî ngê, dye ghi yintómu a kmaapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi. Kwo, Yinté myedny:oo d:uud:uu, nté myedny:oo kpípíkpípî. ³⁴ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpípî ngmê. ³⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o médaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpípî ngmê.

³⁶ Yesu ngê yepê, Kópu kamî ngma atéd:a ñuw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê kpídî kamî dpî pwila, daawa chaa, kpídî mbwee p:uu puu u ngwo daawa a kââdî. Yepê, Yi kópu wa d:uu knomomê, u kpídî kamî wa dyênê, kpídî pee kamî daa kpídî mbwee u pee, miyó dê dono ngê wa pyaa knî. Yepê, Kpídî pee kamî, kpídî pee mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê.

³⁷ Yepê, Wain kamî nmye

ngmêd:a ñuw:o, doo u ntââ u yiyé têdê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. ³⁸ Yepê, U ntââ kamîn knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. ³⁹ Yepê, Wain mbwee n:ii nmye ndanî ngmê, u nt:u kópu nmyi l:êê ghi mbwee dé. Yepê, N:ii ngê wain mbwee dpî nda, kamîni dini ghi n:ii ngê dpî d:uu, dpî mb:ii, dpo, Wain mbwee yi mb:aamb:aa. Yepê, N:ii ngê u l:êê ghi mbwee daawa kék té, a kópu kamî u ménê daawa yââ.

6

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyu

Mátiyu 12:1-8; Mak 2:23-28

¹ Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo têdê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngéêpî dé, yi kék yedê dnye vyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupi dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîyidnye dódó, ngménê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo, * ² Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o nmî lîme wo ngê nmye dpodo té? * ³ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angénté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? * ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi ngê Sóol a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii

* **6:1:** Deut 23:25 * **6:2:** Ex 20:10
13:14; 14:1-5

mbêpê dniye, nté daa ñuw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdêdi knî ngma a ngéêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdêdi kpêe yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. ⁵ Yepê, Ngménê Dépidi ka pi ngê yey ngê kék dêpê t:ângo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpapê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mátiyu 12:9-14; Mak 3:1-6

⁶ Lîme wo m:uu ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo kee dniye, yoo doo ndiye kîgha dé. Pi yi vy:o ngmêdo kwo, u wéni pee kóó ntóó. ⁷ Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo y:i myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyîkondyîko.

⁸ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, kóó ntóó ka kwo, A gh:êêdé, pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé. Wod:oo yi pini ghêêdî wo, Yesu ka loo, yoo yi ngîma mînê ghê wo. ⁹ Yesu ye pôo wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lóngté? Yepê, Lîme wo ngê kópu

* **6:3:** 1 Sam 21:1-6 * **6:7:** Luukí

mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? *

10 Doo y:enê dé, kóó ntóó ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Yinté d:uu ngê, kóó mb:aamb:aa ngê mê pyodo. 11 Yi kópu kada pini yoo yi nódó dnyinté daa kele, d:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, noko yepê, Ló kópu u ngwo ngmanmî d:uu.

* *

Yesu ngê u dyépi y:a mêt miyó u ngwo ngmidi too

Mátiyu 10:1-4; Mak 3:13-19

12 U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu ngmê mbêmê loo, Chóó Lémi ka doon:aa ngêpê, mgidî mê wââ kwólú. 13 Dini ghi n:ii ngê wa wo, p:uu ndiye pyu knî ye ka wo, yepê, Al:ii a pwiyé dmyeno. Pi y:a mêt miyó ngmidi ngê, u dyépi ngê pyôdu too. 14 Yi pi dmi Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângó, apê, Pita. Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Pilipi Mbatolomyu limo wono, 15 Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alipayas tp:oo. Saimon yono, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma lede knî y:oo dny:oo y:enê nmo. 16 Njudas mê ngmê, Njems tp:oo. Njudas Kédiyot pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwôdo ngê ghê wo.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî, myedpîmo pi pyipyi
Mátiyu 4:23-25

17 Mbu mbêmê dini ghi n:ii ngê mêtê ghêpê dniye, mbu vyuwo kuwó ndîí ngmê mbêmê taa dniye. Y:i pi dêpwo ghêdê, Yesu u paa u dî pwaa ngópu. Yi yéli yi vy:o p:uu ndiye pyu yilî doo kwo. Yélini Yesu ka lee dniye, daa p:aa ngmidi a ndê dniye, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani a ndê dniye, Njedusalem tpémi myedê lee dniye. Ntii chedê yoo myedê loo, Taiya p:aani dê Saidon a ndê dniye. Yi yéli daa Nju tpémi. 18 Woni knî y:e u yi doo kwo, Yesu u dêêpî kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:e u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. Wod:oo Yesu ngê pyi too. Yélini kmêna knî y:oo dyênhê tumo, mye pyi too. 19 N:ii knî y:oo kêê p:uu dnyimo yiyé, u wêdêwêdê mbêmê dnyimo pyiyépyiyé. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo dnye kadakada.

Yesu mbu paa u ngwo doo dêêpî

Mátiyu 5:1-12

20 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo doo y:enê dé, yepê,

K:omo tpile nmyo pinté yoo,

ngménê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi nmyoo,
kóó k:oo wa kaa nmyo.

21 Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye dómudómu té,

* 6:9: Njon 7:21-23 * 6:11: Luukî 11:53-54

ngménê nmyi gha dmi
mb:aamb:aa ngê choo ya,
mu kópu u dîyo dîyo
wanmy:uu pile dmi.

Yepê, K:omo tpile ala ngwo
nmye mbê té,

ngménê nmyi gha dmi
mb:aamb:aa ngê choo ya,

mu kópu u dîyo dîyo an-
myin:aa yumu.*

²² Yepê, K:omo tpile nê
Chóó Lémi u Pi Ndêndê,
ngménê a l:êê dîyo pi knî ye
wanmyi diya dmi, wa mb:ii
nmyo, amye kéé nmyo. *

²³ Yepê, Yi dono vy:o nmyi
gha dmi mb:aamb:aa ngê
dpî pyaa dniye, myoo pywálî
dniye, dono ngê kîngî pyaa
dmi, mu kópu u dîyo yi mgînî
vyîmî u pywuu mb:aa wan-
myimo ngee ngmê, mbóó
p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi
mo nmye wa pyôdu. Yepê,
Yinté kópu knî yi kn:ââ knî
y:oo Chóó Lémi u komo kapî
pyu knî y:e wunê kîmyedê
d:uu tumo.

²⁴ Yepê, N:ii dé ndáápi yoo,
dmyinê nkîngê.

Yepê, K:omo tpile nmyi
ndapî ndîí dé,

mb:aamb:aa ngê nmye
pyede,

ngménê dîyo yi kópu
machedê ngê wa pyaa dmi,

dono anmyinê pyw:ee
ngmê.*

²⁵ Yepê, N:ii dé u ntââ
mbêmê nmye pyede,

dmyinê nkîngê, dîyo an-
myin:aa dómudómu.

Yepê, N:ii dé a yumu té,

dmyinê nkîngê, dîyo an-
myin:aa mbê.

²⁶ Yepê, Pi yintómu knî
y:oo adnyi chaa kîgha nmy-
omomê, ye dmyinê nkîngê.
Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u
komo ndêndê ngê dnyimo a
kapî, pi knî y:oo dêdnyimo a
chââchââ dé. Yepê, Yélini y:oo
yi chóó yi kópu dyuu dnyimo
a tpapê dé, pi knî y:oo vyîlo
yidnyimo chaa kîgha dé.

Yesu u dêépî kópu dyuu
Mátiyu 5:38-48; 7:12

²⁷ Yesu ngê yepê, Yélini a
ka nmyinê ng:aa té, ala kópu
ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile
pi knî y:oo dono nmye ad-
nyi d:uu:d:uu, ngménê ntââ ye
nangê vy:u. Yepê, Yélini ye
anmyi diya dmi, yi nuu ghi
dmi nmyi nôdo choo ya, kópu
mb:aa y:e dmyinê d:uu:d:uu
dé. *

²⁸ Yepê, N:ii ngê
dono nmye wa d:uu, u l:êê
dîyo dmyinê ngêpê. Yepê,
N:ii ngê nmyi mgapî u yi
adî kwo, u mb:aamb:aa Chóó
Lémi ka moo dmy:ee yó. *

²⁹ Yepê, Pini n:ii ngê nmyi
teknâpwo dê dêê knomomê,
wopee u kwo my:oo y:ee yó,
y:i myedo dêê ngê. Yepê,
Pi ngê nmyi nkuwo kpîdî dê
t:âmo knomomê, nmyi mbwo
kpîdî myoo t:âmo ngê, u kwo
nangê kwódu. ³⁰ Yepê, N:ii
ngê tpileni nmye dê dmy:ee
knomomê, u kwo dpî y:ee
yó. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi
tpile ngmêdê ngî knomomê,
u kwo nangê vyi, A ka mêtê

* **6:21:** Tpyuu 7:16-17 * **6:22:** Njon 16:1-2; 1 Pita 4:14 * **6:24:** Njems 5:1-6

* **6:27:** Lóma 12:20; 1 Pita 3:9 * **6:28:** Lóma 12:14

ki. ³¹ Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiye dmyinê d:uud:uu dé.

³² Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adî ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîi ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Pi dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê, Ngménê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya. ³³ Yepê, Nmyi yoo knî yi k:ii anmyi numo ngêêpî knomomê, yi kópu Chóó Lémi ka daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono mye yinté dé, a numo ngêêpî nyédi. Yepê, N:ii dé doo u ntââ dé, daawa ngee nmyo, wanmyi ngee t:oo, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. ³⁴ Yepê, Pi ka ndapî anyi y:oo, u kuwó dini ghi ngê amoo wumo knomomê, Chóó Lémi ka yi kópu daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono y:oo yi kópu mye d:uud:uu ngópu, noko ndapî a yémî ngópu, numo piy:e mê wumwe nyédi. Yepê, Ngópuch:anê knî ye ndapî ngmanmyi y:ee ngmê, wumwe u pi ye daanmyi vyi ngmê, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. ³⁵ Yepê, Ala kópu kamî dmyinê d:uud:uu. Yepê, Yélini y:oo dono nmye a d:uud:uu ngópu, ye mêmmyinê mb:aamb:aa.

Yepê, Ngópuch:anê knî ye ndapî dmyinê yémî, wumwe u pi ye ménangê vyi. Yepê, Yinté anmyi d:uud:uu, ye u Dîghê Lémi ntee a tóó, yinté anmyi ya. Yepê, K:omo tpile yoo dono dé, Chóó Lémi daa kwunokwuno ngópu, ngménê kópu mb:aa ye yili wunê d:uud:uu ngê. ³⁶ Yepê, Nmyi Mî ka yoo ntee dpî ch:anê dmi, yinté yoo nmye myedny:oo ch:anêch:anê. *

Pi u pi dyede

Mátiyu 7:1-5

³⁷ Yesu ngê yepê, Pi u pi módo nangmê dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê t:oo. Yepê, Pi knî yi kn:aadi te kópu ndîi ngê nangmê pyódu, nmyi kn:aadi te kópu ndîi ngê u nkwo daawa pyódu t:oo. Yepê, Pi knî yi dono kópu nmyi kuwó dpî kéké tóó, nmyi dono kópu yinté yi kuwó u nkwo wa kéké t:oo. * ³⁸ Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê u nkwo ada a yeedeyeede nmyo, mtikô ngê kéké nmye daawa a t:oo, mb:aamb:aa ngê wa a nt:ââ. Yepê, Pi knî ye angéntoo yeedeyeede ayinmyi kîgha, Chóó Lémi ngê yintoo yeedeyeede nmye amyedê kwolo. *

³⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwolú, yepê, Ng-wolokopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi pini ngwolo dê dono ngê myekîngî pyaa knî. Yepê, Miyó dê ngwolo kopwe dê, ye lónté adpî paa?

* **6:36:** Epeso 4:32

* **6:37:** Mát 6:14; Njems 2:13

* **6:38:** Prov 19:17

Yepê, Maa wa kn:aadi ngmê, dnyinté ghê amî dyimê knî. Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Pi knî ye maa mb:aa nê kême, yi pini u lama maa mb:aamb:aa ngê choo ya, yi máádi kîngî kn:aadi. ⁴⁰ Yepê, Pwoo l:âmol:âmo n:ii ngê nmyi nuw:o adî kîgha, doo u ntââ yi pini u kada daanmyimo y:aa dmi. Yepê, Kópuni yilî u ménê adnyi ya, anmyi ndê t:oo, doo u ntââ kn:aa kópu daamunmyi ndê ngmê. Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo yi l:êê ghi dmi nî wáti té, yi pini u dono kópu kîngmê ya, mu kópu u dîy:o yi kópu dmi p:uu amye ndê ngmê. ⁴¹ Yepê, Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee ngmadî ya knomomê, lukwe dîy:o ndîi kópu ngê nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadî ya tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mye pyede. ⁴² Yepê, Lukwe dîy:o yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nmî mbwó, tpile kmono pee ngîma nmo wupî. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi lama daa tóó nmyi chóó nmyi ngîma tpile kmono pee ndîi mye pyede. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mwiyé dpo ngî tóó, u kuwó dini ghi ngê yélî mb:aamb:aa ngê am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngîma tpile kmono pee u ngwo dpî wêê yó. Yepê, Nmyi chóó nmyi dyââpe mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyââpe nangê pwaa té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum
Mátiyu 7:16-20; 12:33-35

⁴³ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chikini n:ii nkwo do kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwo do d:uudpî kaalî, myenté pwópwó n:ii nkwo do dpî kaa dmi, kîgha nj:iinj:ii nkwo do mèd:uudpî kaalî. ⁴⁴ Yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi duu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwo do kême kîgha daanyinê ngee, dpumo nkwo do t:aa kîgha myedaanyinê ngee. ⁴⁵ Yepê, Yoo myenté. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono, yi kópu vyîlo ye tpapê ngê. Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpapê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono ye tpapê too. *

Ngomo wuwó pyu dê yi mgongo danêmbum
Mátiyu 7:24-27

⁴⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o a pi ndîi ngê nmye pyépi ngmê, a ka nmyimo, Nmî Lémi. Yepê, A dnye daa nmyi ng:aa. * ⁴⁷ Yepê, Pini n:ii a ka wunê lêpî yédi, a kópu dyuu wumê ng:aang:aa ngê, myewumê chââchââ too,

* 6:45: Njems 3:10-12 * 6:46: Mát 7:21

yi pini p:uu mgongo nmye ngmén:aa kîgha. * 48 Yepê, Ngomo dini ghi ngê dpí wó, k:ââ u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpêné té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpí wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. Yepê, K:omo tpile ló yópu ndii ngmêdo pwópu, ngménê yi ngomo d:uudpí tpaa. 49 Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpí ny:oo, daa chââchââ too, yi pini p:uu mgongo nmye my:oon:aa kîgha. Yepê, Yi pini ngê u ngomo dnyinté dpí wó, k:ââ u mgî dnyinté dpí ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpí wiye té. Yepê, Yópu ndii dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo límî k:ii dpí tpaa, dpí tpikimbiy:e.

7

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:5-13

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kélî ngê, yed:oo Kîpêniyêm loo. ² Lóma lede yoo yi kada pini ngmê y:i doo ya. Yi pini u dpodo pyu yoo yi vy:o u dpodo pyu ngmê, u nuu u pi, doo mbii, daa kêmakêma doo pwopwo. ³ Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê Yesu u pi nyongo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo u kada pini knî u kwo ngmê dy:ââ ngê, yepê, Ala kópu u kwo nyi vyi yó, U ntââ wa a lê, a dpodo pyu amî pyi. ⁴ Yesu ka a lee dniye, yi kópu u kwo mî vyi ngópu,

kwo, K:omo tpile daa Nju pi, Lóma pi, ngménê pi mb:aa. Kwo, U ntââ u dpodo pyu wany:uu pyi. ⁵ Kwo, Nmî yoo Nju tpémi yi k:ii nmî nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê u nódo a tóó, chóó u ndapí ndii kéké ngê, nmî ngêpê ngomo u ngwo nmî wó. ⁶ Wod:oo Yesu ngê ngm:êê too. Kada pini u ngomo chedê daa kêmakêma dnye taataa, kada pini ngê u pyipe yoo Yesu ka m:uu dy:ââ ngê, kwo, Kada pini ngê atéda dy:ââ nmo, nmodê, Nyi a ngomo k:oo kîdangê nî, mu kópu u diy:o d:aa u ntââ, nmodê, doo u ntââ a ngomo k:oo daawa a kee. ⁷ Nmodê, Yi kópu u l:êê diy:o u kwo d:oo n:ee. Nmodê, Nyi muchoo a ya, ngménê kópu ngma a vyi ngê, a dpodo pyu u ngwo a pyiyépyiyé. ⁸ Nmodê, Kópuni nyi ngê wunê tpapê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Nmodê, Kópuni a kada pini ngê a ka dpo vyi, dpí d:uu. Nmodê, Kópuni a lede knî ye dpí vyi, dpí d:uu ngmê. Nmodê, Kópuni a dpodo pyu ka dpí vyi, ntêne dpí d:uu. Nmodê, Nyi ngê a dpodo pyu u l:êê diy:o pyiyépyiyé u pi a vyi ngê, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. ⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepênyepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye yâmuyâmu ye diyé wo, yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o wuntoo kélîmî pyu d:oongmê módu. ¹⁰ Kada pini ngê yélini Yesu ka dy:ââ

* 6:47: Njems 1:22

too, dini ghi n:ii ngê u ngomo k:oo diyé dniye, apê, Kada pini u dpodo pyu kîmaa pyiyé.

Yesu ngê kuknwe tp:oo u ngwo mêtê pyidu ngê

¹¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, pi mêtê yilî yi k:ii p:aa ngmê lee dniye, u pi Néénî. ¹² Dini ghi n:ii ngê yi p:aani chêêpî mbwa chedê taa dniye, yi p:aani tpémi y:oo pi ntóó kuwa ngma a pw:ii ngópu, u kménêkménê têdê dnye néne. Pini n:ii ntóó dnye dnyinêdnyinê, yi pini kuknwe ngmê tp:oo, u tîdê mbwó dêpwomu ya, d:o mu ngmidi. Yi p:aani pi yilî yi kuknwe u k:ii dnye ya. ¹³ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê yi kuknwe módu, u kwo ch:anê wo, kwo, Namê mbê.

* ¹⁴ Wod:oo ntóó u pyinê ngwódu, ngmítêdmi p:uu kêê yó. N:ii knî y:oo dnye dnyinêdnyinê yi paa u dî dmi puwâ, wod:oo Yesu ngê yi pini ntóó ka kwo, Kî pini, a dnye nyeni, a pyidu, ntêneney. ¹⁵ Wod:oo yi pini a pii wo, ntêneney yaa wo, danêmbum kn:ââ mêtê chópu, Yesu ngê u pye ka mêtê y:âng. * ¹⁶ Pi yintómu nkîngê mbê dniye, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, noko yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ndîî nmî vy:o ngmatédê t:aa. Noko yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ da chaa. ¹⁷ Kópuni Yesu ngê d:uu ngê yi wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo yaa wo, Njuda

Wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo mye yaa wo.

*Njon Baptist ngê pi miyó
Yesu ka u ngwo dy:ââ doo*

Mátiyu 11:2-19

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, chóó p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ngê kópuni yilî doo d:uu:d:uu, u kwo a nté tumo, wod:oo Njon p:uu ndiye pyu miyó ye mbwolo, ¹⁹ nmî Lémi ka dy:ââ doo, yepê, U kwo dpî pôó cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyîlo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka lee knopwo, kwo, Njon Baptist ngê nga atédê dy:ââ nyo, nyedê, U kwo dpî pôó cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyîlo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? ²¹ Yi ngwo dini ghi ngê, yi tpôdu yi ngópu Yesu ngê mbii pyu daa ngmidi pyi ngê, woni yi mbii u mo u mo dé, ngwolo kopwe daa ngmidi mye pyi ngê. Yélini y:e yi kmêna dnyimo kwo, yi kmêna ye ngm:ii kalê too. ²² Njon p:uu ndiye pyu dê ye yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilî Njon ka dpumo nté tóó. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yilî Yisaya ngê wunê a d:ee too, né ngê ka ntiyentiye té. Kwipi, Yélini dêdnyimo vyuwo, yélî mêtka y:enê ngmê. Kwipi, Yélini dêdnyimo m:ii, mêtka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kîmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwââ

* **7:13:** Luukî 8:41-42,49-55

* **7:15:** 1 Kings 17:21-24; 2 Kings 4:36

dé, dnye mëka nyêmî ngmê. Kwipi, Yélini pw:oo dniye, mëkîyedê pyidupyidu té. Kwipi, Ngópu:anê knî y:oo Kópu Mb:aa a nyêmî ngmê. *
23 Kwipi, Pini n:ii ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

24 Dini ghi n:ii ngê Njon p:uu ndiye pyu dé y:oo kada a y:ee ngópu, Njon ka mê diyé knopwo, Yesu pi knî ye Njon p:uu doo danêmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon w:amî mbêmê modoo a dpodo, lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdoo u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u dnye nyêmî? Yepê, Kéle. 25 Yepê, Lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:ii u kpîdî mb:aa dé u nté ndapî yilî, w:amî mbêmê daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. 26 Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lônté pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apii? Yepê, Nyââ, yi pini yi vyîlo, ngménê Chóó Lémi u komo kapî pyu yintómu mêtê kuwo too, yi pwo pini ngê mêtô. 27 Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapî pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eeey:ee pyu ngada wanî kââ,
maa yinê amînê yé.

* 7:22: Is 35:5-6; 61:1; Mát 15:30-31; Mak 7:32-37; Luukî 4:18; 5:12-13; 7:12-16

* 7:30: Mát 21:32

28 Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngménê n:ii yoo a yoo kamî vy:o wa ghê dmi, Njon amêdê kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

29 Yepê, Tákisi ngêêpî pyu yoo, pi yilî mye yi k:ii, Njon u kópu dyuu ny:ee ngópu, apê, Ndê kópu, apê, Chóó Lémi u maa mb:aa kînmî kn:aadi ngê. Yepê, Yi yéli yintómu Njon ngê mbápitisim kalê too, 30 ngménê Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi u maa kn:aadi ngópu, * Njon u wépi pwaa ngópu.

31 Yepê, Yi yéli lônté yéli. Yepê, Lukwe díy:o Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. 32 Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kménêkménê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo.

33 Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo kpîpikpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpapê, ngménê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kêtê ghéti.

34 Yepê, K:omo tpile nté dînî

kpípíkpípí ngê, wain n:aa ndaní ngê, ngménê a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu a p:uu dpí vyi ngmê, dpo, Nkéli ñuknwe nmye yila, mye nkéli mbwaa ndaní pyu ndíi. Dpo, Tákisi ngéêpí pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kédê pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo. *
 35 Yepê, Ngménê n:ii Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpí kaalí, pi kní y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê.

Yesu ngê pyópuni u donoyilí chedê ngê

36 Pádisi ngmê, u pi Saimon, Yesu ka kwo, A p:aa pee nté dp:uu ndii, wod:oo yi pini u ngomo k:oo kee dniye, kmaapí têdê dnye ya. 37 Yi p:aani pyââ ngmêdoo ya, mââ ti módo. Yi pyópu ngê yi nyongo, apê, Yesu Saimon u ngomo k:oo ka tóó, u k:ii ka kmaapí té. Yi pyópu ngê pód:a ngma a ñuwo, tuu mb:aamb:aa. 38 Saimon u ngomo k:oo kee wo, Yesu u nkîgh:ê mî ghê wo, yu km:ee dyimê wo, yi doo mbê, Yesu yu kpâpu dê ngimi ngê a ndê doo. Dini ghi n:ii ngê mbê a kélí ngê, mbodo gh:aa dmi pywálí ngê, Yesu yu dê u ngwo mê pyi doo, mye nt:uu kalê doo, tpileni d:ââ a ñuwo, yu kpâpu dê yi mbêmê a pii ngê. 39 Yi Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módu, u gha vy:o apê, Kí pini ngê Chóó Lémi u

komo ndêndê ngê wo kápí, ye pyópu n:ii ngê a vyépívyépí, pêdê w:ee, pêdê, Kí pyópu ngê pyââ dono, u wépi paa puwâ. 40 Yesu ngê Pádisi ka kwo, Saimon. Kwo, Kópu nga ngmén:aa tpapê. Saimon ngê kwo, Mââwe. Kwo, Vyi ngi. 41 Yesu ngê kwo, Pi miyó dê y:oo ndáápi ngmê ka ndapí kní ngmê dmy:ee ngópu, kwo, Dîyo am:ii wumo té. Yesu ngê kwo, Woni ngê limoy:a dmy:ee ngê, woni ngê limo yono y:a dmy:ee ngê. 42 Kwo, Yi pini dê y:e wumwe doo u ntââ ngê pyodo, wod:oo yi ndáápi ngê yi tpódu yi tp:uu dê chóó mêtê kélí doo. Kwo, Saimon. Kwo, Nga n:aa pôó. Kwo, Ló pini nódo yi ndáápi u nuu ghi ntênenê wa yââ? 43 Saimon ngê kwo, Ndoo. Kwo, N:ii u tp:uu ndíi yedê kélí ngê. Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. 44 Yi pyópu ka diyé wo, Saimon ka kwo, Ala pyópu p:uu chi nuw:o. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo d:a kee, mbwaa a ka choo kpo, a yi dê u ngwo pîdî ghêê dê, ngménê ala pyópu ngê mbê n:ii dê kwolo, u ngimi ngê a yi dê u ngwo dê ghêê dê, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê maa pyi dê. 45 Kwo, Dnyinté che chipé nê, ñ:uu a kpââ pee p:uu choo dyîngó, ngménê yidî t:aa ala pyópu ngê a yi dê yi p:uu muka nt:uu, doongê yó. 46 Kwo, Dnyinté che chipé nê, olipi wulu a mbêmê choo yó, ngménê ala pyópu ngê tpileni d:ââ da ñuw:o, tuu

* 7:34: Luukí 5:30; 15:2

mb:aa, a yi dê yi mbêmê da pii. ⁴⁷ Kwo, Ndê kópu nga ngmén:aa tpapê. Kwo, Ala pyópu ngê kópu mb:aa n:ii yilî a nga dê d:uu, u ngwo d:a w:ee, d:ê, Ala pyópu nódo a nuu ghi dnyinté daa tóó, mu kópu u dîy:o u tp:uu ndîi kîd:a kélî, u dono yilî dî chedê té. Kwo, N:ii u tp:uu daa ndîi yed:a kélî, a nuu ghi nódo dnyinté a tóó. ⁴⁸ Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Nono yilî dî chedê té. ⁴⁹ Yélini yi kmaapî têdê dnye ya, noko yepê, Kî pini ngménê u kwo n:uu? Noko yepê, Mumdoon dono dpî chedê té? ⁵⁰ Ngménê Yesu ngê yi pyópu ka kwo, A ka che kélîmî mb:anê, nono yilî u ngwo dî chedê té. Kwo, Nono yilî ménangê nuw:onuw:o dé, chi lêpî, mb:aamb:aa ngê mèchin:aa ya.

8

Pyópuni yoo Yesu p:uu dnye ya

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii p:aani p:aani lee dniye, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu kópu mb:aa pi knî ye dpîmon:aa tpapê. * ² Pyââ ngmê knî y:oo Yesu mye ngm:êê ngópu. Yi pyópu yoo woni knî Yesu ngê wunê a pyi too, woni knî y:e yi kmêna mye ngm:ii kalê too. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyââ ngmê, Yesu ngê pyópuni u kmêna pyudu knî wunê a ngm:ii kalê too. ³ Pyââ

myomoni u pi Njówana, u moo u pi Chusa, King Helodi p:uu dpodo pyu yoo yi kada pini. Pyââ pyoloni u pi Susana. Yi pyópu knî y:oo yi chóó yi ndapî dnyimo kéké, Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii u ngwo dnyimo mbonombono dé.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴ Pi yilî tp:oo témi tap Yesu ka loo, daa p:aa ngmidi a ndê dniye. Dini ghi n:ii ngê nipi a wó, Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ⁵ Pi ngmê witi w:uu nt:ene têdê loo, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, yoo yi pwo doo m:ii, nímê knî y:oo ma tumo. ⁶ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dépwo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pii dniye, kââdî ngê nt:ââ too, mu kópu u dîy:o têpê daa nt:umunt:umu, nkumu u ménê dépwo ya. ⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, tpyé ngê ma too. ⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yintómu yi nkwodo yonoy:a yonoy:a kele. Dini ghi n:ii ngê mgongo ye a kélî ngê, dpodombiy:e ye mb-wolo, yepê, Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

* **8:1:** Mát 27:55-56; Mak 15:40-41; Luukí 23:49; 24:10

Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Mak 4:10-

12

⁹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka pójó dniye, kwo, Mgongoni chi kwolo, u nt:u kópu lukwe? ¹⁰ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wani tpapê dé, ngménê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u dîy:o k:omo tpile dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uuwodê w:ee ngmê.

Witint:ene umgongo unt:u kópu

Mátiyu 13:18-23; Mak 4:13-25

¹¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Mgongoni dî kwolo, ala u nt:u kópu. Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, pi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye yinté a tpapê too. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi ménê nt:u dpî kaalî, woni knî yi ménê nt:u d:uudpî kaalî. * ¹² Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, nímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdewêdê dé, yi ngópu dmi dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalî, mu kópu u dîy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. ¹³ Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, lîmî k:ii ngê moo pw:oo

dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u kópu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngménê yi kópu daa dye ghi daadîi yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Yi tókótókó têdê lîmî k:ii ngê dpo ghay dmi, u ngwo dpî kpîpî nê. ¹⁴ Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngménê dyámê u tpile knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o u kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalî. *

¹⁵ Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté dé, yoo mb:aa, Chóó Lémi u dnye y:oo a nyémî ngmê, Chóó Lémi d:uudpî kpîpî ngmê, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaalî. *

¹⁶ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgidî dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgidî wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwo dpo dpî kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yilî u ngwo dpî m:uu ngmê. ¹⁷ Yepê, Tumu kópu yintómu dîyo

* **8:11:** 1 Pita 1:23

* **8:14:** Luukí 18:18-27

* **8:15:** Njems 1:22

wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálî dmi. ¹⁸ Yepê, A ka nténê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, mu kópu u dîy:o n:ii ngê a kópu dyuu wa a w:ee, dîyo knî m:uu u kwo wanî y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, têdêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa ngee, u nuwo wa a kuwo.

*Yesu u pye ghee knî y:oo
Yesu u ngwo dnye nmy:uu*

Mátiyu 12:46-50; Mak 3:31-35

¹⁹ Yesu kwéli doo dêêpî, u pye ghee knî y:i taa dniye. U yi y:e doo kwo, Nm:uu m:uu. Doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu yoo vy:o a gho. ²⁰ Pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, ka poopoo ngi. ²¹ Ngménê Yesu ngê yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a nyémî ngmê, yini yoo yi niye ghee knî.*

Yesu ngê yópu ndîî u ngwo chedê ngê

Mátiyu 8:23-27; Mak 4:35-41

²² Wo ngmê ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, dinki k:oo até yi wo dniye. Yesu ngê yepê, Kpé lêê mwada pee lee kmêle. Wod:oo kada a y:ee ngópu. ²³ Dini ghi n:ii ngê kedi ngópu, wod:oo Yesu dpî wo. U kuwo dini ghi ngê yópu ndîî ngma a pwaa wo, vyuwó ndîî ngê pyaa

dniye, daa kêmakêma dinki pî vy:êê wo, pwopwo yidnye nuw:onuw:o. ²⁴ Wod:oo Yesu u dpî ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe, Mââwe. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. Yesu yedê pii wo, vyuwó yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vyuwó yópu chedê ngê pyaa knopwo, dye ndîî mê kââ. ²⁵ P:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o a ka dp:ee kélímî té. Ngwéti dniye, nkîngê ngê y:ay:a mye pwiyé dniye, noko yepê, Kî lônté pini? Noko yepê, Vyuwó yópu y:oo u dnye kédê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

Nkedîsa pi ngmê u danêmbum

Mátiyu 8:28-34; Mak 5:1-20

²⁶ U kuwo dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Léê mwada pee yimî tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. ²⁷ Yesu lyoko yi ghay wo, yi p:aani pi u kwo ngma a loo, kmêna yilî u ngwo doo kwo. Yi pini ngê u p:aa ló dini a kuwo ngê, kn:ââ mbwii dpîmo m:ii. Kpomo u ménê, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé, yi kpomo knî yi ménê dpîmo kwo. ²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, dpodomby:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo Ndîî Tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Kwo, Nga atéde nképê mb:anê, nangê kpada nê. ²⁹ Yi kópu u kwo vyu, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kmêna ka mwiyé vyu, kwo, Ye pini a kuwo ngi.

* **8:21:** Luukî 11:27-28; Njon 1:11-13

Daa ng:êéntómu yi kmêna ngê yi pini dpîmo mbêpê kîgha. Komo tpile yi p:aani tpémi y:oo yi pini dnyimo mgîmîmgîmî, kóó yu puwóma ti ngê dnyimo kudukudu dé, ngménê mèdpîmo pwapî dé, pi kwéli dêdpîmo a ya, yi kmêna ngê y:i dpîmo néne. ³⁰ Yesu u kwo pôo wo, kwo, Mi n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dîdyêni. Yi kópu vyu, mu kópu u dîy:o kmêna yîlî u ngwo doo kwo. ³¹ Yi kmêna knî y:oo Yesu ka kwo, Munmîkó, nmî kpadakpada têdê nangê dy:ââ nmo. ³² Mbwêmê w:uu ndîi yi nkîgh:ê ngmêdoo kwo, w:amî mbêmê dnye kmaapî. Yi kmêna yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwêmê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. Yesu ngê yepê, U ntââ. ³³ Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwêmê knî yi p:uu mí kaa dniye. Yi mbwêmê w:uu yintómu paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

³⁴ Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye vyuwo, dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo ñuw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo mye ñuw:o ngópu. ³⁵ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. Pini n:ii u kmêna ngm:ii kalê too, Yesu yu km:ee doo ya,

apê, Nmo ntee pini ngê mëka tóó, mëdaa ghétighéti, kpîdî u paa mëka t:a. Nkîngê ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ³⁶ Yélini yi ngópu Yesu ngê yi pini u kmêna ngm:ii kalê too, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu. ³⁷ Nkedîsa Wee u kwo tpémi d:ud:umbiy:e nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, wod:oo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ anyinê kuwo nmo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo. ³⁸ Pini n:ii u kmêna yoo Yesu ngê ngm:ii kalê too, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? Ngménê Yesu ngê kwo, Kêle, chi ya. ³⁹ Kwo, P:o më dini, Chóó Lémi ngê kópu ndîi n:ii ñga dê d:uu, pi knî ye chin:aa tpapê. Wod:oo kada a y:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê yi pini yi wee u kwo p:aani p:aani loo, Yesu ngê kópuni u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii.

*Yesu ngê Njayidus tp:oo
módo u ngwo mèdê pyidu ngê
Mátiyu 9:18-26; Mak 5:21-43*

⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yîlî m:uu ngópu. Yi yéli y:oo Yesu dnye t:âât:ââ, mînê tipé ngópu. ⁴¹ Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Yesu yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, U ntââ a p:o ng:ii mwiyé am:ii lee knî. ⁴² Yi kópu Yesu ka dmy:ee ngê, mu kópu u dîy:o tp:oo módo doo

a mbii, daa kêmakêma doo pwopwo. Yi dmââdî u tîdê mbwó dêpwomu ya, u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya. Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mê yilî yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, Unkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

⁴³ Pyââ yi vy:o ngmêdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:ââ y:a mê miyó ndîi, wêê p:uu dêpê vyâ. Komo tpile kpeede yilî p:uu dnyimo dpodo, ngménê dêdnyimo pyipyi. ⁴⁴ Yi pyópu Yesu u kuwó a ta, u kpîdî p:uu kêê a yó, wod:oo wêê a vyâ. ⁴⁵ Yesu ngê yepê, Kêê a p:uu n:aa dê yé? Pi yintómu knî y:oo a wópu ngópu. Pita ngê kwo, Mââwe, mêtakidimê pôó. Kwo, Pi kînga dîdyêñî. ⁴⁶ Ngménê Yesu ngê kwo, Daa ye kópu p:uu n:aa danê. Kwo, Pi ngmê ngê kêê a p:uu kêdê yé, u l:êê dîyo a wââ u ngwo dê kee. ⁴⁷ Yi pyópu ngê apê, Até ngê da pywâlî nê, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu yu km:ee mî dyimê wo. Kópuni u l:êê dîyo Yesu p:uu kêê yó, u ngwo pyiyé wo, pi yintómu yi ngêêdî Yesu ka a nté ngê. ⁴⁸ Yesu ngê kwo, A ch:am, a ka che kêlîmî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Yi kópu machedê, u nuw:onuw:o ngê kêê kîdangê t:oo. Kwo, P:o mê dini.

⁴⁹ Yesu ngê u danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Ñm:ee módo ngê pi ñga da

dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kî mâtâwe ngê mêtadaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mêtakidîngê ñuw:o. ⁵⁰ Yesu ngê yi kópu yi nyongo, ngménê Njayidus ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chi kêlîmî, mê pyiyépyiyé. ⁵¹ Dini ghi n:ii ngê ngomo chedê taa dniye, Yesu ngê ngomo k:oo pi daa kmungo, ngménê Pita, Njems mbwémi Njon, yi dmââdî u pye mî yi k:ii vyîlo dé yi km:êê too. ⁵² Pi yintómu knî y:oo yi dmââdî ntóó dnye mbumu, u l:êê dîyo myednye mbê. Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. Yepê, Ye dmââdî doo pwene, ngménê a dpî. ⁵³ Yesu dnye yumuyumu, mu kópu u dîyo yi lama doo ya, apê, Kêdê pw:onu. ⁵⁴ Ngménê Yesu yi dmââdî kwulo kele, kwo, Kî dmââdî, a pyidu. ⁵⁵ Wod:oo u ghê dmi u kwo mêtê diyé wo, yi ngwo mêtê pii wo. Yesu ngê u pye mî ye yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo. ⁵⁶ U pye mî yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, ngménê Yesu ngê ye kwódu ngê, yepê, Kópuni dî d:uu, pi knî ye nangê vyi.

9

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too

Mátiyu 10:5-15; Mak 6:7-13

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê miyó nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi nmyo, anmyin:aa pi pyipyi, n:ii knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii

kîgha dé. ² Yepê, Pi knî ye n:aa dyede nmyo, ala kópu ye dmyinén:aa tpapê, yipi, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yepê, Myedmyinén:aa pi pyipyi. ³ Yepê, Nmyi tpile nangmê ñuw:o. Yepê, Nmyi kiyé nangmê ñuw:o, nmyi tpile péé nangmê ñuw:o, nté nangmê ñuw:o, ndapî nangmê ñuw:o, nmyi nkuwo kpîdî myomoni myenangmê ñuw:o. * ⁴ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpí lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo ya, u dî yi p:aani mêtñy:oo a kuwokuwo. ⁵ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daadnyimo nyêmî knomomê, ye yi pini dê y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. * ⁶ Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dniye, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpapê, myednyen:aa pi pyipyi.

*Antipas Helodi Yesu p:uu u ngwo doo nuw:o
Mátiyu 14:1-12; Mak 6:14-*

29

⁷ Dini ghi n:ii ngê yi kópu dnyimo pyodopyodo, Antipas Helodi Nkálili tpémi yi king ngê doo ya. Yi kópu knî yi pi dmi yi nyongo, u nuw:o yilî ngê u ngwo u kwo pyodo, mu kópu u dîy:o pi ngmê knî y:oo kópu, Njon Baptist kîmêdê pyidu. ⁸ Woni knî y:oo kópu, llacha kîmaa t:aa, woni knî y:oo kópu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kâpi, ngmê kêda pyidu. ⁹ Helodi ngê u gha vy:o apê, Njon Baptist mbwámê kînî châpwo. Apê, Pini n:ii u kópu dyuu n:aa nyêmî té, apê, wu n:uu? Apê, Yi pini a chóó u nkwo ngêp:aa m:uu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Njon 6:1-15

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dyépi yoo mêtñê diyé dniye, kópuni mî d:uu tumo, u kwo mînê nté tumo. Yesu ngê yi mo ñuw:o too, p:aa ngmê mî tee dniye, u pi Mbetîsaida. ¹¹ Yoo yi nt:anê kada a y:ee ngópu. Kwéli mî tee dniye, yoo ndîi y:i mye loo. Yesu ngê a chipé too, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye doo danêmbum, n:ii dê dnye mgînî vyîmî mye pyi too.

¹² Dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono ghê wo, p:uu ndiye pyu y:a mêtñê miyó knî u kwo lee dniye, kwo, Kî yéli mêtñê dy:ââ té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi, yi chóó yi dpî

* 9:3: Luukí 10:4-11 * 9:5: Luukí 10:11; Dpodo 13:51

têdê dmi ngmênyinê pyw:ee y:e, mu kópu u dîy:o daa p:o nmo pyede. ¹³ Ngmênenê Yesu ngê yepê, Nmyi chôó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdêdi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mê ntini daamo a tóó. Kwo, U yi nga a kwo, Kî yéli yi ntââ ntini anm:uu pwila? ¹⁴ (Mââ limo yono yono y:a y:i doo ya.) Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê limoy:a a pyódu yó, mbwódo yaa dniye. ¹⁵ Yinté d:uu ngópu, mbwódo yaa kalê tumo. ¹⁶ Yesu ngê mbîdêdi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vyu wo, Chôó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, apê, Pi knî ye yee téne. ¹⁷ Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mê ntówo ngópu.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mátiyu 16:13-19; Mak 8:27-29

¹⁸ Wo ngmê ngê Yesu u mo até yidoo ngêpê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo yedê lee dniye, ye pôó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ¹⁹ Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a

tpapê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chôó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda pyidu, nyi vyîlo. ²⁰ Yesu u nkwo ye pôó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chôó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyîlo. ²¹ Yesu ngê yi kópu dpodomby:e ye kwódu ngê, yepê, Pi ka nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1

²² Yesu p:uu ndiye pyu knî ye chôó p:uu ye modoo danêmbum, yepê, Komo tpile nê Chôó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmidi noo, ngmênenê kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, kpêê iyiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Yi yéli y:oo dono kópu yilî a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênenê pyidu.

²³ Yesu ngê pi yintómu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chôó u kópu knî yi p:uu mêmkingê nuw:o, k:omo tpile a l:êê dîy:o adî wélîlî mgînî vyîmî, ngmênenê dpo ngm:êê nêne. *

²⁴ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kingî vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa

* 9:23: Mát 10:38-39

pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya. * 25 Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adî nuw:o, u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî ya knomomê, ngménê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. 26 Yepê, Dini ghi n:ii ngê a l:êê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu, n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo wanî mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîi ngê wa pyódu, M:aa, u enjel knî yi k:ii yi pi dmi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu. * 27 Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghélî daawa pw:oo dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:ââ mwiyé wa chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mînê ghê wo

Mátiyu 17:1-8; Mak 9:2-8

28 Wiki ngmê mî loo, Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê nûwo, y:i dnyen:aa ngêpê. Yi pini pyile knî yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. 29 Dini ghi n:ii ngê Yesu doo ngêpê, kwôdo ng:oo dmi tpalê wo, u kpídî

d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. ³⁰ Yi ngwo pi miyó Yesu u k:ii dnye danêmbum, yi pi dê Mósisi pini dê Ilacha. ³¹ Yi tpódu myedpîmo a wuu mbele. Mósisi ngê Nju tpémi dono vy:o Yichip u mênê ntee a pw:ii too, Yesu u lama doo ya, Daa kêmakêma yinté kópu Njedusalem ngménîmo d:uu:d:uu. Yi kópu p:uu dnye danêmbum. ³² Yi dini ghi ngê Pita u pyipe dê yi k:ii dnye dpî. Yi nyaa dniye, Yesu u wuu yi pwo yimî kéké ngê, Yesu u nkîgh:ê Mósisi pini dê Ilacha m:uu dumo. *

³³ Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo Yesu dpîmo a kuwokuwo, Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U p:o chi yé, cha nûw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmînê t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. Ngménê doo u lama doo mbumu. ³⁴ Pita ngê danêmbum ghélî dêpê kélî ngê, wod:oo nkalî too pee yi pwo ngmê yó, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ³⁵ Yi nkalî too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a Tp:ee, a chóó nê ngmidi ngê, u kwo ntênenê dmyinê ng:aa.

* ³⁶ Yi dnyeni machedê ngê yi pyodo, apê, Yesu u mo mu kwo. Kópuni yi ngópu pyodo, pi ka ghélî daa vyi ngópu. Yi kópu tumu yi mênê doo ya.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê nyuno pwopwo u ngwo doo ya
Mátiyu 17:14-18; Mak 9:14-

* 9:24: Njon 12:25 * 9:26: Luukí 12:9; 2 Tim 2:12 * 9:32: Njon 1:14; 2 Pita 1:16-18 * 9:35: Luukí 3:22

27

³⁷ Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi pyile knî yi k:ii mbu vyuwo a ghêpê dniye, pi yilî Yesu ka loo. ³⁸ Yi yéli yi vy:o Yesu ka pi ngma a ka wo, kwo, Mââwe. Kwo, U ntââ a tp:ee mu ngmidi wany:uu m:uu? Kwo, Nga daawa ch:anê? ³⁹ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, a kââ yédi, ntóó têpê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii knî. Kwo, Dye ghi yintómu yi kmêna ngê a tp:ee dpodombyi:e a kpakakpaka ngê. ⁴⁰ Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kîdî nkêpê mb:anê, yed:ê, U ntââ wu kmêna anmyi ngm:ii kalê ngmê? Kwo, Ngmênenê doo u ntââ ngê y:e dê pyôdu. ⁴¹ Yesu ngê yepê, Nmyo lônté yéli. Yepê, Nmyo yoo dono, lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kélímî té. Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kélímî. Yi pini ka kwo, Ñm:ee al:ii a ñuw:e. ⁴² Dini ghi n:ii ngê yi tpémi Yesu u kêténi doo lêpî, u kmêna ngê dpodombyi:e vyâ, têpê mbêmê danê ngê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu, yi tpémi pyi ngê, u mî ka mê y:ângó. ⁴³ Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye, Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo pyôdu ngópu.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye

* 9:46: Luukî 14:11; 22:24-27

modox danê

Mátiyu 17:22-23; Mak 9:30-32

Yesu ngê pi knî yi ngópu kópuni doo d:uu:d:uu dé, pi knî y:oo yi kópu dnyimo nyepênyepê dé, ngmênenê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ⁴⁴ Ala kópu nmyi nuwo kîdangê kuwo, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênenê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê. ⁴⁵ P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, u pi ndîi ngê wa pyôdu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vyu, dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa pôó dniye, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum

Mátiyu 18:1-5; Mak 9:33-37

⁴⁶ Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe. Yi vy:o pini n:ii u pi ndîi ngê doo ya, yi kópu p:uu dnye kwopwepe. * ⁴⁷ Tumu kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê a w:ee too, wod:oo tp:ee ngma a ngêêdî, u nkîgh:ê kââ, yepê, ⁴⁸ Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê dîy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adî vyuwo, ngmênenê a ka amyeda a vyuwo, amyedî chââchââ nê. Yepê, Myenté, Pini n:ii ngê adî chââchââ nê, daa a mo adî chââchââ nê, ngmênenê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedî chââchââ. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii u pi daa

* 9:48: Luukî 10:16; Njon 13:20

ndîi, vyîlo yi pini yidmyinê chââchââ.*

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini

Mak 9:38-40

⁴⁹ Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mi ngê pi knî yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u dîy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê. ⁵⁰ Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini.

Samédiya tpémi y:oo Yesu u wépi u ngwo pwaa ngópu

⁵¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Daa kêmakêma a dye ghi dyámê mbêmê machedê ngê a pyodopyodo, pi knî y:oo Njedusalem wa vya nê, ye daa kede wo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii paa u nuw:o Njedusalem mê yé ngópu. ⁵² Maa p:uu p:aa ngmê u nkigh:ê taa dniye, Samédiya tpémi yi p:aa ngmê. Yesu ngê u yi doo kwo, Y:i nm:uu dpî dmi, wod:oo pi kada miyó kââ, apê, Tpile yili nmî kada paan:aa l:âmo y:e. ⁵³ Ngménê yi p:aani tpémi y:oo u wépi pwaa ngópu, mu kópu u dîy:o Njedusalem dnye lêpî. Apê, Yinê ye nmo yoo dono. Apê, Lukwe dîy:o ala p:aani wa dpî dmi. * ⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê Njems mbwémi Njon y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e

knopwo, Yesu ka kwo, Nmî Lémi, Chóó Lémi ka ala kópu vyi koo, Mbóó p:uu ndyuw:e ngma a ghêpê we, wu p:aani tpémi ndê ngê paa ma téne. * ⁵⁵ Ngménê Yesu ye diyé wo, yi kópu ye kwódu ngê, ⁵⁶ wod:oo kn:aa p:aani mî lee dniye.

Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu anî yâmuyâmu

Mátiyu 8:19-22

⁵⁷ Dini ghi n:ii ngê maa p:uu dnye paa, pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Kwéli anyi lê, ana a yâmuyâmu ngi. ⁵⁸ Yesu ngê kwo, Mumdoo anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:ââ w:uu yi dpî têdê dmi a pyede, y:i a dpî nyédi, ñmê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpî nyédi, ngménê a ngomo daa kwo, a dpî têdê daa tóó, a ghê vyîmî têdê myedaa tóó. Kwo, Mumdoo nyi u ntââ, anya a yâmuyâmu nê? ⁵⁹ Pi m:uu ka kwo, Cha a yâmuyâmu nê. Ngménê yi pini ngê kwo, M:aa a ngópu mwiyé paa pw:oo we, an:uu kménê, u ngwo ana a yâmuyâmu ngi. * ⁶⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o, ngménê nyi, a ngm:êê nédi, yoo Chóó Lémi u yoo vy:o a chin:aa kapî dé. ⁶¹ Pi m:uu ngê Yesu ka kwo, A Lémi, ana a yâmuyâmu ngi, ngménê a yoo knî ye nd:uu mwiyé nîmo tpapê. ⁶² Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nee k:oo tpiipi kn:aa ada a vyuwo, nee wo mbêmê wa knî. Kwo,

* 9:53: Luukî 10:33; Njon 4:9

* 9:54:

2 Kings 1:9-16 * 9:59: Luukî 14:26,33

N:ii kn:aa adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu angênté adîn:aa dpodo. *

10

Yesu ngê pi pyud:oy:a mêt miyó yi dpodo têdê dpodo têdê u ngwo dy:ââ too

¹ U kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê pi mêt pyud:oy:a mêt miyó ngmidi ngê, yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. ² Yepê, Chóó Lémi u yâpwo têdê y:i nté dêdê ghêdê, ngménê nté mgîpî pyu mdoo daa tóó. Yepê, Yâpwo têdê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê dîy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê. ³ Yepê, Dpî lee dmyeno. Yepê, Y:ee tûmelyu yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. ⁴ Yepê, Ndapî nangmê ñuw:o, ndapî yiyé têdê u tpile nangmê ñuw:o, nmyi yi dôpo kn:aani nangmê ñuw:o. Yepê, Gha pi yoo nmye adnyin:aa a vyuwo. Yepê, Maa p:uu danêmbum ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Lîmîlîmî ngê dmyinê:aa dpodo, mgî kîdmyengê pwaa ngmê.

⁵ Yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka ala kópu dny:oo tpapê, Mw:ââkó, Chóó Lémi ngê nyoo knî yi k:ii a ngee nmyine. ⁶ Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adî pwapî dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpî

tpapê, yi kópu ye amêda a diyédiyé. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. ⁷ Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo kwo, kn:aa mêtkingê lee knî. Yepê, Yi tpôdu yi ngomo k:oo dny:oo kwo, y:i dny:oo kmaapî, mu kópu u dîy:o pi módo daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee. * ⁸ Pini n:ii dê p:aani n:ii dpîmo taataa knomomê, yi p:aani tpémi y:oo yi tpôdu yi dnye dê dpîmo nyêmî knomomê, ntini n:ii yi l:êê dîy:o adnyi l:âmol:âmo, dny:oo pîpî, ⁹ yi p:aani u pwopwokopwe dpî pyi téne, ala kópu ye dny:oo tpapê, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê u yoo chóó u ngwo ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê.

¹⁰ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, pi knî y:oo yi wépi dê adnya a pwapî dê, ye yi ngópu kââ puu ghê dny:oo a wowo, ala kópu tââ ye dny:oo tpapê, ¹¹ Nmyi p:aa u têpê nyi yi yodo p:uu nye vyavya, ala kópu u ngwo dpo w:ee yó, Ala dp:oo Chóó Lémi u yoo. Yepê, Ala kópu ye myedny:oo tpapê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u yoo chóó ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngménê Chóó Lémi ngê daada a y:enê nmyo, wa mb:ii nmyo, mu kópu u dîy:o dmyi mb:ii nyo. * ¹² Yesu ngê p:uu

* **9:62:** Pilipay 3:13

* **10:7:** 1 Kódin 9:6-14; 1 Tim 5:18

* **10:11:** Dpodo

ndiye pyu knî ye yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té. ¹³ Yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê, Mbetísaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî nî chópu, ngménê yi dono doongê kéé tumo. Yepê, Taiya p:aani dê Saidon tpémi yi ngópu yinté kópu ndîi w:aangmê d:uu ngê, ye k:omo tpile daa Nju tpémi, ngménê yi dono yilî lîmîlîmî ngê pî kéé tumo, yi mbodo dmi pêdê ny:ii ngópu, tpéé kópu myepî vyi ngópu. ¹⁴ Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngménê Kódasin p:aani dê Mbetísaida tpémi dnyinté daawa kpada té. ¹⁵ Yepê, Kîpêêniyêm tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngménê yi kpadakpada têdê wa lee dmi.

¹⁶ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pini n:ii ngê nmyi dnye dmi a nyémî ngê, daa nmyi mo nmyi dnye dmi ye nyémî ngê, a dnye myeye nyémî ngê. Yepê, N:ii ngê dpî mb:ii nmyo, daa nmyi mo dpî mb:ii nmyo, myoo mb:ii nê, daa a mo dpî mb:ii nê, n:ii ngê a dy:ââ noo, myoo mb:ii.

Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mêt miyó u ngwo mêtê diyé dniye

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mêt miyó mêtê diyé dniye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Dpodo têdê w:aa nm:uu pyw:âango. Kwo, Mi mbêmê daa mbii pyu yoo yi mo nmeen:aa pyipyi dé, n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, my:oo pyi too, yi kmêna y:e nmî ngm:ii kalê too. ¹⁸ Yesu ngê yepê, Nyââ, Lîmî u wuu ndîi ngê ntee a tóó, ngménê mêtada ya yédi, yinté tpile ngménî módu. Yepê, K:omo tpile dyámê mbêmê tpémi yi pwo Setan u pi ndîi ngê doo ya, ngménê ala ngwo da ghay, mbwôdo d:uu d:ii. * ¹⁹ Yepê, U ntââ ngê dî pyôdu nmyo, k:omo tpile mg:ee tpile pê yi vy:o anmyin:aa m:ii, ngménê kópu nmye daangmêwa pyôdu. Yepê, Setan ngê ló kópu nmye ngmadî d:uud:uu, wa dîpî. * ²⁰ Yepê, Ala kópu nangê vyi, W:aa dpo pyw:oo, pi knî y:e yi kmêna nmî ngm:ii kalê too, ngménê ala kópu dpî vyi yó, W:aa dpo pyw:oo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yoo kamî vy:o dê kaa nmo. *

Yesu ngê u Mi u ngwo doo chaa kîgha

Mátiyu 11:25-27; 13:16-17

²¹ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu a nt:ee ngê, w:aa a pyw:âango, u Mi ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó

* **10:18:** Njon 12:31; Tpyuu 12:8-9
4:3; Tpyuu 3:5; 20:12

* **10:19:** Mak 16:18 * **10:20:** Pilipay

dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nînê chaa kîgha ngi, mu kópu u dîy:o kópuni dyuu a ka nyinê kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîi knî y:oo dêpê w:ee tumo, ngménê yélini yi pi dmi daa ndîi, y:ooda w:ee t:oo. Kwo, Ñyóó ɿuw:o u pono nye vyápê. *

²² Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii n:aa tpapê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, M:aa lónté pini, a mo a lama a tóó. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kêmâ, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adî ya. *

²³ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, yi mo ye yepê, Kópuni nmeye mumu t:oo yi l:êê dîy:o, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. ²⁴ Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, king yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Nê u kópu yilî nmî ny:ee té, my:oo m:uu té, ngménê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee tumo, wunê a pw:oo dniye. *

Yesu pi ka vyuwo p:uu pi knî ye u ngwo doo mgongo

²⁵ Yélini y:oo Yesu dnye ng:aang:aa, yi vy:o dêêpî pyu ngmêdoo kwo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî dôó, wod:oo ghêêdî wo, Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê

pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ²⁶ Yesu ngê kwo, Nangê lónté? Kwo, Puku yedê angênté a tóó? ²⁷ Yi pini ngê Yesu ka kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nôdo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê ɿuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uu:d:uu dé. Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Ñyóó ɿuu ghi nôdo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nôdo yinté myechoo ya. * ²⁸ Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. Kwo, Yi kópu dê anyi d:uu:d:uu dê, ye ghê kamî u ngwo anyinê pyw:oo. *

²⁹ Pi yilî yi nuu ghi dmi yi dêêpî pyu nôdo dêpwo ya, wod:oo u yi u ngwo doo kwo, Yesu ngê ala kópu a ka vyi ngê, Daa pi yintómu yi nuu ghi dmi nôdo yichoo ya. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ka pôó wo, kwo, Ló yéli yi nuu ghi dmi a nôdo ngmadî ya? ³⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nju pi ngmê, Njedusalem a ndê wo, Njédikó doo lêpî. Maa p:uu kpáápi knî y:oo mgîmî ngópu, dnye vyee, u ndapî t:âmo ngópu, u kpídî mye t:âmo tumo, ntóó kéké ngópu, maa p:uu a kuwo ngópu, ngménê ghê tp:oo doo ya. ³¹ U kuwó dini ghi ngê kpêé iyiyé pyu ngmê ngê yi máádi a kwólu. Dini ghi n:ii ngê

* **10:21:** 1 Kódin 1:26-28

* **10:22:** Njon 3:35; 10:15

* **10:24:** 1 Pita 1:10

* **10:27:** Deut 6:5; Lev 19:18

* **10:28:** Lóma 10:5; Nkal 3:12

yi pini módu, daa ngópu, u kwo mî loo. ³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu ngmê ngê yi máádi myedê kwólu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi pini ntóó módu, myedaa ngópu, u kwo myimî loo. ³³ Kwo, U kuwó dini ghi ngê Samédiya pi ngmê ngê yi máádi até myeyedê kwólu. Kwo, K:omo tpile Samédiya tpémi nmyinê nmye yoo dono dé, ngménê yi Nju pi Samédiya pi ka ch:anê wo. ³⁴ Kwo, U kwo loo, yimo knî yi p:uu wain a pii ngê, olipi wulu myedê pii ngê, yimo kwéli dnye ya, kpídî pee ngê kwédi kê too, apê, Mb:aamb:aa ngê mê paa pyaa we. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pini ntóó chóó u ndonki pyipwo yó, p:aa ngmê nüwo. Kwo, Yi p:aani ngomo ngmêdoo kwo, maa p:uu n:ii knî ye mgidî dpîmo a ghayghay, yi dnyimo dpî. Kwo, Yi ngomo k:oo kee knopwo, Samédiya pi Nju pi ka y:i doo vyuwo. ³⁵ Kwo, Womumo mw:aandiye Samédiya pi ngê yi ngomo chóó ka ndapî miyó y:ângo, kwo, Ala pini ka chi vyuwo. Ndapî ntémwi p:uu anyi dyênê, amêma amênê wumo té. ³⁶ Yesu yi dêepî pyu ka póo wo, kwo, Kpaa pyu knî y:oo pini n:ii vya ngópu, u nuu ghi wu pini pyile knî yi vy:o n:uu nódo yó? ³⁷ Dêepî pyu ngê kwo, Pini n:ii ka ch:anê wo. Yesu ngê kwo, Yinté kópu vyîlo yichin:aa d:uud:uu.

Mata mbwémi Méli yi danêmbum
³⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii p:aani p:aani dnye lêpî, p:aa ngmê taa dniye. Yi p:aani pyââ mbwémi miyó doo ya, yi pi dê Mata mbwémi Méli. Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:i taa dniye, Mata ngê ménê dóó kalê too, yepê, Dîyo a ngomo k:oo nté dp:uu ma yó. ³⁹ Y:i taa dniye, mbwôdo yi yaa dniye, Yesu ngê yoo doo ndiye kîgha dé. Méli a loo, yu km:ee mî yaa wo, Yesu doon:aa ng:aang:aa. * ⁴⁰ Mata u nuw:o dono ngê pyodo, apê, Kî mâtâwe yi t:aa, lukwe dîy:o nté dyêédî ngmidi dnye chono, wod:oo Yesu ka kwo, Mâtâwe. Kwo, Nga d:oo ch:anê wo, a mo anî nté ch:eech:ee? Kwo, Méli daanyinê dy:ââ, daamî ngee nê? ⁴¹ Yesu ngê kwo, Mata. Kwo, Kidimê nod:enod:e. Kwo, Kópu yilî kidimê nuw:onuw:o. ⁴² Kwo, Kópu mu ngmidi u ntââ. Kwo, Méli u nuw:o kópuni p:uu a kwo, yi kópu yi mb:aamb:aa. Kwo, Yi kópu u kwo daanî kwódu. *

11

Yesu ngê kópuni vyu, nmî Mî ka ngêpê p:uu
Mátiyu 6:9-13; 7:7-11

¹ Wo ngmê ngê Yesu ghi ngmê até yedoo ngêpê. Dini ghi n:ii ngê u ngêpê a kélî ngê, p:uu ndiye pyu ngmê ngê kwo, Nmî Lémi, Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu yoo yi

* **10:39:** Njon 11:1-2; 12:2-3

* **10:42:** Mát 6:33; Njon 6:27

nuwo ngêpê ntee kwólu, kwo,
yinté nmî nuwo my:oo kwéli.
* 2 Yesu ngê yepê, Ala ngêpê
yidmyina a ng:éenî, apii
Munmîkó M:aa,
pi knî y:oo nténê dny:oo
châachââ ngi.

Nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii a
chépi.

3 Wonêwodiyédiyé u ntââ ntini
nmo cha a kuwo.

4 Pi knî yi dono kópu ntee nmî
kuwó nmî kéé too,
nmî dono kópu yinté ̄nguwó
myoo kéé té,

mêdaanyi nuw:onuw:o dé.

Nmî tókótókó ndîi têdê
nangê ñuw:o nmo.

5 Yesu ngê p:uu ndiyé
pyu knî ye mgongo ngmê
kwólu, yepê, Nmyi vy:o pini
ngmê, mgidî ñuknîñuknî p:uu
u mbwó ka wa lê, awo, A
mbwó, nté pee a ka ngma
a ki. 6 Kwowo, A pyipe ala
ngwo ngmêdê t:aa, nté a
ngópu daa tóó, ló ntini u
kwo ngmanî y:oo. 7 Yepê,
Yi pini ngê u mbwó ka ala
kópu wa vyi, awo, Ala dpî dye
ghi, nté a ka mêtakidimén:aa
dmyinê. Kwowo, Kené kînga
dp:o kuwo, nmî mupwoknî
aténgê dpí dpí dmi. Kwowo,
Daanê pyidu, myedaanî ngee
ngi. Kwowo, W:éenî wochi
t:aa. 8 Yepê, Komo tpile yi
pini daawa pyidu, u mbwó
ka nté daawa y:ee knomomê,
ngménê u mbwó ngê dyaa
u kwo wa chedê, mywene u
ngwo myedaadî kwo, ye wa
pyidu, u mbwó ngê tpileni
u yi adî kwo, u kwo wa

y:oo. * 9 Yepê, Kóponi u
l:êê dîy:o anmyi ngêpê, yi
kópu p:uu nmyi Mî ka dyaa
dmyinê chedêchedê. Yepê,
Kóponi u kwo anmyi dmyinê,
nmye wa a kê, kóponi anmyi
nmy:uu, anmyinê pyw:ee
ngmê, keñeni p:uu anmyin:aa
depedepe, nmye wa kpêmî. *
10 Yepê, Pini n:ii ngê u kwo
wa dmyinê, yi pini ka wa
y:oo, pini n:ii ngê adî nmy:uu,
wa a pyw:oo, pini n:ii adî
depedepe, kené u kwo wa
kpêmî. 11 Yepê, Nmyi vy:o pini
ngmê, tp:oo ngê te mbyuu u
kwo wa dmyinê, ye mt:enge
mbyuu u kwo daawa y:oo,
awêde wa pw:onu. 12 Yepê,
Myenté, tp:oo ngê kpéé w:uu
u kwo wa dmyinê, pêla ngê
mg:ee daawa ngî, u kwo
daawa y:oo, awêde wa kiyé.
13 Yepê, Komo tpile dono
nmyi ménê a tóó, ngménê
nmyi tp:ee dmââdîma ye tpile
mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê,
Pi ka vyuwo têdê nmyi Mî
ngê a t:ee kîgha nmyoo. Yepê,
Mbóó p:uu wunê tóó, dono
u ménê daa tóó. Yepê, N:ii
ngê u Ghê Dmi u kwo wa
dmyinê, daawa dóó, ndêndê
ngê u kwo wa a y:oo.

*Yesu u pyimo Setan u pi u
ngwo t:ee ngópu*

Mátiyu 12:22-30; Mak 3:20-27

14 Wo ngmê ngê Yesu ngê
pi ngmê pyi ngê. Yi pini ngê
u kmêna ngmêdoo kwo. Yi
kmêna ngê yi pini ló dini a
dyénê ngê, dnye dêpwo kîgha.

* 11:1: Luukî 5:33

* 11:8: Luukî 18:5

* 11:9: Njon 14:13-16

Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê a kuwo ngê, wod:oo yi pini modoo danêmbum. Pi knî yi mênê ghê ghipé wo, yi nyepênyepê u kópu ngê mye pyodo. ¹⁵ Ngménê woni knî y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ¹⁶ Woni knî y:oo Yesu dnya a tókótókó, kwo, Mumdoo Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹⁷ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilí Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóochóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóochóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê. ¹⁸ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. ¹⁹ Yepê, Nmye ngêni póó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu

ngmê, nmyewo, K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too. ²⁰ Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênenê n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kêmakêma chóó adî y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngî kaa nmyo.

²¹ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpí t:âmo té, u ngomo k:oo dpí km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mèdaanyimo ngî té, awêde u kaa taa ngê wa vya ngi. ²² Yepê, Ngménê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpí mgîmî, u kaa taa dpo ngî té, u ngomo k:oo dpí kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpí pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

²³ Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpí ngm:ii kalê té. *

Pika u kmêna u ngwo modo

* 11:22: Tpyuu 20:2 * 11:23: Luukí 9:50

*diyé**Mátiyu 12:43-45*

²⁴ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalê ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi yédi, u yââyââ têdê ka wumê vyuwo yédi, dpo, Y:i n:uu yââ. Yepê, U yââyââ têdê d:uuwodê pyw:ee knomomê, ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, y:i mînê diyédiyé.

²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó.

²⁶ Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya, n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wááli knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mèdaa yinté.*

Pyââ ngmê ngê Yesu ka kópuni vyu, u pye p:uu

²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo danêmbum, yi yéli yi vy:o pyââ ngmê Yesu ka dpodomby:e a mbwolo, kwo, Pyópuni ngê tpyé nyoo, u ngmo ngê myedê mbono nyoo, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya. ²⁸ Ngménê Yesu ngê kwo, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu adnyi nyêmî dé, amyidnyi chââchââ dé, vyilo yi yéli Chóó Lémi ngê wa ngee té, yi gha dmi d:ud:umbiy:e

mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi.

*Yesu Njóna p:uu u ngwo ye
doo danêmbum
Mátiyu 12:38-42*

²⁹ Dini ghi n:ii ngê pi yilî Yesu ka lee dniye, yepê, Lukwe dîy:o dnyinté a ka nmyinê kélímî té. Yepê, Nmyo yoo dono. Yepê, Lukwe dîy:o a ka dmye vyi ngmê, Mumdoo Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngménê dîyo kópu ndîî mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu dîyo a nga ngmêwa pyódu. ³⁰ Yepê, Ninipe tpémi y:oo ntee a w:ee ngópu, apê, Yâpwo Ndêndê ngê kî Njóna nmo yinê a dy:ââ ngê, yepê, yélini ala ngwo a pyede, ala kópu yinté myepêdê w:ee y:e, awo, Wu Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmo yinê a dy:ââ ngê. * ³¹⁻³² Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamye ndyîko nmyo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kéké tumo. Yepê, Komo tpile Njóna dyámê mbêmê pi, ngménê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe dîy:o a dnye

* **11:26:** Njon 5:14

* **11:30:** Njóna 3:4-10; 1 Kings 10:1-10

dp:ee nyêmî ngmê. Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa tpémi yi kwin ngê wamye ndyîko nmyo, mu kópu u dîy:o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêmê pi, ngménê Sipa tpémi yi kwin ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee chââchââ né.

*Lam ndêndê u danêmbum
Mátiyu 5:15; 6:22-23*

³³ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgidî dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, myedaawa a mgiye, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgidî wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwo dpo dpî kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yill u ngwo dpî m:uu ngmê. ³⁴ Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, N:ii ngê u ngwolo dé dé kuwo dé, doo mya noo, yi pini ngê u lam da mgiye, u kópu yill yintómu mgidîmgidî dé. Yepê, N:ii ngê u ngwolo dé dé pywálî dé, dé mya né, yi pini u lam ya nkwo d a kwo, u kópu yill yintómu lam wo a pyede. ³⁵ Yepê, Nmyi ngwolo dmi pywálî tóó, nmyi lam kîdmyinêngê mgiye t:oo. ³⁶ Yepê, N:ii ngê u lam d:uuwodê mgiye, u kópu mgidî vy:o d:uungmêdpî ngmo, mu dini ghi ngê yi pini

ngê Chóó Lémi u lam wo kópu yill yintómu wa m:uu té.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi pi dmi u ngwo a ghîpî ngê

Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40

³⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye danêmbum a kêlî ngê, Pádisi ngmê ngê u ngomo k:oo kmaapî têdê nûwo. ³⁸ Yesu ngê kóó dê mwiyé daa ghêê doo, kmaapî têdê u ngwo yaa wo. Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módu, ghê u ménê ghipé wo, apê, Kí pini ngê lukwe dîy:o nmî dêêpî kópu doo châpu ngê, kmaapî têdê módo dê yââ, kóó dê doo ghêê doo. *

³⁹ Ngménê nmî Lémi ngê kwo, Nmyo Pádisi yoo nmyi d:ââ pîléti yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe dîy:o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngménê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapî u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé. ⁴⁰ Yepê, Nuw:o nmyi ménê daa tóó. Yepê, N:ii ngê nmyi too pee l:âmo too, nmyi gha dmi yinê mye l:âmo too. Yepê, Lukwe dîy:o too pee u kópu dé nmyinê nmye ndiî kópu dé, gha u kópu dé nmyinê nmye têdê kópu dé. ⁴¹ Yepê, Nmyi kêê yedê tpileni a pyede, ngópuch:anê knî ye dmyinê yémî dé, yed:oo nmyi gha k:oo tupwó mèdaadî ya, nmyi too pee p:uu tupwó myedaadî ya.

* **11:38:** Mát 15:2

⁴² Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu a vyu, yepê, Ntini n:ii pi ngê yâpwo têdê dpo ñuw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye dpî y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dp:ee chââchââ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:êmî ngópu, ngmânê myenmyinê kpââ ngópu, Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntêne nmye yémî ngópu. Yepê, Yi kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu, lukwe dîy:o têdê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Lukwe dîy:o pi knî ye dp:ee vyuwo nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vyuwo nyédi, lukwe dîy:o nmyi nôdo Chóó Lémi u nuu ghi daa tóó. Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Têdê kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndîi kópu têdê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Têdê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé.

⁴³ Yepê, Pádisi yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Ngêpê ngomo k:oo nmyi chóó kada nmyimo yâyââ nyédi, u yi nmye a kwo yédi, Pi knî y:oo naa têdê mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ nmo. ⁴⁴ Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Kwodombe mbwee maa p:uu ngma ya yédi, n:ii u lama daa ya yédi, kpî knî yi pwo a m:ii yédi. Yepê, Yi kpî ntee dé, nmyo

yinté yéli, pi knî yi lama daa ya yédi, tupwó ndîi nmyi gha vy:o a tóó.

⁴⁵ Dêêpî pyu ngmê ngê Yesu ka kwo, Ye kópu kîchi vyi té, nmî pi dmi myeche ghîpî. ⁴⁶ Yesu ngê kwo, Dêêpî pyu yoo, myedmyinê nkîngê. Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmânê nmyi chóó yilî ngê nmyi pyódu ngópu, pi knî ye dpodo ndîi ngê nmyi pyódu tumo, yi dpodo têdê d:ud:umbiy:e dp:ee ngêêpî tumo. ⁴⁷ Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmânê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Ngmânê nmyi chóó nmyi kn:ââ knî y:oo y:oo a vya tumo. ⁴⁸ Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo mwâ a vya tumo, nmyinê nmye gha kópu yi d:uu ngópu, mu kópu u dîy:o y:oo a vya tumo, yi pwopwo u mti dmi u nkwo nmyi t:ee tumo. ⁴⁹ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê ala gha kópu a vyu, apê. Ala yéli ye a komo kapî pyu yoo a dyépi yoo wanê dy:ââ té, ngmânê ala yéli y:oo wa mb:ii t:oo, woni wa kpaka t:oo, woni amye vya t:oo.

⁵⁰⁻⁵¹ Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnya a vyee dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, Kéén ngê Epel mwâ a vyâ, nkoo nmo, a vyee u

yi nmye mye kwo. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnyinté a mya tumo, Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo kpada too. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Sekîdaiya Chóó Lémi u ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo tumo, yi tpile yilî mye t:âmo tumo, ngménê yi p:aa dêpê pw:oo ngópu. Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vya knomomê, ye Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikî dmi nmyi pwo wa ghay. *

⁵² Yepê, Dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, N:ii u lama puku kpââ a tóó, yi pini ngê u ntââ Chóó Lémi puku yedê wa a pyw:oo. Yepê, Yi puku dmi ngomo ntee tpile, u kii nmyi ngópu a tóó, ngménê pi knî ye yi ngomo dp:ee kpêmîkpêmî ngmê. Yepê, Nmyi chóó yi ngomo k:oo dp:ee koko nyédi, n:ii ngê u yi a kwo, dpo, Yi ngomo u ménê nî kee, u maa u kwo nmye nkokonkoko ngópu.

⁵³ Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, Yesu ka d:ud:umbiy:e nod:e dniye, Yesu ngê yi p:aani pee u ngwo a kuwo

ngê. U kuwó dini ghi ngê dpodomby:e dnya a tókótókó, kópu yilî yi p:uu u kwo dnye pôó. ⁵⁴ U yi y:e doo kwo, Yesu nmî dóó, kn:aadi te kópu ngmê vyi ngê, u ngwo p:oo ndyîko.

12

*Yesu pi dódó p:uu u ngwo
doo danêmbum*
Mátiyu 10:26-27

¹ Pi yilî tp:oo témi tap Yesu ka lee dniye, u kwo dnye kadakada. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pádisi yoo yi nj:ii ngê kêé nangê t:oo. Yepê, Pi dódó pyu yoo, kópuni a tpapê tumo, daa d:uud:uu tumo. Yepê, K:omo tpile pi dódó daa ndîî nmyi vy:o adî ya, ngménê d:ud:umbiy:e wa dyênenê nmyo. ² Yepê, Tumu kópu yintómu dîyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálî dmi. ³ Yepê, Tumu kópuni mgîdî vy:o anmyi vyi t:oo, w:êêní wa ny:ee t:oo. Yepê, Tumu kópuni d:omo yu kn:ââ u ménê kwayı ngê anmyi vyi t:oo, dîyo naa têdê tââ wa kaa dmi.

*Yesu pi ka nkîngê p:uu u
ngwo ye doo danêmbum*
Mátiyu 10:28-33; 12:32;
10:19-20

⁴ Yesu ngê yepê, A pyipe yoo, pi knî ye namê nkîngê. Yepê, A l:êê dîy:o wa vya nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, kópu nmye daamuwa d:uu ngmê. ⁵ Yepê, Ye anmyi

* **11:50-51:** Gen 4:8; 2 Chr 24:20-21

nkîngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kéké nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyilo, u kwo yidmyinê nkîngê.

⁶ Yepê, Kópuni dî vyi, nmye ménî tpapê, Pi knî ye namê nkîngê. Yepê, Mtyîmwe daa ndîi nméni tp:oo, knî ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngménê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi. ⁷ Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee mtyîmwe ntee yéli, dnyinté nmye dêdê vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkîngê.

⁸ Yepê, Pini n:ii ngê pi knî ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel knî yi ngîma yi pini u nkwo daanîmo wópu, a kéké k:oo wan:uu kââ. ⁹ Yepê, N:ii ngê pi knî yi ngîma wa a wópu nê, yewo, Ye pini daa Chóó Lémi u Pi Ndêndê, p:uu dînê dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel knî yi ngîma yi pini u nkwo wanîmo wópu, a kéké k:oo daan:uu kââ. ¹⁰ Yepê, Pini n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adî peede tpapê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kéké

knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kéké, mèdaawa a ngî, ngménê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adî peede tpapê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yîlî u kuwó daawa kéké té.

¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngépê ngomo y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kada pini knî y:oo ó king knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi kópu knî ye nuw:o ngê kéké nangê t:oo. ¹² Yepê, Kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o nédê mwiyé ada a t:emî dé.

Yesu kmungo pyu yoo yi p:uu u ngwo doo mgongo

¹³ Yesu yélini ye doo danêmbum, yi vy:o pi ngmê ngê kwo, Mââwe. Kwo, M:aa dini ghi n:ii ngê pwene, a mbwó ngê tpile yintómu u mo a ngî too. Kwo, U kwo vyi ngi, Knî a ka ngma a kê ngê.

¹⁴ Yesu ngê kwo, Kî pini. Kwo, N:uu ngê nmyi kóté kîgha pyu ngê pyôdu noo. ¹⁵ Pi knî ye yepê, Kmungo pyu yoo yi n:ii ngê kéké u ngwo nangê t:oo, mu kópu u dîy:o pi u ghê ndêndê daa tpile knî yi p:uu a tóó. *

¹⁶ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, ndapî u ngópu dêpwo ghêdê, tpile u ngópu myedêpwo ghêdê. *

¹⁷ Yepê, Chóó u nuw:o k:oo apê, Pudumakó w:uu

* **12:15:** 1 Tim 6:9-10 * **12:16:** 1 Tim 6:17

ngmén:aa kaakaa, ndapí ndíi u ngwo waní kménê.¹⁸ Apê, A stówa my:oon:aa pyidupyidu, a ndapí d:ud:umbiy:e ndíi ngê u ngwo wa pyódu.¹⁹ Apê, U kuwó dini ghi ngê a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, anê, Nê pi ngmê, tpile ka mèdînê nuw:o, m:ââ yilí yi k:oo anî lîme, anî kmaapî, daanî dpodo, d:ud:umbiy:e anî gha vyîlê.^{*}²⁰ Yesu ngê yepê, Ngménê Chóó Lémi ngê kwowo, Modo podo. Nyi mtíkó pyu ndíi. Awêde mgídî vy:o nye pwopwo, n̄mile yintómu n:uu ngê wa ghay dmi.²¹ Yesu ngê yepê, N:ii ndapí mu ngmidi p:uu adí nuw:o, Chóó Lémi p:uu daadí nuw:o, yi pini yinté pini ngê wa pyódu, mbodo podo.

Tpile p:uu nuw:o u danémbum
Mátiyu 6:25-34

²² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pípí ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kíngî pyódu, kpídîni nmye t:emî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekíngî pyódu.²³ Yepê, Nté kpídî daa ndíi kópu dê, nmyi ghê dmi yi ndíi kópu.²⁴ Yepê, Nmê knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee ngmê, p:o d:uuwodê n̄uw:o ngmê, ngomo k:oo d:uwumê yé ngmê. Yepê, Kéle, Chóó Lémi ngê yinê dpo mbono té. Yepê,

Dp:ee n̄mê ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono nmyo.^{*}²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê adí pyodopyodo, ngménê doo u ntââ nmyi ya daadíi ngê daanmya a pyépi.²⁶ Yepê, Yi kópu nmye doo u ntââ, lukwe dîy:o kn:aa kópu knî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê a pyede.²⁷ Yepê, Yinénê knî yi p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpídî p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi. Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapí ndíi, u kpídî mb:aa dé, ngménê yinénê knî y:oo Solomon u kpídî mèdê ch:ii tumo.^{*}²⁸ Yepê, K:omo tpile chii ménê yi awêde a kwo, mââ m:ii ndê ngê dpí ma, ngménê Chóó Lémi ngê nénê yinkwodo dpí kââ, kpile ye yinê wunê yémî. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamye kpílê nmyo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté u kwo nmye kélímî té.²⁹ Yepê, Nté mbwaa yi pyw:émî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kíngî ya.³⁰ Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kélímî nyédi, vyîlo yi kópu knî yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mí u lama ka tóó, yi tpile daadnyi ya knomomê, ye nmyi ya dono ngê wa pyódu.³¹ Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo ndíi kópu ngê nmye choo ya, yi tpile dé nmye u

* **12:19:** Njems 4:13-15 * **12:24:** Psalm 147:9; Luukí 12:7 * **12:27:** 1 Kings 10:23-25

ngwo wa a kē té. ³² Yepê, K:omo tpile dp:ee yoo ndii, ngménê pi knî ye nkîngê ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi Mî ngê u yoo chóó adî y:enê, yi yéli yi kada pini knî y:oo wa pyódu nmyo. *

*Daa tpile ndapî yi p:uu
nuw:o u danêmbum
Mátiyu 6:19-21*

33-34 Yesu ngê yepê, Pini n:ii u ngópu ndapî a tóó, dyámê mbêmê, wonêwodiyédiyé a nuw:onuw:o ngê, dpo, L:âmo mokîdangê ngee ó pi ngê kîngî t:âmo. Yepê, U kpîdî mb:aa knî yi p:uu mye nuw:o yédi, dpo, Tpile we ngê kîngî dyênê té. Yepê, Nmyi tpile yilî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê nmye kîngî pyaa dmi, nmyi ndapî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyódu. Yepê, Nmyi tpile yilî kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adî kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kîngî kwo, ngménê mbóó p:uu choo kwo. Yepê, Nmyi tpile yilî pi knî ye dpî y:ee tóó, nmye wa pwila t:oo, yi ndapî dpo ngî yó, ngópuch:anê knî ye dpî y:ee yó. Yepê, Yi ndapî Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa ngê nmye amîmê wumo. Yepê, Doo u ntââ yi yáni mb:aa kpáápi knî y:oo daawa t:âmo ngmê, tpile we knî y:oo myedaawa dyênê ngmê.

* 12:32: Luukí 22:29-30 * 12:35:

* 12:39: Mát 24:43-44; 1 Tes 5:2

*Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî
ye kópuni vyu, u t:âât:ââ p:uu*

35 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólú, yepê, A kuwó mgidî wa a ghay, ngménê dpî ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê, nmyi dpodo u kpîdî dmi nmyi mbwo kîdmyenêngê ngee t:oo, nmyi lam dmi kîngî pw:oo dmi, dny:oo pîpî. * 36 Yepê, Lémi knî y:oo yi dpodo pyu yoo wunê kuwokuwo tumo, yedpo, Dmyinê t:âât:ââ nmo, kîd:oongê dpî dmi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi yoo dpo diyé dmi, kené p:uu wunê depedepe nyédi, yi dpodo pyu knî y:oo kené ye dpî kpémî t:oo, yi lémi yoo yi nté dpo têêdî ngmê. 37-38 Yepê, Yi lémi ngmê ngê mgî wa a pwaa knomomê, mgidî nuknînuknî p:uu wamî t:aa, u dpodo pyu knî yi p:uu ada a nuw:o, awo, A dpî té, ó a t:âât:ââ nê? Yepê, N:ii u dpodo pyu yoo daadnyi dpî, yi kada pini adnyi t:âât:ââ, yi pini u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile u dpodo pyu yoo, ngménê chóó u nté wa a têêdî, ye wa y:oo. Yepê, Wamye chaa kalê té, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wamye pyaa dmi.

39 Yi kópu p:uu Yesu ye myedoo mgongo, yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama daa tóó wéni n:ii ngê kpáápi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni

nmyi lama adî ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalê ngmê. * ⁴⁰ Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóó Lémi u Pi Ndêndê daawa t:aa, yepê, vyîlo yi dini ghi ngê wanê t:aa.

Yesu chóó u yoo yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:45-51

⁴¹ Pita Yesu ka poó wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Ye mgongo nmî mo nmo chi kwolo, ó pi yintómu knî yi k:ii? ⁴² Nmî Lémi ngê yepê, A yoo yi kada pini ngê wanmyi pyaa dmi. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi ngmê wa ngmidi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a châpwo, yi nté ndapî ye chi yémî dê. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadîi y:i adîn:aa ya. Yepê, Pini n:ii wa ngmidi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîi ngê adî ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adî dpodo? ⁴³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé, tpile yilî yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ⁴⁴ dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilî yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu. * ⁴⁵ Yepê,

Ngménê yi lémi ghélî daawa taa knomomê, dpodo pyu knî yi kada pini alanté adî nuw:o, awo, Nmî lémi kême amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, adî nuknweñuknwe, mbwaa adî ndanî, u ngwo adî ghétighéti, dpodo pyu dpodo módo yoo adî kpakakpaka dé, ⁴⁶ ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté daawa kpada, kuwa yéli yi vy:o wa kââ.

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Dpodo pyu n:ii u lama u lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo yédi, ngménê a mgeemgee yédi, u dpodo daawa dóo knomomê, ye u lémi ngê yi pini dpodomby:e wa kpada. * ⁴⁸ Yepê, Ngménê n:ii u lama dnyinté a ya yédi, ngmêdpî kn:aadi, u lémi ngê dpodomby:e d:udpî kpada. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu dnyinté a kwo, dnyinté adî châachââ. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo châachââ.

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum

Mátiyu 10:34-36

⁴⁹ Yesu ngê yepê, M:aa u yâpwo têdê chââ ntee tpile ngê dê pyódu, nté woo kapî y:i doo u ntââ. Yepê, Ala kópu u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yi chéli nîmo vyuwó. Yepê,

* 12:44: Mát 25:19-23

* 12:47: Njems 4:17

U ya a nga a kwo, Yi chéli d:ââ nîmo vyuwó. ⁵⁰ Yepê, Daa kêmakêma dono u ménê anînê wupwo, yi dono p:uu nuw:o ngé dê dyênê nê, u dî yi p:eeni kópu a nga wa pyôdu. ⁵¹ Yesu ye pôo wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kââdikââdî u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo, apii? Yepê, Ngménê kêle, daa yoo kââdikââdî u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê. ⁵² Yepê, Yoo chámêchámê kn:ââ wunê kîdî chaa, dye ghi yintómu a l:êê dîy:o yoo adnyi numo chámêchámê. Yepê Pi mupwoknî limi knî kwéli adnyi ya, a l:êê dîy:o wanîmo chámê té, pyile miyó dê yi p:uu adî d:uu, miyó myenté pyile knî yi p:uu adî d:uu. ⁵³ Yepê, Yi pini mupwo noko dnyinté adpî ya, u kpâm tp:oo módó k:ii noko dnyinté adpî ya, u n:ââ k:ii noko dnyinté amyidu ya.

Yesu ngê pi knî ye u ngwo vyu, yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê

Mátiyu 16:2-3

⁵⁴ Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Dini ghi n:ii ngê nkalî nmye mumu ngópu, nye, Daa kêmakêma tpii wunê ghayghay, yepê, yed:oo tpii dpo ghay. ⁵⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê mgîdî vy:o pudu yilî a kwo yédi, nye, Mââ kââdî y:ay:a wa pwiyé, yepê, yed:oo womumo kââdî y:ay:a dpî pwiyé. ⁵⁶ Yepê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo,

ngménê kópuni n:aa d:uud:uu too, lukwe dîy:o dênyinê wopwe t:oo. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê.

Yesu yoo yi kóté kîgha p:uu u ngwo doo danê
Mátiyu 5:25-26

⁵⁷ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmyi nuw:o kwolo ngmê dé. ⁵⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adî kwo, Nî kóté kalê nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté têdê adî néne nmyo, yi kópu maa p:uu d:ââ dpîl:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngîma mèdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mèdaamî km:êê nmyo. ⁵⁹ Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, yi anmyin:aa ya, u dî nmyi dono ntênenê wanmyi pwila t:oo. Yepê, Daa kêmakêma kóté têdê n:aa néne nmyo, nmyi kópu dmi d:ââ l:âmo tóó.

13

Dono kuwokuwo u danêmbum

¹ Yi dini ghi ngê pi knî ngmê ta, Yesu ka mdoo a nûwo ngópu, kwo, Nkálili pi knî ngmê y:oo Chóó Lémi ka kpêê dnye iyiyé, kwo, Lómalede knî y:oo kî vya tumo. ² Yesu ye pôo wo, yepê, Lukwe dîy:o yinté pw:oo dniye? Yepê, Yélini pw:oo dniye, nmyinê nmye yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi, apii? ³ Yepê, Kêle, yinté daa tóó. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye yi yéli ntee pw:oo dniye, yinté am:ii pw:oo dmi. ⁴ Yepê,

Dini ghi n:ii ngê ngomo daadîi pwaa wo, Sailówam, pi y:a mêt wááli vyâ, yepê, lukwe, yi yéli yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi? ⁵ Yepê, Kêle. Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, nmyi dono yilî daanmyinê kuwo knomomê, ye yi yéli yi nt:anê wanmyi yaa dmi, wam:ii pw:oo dmi.

Yesu Nju tpémi yi p:uu u ngwo doo mgongo

⁶ Yesu ngê Nju tpémi ye mgongo ngmê kwólú, yepê, Lémi ngmê, u kuwe kn:ââ ngmêdoo kwo. Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Kuwe kîgha ngménâ ma, ngménê dêpê pyw:ângô, * ⁷ wod:oo u dpodo pyu ka kwo, M:ââ pyile kí yini kîgha d:oongmê ndîi, kwo, kp:anê ngi, daadî kwo. * ⁸ Yepê, Ngménê yi dpodo pyu ngê kwo, A lémi, ghélî nangê kpono, m:ââ mu ngmidi u kwo yéni. Kwo, Têpê ngê ménâ wuwó, tpile tp:oo knî yi kn:êê u ménê n:aa yiyé. * ⁹ Kwo, Kí m:aani ngê nt:u nkwo doo daawa kaa knomomê, ye u ngwo dpî kp:anê ngi.

Yesu ngê duwoduwo módo u ngwo pyi ngê

¹⁰ Líme wo ngmê ngê Yesu ngêpê ngomo k:oo doo dêpî.

* ¹¹ Pyââ y:i ngmêdoo ya, kménâ u ngwo ngmêdoo kwo, yi pyópu duwoduwo kwólú, m:ââ y:a mêt wááli yinté doo m:i, nténê paa doo u ntââ ngê

u kwo dpîmo ya. ¹² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê módu, kwo, A pwiyé, wod:oo Yesu ka loo. Kwo, A ch:am. Kwo, Kópuni ngê dyénê nyoo, dî chedê. ¹³ Wod:oo Yesu ngê kóó dê kpadama yé doo, kwo, Mbwó a pyidu ngi. Yi ngwo yi pyópu ngê mbwó yedê pyidu ngê, Chóó Lémi doo chaa kîgha. ¹⁴ Yi ngêpê ngomo u kada pini nod:e wo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê líme wo ngê yi pyópu pyi ngê, wod:oo pi knî ye yepê, Wo wéni dpodo u wo, yi wéni knî y:oo nmyi pyipyi u l:êê dîy:o dmyina a lêpî, ngménê daa líme wo ngê. ¹⁵⁻¹⁶ Yesu ngê yi pini ka kwo, Nmyo k:omodanê pyu yoo, kópuni nmye tpapê tumo, yi kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Setan ngê ala pyópu ló dini a kudu ngê, m:ââ y:a mêt wááli doo duwoduwo. Kwo, Líme wo ngê yi yedê dî pywálî, nmyinê nmye dono kópu yidî d:uu, ngménê yinté kópu kîmy:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Líme wo ngê nmyi hósi ndonki knî yi yedê kínmye pywálîpywálî tumo, mbwaa paa nmye néne tumo, mbwaa y:i dp:uu nda ngmê. Kwo, Daa hósi ntee tpile yidî pywálî, ala líme wo ngê. Kwo, Epílaham u tii nédê pyópu ngmê yidî pywálî.

* ¹⁷ Yélini Yesu p:uu dnye d:uu, yi kópu u mywene ye ghê wo, wo yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî nuu u kópu ye d:uud:uu

* **13:6:** Mát 21:19; Mak 11:13

* **13:7:** Luukí 3:9

* **13:8:** 2 Pita 3:9,15

* **13:10:** Luukí 6:1-11; Njon 5:16; Ex 20:9-10

* **13:15-16:** Luukí 14:1-6

too. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o dnye chaa kîgha.

Kwee u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:31-32; Mak 4:30-

32

¹⁸ Yesu ye pôo wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lóngte wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lóngte anî mgongo? ¹⁹ Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilî ngê amî pyôdu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîi ngê wunê kwo yédi, ngménê dini ghi n:ii ngê yi nkwo do dpi kee, dpi tîpítîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

Yis u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:33

²⁰ Myombó Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u yoo kaakaa p:uu lóngte anî mgongo. ²¹ Yepê, Alanté. Yepê, Mbîdédi nk:êenî têdê pyââ ngê yis knî tp:oo dpo ngî, k:omo tpile kpo ndîi u ménê dpi yé, ngménê u kuwó dini ghi ngê kpo yintómu dpi mbó.

Kené kwólu puu têdê u
danêmbum

Mátiyu 7:13-14,21-23

²² U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu p:aani p:aani yoo doo ndiye kîgha dé. ²³ Pi ngmê Yesu ka pôo wo, kwo, Nmî lémi, pi yilî Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê, ó daa yilî? ²⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi keñeni t:âmo wunê tóó, yi kené kwólu puu daa ndîi. Yepê, Yi kené t:âmo koko, ndîi kópu ngê

nmye choo ya, dpodombiy:e ghê dmyeno, yi kené t:âmo paa kee dmyeno. Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, pi yilî y:oo u yi y:e wadî kwo, awo, Yi kené t:âmo nm:uu kee dmi, ngménê wa dêê dmi.

* ²⁵ Yepê, Ngomo chóó wa gh:êêdê, kené nmye wa a kuwo. Yepê, Kuwa anmya a kwo, kené p:uu anmya a depedepe, kwonye, Nmî Lémi, kené nmo a kpêmî ngi. Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi, a lama myedaa tóó. ²⁶ Kwonye, Ng:ii kînmee a yakmaapî, nmî p:o kînyoo a ndiye kîgha nmo.

²⁷ Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi a lama myedaa tóó. Nmyewo, A nkîgh:ê a y:ee dmyeno, nmyi l:êê ghi dmi dono dé. ²⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Epîlaham mupwo káami, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi kóó k:oo wanmyi m:uu t:oo, ngménê kuwa anmyi kwo, yi ngwo tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, anmyi mbê, anmyi nod:enod:e, nmyi kpéngi ti dmi kelekele adnyi paa.

²⁹ Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo am:ii m:uu t:oo, anye, Nipi ka yakmaapî té.

³⁰ Yepê, Yi ngwo kada yéli mî kuwó, kuwó yéli mî kada.

Pádisi knî y:oo k:omo ngê
Yesu ka mbwó u ngwo yé
ngópu

Mátiyu 23:37-39

* 13:24: Pilipay 3:12-14

* 13:28: Mát 8:11-12

* 13:29: Luukí 14:15

31 Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili Wee u kwo modoo ya, ghélî dêpê kuwo ngê, Pádisi knî u kwo ngmê loo, kwo, Kn:aa chi lêpî, king Antipas Helodi u wee a kuwo ngi, u yi u ngwo a kwo, Nyi nî vy:a.
 32 Yesu ngê yepê, Ye pini chii w:ââ ntee pini, ala kópu u kwo nyi vyi yó, kwipi, Nê ngê yoo yi kmêna ka ngm:ii kîgha té, myeka pi pyipyi, mâtâ m:ii kélê u dpodo wa chedê, kada u ngwo wa a y:oo. 33 Yepê, Doo u ntââ al:ii daanî ya. Yepê, Mâtâ m:ii kélê Nkálili Wee anê kuwo, Njedusalem anî lê. Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê Njedusalem a ngmidi ngê, u nuu u p:aa ngê pyôdu ngê, ngménê yi p:aani tpémi y:oo u komo kapî pyu yoo y:oodnyimo a vyee dé. Yepê, Chóó Lémi u komo wodînî kapî, ye al:ii pîdmyi vyâ nê.

34 Yi Pádisi knî ye yepê, Ee Njedusalem tpémi, nmye vyuwo pyu lukwe dîy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo chêêpî ngê nmyi vyâ tumo. Yepê, Kêmkêm ngê tp:oo w:uu nûupee dê yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ng:êêntómu nê, Yinté nî w:êê nmyo, ngménê a wépi nmyi pwaa ngópu. 35 Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyinê kuwo, mèdaamunmyi m:uu nê, u dî wéni n:ii ngê anmyi vyi ngmê,

anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêmê a m:ii, Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

14

Yesu mgî k:oo ghayghay p:uu u ngwo ye doo danê

¹ Lîme wo ngmê ngê Pádisi yoo yi kada pini ngmê u ngomo k:oo Yesu doon:aa kmaapî. Yélini y:i dnye ya yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo. ² Pi ngmê, kóó kpâlî mbó ngmê dé, Yesu ka loo, ³ wod:oo Yesu dêêpî pyu knî ye Pádisi knî ye pôó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu angénté a kwo? Yepê, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? ⁴ Ngménê u pôó u kwo daa vyâ ngópu, kópu u kwo myedaa vyi ngópu. Wod:oo Yesu ngê yi pini pyi ngê, p:o mêt dy:ââ ngê. ⁵ Wod:oo ye mêt pôó wo, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo lîme wo ngê mgî k:oo wa ghîi knomomê, doo u ntââ chóó mèdaawa a kee, yepê, lukwe, lîme wo u l:êê dîy:o u mî ngê yi tpémi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pêêdî. Yepê, K:omo tpile daa tp:oo yedê ghîi, ngménê u pudumakó ayedê ghîi, k:omo tpile lîme wo, wamyedê pêêdî. Yepê, Daa pudumakó ntee tpile yidî pyi, ngménê pi yidî pyi. ⁶ Yesu ka u kópu daangmê vyâ ngópu, dêê dniye.

Yesu kada yââyââ p:uu u ngwo ye doo mgongo

⁷ Dini ghi n:ii ngê kmaapî têdê dnye koko, kada pini yoo yââyââ têdê mb:aa mî yaa dniye. Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ^{* 8} Dini ghi n:ii ngê pi ngmê ngê kmaapî têdê aménê dóó kalê nmyo, yââyââ têdê mb:aa ghélî k:ii kada nangmén:aa yââ. Yepê, Nmyi lama daadî ya, yi pini ngê kada pini ndîî ngmêdumu dóó kwolo. ⁹ Yepê, Yi pini ngê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, Ghélî k:ii kada pini u ya têdê dmyen:aa yaa dmi, nmyewo, mwada y:i nyinê yaa dmyeno, kada pini yoo al:ii a yââyââ té. Yepê, Mywene nmye wa ghê, pi kamî yoo yi vy:o anmy:uu yaa dmi. ¹⁰ Yepê, Yélini yi pi dmi têdê, yi vy:o p:ee dmyina a yââyââ, naa chóó ngê ala kópu chóó nmye choo a tpapê, A léma, a pwiyé dmyeno, léma yi vy:o myanyi yaa dmyeno. Yepê, Pi knî yi ngîma nmyi pi dmi ndîî ngê u ngwo wa pyódu. ¹¹ Yepê, N:ii ngê u pi chóó a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi têdê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîî ngê wa pyódu.

^{*} ¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê ngomo chóó ka kwo, Dini ghi n:ii ngê nté nyimo l:âmol:âmo knomomê, myipe yoo, mwó yoo, ñêni yoo, ndáápi ndîî yoo nama a dóó kîgha dé, mu kópu u dîy:o dîyo yi kmaapî têdê kmaapî

têdê u nkwo adnya a dóó kîgha ngi, yi ntini u ngwo moo ngomontaa ngmê. ^{*} ¹³ Kwo, Ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolo kopwe dé p:ee yicha a dóó kîgha dé. ¹⁴ Kwo, Komo tpile doo u ntââ dé, yi ntini daawa ngomontaa ngmê, ngménê Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê yoo mb:aa kpêénî wa a pyidu té, wamyedê pyidu ngi, ya mb:aa u ngwo wanyimu pyw:oo.

Yesu Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîî p:uu u ngwo ye doo mgongo

Mátiyu 22:1-10

¹⁵ Yélini y:i dnye kmaapî, yi vy:o pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Dyámê mbêmê nipi kmaapî daa ndîî kópu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kmaapî têdê kóó k:oo wa a dóó kalê nmo, yi ngwo w:aa d:ud:umbiy:e wanmîmo pyw:oo, apii. ^{*} ¹⁶ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê ngê kmaapî ndîî u l:êê dîy:o wo ngmê ngmidi ngê, pi yilî mînê dóó kwólu, yepê, a kmaapî têdê dp:uu taa dmyeno. ¹⁷ Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:ii ngê dyimê wo, u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, Yoo a pwiyé we, ala kópu ye nyi vyi, Tpile yilî yintómu machedê, kmaapî ala. ¹⁸ Yepê, Wod:oo yi pini ye loo, u lémi u kópu ye doon:aa tpapê, ngménê u kwo nganê mbê dniye. Yepê, Pi ngmê ngê kwo, Doo

^{*} **14:7:** Mát 23:2-3,6 ^{*} **14:11:** Luukí 18:9-14 ^{*} **14:12:** Luukí 6:32-35

^{*} **14:15:** Luukí 13:29; Tpyuu 19:9

u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, A yâpwo têdê kamî kwéli adî ya, yi ghi nîmo momu. ¹⁹ Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Pudumakó y:a dî pwila, p:o nînê néne té. ²⁰ Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Ala ngwo até dî yéé. * ²¹ Yepê, Yi dpodo pyu u lémi ka mêm diyé wo, yi kópu yilî u kwo mînê nté ngê, wod:oo yi lémi d:ud:umbiy:e nod:e wo, apê, A wépi lukwe dîy:o da pwaa ngmê. Yepê, U dpodo pyu ka kwo, P:aani pee p:aani pee chi lêpî, ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolokopwe dé a níuw:o té. ²² Yepê, Wod:oo loo, yi ngópuch:anê yoo a níuw:o too, u lémi u ngomo k:oo km:êê too, u kuwó dini ghi ngê u lémi ka kwo, Pi knî m:uu yi p:aa dmi ka tóó. ²³ Yepê, Wod:oo yi lémi ngê kwo, Kn:aa p:aani tpémi al:ii myedê níuw:o té, a ngomo pêdê nt:ee y:e. ²⁴ Kwo, Yélini mwiyé nê dóó kalê too, a nté pee tp:oo daangmêwa ma ngmê.

Mwiyé nuw:o u dyimê py-wuu dê

Mátiyu 10:37-38

²⁵ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê kada a y:ângo, doo paa, maa p:uu pi yilî knî y:oo dnye yâmuyâmu, wod:oo ye diyé wo, * ²⁶ yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u l:êê dîy:o, u pye mî, u kpâm ghee knî, u tîdê

mbwó yoo u mbodo kn:ââ vyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalî. Yepê, Myenté, n:ii ngê chôó u nuu u kópu dé u mbodo kn:ââ vyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu myedaawa kaalî. ²⁷ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Mu dini ghi ngê pi dono knî y:oo a yoo vy:o yéli adnyin:aa kpakakpaka dé, woni amyimî via t:oo. Yepê, N:ii ngê a l:êê dîy:o dono daawa a vy:u, a l:êê dîy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. * ²⁸ Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o, anmya a yâmuyâmu nê, ó daanmya a yâmuyâmu nê. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nkéli ndîi ngménî pwila, lémi ngê u ngwo nî pyódu, yepê, yi pini ngê chôó u ndapî mb:aamb:aa ngê mwiyé dpo kp:aa ngê, mu kópu u dîy:o nkéli nuknî a tóó. ²⁹ Yepê, Chôó u ndapî mwiyé dnyinté wa a kp:aa knomomê, u ndapî doo u ntââ ngê wa pyódu, u nêni knî ye amêdîn:aa nkêpê. Yepê, Wa dêê knomomê, nkéli daawa pwila knomomê, ye pi knî y:oo wa yumu ngmê, wamye nkwti ngmê. ³⁰ Yepê, Yi pini p:uu adnyi danê, noko yewo, U yi u ngwo doo kwo, Kópu ndîi ngménî d:uu, ngménê

* 14:20: 1 Kódin 7:33

* 14:25: Luukí 18:28-30

* 14:27: Luukí 9:23

kêdê dîpî. Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o.
 31 Yepê, Myenté, dyimê pywuu nmye munînê kuwo. Yepê, Lede yoo yi kada pini ngmê, dini ghi n:ii ngê ala kópu wa ny:oo, awo, Kn:aa lede yoo yilî kîyedê pwiyé dniye, nmí lede yoo daa yilî, yepê, yi pini mbwódo wa yââ, mb:aamb:aa ngê adî nuw:o.
 32 Yepê, U yoo doo u ntââ ngê adî ya knomomê, ye yi pini ngê u pi knî angmê dy:ââ, wo lede yoo yi kada pini ka kwowo, L:êê u yi nmo daa kwo, mb:aamb:aa u yi nmo ye kwo, kópu mb:aamb:aa ngê mêt aa l:âmo koo. Yepê, Mwiyé daadî nuw:o knomomê, u lede yoo l:êê têdê wa dy:ââ tumomê, wo yéli y:oo wa vya t:oo, kada pini wamye pw:onu.
 33 Yepê, Myenté, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. Yepê, N:ii ngê ch  o u kópu dé daawa k  e té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalî. *

Komo ntii u mgongo dan  bum

M  tiyu 5:13; Mak 9:50

34 Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nt   tpy  pu u m  n   ntii daanyi y   knomomê, u n:uu daadî ya, pw  pw   ngê wa py  du, nan   wa ma. Yepê, Ntii vy:  m   têd   nmyi tp:ee ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwo doo u ntii wa vy:  ê knomomê, yini pw  pw  , u n:uu daadî ya, ye l  nt  

mb:aamb:aa ngê wa py  du?
 35 Yepê, Doo u ntââ. Yepê, U dpodo daadî ya, wanmyi pii ngm  . Yepê, N:ii knî yi ng  pu puu a pyede, yi kópu ny:ee y:e, p:uu dny:oo nuw:o. Yepê, N:ii ngê k:omo ngê wun   yâmuyâmu n  , mye yint   pini, u dpodo daadî ya, wanî k  é.

15

Sipi tp:oo l:âmo ng    p   u mgongo dan  bum
M  tiyu 18:12-14

1 Wo ngm   ngê t  kisi ng    p   pyu yilî Yesu ka lee dniye, y  lini P  disi knî y:oo mwiy   k  e tumo, u kwo mye lee dniye, dan  bum t  d   dnyen:aa ngaang:aa. * 2 Yesu yi vy:oo doo kwo, mywene u ngwo myed  pwo kwo, wod:oo P  disi yoo d    p   pyu yoo dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe d  y:oo k   pini pi dono knî yi k:ii a yakmaap   té.
 3 Wod:oo Yesu ng   mgongo ye ngm   kw  lu, yepê, K  pu nmye ngm  n:aa poopoo.

4 Yepê, Nmyi vy:oo pini ngm  , u sipi yonoy:a adî kwo. Yepê, W:am   mb  m   wa n  w:o té, yi adnyin:aa kmaap  . Yepê, Ntumokwodo dini ghi ng  , awo, P:o m:aa n  w:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ng   wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomom  , tonoy:a m   chu ayi m:uu knomom  , lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a m   chu kmaap   t  d  

* 14:33: M  tiyu 5:27-28 * 15:1: Luukî 5:29-30

wa a kuwo té, yonoy:ani adîn:aa nmy:uu. ⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê aménê pyw:oo, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, wa dnyinê, u nkono wa yé, p:o wa ñuw:o. ⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê u pyipe knî ye, ngménêni knî mye yi k:ii, ye wa mbwólu, yewo, A da we, a sipi tp:oo n:ii nî nmy:uu, kîmêd:a pyw:oo, u kmaapî tp:oo dóó koo. * ⁷ Yepê, N:ii ngê dono u maa dpo kuwo, Chóó Lémi ka dpo diyé, yi pini u l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Yini sipi yonoy:ani ntee pini. Yepê, N:ii yoo yi nuw:o dmi alanté a tóó, apu, Nmo mb:aamb:aa dé, yepê, yi yéli Chóó Lémi ka daawa diyé dmi. Yepê, Yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha mb:aamb:aa ngê daawa pyódu.

Ndapî lâmo ngêêpî u mgongo danêmbum

⁸ Yepê, Pyââ ngmê u ndapî y:a njini adî ya, yononi lâmo wa a ngee knomomê, lukwe, ala kópu wa vyi, Mwo a p:aa? Yepê, Kéle, yi kópu daawa vyi. Yepê, Wadî nmy:uu, u tpile yintómu wa w:ee té, u ngomo maknopwo ghi wa a gh:ii, u dî aménê pyw:oo. ⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amédê pyw:oo, u pyipe knî ye, ngménêni knî mye yi k:ii, yewo, A da we, ndapî lâmo n:ii nê ngópu, até mêt:a pyw:oo. ¹⁰ Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê pi ngê u dono yilî dpo kuwo té, Chóó Lémi

ka dpo diyé, enjel yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Yélini a ka wunê lêpî nyédi, yi dono wunê kuwokuwo tumo, Chóó Lémi ka mêmunê diyédiyé té. Yepê, Yi l:êê dîy:o nmyi gha dmi lukwe dîy:o mb:aamb:aa ngê daa tóó.

Pini n:ii tp:oo lâmo a ngêpa wo u mgongo danêmbum

¹¹ Yesu ngê Pádisi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya. ¹² Yepê, Kaapeeni ngê u mî ka kwo, M:aa, ñmile yilî a mbwó k:ii ala ngwo nye yéépi. Yepê, Wod:oo yi mî ngê u tpile yintómu ye yópu. ¹³ Yepê, Wo wéni knî yi k:oo kaapeeni ngê u tpile woni pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, wod:oo kada a yâango. Yepê, Dyámê pee ngmê mbémê chono daa loo, y:i doon:aa ya, u ndapî yilî u pyipe knî yi p:uu mí dyênê ngê, nipi dnyen:aa mbwaa ndanî. ¹⁴ Yepê, U tpile yilî yintómu lâmo mînê ngópu, yed:oo yi dyámê pee p:uu m:uu ndîî ngmê ghê wo, nté chedê ngê pyodo, yi pini ngê dómudómu myedê pyw:ângô. ¹⁵ Yepê, Yi p:aani pi ngmê p:uu doon:aa dpodo, u mbwémê w:uu ka dpîmon:aa vyuwo, ngménê u dpodo u pywuu doo u ntââ yidpîmo a ngêêpî, nté pee tp:oo yidpîmo pîpî. ¹⁶ Yepê, Ntini n:ii mbwémê knî y:oo dnyimo a pyw:êmî, u yi u ngwo dpîmo kwo, Yi ntini my:aa ma, ngménê doo u

ntââ, yi ntini daapî ndîi.
¹⁷ Yepê, U nuw:o u kwo yimêne diyé wo, apê, Ng:aanî dómudómu. Apê, M:aa p:uu dpodo pyu knî y:oo dye ghi yintómu u ntââ ntini yiwanê pîpî ngmê. ¹⁸ Apê, M:aa ka p:o mênê lêpî, M:aa ka ala kópu an:uu vyi, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono. ¹⁹ Doo u ntââ ñm:ee ngê mèdaanî ya, nmodo pyu ngê pyódu nédi. ²⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângô, u mî ka p:o mêt diyé wo.

Yepê, Chono dêpwo a m:ii, u mî ngê y:i a módu. Yepê, Tp:oo u mî ka ch:anê wo, u mî ngê mbêpê a puwâ, maa p:uu mînê pyódu ngê, tp:oo u kede paa t:ângô, dmi ng-midi kpo, ñ:uu kpââ pee p:uu dyîngô. ²¹ Yepê, Tp:oo ngê kwo, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono, doo u ntââ ñm:ee ngê mèdaanî ya. ²² Yepê, U mî u kwo daa nod:e wo, u dpodo pyu knî ye yepê, Ngomo k:oo kpîdî mb:aa ngmê nya yó, lîmîlîmî ngê u mbwo nyi t:ee yó, yu dôpo dê yuwo mye t:ee dóo, pi yintómu yi lama yaa we, Ala a tp:ee njini. ²³ Yepê, Pudumakó tp:oo n:ii p:uu ntêne yilî a t:a, ngmênyi vya yó, kmaapî ndîi ngma a pwaa koo, ²⁴ mu kópu u dîy:o a tp:ee na a ka kî pwene, kîmêdê pyidu, na a ka l:âmo a ngêpa wo, ngmêne até maa t:aa. *

²⁵ Yesu ngê yepê, Yi dini ghi ngê tp:oo kaa dpodo têdê doo ya. Yepê, Dini ghi n:ii

ngê p:o mêt oo a diyédiyé, maa p:uu apê, M:aa k:ii nyi ngomo k:oo lukwe u dnyengi ka kwo, lukwe dîy:o ka yamu té, ka wéti té, ka kâkâkâ té. ²⁶ Yepê, U mî u dpodo pyu ngmê ka kpêde mbê wo, u kwo pôo wo, kwo, K:ii lukwe ngma a pyodopyodo, ló mâtâwe ngmêyi t:aa? ²⁷ Yepê, Yi dpodo pyu ngê kwo, Mwó kîmêdê diyé, mî ngê nté pee u l:êê dîy:o ngmêkêdê l:âmo, mu kópu u l:êê dîy:o dîmî pwene, mêtêda diyé, vyîlo yi dnyengi ye kwo. ²⁸ Yepê, Tp:oo kaani d:ud:umbiy:e u mî ka nod:e wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yi ngomo k:oo nî kee. Yepê, Wod:oo u mî kuwa u kwo a pwii wo, kwo, Ngomo k:oo a kee. ²⁹ U mî ka kwo, Kî m:aani yilî kînê vy:ungo, m:uu wâpu noo dpodo. Kwo, Ngópu yillî dîpingmê kn:aadi ngê, ngmêne yenté kópu a nga dippingmê d:uu ngê, nunukwéti a pyipe knî yi k:ii nmo myedipengmê kpo. ³⁰ Kwo, Ñm:ee ngê napî yilî téli pyââ knî yi p:uu mî dyênenê ngê. Dini ghi n:ii ngê p:o mêtê diyé, pudumakó u l:êê dîy:o lukwe dîy:o ngmêchi vy:a. ³¹ U mî ngê kwo, A tp:ee, al:ii dye ghi yintómu ng:iî nye tóó mo, tpile yilîni a ngópu a tóó, nêni dé. ³² Kwo, Doo u ntââ mowó módó daapaa t:aa, mu kópu u dîy:o na a ka mînî pwene, kîmêdê pyidu, l:âmo mînê ngêpa wo, kîmêda pyw:oo.

Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Nmyo yi pini tp:oo kaa ntee

* **15:24:** Epeso 2:1,5; 5:14; Kîlosa 2:13

pini dé.

16

Lémi dódó pyu u mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, u stôwa ndii ngmêdoo kwo. Yepê, Pini n:ii ngê yi stôwa dpîmo y:enê, ndáápi p:uu dpîmo dpodo, u lémi u ndapî chôó dpîmo pîpî. Yepê, Ndáápi ngê yi kópu u tuu kââ pee dini ghi n:ii ngê nyongo, ² stôwa y:enê pyu ka pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, A pwiyé we. Yepê, Ndáápi ka loo, ndáápi ngê kwo, Ngópu ngmêkîdî ny:oo, lukwe dîy:o a ndapî nye pîpî. A stôwa k:oo tpile yîlî mb:aamb:aa ngê nyi l:âmo té, n:aa dyede ngi, a p:uu mèdaanyi dpodo. ³ Yepê, Stôwa y:enê pyu ngê ala kópu vyu, apê, A lémi ngê kuwa ka kapî nê, angênté wanî pyôdu. Apê, Nê pi vy:ee, mèd:aa kîlî dpodo u ntââ, myenté doo u ntââ a nêni knî ye daanîn:aa ndapî dmyinê, mywene a nga amî ghê. ⁴ Yesu ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê nuw:o ghi ngma a pyw:ângó, apê, Pi yîlî a pyipe ngê n:aa pyépi, dini ghi n:ii ngê a lémi ngê kuwa wa kaa nê, yi ngomo k:oo ngomo k:oo u nkwo anîn:aa kmaapî. ⁵ Yepê, N:ii dé yi tp:uu yîlî yi ndáápi u piy:e dnye kwo, yini knî ye pi dy:ââ ngê, yepê, A pwiyé dniye. Yepê, Ngmêngmênté doo taataa, stôwa y:enê pyu k:ii tumutumu dpîmon:aa

danêmbum. ⁶ Yepê, Stôwa y:enê pyu ngê ngmê ka kwo, Ñm:uuni a lémi u piy:e a kwo, yonoy:a. Kwo, N:aa ngêêpî ngi, puku yedê limoy:a módo n:aa vyee, mwo mo u p:aa, mêm limoy:a ñyóó módo kélî ngi. Kwo, Kópuni dî d:uu, pi ka nangê vyi. ⁷ Yepê, Myomoni ka kwo, Ñm:uu yono yonoy:a a lémi u piy:e a kwo, n:aa ngêêpî ngi, puku yedê my:oo yonoy:a módo n:aa vyee, mwo mo u p:aa, wolo yonoy:a ñyóó módo kélî ngi. Kwo, Kópuni dî d:uu, pi ka nangê vyi. Yepê, Stôwa y:enê pyu ngê yinté doo kê, pi yîlî u pyipe ngê u ngwo pyôdu ngê.

⁸ Nmî Lémi ngê yi stôwa y:enê pyu dono chaa kwólu, mu kópu u dîy:o nuw:o ndii u kópu yi d:uu ngê. Dyámê mbêmê tpémi nuw:o ndii mbêmê yi chôó ye wunê vyuwo nyédi, ngmênenê pywápê u yoo, nuw:o têdê mbêmê yi chôó ye wunê vyuwo nyédi.

⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yepê, Chôó Lémi nmyi pyipe ngê pyôdu yó. Yepê, Ndapîni nmyi ngópu a tóó, ngópuch:anê yoo u ngwo dmyinê ngêêpî dé, Chôó Lémi ngê u nkwo wa ngee nmyo, ya mb:aa n:ii chedê ngê daawa pyôdu, u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê. *

¹⁰ Yepê, Tpile pywupwi têdê pi ngmanyi dy:ââ, u l:êê dîy:o ndapî u kwo anyi y:oo, n:ii ka ndapî têdê ngmanyi y:oo, daangmêwa mgîpa kwolo, u

ntââ yi pini ka ndapî ndîi am:ii y:oo, myedaawa mgîpa kwolo. Yepê, Ngménê n:ii ka ndapî têdê ngmanyi y:oo, wa dóó ngi, napî wa mgîpa kwolo, yi pini ka ndapî ndîi nangmê y:oo, wamye dóó ngi. * ¹¹ Yepê, Chóó Lémi ngê ngópuch:anê knî yi l:êê dîy:o ndapîni nmyeda kê, ye daanmyi y:ee knomomê, anmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa ndêndê nmye daawa a kê. ¹² Yepê, U ndapî wanmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa nmye daamuwa a kê. ¹³ Yepê, Doo u ntââ pi ngmidi lémi miyó dê yi p:uu daadî dpodo. Yepê, Woni u kwo adî diya, woni u nuu u pi ngê adî ya, woni ka dnyinté adî ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adî nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapî Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi chââchââ ndîi kópu ngê nmye choo ya, ndapî kménêkménê têdê kópu ngê nmye choo ya.

¹⁴ Yi danêmbum têdê Pádisi yoo ngmêdoo kwo, Yesu u danêmbum dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, dnye yu-muyumu, mu kópu u dîy:o ndapî u yi mb:aamb:aa ngê y:e doo kwo. ¹⁵ Wod:oo Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Pi knî yi ngîma nmyi chóó nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo, ngménê Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi u lama dé. Yepê, Kópuni nmyi gha vy:o dpo m:uu, ngménê u kwo dono,

mu kópu u dîy:o pi knî yi nuu u kópu dé, Chóó Lémi ka ngménê u kwo doo u nuu u kópu dé.

Yesu ngê Pádisi yoo yi ng:aa dmi u ngwo t:ângô.

¹⁶ Yesu ngê yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadîi pi knî ye yi kópu dyuu kînmyee a tpapê dé, myenmyee a tpiye dé. Yepê, Nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu pi knî ye myenmyee tpapê dé, nmyi pi dmi u ngwo nmyee a kmîmî, ngménê yi dêêpî kópu dyuu yi chââchââ pi knî ye doo u nt:ââ ngê dpî pyódu, u nkwo nmyimo kéké dé, yi yoo kuwa nmyimo kapî dé. Yepê, Ngménê Njon Baptist ngê kópu kamî kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo pi knî ye yenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi. ¹⁷ Yepê, Ngménê mbóó dyámê ntee chedê ngê ghêlîi k:ii daawa pyaa knî, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Nmyi dono yilî daanmyinê kuwo knomomê, ye Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu mbêmê wa ndyîko nmyo, wamye kpada nmyo. * ¹⁸ Yepê, Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. Yepê, Yééyéé u dêêpî

* **16:10:** Luukí 19:17-26 * **16:17:** Mát 5:18

kópu dyuu ndêndê chedê ngê daawa pyódu, doo u ntââ myedaanmyi ngmêe ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê u kpâm dpi kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yéyéé u kópu ayi d:uu, ngménê pyââ ti u kópu ayi d:uu. Yepê, Myenté, pyópuni u moo ngê mwiyé dpi kpîpî, n:ii ngê yi pyópu wa nya, daa yéyéé u kópu ayi d:uu, ngménê pyââ ti u kópu ayi d:uu. *

Ndáápi pini dê Lasadas yi danêmbum

¹⁹ Yesu ngê Pádisi knî yi p:uu mgongo ngmê kwólu, yepê, P:êê nmye ngménînê nj:ii, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi miyó, woni ndáápi ndîi, woni pinté. Yepê, Ndáápi u kpîdî mb:aa dé, u nté mb:aa, u tpile yilî yintómu mb:aamb:aa dé. ²⁰ Yepê, Pinté u pi Lasadas, ngópuch:anê, u pââ yimo vyi, dye ghi yintómu ndáápi u ngomo nkîgh:ê dpîmon:aa ya, y:i myedpîmon:aa dpi. ²¹ Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Ndáápi ngê ngee nêne, nté kmononi d:uu kê, a ka a kê ngê, ngménê yi ndáápi ngê dêdpîmo ngêêpî, u kwo myedaa ch:anê wo. Yepê, Doo dó mudómu, mye mg:eme wo, k:omo tpile w:ââ knî y:oo u yimo dnyimon:aa dêedê dé, ngménê doo u ntââ daapodo ngm:ii kîgha dé, ndáápi ka myedaa ch:anê wo. ²² Yepê, Dini ghi n:ii ngê pwene, enjel knî y:oo

* **16:18:** Mak 10:11-12; 1 Kódin 7:10-11

Chóó Lémi kóó k:oo ñuw:o ngópu, Epîlaham u nkîgh:ê mî yé ngópu, y:i doon:aa ya. Yepê, U kuwó dini ghi ngê ndáápi mye pwene, ntóó kménê ngópu, yed:oo ndiya mî gho, wélîlî ndîi mînê pyw:ângó. ²³ Yepê, Yi vyu wo, apê, Lasadas Epîlaham u nkîgh:ê moda tóó ó! ²⁴ Yepê, Wod:oo Epîlaham ka mbwolo, kwo, Kââkââ, ñga d:oo ch:anê wo, u ntââ Lasadas anyinê dy:ââ, mbwaa kuu k:oo kóó pyââ a kménêkménê, a dêê yedê wumî nkênkê kîgha, mu kópu u dîy:o mgînî vyîmî ndîi atéd:a pyw:oo, ndiya. ²⁵ Yepê, Epîlaham ngê kwo, A kee, dyámê mbêmê munyoo a ya, y:i nuw:o ngî kwéli. Kwo, Tpile mb:aa ngópu dêpwo a ghêdê, Lasadas u ya dono, tpile u ngópu dêpwo a ya. Kwo, Ala ngwo ya mb:aa até dumu pyw:oo, ngménê anyinê wélîlî mgînî vyîmî. ²⁶ Myenté, kwo, nmî kélî ghê nkélî weelyunkoo ntee ghi ye tóó, y:i maa daa t:a. Kwo, N:ii ngê u yi adî kwo, Nmye nê lê, doo u ntââ, nmye daawa a lê, myenté n:ii ngê u yi amya a kwo, Al:ii nê lê, myedoo u ntââ, daawa a lê. ²⁷ Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, u ntââ Lasadas M:aa u p:o wanyi dy:ââ, a mbwó y:i limi kiyedê tóó. ²⁸ Kwo, Ala kópu ye dp:uu vyi ngê, Nmyi mbwó nt:anê nangmê yââ, mînê wélîlî mgînî vyîmî. ²⁹ Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni Mósisi ngê a d:êê too,

kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu knî y:oo myedê d:êê tumo puku yedê ka pyede. Kwo, Mwó knî y:oo dny:oo a kpââ dé. ³⁰ Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, kwo, yenté doo u ntââ, ngménê pi kpêénî ngmêwa a pyidu, ye wa lê, yed:oo yi dono wa kéé t:oo, a nt:anê daawa a yaa dmi. ³¹ Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni puku yedê a pyede daawa ny:ee t:oo, ye k:omo tpile pi kpêénî ngmêwa pyidu, u kwo myedaawa ng:aa mbê dmi, yi nuw:o dmi myedaawa ngmêê t:oo. *

17

Yesu ngê kópuni vyu, dono p:uu

Mátiju 18:6-7,21-22; Mak 9:42

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni knî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngménê n:ii ngê yinté kópu yi máádi nkîgh:ê ngmada a néñé, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê. ² Yepê, Pini n:ii u l:êê ghi mbêmê pi kamî knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chéêpî pââ ndîi nôdo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîi daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombye

daapaa kpada. ³ Yepê, Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo.

Yepê, Nmyi mbwó ngê dono kópu angmê d:uu, ye u kwo dpî kwódu yó. Yepê, U dono dpo kuwo knomomê, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vyuwo dpî kéé yó. Yepê, Ntââ u ngwo nangê vy:u. * ⁴ Yepê, K:omo tpile wo ngmidi k:oo yi pini nmyi p:uu pyud:o adî dono knomomê, tpéé kópu pyud:o wa vyi knomomê, nmyewo, Dî kn:aadi, daamunî d:uu, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vyuwo pyud:o dpî kéé yó, ménangê ngî. Yepê, Ntââ u ngwo myenangê vy:u.

Yesu ngê kópuni vyu, kélímî p:uu

⁵ Yesu u dyépi knî y:oo nmî Lémi ka kwo, Nmî kélímî ndîi ngê pyódu ngi. * ⁶ Nmî Lémi ngê yepê, Lukwe dîy:o nmyi kélímî daa ndîi tp:oo? Yepê, Chipa w:uu u ménê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndîi tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kélímî wo yintoo, ye kí nképe ka pîdmyi vyi ngmê, Kada yéni, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu ntêñé paa d:uu, nt:ee paan:aa ghé. *

Yesu ngê u yoo yi pi dmi kmîmî u ngwo ye kwódu ngê

⁷ Yesu ngê u yi dêpwo kwo, A yoo knî y:oo yi pi dmi dny:oo kmîmî dé, yi kópu u l:êê dîy:o dyimê pywuu ye ngmê y:ângô, yepê, Pi mupwoknî ngmê yâpwo têdê adnyin:aa dpodo. Yepê,

* 16:31: Njon 11:44-48 * 17:3: Mát 18:15-17 * 17:5: Mak 9:24 * 17:6: Mát 17:20; 21:21

Lukwe, ntumokwodo yi pini ngê u kpâm ka wa vyi, kwowo, Chi lîme, nté n:aa ch:eech:ee? ⁸ Yepê, Kêle. Yepê, Yi pini ngê u kpâm ghee knî p:o kada wa kaa té, u kpâm ka kwowo, Chin:aa nté ch:eech:ee, kuwó nînê kwo. Yepê, Yi pini p:o dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nté tpyópu ndiya wa m:uu, lukwe, u kpâm wa chaa kwolo, kwowo, Y:ay:a chi pwiyé? ⁹ Yepê, Kêle, u dpodo y:i a tóó. ¹⁰ Yepê, Nmyo myenté dé. Yepê, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yintómú wanmyi châpu t:oo, ye nmyi chóó nmyi pi dmi nangê knî. Yepê, Ala kópu dpî vyi yó, Dpodoni nmo a kpo, vyîlo yidu dóó, daa chaa kîgha u dpodo yidu dóó.

Yesu ngê pi y:a u ngwo pyi ngê n:ii knî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njedusalem dnye lêpî, Nkálili Wee Samédiya Wee yi kélî ghê dnye paa. ¹² Daa kêmakêma p:aa ngmê dnye taataa, pi y:a maa p:uu a pyódu ngópu, too pee mbii leprîsi ye doo ya. Yi pini y:a knî y:oo Mósisi u dêêpî kópu dyuu châpu ngópu, Yesu p:uu yi nkîgh:ê daa nî dniye, * ¹³ dpodomby:e u kwo mbó dniye, kwo, Yesu, nmî lémi, nga dp:oo ch:anê dniye? ¹⁴ Yesu ngê yi m:uu too, yepê, Njedusalem lee dmyeno, kpêê yiyé pyu ngê

amî m:uu nmyo, wod:oo kada a y:ee ngópu. Maa p:uu too pee mbii yi p:uu machedê ngê pyodo. * ¹⁵ Yi vy:o pini ngmê ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Aténgê dî pyiyé, mêdê diyé wo, Chóó Lémi dpodomby:e tââ doo chaa kîgha. ¹⁶ Yesu yu km:ee dyimê wo, doo kwunokwuno. Yi pini daa Nju pi, Samédiya pi. * ¹⁷ Yesu ngê pi knî ye yepê, Pi y:a kîdî pyi, angênê mê chu. ¹⁸ Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o pini chu knî y:oo, Chóó Lémi doon:aa kwuno ngópu, kn:aa p:aani pi ngmê ngê u mo até d:uu kwuno. ¹⁹ Wod:oo Yesu ngê kwo, Gh:êédé, kada a yéni, ngêlîmî u l:êê dîy:o chi pyiyé.

*Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê u yoo chóó ada a y:enê
Mátiyu 24:23-28,37-41*

²⁰ Pádisi knî ngmê Yesu ka pôó dniye, kwo, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ chóó anté dini wa chaa? Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u yoo y:enê doo u ntââ ngwolo ngê daan-myî m:uu ngmê. * ²¹ Yepê, Doo u ntââ pi ngê daawa vyi, Al:ii kn:ââ kêdê chaa, ó mwi kn:ââ kêda chaa, mu kópu u dîy:o wod:oo yi kópu nmyi vy:o ka tóó.

²² Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dîyo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wanmy:uu tpy:oo ngmê, an-myî t:âât:ââ, ngménê lîmîlîmî ngê daawa taa. * ²³ Yepê,

* **17:12:** Lev 13:45-46

* **17:14:** Lev 14:1-4; Luukî 5:14

* **17:16:** Njon 4:9

* **17:20:** Njon 3:3; 18:36

* **17:22:** Luukî 21:7-8

Dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo ala kópu nmyeo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê al:ii ka tóó, ó mu p:aani kíyedê tóó. Yepê, Ye n:uungmê ng:aa mb:anê, y:i nangmê nî. ²⁴ Yepê, Daa p:aa ngmidi tpémi y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa m:uu ngmê, ngménê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Límî ntee dpî pywálî, pi yintómu knî y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê yinté amye m:uu ngmê. ²⁵ Yepê, Ngménê ala dini ghi u yoo knî y:oo mwiyé wa mb:ii ngmê, dono u ngwo wa d:uu ngmê.

²⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé. Wéni n:ii ngê amêdê diyé, pi lama daadî ya. Yepê, Nówâ u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo yinté amyaa kwo. ²⁷ Yepê, Nówâ u dye ghi ngê yoo dêdnyimo a nkîngê, dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yééyéé, u dî wéni n:ii ngê Nówâ p:uu nkéli k:oo wo dniye, wo yéli vyi ngê vyâ. ²⁸ Yepê, Nówâ u dye ghi ngê yoo daa yi lama ntee a pw:oo dniye, Loté u dye ghi ngê mye yinté. Yepê, Yoo dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnya a tpile pywupwi, dnya a nté woo kapî, dnya a ngomo wuwó. ²⁹ Yepê, Wéni n:ii ngê Loté ngê Sodom a kuwo ngê, ndê mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi p:aani d:ud:umbiy:e a vyuwó ngê,

pi yintómu ma too. ³⁰ Yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, mye yinté, yoo dono daa yi lama yi kpadakpada têdê wa lee dmi.

³¹ Yepê, Yi wéni ngê n:ii u ngomo maknopwo adî ya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mékîngê kee, u tpile kîdangmén:aa ngî. Yepê, Myenté pini n:ii u yâpwo têdê adîn:aa dpodo, u p:o mékîngê diyé, u tpile kîngmê nya, límîlímî ngê dpî mbêpê we.

* ³² Yepê, Loté u kpâm p:uu nuw:o ngî kalê yó, pyópuni mêtê diyé wo, apê, A p:aa ndê ngê modo pîpî, u ngwo pwene.

³³ Yepê, N:ii chóó u ghê p:uu adî nuw:o, u ghê lâmo wa a ngee, n:ii u ghê p:uu daadî nuw:o, ghê ndêndê wa a pyw:oo. ³⁴ Yepê, Yi mgidî ngê pi miyó ngmítédmino adpî dpî, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê.

³⁵ Yepê, Pyââ miyó adpî ghee, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁶ Yepê, Pi miyó yâpwo têdê adpî dpodo, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê.

³⁷ Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo u kwo pôó dniye, kwo, Nmî Lémi, yi kópu ló y:i wa pyódu? Yesu ngê yi pôó ye daa vyâ, ngménê ala mgongo ye yi kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, mgomo k:ii a kwo. Yepê, Doo u ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

* 17:31: Mak 13:15-16

18

Kóté y:enê pyu dono u mgongo danêmbum

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, u nt:u kópu, dye ghi yintómu Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, kîngî yé ngmê. * ² Yepê, P:aa ngmê, kóté y:enê pyu ngmêdoo ya, Chóó Lémi dêdpímo chââchââ, yoo myedêdpímo chââchââ.

³ Yepê, Yi p:aani kuhnwe ngmêdoo ya, pi ngmê ngê u tpile knî mwiyé ngma a t:âmo ngê. Yi kuhnwe kóté y:enê pyu ka dpímo lêpî, kópu, Ngee nédi, pini n:ii ngê a tpile t:âmo too, u kwo vyi ngi, a ka mêtê kêté téne. ⁴ Yepê, Dye ghi daadíi kóté y:enê pyu ngê yi kuhnwe dêdpímo ngêêpî, u kuwó dini ghi ngê apê, K:omo tpile Chóó Lémi dînî chââchââ, yoo myedînî chââchââ, ⁵ ngménê kî kuhnwe ngê dyaa yono a ka dê chedê, a ngîma dê kaalî, ala ngwo n:aa ngêêpî, yi kpáápi n:aa kóté kîgha, kuhnwe ka u tpile yintómu u kwo mewunê diyédiyé kîgha.

⁶ Nmî Lémi ngê yepê, Kópuni yi kóté y:enê pyu dono ngê vyu, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. ⁷ Ye pôo wo, yepê, W:êenî mgîdî vy:o Chóó Lémi ka chóó u yoo adnyi ngêpê knomomê, lukwe, u kwo wa ch:anê dmi, ó daawa ch:anê dmi, lîmîlîmî ngê wa ngee té, ó daawa ngee té? * ⁸ Yepê, Mgî daawa puwâ, lîmîlîmî ngê wa ngee té. Yepê, Ngménê dini

ghi n:ii ngê amêne diyé, a yoo vy:o pi yémi adî kwo. Yepê, Kuwa yéli y:oo kîngî chedê nmyo. Yepê, Yi kuhnwe dmyina a nj:ii, ngêpê têdê chaa dmyinê chedêchedê, Chóó Lémi ngê u ngwo wa a ngee nmyo, wo yéli wa dêê dmi, daawa chedê nmyo.

Pádisi pini dê tákisi ngêêpî pyu yi mgongo danêmbum

⁹ Yélini y:oo apu, Nmo mb:aamb:aa dé, wo yéli dono dé, yi yéli yi p:uu Yesu ngê mgongo ngmê kwólu, ¹⁰ yepê, Pi miyó, Chóó Lémi u ngomo k:oo ngêpê têdê lee knopwo, woni Pádisi, woni tákisi ngêêpî pyu. ¹¹ Yepê, Pádisi ghêêdî wo, yoo yi ngîma u mo mînê ghê wo, alanté doo ngêpê, Chóó Lémi ka kwo, Mw:ââkó a Lémi, dye ghi yintómu nyinê ngêêpî noo, u l:êê dîy:o a l:êê ghi mb:aamb:aa dé, pi yîlî ntee, d:aa yinté, d:aa kmungo pyu, d:aa kîêmî kapî pyu, d:aa pyââ ti pyu, d:aa kî tákisi ngêêpî pyu ntee pini. *

¹² Kwo, Wiki yintómu knî yi k:oo wo miyó dê yi k:oo nté dînî pîpî ngê, n̄ga u ngwo nînê ngêpê yédi. Kwo, Ntini n:ii dpo pyw:oo, dînî mgîpa kîgha ngê, dyuu y:a dp:o pyidu, yononi mbwó n̄modo pyu knî ye dpî y:oo. * ¹³ Yesu ngê yepê, Pádisi yinté doo ngêpê, ngménê tákisi ngêêpî pyu mwada y:i u mo a ghê wo, u dono knî yi l:êê dîy:o

* **18:1:** Lóoma 12:12; Kîlosa 4:2; 1 Tes 5:17

* **18:7:** Tpyuu 6:9-11

* **18:11:**

Luukí 16:15 * **18:12:** Mát 23:23,28

k:a me doo kwo, tpéé kópu yili doo tpapê, mbodo a ny:ii ngê, Chóó Lémi ka kwo, A Lémi, nga d:oo ch:anê wo, a dono yili n̄guwó wanyi kéé té? ¹⁴ Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Tákisi ngéêpî pyu u dono yili p:ee chedê ngê pyodo, ngménê daa Pádisi, mu kópu u dîy:o n:ii ngê chóó u pi a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi têdê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîi ngê wa pyódu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo
Mátiyu 19:13-15; Mak 10:13-16

¹⁵ Pi ngmê knî y:oo yi tp:ee mbópó Yesu ka a ñuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngménê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi m:uu tumo, ye kwódu ngópu. ¹⁶ Ngménê Yesu ngê yepê, A ka a ñuw:o tené, ye namê kwódu yé, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî y:enê dé. ¹⁷ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyémî ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî nyémî, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kââ.

Ndáápi ngmê u danêmbum
Mátiyu 19:16-30; Mak 10:17-31

¹⁸ Kada pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî ndiye kîgha pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî

u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu?

¹⁹ Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmidi yi mb:aamb:aa. ²⁰ Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, mye mî chi chââchââ dê. *

²¹ Yi pini ngê kwo, Tp:ee têdê noo a ya, yi kópu dyuu noo a chââchââ, ala ngwo myenî chââchââ té. ²² Yesu ngê yi kópu yi nyongo, kwo, Kópu mu ngmidi chuungê d:uu ngê, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóo p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. *

²³ Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, mu kópu u dîy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²⁴ Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini u tpile yilî yi p:uu a nuw:o, wod:oo pi knî ye yepê, Ni:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angênté amî ghê. ²⁵ Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u ménê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁶ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê

* **18:20:** Ex 20:12-16; Deut 5:16-20

* **18:22:** Mát 6:20; Luukí 12:33

u ntââ y:i amî ghê? ²⁷ Yesu ngê yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóo k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngménê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóo k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁸ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nmî p:aa dmi nmo kuwo too, anmînê yâmuyâmu ngi. ²⁹ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmeye ngmén:aa tpapê, pini n:ii ngê a l:êe dîy:o u p:aa dpo kuwo, u kpâm ghee knî dpo kuwo té, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dê, ³⁰ yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yilî ala dini ghi ngê amêdê pyw:oo, mu dini ghi ngê ghê kamî amyemînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê
Mátiyu 20:17-19; Mak 10:32-34

³¹ Yesu ngê u dyépi y:a mêmiyó kn:aa ñuw:o too, yi mo yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala ngwo Njedusalem nmo lêpî té, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu kópuni a d:êe tumo, yi kópu yilî y:i wumê ntiyentiye té. ³² Yepê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê, wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi peede tpapê, a p:uu wadnyi tpyîpwí. ³³ Yepê, Wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, ngménê wo pyoloni ngê wamênî pyidu. ³⁴ P:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e dêpê w:ee

tumo, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vyu, dêpê w:ee ngópu.

Yesu ngê ngwolo kopwe ngmê pyi ngê, Njédikô
Mátiyu 20:29-34; Mak 10:46-52

³⁵ Daa kêmakêma Yesu p:uu Njédikô dnye taataa, maa nkîgh:ê pi ngmêdooya, ngwolo dê kopwe dê. Daa dpodo u ntââ, dye ghi yintómu maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi knî ye ndapî dpîmo dmyinê. ³⁶ Dini ghi n:ii ngê yoo u nkîgh:ê doon:aa lêpî, yi dnye dmi yi ny:ee too, ye pôo wo, yepê, Lukwe ngmêdê pyódu? ³⁷ Kwo, Yesu Nasalet pi kîyedê pwiyé knî. ³⁸ Wod:oo dpodombyi:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntââ ñga wanê ch:anê? ³⁹ K:omo tpile yélini u kada dnye kwo, u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngménê yi dnye dmi daa nyongo, dpodombyi:e modoo kââ, kwo, Dépidi ntee pini. Kwo, U ntââ ñga wanê ch:anê? ⁴⁰ Wod:oo Yesu ngê paa u dî puwâ, yepê, Kí pini a ka a ñuw:o yó. Dini ghi n:ii ngê u kwo a ñuw:o ngópu, Yesu u kwo pôo wo, ⁴¹ kwo, Lukwe ñga ngmanî mdo? Yi pini ngê kwo, A Lémi. Kwo, Ù ya a nga a kwo, Yélî m:aa m:uu. ⁴² Yesu ngê kwo, Yélî mêm mwini. Kwo, Ngélîmî

mbêmê chi pyiyé. ⁴³ Wod:oo yi ngwo yélí mêt módu, Yesu u kuwó mye ghê wo, Chóó Lémi doo chaa kîgha. N:ii knî y:oo m:uu ngópu, Chóó Lémi myednye chaa kîgha.

19

Sîkiyîs u danêmbum

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njédikó taa dniye, tákisi ngêêpî pyu yoo yi kada pini ngê yi nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kédê t:aa. ² Yi pini u pi Sîkiyîs, ndáápi pââ ndîi. ³ U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî m:uu, ngménê u kwo, angênté pini, ngménê pi ghi dêêkwédi, pi knî yi vy:o a dêê wo, ⁴ wod:oo mbêpê a puwâ, Yesu u kada maa nkîgh:ê yi ngmêmî vy:ungo. ⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu yi yini km:ee lee dniye, yi vyu dniye, apê, Sîkiyîs yi nkwo mu kwo. Yesu ngê kwo, Sîkiyîs, límî k:ii a ghidi, awêde nmyi ngomo k:oo nîmo dpî. ⁶ Wod:oo Sîkiyîs u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, límîlímî ngê a ghêpê wo, Yesu kóó mgîmî ngê, kwo, A p:aa pee lee kmêle. ⁷ Njédikó tpémi yélini y:i doo kwo, dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini pi dono u p:aa pee a lêpî. ⁸ Wod:oo Sîkiyîs mî ghê wo, nmî Lémi ka kwo, Nmî Lémi. Kwo, Tpileni yilî a ngópu a tóó, dyuu miyó ngê wanî pyodu, woni dyuu ngópu:anê knî ye wanî y:oo, woni dyuu a ka wa a mbêpê. Kwo, N:ii dé wunê

nî dóó too, yi ndapî nê t:âmo too, ntémwi nê t:âmo ngê, yi ntémwi ye médaanî y:oo, ngménê páádi páádi ye am:aa y:oo. * ⁹ Yesu ngê kwo, Chóó Lémi ngê awêde da ngee ngi, nnono yillî dî chedê té. Pi knî ye yepê, Nmyi mo dp:ee Epîlaham u yoo vy:o yéli, ala pini mye Epîlaham u tii nédê pini ngmê. ¹⁰ Yepê, Yélini y:oo maa kn:aadi ngópu, vyîlo yi yéli yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmyi vy:o u ngwo a dy:ââ ngê, kwo, Chin:aa nmy:uu dé, a kêê k:oo myechin:aa kapî dé. *

Yesu chóó u yoo y:enê p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 25:14-30

¹¹ N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Daa kêmakêma Njedusalem nmo taataa té, Chóó Lémi ngê Yesu nmî king ngê u ngwo wunê pyépi. Yesu u lama doo ya, daa yi ngwo king ngê anî pyodu, wod:oo yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, ¹² yepê, Lémi ngmê, king ndîi ngê a ngmidi ngê, pi knî ngmê u kwo dy:ââ too, yepê, Yi lémi dpo pwiyé we, chóó u yoo yi king ngê wanî pyodu, u kuwó dini ghi ngê amê diyé, chóó u yoo adîn:aa y:enê dé. ¹³ Yepê, Kada ghêlî dêpê y:ângô, u dpodo pyu y:a knî a danê too, nkól pee ngmêngmênté ye y:ângô, yi nkól pee yi pywuu ndîi dé, d:ââ pyile yi dpodo u pywuu ntoo, nkól pee ngmê

* **19:8:** Ex 22:1 * **19:10:** Njon 3:17; 1 Tim 1:15

u pywuu mye yintoo. Yepê, Yi lémi ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Ndapîni nmye d:a kê té, dpî dpodo kalê tóó, a l:êê dîy:o knî mu u ngwo dpî kménê yó, u dî dini ghi n:ii ngê aménê diyé. ¹⁴ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângô, kn:aa dyámê pee p:uu king ndîi ka loo. Yepê, Chóó u dyámê tpémi ye diya wo, wod:oo kópu u kuwó dy:ââ ngópu, king ndîi ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi pini nmî king ngê pyaa we. * ¹⁵ Yepê, Ngménê king ndîi ngê yi kópu daa nyongo, yi pini yi king ngê pyódu ngê. Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dyámê pee p:uu mêtê diyé wo, u dpodo pyu y:a knî até yedê danê too, ye pôó wo, yepê, Ndapîni nmye nê kê too, nmyi dpodo kalê tumo, ndapî yémi u ngwo m:ii kménê ngópu? ¹⁶ Yesu ngê yepê, Mwiyémwiyéni u kwo loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mêtê y:a u ngwo nê kménê ngê. ¹⁷ Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, nyi dpodo pyu mb:aa. Kwo, Daa ndîi dpodo ñga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, p:aa y:a knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. * ¹⁸ Yesu ngê yepê, Myomoni u nkwo u kwo até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mêtê limi u ngwo nê kménê ngê. ¹⁹ Yi lémi ngê kwo, P:aa limi knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ²⁰ Yepê, U kwo m:uu até yedê loo, kwo, A

lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mêtê ala, kînoo ñg:uu ñeñe. ²¹ Kwo, Nga nî nkîngê mbê wo, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, d:ii dódó u pi, nê, Ndapî l:âmo wanê ngee, nê, angénté a ka wa t:aa. Kwo, Pi knî ye ntooni nye yémî ngê, daa yintoo mêtîyinîne pwapî ngê, pââ ndîi yinyinîne pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî ngê. ²² Yepê, Yi lémi ngê kwo, Nyi dnyinté dpodo pyu. Kwo, Ñyóó ñgópu knî yi l:êê dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, Lama ngee tóó, d:aa dódó u pi, pi knî ye ntooni n:aa yémî ngê, daa yintoo mêtîyinîne pwapî ngê, ntini woo n:ii dînî kapî ngê, vyîlo yinî pîpî ngê. ²³ Kwo, Lukwe dîy:o a ndapî, ndapî u ngomo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pînî puwâ. ²⁴ Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, Nkól pee kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu y:a a tóó, u kwo y:ee yó. ²⁵ Yesu ngê yepê, Yi yéli y:oo yi lémi ka kwo, Nmî lémi lukwe dîy:o? Kwo, U ngópu y:a ka tóó. ²⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, N:ii u ngópu tpile yîlî a tóó, mu dini ghi ngê knî m:uu wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a tóó, yi tpile knî yi l:âmo wa a ngee té. * ²⁷ Yepê, N:ii knî y:oo a wépi pwaa ngópu, apê, Nê nmî king ngê kíngî pyódu, yepê, a ñuw:o tóó, a ngópu anyi vya tóó.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê

* 19:14: Njon 1:11 * 19:17: Luukî 16:10-11 * 19:26: Mát 13:12; Luukî 8:18

danêmbum ye a kêlî ngê, kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, p:uu ndiye pyu yoo yi kada doo kwo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Njon 12:12-19

²⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u dîy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ³⁰ yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê ñedê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálî nyoo, a ka dpo ñuw:o nyoo. ³¹ Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe dîy:o dpo ñeñe ngmê, yepê, ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. ³² Pini n:ii dê Yesu ngê dy:ââ doo, yi p:aani lee knopwo, ndonki p:uu kópuni ye vyu, yinté a pyw:ee ngópu. ³³ Yedêni ndonki nôdo doo ya, dini ghi n:ii ngê k:ââ ghi p:uu dpîmo a pywálîpywálî, yi ndonki choó knî y:oo yepê, Lukwe dîy:o dpo pywálîpywálî ngmê.

³⁴ Yi tpôdu y:oo yepê, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. ³⁵ Wod:oo Yesu ka ñuw:o ngópu, yi nkuwo kpîdî dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. ³⁶ King ntee dnyimo chââchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpîdî a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo. * ³⁷ Dini ghi n:ii ngê mbu vyuwo a ghêpê dniye, Njedusalem u nkîgh:ê, yélini yilî u kwo dnye kélîmî, yi yéli y:oo Chóó Lémi dpodomby:e dnye kwunok-wuno, myednye chaa kîgha, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kópu ndîi yilî yi ngópu mwiyé a d:uu too. ³⁸ Kópu, Munmîkó Nmî king. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê ngê a pyódu nyoo, chaa kîgha koo.

* ³⁹ Wod:oo Pádisi knî ngmê, yélini yoo vy:o dnya a kwo, Yesu ka kwo, Kí pini, m:uu ndiye pyu knî y:oo lukwe dîy:o a chaa kîgha ngi. Kwo, Ye kwódu ngi. * ⁴⁰ Yesu ngê yepê, Doo u ntââ ala p:aani módo daanî vy:u. Yepê, Tumu wo pyede, ye chêêpî knî y:oo y:oopê chaa kîgha nê.

Yesu Njedusalem tpémi yi dîy:o u ngwo doo mbê

* **19:36:** 2 Kings 9:13 * **19:38:** Psalm 118:26 * **19:39:** Mát 21:14-16

⁴¹ Yesu p:uu Njedusalem modnyen:aa lêpî, Yesu ngê Njedusalem doo y:enê, u nuw:o p:uu doo kwo, u yoo u kwo ch:anê wo, wod:oo yi l:êê dîy:o doo mbê, myedoo tpyóókaa yiiyaa, * ⁴² apê, Ayii! Njedusalem tpémi ee! Apê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede, daanmyi mya nê. Apê, Kópuni a nga wanmyi d:uu ngmê, M:aa ngê ntââ nmye wa a vy:u. Apê, Awêde wodmyi mya nê, ye pîdmyi châpu nê, M:aa ngê a ntââ nmye daapêdê vy:u. * ⁴³ Apê, Mu dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo nmyi p:aa téli k:oo wa kaa ngmê, mbwa pw:ono maa ngmê wa a yé ngmê, mbêmê u ngwo wa lóó dmi, ⁴⁴ d:ud:umbiy:e wa vya nmyo, nmyi ngomo dé, nmyi p:aa u mbwa dé d:ud:umbiy:e wa dyênenê t:oo, wa pwaa t:oo, chêepîni knî y:oo nmyi wó tumo, yi p:uu ngmidi myedaadî ya. Apê, Yi kópu nmye wa pyódu, mu kópu u dîy:o nmyi Mbwámê dpíp:e mya ngópu.

Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u ngwo kee dniye

Mátiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Njon 2:13-22

⁴⁵ Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yimî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêe yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi,

* **19:41:** Njon 11:35; Luukí 13:34-35

Is 56:7; Jer 7:11 * **19:47:** Njon 18:20

yoo mu dódó t:oo, yi ndapí mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê a pw:oo too, ⁴⁶ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo, ngêpê têdê ngê choo ya, yepê, ngménê kpaa têdê ngê dmye pyódu ngmê. *

⁴⁷ U kuwó wéni knî yi k:oo Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo doo ndiye kîgha dé. Kpêe yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo Yesu nmî vy:a, * ⁴⁸ ngménê doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u dîy:o pi yintómu u kwo dnye ng:aa, kada pini knî y:oo u mo dêpê pyw:ee ngópu. *

20

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mátiyu 21:23-27; Mak 11:27-33

¹ Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé, u yi u ngwo doo kwo, Yoo yi nuw:o dmi nî ngmêê, Chóó Lémi kóó k:oo nî kaa té. Yi ngwo kpêe yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii kwodonkwodo u kwo lee dniye, ² kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê.

* **19:42:** Mát 13:14; Lóma 11:8 * **19:46:**

* **19:48:** Mát 21:46

Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilî nye d:uud:uu ngê? ³ Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmén:aa poopoo, yepê, a ka vyi yó, ⁴ n:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u ménê dpîmo kménêkménê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? ⁵ Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpapê, Lukwe dîy:o Njon ka dpîp:e kélímî mbê dniye. ⁶ Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo chêépî ngê wa vya nmo, mu kópu u dîy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Pini n:ii u pi ngê a loo, nmî lama daa tóó. ⁸ Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 21:33-46; Mak 12:1-12

⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vyuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêépî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain

u ngwo dmyinê l:âmôl:âmo, knî a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîi y:i doon:aa ya. ¹⁰ Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê ménê chi lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî ngâ ngmêdo kê y:e, a ka dpo nuw:o ngi. Yepê, Ngménê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê ménê mî ta, u y:enê pyu knî y:oo wain knî u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mê dy:ââ ngópu. ¹¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmidi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodomby:e kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mye dy:ââ ngópu. ¹² Yepê, U kuwó dini ghi ngê pyoloni ye mye dy:ââ ngê, wain kpê y:enê pyu knî y:oo myemînê kpaka ngópu, ngm:ii kalê ngópu. ¹³ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó até yedoo nuw:o, apê, Ló kópu ngmanî d:uu? Apê, A tp:ee njini ye n:aa dyede. Apê, U nuu ghi a nódo ka tóó, doo u ntââ, daamînê mb:ii ngmê. ¹⁴ Yepê, Ngménê dini ghi n:ii ngê wain kpê y:enê pyu knî y:oo m:uu ngópu, noko yepê, Kî wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ¹⁵ Yepê,

Wod:oo vya ngópu, ntóó chii
ménê mî kéké ngópu.

Yesu ye pój wo, yepê, Yi
wain kpê chóó ngê ló kópu
y:e angmê d:uu? ¹⁶ Yepê,
Wa a lê, yi tpóknî wa vya té,
kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi
u nkwo aménê kââdî ngmê.
Yi mgongo danêmbum yedê
w:ee ngópu, Yesu ka kwo, Doo
u ntââ, ye kópu nmo kîngê
pyódu. ¹⁷ Wod:oo Yesu ngê
doo y:enê dé, ye pój wo,
yepê, Yi kópu mumdoo nmye
daawa pyódu? Yepê, Kópuni
puku yedê a tóó, a w:ee yó.
Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu
knî y:oo kéké ngópu,

yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo
mêyi pyodo. *

¹⁸ Yepê, Nê chêêpî kpiyé
ntee tpile. Yepê, N:ii yi
chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî,
mbodo wa pwââ. Yepê, N:ii
mbêmê yi chêêpî kpiyé wa a
ghay, koo dyuu ngê wa pyódu.
*

¹⁹ Yi ngwo dini ghi ngê
dêêpî pyu yoo, kpeê yiyé pyu
yoo yi kada pini yoo yi k:ii,
u yi y:e doo kwo, Yesu nmî
mgîmî, mu kópu u dîy:o a w:ee
ngópu, apê, Kî nmî p:uu a
mgongo, ngménê kéké u ngwo
dêpê t:ee ngópu, mu kópu u
dîy:o pi knî ye nkîngê mbê
dniye. *

Tákisi pywupwi u danêmbum
Mátiyu 22:15-22; Mak

12:13-17

²⁰ Doo u ntââ kada pini
knî y:oo Yesu yoo vy:o

* 20:17: Psalm 118:22 * 20:18: Is 8:14-15 * 20:19: Luukí 19:47-48

daapî mgîmî ngópu, wod:oo
dpodomby:e dnye y:enê, apê,
Kn:aadi te kópu nmî ngópu
ngma a tpapê knomomê, ye
Lóma lede yoo yi kada pini
ndîî ka yuu nmînê yémî, u
ngwo wa kpada. Tumutumu
pi knî u kwo ngmê dy:ââ
ngópu, yepê, Dmyinén:aa
dódó. ²¹ Wod:oo Yesu ka yi
lee dniye, kwo, Mââwe. Kwo,
Nmî lama ka tóó, Ndêndê ngê
nye danêmbum. Kwo, Pi knî
ye d:ee nkîngê yédi, ngménê
Chóó Lémi u kópu dyuu pi
knî ye ndêndê ngê nye tpapê
ngê. ²² Kwo, Nmo vyi ngi,
kwo, nmî dêêpî kópu dyuu
lonté a kwo, kwo, u ntââ Lóma
tpémi yi king ndîî ka tákisi
wanmî pywupwi, ó daanmî
pywupwi? ²³ Ngménê Yesu
ngê yi kópu a w:ee ngê, apê,
Kinga a dódó nê. ²⁴ Yepê, Tákisi
ndapî a ngópu ngmê tpyé yó,
ngménî m:uu. U ngópu yi tpyé
ngópu, ye pój wo, yepê, Ala
ndapî p:uu n:uu u kââ ye tóó,
n:uu u pi myeye tóó? Kwo,
Lóma tpémi yi king ndîî u kââ
u pi ye tóó mo. ²⁵ Wod:oo
Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma
tpémi yi king ndîî ngménêni,
u kwo mêtmyinê yémî. Yepê,
Tpileni Chóó Lémi ngménêni,
Chóó Lémi ka mêtmyinê yémî.
²⁶ Yoo yi ngîma u dódó ngê
dêê dniye, kn:aadi te kópu
daangmê vyu, wod:oo tumu
yaa dniye, yi nyepênyepê u
kópu ngê pyodo.

Pyidepyide u danêmbum
Mátiyu 22:23-33; Mak

12:18-27

²⁷ Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mêt:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê dîy:o Yesu alanté dnye dódó. ²⁸ Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adî ya knomomê, yi tp:ee daadî ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. * ²⁹ Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ³⁰ Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mê ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêêdî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ³¹ Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmidi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dépangmê ngî ngópu. ³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ³³ Kwo, Lukwe dîy:o pyidepyide u pi nye tpapê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u dîy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmidi p:uu yéé dniye.

³⁴ Yesu ngê yepê, Ala dini ghi ngê pyââ mâtâ numo p:uu a yééyéé nyédi, ³⁵ ngménê Chóó Lémi ngê yélini yi p:uu

wa a vyi, awo, Kî a yoo mb:aamb:aa, kpêénî u ngwo wa a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té, yi yéli numo p:uu mêt:adaadnyi yééyéé. ³⁶ Yepê, Mêt:adaawa pw:oo dmi, mu kópu u dîy:o enjel ntee pini ngê adnyi ya. Yepê, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâtâ ngê adnyi ya, mu kópu u dîy:o kpêénî chóó wa a pyidu té. *

³⁷ Yepê, W:êê mâtâwe n:ii ndêndê ngê nmye chââchââ ngópu, Mósisi, yi pini pyidepyide p:uu myedoo a d:êê. Yepê, U puku yedê, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pîpî, Chóó Lémi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, Chóó Lémi, Epilaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. * ³⁸ Yepê, Chóó Lémi yi tpóknî yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngménê u kwo yi ghê dmi a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngménê n:ii dé yi ghê a pyede, vyîlo yi yéli yi yâpwo. *

³⁹ Dêêpî pyu ngmê knî y:oo kwo, Mâtâwe, yi pôó ye mb:aamb:aa ngê chi vy:a, doo dôó nyoo. ⁴⁰ Yi ngwo pôó u kwo daamu y:ee ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mátiyu 22:41-46; Mak 12:35-37

⁴¹ Yesu ngê dêêpî pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Pini n:ii

* **20:28:** Deut 25:5 * **20:36:** 1 Njon 3:1-2 * **20:37:** Ex 3:2-6 * **20:38:** Lóma 14:8-9

Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, King Dépidi u tii nédê pini ngmê? ⁴² Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o wéti u puku yedê Dépidi ngê ala kópu chóó a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîi ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé. *

⁴³ Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî vya té, nyi yodo u ma-knopwo wanî yé té.

⁴⁴ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngménê pi knî yi pwo pini ntee pini.

*Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo
yi p:uu u ngwo doo danê*

Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luukí 11:37-54

⁴⁵ Pi yilî yi ngópu Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ⁴⁶ Dêêpî pyu yoo yi nj:ii ngê kêê nangê t:oo, n:ii knî y:oo u yi a kwo, Nmî pi dmi ndîi ngê pyaa we, nmî kpîdî dmi mb:aa kélê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pîdny:oo chââchââ nmo. Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa têdê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁷ Yepê, K:omo tpile kuhnwe dpî dóó t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngménê pi knî yi ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê

daadîi ngê dpî pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodomby:e wa kpada té.

21

*Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângô
Mak 12:41-44*

¹ Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnye ya, pi knî y:oo ndapî Chóó Lémi ka kwéli dnye yémî. Yesu ngê doo y:enê dé, apê, Ndáápi knî y:oo ndapî ndîi yilî mu kéké ngmê. ² Kuknwe my:oo móódó, apê, Ndapî kmono miyó njini adî kéké. ³ Pi knî ye yepê, Ndêndê ngê kî kuhnwe ngê ndapî ndîi yi kéké, ndáápi knî y:oo têdê yi kéké ngmê, * ⁴ mu kópu u dîy:o yi yéli yi ngópu ndapî ndîi ye tóó, têdê yi kéké ngmê, yepê, kî kuhnwe u ngópu ndapî n:ii kmono dê tóó mo, vyîlo dê yi kéké dê, u ngópu mêtêdêmú tóó.

*Yesu Chóó Lémi u ngomo
pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye
doo danê*

Mátiyu 24:1-2; Mak 13:1-2

⁵ Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Chóó Lémi u ngomo p:uu dnye danêmbum, apê, Kî lóntoo chêêpî ngomo, k:uuuchêm u tpile p:uu myeka pyede, apê, tpileni pi knî y:oo y:ee tumo, k:ii kî t:ee tumo.

⁶ Yesu ngê yepê, Ngomoni p:uu nmye danêmbum té, mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyódu. Yepê, Chêêpî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó ngópu, mu

* **20:42:** Psalm 110:1 * **21:3:** 2 Kódin 8:12

dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Yepê, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo d:ud:umbiy:e wa pwaa ngmê.
*

*Kópu dono yilî yi danêmbum
Mátiyu 24:3-14; Mak 13:3-13*

⁷ Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka pôó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁸ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo, pi ngmê ngê kîngî dóó nmyo. Yepê, Pi yilî wa a lê, a pi adnyi tpapê, nmyewo, Ala nê vyîlo. Nmyewo, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, ala yi dini ghi. Yepê, Ye ng:aa ngê kêê nangê t:oo. ⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê l:êê pââ ndîi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó yoo yi kada pini knî yi p:uu amyidnyi l:êê, ye nkîngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u dîy:o yinté kópu knî mwiyé angmêdnyi pyodopyodo, daawa têda dmi, yepê, ngmênenê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ¹⁰ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, ¹¹ dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi, daa ng:êentómu m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, dye ghi

knî ngmê ngê mbii ngmê ngê pi yilî adî ñeñe. Yepê, Nkîngê u kópu dé adnyi pyodopyodo, mbóó p:uu kópu ndîi amyidnyi pyodopyodo.

¹² Yepê, Yi kópu yilî ghêlî daawa pyódu, pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u l:êê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, mbwa k:oo u ngwo adnyi kmîmî nmyo. Yepê, A l:êê dîy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo. * ¹³ Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁴ Yepê, Nmyi kóté kîgha u l:êê dîy:o, nmyi kópu dyuu u kadakada mwiyé kîdmyinêngê kapî, ¹⁵ mu kópu u dîy:o a chôó a komo nmyi kwo ayin:aa kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi a chôó wana a ñepwiñepwi, yélini nmyi p:uu adnyi d:uu, nmyi kóté kîgha ngê wa dêê dmi, yi pwo anmyin:aa a dimi.

* ¹⁶ Yepê, Nmyi pye mî knî y:oo, nmyi tîdê mbwó knî y:oo, nmyi nêni knî y:oo, nmyi pyipe knî y:oo, y:oo adnyi ndyîkondyîko nmyo, nmyi vy:o woni knî u ngwo adnyi pwopwo. ¹⁷ Yepê, A l:êê dîy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi, ¹⁸ ngmênenê nmyi vy:o pi l:âmo daangmêwa a ngêpa. ¹⁹ Yepê, Kîdmyengê kede dmi, myekîdmyengê mb:ii nê, nmyi l:âmo dmi u

* 21:6: Luukí 19:43-44

* 21:12: Luukí 12:11-12

* 21:15: Dpodo 6:10

* 21:19: Hipîlu 10:36

nkwo daawa ngêpa. *

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêbum

Mátiyu 24:15-21; Mak 13:14-19

²⁰ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê lede yilî knî y:oo Njedusalem wa a yina ngmê, u ngwo dpo w:ee yó, apii, Daa kêmakêma ala p:aani wunê pw:oopw:oo ngmê. *

²¹ Yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vyuwo dp:uu mbwolo dniye. Yepê, Yélini Njedusalem adnyi ya, dpî mbêpê dniye, yélini kn:aa adnyin:aa m:ii, Njedusalem mékîngê diyé dmi. ²² Yepê, Yi dini ghi ngê a ntââ u ngwo wa a vy:ee ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni yilî puku yedê a tóó, yi ngwo adnyi ntiyentiye dé. * ²³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. Yepê, Nju tpémini ala wee u kwo adnyi ya, dono ndîi wa a pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi yi p:uu adî d:uu. * ²⁴ Yepê, Lede knî y:oo wa vya t:oo, woni kn:aa dyámê pee knî yi p:uu wa ñuw:o t:oo, y:i wop adnyin:aa dpodo. Yepê, Njedusalem d:ud:umbiy:e wa a pw:oo ngmê, yélini daa Nju tpémi dye ghi yintómu Njedusalem

y:oo adnyi y:enê, u dî Chóó Lémi ngê wa vyi, awo, Yi yéli yi dye ghi machedê. *

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé

Mátiyu 24:29-31; Mak 13:24-27

²⁵ Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo kópu ndîi d:ââ kââdî, pudu knî yi p:uu adnyi mumu dé, u ngwo wa nkîngê mbê dmi. Yepê, Chaa kwodo chaa kwodo vyuwó ndîi ngê wa pyaa dmi, yi dnye dmi ndîi ngê wa pyaa dmi, yoo amyidnyi nkîngê. * ²⁶ Yepê, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile dé yi dînê dmi wa ghêê té, pi knî y:oo awo, Dyámê mbêmê ló kópu ngma a pyodopyodo, nkîngê ngê y:ay:a wa pwiyé dmi, yed:oo wa a vyóó dmi. ²⁷ Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîi ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyódu, nkalî too pee dmi mbêmê ka kwo. *

²⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî yi kn:ââ dmi adî chapî, dpî ghêédî dmyeno, mbóó p:uu dpî vyu dmyeno, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa we, apii, Nmî Mbwámê kîyedê pwiyé knî. *

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:32-35; Mak 13:28-31

* **21:20:** Luukí 19:41-44 * **21:22:** Luukí 23:27-31 * **21:23:** 1 Kódin 7:26

* **21:24:** Tpyuu 11:2; Lóma 11:25 * **21:25:** Tpyuu 6:12-13 * **21:27:** Tpyuu

1:7 * **21:28:** Lóma 13:11

29 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Kpêdê p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno, myenté yi woni knî mye yi k:ii. 30 Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eeemi wunê mbumu. 31 Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eeemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Daa kêmakêma Chóó Lémi ngê kóo k:oo a kapî nmo.

32 Yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghélî daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dî vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. 33 Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngménê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Kuwókuwó wéni u t:âât:ââ u danêmbum

34 Yesu ngê yepê, Nmyi chóochóó nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Nté ndapî y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê, mbwaa ndanî ngê nmyi nuw:o dmi myekidangê y:oo. Yepê, Kópuni dyámê mbêmê tpémi y:oo a nuw:onuw:o t:oo, yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê. Yepê, Yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi wa y:ee knomomê, ye kuwókuwó wéni daa nmyi

lama wa d:ii. * 35 Yepê, Chii ngê kpéé ntee dpî lvêêdî, yi wéni ngê yinté kîngê lvêêdî nmyo, mu kópu u dîy:o pi yilî yintómu dyámê mbêmê yi wéni ye wa d:ii. 36 Yepê, Namê mgeemgee, dye ghi yintómu dmyinê ngêpê, yi kópu knî yi vy:o mb:aamb:aa ngê paan:aa lee dmyeno, Pi Ndêndê u ngîma paan:aa ghê dmyeno.

37 W:êenî Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo dpîmon:aa ndiye kîgha dé, ntumokwodo dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem dnyimo a kuwokuwo, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê dnyimo lêpî, kââ puu ghê y:i dnyimon:aa dpî.

38 Mw:aandiye yintómu pi yilî Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u kwo mèdnyimo lêpî, y:i dnyimon:aa ng:aang:aa.

22

*Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu
Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2;
Njon 11:45-53*

¹ Nju tpémi y:oo yi naa ndîi daa kêmakêma dnye kuwo. Yi náali u pi Mbîdêdi Pywápê Ngmê u Naa, u pi mye Tp:ee Kaa W:êew:êê u Naa. ² Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. U yi y:e dêpwo kwo, Yesu yoo vy:o nmî

* 21:34: Luukí 17:27; Lóma 13:13; Epeso 5:18; 1 Tes 5:3

mgîmî, mu kópu u dîy:o pi knî ye dnyimo nkîngê.

Njudas ngê kada pini knîye u ngwo vyu, yepê, Yesu kwôdo ngê anî ghê

Mátiyu 26:14-16; Mak 14:1-11

³ Yesu u dyépi y:a mêmiyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi dini ghi ngê Setan yi Njudas u ménê kee wo, ⁴⁻⁵ wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi nmye a kwo. Yepê, Kwôdo ngê anî ghê. Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii nipi dnyen:aa danêmbum, Yesu u mgîmîmgîmî u nuw:o ghi dyuu yidnya a pyw:êmî. ⁶ Njudas u nuw:o yi kópu ng-midi mbêmê doo ya, dye ghi doo y:enê, apê, Pi yilî kwéli daadî m:ii, Yesu kwôdo ngê yi ngwo anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mátiyu 26:17-19; Mak 14:12-16

⁷ Wéni n:ii ngê Mbîdêdi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. ⁸ Yesu ngê Pita pini dê Njon dy:ââ doo, yepê, Choo lêpî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê

u nté kwéli nmîmo pîpî, tpile yilî y:i nmî kada nyi l:âmo nyoo. ⁹ Yesu ka pôó knopwo, kwo, Tpile yilî ló y:i any:uu l:âmo? ¹⁰ Yepê, Njedusalem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê. Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ¹¹ ngomo chóó ka dp:uu pôó cho, kwipi, Nyi mâmâwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? ¹² Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîî dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilî yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹³ Wod:oo p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yi tpile yilî mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu

Mátiyu 26:20-30; Mak 14:17-26; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

¹⁴ Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, u dyépi yoo yi k:ii, yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, kmaapî têdê yi yaa dniye. ¹⁵ Yesu ngê yepê, A mgînî vyîmî u dye ghi n:ii noo t:âât:ââ, u ya a nga dêpwo kwo, Yi kópu ghélî k:ii a nga pyaa we. Yepê, Yi ngwo a nga wodê pyodo, ye ala Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté nipi daapudu ma. ¹⁶ Yepê,

Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala a kuwókuwó nááli, a k:ii mèdaamunmî kê, u dî Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmyo. Yepê, Kópuni ala nááli u mgamê ngê a tóó, ala yi kópu, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip tpémi yi kêê k:oo mwo a pw:ii too, apii. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dono kwulo yinté d:ud:umbiy:e wa a pw:ii nmyo.

¹⁷ Wod:oo Yesu ngê kapî ngma a y:ângó, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, u dyépi knî ye yepê, Ala wain kapî a ngee yó, knîknî nda yó, ¹⁸ mu kópu u dîy:o wain daamunî nda, u dî wéni n:ii ngê a pi ndîi ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, kmaapî ndîi u ngwo anm:uu dôó. ¹⁹ U kuwó dini ghi ngê mbîdîdi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângó, yepê, Ala a chóochóó, nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dî d:uu, myed-myinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya. * ²⁰ Kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapî mèdê y:ângó, wain k:oo a pii ngê, ye y:ângó, yepê, Ala a wêê. Yepê, Nmyi l:êê dîy:o wêê a p:uu wa pwii, Chóó Lémi ka kââdî te kamî ngê yinê wa a kââdî nmyo. * ²¹ Yepê, Ngmânê nmyi vy:o pini mu ngmidi kuu. Yepê, K:omo tpile u k:ii nipi nmo kmaapî té, ngmânê daa kêmakêma yi

pini a kwódo ngê a wowo. * ²² Yepê, Chóó Lémi ngê kópuni a p:uu ló dini a vyu, yi kópu ndêndê ngê a pyodopyodo, ngmânê pini n:ii a kwódo ngê a wowo, d:ud:umbiy:e choo nkîngê. ²³ Wod:oo noko dnye pôó, noko yipu, Nmî vy:o pini n:uu ngê kî kópu a d:uud:uu?

Lémilémi u danêmbum

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe, noko yipu, Yesu u kuwó n:uu ngma tóó, nmî kada pini ngê vyîlo ayi pyódu. ²⁵ Yesu ngê yepê, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:o yélini kada pini ngê dpi pyaa dmi, a lémilémi nyédi, yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo yoo yi mbwámê dé. ²⁶ Yepê, Ngmânê yi kópu nmyi vy:o kîngê ya. Yepê, Tp:ee ngê pyââwe mââwe ntee a chââchââ too, nmyi vy:o pini n:ii u pi ndîi ngê dê pyaa knomomê, yi pini ngê u tîdê mbwó yoo yinté myechoo chââchââ dé. Yepê, Pini n:ii nmyi kada adî kwo, u tîdê mbwó yoo myechoo ngêêpî dé. * ²⁷ Yepê, Nee k:oo ló pini yi lémi ndîi, n:ii a líme yédi, ó n:ii a mbiye yédi? Yepê, N:ii a líme yédi, yini lémi ndîi, apii, ngmânê nmyi vy:o dênoo líme, myedênoo lémilémi. Yepê, Yinté myedmyinê d:uud:uu, lémilémi ngê kêê nangê t:oo. *

²⁸ Yepê, Ngmânê mu dini ghi ngê nmyi pi dmi ndîi ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile

* **22:19:** Luukí 24:30 * **22:20:** Jer 31:31-34 * **22:21:** Psalm 41:9; Njon 13:21-22 * **22:26:** Mát 23:11; Mak 9:35 * **22:27:** Njon 13:12-15

a tókótókó têdê pi knî y:oo a pi têdê ngê a pyódu ngópu, ngménê dpip:e kuwo noo, nmyi pi dmi têdê ngê myedê pyódu ngópu. 29-30 Yepê, M:aan ngê ntee a ngmidi noo, yoo yi kada pini ngê a pyódu noo, yepê, yinté mu dini ghi ngê Yisîlélí tpémi yi yoo dyéêdî y:a mêm Miyó wanmyi y:enê dé. Yepê, Yi dini ghi ngê a kêê k:oo nipi anmîn:aa yakmaapî.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu

Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Njon 13:36-38

* 31 Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Ala kópu ngî nyeni. Kwo, Setan ngê wunê kêda ch:ee nmyo, u yi u ngwo a kwo, Nê tókó té.

* 32 Kwo, Ngménê l:êê dîy:o kîn:aa ngêpê yédi, k:omo tpile nyinê wópuwópu nê, ngménê ngélímî a ka d:ud:umbiy:e chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a ka aménynînê tpélimbiy:e, mwó yoo dpî wêdêwêdê kalê té, yi kélímî ndîi ngê dpî pyódu ngi. * 33 Pita ngê kwo, A Lémi, daanê wópu ngi. Kwo, K:omo tpile mbwa k:oo wa km:êê ngi, a k:ii amy:ii kee knî, k:omo tpile l:êê dîy:o wa vya nê, myedaanê wópu ngi. 34 Yesu ngê kwo, Pita. Kwo, Ndê kópu nga ngmén:aa tpapê. Kwo, Kémkém ghélî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala

kópu nye tpapê, yenyé, Ye pini daa a lama pini.

Yesu dye ghi kamî p:uu u ngwo doo danêmbum

* 35 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê p:aani p:aani munî dy:ââ nmyoo, nmyi tpile dpip:engmê nûw:o ngópu, ndapî dpip:e nûw:o ngópu, nmyi yi dópo kn:aani myedpîp:e nûw:o ngópu, yepê, lukwe, tpile ngmê u p:aa nmye ngmêmî yó? Kwo, Kéle, u ntââ mbêmê nmeen:aa ya, yoo mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vyuwo. *

* 36 Yesu ngê yepê, Ngménê dye ghi kamî ngma ala, yinté nmye mèdaamudnya a vyuwo. Yepê, N:ii u ngópu paambwi u tpile n:ii a pyede, dpî nûw:o tené, n:ii u ngópu ndapî a tóó, myoo nûw:o ngê. Yepê, N:ii u ngópu l:êê taa daa tóó, u nkwo kpîdî pi ngmê ka dpî y:ee ngê, u kwo wa pwila, u l:êê taa u ngwo ngmêpaa pwila ngê, 37 mu kópu u dîy:o kópuni a p:uu ló dini a d:êê ngópu, pi knî y:oo a ntiyentiye ngmê. Yi kópu ala,

Yi pini p:uu pi knî y:oo wa vyi ngmê, Pi dono yila. *

Yepê, Kópu yilî n:ii a p:uu a d:êê tumo, pi knî y:oo a ntiyentiye t:oo. 38 P:uu ndiyé pyu knî y:oo kwo, Nmî Lémi. Kwo, Nmî l:êê taa miyó ala. Yesu ngê yepê, Yinté danêmbum munto.

* 22:31: Njópi 1:6-12; 2:1-6; 2 Kódin 2:11 * 22:32: Njon 17:9-15; 21:15-17

* 22:35: Luukî 9:3; 10:4 * 22:37: Is 53:12; Luukî 22:52; 23:32-33

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mátiyu 26:36-46; Mak 14:32-42

³⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, mgîdî vy:o ntee dnyimo lêpî, yi mgîdî ngê yinté mye lee dniye, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê lee dniye. ⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yepê, Dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndîî ngê daapaa pyaa we. ⁴¹ Wod:oo a kuwo too, ntee daa kuughê loo, yu mbodo dê y:e y:i mî ghê wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴² U Mî ka kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngménê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngménê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó. ⁴³ Wod:oo enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, Yesu yimi mî wêdêwêdê kwólu. ⁴⁴ U nuw:o dyênenê wo, u ghê a kee wo, dpodomby:e modoo ngêpê, wod:oo kiyé t:ââ u ngwo yedoo ya.

⁴⁵ U kuwó dini ghi ngê ngêpê yedê kélî ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, dpî têdê m:uu too, mu kópu u dîy:o yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo. ⁴⁶ Wod:oo yepê, Lukwe dîy:o nmye dpî té. Yepê, A pii dmyeno, dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndîî ngê daapaa pyaa we.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu
Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Njon 18:1-11

⁴⁷ Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mî miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ pee p:uu dyîngô. ⁴⁸ Ngménê Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o chipéchipé mbêmê Chóó Lémi u Pi Ndêndê pi dono knî ye nyinê kêmakêma? ⁴⁹ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê a w:ee ngópu, apê, Yesu awêde a mgîmîmgîmî ngmê, wod:oo Yesu ka pôó dniye, kwo, Nmî Lémi, yi p:uu l:êê kmêle, apii? ⁵⁰ Wod:oo ngmê ngê u taa a ngêêdî, apê, Lede yoo nî vya té, apê, ngmê mbwámê nê chápwo, ngménê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁵¹ Ngménê Yesu ngê yepê, Yi p:uu l:êê munto, wod:oo yi lede ngwene mî kââ.

⁵² Yélini Yesu u mgîmîmgîmî u l:êê dîy:o a lee dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo, kada pini yoo mye yi k:ii, yi yéli ye Yesu ngê yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kélê a ka dmyinê lee dmi. ⁵³ Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o y:i w:êenî dpîp:e mgîmî

noo. Yepê, Nmyo mgîdî u yoo, Setan ka nmye ng:aa té, mgîdî vy:o dmye mgîmî nê.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:57-58,69-75;
Mak 14:53-54,66-72
Njon 18:12-18,25-27

⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîu u ngomo k:oo nûw:o ngópu, u kóté kîgha u l:êê dîy:o. Pita ngê doo yâmuyâmu dé, tumutumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa, wod:oo yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo. ⁵⁵ Nkuwo u l:êê dîy:o ndyuw:e ndîu y:i ngmê kpê ngópu, Pita u k:ii ndoo chedê yaa dniye. ⁵⁶ Dpodo módó ngmê ngê ndyuw:e u wo Pita yi módu, doo y:enê, pi knî ye yepê, Pini n:ii dmyiné nûw:o ngmê, kî pini p:uu kîdpîmo ya. ⁵⁷ Ngménê Pita ngê a wópu ngê, kwo, Kî dmââdî, ye pini daa a lama pini. ⁵⁸ U kuwó dini ghi ngê pi ngmê ngê myeyi módu, kwo, Nyi wu pini p:uu ndiye pyu ngmê. Ngménê Pita ngê kwo, Kî pini, nê kuu. ⁵⁹ Daa ndîu dye ghi yimî loo, pi m:uu ngê u pyipe knî ye yepê, Kî pini nmo ka k:omodanê, u dnye ngî ny:ee yó, Nkálili pi nmye yila, yi dnyeni nmye ka kîgha. ⁶⁰ Ngménê Pita ngê kwo, Kî pini, kópuni p:uu a ka nye danê, a lama daa tóó. Danêmbum ghélî dêpê kélî ngê, wod:oo kêmkêm ka wo. ⁶¹ Yesu yi ngwo Pita ka

diyé wo, doo y:enê, wod:oo Pita ngê nmî Lémi u kópu mê nuw:o kwólu, apê, Ala kópu a ka moda vyi, Kémkêm ghélî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, ⁶² wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, y:i doon:aa mbê.

Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mátiyu 26:67-68; Mak 14:65

⁶³ Yélini yi kêê k:oo Yesu doo kwo, yi yéli y:oo dnye nkwitinkwiti, myednye kpakakpaka. ⁶⁴ Dini ghi n:ii ngê dnye nkwitinkwiti, kpîdî pee ngê u ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. ⁶⁵ U pi dyênê ngópu, daa gha kópu u kwo yilî vyi ngópu.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Njon 18:19-24

⁶⁶ Dini ghi n:ii ngê wa wo, Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, nipi a da wo, Yesu u ngwo dnye kóté kîgha. ⁶⁷ Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:aâ, nyi vyîlo y:ii kwo knomomê, ye nmo vyi ngi. Yepê, Nmye n:aa tpapê knomomê, Ala nê vyîlo, ye a ka daanmyinê kélîmî

* 22:67: Njon 10:24-26; 3:12; 8:45

mbê dmi. * ⁶⁸ Yepê, Myenté, nmye n:aa póó knomomê, kópu a ka myedaanmyinê vyi ngmê, ⁶⁹ ngménê daa kêmakêma Pi Ndêndê Chóó Lémi u nkîgh:ê wumê yââyââ, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u che p:ââ pee. * ⁷⁰ U kwo póó dniye, kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi Tp:oo? Yepê, Nmyi chóó kîdmye vyi ngmê. ⁷¹ Wod:oo noko yepê, Kî pini u châpwo pyu u yi nmo daamu a kwo, chóochóó kêtê ndyîko, chóó u kópu dyuu nmî chóó kudu ny:oo, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdî. Noko yepê, Pw:oo we, daadî ya.

23

Yesu Paléti ka u ngwo nûw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Njon 18:28-38

¹ Kada pini yintómu yi ngwo a ghêêdî dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ndîí Paléti ka Yesu nûw:o ngópu, ² p:uu yipe tee kn:ââ yi ngwo a chaa ngópu, kwo, Ala pini aténgê dp:o mgîmî, pi knî ye ala kópu a tpapê ngê, yipu, Kada pini n:ii Lóma wunê tóó, tákisi u kwo namê pywupwi. Kwo, Yi kópu mbêmê pi yilî da pyidu té, u yoo vy:o u ngwo dê kaa té. Kwo, Ala kópu ye mye tpapê ngê, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nmyi king ngê wunê pyépi nê. *

³ Paléti ngê p:oo ngê, kwo,

Mumdoo nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Ñyóó kîchi vyi. * ⁴ Wod:oo Paléti ngê kpêê iyé pyu yoo yi kada pini yoo, pi yilî yi k:ii, yepê, Ala pini u kpadakpada u kópu d:oongmê pyw:ângô. ⁵ Ngménê Paléti ka dyaa dnye chedêchedê, kópu, Pi yilî wunê pyidupyidu too, dnyinté wunê tpyuu té. Kópu, Nkálili Wee u kwo kn:ââ a chópu, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yoo myeménê pyidu too, u dî ala Njedusalem myimî ta.

Paléti ngê Antipas Helodi ka Yesu u ngwo dy:ââ ngê

⁶ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu yi nyongo, pi knî ye póó wo, yepê, Mumdoo ala pini Nkálili pi? Kwo, Nyââ, Nkálili a ndê wo. ⁷ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Yesu Helodi kóó k:oo pini ngmê, wod:oo Helodi ka dy:ââ ngê, mwada p:aani pee. Yi ngwo Helodi Njedusalem naa têdê myedoo ya. *

⁸ Helodi ngê Yesu yi módu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mu kópu u dîy:o u pi ló dini a nyongo, dye ghi daadîí u yi u ngwo doo kwo, Nî m:uu, mbwudu a ngópu ngmê chaa ngê. *

⁹ Wod:oo Helodi ngê Yesu doo póópóó, ngménê Yesu ngê kópu u kwo daangmê vyu. ¹⁰ Kpêê iyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêépî pyu yoo mye yi k:ii, dpodomby:e

* 22:69: Dpodo 7:56 * 23:2: Luukí 20:20-26 * 23:3: 1 Tim 6:13 * 23:7:

ghê dniye, Yesu p:uu yipe tee kópu yilî t:ee ngópu. ¹¹ U kuwó dini ghi ngê Helodi u lede knî yi k:ii, Yesu dnye nkwitinkwiti, d:ud:umbiy:e daa châpu ngópu. Kpídí mb:aa u mbwo ngmê t:ee ngópu, Paléti ka u ngwo mê dy:ââ ngópu. ¹² Yi wéni ngê Paléti pini dê Helodi numo pyipe ngê mê pyaa knopwo, mu kópu u dîy:o Paléti ngê Helodi châpu ngê, kóo k:oo pini u kwo ngmê dy:ââ ngê. Mwiyé noko dpîmo a diya.

Paléti ngê Yesu u vyee têdê u ngwo dy:ââ ngê

Mátiyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Njon 18:39-19:16

¹³ Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, yoo yi kada pini yoo, pi yilî mye yi k:ii, nipi mêtê danê ngê, ¹⁴ yepê, Ala pini a ka kîdmyinê ñuw:o ngmê, a ka kîdmye vyi ngmê, a ka nyimu, Yoo yilî kiyedê pyidupyidu té, chóó u pee ngê ka kapi té. Yepê, Wunê nmyi ngópu kîdî kóté kwolo, pwopwo u kópu p:uu d:oongmê pyw:ângo, ¹⁵ Helodi ngê yinté kópu p:uu myedoo pyw:ângo, a ka kîmêda dy:ââ. Yepê, Pwopwo u kópu p:uu daa t:a mo daa t:a. ¹⁶ Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ¹⁷ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîi u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê,

yini yidpîmo pw:iipw:ii. ¹⁸ Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, ngmêne pi yintómu dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Daanyi pw:ii. Kwo, Vya ngi. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. ¹⁹ (Yi Mbadapas ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dniye.) ²⁰ Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, wod:oo pi knî ye mbwolo, yepê, Kêle. Yepê, Yesu vyîlo yinî pw:iipw:ii, ²¹ ngmêne pi knî y:oo dpodombiy:e kwo, Kîdosi ñedê t:ee ngi. Kwo, Pw:oo we, daadî ya.

²² Paléti pyolombó ye mêtê pôo wo, yepê, Ló dono kópu ndîi ngmê d:uu ngê? Yepê, Pwopwo u kópu p:uu d:oongmê pyw:ângo. Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ²³ Ngmêne Paléti ka dêdnye ng:aa, dpodombiy:e u kwo modnye kââ, kópu, Kîdosi ñedê t:ee ngi. Yinté dnye kââ ee, u dî yi pono mî vyápê wo, ²⁴ lede knî ye yepê, kîdosi ñedê nyi t:ee yó. ²⁵ Paléti yi pono vyápê wo. Pini n:ii l:êê pyu ndîi Mbadapas, pi vyee u l:êê dîy:o mbwa k:oo mwiyé a kee wo, pwopwo y:i doon:aa t:âât:ââ, yi pini pw:ii ngê, ngmêne Yesu u vyee têdê dy:ââ ngê.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak

15:21-32; Njon 19:17-27

26 Lóma lede knî y:oo Yesu u vyee têdê ñuw:o ngópu. Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Sadéni pi, Njedusalem doo lêpî. Lede knî y:oo yi pini mgímî ngópu, Yesu u kîdosi u kîgha yé ngópu, kwo, Kí pini u kîdosi dnyinê ngi. Wod:oo Yesu u kuwó doo kwo, u kîdosi doo dnyinê.

27 Pi yilî yi kuwó doo kwo, dnye yâmuyâmu dé. Pyââ knî yi vy:o my:oodoo kwo, Yesu u l:êê dîy:o dnye mbê. **28** Yesu ye ménê diyé wo, yepê, Njedusalem pyââ yoo. Yepê, A l:êê dîy:o mbê mu yé yó, nmyi chóó nmyi l:êê dîy:o dmyinê mbê, nmyi tp:ee dmââdîma yi l:êê dîy:o myedmyinê mbê. **29** Yepê, Dye ghi ngmê kîyedê pyiyé knî, yi ngwo nmyi kpadakpada ndîi wanmyinê pyw:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi tp:ee dmââdîma nmyi ngópu adnyi vyee dé, ala kópu wanmy:uu vyi ngmê, anye, L:omo m:aa tpamê wo, a tp:ee l:omo m:aa tpyó. **30** Yepê, Yi ngwo nkîngê ngê y:aya wanmyi pwiyé dmi, u yi nmye adî kwo, anye, Mbu nmî pwo a vyuwó dniye, límâlímî ngê u ngwo p:oo pw:oo dmi. * **31** Yepê, Ala lede yoo yi p:uu dênoo d:uu, ngménê dono a nga a d:uud:uu ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi p:uu anmyin:aa d:uu, angêntoo dono u nkwo nmye angmê d:uu ngmê.

* **23:30:** Hos 10:8; Tpyuu 6:16
Psalm 22:7-8

32 Pi mî miyó yi vyee têdê mye ñuw:o dumo, pi dono dê. **33** Kwéli lee dniye, yi ghi u pi Mbodo Dînê. Yesu kîdosi ñedê y:i mî t:ee ngópu, pi dono dê kîdosi ñedê y:i myimî t:ee dumo, woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. **34** Yesu ngê u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kí yéli y:oo kópuni a nga dê d:uu ngmê, daa yi lama dê d:uu ngmê. Kwo, Yi kópu mmodo kn:ââ vyuwo dpî kéké ngi, ménangê ngî. Yesu u kpídî yêê tumo, yi kpídî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngî? * **35** Yélini y:i doo kwo, yi yéli y:oo dnye y:enê. Yi ngópu Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dnye nkwitinkwiti, noko yipu, Mumdoo Chóó Lémi ngê kî pini a ngmidi ngê, yoo ntee doo ngêépî dé, ye chóóchóó yinté mye ngee ngê.

* **36** Lede knî y:oo myednye nkwitinkwiti, k:omo ngê wain u kwo dnye dp:eedp:ee, **37** kópu, Mumdoo nyi Nju tpémi yi king, nyóóchóó mê ngee ngi. **38** U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ñedê u pwo t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king.

39 Pini n:ii dê u nkîgh:ê t:ee dumo, ngmê ngê kwo, Chi dîpî. Kwo, Nyi lónté kada pini. Kwo, Mumdoo Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, ye nyóóchóó mê ngee ngi, mye ngee nyédi. **40** Ngménê woni ngê yi kópu u kwo kwódu ngê, kwo, U kwo kidimê

* **23:34:** Mát 5:44; Psalm 22:18 * **23:35:**

mbumu. Kwo, Lukwe, Chóó Lémi ka d:ii nkîngé? Kwo, U ngmidi ngmê u pi vyîlo y:ii nkwitinkwiti. Kwo, Nipi nganmo mgînî vyîmî té. ⁴¹ Kwo, Kópuni nyi kn:aadi too, u dîy:o nye mgînî vyîmî mo, ngménê kî pini ngê kópu daangmê kn:aadi ngê. Kwo, Lukwe dîy:o nye nkwitinkwiti. ⁴² Yesu ka kwo, Yesu, dini ghi n:ii ngê king ngê anyi pyódu, ngêê k:oo dpî kaa nédi. ⁴³ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmén:aa tpapê, awêde ghi mb:aa nipi nye lêpî mo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Njon 19:28-30

⁴⁴ Yi dini ghi ngê kââdî mbóó ñuknñuknî p:uu doo kwo, yi dyámê pee mbêmê mgîdî a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo. *

⁴⁵ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdî ndîi n:ii doo ya, yi kpîdî ngê yoo yi maa dpîmo nkôkonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdî chóó mînê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwodo a yaa wo, knâpwo dî.

* ⁴⁶ Yesu kîdosi ñedê modoo ya, u mî ka dpodomby:e ka wo, kwo, M:aa, a ghê dmi nga d:a kê, a ngini. Yi kópu yi vyu, wod:oo pwene. ⁴⁷ Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee

ngópu, yi lede yoo yi mââwe ndîi kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu pwene, Chóó Lémi chaa kwólu, apê, Kî ndêndê ngê pi mb:aa, u kn:aadi te kópu daa tóó. ⁴⁸ Pi yilî, n:ii knî y:oo Yesu u pwopwo têdê dnyen:aa y:enê, dini ghi n:ii ngê yi ngópu pwene, yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê dîy:o dnye yii, yi p:aa pee p:aa pee mî diyé dniye. ⁴⁹ Yélini Yesu u lama dnye ya, daa chono dnya a kwo, yi dnya a y:enê. Pyópuni yoo Nkálili Wee u kwo Yesu p:uu mwiyé a kaa dniye, u k:ii Njedusalem lee dniye, yi yéli yi vy:o myednye kwo.

Yesu ntóó u ngwo kménê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Njon 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Kada pini ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi p:aani Njuda Wee u kwo a tóó. Yi pini pi mb:aa, apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii ngê paa chaa ngê. K:omo tpile kada pini knî yi vy:o doo kwo, ngménê Yesu u pwele châpwo têdê, u vyee têdê yi vy:o daa ghê wo. ⁵² Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, yi pini Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mînê ch:ee ngê. ⁵³ Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Njósép loo, Yesu ntóó kîdosi ñedê a ngópu, kpîdî pee ngê a kmongo ngê, ntóó ñuwo, kpomo u ménê mî yó. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî

* **23:44:** Luukí 18:31; Amos 8:9 * **23:45:** Hipîlu 9:2-3,6-8

paa mwiyé a ché ngópu, pi ntóó kménêkménê u l:êê diy:o.
54 Yi wéni Pîdade, womumo líme wo.

55 Pyópuni knî y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnya a yâmuyâmu, Njedusalem u k:ii myimî taa dniye, yi pyópu knî y:oo Njósép ngm:êê ngópu, Yesu ntóó kpomo u ménê yi ngópu mî kménê ngê. 56 U kuwó dini ghi ngê yi p:aa pee mê diyé dniye, apê, Tpileni tuu mb:aamb:aa dé, knî ngménmî nya, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té, ngménê yi ngwo kââdî gho, yi líme wo kn:ââ chópu, mèdaa lee dniye. Yi dêépî kópu dyuu châpu ngópu, líme wo ngê dnye líme.

24

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Njon 20:1-10

1 Pyópuni knî y:oo tpileni tuu mb:aa mwiyé a l:âmo tumo, Sandé mw:aa mgidî vy:o ñuw:o tumo, apê, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té.
2 Kpomo chedê dini ghi n:ii ngê taa dniye, apê, Chéêpî ndî kpomo t:âmo lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo,
3 wod:oo kpomo u ménê kee dniye, ngménê nmî Lémi Yesu ntóó daa m:uu ngópu.
4 Yi kópu dêpê w:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo pi miyó anya a pwiyé knopwo, apê, Mu kwo mo, yi kpîdî dmi dê moyedê wuu mbele mo. * 5 Nkîngê

ngê y:ay:a pwiyé dniye, yi tpôdu châpu dumo, mbwôdo dyimê dniye, k:ame ye ghê dniye. Yi tpôdu y:oo yepê, Pini n:ii ghê a t:a, lukwe diy:o kpêenî m:een:aa nmy:uu ngmê. 6 Yepê, Al:ii daa tóó, yepê, kêda pyidu. Yepê, Yi kópu dyuu wunê munmya a vyu, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o modoo a kwo, Nkálili Wee u kwo. Yepê, Ala kópu nmye mwo a vyu, 7 nmyepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngménê pi dono knî y:oo wa mgîmî nê, kîdosi nedê wa tee nê, wo pyoloni k:oo aménê pyidu. * 8 Wod:oo yi pyópu knî y:oo yi kópu dyuu yimî nuw:o kalê ngópu, 9 kpomo a kuwo ngópu, Yesu u dyépi y:a mê ngmê knî ye mdoo ñuw:o ngópu, Yesu u yoo woni knî ye mdoo mye ñuw:o ngópu. 10 Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makîdala pyââ ngmê, Njówana myomo, Méli Njems u pye pyolo. K:omo tpile yi pyópu knî y:oo dyépi knî ye yi kópu yilî ménê nté tumo, * 11 ngménê dyépi yoo ye daa kélîmî mbê dniye, yinê ye daa ndê kópu ye tpapê ngmê. 12 Ngménê Pita ngê mbêpê a puwâ, kpomo chedê loo, yedê tepe mbê wo, Yesu ntóó p:uu kpîdînî t:ee tumo, vyîlo yi m:uu too, tpile daamu módu, wod:oo u p:aa pee mê diyé wo, yi kópu u nuw:onuw:o u ngwo ghê wo.

Pi miyó dê y:oo Yesu u

* 24:4: Dpodo 1:10

* 24:7: Luukí 9:22; 18:31-33

* 24:10: Luukí 8:2-3

*ngwo m:uu ngópu**Mak 16:12-13*

¹³ Yi Sandé ngê Yesu p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê yidpîmo lêpî, u pi Emeyîs, ntee daa kuughê dpîmo lêpî. (12 km.)
¹⁴ Kópuni yilî Yesu ngê pyaa dniye, maa p:uu yi p:uu dpîmo danêmbum. ¹⁵ Yi kópu knî yi p:uu dini ghi n:ii ngê dpîmo danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi kuwó doo kwo, dini ghi n:ii ngê a kp:anê doo, u k:ii nipi mîdnye paa.
¹⁶ Yi m:uu ngópu, ngmênenê daa mya ngópu. ¹⁷ Yesu ye pôó wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu dpo danêmbum mo? Wod:oo ghê knopwo, ndidî yi ngîma kele, ¹⁸ u kwo ngmê pôó wo, pini n:ii u pi Kliyópas, kwo, Njedusalem kópuni pyaa dniye, pi yintómu yi lama a pyede, mumdoo yi kópu knî lama daangma tóó?
¹⁹ Yesu ye pôó wo, yepê, Ló kópu dé? Kwo, Yesu Nasalet pi ngê kópuni pyaa dniye. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, mye u nuu u pi, mb:aamb:aa ngê dpîmo dêpî, mbwudu yilî dpîmo chap, pi knî y:oo myednyimo chââchââ. ²⁰ Kwo, Ngmênenê nmî kada pini yoo, kpêé yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, kî mgîmî ngópu, u vyee têdê dy:ââ ngópu, lede knî y:oo kîdosi ñedê u nkwo mî t:ee ngópu. ²¹⁻²² Kwo, Ngmênenê alanté nmee nuw:o, Yisîléli tpémi yintómu knî yi

k:ii nmî kada vyîlo ayi ghê, Lóma tpémi u ngwo wanmî ngm:ii kalê té. Kwo, Ala kópu m:uu, k:omo tpile m:ii tuwo a via ngópu, ngmênenê awêde nmî vy:o pyââ ngmê knî y:oo ghê nmî ménê dê ghipé ngmê, mw:aa mgidî vy:o kpomo chedê kédê lee dmi, * ²³ ngmênenê yi pini ntóó doo m:uu ngópu. Kwo, Nmo yedê diyé dmi, nmodê, Enjel miyó kudun:aa m:uu, yedê, Yi pini kîmêda pyidu. ²⁴ Kwo, Nmî vy:o pi knî ngmê kpomo chedê myaa lee dmi, yi pyópu knî y:oo ntee nmo dumu nté ngmê, yinté myaan:aa m:uu ngmê, ngmênenê yi pini ntóó doo m:uu ngópu. *

²⁵ Wod:oo Yesu ngê yepê, Lukwe diy:o dpî mbodo dê dîngidîngî dê. Yepê, Kópuni yilî Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, lukwe diy:o yi kópu knî ye dêdpidê kîlîmî mo. ²⁶ Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, doo u ntââ yi dono u wépi daapî puwâ. Yepê, Yi dono u wépi wo puwâ, u dpodo ndêndê lonté pî dóó, u pi ndîi ngê lonté u nkwo pî pyodo. ²⁷ Wod:oo kópuni puku yedê chóó p:uu ló dini a d:êê tumo, u kakêmê yilî ye chámê ngê, kn:ââ Mósisi ngê kópuni a d:êê too, nkoo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni myedê d:êê tumo.

²⁸ P:aani n:ii tp:oo dpîmo lêpî, y:i yimî taa dniye, yi tpôdu ye yinê ye yi pini kn:aa

* **24:21-22:** Luukí 19:11; Dpodo 1:6

* **24:24:** Njon 20:3-10

p:aani doo lêpî, ²⁹ ngménê yi tpódu y:oo u dî pwaa ngópu, kwo, Nakí nî, kââdî daa kêmakêma a wupwo. Kwo, Ng:ii dpî kmêle, wod:oo ngomo k:oo u k:i ni pi mêt kee dniye. ³⁰ Dini ghi n:ii ngê kmaapî têdê yaa dniye, mbidédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, yi puwâ, ye yi y:ângo. ³¹ Yi ngwo mb:êê yi ngîma a ngópu, apê, E, kî Yesu, ngménê y:i anyi ye mêt pwiyé wo. ³² Noko kwo, Maa p:uu nyi gha dê kêdê pywâlî knî, apii, kópuni puku yedê a pyede u kakêmê yilî nye kêdê chámê.

³³ Yi ngwo dini ghi ngê yi tpódu ghêêdî knopwo, Njedusalem d:âmo mêt diyé knopwo, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mêt ngmê, yi pyipe knî yi k:ii, ye yi taa knopwo, ³⁴ yi tpóknî y:oo yepê, Nmî Lémi ndêndê ngê kêda pyidu, Saimon ngê kêdê m:uu. ³⁵ Wod:oo yi tpódu y:oo yepê, Kîmyednye m:uu. Yepê, Moma u k:ii kudu lee dmi, dny:oo myââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kmaapî têdê dpî yaa dmi, mbidédi yi pwââ, u ngwo dnye mya.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

³⁶ Dini ghi n:ii ngê yi kópu p:uu dnye danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi vy:o ghê wo, yepê, Mw:ââkô a tîdê mbwó yoo, ala nê, namê

nkîngê. ³⁷ Ngménê nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, apê ngménê, Kmêna ye kwo. ³⁸ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê té. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté nmye kélîmî té. ³⁹ Yepê, A kêê yi ngî m:uu tóó, nmyi kêê dmi a p:uu yé yó, yepê, Ala nê vyilo. Yepê, D:aa kmêna, myed:aa mbwee. Yepê, Kmêna mbwee yi mênê dînê daa kwo, yi p:uu mbyuu too daa t:a mo. ⁴⁰ Yi kópu yi vyu, wod:oo kóó yu yi ngópu tpyé too. ⁴¹ Ngménê doo u ntââ u kwo myedaapê kélîmî mbê dniye, mu kópu u dîy:o yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, mye ngwéti dniye. Wod:oo ye pôó wo, yepê, Nté pee nmyi ngópu ngma tóó, n:aa pîpî. ⁴² Te mbyuu ch:ee ngmê u kwo ngmê y:ee ngópu, ⁴³ yi kélê a ngópu, yi ngópu ndîi.

Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, p:uu ndiye pyu knî y:oo u ngwo a w:ee tumo

⁴⁴ Yesu u Mî ka ghêlî daa diyé wo, p:uu ndiye pyu yoo modoo ndiye kîgha dé, yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o munoo a kwo, a pwopwo p:uu munmyenîmo a danê. Yepê, Kópuni Mósisi ngê a p:uu a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, n:ii wéti u puku yedê mye pyede, doo u ntââ yi kópu dyuu daap:aa kn:aadi ngê. ⁴⁵ U kuwó dini ghi ngê yi nuw:o dmi nédê mb:êê a ngópu, apê, Puku yedê kópuni a pyede, pêdê w:ee téne. ⁴⁶ Yi kópu yilî yi nt:u mu ngmidi,

yi nt:u dmi alanté, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê dini ghi n:ii ngê wa t:a, wa mgímí ngmê, wa vya ngmê, wa kménê ngmê, wo pyoloni ngê amêdê pyidu,⁴⁷ u yoo knî y:oo u pi pi knî ye adnyin:aa tpapê, kn:ââ Njedusalem wa chaa ngmê, nkoo dyámê pê wopee wopee, n:ii knî y:oo u pi wa ny:ee ngmê, u pi mbêmê yi dono yilî wa kéé t:oo, Chóó Lémi ngê yi dono yilî mbodo kn:ââ vyuwo u nkwo wa kéé té, mèdaawa a ngî té.⁴⁸ Yesu ngê yepê, Yi kópu yilî nmyi chóó kínmyi m:uu tumo. Yepê, Pi knî ye dmyinê:aa tpapê dé,⁴⁹ ngménê n:ii ngê a d:aa aménê kââdî, mwiyé dmyinê t:âât:ââ, nmye anîmo dy:ââ. Yepê, Yi pini M:aa u Ghê Dmi, yinê amî wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Mwiyé nmye munê vyu, nmyenê, M:aa ngê nmyi ngêêpî pyu nmye wa a dy:ââ. Yepê, Njedusalem ghélî k:ii kêdmynêngê kuwo ngmê, nmyi wêdêwêdê kîgha pyu mwiyé dmyinê t:âât:ââ.

*Yesu u Mîka u ngwo kee wo
Mak 16:19-20; Dpodo 1:9-*

11

⁵⁰ Ukuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi kada ghê wo, Njedusalem a kuwo ngópu, Petani u nkîgh:ê yi taa dniye, wod:oo ghê dniye, kóó dê yi pwo mbee doo, yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka doo ngêpê.⁵¹ Dini ghi n:ii ngê yi l:êê dîy:o doo ngêpê, u Mî ngê a yâango, mbóó p:uu kmungo.⁵² Wod:oo p:uu ndiye pyu yoo Njedusalem mê diyé

dniye, yi gha dmi maa p:uu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo,⁵³ wo yintómu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa koko, Chóó Lémi dnyimon:aa chaa kîgha.

Wu u dî.

NJON

Pini n:ii ngê ala danêmbum d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê.

¹ Mwiyémwiyé dini ghi ngê, nmî Kélî Pini doo ya. Yi pini nmî Mî Tp:oo, nmî Mî nmo yinê a kême ngê. Nmî Mî k:ii dpîmo ya, yi gha ngmidi ngê doo ya. *

² Dyámê pê ghêlî daangê l:âmo ngê, ngménê nmî Mî k:ii nipi dpîmo ya. ³ Tpile yili yintómu nipi l:âmo ngópu, wu tpile Kélî Pini k:ii

daa l:âmo ngópu, daa tóó. *

⁴ Kélî Pini Ghê Njini u Kn:ââ, kamî ngê yinê dpî pyôdu nmo. Yi Ghéni Kn:ââ nmî pywápê ngê vyilo yi pyodo. *

⁵ Yi pywápê ngê mgidî yinê chópu. Mgidî dêê wo,

yi pywápê daa nt:ââ ngê. *

⁶⁻⁷ Yi pywápê, nmî Mî Tp:oo. Ghêlî daa ta, u mdoo tpapê pyu ngmê Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmo a dy:ââ ngê. Yi pini u pi Njon Baptist.

Pi knî ye yi pywápê p:uu doon:aa danêmbum, mu kópu u dîy:o apê, Pi yintómu u kwo paa kélîmî mbê dniye.

⁸ Chóó vyilo daa pywápê, ngménê pywápê p:uu pi knî ye doon:aa danêmbum.

⁹ Pywápê njini p:uu ye doon:aa danêmbum. Pi yintómu yi l:êê dîy:o yi pywápê dyámê mbêmê doo a lêpî. ¹⁰ Nyââ, nmî pywápê

dyámê mbêmê doo ya, dyámêni Chóó Lémi k:ii l:âmo ngópu, ngménê yi dyámê tpémi y:oo daa mya ngópu. ¹¹ Chóó u dyámê pee p:uu a loo, chóó u yoo y:oo u wépi pwaa ngópu. ¹² Ngménê ngmê knî y:oo daa mb:ii ngópu, u kwo kélîmî mbê dniye. Yi yéli Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyôdu too. ¹³ Daa pi ngê yinté pyôdu too, daa yi chóó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye, ngménê Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyôdu too. *

¹⁴ Kélî Pini pi ngê pyodo, nmî vy:o doo kwo. Ala kópu nmo w:ee ngê, Kî nmî Mî Tp:oo mu ngmidi. Nmî ngêêpî pyu ndiû, u kópu yintómu ndê kópu dé. *

¹⁵ Nmî Kélî Pini pi ghêlî daa myââ, Njon Baptist yi pini p:uu nmo doo danêmbum. Pi knî yi k:ii dpodomby:e nmo mbwolo, nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum, munmyenê, A kuwó wunê kwo, nmopê, yi pini a kada pini ngê a tóó, mu kópu u dîy:o ghêlî dîpîngê ta, ngménê yi pini dye ghi yintómu doo a ya.

¹⁶ Nmo yintómu kópu mb:aa yili Kélî Pini ngê nmo wunê d:uuud:uu. Kópu mb:aa nmo daangmê w:êê ngê. ¹⁷ Mósisi ngê kópu mb:aa ngmê d:uu ngê, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu nmo a nûwo, ngménê Yesu Kédisu ngê daa yintoo

* **1:1:** Njon 17:5; 1 Njon 1:1-2; Tpyuu 19:13 * **1:3:** 1 Kódin 8:6; Kilosa 1:16-17;
Hipîlu 1:2 * **1:4:** Njon 5:26 * **1:5:** Njon 8:12 * **1:13:** Njon 3:3-6; Njems
1:18; 1 Pita 1:23 * **1:14:** Nkal 4:4; Pilipay 2:7; Hipîlu 2:14

kópu yi d:uu ngê, kópu ndîi yi d:uu ngê. Yesu ngê Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndîi nmo a kpo, u Mî ka maa njini u ngwo a yó. ¹⁸ Pi ngê Chóó Lémi doo u kpêê. Chóó Lémi Tp:oo mu ngmidi, pini n:ii u nuu ghi Chóó Lémi nôdo a tóó, Chóó Lémi nmî nuw:o yinê kwólu.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó

*Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8;
Luukî 3:1-18*

¹⁹ Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwaa ndîi Njódan u nkîgh:ê doo dpodo, Nju tpémi yi kada pini yoo yi nuw:o dmi alanté pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ndoo apê wu vyîlo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu knî ngmê u kwo a dy:ââ tumo, yepê, U kwo nye pôó dmyeno, kwipi, Nyi n:uu? ²⁰ Njon Baptist ngê yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, ndêndê ngê d:aa vyîlo. ²¹ Kwo, Chóó Lémi ngê wunê kópuni a vyu, apê, Ilacha dîyo dyámê mbêmê amêdê diyé, yi kópu vyîlo yichi ntiye? Yepê, D:aa vyîlo. Kwo, Mósisi pini n:ii p:uu nmî kn:ââ knî ye doo a danêmbum, yepê, Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmidi, komo yinê adîn:aa kapî, kwo, lukwe, nyi vyîlo? Yepê, Kêle. ²² Kwo, Pini n:ii knî y:oo a dy:ââ nmoo, módó ye mèdaanmî diyé dmi. Kwo, Ngakêmê ñyóó nmo mêtchámê ngi. ²³ Njon Baptist ngê yepê, Yisaya ngê ala kópu mwo a d:êê ngê, yepê,

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê a yé yó.

Njon Baptist ngê yepê, Yi kópu vyîlo yinî ntiyentiye.

²⁴⁻²⁵ Yélini Pádisi knî y:oo u kwo a dy:ââ tumo, yi yéli y:oo kwo, D:ii nmî Lémi, d:ii Ilacha, d:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu. Kwo, Lukwe dîy:o pi yîlî mbwaa paa nye kménêkménê? ²⁶ Njon Baptist ngê yepê, Yoo mbwaa ngê mun:aa mbápitisim kîgha too, ngménê yi dpodo daa ndîi, têdê. Yepê, Nmî Lémi nmî vy:o ka kwo, ngménê dmyongê mya ngópu. ²⁷ Yepê, K:omo tpile u kada d:a ghê, ngménê nê têdê. Yepê, N:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîi. Yepê, Doo u ntââ u nkîgh:ê daanî nî.

²⁸ Yi kópu yintómu Petani pyodo, daa Njedusalem u nkîgh:ê p:aani n:ii a tóó, ngménê Njódan mwada mbwááni pee Petani, Njon Baptist ngê mbwaa paa yoo kwéli doo kménêkménê dé, yi Petani.

Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo

²⁹ Womumo Njon Baptist ngê Yesu yi módu, nmopê, Ó. Kî pini kiyedê pwiyé knî, pini n:ii p:uu nmye noo danê. Nmopê, Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo, kî vyîlo. Nmopê, Pi ngê chóó u dono u l:êê dîy:o sipi tp:oo ntee dpî vy:a, kî pini yinté sipi tp:oo ngê wa pyódu, pi knî y:oo wa vya ngmê. Nmopê, Dyámê mbêmê tpémi nmo

yintómu nmî yikî dmi u pwo wa ghay. * ³⁰ Nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum, vyîlo nmye kîyedê pwiyé knî. Nmopê, Munmyenê, A kuwó kîyedê kwo, ngménê a kada pini ngê a tóó, mu kópu u dîy:o ghêlî dîpîngê ta, ngménê yi pini dye ghi yintómu doo a ya. ³¹ Nmopê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ghêlî dîpî módu, Yisîléli tpémi ye noo danêmbum, mbwaa paa myenoo kménêkménê dé, mu kópu u dîy:o nê, Yi ngwolo dmi paa pywálî y:e, yi pini paa mya y:e. ³²⁻³³ Nmopê, Chóó Lémi ngê a dpodo dini ghi n:ii ngê a ka a kpo, a ka pê, Mu dini ghi ngê a Ghê Dmi wanyi m:uu, pi ngmê u pwo wa ghîî, p:uu adî ya. A ka pê, Yi pini ngê a Ghê Dmi mbêmê yoo yi gha dmi wa ghêê té. Njon Baptist ngê nmopê, Kî pini nmye vyîlo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbóó p:uu a ndê wo, vy:émê k:ii ntee tpile ngê upwo a gho, mbêmê doo kwo. ³⁴ Nmopê, Yi kópu ndêndê ngê kînî módu. Nmopê, Ala kópu ny:ee yó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, kî vyîlo.

Yélini Yesu p:uu mwiyé kele

³⁵ Womumo Njon Baptist u k:ii y:i nmee ya, p:uu ndiye pyu ngmê mye u k:ii. ³⁶ Yesu paambwi têdê nmî módu, Njon Baptist ngê nyepê, Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo, kî vyîlo. * ³⁷ Dini ghi n:ii ngê nyi nyongo, Njon Baptist nyinê kuwo ngê, Yesu

nyi ngm:êê ngê. ³⁸ Yesu nye ménê diyé wo, nyepê, Lukwe u pyinê dpo ngmêê ngmê? Kwonyenê, Mââwe. Kwonyenê, Ló y:i nyinê tóó? ³⁹ Nyepê, A pwiyé choo, anye m:uu nyoo. Wod:oo nyi ngm:êê ngê, kwéli doo a ya, yi ghi ny:uu módu. Ntumokwodo nmî lee dniye, wo y:i nm:uu chedê ngê.

⁴⁰ Pini n:ii k:ii Yesu nyi ngm:êê ngê, u pi Andru, Saimon Pita u mbwó. ⁴¹ Yi ngwo Andru ngê u mbwó até yedê pyw:ângô, kwo, Kédisu kîdnyinê pyw:oo. (Kédisu u nt:u kópu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê.) ⁴² Andru ngê u mbwó Saimon Yesu ka adê ñuw:o. Yesu ngê até doo y:enê, kwo, Nyi Saimon, Njon tp:oo, ngménê mi dî nt:ââ, Pita. (Pita u nt:u kópu, cheépî kpiyé.) *

Yesu ngê Pilipi pini dê Nêtániyel u ngwo ngmidi doo

⁴³ Womumo Yesu ngê u yi doo kwo, Nkálili nî lê. Pilipi ada pyw:oo, kwo, A ngm:êê nédi. ⁴⁴ (Pilipi Mbetîsaida pi, Andru mbwémi Pita yi k:ii yi p:aa mu ngmidi.)

⁴⁵ Pilipi ngê Nêtániyel ada pyw:oo, kwo, Mósisi pini n:ii p:uu doo a d:êê, yi pini kîdp:o pyw:oo. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo p:uu myednya a d:êê. Kwo, Yi pini Yesu, Njósép tp:oo, Nasalet pi. * ⁴⁶ Nêtániyel ngê kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo pini Nasalet daawa

* **1:29:** Is 53:6-7; 1 Pita 1:18-19

* **1:36:** Njon 1:29

* **1:45:** Deut 18:18

* **1:42:** Mát 16:18

chaa. Pilipi ngê kwo, A pwiyé, nyóó anyi mwini. Wod:oo Yesu ka adî lee knî.
 * ⁴⁷ Yesu ngê Nêtániyel yi módu, nmopê, Daa dnyinté Yisîléli pi ngmékîyedê pwiyé knî, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa t:a. ⁴⁸ Nêtániyel ngê yi kópu yi nyongo, Yesu ka kwo, Lónté lama n:aa tóo? Yesu ngê kwo, Pilipi ngê ghélî doon:aa pyw:ee nyoo, dini ghi n:ii ngê yi km:ee nyinê ngépê, a nuw:o k:oo d:a pyw:ee ngi, a lama u ngwo chi yââ. ⁴⁹ Nêtániyel ngê kwo, A Lémi. Kwo, Nyi Chóó Lémi Tp:oo, Yisîléli tpémi yi k:ii nyi nmî king. ⁵⁰ Yesu ngê kwo, Kópuni nga dî vyi, yi km:ee ngépê têdê mudî m:uu ngi, yi kópu u dîy:o mumdo a ka che kélímî mb:anê? Kwo, Yi kópu têdê. Kwo, Dîyo ndîi kópu knî wanyi m:uu té. ⁵¹ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Nmopê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Nmopê, Njakóp ngê máádini a wâdîyîngô, enjel knî y:oo mudnye vy:eevy:ee ñuw:oñuw:o, yi máádi ntee máádi ngê wanî pyódu. Nmopê, Chóó Lémi ka u ngwo wanê kââdî nmyo. Nmopê, Yi kópu wanmyinê w:ee ngmê, ndê kópu ngê nmye wa pyódu.
 *

2

Yesu ngê mbwaa wain ngê u ngwo tpólu

¹ Wo miyó mî loo, yééyéé u naa Kéna u ngwo ngmê

kê ngópu, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Yesu u pye yi nááli têdê mî ta. ² Pi knî y:oo Yesu u k:ii myemînê dóó kalê nmoo, u ngwo nm:uu taa dniye. ³ Yi nááli têdê wain chedê ngópu, Yesu u pye ngê tp:oo ka kwo, Wain u ndanî ngê kédê chedê ngmê. ⁴ Yesu ngê kwo, Mw:âákó Niye. Kwo, A pi lukwe dîy:o yenté chi vyi? Kwo, A wêdêwêdê u mumu u dye ghi doongê yó. ⁵ Yesu u pye ngê naa u dpodo pyu knî ye yepê, Kópuni nmye a tpapê, dpî d:uu yó.

⁶ Mbwaa d:ââ ndîi y:i wéni doo kwo, pi knî y:oo yi dêêpî kópu dyuu u l:êê dîy:o yi kêê dmi kwéli dnyimo ghêêghêê dé. Yi d:âmu ndîi dé chêêpî ngê l:âmo tumo, mu daa mu tp:oo k:omo dé. ⁷ Yesu ngê naa u dpodo pyu knî ye yepê, Kî d:âmu mbwaa ngê ntôwo tóó, wod:oo d:ud:umbiy:e a nt:ee tumo. ⁸ Yepê, Yi mbwááni knî ngma a vy:êê yó, naa u kada pini ka ñuw:o yó, amî d:uu. ⁹ Yi mbwááni tpalê wo, wain ngê pyodo. Dpodo pyu knî y:oo naa u kada pini ka knî ngmê ñuw:o ngópu, yi d:uu ngê, apê, Wain mb:aa ala. U lama dêpwo ya, Ala wain anye da pwiyé, ngménê dpodo pyu n:ii knî y:oo a vy:êê ngópu, yi lama doo ya. ¹⁰ Naa u kada pini ngê naa chóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Ala wain até dî d:uu, mb:aamb:aa. Kwo, Kópu kamî ngmêchi d:uu. Kwo, Pi ngmudu yéé,

* **1:46:** Njon 7:41,52 * **1:51:** Gen 28:12 * **2:4:** Njon 7:30; 8:20

u pyipe knî ye wain mb:aa ye mwiyé dpî y:oo, n:ii pee tp:oo mb:aamb:aa kuwó ye dpî y:oo, mu kópu u dîy:o yi dini ghi ngê d:uuwodê w:ee ngmê, yinê ye lónté wain yuno ndanî. Kwo, Ngménê yinté chuu d:uu ngê. Kwo, Wain n:ii d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa kuwó nmo cha kê.

¹¹ Yesu ngê u mwiyémwiyé mbwudu yinté chópu, u wêdêwêdê u l:ii yinté nmî módu. Yinté nmo w:ee ngê, nê, Kî Chóó Lémi Tp:oo. U ngwo u kwo nmî kélîmî mbê dniye. Yi kópu Kéna pyodo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó.*

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî yi k:ii Kípêêniyêm nmî lee dniye, wo knî ngmê y:i nmeen:aa ya.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê
Mátiyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luukî 19:45-46

¹³ Nmî naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êew:êe u Wo, daa kêmakêma doo dyimêdyimê, wod:oo Yesu u k:ii Njedusalem nmî lee dniye. ¹⁴ Chóó Lémi u ngomo k:oo nmee koko, yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmî kee dniye. Kwéli nmî kee dniye, yélini daa Nju tpémi, u ntââ Chóó Lémi ka y:i pêdyimo ngêpê. Yi kélî ghê pi yilî nmî módu, nê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo. Nê, Kpêê yiyé u l:êe dîy:o pudumakó, sipi, ndêêdî

mu pywupwi t:oo, nê, kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mye ngmêêpî t:oo. Yesu ngê yi m:uu too, doo u nuu u kópu ngê pyodo. ¹⁵ Yesu ngê yedê kpê dmi ngmê l:âmo ngê, tpile tp:oo yintómu u ngwo ngm:ii kalê too, pudumakó sipi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo pw:ii too. Yélini knî y:oo ndapî dnye ngmêêpî dé, yi tépîl ye tpaa too, yi ndapî tpii yi kpópu. ¹⁶ N:ii knî y:oo pywupwi u nmê tp:oo a ñuw:o tumo, Yesu ngê yepê, Ye ñmeni tp:oo mye pw:ii tóó. Yepê, M:aa u ngomo lukwe dîy:o tpile tp:oo u pywupwi u ngomo ngê nmyi pyódu ngópu? ¹⁷ Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê u kópu dyuu n:ii puku yedê a kwo, yi kópu y:i nm:uu nuw:o kwólu. Ala yi kópu,

A Lémi, ngomo a nuu u ngomo.

Pi ngê wa dyênenê, ndyuw:e k:ii ntee tpile a gha vy:o wa dnyapwi.*

¹⁸ Nju tpémi yi kada pini yoo Yesu ka pój dñiye, kwo, Ye kópu lukwe dîy:o chi d:uu? Kwo, Lóntoo mbwudu ngmanyi chaa, u ngwo anmo w:ee, Chóó Lémi ngê nyi vyîlo yedê ngmidi nyoo? ¹⁹ Yesu ngê yepê, Ala Chóó Lémi u ngomo anmyinê pw:oo ngmê, wo pyile amîlê, u ngwo am:aa wó. ²⁰ Kwo, Nye k:om. Kwo, Wo pyile k:oo mëdaanyi wó. Kwo, Lama daa tóó nmee wuwó, m:ââ podoy:a më wéni.

* 2:11: Njon 1:14; 4:54 * 2:17: Psalm 69:9

21 Kópuni Yesu ngê ye vyu, dêpê w:ee ngópu. Daa ngomo p:uu ye doo danê, chóó p:uu ye doo danê. * 22 Yesu dini ghi n:ii ngê kpêêní a pii wo, u kópu yi ngwo nm:uu nuw:o kwólu, Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo yi kópu ka nmî kélímî mbê dniye, Yesu ka my:oo kélímî mbê dniye. *

23 Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa dye ghi ngê, Njedusalem dini ghi n:ii ngê nmee ya, Yesu ngê mbwudu yilî chópu, pi yilî u ngwo u kwo kélímî mbê wo. 24 Ngménê Yesu ngê p:uu daa t:ee too, mu kópu u dîy:o apê, Kí yéli y:oo a dpodo doongê w:ee ngópu, apê, daa a nuu u maa p:uu wa kaa nê. 25 Yesu u lama pi yintómu yi gha dmi doo ya. K:omo tpile pi ngê Yesu ka yoo yi kakémê dmi daa chámê ngê, ngménê yi l:êê ghi dmi u lama doo ya.

3

Nikódimê u danêmbum

¹ Nju tpémi yi kada pini ngmê, u pi Nikódimê, mye Pádisi knî yi vy:o pini ngmê. * ² Mgídî ngmê ngê Yesu ka a loo, kwo, Mââwe. Kwo, Nmî lama ka tóó Chóó Lémi ngê lama kîgha pyu ngê a pyódu nyoo. Kwo, Mbwudu n:ii nye chapî té, yinté kópu pi ngê módó daawa d:uu, ngménê Chóó Lémi ngê wa a ngee, yinté kópu u ngwo wa d:uu té. ³ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmén:aa tpapê. Kwo, N:ii

myombó mèdaawa pyódu, yini Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê. * ⁴ Nikódimê ngê kwo, Piní n:ii dpî k:aa, angénté amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ pi u pye u ménê mèdaawa kee, yinté mèdaawa t:aa. ⁵ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga yinî tpapê, Chóó Lémi kóó k:oo pi módó daawa ghê. Kwo, Pi cha y:oo tp:ee kamî ntee dpî tpyé ngmê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii kamî ngê yinté dpî pyódu, vyîlo yi pini Chóó Lémi kóó k:oo ayi ghê. * ⁶ Kwo, Pyââ ngê pi ntee pini yu tpyé, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii moo pyódu, yi pini u nuw:o dpî ngmêê. * ⁷ Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o nga dê vyi, ngadê, Moo pyaa dmyeno. Kwo, Yi kópu lukwe dîy:o kópu kamî ngê nga dê pyódu? ⁸ Kwo, Yópu wunê wupe, chóó u nuw:o u pono a vyápê. Kwo, U dnye anyi ny:oo, ngménê daanyi m:uu. Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mye yinté. Kwo, Lama daa tóó pi kamî ngê lonté dpî pyódu. ⁹ Nikódimê ngê kwo, Yinté kópu lonté dpî pyódu? ¹⁰ Yesu ngê kwo, Nyi Yísîléli tpémi yi ndiye kîgha pyu ngmê. Kwo, Lukwe dîy:o choongê w:ee ngê? ¹¹ Kwo, Ndê kópu nga yinî tpapê, kópuni nmeye nmo tpapê té, ndêndê ngê vyîlo nmî lama ye pyede, vyîlo myey:uu m:uu too, ngménê nmî kópu dyuu ka dp:ee kélímî té. ¹² Kwo,

* **2:21:** 1 Kódin 6:19 * **2:22:** Luukî 24:6-8; Njon 12:16; 14:26 * **3:1:** Njon 7:50; 19:39 * **3:3:** Mát 18:3; 1 Pita 1:23 * **3:5:** Ezek 36:25-27; Taitas 3:5
* **3:6:** Njon 1:13

Dyámê mbêmê kópu knî yi p:uu a ka dp:ee kélímî té. Kwo, Chóó Lémi u kópu knî yi p:uu angénté a ka anmyiné kélímî mbê dmi? ¹³ Kwo, Pi Chóó Lémi ka doongmê n:ee, myedoongmê diyé wo, kwo, ngménê pi mu ngmidi u kwo a ndê wo, pini n:ii u Pi Ndêndê. ¹⁴⁻¹⁵ Kwo, Mósisi ngê yoo yi pyipyi u l:êê dîy:o nkéli chéêpî tpile pê tââ ntee a tâango, Chóó Lémi u Pi Ndêndê tââ yinté wamye t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o pini n:ii u kwo adê kélímî, u nuw:o kamî ngê paa pyaa we, ghê kamî pêdê pyw:ee ngê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

¹⁶ Dyámê mbêmê tpémi yi nuu ghi dmi Chóó Lémi nôdo dnyinté daa tóó, wod:oo chóó Tp:oo mu ngmidi nmo a kpo, mu kópu u dîy:o n:ii u kwo adî kélímî, daawa dyênê, u nuw:o kamî ngê wa pyódu, ghê kamî wamyedê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁷ Chóó Lémi ngê Tp:oo daa nmî kpadakpada u l:êê dîy:o a dy:ââ ngê, ngménê nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê. * ¹⁸ Pini n:ii u kwo adî kélímî, Chóó Lémi ngê daawa kpada. Pini n:ii u kwo daa kélímî, yi pini ngê u kpadakpada ye t:âât:ââ, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi Tp:oo mu ngmidi u wépi puwâ, u kwo daa kélímî. ¹⁹ Yi kpadakpada yi chóó a pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o dyámê u pywápê u wépi pwaa ngópu. Chóó

Lémi ngê nmî pywápê nmo a dy:ââ ngê, nmî vy:o a kwo, ngménê pi knî y:oo mgidî u yi y:e mê kwo, mu kópu u dîy:o dono a d:uud:uu ngmê. ²⁰ N:ii ngê dono kópu a d:uud:uu té, pywápê u kwo dpî diy:a, u wo d:uudpî nî, dpo, A dono kópu a p:uu angmê m:uu ngmê. ²¹ N:ii ndê kópu dyuu u pono a vyápê yédi, pywápê u wo dpo lê, dpo, Pi knî y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê nê wunê ngéêpî, kópu mb:aa u ngwo a d:uud:uu té.

Yesu pini dê Njon Baptist

²² U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ii Njedusalem nmo kuwo ngê, Njuda Wee u kwo nmeen:aa ya, mbwaa paa yoo nmee kménêkménê dé. ²³ Njon Baptist Enon doo ya, Sálim u nkigh:ê, Samédiya Wee u kwo, mbwaa paa myedoo pi kménêkménê, mu kópu u dîy:o mbwaa y:i yilî doo ya. ²⁴ Yi ngwo Njon Baptist mbwa k:oo ghélî daa kee wo.

²⁵ Wo ngmê ngê Nju pi ngmê Njon Baptist p:uu ndiye pyu knî yi k:ii noko dnye kwopwepe. Yi Nju pi ngê yepê, Mbwaa paa pi kménêkménê n:ii nmye kîgha ngmê, yini ngê Chóó Lémi ka pi mb:aamb:aa ngê dnyinté a pyépi. Yepê, Yesu ngê n:ii a d:uud:uu, yini yi mb:aamb:aa. ²⁶ Wod:oo Njon Baptist p:uu ndiye pyu yoo yi kada pini ka lee dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Pini n:ii Njódan mwada

* 3:14-15: Num 21:9; Njon 12:32 * 3:16: Lóma 5:8; 1 Njon 4:9-10; Njon 3:36; 6:47 * 3:17: Luukí 19:10; Njon 5:22; 12:47; Dpodo 17:31

pee nmo nyinê kême ngê, mu nmo nye vyu, nye, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, wu vyilo, kwo, Lukwe dîy:o yi pini myeka pi kménêkménê, pi yintómu u kwo ka lêpî té.²⁷ Njon Baptist ngê yepê, Pi ngê kópu u mo daawa d:uu, Chóó Lémi ngê yinê dpo ngee, yi kópu u ngwo dpî d:uu. Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini wunê ngêêpî, yoo u kwo a lêpî té.²⁸ Yepê, Nmyi ngêêdî pi knî ye munê vyu, yenê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, d:aa vyilo. Yepê, U maa yiye u l:êê dîy:o u kada nê ghê wo.²⁹ Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólou, yepê, Pini n:ii dpî yéé, pyââ u kwo dpî lê, u mbwó ka d:uudpî nî, ngménê u mbwó u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Kópuni a ka dmyi vyi ngmê, yi kópu u dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu.³⁰ Yepê, Yi pini u pi ndîî ngê choo pyodopyodo, a pi têdê ngê choo a pyodopyodo.

Pini n:ii Chóó Lémi ka a ndê wo

³¹ Pini n:ii Chóó Lémi ka a ndê wo, u pi ndîî, nmo têdêtêdê dé. Nmo dyámê mbêmê tpémi, dyámê mbêmê nmî pyaa dniye, dyámê u kópu knî yi p:uu nmo danê té. Chóó Lémi ka pini n:ii a ndê wo, nmo yintómu nmî pwo a tóó.³² Kópuni a m:uu too, kópuni a ny:ee too, nmo vyilo ye tpapê té, ngménê pi knî y:oo yi kópu daa nyêmî ngmê.³³ N:ii knî y:oo u kópu

a nyêmî ngmê, u nuu u kópu dé ye d:uud:uu t:oo, pi knî y:oo u ngwo dpo w:ee ngmê, apu, Chóó Lémi u kópu dyuu p:uu k:omodanê pee tp:oo daa t:a mo daa t:a.³⁴ Pini n:ii Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi u kópu dyuu yedoona:aa tpapê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi d:ud:umbiy:e u kwo a y:âango.³⁵ U Mî nódo Tp:oo nuu ghi a tóó, tpile yintómu u kada pini ngê a pyódu ngê.³⁶ Yélini Tp:oo ka a kélímî nyédi, yi nuw:o dmi kamî ngê dpî pyódu, ghê kamî dpo pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yélini Tp:oo ka daa kélímî té, u dnye daa nyêmî ngmê, yi yéli yi nuw:o dmi kamî ngê daawa pyaa dmi, ngménê Chóó Lémi ngê adî kpadakpada dé. Yi kpadakpada chedê ngê daawa pyódu.

4

Yesu ngê Samédiya pyââ ka mbwaa u ngwo dmy:ee ngê

¹ Dini ghi n:ii ngê yoo mbwaa paa nmee kménêkménê dé, Pádisi knî y:oo ala kópu ny:ee ngópu, apê, Pi yilî Yesu p:uu ka ndiye té, mbwaa paa yinê a kménêkménê té, ngménê Njon ka pi mdoo daa lêpî.² Pi knî y:oo mdoo dnyinté ye nuw:o ngópu. Yesu ngê pi mbwaa paa dépwo kménêkménê dé, ngménê yélini yi k:ii Yesu p:uu nmee ndiye, nmî chóó nmee kménêkménê dé.³ Yesu u lama dini ghi n:ii ngê yaa

wo, apê, Pádisi knî y:oo ala kópu dê ny:ee ngmê, Yesu ka pi yili a lêpî, wod:oo Njudâ Wee nmo kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo m:oo diyé dniye. ⁴ K:omo tpile Nju tpémi Samédiya tpémi noko dnye diya, ngménê Samédiya máádi nm:uu kwólu.

⁵ Samédiya Wee u kwo, p:aan ngmê u pi Saika. Yi p:aani ghélî dpípî nî dniye, têpê ghi ngmê mbémê nmî taa dniye, têpê ghini nmî kn:ââ Njakóp ngê tp:oo Njósép ka wunê a y:ângó. Kââdî mââ kêlî dini ghi ngê yi nmî taa dniye. * ⁶ Njakóp ngê mbwaa mgî n:ii chô, y:i nmî módu. Yi mgini k:oo mbwaa p:ââ y:i dpímo a ya, Samédiya tpémi y:oo mbwaa y:i dnyimo a vy:êmî. Yesu ka paa diya wo, wod:oo yi mgini u nkîgh:ê yaa wo. Yesu y:i nmo kuwo ngê, Saika nté pywupwi têdê nmî lee dniye.

7-8 Nté pywupwi têdê nmeen:aa ya, nmî kuwó Saika pyââ ngmê mbwaa vy:êmî têdê loo. Yesu yi mgini u nkîgh:ê módu, yi pyópu ka kwo, Mbwaa knî a ka ngma a ki. ⁹ Yi pyópu ngê kwo, Nyi Nju pi, nê Samédiya pyââ, mumdoob mbwaa a ka chi dmyinê? Yi kópu u kwo vyu, mu kópu u díy:o Samédiya tpémi y:oo tpileni k:oo mbwaa dpí nda ngmê, Nju tpémi y:oo y:i d:uudpí nda ngmê, mu kópu u díy:o yinê ye tupwótupwó dé. *

10 Yesu ngê mgongo u kwo

* 4:5: Gen 33:19

* 4:9: Luukí 9:52-53

* 4:14: Njon 6:35

ngmê kwólu, kwo, Kópuni Chóó Lémi ngê módó nga wa a kê, yi kópu lama waa yââ, wuchimye mya nê, ye yi kópu a ka pîchi dmyinê, mbwááni n:ii ghê a t:a, yi mbwááni nga pîda kê. * ¹¹ Yi pyópu ngê kwo, Mââwe. Kwo, Mbwaa vy:êmî u tpile ngópu daa tóó, yedê kpê ngópu myedaa tóó. Kwo, Mbwaa chono daa tóó, mgî k:oo p:ââ y:i wunê tóó ó! Kwo, Mbwááni n:ii ghê a t:a, yi mbwááni ló y:i anyinê vy:oo? ¹² Kwo, Nmî kn:ââ Njakóp, u dpodo pyu knî yi k:ii ala mbwááni u mgî y:oo a tpêne ngópu. Kwo, Mbwááni n:ii u ménê a pyw:ee ngópu, yi mbwááni chóó ndââ, tp:oo knî y:oo mye ndaa ngópu, u tpile tp:oo knî y:oo mye ndaa ngópu. Kwo, Ala kópu mumdoob a ka chi vyi, Mi ndîi, Njakóp u pi têdê? ¹³ Yesu ngê kwo, Ala mbwaanté mbwaa ala. Kwo, N:ii ngê wa nda, mââ m:ii amaa mbwaambwaa. ¹⁴ Kwo, N:ii ka mbwááni n:ii anî y:oo, wa nda, yi pini mèdaadî mbwaambwaa. Kwo, Yi mbwááni yi pini u gha vy:o ada a kmîmî, yi pini u nuw:o kamî ngê u ngwo wa pyódu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁵ Yi pyópu ngê kwo, Mââwe. Kwo, Yi mbwááni knî a ka ngma a ki, daap:aa mbwaambwaa, ala mbwááni mèdaapînén:aa vy:oo.

16 Yesu ngê kwo, Chi lêpî,

* 4:10: Njon 7:37-38; Tpyuu 21:6

moo a pwiyé we. ¹⁷ Yi pyópu ngê kwo, A moo daa tóó. Yesu ngê kwo, Ndê kópu, moo daa tóó. ¹⁸ Kwo, Pi limi yi p:uu nyi yéé wo, ala ngwo n:ii k:ii dpo tóó mo, yini ngê módó a y:eñey:eñe ngi. Kwo, Ndê kópu a ka yichi vyi. ¹⁹ Yi pyópu ngê kwo, Ala kópu kíd:a w:ee, nyi Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, mu kópu u díy:o a nuw:o kîchi m:uu. ²⁰ Kwo, Nmo Samédiya tpémi nmî kn:ââ knî y:oo kí mbwini mbêmê Chóó Lémi ka kpêê dnyimo yiyé, ngménê nmyo Nju tpémi, nmyinê nmye Njedusalem mu ngmidi Chóó Lémi ka u mo kpêê yiyé têdê. ²¹⁻²² Yesu ngê kwo, Nmyo Samédiya tpémi nmyi lama daa tóó pini n:ii ka nmye kpêê yiyé té, ngménê nmo Nju tpémi, n:ii ka nmo kpêê yiyé té, nmî lama ka tóó, mu kópu u díy:o nmo Nju tpémi u ngmidi ngmê u yoo, nmî vy:o Chóó Lémi ngê pi ngma a ngmidi ngê, daa yoo ngmidi yi Mbwámê ngê vyilo ayi pyódu. Kwo, A ch:am. Kwo, Ala kópu ka chi kélímî. Kwo, Mu dini ghi ngê pi knî y:oo kí mbwini mbêmê kpêê daamo wa yé ngmê, Njedusalem kpêê myedaamuwa yé ngmê. ²³ Kwo, Mu dini ghi ngê dye ghi kamî ngmêwa d:ii, yi dini ghi kn:ââ wunê kínî chópu. Kwo, Yi dini ghi ngê yélini y:oo Chóó Lémi ndêndê ngê adnyi chââchââ, mëdaadnyi kpêê yiyé, yi yéli yi gha vy:o nmî Mî ka ntêne adnyi ngêpê.

Kwo, Yinté ngêpê pyu yoo yi yi dmi nmî Mî ngê a kwo. ²⁴ Kwo, Chóó Lémi, Ghê Dmi ye tóó. Kwo, Yélini u kwo a ngêpê té, daa módó adnyi ngêpê, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê choo a ngêepî dé, ndêndê ngê u ngwo u kwo dny:oo ngêpê. *

²⁵ Yi pyópu ngê kwo, Kédisu nmo t:âât:ââ, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê. Kwo, A lama ka tóó, yi pini dini ghi n:ii ngê wa t:aa, kópu yilî nmî nuwo yinê amî kwolo. ²⁶ Yesu ngê kwo, Ala nê vyilo nga yinî danêmbum.

²⁷ Yi dini ghi ngê nmo diyé dniye, nmî ngwéti dniye, noko nmomo, Kî lukwe? Nmomo, Yesu pyââ k:ii ka danêmbum mo. Nmî ngwéti dniye, mu kópu u díy:o pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu p:uu yoo a ndiye kîgha too, Nju tpémi y:oo yinté pini knî ye pyââ u k:ii danêmbum ye kwódu ngópu. K:omo tpile nmî ngwéti dniye, ngménê yi pyópu ka dpípî vyu, Lukwe ka nye vyuwo? Yesu ka myedpípî vyu, Lukwe díy:o ye pyópu k:ii dpí danêmbum mo?

²⁸ Wod:oo yi pyópu ngê u mbwaa pwôdo y:i a kuwo ngê, yi p:aani më diyé wo, p:aa tpémi ye yepê, Nga a pwiyé dmyeno. ²⁹ Yepê, Pi ngmê ka tóó, nganyi m:uu yó. Yepê, Kópuni yilî nê d:uu too, chóó kêda w:ee té. Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê ndoo apê wu vyilo. ³⁰ Wod:oo

* **4:24:** Lóma 12:1; Pilipay 3:3

yi p:aani a kuwo ngópu, Yesu ka a lee dniye.

³¹ Yi pyópu u kuwó Yesu ka kwonmo, Nté pee ngmê ma ngi. ³² Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii n:aa pípî, nmyi lama daa tóó. ³³ Noko nmî póo dniye, nmomo, Pi ngmê ngê nté pee u kwo ngmêda ñuw:o? ³⁴ Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii p:uu nmye anî danê, ala yi ntini. Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono n:aa vyápê, dpodoni a ka a kpo, yi dpodo n:aa chedêchedê. Nmopê, Yi kópu ye a nté njini.
*

³⁵ Yesu ngê witi nt:ene u mgongo nmo ngmê kwólú, nmopê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, Nté nt:u kême wa kaalî, ngménê ala kópu nmye n:aa tpapê, Yâpwo têdê n:ii u ménê nmo pyede, ngî m:uu yó, nt:u wunê kêdê kaalî. * ³⁶ Nmopê, Ala nté mgîpî u dye ghi. Nmopê, Yâpwo têdê nté ntee nmo ny:ee ngê, ala p:aani pi yilî yinté a ñuw:o téme, yi nuw:o dmi kamî ngê u ngwo paa pyaa we, ghê kamî pêdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Nmopê, Nté woo kapî pyu, nté mgîpî pyu y:oo wo ngmidi ngê w:aa pêdê pyw:ee y:e. ³⁷ Nmopê, Pi ngê witi dpî ntówo, dpî k:aa, nt:u dini ghi n:ii ngê dpî kaalî, pi knî y:oo dpî ghada ngmê. ³⁸ Nmopê, Nté woo al:ii dpíp:e kaa ngópu, ngménê al:ii nmye nté mgîpî té. Nmopê, Kn:aa yéli al:ii wunê yedoo dpodo, yi dpodo u nt:u nmye dê kaalî.

* 4:34: Njon 6:38; 17:4 * 4:35: Luukí 10:2

³⁹ Samédiya Wee u kwo tpémi yi p:aani yélini doo kwo, Yesu ka kélímî mbê dniye, mu kópu u dîy:o yi pyópu ngê yepê, Kópuni yilî nê d:uu too, chóó kêda w:ee té. ⁴⁰ Yesu ka dini ghi n:ii ngê a lee dniye, kwo, U ntââ nmî p:o anyinê lê, nmî vy:o anyin:aa kwo. Wod:oo yi p:aani nmî lee dniye, wo miyó y:i nm:uu chedê ngê. ⁴¹⁻⁴² Samédiya pi mî yilî y:oo Yesu u kópu ny:ee tumo, u ngwo u kwo kélímî mbê dniye, yi pyópu ka kwo, Daa ngópu dyuu mu ngmidi u l:êê dîy:o kî pini ka dpî kélímî mbê dmi, ngménê kópuni nmo dê vyi té, yi kópu knî yi l:êê dîy:o u kwo dpî kélímî mbê dmi. Kwo, Nmî lama dê yââ, Kî ndêndê ngê dyámê mbêmê tpémi yintómu nmî Mbwámê.

Yesu ngê mââwe ndîi tp:oo u ngwo pyi ngê

⁴³⁻⁴⁴ Wo miyó Samédiya Wee u kwo nmee ya, womumo Nkálili nmî lee dniye, mu kópu u dîy:o Yesu u nuw:o alanté doo ya, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê. ⁴⁵ Ngménê Nkálili dini ghi n:ii ngê nmî taa dniye, yi yéli y:oo Yesu mb:aamb:aa ngê châpu ngópu, mu kópu u dîy:o kópu ndîi yilî n:ii Njedusalem naa têdê mwiyé mî d:uu too, yi yéli yi ngópu yi kópu yilî mî d:uu too.

⁴⁶ Nkálili Wee u kwo nmee paa, Kéna nm:uu taa dniye,

p:aani n:ii Yesu ngê mbwaa wain ngê mwiyé kwéli a tpólu. Mââwe ndîi ngmê, Kîpêêniyêm doo a ya, tp:oo doo a mbii. * 47 Dini ghi n:ii ngê u lama yaa wo, apê, Yesu ngê Njuda Wee ka a kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo ka tóó, wod:oo nmo a loo, Yesu ka kwo, A tp:ee kiyedê mbii, Kîpêêniyêm, daa kêmakêma ka pwopwo, kwo, u ntââ wany:uu pyi. 48 Yesu ngê kwo, Mbwudu nmyi ngópu daangmanî chaa knomomê, ye a ka daanmya a kélímî.

* 49 Yi pini ngê Yesu ka kwo, A lémi, mwiyé a ngmêé nédi, a tp:ee wa a pw:onu. 50 Yesu ngê kwo, Mo mêt dini, ñm:ee kédê pyiyé. Yi pini Yesu u kópu ka kélímî mbê wo, wod:oo mêt diyé wo. 51 U dpodo pyu knî y:oo maadî a pyódu ngópu, mdoo u kwo y:oo a ñuw:o ngópu, kwo, Ñm:ee kêda pyiyé. 52 Yi pini ye pôó wo, yepê, Ló dini ghi ngê dê pyiyé? Kwo, Ma, kââdî mât kélî u kuwó dini ghi ngê pyiyé. 53 Yi pini ngê mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka pê, Ñm:ee kêda pyiyé, apê, wu vyîlo yi dini ghi. Yi kópu u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:ii Yesu ka kélímî mbê dniye.

54 Mwiyémwiyé Yesu u k:ii Njuda Wee nmo kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna Yesu ngê mbwaa wain ngê a tpólu, u ngwo u kwo nmî kélímî mbê dniye. Myombó Njuda Wee mono

kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna nmee ya, mâtâwe ndîi tp:oo Yesu ngê u ngwo pyi ngê, yi mâtâwe u yoo knî yi k:ii u ngwo u kwo kélímî mbê dniye. *

5

Mbwaa lêê u nkîgh:ê Njedusalem Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê

¹ Njedusalem naa ndîi ngma a pwaa wo, Yesu u k:ii yi nááli têdê nm:uu taa dniye.

² Njedusalem u chêêpî mbwa u kené knî yi vy:o, ngmê u pi, sipi knî yi koko têdê. Yi kené u nkîgh:ê mbwaa lêê ngma a kwo, u pi Mbetîsaida.

Yi mbwááni lêê u nkîgh:ê chêêpî ngomo tp:oo limi doo kwo. ³ Yi ngomo knî yi k:oo pwopwokopwe yilî dpîmo kwo, ngwolo kopwe dé, yu kwolo ngmê dé, kpâlî kpêê dé.

⁴ Y:i pêpê dnyimo ya, Chóó Lémi u enjel dnyimo t:âât:ââ, mu kópu u dîy:o dye ghi knî ngmê ngê yi enjel

ngê yi mbwááni lêê dpîmo ghêdê kîgha. Yi dini ghi ngê yi mbwááni lêê u kwo pini n:ii mwiyé dpîmo wupwo, yed:oo dpîmo pyiyépyiyé. ⁵ Pi ngmê y:i doo ya, m:ââ pyoloy:a mêt wááli u knéyómu doo ya.

⁶ Yesu ngê yi pini yi módu, a w:ee ngê, apê, Kî pini dye ghi daadîi kî kópu u ngwo u ngwo a pyodo, wod:oo u kwo pôó wo, kwo, Pyiyépyiyé u yi ñga a kwo? ⁷ Yi pini ngê kwo, A lémi. Kwo, A ngêêpî pyu daa

* 4:46: Njon 2:1-11

* 4:48: Njon 2:18; 1 Kódin 1:22

* 4:54: Njon 2:11,23

tóó. Kwo, Mbwaan dini ghi n:ii ngê a ghêdê yédi, a ngêêpî pyu wodoo ya, mbwaan lêê u kwo yinê pî kménê noo, u ngwo p:aa pyiyé wo. Kwo, Mbwaan dini ghi n:ii ngê a ghêdê yédi, pi knî y:oo dpo kuwo nê, nmî vy:o pini ngmê n:ii kî mbwááni lêê u kwo mwiyé dpi ghiî, u ngwo dpî pyiyé. ⁸ Yesu ngê yi pini ka kwo, Gh:êêdê. Kwo, Ngmítédmi a ngini, a kmongo ngi, yed:oo chi paa. ⁹ Yi pini até yi pyiyé wo, u ngmítédmi a ngêêdî, wod:oo kada a y:ângó.

¹⁰ Wéni n:ii ngê yi kópu pyodo, yi wéni líme wo, wod:oo pini n:ii Yesu ngê pyi ngê, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi pini ka pôó dniye, kwo, Nmî líme wo ngê lukwe dîy:o nye dpodo? Kwo, Ngmítédmi lukwe dîy:o nye dnyinêdnyinê? Kwo, Apuu! Kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu chuu châpu ngê. * ¹¹ Yi pini ngê yepê, Pini n:ii ngê dê pyi nê, yi pini ngê a ka dê, Ngmítédmi a ngini, a kmongo ngi, yed:oo chi paa. ¹² U kwo pôó dniye, kwo, Pini n:ii ngê yi kópu ñga dê vyi, u pi n:uu? ¹³ Ngménê yi pini u lama dêpwo ya, Yesu daa myââ, u chii myedêpwo kwo. Yi kélî ghê pi dêpwo ghêdê, pi ngê Yesu daa módu.

¹⁴ Yesu ngê pini n:ii pyi ngê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo mímî módu, kwo, Kî pini. Kwo, Chi pyiyé. Kwo, Dono

kópu n:aamungê d:uu. Kwo, Dono u maa p:uu am:ii ghê knomomê, dono ndîi u ngwo m:uu anyinê pyw:oo. *

¹⁵ Wod:oo yi pini Nju tpémi yi kada pini knî ye loo, yepê, Pini n:ii ngê dê pyi nê, u pi Yesu, Nasalet pi. ¹⁶ Yi kópu kn:ââ ngê pyodo. Yesu líme wo ngê dpîmo pi pyipyi, wod:oo Nju tpémi yi kada pini yoo p:uu u nkwo dnyimo d:uu, u dî mímî via ngópu.

¹⁷ Yesu ngê yepê, Líme wo ngê M:aa daa líme yédi. Yepê, M:aa dye ghi yintómu ntee a dpodo, yinté myinê dpodo. ¹⁸ Nju tpémi yi kada pini knî ye yi kópu ndîi kópu ngê pyodo, Yesu u vyee u dîy:o u ngwo a châpwo ngópu. Noko yepê, Ala dono kópu a d:uu:d:uu, líme wo u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ, ngménê ala ngwo dono kópu ndîi ngmékêdê d:uu, nmodê, Nê Chóó Lémi Tp:oo. Noko yepê, Nmî Mî u pi ntoo, chóó u pi yintoo ngê myeka pyépi. *

*Chóó Lémi ngê dpodonî
Yesu ka a kême too yi danêmbum*

¹⁹ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Komo tpile nê Chóó Lémi Tp:oo, ngménê a mo a kópu daangmanî d:uu. Yepê, M:aa p:uu kópuni n:aa mumu too, yi kópu yinî d:uu:d:uu té. Yepê, M:aa ngê kópuni a d:uu:d:uu too, yi kópu vyîlo yinî d:uu:d:uu té. ²⁰ Yepê,

* **5:10:** Jer 17:21; Luukí 13:14

* **5:14:** Njon 8:11

* **5:18:** Njon 10:30,33

A nuu ghi M:aa nódo a tóó, kópuni chóó a d:uuu too, a ka wunê kêmakêma too. Yepê, Kópu ndîí a ka amyedê kême té, u nkwo anî d:uu té, ghê dmi nmyi mênê u ngwo wa ghipé.²¹ Yepê, Yélini pw:oo dniye, M:aa ngê ntee dpo pyidu té, yinté yélini anî ch:ii, yi yéli ye ghê kamî anî y:oo, yi nuw:o dmi am:aa ngmêê.²²⁻²³ Yepê, M:aa ngê chóó pi daawa kóté kwolo, ngménê pi yilî yintómu yi kóté kîgha pyu ngê dê pyódu nê, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo M:aa ntee a chââchââ ngmê, yinté myedny:oo chââchââ nê. Yepê, Pini n:ii ngê daadî chââchââ nê, M:aa myedaadî chââchââ, n:ii ngê a dy:ââ noo.

*

²⁴ Yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê, N:ii ngê a dnye adî nyêm, M:aa ka amyedê kélîmî, yi pini u nuw:o kamî ngê wunê dê pyódu, ghê kamî wunê da pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi pini daanî kóté kwolo, myedaanî kpada. Yepê, Yi pini pwopwo u yoo vy:o wunê da pwii, ghê kamî u mênê wunê dê yââ.^{*} ²⁵ Yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê, Kópu kamî u dye ghi ngmêkîyedê pwiyé knî. Yepê, N:ii knî y:oo ghê kamî doongê pyw:ee ngópu, a dnye yi ngwo wa ny:ee ngmê, ghê kamî u ngwo ye wa t:aa. Yepê, Yi yéli y:oo wa mya nê, awo, Wu Chóó Lémi Tp:oo

nmo yedê mbwólu. Yepê, Ala kópu nmye yinî tpapê, Yi dini ghi mye ala. *²⁶ Yepê, M:aa Ghê Kamî u Kn:ââ ngê ntee a tóó, yinté Ghê Kamî u Kn:ââ ngê mye pyódu noo.²⁷ Yepê, Pi yintómu yi kóté kîgha pyu ngê mye pyódu noo, mu kópu u dîy:o nê u Pi Ndêndê.²⁸⁻²⁹ Yepê, Ghê dmi nmyi mênê lukwe dîy:o dê ghipé. Yepê, Dye ghi ngmêkîyedê pwiyé knî, dini ghi n:ii ngê kpêênnî yéli y:oo a dnye wa ny:ee ngmê, u ngwo wa a pii dmi. Yepê, Yélini y:oo mb:aamb:aa dnyimo d:uuu, yi yéli y:oo ghê kamî wa a pyw:ee ngmê, yélini y:oo dono dnyimo d:uuu, yi kpada kpadakpada têdê wa lee dmi.³⁰ Yepê, Doo u ntââ a chóó a kópu daangmanî d:uu. Yepê, Yoo ndêndê ngê anî kóté kwolo, mu kópu u dîy:o daa a chóó a pono n:aa vyápê, ngménê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono n:aa vyápê.

Kópuni dê y:oo Yesu a kême ngópu

³¹ Yesu ngê yepê, Ala kópu a ka anmyi vyi knomomê, a ka nye, Kópuni nmo chi vyi, mo nmo chi vyi, ngópu dyuu ndê kópu ngê lónté nmo anyi pyódu.³² Yepê, Pi ngma tóó, n:ii a p:uu a danê. Yepê, A lama ka tóó, kópuni a p:uu a tpapê, ndê kópu.³³ Yepê, Njon ka pi knî ngménmyi dy:ââ ngópu, kópuni a p:uu ye vyi too, yi kópu ndê kópu dé.

* 5:22-23: Pilipay 2:10-11 * 5:24: Njon 3:16-18 * 5:25: Epeso 2:5-6

³⁴ Yepê, K:omo tpile pi u kópu a ka daa ndîi kópu, ngménê yi kópu nmye kîdî vyi, mu kópu u dîy:o a ka pêdmyina a kêlîmî, u ngwo p:aa ngee nmyo. ³⁵ Yepê, Njon pywápê k:ii ntee tpile yedoo pîpî, u wu ngê nmyi mgîdî mwiyé mî chópu. ³⁶ Yepê, A ka kêlîmî kn:ââ miyó. Yepê, Kópuni Njon ngê a p:uu nmye a vyu, wu ngmê. Yepê, Myomoni, kópu ndîi n:ii n:aa d:uud:uu too. Yepê, Yini ndîi. Yepê, M:aa ngê yi dpodo yilî a ka a kpo, yi dpodo knî y:oo nmye yinê wunê kêmakêma noo. *

³⁷ Yepê, M:aa ngê ndêndê ngê a dy:ââ noo, ndê kópu yilî a p:uu yinê a tpapê. Yepê, U dnye dmy:oongê ny:ee ngópu, myedmy:oongê m:uu ngópu.

³⁸ Yepê, K:omo tpile nmye yinê a dy:ââ noo, ngménê a ka dp:ee kêlîmî té. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o u kópu dyuu nmyi ménê daa kwo. ³⁹ Yepê, M:aa u kópu dyuu puku yedê nmyinê kpââ ngópu, mu kópu u dîy:o alanté nmye nuw:o nyédi, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * ⁴⁰ Yepê, K:omo tpile yi kópu dyuu ngê wunê kêmakêma noo, ngménê a wépi nmye pwapî ngmê, yi ghéni kamî dênyinê pyw:êmî ngmê.

⁴¹ Yepê, K:omo tpile anmyi chaa kîgha nê, ó daanmyi chaa kîgha nê, yi kópu a ka daa ndîi kópu. ⁴² Yepê, A lama ka tóó, Chóó Lémi u

nuu ghi nmyi nôdo daa tóó.

⁴³ Yepê, K:omo tpile M:aa u pi ngê nê loo, ngménê a wépi nmye pwapî ngmê. Yepê, Pini n:ii chóó u pi ngê dpo lê, u wépi dp:uuw:ee pwaa ngmê.

⁴⁴ Yepê, U yi nmye a kwo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo, ngménê kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê choo a chaa kîgha nmyo, yinté kópu dmy:oongmê d:uu ngópu. Yepê, Pini n:ii yâpwo ndêndê ngê a tóó daanmyi chââchââ. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o a ka dp:ee kêlîmî té. ⁴⁵ Yepê, Nê kuu, M:aa ka a chóó daanî ndyîko nmyo, ngménê Mósisi ngê yinê wa ndyîko nmyo, pini n:ii nmyinê nmye nmyi mbwámê. ⁴⁶ Yepê, Mósisi u kópu dyuu ka ndêndê ngê w:ee kêlîmî té, ye a ka myep:ee kêlîmî té, mu kópu u dîy:o a p:uu doo a d:êê. *

⁴⁷ Yepê, U kópu dyuu ka dp:ee kêlîmî té, a ka myedp:ee kêlîmî té. *

6

*Yesu ngê pi limo yono yono
y:a u ngwo mbono ngê
Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-
44; Luukî 9:10-17*

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ii Nkálili Kpéni Lêê nmî ngmópu. Yi kpéni lêê u pi mye Taipidiyas. ² Pi yilî tp:oo témi tap knî y:oo dnya a yâmuyâmu nmo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê mbwudu yi ngópu yilî dpîmo chap, pwop-wokopwe dpîmo pyipyi dé.

* **5:36:** Njon 14:11 * **5:39:** Luukî 24:27,44 * **5:46:** Dpodo 3:22 * **5:47:** Luukî 16:31

³ Yesu u k:ii mbu mbêmê nmî kee dniye, y:i mbwôdo nm:uu yaa dniye. ⁴ Nju tpémi yi naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êew:êê u Naa, daa kêmakêma doo dy-imêdyimê. ⁵ Yesu ngê ngwolo dê yi kalê doo, apê, Yoo ndîi ngmêyedê pwiyé knî. Pilipi ka pôó wo, kwo, Nté knî ló y:i ngmanmî pwila, kî yéli ndîi u ngwo wanmî mbono té? ⁶ Pilipi doo a tókótókó, yi kópu u ngwo u kwo vyu. Yesu u lama doo ya, Kî yéli yi ngópu mbwudu ngmén:aa chap, u ngwo n:aa mbonombono té. ⁷ Pilipi ngê kwo, Yoo ló mye ntoo. Kwo, Ndapî my:oo yono y:a doo u ntââ. Kwo, Nté pee tp:oo ye pípí ngmê, awêde daawa pile dmi. ⁸⁻⁹ Yesu p:uu ndiye pyu m:uu, Saimon Pita u mbwó Andru, yi pini ngê Yesu ka kwo, Tp:ee ngmê ala. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi yi tpyé, te miyó. Kwo, Ngménê daa yoo u ntââ. ¹⁰ Yesu ngê nmopê, Ye vyi yó, Mbiye mbêmê yaa dniye. (Yi kélî ghê mbiye dêpwo ghêdê.) Pi yilî yintómu mbwôdo yaa dniye, yintómu limo yono yono y:a (5,000). ¹¹ Yesu ngê yi mbîdédi limi knî a ngî too, pwaa too, Chóó Lémi yi l:êê dî:y:o kwuno ngê, mbîdédi n:êê kuu nmo a kpo, yi yéli ye nmî y:ângo, yoo u ngwo nmî mbono ngê. Yi kópu te miyó dê y:e mye d:uu ngê, pi yintómu dnye kmaapî, pile dniye, nté daa chedê ngópu. ¹² Dini ghi n:ii ngê yi ghê dmi a kee wo, Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii kmono d:uu

kê, mêtê wó yó, nté kmono pi daawa dyênê. ¹³ Wod:oo yi ntini kmono nmo wó, péé y:a mêtê miyó nmî ntôwo.

¹⁴ Yélini y:oo yi ntini ma ngópu noko yepê, Yesu ngê mbwudu nmo ngmêdê chaa. Noko yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu n:ii nmo t:âât:ââ, kî vyîlo. * ¹⁵ Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Kî yéli y:oo wunê ny:ee nê, lede knî yi kada pini ngê a pyépi nê. Yesu ngê u yi dêpwo kwo, Yinté kada pini ngê pyódu nêne, wod:oo kada a y:ângo, mbu mbêmê u mo mî kee wo. *

*Yesu kpé mbêmê u ngwo
doo paa*

Mátiyu 14:22-33; Mak 6:45-52

¹⁶⁻¹⁷ Ntumokwodo dini ghi yi yó, Yesu p:uu yélini nmee ndiye, dinki k:oo nmî wo dniye, kada nmo y:ângo, Kîpêêniyêm nmee lêpî. Mgîdî maa p:uu nmo a ghay wo, Yesu nmo dêpêngê loo. ¹⁸ Yópu ndîi nmo ngma a pwaa wo, vyuwó mbêmê kpaapî ghê wo. ¹⁹ Daa kêmakêma Kîpêêniyêm nmee todotodo, Yesu ntii mbêmê paa têdê nmî módu, nmî nkîngê mbê dniye, noko nmomo, Lukwe nmî kêténi kîyedê pwiyé knî? ²⁰ Yesu ngê nmopê, Namê nkîngê, ala nê. ²¹ U yi nmo doo kwo, Yesu dinki k:oo nmî ché, ngménê lyoko yi dini ghi ngê nmî kee dniye.

* **6:14:** Deut 18:15; Njon 5:46

* **6:15:** Njon 18:36

*Pi knî y:oo Yesu u ngwo
dnye nmy:uu*

²² Womumo mw:aandiye, Yesu ngê yoo kwéli mbono too, yoo y:i nipi a wó, Yesu dnye t:âât:ââ, mu kópu u dîy:o alanté dnye nuw:o, Yesu p:uu ndiyе pyu knî yi k:ii ma dinki mu ngmidi ngê a lee dmi, p:uu ndiyе pyu yoo yi dinki ngê yi mo mêt diyé dmi. Noko yepê, Yesu al:ii ló y:i a tóó? ²³⁻²⁴ Dnye nmy:uu, ngménê dêpê pyw:ee ngópu, noko yepê, Al:ii daa tóó, p:uu ndiyе pyu yoo al:ii myedaa pyede. Dinki knî ngmê Taipidiyas a ndê dniye, nmî Lémi ngê Chóó Lémi kwéli kwuno ngê, yoo kwéli mye mbono ngê, y:i mî tee dniye. Yoo yi dinki knî yi k:oo wo dniye, Kîpêêniyêm u ngwo a lee dniye, Yesu dnyen:aa nmy:uu.

*Yesu u kwo kélímî p:uu u
ngwo ye doo mgongo*

²⁵ Pi knî y:oo Yesu dini ghi n:ii ngê Kîpêêniyêm a pyw:ee ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Al:ii anté nyi t:aa? ²⁶ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Anmye nmy:uu nê, mu kópu u dîy:o ma ntini n:ii nmye nê kê, yi ntini ngê nmyi pile dmi. Yepê, Yi ntini p:uu nmye nuw:o té, dpodonî nî dóó, yi kópu p:uu dp:ee nuw:o té. ²⁷ Yepê, Ntini n:ii chedê ngê dpí pyódu, yi ntini p:uu namê dpodo, ngménê ntini n:ii chedê ngê daawa pyódu, yi ntini p:uu dmyinê dpodo, ghê kamî u ngwo anmyinê

pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi ntini Chóó Lémi u Pi Ndêndê ngê nmye yinê wa a kê, pini n:ii Chóó Lémi ngê a myââ, nmye myedê kême ngê. ²⁸ Yesu ka pój dniye, kwo, Ló dpodo ngmê Chóó Lémi u nuu u dpodo vyîlo ay:uu dóó, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo? ²⁹ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ngê ala dpodo u yi ye kwo, Pini n:ii nmye a dy:ââ ngê, u kwo dmyinê kélímî. ³⁰ Yesu ka kwo, Lóntoo mbwudu nmî ngópu ngmanyi chaa, u ngwo nga anmo kélímî mbê dmi? Kwo, Ló kópu ngmanyi d:uu? ³¹ Kwo, Nmî kn:ââ knî y:oo nko ménê mana yidnya a pípî. Kwo, Puku yedê alanté a tóó, Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, vyîlo ye yedoo a yém. * ³² Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê, Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, daa Mósisi ngê vyîlo nmye yedê kpo. Yepê, M:aa ngê nté njini nmye wunê kuwo. Yepê, Chóó Lémi ngê ntini n:ii nmye wunê kuwo, daa nté ntee ntini, ³³ ngménê pini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, ghê kamî nmye yinê wunê kuwo, wu vyîlo. ³⁴ Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Dye ghi yintómu yinté ntini nmo yicha a kuwo. ³⁵ Yesu ngê yepê, Nê nmyi nté njini. Yepê, N:ii a yoo vy:o dpí ghê, yini daa dómudómu yédi. Yepê, N:ii a ka ada a kélímî, yini myedaadî mbwaambwaa. *

* 6:31: Ex 16:14-15 * 6:35: Njon 4:14

³⁶ Yesu ngê yepê, Ala kópu wunê mu nmye nî vyu, K:omo tpile nmyi m:uu noo, ngménê a ka dp:ee kélímî té. ³⁷ Yepê, M:aa ngê yélini a ka wunê kuwo, yi yéli yintómu a ka wa a lee dmi, yi wépi dmi daanî puwâ, * ³⁸ mu kópu u dîy:o daa a chóó a pono vyápê u l:êê dîy:o mbóó p:uu nê ndê wo, ngménê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono vyápê u l:êê dîy:o nê loo. ³⁹ Yepê, Yélini a ka a kpo, l:âmo daangmanî ngee, ngménê kuwókuwó wéni ngê anê pyidu té. Yepê, Vyîlo yi kópu u l:êê dîy:o nê loo. *

⁴⁰ Yepê, M:aa ngê ala kópu u yi ye kwo, Yélini y:oo a tp:ee wa m:uu ngmê, u kwo amyidnyi kélímî, yi yéli yi nuw:o dmi kamî ngê pyaa we, ghê kamî a pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Kuwókuwó wéni ngê yi yéli wanê pyidu té.

⁴¹ Kópuni Yesu ngê Nju tpémi ye mwiyé vyu, yepê, Ntini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, ala nê vyîlo, yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi u ngwo dnye nuu mbumu. ⁴² Noko yepê, Kî pini Njósép tp:oo, u pye mî nmî lama dê. Noko yepê, Ala kópu lukwe dîy:o dê vyi, Mbóó p:uu nê ndê wo. ⁴³ Yesu ngê yepê, Noko namê nuu mbumu. ⁴⁴ Yepê, Pi módo a yoo vy:o daangmêwa a ghê, ngménê M:aa ngê a ka yinê wa a ñuw:o, yi pini a yoo vy:o u ngwo wa ghê, kuwókuwó

wéni ngê yi pini anê pyidu. ⁴⁵ Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pi yilî yintómu Chóó Lémi p:uu adnyi ndiye. Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u dnye a nyémî ngmê, p:uu a ndiye té, yi yéli a ka vyîlo yiwunê lêpî. ⁴⁶ Yepê, K:omo tpile u dnye a nyémî ngmê, ngménê daa mumu ngmê. Yepê, Nê mu ngmidi M:aa a mo n:uu módu, mu kópu u dîy:o nipi nyipu a ya.

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê, N:ii a ka ada a kélímî, yi pini u nuw:o anî ngmê, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ⁴⁸ Yepê, Nê nmyi nté njini. ⁴⁹ Yepê, K:omo tpile nmyi kn:ââ knî y:oo mana nko ménê dnya a pípî, ngménê mye pw:oo dniye. ⁵⁰ Yepê, Nté njini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, daa mana ntee ntini. Yepê, Pini n:ii ngê yi ntini ndêndê wa ma, daawa pw:onu. ⁵¹ Yepê, Nê nmyi nté njini, mbóó p:uu nê ndê wo, ghê njini a ménê a tóó. Yepê, N:ii ngê ala ntini wa ma, u ghê chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Ntini n:ii u kwo anî y:oo, a chóó a mbyuu u kwo ay:ii y:oo, mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê tpémi y:oo ghê kamî pêdê pyw:ee y:e.

⁵² Yesu u kópu dyuu u l:êê dîy:o Nju tpémi noko kwopwepe mbê dniye, noko yepê, Kî pini ngê chóó u mbyuu pee lónté nmo wa a

* **6:37:** Njon 17:6-8 * **6:39:** Njon 10:28-29; 17:12

kê, wanmî ma? ⁵³ Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê mbyuu daanmyi ma knomomê, u wêê myedaanmyi nda knomomê, ye ghê kamî nmyi ménê daawa yââ. ⁵⁴ Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini u ménê ghê kamî wa yââ, kuwókuwó wéni ngê anê pyidu. ⁵⁵ Yepê, Nté ntee ntini u pîpî daa ndîî kópu, a mbyuu u pîpî yi ndîî kópu. Yepê, Mbwaa ntee mbwááni u ndanî daa ndîî kópu, a wêê u ndanî yi ndîî kópu. ⁵⁶ Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini k:ii ngmidi ngê anyi pyaa knî. ⁵⁷ Yepê, M:aa, ghê u kn:ââ. Yepê, Yinê a dy:ââ noo. Yepê, M:aa u ghê a ménê ntee a tóó, pini n:ii ngê wa ma nê, a ghê u ménê yinté adî ya. ⁵⁸ Yepê, Nté njinini mbóó p:uu a ndê wo, ala vyîlo yi ntini. Yepê, Daa mana ntee ntini. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo w:amî mbêmê mana dnya a pîpî, myedê pw:oo dniye, ngménê n:ii ngê ala ntini wa ma, yini daawa pw:onu, adî ya, chedê ngê daawa pyôdu.

⁵⁹ Yi kópu dyuu Yesu ngê u dêêpî têdê ye vyu, dini ghi n:ii ngê Kípêêniyêm ngêpê ngomo k:oo doo dêêpî.

Yesu p:uu ndiye pyu yilî knî y:oo Yesu u ngwo a kuwo ngópu

⁶⁰ Yesu p:uu ndiye pyu woni knî y:oo yi kópu dyuu

dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, nokô yepê, Wu kópu dyuu u nyêm nmo doo u ntââ. Nanê wa ny:ee té. ⁶¹ Yesu ngê yi kópu chóó a w:ee ngê, apê, A p:uu ndiye pyu yoo ka nuu mbumu té. Yesu ngê yepê, Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o a wépi wanmyi pwaa ngmê? ⁶² Yepê, Mbóó p:uu kwéli né ndê wo dini ghi n:ii ngê nmyi ngópu am:aa diyé, ye yi ngwo a ka anmyinê kélîmî mbê dmi? ⁶³ Yepê, Kópuni nmyi chóó wanmyi d:uu t:oo, doo u ntââ dé, ghê kamî u ngwo daanmyinê pyw:ee ngmê, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi mu ngmidi u ntââ, ghê kamî nmye yinê wa a kê. Yepê, A kópu dyuu Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye dî vyi, ghê kamî u ngwo wanmyinê pyw:ee ngmê, ngménê nmyi vy:o ngmê knî daa kélîmî té.

* ⁶⁴ Yesu ngê yi kópu vyu, mu kópu u dîy:o yélini u kwo dêdnye kélîmî, yi yélini u mwiyé a m:uu too, pini n:ii u kwódo ngê ghê wo, wunê myedê módu. ⁶⁵ Yesu ngê yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o nmyenê, Pi ngmê a yoo vy:o módo daangmêwa ghê. M:aa ngê u ntââ ngê mwiyé wa a pyôdu, a yoo vy:o u ngwo wa ghê. *

⁶⁶ Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o, yélini y:oo Yesu dnye yâmuyâmu, yi yélini yi vy:o pi yilî knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mêtêdnye yâmuyâmu. ⁶⁷ Wod:oo nmo y:a mêtê miyó, Yesu ngê nmopê, U yi nmye

* **6:63:** 2 Kódin 3:6 * **6:65:** Njon 6:44

a kwo, Amy:ee lee dmi? 68 Saimon Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, N:uu ka am:oo lee dmi? Kwo, Kópuni dyuu nye tpapê, yi kópu dyuu mbêmê ghê kamî anmo pyw:oo. 69 Kwo, Nga dp:o kêlímî mbê dmi. Kwo, Ala kópu nmî lama kêtê yââ, Nyi Chóó Lémi u ngmidi ngmê u pi. * 70 Yesu ngê nmopê, K:omo tpile nmyi y:a mêmiyó a chôó nê ngmidi nmyoo, ngménê nmyi vy:o Setan u pénta ngma a kwo. 71 Njudas p:uu nmo doo mbumu, pini n:ii Saimon tp:oo, Kédiyót pi. K:omo tpile nmî y:a mêmiyó a chôó nê ngmidi nmyoo, ngménê Yesu u lama doo ya, A kwódo ngê vylo ayi ghê.

7

*Yesu u mbwó knî y:oo
kópuni Yesu ka vyi ngópu*

¹ Yesu ngê Nkálili Wee ghêlî dépê kuwo ngê, p:aani p:aani y:i doon:aa dpodo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Njuda Wee u kwo nî lê, mu kópu u dîy:o Nju tpémi yi kada pini knî y:oo u vyee u yi y:e doo kwo.

* ² Nju tpémi yi nté ghada u naa daa kêmakêma doo dyimêdyimê, pi yintómu yi náali têdê Njedusalem dnye lêpî. ³ Yesu u mbwó knî y:oo Yesu ka kwo, Ala p:aani a kuwo ngi, Njuda Wee u kwo chi lêpî, kópuni nye d:uud:uu té, m:uu ndiye pyu knî y:oo y:i nye m:uu téne. ⁴ Kwo, N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo yi lama nî yââ, yi pini mèdaa *

mbwolombwolo paa yédi. Kwo, Mumdoo yi kópu nye d:uud:uu té, ye pi knî yi ngópu dp:uu d:uu té, nyóóchóó ye nyinê kêma ngi. ⁵ (K:omo tpile u mbwó yoo, u kwo myedêdnye kêlímî.) * ⁶ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii n:aa t:âât:ââ, yi dini ghi doongê yó, ngménê dye ghi yintómu nmyi dye ghi dé. ⁷ Yepê, Doo u ntââ pi knî ye daanmyi diya dmi, ngménê p:ee ye dî diy:a, mu kópu u dîy:o yi kópu dono ye n:aa kwódukwódu too. * ⁸ Yepê, Yi náali têdê dmyinê lêpî, nê dînî lêpî, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii n:aa t:âât:ââ, yi dini ghi doongê dyimê wo. ⁹ Yi kópu ye vyi too, Nkálili ghêlî dêpê kuwo ngê, y:i doo ya.

*Yesu u k:ii nté ghada u naa
têdê u ngwo nmî lee dniye*

¹⁰ Yesu u mbwó yoo nté ghada u naa têdê dini ghi n:ii ngê lee dniye, yi kuwó my:oo ghê dniye, Yesu u k:ii naa têdê my:oo lee dniye. Yi náali têdê daa pi lama nmî taa dniye, ngménê tumutumu nmî taa dniye. ¹¹ Nju tpémi y:oo yi náali têdê Yesu dnye nmy:uu, noko yepê, Angênê yi pini? ¹² Kwayi ngê p:uu dnye danê. Ngmê knî y:oo apê, Pi mb:aa. Ngmê knî y:oo apê, Kêle. Apê, Pi yilî a dódó. ¹³ Yesu p:uu tââ dêdnye danê, mu kópu u dîy:o kada pini knî ye dnye nkîngê. *

* **6:69:** Mát 14:33; 16:16 * **7:1:** Njon 5:18 * **7:5:** Mát 13:55; Dpodo 1:14

* **7:7:** Njon 15:18 * **7:13:** Njon 12:42; 19:38

¹⁴ Yi náali u wo knî yi
ńuknîńuknî p:uu dnye ya, Yesu
u k:ii Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalé ngmê k:oo nm:uu
kee dniye, Yesu ngê déêpî
kn:ââ ye ngmê chópu. ¹⁵ Nju
tpémi yi ménê ghê dmi ghipé
wo, noko yepê, Kî pini ndiye
pyu ndîi p:uu dêpwo ndiye,
ngménê puku yedê kópu
dyuu u lama mb:aamb:aa ngê
a kwo. ¹⁶ Yesu ngê yepê, Ala
daa a chóó a kópu dyuu nmye
yinî tpapê, ngménê n:ii ngê a
dy:ââ noo, u kópu dyuu nmye
yinî tpapê. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii
Chóó Lémi u pono a vyápê,
yi pini ngê chóó wa a w:ee,
awo, Nê ngê daa chóó u kópu
dyuu ye tpapê, ngménê Chóó
Lémi u kópu dyuu ye tpapê.
¹⁸ Yepê, Pini n:ii ngê chóó u
kópu dyuu a tpapê ngê, u yi u
ngwo a kwo yédi, A chóó a pi
nî knî. Yepê, Ngménê pini n:ii
ngê a dy:ââ noo, u ya a nga a
kwo, Yi pini u pi nî knî. Yepê,
Dînî dódó nmyo, myedînî
k:omodanê. ¹⁹ Yepê, Ala
kópu nmye ndîi kópu, Mósisi
ngê Chóó Lémi u déêpî kópu
dyuu daa kn:aa yéli ye y:ângo,
ngménê nmo a kpo. Yepê,
K:omo tpile Mósisi u déêpî
kópu dyuu nmyinê nmye ndîi
kópu dyuu, ngménê dp:ee
chââchââ ngmê. Yepê, Lukwe
dîy:o a vyee módo nmyi ménê
a tóó? ²⁰ Pi knî y:oo Yesu
ka kwo, Chi ghéti. Kwo,
Myee u yi n:uu ngê a kwo?
²¹⁻²³ Yesu ngê yepê, Lîme wo
ngê nmyi ngópu pi ngménî
pyi ngê. Yepê, Lukwe dîy:o

nmyi nyepênyepê u kópu ngê
pyodo? Yepê, Lîme wo ngê
kímy:ee dpodo nyédi. Yepê,
Mósisi ngê ala kópu a d:êê ngê,
apê, nmyi tp:ee mââ choo
taataa, wo woloni ngê Chóó
Lémi u l:ii p:uu dmyinê t:emî.
(Yi kópu kn:ââ daa Mósisi ngê
yinê a chópu, ngménê u kn:ââ
knî y:oo y:oo a chaa ngópu.)
Yepê, K:omo tpile tp:ee mââ
u wo woloni lîme wo ngê
dpî d:ii, ngménê yi wéni ngê
Chóó Lémi u l:ii yi tpémi u
ghi ngmidi p:uu mye t:emî
ngópu, yi ghi mb:aamb:aa ngê
u ngwo dpî pyódu. Yepê, Pini
n:ii lîme wo ngê nî pyi ngê, u
nt:u ghi yintómu mb:aamb:aa
ngê nî pyódu too. Yepê, Yi
kópu u l:êê dîy:o lukwe dîy:o
módo nmye nod:enod:e té.
^{*} ²⁴ Yepê, Too pee pw:ono
kîdmyemê nuw:o, u ménê
ntênen dmyinê:aa nuw:o. *

Chóó Lémi u ngmidi ngmê u pi p:uu u ngwo dnye danê

²⁵ Njedusalem pi ngmê knî
y:oo noko yepê, Nmî kada
pini knî y:oo pini n:ii u vyee
u yi a kwo, kî vyîlo, apii?
²⁶ Noko yepê, Lukwe dîy:o
tumutumu daa m:ii, nmî
ngópu pi yintómu knî ye mëka
danêmbum, ngménê kada pini
knî y:oo kópu u kwo myedaa
tpapê ngmê. Noko yepê,
Mumdoom nmî kada pini knî
ye yinê ye pini n:ii Chóó Lémi
ngê a ngmidi ngê, kî vyîlo?
²⁷ Noko yepê, Pini n:ii Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê, kwéli
wa a ndê nmî lama daa tóó,

* 7:21-23: Lev 12:3 * 7:24: Njon 8:15

ngménê kî pini kwéli a ndê wo, nmo yintómu nmî lama ka tóó. *

²⁸ Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê yoo doo ndiyé kîgha, dpodom-biy:e ye mbwolo, yepê, Ye mumdoo nmyi lama n:aa tóó, kwéli nê ndê wo, yi ghi nmyi lama mye tóó? Yepê, Daa a chóó nê loo, ngménê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini pi ndêndê. * ²⁹ Yepê, Daa nmyi lama pini, ngménê a lama pini, mu kópu u dîy:o u kwo nê ndê wo, yinê a dy:ââ noo. ³⁰ Wod:oo pi knî y:oo u yi doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngménê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o u vyee u dye ghi daangê yó. * ³¹ Yi yéli yi vy:o pi yilî u kwo kélîmî mbê wo, noko yepê, Kî pini ngê mbwudu yilî dê chaa, doo u ntââ pi ngê daawa t:ee kwolo. Noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî vyîlo. *

Yesu u mgîmîmgîmî ngê u ngwo dêê dniye

³² Pi knî y:oo Yesu p:uu kópuni kwayi ngê dnye tpapê dé, Pádisi knî y:oo yi kópu ny:ee tumo, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii kwodonkwodo a wó, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó, nmo a ñuw:o yó. ³³ Ghélî daa mgîmî ngópu, Yesu ngê pi knî ye yepê, Daa ndîl la

ghi tp:oo nmyi vy:o mwiyé mînê kwo, u kuwó dini ghi ngê n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini ka am:aa diyé. ³⁴ Yepê, Wanmyi nmy:uu nê, ngménê daanmyinê pyw:ee nê, mu kópu u dîy:o kwéli anî lê, doo u ntââ y:i daangmanmyinê nî. ³⁵ Nju tpémi y:oo noko yepê, Ló y:i wa lê, doo u ntââ u ngwo daanmo pyw:oo? Noko yepê, Lukwe, kn:aa dyâmê pee mbêmê wa lê, Kîdiki tpémi y:i adîn:aa ndiyé kîgha dé? ³⁶ Noko yepê, Ala kópu a tpapê, Anmyi nmy:uu nê, ngménê daanmyinê pyw:ee nê. Kwéli anî lê, doo u ntââ y:i daangmanmyinê nî. Noko yepê, Yi kópu knî yi nt:u kópu lukwe?

Mbwaa yeedeyeede u dyimê pywuu

³⁷ Yi nááli têdê, wéni n:ii Nju tpémi ye ndîi ngê doo ya, yi wéni u kuwókuwó wéni. Yi wéni ngê Yesu ghêédî wo, pi knî ye dpodom-biy:e mbwolo, yepê, Pini n:ii a mbwaamb-waa, a ka myewunê kélîmî, yi pini a pwiyé we, mbwaa knî ngmanyi nda ngê. * ³⁸ Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Mbu ngê mbwaa ntee dpî yeede té, yi pini ngê pi yilî mbwaa njini ngê yinté wa yeede té. ³⁹ Yesu Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu ye doo danê. Yélini yi k:ii u kwo nmee kélîmî, Chóó Lémi ngê yi Ghéni Dmi ghélî nmo dêpêngê kpo, mu kópu u dîy:o Yesu ghélî k:ii u Mî ka daangê diyé wo. *

* 7:27: Njon 7:41-42 * 7:28: Mát 11:27 * 7:30: Njon 8:20; 13:1 * 7:31: Njon 2:23 * 7:37: Njon 4:10,14 * 7:39: Njon 15:26; Dpodo 2:4

Yoo u ngwo chaa ngópu

⁴⁰ Yesu ngê kópuni vyu, pi knî y:oo yi kópu yi ny:ee ngópu, ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapî pyu n:ii nmo t:âât:ââ, ndêndê ngê kî vyîlo. * ⁴¹ Ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, kî vyîlo. Ngménê woni knî y:oo apê, Kêle. Apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, daa Nkálili wa t:aa. ⁴² Apê, Puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, Petilem wa t:aa, Dépidi p:aani n:ii ta, mu kópu u dîy:o Dépidi u tii ñedê pini ngmê. * ⁴³ Wod:oo pi knî y:oo Yesu u l:êê dîy:o yoo chaa ngópu. * ⁴⁴ Ngmê knî y:oo u yi doo kwo, Nmî mgîmî, ngménê kêê p:uu daa yé ngópu.

*Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ
pyu yoo kada pini knî ye módó
u ngwo diyé dniye*

⁴⁵ Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo kada pini knî ye dini ghi n:ii ngê diyé dniye, kada pini knî y:oo yepê, Lukwe dîy:o yi pini dmy:oo ñuw:o ngópu? ⁴⁶ Ngomo t:âât:ââ pyu knî y:oo yepê, Yi pini u momu pini. Yepê, Ntee a mbumu, pi yinté daangma a mbumu.

* ⁴⁷ Pádisi knî y:oo yepê, Aa, ye dê dóó nmyo. ⁴⁸ Yepê, Kada pini u kwo daangmê kélímî mbê wo, Pádisi u kwo myedaangmê kélímî mbê wo. * ⁴⁹ Yepê, Yélini u kwo dê

kélímî mb:anê, dêêpî kópu dyuu yi lama dnyinté a kwo. Yepê, Choó Lémi u maa dê kn:aadi ngmê, yinê amê kpada té. ⁵⁰ Nikódimês Yesu ka wunê pini n:ii loo, yi pini yi yéli yi vy:o doo kwo, yepê, A léma. * ⁵¹ Yepê, Dêêpî kópu dyuu mbêmê nmo m:ii té, apii? Yepê, Doo u ntââ yi pini módó daanmî ndyîko. Yepê, U kópu dyuu mwiyé ny:ee koo, ló kópu ngma a d:uud:uu. ⁵² Nikódimês nkwti ngópu, kwo, Lukwe dîy:o yi Nkálili pi u pee cha ghê. Kwo, Lukwe, m:ii Nkálili pi? Kwo, Puku mêtê kp:aa té. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu Nkálili daangmêwa a ndê.

⁵³ Pi yintómu p:o p:o lee dniye, ngménê Yesu mbu Olipi mbêmê mî kee wo.

8

*Yepeni u tumu mât dpîmo
ya Yesu ka u ngwo ñuw:o ngópu*

¹⁻² Womumo mw:aandiye Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mêtê diyé wo, mbwôdo yaa wo. Pi knî y:oo a yina ngópu, wod:oo doo ndiye kîgha dé. ³ Dêêpî pyu yoo Pádisi knî yi k:ii pyââ ngma a ñuw:o ngópu. Yi pyópu u tumu mât k:ii pi knî y:oo mgidî vy:o a pywâlî dumo. Yi pyópu Yesu ka ñuw:o ngópu, pi knî yi ngîma kaa ngópu. ⁴ Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ala pyópu u tumu mât k:ii pi knî y:oo da

* **7:40:** Deut 18:15; Dpodo 3:22 * **7:42:** Micah 5:2; Mát 2:4-6 * **7:43:** Njon 9:16 * **7:45:** Njon 7:32 * **7:46:** Mak 1:22 * **7:48:** Njon 12:42 * **7:50:** Njon 3:1-2

pywálî d:oo. ⁵ Kwo, Mósisi ngê nmî dêêpî kópu dyuu alanté nmo a kpo, apê, Yinté kópu n:ii ngê choo d:uud:uu knomomê, yini chêêpî ngê dmyinê vyee, ghê dmyina a ng:êenî. Kwo, Yi kópu p:uu ló kópu nmo ngmanyi vyi?

* ⁶ Yesu dnye dódó, alanté dnye nuw:o, apê, Yesu ngê ala kópu nmo a tpapê, Kî pyópu vya yó, ye Lóma tpémi ye u nkwo wanmî vyi, Yesu ngê u yi a kwo, Nmyi d:aa dmi nê kââdî. Ngménê ala kópu wa vyi knomomê, Nangê vy:a, ye pi knî ye wanmî vyi, Yesu ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ. Yinté dnye nuw:o, ngménê Yesu ngê kópu ye daa vyu, k:ame ye ghê wo, wod:oo kóopyââ ngê têpê mbêmê doo d:êê. ⁷ Y:i dnye kwo, u kwo mudnye pój, Yesu ngê mbwó ye yedê pyidu ngê, yepê, N:ii ngê dono daangmê d:uu ngê, yini ngê mwiyémwiyé chêêpî a ngí ngê, ala pyópu ngê d:ee ngê, u ngwo vya ngê. ⁸ Wod:oo k:ame mêt ghê wo, têpê mbêmê mêt doo d:êê. ⁹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ngmêngmênté doolépî, vy:ee mwiyé lee dniye. Pi knî y:oo yi pyópu Yesu ka a kuwo ngópu. ¹⁰ Yesu ngê mbwó mêt pyidu ngê, yi pyópu ka kwo, Pi anyi dê pwiyé dmi? Kwo, Nyâkondyîko pyu daangma a té? ¹¹ Yi pyópu ngê kwo, Mââwe, pi daangma a té. Yesu ngê kwo, Myedaanî ndyîko ngi. Kwo, Chi lêpî, dono

kidimongê d:uu. *

Yesu chóó pywápê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu pi knî ye modoo danêmbum, yepê, Ala nê, ala dyámê pê u pywápê. Yepê, N:ii ngê ada a yâmuyâmu nê, mgidî vy:o daadî paa, pywápê u wo adî paa. Yepê, Yi pywápê Ghê Kamî u Kn:ââ. ¹³ Pádisi knî y:oo kwo, Ye kópu mò nmo chi vyi. Kwo, Ló pini m:uu ngê dê ngee ngi? Kwo, Doo u ntââ ye kópu ndê kópu ngê nmo daanyi pyódu. ¹⁴ Yesu ngê yepê, K:omo tpile pi ngê daa ngêêpî nê, ngménê ndê kópu nmye yinî tpapê, mu kópu u dîy:o kwéli nê ndê wo a lama ka té, kwéli am:aa diyé, a lama mye té. Yepê, Kwéli nê ndê wo nmyi lama daa té, kwéli am:aa diyé nmyi lama myedaa té. ¹⁵ Yepê, Lukwe dîy:o dyámê u l:êê ghi dmi mbêmê nmye kóté kîgha nê. ¹⁶ Yepê, Pi dînîngmê kóté kîgha. Yepê, Pi wonî kóté kîgha té, ndêndê ngê pînî kóté kîgha té, mu kópu u dîy:o daa a mo n:aa té. Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo, u k:ii nye té mo. ¹⁷ Yepê, Dêêpî kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, Pi miyó dê y:oo kópu mu ngmidi ayi vyi ngmê, yi kópu ndê kópu. ¹⁸ Yepê, Daa a mo a kópu yidî vyi, ngménê n:ii ngê a dy:ââ noo, u kópu vyilo myeyidê vyi. Yepê, M:aa yi vyilo, myeyinê wunê kêmakêma noo. ¹⁹ Pádisi knî y:oo kwo, Angênê mî? Yesu

ngê yepê, Dmyongê mya noo, M:aa nmyi lama myedaa tóó. Yepê, W:ee mya noo, ye M:aa nmyi lama myepî tóó.

²⁰ Yi kópu yilî Yesu ngê ye vyi too, dini ghi n:ii ngê doo ndiyé kîgha dé. Chóó Lémi u ngomo k:oo vyi too, pi knî y:oo Chóó Lémi ka ndapî kwéli dnyimo yém. Kada pini knî y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngménê daa mgîmî ngópu, mu kópu u dîy:o u vyee u dye ghi daangê yó.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo

²¹ Yesu ngê pi knî ye yepê, Dini ghi n:ii ngê anî lê, wanmyi nmy:uu nê, daanmyinê pyw:ee nê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kéé té, yinté amy:ee pw:oo dmi. Yepê, Kwéli anî lê, doo u ntââ y:i daangmanmyi nî. * ²² Nju tpémi y:oo noko yepê, Ala kópu ka tpapê, Kwéli wanî lê, doo u ntââ y:i daangmanmyi nî. Noko yepê, Yi kópu u nt:u kópu lukwe, ndoo apê chóochóó wa vy:a? ²³ Yesu ngê yepê, Nmyo dyámê mbêmê tpémi. Yepê, D:aa dyámê mbêmê pi, ngménê nmyi pwo nê ndê wo. ²⁴ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o u ngwo nmye dî vyi, nmyed:ê, Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kéé té, yinté amy:ee pw:oo dmi. Yepê, A pi, A chóó n:aa tóó. Yepê, Yi kópu ka daanmyi kîlîmî mbê dmi, ye Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa

kéé té, yinté amy:ee pw:oo dmi. ²⁵ Nju tpémi y:oo kwo, Nyi n:uu? Yesu ngê yepê, A pi dye ghi yintómu munmyenoo a tpapê, ngménê a ka dp:ee kîlîmî té. ²⁶ Yepê, Kópu yilî nmyi p:uu anî vyi, u ngwo anî ndyîko nmyo, ngménê a chóó a kópu dyuu nmye daanî vyi té. Yepê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa t:a. Yepê, Kópuni a ka a vyi too, yi kópu vyîlo nmye yinî tpapê too.

²⁷ Nmî Mî p:uu ye doo danê, ngménê pini n:ii p:uu ye doo danê, yi pini dêpê w:ee ngópu. ²⁸ Dêpê w:ee ngópu, wod:oo Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê mudu y:i wanmyi km:êê ngmê, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, a pi, A chóó n:aa tóó. Yepê, Ala kópu amyenmyinê w:ee ngmê, A mo kópu daangmanî d:uu, M:aa ngê kópuni a ka a vyi too, vyîlo nmye yinî tpapê té, kópu nmye daamonî vyi. * ²⁹ Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo a p:uu a t:a, a mo dêpê kuwo noo, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu u nuu u kópu yinî d:uud:uu too. *

³⁰ Yélini y:oo yi kópu ny:ee tumo, yi yéli yi vy:o pi yilî Yesu ka kîlîmî mbê wo.

Módó dpodo pyu yoo yi danêmbum

³¹⁻³² Nju tpémi yi vy:o yélini Yesu ka kîlîmî mbê wo, Yesu ngê yepê, Dye ghi yintómu a ka anmya a ng:aa,

* **8:21:** Njon 7:34-36 * **8:28:** Njon 3:14; 5:19 * **8:29:** Njon 16:32

ye ndêndê ngê a p:uu ndiyé pyu ngê anmyi pyaa dmi, Pi Ndêndê nmyi lama wa yââ, dpodoni módó nmye dódó ngmê, yinêwa chedê. ³³ Yesu ka kwo, Nmî kn:ââ mu ngmidi Epîlaham, nmo u yoo. Kwo, Pi p:uu módó dêmee dpodo. Kwo, Lukwe dîy:o módó dpodo u pi nmo chi vyi? ³⁴ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê, pini n:ii ngê dono a d:uud:uu, yini Setan p:uu módó a dpodo, doo u ntââ u módó dpodo u wépi daawa puwâ. * ³⁵⁻³⁶ Yepê, Doo u ntââ yi módó dpodo u ménê daanmyi pwii dmi, ngmêne mââwe ndîi tp:oo u ntââ, yinêwa pw:ii nmyo. * ³⁷ Yepê, K:omo tpile nmyo Epîlaham u yoo, ngmêne a vyee u yi nmye a kwo, mu kópu u dîy:o a kópu dyuu u wépi dmye pwaa ngmê. ³⁸ Yepê, M:aa ngê kóponi a ka kême too, yi kópu vyîlo nmye yinî tpapê té, ngmêne kóponi nmyi mî ngê nmye a vyi too, vyîlo vy:ee d:uud:uu t:oo. * ³⁹ Yesu ka kwo, Nmî mî Epîlaham, nmo u yoo.

*Yesu ngê u ngwo ye vyu,
yepê, Nmyi mî Setan*

Yesu ngê yepê, Nmyi too pee dmi Epîlaham u tii ñedê a pyede, ngmêne na a ka dp:ee u yoo vy:o yéli. Yepê, W:ee Epîlaham u yoo ndêndê, ye kóponi doo d:uud:uu dé, yi kópu myep:ee d:uud:uu t:oo. ⁴⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê

ndê kópu n:ii a ka vyi too, dye ghi yintómu yi ndê kópu vyîlo nmye yinî tpapê too, ngmêne a vyee nmyi ménê a tóó. Yepê, Epîlaham ngê yinté kópu daangmê d:uu ngê. ⁴¹ Yepê, Nmyi mî ngê kóponi a d:uud:uu too, yi kópu vyîlo vy:ee d:uud:uu t:oo. Yesu ka kwo, Dp:oo maadî tp:ee dé. Kwo, Nmî Mî mu ngmidi, Chóó Lémi. ⁴² Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ndêndê ngê wo nmyi mî, ye a nuu ghi nmyi nôdo pê tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yinê a dy:ââ noo, al:ii u ngwo nê loo. Yepê, Daa a chóó nê loo, ngmêne yinê a dy:ââ noo. * ⁴³ Yepê, Kóponi nmye n:aa tpapê too, lukwe dîy:o dêmeyinê wopwe t:oo? Yepê, Mu kópu u dîy:o a kópu dyuu u yi nmye daa kwo. ⁴⁴ Yepê, Nmyi mî Setan, nmyo u yoo. Yepê, U kópu dyuu vyîlo vy:ee yâmuyâmu ngmê. Yepê, Mwiyémwiyé dini ghi ngê pi vyee pyu ngê doo a ya, k:omodanê pyu ndîi, ndê kópu pee tp:oo u ménê daa tóó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a k:omodanê yédi, chóó u nuu u kópu ye d:uud:uu too, mu kópu u dîy:o k:omodanê pyu, mye k:omodanê u kn:ââ. * ⁴⁵ Yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê ngê, yi kópu u l:êê dîy:o a ka dêmeyinê kélîmî nyédi. ⁴⁶ Yepê, Nmyi vy:o n:uu ngê dono a p:uu ngmêdê m:uu? Yepê, A dono daa tóó. Yepê, A kópu yintómu ndê kópu dé,

* **8:34:** Lóma 6:16; 2 Pita 2:19

* **8:35-36:** Nkal 5:1

* **8:38:** Njon 8:44

* **8:42:** Njon 16:28

* **8:44:** 1 Njon 3:8; Gen 3:4

* **8:46:** 2 Kódin 5:21

lukwe dîy:o a ka dp:ee kêlîmî té? * ⁴⁷ Yepê, Yélini Chóó Lémi u yoo, Chóó Lémi u dnye a nyêmî ngmê. Yepê, W:ee Chóó Lémi u yoo, a dnye p:ee nyêmî ngmê.

Yesu pini dê Epîlaham yi danêmbum

⁴⁸ Nju tpémi y:oo Yesu ka kwo, Ala kópu ndêndê ngê m:uu nmî vyu, Nyi pi dódó pyu, my:ii ghéti. * ⁴⁹ Yesu ngê yepê, Kêle, d:aa ghéti. Yepê, M:aa u pi n:aa kmîmî, a pi nmyinê ghîpîghîpî ngmê.

⁵⁰ Yepê, A chóó a pi daanî kmîmî. Yepê, Pi ngmêka tóó, n:ii ngê u yi a kwo, Nê u pi ndîi ngê pyaa we, yi pini ngê nmyi kópu dyuu yinêwa vya té. ⁵¹ Yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê, N:ii ngê a kópu dyuu adî d:uud:uu, yini daawa pw:onu. * ⁵² Nju tpémi y:oo kwo, Ala ngwo ntênenê nmî lama kêdê yââ, Ndêndê ngê chi ghéti. Kwo, K:omo tpile Epîlaham pwene, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo mye pw:oo dniye, ngménê ala kópu nmo chi vyi, N:ii ngê a kópu dyuu adî d:uud:uu, yini daawa pw:onu. Kwo, Chi ghéti.

⁵³ Kwo, Nmî kn:ââ Epîlaham pwene. Kwo, Lukwe dîy:o Epîlaham nye chéêlîchéêlî. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo kîmye pw:oo dniye. Kwo, Mi nanê dê knî? ⁵⁴ Yesu ngê yepê, A chóó a chili wonî dimi ngê, ye a pi k:omodanê ngê pê koko. Yepê, N:ii ngê

* **8:48:** Njon 7:20 * **8:51:** Njon 5:24

1:1 * **8:59:** Njon 10:31

a chili ndêndê ngê a dimi ngê, yi pini M:aa, pini n:ii p:uu ala kópu nmye tpapê ngmê, yi pini nmî yâpwo. ⁵⁵ Yepê, Daa nmyi lama pini, ngménê a lama pini. Yepê, Ala kópu nmye wudî vyi, Daa a lama pini, ye nmye pînê k:omodanê, p:aa nmyo ntee pini. Yepê, Ngménê a lama pini, u kwo n:aa ng:aa, u pono n:aa vyápê. *

⁵⁶ Yepê, Nmyi kn:ââ Epîlaham u nuw:o mb:aamb:aa ngê a pyodo, mu kópu u dîy:o a l:êe dîy:o Chóó Lémi ngê wéni n:ii a ngmidi ngê, yi wéni u nuw:o k:oo doo a y:enê, u gha mb:aamb:aa ngê u ngwo a pyodo. ⁵⁷ Nju tpémi y:oo kwo, Kidimê k:omodanê. Kwo, Nyi tp:ee. Kwo, M:ââ daa limoy:a, Epîlaham dipi módu. ⁵⁸ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê, Epîlaham ghêlî daa ta, ngménê a pi alanté doo a ya, A chóó n:aa tóó. * ⁵⁹ Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini ngê Chóó Lémi u pi u pyimo a t:emî. Noko yepê, Vya koo, wod:oo chéêpî knî ngma a ngî ngópu, daa kêmakêma Yesu ngê pî dy:ee tumo, ngménê p:ee ye y:aa wo, Chóó Lémi u ngomo a kuwo ngê. *

9

My:oo pini n:ii ta, u danêmbum

¹ Yélini yi k:ii Yesu p:uu nmee ndiyé, Yesu u k:ii niipi nmee paa. Yi ngwo pi

* **8:55:** Njon 7:28-29 * **8:58:** Njon

ngmēnmî módu, my:oo doo ya, yinté a ta. ² Nmî vy:o pini ngmê Yesu ka pôó wo, kwo, Mââwe. Kwo, Kî pini my:oo ka tóó, n:uu u dono u l:êê dîy:o my:oo ta, chóó u dono u l:êê dîy:o ó u pye mî yi dono u l:êê dîy:o? * ³ Yesu ngê nmopê, Kî pini ngê dono daa d:uu ngê, u pye mî y:oo dono myedaa d:uu ngópu, ngménê kî pini my:oo a ta, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê p:uu paa m:uu y:e. * ⁴⁻⁵ Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, doo u ntââ u dpodo u wépi daanmo puwâ, mu kópu u dîy:o ala w:êenî nmo pyede. Nmopê, Nê, ala dyámê u wuu. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê wa ñuw:o nê, yi ngwo mgidî wa a ghay, doo u ntââ dpodo daamunmyi dóó ngmê. ⁶ Yi kópu nmo yi vyu, wod:oo tpî kuwó têpê mbêmê pywé ngê, têpê u ngwo kn:êê kwólu, yi pini ngwolo dê u ngwo tpidi doo, yi pini ka kwo, Chi lêpî, Sailówam mbwááni lêê u kwo nyi kwidi. ⁷ (Yi mbwááni lêê u pi nmînê nmo, Dyede u mbwaa.) Wod:oo yi pini loo, yi mbwááni lêê u kwo mî kpêê wo, yélî mî módu, u ngwo mêtê diyé wo.

⁸ Yélini yi vy:o yi pini dpîmo kwo, myenté yélini y:oo ndapî dmyinê têdê dnyimo mumu, yi pini u l:êê dîy:o noko dnye pôó, noko yepê, Pini n:ii dpîmo ndapî dmyinê, kî vyîlo, apii? ⁹ Ngmê knî y:oo apê, Kî vyîlo, woni knî y:oo apê,

Kêle, daa vyîlo, ngménê yi pini ntee pini. Yi pini ngê chóó yepê, Ala nê vyîlo. ¹⁰ U kwo pôó dniye, kwo, Ngwolo dê lukwe ngê dê pywálî dê? ¹¹ Yepê, Pi ngmê u pi Yesu, yi pini ngê têpê dê kn:êê kwolo, a ngîma dê d:ii, a ka dê, Chi lêpî, Sailówam mbwááni lêê u kwo nyi kwidi. Wod:oo dîlê, dîn:aa kudu, yélî u ngwo dîn:aa m:uu. ¹² Kwo, Angénê yi pini? Yepê, Ndoo, a lama daa tóó.

Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye u ngwo ñuw:o ngópu

¹³ Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye ñuw:o ngópu. ¹⁴ Wéni n:ii ngê Yesu ngê têpê kn:êê kwólu, yi pini ngîma dyîngô, ngwolo dê u ngwo pyi doo, yi wéni líme wo. ¹⁵ Pádisi yoo yi pini ka mye pôó dniye, kwo, Ngwolo dê lonté nyi pywálî dê? Yi pini ngê yepê, Yesu ngê têpê kn:êê kwolo, a ngîma d:ii, nîlê, n:uu kudu, ala ngwo yélî m:aanî y:enê. ¹⁶ Pádisi ngmê knî y:oo apê, Kî kópu pini n:ii ngê d:uu, daa Chóó Lémi ka a ndê wo, yi dpodo líme wo ngê dóó. Woni knî y:oo apê, Kêle. Apê, Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê. Apê, Ni:ii ngê dono dpî d:uu, yi pini ngê yinté dpodo ndîí d:uudpî dóó. Yi ñuw:o miyó ngê pyodo. ¹⁷ Wod:oo yi pini ka mêtê pôó dniye, kwo, Pini n:ii ngê ngwolo dê pywálî dê, nangê lonté pini? Yi pini ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ¹⁸ Kada pini yoo u kwo

* **9:2:** Ex 20:5; Ezek 18:20; Luuká 13:2,4

* **9:3:** Njon 11:4

daa kēlîmî mbê dniye, apê, Kî pini nmo ka k:omodanê, apê, my:oo dêpwo a ya u ngwo daa ta. Wod:oo yi pini u pye mî ye pi knî ngmê dy:ââ ngópu, yepê, A pwiyé dniye. ¹⁹⁻²¹ Yi taa knopwo, wod:oo ye pôó dniye, yepê, Mumdoo kî dpî tp:ee?

Yepê, Nyââ, kî nyi tp:ee.

Yepê, Mumdoo my:oo doo ya, u ngwo a ta?

Yepê, Nyââ, my:oo doo ya, u ngwo a ta.

Yepê, Yélî lônté maa m:uu?

Yepê, Ndoo, yi kópu nyi lama daa tóó. Yepê, Pini n:ii ngê ngwolo dê pywálî dê nyi lama myedaa tóó. Yepê, Mââwe yila, nmyi chóó u kwo pôó dmyeno.

²² Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o kada pini knî ye nkîngê mbê knopwo. Kada pini knî y:oo ala kópu wunê mwiyé a vyi ngópu, apê, N:ii ngê wa vyi, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, vyîlo yi Yesu, yi pini dpî kéké yó, u yoo kuwa dpî kaa yó. ²³ Yi kópu u l:êê dîy:o yi pini u pye mî nkîngê mbê knopwo, kada pini knî ye yepê, Mââwe yila, nmyi chóó u kwo pôó dmyeno.

²⁴ Pini n:ii my:oo doo ya myombó kwo, Chóó Lémi ngê kp:aani, ndêndê ngê chi danê. Kwo, Nmî lama ka tóó, pini n:ii u pi nmo chi vyi, yi pini dono pyu. ²⁵ Yi pini ngê yepê, A lama daa tóó, dono pyu ó daa dono pyu. Yepê, Kópu mu ngmidi a lama ka tóó, my:oo noo ya, ala ngwo

yéli ménî y:enê. ²⁶ U kwo pôó dniye, kwo, Lukwe nga ngmê md:o? Kwo, Ngwolo dê lônté pywálî dê? ²⁷ Yi pini ngê nkwihi too, yepê, Wunê nmye kîdî vyi, a ka dpîp:e ng:aa té. Yepê, Lukwe dîy:o yi kópu am:ii ny:ee ngmê? Yepê, U yi nmye a kwo, P:uu ndiye pyu ngê am:ii pyaa dmi? ²⁸ U ngwo u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu, nmo Mósisi p:uu ndiye pyu yoo. ²⁹ Kwo, Nmî lama ka tóó Chóó Lémi Mósisi ka doo a danê, ngménê yi pini kwéli a ndê wo nmî lama daa tóó. ³⁰ Yi pini ngê yepê, Ye lônté kópu? Yepê, K:omo tpile a ngwolo dê kî pywálî dê, ngménê kwéli a ndê wo, nmyi lama daa tóó. ³¹ Yepê, Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi dono pyu ka d:uudpî ng:aa mb:anê, ngménê pini n:ii ngê Chóó Lémi a chââchââ ngê, u nuu u kópu ye d:uud:uu too, yi pini ka Chóó Lémi dpî ng:aa mb:anê. ³² Yepê, K:omo tpile my:oo nî ta, ngménê yi pini ngê a ngwolo dê kî pywálî dê. Yepê, Yinté kópu pi doongmê nyongo, pi ngmê ngê doongmê d:uu ngê, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, nkoo nmo. ³³ Yepê, Yi pini Chóó Lémi ka wodêpê ndê wo, ye yi kópu ndîi daapî d:uu. ³⁴ Yi pini ka kwo, Nyi pi dono tp:oo, dono vy:o nyi kaa wo. Kwo, Doo u ntââ daanyi ndiye kîgha nmo. Wod:oo yi pini u yoo kuwa kaa ngópu.

³⁵ Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Yi pini

10

Sipi w:uu u mgongo danêmbum

u yoo kuwa kêtê kaa ngmê, wod:oo y:i a pyw:ângo, u kwo pôo wo, kwo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê ka nye kêlîmî? ³⁶ Yi pini ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U pi a ka vyi ngi, u ngwo u kwo anî kêlîmî. ³⁷ Yesu ngê kwo, Awêde chi m:uu. Kwo, Pini n:ii k:ii dpo danêmbum mo, né vyîlo. ³⁸ Yi pini Yesu yu km:ee yu mbodo dê y:e ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, ñga nînê kêlîmî. ³⁹ Yesu ngê kwo, Dyámê mbêmê né loo, mu kópu u dîy:o né, Yoo n:uu chámê. Nê, Yélini my:oo a pyede, yi ngwolo an:uu pywálí té, yélî amê m:uu ngmê, né, yélini yinê ye kópu mb:aamb:aa ngê wunê nuw:onuw:o too, yi nuw:o dmi anîmo mbuknwe, pi my:oo ntee pini ngê wa pyaa dmi. ⁴⁰ Pádisi knî ngmê y:i myednye ya, Yesu ka kwo, Lukwe, ala kópu nye tpapê, My:oo nmyeno pyede? ⁴¹ Yesu ngê yepê, Pini n:ii my:oo a tóó, maa dpi kn:aadi. Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Tpile yintómu mb:aamb:aa ngê nmo y:enê té. Yepê, Lukwe dîy:o maa mb:aa nmyi kn:aadi ngópu. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi chóó my:oo nmyi yaa dniye, maa mb:aa u ngwo nmyi kn:aadi ngópu. Yepê, Nmyi dono yilî chedê ngê daawa pyaa dmi. Yepê, Maa mb:aa u kópu dyuu wodpîp:e ny:ee ngópu, ye daap:ee kn:ââ dé, u ntââ nmyi dono chedê ngê pî pyaa dniye.

¹ Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê. Yepê, Sipi w:uu mbwa k:oo dini ghi n:ii ngê a wee, n:ii ngê kené ye d:uuwodê kpêmî, ngménê mbwa mbêmê dpî lóó, ye yi pini kpáápi. ² Yepê, Pini n:ii ngê kené dpî kpêmî, mbwa k:oo u ngwo dpî kee, yi pini pipi y:eeey:ee pyu. ³ Yepê, Mbwa y:enê pyu ngê kené yi pini ka dpî kpêmî, k:oo u ngwo dpî kee, ye dpî mbwólu, yi pi dmi ngmêngmênté a tpapê too, yi kada dpî ghê, nté nmy:uu u l:êê dîy:o u ngwo dpî pwii dmi. ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo pwii dmi, yi kada dpî ghê, a yâmuyâmu ngópu, u dnye yi lama. * ⁵ Yepê, Kn:aa pini p:uu daawa kaa dmi, awêde u kwo wa mbêpê dmi, mu kópu u dîy:o u dnye daa yi lama.

⁶ Yi kópu dêpê w:ee ngópu, mu kópu u dîy:o Yesu ye doo mgongo, * ⁷ wod:oo Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê. Yepê, Nê pipi knî yi kené t:âmo ndêndê. ⁸ Yepê, Yélini y:oo pipi w:uu a y:enê ngmê, kpáápi pââ ndîi dé, ngménê pipi knî y:oo yi dnye dmi daa nyémî ngópu. ⁹ Yepê, Nê kené t:âmo ndêndê. Yepê, N:ii a pi ngê wa a kee, wanî ngee, adî koko, amaa pywuwópywuwo, u nté

adîn:aa a pyw:êmî. * 10 Yepê, Kpáápi u nuw:o mu ngmidi, u yi u ngwo a kwo, Sipi w:uu nî t:âmo té, my:aa vya té. Yepê, Ala kópu u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yi nuw:o dmi n:uu ngmêê, ghê kamî ye n:uu y:oo, yi ya mb:aamb:aa ngê u ngwo paa pyaa we.

Sipi y:eeey:ee pyu mb:aa u danêmbum

11 Yesu ngê yepê, Nê sipi y:eeey:ee pyu mb:aa. Yepê, U ntââ a sipi knî yi l:êê dîy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê.

* 12 Yepê, N:ii daa sipi w:uu chôó, n:ii ngê sipi ka vyuwo têdê ndapî a kménêkménê ngê, yi pini daa sipi y:eeey:ee pyu mb:aa. Yepê, N:ii ndapî u l:êê dîy:o a dpodo yédi, dini ghi n:ii ngê chii w:ââ w:uu dpo lê, ye sipi w:uu dpo kuwo, dñi mbêpê, dpo, W:ââ ngê wa kiye nê. Yepê, Wod:oo w:ââ knî y:oo sipi woni a vyee tumo, woni a ngm:ii kîgha tumo. 13 Yepê, Yi pini dpî mbêpê, mu kópu u dîy:o daa yi sipi w:uu chôó, u kwo d:uudpî ch:anê dmi. 14-15 Yepê, Nê sipi w:uu chôó. Yepê, M:aa u lama ntee n:aa tóó, sipi knî yi lama yinté myenî tóó. Yepê, M:aa A lama ntee a tóó, sipi w:uu a lama yinté mye kwo. Yepê, U ntââ sipi knî yi l:êê dîy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê.

* 16 Yepê, Sipini knî kuwa a m:ii té, daa ala sipi w:uu vy:o sipi dé, ngménê yi sipi mya a sipi dé, yintómu anê nuw:o

té, a dnye amyednyi nyêm, ala sipi w:uu vy:o anê kaa té, sipi w:uu mu ngmidi ngê amî pyódu, yi kada pini mu ngmidi ngê yinê adî y:eeey:ee dé. *

17 Yepê, A nuu ghi M:aa nódo a tóó, mu kópu u dîy:o daanî kede, pwopwo u wépi daanê puwâ. Yepê, A ghê wanî y:oo, myombó amênê dy:o. *

18 Yepê, A vyee ye wanî kwódu knomomê, ye doo u ntââ daawa vya nê. Yepê, Ngménê ye daanî kwódu, a chôó a nuw:o ngê a ghê wanî y:oo. Yepê, M:aa u pi ngê a ghê wanî y:oo, myombó amênê dy:o. Yepê, M:aa ngê a ka pê, Yi kópu dê dpî d:uu dé. *

19 Yi kópu knî yi l:êê dîy:o Nju tpémi yi nuw:o dmi u mo u mo ngê mê pyaa dniye.

20 Woni knî y:oo wo yéli ye yepê, Kî pini nkono kmêna ngma a kwo, u ngwo dê ghéti. Yepê, U kwo kîdmyemê ng:aa. 21 Wo yéli y:oo u nkwo yepê, Pini n:ii u kmêna a kwo yédi, yinté daa danê yédi. Yepê, Doo u ntââ kmêna ngê ngwolo kopwe d:uudpî pyi.

Nju tpémi y:oo Yesu u ngwo mb:ii ngópu

22 M:ââ yintómu yi k:oo tpii yópu yi dye ghi ngê, Nju tpémi y:oo naa ngma a kuwo ngópu, Chôó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o. 23 Yesu u k:ii yi nááli têdê nmî lee dniye, Chôó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê

* 10:11: Psalm 23:1; Njon 15:13; Tpyuu 7:17 * 10:14-15: 1 Njon 3:16 * 10:16:

Njon 11:52 * 10:17: Pilipay 2:8-9 * 10:18: Njon 19:11

k:oo nmî kee dniye, ghini n:ii u pi Solomon u ngomo ghi, yi nmee paa. ²⁴ Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu a yina ngópu, u kwo pótó dniye, kwo, Dye ghi nmo mékidimê dówodówo. Kwo, T:ââ nmo dê diy:a. Kwo, Nmo namê k:omodanê. Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, ye nyi vyîlo? ²⁵ Yesu ngê yepê, Wunê nmye monî vyu, ngménê a ka dpíp:e kélímî mbê dniye. Yepê, M:aa u pi ngê kópuni yilî n:aa d:uu:uu ngê, yi kópu knî y:oo nmye yinê wodê kême noo, ²⁶ ngménê nmyi ngwolo dmi nmyi kuwo ngópu, yi kópu yilî dpíp:e m:uu ngópu, mu kópu u dîy:o dp:ee a sipi w:uu vy:o yéli. ²⁷ Yepê, A sipi knî y:oo a dnye yi ng:aa, a lama ka pyede, wunê yâmuyâmu noo. ²⁸ Yepê, Ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu, ye n:aa yémî ngê, u l:êê dîy:o daangmêwa dyénê. Yepê, Pi ngmê ngê a kélê myedaangmêwa a pwââ. ²⁹ Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, awo, Kwulo nê pwaa té, yepê, yi pini wa dípî, mu kópu u dîy:o u wêdêwêdê têdê. Yepê, M:aa ngê a ka yinê a kê too, u wêdêwêdê pââ ndîi, pi ngê kwulo daawa a pwaa té. ³⁰ Yepê, M:aa ntee, nê mye yinté. ³¹ Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini ngê Chóó Lémi u d:aa wunê kââdikââdî. Noko yepê, Vya koo, wod:oo myombó chéêpî knî ngma a ngî ngópu, apê, Yesu ngê nmî dy:ee té.

³² Yesu ngê yepê, M:aa u pi ngê nmyi ngîma kópu mb:aa yilî nî d:uu ngê. Yepê, Lóni u l:êê dîy:o a vyee u yi nmye a kwo? ³³ Nju tpémi y:oo kwo, Daa kópu mb:aa ngmê u l:êê dîy:o myee u yi nmo a kwo, ngménê k:omo tpile nyi nmo ntee pini, ngménê ala kópu nye tpapê, Chóó Lémi u pi ntoo, a pi yintoo ngê n:aa pyépi. ³⁴⁻³⁶ Yesu ngê yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u kópu wunê a ny:ee ngópu, Chóó Lémi ngê yepê, Nmyo nê ntee yéli. Yepê, Nmyi chóó nmyi puku yedê yi kópu a tóó, doo u ntââ u wépi daanmyi pwaa ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê chóó yinê a dy:ââ noo, u ngwo nmye nî vyu, nmyenoo, Nê Chóó Lémi Tp:oo, yepê, doo u ntââ yi kópu u wépi myedaanmyi pwaa ngmê. * ³⁷ Yepê, M:aa u dpodo wodînî dódó ngê, ye a ka daap:ee ng:aa té. ³⁸ Yepê, Ngménê M:aa u dpodo dye ghi yintómu ndêndê ngê n:aa dódó ngê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a kópu dyuu daanmyi ny:ee ngmê, ngménê kópuni n:aa d:uu:uu too, yi l:êê dîy:o a ka dmyina a kélímî, mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama ndêndê ngê píchoo ya, M:aa ntee a tóó, nê my:aa vyîlo, yinté myinî tóó. * ³⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o myombó u yi y:e mêtôo kwo, Nmî mgîmî, ngménê yi kélê a pwii wo.

⁴⁰ Yesu u k:ii Njedusalem

* **10:34-36:** Psalm 82:6; Njon 5:17-20

* **10:38:** Njon 14:10-11

nmo kuwo ngê, mbwaa ndîi Njódan nmî ngmópu, Njon Baptist ngê yoo mbwaa paa kwéli dpîmo kménêkménê dé, y:i nmeen:aa ya.⁴¹ Pi yilî nmo a loo, noko yepê, K:omo tpile Njon ngê mbwudu daangmê chópu, ngménê kópuni yilî Yesu p:uu vyu, yintómu ndê kópu dé, k:omodanê kópu yi p:uu daa t:a.⁴² Wod:oo pi yilî y:i Yesu ka kélîmî mbê wo.

11

Lasadas u ngwo pwene

1-2 Pi ngmê, u pi Lasadas, u tîdê dê yi k:ii p:aa ngmê dnyimo ya, Petani. U tîdê dê yi pi dê Mata mbwémi Méli. (Pyópuni ngê nmî Lémi yu p:uu mbwááni n:ii tuu mb:aa a pii ngê, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê mê pyi ngê, yi pyópu vyîlo yi Méli.) *³ Yi pyópu dê yi tîdê Lasadas mbila wo, wod:oo Yesu ka kópu dy:ââ ngópu, kwo, Myipe mb:aa kédê mbil:a, y:ay:a dê pwiyé.

*⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a nyongo, nmopê, Wu mbii daa pwopwo u mbii, ngménê u nt:u kópu ala, Chóó Lémi u pi ndîi ngê paa pyaa we, Tp:oo u pi ndîi ngê u ngwo myepaa pyaa we. *⁵ Yesu nódo Lasadas lémi knî yi nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê doo ya. ⁶ K:omo tpile Lasadas u mbii u pi a nyongo, ngménê ghélî u kwo daa n:ee. Kwéli nmee ya, wo mê miyó y:i nmî chedê ngê. ⁷ U kuwó dini ghi

ngê nmopê, Njuda Wee u kwo mè diyé kmêle. ⁸ Kwonmo, Mââwe. Kwonmo, Nju tpémi y:oo m:ii tuwo chéépî ngê mupî via nyoo, lukwe dîy:o y:i mono diyédiyé té. *⁹ Yesu ngê nmopê, Ghélî daawa via nê. Nmopê, Kââdî nmo doongê ghépê wo. Nmopê, Ni:ii w:êénî a dpodo yédi, nédê d:uudpî kaalî, mu kópu u dîy:o w:êénî a dpodo yédi, tpile yilî a y:enê ngê. ¹⁰ Nmopê, Ngménê kââdî dini ghi n:ii ngê dpî ghîî, n:ii ngê u dpodo d:uudpo kélî, mgîdî vy:o a dpodo yédi, nédê u ngwo dpî kaalî, mu kópu u dîy:o wo daa ya yédi. ¹¹ Yi kópu nmo yi vyu, u kuwó dini ghi ngê nmopê, Nmî pyipe Lasadas kîyedê dpî, n:aa lêpî, u dpî nîmo ny:ââny:ââ. *¹² Kwonmo, Mââwe. Kwonmo, Wunê dpî knomomê, ye chóó mê pyiyépyiyé. ¹³ Nmînê nmo u mbii machedê ngê wunê pyodopyodo, wunê dpî, ngménê Yesu Lasadas u pwopwo p:uu nmo doo mgongo. ¹⁴ Wod:oo Yesu ngê yimi nmopê, Lasadas kédê pw:onu, ¹⁵ ngménê nmyi l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu. Nmopê, U kwo w:aa loo, ye kópu têdê yip:ee m:uu ngópu, d:ud:umbiy:e a ka daap:ee kélîmî mbê dniye. Nmopê, U kwo lee kmêle, nmyi kélîmî ndîi ngê paa pyaa we. ¹⁶ Nmî vy:o pini ngmê Tomas, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, yi pini ngê

* **11:1-2:** Luukî 10:38-39; Njon 12:3
11:40 * **11:8:** Njon 8:59; 10:31 * **11:11:** Luukî 8:52

* **11:3:** Njon 11:36 * **11:4:** Njon 9:3;

nmopê, Nmî mââwe u k:ii nipi lee kmêle, u k:ii nipi paa pw:oo kmêle. *

Yesu nmî pyidepyide u kn:ââ mye nmî ghê u kn:ââ

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Petani nmî taa dniye, nmopê, Lasadas paa tuwo kî kménê ngópu. ¹⁸⁻¹⁹ Nmopê, Pi yilî Njedusalem kêda ndê, Mata mbwémi Méli ye kêtê lee dmi, yi nuw:o dê ka l:âmol:âmo d:oo, yi tîdê u l:êê dîy:o. (Petani Njedusalem u nkîgh:ê a tóó, daa kuughê, 3 km.)

²⁰ Dini ghi n:ii ngê Mata ngê nyongo, apê, Yesu maa p:uu kiyedê pwiyé knî, wod:oo u mbwó Méli ngomo k:oo a kuwo ngê, maa p:uu ménê pyôdu nmoo. ²¹ Yesu ka kwo, A Lémi. Kwo, Al:ii wonyoo ya, a tîdê daapî pwene, * ²² ngménê a lama ka tóó Chóó Lémi ka kópuni nye dmyinê, yi kópu vyîlo ye d:uud:uu. ²³ Yesu ngê kwo, Ñidê mewunê pyidepyide. ²⁴ Mata ngê kwo, A lama ka tóó, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê pi yintómu wa pyidu té. Kwo, A tîdê u ngwo amêdê pyidu. *

²⁵ Yesu ngê kwo, A chóó né yoo yi pyidepyide u kn:ââ, mye yi ghê kamî u kn:ââ. Kwo, N:ii a ka ada a kélímî, k:omo tpile wa pw:onu, ghê amaa ya. ²⁶ Kwo, N:ii u ghê a t:a dyámê mbêmê, a ka ada a kélímî, ghê kamî wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyôdu. Kwo, Yi kópu ka nye

kélímî? ²⁷ Mata ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu ka n:aa kélímî. Kwo, A lama ka tóó, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, nyi vyîlo, Chóó Lémi Tp:oo. *

Yesu ngê mbê u ngwo a puwâ

²⁸ Mata ngê maa p:uu a kuwo nmoo, Petani mêt diyé wo, u mbwó Méli ka tumu u kwo mbwolo, kwo, Mââwe kêda t:a, ka poopoo ngi.

²⁹ Dini ghi n:ii ngê Méli ngê nyongo, wod:oo ghêédî wo, Yesu u k:ii nmo a loo. ³⁰ (Ghélî k:ii p:o pi dêmî ta, Mata ngê maa p:uu kwéli a pyôdu nmoo, y:i nmee ya.) ³¹ Dini ghi n:ii ngê Méli lîmîlîmî ngê ghêédî wo, ngomo k:oo a pwii wo, Nju tpémini Méli u nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o yi ngomo k:oo dnye kwo, mye ghêédî dniye, Méli mye ngmêê ngópu. Apê ngménê, Kpê chedê dê lê, wumé mbê.

³² Dini ghi n:ii ngê Méli ngê Yesu módu, u kwo a loo, yu km:ee dyimê wo, kwo, A Lémi. Kwo, Al:ii wonyoo ya, ye a tîdê daapî pwene. ³³ Yesu ngê Méli yi módu, apê, Mu mbê. Apê, Kî yéli myeka mbê té. U gha dyênê wo, kwodo ng:oo dmi mye tpalê wo. ³⁴ Yepê, Ló y:i nmyi kménê ngópu? Kwo, Nmî Lémi. Kwo, Lee kmêle, nga anyi mwini. ³⁵ Yesu ngê mbê u ngwo myedê puwâ. *

³⁶ Nju tpémi y:oo noko apê, U pyipe mb:aa. ³⁷ Pi ngmê

* **11:16:** Mak 14:31

* **11:21:** Njon 11:32

* **11:24:** Njon 5:29; 6:39-40

* **11:27:** Njon 6:68-69

* **11:35:** Luukî 19:41

knî y:oo apê, Kî pini ngê ng-wolo kopwe angênté pyi ngê, lukwe dîy:o Lasadas daa pyi ngê. *

Yesu ngê Lasadas u ngwo mêté pyidu ngê

³⁸ Myombó Yesu u gha mêté dyênê wo, wod:oo kpê chedê nmî lee dniye. Kpomo u mânê ntóó y:i mî kmânê ngópu, chêêpî ndîi u kpê komo t:âmo ngmê kaa ngópu. ³⁹ Yesu ngê yepê, Chêêpî tpiyé wupu kalê yó. Mata ngê Yesu ka kwo, Tuu wunê yiyé. Kwo, Paa tuwo nmî kmânê ngê. ⁴⁰ Yesu ngê kwo, Ala kópu nga dî vyi, A ka nye kêlîmî, ye Chóó Lémi u wêdewêdê ndîi awêde nye mumu. Kwo, Lukwe. Kwo, Yi kópu ka d:ee kêlîmî? ⁴¹ Wod:oo chêêpî a tpiyé wupu kalê ngópu. Yesu mbóbó p:uu vyu wo, u Mî ka kwo, Mw:âkó M:aa. Kwo, Kópuni nga d:a dmyinê, kîcha d:uu. ⁴² Kwo, A lama ka tóó, dye ghi yintómu a ka nyinê ng:aa, ngmânê ala yéli yi l:êê dîy:o yi kópu dî vyi, mu kópu u dîy:o ala kópu ka paa kêlîmî mbê dniye, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a dy:ââ ngê, kî vyîlo. ⁴³ Yi kópu yi vyu, wod:oo dpodomby:e mbwolo, apê, Lasadas, a pwii. ⁴⁴ Wod:oo ntóó a ghêédî wo, kpomo u mânê a pwii wo. Ntee kmânê ngópu, yinté mêté pii wo, kóó yi p:uu kpîdî pee n:ii t:ee tumo, yinté p:uu dnye ya, kpîdî pee n:ii ngê mbodo a kmongo ngópu, yi kpîdî pee

mbêmê myedoo ya. Yesu ngê yepê, Kî pini p:uu kpîdî pee a ngee tóó. Yepê, Paa wunê yém.

Yesu u vyee u dy:oo u ngwo a châpwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luukí 22:1-2

⁴⁵ Nju tpémini Méli ka lee dniye, u nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o, yi yéli yi ngópu Yesu ngê Lasadas a pyidu ngê. ⁴⁶ Pi yilî u kwo kêlîmî mbê wo, ngmânê woni knî Njedusalem mêté diyé dniye, Pádisi knî ye yi kópu u yuu ye mânê y:ee ngópu. ⁴⁷ Wod:oo Pádisi yoo, kpêê yiyé pyu yoo, kada pini yintómu nipi a wó, noko yepê, Lukwe ngmanmî md:o, wu pini ngê kópu yilî ka d:uu:uu. ⁴⁸ Noko yepê, Yi kópu adî d:uu:uu dé, pi yintómu u kwo wa kêlîmî mb:anê, Lóma tpémi y:oo wa ny:ee ngmê, awo, Wu pini ngê u pi lukwe dîy:o mudu yi a kmîmî. Noko yepê, U kuwó dini ghi ngê lede yilî ala Njuda Wee u kwo wa a dy:ââ ngmê, wamî vya nmo, Chóó Lémi u ngomo wamye pwaa ngmê. ⁴⁹ Pi ngmê yi vy:o doo kwo, u pi Kayapas, yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya. Yi pini ngê yepê, Nuw:o nmyi mânê daa tóó. ⁵⁰ Yepê, Ala kópu dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Pi ngmidi pi yintómu yi l:êê dîy:o paa pw:oo we, ye Lóma tpémi y:oo daawa a pw:oo nmo. * ⁵¹ Yi pini doo u

* **11:37:** Njon 9:6-7 * **11:50:** Njon 18:14

lama doo mbumu, ngménê ndê kópu yedoo tpapê. Yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, Chóó lémi u komo u ngwo kââ. ⁵² A tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, Yesu Nju tpémi yi l:êê dîy:o pwene, kn:aa yéli yi l:êê dîy:o mye pwene, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi tp:oo módo tp:oo mât yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê yélini a kwo, yoo ngmidi ngê u ngwo paa pyaa we. Kayapas u lama yi kópu dêpwo ya, ngménê yinté kópu ye yi vyu. * ⁵³ Yi wéni ngê Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u vyee u dy:oo a châpwo ngópu, ⁵⁴ wod:oo Yesu tumutumu doo paa, Njuda Wee nmo kuwo ngê, pi kwéli dêpwo paa, y:i nmî lee dniye, p:aa ngmê u pi Epidayim y:i nmeen:aa ya.

⁵⁵ Nju tpémi yi naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, daa kêmakêma doo dyimêdyimê, wod:oo pi yilî Njedusalem loo, daa dyámê ghi mu ngmidi tpémi y:i mî taa dniye. Yi nááli ghêlî daa kê ngópu, Njedusalem u ngwo lee dniye, Chóó Lémi ka tupwóni yi p:uu doo ya, u ngwo chedé ngópu. ⁵⁶ Yesu dnye nmy:uu, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo noko dnye pôó, noko yipu, Naa têdê daawa t:aa, apii? ⁵⁷ Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Pádisi yoo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii, ala kópu pi knî ye mwiye

* **11:52:** Njon 10:16; 17:21; 1 Njon 2:2
11:1,43 * **12:2:** Luukí 10:39 * **12:5:** Mát 19:21

vyi ngópu, yepê, N:ii u lama Yesu choo ya, yi pini ngê nmo dpî vyi ngê, yed:oo nmo mgîmîmgîmî.

12

*Tpileni tuu mb:aamb:aa
Méli ngê Yesu u pwo u ngwo
a pii ngê*

Mátiyu 26:6-13; Mak 14:3-9

¹ Dini ghi n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa ndîi nê wámê, Yesu u k:ii Petani nmî lee dniye, Lasadas kwéli doo a ya, pini n:ii Yesu ngê kpêénî a pyidu ngê. * ² Yesu u l:êê dîy:o nté pee ngmê l:âmo ngópu, Lasadas u k:ii nmee kmaapî. Mata ngê nté doo a teetee, nté kuu drmi nmî kêmê doo kapî dé. * ³ U mbwó Méli ngê mbwááni n:ii tuu mb:aa pód:a ngma a ñuwo, yi mbwááni u pywuu pââ ndîi, u pi naadî. A ngêêdî, komo puwâ, Yesu mbêmê knî ngma a pii ngê, yu dê u ngwo mye ghêê doo, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê yu dê u ngwo mî pyi doo. Yi tpile tuu mb:aa ngê ngomo kó a ngêêdî. ⁴ Nmî vy:o pini ngmê, Njudas Kédiyót pi, pini n:ii Yesu u kwódo ngê daa kêmakêma doo wowo, yi Njudas ngê nmopê, ⁵ Kî pyópu ngê lukwe dîy:o naadî dê dyênê. Nmopê, Nmo woda kê, ndapî ndîi pudu kménê, yi ndapî pinté knî ye pudu y:oo. * ⁶ Yi kópu vyu, ngménê daa pinté knî yi p:uu doo nuw:o, chóó p:uu doo nuw:o. Kpáápi ngê doo ya, nmî ndapî

* **11:54:** Njon 7:1 * **12:1:** Njon

péé yinê dpîmo y:enê, ngménê yinê mèdpîmo pîpî. ⁷ Yesu ngê kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, A pwopwo u l:êê dîy:o wiye ngê. ⁸ Nmopê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo amyinê pyw:ee t:oo. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, nmopê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Nmopê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mèdaanî kwo.

Lasadas u vyee u dy:oo u ngwo a châpwo ngópu

⁹ Nju tpémi yilî y:oo yi ny:ee ngópu, apê, Yesu Petani ka tóó, wod:oo y:i lee dniye. Daa Yesu u mo u l:êê dîy:o lee dniye, ngménê u yi y:e myedoo kwo, Lasadas nm:uu m:uu, pini n:ii Yesu ngê kpêêñâ a pyidu ngê. ¹⁰ Wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Lasadas u vyee u dy:oo myedê châpwo ngópu, ¹¹ mu kópu u dîy:o Lasadas u l:êê dîy:o Nju pi yilî knî y:oo yi chóó yi kada pini dnya a kuwokuwo dé, Yesu ka dnye kélîmî.

Njedusalem u ngwo nmî vy:ungo

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luukî 19:28-40

¹² Womumo pi yilî n:ii Njedusalem naa têdê ta, yi yéli y:oo yi ny:ee ngópu, apê, Yesu awêde al:ii a taataa. ¹³ Wod:oo king ntee dnyimo chââchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, dpumo nkoo dmi knî ngma a ñuw:o ngópu, maa p:uu a pyôdu nmoo, dnye

kââ, kópu, Munmîkó Nmî Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Nmo Yísiléli tpémi, nyi nmî king, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpî ngi. * ¹⁴ Yesu ngê ndonki ngma a pyw:ângô, pyipwo yaa wo, Njedusalem u ngwo loo. Kópuni puku yedê a tóó, Yesu ngê vyîlo yi ntiye ngê. Yi kópu ala.

¹⁵ Njedusalem tpémi, namê nkîngê.

Nmyi king wunê pwiyé knî, ndonki tp:oo pyipwo wunê tóó. *

¹⁶ K:omo tpile p:uu nmee ndiye, ngménê yi ngwo pi dêpê w:ee ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, mèdê pii wo, u Mî ka mè kee wo, u ngwo nmo w:ee ngê, kópuni Yesu p:uu ló dini a d:êê ngópu u ngwo nmî nuw:o kwólu, noko nmîmo, Yesu ngê yi wéni ngê nmî d:uu ngê. *

¹⁷⁻¹⁸ Yi yéli ndîi y:oo Yesu châpu ngópu, mu kópu u dîy:o Lasadas u danêmbum mwiye ny:ee ngópu. Yélini yi ngópu Yesu ngê Lasadas kpêêñâ a pyidu ngê, yi yéli y:oo pi yintómu knî ye ménê nté ngópu. ¹⁹ Wod:oo Pádisi yoo y:oo noko yepê, Dmyinê w:ee ngmê, dpî dêê dmi. Noko yepê, Pi yintómu u pee kêdê ghê. *

Yesu chóó u pwopwo p:uu u ngwo doo mgongo

* **12:13:** Psalm 118:25-26 * **12:15:** Zech 9:9 * **12:16:** Njon 2:22 * **12:19:** Njon 11:48

20 Yélini Njedusalem naa têdê lee dniye, woni knî Kîdiki tpémi. 21 Pilipi ka lee dniye, pini n:ii Mbefisaïda pi, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Kwo, Mââwe, u yi nmo a kwo, Yesu nmo momu. 22 Yi kópu Pilipi ngê Andru ka mî vyu, yi tpódu nipi lee knopwo, Yesu ka u nkwo mî vyi ngópu. 23 Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîi ngê wa pyódu, yi wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngménê u pi têdê ngê mwiyé wunê pyodopyodo. * 24 Mgongo ye ngmê kwólu, ye pôo wo, yepê, Witi w:uu ngmanyinê ngî, kîlî anyi tpyé, mb:aamb:aa ngê u kwo anyi vyuwo, lukwe, yili ngê u ngwo wa pyódu? Yepê, Doo u ntââ. Yepê, Têpê mbêmê wanyi pw:ono, têpê u mênê wa kee, ye mu dini ghi ngê wa pyidu, nt:u wa kaalî, w:uu yîlî ngê u ngwo wa pyódu. * 25-26 Yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u yi adî kwo, ye yini a maa p:uu choo m:ii, choo a yâmuyâmu nê, kwéli anî lê, y:i dpo lee we. Yepê, N:ii a p:uu yinté adî dpodo, yini u pi M:aa ngê ndîi ngê wa pyódu. Yepê, Ngménê n:ii chóó u ghê p:uu adî nuw:o, u l:êê dîy:o a wépi wa puwâ, yini ngê u ghê kamî l:âmo wa a ngee. Yepê, Dyámê mbêmê n:ii chóó u ghê p:uu daadî nuw:o, a p:uu dpodo têdê daawa kede, yini ngê u ghê kamî l:âmo daawa a ngee,

ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

27 Yesu ngê nmopê, A ghê da kee. Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa dmyinê, kwonê, A ngee nédi, pi knî y:oo yi dono kópu a nga kîngmê d:uu ngmê. Nmopê, Yi kópu M:aa ka wanê dmyinê? Nmopê, Kêle. Nmopê, Yi kópu u kwo daanê dmyinê, mu kópu u dîy:o yi dono kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo. 28 Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa tpapê, M:aa, mi ndîi ngê pyódu ngi. Yi kópu nmo yi vyu, u kuwó dini ghi ngê, nê, Mbóó p:uu dnye ngmê wîle, Yesu ka kwo, A pi ndîi ngê wunê nî pyódu ngê, myombó ndîi ngê ménî pyépi. 29 Yélini yi vy:o nmee kwo yi dnyeni mye ny:ee ngópu, ngménê dnyinté a w:ee ngópu. Ngmê knî y:oo apê ngménê, Mwini yi mbwólu. Woni knî y:oo apê ngménê, Enjel u kwo yi mbwólu. 30 Yesu ngê yepê, Wu dnyeni daa a l:êê dîy:o da kwolo, ngménê nmyi l:êê dîy:o da mbwólu. 31 Yepê, Dyámê mbêmê tpémi yi chámêchámê kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Yepê, Ala ngwo Setan ngê dyámê pê yintómu yinê a mbêpê kîgha, ngménê u ngm:ii kîgha kn:ââ daa kêmakêma n:aa chapî. * 32 Yepê, Dini ghi n:ii ngê têpê mbêmê wa a ngî nê, tââ wa km:êê nê, ye pi yintómu a chóó a kêténi wanê pêêdî. * 33 Yi kópu ye

* 12:23: Njon 17:1 * 12:24: 1 Kódin 15:36 * 12:31: Luukî 10:18; Njon 16:11

* 12:32: Njon 3:14-15

vyu, chóó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo. ³⁴ Pi knî y:oo kwo, Puku yedê alanté kópu ngmêka tóó, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, dini ghi n:ii ngê wa t:a, dyámê pê adî y:enê, chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Ñyóó m:uu ala kópu nye tpapê ngê, nyimo, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, kwo, ala ngwo ala kópu kíchi vyi, Tââ wa km:êê nê. Kwo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kakêmê nmo chámê ngi. * ³⁵ Yesu ngê yepê, Nmyi pywápê daa kêmakêma a pwopwo. Yepê, Pywápê wo dmyinê m:ii, mgî nangê puwâ. Yepê, Mgîdî nmyi pwo kîdangê ghay. Yepê, N:ii mgîdî vy:o a m:ii, maa dpî kn:aadi. ³⁶ Yepê, Nmyi pywápê a pwopwo, lîmîlîmî ngê u kwo kélîmî mbê dmyeno, yed:oo wo u yoo ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. *

Yesu u mb:iimb:ii

Yesu ngê yi kópu yi vyi too, yi yéli a kuwo ngê, yi vy:o mî mbwolo wo. ³⁷ K:omo tpile mbwudu yilî yi ngópu chópu, ngmênê u kwo dêdnye kélîmî, ³⁸ kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngwo mî ntiye ngópu. Yi kópu ala,

A Lémi, lukwe dîy:o nmî kópu ka daa kélîmî mbê dniye, ngwêdêwêdê ndîi lukwe dîy:o daa mya ngópu. *

³⁹ Doo u ntââ daapê kélîmî mbê dniye, mu kópu u dîy:o

Yisaya ngê Chóó Lémi u komo alanté myedê kââ, apê,

⁴⁰ Yi ngwolo dmi my:oo nî yó, nê, Yélî daapaa m:uu y:e, yi nuw:o l:âmo dmi nê ngópu,

nê, Daapêdê w:ee y:e, a ka daapêdê diyé dniye, yi pyipyi u l:êê dîy:o. *

⁴¹ Yisaya ngê yi kópu a d:êê ngê, mu kópu u l:êê dîy:o Yesu u pi ndîi mwiyé a módu, p:uu u ngwo doo a d:êê. *

⁴² K:omo tpile Nju pi yilî u kwo dêdnye kélîmî, ngmênê mî yilî u kwo dnye kélîmî, kada pini knî ngmê yi vy:o myednye kwo. Yi yéli y:oo kópu daa vyi ngópu, ngmênê tumutumu u kwo dnye kélîmî, mu kópu u dîy:o Pádisi knî ye dnye nkîngê, apu, Wa kéé nmo, nmî yoo kuwa wa kaa nmo. * ⁴³ Yélini tumutumu dnye kélîmî, u yi y:e doo kwo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kígha nmo. Yi kópu yinê ye ndîi kópu. K:omo tpile daa Chóó Lémi u nuu u kópu yidnye d:uud:uu, ngmênê yi kópu yinê ye têdê kópu. *

Mgîdî u yoo yi ndyîkondyîko

⁴⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu pi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, N:ii a ka wunê kélîmî, daa a mo a ka wunê kélîmî, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u kwo mye kélîmî. ⁴⁵ Yepê, N:ii ngê dê mya nê, pini n:ii ngê

* **12:34:** Dan 7:13-14
6:10

* **12:36:** Epeso 5:8
* **12:41:** Is 6:1

* **12:38:** Is 53:1
* **12:42:** Njon 9:22

* **12:40:** Is
* **12:43:** Njon 5:44

a dy:ââ noo, yi pini myaa
mya. ⁴⁶ Yepê, Dyámê pê u
pywápê ngê nê loo, nê, N:ii
a ka ada a kélîmî, mgidî vy:o
daadî kwo, pywápê u wo adî
ya. * ⁴⁷ Yepê, N:ii u lama
a kópu dyuu adî kwo, daadî
chââchââ dé, nê kuu, a chôó
daanî ndyîko. Yepê, Daa yoo
yi ndyîkondyîko u l:êê dîy:o
nê loo, ngménê yi ngêêpî u
l:êê dîy:o nê loo. * ⁴⁸ Yepê,
N:ii ngê a wépi wa puwâ,
a kópu dyuu u wépi amye
puwâ, yini ngê chôóchôó dé
ndyîko, kuwókuwó wéni ngê
Chóó Lémi ngê wa kpada, *
⁴⁹ mu kópu u dîy:o daa a mo
a kópu dyuu yinî tpapê, M:aa
ngê yinê a dy:ââ noo, kópuni
a ka doo a tpapê dé, nmye
vyîlo yinoo tpapê dé. ⁵⁰ Yepê,
Kópuni M:aa ngê a ka a vyu,
a lama ka tóó, a ka pê, Ghê
kamî pêdê pyw:ee y:e, ghéni
n:ii chedê ngê daawa pyodú.
Yepê, M:aa ngê kópuni a ka a
vyi too, vyîlo nmye yinî tpapê
té. *

13

*Yesungê nmîyi dmiungwo
ghêê too*

1 Nê mââ Tp:ee Kaa
W:êew:êê u Naa. Yesu u lama
doo ya, apê, Daa kêmakêma
dyámê pê nînê kuwokuwo,
M:aa ka mînî diyédiyé. Yélini
yi k:ii u kwo nmee kélîmî, nmî
nuu ghi dmi ndêndê ngê nódo
doo ya. Yi kópu yi wéni ngê
ndêndê ngê nmo w:ee ngê,

dini ghi n:ii ngê Yesu ngê ala
ndîi kópu nmo d:uu ngê. *

* 12:46: Njon 1:9; 8:12

* 12:47; Njon 3:17 *

12:48: Hipîlu 4:12

* 12:50

Nion 8-26 28

13·1· Pilipav 2·7-8

mêdaa ya yédi. Yesu ngê nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu daa t:a, ngménê mu ngmidi. ¹¹ Pini n:ii Yesu u kwódo ngê doo wowo, Yesu u lama mwiyé yaa wo. Yi kópu u l:êê dîy:o u ngwo nmo vyu, nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu daa t:a, ngménê mu ngmidi tupwótupwó.

¹² Nmî yi dmi ghêéghêé dini ghi n:ii ngê chedê ngê, Yesu ngê tââli u paa mêtê ngópu, u kpîdî mb:aa u mbwo mê t:ângô, kmaapî têdê mê yaa wo. Nmo pôo wo, nmopê, Kópuni nmye dî d:uu, yi kópu dmyinê w:ee ngmê? ¹³ Nmopê, A ka nmyinê mbumu nyédi, nyimo, Nmî ndiye kîgha pyu, nmî Lémi. Nmopê, U ntââ mbêmê a ka nmyinê mbumu té, mu kópu u dîy:o ndêndê ngê nê vyilo. ¹⁴ Nmopê, Komo tpile nê nmyi kada pini, nmyi ndiye kîgha pyu, a pi ndîi, ngménê tp:ee u dpodo ngmêdê dóó, nmyi yi dmi dî ghodo. Nmopê, Lémi lémi ngê kêê nangê t:oo, dmyinê numo ngêêpî. * ¹⁵ Nmopê, Yi kópu nmye dî d:uu, mu kópu u dîy:o pêdmyina a nj:ii nê. *

¹⁶ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, dpodo pyu u pi têdê, u kada pini u pi ndîi, dyede pi u pi têdê, n:ii ngê a dy:ââ ngê u pi ndîi. Nmopê, Nê nmyi kada pini, lémi lémi ngê kêê dêp:a t:ângô, kêê u ngwo myenangê t:oo. ¹⁷ Nmopê, Yi ndê kópu dyuu

ala ngwo dmyinê w:ee ngmê. Nmopê, Wanmyi d:uu:d:uu dé, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê adî ngêêpî nmyo, noko mb:aamb:aa ngê anmyi ya.

¹⁸ Nmopê, Daa nmyo yintómu nmyi p:uu yi kópu dî vyi. Nmopê, Nmyi gha dmi a lama dé, a chóó nê ngmidi nmyoo, ngménê pi nmyi vy:o ngma kwo, n:ii ngê ala kópu a ntiyentiye, kópuni puku yedê a tóó, apê, A nté pini n:ii ngê doo pîpî, dono a nga dê d:uu. ¹⁹ Nmopê, Yi kópu ghêlî doongê pyodo, u ngwo nmye dî vyi, mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, a pi, A chóó n:aa tóó.

²⁰ Nmopê, Ala kópu nmye kîdî vyi, Namê lémi lémi, ngménê ndê kópu nmye m:uu n:aa tpapê, Nmyo a dyede pi yoo. N:ii ngê adî chââchââ nmyo, amyedî chââchââ nê. Nmopê, Ndê kópu m:uu ala, N:ii ngê adî chââchââ nê, M:aa amyedî chââchââ, pini n:ii ngê a dy:ââ noo.

Yesu ngê Njudas u ngwo nmo a kême ngê, pini n:ii u kwódo ngê ghê wo

Mátiyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luukî 22:21-23

²¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u ghê a kee wo, nmopê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²² Munmye nîmo y:enê, nê, Ala n:uu p:uu a danê? ²³ Yesu u nkigh:ê noo ya, mu kópu u l:êê dîy:o nê u nuu u pi. * ²⁴ Saimon

* **13:14:** Luukî 22:27

* **13:15:** Pilipay 2:5; 1 Pita 2:21

* **13:23:** Njon 21:7,20

Pita ngê u mbodo ngê a ka pê, U kwo ngê péé, N:uu p:uu a danêmbum.²⁵ Wod:oo Yesu u nkîgh:ê yimi nî loo, tumutumu kwonoo, A Lémi, n:uu p:uu nye danêmbum?²⁶ A ka pê, Alanté nga nînê kêmakêma, Pini n:ii ka nté n:êê ngmén:aa yém, yi pini yi vyilo. Wod:oo nté n:êê ngma a ngêêdî, nté nyii kuu k:oo kménê ngê, Njudas ka y:ângó, pini n:ii Saimon Kédiyót pi tp:oo.²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê nté n:êê u kwo y:ângó, yi ngwo Setan u ménê kee wo. Yesu ngê kwo, Kópuni ménê a tóó, kwo, lîmîlîmî ngê d:uu ngi.²⁸ Kópuni Njudas ka vyu, a mo nê w:ee ngê. A pyipe knî y:oo dêpê w:ee ngópu.²⁹ Woni knî y:oo apê ngménê, Njudas ngê nmî ndapî yinê a y:enê. Apê ngménê, Yesu ngê ala kópü u kwo yi vyi, Mââ naa têdê nté pee n:ii u yi nmo adî kwo, knî m:uu nyi pwila ngi. Alanté mye nuw:o mbê dniye, apê ngménê, Ala kópü u kwo yi vyi, Pinté knî ye ndapî knî ngmênyi y:eni. *³⁰ Njudas ngê dini ghi n:ii ngê nté n:êê ndîi, wod:oo kuwa pwii wo, mgidî vy:o.

Dêêpî kópü kamî

³¹ Njudas yi loo, Yesu ngê nmopê, Daa kêmakêma pi knî y:oo wunê wopwe ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîi ngê dê pyódu, Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo amye pyódu ngmê.³² Nmopê, Yi kópü u l:êê dîyo o

M:aa ngê u che p:ââ pee ngê wa pyódu nê. Nmopê, Yi kópü daa kêmakêma a d:uu:uu.³³ Nmopê, A mbwó yoo. Nmopê, Daa dye ghi daadîi nmyi vy:o n:aa kwo. Nmopê, Wanmyi nmy:uu nê, ngménê daanmyinê pyw:ee nê. Nmopê, Kópuni kada pini knî ye nî vyu, nmye myinê tpapê, kwéli anîlê, doo u ntââ y:i daangménmyinê lê. *³⁴ Nmopê, Dêêpî kópü kamî nmye ngmén:aa tpapê. Nmopê, Nmyi nuu ghi dmi nîmo nôdo choo ya, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo. Nmopê, Nmye ntee nînê vyuwo, yinté noko myedmyinê vyuwo. *³⁵ Nmopê, Noko mb:aamb:aa ngê anmyi vyuwo, ye pi knî yi lama wa yââ, awo, Nmyo a p:uu ndiye pyu yoo.

*Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu
Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luukí 22:31-34*

³⁶ Saimon Pita Yesu ka póo wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Ló y:i nye lêpî? Yesu ngê kwo, Kwéli n:aa lêpî, doo u ntââ ala ngwo daanyinê ngmêê nê, ngménê dîyo yi máadi anyinê kwolo. ³⁷ Pita ngê kwo, A Lémi, lukwe dîy:o ala ngwo daanî ngm:êê ngi? Kwo, K:omo tpile l:êê dîy:o amye vya nê, ngménê myedaanê kuwo ngi. ³⁸ Yesu ngê kwo, Mumdoo a l:êê dîy:o wanyi pw:onu? Kwo, Ndê kópü nga ngmén:aa tpapê. Kwo,

* 13:29: Njon 12:6; Psalm 41:9 * 13:33: Njon 7:33-34 * 13:34: Njon 15:12,17; 1 Njon 3:23; 2 Njon 1:5

Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, yenye, D:aa p:uu ndiye pyu ngmê.

14

Yesu nmî maa, Nmî Mî ka

¹ Yesu ngê nmopê, Nmyi ghê dmi kîdangê kee, nmyi nuw:o dmi myekîngê dyênenê. Nmopê, Chóó Lémi ka dmyinê kôlîmî, a ka myedmyina a kôlîmî. * ² Nmopê, M:aa u p:o ngomo dêdê ghêdê. Nmopê, N:aa lêpî, nmyi p:aa dmi nmyi kada nîmo l:âmol:âmo. Nmopê, Yi kópu wodaa ndê kópu, ye nmye daapidî vyi. ³ Nmopê, Nmyi p:aa dmi l:âmol:âmo u kuwó dini ghi ngê, aménê diyé, a chôó anê nya nmyo, p:o anî nûw:o nmyo, kwéli anîn:aa ya, yi amyenmyin:aa ya. ⁴ Nmopê, Kwéli n:aa lêpî nê, yi máádi nmyi lama ka t:a. Kwo, Ló y:i nye lêpî? ⁶ Yesu ngê kwo, A chôó nê nmyi maa, ndê kópu yintómu knî yi kn:ââ, mye ghê u kn:ââ. Kwo, M:aa ka maa daamo a t:a, nê nmyi maa mu ngmidi. * ⁷ Nmopê, A kn:ââ nmyi lama ndêndê ngê wodoo ya, ye M:aa nmyi lama myepê tóó. Nmopê, Ala ngwo M:aa ntênenê nmyi lama dê yââ, kîmyedmye m:uu ngmê.

⁸ Pilipi ngê kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mî nmo a kêmea ngi, ye u

ntââ mbêmê nmo yââyââ té. ⁹ Yesu ngê kwo, Ló dini nmyi vy:o nî ghê wo, lukwe dîy:o choongê mya noo, kî pini. Kwo, Anmye y:enê nê, ye nê vyîlo. Kwo, Lukwe dîy:o a ka chi vyi, M:aa nmo a kêmea ngi.

* ¹⁰ Kwo, Lukwe dîy:o alanté d:ee nuw:o, Nê, myenté M:aa, mu ngmidi. Yesu ngê nmopê, Kópu yilî n:ii nmye nî vyi too, daa a chôó a mo a kópu dé. Nmopê, M:aa k:ii ngmidi ngê nye tóó mo, chôó u dpodo yinoo dódó. ¹¹ Nmopê, Ala kópu ka dmyinê kôlîmî, M:aa k:ii ngmidi ngê nye tóó mo. Nmopê, Yi kópu ka kôlîmî dpodo ndîi ngê nmye dê pyaa knomomê, ye kópuni nî d:uu too, yi kópu knî yi l:êê dîy:o a ka dmyina a kôlîmî. ¹² Nmopê, Ndê kópu nmye ngmênaa tpapê, Pini n:ii a ka ada a kôlîmî, kópuni noo d:uu d:uu dé, yi pini ngê yi kópu amyedî d:uu d:uu dé, kópu ndîi knî myowa d:uu, mu kópu u dîy:o M:aa ka n:aa lêpî. ¹³ Nmopê, A pi ngê kópuni a ka anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu, M:aa u pi ndîi ngê u ngwo wanî pyôdu.

* ¹⁴ Nmopê, A pi ngê kópuni anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu.

Yesu Chóó Lémi u ghê dmi p:uu u ngwo doo danê

¹⁵ Yesu ngê nmopê, A nuu ghi nmyi nôdo adî ya, ye a dêepî kópu dyuu anmyi chââchââ. * ¹⁶ Nmopê,

* **14:1:** Njon 14:27 * **14:6:** Epeso 2:18; Njon 11:25 * **14:9:** Kîlosa 1:15;
Hipîlu 1:3 * **14:13:** Mát 7:7; Njon 16:23-24; 15:7 * **14:15:** 1 Njon 5:3

M:aa ka nmyi ngêêpî pyu ngmanê dmyinê, chóó u Ghê Dmi. Nmopê, Nmyi p:uu adî ya, daawa a kuwo nmyo. * ¹⁷ Nmopê, Mgîdî u yoo yi ménê daawa kee, mu kópu u dîy:o daawa m:uu ngmê, myedaawa mya ngmê. Nmopê, Nmyi lama pini, mu kópu u dîy:o nmyi vy:o ka kwo, mu dini ghi ngê nmyi ménê amyaa ya. * ¹⁸ Nmopê, Nmyi mo daanê kuwo nmyo, ngménê nmye waménê diyé. ¹⁹ Nmopê, Mââ m:ii mgîdî u yoo knî y:oo mèdaamowa m:uu nê, ngménê nmyi mo wanmyi mumu nê. Nmopê, A ghê adî ya, yi kópu u l:êê dîy:o ghê njini nmyi ménê a myaa ya. ²⁰ Nmopê, Yi wéni ayi d:ii, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, M:aa k:ii nye ngmidi, a k:ii ngmidi ngê amy:oo pyaa dmi. ²¹ Nmopê, N:ii ngê a dêêpî kópu dyuu a nyêmî too, wunê ng:êenî too, u ménê a yii too, a châachââ too, vylo yi pini nódo a nuu ghi a tóó. Nmopê, Yi pini u nuu ghi M:aa nódo adî ya, a nódo amyaa ya, a chóochóó u kwo amyenê kême.

²² Nmî vy:o pini ngmê, Njudas, daa pini n:ii Yesu kwôdo ngê ghê wo, yi Njudas Yesu ka pôó wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Lukwe dîy:o nmî mo wanmî m:uu ngi, wo yéli y:oo daawa m:uu ngi? ²³ Yesu ngê kwo, Mu kópu u dîy:o n:ii nódo a nuu ghi adî ya, yi pini ngê a kópu dyuu adî châachââ, M:aa

nódo yi pini nuu ghi adî ya, M:aa k:ii u kwo anyinê lee knî, u k:ii anmîn:aa ya. * ²⁴ Kwo, N:ii nódo a nuu ghi daa tóó, a kópu dyuu ka myedaa ng:aa. Kwo, Kópuni dyuu nmye nî vyi too, daa a mo a kópu dyuu, ngménê M:aa u kópu dyuu, pini n:ii ngê a dy:ââ noo.

²⁵ Nmopê, Ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, yi kópu knî u ngwo nmye dî vyi té.

²⁶ Nmopê, A kuwó M:aa ngê chóó u Ghê Dmi a pi ngê nmye wa a dy:ââ, yinê adî ngêêpî nmyo, kópu yilî yintómu yi p:uu adî ndiyé kígha nmyo, kópu yintómu n:ii nmye nî vyi too, nmyi nuw:o nédê yimi amê t:ee té. *

²⁷ Nmopê, Nkîngê nmyi ménê anê ngî, a chóó a gha ntee, nmyi gha dmi yinté adî ya. Nmopê, Pi knî y:oo yi komo ngê a tpapê ngópu, apu, Namê nkîngê, ngménê a chóó nmyi nkîngê machedê ngê n:aa pyépi. Nmopê, Nmyi ghê dmi kîdangê kee, myenangmê nkîngê mb:anê.

* ²⁸ Nmopê, Ala kópu mwiyé nmye kîdî vyi, nmyed:a, Nînê kuwokuwo nmyo, dîyo nmye aménê diyé. Nmopê, Nmye wanî yipê, ngménê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Nmopê, A nuu ghi ndêndê ngê nmyi nódo wo tóó, ye w:aa pêdmyinê pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o M:aa ka diyédiyé a ka mb:aamb:aa. Nmopê, Ala ngwo a pi têdê,

* **14:16:** Njon 14:26; 15:26 * **14:17:** Lóma 8:26 * **14:23:** Tpyuu 3:20

* **14:26:** Njon 15:26; 16:7 * **14:27:** Pilipay 4:7

yi ngwo a pi ndîî ngê wamî pyódu, M:aa u che p:ââ pee ngê an:uu pyódu. ²⁹ Nmopê, Yi kópu knî ghélî doongê pyaa dñiye, u ngwo nmye dî vyi té, mu kópu u dîy:o a ka pêdmyina a kélímî. ³⁰ Nmopê, Doo u ntââ dye ghi daadîî noko daanmî dané, mu kópu

u dîy:o Setan u lede yoo daa kêmakêma wunê pwiyé dñiye.

* ³¹ Nmopê, Setan u kópu a p:uu daa t:a, yinê daa y:enê nê, ngménê kópuni awêde a nga a d:uud:uu, u kwo daanî kwódu. Nmopê, Yi kópu u l:êê dîy:o M:aa ngê al:ii a dy:ââ noo. Nmopê, Pi yintómu yi lama pîchoo ya, dye ghi yintómu M:aa u dnye n:aa nyémî ngê. Nmopê, Ghêédî kmêle, kn:aa lee kmêle.

15

Nté kn:ââ u mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê mgongo nmo ngmê kwólu, nmopê, M:aa ngê nté kn:ââ ngmê kââ, nê vyîlo. ² Nmopê, A kpálî woni knî yi p:uu nt:u d:uudpî kaalî, M:aa ngê dpo châpwo té, dpî kéé té. Nmopê, N:ii knî yi p:uu nt:u dpî kaalî, yini mb:aamb:aa dé. Nmopê, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê dpî pyódu té, dyââpe n:ii p:uu a ya yédi, dpo châpwo té, dpî kéé té, dpo, Nt:u mb:aamb:aa ngê paa kaa we. ³ Nmopê, Kópuni nmye nî vyi too, yi kópu knî y:oo mb:aamb:aa ngê wunê kî pyódu nmyoo.

* **14:30:** Njon 12:31; Epeso 2:2

* **15:8:** Mát 5:16 * **15:10:** 1 Njon 2:5

⁴ Nmopê, Ngmidi ngê ya kmêle. Nmopê, Nangê kéé nê, myedaanî kéé nmyo. Nmopê, Yi kpálî ngmanyinê châpwo, dpî pw:onu, nt:u p:uu d:uudpî kaalî. Nmopê, Nmyo myentee dé, anmyinê kuwo nê, nmyi nt:u dmi daawa kaalî.

⁵ Nmopê, Nê nté kn:ââ, nmyo a kpálî dé. Nmopê, N:ii ngê daawa a kuwo nê, ngmidi ngê u k:ii any:oo ya, yi pini nt:u mb:aamb:aa ngê wa kaalî. * ⁶ Nmopê, Wanmyinê kuwo nê, ye nmyi chóó kópu mb:aa daangmanmyi d:uu ngmê. Nmopê, N:ii ngê wa a kuwo nê, M:aa ngê wa kéé. Nmopê, Yi yini kpálî wa pw:onu, ntóó ngê wa pyódu, ndiya wa kéé, ndê ngê wa ma. ⁷ Nmopê, A k:ii ngmidi ngê anmî ya, a kópu dyuu p:uu anmyi nuw:o, ye M:aa ka kópuni anmya a dmyinê, nmyi l:êê dîy:o wa a d:uu.

⁸ Nmopê, Dmyina a nj:ii nê, nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaa we, ye pi knî y:oo Chóó Lémi u pi ndîî ngê u ngwo wa pyódu ngmê. *

⁹ Nmopê, A nuu ghi M:aa nôdo ntee a tóó, nmyi nuu ghi dmi yinté a nôdo mye tóó. Nmopê, Dye ghi yintómu a nuu u yoo ngê dmyinê kwo.

¹⁰ Nmopê, Kópuni nmye nî vyi too, anmyi d:uud:uu dé, ye a nuu u yoo ngê anmyi kwo. Nmopê, M:aa u nuu u pi ngê n:aa tóó, mu kópu u dîy:o kópuni yintómu a ka a vyi too,

* **15:5:** Njon 15:16; 1 Kódin 12:27; 2 Kódin 3:4-5

nî d:uu too.*

¹¹ Nmopê, Yi kópu knî nmye yidî vyi té, mu kópu u dîy:o M:aa p:uu w:aa ntee nê pyw:ângô, w:aa d:ud:umbiy:e a p:uu yinté myedmyina a pyw:êmî. ¹² Nmopê, Ala a dêêpî kópu, Nmye ntee nînê vyuwo, noko yinté myedmyinê vyuwo. * ¹³ Nmopê, Nmye nînê vyuwo, kópu ndîi amy:aa d:uu, nmyi l:êê dîy:o a ghê wanî y:oo, u ngwo anî pw:onu, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi a nôdo dnyinté daa tóó. Nmopê, Dmyina a nj:ii nê, nmyi nuu ghi dmi numo nôdo choo ya. * ¹⁴ Nmopê, A kópu dyuu anmyi d:uud:uu dé, ye nmyo ndêndê ngê a pyipe yoo. ¹⁵ Nmopê, Nmyo a pyipe yoo. Nmye daamonî vyi, A dpodo pyu yoo, mu kópu u dîy:o kópuni lémi ndîi ngê a d:uud:uu ngê, u dpodo pyu knî ye daa tpapê ngê, u pyipe knî ye a tpapê ngê. Nmopê, M:aa ngê kópuni yîlî a ka a vyi too, wunê nmye kîdî vyi té. Nmopê, A pyipe yoo, M:aa k:ii nuw:oni nyi ménê a tóó, nmyi ménê myeka tóó.

¹⁶ Nmopê, Dpîp:e ngmidi noo, a chóó p:ee nê ngmidi nmyoo. Nmopê, Dpodo têdê n:ii nî kaa nmyoo, yi dpodo têdê nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dp:uu kaa we, yi dpodo chedê ngê kîngî pyódu. Nmopê, Yi dpodo têdê M:aa ka a pi ngê kópuni anmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a kê. ¹⁷ Nmopê, Ala

kópu dmyinê d:uud:uu, numo ka mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo.

*Yesu u yoo yi diyadiya,
mgîdî u yoo knîye*

¹⁸ Yesu ngê nmopê, Kópu ngmê p:uu nmyi ng:aa dmi n:aa t:emî. Nmopê, Mgîdî u yoo knî ye ntee n:aa diya yédi, yinté ye am:ii diya dmi. ¹⁹ Nmopê, Mgîdî u yoo knî yi k:ii ngmidi ngê w:ee pyede, ye yi nuu u yoo ngê p:ee pyede, ngmânê yi yéli yi vy:o nê ngmidi nmyoo, yi vy:o mèdp:ee wee, yi kópu u l:êê dîy:o ye dmyi diya dmi.

²⁰ Nmopê, Ala kópu wunê nmye kîdî vyi, Dpodo pyu u pi têdê, u kada pini u pi ndîi. Nmopê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o, u nt:u kópu m:uu ala, Mgîdî u yoo knî y:oo dono a nga a d:uud:uu ngmê, nmye amyednyi d:uud:uu. Nmopê, Wo chââchââ nê, pê chââchââ nmyo, a kópu dyuu wo ny:ee ngópu, ye nmyi kópu dyuu myepaa ny:ee ngmê. ²¹ Nmopê, Yi dono kópu yîlî nmye wa d:uu ngmê, mu kópu u dîy:o nmyo a yoo, daa mya noo, n:ii ngê a dy:ââ noo, yi lama myedaa tóó. ²² Nmopê, Yi yéli ye danêmbum têdê wodîp:a loo, ye daapî mb:ii noo, yi dono ndîi ngê daapî pyodo, ngmânê dono ndîi ngmê d:uu ngópu, kî mb:ii noo, M:aa ngê dpodombiy:e u ngwo wa kpada té. ²³ Nmopê, Pini n:ii knî ye nî diya wo, yi pini knî ye M:aa mye diya wo.

* 15:12: Njon 13:34

* 15:13: Lóma 5:8; 1 Njon 3:16

²⁴ Nmopê, Kópu ndîi n:ii yi vy:o noo d:uud:uu dé, yintoo kópu wunê pi ngê daangmê d:uu ngê. Nmopê, Yi kópu ndîi yi vy:o wodîpî d:uu too, ye yi dono ndîi ngê daapî pyodo. Nmopê, Komo tpile yi kópu knî m:uu tumo, ngménê mye mb:ii noo, ye nî diya wo, M:aa ye mye diya wo.

²⁵ Nmopê, Kópuni puku yedê a tóó ndêndê ngê a ntiyentiye ngmê, doo u ntââ daawa kn:aadi ngmê. Nmopê, Yi kópu ala, D:ud:umbiy:e módó ye nî diya wo.

²⁶⁻²⁷ Yesu ngê nmopê, Wo yéli ye nî diya wo, ngménê dini ghi n:ii ngê M:aa u Ghê Dmi nmye wanê dy:ââ, yinê wa ngee nmyo, pi knî ye a p:uu anmyin:aa danê, nmyi kópu dyuu ndê kópu ngê ye yinê wa pyódu té. Nmopê, Kópuni nî vyi too, kópuni nî d:uu too, nmyi lama mb:aamb:aa ngê ka pyede. A dpodo kn:ââ dini ghi n:ii ngê nê chópu, a p:uu u ngwo nmyinê kaa dniye, dye ghi daadîi nipi nmee a ya, u dî awêde.

16

¹ Nmopê, Dono kópu n:ii nmye wadnyi d:uud:uu dé, nmyi ng:aa dmi n:aa t:emî, ² mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmye wa pyaa dmi, u ya a nga daa kwo, Ala kópu paa vyi yó, Nê ngê lukwe dîy:o dóó nmoo, dono vy:o anmî wee, u nkwo nmo kpípíkpípî. Nmopê, Nju tpémi y:oo kópu dono yilî nmye

adnyi d:uud:uu dé, wa kéé nmyo, nmyi yoo kuwa wa kaa nmyo, yi ngêpê ngomo k:oo koko nmye wa kwódu ngmê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê amyednyi vyee nmyo, nmyi vy:o woni yi ghê wa a ngî t:oo, ala kópu u ngwo adnyi tpapê, awo, Ala Chóó Lémi u dpodo yino dódó. ³ Nmopê, Yi kópu yilî nmye adnyi d:uud:uu, mu kópu u dîy:o M:aa k:ii yi lama d:ii tóó mo. ⁴ Nmopê, Yi kópu knî yi pi dmi nmye kîdfi vyi té, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmye wa pyaa dmi, nmyinê nmye daa kópu kamî ngê adnyi ya, ngménê u ngwo anmy:uu nuw:o kalê ngmê, anye, Nê ngê yi pi dmi mwiyé nmo mwo a vyu.

Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo

Yesu ngê nmopê, Kópuni nmye dî vyi té, wunê nmye dîpî vyi too, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu nmyi vy:o noo kwo. ⁵ Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, ala ngwo u kwo ménê diyédiyé, ngménê a ka daanmyi vyi ngmê, Ló y:i nye lêpî. ⁶ Nmopê, Kópuni nmye dî vyi té yi l:êê dîy:o nmyi gha dmi dono ngê dê pyódu. ⁷ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, Nmyi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o n:aa lêpî. Nmopê, Daanî nî knomomê, ye nmyi ngêêpî pyu daawa a nî, ngménê dini ghi n:ii ngê anî lê, nmyi ngêêpî pyu nmye anîmo dy:ââ. ^{*} ⁸⁻¹¹ Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi ala ngwo

alanté a téoo, apu, Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, dono ndíi dpípíngmê d:uu ngê. Nmopê, Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, kínmî mb:ii ngê, dono ndíi u ngwo ngménmî d:uu ngê. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo wa vya nê, ala kópu wa vyi ngmê, awo, Ndêndê kópu yino d:uud:uu, daa kn:aadi te kópu yino d:uud:uu. Nmopê, Ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kn:aadi te kópu ndíi ngmékînmî d:uu ngê, pini n:ii nmî vyâ, pi mb:aa, u dono daa téoo, kpêénî daa mgee wo, Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, u kwo mêtê diyé wo, nmî vy:o mêtadaa kwo. Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi ala ngwo alanté a téoo, Chóó Lémi ngê pi doongmê kóté kwólu, myedaawa kóté kalê nmo. Nmopê, Ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, mgidî u yoo woni yi nuw:o dmi wa ngmêê té, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê Setan wunê dêtê kóté kwolo, ntââ u ngwo wa a vy:u, nmo amyedê vy:u. *

¹² Yesu ngê nmopê, Kópu ndíi yilî a mënê ka téoo. Nmopê, U ya a nga ka kwo, Nmye nî vyi té, ngménê u nyémî ngê dp:ee ntââ dêtê ala

ngwo. ¹³⁻¹⁴ Nmopê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi wa t:aa, ndê kópu yintómu knî yi maa komo nmye yinê wa a kêmâ. Nmopê, Kópuni ghélî doongê pyaa dniye, nmye u ngwo amî vyi té. Nmopê, Doo u kópu dyuu nmye ayidênaa tpapê, ngménê a kópu dyuu nmye ayidênaa tpapê, a pi ndíi ngê u ngwo amî pyódu. *

¹⁵ Nmopê, Nmye d:oo vyu, M:aa u kópu dyuu nmye ayidênaa tpapê, ngménê nmyed:ê, A kópu dyuu nmye ayidênaa tpapê, mu kópu u dý:o kópuni M:aa u nêni dé, mya a nêni dé.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo nmo doo danê

¹⁶ Yesu ngê nmopê, Daa ndíi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, ye daamunmyi m:uu nê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê daa ndíi la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu nê. ¹⁷ P:uu ndiyé pyu knî ngmê noko dnye pôo, apu, Lukwe p:uu nmo ka danê? Apu, Ala kópu a tpapê, Daa ndíi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, ye daamunmyi m:uu nê. U kuwó dini ghi ngê daa ndíi la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu nê. Apu, Ala kópu mye tpapê, Mu kópu u l:êê dý:o M:aa ka n:aa lêpî. ¹⁸ Apu, Yi daa ndíi la ghi tp:oo u nt:u kópu lukwe? Apu, Kópuni a tpapê, dp:oonqê w:ee ngê. ¹⁹ Yesu u lama doo ya, apê, U yi y:e a kwo, Yi kópu u

nt:u kópu nê ka nmî poo, wod:oo nmopê, Ala kópu u l:êê dîy:o noko nmye pôó té, Daa ndîî la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, ye daamunmyi m:uu nê, u kuwó dini ghi ngê daa ndîî la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu nê. * ²⁰ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, Anmyi mbê, amyenmyi yii, ngménê mgîdî u yoo yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Nmopê, Nmyi nuw:o dmi dono ngê adî ya, ngménê u kuwó dini ghi ngê nmyi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, nmyi gha dmi amye ndê. * ²¹ Nmopê, Dini ghi n:ii ngê mbwili ngê pwopwo dpî kaalî, mgînî vyîmî n:ii a kîgha ngê, u nuw:o dono ngê dpî pyódu, ngménê dini ghi n:ii ngê tp:ee dpî t:a, u mgînî vyîmî anyi dpî yé, mu kópu u dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, dpo, A tp:ee kêtê t:a. ²² Nmopê, Nmyo myentee dé, nmyi nuw:o dmi dono ngê dê pyódu, ngménê am:aa m:uu nmyo, nmyi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, w:aa amyenmyinê pyw:ee ngmê, doo u ntââ pi ngmê ngê yi w:aa nmyi ménê daawa a ngî. ²³ Nmopê, Yi wéni ngê kópu a ka daangmanmyi poo ngmê. Nmopê, Ndê kópu nmye ngmén:aa tpapê, Kópuni M:aa ka a pi ngê wanmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a kê. * ²⁴ Nmopê, Kópu a

pi ngê dmy:oongmê dmy:ee ngópu. Nmopê, A dpodo u l:êê dîy:o kópuni u yi nmye adî kwo, M:aa ka dmyinê dmyinê, nmye ada a kuwo, mu kópu u dîy:o w:aa ndêndê ngê pêdê pyw:ee yó.

²⁵ Yesu ngê nmopê, Kópu yilî yi p:uu nmye noo mgongo, ngménê mu dini ghi ngê nmye mèdaanî mgongo, M:aa p:uu ntênenê nmye anî:aa danê. * ²⁶ Nmopê, Yi dini ghi ngê kópuni u yi nmye adî kwo, M:aa ka a pi ngê dpî dmy:ee yó. Nmopê, Ala kópu dînî tpapê, Yi kópu nmyi l:êê dîy:o M:aa ka wanî dmyinê, mu kópu u dîy:o M:aa chóó nmye wunê vyuwo. ²⁷ Nmopê, Nmyi nuu ghi dmi M:aa nódo a tóó, mu kópu u dîy:o a nuu ghi nmyi nódo a tóó, mye ala kópu u l:êê dîy:o, ala kópu ka nmyi kélímî mbê dniye, Nê M:aa ka a ndê wo. *

²⁸ Nmopê, Nyââ, M:aa ka né ndê wo, dyámê mbêmê nmye né loo, ala ngwo dyámê ménînê kuwokuwo, M:aa ka ménê diyédiyé. ²⁹ Yi kópu y:oo nyongo, wod:oo ala kópu u kwo nmî vyu, kwonmo, Kópu yilî mb:aamb:aa ngê anmînê wopwe, mèd:ee mgongo. ³⁰ Kwonmo, Ala ngwo nmî lama dê yââ, kópu yintómu lama ka tóó. Kwonmo, K:omo tpile kópu nga daanmî pôó, ngménê kópuni nmî ménê a pyede, wunê kîchi m:uu té. Kwonmo, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu ka dpî kélímî mbê

* **16:19:** Njon 17:14 * **16:20:** Njon 13:16 * **16:23:** Luukî 10:16 * **16:25:** Psalm 69:4 * **16:27:** Njon 14:21,23

dmi, Chóó Lémi ka nyinê ndê wo.³¹⁻³² Yesu ngê nmopê, Ala ngwo nmye kêtîmî té, ngménê daa kêmakêma nmyi p:o p:o nmye mbêpêmbêpê té, a mo nmyinê kuwokuwo nê. Nmopê, Daa d:ud:umbiy:e a mo nmyinê kuwokuwo nê, ngménê M:aa a p:uu a t:a.^{*}³³ Nmopê, Yi kópu nmye dî vyi té, mu kópu u dîy:o nmyi nuw:o dmi a p:uu daapaa dyênê we. Nmopê, Mgîdî u yoo knî y:oo dono kópu nmyi p:uu yîlî wa d:uu ngmê, ngménê nkîngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u dîy:o a wêdêwêdê yi pwo dé lê, wa dêê dmi. *

17

Yesu nmî l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

¹ Yesu ngê u danêmbum dini ghi n:ii ngê nmo a kêtî ngê, mbôó p:uu vyu wo, Chóó Lémi ka kwo, M:aa. Kwo, Kópuni u l:êê dîy:o dyâmê mbêmê nê loo, yi kópu u dye ghi ala. Kwo, Yoo yi ngwolo dmi a pywálî ngi, ala kópu paa vyi y:e, Kî Chóó Lémi Tp:oo. Kwo, Mi ndîñ ngê u ngwo wa pyódu.² Kwo, Pi yintómu knî yi l:êê dîy:o nyinê dy:ââ noo, mu kópu u dîy:o yélini a ka nyinê kpo, nîmo, Yi nuw:o dmi kamî ngê p:aa pyódu, ghê kamî ye p:aa y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.³ Kwo, N:ii ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê,

* 16:31-32: Mát 26:31,56; Njon 8:29

1 Njon 5:20

* 17:4: Njon 4:34

* 17:9: Njon 6:37,44

daamo a tóó, dpo, pini n:ii a ngmidi ngê, wu Yesu Kédisu, kwo, yi pini ngê ghê kamî dpo pyw:oo. *⁴ Kwo, M:aa. Kwo, Dpodoni a ka nyinê kê too, kînî chedê too, dyâmê mbêmê mi ndîñ ngê nî pyódu ngê. *⁵ Kwo, Dyâmê pê ghêlî dêpwo a kwo, dini ghi n:ii ngê nipi nyipu a ya, a pi ndîñ ngê ntee doo a ya, yintoo ngê mêtê pyódu ngi. *

⁶ Yesu ngê kwo, M:aa, yélini mgîdî u yoo vy:o nyinê y:ee too, a ka nyinê kê too, yi yéli ye ntêñê nê kêma nyoo. Kwo, Yi yéli nyoo vy:o yéli, a ka nyinê kê too, ngópu dyuu ka mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê dniye.⁷ Kwo, Yi lama ka tóó, A kópu yintómu daa a mo a kópu dé, ngménê a ka nyinê kê too. ⁸ Kwo, Kópuni a ka nyinê vyi too, ye kînî vyi too, kî ny:ee tumo. Kwo, Ala kópu ndêndê ngê yi lama a tóó, Nga nê ndê wo, ala kópu ka mye kêtîmî mbê dniye, nyóó nyinê dy:ââ noo. *

⁹ Yesu ngê kwo, M:aa, Yi kópu knî yi dîy:o ala yéli yi l:êê dîy:o n̄ga nînê ngêpê. Kwo, Daa mgîdî u yoo knî yi l:êê dîy:o n̄ga nînê ngêpê, ngménê yélini a ka nyinê kpo yi l:êê dîy:o n̄ga nînê ngêpê, mu kópu u dîy:o nyóó nyoo. *

¹⁰ Kwo, Yélini a yoo, myenté nyoo, yélini nyoo, myenté a yoo. Kwo, Yi l:êê dîy:o pi knî y:oo a pi wa km:êê ngmê.

* 16:33: 2 Tim 3:12; 1 Njon 5:4

* 17:5: Njon 17:24

* 17:8: Njon 16:30

* 17:3:

* 17:8:

11 Kwo, Daa kêmakêma nga nînê lêpî, mgîdî u yoo vy:o a yoo nînê kuwokuwo. Kwo, M:aa. Kwo, Nyi mu ngmidi yâpwo ndêndê. Kwo, Mi ngê nêloo, mb:aamb:aa ngê ye nê kêma nyoo, ye mb:aamb:aa ngê micha a vyuwo, a yoo vy:o kîngê pwii dmi, mu kópu u dîy:o ngmidi ngê ntee nye tóo mo, yinté ngmidi ngê pîdny:oo ya. * 12 Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi vy:o noo kwo, mì mbêmê mb:aamb:aa ngê ye noo vyuwo, yi l:âmo dêp:êngmê ngópu, ngmênê mu ngmidi l:âmo d:a ngee, pini n:ii ngê doo u ntââ dono u maa d:uuwodê kuwo. Kwo, Puku yedê kópuni a tóó, yi pini ngê yinê a ntiyentiye. *

13 Kwo, Ala ngwo nga anînê lêpî, dyámê pê ghêlî d:oongê kuwo ngê, yi kópu knî u ngwo nga d:a vyi té, mu kópu u dîy:o w:aani a mênê a tóó, nyi yoo yi mênê d:ud:umbiy:e myepîchoo ya. * 14 Kwo, Kópu dyuu n:ii a ka nyinê kpo, yi kópu dyuu ye kînî vyi too, mgîdî u yoo knî ye yi yéli u ngwo wa diya dmi. Kwo, Mgîdî u yoo knî yi nuw:o u mo, a nuw:o u mo. Kwo, Nyi yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdî u yoo yi nuw:o u mo. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o mgîdî u yoo knî ye nmî diya dniye. 15 Kwo, Nga dêññê tpapê, Nyi yoo dyámê mbêmê a ngî té, ngmênê Setan kwulo dpî dyé té. * 16 Kwo, Ala kópu nga

mud:a vyi, A nuw:o u mo, mgîdî u yoo yi nuw:o u mo, nyi yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdî u yoo yi nuw:o u mo. ¹⁷ Kwo, M:aa. Kwo, Yélini yi l:êê dîy:o nga nînê ngêpê, nyoo mb:aa ngê a pyódu té. Kwo, Ngópu dyuu ndêndê yi ménê choo kwo. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o daa yi chóó yi p:uu pîdny:oo dpodo, ngmênê mì:uu dny:oo dpodo. ¹⁸ Kwo, Mgîdî u yoo vy:o ntee nyinê dy:ââ noo, nyi yoo mgîdî u yoo vy:o yinté myidî dy:ââ té. ¹⁹ Kwo, A chóochóó nga d:a kê, mu kópu u dîy:o nye ntêñê n:aa nyêmî, nye ntêñê myedny:oo nyêmî. *

²⁰ Kwo, Daa ala yéli yi mo yi l:êê dîy:o nga nînê ngêpê, ngmênê ala yéli yi kópu dyuu mbêmê dîyo yélini a ka wa a kêlîmî mbê dmi, yi yéli yi l:êê dîy:o nga myenînê ngêpê.

²¹ Kwo, Yi nuw:o dmi ngmidi ngê dny:oo ya. Kwo, M:aa. Kwo, Ngmidi ngê pîdny:oo ya, mu kópu u dîy:o pi yoo ala kópu ka paa kêlîmî mbê dniye, Nyóó nyinê dy:ââ noo. *

²² Kwo, A nuu ghi ntee nóðo a tóó, ala yéli yi nuu ghi dmi yinté a nôðo my:aa yó, mu kópu u dîy:o ngmidi ngê ntee nye tóó mo, yinté ngmidi ngê myedny:oo ya. *

²³ Kwo, Nyi nuw:o dê ntee a tóó mo, yi nuw:o dmi yinté

* 17:11: Njon 17:21 * 17:12: Dpodo 1:18 * 17:13: Njon 15:11 * 17:15:
2 Tes 3:3 * 17:19: Hipîlu 10:10 * 17:21: Nkal 3:28 * 17:22: Dpodo 4:32

myedê pyódu ngi, mu kópu u dîy:o d:ud:umbiy:e ngmidi ngê pîdny:oo ya, yoo yi lama u ngwo paa yaa we, awo, Chóó Lémi ngê nê yinê a dy:ââ ngê, nê ka ntee doo a vyuwo, nê u yoo knî ye yinté myekiyedê vyuwo.

²⁴ Yesu ngê kwo, M:aa. Kwo, Ala yéli a ka nyinê kpo, kwéli n:aa lêpî, u ya a nga a kwo y:i myepêdê lee dniye, yi ntee noo a lémilémi, yi lémilémi paan:aa m:uu y:e. Kwo, Dyámê pê ghélî dépwo a kwo, a nuu ghi ɳódo doo a ya, lémi ngê u ngwo nyinê pyódu noo. ²⁵ Kwo, M:aa. Kwo, Kn:aadi te kópu lama daa tóó. Kwo, Mgîdî u yoo yi lama d:ii tóó, ngménê a lama nye tóó, ala yéli yi lama ala kópu mye tóó, ɳyoó nyinê dy:ââ noo. ²⁶ Kwo, Nténê ye nê kêma nyoo, ngakémê ye my:aa chámê ngê, ngménê ye am:aa a tpapê, mu kópu u dîy:o ɳuu u pi ngê ntee noo a ya, ɳuu u yoo ngê yinté myepêdny:oo a ya, yi k:ii nmí nuw:o ngmidi ngê pêchoo ya.

18

*Yesu u ngwo mgîmî ngópu
Mátiyu 26:47-56; Mak
14:43-50; Luukî 22:47-53*

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u Mî ka ngêpê chedê ngê, Njedusalem nmo kuwo ngê, mbwaa tp:oo ngménmî ngmópu, u pi Kidîlon, myângo ndîi ngmê u mênê nmî ch:i:y:e dniye. ² Pini n:ii Yesu u kwôdo ngê ghê wo, Njudas, yi pini u lama yi myângo doo ya, mu

kópu u dîy:o Yesu ngê Njudas u k:ii daa ng:êêntómu y:i ñuw:o nmoo. ³ Wod:oo Njudas ngê yi mgîdî ngê yi a pyw:ee nmoo. Yoo ngmê yi kada doo kwo. Yi yéli yi vy:o Lóma lede yilî doo kwo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi vy:o myednye kwo. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Pádisi yoo yi k:ii yi yéli y:oo a dy:ââ tumo. Yi kaa taa a ñuw:o tumo, yi pywápê dmi yi lam dé myedê ñuw:o tumo, nmo u ngwo a lee dniye. ⁴ Yesu u lama yaa wo, apê, Daa kêmakêma kópu yilî yintómu a nga a d:uu:d:uu ngmê, wod:oo ye loo, yepê, N:uu ka nmye vyuwo té? ⁵ Kwo, Yesu, pini n:ii Nasalet pi. Yesu ngê yepê, Ala nê vyîlo, a chóó n:aa tóó. Pini n:ii Yesu u kwôdo ngê ghê wo, Njudas, yi vy:o doo kwo. ⁶ Yesu ngê Chóó Lémi u pi dini ghi n:ii ngê ye vyu, yepê, A chóó n:aa tóó, u ngwo ngwéti dniye, wod:oo a mbee ngópu, yoo woni têpê mbêmê tpalê dniye. ⁷ Myombó Yesu ye mêt pôwo, yepê, N:uu ka nmye vyuwo té? Kwo, Yesu, pini n:ii Nasalet pi. ⁸ Yesu ngê yepê, Wunê nmye kîdî vyi, Ala nê vyîlo, a chóó n:aa tóó. Yepê, Pini n:ii ka nmye vyuwo té, kîdmyinê pyw:ee ngmê, ngménê a p:uu ndîi pyu knî yi p:uu kêê nangmê yé, dpî dy:ââ tóó. ⁹ (Yi kópu ye vyu, mu kópu u dîy:o u Mî ka kópuni vyu, ndê kópu ngê pyaa we, kwo, M:aa, yélini a ka nyinê kpo yi l:âmo dêpêngmê ngópu.)

¹⁰ Saimon Pita ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngéêdî, lede ngmê mbwámê pédê châpwo, ngménê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede u pi Mélika, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê.
¹¹ Yesu ngê Pita ka kwo, Ñaa u dópo ménê mê kedi. Kwo, Lukwe, u yi ñga a kwo, M:aa ngê dono u mbwaa n:ii a ka a kpo u wépi nî puwâ? Kwo, Kêle, n:aa ndanî.

Anas u ngîma Yesu u ngwo mî kaa ngópu

¹² Lede yoo yi kada pini ngê yepê, Mgîmî yó, yedê ngê kudu yó, wod:oo lede knî y:oo Nju tpémi yi k:ii Yesu mgîmî ngópu, kóó dê kudu dumo, ¹³ Anas ka mwiyé ñuw:o ngópu, pini n:ii tp:oo módo Kayapas ngê nyââ. ¹⁴ Kayapas kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, yi m:aani ngê. Yi Kayapas ngê Nju tpémi yi kada pini knî ye mwiyé a vyu, yepê, Maa mb:aa ala, pi ngmidi pi yintómu yi l:êê dîy:o paa pw:oo we. *

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê.

Mátiyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luukî 22:55-57

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, Njedusalem ñuw:o ngópu, Saimon Pita k:ii nyipu yâmuyâmu dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dini ghi n:ii ngê Yesu km:êê

ngópu, Pita kuwa nê kuwo ngê, a k:ii nmî kee dniye, mu kópu u dîy:o kada pini u lama noo ya. ¹⁶ Myombó ménê diyé wo, kené dmââdînî ngê doo t:âât:ââ, kwonê, Kî pini a kmini. ¹⁷ Pita yedê kee wo, yi dmââdî ngê kwo, D:ii wu pini p:uu ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê kwo, Nyââ, nê kuu. ¹⁸ Yi dini ghi ngê nkuwo ndîi ngê pyodo, wod:oo ndyuw:e ngmê kpê ngópu, yi ngomo chóó u dpodo pyu yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi k:ii, ndoo chedê dnye kwo. Pita yi vy:o myimî ghê wo, myedoon:aa ndê vyîlî.

Anas ngê Yesu u ngwo doo poopoo

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luukî 22:66-71

¹⁹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Yesu ka p:uu ndiye pyu knî yi l:êê dîy:o doo pôó, kópuni nmo doo tpapê dé yi l:êê dîy:o u kwo myedoo pôó. ²⁰ Yesu ngê kwo, Pi yilî yi ngîma nîmo danêmbum. Kwo, Nju tpémi kwéli wunê wó ngê, Chóó Lémi u ngomo k:oo, ngêpê ngomo knî yi k:oo, y:i ye nîmo a danêmbum. Kwo, Tumu kópu d:oongmê vyu. ²¹ Kwo, Lukwe dîy:o nye p:oop:oo nê. Kwo, A kópu dyuu n:ii knî y:oo ny:ee tumo, ye ngî péé, yi kópu yi lama a pyede. ²² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu yi vyu, lede ngmê ngê kopwe u te knâpwo puwâ, kwo, Lukwe dîy:o nmî kada pini u dnye nye vyee. ²³ Yesu ngê kwo, Pi knî ye

* **18:14:** Njon 11:49-51

kópu dono w:aangmê vyu, ye ala léma ye yi kópu yuu pîcha y:oo. Kwo, Nténê n:aa mbumu, lukwe dîy:o kopwe a te knâpwo chi puwâ.

²⁴U kuwó dini ghi ngê Anas ngê Kayapas ka Yesu dy:ââ ngê. Yedê kwulo daa pywálî ngópu, p:uu modoo ya.

Pita ngê Yesu u ngwo mêtê wópu ngê

Mátiyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luukî 22:58-62

²⁵ Yi dini ghi ngê Pita ndoo chedê modoo kwo. Pi ngmê knî y:oo kwo, D:ii wu pini p:uu ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê a wópu ngê, yepê, Nê kuu. ²⁶ Pita ngê pini n:ii ng-wene ngópu, yi pini u mbwó kada pini u dpodo pyu ngmê, ndoo chedê myedoo ya, Pita ka kwo, Ndoo apê nyi vyîlo, wu pini p:uu myâango vy:o kîdî m:uu ngi. ²⁷ Pita ngê mêtê wópu ngê, wod:oo kêmkêm ka wo.

Yesu Paléti ka u ngwo ñuw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-20; Luukî 23:1-5,13-25

²⁸ Kââdî dini ghi n:ii ngê a kee wo, Yesu Kayapas u ngomo k:oo a pw:ii ngópu, Lóma lede yoo yi mââwe ndîí Paléti ka ñuw:o ngópu. Nju tpémi yi kada pini yoo Paléti u ngomo k:oo daa kee dniye, mu kópu u dîy:o apê, Daa Nju pi u ngomo. Apê, Nmo koko té, ye dono pee nmî p:uu ngma a kelekele, Chóó Lémi ka dono ngê nmo pyodopyodo té, yed:oo Tp:ee Kaa

W:êêw:êê u Naa nté doo u ntââ daanmî ma. ²⁹ Yi Nju tpémi Paléti u ngomo k:oo daa kee dniye, wod:oo kuwa ye a pwii wo, yepê, Wu pini ngê ló dono kópu ngmêdê d:uu? ³⁰ Paléti ka kwo, Dono kópu wodaa d:uu ngê, ye ñga daapód:oo ñuw:o. ³¹ Paléti ngê yepê, Ñuw:o yó, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu mbêmê nyi kóté kalê yó. Kwo, Machedê. Kwo, Wunê kudu kóté kwolo, ala d:o pw:oo we. Kwo, Ngménê pi vyee nmo nmyi kwódu ngópu. Kwo, Nmyi l:êê ghi mbêmê nyi vyângi, kîdosi ñedê nyi t:ee ngi.

* ³² (Yesu ngê kópuni wunê a vyu, nmopê, Tââ wa km:êê nê, u pwopwo p:uu kîdosi ñedê u ngwo doo danê, yi kópu Nju tpémi y:oo ala ngwo d:uu ntiye ngmê.) * ³³ Paléti u ngomo k:oo mêtê diyé wo, lede knî ye yepê, Yesu al:ii a ñuw:o yó, wod:oo u kwo ñuw:o ngópu. Yesu ka kwo, Mum-doo nyi Nju tpémi yi king?

³⁴ Yesu u kwo pôo wo, kwo, Ye kópu ñyóó mênê cha ngî, ó pi knî y:oo ñga y:oodê vyi ngmê? ³⁵ Paléti ngê kwo, D:aa Nju pi. Kwo, Ñyóó ñyoo knî y:oo, yi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii y:oo a ka da ñuw:o ngi. Kwo, Ló dono kópu ngmêchi d:uu? ³⁶ Yesu ngê kwo, Daa dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu noo. Kwo, W:aa dyámê pê u king ntee pini, ye a dpodo pyu yoo a l:êê dîy:o pî l:êê té, Nju tpémi y:oo daapaa

* 18:31: Dpodo 18:15

* 18:32: Njon 12:32-33

mgîmî nê. Kwo, Daa dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu noo. ³⁷ Paléti ngê kwo, Mumdoo nyi king? Kwo, Yi kópu awêde dî ny:oo. Yesu ngê kwo, Ñyóó ñuw:o ngê chi vyi, nyimo, Nê king. Kwo, Ngménê ala kópu mu ngmidi u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nî pyodo, nê, Pi knî y:oo ndê kópu yintómu knî yi kn:ââ paa m:uu y:e. Kwo, N:ii knî y:oo ndê kópu knî yi maa a kîgha ngmê, a dnye y:oo nyêmî ngmê. * ³⁸ Paléti ngê kwo, N:uu u ntââ, ndê kópu dé yi kn:ââ dpo pyw:oo? Wod:oo Paléti kuwa mê pwii wo, Nju tpémi ye yepê, Wu pini u kpadakpada u kópu d:oongmê pyw:ângo. ³⁹ Yepê, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa dye ghi ngê mbwa k:oo tpémi yi vy:o pi ngmén:aa pw:iipw:ii ngê. Yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi king nî pw:ii? ⁴⁰ Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Daa ye pini. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. (Yi Mbadapas Lóma lede yoo yi p:uu mwiyé dpîmo a l:êê, mbwa k:oo u ngwo kee wo.)

19

Paléti Yesu u pw:iipw:ii ngê u ngwo dêê wo

¹ Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu ñuw:o yó, yedê kpê dmi ngê nyi kpaka yó, wod:oo mî kpaka ngópu. ² Lede knî y:oo Yesu dnye yumuyumu, noko yipu, King knî yi mbêmê kîdon ntee a

kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. Kpîdî pee mb:aa ngmê, king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpîdî pee mtyemtye u mbwo ngmê t:ee ngópu. ³ U kuwó dini ghi ngê u kwo dnye lêpî, k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Munmîkó nmî mââwe ndîî, Nju tpémi yi king, u nkwo dnye vyee.

⁴ Paléti kuwa mêtê pwii wo, Nju tpémi ye yepê, Wu pini ngomo k:oo nmye méninê pw:iipw:ii, nmyi ngîma n:aa kapî, mu kópu u dîy:o nmyi lama paa yaa we, u kn:aadi te kópu d:oongmê pyw:ângo. ⁵ Wod:oo Yesu kuwa a pw:ii ngê, yi kóó diidii dmi mbêmê modoo ya, kpîdî mb:aa u mbwo myedoo ya. Paléti ngê Nju tpémi ye yepê, Yi pini ala. ⁶ Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, dpodombiy:e mbwó dniye, Paléti ka kwo, Kîdosi nédê t:ee ngi. Kwo, Daadî ya. Wod:oo Paléti ye nod:e wo, yepê, Yi kópu nmyi lama ma tóó. Yepê, Nmyi chóó nuw:o yó, kîdosi nédê nyi t:ee yó. Yepê, U pwopwo u kópu d:oo pyw:ângo, daa tóó modaa tóó. ⁷ Nju tpémi y:oo Paléti ka kwo, Nmî dêêpî kópu alanté, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u pi k:omodanê ngê dpî vyi, yi pini anyi vy:a. Kwo, Ye pini

* 18:37: 1 Tim 6:13

ngê chóó u komo ngê ala kópu vyu, Nê Chóó Lémi Tp:oo. Kwo, Daadî ya, pw:oo we. *

⁸ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu nyongo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé wo, ⁹ u ngomo k:oo mêmee kee wo, Yesu ka kwo, Ló y:i nyinê ndê wo? Yesu ngê kópu u kwo daa vyu. * ¹⁰ Paléti ngê kwo, Lukwe dîy:o kópu a ka daanyi vyi. Kwo, Láma daa tóó, a kêê k:oo nye kwo? Kwo, Ye n:aa tpapê, Vya yó, yed:oo a vyee ngi. Kwo, Ye n:aa tpapê, N:aa pw:iipw:ii, ye kêê nga daawa t:ee ngmê. ¹¹ Yesu ngê kwo, Pini n:ii nmî pwo a tóó nmî kada pini ngê wodaa pyódu nyoo, ye ngêê k:oo daapidî ghê. Kwo, Yi pini u dnye chuu nyongo, módó nye kpadakpada nê. Kwo, Yélini y:oo nga da ñuw:o nê yi dnye dmi yichi ny:oo, dono u ngwo chi d:uu. Kwo, Ngménê yi yéli yi dono d:ud:umbiy:e ndîi. * ¹² Paléti ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, d:ud:umbiy:e u yi u ngwo doo kwo, Yesu nî pw:ii, ngménê Nju tpémi dpodomby:e u kwo mbwó dniye, kwo, Ye pini ngê apu, Nê king. Kwo, U yi u ngwo a kwo, Pini n:ii nmî king ndîi ngê wunê tóó, Lóma, u d:aa nê kââdî. Kwo, Yinté pini king ndîi p:uu a d:uu yédi. Kwo, Ye pini nye pw:iipw:ii knomomê, ye king ndîi ngê yi kópu wa a ny:oo, doo u nuu u pi ngê anyi pyódu. * ¹³ Paléti ngê yi

kópu yi nyongo, Yesu kuwa ye a pw:ii ngê, pi kwéli dpîmo kóté kîgha dé, y:i ñuwo. (Yi kêlî ghê chéépî u kadakada mwiyé yé tumo, Nju tpémi yi dnye ngê u pi Nkapata.) ¹⁴ Wéni n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êew:êê u Naa u l:êê dîy:o tpile yilî dnye wiywéwiye, yi wéni ngê yi kópu yilî u ngwo pyodo. Kââdî mâtâ kêlî dini ghi ghélî daa yó, Paléti ngê Yesu kuwa ye a pw:ii ngê, Nju tpémi ye yepê, Ala nmyi king. ¹⁵ Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Pw:oo we. Kwo, Vya ngi. Kwo, Kídosi ñedê t:ee ngi. Paléti ngê yepê, Mumdoó nmyi king kídosi ñedê wanî t:oo? Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo kwo, Nmî king mu ngmidi, king ndîi n:ii Lóma wunê tóó. ¹⁶ Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu ñuw:o yó, kídosi ñedê nyi t:ee yó.

Yesu kídosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luukî 23:26-43

Lóma lede knî y:oo Yesu ñuw:o ngópu, ¹⁷ Njedusalem a kuwo ngópu, ghi ngmê ñuw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dînê. (Nju tpémi yi dnye ngê Nkolkota.) Maa p:uu Yesu ngê u kídosi chóó doo dnyinêdnyinê. ¹⁸ Yi mbwini mbêmê Yesu kídosi ñedê mî t:ee ngópu, pi u nkîgh:ê mêmiyó kídosi ñedê t:ee dumo, u wéni pee ngmê t:ee ngópu, u t:anê pee ngmê t:ee ngópu,

* **19:7:** Lev 24:16; Njon 5:18 * **19:9:** Mát 27:12; Luukî 23:9 * **19:11:** Njon 10:18; Dpodo 2:23; Lóma 13:1 * **19:12:** Luukî 23:2; Dpodo 17:7

Yesu yi kêlî ghê kîdosi ñedê doo ya. ¹⁹⁻²⁰ Paléti ngê u dpodo pyu ngmê ka kwo, Yesu u nt:u kópu d:êê ngî, apii, Yesu Nasaleet pi, Nju tpémi yi king. Yi pini ngê yi kópu dyuu pyolo d:êê ngê, Nju dnye ngê d:êê ngê, Kîdiki dnye ngê d:êê ngê, Lóma dnye ngê mye d:êê ngê. Yi kópu dyuu Yesu u pwo kîdosi ñedê t:ee ngópu. Nju tpémi yilî knî y:oo yi kópu dyuu a kp:aa ngópu, mu kópu u dîy:o Njedusalem u nkîgh:ê Yesu kîdosi ñedê mî t:ee ngópu, daa kuughê. ²¹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Paléti ka kwo, Lukwe dîy:o chi d:êê, Nju tpémi yi king. Kwo, Alanté wochi d:êê, Kî pini ngê apu, Nê Nju tpémi yi king. ²² Paléti ngê yepê, Kópuni dî d:êê, muchoo ya. Yepê, Daanî ngmê.

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, lede knî y:oo u kpîdî yêê tumo, tpile dyuu páádi ngê pyódu ngópu, lede ngmê u tpile dyuu ngmê. U kpîdî ngmê mb:aamb:aa, kpîdî d:umu daadîi, kêlî ghê daa dmy:ee ngmê. ²⁴ Lede knî y:oo noko yepê, nangê chaa, ng:oo kmêle, n:uu ngê wunê ng:êenî. Kópuni nmî Mî u puku yedê a tóó, yi Lóma lede páádi knî y:oo daa yi lama yi kópu ntiye ngópu. Yi kópu ala,

A tpile dê yêê t:oo,

A kpîdî mb:aa u dîy:o mye ng:oo té. *

²⁵ Yesu u kîdosi u nkîgh:ê pyââ páádi yi k:ii nmee kwo, Niye mbwémi Yesu u pye miyó, Méli Kîlópas u kpâm pyolo, Méli Makîdala pyââ podo. * ²⁶ Yesu ngê u pye a nkîgh:ê módu, kwo, Niye. Kwo, Kî ým:ee. ²⁷ A ka pê, Kî mye, u kwo mb:aamb:aa ngê chi vyuwo. U kuwó dini ghi ngê u kwo noo vyuwo, a ngomo k:oo doo kwo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luukî 23:44-49

²⁸ Yesu u lama doo ya, A dpodo yilî yintómu daa kêmakêma n:aa chedêchedê. U yi u ngwo doo kwo, Kópuni puku yedê a tóó nî ntiye, wod:oo yepê, Mbwa a nga dê chópu. * ²⁹ Wain d:ââ y:i ngmêdo kwo. Pi ngmê ngê tpêñê n:êê ngma a ngêêdî, wain d:ââ k:oo kmêñê ngê, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê. * ³⁰ Yesu ngê yi wain yi ndââ, yepê, Machedê, wod:oo mbodo k:ame a ghê wo, pwene. *

Yesu u ngwo dmya ngópu

³¹ Wéni n:ii ngê Yesu pwene, yi wéni Pîdaidé, womumo líme wo ndîi ngmê, ntóó yi wéni ngê kîdosi ñedê daapêdoo ya. Yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi yi kada pini knî ngmê Paléti ka lee dniye, kwo, Yélini kîdosi ñedê a pyede, u ntââ yi kpâlî dmi wa pwaa t:oo, límlímî ngê

* **19:24:** Psalm 22:18 * **19:25:** Mát 27:55-56 * **19:28:** Psalm 22:15

* **19:29:** Psalm 69:21 * **19:30:** Njon 4:34 * **19:31:** Deut 21:22-23

u ngwo paa pw:oo dniye, yed:oo awêde mîpaa kménê téne. * ³² Wod:oo lede yoo lee dniye, Yesu u nkîgh:ê kîdosi ñedê n:ii dê dpîmo ya, yi kpâlî páádi knî pwaa tumo, ³³ ngménê Yesu u kîdosi chedê y:i nî dniye, yi vyu dniye, apê, Até dê pw:onu, wod:oo kpâlî dê mîdaa pwaa dumo. ³⁴ Lede ngmê ngê u kaa a ngêêdî, Yesu podo pee dmi kêpa dóó, u kaa yedê pêêdî ngê, wêê mbwaa kwodonkwodo a mbêpê knopwo. ³⁵ Yi kópu yilí a chóó a ngwolo dê y:oo nî módu, ntênen dî d:êê té, mu kópu u dîy:o yi kópu knî ye paa kélîmî mbê dmyeno. * ³⁶⁻³⁷ Lede knî y:oo daa yi lama puku yedê kópu miyó ntiye ngópu, ngmê alanté, Dînê daangmêwa pwaa ngmê, woni alanté, Pini n:ii wa dmya ngmê, pi knî y:oo adnyi y:enê. *

Yesu ntóó u ngwo kménê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luukî 23:50-56

³⁸ Pi ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi pini Yesu ka myedpîmo kélîmî, ngménê tumutumu, mu kópu u dîy:o kada pini knî ye dpîmo nkîngê. Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, yed:oo yi Njósép Paléti ka loo, kwo, U ntââ Yesu ntóó wan:uu kménê. Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Yesu u kîdosi chedê nmo a loo, ntóó nmo ngópu.

* ³⁹ Pi m:uu nmo myeda loo,

u pi Nikódimê, pini n:ii Yesu ka mgîdî vy:o mwiyé a loo. Yi pini ngê, u dpodo pyu knî yi k:ii mtyîmî ntee tpile péé knî ngma a ñuw:o ngópu, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile péé dmi yi dîngîdîngî ndîi. * ⁴⁰ Yi mââwe dê y:oo yi mtyîmî ntee tpile Yesu ntóó p:uu dpîmo t:emî, kpîdî ngê ntóó u nkwo dpîmo a kmongokmongo, mu kópu u dîy:o nmî Nju tpémi nmî pi ntóó kménêkménê yinté a tóó. ⁴¹ Yesu kîdosi ñedê kwéli pwene u nkîgh:ê myâango ngmêdoo ya. Yi myâango vy:o kpomo kamî ngmêdoo ya, wunê pi ntóó y:i daangmê kménê ngópu. ⁴² Yi lémi dê y:oo Yesu ntóó yi kpomo u ménê kménê ngópu, mu kópu u dîy:o mgîdî doo a ghayghay, doo u ntââ kuughê daapî ñuw:o ngópu.

20

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-8; Mak 16:1-8;

Luukî 24:1-12

¹ Sandé mw:aa mgîdî vy:o, Méli Makîdala pyââ kpomo chedê yi loo, Yesu kwéli kménê ngópu. Apê, Chéêpî pââ ndîi n:ii kpomo t:âmo kaa ngópu, apê, Lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo. ² Wod:oo mbêpê a puwâ, Saimon Pita k:ii mdoo nye a ñuwo, nyepê, Nmî Lémi ntóó kpomo u ménê kêdê ngî ngmê, kwéli d:uu yé ngmê, nmî lama daa tóó. ³ Pita k:ii kpomo u chedê nyi lee knopwo.

* **19:35:** Njon 21:24 * **19:36-37:** Ex 12:46; Tpyuu 1:7 * **19:38:** Njon 7:13;

12:42 * **19:39:** Njon 3:1-2

⁴ Maa p:uu nipi nyipu mbêpê, mbêpê têdê Pita nê kuwo ngê, kpomo u chedê mwiyé n:uu ta, ngménê kpomo u ménê ghélî dîpî kee wo. ⁵ Kpomo u ménê nê tepe mbê wo, Yesu ntóó p:uu kpídîni t:ee tumo, nî m:uu too. ⁶ Pita dini ghi n:ii ngê ta, yi ngwo kpomo u ménê kee wo, kpídî mye m:uu too. ⁷ Kpídîni ngê mbodo a kmongo ngópu, apê, U mo mu tóó, kmongo ngmê. ⁸ Myenté kpomo u ménê my:aa kee wo, yi kópu knî y:aa m:uu too, ala kópu ka u ngwo nî kélîmî mbê wo, nê, Nmî Lémi kêda pyidu. ⁹ Yesu u pyidepyide p:uu kópuni puku yedê a pyede, yi ngwo ghélî dpíp:o w:ee too. ¹⁰ U kuwó dini ghi ngê p:oo m:ee diyé knopwo.

Yesu ngê Méli Makídala pyââ ka chóochhó u ngwo a kême ngê

Mátiyu 28:9-10; Mak 16:9-

11

¹¹ Méli kpomo chedê doo kwo, doo mbê. Kpomo u ménê yedê tepe mbê wo, ¹² enjel miyó módu, yi kpídî dê kpaapíkpaapí dê. Yesu ntóó mwiyé kwéli doo ya, yi kélî ghê dpímo ya, mbodo kwéli yé ngópu, woni y:i doo ya, woni yu dmyîno doo ya. ¹³ Ngmê ngê Méli ka kwo, Lukwe dîy:o nye mbê. Yepê, Nmî Lémi ntóó até da ngî ngmê, anyi d:uu yé ngmê. ¹⁴ Wod:oo Méli yi diyé wo, Yesu yi módu, ngménê daa myââ. * ¹⁵ Yesu ngê kwo,

* 20:14: Luukî 24:16; Njon 21:4

Njon 19:34; 16:22; 1 Njon 1:1

Lukwe dîy:o nye mbê. Kwo, N:uu ka nye vyuwo? Méli ngê apê ngménê, Myâango u y:enê pyu ye kwo, kwo, Ala pini ntóó dmyinê ngî ngmê, kwéli dmyin:a a yé ngmê a ka vyi ngi, n:aa lêpî, ntóó ménîn:aa ng:êenî. ¹⁶ Yesu ngê kwo, Méli. Yi ngwo dini ghi ngê Méli ngê myââ, apê, Kingê Yesu. Nju dnye ngê kwo, Laponi, u nt:u kópu nmînê nmo, Nmî Lémi. Wod:oo Yesu u nkîgh:ê loo. ¹⁷ Yesu ngê kwo, Kalê nédi, mu kópu u dîy:o M:aa ka d:oongê kee wo. Kwo, A mî mye nmyi Mî, a yâpwo mye nmyi yâpwo. Kwo, Yi pini ka n:aa koko. Kwo, A mbwó knî ye yi kópu dp:uu vyi ngi. *

¹⁸ Wod:oo Méli Makídala pyââ nmo a loo, nmopê, Nmî Lémi kîdî m:uu. Méli ka kópuni a vyi too, nmo mînê nté too.

Yesu u ngwo nmî módu

Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luukî 24:36-49

¹⁹ Yi Sandé ntumokwodo n:ii knî yi k:ii Yesu p:uu nmee ndiye, ngomo k:oo nmee kwo. Kené nmo kuwo too, mu kópu u dîy:o Nju tpémi yi kada pini knî ye nmî nkîngê mbê dniye. Wod:oo Yesu anya a pwiyé wo, nmî vy:o ghê wo, nmopê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê kóó dê nmî ngópu tpyé doo, kaa kwéli dóó ngópu, nmî ngópu mye tpyó. Dini ghi n:ii ngê nmî myââ, nmî gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. *

* 20:17: Lóma 8:29; Hipîlu 2:11-12

* 20:20:

21 Myombó Yesu ngê nmopê, Namê nkîngê. Nmopê, M:aa ngê dyámê mbêmê ntee a dy:ââ noo, pi knî ye yinté u nkwo n:aa dyede nmyo.
 * 22 Wod:oo Yesu nmo kó wââ mbê wo, nmopê, M:aa u Ghê Dmi nmyi ménê dî yé. 23 Nmopê, N:ii yi dono wanmyi chedê t:oo, M:aa ngê yi dono u mbodo kn:ââ vyuwo wa kéé té, mèdaawa a ngî té. Nmopê, N:ii p:uu M:aa u Ghê Dmi mbêmê ala kópu wanmyinê w:ee ngmê, anye, Kî pini ngê u dono dê mgîmî té, mèdaawa kéé té, nmopê, yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nono knî y:oo dê dyênenê ngi, ye yi pini u dono M:aa ngê u mbodo kn:ââ vyuwo daawa kéé té.

Tomas ngê Yesu u ngwo módu

24 Wéni n:ii ngê Yesu nmî módu, nmî vy:o pini ngmê Tomas, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, yi pini nmî vy:o dêpwo kwo, * 25 wod:oo dini ghi n:ii ngê Tomas nmî módu, kwonmo, Nmî Lémi kudu m:uu. Tomas ngê nmopê, Kpêêpî u kwéli kó dê yi p:uu daanî m:uu knomomê, a kêêpyââ yi kwéli p:uu daanî yé knomomê, kaa kwéli dóó ngópu a kêê y:i daanî yé knomomê, ye daanî kélîmî mb:anê.

26 Wiki ngmidi mî loo, Tomas u k:ii ngomo k:oo nipi nmee kwo. K:omo tpile kené nmo kuwo too, ngménê Yesu

anya a pwiyé wo, nmî vy:o ghê wo, Nmopê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo. 27 Tomas ka kwo, A kêê dê ngî m:uu dé, ngêêpyââ yi p:uu kedi, a podo pee dmi kêpa ngêê mye yé. Kwo, Lukwe dîy:o d:ii kélîmî. Kwo, Chi kélîmî. 28 Tomas ngê kwo, A Lémi, nyi nmî yâpwo ndêndê. 29 Yesu ngê kwo, Wochoo m:uu noo, daapîchi kélîmî mb:anê. Kwo, Yélini a ka adnya a kélîmî, k:omo tpile daawa m:uu nê, a ka amyednya a kélîmî, yi yéli yi gha dmi M:aa ngê d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu té. *

Kópuni u l:êê dîy:o ala puku dmi nî d:êê ngê

30 K:omo tpile Yesu ngê mb-wudu yili nmî ngópu chópu, ngménê ala puku yedê pyile njini nî d:êê ngê. * 31 Nî d:êê too, mu kópu u dîy:o ala kópu ka paa kélîmî mbê dmyeno, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ng-midi ngê, nmî kada pini ngê pyódu ngê, yi pini Yesu, pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo. U ya a nga a kwo Yesu ka kélîmî mbê dmyeno, u pi mbêmê ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee yó. *

21

Yesu pyolombó u ngwo nmî módu

1 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê chóochóó nmî ngópu mêt tpyó. Dini ghi n:ii ngê Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê

* 20:21: Njon 17:18 * 20:24: Njon 11:16; 14:5 * 20:29: 1 Pita 1:8 * 20:30:

Njon 21:25 * 20:31: Njon 3:15; Lóma 1:17; 1 Njon 5:13

nmee ya, yi kópu nmo u ngwo pyodo. ² Nmî pyudu nmee ya Saimon Pita ngmê, Tomas myomo, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, Nêtâniyel pyolo, Kéna pi, Nkálili Wee u kwo p:aani n:ii a tóó, a mbwó k:ii nye podo limo, Yesu p:uu ndiye pyu mê miyó yi k:ii. ³ Saimon Pita ngê nmopê, Vyuwó têdê n:aa lêpî. Kwonmo, Nmî k:ii lee kmêle. Wod:oo dinki k:oo nm:uu wo dniye, munmeen:aa vyuwó. Yi mgîdî nmo dyé ngê, pwoo k:oo te dépê gho. ⁴ Mw:aamw:aa dini ghi ngê Yesu tii vyuwo nmî módu, ngménê pi daa myââ. ⁵ Nmopê, Kî tpóknî. Nmopê, Pwoo k:oo te doo gho? Kwonmo, Nyââ, te doo gho. * ⁶ Nmopê, Nmyi pwoo dinki mwada pee kéké yó, y:i knî ngmê wunê wupwo. Wod:oo pwoo dinki mwada pee nmî kéké ngê, te yilî a gho, doo u ntââ pwoo dinki k:oo daap:ono pêêdî ngê. * ⁷ Pita ka kwonoo, Kî nmî Lémi vyîlo ye kwo. Saimon Pita ngê yi nyongo, apê, Nmî Lémi ye kwo, wod:oo u paa kpídî u paa ngmê t:ângô, tpuu a ndê ngê, kpé lêê u kwo mbêka wo, Yesu ka chââchââ mî kee wo. ⁸ Dinki k:oo a kuwo nmoo, nmînê pwoo nmee a paapaa. Yesu kwéli doo a kwo daa kuughê, pwoo y:i nm:uu têêdî ngê. ⁹ Dini ghi n:ii ngê lyoko nmî tee dniye, nê, Yesu ngê ndyuw:e

ngmê atédê kpê, te ngmê nk:êênî, mbîdêdi knî my:oo kwo. ¹⁰ Yesu ngê nmopê, Te n:ii da ghîpê dmi, knî ngma a ñuw:o yó. ¹¹ Saimon Pita dinki kn:ââ ghê nmo a loo, pwoo nipi lyoko nmo pêêdî ngê. K:omo tpile te ndîî yono y:a limo y:a mê pyile y:i a ghê, ngménê pwoo daa chaa ngópu. ¹² Yesu ngê nmopê, A pwiyé dmyeno, nté anyi ma yó. U kwo nmî nkîngê mbê dniye, u kwo mèdaap:oo pôó dniye, Nyi n:uu, mu kópu u dîy:o nmî lama doo ya, Kî nmî Lémi. ¹³ Wod:oo Yesu ngê mbîdêdi a ngêêdî, nmo a kpo, te nmo myedê kpo.

¹⁴ Yesu ngê yinté chôochóó pyolombó nmo a kêma ngê, kpêenî mwâ a pii wo. *

Yesu Pita k:ii u ngwo dpîmo danêmbum

¹⁵ Kmaapî yinmo kêlî ngê, Yesu ngê Saimon Pita ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoo kî yéli yi nôdo a nuu ghi dnyinté a tóó, ngménê nyi mu ngmidi a nuu ghi ndêndê ngê nôdo a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a Lémi. Kwo, Lama ka tóó nê, ñuu ghi a nôdo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi mbonombono. * ¹⁶ Myombó Yesu ngê Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, A nuu ghi nôdo a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a Lémi. Kwo, Lama ka tóó, ñuu ghi a nôdo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi y:enê. * ¹⁷ Pyolombó Yesu

* 21:5: Luukî 24:41 * 21:6: Luukî 5:4-7 * 21:14: Njon 20:19,26 * 21:15:

Mát 26:33 * 21:16: Dpodo 20:28; 1 Pita 5:2

ngê Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoor a nuu ghi ɳóðo a tóó? Pita u nuw:o dono ngê pyodo, mu kópu u dî:y:o Yesu u kwo pyolo póó wo, kwo, A nuu ghi ɳóðo a tóó. Yesu ka kwo, A Lémi, kópu yili yintómu ɬama ka pyede. Kwo, ɬama ka tóó, ɳuu ghi a nódø ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi mbonombono, mb:aamb:aa ngê cha a chedéchedê y:amî:y:amî dé. ¹⁸ Kwo, Ndê kópu ɳga ngmén:aa tpapê. Kwo, Dini ghi n:ii ngê pi mgémî ngê nyoo a ya, maléti ɳaa nyimo t:emî, ɳuw:o ngê ghini u pi dpîmo tpapê, y:i nyimo lêpî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê vy:enevy:ene këpa anyin:aa kwo, pi ngmê ngê yedê nedê amî t:ee ngi, ghini u yi ɳga daadî kwo, y:i wa ɳuw:o ngi, ɳgêê dê y:i wa chámê dê, u ngwo wa km:êê ngi. * ¹⁹ Kwo, Cha a nj:ii nê. Yesu ngê Pita u pwopwo u maa yinté nmo a kême ngê, u ngwo nmo w:ee ngê, nê, Pita ngê Chóó Lémi u pi yi pwopwo têdê wa knî.

Kópuni Yesu ngê a p:uu vyu

20-21 Pita u kuwó yi diyé wo, yi m:uu noo, apê, Pini n:ii Yesu u nuu u pi ngê a tóó, mu kwo. Apê, Kmaapî têdê Yesu ka výilo yi póó wo, kwo, N:uu ɳgwóðo ngê angmê ghê. Wod:oo Pita Yesu ka póó wo, kwo, A Lémi, Kî pini ngê lukwe ngmêwa pyódu?

* ²² Yesu ngê kwo, Komo

ngê u ya a nga wo kwo, Kî pini choo ya, u dî anê diyé, ye lukwe dî:y:o yi kópu p:uu nye nuw:o. Kwo, Cha a nj:ii nê. ²³ Kópuni Yesu ngê Pita ka vyu, yi kópu u l:êê dî:y:o Yesu u yoo knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Nê daawa pw:onu. Ngménê Yesu ngê daa vyu, Nê daawa pw:onu. Ala kópu yi vyu, K:omo ngê u ya a nga wo kwo, Nê choo ya, u dî anê diyé, ye lukwe dî:y:o yi kópu p:uu nye nuw:o.

A kuwókuwó kópu

²⁴ Yi kópu yilî a ngópu pyodo, a ngwolo dê y:oo m:uu tumo, u ngwo dî d:êê té. K:omodanê kópu d:oongmê d:êê ngê. * ²⁵ Yesu ngê kópu mî yilî d:uu ngê. Yi kópu yilî yintómu w:oo d:êê too, pi knî ye doo u ntââ ngê paa pyódu, daapêdê kp:aa t:oo.

Wu u dî. *

* **21:18:** 2 Pita 1:14; Njon 13:36
19:35 * **21:25:** Njon 20:30

* **21:20-21:** Njon 13:23-25

* **21:24:** Njon

YESU U DYÉPI YOO YI DPODO

Yesu u yoo yilî ngê u ngwo pyodo, ala u danêmbum. Nkéli dnye ngê u pi *Acts*, Misima dnye ngê u pi Toualali, nmînê nmo, Yesu u dyépi yoo yi dpodo. Pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukî, Antiyóka pi, yi pini kpeede ngê doo ya. Dye ghi knî ngmê ngê Póol dpîmo yâmuyâmu, yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu yinê d:êê ngê, apê, Tîdowas nmo kuwo ngê, Samôtidési nmî lee dniye. (Dpodo 16:11)

Mââwe ndîi ngmê, u pi Tiyopilas. Luukî ngê u yi doo kwo, Tiyopilas ngê Yesu u yoo yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pêdê w:ee ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Luukî ngê u puku miyó d:êê ngê, ngmê Yesu u danêmbum, woni ala puku, u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Nmî lama mb:aamb:aa ngê daa tóó, Luukî ngê ala puku ló m:aani ngê a d:êê ngê. Ndoo apê Yesu m:aani n:ii ngê pwene, m:ââ 28 mîloo, Luukî ngê ala puku u ngwo a d:êê ngê. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê 9 mîloo, Lóma tpémi y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu. Yi m:aani 70, ala ngwo 1970 u pwo.

Luukî ngê Tiyopilas ka u puku dê yi kakêmê u ngwo chámê ngê

1 Mw:âákó Tiyopilas.

* 1:2: Luukî 24:51 * 1:3: Luukî 24:36-49; Dpodo 10:41 * 1:4: Luukî 24:49; Njon 14:16-17; Dpodo 2:33 * 1:5: Mát 3:11

Ala kópu yilî a mwiyémwiyé puku yedê nî d:êê ngê, Yesu ngê kópuni yilî d:uu ngê, myenté pi knî yi nuwo kópuni yilî kwólu, u dî, wéni n:ii ngê u Mî ka mî kee wo.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye chóochóó u ngwo ye a kême ngê

* 2 Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, mèda pii wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ngópu, u dyépi knî ye u kópu yilî a kuwo ngê, yélini mwiyé a ngmidi ngê. * 3 Yi dpodo p:uu wo podo y:a chedê ngê, daa ng:êéntómu chóochóó ye dpîmo a kêmakêma, wod:oo yi lama mb:aamb:aa ngê yaa wo, apê, Kî pini ndêndê ngê mèdê pii wo. Yi dini ghi ngê Yesu ngê daa ng:êéntómu chóochóó ye a kême ngê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye dpîmo danêmbum.

* 4 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii niipi dnye ya, Yesu ngê yepê, Njedusalem kêdmyenêngê kuwo ngmê. Yepê, M:aa u yeedeyeede mwiyé dmyinê t:âât:ââ, kópuni p:uu nmye noo a danêmbum. Yepê, Yinê wa wêdewêdê kalê nmyo. *

* 5 Yepê, Njon ngê mbwaa paa yoo dpîmo a kménêkménê dé, ngménê mââ m:ii M:aa ngê chóó u Ghê Dmi u ménê wa kménê nmyo. *

*Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Mak 16:19-20; Luukî 24:50-53*

⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi knî yi k:ii nipi a wó, u kwo pótó dniye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, W:êê tpémi y:oo ala kópu m:uu ka a vyi ngópu, apê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wa a ngee nmo, nmo Yisiléli tpémi nmî mbodo dmi mudu y:i wa yââ, kn:aa yéli yi kada pini ngê am:oo pyaa dmi. Kwo, Yi kópu ala ngwo a pyodopyodo? ⁷ Yesu ngê yepê, Kópuni wa pyôdu, M:aa ngê yi dini ghi u kópu chóó wa vyi. Yepê, Yi dini ghi nmyi lama daawa yââ. *

⁸ Yepê, M:aa u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê nmyi pwo wa a ghîi, yepê, d:ud:umbiy:e wa wêdêwêdê kalê nmyo, pi knî ye a p:uu u nkwo anmyin:aa danê, Njedusalem tpémi ye, Njuda tpémi ye, Samédiya tpémi ye, myenté dyámê ghi yintómu knî yi mbêmê. *

⁹ U danêmbum dini ghi n:ii ngê a kélî ngê, wod:oo Chóó Lémi ngê mbóó p:uu yi ngópu kmungo, apê, Nkalî too pee vy:o ad:uu t:iy:e.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê mbóó p:uu kee wo, p:uu ndiye pyu knî y:oo yi ngwolo dmi dépê y:ee ngópu, mbóó p:uu mudnye vyuwo, wod:oo pi yi nkîgh:ê miyó adî m:uu ngmê, yi kpîdî dê kpaapîkpaapî dê.

¹¹ Yi tpódu y:oo yepê, Nkálili tpémi. Yepê, Lukwe dî:y:o al:ii nmye kwo té? Yepê, Lukwe anmye y:enê ngmê, mbóó p:uu? Yepê, Ye pini Yesu, pini

n:ii nmyi ngópu dê kee, u Mî ka, yepê, mbóó p:uu u Mî ka ntee dê kee, dîyo dyámê mbêmê yinté amêdê diyé. *

Mêtayas ngê Njudas u d:aa u ngwo a kââdî ngê

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu u dyépi knî y:oo mbu mbodo Olipi a kuwo ngópu, Njedusalem mê diyé dniye, daa ndîi máádi ghi tp:oo yi kalê ngópu. (1 km.) ¹³ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, yi ngomo ghi u ménê mî kee dniye, kwéli dnya a ya. Yi pi dmi Pita ngmê, Njon myomo, Njems pyolo, Andru podo, Pilipi limo, Tomas wono, Mbatolomyu pii, Mátiyu wolo, Njems Alípayas tp:oo tówo, Saimon yono, n:ii ngê u yi doo kwo, Lóma tpémi nmî ngm:ii kalê té, Njudas Njems tp:oo mê ngmê. ¹⁴ Dye ghi yintómu nipi dnyimo ngêpê, pyââ knî yi k:ii, myenté Méli Yesu u pye ghee knî mye yi k:ii.

¹⁵⁻¹⁶ Wo ngmê ngê pi yonoy:a mê myoy:a nipi dnye ya, yélini Yesu ka dnye kélîmî. Wod:oo Pita yi vy:o ghêédî wo, yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi ka Njudas p:uu kópuni a vyu, yi kópu Dépidi ngê puku yedê u nkwo a d:êê ngê, yepê, doo u ntââ Njudas ngê yi kópu daapîkn:aadi ngê, ndêndê ngê ntiye ngê. Yepê, Yi Njudas Yesu u kwódo ngê vyîlo yi ghê wo, dini ghi n:ii

* **1:7:** Mak 13:32 * **1:8:** Mát 28:19; Dpodo 2:32; 5:32; Epeso 3:16 * **1:11:**

ngê Yesu mî mgîmî ngópu. *
 17 Yepê, Njudas nmî vy:o pini
 ngmê, mu kópu u dî:y:o Yesu
 ngê a ngmidi ngê, u k:ii nipi
 nmîmo dpodo.

18 (Dini ghi n:ii ngê Njudas
 Yesu u kwôdo ngê ghê wo,
 Nju tpémi yi mââwe ndîu knî
 y:oo u kwo yi ngópu, yi ye
 ndapî ngê Njudas ngê têpê
 ghi ngmê pwila ngê. Njudas
 ngê tpéé kópu vyu, apê,
 Ayii! Yesu u kwôdo ngê m:aa
 ghê wo. Wod:oo chóochóo
 mbwámê a nákâ ngê, têpê
 mbêmê dyimê wo, daa pyiyé
 wo. Ntóó mbwó wo, km:oo
 pwaa wo, nkunî a pwii wo.

* 19 Njedusalem tpémi y:oo
 yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee
 ngópu, yi têpê ghi u pi ntaa
 ngópu, apê, Wêê u têpê ghi, yi
 chóo yi dnye ngê, Akeldama.)

20 Pita ngê yepê, Dépidi ngê
 wéti puku yedê ala kópu a
 d:êê ngê, apê,

U ngomo podo ngê paa
 pyaa we,

pi y:i daapîchoo ya.

Yepê, ala kópu myedê d:êê
 ngê, apê,

Kn:aa pini ngmê ngê dpodo
 têdê u d:aa pêdê kââdî ngê,*

21-22 Pita ngê yepê, Pi ngmê
 ngê Njudas u d:aa modo kââdî
 ngê, pini n:ii u lama a tóó,
 Ndêndê ngê Yesu a pii wo.
 Yepê, Yi pini ngê pi knî ye
 choon:aa tpapê, Yesu ndêndê
 ngê a pii wo. Yepê, Alanté
 pini u ntââ, pini n:ii dye ghi
 yintómu nmî vy:o doo kwo,
 kn:ââ Njon ngê Yesu mbwaa

paa mwo a kmêne ngê, u dî
 Yesu u Mî ka mî kee wo.

23 U kuwó dini ghi ngê pi
 miyó a pyw:ee ngópu, Mêtayas
 pini dê Njósép Sapasî tp:oo, u
 pi mo a tóó, Njastas. 24 Dini
 ghi n:ii ngê a pyw:ee dumo,
 Yesu ka dnye ngêpê, kwo,
 Mw:ââkó nmî Lémi, doo u
 ntââ ala pini dê daanmî
 châmê dê, ngmêne nyi u ntââ,
 mu kópu u dî:y:o pi yintómu
 yi gha dmi lama dé. Kwo,
 Pini n:ii nyinê ngmidi ngê,
 kwo, nmî nuw:o nedê yimi
 a téni. 25 Kwo, Yi pini nyépi
 ngê wa pyódu, nipi u k:ii anmî
 dpodo, Njudas u d:aa yinê
 wa a kââdî, mu kópu u dî:y:o
 Njudas ngê ka a kuwo nmoo,
 chóo angênté kî pyodo. 26 U
 kuwó dini ghi ngê Pita yi
 ngópu doo ng:oo, Mêtayas u
 ngwo a pyw:âango, wod:oo yi
 pini ngê Njudas u d:aa yinê a
 kââdî ngê, dyépi y:a mê ngmê
 knî yi vy:o mî ghê wo.

2

*Yesu uyoo knîye Chóó Lémi
 u Ghê Dmi u ngwo a gho*

1 Dini ghi n:ii ngê Yesu
 pwene, wo limoy:a mî loo,
 Nju tpémi yi naa ngma a
 pwaa wo, u pi Péntikos. *

2 N:ii dé Yesu ka dnyimo
 kélímî, yi nááli têdê nipi a
 da wo, wod:oo mbóó p:uu
 yópu ndîu u dnye ngmê ny:ee
 ngópu. Ngomoni k:oo dnye
 kwo, pi yintómu knî y:oo mye
 ny:ee ngópu. 3 Wod:oo ndê
 dôó yilî m:uu ngópu, chaa

* 1:18: Mát 27:3-10; Luukî 22:22 * 1:20: Psalm 69:25; 109:8 * 2:1: Deut

16:9-11 * 2:3: Mát 3:11; Njon 3:8

wo, yi ndéni dóó yi mbêmê ntémwintémwi ghê wo. *

⁴ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi yéli yintómu yi gha dmi a nt:ee too, u ntââ ngê pyódu too, wod:oo daa dnye ngmidi ngê dnye mbumu. Yélini Njedusalem doo kwo, yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo yoo nipi a wó.

⁵ Yi dini ghi ngê Nju tpémi daa dyámê pee ngmidi mbêmê dnya a ya. Epílaham yi kn:ââ mu ngmidi, Chóó Lémi yi yâpwo mu ngmidi, ngménê yi dnye u mo u mo dé. Dye ghi knî ngmê ngê Njedusalem naa têdê dnyimo lêpî. ⁶⁻⁸ Yi yéli y:oo Yesu u yoo yi dnye dmi dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Kî lonté kópu? Apê, K:omo tpile kî yéli yintómu Nkálili tpémi, yi dnye mu ngmidi, ngménê nmî dnye ngê nmî dnye ngê ka mbumu té. Apê, Lukwe y:e ngmêdê pyódu? ⁹⁻¹⁰ Apê, Nmo knî ngmê Pátiya tpémi, Midiya tpémi, Elam tpémi, Mbáilon tpémi, Njuda tpémi, Kapadosiya tpémi, Pontós tpémi, Esiya tpémi, Pidichiya tpémi, Pamípiliya tpémi, Yichip tpémi. Apê, Nmo knî ngmê Sadéni tpémi, Lipiya wee u kwo nmo ndê dniye. ¹¹ Apê, Nmo knî ngmê Loma tpémi, woni knî yi kn:ââ Epílaham, woni knî yi chóó Nju pi ngê pyaa dniye. Apê, Nmo knî ngmê Kîditi tpémi, nmo knî ngmê Alépiya tpémi. Apê, K:omo tpile nmî dnye

daa ngmidi, ngménê kî yéli y:oo nmî dnye ngê nmî dnye ngê ka mbumu té, Chóó Lémi ngê ndî kóponi d:uu too, nmo ka tpapê t:oo. * ¹² Kóponi pyodo d:ud:umbiy:e dêpê w:ee ngópu, noko yepê, Kî lonté kópu? ¹³ Pi yilî knî y:oo yi kópu vyi ngópu, ngménê woni knî y:oo noko yepê, Kêdê ghéti dmi, mbwaa dê nda ngmê.

Pita u kópu dyuu

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu u dyépi y:a mê miyó yintómu ghêédî dniye, Pita pi knî ye dpodomby:e mbwolo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Yélini Njedusalem dmyinê dââ, yepê, a ka nga a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Kóponi dê pyódu, u kakémê nmye n:aa cháméchámê. ¹⁵ Yepê, Ala kópu dmye vyi ngmê, Kî tpóknî y:oo mbwaa dê nda ngmê. Yepê, Kêle, ngménê mbwaa dp:oo ndâ, mu kópu u dîy:o doo u dye ghi, kââdî ngê daa ndî mboó ghi yedê kuwo. ¹⁶ Yepê, Kî tpóknî yi k:ii daa mbwaa yidpî nda, ngménê kópu kamî nmo ngmêyi t:aa, Njowel wunê kóponi p:uu doo a danê, Chóó Lémi u komo u ngwo mwo a kââ. Yepê, Njowel ngê Chóó Lémi u kópu wunê alanté mwo a d:êê ngê, apê,

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê tpile yilî yintómu machedê ngê wadî pyodopyodo,
a Ghê Dmi mwiyé wanê dy:ââ,

* **2:4:** Njon 14:17; Dpodo 4:31; 10:44-46; 19:6; Mak 16:17

* **2:11:** Tpyuu 7:9

pi yilî yintómu yi ménê wa kee.

Nmyi tp:ee dmââdîma y:oo a komo pi knî ye adnyin:aa kapî,

mââwe knî ye yi wóó k:oo a kópu dyuu ana a tpapê dé. *

¹⁸ Yi dini ghi ngê daa kada pini knî ye yi mo a Ghê Dmi wanê dy:ââ,

ngménê a yoo yintómu knî ye a Ghê Dmi amyenê dy:ââ,

yélini a ka adnya a ng:aa.

Yi yéli y:oo a komo y:oo adnyin:aa kapî.

¹⁹⁻²⁰ Mbóó p:uu kópu ndîi yilî anîn:aa d:uud:uu, dyámê mbêmê yinté amyenîn:aa d:uud:uu dé. Yi ngwo dini ghi ngê wêê wa pwii, ndê wa t:aa, dpudu ndîi ngê wa pyódu, kââdî mgêê nkaa vy:o wa ch:iy:e, d:ââ wêê kuu ngê wa pyódu, u kuwó dini ghi ngê pi yilî wanî kpada.

²¹ Yi dini ghi ngê pini n:ii ngê a ka wa vyi, Ngee nédi, yi pini wanî ngee.

²² Pita ngê yepê, Yisîlélî tpémi. Yepê, A kópu dyuu dpî ny:ee yó. Yepê, Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Pi knî yi lama paa yaa we, awo, Chóó Lémi ngê Yesu yinê a dy:ââ ngê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Yesu yinê a wêdewêdê kwólù, mbwudu yilî u ngwo doo chap. Yepê, Yi kópu nmyi lama ka tóó, mu kópu u dîy:o Yesu ngê yi kópu yilî nmyi ngópu doo d:uud:uu.

* ²³ Yepê, Chóó Lémi ngê u dy:oo wunê a châpwo, apê,

Dîyo Yesu amî mgîmî ngmê, amî via ngmê. Yepê, Yi kópu nmyi ntiye ngópu, Yesu nmyi mgîmî ngópu, Lóma tpémi ye nmyi y:ee ngópu, via ngópu, kîdosi nédê t:ee ngópu. *

²⁴ Yepê, Yesu nmyi via ngópu, ngménê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê. Yepê, Yi dono vy:o mêtê y:ângô, mu kópu u dîy:o doo u ntââ pwopwo ngê daapêdoo tpyé. ²⁵ Yepê, King Dépidi ngê Yesu u kópu dyuu wunê alanté a d:êê ngê, apê,

A lama a tóó, A lémi ngê daawa kuwo nê, yinê a ngéépî nê, dono daangmanê pyw:oo. *

²⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê a tóó,

Chóó Lémi n:aa chaa kîgha ngê.

A Lémi, k:omo tpile wanî pw:onu, wanyinê ngee nê.

²⁷ Yélini pw:oo dniye, yi yéli yi vy:o daanyinê kuwo nê, wanyinê ngî nê, têpê ngê daawa ma nê,

mu kópu u dîy:o nyi mu ngmidi a kada nye tóó.

²⁸ A ghê a ka amênyinê diyédiyé kwolo.

Dini ghi n:ii ngê am:aa m:uu ngî,

a gha mb:aamb:aa ngê am:ii pyódu.

²⁹ Pita ngê Nju tpémi ye yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Nmî mââwe ndîi Dépidi u kakêmê nmye n:aa chámêchámê. Yepê, Wunê ló dini mwo a pwene, kî kménê ngópu, awêde kpê ala

* ^{2:17:} Joel 2:28-32 * ^{2:22:} Njon 3:2 * ^{2:23:} Dpodo 4:27-28; 1 Pita 1:20

* ^{2:25:} Psalm 16:8-11 * ^{2:29:} 1 Kings 2:10; Dpodo 13:36

p:aani ka tóó. * ³⁰ Yepê, Chóó Lémi u komo yinê dpîmo a kapî, kópuni Chóó Lémi ngê u kwo a vyu, yi kópu u lama mb:aamb:aa ngê doo ya, kwo, Níi nedê pi ngmanê ngmidi, yi pini nyoo yi king ngê wa pyôdu. Kwo, Ntee nye tóó, yintoo king ngê wa pyôdu.

* ³¹ Yepê, Dépidi u lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, têpê ngê daawa ma, amêdê pyidu. Yepê, U l:êê dîy:o Dépidi ngê yi kópu u ngwo d:êê ngê. * ³² Yepê, Dépidi pini n:ii p:uu doo a danêmbum, yi pini ndêndê ngê Yesu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pwene, Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, nmo yintómu nmî ngwolo knî y:oo kînmî módu, Yesu mëka a pii wo. * ³³ Yepê, Chóó Lémi ka mêtê kee wo, u nkîgh:ê mîmî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. Yepê, Nmî Mî ngê kópuni wunê a vyu, yi kópu u ngwo dê d:uu, Yesu ka chôó u Ghê Dmi dê y:oo, nmo yinê myedê dy:ââ. * ³⁴ Yepê, Yesu mbóó p:uu ntee kee wo, Dépidi yinté mëdaa kee wo, ngménê Dépidi ngê chôó u kópu dyuu alanté wunê a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîñ ngê n:aa pyépi
a che p:ââ pee ngê chi ya,
pi yintómu chi y:enê dé. *

³⁵ Yélini m:uu a l:êê té,

dîyo anî vya té,
nyi yodo u maknopwo wanî
yé té.

³⁶ Pita ngê yepê, Yisîléli tpémi. Yepê, Ala kópu ka dmyinê kélîmî, Yesu pini n:ii kîdosi nedê nmyi t:ee ngópu, yi pini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada kââ.

³⁷ Pi knî y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, tpéé kópu mî vyi ngópu, yi gha dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo, Pita u pyipe knî yi k:ii nipi ye pôó dniye, yepê, Nmî mbwó yoo, ló kópu ngmanmî d:uu? Yepê, Chóó Lémi ngê ntââ nmo awêde wunê vyîmî. * ³⁸ Pita ngê yepê, Nmyo ngmêngmênté nmyi dono a kuwo tóó, Yesu u pi ngê mbwaa paa nmo kménêkménê nmyo, yed:oo nmyi dono mëdaadî ya, Chóó Lémi ngê u kuwó wa kéké té, mëdaawa a ngî té. Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede nmye wa a kê, chôó u Ghê Dmi nmyi mënê wa kee. * ³⁹ Yepê, Chóó Lémi ngê chôó u Ghê Dmi nmye wa a dy:ââ, nmyi tp:ee dmââdîma yi k:ii, yélini kuughê wunê kwo mye yi k:ii. Yepê, Chóó Lémi ngê yélini wa a ngmidi, yi yéli u yoo vy:o wa kââ, chôó u Ghê Dmi ye wa a dy:ââ, yi mënê wa kee. *

⁴⁰ Pita ngê pi knî ye daa kópu ngmidi vyu, doo kwunokwuno dé, yepê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, yélini knî y:oo Yesu vya ngópu,

* **2:30:** Psalm 132:11 * **2:31:** Psalm 16:10 * **2:32:** Dpodo 1:4,8; 7:55-56;

1 Pita 3:22 * **2:34:** Psalm 110:1 * **2:37:** Dpodo 16:30-33 * **2:39:** Epeso 2:12-13,17

yi yéli mwo a kuwo tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê daa pêdê kpada nmyine.⁴¹ Pi yilî Pita ka kélímî mbê dniye, yi yéli dyépi knî y:oo Yesu u pi ngê mbwaa paa dnye kménêkménê dé, pi pyolo yono yono y:a yi wéni ngê Yesu u yoo vy:o ghê dniye.
 * ⁴² Yi yéli dyépi knî yi p:uu dnyimo ndiyie, yi nuw:o dmi ngmidi ngê dpîmo ya, nipi dnyimo ngêpê, nipi dnyimo kmaapî, Yesu ngê mbidédi ntee puwâ, wain ntee ye y:ângô, yi kópu yinté u nkwo dnyimo d:uud:uu.

Yesu u yoo ntee dnyimo ya

⁴³ Yesu u dyépi knî y:oo mbwudu yilî dnyimo chap, pi yoo yi nyepênyepê u kópu ngê dpîmo pyodopyodo, apu, Ki tpóknî y:oo lónté kópu ka d:uud:uu t:oo. * ⁴⁴ Yélini Yesu ka dnyimo kélímî, yi nuw:o dmi ngmidi ngê dpîmo ya, yi tpile noko dnyimo yémî dé. * ⁴⁵ Yi tpile kuwa dnyimon:aa yémî dé, pi knî y:oo ye dnyimon:aa pywupwi dé. Yi tpile knî yi pywuu dnyimo a néne, yi vy:o pinté knî ye dnyimon:aa yémî. ⁴⁶ Dye ghi yintómu Chóó Lémi u ngomo k:oo nipi dnyimo a wó, yi ngomo k:oo yi ngomo k:oo nté nipi dnyimo pípî, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpîmo ya, dnyimo numo yeedeyeede, noko dêdnyimo mtikó, Chóó Lémi dnyimo chaa kîgha. * ⁴⁷ Kuwa tpémi

y:oo apu, K:uuchêm u yoo. Dye ghi yintómu nmî Lémi ngê pi dpîmo ngêêpî dé, u ngwo u kwo dnyimo kélímî, u yoo vy:o dnyimon:aa wowo, u yoo yinté yilî ngê dpîmo pyodopyodo.*

3

Pita Njon y:oo kpâlî kpêê u ngwo pyi ngópu

¹ Wo yintómu knî yi k:oo Nju tpémi Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa ngêpê, dini ghi n:ii ngê kâadî t:ono dpîmo wowo, u ngwo dnyimo koko. Wo ngmê ngê Pita pini dê Njon yi ngêpê têdê até yi lee knopwo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpîmo koko, keñe n:ii u pi K:uuchêm u keñe, ² yi keñe nkîgh:ê pi ngmê m:uu ngópu, kpâlî dê kpêê dê. Yi pini dini ghi n:ii ngê mwo a ta, yinté dpîmo ya, kpâlî dê kpêê dê, dêdpîmo m:ii. Dye ghi yintómu yi pini u pyipe knî y:oo dnyimo dnyinêdnyinê, yi keñe nkîgh:ê dnyimon:aa yiyé. Yélini ngêpê têdê dnyimo koko, yi kpâlî kpêê ngê ndapî ye dpîmo dmyinê. * ³ Dini ghi n:ii ngê yi kpâlî kpêê ngê Pita pini dê Njon m:uu doo, yepê, Ndapî a ka ngma a kê nyoo. ⁴ Até yidpîmo y:enê, Pita ngê kwo, Ngî m:uu nyédi. ⁵ Wod:oo ye até yi vyu wo, apê ngménê, Tpile a ka ngmê wunê kuwo ngmê. ⁶ Pita ngê kwo, Ndapî

* **2:41:** Dpodo 4:4; 5:14 * **2:43:** Dpodo 5:11-12 * **2:44:** Dpodo 4:32-35

* **2:46:** Luukî 24:53 * **2:47:** Dpodo 6:7; 11:21,24 * **3:2:** Dpodo 14:8

a ngópu daa tóó, ngménê kópuni a ménê a tóó, vyîlo nga yinînê kuwo. Kwo, Yesu Kédisu Nasale pi u pi ngê n:aa ghéêmî kapî ngi. * 7 Kwo, Gh:êêdê. Wod:oo u wéni pee kele, ghéêmî kââ. Yi dini ghi ngê yi pini yu nd:oo dê wêdêwêdê ngê pyaa knopwo, mbêka wo, ghéêmî ghê wo, wod:oo doo paa. 8 Wod:oo yi pini Pita pini dê Njon yi p:uu kele, Chóó Lémi u ngomo k:oo nipi mê kee dniye. Yi ngomo k:oo doo m:ii, doo mbêka, Chóó Lémi modoo chaa kîgha. 9-10 Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mya ngópu, apê, Kî kpâlî kpêê. Apê, Dye ghi yintómu Kuuchêm u kené t:âmo kîdpîmo yââyââ, pi knî ye y:i dpîmo ndapî dmyinê. Apê, Ala ngwo mb:aamb:aa ngê mëka m:ii, Chóó Lémi myeka chaa kîgha. Apê, Kî lonté kópu? Apê, Lukwe u ngwo ngmêdê pyôdu?

Pita ngê kpâlî kpêê p:uu kópuni vyu

11 Pita Njon y:oo pini n:ii pyi ngópu, yi pini yi kélê kele, yi kêtê dê mgîmî doo. Chóó Lémi u ngomo dini ghi n:ii ngê dnya a kuwokuwo, ghi ngmê y:i lee dniye, u pi Solomon u ngomo ghi. Yi kélî ghê pi yintómu a da wo, Noko yepê, Vyuw! Apê, Kî tpódu y:oo kî pini lonté dê pyi ngmê? 12 Pita ngê yoo dini ghi n:ii ngê módu, yepê, Yisiléli tpémi. Yepê, Lukwe dîy:o nmye liya té? Yepê, Lukwe dîy:o nmye

y:enê nyo? Yepê, Daa nyi chóó nyi wêdêwêdê ngê dnye pyi. Yepê, Daa nyi chóó nyi l:êê ghi u dîy:o kî pini dê pyiyé. 13 Yepê, Kêle. Yepê, Chóó Lémi ngê yinê dê pyi. Yepê, Nmî yâpwo njini, pini n:ii ka nmî kn:ââ Epîlaham dpîmo a ngêpê, tp:oo Yisak u kwo myedpîmo a ngêpê, Njakóp u kwo myedpîmo a ngêpê, yepê, pini n:ii ka nmî kn:ââ yoo dnyimo a ngêpê, yepê, yi yâpwo ngê ala pini yinê dê pyi, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, A dpodo pyu Yesu u pi ndîi ngê paa pyaa we. Yepê, Yi pini nmyi mgîmî ngópu, Paléti ka nmyi y:ee ngópu. Yepê, K:omo tpile Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, yepê, ngménê nmyi mb:ii ngópu. * 14 Yepê, Yesu ngê Chóó Lémi mu ngmidi u dnye doo nyêm, kópu dono daangmê d:uu ngê, ngménê u wépi nmyi pwaa ngópu, Paléti ka nmyi vyi ngópu, kwonye, Yesu vya ngi, Mbadapas pw:ii ngi. 15 Yepê, Mbadapas pi vyee pyu, yi pini nmyi pw:ii ngópu, Ghê u Kn:ââ nmyi vya ngópu. Yepê, Nmyi vya ngópu, ngménê Chóó Lémi ngê mëda pyidu ngê. Yepê, Yi kópu nmî chóó nmî módu. * 16 Yepê, Vyîlo yi Yesu u wêdêwêdê mbêmê ala kpâlî kpêê dnye pyi. Yepê, Kópuni dmye m:uu ngmê, kópuni nmyi lama a tóó, yepê, yi kópu Yesu u pi ngê dnye d:uu, mu kópu u dîy:o u kwo nye kélîmî mo.

* 3:6: Dpodo 3:16; 16:18 * 3:13: Ex 3:6,15; Luukî 23:13-25 2:32; 5:30

* 3:15: Dpodo

Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala pini nmyi ngópu dê pyiyé. Yepê, Nmyo yintómu kîdmye m:uu ngmê.

¹⁷ Yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi kada pini knî yi k:ii Yesu nmyi vya ngópu, nmyi lama dêpwo ya, Yi pini Chóó lémi ngê a ngmidi ngê. * ¹⁸ Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê yinté kópu a vyi ngópu, apê, Dîyo Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmidi, yi pini ngê dono wa a pyw:oo. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu yinté ntiye ngê. * ¹⁹⁻²⁰ Yepê, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, yed:oo nmyi dono yintómu wa chedê, mb:aamb:aa ngê amê pyódu nmyo, Yesu amyedê dy:ââ, pini n:ii nmyi l:êê dîy:o a ngmidi ngê. ²¹ Yepê, Mbóó p:uu a tóó. Yepê, Kópu yintómu n:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a vyi tumo dini ghi n:ii ngê wa pyaa dmi, yepê, Yesu dyámê mbêmê u ngwo wa a diyé. ²² Yepê, Mósisi ngê ala kópu a vyu, apê, Nmî Lémi nmî yâpwo ngê ntee a ngmidi noo, nê ntee pini nmyi vy:o mu wa a pyw:oo, nmye wa a dy:ââ. U dnye ka mb:aamb:aa ngê dmyinê ng:aa. * ²³ Pini n:ii ngê yi pini u dnye daadî nyêm, yi pini Chóó Lémi ngê u yoo vy:o wa a pw:ii, wamye kpada. ²⁴ Yepê, Pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî,

kn:ââ Samuwel, nkoo nmo, yi komo kapî pyu yintómu nmî dye ghi p:uu dnyimo a danê. ²⁵ Yepê, Kópu Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a vyi tumo, yi kópu nmyi vy:o a pyodopyodo té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Epîlaham pini dê Chóó Lémi a numo kââdî doo, Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nii nedê pi ngmê ngê dyámê mbêmê pi yintómu wa ngee té. * ²⁶ Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini wunê ka a dpodo kwólu, nmye mwiyé a dy:ââ ngê, yinê wa ngee nmyo, nmyi l:êê ghi dono knî yi vy:o yinê amyedê y:ee nmyo.

4

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita pini dê Njon u ngwo kóté kalê dumo

¹ Pita pini dê Njon y:oo pi knî ye danêmbum ghêlî k:ii dêpê kêlî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo, Sadyusi yoo, Chóó Lémi u ngomo y:enê pyu u k:ii y:i u ngwo taa dniye. ² Yi yéli nod:e dniye, Pita pini dê Njon ye, mu kópu u dîy:o yi pini dê y:oo pi knî ye dpîmo tpapê, yipu, Yesu kí pwene, kímêdê pii wo. Sadyusi knî y:oo noko vyi ngópu, apê, Lukwe dîy:o kí pini dê y:oo ala kópu a tpapê ngmê, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu. Apê, Yinté daa tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nod:e dniye. ³ Wod:oo yi pini pyile knî mgîmî tumo, mbwa k:oo kalê tumo, mu kópu u dîy:o apê, Mgîdî wunê ghayghay.

* ^{3:17:} Luukî 23:34; 1 Tim 1:13

18:15,18-19 * ^{3:25:} Gen 22:18; Nkal 3:8

* ^{3:18:} Luukî 24:27

* ^{3:22:} Deut

Apê, Mââ wanmî kóté kalê té.
 * ⁴ N:ii knî y:oo Pita u kópu ny:ee ngópu, yi yéli yi vy:o yilî u kwo kélímî mbê wo. Yesu u yoo ndîi ngê u ngwo pyodo, mâtâ yintómu limo yono yono ya. (5,000) *

⁵⁻⁶ Womumo mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini yoo, mâtâwe ndîi yoo, dêêpî pyu yoo Njedusalem ménê wó, kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ndîi Anas u yoo knî yi k:ii, myenté Kayapas, Njon pini dê Aleksândê mye yi k:ii. ⁷ Yi yéli y:oo Yesu u dyépi dê kóté kalê dumo, yepê, Angênté dpî d:uu ngmê? Yepê, Ló wêdêwêdê mbêmê dpî d:uu ngmê? Yepê, N:uu u pi ngê dpî d:uu ngmê? * ⁸ Wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pita a nt:ee ngê, yepê, A léma, nmî kada pini yoo. ⁹ Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi lama yaa we, kpâlî kpêê nanê pyi, kópu mb:aa n:uu ngê u ngwo d:uu, apii? ¹⁰ Yepê, Nmyi lama choo ya, Yisîlî tpémi yintómu yi lama myechoo ya, Yesu Kédisu Nasalet pi, pini n:ii kîdosi ñedê nmyi t:ee ngópu, Chóó Lémi ngê mêtâ pyidu ngê, yi pini u wêdêwêdê mbêmê, u pi mbêmê ala kpâlî kpêê nyi pyi. Yepê, Ngî m:uu yó, mb:aamb:aa ngê mêtâ m:i. * ¹¹ Yepê, Vyîlo Yesu p:uu ala kópu wunê a d:êê ngópu, apê,

Yi pââni nmyi kék ngópu,

* **4:3:** Dpodo 5:18 * **4:4:** Dpodo 2:41; 5:14 * **4:7:** Mát 10:19-20 * **4:10:** Dpodo 3:6,13-16 * **4:11:** 1 Pita 2:4,7 * **4:12:** Njon 14:6 * **4:15:** Njon 11:47
 * **4:17:** Dpodo 5:28-29,40

yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mêtâi pyodo.

* ¹² Yepê, Yesu mu ngmidi nmî mbwámê. Yepê, Dyámê mbêmê pi yilî yi vy:o Chóó Lémi ngê pi mu ngmidi a ngmidi ngê, u ntââ yinê wa ngee nmo. *

¹³ Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita u kópu dyuu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê dmi yi ménê ghipé wo, apê, Á! Apê, K:omo tpile daa ndiye pyu ndîi dê, ngménê doo kede knopwo, nmo ka danêmbum mo. U kuwó dini ghi ngê a w:ee ngópu, apê, Kî pini dê Yesu p:uu dpîmo ya. ¹⁴ Yed:oo kópu mêtâa vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Pita pini dê Njon y:oo pini n:ii pyi ngópu, yi pini yi nkîgh:ê m:uu ngópu. ¹⁵ Wod:oo yi pini pyile knî kuwa mwiyé mêtâ tumo. * ¹⁶ Noko yepê, Lukwe y:e ngmanmî md:o? Noko yepê, Njedusalem pi yintómu yi lama a tóó, Wu pini dê y:oo mbwudu ngmê chaa ngmê. Noko yepê, Doo u ntââ daanmî vyi, A k:omodanê mo. ¹⁷ Noko yepê, Ala kópu ndîi ngê kîngê pyôdu, mwada y:i kîngê nî. Noko yepê, Wu pini dê ye paa kwódu koo, pi knî ye Yesu u pi mêtângê vyi ngmê. *

¹⁸ Wod:oo yi pini pyile knî a dyé tumo, Pita Njon ye yepê, Kî tpôdu. Yepê, Yesu u pi ngê pi kudungmê ndiye kalê ngmê. ¹⁹ Pita Njon y:oo yepê,

Nmyi chóó dpî vyi yó, nmyi dnye dmi ayiny:oo nyém, ó Chóó Lémi u dnye ayiny:oo nyém. ²⁰ Yepê, Kópuni nyinê m:uu too, kópuni nyinê ny:ee too, pi knî ye vyîlo y:ee tpapê té, ye danêmbum daanyi yé. ²¹ Nju tpémi yi kada pini knî y:oo d:ud:umbiy:e ye kwódu ngópu, yed:oo mê kalê tumo. Doo u ntââ daapê kpada dumo, mu kópu u dîy:o pi yîlî yintómu yi lama doo ya, Kí tpódu y:oo kpâlî kpêê y:oo pyi ngmê, Chóó Lémi u ngwo dnye chaa kîgha. ²² Yi kpâlî kpêê mââwe ndîf, u m:ââ podo y:a ka mê mbêpê wo.

Yesu u yoo Chóó Lémi ka u ngwo dnye ngêpê

²³ Pita Njon kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê kalê dumo, Yesu u yoo vy:o mê diyé knopwo, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo kópuni ye vyi ngópu, yi kópu Yesu u yoo knî ye mîmî vyi ngópu. ²⁴ Yi yéli y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Chóó Lémi ka dnye ngêpê, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mbóó dyámê ntii nyi l:âmo too, tpileni y:i a pyede m:ii l:âmo too. ²⁵ Kwo, Nmî kn:ââ Dépidi m:uu doo a dpodo, nyóó Ngê Dmi ngê yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

Kn:aa dyámê tpémi lukwe dîy:o Chóó Lémi ka a nod:enod:e nyédi?

A Lémi u pwele lukwe dîy:o a châpwo ngópu?

Dpî dêê dmi. *

* 4:25: Psalm 2:1-2 * 4:27: Luuki 23:7-11 * Epeso 6:19

²⁶ Dyámê u kada pini yoo nipi dpo wó,
u yi y:e a kwo yédi,
Chóó Lémi p:uu nmî l:êê,
pini n:ii a ngmidi ngê, p:uu myenmî l:êê.

²⁷ Kwo, Yi kópu ndêndê ngê pyodo, dini ghi n:ii ngê Helodi pini dê Pontiyas Paléti y:oo a kââdî ngópu, Yisîléli tpémi kn:aa dyámê tpémi mye yi k:ii myedê kââdî ngópu, Yesu u ngwo mb:ii ngópu. Kwo, K:omo tpile nyinê ngmidi ngê, m:uu doo dpodo, kn:aa pini p:uu dêpwo dpodo, ngménê mye mb:ii ngópu. * ²⁸ Kwo, Yi kópu d:uu ngópu, mu kópu u dîy:o wunê nyinê vyu, anye, Yi kópu dîyo wa pyódu. * ²⁹ Kwo, K:omo tpile kada pini knî y:oo nmo dê kwódu ngmê, nkîngê nmî mênê a ngini, a ngee nmédi, ngópu dyuu pi knî ye anmînaa tpapê. * ³⁰ Kwo, Ngwêdêwêdê mbêmê pi yîlî dpî pyi ngi, dpî ngee nmédi, yed:oo nmodo pyu mb:aa Yesu u pi ngê mbwudu yîlî anmî chap.

³¹ Dini ghi n:ii ngê ngêpê a kélî ngópu, kwéli dnye ngêpê, yi ghi doo ghêdê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi gha dmi a nt:ee ngê, yed:oo dêdnyimo nkîngê, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye mêtñyimon:aa tpapê.

Yesu u yoo y:oo yi tpile noko u ngwo dnyimo yêêpi

* 4:28: Dpodo 2:23 * 4:29:

³² Yesu ka yélini dnyimo ng:aa, yi gha dmi mu ngmidi, yi nuw:o dmi mu ngmidi. Pi ngê daa vyu, Ala a mo a tpile, ngménê tpileni yilî yi ngópu dpîmo ya, noko dnyimo yêêpî.

* ³³ Yesu u dyépi knî y:oo pi knî ye dnyimon:aa tpapê, yipu, Ndêndê ngê Yesu ka a pii wo, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu. Chóó Lémi ngê dpîmo wêdêwêdê kîgha dé, mbwudu yilî u ngwo dnyimo chap.

³⁴ Yesu u yoo vy:o pinté dêpwo kwo, mu kópu u dîy:o yélini yoo yi chóó yi têpê ghi dnyimo ya, ó yi ngomo dnyimo kwo, kuwa tpémi y:oo yi tpile yilî ye dnyimo pywupwi dé.

* ³⁵ Yélini knî y:oo ndapî yinté dnyimo kménêkménê, yi ndapî dyépi knî ye dnyimo yémî, yi ndapî p:uu nipi mêmnyimo kmaapî.

³⁶ Lipi u tii nedê pini ngmê ngê yinté kópu ngmê d:uu ngê, u pi Njósép. Yi pini Saipidîs pyodo. Dyépi knî y:oo yi pini u pi ntâa ngópu, apê, Mbanapas (u nt:u kópu, dêêpî pyu mb:aa). * ³⁷ Yi pini ka kn:aa pini ngmê ngê u têpê ghi pwila ngê, wod:oo Mbanapas ngê yi ndapî dyépi knî ye a nuwo, ye mî y:ângô.

5

Ananayas cha dyépi knî ye u ngwo my:aayede mbê knopwo

¹ Pi ngmê u pi Ananayas, u kpâm u pi Sapada. Yi têpê

ghi kn:aa pini ngmê ka y:ee ngópu, ye pwila ngê. ² U kpâm k:ii ndapî knî ngmê mgîpa kalê ngópu, Ananayas ngê woni knî dyépi knî ye nuw:o too, ye mî y:ee too, yepê, Ala a têpê ghi u pywuu. * ³ Pita ngê kwo, Ananayas. Kwo, Lukwe dîy:o Setan ngê ñga dê nt:ono, ñga yinê dê vyi, Chóó Lémi u Ghê Dmi u ngwo chi dóo. Kwo, Lukwe dîy:o ñêpê ghi u pywuu knî m:uu chi mgîpa kwolo. * ⁴ Kwo, Têpê ghi ñyóó ñêpê ghi, u pywuu nyinê ngópu, ndapî mye ñapî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ndapî knî ngmê muchi mgîpa kwolo, lukwe dîy:o nmo chi vyi, Ala a têpê ghi u pywuu d:ud:umbiy:e. Kwo, Daa nmo nye k:omodanê, ngménê Chóó Lémi ka nye k:omodanê. ⁵ Dini ghi n:ii ngê Ananayas ngê yi kópu nyongo, wod:oo a vyóó wo, yed:oo y:i pwene. Noko yepê, K:omo tpile Ananayas ngê tumu kópu yi d:uu, ngménê nmî Lémi ngê da m:uu. Noko yepê, Pi ngê dono kópu kíngmê d:uu. Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye. ⁶ Pi mgêmî yoo ngma a loo, ntóó mî kwede ngópu, dnyinê ngópu, mî kménê ngópu.

⁷ Kââdî liy:aa pyile mî loo, Ananayas u kpâm yi ngomo k:oo u nkwo ta. Ulama dêpwo ya, Moo kêdê pw:onu. ⁸ Pita ngê kwo, Mumdo, kwo, têpê ghini dpî y:ee ngópu,

* 4:32: Dpodo 2:44 * 4:34: Dpodo 2:45 * 4:36: Dpodo 11:22-26; 13:2-3

* 5:2: Dpodo 4:34-35 * 5:3: Njon 13:2; 1 Kódin 12:8

ala d:ud:umbiy:e u pywuu?
 Yi pyópu ngê kwo, Nyââ, kwo, ye d:ud:umbiy:e yi têpê ghi u pywuu. ⁹ Pita ngê kwo, Lukwe dîy:o m oo k:ii nm  L  mi u Gh  Dmi dp  d  o ngm ? Kwo, Wun  u Gh  Dmi ng  at  da pyw l  dp:o. Kwo, Pini n:ii kn  y:oo moo d  km n  ngm  ke  t: mo ngee wee,      mye km n km n  ngm . * ¹⁰ Wod:oo yi pyópu y:i myed  vy   wo, mye pwene. Pi mg m  yoo a lee dniye, nt   yi m:uu ng pu, ap , At  mya pw:onu. Wod:oo mye dnyin  ng pu, u moo u nk gh:  m  km n  ng pu. ¹¹ Yesu u yoo yint mu kn  y:oo dini ghi n:ii ng  ny:ee ng pu, nk ng  mb  dniye, pi woni kn  y:oo myeyi ny:ee ng pu, mye nk ng  mb  dniye, nk ng  ng  y:ay:a pwiy  dniye.

Dy pi kn  y:oo pwop-wokopwe yil  u ngwo dnyimo pyipyi

¹² Dy pi kn  y:oo pi kn  yi ng pu mbwudu yil  dnyimo chap. Ch   L  mi u ngomo mbwa kal  ngm  k:oo, ngomo ghi ngm doo ya, u pi Solomon u ngomo ghi. Yesu u yoo yint mu yi ngomo ghi k:oo nipi dnyimon:aa a w . * ¹³ K:omo tpile kuwa tp  mi y:oo Yesu u yoo dnyimo chaa k igha d , noko yipu, K:uuuch m u yoo, ngm n  ye dnyimo nk ng , yi ngomo ghi k:oo d dnyimo koko, yi

vy:o d dnyimon:aa wowo, apu, Ngmanm  pw:onu. ¹⁴ Ngm n  woni yoo, dini ghi n:ii ng  Yesu ka nd nd  ng  k l m  mb  dniye, u yoo vy:o u ngwo gh  dniye, Yesu u yoo nd   ng  u ngwo dp mo pyodopyodo.

¹⁵ Dy pi kn  y:oo k puni dnyimo d:uud:uu d , yi k pu kn  yi l:   d y:o pi kn  y:oo mb i pyu yoo dnyimo dnyin dnyin  d , maa p:uu yi ngm t dmi yed  dnyimon:aa yiy  d , apu, Pita dini ghi n:ii ng  p d  lee we, u k   mb i pyu kn  yi pwo paan:aa k   ng , u ngwo paa pyiy  dniye. ¹⁶ Njedusalem u nk gh:  p:aani n:ii dnye ya, yi p:aani tp  mi y:oo yi mb i pyu yoo Njedusalem dnyimo a      d . N:ii d  y:e yi km na dnye kwo, Njedusalem myednyimo a      d . Dy pi kn  y:oo yi y li yint mu dnyimo pyipyi d . *

Dy pi yoo u ngwo kpaka tumo

¹⁷ Yi dini ghi ng  kp   yiy  pyu kn  yi kada pini nd  , u pyipe yoo Sadyusi yoo yi k:ii Yesu u dy pi kn  ye      kaa ng pu. * ¹⁸ Wod:oo Ch   L  mi u ngomo t:  t:   pyu yoo dy:   tumo, yi y li y:oo dy pi yoo m n  mg m  tumo, n uw:o tumo, mbwa k:oo m  kal  tumo. ¹⁹⁻²⁰ Yi mg d  ng , Ch   L  mi u enj  ngm  ng  mbwa ke  ye kp m  ng , dy pi yoo kuwa pw:ii too, yep , Ch   L  mi u ngomo

* 5:9: 1 K  din 10:9; 12:8 * 5:12: Dpodo 2:43; 14:3 * 5:16: Mak 6:56; Dpodo 19:11-12 * 5:17: Dpodo 4:1-3,6

mbwa kalê ngmê k:oo dmyinê lêpî, pi knî ye ghê kamî dmi p:uu dmyinê:aa danê. *
 21 Dyépi knî y:oo u dnye ny:ee ngópu, yi wa wo, wod:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kee dniye, pi knî ye ghê kamî dmi p:uu dnyen:aa danêmbum.

U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u pyipe knî yi k:ii Nju tpémi yi kada pini yintómu a danê ngópu, pi knî ngmê dy:ââ ngópu, yepê, Yesu u yoo mbwa k:oo nye pw:ii tóó, nmo a ñuw:o tóó. 22-23 Yi yéli dini ghi n:ii ngê taa dniye, mbwa yi kpêmî ngópu, apê, Pi u chii daa kwo. Wod:oo mê diyé dniye, Nju tpémi yi kada pini knî ye mdoo ñuw:o ngópu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mbwa chedê dpî taa dmi, kené kuwo ngmê dpî m:uu, d:ê, Mbwa t:âât:ââ pyu dê mu kwo mo. Yepê, Mbwa kené dini ghi n:ii ngê dpî kpêmî, mbwa k:oo pi dp:oo módu. 24 Chóó Lémi u ngomo y:enê pyu, kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii yi kópu dépê w:ee ngópu, noko yepê, Lukwe ngê dê pw:ii té? Noko yepê, Dîyo lukwe nmo angmê pyódu? 25 Pi ye ngma até yedê loo, yepê, A léma. Yepê, Pini n:ii yoo mbwa k:oo munmyi km:êê t:oo, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mêmînê wee, pi knî ye mînê dêêpî té. 26 Wod:oo Chóó Lémi u ngomo y:enê pyu u lede knî yi k:ii lee dniye, dyépi yoo mê

nya tumo. Daa gheteghete ngê nya tumo, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye, apê, Pi knî y:oo chêêpî ngê wa via nmo.

27 Dyépi yoo Nju tpémi yi kada pini knî ye ñuw:o tumo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê yepê, Kî tpóknî.

28 Yepê, Yesu u pi tpapê nmye munmî kwódu ngê, ngménê Njedusalem wope wope u pi yi nuwo kîdmye kalê ngmê. Yepê, Pi knî ye nmye tpapê ngópu, yenmyimo, Nmî kada pini yoo kn:ââ dé, Yesu y:oo via ngópu. * 29 Pita u pyipe knî yi k:ii kada pini knî ye yepê, Daa yoo yi dnye dmi yinmo nyêm, ngménê Chóó Lémi u dnye vyîlo yinmo nyêm. 30 Yepê, K:omo tpile Yesu nmyi via ngópu, kîdosi ñédê nmyi t:ee ngópu, ngménê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, yâpwoni ka nmî kn:ââ yoo dnyimo a ngêpê, yi yâpwo ngê mêtê pyidu ngê. 31 Yepê, Chóó Lémi ngê Yesu dini ghi n:ii ngê a pyidu ngê, u che p:ââ pee ngê pyôdu ngê, nmî kada kââ, nmî mbwámê ngê pyôdu ngê. Yepê, Yisîlélî tpémi yi maa yinê a yó, u yi u ngwo a kwo, Yi dono mwiyé kéé téne, ala máádi u ngwo pêdê kalê y:e, Chóó Lémi yi dono p:uu mêtâapîchoo nuw:o. * 32 Yepê, Yi kópu yilî ndêndê ngê nmî chóó kînmî módu. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu myewunê kêmakêma, mu kópu u dîy:o daa Yisîlélî tpémi

* 5:19-20: Dpodo 12:7-10 * 5:28: Dpodo 4:18-19; Mát 27:25 * 5:31: Epeso 1:20; Hipîlu 12:2

yintómu ye Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi a dy:ââ ngê, ngménê Yesu u yoo mu ngmidi u Ghê Dmi ye a dy:ââ ngê, yélini y:oo Chóó Lémi u dnye a nyémî ngmê. *

³³Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita u kópu ny:ee ngópu, dyépi knî ye nod:e dniye, u yi y:e doo kwo, Nmî vya té. ³⁴Ngménê pi yi vy:o ngmê ghêédî wo, u pi Nkamaliyel. Yi pini Pádisi yoo yi vy:o pini ngmê, pi knî ye Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dpîmo tpapê, pi knî y:oo u nkwo dnyimo chââchââ. Yi pini ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu knî ye yepê, Yesu u dyépi yoo mwiyé mê pw:ii té. Wod:oo kuwa pw:ii tumo. ³⁵U kuwó dini ghi ngê Nkamaliyel ngê kada pini knî ye yepê, Yisîlélí tpémi. Yepê, Kî tpóknî ghêlî k:ii nangê vya té. ³⁶Yepê, M:ââ pyolo y:a d:uu lê, pi ngmê ngê u pi ndîi ngê chóó doo pyépi, yi pini u pi Téyódas. Yepê, K:omo tpile pi podo yono y:a yi Téyódas dnye yâmuyâmu, dini ghi n:ii ngê yi pini mî vya ngópu, u yoo mbêpê wo, yi kópu dmi machedê ngê pyodo. ³⁷Yepê, Myenté, yepê, u kuwó dini ghi ngê, pi u kpââ u dye ghi ngê, pi ngmê ngê u yoo myedê danê ngê, u pi Njudas, Nkálili pi. Yepê, Yi pini dini ghi n:ii ngê vya ngópu, u yoo mye mbêpê wo. ³⁸⁻³⁹Nkamaliyel ngê

yepê, Yesu ngê u yoo myedê danê ngê, mye pwene, u yoo wamye mbêpê dmi. Yepê, Chóó Lémi ngê daadî ngêêpî dé, ye yi kópu dmi machedê ngê wa pyódu. Yepê, Ngménê Chóó Lémi ngê adî ngêêpî dé, ye doo u ntââ yi kópu dmi daanmyi chedê ngmê. Yepê, Nmyi lama daa té, Kî tpóknî n:uu p:uu a dpodo té. Yepê, Doo u ntââ daanmyi vya t:oo. Yepê, Chóó Lémi p:uu kîdmyemê d:uu.

⁴⁰Kada pini knî y:oo Nkamaliyel u dnye ny:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yepê, Yesu u dyépi yoo nya té, al:ii a ñuw:o té, yedê dmi ngê dpî kpaka té. Wod:oo ñuw:o tumo, mî kpaka tumo. U kuwó dini ghi ngê kada pini knî y:oo Yesu u dyépi knî ye yepê, Yesu u pi ngê ndiye ngê kêê namungê té. Wod:oo dy:ââ tumo. * ⁴¹Yesu u dyépi yoo yi lama ala kópu yi yaa wo, Chóó Lémi ngê yinê da vyi, apu, Kî a yoo mb:aamb:aa. Apu, K:omo tpile wa kpaka t:oo, ngménê Yesu u dpodo daawa kalê ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo. * ⁴²Dye ghi yintómu dyépi yoo pi knî ye dnyimon:aa dêêpî, Chóó Lémi u ngomo k:oo, ó p:o p:o. Pi knî ye Yesu p:uu kópu mb:aa y:i ye dnyimon:aa tpapê dé, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini p:uu dnyimon:aa

* 5:32: Dpodo 1:8 * 5:40: Dpodo 4:18 * 5:41: Mát 5:10-12; 1 Pita 4:13

* 5:42: Dpodo 17:3

danêmbum. *

6

*Ndapî yêêpî pyu pyudu yi
danêmbum*

¹ Dyépi yoo Yesu p:uu yélini ye dnyimon:aa danêmbum, woni knî Yesu ka kôlîmî mbê dniye. Yi yéli Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Yesu u yoo yinté ndîi ngê doo pyodopyodo. Yesu u yoo vy:o woni knî Kîdiki dnye ngê dnyimo mbumu, woni knî Nju dnye ngê dnyimo mbumu. Yi yéli yi kôlî dîdîpwôdu ngmê ghê wo, mu kópu u dîy:o n:ii dé Kîdiki dnye ngê dnyimo mbumu, yi yéli y:oo woni knî ye yepê, Lukwe dîy:o nmyi kûknwe yoo mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe t:oo, ngménê nmî kûknwe yoo dnyinté nmyinê wopwe t:oo? ² Yi kópu u l:êê dîy:o dyépi knî y:oo Yesu u yoo yintómu nipi a danê ngópu, yepê, Doo u ntââ pi knî ye Chóó Lémi u kópu tpapê daanmî yé, doo u ntââ ndapî nmî chóó kûknwe knî ye daanmî yêêpî. ³ Yepê, Nmî tîdê mbwó yoo. Yepê, Nmyi vy:o pi pyudu a pyw:ee yó, n:ii dé Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê da nt:ee té, n:ii dé yi nuw:o mbêmê a nuw:o té. Yepê, Yi yéli ndapî yêêpî u kada pini ngê anmî pyódu té. ⁴ Yepê, U kuwó dini ghi ngê nmî chóó dpodo mu ngmidi ayinmî dódó, Chóó Lémi ka ngêpê, pi knî ye u kópu dyuu tpapê. ⁵ Yesu u yoo y:oo yi kópu dini ghi

n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, wod:oo pi pyudu a pyw:ee ngópu, Stipen ngmê, pini n:ii Yesu ka dpodomby:e dpîmo kôlîmî, pini n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myedê nt:ee ngê, Pilipi myomo, Pîdokodos pyolo, Nikano podo, Timon limo, Pamena wono, Nikólas pii, Antiyóka pi, pini n:ii Nju pi ngê chóó mî pyodo. ⁶ Yesu u yoo y:oo yi pini pyudu knî dyépi knî ye a ñuw:o tumo, dyépi knî y:oo yi kêê dmi yi mbêmê yé tumo, Chóó Lémi ka dnye ngêpê, yi dpodo u kada pini ngê u ngwo pyódu tumo. * ⁷ U kuwó dini ghi ngê yélini Chóó Lémi u kópu ka dnye kôlîmî, Njedusalem, yi yéli doo kaakaa, ndîi ngê doo pyodopyodo. Kpêê yiyé pyu yilî yi kópu ka mye kôlîmî mbê dniye, Yesu u yoo vy:o mye ghê dniye. *

Stipen u ngwo mgîmî ngópu

⁸ Chóó Lémi ngê Stipen mb:aamb:aa ngê doo a ngêpî, u wêdêwêdê ndîi ngê pyódu ngê, pi knî yi vy:o mbwudu yilî dpîmo chap. ⁹ Ngménê Nju tpémi yoo ngmê u kwo dnye kwopwepe, yi yéli yi pi dmi, Lipítini. Woni yoo Sadéni a ndê dniye, woni yoo Aleksándîdiya a ndê dniye. Nju pi knî ngmê yi vy:o ghê dniye, woni yoo Silisiya a ndê dniye, woni yoo Esiya a ndê dniye. Yi yéli yintómu Stipen ka dnye kwopwepe. ¹⁰ Ngménê Chóó Lémi u Ghê

* 6:6: Dpodo 13:3 * 6:7: Dpodo 16:5

Dmi ngê Stipen ka nuw:o mb:aa y:ângô, wod:oo kwop-wepe têdê Stipen mbodo mudu y:i yaa wo, yi yéli dêê dniye, Stipen dêpê vy:oo ngópu. * ¹¹ Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngmê knî ye ndapî y:ee ngópu, wod:oo yi yéli y:oo ala kópu k:omo ngê vyi ngópu, Nju tpémi ye yepê, Stipen ngê dono kópu knî ngmê kêtê vyi, Chóó Lémi pini dê Mósisi yi p:uu. * ¹² Yi kópu u mdoo dini ghi n:ii ngê a ñuw:o ngópu, yi kópu ngê Nju tpémi yi kada pini yoo yi némi dmi dyênê ngê, dêêpî pyu yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, wod:oo Stipen ka lee dniye, mgîmî ngópu, Nju tpémi yi kada pini yintómu a danê ngópu, Stipen a ngî ngópu, yi ngîma mî kaa ngópu. ¹³ N:ii dé y:oo Stipen yipe ngópu, Yi yéli kóté têdê myeda ñuw:o tumo, yi yéli y:oo yepê, Kî pini ngê Chóó Lémi u ngomo p:uu dono kópu yilî ka a tpapê ngê, dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, yi dêêpî kópu knî yi p:uu dono kópu yilî myeka a tpapê ngê. ¹⁴ Yepê, Ala kópu nmî ngêêdî kî vyu, Yesu Nasalet pi ngê Chóó Lémi u ngomo wa a vy:oo, l:emi ghi n:ii Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye y:ee too, yi l:emi ghi wa ngmêê té. ¹⁵ Pi yilî yintómu y:oo Stipen dnye y:enê, apê, Kî pini kwodo ng:oo dmi kêtê tpâlî, ka dnyednye. Enjel kwodo ng:oo dmi ntee, Stipen

kwodo ng:oo dmi yinté mye pyodo.

7

Stipen Epîlaham p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹ Kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ngê Stipen ka kwo, Kópuni dê vyi ngmê, yi kópu mumdoo ndê kópu? ² Stipen ngê yepê, A léma, a mbwó yoo. Yepê, A ka a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ Epîlaham Mbáilon Wee u kwo doo a ya, Chóó Lémi ngê chóochóó u kwo a kême ngê, pini n:ii yâpwo, u pi ndîi. Yepê, Chóó Lémi ngê kwo, Nyoo a kuwo ngi, nyámê pee myedê kuwo ngi. * ³ Kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu chi lêpî, ghi n:ii ñga nîmo kêmakêma, y:i dpî lili. ⁴ Yepê, Wod:oo Epîlaham ngê Mbáilon wee a kuwo ngê, Halan loo, y:i doon:aa ya. Yepê, Epîlaham u mî dini ghi n:ii ngê pwene, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê ala dyámê pee p:uu u ngwo mêda ñuwo, awêde kwéli nmo pyede. ⁵ Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka têpê ghi daangmê y:ângô, têpê ghi tp:oo u kwo myedaa y:ângô, ngmêê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka ndêndê ngê a vyu, kwo, Mu dini ghi ngê ala dyámê pee nga wanê kê, mwada dini ghi ngê ala dyámê pee nyoo knî yi têpê ghi ngê amyedîn:aa ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê

* 6:10: Luukî 21:15

* 6:11: Mát 26:59-61

* 7:2: Gen 11:31-12:7

Chóó Lémi ngê Epîlaham ka yi kópu ndêndê ngê vyu, yi ngwo Epîlaham tp:oo dêpwo ya.

*

⁶ Yepê, Ngménê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nyoo dini ghi n:ii ngê wamî ch:aa, kn:aa dyámê pee mbêmê adnyin:aa ya, wop adnyin:aa dpodo, pi knî y:oo y:i adnyin:aa kpakakpaka dé, dono ngê adnyin:aa ya, m:ââ podo yono y:a.

*

⁷ Kwo, Ngménê u kuwó dini ghi ngê yélini yi p:uu wop adnyin:aa dpodo, yi yéli wanî kpada, nyoo yi vy:o wanê pw:ii, ala dyámê pee mbêmê wanê nuw:o té, al:ii a ka adnyin:aa kpêè yiyé, a ka amyednyin:aa a ngêpê.

*

⁸ Stipen ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka yi kópu a vyu, u kuwó dini ghi ngê a numo kââdî doo, kwo, Awêde dî ngmidi ngi, nyoo ka mb:aamb:aa ngê amy:aa a vyuwo. Kwo, A l:ii m:uu alanté dpi téni, mî njini too dpi chepwe, myenté nyoo vy:o mââ yintómu knî yi p:uu a l:ii yinté my:oon:aa kaa we. Kwo, Pini n:ii p:uu a l:ii adî ya, yini ka ana a vyuwo. Stipen ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê Epîlaham tp:oo Yisak ta, wo wáali mî loo, Epîlaham ngê Chóó Lémi u l:ii tp:oo p:uu u ngwo t:ângo.

*

Yepê, Myenté, yepê, Yisak mye tpamê wo, tp:oo Njakóp p:uu Chóó Lémi ul:ii mye t:ângo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Njakóp myimî tpamê wo, Chóó Lémi u l:ii

tp:oo y:a mê miyó knî yi p:uu mye t:ângo.

*

Stipen Njakóp tp:oo y:a mê miyó yi p:uu u ngwo ye doo danêmbum

⁹ Yepê, Njakóp tp:oo knî y:oo yi mbwó Njósép ka n:ee kaa ngópu, wod:oo mgîmî ngópu, kn:aa pini knî ye y:ee ngópu. Yepê, Yi yéli y:oo Njósép u mbwó knî ye pwila ngópu, Yichip nuw:o ngópu, pi ngmê ngê ye pwila ngê, yi pini p:uu wop doon:aa dpodo.

*

¹⁰ Yepê, Ngménê Chóó Lémi ngê Njósép y:i doo a ngêêpî, k:omo tpile dono kópu yilî u ngwo pyodo, ngménê Chóó Lémi ngê yi dono chedê too. Yepê, Chóó Lémi ngê Njósép u nuw:o ndîî ngê pyódu ngê, Yichip tpémi yi king Pééló ka pi mb:aa ngê pyódu ngê, wod:oo Pééló ngê Njósép u che p:ââ pee ngê pyódu ngê.

*

¹¹⁻¹² Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Njósép myedê ngópu, u lama kwólu, kwo, Mu dini ghi ngê kââdî ndîî angmê kee, Yichip tpémi Kenan tpémi yi nté wa chedê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Njósép ngê witi a danê ngê, king u ngomo knî yi k:oo doo a ghada. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kââdî ndîî kee wo, Yichip tpémi Kenan tpémi yi nté chedê ngê, yi yéli y:oo dómudómu a pyw:ee ngópu. Yepê, Doo u ntââ nmî kn:ââ knî y:oo nté daapêdê pyw:ee ngópu, ngménê Yichip

* 7:5: Gen 17:8 * 7:6: Gen 15:13-14; Ex 3:12

* 7:8: Gen 17:9-14; 21:4

* 7:9: Gen 37:11,28; 39:21-23

* 7:10: Gen 41:37-44

tpémi y:oo Njósép ka witi dnyimon:aa pywupwi. Yepê, Njósép u mî Njakóp ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, tp:oo yoo Yichip dy:ââ too, Njósép ka dnyen:aa witi pywupwi, ngménê daa mya ngópu, yi lama dêpwo ya, Kî nmî mbwó. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Kenan mê diyé dniye. * ¹³ Yepê, Witi dini ghi n:ii ngê kmaapî ngê mî chedê ngópu, yi mî ngê Yichip mê dy:ââ too. Yepê, Yi dini ghi ngê Njósép ngê u mbwó knî ye yepê, A mbwó yoo, ala nê. Stipen ngê yepê, Yi ngwo Pééló u lama yaa wo, apê, Njósép u mî mupwoknî Kenan wunê dó mudómu té.

* ¹⁴⁻¹⁵ Yepê, Wod:oo Njósép ngê u mbwó knî ye yepê, M:aa nya yó, nmyi kpâm gheegheema mye nya tóó, al:ii a pwiyé dmyeno. Yepê, Wod:oo Njakóp mupwoknî káámi knî n:eemi knî Yichip lee dniye, yintómu pyudu y:a mê limi. Dye ghi daadîi y:i dnyen:aa ya, y:i myemî pw:oo dniye. * ¹⁶ Yepê, Njakóp mupwo Njósép yi ntóó dê Sekem mî kménê dumo, Epîlaham kwéli kménê ngópu. Yepê, Wunê yi têpê ghi Epîlaham ngê Hamó u yoo knî ye pwila ngê. *

Stipen Mósisi p:uu u ngwo ye doo danêbum

¹⁷ Stipen ngê kada pini knî ye yepê, Nmî kn:ââ yoo m:ââ yilî Yichip dnya a ya, yilî

ngê y:i a pyodo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê apê, Epîlaham ka wunê kóponi nê vyu, yi kópu daa kêmakêma n:aa d:uud:uu. * ¹⁸ Yepê, Yi dini ghi ngê kn:aa king m:uu yaa wo, yi king u lama Njósép u pi dêpwo ya. ¹⁹ Yepê, Yi king ngê nmî kn:ââ yoo wop dpodo kalê too, yi dpodo têdê myednye kpakakpaka dé. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Yichip tpémi y:oo nmî kn:ââ yoo yi tp:ee mââ tpómuni dnyimo vyee dé, pye paa dnyimo kéké dé. * ²⁰ Yepê, Yi dini ghi ngê Mósisi mye ta, k:uuchêm u tp:ee, d:ââ pyile u pye ngê ngomo k:oo doo w:êew:êê. *

²¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê Pééló tp:oo módo ngê yinê a nmyââ, chóó tp:oo ngê pyodu ngê. ²² Yepê, Yichip tpémi y:oo yi chóó yi kópu yilî Mósisi u lama kalê ngópu, mââwe ndîi ngê pyodo, u nuw:o ndîi ngê mye pyodo, kópu ndîi yilî dpîmo d:uud:uu.

²³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Mósisi u m:ââ podo y:a ngê doo ya, apê, A yoo Yisîléli tpémi ngîn:uu m:uu té. *

²⁴ Yepê, Ye y:i n:ee, apê, Yi dpodo têdê Yichip pi ngmê ngê Yisîléli pi ngmêmî vyee. Yepê, Wod:oo Mósisi ngê Yisîléli pi ngópu, ntââ Yichip pi ngê a vy:ungo, u nkwo vyâ.

²⁵ Yepê, Mósisi ngê u gha vy:o apê, Yisîléli tpémi y:oo wa a w:ee ngmê, Chóó Lémi ngê

* ^{7:11-12:} Gen 42:1-5 * ^{7:13:} Gen 45:1-18 * ^{7:14-15:} Gen 46:1-7; 49:33

* ^{7:16:} Gen 33:19 * ^{7:17:} Ex 1:7-8 * ^{7:19:} Ex 1:10-22 * ^{7:20:} Ex 2:1-10

* ^{7:23:} Ex 2:11-15,21-22

wa ngee nê, Yichip u ménê wanî pw:ii té, ngménê Yisiléli tpémi y:oo dêpê w:ee ngópu, Kí nmî dyédyé pyu. ²⁶ Yepê, Womumu Mósisi ngê Yisiléli pi miyó módu, apê, Mu l:êê mo. Apê, Ní dyé dê, nê kâadî dê. Yepê, Wod:oo Mósisi ngê yepê, Kí tpódu, dpî mbwémi, lukwe dîy:o dpo l:êê mo? ²⁷ Yepê, Ngménê n:ii ngê woni doo vyee, Mósisi dny:ii dyîngó, kwo, N:uu ngê nmî kada pini ngê pyódu nyoo, nanê nga vyu, Anyi kóté kîgha nmo? ²⁸ Kwo, Ma Yichip pi ntee nyi vy:a, lukwe yinté am:ii vya nê? ²⁹ Yepê, Yi kópu Mósisi ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, Yichip tpémi ye nkîngê mbê wo, wod:oo mbêpê wo, Yichip Wee a kuwo ngê, Midiyên Wee u kwo loo, y:i mî yéé wo, tp:ee y:i miyó mî tpyó.

³⁰ Yepê, M:ââ podo y:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Mósisi ka enjel ngmê ta. Yepê, Mósisi ngê daa pi ntee tpile yi módu, ngménê yi vyu wo, apê, Yi tp:oo ndê ngê ngmêmî pîpî, ngménê chedê ngê daa pyodopyodo. Yepê, Pi kwéli dêpwo ya, mbu ndîi vyuwo Sainay, Mósisi ngê yi yini tp:oo p:uu ndê y:i mî módu.

* ³¹ Yepê, Mósisi ngê yi kópu yi módu, apê, E! Kí lonté tpile? Apê, Ngîn:uu m:uu, wod:oo u nkîgh:ê chono loo. ³² Yepê, Nmî Lémi ndîi y:i u kwo a mbwolo, kwo, Nî ng:ââ knî yi yâpwo, Epîlaham u yâpwo, tp:oo Yisak mupwo

Njakóp yi yâpwo. Yepê, Mósisi nkîngê mbê wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yi ghi m:aa m:uu. ³³ Yepê, Nmî Lémi ndîi ngê kwo, Nyi dupó dê a ngee dé, mu kópu u dîy:o yâpwo ghê nye kwo. ³⁴ Kwo, Ndêndê ngê kîdî m:uu, a yoo Yichip dnyinté mînê kwo, kwo, Yichip tpémi y:oo dpodo têdê a kpakakpaka t:oo. Kwo, A ka dê ch:anê dmi, até d:a ghîi, dîn:aa ngee té. Kwo, Yichip n:aa dyede ngi.

³⁵ Stipen ngê yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê Mósisi a ngmidi ngê, ngménê Yisiléli tpémi y:oo u wépi pwaa ngópu. Yepê, Ala kópu u kwo vyi ngópu, kwo, N:uu ngê nga vyu, nmî kada pini ngê anyi ya, anyi kóté kîgha nmo? Yepê, Yi pini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi kada pini ngê pyódu ngê, yi mbwámê ngê mye pyódu ngê. Yepê, Daa chóó kada pini ngê pyodo, ngménê yi yini tp:oo p:uu enjel n:ii módu, yi enjel ngê kada pini ngê yinê pyódu ngê. ³⁶ Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip u ménê yinê a pw:ii too, mbwudu y:i yilî a chópu, Ntii Mtyemtye u nkîgh:ê mbwudu m:uu a chópu. Yepê, Maa p:uu nko ménê mbwudu mêt yilî a chópu, m:ââ podo y:a k:oo. * ³⁷ Yepê, Yi Mósisi ngê Yisiléli tpémi ye yepê, Chóó Lémi ngê nê ntee pini nmyi vy:o m:uu wa a pyw:oo, nmye wa a dy:ââ, komo yinê amaan:aa

kapî. * 38 Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Sainay mbu ndîi vyuwo dnyen:aa kwo, enjel mbu mbêmê u kwo doo a mbumu, yi Mósisi yi kêtî vyîlo yedoo kwo. Yepê, Yi Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nmo yinê a ñuwo, yi kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu. *

39 Yepê, K:omo tpile Mósisi ngê yi kópu yilî d:uu ngê, ngménê nmî kn:ââ yoo u kwo daa ng:aa mbê dniye, mye mb:ii ngópu, u yi y:e doo kwo, Yichip moo diyé dmi. * 40 Yepê, Wod:oo pi knî y:oo Mósisi u mbwó Alon ka kwo, Yâpwo knî ngmê l:âmo ngi. Kwo, Yi yâpwo knî nmî kada vyîlo ayi ghê dmi, Yichip y:oo amê diyédiyé kalê nmo. Kwo, Nmî lama daa tóó, Mósisi ngê lukwe angmê pyódu, pini n:ii ngê Yichip u ménê a pw:ii nmoo. * 41 Yepê, Wod:oo k:omo yâpwo ngmê l:âmo ngópu, pudumakó tp:oo mââ ntee tpile yi l:âmo ngópu. Tpileni yi chóó l:âmo ngópu, u kwo dnye kpêê yiyé, u naa mye kê ngópu. 42 Yepê, Yi dini ghi ngê k:omo yâpwo ka ngêpê kn:ââ u ngwo a chaa ngópu, m:ââ wono yono y:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê king Manasa u dye ghi ngê yi kópu ndîi ngê yimî pyodo, wod:oo Chóó Lémi ngê yi dyaa mbâlâ dyuu yi pwo kék ngê, pudu knî ye dnyimo ngêpê, yi tp:ee dnyimo vyee dé, pudu knî ye kpêê ngê dnyimo yiyé dé.

Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngmê ngê Chóó Lémi u komo u ngwo kââ, ala kópu d:êê ngê, apê,

Yisîléli tpémi. Dini ghi n:ii ngê nmyi kn:ââ yoo w:amî mbêmê u ngwo dnya a paa, m:ââ podo y:a,

na a ka daa a ka dnyimo a tpile tp:oo nk:êenî.

43 Apê, Na a ka daa a wónu ngomo yidnyimo a dnyinêdnyinê,

ngménê yi chóó yi k:omo yâpwo Molokî u wónu ngomo yidnyimo a dnyinêdnyinê, puduni u pi Lepanî u kwo myednyimo ngêpê.

Apê, Na a ka yi chóó tpileni l:âmo tumo, yi tpile knî ye dnye ngêpê.

Apê, Nmyo yinté yéli, yi kópu u l:êê dîy:o Mbáilon mwada pee wanî dy:ââ nmyo.

Stipen Chóó Lémi u ngomo p:uu u ngwo ye doo danêmbum

44 Stipen ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo w:amî mbêmê dnya a paa, Chóó Lémi u wónu ngomo ngmê l:âmo ngópu. Yepê, Chóó Lémi ngê Mósisi u lama ntee kwólu, yinté l:âmo ngópu. Yepê, Yi lama doo ya, Chóó Lémi yi wónu ngomo u ménê a kwo. Yepê, Ghi ngmê dini ghi n:ii ngê dnyimo a kuwokuwo, yi wónu ngomo dnyimo a kmongokmongo, dnyimo dnyinêdnyinê, kwéli dnyimon:aa taataa, wónu ngomo y:i dnyimon:aa wuwó.

* 7:38: Ex 19:3; Deut 9:10 * 7:39: Num 14:3 * 7:40: Ex 32:1-6

45 Yepê, Yi yéli dini ghi n:ii ngê pw:oo dniye, yi tp:ee knî y:oo Chóó Lémi u wónu ngomo Kenan u nkîgh:é y:oo mî t:aa ngópu. Yepê, Yi dini ghi ngê Mósisi pwene, Njósua ngê u d:aa yinê a kââdî ngê, yi yéli yi kada ghê wo, Kenan ñuw:o too. Yepê, Chóó Lémi ngê Kenan tpémi ngm:ii kalê too, Yisîléi tpémi y:oo yi têpê ghi yi kôlê a pwaa tumo. Yepê, Chóó Lémi u wónu ngomo Kenan ñuw:o ngópu, y:i mî wó ngópu, y:i doo kwo, dye ghi daadîi, king Dépidi u dye ghi ngê y:i myedoo kwo. 46 Yepê, Dépidi Chóó Lémi u nuu u pi ngê pyodo, Chóó Lémi ka kwo, Nmî Lémi, Njakóp u yâpwo, u ntââ ngomo mb:aa ngmanî wó, y:i anyi kwo. * 47 Yepê, Ngmânê Dépidi ngê Chóó Lémi u ngomo daa wó, tp:oo Solomon ngê yinê mî wó. *

48 Yepê, K:omo tpile Solomon ngê Chóó Lémi u ngomo wó, ngmânê Chóó Lémi pââ ndîi, dyámê mbêmê ngomo ngmê k:oo daawa a vyil:a. Yepê, Wunê pi ngmê ngê Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê, *

49 Nmyinê nmye dyámê pê ndîi, na a ka têdê.

Apê, A ntââ ngomo lónté ngmanmyi wó ngmê, y:i anê vyil:a?

50 Apê, Kî tpile yilî yintómu a chóó nî l:âmo ngê,

* 7:46: 2 Sam 7:1-16 * 7:47: 1 Kings 6:1,14 * 7:48: Is 66:1-2 * 7:51: Ex 32:9; Jer 9:26; Is 63:10 * 7:52: 2 Chr 36:16 * 7:53: Dpodo 7:38; Hipîlu 2:2

ló tpile a l:êê dîy:o ngmanmyi l:âmo ngmê?

51 Stipen ngê yepê, Nmyo nkîli wépi dnyangê pyu yoo. Yepê, Dye ghi yintómu Chóó Lémi nmye mb:imb:ii ngópu, u kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi wépi ntee dnyimo a pwapî, yinté u wépi my:ee pwapî ngmê. *

52 Yepê, Pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, nmyi kn:ââ knî y:oo daa ngmê châpu ngópu, ngmânê dono kópu yilî y:e dnyimo a d:uud:uu. Yepê, Wunê pini n:ii yoo Chóó Lémi u Dpodo Pyu Mb:aa p:uu dnyimo a danê, n:ii knî y:oo pi knî ye yipu, Dîyo Chóó Lémi ngê yi pini nmo wa a dy:ââ, yepê, yi yéli nmyi kn:ââ knî y:oo a vya tumo. Yepê, Mwolo yi pini kwôdo ngê munmyi ghê dniye, my:ee vya ngópu.

* 53 Yepê, K:omo tpile enjel knî y:oo nmî kn:ââ knî ye Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu a y:ee tumo, nmyi ny:ee tumo, ngmânê mêt:ee chââchââ tumo. *

Stipen chêêpî ngê u ngwo vya ngópu

54 Nju tpémi yi kada pini knî y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee tumo, yi kópu ngê dyênê too, yi kpéngi ti dmi kelekele dnye paa. 55-56 Ngmânê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Stipen a nt:ee ngê, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi u wuu ndîi

môdu, pi knî ye yepê, Mbóó kêtê kpêmî, Yesu Chóó Lémi u nkîgh:ê ka kwo, u che p:ââ pee ngê dê pyôdu. * 57-58 Wod:oo noko dpodombiy:e mbó dniye, noko yepê, Kî pini ngê Chóó Lémi u pi ndîî kn:aa pini ka lukwe dîy:o dê ñuw:o? Noko yepê, Kî pini ka namê ng:aa, wod:oo yi ngópu nkoko tumo, u kwo tpé dniye, mgîmî ngópu, p:aa pee ñuw:o ngópu, a ngî ngópu, dny:ii d:ii ngópu, mwada y:i mî danê ngópu, wod:oo chêêpî ngê yidnye vyee. Yélini y:oo Stipen chêêpî ngê dnye vyee, yi yéli y:oo yi nkuwo kpîdî a ngee tumo, pi lvulu ngmê ka y:ee tumo, ye doo vyuwo. Yi pini u pi Sôol. * 59 U dî daa pwaa ngópu, Stipen chêêpî ngê mudnye vyee, wod:oo Stipen doo ngêpê, apê, Yesu a Lémi, a ghê dmi a ngépi. * 60 Yu mbodo dê y:e ghê wo, dpodombiy:e ka wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kópu dononi a nga ka d:uud:uu ngmê, yi kópu mmodo kn:ââ vyuwo dpí yé té, kidangmê ngî. Yi kópu dyuu dini ghi n:ii ngê vyu, wod:oo pwene. Pi knî y:oo Stipen dini ghi n:ii ngê vya ngópu, Sôol u nuu u kópu ngê mye pyodo. *

8

Nju tpémi ye Yesu u yoo u ngwo doo diya

1-2 Yélini y:oo Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dnyimo chââchââ, yi yéli y:oo Stipen

ntóó kmênê ngópu, u l:êê dîy:o myednye mbê. Yi wéni ngê Nju tpémi y:oo Yesu u yoo yi kpadakpada kn:ââ chaa ngópu, Njedusalem. Yesu u yoo yintómu knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dniye, woni Njuda Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye, woni Samédiya Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye, ngménê dyépi knî y:oo Njedusalem dêpê kuwo ngópu. *

3 Sóol ngê u yi dpîmo kwo, Yesu u yoo nî chedê, wod:oo ngomo k:oo ngomo k:oo dpîmon:aa koko, Yesu u yoo dpîmon:aa mgîmîmgîmî dé, pyââ pyââ mââ mââ mbwa k:oo dpîmon:aa kmîmî dé. *

Samédiya tpémi Yesu ka u ngwo kêlîmî mbê dniye

4 Yesu u yoo yéli n:ii mbêpê wo, yi yéli p:aani p:aani lee dniye, pi knî ye Yesu u kópu mb:aa dnyen:aa tpapê.

5 Pini n:ii pyudu knî mwiyé a pyw:ee tumo, ndapî yêepî u kada pini ngê a pyôdu tumo, yi vy:o pini ngmê u pi Pilipi. Yi pini ngê Njedusalem a kuwo ngê, Samédiya loo, pi knî ye yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini wunê kî ta, ngménê nmî kada pini knî y:oo daa mya ngópu, kî vya ngópu, myombó Chóó Lémi ngê kímêdê pyidu ngê. Yepê, Yi pini u pi Yesu. 6 Samédiya tpémi Pilipi ka mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê

* 7:55-56: Kilosa 3:1 * 7:57-58: Dpodo 22:20 * 7:59: Luukí 23:46 * 7:60: Luukí 23:34 * 8:1-2: Dpodo 11:19 * 8:3: Dpodo 9:1-2; 26:9-11

dniye, mu kópu u dîy:o Pilipi ngê yi ngópu mbwudu yilî dpîmo chap. ⁷ Pi yilî yi kmêna Pilipi ngê ngm:ii kalê too, wod:oo yi kmêna yoo dpodomby:e u ngwo dnye kââ. Myenté kóó ntóó kpâlî ntóó yilî mye pyi ngê, yélini dnyinté dnyimo paa, mye pyi too. * ⁸ Yi kópu u l:êê dîy:o Samédiya tpémi yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo.

⁹ Yi p:aani pi ngmêdoo ya, u pi Saimon, pipi kópu knî yi mbêmê kópu ndîi yilî dpîmo d:uud:uu, Samédiya tpémi yinté dpîmo liya kîgha dé. Pi knî ye yipu, Nê pi ngmê. ¹⁰ Tp:ee vy:o, dmââdî vy:o, lémi vy:o, ch:am vy:o apu, Vyuw! Apu, Kí pini nmînê nmo Chóó Lémi ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Wod:oo yoo yintómu u kwo dnyimo ng:aa.

¹¹ Nyââ, dye ghi daadîi kópu ndîi yilî dpîmo d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o yoo u ngwo dnyimo liya, u kwo mb:aamb:aa ngê myednyimo ng:aa. ¹² Pilipi Yesu Kédisu p:uu ye dpîmo danêmbum, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye myedpîmo danêmbum. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi kópu dyuu ka kélîmî mbê dniye, wod:oo Pilipi ngê pyââ pyââ mât mât mbwaa paa kmêne too, Yesu u yoo vy:o kaa too. ¹³ Saimon myenté mye kélîmî mbê wo, Pilipi ngê mbwaa paa mye kmêne ngê, wod:oo Saimon Pilipi p:uu kele. Dini ghi n:ii ngê Pilipi ngê mbwudu dpîmo

chapî dé, Saimon ngê yidpîmo mumu dé, u ngwo mêtîpîmo liya.

¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi knî y:oo yi kópu Njedusalem a ny:ee ngópu, apê, Samédiya tpémi Chóó Lémi u kópu dyuu ka kêdê kélîmî mbê dmi, wod:oo Pita pini dê Njon Samédiya dy:ââ dumo. ¹⁵⁻¹⁶ Dini ghi n:ii ngê taa knopwo, a w:ee ngópu, apê, K:omo tpile Pilipi ngê kí yéli Yesu u pi ngê mbwaa paa kmêne too, ngmêne Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ye doongê y:âango. ¹⁷ Wod:oo Pita Njon y:oo kêê yi mbêmê dpîmo yiyé dé, yi l:êê dîy:o dpîmo ngêpê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u ngwo ye dpîmo yém. *

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Saimon ngê yi kópu módu, apê, Dini ghi n:ii ngê Pita Njon y:oo kêê nmî mbêmê dê yé ngmê, apê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u ngwo nmo da kê. ¹⁹ Wod:oo Saimon ngê Pita pini dê Njon ye ndapî kélê ngmê yó, apê, Ye nî y:oo. Yepê, U ntââ u ntââ ngê u nkwo wadpî pyôdu nê, pini n:ii mbêmê a kêê dê anî yé dê, yi pini ka Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ada a yém. ²⁰ Ngmêne Pita ngê kwo, Napî ngópu choo ya, kumu chi tpyé, ndiya u ngwo nyi ghidi, mu kópu u dîy:o nga vy:o chi vyi, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndapî ngê nî pwila. ²¹ Kwo, Doo u ntââ ala dpodo p:uu daanyi

* 8:7: Mát 10:1; Mak 16:17 * 8:17: Dpodo 9:17; 19:6; 2 Tim 1:6

ngee nyo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u lama a tóó, nga daa ntênenê a tóó. ²² Kwo, Yi dono kópu ndíi a kuwo ngi, nmî Lémi ndíi ka chi ngêpê, u kwo dpî vyi ngi, kwipi, A Lémi, dono kópuni dî d:uu, u ntââ nguwó wanyi kéké, yi kópu mèdaanyi nuw:onuw:o. ²³ Kwo, Nga kídî m:uu, ye ñ:ee nye yichi kââ, doo u ntââ dono u wépi daanyi puwâ. ²⁴ Saimon ngê yepê, U ntââ a l:êê díy:o amédpî ngêpê, kópuni a ka dpî vyi t:oo, yi kópu a nga kîngmê pyódu.

²⁵ Pita Njon y:oo Yesu p:uu kópuni m:uu tumo, Samédiya tpémi ye yi kópu mî vyi tumo, u kuwó dini ghi ngê Njedusalem mê diyé knopwo. Maa p:uu Samédiya Wee u kwo p:aa yilî a kélî ngópu, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye dpîmo tpapê, yed:oo Njedusalem mîmî taa knopwo.

Yitiyópiya pi ngmê Yesu ka u ngwo kélîmî mbê wo

²⁶ Enjel ngmê ngê nmî Lémi u kópu Pilipi ka a nûwo, kwo, Gh:éedé, kwo, chi lêpî, Njedusalem Nkaasa yi kélî máádi dpî kwéli. (Yi wee u kwo pi daa tóó, kpí yi mye daa kwo, mbwaa mye doo u p:aa.) ²⁷⁻²⁸ Wod:oo Pilipi ghéedî wo, kada a y:ângo. Yi máádi p:uu pi ngmê módu, Njedusalem a ndê wo, Nkaasa doo lêpî. Yi pini mââwe ndíi ngmê, Yitiyópiya tpémi yi ch:am ndíi p:uu dpîmo dpodo, u ndapî yinê dpîmo y:enê. Yi pini Chóó

Lémi ka ngêpê têdê a ndê wo, Njedusalem, u p:oo modoo diyédiyé. U chádiyót mbêmê doo ya, hósi dê y:oo dpîmo a paapaa, kópuni Yisaya ngê d:êê ngê, yi pini ngê maadî doo a kpââ. * ²⁹ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pilipi ka kwo, Kî pini u nkîgh:ê máádi nyi kwéli. ³⁰ Wod:oo Pilipi mbêpêmbêpê loo, u nkîgh:ê máádi mî kwólu, apê, Chóó Lémi u kópuni Yisaya ngê a d:êê ngê, apê, myuedê kpââ, wod:oo u kwo adî póo, kwo, Kópuni nyinê kpââ, kwo, cha w:ee? ³¹ Yi pini ngê kwo, Lonté wanê w:ee? U kakémê nanê a ka wa chámê? Kwo, A pwiyé, a chádiyót k:oo a kee, a nkîgh:ê anyi yey, u kakémê a ka anyi chámê ngi. Wod:oo Pilipi yi chádiyót k:oo kee wo. ³² Kópuni yi pini ngê doo a kpââ, ala yi kópu.

Sipi u vyee têdê ntee d:uudpî ghete tóp, u vyii têdê myed:uudpî kââ, yi pini ngê yinté kópu daangmê vyu. *

³³ Pi knî y:oo yi pini p:uu yipe tee u kópu yilî t:ee ngópu, yi kópu u l:êê díy:o kpaka ngópu, mye nkwti ngópu.

Tp:oo knî yi p:uu pi ngê kópu d:uudpî vyi, mu kópu u díy:o dyámê mbêmê u ya machedê ngê dê pyódu.

³⁴ Yitiyópiya pi Pilipi ka póo wo, kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu ló pini p:uu doo a danêmbum? Kwo, Chóó p:uu doo a danêmbum ó kn:aa pini p:uu doo a danêmbum?

* **8:27-28:** Is 56:3-7 * **8:32:** Is 53:7-8

35 Pilipi ngê ala kópu a w:ee ngê, apê, Chóó Lémi u komo kapî pyu Yesu p:uu doo a danêmbum, wod:oo Pilipi ngê danêmbum kn:ââ Yitiyópiya pi ka adî chaa, Yesu u kópu mb:aa u ngwo u kwo vyu. 36 U kuwó dini ghi ngê maa p:uu mbwaa ngmê m:uu ngópu, wod:oo Yitiyópiya pi ngê Pilipi ka kwo, Óó. Kwo, Mbwaa ngmêka t:a. Kwo, U ntââ Yesu u pi ngê yi mbwááni paa wanyi kmênê nê? 37 (-) 38 Wod:oo chádiyót u tpiipi ka kwo, U dî y:i pwáádi, wod:oo u dî y:i adî puwâ. Pilipi k:ii mbwaa paa nipi ghêpê knopwo, Pilipi ngê yi pini y:i mî kmênê ngê. 39 Mbwaa paa dini ghi n:ii ngê a kee knopwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pilipi a y:ângô, Yitiyópiya pi ngê Pilipi mèdaa módu, ngménê u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, chádiyót k:oo mê wo wo, wod:oo kada mèdê y:ângô. 40 Pilipi Asidót mî ta, u kuwó dini ghi ngê p:aani p:aani doo lêpî, Yesu u kópu mb:aa pi knî ye doon:aa tpapê, u kuwó dini ghi ngê Sisadiya mî ta. *

9

Sóol ngê u nuw:o u ngwo ngmópu, Yesu ka u ngwo kélímî mbê wo

Dpodo 22:6-16; 26:12-18

1 Dini ghi n:ii ngê yi kópu dnye pyodopyodo, Sóol ngê u yi dpîmo kwo, Yesu u yoo nmî vyâ té, yi vyee u pi pi knî ye dpodomby:e dpîmo

tpapê. * 2 U yi u ngwo myedoo kwo, Dîmaskîs nî lê, yélini Yesu u maa p:uu a m:ii, yi yéli n:uu mgîmî té, pyââ mât yoo yi kpadakpada têdê Njedusalem ménê diyédiyé kalê té. Yi kópu u l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ka loo, yi kópu u kwo mî vyu, kwo, Nju tpémi yélini a kwo, Dîmaskîs, u ntââ yi kada pini knî ye wanyi dy:ââ nê, a kakêmê ye am:ii chámê, u ngwo ye n:aa lêpî. Kwo, Kópu dyuu ngmê d:êê ngi, ye n:aa néne. Wod:oo Sóol ngê pi knî ngmê nûwo, Njedusalem a kuwo ngópu, Dîmaskîs dnye lêpî. 3 Daa kêmakêma Dîmaskîs dnye taataa, tpile u wuu ndîi mbóó p:uu yi pwo ngma a kwólu.

4 Sóol ngê yi tpile u wuu ndîi dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo têpê mbêmê dyimê wo, dnye ngmê nyongo, kwo, Sóol, Sóol. Kwo, Lukwe dîy:o dono kópu ndîi yilî a nga nye d:uud:uu? 5 Sóol ngê kwo, A Lémi. Kwo, Nyi n:uu? Nmî Lémi ngê kwo, Nê Yesu, pini n:ii ngê dono kópu ndîi yilî nye d:uud:uu. * 6 Kwo, A pyidu, kwo, Dîmaskîs chi lêpî. Kwo, Kópuni u ya a nga a kwo, yi nga an:uu vyi, dîyo yi kópu anyin:aa d:uud:uu. 7 Pini n:ii knî y:oo Sóol dnye yâmuyâmu, mbóó p:uu dnye dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi paa u dî dmi puwâ, noko kópu daa vyi ngópu, myenté pi myedaa m:uu ngópu. 8 Sóol têpê

* 8:40: Dpodo 21:8 * 9:1: Dpodo 8:3

* 9:5: Dpodo 5:39

mbêmê yeda pii wo, ngwolo dê yi pywálí doo, ngménê yélî daa módu, wod:oo kwulo kaa dniye, Dîmaskîs ñuw:o ngópu. ⁹ Wo pyile knî yi k:oo yélî dêpwo y:enê, tpéé kópu yi ngwo mî vyu, nté mbwaa chóó u kwo kwódu doo, Chóó Lémi ka doo ngêpê, kwo, U ntââ a dono yilî nguwó wanyi kéé.

¹⁰ Yesu u yoo vy:o pi ngmê Dîmaskîs doo ya, u pi Ananayas. Yi pini ngê nmî Lémi módu, kwo, Ananayas. Ananayas ngê kwo, A Lémi, ala nê. ¹¹ Nmî Lémi ngê kwo, Ala p:aani ghi a kuwo ngi, máadini u pi Kpêlî Ghi Daa Tóó, yi máádi dp:uu kwéli, yi máádi p:uu Njudas u ngomo a kwo. Kwo, Yi ngomo k:oo pi ngma a tóó, u pi Sóól, Taasis pi. Kwo, Yi pini ye dpî poo ngi. ¹² Kwo, Yi pini wunê ngêpê, kwo, u nuw:o k:oo kédê m:uu ngi, kwo, ala kópu dê vyi, Pi ngmê wunê pwiyé knî, u pi Ananayas, kóó dê a mbêmê wumê yiyé dê, yed:oo yélî mb:aamb:aa ngê ménê momu. ¹³ Ananayas ngê kwo, A Lémi. Kwo, Pi yilî knî y:oo ye pini u pi a ka ka tpapê ngmê, nyoo knî y:e kópu dono yilî doo d:uu:d:uu, Njedusalem. ¹⁴ Kwo, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo ala kópu u kwo a vyi ngópu, Dîmaskîs chi lêpî, Yesu u yoo nyinê mgîmî tóó. ¹⁵ Nmî Lémi ngê kwo, Chi lêpî, mu kópu u dîy:o yi Sóól d:a ngmidi, a p:uu pîchoo dpodo,

Yisîléli tpémi ye, king knî ye, myenté kn:aa yéli ye a pi yi lama myepaan:aa kalê ngê. * ¹⁶ Kwo, Dono kópu yilîni pi knî y:oo a l:êê dîy:o u ngwo wadnyi d:uu:d:uu dé, a chôó u kwo wanê kêmâté. * ¹⁷ Wod:oo Ananayas ngê Sóól yi ngomo k:oo a pyw:ângó, kóó dê mbêmê yé doo, kwo, Sóól a mbwó. Kwo, Nmî Lémi ngê até dê dy:ââ nê, amêma pini n:ii nyinê módu, yi pini Yesu, chôó nga até dê dy:ââ nê. Kwo, Ala p:eeni kópu u dîy:o até dê dy:ââ nê, yélî m:ee momu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wunê nt:eeent:ee ngi. ¹⁸ Te too pee ntee tpile dê Sóól ngîma yi ngwo a ghay knopwo, wod:oo yélî mē módu. Yi ghêédî wo, wod:oo Yesu u pi ngê mbwaa paa kménê ngópu. ¹⁹ U kuwó dini ghi ngê nté yi ndîi, u wêdêwêdê u kwo mêtê diyé wo.

*Sóól Yesu p:uu u ngwo ye
doo danêmbum, Dîmaskîs*

²⁰ Yesu u yoo yélîni Dîmaskîs dnye ya, Sóól ngê wo knî ngmê yi vy:o chedê ngê, wod:oo Nju tpémi yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dpîmon:aa koko, ye dpîmon:aa danêmbum, yipu, Yesu ndêndê ngê Chóó Lémi tp:oo. ²¹ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, ghê dmi yi ménê ghipé wo, nokoyepê, Pini n:ii ngê Yesu u yoo doo vyee dé, Njedusalem, mumdoor kî vyilo? Apê, Mumdoor al:ii a loo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo,

* **9:15:** Dpodo 25:23; Lóma 1:5 * **9:16:** 2 Kódin 11:23-28

Yesu u yoo n:uu mgîmî té, kpêê yiyé pyu knî yi kada pini knî ye n:uu y:ee té, Njedusalem? Apê, Lukwe dîy:o Yesu u pee ngê maa ghê? ²² Ngménê Sóol ngê pi knî yi pwo mînê dyîngô. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, Sóol ngê pi knî yi ngópu u nkwo dpîmo a kpââ dé, yipu, Ala kópu yili Yesu ngê ndêndê ngê ntiye ngê. Yipu, Yi kópu u l:êê dîy:o, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini Yesu. Yi kópu Sóol ngê wêdewêdê ngê ye dpîmo tpapê dé, Nju tpémini Dîmaskîs dnye ya, doo u ntââ Sóol u dnye daapî vya ngópu.

²³ Wo yili mî loo, u kuwó dini ghi ngê Nju tpémi nipi a wó, noko yepê, Sóol paa vya koo, ngménê Sóol ngê yi kópu u tuu kââ pee ngmê nyongo. ²⁴ Nju tpémi y:oo noko yepê, Sóol kîngê mbêpê, Dîmaskîs kîdangê kuwo. Yi kópu u l:êê dîy:o yi p:aani mbwa kené w:êenî dnyimo t:âât:ââ, mgîdî vy:o myednyimo t:âât:ââ. U yi y:e doo kwo, Sóol nmî vy:a. ²⁵ Ngménê mgîdî ngmê ngê Sóol p:uu ndiye pyu knî y:oo Sóol a ngî ngópu, kpéni ndîi k:oo ché ngópu, yi kpéni kpê t:ee ngópu, yi p:aani mbwa mbêmê l:uu ngópu, kuwa kalê ngópu. P:uu ndiye pyu knî yedê kpê p:uu dnya a ya, yi yedê ngê kpéni dnye ghîpîghîpî, Sóol k:oo doo kwo, dini ghi n:ii ngê mbwódo mî ghê wo, wod:oo Sóol mbêpê wo.

Sóol Njedusalem u ngwo loo

²⁶ Dini ghi n:ii ngê Sóol Njedusalem mî ta, u yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo yi p:uu n:uu kaalî, ngménê u kwo daa kîlîmî mbê dniye, apê, Ngménê daa Yesu u yoo vy:o pini ngmê. Yintómu u kwo nkîngê mbê dniye. ²⁷ Ngménê pi ngmê u kwo daa nkîngê mbê wo, u pi Mbanapas. Mbanapas ngê Yesu u dyépi knî yi vy:o yinê ñuwo, yepê, Dini ghi n:ii ngê Sóol Dîmaskîs doo lêpî, nmî Lémi maa p:uu módu, Sóol ka y:i a mbwolo. Yepê, Sóol Dîmaskîs Yesu u pi ngê dpodombyi:e doo dêêpî, myedaa nkîngê mbê wo.

²⁸ Wod:oo Sóol Njedusalem doo ya, p:aani pee p:aani pee dpîmon:aa dêêpî, Yesu u pi ngê dpodombyi:e doon:aa dêêpî, myedaa nkîngê mbê wo. ²⁹ Nju tpémini Kîdiki dnye ngê dnyimo mbumu, Sóol ye dpîmon:aa dêêpî, Sóol u k:ii noko myednyimon:aa kwopwepe, ngménê u yi y:e doo kwo, Sóol nmî vy:a. ³⁰ Yesu u yoo knî y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Sóol Sisadiya ñuw:o ngópu, u p:aa njini Taasîs mî dy:ââ ngópu.

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u yoo mb:aamb:aa ngê dnye ya, pi ngê kópu dono y:e daa d:uu ngê. Ala wee pyile knî yi kwo dnye ya, Njuda Wee ngmê, Nkálili Wee myomo, Samédiya Wee pyolo. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê doo a

ngêêpî dé, pi yilî Yesu ka kêtîmî mbê dniye, u yoo yilî ngê u ngwo doo pyodopyodo. Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê dnyimo chââchââ.

Pita ngê mbwudu n:ii dê chaa doo

³² Dye ghi yintómu Pita p:aani p:aani dpîmo lêpî, Yesu u yoo dpîmon:aa mumu dé. Wo ngmê ngê Lida u nkwo até yi loo. ³³ Yi p:aani pi ngmêdo ya, u pi Aniyê. Yi pini yu dê ntóó dê, paa doo u ntââ ngê u kwo dpîmo ya. M:ââ wáali ngmítédmi mbêmê dpîmo ya. ³⁴ Pita ngê kwo, Aniyê. Kwo, Yesu Kédisu ngê ala ngwo dê pyi ngi, ngmítédmi mbêmê a pyidu, ngmítédmi a kmongo ngi. Wod:oo Aniyê ada pyidu. ³⁵ Yi wee ndîi u kwo yélini dnye kwo, Aniyê paa têdê dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi yéli nmî Lémi ka u ngwo mêtê diyé dniye.

³⁶ Njopa Yesu u yoo vy:o pyââ ngmêdo kwo, u pi Tapîta. (Kîdiki dnye ngê u pi Dôkîs.) Dye ghi yintómu yi pyópu ngê kópu mb:aa yilî dpîmo duud:uu, pinté knî y:e. ³⁷ Yi dini ghi ngê mbii u ngwo ngmê kele, yed:oo mye pwene. Ntóó ghêê ngópu, a ngî ngópu, ngomo k:oo yé ngópu. ³⁸ Yesu u yoo n:ii Njopa doo kwo, yi lama doo ya, Pita chono a tóó, Lida, wod:oo pi miyó dê ye yepê, Lida choo lêpî, Pita lîmî k:ii ngê dpo pwiyé we. ³⁹ Wod:oo Pita ka lee knopwo, yi pini dê yi p:uu a kele, Njopa lee

dniye. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, yi pyópu ntóó ngomoni k:oo doo ya, Pita y:i km:êê ngópu. Kuknwe knî y:oo a yina ngópu, dnye mbê. Yi pyópu ngê kpídîni dmya too, ye y:ee too, yi kpídî Pita u ngópu dnye tpyuu dé. ⁴⁰ Pita ngê yi ngomo ghi k:oo pi yintómu pw:ii ngê, yu mbodo dê y:oo ghê wo, wod:oo doo ngêpê. Yi pyópu ntóó ka diyé wo, kwo, Tapîta, a pyidu. Wod:oo ngwolo dê pywálî doo, Pita yi módu, wod:oo nténê yaa wo. ⁴¹ Wod:oo Pita ngê yi pyópu ka kóó dp:ee ngê, kwulo kele, ghêêmî kââ. U kuwó dini ghi ngê Pita Yesu u yoo knî ye mbwolo, kuknwe knî ye mye mbwolo, yepê, A pwiyé dmyeno, ala pyópu ghê até maa kaalî. ⁴² Njopa tpémi ye yi kópu u mdoo yi nûw:o ngópu, pi yilî nmî Lémi ka kêtîmî mbê wo. ⁴³ Pita Njopa doo ya, wo yilî. Pini n:ii u ngomo k:oo doo kwo, yi pini u pi Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu.

10

Kóniliyê u danêmbum

¹ Lóma lede Sisadiya yilî doo ya. Yi kada pini knî yi vy:o pi ngmêdo kwo, u pi Kóniliyê. Lede yoo n:ii yi vy:o Kóniliyê doo kwo, yi yéli yi pi dmi Yitali lede yoo. ² K:omo tpile Kóniliyê daa Nju pi, ngménê Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê dpîmo kêtîmî, dye ghi yintómu u kwo dpîmo ngêpê. Yi pini u kpâm ghee knî, u dpodo pyu yoo

Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê myednyimo ng:aa. Nju tpémi yi vy:o pinté yoo yilíni dnyimo kwo, Kóniliyêts ngê dpîmo a wopwe dé.³ Kóniliyêts ngê Nju tpémi yi l:êê ghi dmi dpîmo d:uu:d:uu dé, kââdî dini ghi n:ii ngê t:ono dpîmo wowo, Chóó Lémi ka u ngwo dpîmo ngêpê. Wo ngmê ngê u ngêpê têdê enjel ngmê módu, kwo, Kóniliyêts.⁴ Kóniliyêts ngê enjel dini ghi n:ii ngê módu, nkîngê mbê wo, enjel doo y:enê, kwo, A lémi, lukwe pyinê ché ngmêê? Enjel ngê kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kédê ny:oo, mu kópu u dîy:o pinté yoo nyinê wopwe too. Kwo, Ala ngwo u nkwo wunê ngêêpî ngi.⁵ Kwo, Ala ngwo pi knî ngmê dy:ââ ngi, Njopa, pi ngmê nya y:e, u pi Saimon Pita.⁶ Kwo, Yi pini ntii chedê a tóó, ngomoni k:oo a kwo, yi ngomo chóó u pi mye Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu. *⁷ Enjel ngê Kóniliyêts ka danêmbum dini ghi n:ii ngê a kêlî ngê, wod:oo y:aa wo. Kóniliyêts u dpodo pyu miyó dê ye adî mbwólu, u lede ngmê ka mya adî mbwólu, yepê, Nga a pwiyé dmyeno. Yi lede Kóniliyêts u t:âât:ââ pyu ngmê, Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê myedpîmo kêlímî.⁸ Kóniliyêts ngê kópuni pyodo, yi kópu yi ngêêdî ada nt:o, wod:oo adî dy:ââ té, Njopa.

⁹ Womumo kââdî mââ kêlê, dini ghi n:ii ngê Njopa u nkîgh:ê dnyen:aa paa, Pita yi

chêêpî ngomo pywápê ngmê pwono kee wo, y:i doon:aa ngêpê.¹⁰ Dómu ndîu u ngwo ngmê kele, u yi u ngwo doo kwo, Nté pee ngmêni ma.¹¹ Dini ghi n:ii ngê nté dnye ch:eech:ee, Pita yi vyu wo, apê, Mbóó ada kpêmî, apê, wónu k:ii ntee tpile yélî vyââ yi kêlî ngmêyedê ghêpê knî, kwôdo pâádi.¹² Yi wónu k:ii ntee tpile k:oo tpile tp:oo knî ngmêdoo kwo, dyêêdî daa ngmidi, tpile pê dé, pyaa dé, nmê dé yi tpile k:oo myednye kwo. Yi tpile Pita ka p:âáp:ââ doo a wupwo. Yi tpile tp:oo dyêêdî yintómu Nju tpémi ye tupwótupwó dé, Nju tpémi y:oo dêdnyimo pípî dé.¹³ Pita ngê mbóó p:uu dnye ngmê nyongo, kwo, Gh:êêdé, kî tpile tp:oo ngmê vyee, ma ngi.¹⁴ Ngmêni Pita ngê kwo, A Lémi, kî tpile tp:oo dyêêdî yintómu kwôdu yé u tpile tp:oo dé, nmînê nmo tupwótupwó dé, doo u ntââ daa ngma anî ma. Kwo, Yinté tpile tp:oo tupwótupwó d:oongmê ndîu. *¹⁵ Pita ngê myombó yi dnyeni mêt nyongo, kwo, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu ala kópu dê vyi, Kî tpile mb:aamb:aa, kwo, yi tpile p:uu ñyóó kidingê vyi, Yi tpile tupwótupwó.¹⁶ Yi ntini u wépi Pita ngê pyolo puwâ, yi kópu dyuu mu ngmidi pyolo nyongo, wod:oo yi wónu k:ii ntee tpile mbóó p:uu mêt kee wo.

¹⁷⁻¹⁸ Pita ngê kópuni módu, yi kópu doo nuw:onuw:o, u

* **10:6:** Dpodo 9:43

* **10:14:** Lev 11:1-47; Ezek 4:14

nt:u kópu dêpêngê pyw:ângo, wod:oo pini n:ii pyile knî Kóniliyêṣ ngê dy:ââ too, Saimon u ngomo pi knî y:oo ye adê kême ngmê, wod:oo kené t:âmo dnyen:aa kwo, yi ngomo chóó ka adî mbwó dmi, kwo, Pi al:ii ngma kwo, u pi Saimon Pita? ¹⁹ Pita ngê kópuni módu, u yi u ngwo doo kwo, U nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kwo, Pita. Kwo, Pi pyile knî y:oo ka nmy:uu ngi. * ²⁰ Kwo, Ghidi, kidimê nuw:o kîgha nédinuw:o, nyi ngm:êê té, mu kópu u dî:y:o a chóó nê dy:ââ té. ²¹ Wod:oo Pita adî ghîi, yepê, Pini ka nmye vyuwo té, ala nê. Yepê, Lukwe u pyinê dmyinê ngmê ngmê? ²² Kwo, Nmî kada pini Kóniliyêṣ ngê yinê a dy:ââ nmo. Kwo, Yi pini pi mb:aa ngmê, k:omo tpile daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê a chââchââ. Kwo, Nju tpémi yi nuu u pi ngê a tóó. Kwo, Chóó Lémi u enjel ngmê ngê ala kópu u kwo vyi, kwopê, Saimon Pita ngomo k:oo dpo pwiyé we, nga adîn:aa danêmbum. ²³ Pita ngê kópuni yîlî vyââ yi kîlî módu, yi kópu yi nuw:o kwólu, wod:oo ala kópu daa vyu, Kî pini pyile knî daa Nju pi dé, nmî ngomo k:oo kédangê kee dmi. Yi kópu daa vyu, ngmênê yi pini pyile knî ngomo k:oo adî km:êê té, yi k:ii dpî dniye.

Womumo mw:aandiye Pita ngê Kóniliyêṣ u dpodo pyu

* **10:19:** Dpodo 10:28; 11:12

pyile knî adî ngm:êê té, Yesu u yoo Njopa yélini doo kwo, yi yéli woni knî yi k:ii mye lee dniye. ²⁴ Maa p:uu dpî dniye, womumo Sisadiya mî taa dniye. Kóniliyêṣ u yoo knî yi k:ii yi yéli dnye t:âât:ââ dé. ²⁵ Pita dini ghi n:ii ngê Kóniliyêṣ u ngomo k:oo doo koko, Kóniliyêṣ ngê yi módu, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo. ²⁶ Ngménê Pita ngê ghêémî mî kââ, kwo, Ghêémî ghé. Kwo, D:aa enjel ntee pini. Kwo, Nê dyámê mbêmê pi. ²⁷ Pita Kóniliyêṣ ka modoo danêmbum, ngomo k:oo u ngwo mî kee knopwo, pi yîlî y:i m:uu ngópu. ²⁸ Pita ngê yepê, Nmyi lama ka tóó, Nju pi ngmê kn:aa pini u ngomo k:oo d:uudpî kee, kópu y:e myed:uudpî d:uu, ngménê Chóó Lémi ngê yi kópu a ka a kwódu ngê, doo u ntââ pi p:uu daanî vyi, kî pini tupwótupwó. ²⁹ Yepê, Yi kópu u l:êê dî:y:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nya noo, até dâ lê, kópu dípíngmê vyu. Yepê, Lukwe dî:y:o nmyinê nya noo?

³⁰ Kóniliyêṣ ngê kwo, Pyile tuwo alanté dini ghi ngê, dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono ghê wo, a ngomo k:oo kînoo ngêpê, pi ngmê até y:ii módu, u kpídî dnye wu mbele, a kada mî ghê wo. ³¹ Yi pini ngê a ka pê, Kóniliyêṣ, Chóó Lémi ngê ngêpê kîyedê nyêm, tpileni yîlî pinté knî ye nye yémî, yi tpile yîlî chóó Lémi u nuw:o k:oo kîyedê pyede. ³² A

ka pê, Pi Njopa ngmê dy:ââ ngî, pi ngmêdpo pwiyé we, u pi Saimon Pita. A ka pê, Yi pini ntii chedê a tóó, pini n:ii u ngomo k:oo a kwo, yi pini u pi mye Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu.
³³ Kóniliyêš ngê kwo, Yed:oo pi pyile nga kînî dy:ââ ngê, u ngwo cha lê. Kwo, Awêde al:iî até dp:o wó, Chóó Lémi u ngîma, kwo, anmî t:âât:ââ ngî, nmî Lémi ngê kópuni nga dê vyi, yi kópu nmo ngmê vyi.

Pita Kóniliyêš u ngomo k:oo u ngwo doon:aa dêêpî

³⁴ Pita ngê danêmbum kn:ââ dini ghi n:ii ngê chópu, yepê, Ndêndê ngê kîda w:ee, yoo daa ngmidi Chóó Lémi ngê ada a ngêêpî. * ³⁵ Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi adî chââchââ, kópu mb:aa u ngwo adî d:uu:d:uu dé, yepê, k:omo tpile yi pini daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi ngê wa ngee, u yoo vy:o wa kââ.
³⁶ Yepê, Ala kópu dyuu nmyi lama a kwo, Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmo ngma a dy:ââ ngê, Yisîlélî tpémi yi k:ii, nmopê, Yesu Kédisu ngê a ka yinê wa a kââdî nmyo. Yepê, Yi pini Yesu Chóó Lémi ngê nmo yintómu nmî kada kââ. * ³⁷ Yepê, Nkálili wee u kwo, Njuda wee u kwo, kópu ndîi n:ii dnye pyodopyodo, yi kópu nmyi lama ka pyede. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon doo a dêêpî, yoo mumyedoo a mbápitisîm kîgha dé, yi dini

ghi ngê yi kópu ndîi kn:ââ u ngwo a chópu. ³⁸ Yepê, Yesu Nasalet pi u danêmbum nmyi lama a tóó, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u ménê u ngwo a yó, u wêdêwêdê ndîi ngê u ngwo pyódu ngê. Yepê, Yi pini p:aani p:aani dpímon:aa paa, kópu mb:aa yilî dpímon:aa d:uu:d:uu, pini n:ii yoo Setan ngê dyênenê too, Yesu ngê mê pyi too, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê doo a ngêêpî.
³⁹ Yepê, Yesu ngê Nju tpémi yi vy:o kópuni doo d:uu:d:uu dé, yi kópu yilî nmî chóó nmî ngwolo ngê nmî módu. *

⁴⁰ Yepê, Nju tpémi y:oo Yesu vya ngópu, kîdosi ñedê t:ee ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê wo pyoloni ngê mêtê pyidu ngê, chóochóó nmî ngópu mêtê tpyó. ⁴¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a pii wo, daa pi yintómu knî y:oo m:uu ngópu, ngmênê yélini yi k:ii nmee yâmuyâmu, Yesu nmî chóó nmî módu. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu u l:êê dîy:o mwiyé a ngmidi nmoo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a pii wo, u kuwó dini ghi ngê u k:ii nmee kmaapî, u k:ii nmee mbwaa ndanî. * ⁴² Yepê, Mu dini ghi ngê yinê wa kóté kalê nmo, n:ii mwiyé wa pw:oo dmi, n:ii adnyi ya, nipi wa kóté kalê nmo. Yepê, Chóó yinê dpodo kalê nmoo, wod:oo pi knî ye nmo tpapê ngê, yenmîmo, Chóó Lémi ngê vyîlo yedê ngmidi ngê, nmî kóté kîgha pyu ngê a pyódu

* **10:34:** Lóma 2:11; Nkal 2:6 * **10:36:** Epeso 2:13-14 * **10:39:** 1 Kódin 15:4-7

* **10:41:** Luuká 24:42-43

11

Kóniliyêš u danêmbum u nkoo

ngê.⁴³ Yepê, Pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, yi pini yintómu Yesu p:uu dnyimo a danê, yipu, Pini n:ii yoo yi pini ka adnyi kélîmî, Chóó Lémi ngê yi dono yilî u kuwó wa kéké té, mèdaadî nuw:onuw:o dé, yi pini u pi u l:êê dîy:o.*

Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi Kóniliyêš u yoo knî ye u ngwo y:ângô

⁴⁴ Pita dini ghi n:ii ngê ye doo danêmbum, yélini y:oo dnye ng:aang:aa, yi yéli ye Chóó Lémi u Ghê Dmi a gho. ⁴⁵ Yesu u yoo vy:o pini n:ii yoo Pita u k:ii Njopa a ndê dniye, yi yéli yintómu Nju tpémi, mî ngwéti dniye, apê, Kî yéli daa Nju tpémi. Apê, Chóó lémi ngê chóó u Ghê Dmi ye kîmyeda dy:ââ. ⁴⁶ Apê, Kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê myeka mbumu té, Chóó Lémi myeka chaa kîgha ngmê. * ⁴⁷ Pita ngê u pyipe knî ye yepê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi wunê ntee nmo a kpo, kî yéli ye yinté kîmyeda y:oo. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntââ pi ngê daawa vyi, Kî yéli mbwaa ngê nangê mbápitísîm kalê té. ⁴⁸ Wod:oo u pyipe knî ye yepê, Kî yéli Yesu Kédisu u pi ngê mbápitísîm kalê tóó. U kuwó dini ghi ngê Kóniliyêš u yoo y:oo Pita ka kwo, Wo miyó pyile ng:ii mwiyé mêm ya kmêle.*

¹ Yesu u yoo yintómu, Njuda wee u kwo yélini doo kwo, yi yéli Yesu u dyépi knî yi k:ii ala kópu nipi ny:ee ngópu, apê, Kn:aa dyámê tpémi y:oo Chóó Lémi u kópu kîmya ny:ee ngmê. ² Dini ghi n:ii ngê Pita Njedusalem loo, yi yéli y:oo kwo, Ngmênyi kn:aadi ngê.

³ Kwo, Lukwe dîy:o kn:aa dyámê tpémi yi ngomo k:oo ny:uu kee wo. Kwo, Lukwe dîy:o nté y:i myin:aa ndîi. Kwo, Yi kópu Nju pi ngmê ngê d:uudpî d:uu. ⁴ Wod:oo Pita ngê yi kópu u nt:u kópu mb:aamb:aa ngê ye ada nt:o.

⁵ Pita ngê yepê, Njopa kînoo ngêpê, tpile y:i ngmêkînî módu, Yéli vyââ yi kélî a ghêpê wo, wónu k:ii ntee tpile, kwódo páádi. ⁶ Yepê, Yi tpile a nkîgh:ê dini ghi n:ii ngê a ghêpê wo, u ménê tpile tp:oo yilî nî módu, dyéêdî daa ngmidi, tpile pê dé, pyaa dé, nmê dé y:i nî m:uu too. ⁷ Yepê, Dnye ngmêni nyongo mbóó p:uu, a ka pê, Pita. A ka pê, Gh:êédé, kî tpile tp:oo ngmê vyee, ma ngi. ⁸ Kwono, A Lémi. Kwono, Yi kópu daanî d:uu, mu kópu u dîy:o kî tpile tp:oo dyéêdî yintómu nmo kwódu yé u tpile tp:oo dé, nmînê nmo tupwótupwó dé, doo u ntââ daa ngma anî ma. Kwono, Yinté tpile tp:oo tupwótupwó d:oongmê ndîi. ⁹ Yepê, Yi dnyeni mbóó p:uu

* **10:43:** Is 53:5-6; Jer 31:34

Dpodo 2:38; Mát 28:19

* **10:46:** Dpodo 2:4; 19:6; 1 Kódin 12:10

* **10:48:**

myombó m:aa nyongo, a ka pê, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu ala kópu dê vyi, Kî tpile mb:aamb:aa, a ka pê, yi tpile p:uu ala kópu ñyóó kidingê vyi, Yi tpile tupwótupwó. ¹⁰ Yepê, Yi kópu pyolo a nga pyodo, u kuwó dini ghi ngê yi wónu k:ii ntee tpile mbóó p:uu mê kee wo. ¹¹ Yepê, Yi ngwo pi pyile a ka taa dniye, Sisadiya a ndê dniye. ¹² Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ka pê, Ngm:êê té, nuw:o kîgha nédinuw:o ngê kêê kidangê t:oo. Yepê, Nmî mbwó yoo, kî pini wéni knî ka wee, yoo yi k:ii Njopa nmo ndê dniye, Sisadiya nmî lee dniye, Kóniliyê s ngomo k:oo nm:uu kee dniye. ¹³ Yepê, Yi pini ngê enjel n:ii módu, u p:êê nmî ngêêdî até yedê nté ngê. Yepê, Yi enjel ngê ala kópu u kwo vyu, kwopê, Pi ngmê dy:ââ ngi, Njopa. Kwopê, Pi ngmê nya y:e, u pi Saimon Pita. ¹⁴ Kwopê, Yi pini ngê kópuni u mdoo nmye wa a ñuw:o, nmî Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo, kóó k:oo wa kaa nmyo. * ¹⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê danêmbum kn:ââ nî chópu, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi mwiyé ntee nmo a kpo, yinté ye myedê y:ângó.

* ¹⁶ Pita ngê yepê, Kópuni Yesu ngê nmo a vyu, yi kópu yi ngwo n:uu nuw:o kwólu, nmopê, Njon ngê mbwaa paa yoo dpîmo kménêkménê dé, ngménê M:aa ngê chóó u Ghê Dmi u ménê wa kménê nmyo.

* ¹⁷ Yepê, Chóó Lémi ngê yeedeyeedeni nmo a kpo, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmî kélîmî mbê dniye, vyilo yi yeedeyeede yi yéli ye myedê y:ângó. Yepê, Komo tpile daa Nju tpémi, ngménê yi yeedeyeede ye mye y:ângó. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, kópuni Chóó Lémi ngê a d:uu:d:uu, doo u ntââ daap:aa vyu, Yi kópu u dî nî puwâ. ¹⁸ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Pita ka kópu daamu vyi ngópu, Chóó Lémi mê chaa kalê ngópu, noko yepê, Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê tpémi ye maa kímyedê yé, yi dono yilî u ngwo pêdê kuwo téne, ghê kamî myepêdê pyw:ee y:e. *

Antiyóka tpémi Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye

¹⁹ Nju tpémi y:oo Stipen dini ghi n:ii ngê vya ngópu, Yesu u yoo mye kpada tumo, Yesu u yoo woni mbêpê dniye, kn:aa p:aani kn:aa p:aani mî taa dniye. Wo yéli chono daa lee dniye, woni yoo Antiyóka mî taa dniye, woni yoo Pêniyi Wee u kwo lee dniye, woni knî y:oo ntii mî ngmêê ngópu, Saipidîs dyámê w:uu mbêmê lee dniye. Kwéli dnyimon:aa taataa, yi yéli y:oo Yesu u kópu Nju tpémi ye yi mo dnyimo tpapê, kn:aa dyámê tpémi ye dêdnyimo tpapê. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu u yoo ngmê Antiyóka lee dniye, woni yoo Saipidîs tpémi, woni yoo Sadéni tpémi.

* **11:14:** Dpodo 16:31

* **11:15:** Dpodo 2:4

* **11:16:** Dpodo 1:5

* **11:18:**

Yi yéli y:oo nmî Lémi Yesu u kópu daa Nju tpémi ye yi mo dnyimon:aa tpapê, kn:aa yéli ye myednyimon:aa tpapê.
²¹ Yi yéli yi p:uu nmî Lémi u wêdêwêdê ndêndê ngê kele, pi yilî y:oo yi yéli yi dnye dmi ny:ee ngópu, nmî Lémi ka u ngwo ménê diyé dniye, u kwo mê kélímî mbê dniye, yi kada pini ngê pyódu ngópu. *

²² Yesu u yoo Njedusalem yélini dpîmo a kwo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee ngópu, apê, Daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o kîmya ghê dmi, Antiyóka, yed:oo Mbanapas y:i dy:ââ ngópu. *

²³ Mbanapas Antiyóka dini ghi n:ii ngê ta, apê, Yesu u yoo yilî ngê até dê pyódu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo. Yesu u yoo knî ye yepê, Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ, u nuw:o ghi p:uu dmyinê mbêpê, dye ghi yintómu.

²⁴ Mbanapas pi mb:aa, nmî Lémi ka u kélímî ndîî, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u gha d:ud:umbiy:e myedê nt:ee ngê. Pi yilî Yesu u yoo vy:o yinê kââ.

²⁵ U kuwó dini ghi ngê Mbanapas Taasîs loo, Sóol ka doon:aa vyuwo. ²⁶ Dini ghi n:ii ngê a pyw:ângô, Antiyóka ñuwo. Yi tpódu y:oo Antiyóka m:ââ ngmê ma ngópu, Yesu u yoo knî ye dpîmon:aa dêêpî. Antiyóka tpémi y:oo Yesu u yoo yi ngwo ntaa tumo, apê, Yi pi dmi Kîdistén yoo.

* **11:21:** Dpodo 2:41 * **11:22:** Dpodo 4:36 * **11:23:** Dpodo 14:22 * **11:28:** Dpodo 21:10 * **11:29:** Lóma 15:26 * **11:30:** Dpodo 12:25 * **12:2:** Mát 4:21

²⁷ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Antiyóka lee dniye.
²⁸ Yi vy:o pini ngmê, u pi Akapas, yi pini Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a wêdêwêdê kwólu, yi pini ghêédî wo, yepê, Dyámê mbêmê daa kêmakêma nté machedê ngê a pyodopyodo. (Dini ghi n:ii ngê Kîlódiyas Lóma tpémi yi kada pini ngê doo ya, dyámê mbêmê m:uu u ngwo ghê wo. Maani n:ii ngê Yesu pwene, m:ââ y:a mê pyile mî loo, yi m:uu u ngwo ghê wo.) * ²⁹ Yesu u yoo Antiyóka yélini doo kwo noko yepê, Nmî ndapî a kââdî koo, yepê, ndapî tp:oo nt:eemwint:eemwi m:uu koo, yepê, nmî tîdê mbwó knî ye paa dy:ââ koo, Njuda.
^{*} ³⁰ Wod:oo ndapî a kââdî ngópu, Mbanapas pini dê Sóol ye y:ee ngópu, yepê, Ala ndapî ñuw:o nyoo, Yesu u yoo yi kada pini knî ye dp:uu y:ee nyoo, Njedusalem. *

12

King Helodi ngê Pita mbwa k:oo u ngwo kmungo

¹ Yi dini ghi ngê Akîdipa Helodi Nju tpémi yi king ngê doo ya, Lóma tpémi yi maknopwo. U lede yoo dy:ââ too, Yesu u yoo woni mgîmî tumo, mgînî vyîmî kalê tumo,
² Njems Njon u mbwó taa ngê mye vyâ ngópu. * ³ Dini

ghi n:ii ngê Nju tpémi y:oo ny:ee ngópu, apê, Helodi ngê Njems kêtê vy:a, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Munmîkó, Yesu u yoo yi kada pini ngmêdê vya ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o Helodi ngê Pita mye mgîmî ngê, mbwa k:oo kmungo. (Yi kópu Mbîdédi Pywâpê Ngmê u Naa dye ghi ngê d:uu ngê.)⁴ Dini ghi n:ii ngê Pita mbwa k:oo kee wo, lede páádi páádi knî y:oo Pita dnye t:âât:ââ, lede páádi dye ghi ngmê. Helodi ngê u yi doo kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u kuwó dini ghi ngê Pita p:aa pw:ii, Nju tpémi yi ngópu p:aa kóté kwolo.⁵ Nyââ, Pita mbwa k:oo doo kwo, ngmênenê Yesu u yoo Chóó Lémi ka u l:êê dîy:o mîdnye ngêpê.*

Pita mbwa k:oo u ngwo pwii wo

⁶ Wéni n:ii ngê Helodi ngê u yi doo kwo, apê, Mââ Pita nî pw:ii, pi knî yi ngópu nî kóté kwolo, yi mgîdî ngê Pita lede dê yi kôlî doo dpî. Puwóma té dê y:oo kóó dê kudu dumo, lede miyó kuwa dpîmo paa, mbwa y:oo dpîmo t:âât:ââ.⁷ Wod:oo enjel ngma até yedê loo, u wuu mbwa k:oo mî keé ngê, Pita kwulo kele, u dpî ny:ââ ngê, kwo, Lîmîlîmî ngê a piidi. Yedê pii wo, wod:oo puwóma té dê kwulo yi chóó mînê pywâlî knopwo.*⁸ Enjel ngê kwo, Malêtî maa téni, nyi dópo dê nye t:ee dé. Wod:oo Pita ngê

yinté d:uu ngê, enjel ngê kwo, Nguwo u kpîdî mwo mye téni, kwo, a pwiyé, a ngm:êê nédi.⁹ Wod:oo Pita ngê enjel até yi ngm:êê ngê, ngmênenê u kwo doo wóó. Nanê kwopê, Enjel ngê ndêndê ngê dê pw:ii ngi?¹⁰ Mbwa t:âât:ââ pyu yoo ngmê a kuwo ngópu, myomoni yoo myedê kuwo ngópu, nkéli chéêpî kené u nkîgh:ê yi nî knopwo, apê, Kené lukwe ngê até dê kpêmî? Wod:oo pwii knopwo, daa ndîî máádi ghi tp:oo yi kalê ngópu, wod:oo enjel ngê Pita a kuwo ngê.¹¹ Pita ka u nuw:o yi ménê diyé wo, apê, Ala ndê kópu, apê, Nmî Lémi ngê enjel ngmêda dy:ââ, apê, Helodi kóó k:oo até dumo y:ee nê, apê, Nju tpémi yi ngópu mîdaawa kóté kalê nê.

¹² Dini ghi n:ii ngê Pita ngê yi kópu a w:ee ngê, wod:oo Njon Mak u pye Méli u p:aa pee loo. Pi yîlî y:i doo kwo, dnye ngêpê.¹³ Yi ngomo u koko têdê u kené p:uu Pita doo depedepe, dpodo módó ngmê, u pi Lóda, kené t:âmo mî ghê wo.¹⁴ Yi dmââdî ngê Pita u dnye adî mya, wod:oo u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, kené daa kpêmî ngê, adî lê, u pyipe knî ye mdoo adî nuw:o, yepê, Pita kuwa ka kwo.¹⁵ U kwo daa kélîmî mbê dniye, kwo, Kidima k:om. Kwo, Chi ghéti. Ngmênenê yepê, Dînî k:omodanê. Yepê, Ndêndê ngê kuwa ka kwo. Kwo, Daa vyîlo ye kwo, kwo, u enjel ye kwo.¹⁶ Pita ngê kené p:uu

* **12:5:** Epeso 6:18; Njems 5:16 * **12:7:** Dpodo 5:19; 16:26

depedepe daa yó, u kuwó dini ghi ngê kené u kwo adî kpêmî ngmê. Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, ghê dmi yi ménê ghipé wo.¹⁷ Pita ngê kêé yi ngîma mgîmî ngê, kwayi ngê ye vyu, yepê, Tumu. Yepê, A pi tââ namê tpapê. Yepê, Nmî lémi ngê u enjel a ka ngmêda dy:ââ, mbwa k:oo yinê dê pw:ii nê. Yepê, Njems ka mdoo dpî ñuw:o yó, yepê, nmî tîdê mbwó knî ye myoo vyi yó. Yed:oo Pita ngê a kuwo too, kn:aa p:aani mê loo. *

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê wa wo, lede yoo yi ghê dmi a kee wo, noko dnye pôó, noko yepê, Pita anye atédê pwiyé?¹⁹ Helodi ngê lede yoo dy:ââ too, yepê, Lee dmyeno, Pita dmyinén:aa nmy:uu. Ngménê dêê dniye, dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo lede n:ii knî ye Pita pwii wo, yi lede yoo Helodi ngê kóté kalê too, yepê, Pita lóngte nmye dê pwii? Yepê, Ala ngwo u nkwo n:aa vyee nmyo. Wod:oo dy:ââ too, kn:aa lede knî y:oo u nkwo mî via tumo.

U kuwó dini ghi ngê Helodi ngê Njuda Wee a kuwo ngê, Sisadiya doon:aa ya.

Helodi u ngwo pwene

²⁰ Taiya tpémi Saidon tpémi ye king Helodi ye nod:e wo, wod:oo yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Helodi ngê nté nmo wa mgîmî, u dyámê pee p:uu nté daamunmî pwila. Yi kópu u l:êê dîy:o Helodi u

dpodo pyu yoo yi kada pini yi pee ngê kaa ngópu, u pi Pîlastas, kwo, U ntââ Helodi nmo wanyi kpéki. Wod:oo Helodi yinê ye kpéki ngê, kwo, Kî yéli y:e mb:aamb:aa u yi y:e a kwo.²¹ Helodi ngê wéni n:ii ye ngmidi ngê, yi wéni ngê nipi a wó, Helodi kpêlê wo, u lémilémi u kpîdî dmi u mbwo t:ângô, u yâyââ têdê yaa wo, wod:oo pi knî ye doo danêmbum.²² Yoo dpodomby:e doo kââ, apu, Daa nmo ntee pini ye danêmbum, apu, ngménê nmî yâpwo ye danêmbum.²³ Chóó Lémi u enjel ngmê ngê Helodi yi danêmbum têdê atéyi vyâ, mu kópu u dîy:o pi knî ye daa vyu, D:aa yâpwo. Ala kópu myedaa vyu, Nê nmyo ntee pini. Helodi u ménê mwi pê dnye kmaapî, u gha a kélî ngópu, wod:oo pwene.

²⁴ Yi ngwo Yesu u yoo y:oo Chóó Lémi u kópu pi knî ye mudnye tpapê, Yesu u yoo yinté yilî ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo. *

²⁵ Mbanapas pini dê Sóol y:oo yi dpodo a kélî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, Njon Mak ñuw:o ngópu, Antiyóka mê diyé dniye. *

13

*Mbanapas pini dê Sóol
Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u
ngwo a ngmidi doo*

¹ Yesu u yoo vy:o Antiyóka, dêêpî pyu yoo ngmêdo kwo,

* **12:17:** Dpodo 12:7-8 * **12:24:** Is 55:11; Dpodo 6:7; 19:20 * **12:25:** Dpodo 11:29-30; 12:12; 3:13; 15:37

Chóó Lémi u komo y:oo dnyimo kapî, yi pi dmi Mbanapas ngmê, Simiyón myomo (u pi Too Pee Kpédékpedé), Lusiyas pyolo, Sadéni pi, Manayén podo (pini n:ii Helodi k:ii nipi kaa knopwo), Sóól limo. *

² Wo ngmê ngê nté yi chóó noko kwódu ngópu, dpodo mu ngmidi yidnye dódó, nmî Lémi ka dnye ngêpê. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yepê, Mbanapas pini dê Sóól d:a ngmidi dê, yi dpodo têdê dpî dy:ââ dóó. * ³ Nté ghélî daa ma ngópu, nmî Lémi ka u ngwo dnye ngêpê, yi pini dê yi mbêmê yi kêê dmi yé ngópu, yi l:êê dîy:o dnye ngêpê, wod:oo dy:ââ dumo. *

Saipidîs kópuni pyodo

⁴ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Mbanapas pini dê Sóól dy:ââ doo, Njon Mak mye nûw:o ngópu, Antiyóka a kuwo ngópu, Selyusiya lee dniye, liyé nkéli k:oo y:i mî wo dniye, dyámê w:uu ngmê mbêmê mî tee dniye, u pi Saipidîs. ⁵ P:aani n:ii mî tee dniye, u pi Salamîs. Y:i dnye ya, Nju tpémi yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimo koko, Chóó Lémi u kópu p:uu ye dnyimon:aa danê.

⁶ U kuwó dini ghi ngê yi dyámê w:uu mwada pee lee dniye, Papós mî taa dniye, pi y:i ngmê m:uu ngópu, u pi Mba-Yesu, Nju pi, Kîdiki dnye ngê u pi Elimas, pipi

kópu knî yi mbêmê kópu ndîi yîlî dpîmo d:uud:uu. Pi knî ye k:omodanê ngê dpîmo tpapê, yipu, Nê nmî yâpwo ndîi u komo kapî pyu ngmê. * ⁷ Yi pini ngê yi dyámê w:uu u kada pini dpîmo yâmuyâmu, u pi Sêenjîs Pôolîs. Yi dyámê w:uu u kada pini mb:aamb:aa ngê dpîmo nuw:o, u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîi u kópu ngmêni ny:oo, u l:êê dîy:o pi knî ye yepê, Mbanapas pini dê Sóól a pwiyé dniye. ⁸ Dini ghi n:ii ngê kópu u kwo ngmêdpîmo tpapê, Elimas yi kwo doo kwopwepe, mââwe ka kópu, Ye kidimê ng:aa, ngee k:omodanê mo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi mââwe Yesu u yoo vy:o ghê we.

⁹ Wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Sóól a nt:ee ngê, u pi mye Pôol, Elimas ka ngwolo dy:ââ ngê vyu wo, kwo, Nyi Setan ntee pini.

* ¹⁰ Kwo, Doo u ntââ kópu mb:aa daangmanyi d:uu, kwo, nmî Lémi u ndêndê kópu dyuu u wépi nyi puwâ, kwo, k:omodanê kópu yîlî nyinê ngêêdî. ¹¹ Kwo, Nmî Lémi ngê ala ngwo wunê kpadakpada ngi, kwo, ngwolo kopwe ngê a pyépi ngi, yélî daanyi y:enê, u dî yinê amêdê vyi. Yi ngwo mgo kpédékpedé Elimas ngîma até yi kéé ngê, wod:oo doo maa nmy:uu, apê, A ngêêpî pyu ngmênenê pyw:oo, maa a ka yinê pêdê kême ngê.

¹² Dyámê w:uu u kada pini ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê

* **13:1:** Dpodo 11:27 * **13:2:** Dpodo 9:15; Nkal 1:15-16 * **13:3:** Dpodo 6:6

* **13:6:** 2 Tim 3:8 * **13:9:** Dpodo 4:8; Njon 8:44

módu, wod:oo nmî Lémi ka kélîmî mbê wo. Nmî Lémi u kópu dyuu u nyepênyepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye.

Ántiyóka n:ii Pisidiya Wee u kwo a tóó, Yesu u kópu y:i u ngwo ye mî vyi ngópu

¹³ Póól u pyipe knî yi k:ii liyé nkéli k:oo mê wo dniye, Papós a kuwo ngópu, Pamípiliya mî tee dniye, Pêêka u ngwo mî lee dniye. Njon Mak ngê u pyipe dê y:i mînê kuwo doo, Njedusalem mêtê diyé wo. ¹⁴ Póól Mbanapas y:oo Pêêka a kuwo ngópu, Pisidiya Wee u kwo lee knopwo, p:aa ndîi ngmê taa knopwo, u pi mye Antiyóka, mwiyé p:aani n:ii a ndê knopwo, yi p:aani dê yi pi mu ngmidi. Nju tpémi yi lîme wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, ngêpê ngomo k:oo yi k:ii kee dniye, mbwôdo yaa dniye. ¹⁵ Pi ngmê ngê Môsisi u dêêpî kópu dyuu ghi ngma a kp:aa ngê, pi myomoni ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu u kópu dyuu ghi myedê kp:aa ngê, u kuwó dini ghi ngê ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo Póól pini dê Mbanapas ye pi ngma a dy:ââ ngópu, yepê, Nmî mbwô dê. Yepê, U ntââ pi knî ye kópu ngma dpî vyi ngmê, yi gha dmi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o. ¹⁶ Wod:oo Póól a ghêêdî wo, kóó nténê ye kââ, danêmbum kn:ââ ye chópu.

Yepê, Mw:ââkó a lémi chama, Yisîlélî tpémi, yélini

yi k:ii Chóó Lémi ka nmye ngêpê té, yepê, ala kópu ny:ee yó. ¹⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Yisîlélî tpémi Yichip mudnya a ya, yepê, daa yi chóó yi dyámê pee p:uu dnya a ya, yepê, yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi yéli yîlî ngê pyódu ngê, u wêdêwêdê mbêmê Yichip u mënê a pw:ii too. * ¹⁸ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi u nódo kópu yîlî a t:ee ngópu, ngmênê myedaa kéé too, yepê, maa p:uu m:ââ podo y:a a ma ngópu, Kenan u ngwo mî taa dniye. * ¹⁹ Yepê, Chóó Lémi ngê Kenan yoo dyêêdî pyudu a pw:oo ngê, yi dyámê pee chóó u yoo knî ye y:âango. Yepê, M:ââ podo yono y:a mêtî limo y:a mîloo, (450) yi kópu yintómu u ngwo a pyaa dniye.

²⁰ Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi yéli yi kada pini knî ngma a pyw:âango, kuwókuwóni u pi Samuwel, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ²¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi yéli y:oo king u yi y:e ngmêdoo kwo, wod:oo Chóó Lémi ngê Sóól yi king ngê pyódu ngê, yi pini Kisi tp:oo, Mbenjîmîn u tii nédê pini ngmê. * ²² Yepê, Yi king ngê doo ya, m:ââ podo y:a, wod:oo Chóó Lémi ngê Sóól mî ngmópu, Dépidi yi king ngê mê pyódu ngê. Yepê, Chóó Lémi ngê ala kópu p:uu ye vyu, yepê, A gha ntee, Njési tp:oo Dépidi u gha mye yinté, a nuu u kópu amyedê d:uud:uu dé. * ²³ Póól ngê

* **13:17:** Ex 6:6; 12:51 * **13:18:** Ex 16:35 * **13:21:** 1 Sam 8:5,19 * **13:22:**
1 Sam 13:14; 16:13; Psalm 89:20

yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo ala kópu dnyimo a tpapê, apu, Dîyo Dépidi u yoo vy:o Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmidi, yi pini ngê Yisîlîli tpémi yinê wa ngee té. Póól ngê yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Yi kópu wunê kédê pyôdu. Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, yi pini nmî Mbwámê, u pi Yesu. * 24 Yepê, Yesu ngê u dpodo kn:ââ ghêlî daa chôpu, Njon Yisîlîli tpémi ye doon:aa danêmbum, yipu, Nmyi dono yîlî kéké tóó, mbwaa paa n:aa kménêkménê nmyo. * 25 Yepê, Njon ngê u dpodo ghêlî dêpê kélî ngê, pi knî ye ala kópu dpîmo tpapê, yipu, Nmyinê nmye nê n:uu? Yipu, Pini n:ii nmye t:âât:ââ ngmê, d:aa vyîlo. Yipu, Nê têdê. Yipu, Doo u ntââ u nkîgh:ê daa nî nî. Yipu, Yi pini ngê u dpodo kn:ââ doongê chôpu. *

26-27 Póól ngê yepê, A tîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii nmî kn:ââ Epîlaham, myenté yélini Chóó Lémi ka nmye ngêpê té. Yepê, Yesu daa pi yintómu yi mbwámê ngê pyodo, mu kópu u dîy:o yélini Njedusalem a kwo, yi kada pini knî mye yi k:ii, nmî Mbwámê Yesu dpîp:e mya ngópu, yepê, yi kópu u l:êê dîy:o yi yéli y:oo Yesu mb:ii ngópu. Yepê, K:omo tpile lîme wo yintómu knî yi k:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dyuu pi knî y:oo yi ngéêdî dnyimo a kpââ

dé, yepê, ngménê yi kópu dyuu vyîlo yi ntiye ngópu, noko yepê, Yesu paa vya koo, paa pw:oo we. * 28 Póól ngê yepê, K:omo tpile Yesu u pwopwo u nt:u kópu dêpê pyw:ee ngópu, ngménê Paléti ka kwo, Vya ngi. Kwo, Pw:oo we. * 29 Yepê, Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, yi kópu yîlî ntiye ngópu, kîdosi nédê t:ee ngópu, u kuwó dini ghi ngê mêtê ngee ngópu, kménê ngópu. 30-31 Yepê, Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, wo yîlî yi k:oo p:uu ndîye pyu knî y:oo dnyimo momu. Yepê, Yesu ghêlî daa pwene yélini yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njedusalem u ngwo lee dniye, yepê, yi yéli y:oo ala ngwo pi knî ye a tpapê ngmê, yipu, Yesu ndêndê ngê a pii wo, nmî ngwolo knî y:oo nmî módu. * 32-33 Yepê, Ala ngwo nmyi ngîma anye kwo mo, ala kópu mb:aa nmye ngménê tpapê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ knî ye kópuni wunê a vyu, yi kópu nmî l:êê dîy:o kédê pyôdu, Chóó Lémi ngê Yesu a pyidu ngê. Yepê, Wéti myomoni u ménê Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a kwo, nmî Mbwámê ka kwo, Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dî pyôdu. * 34 Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini a pyidu ngê, mêtâawa pw:onu, kpêenî daawa mg:ee. Yepê, Chóó Lémi ngê u nuu u yoo knî ye yepê, Tpileni p:uu Dépidi ka

* 13:23: Is 11:1 * 13:24: Mát 3:1-2

27:22-23 * 13:30-31: Dpodo 2:24; 1:3,8
Is 55:3

* 13:25: Njon 1:20,27 * 13:28: Mát

* 13:32-33: Psalm 2:7 * 13:34:

ndêndê ngê noo a danê, yi tpile nmye wanê kê. *³⁵ Póól ngê yepê, Puku yedê kópu m:uu a tóó, apê, Chóó Lémi u nuu u pi kpêénî daawa mg:ee.

*³⁶ Póól ngê yepê, Daa Dépidi p:uu dnya a d:êê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Dépidi doo a ya, Chóó Lémi p:uu doo a dpodo, yed:oo pwene, u kn:ââ knî yi nkîgh:ê mî kmênenê ngópu, kpêénî mgee wo. *

³⁷ Yepê, Ngmênenê pini n:ii Chóó Lémi ngê a pyidu ngê, yi pini kpêénî daa mgee wo.

³⁸⁻³⁹ Yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Yi pini Yesu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê nmî dono yilî u kuwó wa kéé té. Yepê, Komo tpile dono yilî knî y:oo mgîmî nmyoo, Mósisi u dêêpî kópu dyuu dêê wo, daa pywâlî nmyoo, ngmênenê pini n:ii Yesu ka wa kélîmî mb:anê, Yesu ngê yi dono vy:o u ngwo wa a y:oo. *⁴⁰ Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê paa. Yepê, Chóó lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni a d:êê ngópu, yi kópu nmye kîngê pyôdu. *⁴¹ Yepê, Chóó Lémi u kópu yedê d:êê ngópu, apê,

A ka wépi dnyangê pyu yoo, ala kópu ny:ee yó.

Tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, yed:oo wanmyi pw:oo dmi,

mu kópu u dîy:o kópuni nmyi dye ghi ngê wanî d:uu,

yi kópu ka daanmyi kélîmî,

* **13:35:** Psalm 16:10 * **13:36:** Dpodo 2:29 * **13:38-39:** Dpodo 10:43; Lóma 10:4 * **13:41:** Hab 1:5 * **13:45:** Dpodo 14:2; 17:5

k:omo tpile pi ngê nmye wa vyi, u kwo myedaanmyi kélîmî. *

*⁴² Dini ghi n:ii ngê pwii dniye, pi knî y:oo Póól Mbanapas ye yepê, Pyimê modo diyé cho, yepê, yi kópu knî nmo m:uu dp:uu vyi nyoo. *⁴³ Dini ghi n:ii ngê nyalê wo, Nju pi yilî y:oo Póól Mbanapas dnye yâmuyâmu dê, kn:aa yéli mye yi k:ii, wunê yélini Nju pi ngê a pyaa dniye. Yi tpôdu y:oo yepê, Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a kpo, nmî Mbwámê ngê vyîlo yi pyôdu ngê. Yepê, Dpodombiy:e u kwo dmyinê kélîmî.

Nju tpémi y:oo Yesu u kópu wépi u ngwo pwaa ngópu, Antiyóka

*⁴⁴ U kuwó lîme wo ngê mêtê diyé knopwo, Antiyóka pi dêpwo a ya, u yi y:e doo kwo, Lémi Ndîi u kópu u nkwo ngmênm:uu ny:oo. *⁴⁵ Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi y:oo yi yéli m:uu tumo, n:ee ye kaa ngópu, kópuni Póól ngê doo tpapê dé, yi kópu mîdnya a wópuwópu dé, Póól p:uu myednye peede tpapê, yepê, Kî pini nmye ka k:omodanê, u kwo kîdmyoma ng:aa. Póól u kópu yinté dnya a wópuwópu dé. *

*⁴⁶ Ngmênenê Póól pini dê Mbanapas daa nkîngê mbê knopwo, Nju tpémi ye yepê, Doo u ntââ nyi chóó daanyi kéé nmyo, Chóó Lémi u kópu nmye mwiyé nyi vyu, ngmênenê yi kópu u yi nmye

daa kwo. Yepê, Ghê kamîni chedê ngê daawa pyôdu, u wépi dmye pwaa ngmê, wod:oo nyinê kuwokuwo nmyo, kn:aa yéli ye nye lêpî mo. *⁴⁷ Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, yi pini ka ala kópu u kwo a vyu, kwo,

Daa Nju tpémi yi mo yi pywápê ngê dî pyôdu ngi,

dyámê mbêmê tpémi yintómu yi mbwámê ngê wanyi pyôdu.

Yepê, Yi kópu awêde até dmye ntiye ngmê. *⁴⁸ Yélini daa Nju tpémi, yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, nmî Lémi u kópu dyuu mê chaa kalê ngópu. Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê, apê, Yi yéli y:oo ghê kamî dmi pêdê pyw:ee y:e, yi yéli Yesu ka kêlîmî mbê dniye.

*⁴⁹ Nmî Lémi u kópu ngê yi wee u kwo yélî a ngêédî. *⁵⁰ Ngménê Nju tpémi y:oo Antiyóka u kada pini yoo yi mbodo dmi vyuwo ngópu, ch:am ndîi knî ngmê, n:ii dé Chóó Lémi ka dnye ngêpê, yi mbodo dmi mye vyuwo ngópu, Póól pini dê Mbanapas ngm:ii kalê dumo, yepê, Ala wee u kwo n:aamungê nî. *⁵¹ Yi tpódu y:oo yi p:aani u têpê yi yi yodo p:uu vyaa ngópu, yinté Nju tpémi ye yepê, Dp:ee Chóó

Lémi u yoo. Kada u ngwo a y:ee ngópu, Yikóniyêm lee knopwo. *⁵² Yesu u yoo yélini

Antiyóka doo kwo, w:aa a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myedê nt:ee too.

14

Póól Mbanapas Yikóniyêm u ngwo lee knopwo

¹ Kópuni Antiyóka y:e a pyodo, yinté kópu Yikóniyêm y:e myimê pyodo. Póól pini dê Mbanapas Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo kee knopwo, Yesu u kópu ye adê vyi ngmê, wod:oo Nju pi yilî, kn:aa yéli mye yi k:ii Yesu ka kêlîmî mbê dniye. *² Ngménê Nju tpémi, n:ii dé daa kêlîmî mbê dniye, yi yéli y:oo kn:aa yéli yi mbodo dnye vyuwovyuwo dé, Yesu u yoo yi p:uu myednye d:uu.

³ Ngménê yi tpódu y:i dpîmo ya, dye ghi daadîi. Daa nkîngê mbê knopwo, nmî Lémi u kópu dyuu ye mêtapê, kópuni nmo a kpo, yi kópu p:uu ye dpîmo danê. Nmî Lémi ngê u wêdêwêdê yi tpódu ye y:ângô, pwopwokopwe yilî yi wêdêwêdê mbêmê pyi ngópu, kópu yilî mye d:uu ngópu, nmî Lémi ngê yi tpódu yi kópu dyuu pi knî ye ndê kópu ngê yinté u ngwo pyôdu ngê. *⁴ Yikóniyêm tpémi y:oo yoo yêê ngópu, woni yoo Yesu u dyépi dé yi p:uu dnye d:uu, woni yoo yi pee ngê a ghê dniye.

⁵ U kuwó dini ghi ngê Nju tpémi, kn:aa dyámê tpémi, kada pini knî yi k:ii, nipi a

* **13:46:** Dpodo 18:6 * **13:47:** Is 49:6
16:20; Dpodo 19:11; Hipîlu 2:4 * **14:5:** Dpodo 14:19; 2 Tim 3:11

* **14:2:** Dpodo 13:45 * **14:3:** Mak

wó, u yi y:e doo kwo, Yi tpodu
nmî mgîmî dê, chêêpî ngê nmî
vya dê, d:o pw:oo dniye. *
6 Dini ghi n:ii ngê yi tpodu
y:oo yi kópu u tuu kââ pee yi
ny:ee ngópu, wod:oo mbêpê
knopwo, Lisitîda, Ndêêpi,
Likiyóniya, yi wee pyile knî
yi kwo dpîmon:aa ya. 7 Yi
wee u kwo p:aani p:aani pi
knî ye Yesu u kópu mb:aa
mêdpîmon:aa tpapé.

*Lisitîda kpâlî kpêê u ngwo
pyi ngópu*

8 Lisitîda pi ngmêdoo ya,
kpâlî dê kpêê dê, paa daa
tpyó, yinté a ta. * 9 Dini
ghi n:ii ngê Póol ngê Yesu u
kópu ye doo tpapé, yi pini
myedoo ng:aa. Póol ngê u
ngwo a w:ee ngê, apê, Kî
pini u kélîmî ndîi, apu, Yesu
u ntââ, yinê a pyipyi nê.
10 Wod:oo Póol u kwo vyu
wo, u kwo até yi mbwolo,
kwo, Kî pini. Kwo, Gh:êédé.
Kwo, Ghêémî ghé. Wod:oo
yi pini mbêka wo, paambwi
kn:ââ chópu. 11 Dini ghi n:ii
ngê pi knî y:oo yi kópu m:uu
ngópu, Likiyóniya dnye ngê
dpodomby:e mbwó dniye,
apê, Nmî yâpwo dê pi k:ii ntee
tpile ngê atédê pyaa knî, nmo
até myedê ghêpê knî. 12 Yi
yéli Chóó Lémi ka dêdnyimo
ngêpê, kn:aa yâpwo yilî knî
ye dnyimo ngêpê, yi yâpwo
knî yi kada pini u pi Susî.
Mbanapas u pyimo yi yâpwo
u pi t:ee ngópu, apê, Susî, Póol
u pyimo Hêêmis t:ee ngópu,
mu kópu u dîy:o ye vyîlo

yedoo danêmbum. 13 Yi p:aani
u nkîgh:ê ngomo ngmêdoo
kwo, pi knî y:oo Susî ka kpêê
kwéli dnyimo yé. Yi yâpwo u
kpêê yiyé pyu knî y:oo yi nêne
té vy:ee tumo, pudumakó u
ngwo kpilê tumo, yi p:aani
u mbwa kené t:âmo mî kaa
tumo. Yi p:aani tpémi kpêê
iyé pyu yoo yi k:ii nipi a wó,
u yi y:e doo kwo, Nmî yâpwo
dê ye kpêê nmî yé. 14 Dini
ghi n:ii ngê Mbanapas pini
dê Sóol y:oo ny:ee ngópu, yi
kpidî dê a chaa dumo, yoo pee
dê yi kélî mbêpê dê a pwaad
dumo, ye mbwó knopwo,
yepê, Kî yéli. 15 Yepê, Lukwe
dîy:o ye kópu nmye d:uud:uu
ngmê? Yepê, D:ee yâpwo dê,
nyo nmyo ntee pini dê. Yepê,
Kópu mb:aa p:uu nmye nye
danêmbum mo. Yepê, U yi nye
a kwo, Nmyi k:omodanê kópu
knî yi p:uu nyinê diyédiyé
kîgha nmyo. Yepê, Yâpwo njini
ka dmyinê ngêpê, n:ii ghê a
t:a, n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo
doo, ntii mbwaa mye l:âmo
doo, tpileni yi ghê a pyede té,
yinê mye l:âmo too. * 16 Yepê,
Wunê dini ghi ngê pi yilî y:oo
yi chóó yi kópu n:uu yidnye
ng:uu dé, Chóó Lémi ngê kalê
too, ye mye daa kwódu ngê.
17 Yepê, Dye ghi yintómu Chóó
Lémi ngê chóochóó nmye
doo a kêmakêma, tpii nmye
doo a dyede, kââdî nmye
doo a dyede, nmyi yâpwo
têdê nté nt:u mb:aamb:aa ngê
doo kelekele, nmyi gha dmi
mb:aamb:aa ngê doo pyépi,
kópu mb:aa nmye yilî doo a

* 14:8: Dpodo 3:2 * 14:15: Dpodo 17:22-31; Lóma 1:19-20

d:uud:uu, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo a pyw:ee nêne. ¹⁸ Pi knî y:oo daa kêmakêma yi tpôdu ye kpêê pî yé ngópu, yi tpôdu y:oo kópu yilini ye vyi ngópu, yi dî dmi u ngwo pwaa ngópu.

¹⁹ U kuwo dini ghi ngê Nju pi knî ngmê Antiyóka p:aani dê Yikóniyêm a ndê dniye, Lisitîda tpémi yi pee a kaa tumo, Póol chêêpî ngê vyâ ngópu, ntóó dnya a paapaa, kuwa ñuw:o ngópu, alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Dê pw:onu. * ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo kwodonkwodo a wó, ntóó a yina ngópu, wod:oo Póol mêtê pii wo, yi p:aani mêtê diyé wo. Womumo mw:aandiye Mbanapas k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, Ndêêpi lee knopwo.

Póol pini dê Mbanapas Antiyóka u ngwo mêtê diyé knopwo

²¹ Póol pini dê Mbanapas y:oo Ndêêpi tpémi ye Yesu u kópu mb:aa mî vyi ngópu, wod:oo pi yilî Yesu u yoo vy:o ghê wo. U kuwo dini ghi ngê Lisitîda, Yikóniyêm, Antiyóka, yi p:aani pyile knî yi kwo mêtê diyé knopwo. ²² P:aani p:aani Yesu u yoo wêdewêdê kalê tumo, yepê, Yesu ka dpodom-biy:e dmyinê kêlîmî. Yepê, Pi knî y:oo dono yilî nmî p:uu wa d:uu ngmê, u kuwo dini ghi ngê Chóó Lémi ka anmî lee dmi. * ²³ P:aani p:aani Yesu u yoo vy:o pi knî ngmê a ngmidi ngópu, yi kada pini

ngê pyódu tumo. Nté yi chóó ye kwódu ngópu, Chóó Lémi ka u ngwo dnye ngêpê, Lémini ka kêlîmî mbê dniye, yi Lémi ka a kuwo tumo, yepê, Nmî Lémi nmye wada a vyuwo.

²⁴ Pisidiya Wee a kuwo ngópu, Pamîpiliya mîmî taa knopwo. ²⁵⁻²⁶ Yesu u kópu dyuu Pêêka tpémi ye vyi ngópu, u kuwo dini ghi ngê Atáliya lee knopwo, liyé nkéli k:oo y:i mî wo knopwo, Sidiya mî tee knopwo, Antiyóka u ngwo mêtê diyé knopwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kwéli a ngmidi doo, Yesu u yoo yi l:êê dîy:o mwiyé kwéli dnye ngêpê. *

²⁷ Dini ghi n:ii ngê Antiyóka taa knopwo, Yesu u yoo a danê ngópu, kópuni Chóó Lémi ngê y:e doo d:uud:uu dé, kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o n:ii mêtê kaa tumo, yi kópu yilî yi ngêêdî a nté ngópu. * ²⁸ Yi p:aani Yesu u yoo vy:o dpîmo kwo, dye ghi daadîi.

15

Mósisi u dêêpî kópu dyuu u ngwo dnye tpiditpidi pêêdîpêêdî

¹ Nju pi ngmê knî y:oo Njuda Wee a kuwo ngópu, Antiyóka lee dniye, Yesu u yoo knî ye ala kópu dnyimon:aa tpapê, yipu, Kópuni Mósisi ngê a d:êê ngê, yi kópu dpî d:uu yó, Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu dpî kaa we. Yipu, Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee

* **14:19:** Dpodo 17:13; 2 Kódin 11:25; 2 Tim 3:11 * **14:22:** Dpodo 18:23; 2 Tim 3:12 * **14:25-26:** Dpodo 13:1-2 * **14:27:** Dpodo 15:4,12

p:uu daawa kaa knomomê, nmî l:êê ghi dmi daanmyi d:uud:uu knomomê, yipu, ye Chóó Lémi ngê kóo k:oo daawa kaa nmyo. * 2 Póól pini dê Mbanapas y:oo yi yéli yi kópu dpîmo vyee dé, u kuwó dini ghi ngê yi kópu nipi médnyimo tpiditpidi pêédîpêédî. Yesu u yoo y:oo Póól pini dê Mbanapas, kn:aa yéli yi k:ii Njedusalem dy:ââ tumo, yepê, Nmî Lémi u dyépi knî ye, kada pini knî ye dmyinê lêpî, yepê, ala kópu y:oo amî l:âmo ngmê.

³ Yélini dy:ââ ngópu, Antiyóka a kuwo ngópu, Pêni siya Wee u kwo mî lee dniye, Samédiya mî taa dniye. P:aani p:aani dnyen:aa lêpî, Yesu u yoo knî ye dnye tpapê, yipu, Chóó Lémi ngê kópu ndîi yi d:uu ngê, p:aani p:aani pi yilî Yesu u yoo vy:o yinê kaa too, yipu, daa Nju tpémi yi mo, ngménê kn:aa yéli mye yi k:ii. Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, w:aa u ngwo a pyw:ee ngópu. ⁴ Njedusalem dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu u dyépi yoo, kada pini yoo, yélini Yesu u yoo vy:o dnye kwo, yi yéli yintómu y:oo kwuno tumo, yi kêê dmi mye mgîmî ngópu. Póól pini dê Mbanapas y:oo kópuni Chóó Lémi u wêdewêdê mbêmê dpîmon:aa d:uud:uu dé, yi kópu yilî ye adê nté ngmê. * ⁵ Ngménê yélini Yesu u yoo vy:o doo kwo, woni

yoo Pádisi yoo. Yi yéli ghêêdî dniye, yepê, Kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o yélini ghê wo, Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu dpî kaa we, Mósisi u dêêpî kópu yintómu myedny:oo chââchââ dé.

⁶ Kada pini yoo dyépi yoo nipi ada wó, yi kópu p:uu dnye danê. ⁷ Dye ghi daadîi yimî loo, u kuwó dini ghi ngê Pita ghêêdî wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Nmyi lama ka tóó, wunê dini ghi ngê nmyi vy:o Chóó Lémi ngê ka a ngmidi noo, kn:aa yéli ye dy:ââ noo, Yesu u kópu mb:aa ye nîmo nté ngê, u ngwo Yesu ka kélîmî mbê dniye. * ⁸ Yepê, Pini n:ii ngê nmî gha dmi u kpêê, chôó u Ghê Dmi ntee nmo a dy:ââ ngê, kn:aa yéli ye yinté myedê dy:ââ ngê, yepê, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Chóó Lémi ngê kn:aa yéli myedê mya té, yi wépi dmi daa puwâ. ⁹ Yepê, Daa chámê nmoo, kópuni nmo doo d:uud:uu dé, kn:aa yéli y:e myedoo d:uud:uu dé, yepê, yi dono yilî u kuwó kék too, mu kópu u dîy:o Yesu ka mye kélîmî mbê dniye. ¹⁰ Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi mbodo l:âmo nmyinê ngêêpî ngmê. Yepê, Yesu u yoo ye dpodo ndîi yilî namê yém. Yepê, Nmî kn:ââ yoo dêê dniye, Mósisi u dêêpî kópu dyuu yilî ngê y:e pyodo, doo u ntââ yi kópu yintómu daapî d:uu ngópu. Yepê, Nmo my:oo ntee dé, yi dêêpî kópu yilî ngê nmo myaa pyódu. ¹¹ Yepê, Daa

* 15:1: Nkal 2:12; 5:2

* 15:4: Dpodo 14:27

* 15:7: Dpodo 11:4-17

dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê Chóó Lémi ngê wa ngee nmo. Yepê, Nmo Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii nmo yoo mu ngmidi, nmî Lémi Yesu ngê wâpu wunê ngêêpî nmo, u kwo nmo kélímî té, yinê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. *

¹² Dini ghi n:ii ngê Póól pini dê Mbanapas ghêêdî knopwo, pi yili yintómu tumu yaa wo. Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kn:aa yéli yi vy:o mbwudu n:ii dpîmon:aa chapî dé, pini n:ii dpîmon:aa pyipyi dé, yi kópu yi ngêêdî a nté tumo. ¹³ Yi danêmbum dini ghi n:ii ngê a kélî ngópu, wod:oo Njems ghêêdî wo, yepê, A mbwó yoo, ala kópu ngî ny:ee yó. ¹⁴ Yepê, Chóó Lémi ngê kn:aa yéli mwiyé a ngmidi too, u yoo vy:o mye kaa too, nmî lama u ngwo yaa wo, nmîmo, Chóó Lémi kn:aa yéli ye mye vyuwo, yepê, yi kópu ala ngwo Saimon Pita ngê nmo kédê vyi. ¹⁵ Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo yinté kópu myeyi d:êê ngópu, Chóó Lémi u kópu yi d:êê ngópu, apê,

¹⁶ K:omo tpile Dépidi u yoo y:oo dono a pyw:ee ngópu,

ngménê mu dini ghi ngê aménê diyé,

yi yéli am:aanê wêdêwêdê kalê té. *

¹⁷ Kn:aa yéli yintómu y:oo adnyi nmy:uu nê,

k:omo tpile daa Nju tpémi, ngménê yélini nê ngmidi ngê,

yi yéli a yoo vy:o wanî kaa té.

¹⁸ Nmî Lémi ngê yi kópu ló dini a vyu.

¹⁹ Njems ngê yepê, A nuw:o ghi alanté, Chóó Lémi ka kn:aa yélini wunê diyédiyé, doo u ntââ yi yéli ye dpodo ndîi daanmî y:oo. ²⁰ Yepê, Pweepwee pee ngmê d:êê koo, nmî tîdê mbwó knî ye paa dy:ââ koo, ala kópu pyile knî ye paa d:êê téme. Yepê, Mwiyéni alanté, Tpile tp:oo n:ii kn:aa pini ngê k:omo yâpwo u l:êê dîy:o dpî vy:a, yi tpile tp:oo Yesu u yoo y:oo daapaa ma y:e. Yepê, Myomoni alanté, Pyââ ti mâtâ ti ngê kêê daapêdê t:ee y:e. Yepê, Pyoloni mye alanté, Tpile tp:oo kîdnyingê ntapî, ngménê tpile tp:oo dny:oo vyee, wêê choo py-wuwópywuwó, u ngwo dny:oo pîpî, yi tpile tp:oo wêê kîngê nda ngmê. *

²¹ Yepê, U ntââ ngê doo ya, kn:aa yéli y:oo Mósisi u dêêpî kópu wunê pêdê ny:ee tumo, mu kópu u dîy:o m:ââ yili yi k:oo nmî w:êê mâtâ we knî y:oo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo yi kópu dyuu dnyimo a kpââ dé, yi p:uu myednyimo a dêêpî.

Dyépi knî y:oo kópuni d:êê ngópu

²² U kuwó dini ghi ngê dyépi yoo, kada pini yoo, Yesu u yoo yintómu yi k:ii nipi a wó, u yi y:e doo kwo, Nmî vy:o pi miyó nmî ngmidi, Póól pini dê Mbanapas yi p:uu nmî

* **15:11:** Nkal 2:16; Epeso 2:5-8
17:10-16

* **15:16:** Amos 9:11-12

* **15:20:** Lev

t:ee dê, Antiyóka nmî dy:ââ té. Wod:oo yi kada pini miyó ngmidi dumo, Sailas pini dê Njudas, pini n:ii u pi mye Mbasapas.²³ Pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, yi tpóknî ye y:ee ngópu. Yi pweepwee pee alanté d:êê ngópu, yepê,

Nmo Yesu u dyépi yoo, kada pini yoo yi k:ii, ala pweepwee pee nmye dpo dy:ââ. Yélini daa Nju tpémi, Yesu u yoo vy:o n:ii ghê dniye, yélini Sidiya Wee u kwo, Silisiya Wee u kwo, Antiyóka yélini a kwo, munmîkó nmî tîdê mbwó yoo.²⁴ Yepê, Nmî lama até d:uu yââ, nmî vy:o pini knî ngmê nmye a lee dniye, Mósisi u dêêpî kópu p:uu nmye dnyen:aa danê, u ngwo mî dyênenê nmyoo, ngménê yi yéli dpip:o dy:ââ too, yi chóó nmye dnyen:aa danêmbum.

*²⁵ Yepê, Nipi até dp:o wó, nmî nuw:o ngmidi ngê até dpî pyódu, pi miyó kudu ngmidi, nmye nmînê dyede dê, Mbanapas pini dê Póol yi p:uu wunê kelekele mo, nipi nmye wunê lêpî té.²⁶ Yepê, Mbanapas pini dê Póol nmî nuu u pi dê, k:omo tpile pi knî y:oo pî vya dumo, ngménê nmî Lémi Yesu Kédisu u dpodo dépê kuwo ngópu.²⁷ Yepê, Nyââ, Njudas pini dê Salas nmye dp:o dy:ââ dê, kópuni dp:o d:êê, yi chóó yi komo ngê nmye amîménê nté ngmê.²⁸ Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi u k:ii nmî nuw:o dmi ngmidi ngê dê pyódu, dpodo ndîí nmye daanmo kê, ala kópu

pyile njini dmyinê d:uud:uu.
*²⁹ Yepê, Nju tpémi n:ii nmyi vy:o a wee, Yesu u yoo vy:o, yi yéli yi l:êê dîy:o, tpile tp:oo n:ii pi ngê k:omo yâpwo u l:êê dîy:o dpî vy:a, myenté tpile tp:oo n:ii ntapî u tpile tp:oo, wêê p:uu d:uudpî pw:ii ngmê, yepê, yinté tpile tp:oo myekîdmyengmê ma ngmê, mu kópu u dîy:o Nju tpémi ye tupwótupwó dé, kwódu ngmê u tpile tp:oo dé, d:uudpî ma ngmê. Yepê, Pyââ ti mââ ti ngê kêê kîdmyengê t:ee ngmê. Yepê, Yi kópu knî yi p:uu kêê daanmyi yé ngmê, ye Nju tpémi yi k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya. Yepê, Nmî kópu dyuu wu u dî.

³⁰ Wod:oo yi pini páádi knî y:oo pweepwee pee adî ñuw:o ngmê, Antiyóka lee dniye, Yesu u yoo yintómu a danê ngópu, wod:oo pweepwee pee ye adî y:ee ngmê.³¹ Dini ghi n:ii ngê a kp:aa ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê mê pyodo.³² Njudas pini dê Sailas, daa kópu ngmidi p:uu ye dpîmo danêmbum, yimi mê wêdêwêdê kalê tumo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u komo myedpîmo kapî.³³ Wiki miyó pyile y:i dpîmo ya, u kuwó dini ghi ngê nd:uu ye mê vyi ngópu, Njedusalem mê diyé knopwo.³⁴(-)

³⁵ Póol pini dê Mbanapas Antiyóka dpîmo ya, dye ghi daadîi. Lama pini yilî yi k:ii nmî Lémi p:uu pi knî ye dnyimo danêmbum.

*Póól Mbanapas u ngwo
numo chámê doo*

³⁶ U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Mbanapas ka kwo, Nmî Lémi u kópu p:uu kwéli nyipun:aa danêmbum, y:i mêtpeaa lee knî, nmî tîdê mbwó yoo angênté wunê pyede té, mêtpean:aa m:uu téme. ³⁷⁻³⁸ Mbanapas ngê u yi doo kwo, Njon Mak nye ñuw:o, ngménê Póól ngê u yi dêpwo kwo, Nye ñuw:o, mu kópu u dîy:o, mwiyé Pamîpiliya mînê kuwo doo, yi tpôdu y:oo yi dpodo ghélî dêpa kélî ngópu, u ngwo mînê kuwo doo. * ³⁹ Wod:oo noko nod:e knopwo, wod:oo adê numo chámê dê. Mbanapas ngê Mak ñuwo, liyé nkéli k:oo wo knopwo, Saipidîs mî tee knopwo. ⁴⁰ Póól ngê Sailas adî ngmidi, kwo, Dpodo têdê ng:ii paa lee knî. Yesu u yoo y:oo Chóó Lémi ka dmy:ee ngópu, kwo, U ntââ kî tpôdu wanya a y:enê dê, p:aani n:ii a lêpî mo. ⁴¹ Wod:oo Póól Sailas y:oo Antiyóka a kuwo ngópu, Sidiya Silisiya yi wee dê yi kwo lee knopwo. P:aani n:ii dpîmo taataa, Yesu u yoo y:i dpîmo wêdewêdê kîgha dé.

16

*Timoti Póól pini dê Sailas
yi p:uu u ngwo kele*

¹ Póól pini dê Sailas Ndêêpi taa knopwo, u kuwó dini ghi ngê Lisitîda lee knopwo. Yesu u yoo vy:o pini ngmê, y:i doo ya, u pi Timoti, u

pye Nju pyââ, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. U mî daa Nju pi, ngménê Kîdiki pi. *

² Yesu u yoo yélini doo kwo Lisitîda p:aani dê Yikóniyêm, apê, Timoti k:uuchêm u pi. *

³ Póól ngê u yi doo kwo, Timoti nî ñuw:o, wod:oo Chóó Lémi u l:ii p:uu t:ângô, Nju pi ngê u ngwo pyôdu ngê, mu kópu u dîy:o p:aani p:aani Nju tpémi yi lama doo ya, Timoti u mî Kîdiki pi, tp:oo p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:ângô. *

⁴ P:aani p:aani lee dniye, kópuni Yesu u dyépi knî y:oo Njedusalem a d:êê ngópu, yi kópu Yesu u yoo ye dnyimon:aa tpapê, yepê, Ala kópu dyuu dmyinê chââchââ dê. *

⁵ Wod:oo p:aani p:aani Yesu u yoo wêdewêdê ngê pyaa dniye, yîlî ngê yinté doo pyodopyodo.

*Luukî Póól p:uu u ngwo
kele*

⁶ Póól u pyipe dê yi k:ii Pîdichiya Wee Nkalásya Wee yi kélî ghê lee dniye. Ésiya Wee u kwo daa nî dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u yi dêpwo kwo, Esiya Wee u kwo Yesu u kópu p:uu dny:oon:aa danê.

⁷ Dini ghi n:ii ngê Misiya Wee u nkîgh:ê taa dniye, u yi y:e doo kwo, Mbitiniya Wee u kwo nmî lee dmi, ngménê Yesu u Ghê Dmi ngê yi kópu ye kwôdu ngê. ⁸ Wod:oo Misiya Wee mwada pee lee dniye, Tidowas mî taa dniye, ntii

* **15:37-38:** Dpodo 12:12,25; 13:13; Kilosa 3:10 * **16:1:** 2 Tim 1:5 * **16:2:** Pilipay 2:19-22 * **16:3:** Nkal 2:3-5 * **16:4:** Dpodo 15:23-29

chedê kwéli noo ya. ⁹ Mgîdî ngmê ngê Póól até doo wóó, u wóó k:oo Másidóniya pi ngmê módu, apê, Mu kwo. Yi pini Póól ka ngêpê mbê wo, kwo, Másidóniya dpo pwiyé, dp:uu ngee nmédi. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Póól a pii wo, wóó nmo yedê nté ngê, wod:oo ala kópu noko nmî vyu, Másidóniya lee kmêle, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi a kwo, A kópu mb:aa yi yéli ye ngmênyi vyi y:e.

Lidiya Yesu ka u ngwo kélímî mbê wo, Pilipay

¹¹ Liyé nkéli k:oo nmî wo dniye, Tídówas nmo kuwo ngê, Samótídési nm:uu tee dniye. Womumo mw:aandiye Samótídési mun:oo kuwo ngê, Niyapolis nm:uu tee dniye. ¹² Yi ndini nmî yó, Pilipay nm:uu taa dniye, p:aa ndîí. Másidóniya Wee u ghi páádi knî yi vy:o, mwiyéni ghi u kwo, yi p:aani a tóó. Lóma tpémi yi p:aa ngmê, mu kópu u dîy:o Lóma piyilî y:oo Lóma wunê a kuwo ngópu, Pilipay a lee dniye, yi p:aani y:oo mî gh:ii ngópu. ¹³ Wo miyó pyile yi p:aani nmee ya, líme wó dini ghi n:ii ngê dyimê wo, yi p:aani u nkîgh:ê mbwááni paa nmî lee dniye, Nju tpémi kwéli dnyimon:aa a wó, ngêpê u l:êê dîy:o. Mbwódo nmî yaa dniye, pyââ knî ye até nmee danêmbum. ¹⁴ Yi yéli yi vy:o pyââ ngmêdo kwo, u pi Lidiya, Tayátida pyââ. Pi knî y:oo yi pyópu ka kpídî

yadî mb:aamb:aa dnyimo pywupwi dé. Yi pyópu daa Nju pyââ, ngménê Chóó Lémi ka dpîmo ngêpê. Nmî Lémi ngê yi kyîmwí u gha a pywálî ngê, Póól ka kélímî mbê wo. ¹⁵ U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Yesu u pi ngê mbwaa paa kménê ngê, u yoo yintómu, yélini u ngomo k:oo doo kwo, Yesu u pi ngê mbwaa paa mye kménê too. Yi kyîmwí ngê nmopê, K:omo tpile d:aa Nju pyââ, ngménê a ngm:êê nódó, a ngomo k:oo nmyi k:ii nye ya kmêle, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ka nténê n:aa kélímî. Wod:oo yi kyîmwí ngê nmî nuw:o dmi mî ngmópu, u kuwó nmî ghê dniye, nmî ngm:êê ngê. *

Póól pini dê Sailas mbwa u ménê u ngwo kee knopwo, Pilipay

¹⁶ Wo ngmê ngê ngêpê têdê até nmî lee dniye, maa p:uu dpodo módo ngménmî módu. Yi pyópu ngê u kmêna ngmêdo kwo. Yi kmêna ngê yi dmââdî pi knî yi kpeede ngê pyódu ngê, u kwo dpîmo tpapê, kópu, Mu dini ghi ngê wu kópu wa pyódu. Pini n:ii knî yi p:uu yi dmââdî wâpu dpîmo dpodo, yi yéli y:oo ndapî ndîí dnyimo kménêkménê, dini ghi n:ii ngê yi dmââdî ngê pi knî ye dpîmo tpapê, yipu, Mu dini ghi ngê wu kópu wa pyódu. ¹⁷ Póól u k:ii nmîmo paa, yi dmââdî ngê myedpîmo yâmuyâmu nmo, pi knî ye dpîmo kââ, yipu, Kî tpóknî u dîghê yâpwo

* **16:15:** Dpodo 16:33; 18:8

p:uu a dpodo té. Yipu, Nmyi Mbwámê ngê pini n:ii pyodo, u kópu vyîlo nmye ka tpapê ngmê.

* 18 Wo yilî yi k:oo yi dmââdî nmî kuwó dpîmo a kââ, u kuwó dini ghi ngê Póól mbodo l:âmo a ngêpa wo, yi dmââdî ka diyé wo, yi kmêna ka kwo, Yesu Kédisu u pi ngê nga d:a mbwólu, Ye dmââdî a kuwo ngi, wod:oo kmêna ngê yi dmââdî a kuwo ngê.

* 19 Dini ghi n:ii ngê yi dmââdî u kada pini knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Wod:oo ndapî daamunmî kmênê, wod:oo Póól pini dê Sailas mgîmî dumo, kóté têdê ñuw:o dumo.

* 20 Yi p:aani u kada pini dê ye yepê, Kî tpódu Nju pi dê, nmî némi dmi dê dyênê ngmê.

* 21 Yepê, Kî tpódu y:oo l:êê ghi kamî p:uu ka ndiye kîgha nmo, lémi ghi n:ii nmî kn:ââ knî y:oo nmo kwódu tumo. Yepê, Nmo Lóma tpémi, doo u ntââ yi lémi ghi p:uu daanmî ndiye. * 22 Pi yilî yintómu y:e a kââdî wo, Póól pini dê Sailas yi p:uu dnye d:uu. Yi p:aani u kada pini dê y:oo lede knî ye yepê, Mgîmî dóó, yi kpîdî dê yi mbwo dpo chaa dóó, kpêê ghi ngê dpî kpaka dóó.

* 23 Wod:oo lede knî y:oo dpodomby:e kpaka dumo, mbwa k:oo km:êê dumo, mbwa y:enê pyu ka kwo, Mb:aamb:aa ngê chi y:enê dê. Kwo, Kîngê pwii knî.

* 24 Yi kópu u l:êê dîy:o mbwa y:enê pyu ngê d:omo yu kn:ââ u ménê ménê kuwo doo, yi

kpâlî páádi knî yi pââ ghi dê yi kélî yé tumo.

* 25 K:omo tpile Póól pini dê Sailas dpîmo mgînî vyîmî, ngménê mgîdî ñuknîñuknî p:uu Chóó Lémi ka dpîmo ngêpê, myedpîmo wéti. Yélini mbwa k:oo doo kwo, yi yéli y:oo myednye ng:aang:aa dê.

* 26 Wod:oo têpê doo ghêdê, mbwa dpodomby:e myedoo ghêdê, kené yintómu kpêmî too, puwóma té mînê ghay dniye, yélini mbwa k:oo dnye kwo u ntââ pî pwii dniye, ngménê daa pwii dniye.

* 27 Mbwa y:enê pyu yi nyaa wo, apê, Kené dmi lukwe ngê mêtê kpêmî? Apê ngménê, Pi yintómu dê mbêpê. Wod:oo u taa u paa a mbywongo, u yi u ngwo doo kwo, A chóóchóó ñî vy:a. * 28 Póól u kwo adî mbwólu, kwo, Apuu! Kwo, Ñyóóchóó kidingê vy:a. Kwo, Nmo yintómu anmî pyede té.

* 29 Mbwa y:enê pyu ngê pi ngmê ka kwo, Lam ngma a ñuw:e, wod:oo mbwa k:oo kee wo, Póól pini dê Sailas yi kêmataamo dyimê wo, doo nkîngê. * 30 Wod:oo pw:ii doo, yepê, A lémi dê, ló kópu ngmanî d:uu, dpî yâpwo ngê u nkwo wa ngee né? * 31 Yi tpódu y:oo kwo, Nmî Lémi Yesu ka chi kélîmî, u l:êê dîy:o wa ngee ngi, yélini m:uu a t:a, wamye ngee té.

* 32 Wod:oo nmî Lémi u kópu p:uu u kwo dpîmo danêmbum, u kpâm ghee knî mye yi k:ii. * 33 Yi mgîdî ngê yi pini ngê Póól pini dê Sailas

* 16:17: Mak 1:24 * 16:18: Mak 16:17 * 16:22: 2 Kódin 11:25; Pilipay 1:30;
1 Tes 2:2

yi kpadama mbwómtyé adî ghêê té, wod:oo Póól ngê Yesu u pi ngê yi pini mupwoknî yi mbêmê mbwaa adî yé.

* 34 Wod:oo yi pini ngê yi tpôdu u ngomo k:oo adî ñuw:o dê, ad:uu mbono dê. Yi pini mupwoknî y:oo w:aa a pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o yi ngwo Chóó Lémi ka kélîmî mbê dniye.

35 Womumo mw:aandiye yi p:aani u kada pini dê y:oo lede knî ye yepê, Nju pi dê nye pw:ii dóó. 36 Lede knî y:oo mbwa y:enê pyu ka yi kópu mî vyi ngópu, wod:oo yi pini ngê Póól ka kwo, Kada pini dê y:oo ala kópu da vyi ngmê, Nju pi dê nye pw:ii dóó. Póól ka kwo, Pwii choo, kwo, mb:aamb:aa ngê mîchoo lêpî. 37 Ngménê Póól ngê lede knî ye yepê, Lóma u pi nyi p:uu a t:a, lukwe dîy:o nmyi kpaka nyo. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo yipe nyo, kada pini dê y:oo dnyinté mye kóté kalê nyo, ngménê pi yintómu yi ngîma nmyi kpaka nyo, mbwa k:oo módu my:ee km:êê nyo. Yepê, Kada pini dê y:oo yi chóó paa pw:ii nyo. *

38 Lede knî y:oo yi kópu kada pini dê ye dini ghi n:ii ngê vyi ngópu, wod:oo nkîngê mbê knopwo, apê, Nyi lama daa ya, Yi tpôdu nyo ntee pini dê, Lóma u pi yi p:uu mye t:a. Apê, Yinté pini módu pi d:uudpî kpaka. 39 Yi kópu u l:êê dîy:o kada pini dê mbwa chedê yi chóó lee knopwo, Póól

pini dê Sailas ye mb:aamb:aa mîmê y:ee ngópu, mbwa k:oo yi chóó mî pw:ii dumo, yepê, Nyi lémi dê, U ntââala p:aani mb:aamb:aa ngê wadpo kuwo ngmê. 40 Póól pini dê Sailas y:oo mbwa a kuwo ngópu, Lidiya u p:aa pee lee knopwo, u ngomo k:oo mî kee knopwo, Yesu u yoo y:i mî m:uu tumo, y:imê mî wêdêwêdê kalê tumo, yed:oo lee knopwo.

17

Póól pini dê Sailas Tesonika u ngwo lee knopwo

¹ Póól Sailas y:oo Pilipay a kuwo ngópu, Ambipolis mî taa knopwo, yi ndini yé ngópu, Apoloniya mî taa knopwo, yi ndini mî yé ngópu, Tesalonika mî taa knopwo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo kwéli doo kwo. *

² Póól ngê p:aani p:aani kópuni dpîmo a d:uud:uu, Tesalonika myimî d:uu ngê, lîme wo ngê ngêpê ngomo k:oo yi kee wo. Lîme wo pyile knî yi k:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dyuu yi ngêêdî doo a kpââ, u kakêmê ye doo chámêchámê. * ³ Yepê, Ala kópu dmyinê w:ee ngmê. Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê yi nuw:o ghi alanté doo a ya, apê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmêwa a ngmidi, yi pini ngê dono wa a pyw:oo, wa vya ngmê, u kuwó dini ghi ngê amêdê pyidu. Yepê, Yi pini u

* 16:33: Dpodo 16:15 * 16:37: Dpodo 22:25 * 17:1: 1 Tes 2:1-2 * 17:2: Luukî 24:26-27; Dpodo 9:22

pi ala ngwo nmye n:aa tpapê. Yepê, U pi Yesu, pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu yinê ntiye too.⁴ Nju pi knî ngmê yi kópu ka kélîmî mbê dniye, Póól pini dê Sailas yi p:uu kaa dniye, Kídiki pi yilî yi k:ii, yélini Chóó Lémi ka dnyimo ngêpê, ch:am ndîi knî ngmê mye yi k:ii, Póól pini dê Sailas yi p:uu mye kaa dniye.

⁵ Ngménê Nju tpémi n:ii knî y:oo Yesu u kópu u wépi pwaa ngópu, n:ee ye kaa ngópu, paambwi pyu dono knî ye ka dniye, yi mbodo dmi mye vyuwo ngópu, yi p:aani tpémi yintómu yi pee kaa ngópu, dnyengi dnyeng:aa ndîi ngma a pwaa ngópu, Njeson u p:aa pee lee dniye. U yi y:e doo kwo, Njeson u ngomo kené nmî pwââ, Póól pini dê Sailas nmo pw:ii dê, pi knî yi ngîma nmî kaa dê.⁶ Ngménê dêpê pyw:ee dumo, wod:oo Njeson Yesu u yoo knî ngmê yi k:ii mgîmî tumo, yi p:aani u kada pini knî ye ñuw:o tumo, kada pini knî ye dpodomby:e ye mbó dniye, yepê, Pini n:ii knî y:oo wee wee p:aani p:aani yi némi dmi dnyimo a dyede, mî miyó al:ii kêda lê, nmî némi dmi myaan:aa dyênê ngmê. *

⁷ Yepê, Yi pini dê Njeson u ngomo k:oo dpîmo ya. Yepê, Yi yéli y:oo Lóma tpémi yi king ndîi u kópu dyuu daa chââchââ ngmê, ngménê u mo king u pi mu ka tpapê

ngmê, u pi Yesu. * ⁸ Yi p:aani tpémi y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Lóma tpémi ye nkîngê mbê dniye, dnyengi u ngwo kaa ngópu.⁹ Kada pini knî y:oo Njeson ka kwo, Nyoo knî yi k:ii ndapî kéké yó. Kwo, Alanté dnyengi daamuwa ghê knomomê, ndapî nmye amêdê diyé. Kwo, Muwa ghê knomomê, ndapî nmye mèdaawa diyé. Wod:oo Njeson u pyipe knî yi k:ii yi ndapî kéké ngópu, yed:oo pwii dniye.

Póól pini dê Sailas Mbédiya u ngwo lee knopwo

¹⁰ Yesu u yoo knî y:oo u yi y:e dêpwo kwo, Póól Sailas pw:oo dniye, wod:oo mgîdî dini ghi n:ii ngê a ghay wo, Mbédiya dy:ââ dumo, y:i lee knopwo. Lîme wo yi k:ii y:i ye dyimê wo, Nju tpémi yi k:ii yi ngêpê ngomo k:oo mye kee dniye. ¹¹ Tesalonika tpémi y:oo Yesu u kópu ntee mb:ii ngópu, Mbédiya tpémi y:oo yi kópu yinté daa mb:ii ngópu, ngménê yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi pywálî wo. U yi y:e doo kwo, Nmî lama yaa we, kópuni Póól ngê a tpapê té, ndê kópu dé ó daa ndê kópu dé, yi kópu u l:êê dý:o Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê kópuni a d:êê tumo, dye ghi yintómu dnyimo a kpââ dé. * ¹² Nju pi yilî Yesu u kópu ka kélîmî mbê dniye, Kídiki lémi ch:ama mye yi k:ii. * ¹³ Ngménê Nju tpémi n:ii Tesalonika doo kwo

* 17:6: Dpodo 16:20

* 17:7: Luukî 23:2

* 17:11: Njon 5:39

* 17:12:

dini ghi n:ii ngê a ny:ee ngópu, apê, Póól ngê yi pini u kópu Mbédiya tpémi ye myemînê tpapê, wod:oo Mbédiya lee dniye, pi yilî yi mbodo dmi y:i mye vyuwo ngópu. * 14 Yesu u yoo y:oo Póól ntii kêpa até yi dy:ââ ngópu, ngménê Sailas pini dê Timoti Mbédiya dpímo a ya. 15 Póól pini n:ii knî y:oo ntii kêpa ngm:êê ngópu, liyé nkéli k:oo wo dniye, Aténi mî tee dniye, y:i mînê kuwo ngópu, yi yéli Mbédiya mî diyé dniye. Póól ngê yepê, Sailas pini dê Timoti ala ngwo a pwiyé dniye.

*Póól ngê kópuni d:uu ngê,
Aténi*

16 Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Sailas pini dê Timoti Aténi doon:aa t:âât:ââ dê, u gha dono ngê pyodo, apê, Ala p:aani tpémi yi k:omo yâpwo daa ghêdê, apê, yi kópu ngê a nuw:o dê dyênê. 17 Wod:oo Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo kee wo, Nju tpémi yi k:ii Yesu u kópu p:uu nipi dnye danê, myenté kn:aa yéli n:ii Chóó Lémi ka dnye ngêpê mye yi k:ii. Póól Aténi tpémi yi danêmbum têdê myedpímo lêpî, pi knî yi k:ii myednyimon:aa danêmbum. 18 Kîdiki tpémi yi lama pini knî ngmê, Póól u k:ii nipi dnye danêmbum, yi yéli yi vy:o pi dyêédî miyó doo ya, Epikudiyén yoo ngmê, Stókî yoo myomo. Pi ngmê knî y:oo apê, Kî pini mtye k:ii nmo ka danêmbum. Apê, Doo

u lama ka danê. Pi ngmê knî y:oo apê, Kn:aa dyâmê tpémi yi yâpwo dê yi p:uu nmo ka danêmbum. Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Póól Yesu p:uu ye doo danê, u pyidepyide p:uu ye myedoo danê. 19 Yélini y:oo lama pini yoo dnyimo y:enê, pi knî y:oo yi yéli ye Póól nuw:o ngópu. Yi yéli y:oo kwo, Kópuni p:uu nye danê, nmî nuwo kwéli. 20 Kwo, Kópu kamî n:ii chi vyi té, yi kakêmê nmo chámêngi. 21 (Yi kópu vyi ngópu mu kópu u dîy:o Aténi tpémi yintómu knî y:oo kópu kamî ngmêdnyimo nyêm, wo y:i dnyimo chedêchedê dé.)

22 Yi yéli yi ngîma Póól ghêédî wo, yepê, Aténi tpémi. Yepê, A lama ka tóó, yâpwo yilî ye nmye ngêpê té. 23 Yepê, Ala p:aani nmyi yâpwo ka ngêpê têdê yilî nî módu, yi vy:o ngménî módu, yi chêépî kaa p:uu alanté d:êê ngópu, apê, Yâpwoni u pi nmî lama daa tóó. Yepê, Yâpwoni ka daa nmyi lama nmye ngêpê té, yi yâpwo u pi nmye mînî tpapê, u pi Chóó Lémi, pini n:ii ngê mbóó dyâmê l:âmo doo, tpile yintómu yinê mye l:âmo ngê. 24 Yepê, Daa ngomo k:oo a tóó, mu kópu u dîy:o mbóó dyâmê yi kada pini. * 25 Yepê, Doo u ntââ tpile u kwo daangménmî y:oo, mu kópu u dîy:o tpile yilî yintómu yinê nmo wunê kuwo, ghê nmo yinê myewunê kuwo. 26 Yepê, K:omo tpile pi dyêédî daa ngmidi, ngménê nmî

* 17:13: Dpodo 14:19 * 17:24: Dpodo 7:48

kn:ââ mu ngmidi Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê. Yepê, Chóó Lémi ngê pi dyêêdî yintómu yi wee u kwo yi wee u kwo dy:ââ too, kwéli wumê pyede, yi kélî ghi u nuw:o ngê mwiyé a pyw:ee too. ²⁷ Yepê, U yi u ngwo doo kwo, A ka pîdnya a vyuwo, pîdnyi nmy:uu né, pêdê pyw:ee néne. Yepê, Ngménê Chóó Lémi daa kuughê wunê tóó, nmî nkîgh:ê chono a tóó. ²⁸ Yepê, Pi ngmê ngê ala kópu d:êê ngê, apê,

Wo daa vyîlo, daapóno pyede,

myedaapóno m:ii té,
nmî ghê dmi myedaapê t:a.

Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê ngê ala kópu mye d:êê ngê, apê,

Nmo my:oo tp:oo yoo.

²⁹ Yepê, Chóó Lémi nmî mî, yi kópu u l:êê dîy:o, nmo ntee dé, nmî Mî mye yinté pini, daa chêêpî ntee tpile, daa pi u kââ ntee tpile. Yepê, K:omo tpile pi u kââ silipê ngê wanmyi l:âmo ngmê, nkól ngê wanmyi l:âmo ngmê, ngménê nmî Mî daa yinté pini. *

³⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê wunê kópu nmye dêpêngmê vyu, mu kópu u dîy:o nmyi lama dêpwo a ya, ngménê ala ngwo nmyo yintómu nmye kîdî vyi, u l:êê dîy:o nmyi kópu dono yilî a kuwo tóó. ³¹ Yepê, Chóó Lémi ngê wunê wo ngma a yó, wéni n:ii ngê pi yintómu ndêndê ngê wa kóté kwolo. Yepê,

Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, yi pini ngê yinê wa kóté kalê nmo. Yepê, Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yi pini kpêenî a pyidu ngê. *

³² Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u pyidepyide u kópu ye yi vyu, woni knî y:oo Póól dnye yumuyumu, woni knî y:oo kwo, Mu dini ghi ngê yenté kópu nmo m:uu dp:uu vyi. ³³ Wod:oo Póól ngê yi yéli a kuwo ngê. ³⁴ Pi knî ngmê p:uu kaa dniye, Yesu ka kélîmî mbê dniye, yi vy:o pi ngmêdo kwo, u pi Dayonisiyas, lama pini yoo yi kada pini ngmê. Pyââ yi vy:o my:oodoo kwo, u pi Damadîs.

18

*Póól Kódin u ngwo doon:aa
dpodo*

¹ Póól ngê Aténi a kuwo ngê, Kódin loo. ² Yi p:aani Nju pi ngmê módu, u pi Akwila, yi pini Pontós Wee u kwo ta. Yi pini u kpâm u pi Pîdisila, cha yi ngwo Yitali a ndê knopwo, mu kópu u dîy:o Lóma tpémi yi king ndîi Kîlódiyas ngê Nju tpémi l:êê too, yepê, Lóma a kuwo yó, kn:aa p:aani dmyinê lêpî. (Yesu m:aani n:ii ngê ta, m:ââ podoy:a mêtchu mî loo, Nju tpémi y:oo Lóma u ngwo a kuwo ngópu.) ³ Póól ngê Akwila cha mî m:uu doo, yi ngomo k:oo u k:ii dnye ya, mu kópu u dîy:o dpodo ngmidi p:uu dnye dpodo, tpile tp:oo too pee

* 17:29: Gen 1:27; Dpodo 19:26

* 17:31: Njon 5:22; Dpodo 10:42

* 18:3: 1

ngê dnyimo tpile lâmolâmo.
 * ⁴ Lîm  wo ng  P  l Nju tp mi yi ng p  ngomo k o dp mo koko, Nju tp mi K diki tp mi yi k ii Yesu p:uu y:i nipi dnyimon:aa dan mbum.

⁵ Dini ghi n:ii ng  Sailas pini d  Timoti y:oo M s d niya Wee a kuwo ng pu, K din m  taa knopwo, P  l ng  u ndap  p:uu dpodo a k l  ng , dye ghi yint mu Nju tp mi ye dp mo dan mbum, yipu, Ch   L mi ng  pini n:ii a ngmidi ng , wun  k  ta, u pi Yesu. * ⁶ Ngm n  P  l ka daa ng:aa mb  dniye, u kwo dnye kwopwepe, u kwo myednye peede tp p , wod:oo P  l ng  u kp d  u mbwo a ng pu, vy  d  ng , yep , Ch   L mi ng  pini n:ii a ngmidi ng , yi pini dmye mb:ii ngm . Yep , Dp:ee Ch   L mi u yoo njini. Yep , Nmyi tupw  a kp d  p:uu daad  ya. Yep , Mu dini ghi ng  Ch   L mi ng  wa mb:ii nmyomom , k dmyong  yipe n , n  kuu, nmyi ch   nmyo kn:   d . Yep , Wod:oo d:a kuwo nmyo, ala ngwo kn:aa y li ye n:aa l p , y lini daa Nju tp mi. * ⁷ Wod:oo yi ng p  ngomo a kuwo ng , u ch d  ngomo n:ii doo kwo, yi ngomo k o m  kee wo, pi kn  ye y:i dp mon:aa dan mbum. Yi ngomo ch   u pi Titiyas Njastas, daa Nju pi, ngm n  Ch   L mi ka myedp mo ng p . ⁸ Nju tp mi yi kada pini u pi K dis p s. Yi pini mupwokn  nm  L mi ka

k l m  mb  dniye, K din pi yil  y:oo Yesu u k pu mye ny:ee ng pu, u kwo mye k l m  mb  dniye, Yesu u pi ng  mbwaa yi mb m  mye y  ng pu.

⁹ Mg d  ngm  ng  P  l at  yedoo w  . U w  o k o nm  L mi ng  kwo, Nam  nk ng . Kwo, A p:uu dan mbum kiding  y , a pi ye muchi tp p . *

¹⁰ Kwo, Ala p:aani pi yil  a ka wa k l m  mb  dmi, yi k pu u l:   d y:o ana a ng  p i ngi, doo u nt   pi ngm  ng  daawa vya ngi. ¹¹ Wod:oo P  l y:i doo ya, m:   n:   ngm  d:umu ngm  Ch   L mi u k pu p:uu doo ndiye k gha d .

¹² Dini ghi n:ii ng  L ma tp mi y:oo Nk liy  K din dy:   ng pu, K diki tp mi yi kada pini ng  u ngwo py du ng pu, yi dini ghi ng  Nju tp mi y:oo a k  d  ng pu, P  l mg m  ng pu, Nk liy  u ng pu k t  kal  ng pu. ¹³ Nk liy  ka kwo, M sisi ng  Ch   L mi u d  p i k pu dyuu n:ii a d:   too, ala pini ng  u yi a kwo, Pi kn  y:oo yi k pu dyuu k   y:e, daa yi d  p i k pu dyuu mb m  Ch   L mi ka p dny:oo ng p . ¹⁴ P  l ng  u yi doo kwo, Yi k pu n  w  pu, ngm n  Nk liy  ng  u dnye vy , Nju tp mi ye yep , Nju tp mi. Yep , K i pini ng  k pu dono wongm  d:uu ng , yep , ye nmyi dnye dmi p d  ny:oo.

¹⁵ Yep , Ngm n  k pu dyuu u d y:o, pi u pi u d y:o, nmyi ch   nmyi l:   ghi dmi u d y:o u ngwo nmye nod:enod:e t ,

* **18:5:** Dpodo 17:14-15 * **18:6:** Dpodo 13:46 * **18:9:** 1 K din 2:3

wod:oo yi kópu nmyi chóó moo lâmo yó. Yepê, Yinté kópu daangmanî lâmo. Yepê, Nê kuu. ¹⁶ Wod:oo kóté tédê pw:ii too. ¹⁷ Yélini Chóó Lémi ka dêdnye ngêpê, yi yéli y:oo Nju tpémi yi kada pini mgîmî ngópu, mye kpaka ngópu. Yi pini u pi Sosíténi. Nkáliyó ngê yi kópu yi módu, ngménê ye daa kwódu ngê.

*Póól Ántiyóka u ngwo mêt
diyé wo*

¹⁸ Póól ngê u gha nmî Lémi ka d:ud:umbiy:e y:ângô, wod:oo Nju tpémi yi kópu ngmê d:uu ngê, yi kópu u l:ii yi t:ângô, nkéli mbwaa wain kpípî ngê, mbodo mgamê kwólu, myedêpê châpwo. Wo yilî Kódin doo ya, Yesu u yoo vy:o, wod:oo Akwila cha yi k:ii kada a y:ee ngópu, Sénkîdiya lee dniye. Yi p:aani Póól ngê u mgamê yiménê ngêêdî, mbodo a châpwo, mbwaa mye ndâ. ¹⁹ U kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo wó dniye, Epeso mî tee dniye, Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo mî kee wo, yi tpóknî yi k:ii Yesu p:uu dnyen:aa danêmbum. * ²⁰ Yi yéli y:oo kwo, Dye ghi daadîi ng:ii mwiyé mî ya kmèle. Ngménê Póól ngê yepê, Kêle. Yepê, Doo u ntââ. ²¹ Yepê, Chóó Lémi ngê a ka yinê wa vyi, u ngwo aménê diyé. Wod:oo Póól liyé nkéli k:oo wo wo, Epeso a kuwo ngê, Akwila cha y:i myedê kuwo doo. *

²² Póól dini ghi n:ii ngê Sisadiya mî tee wo, Nje-dusalem mî loo, Yesu u yoo y:i mî módu, Ántiyóka u ngwo mêt diyé wo. ²³ U kuwó dini ghi ngê Ántiyóka mêtê kuwo ngê, Nkalásia Wee u kwo loo, p:aani p:aani dpîmo taataa, Yesu u yoo dpîmo wêdêwêdê kîgha dé, u kuwó dini ghi ngê Pidichiya Wee u kwo yinté mye loo.

Apolosa u danêmbum

²⁴ Nju pi ngmê, u pi Apolosa, pini n:ii Aleksândîdiya ta, yi pini Epeso loo. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni d:êê tumo, Apolosa u lama yi kópu mb:aamb:aa ngê dnyimo ya, yi kópu knî yi p:uu pi knî ye mb:aamb:aa ngê dpîmo dêêpî. ²⁵ Nmî Lémi u kópu dyuu u lama doo kwo, yi kópu dyuu u nuu u kópu dyuu, pi knî ye mb:aamb:aa ngê dpîmo tpapê dé, ngménê yi pini daa Yesu u pi ngê mbápitisîm kalê ngópu, wunê Njon ngê yoo ntee dpîmo a mbápitisîm kîgha dé, yi pini yinté mye mbápitisîm kalê ngópu. * ²⁶ Apolosa daa nkîngê mbê wo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo Yesu p:uu danêmbum kn:ââ yi chópu. Dini ghi n:ii ngê Akwila cha y:oo u kópu dyuu ny:ee ngópu, yi chóó yi ngomo k:oo nuw:o ngópu, Chóó Lémi u kópu p:uu u nuw:o yimîmê wáti ngópu. ²⁷ Apolosa ngê u yi doo kwo, Kîdiki nî lê, wod:oo Yesu u yoo n:ii Epeso doo

* **18:19:** Dpodo 17:17

* **18:21:** Lóma 1:10; 1 Kódin 4:19; Njems 4:15

Dpodo 19:3

* **18:25:**

kwo, pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, Apolosa u kakêmê yi chámê ngópu, Apolosa ka y:ee ngópu. Apolosa dini ghi n:ii ngê Kîdiki Wee u kwo mî tee wo, yi pweepwee pee u mbwó knî ye y:ângô. Kîdiki doo ya, Yesu u yoo mb:aamb:aa ngê doo ngêêpî, yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê. * 28 Nju tpémi yi kópu dyuu dpîmo vyee dé, yipu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, vyîlo yi Yesu. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni wunê a d:êê tumo, Apolosa ngê pi knî yi ngêêdî dpîmo a kpââ dé, Yesu u kópu yinté ndê kópu ngê ye dpîmo pyépi. *

19

Póól ngê Epeso kópuni d:uu ngê

¹ Dini ghi n:ii ngê Apolosa Kódin doo ya, Póól ngê Pîdichiya Wee a kuwo ngê, Epeso mî ta. * ² Yesu u yoo y:i ngmê módu, ye pôó wo, yepê, Dini ghi n:ii ngê Yesu ka munmye kélímî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmye a kpo? Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pi awêde dpî ny:oo. * ³ Póól ngê yepê, Lonté mbápitisim yinmyinê ngee ngópu? Kwo, Njon ngê wunê pi ntee dpîmo mbápitisim kîgha dé, yinténi yino ngópu. ⁴ Póól ngê yepê, Yélini y:oo yi dono dnyimo

kéké dé, Njon ngê vyîlo yidpîmo mbápitisim kîgha dé. Yepê, Yisîléli tpémi ye ala kópu dpîmo tpapê, yipu, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, yi pini ka dpî kélímî mbê dmyeno. Póól ngê yepê, Nmî lama ka tóó, yi pini u pi Yesu. * ⁵ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Póól ngê Yesu u pi ngê mbápitisim kalê too. ⁶ Póól ngê kóó dé yi mbêmê doo yiyé dé, Chóó Lémi u Ghê Dmi yi pwo doo a wupwo, kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê dnye mbumu, Chóó Lémi u komo myednye kapî. * ⁷ Yi yéli yintómu y:a mêmiyó.

⁸ D:ââ pyile knî yi k:oo, Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo dpîmo koko, pi knî yi k:ii nipi dnyimo danêmbum, mywenemywene ngê kêê ye dépê t:ângô. U yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo pêdê w:ee y:e, Pini n:ii Chóó Lémi ngê nmî kada a kââ, yinê adî y:enê nmo, yi pini u pi Yesu. ⁹ Ngménê ngmê knî y:oo Póól u dnye daa ny:ee ngópu, u kwo daa kélímî mbê dnye, Yesu p:uu kópu dono pi knî yi ngîma yili vyi ngópu, wod:oo Póól ngê a kuwo too, Yesu u yoo yi k:ii pwii dniye. Wo yintómu knî yi k:oo Tidanas u ndiyen ngomo k:oo Póól dpîmo koko, pi knî yi k:ii y:i nipi dnyimo danêmbum. * ¹⁰ Póól ngê Epeso m:ââ miyó ndîi. Nju tpémi, Kîdiki tpémi, Esiya Wee u kwo yélini doo kwo, yi yéli

* 18:27: 2 Kódin 3:1; Kilosa 4:10 * 18:28: Dpodo 9:22 * 19:1: 1 Kódin 3:6

* 19:2: Dpodo 2:38; 8:15-16 * 19:4: Mát 3:1-2,11 * 19:6: Dpodo 2:4; 8:17;

10:44,46 * 19:9: 2 Kódin 6:14-18

y:oo Chóó Lémi u kópu u ngwo ny:ee ngópu.

Yesu u pi ndîi ngê u ngwo pyodo, Epeso

11 Póól ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mb-wudu yili dpîmo chap. *

12 K:omo tpile Póól p:aani p:aani dêdpîmo lêpî, ngménê pi knî y:oo u kpîdî dmi u kwo dnyimo a ny:ee dé, pwopwokopwe knî ye dnyimo ñeñe dé, yed:oo yi pwopwokopwe knî dnyimo pyiyépyiyé, kménani pi knî y:e dnyimo kwo, yi yéli myednyimo a kuwokuwo dé. *

13-14 Nju pi knî ngmê yi wee u kwo p:aani p:aani dnyimon:aa lêpî, pi knî yi kmêna yoo dnyimo ngm:ii kîgha dé. Pi mbwémi pyudu knî yinté kmêna dnyimo ngm:ii kîgha dé, yi mî u pi Sepa, Nju tpémi yi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngmê. Yi mbwémi knî y:oo apê, Yesu u pi ngê kmêna paa ngm:ii kîgha téme, wod:oo kmêna ngmê ka vyi ngópu, kwo, Póól ngê pini n:ii u pi nmo a tpapê, Yesu, kwo, yi pini u pi ngê ye pini a kuwo ngi. 15 Ngménê yi kmêna ngê yepê, Yesu a lama, Póól u pi nî nyongo, ngménê nmyo ló yéli? Yepê, K:omo ngê Yesu u pi dmye vyi ngmê. Yepê, Yesu ka dmy:oongê kêlîmî mbê dniye, u wêdêwêdê nmyi ménê daa tóó. *

16 Pini n:ii yi kmêna ngê doo mbêpê kîgha, yi pini ngê

vya too, yi kpîdî a chaa too, u ngomo k:oo ngm:ii kalê too, wod:oo mbêpê dniye. 17 Nju tpémi y:oo yi mo yi kópu daa ny:ee ngópu, ngménê Epeso pi yintómu knî y:oo mye ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye, nmî Lémi Yesu u pi ndîi ngê u ngwo pyódu ngópu.

18 Yesu u yoo y:oo yi tîdê mbwó knî ye yi dono yu dnyimón:aa a yémî dé. 19 Pini n:ii knî y:oo pipi kópu knî yi mbêmê dono mwiyé dnyimo d:uu:d:uu, yi kópu kpîpî ngópu, yi pipi kópu u puku dmi a ñuw:o tumo, pi knî yi ngópu mî nk:êê tumo. Yi puku dmi yi pywuu a pyw:ee tumo, a kââdî ngópu, ndapî yintómu limo yono yono yono y:a. (50,000) * 20 Yi kópu knî yi mbêmê Yesu u yoo dpîmo kaakaa, ndîi ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo.

Epeso tpémi Póól ka u ngwo nod:e dniye

21 U kuwó dini ghi ngê Póól ngê u yi doo kwo, Másidóniya Wee u kwo nî lê, Kîdiki Wee u kwo my:aa lê, u kuwó dini ghi ngê Njedusalem u ngwo p:aan:aa lê, yi ndini p:aa yé, Lóma p:aan:aa lê. * 22 Wod:oo u ngêêpî pyu dê, Timoti pini dê Edastas, u kada kaa doo, Másidóniya dy:ââ doo, chóó ngménê Esiya Wee u kwo doo ya.

23 Yi dini ghi ngê Yesu u kópu u l:êê dîy:o kópu ndîi Epeso ngmê pyodo. *

* 19:11: Dpodo 14:3 * 19:12: Dpodo 5:15 * 19:15: Mak 1:24,34 * 19:19:

Deut 18:10-12 * 19:21: Lóma 1:13 * 19:23: 2 Kódin 1:8

²⁴ Epeso tpémi yi yâpwo u pi Atémîs, u ngomo ndîi yi ngmêdoo kwo. Pi ngmê ngê yi ngomo u kââ tp:oo silipê ngê dpîmo l:âmôl:âmo dé, pi knî y:oo u nkwo u kwo dnyimo pywupwi dé. Yi pini u pi Dîmitîdiyas. U dpodo pyu knî yi k:ii yi dpodo p:uu ndapî ndîi yilî dnyimo kmênêkmênê. ²⁵ Yi pini ngê u dpodo pyu yoo a danê ngê, yélini yinté dpodo p:uu myednyimo dpodo, yi yéli myedê danê ngê. Yepê, A léma. Yepê, Nmyi lama ka tóo, ala dpodo p:uu ndapîndîi yuno kmênêkmênê. ²⁶ Yepê, Kópuni Póól ngê a d:uu:uu, mb:aamb:aa ngê nmyi lama mye tóo. Yepê, Póól ngê ala kópu a tpapê, apu, Pi ngê yâpwoni kîlî a l:âmôl:âmo, yini daa yâpwo njini. Yepê, Pi yili Póól ka dê kêlîmî mbê dmi, daa Epeso tpémi yi mo dê kêlîmî mbê dmi, ngmênen Esiya Wee u kwo tpémi mye yi k:ii myaa kêlîmî mbê dmi. * ²⁷ Yepê, Ala dpodo dpî dyenê, pi knî y:oo tpile nmo daamuwa pwila ngmê. Yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile Esiya tpémi yintómu Atémîs ka a ngêpê té, kn:aa p:aani tpémi u kwo mye ngêpê té, ngmênen Atémîs u pi têdê ngê wa pyódu, u ngomo ndîi k:omo tpile ngê amye pyódu.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, Póól ka nod:e dniye, wod:oo kââ kn:ââ chaa ngópu, apu, Atémîs

nmî yâpwo njino! ²⁹ Epeso pi yilî yi yéli yi pee ghê dniye, Mâsîdóniya pi miyó mgîmî ngópu, p:êê kpo ñuw:o dumo, Póól u pyipe dê, yi pi dê Nkayas pini dê Adistakas. * ³⁰ Póól ngê u yi doo kwo, Pi knî ye kópu ngmén:uu vyi, ngménê Yesu u yoo y:oo kwo, Apuu! Kidingê nî. ³¹ Yi wee u kada pini knî ngmê, yélini Póól u pyipe yoo, pi u kwo dy:ââ ngópu, kwo, P:êê kpo kidingê nê. ³² Yi p:êê kpo dnyengi ndîi ngmê kaa ngópu, yi ngwo pi ka ng:aa dêpwo ya, ngmê knî y:oo kópu ngmêdnye tpapê, kââ paa dnye t:emî, woni knî y:oo kópu m:uu dnye tpapê, kââ paa myednye t:emî, mu kópu u dîy:o pi yilî yi lama dêpwo ya, Lukwe dîy:o nipi dp:o wó. ³³ Kópuni u dîy:o dnye kââ u nt:u kópu Nju pi ngmê Aleksândê ka adî vyi ngmê, wod:oo Nju tpémi y:oo ñuw:o ngópu, pi knî yi ngîma mînê kaa ngópu, kwo, Ala kópu ye dpí vyi ngi, Nmî kuu dé, wod:oo kóó ntêne ye kââ, yepê, Epeso tpémi. ³⁴ Ngmênen dini ghi n:ii ngê mya ngópu, apê, Kí Nju pi, wod:oo kââ kn:ââ mî chaa ngópu, kópu mu ngmidi mîdnye tpapê, apu, Atémîs nmî yâpwo njino! Atémîs nmî yâpwo njino! Yinté dnye kââ, kââdî liy:aa miyó mî loo.

³⁵ U kuwó dini ghi ngê Epeso tpémi yi kada pini, pini n:ii Lóma lede knî y:oo kada pini ngê wunê a pyódu

* 19:26: Dpodo 17:29 * 19:29: Dpodo 27:2

ngópu, yi pini até yi ghéêdî wo, wod:oo yoo mbwódo yaa wo. Yepê, Epeso tpémi. Yepê, Nmyi dnyengi munto. Yepê, Pi yintómu yi lama ala kópu ka tóó, Epeso tpémi Atémîs u ngomo ka mb:aamb:aa ngê a vyuwo té, yâpwo chéêpîni mbóó p:uu a ghay wo, u kwo mye vyuwo té. ³⁶ Yepê, Pi ngê yi kópu nmo daawa a wópu. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, nmyi mbodo l:âmo dmi kîdnyimê a ngêpangêpa. ³⁷ Yepê, K:omo tpile ala pini dê y:oo nmî yâpwo u ngomo k:oo tpile daa ngmê t:âmo ngópu, nmî yâpwo p:uu dono kópu myedaangmê vyi ngópu, ngménê al:ii até dmyinê nûw:o d:oo. ³⁸ Yepê, Dîmitîdiyas u dpodo pyu knî yi k:ii pi ngmê p:uu yi d:uu kópu ngma t:a, yepê, kóté têdê dpí nûw:o y:e, kada pini knî yi ngîma noko dp:uu vyi y:e. ³⁹ Yepê, Kópu nmyi ménê m:uu adî ya knomomê, ye pi yintómu anê dono, yi kópu nipi paa l:âmo koo. ⁴⁰ Yepê, Lôma tpémi y:oo ala kópu awêde a tpapê ngmê, Epeso tpémi yi ménê dêêpî daa tóó, yepê, yed:oo wa kpada nmo. Yepê, Ala dnyengi ndîi u nt:u kópu daa tóó. Yepê, Lôma tpémi ye ló kópu ngmanmî vyi? ⁴¹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ye vyu, yoo yi p:o p:o mê dy:ââ too.

20

Póól Epeso a ndê wo, Kîdiki

u ngwo mêt diyé wo

¹ Dini ghi n:ii ngê dnyengi pwaa wo, Póól ngê Yesu u yoo a danê ngê, mêt wêdêwêdê kalê too, nd:uu ye vyu, wod:oo kada a y:ângô, liyé nkéli k:oo wo wo, Másidóniya mî tee wo. ² Yi wee u kwo p:aani p:aani dpîmo lêpî, Yesu u yoo dpîmon:aa wêdêwêdê kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo y:i mêt wo wo, Kîdiki u ngwo mî tee wo. ³ D:ââ pyile nt:ââ ngê, y:i doo ya. Póól ngê u yi doo kwo, Nju tpémi yi k:ii nkéli k:oo nipi nmî wo dmi, Njedusalem naa têdê nipi nmî lee dmi, ngménê dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Nju tpémi y:oo a vyee u dy:oo kêdê châpwo ngmê, apê, nkéli k:oo mbywémî wa kékê nê, wod:oo yi nkéli k:oo mêtada wo wo, u mo nkéli k:oo mêt wo wo, Másidóniya mîmî tee wo. ⁴ U pyipe pyudu knî yi k:ii lee dniye, Sopata ngmê, Pidas tp:oo, Mbédiya pi, Nkayas myomo, Ndéêpi pi, Adistakas pini dê Sîkandas pyolo podo, Tesalonika pi dê, Tikikas pini dê Tîdopimas limo wono, Esiya pi dê, Timoti pii, Lisitîda pi. * ⁵ Póól ngê yepê, Nmî kada dmyinê kwo, Tîdowas dmyinê:aa t:âât:ââ nmo. ⁶ Mbîdêdi Pywápê Ngmê u Naa u kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo nmî wo dniye, Pilipay nmo kuwo ngê, liyé nkéli k:oo wo limi nmî chedê ngê, Tîdowas u ngwo nm:uu tee dniye, y:i nmee ya, wiki

* **20:4:** Dpodo 19:29; 21:29; Epeso 6:21

ngmê.

Póól ngê pi mgêmî wó u ngwo tângô, Tidowas

⁷ Lîme wo ntumokwodo, kââdî dini ghi n:ii ngê gho, nipi nmo wó, u yi nmo doo kwo, Nté nipi nmî ma, Yesu ngê mbîdêdi ntee puwâ, wain p:uu ndiye pyu knî ye ntee yângô, yinté kópu my:oonmî d:uu. Póól nmo doo danêmbum, danêmbum daa yó, mu kópu u dîy:o apê, Mââ mw:aandiye paa anê y:oo. ⁸ Mudu ngomo ghi k:oo, kwéli nmee danêmbum, lam yilî doo pîpî. ⁹ Pi mgêmî nmî vy:o ngmêdoo kwo, u pi Yutikas. Yi pini windôwa tâmo doo ya, Póól yi doo ng:aang:aa, wod:oo dpîdpî kn:ââ chópu. Póól doo danêmbum, mgîdî nûknînuknî p:uu dini ghi yi yó, wod:oo Yutikas ngiy:a wo, yi ngomo dyêêdî pyoloni ghi k:oo mênê ghay wo, têpê mbêmê mê dyimê wo. Yinmo ngêêdî, nê ngmênenê, Dê pw:onu. ¹⁰ Wod:oo Póól mbêpêmbêpê a ghêpê wo, u pwo dpî wo, dpodomby:e mgîmî ngê, nmopê, Kîdmyimê nuw:onuw:o, ghê ka t:a. ¹¹ U kuwó dini ghi ngê Póól tââ mê kee wo, mbîdêdi puwâ, pi knî ye yângô, ma ngópu. Póól ye modoo danêmbum, u dî kââdî mênê kee wo, wod:oo a kuwo too. ¹² Pi mgêmînî mînê ghay wo, p:o adê nuw:o ngmê, wod:oo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê mê pyodo.

*Póól ngê Tidowas ndini a yó,
Militas u ngwo loo*

¹³ Mgîdî vy:o Póól ngê nmopê, A kada ghê dmyeno, nkéli k:oo wo dmyeno, dêdê nînê lêpî, Asos dmyinêna:tâât:ââ nê. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Asos mî m:uu nmoo, nmî p:uu yi mî kele, nkéli k:oo u k:ii m:oo wo dniye, yi ndini nmî yó, Mitilini nm:uu tee dniye. ¹⁵⁻¹⁶ Yi ndini m:oo yó, u kuwó wéni ngê Kiyos nm:uu tee dniye. Womumo Epeso dpîpî tee dniye, mu kópu u dîy:o Póól ngê u yi dêpwo kwo, Esiya Wee u kwo mgî nî puwâ, apê, lîmîlîmî ngê Njedusalem nî lê, apê, Péntikos u wo a kada wa d:ii. Yi kópu ul:êê dîy:o Epeso dpîpî tee dniye, ngmênenê Samos nm:uu tee dniye, u kuwó wéni ngê Militas nm:uu tee dniye.

Yesu u yoo ye Epeso, Póól ngê nd:uu u ngwo ye ménê vyu

¹⁷ Póól ngê pi ngmê Epeso dy:ââ ngê, kwo, Yesu u yoo yi kada pini yoo ala Militas a pwiyé dniye. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, yepê, A mbwó yoo. Yepê, A dpodo kn:ââ Esiya Wee u kwo dini ghi n:ii ngê nî chópu, u dî Epeso ménêna:aa kuwo ngê, yepê, kópuni noo d:uu:d:uu dé, yi kópu nmyi lama mb:aamb:aa ngê ka pyede. ¹⁹ Yepê, Lémilémi ngê kêê dîp:ê tângô, a yoo yi l:êê dîy:o nîmo mbê, yepê, k:omo tpile a yoo y:oo a vyee u dy:oo dnyimo a châpwo, ngmênenê nmî Lémi u dpodo p:uu ménîmo dpodo. ²⁰ Yepê, Pi knî yi ngîma ntee noo

danêmbum, nmyi p:o nmyi p:o yinté nmye myenoon:aa danêmbum. Yepê, Kópuni knî y:oo a ngêêpî nmyo, yi kópu yilî yintómu nmye kînî vyu, myedêpêngmê wópu ngê. ²¹ Yepê, Pi yintómu knî ye yenê, Nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa kpada nmyo. Yenê, Nmyi dono kéé tóó, yi yuu Chóó Lémi ka a y:ee tóó. Yenê, Nmî Lémi Yesu Kédisu ka dmyinê kélîmî, yinê wa ngee nmyo.

²² Póól ngê yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê até dê dy:ââ nê, Njedusalem n:aa lêpî, a lama daa tóó ló kópu y:i a nga angmamî pyódu. * ²³ Yepê, P:aani p:aani nîmo lêpî, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ka dpîmo tpapê, Mu dini ghi ngê dono anyinê pyw:oo, mbwa k:oo wa km:êê ngi. * ²⁴ Yepê, K:omo tpile wanî pw:onu, ngmânê nmî Lémi Yesu ngê dpodoni a ka a kpo, nîmo, Yi dpodo nî chedê. Yepê, Yi dpodo alanté, pi knî ye ala kópu mb:aa u tpapê, Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Nî ngee té. *

²⁵ Yepê, Dye ghi daadîi nmyi vy:o noon:aa paa, munmyenê, Chóó Lémi u dnye dmyinê nyêm, yinê ada a y:enê nmyo. Yepê, Ngmânê ala ngwo nînê kuwokuwo nmyo, daamunmyi m:uu nê. ²⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmân:aa tpapê, Nmyi vy:o pini ngmê ngê Chóó Lémi u maa wa kn:aadi knomomê,

chóó kn:ââ, nê kuu. ²⁷ Yepê, Mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê kópu yilî n:ii yi dy:oo a châpwo too, yi kópu yilî nmye kînî vyu, dêp:angmê wópu ngê. ²⁸ Yepê, Nmyi chóó nmye dmyinê a vyuwo, Chóó Lémi u yoo ye mb:aamb:aa ngê myedmyinê vyuwo, yélini tp:oo u wêê ngê pwila ngê, yi yéli chóó u yoo ngê u ngwo pyódu ngê. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi yéli yi y:eey:ee pyu ngê yinê pyódu nmyoo. *

²⁹ Yepê, Ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, mu kópu u dîy:o a kuwó kékemî kapî pyu yoo adnya a lêpî, Yesu u yoo yi némi dmi adnyin:aa dyede, yi kélîmî wamye dyênê ngmê. *

³⁰ Yepê, Myenté, yepê, nmyi vy:o pini knî y:oo yinté kópu knî my:oowa d:uu ngmê, daa ndêndê kópu yilî amyidnyi tpapê, u yi y:e adî kwo, Yesu u yoo kn:aa máádi p:uu nmî nuw:o té. ³¹ Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo. Yepê, Ala kópu dmyinê nuw:onuw:o, nmyi nuwo kédangê kuwo, m:ââ pyile knî yi k:oo, w:êenî nmye noo dêêpî, mgîdî vy:o nmye myenoo dêêpî, nmyi l:êê dîy:o myenîmo mbê.

³² Póól ngê yepê, Ala ngwo nînê kuwokuwo nmyo, Chóó Lémi nmye ada a vyuwo. Yepê, Kópuni nmo a kpo, nmye kînê vyu, yepê, yi kópu ngê yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Dye ghi yintómu yi kópu dyuu dmyinê

* **20:22:** Dpodo 19:21 * **20:23:** Dpodo 21:11 * **20:24:** 2 Tim 4:7 * **20:28:**

1 Pita 5:2-4 * **20:29:** Mát 7:15

vyîlvyîlî, yed:oo kópu mb:aa n:ii Chóó Lémi ngê u yoo njini ngê wa d:uu, yi kópu nmeye wamye d:uu. * ³³ Yepê, U ya a nga dêdpîmo kwo, Pi ngê ndapî a ka ngma a kê ngê, ó kpîdî a ka my:oo a kê ngê. ³⁴ Yepê, Nmyi lama ka tóó, a chóó a kêê dê y:e noo dpodo, yepê, yi tpile yilî u ngwo nî kmênê ngê, yélini a p:uu doo ya yi tpile yilî my:aa kmênê ngê. * ³⁵ Yepê, Dye ghi yintómu dpodomby:e noo dpodo, pwopwokopwe yoo noo ngêêpî dé, mu kópu u dîy:o ala kópu nmî Lémi Yesu ngê vyu, Pini n:ii ngê tpile wa ngî té, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyôdu, ngmênê n:ii ngê u tpile wa yêê, yini u gha Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyôdu. Póól ngê yepê, Dmyinê a nj:ii nê, ntee noo dpodo, yinté myedmyinê dpodo, pinté yoo myedmyinê ngêêpî dé.

³⁶ Dini ghi n:ii ngê Póól ngê danêmbum a kêlî ngê, wod:oo yi mbodo dmi ngê ghê dniye, nipi dnye ngêpê. ³⁷ Wod:oo dnye mbê, nt:uunt:uu vyêpîvyêpî u ngwo dóó tumo. ³⁸ Kópuni Póól ngê ye vyu, yepê, Daamunmyi m:uu nê, yi kópu ngê yi gha dmi d:ud:umbiy:e yinê dyênenê ngê. Wod:oo lee dniye, Póól ngm:êê ngópu, nkéli k:oo mî ché ngópu. *

21

Póól Njedusalem u ngwo

* **20:32:** Kîlosa 1:12; 2:7 * **20:34:** Dpodo 18:3; 1 Tes 2:9 * **20:38:** Dpodo 20:25

loo

¹ Nd:uu ye nm:uu vyu, wod:oo kada nmo y:ângô, Kosî nm:uu tee dniye. Womumo Lodési nm:uu tee dniye, yi ndini nmî yó, Patada nm:uu tee dniye. ² Nkéli y:i ngménmî módu, Pêniyi doo lêpî, wod:oo yi nkéli k:oo nmî wo dniye, kada nmo y:ângô.

³ Dini ghi n:ii ngê Saipidîs nmî módu, y:i pi daa tee wo, nmî kuwa kwólu, Sidiya Wee u nkîgh:ê nm:uu lee dniye, Taiya nm:uu tee dniye, p:aani n:ii tpile gh:ay ngópu.

⁴ Yesu u yoo vy:o pini knî y:i ngménmî módu, yi k:ii nmee ya, wiki ngmê. Yi yéli y:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê ala kópu a w:ee ngópu, apê, Njedusalem tpémi y:oo Póól ngê dono kópu angmêmî d:uu ngmê. Yi kópu a w:ee ngópu, wod:oo Póól ka vyi ngópu, kwo, Njedusalem n:uungmê nî. ⁵ Dini ghi n:ii ngê yi wiki nmo kêlî ngê, kada nmo y:ângô, Yesu u yoo yintómu yi kpâm gheegheema yi k:ii nkéli chedê mî dy:ââ nmoo. Tii vyuwo nmî yi mbodo dmi ngê nm:uu ghê dniye, y:i nmee:aa ngêpê. ⁶ Wod:oo nd:uu noko nmî vyu, nkéli k:oo nmî wo dniye, yi yéli yi p:o mêt diyé dniye.

⁷ Taiya nmo kuwo ngê, Tpolîmas nm:uu tee dniye, Yesu u yoo yi m:uunmî módu, yi k:ii nmee ya, wo ngmidi. ⁸ Womumo kada mono y:ângô, Sisadiya nm:uu tee dniye, Pilipi u ngomo

k:oo nmeen:aa kwo, pini n:ii ngê Samédiya tpémi ye Yesu u kópu yinê ñuwo. Pini n:ii pyudu knî Njedusalem a ngmidi tumo, yi Pilipi yi yéli yi piini. * ⁹ Tp:oo módó kwodo páádi doo kwo, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo kapî. * ¹⁰ Wo pyile páádi y:i nmî chedê ngê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ta, Njuda Wee u kwo a ndê wo, u pi Akapas. * ¹¹ Nmo até yedê loo, Póól u mbalêti a ngéêdî, chóó kóó yu u ngwo kudu too, nmopê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ala kópu da vyi, apu, Ala mbalêti chóó Nju tpémi y:oo Njedusalem alanté wa kudu ngmê, kn:aa yéli ye wa y:ee ngmê. * ¹² Yi kópu dini ghi n:ii ngê nmî nyongo, Póól ka kwonmo, Munmîkó Njedusalem kidingê nî. ¹³ Ngménê Póól ngê nmopê, Lukwe dîy:o nmye mbê té? Nmopê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê kîgha nê? Nmopê, Komo tpile wa kudu nê, Njedusalem, wamye vya nê, nmopê, u ntââ nmî Lémi Yesu u pi ngê amy:aa pw:onu. * ¹⁴ U nuw:o l:âmol:âmo ngê nmî dêê dniye, wod:oo yi kópu u kwo dpípîmu vyu, kwonmo, Chóó Lémi ngê kópuni u yi a kwo, yi kópu paa pyaa we.

¹⁵ U kuwó dini ghi ngê nmî tpile nmî wiye too, Sisadiya nmo kuwo ngê, Njedusalem nmî lee dniye. ¹⁶ Yesu u yoo

vy:o pini knî ngmê y:oo Njedusalem mînê kuwo nmoo. Pi ngmê u ngomo k:oo y:i nmeen:aa kwo, yi pini u pi Nmason, Saipidîs pi. Yi pini Yesu u yoo vy:o ló dini a ghê wo.

Póól ngê Njems u ngwo módu, Njedusalem

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nmî taa dniye, Yesu u yoo y:oo mb:aamb:aa ngê a chipé nmoo. ¹⁸ Womumo mw:aandiye Póól u k:ii Njems ka nmî lee dniye, Yesu u yoo yi kada pini yintómu y:i myednye kwo. ¹⁹ Póól ngê kwuno too, u dpodo u danêmbum yi ngéêdî adê nt:o. Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê tpémi yi vy:o kópu yilîni yintómu u ngwo mînê d:uu too, yi danêmbum yi ngéêdî vyilo yedê nté ngê. *

²⁰ Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Chóó Lémi dnye chaa kîgha. Póól ka kwo, Nmî mbwó. Kwo, Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê dê pyódu, ngménê kópu ngmê anmî nuw:onuw:o. Kwo, Ala kópu lama a tóó. Kwo, Nju tpémi yilî tp:oo témi tap Yesu u yoo vy:o kí ghê dniye. Kwo, Mósisi ngê dêêpî kópuni d:êê too, yi yéli y:oo yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngmê. ²¹ Kwo, Nmodo p:uu ala kópu ny:ee ngópu, apê, Nju tpémini kn:aa dyámê pee p:uu wumê pyede, Póól ngê yi yéli ye yipu, Mósisi u dêêpî kópu dyuu kéé tóó, nmyi l:êê

* ^{21:8:} Dpodo 8:5,40; 6:5 * ^{21:9:} Dpodo 2:17 * ^{21:10:} Dpodo 11:28
 * ^{21:11:} Dpodo 21:33 * ^{21:13:} Dpodo 20:24 * ^{21:19:} Dpodo 15:12

ghi dmi mye kéé téó, nm̄y i tp:ee yoo yi p:uu Chóó Lémi u l:ii namungé t:oo. Kwo, Komo tpile yi kópu dipi vyi too, ngménê yélini Yesu ka daa kélím̄ té, yi nuw:o dmi yinté a téó, u yi y:e a kwo, Nyi nm̄i vy:a.²² Kwo, Dini ghi n:ii ngé yi lama wa yââ, nyi Njedusalem kédé t:aa, kwo, wa nod:e dmi, myee u yi y:e adí kwo, wa vya ngi. Kwo, Lonté anmo vyilé té?²³ Kwo, Alanté. Kwo, Ala kópu dipi d:uu ngi. Kwo, Pi páádi nm̄i vy:o a kwo, n:ii kn̄i yi p:uu mgamé a t:a.²⁴ Kwo, Yi pini páádi kn̄i y:oo kn:aadi ngópu, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngé u ngwo pyaa dniye. Kwo, Yi tupwó alanté wa chedé ngm̄e, yi mbodo dmi wa vyi ngm̄e, kpêê yiyé pyu ka tpile tp:oo kn̄i angm̄e y:ee ngm̄e. Kwo, Yi pini páádi kn̄i yi p:uu dipi kááli, m̄odo myedo vyi ngi, tpile tp:oo yintómu ýyóó dipi pwila té. Kwo, Yi kópu pi kn̄i yi lama dini ghi n:ii ngé wa yââ, ala kópu wa vyi ngm̄e, awo, Mwiyé kópuni nm̄i nyongo, yi kópu daa ndé kópu. Awo, Nyi ngé Mósisi u dêép̄i kópu dyuu mb:aamb:aa ngé a chââchââ té.²⁵ Kwo, Wu Nju tpémi yi kópu, ngménê kn:aa yélini Yesu u yoo vy:o ghé dniye, yi yéli yi kópu alanté. Kwo, Pweepwee pee wuné ye ngmékînm̄i dy:ââ ngé, ntini n:ii k:omo yâpwo ka mwiyé dipi y:ee ngm̄e, yi ntini ye kînm̄i kwódu ngé, ntapí u tpile tp:oo n:ii p:uu wêê

d:uudp̄i pwii ye nm̄i kwódu ngé, pyââ ti mâtâ ti ye my:oo kwódu ngé.*

26 Womumo mw:aandiye Póól ngé yi pini páádi kn̄i ngm:êê too, Nju tpémi yi l:êê ghi yingmémê d:uu ngópu, yi tupwó mêt ghéê ngópu. U kuwó dini ghi ngé Póól loo, Chóó Lémi u ngomo k:oo mî kee wo, kpêê yiyé pyu ka kwo, Pyimé aménê diyé, kwo, yi pini páádi kn̄i yi tpile tp:oo kn̄i ané ñuw:o té.*

Póól Chóó Lémi u ngomo k:oo u ngwo mgîmî ngópu

27 Wo limi wéni mî loo, Nju pi kn̄i ngm̄e, yélini Esiya Wee u kwo a ndé dniye, Póól Chóó Lémi u ngomo k:oo yi m:uu ngópu, pi yilí yintómu tpaa ngópu, Póól mgîmî ngópu.

28 Pi kn̄i ye mbwó dniye, yepê, Yisiléli tpémi. Yepê, Ngee nmédi. Yepê, Pini n:ii ngé p:aani p:aani pi kn̄i ye dpîmon:aa tpapê, yipu, Mósisi u dêép̄i kópu dyuu kéé yó, Chóó Lémi u ngomo k:oo kpêê n:aamu yé, yipu, k:omo tpile d:ii Nju pi, Chóó Lémi ngé wamye ngee ngi, yepê, yi pini ala. Yepê, Kópu m:uu kédé d:uu, kn:aa pini kn̄i m:uu ala ngomo k:oo kêda ñuw:o té, yi yéli daa Nju tpémi, yepê, ala ngomo Chóó Lémi ka tupwótupwó ngé u ngwo dê pyódu.²⁹ (Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Tidopimas Epeso pi Póól u k:ii Njedusalem paambwi têdê mwiyé m:uu dumo.

* 21:25: Dpodo 15:28-29 * 21:26: 1 Kódin 9:20

Nuw:o kn:aadi ngópu, apê ngmênê, Póól ngê Tídopimas Chóó Lémi u ngomo k:oo dê knî.)³⁰ Dnyengi chaa wo, Nju pi yintómu Póól ngê tpalê dniye, wod:oo mgîmî ngópu, dnya a paapaa, kuwa pw:ii ngópu. N:ii yoo Chóó Lémi u ngomo ka dnye vyuwo, yi yéli y:oo ngomo kené a kuwo tumo.³¹ Yélini y:oo Póól a pw:ii ngópu, myednye vyee, u yi y:e doo kwo, Ghê nmo ngî. Wod:oo pi ngmê ngê Lóma lede yoo yi kada pini ka mdoo ñuw:o, kwo, Pi yintómu ka l:êê té.³² Kada pini ngê lede yoo até yedê danê ngê, yoo vy:o ch:iy:e dniye. Pi knî y:oo lede yoo dini ghi n:ii ngê m:uu tumo, Póól u vyee u ngwo yé ngópu.³³ Kada pini Póól ka loo, lede knî ye yepê, Kí pini mgîmî yó, puwóma té miyó dê y:oo kóó dê kudu dóó. Pi knî ye adî pój, yepê, Ala ló pini? Yepê, Ló dono kópu ngmêdê d:uu?^{*}³⁴ Ngmê knî y:oo kópu ngmêdnye tpapê, kââ paa dnye t:emî, woni knî y:oo kópu m:uu dnye tpapê, kââ paa myednye t:emî, kada pini ka u nuw:o chaa ngópu, wod:oo kada pini ngê lede knî ye yepê, Kí pini mbwa k:oo ñuw:o yó.³⁵⁻³⁶ Wod:oo ñuw:o ngópu, yoo u kuwó dnya a mbêpê, kââ paa ala kópu dnya a t:emî, yipu, Vya yó. Vya yó. Pi knî y:oo lede knî yi kélê Póól pêdê pwaa ngópu. Dini ghi n:ii ngê k:anê pê kn:ââ vyuwo lee dniye, lede

knî y:oo tââ dnyinê ngópu, u ngwo w:êê ngópu.*

Póól Njedusalem tpémiye u ngwo doo danêmbum

³⁷ Mbwa k:oo ghêlî daa km:êê ngópu, Póól ngê Kídiki dnye ngê kada pini ka kwo, U ntââ kópu ñga ngmanî vyi? Kada pini ngê kwo, E! Kwo, Kídiki dnye lama ka tóó.³⁸ Kwo, Mumdoo. Kwo, D:ii Yichip pi, pini n:ii ngê Nju pi yilî a danê ngê, lede ngê pyódu too, nko u ménê ñuw:o too, nmî p:uu l:êê têdê mî pw:oo dniye?³⁹ Póól ngê kwo, D:aa yi pini, kwo, ngmênê nê Nju pi, Taasîs nî ta, p:aani n:ii Silisiya Wee u kwo a tóó. Kwo, A p:aa u pi ndiî. Kwo, U ntââ kópu knî pi knî ye ngmanî vyi.⁴⁰ Kada pini ngê kwo, U p:o yila. Wod:oo Póól k:anê pê nyedê a ghê wo, pi knî ye kóó a pyidu ngê, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Yoo tumu yaa we. Dini ghi n:ii ngê tumu yaa dniye, Póól Hipîlu dnye ngê ye doo danêmbum.

22

¹ Yepê, A léma, a mbwó yoo. Yepê, A ka a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Kópuni u dîy:o noo dpodo nmyi ngêêdî nînê nj:ii.² Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Nmî chóó nmî dnye ngê mu mbumu. Wod:oo yimi tumu mêt yaa dniye.

³ Póól ngê yepê, Nê Nju pi, Taasîs nî ta, Silisiya Wee u kwo p:aani, ngménê ala

* 21:33: Dpodo 21:11 * 21:35-36: Dpodo 22:22; Luukî 23:18

Njedusalem n:uu kaa wo, Nkamáliyel p:uu noo ndiye. Yepê, Nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e yimi nî ndê ngê. Yepê, Nmyi gha dmi Chóó Lémi ka ntee nmyi y:ee ngópu, a gha yinté u kwo my:aa y:ângo. * 4 Yepê, N:ii knî y:oo Yesu u maa dnye kîgha, noo a kpadakpada dé, woni pw:oo dniye. Yepê, Pyââ pyââ mâtâ mâtâ mbwa k:oo noo kmîmî dé. * 5 Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini, nmî kada pini yoo yintómu mye yi k:ii, yi kópu ndê kópu ngê nmye y:oo wa pyódu ngmê. Yi Lémi knî y:oo a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, a ka a kê ngópu, mu kópu u dîy:o u ya a nga doo kwo, Dîmaskîs nî lê, Yesu u yoo y:i n:uu mgîmî té, Njedusalem nê ñuw:o té, kada pini knî y:oo paan:aa kpada téne.

*Póól u nuw:o ngmêêpî p:uu
u ngwo ye doo danê
9:1-19; 26:12-18*

* 6 Póól ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dîmaskîs u nkîgh:ê noo paa, kââdî mâtâ kêtî tpile u wuu ndîî mbóó p:uu a pwo ngma a kwólu. * 7 Yepê, Têpê mbêmê nî dyimê wo, dnye y:i ngmêni nyongo, a ka pê, Sóól, Sóól. A ka pê, Lukwe dîy:o dono kópu ndîî yîlî a nga nye d:uud:uu? * 8 Kwuno, A Lémi, Nyi n:uu? A ka pê, Nê Yesu, Nasalet pi, pini n:ii ngê dono kópu ndîî yîlî nye d:uud:uu. * 9 Póól ngê yepê,

Pini n:ii knî yi k:ii nmee paa, yi tpile u wuu mye m:uu ngópu, ngmênen pini n:ii a ka a mbwolo, u dnye dêpê w:ee ngópu. * 10 Yepê, Ala kópu u kwo nî vyu, kwono, A Lémi, lukwe ngmanî md:o? Yepê, Nmî Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, a ka pê, Gh:êêdê, Dîmaskîs chi lêpî, kópuni Chóó Lémi ngê u yi wunê kwo, apê, Nê ngê paan:aa d:uu ngê, a ka pê, dîyo yi kópu nga an:uu vyi, yed:oo dp:uu d:uu ngi. * 11 Yepê, Yi tpile u wuu ngê a ngwolo dê dono ngê pyódu doo, wod:oo a pyipe yoo a kêtê kaa dniye, Dîmaskîs ñuw:o noo.

* 12 Póól ngê yepê, Dîmaskîs pi ngmêdo ya, u pi Ananayas. Yepê, Yi pini ngê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê doo chââchââ, nmî dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê myedo chââchââ. Yepê, Nju tpémi yîlînî Dîmaskîs dpîmo kwo, apu, K:uuchêm u pi.

* 13 Yepê, Yi pini a ka a loo, a nkîgh:ê mî ghê wo, a ka pê, Sóól a mbwó, Yélî mî m:uu ngi. Yepê, Yélî até yim:aa módu, nê, Yi pini mu kwo.

* 14 Yepê, Ala kópu a ka vyu, a ka pê, Nmî kn:ââ knî yi yâpwo ngê da ngmidi ngi, u Dpodo Pyu Mb:aa nyi módu, chóó u dnye my:ee nyongo.

* 15 A ka pê, Yinê dê dy:ââ ngi, kópuni nyi módu, kópuni nyi nyongo, pi yintómu knî ye yi kópu anyin:aa nj:ii. * 16 A ka pê, Kidingê t:ââ, gh:êêdê, nmî Lémi u pi ngê mbwaa

* 22:3: Dpodo 5:34 * 22:4: Dpodo 8:3; 22:19

paa nmîmo kmêñkmêñe ngi, nono yilî yintómu yinê a ghêéghêé té. Yepê, Yi wéni ngê Yesu u pi ngê mbwaa paa kmêñnoo, Yesu u yoo vy:o u ngwo nî ghê wo.

Póol u dyede, kn:aa dyámê tpémi ye, Nju tpémi ye yi kópu u ngwo a nté ngé

¹⁷ Póol ngê yepê, Wo yilî Dîmaskîs nî chedê ngê, Njedusalem u ngwo m:aa diyé wo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo noo ngêpê, nmî Lémi nî módu. ¹⁸ A ka pê, Lîmîlîmî ngê Njedusalem a kuwo ngi, mu kópu u dîy:o kóponi a p:uu anyin:aa tlapê, yélini al:ii a kwo, yi kópu ka daawa kêlîmî mbê dmi. ¹⁹ Yepê, Ala kópu u kwo nî vyu, kwono, A Lémi. Kwono, Ngêpê ngomo knî yi k:oo kînoo koko, yélini nga wumê kêlîmî, kînoo a mgîmîmgîmî dé, mbwa k:oo noo kîgha dé, * myenoo kpakakpaka dé.

²⁰ Kwono, Dini ghi n:ii ngê nmodo pyu ngmê Stipen vya ngópu, yi vy:o noo kwo, a nuu u kópu ngê pyodo, n:ii knî y:oo dnye vyee, yi kpîdî dyuu noo t:âât:ââ. Kwono, Yi kópu yilî yintómu ala yéli yi lama ka tóó, ndoo apê a ka wa a ng:aa mbê dmi, ala kópu wa vyi ngmê, Kî pini u nuw:o n:uu ngê dê ngmêê? * ²¹ Yepê, Ngmêñ nmî Lémi ngê a ka pê, Chi lêpî, daa chono dî dy:ââ ngi, daa Nju tpémi yi vy:o dî dy:ââ ngi. *

²² Pi knî y:oo Póol dnye ng:aang:aa, ngmêñ kn:aa dyámê tpémi yi pi dmi dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo dpodomby:e dnye kââ, Lóma lede knî yi kada pini ka kwo, Vya ngi. Kwo, U némi dyêñe ngi. Kwo, Doo u ntââ daadî ya. ²³ Wod:oo dnye kââ, yi kpîdî dnye kpêêkpêé dé, têpê kookoo dnye dyimî, wââ mbóó p:uu doo ntééntéé. ²⁴ Kada pini ngê u lede knî ye yepê, Kî pini mbwa k:oo nuw:o yó, u kwo dpî pôó dmyeno, kwipi, Lukwe dîy:o Nju tpémi nga a dnyengi té. Yepê, Yedê kê dmi ngê dmyinêñ:aa kpakakpaka, u dî nt:u kópu nmye amî vyi. ²⁵ Wod:oo mbwa k:oo nuw:o ngópu, kudu ngópu, apê, Nmî kpaka, ngmêñ Póol ngê yi lede yoo yi mââwe ndîi ka kwo, Lukwe dîy:o wanyi kpaka nê? Kwo, Láma daa tóó, Lóma u pi a p:uu a t:a? Kwo, Pini n:ii p:uu Lóma u pi a t:a, yini módo pi d:uudpî kpaka. Kwo, Pi ngê doongê kóté kalê noo, doo u ntââ daanyi kpaka nê. * ²⁶ Mââwe ndîi ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo kada pini ka adî lê, kwo, A Lémi. Kwo, Lukwe dîy:o nmo chi vyi, Wu pini kpaka yó. Kwo, Lóma u pi p:uu a t:a. ²⁷ Wod:oo kada pini adî lê, chóó Póol ka ad:uu pôó, kwo, Mumdo Lóma u pi m:uu a t:a? Póol ngê kwo, Nyââ. ²⁸ Kada pini ngê Póol ka kwo, Ndapî ndîi

* 22:19: Dpodo 8:3

* 22:20: Dpodo 7:58

* 22:21: Dpodo 9:15

* 22:25:

ngménî kéké ngê, Lóma u pi a p:uu u ngwo kele. Póól ngê kwo, Ndapí dípí kéké ngê, ngménê a kn:ââ knî y:oo Lóma tpémi ngee tumo, Lóma u pi wâpu yi p:uu u ngwo kele.²⁹ Ledeni knî y:oo apê, Póól nmî kpaka, yi kópu yi ny:ee ngópu, wod:oo mêtê mbee ngópu. Kada pini mye nkîngê mbê wo, apê, Kî pini p:uu Lóma u pi a t:a, lukwe dîy:o kîpîdî kpaka.

Póól Nju tpémi yi kada pini knî yi ngîma u ngwo ghê wo

³⁰ Kada pini ngê u yi doo kwo, Nju tpémi yi dnyengi u nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo womumo mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yintómu nipi a danê ngê, Póól mbwa k:oo pw:ii ngê, yi ngîma mî kââ.

23

¹ Póól Nju tpémi yi kada pini knî yi ngîma doo vyuwo, kn:aa daa vyu wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Monî ta, Chóó Lémi u ngîma noo a paa, kópu dono dípîngmê d:uu ngê. ² Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Ananayas ngê Póól u nkîgh:ê yéli ye yepê, Kî pini komo t:âmo ngmê kpêê yó, wod:oo ngmê ngê komo t:âmo puwâ. ³ Póól ngê kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ka kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê u nkwo wa vya ngi. Kwo, Pi knî yi ngîma nyi mb:aamb:aa, ngménê nga dono. Kwo, Anye kóté kîgha nê, ngménê nmî

dêêpî kópu ñyóó chuu châpu ngê, wâpu ye chi vyi, Kî pini komo t:âmo ngmê kpêê yó. ⁴ Póól u nkîgh:ê yéli y:oo Póól ka kwo, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi ka nye dono kópu tpapê. ⁵ Póól ngê yepê, A lama wo tóó, Yi pini kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini, ye yi kópu daapîdî vyi, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, apê, Nyoo yi kada pini p:uu dono kópu kidingmê vyi.*

⁶ Póól ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Kada pini yoo woni Pádisi yoo, woni Sadyusi yoo, yi yéli ye kaa wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Nê Pádisi, a kn:ââ yoo mye Pádisi yoo. Yepê, Awêde nmye kóté kîgha nê, mu kópu u dîy:o ala kópu ka nî kêlîmî mbê wo, nê, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu.*

⁷ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Pádisi yoo Sadyusi yoo noko kwopwepe mbê dniye, yoo chaa ngópu.

⁸ (Yoo chaa ngópu, mu kópu u dîy:o Sadyusi knî y:oo apu, Pi dpî pw:onu, mêt:uuwodê pyidu, myenté apu, Enjel daa tóó, ghê dmi myedaa m:ii. Ngménê Pádisi yoo pyidepyide ka a kêlîmî té, enjel knî ye a kêlîmî té, ghê dmi knî ye mye kêlîmî té.) *

⁹ Wod:oo dnyengi ndîi ngê pyodo, Dêêpî pyu knî ngmê, n:ii dé Pádisi yoo, ghêêdî dniye, ye a tpêpwo dniye, yepê, Kî pini ngê dono kópu daa d:uu ngê. Yepê, Ndoo

* 23:5: Ex 22:28

* 23:6: Dpodo 24:15,21

* 23:8: Mát 22:23

apê ghê dmi u kwo yidoo danêmbum ó enjel u kwo yidoo danêmbum.¹⁰ Dnyengi ndîi ngê mê pyodo, wod:oo Lôma lede yoo yi kada pini ngê apê, Póol wa yéti ngmê, wod:oo lede knî ye yepê, Póol yi vy:o a y:ee yó, mbwa k:oo mê km:êê yó.

¹¹ Yi mgîdî vy:o nmî Lémi Póol u nkîgh:ê ghê wo, kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ala Njedusalem a kópu ntee ye chi vyi, Lôma yinté ye myoon:aa vyi.*

Póol u vyee u dy:oo u ngwo a châpwo ngópu

¹² Womumo mw:aandiye Nju pi ngmê knî y:oo Póol u vyee u dy:oo a châpwo ngópu, noko Chóó Lémi ngê kpaa dniye, apê, Nté ghêlî daanmî ma, mbwaa ghêlî myedaanmî nda, Póol mwiyé anm:uu vy:a.¹³ N:ii knî y:oo Póol u vyee u dy:oo a châpwo ngópu yintómu podo y:a pwodo doon:aa ya.¹⁴ Nju tpémi yi kada pini knî ye lee dniye, yepê, Chóó Lémi ngê nipi dpî kpaa dmi, nté ghêlî daanmî ma, mbwaa ghêlî myedaanmî nda, Póol mwiyé anm:uu vy:a.¹⁵ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Lôma lede yoo yi kada pini ka pi ngmê dy:ââ yó, Póol a ñuw:o ngê, u poópoo u l:êê dîy:o. Yepê, Anmî t:âât:ââ, al:ii ghêlî daamî t:aa, maa p:uu anmo vy:a.

¹⁶ Ngménê Póol u chênê ngê u kênê u vyee u pi yi nyongo, wod:oo mbwa k:oo kee wo,

u kênê ka yi kópu yuu adumu y:oo.¹⁷ Wod:oo Póollede yoo yi mââwe ndîi ngmê ka mbwolo, kwo, Nga a pwiyé. Kwo, A chênê kada pini ka ñuw:e, kópu u ménê ngmêka tóó, u kwo amî vyi.¹⁸ Wod:oo mââwe ngê yi pini adî ñuw:o, kada pini ka, kwo, Pini n:ii mbwa k:oo a kwo Póol, a ka kêda mbwólu, a ka dê, A chênê kada pini ka ñuw:e, kópu u ménê ngmatóó, u kwo amî vyi.¹⁹ Kada pini Póol u chênê kwulo kele, mwada y:i ñuwo, y:i u kwo mî pôo wo, kwo, Lô kópu ménê ngmatóó?²⁰ Póol u chênê ngê kwo, Mââ mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini knî y:oo nga amî vyi ngmê, Póol dpo pwiyé we, u yi nmo a kwo, U kwo yimi nmî pôo dmi.²¹ Kwo, Ngménê ye ng:aa ngê kêê kidangê t:oo, mu kópu u dîy:o pi podo y:a pwodo wumê t:a, wa mbwolo dmi, maa p:uu wa t:ââ ngmê. Kwo, Dê kpaa dmi, nté ghêlî daawa ma ngmê, mbwaa ghêlî myedaawa nda ngmê, Póol mwiyé amî vyia ngmê. Kwo, Yi kópu wunê kêdê l:âmo ngmê, ka t:âât:ââ ngi.²² Kada pini ngê kwo, Pi ngmê ka kidingê vyi, Nê ka yuu mîdîn:aa y:oo. Wod:oo kada pini ngê Póol u chênê mê dy:ââ ngê.

Lede knî y:oo Póol Sisadiya u ngwo ménê kuwo ngópu

²³⁻²⁴ Kada pini ngê lede yoo yi mââwe ndîi miyó dê ye yepê, Sisadiya n:aa dyede dp:o, nmî kada pini Piliks ka

* **23:11:** Dpodo 28:16,23

Póól dpí ñuw:o nyoo. Yepê, Taa ngê l:êê pyu yoo my:oo yono y:a dpí ñuw:o nyoo, keete ngê l:êê pyu yoo my:oo yono y:a myoo ñuw:o nyoo, hósi mbêmê l:êê pyu yoo pyudu y:a myoo ñuw:o nyoo, Póól hósi mbêmê dpí yé nyoo, mgidî vy:o kada dpo y:ee yó, Sisadiya dpí lee dmyeno. ²⁵ U kuwó dini ghi ngê kada pini ngê Piliks u pweepwee pee ngmê d:êê ngê, yi mââwe dê ye y:ângo.

²⁶ Pweepwee pee p:uu ala kópu yi d:êê ngê, apê, Nê Kilódiyas Lisiyas, Mw:âákó a Lémi Piliks. ²⁷ Kwo, M:ii tuwo Nju tpémi y:oo ala pini a mgimî ngópu, kípî vya ngópu. Kwo, A lama kí yaa wo, Lóma u pi ala pini p:uu a t:a, wod:oo lede yoo nî ñuwo, nm:uu dyé ngê. * ²⁸ Kwo, U ya a nga doo kwo, Nju tpémi yi dnyengi u nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo yi kada pini yoo ma nipi nê dono, ala pini yi ngîma kînî kââ. * ²⁹ Kwo, Ngménê u pwopwo u kópu díp:ê pyw:oo, u mbwa k:oo kmîmî u kópu myedíp:ê pyw:oo. Kwo, Yi chóó yi dêêpî kópu dyuu u dîy:o kîdnyi dnyengi. ³⁰ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u vyee u pi dî ny:oo, u ngwo nga d:a dy:ââ. Kwo, Yélini p:uu a d:uu té, ala kópu ye wanî vyi, yenê, Yi pini Piliks ka kîdî dy:ââ, u ngópu dp:uu kóté kalê yó.

³¹ Yi mgidî vy:o lede knî y:oo kada a y:ee ngópu, Póól

ñuw:o ngópu, Antipatîdis mw:aa mgidî vy:o taa dniye. ³² Ledeni yoo dêdê doo paa Njedusalem mî diyé dniye, n:ii dé hósi mbêmê dnye paa Póól Sisadiya mînê kuwo ngópu. ³³ Pweepwee pee Piliks kóó yedê mî yé ngópu, Póól u kwo mînê kuwo ngópu. ³⁴ Piliks ngê pweepwee pee yedê kp:aa ngê, wod:oo Póól ka pôó wo, kwo, Nyi ló dyámê ghi pi? Póól ngê kwo, Nê Silisiya Wee u kwo pi. ³⁵ Piliks ngê kwo, W:ii Helodi u k:oo ghi pi, ye yinê paa kóté kalê ngi. Kwo, N:ii dé m:uu a d:uu té, wa taa dmi, u ngwo anê kóté kalê ngi. Piliks ngê lede knî ye yepê, Ala pini a ngomo ghi ngmê k:oo nye km:êê yó, y:i dmyinê:aa y:enê, kîngî pwii.

24

Pilikis ngê Póól u ngwo kóté kwólu

¹ Wo limi mî loo, u kuwó dini ghi ngê Nju tpémi yi kada pini yoo Sisadiya lee dniye, kpêê iyiyé pyu yoo yi kada pini Ananayas u k:ii lee dniye, pini n:ii u lama Lóma tpémi yi dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê doo kwo u k:ii mye lee dniye, yi pini mye Nju pi, u pi Têêtulas. Piliks ngîma ghê dniye, Póól ka kópuni u dîy:o dnye nod:enod:e, yi kópu u nt:u kópu Piliks ka vyi ngópu.

² Dini ghi n:ii ngê Póól a ñuw:o ngópu, Têêtulas ngê kóté kpêmî ngê, Piliks ka

* **23:27:** Dpodo 21:30-33; 22:25-27 * **23:28:** Dpodo 22:30 * **23:29:** Dpodo 18:14-15

kwo, Munmîkó nmî Lémi, mb:aamb:aa ngê nyinê y:enê nmo, dye ghi daadîi pi l:êê ngê kêê doongê tângô, dono kópu yilî nyi ngmópu, ya mb:aa u ngwo dp:o pyw:oo. ³ Kwo, Dye ghi yintómu p:aani p:aani nmo chaa kîgha ngi, myeno kwunokwuno ngi. ⁴ Kwo, Kópu yilî nga daanî vyi, mwada y:i daanî nî, nga anî tpapê, a dnye nyeni. ⁵ Kwo, Ala pini nkéli dono u pye yiyé pyu, Nasalet pi u yoo yi kada pini ngmê, dyámê pee yilî yi mbêmê Nju tpémi yi vy:o dnyengi u pye yilî a yiyé. * ⁶ Kwo, Ala kópu mye d:uu ngê, u yi u ngwo doo kwo, Yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi u ngomo k:oo my:aa km:êê té, wod:oo y:i nmî mgîmî ngê. * ⁷ (-) ⁸ Kwo, Ala pini chi p:oo knomomê, kwo, kópuni u dîy:o u kwo nmo nod:enod:e té, yi kópu chóó nga wa vyi. ⁹ Dini ghi n:ii ngê Têêtulas ngê u danêmbum yó, Nju tpémi y:oo Piliks ka kwo, Kópu yilî n:ii nga dê vyi, yi kópu yilî yintómu ndê kópu dé.

Póól ngê Piliks ka kópuni vyu

¹⁰ Piliks ngê Póól ka kwo, Ló kópu ménê ngma a tóó? Póól ngê kwo, Mw:âákó a Lémi, m:ââ yilî yi k:oo ala dyámê pee ñyóó nye y:enê, nmî l:êê ghi dmi yintómu lama a tóó, kwo, yi kópu u l:êê dîy:o a lama ka tóó, ndêndê ngê nye kóté kîgha nê. ¹¹ Kwo, Daa dye ghi daadîi yimî loo, y:omye

m:ii ngê Chóó Lémi ka ngêpê têdê nî loo, Njedusalem. Kwo, Pi knî y:oo yinté nga amye vyi ngmê. ¹² Kwo, Chóó Lémi u ngomo k:oo pi knî ye kwopwepe ngê kêê dîp:ê tângô, ngêpê ngomo knî yi k:oo yi mbodo dmi myedîpî vyuwo ngê, yi p:aani u ghi yintómu knî yi k:oo yinté kópu myedîpî d:uu ngê. ¹³ Kwo, Ala ngwo kópuninga dê vyi t:oo, doo u ntââ yi kópu dyuu ndê kópu ngê nga daawa pyódu t:oo. ¹⁴ Kwo, Kópuni dyuu nga dê vyi ngmê, mu ngmidi ndê kópu, nga daanê wópu, kwo, Yesu Nasalet pi u yoo vy:o nî ghê wo. Kwo, K:omo tpile Nju tpémi y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Nasalet pi ngê máádini a yó, yi máádi daa ndêndê, kwo, ngménê yi máádi n:aa kîgha, nmî kn:ââ yoo yi yâpwo ka ndêndê ngê u ngwo anî lê. Kwo, Ngménê kópu yilî n:ii Mósisi ngê a d:êê ngê, myenté Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni mye d:êê tumo, yi kópu knî ye n:aa kélímì. ¹⁵ Kwo, Kî yéli kópuni ka a kélímì té, yi kópu ka myinê kélímì. Kwo, Yi kópu alanté, Pi yilî yintómu mwiyé wa pw:onu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê amêdê pyidu té, yoo dono yoo mb:aa chóó wa chámê dê. * ¹⁶ Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu dpodomby:e anî dpodo, kópu mb:aa anî d:uud:uu dé, Chóó Lémi ngê a ka daapaa vyi ngê, Chi kn:aadi, pi knî y:oo yi kópu a

* 24:5: Dpodo 17:6 * 24:6: Dpodo 21:28-30 * 24:15: Njon 5:28-29

ka myedaapaa vyi y:e.

¹⁷ Póól ngê kwo, Mââ ngmê knî yi k:oo Njedusalem dênoo ya. Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nê diyé wo, Nju tpémi yi vy:o pinté knî ye yi ndapî knî ngménî nûwo, u ya a nga myedoo kwo, nê, Chóó Lémi ka kpêê n:uu yé.

* ¹⁸ Kwo, A tupwó mwiyé nî ghêê ngê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo nî kee wo, kpêê yiyé u l:êê diy:o. Kwo, Pi a p:uu dêpwo ya, pi ngê dnyengi ngê kêê myedîp:ê t:ângô. * ¹⁹ Kwo, Ngménê Nju tpémini Esiya Wee u kwo dnyimo a ya, yi yéli y:oo mgîmî noo. Kwo, Lukwe diy:o yi yéli al:ii daa kwo? Kwo, Wo ndê kópu y:aa d:uu ngê, ye pêdê lee dmi, yi kópu nga paan:aa vyi ngmê. ²⁰ Kwo, Yélini y:oo Njedusalem kóté kalê noo, yi yéli awêde kêtê taa dmi. Kwo, Ye ngî péé, Kóté têdê ló kópu a p:uu ngma a pyw:ee ngópu. ²¹ Kwo, Yi vy:o kópu mu ngmidi nî d:uu ngê, ye nî mbwolo, yenê, Awêde anmye kóté kîgha nê, mu kópu u diy:o ala kópu ka n:aa kélîmî, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu. *

²² Piliks ngê yepê, Nmyi kada pini Lisiyas dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yepê, Póól p:uu kópu u ngwo nmye ngmanî vyi. Wod:oo Piliks ngê kóté chedê ngê, mu kópu u diy:o Yesu ngê máâdini a yó, yi máâdi p:uu kópu yîlî u lama dnye ya, pi knî y:oo Piliks

u ngêêdî mwiyé dnyimo a tpapê dé. ²³ Ledeni ngê Póól dpîmo y:enê, Piliks ngê yi pini ka kwo, Póól mbwa k:oo mêm km:êê ngi, y:i choon:aa ya, y:i choon:aa paambwi. Kwo, U pyipe knî y:oo u yi adî kwo, Tpile u kwo ngménm:uu y:oo, kwo, ye kidingê kwôdu.

Póól ngê Piliks cha ye kópuni vyu

²⁴ Wo knî ngmêmî loo, Piliks cha y:oo u yi y:e doo kwo, Póól nyi ngêêdî choo danêmbum. (Piliks u kpâm Dîdusila Nju pyââ.) Wod:oo Piliks ngê pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, Póól a pwiyé we. Póól dini ghi n:ii ngê ta, Piliks cha ye Yesu Kédisu ka kélîmî p:uu ye doo danêmbum. Yi kópu dyuu dpîmo nyêmî dé.

²⁵ U kuwó dini ghi ngê Póól ngê yepê, Doo u ntââ dono kópu yîlî daanmî d:uud:uu, ngménê nmî chóó nmî l:êê ghi dmi ka vyuwo kmêle, mu kópu u diy:o mu dini ghi ngê Yesu ngê wa kóté kalê nmo. Piliks ngê yi kópu dini ghi ngê nyongo, nkîngê mbê wo, Póól ka kwo, Ala ngwo chi lêpî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a dpodo daadî ya, a chóó nga an:uu vyi, u ngwo modo pwiyé. ²⁶ Wo knî ngmê ngê Piliks ngê pi ngmê ka dpîmo tpapê, kópu, Póól a ka dpo nûw:e. Daa ng:êêntómu u k:ii danêdanê knopwo, mu kópu u diy:o Piliks ngê u yi dpîmo kwo, Póól ngê ndapî ndî a

* 24:17: Lóma 15:25-26 * 24:18: Dpodo 21:26-27 * 24:21: Dpodo 23:6

ka ngmêpêda kê ngê, u ngwo p:aa pw:ii.

²⁷ M:ââ miyó mî loo, Pósiyas Pestas ngê Piliks u d:aa a kââdî ngê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Nju tpémi kn:aa yéli yi k:ii numo p:uu dnye l:êê, Sisadiya, Piliks ngê lede yoo dy:ââ too, Nju tpémi yi kada pini yilî vya ngópu. Nju tpémi y:oo Lóma tpémi yi king ka pweepwee pee yilî d:êê ngópu, wod:oo yi king ngê apê, Piliks Lóma modo diyé we. Piliks ngê u yi doo kwo, Nju tpémi y:oo kópu dono a p:uu daamupaa vyi y:e, wod:oo Póól mbwa k:oo a kuwo ngê, Lóma u ngwo mêmê diyé wo.

25

Pestas ngê Póól u ngwo kóté kwólu

¹ Pestas Sisadiya ta, wo pyile mî loo, Njedusalem u ngwo loo. ² Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê iyiyé pyu yoo yi k:ii u yi y:e doo kwo, Póól nmî ndyîko, wod:oo yi kópu dyuu Pestas ka vyi ngópu. ³ Kwo, Munmîkó nmî Lémi, u yi nmo a kwo, Póól al:ii nmo dpo ñuw:e, u ngwo anmî kóté kwolo. Yi kópu u kwo vyi ngópu, mu kópu u dîy:o u yi y:e doo kwo, Maa p:uu Póól p:oo vy:a. * ⁴ Pestas ngê yepê, Póól Sisadiya mbwa u ménê kîyedê kwo. Yepê, Daa kêmakêma y:i mînê diyédiyé. ⁵ Yepê, Nmyi kada pini yoo a p:uu dpî t:ee tóó, Sisadiya yi k:ii wanmî lee dmi. Yepê, Póól

u ndyîkondyîko u kópu yi chóó u ngópu paan:aa vyi téne.

⁶ Pestas ngê wo wáali ó wo y:a yi vy:o mêmê chedê ngê, u kuwó dini ghi ngê Sisadiya mêmê diyé wo. Womumo kóté têdê yaa wo, yepê, Póól a pwiyé we. ⁷ Póól dini ghi n:ii ngê kóté têdê kee wo, Nju tpémi yélini Njedusalem a ndê dniye, yi tpóknî y:oo Póól a yina ngópu, u ndyîkondyîko u kópu ndîi yilî vyi ngópu, ngménê doo u ntââ yi kópu ndê kópu ngê daapî pyôdu tumo. * ⁸ Póól ngê yi kópu yilî a wópu ngê, Pestas ka kwo, Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu dípîngmê puwâ, Chóó Lémi u ngomo k:oo dono kópu dípî d:uu ngê, Lóma king p:uu kópu dono myedîpî vyu. ⁹ Pestas ngê u yi doo kwo, Nju tpémi y:oo kópu mb:aa a p:uu pídnîi tpapê dé, wod:oo Póól ka póó wo, kwo, U ntââ Njedusalem wanyi lê, y:i an:uu kóté kalê ngi? * ¹⁰ Póól ngê kwo, Kêle. Kwo, Lóma u dêêpî kópu dyuu mbêmê anye kóté kîgha nê. Kwo, Doo u ntââ Njedusalem daany:uu kóté kalê nê, mu kópu u dîy:o Nju tpémi y:e kópu dono dípîngmê d:uu ngê. Kwo, Yi kópu lama mb:aamb:aa ngê ka tóó. ¹¹ Kwo, Dêêpî kópu w:aangmê puwâ, ó pwopwo u kópu w:aangmê d:uu ngê, ye p:aa pwene, daap:aa mbêpê wo. Kwo, Ngménê a ndyîkondyîko u kópu dyuu ndê kópu ngê nga doo pyodo, yi kópu u l:êê

* 25:3: Dpodo 23:15 * 25:7: Dpodo 24:5-6,13 * 25:9: Dpodo 24:27

dîy:o doo u ntââ ye daa nyi y:ee nê. Kwo, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne. ¹² Wod:oo yélini y:oo nuw:o ghi mb:aa Pestas ka dnyimo yém, yi yéli yi k:ii nipi dnye danêmbum, Pestas ngê Póól ka kwo, U yi nga a kwo, Nmî king ndîi ngê yinê paan:aa kóté kalê nyine, yed:oo yi king ka anyi lê, Lóma.

Pestas Póól p:uu Akîdipa ka u ngwo doo danêmbum

¹³ Wili knî ngmê mîmî loo, Akîdipa Helodi lémi Mbêénis u k:ii Sisadiya lee knopwo, noko yepê, Pini n:ii ngê Piliks u d:aa da kââdî, nye m:uu ngmê. ¹⁴ Wo knî ngmê Akîdipa lémi y:i dpîmo ya, Pestas ngê Akîdipa u ngêêdî Póól u p:êê adê nt:o, kwo, Pi mbwa k:oo ngmêka kwo, Piliks ngê ka a kuwo ngê. ¹⁵ Kwo, Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nî loo, Nju tpémi yi kada pini yoo kpêê yiyé pyu knî yi k:ii u ndyîkondyîko u kópu dé a ka ka a vyi tumo, a ka pê, Dpî vya ngi. ¹⁶ Kwo, Ala kópu ye nî vyu, yenê, Nmo Lóma tpémi ye daa nmî l:êê ghi. Yenê, Pi u kpakakpaka têdê módo daanmî dy:ââ. Yenê, U ndyîkondyîko u kópu dyuu mwiyé paa ny:ee ngê, u wópuwópu kuwó paa d:uu ngê. ¹⁷ Kwo, Dini ghi n:ii ngê al:ii a lee dniye, t:ââ ngê kêê dîp:ê t:ângo, ngmêne womumo yi pini nî kóté kwólu. ¹⁸ Kwo, Yélini p:uu dnye d:uu daa dono kópu

ndîi knî yi p:uu dnye danê. * ¹⁹ Kwo, Yi chôó yi yâpwo ka ngêpê p:uu dnye danê, pi ngmê p:uu myednye danê, u pi Yesu, pini n:ii pwene, ngmêne Póól ngê yepê, Yi pini mêtê pii wo. ²⁰ Kwo, Yi kópu yilî dêp:êngmê ngêêdî, wod:oo Póól ka nî póo wo, kwonê, U ntââ Njedusalem wanyi lê, y:i an:uu kóté kalê ngi? ²¹ Kwo, Ngmêne a ka pê, Doo u ntââ. A ka pê, Ñyóó chi y:enê nê, u kuwó dini ghi ngê Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne. Kwo, Yed:oo mbwa k:oo m:aa kmungo, nê, Dîyo nmî king ka p:aa dy:ââ. *

²² Akîdipa ngê Pestas ka kwo, U ya a nga kwo, Yi pini chôó a ka choo danêmbum. Pestas ngê kwo, Dîyo mââ nga adî danêmbum.

²³ Womumo Akîdipa lémi dnye nyêm u ngomo k:oo lémilémi u l:êê ghi ngê kee knopwo, lede knî yi kada pini yoo yi k:ii, Sisadiya u kada pini yoo mye yi k:ii yi ngomo k:oo nipi a wó. Pestas ngê lede knî ye yepê, Póól a pwiyé we. * ²⁴ Póól dini ghi n:ii ngê ta, Pestas ngê yi lémi ch:ama ye yepê, Mw:ââkó a lémi ch:ama, king Akîdipa lémi yi k:ii, yepê, pini n:ii p:uu Nju tpémi a d:uu té, ala vyîlo. Yepê, Nju tpémi yélini ala p:aani a kwo, myenté Njedusalem yélini wunê kwo, kââ paa ala kópu a t:emî ngópu, apu, Kî pini vya ngi, kîmê ya, pw:oo we. * ²⁵ Yepê,

* 25:18: Dpodo 23:29

* 25:21: Dpodo 25:11-12

* 25:23: Mát 10:18

* 25:24: Dpodo 22:22

Ngménê u pwopwo u kópu dêp:êngmê pyw:ângô. Yepê, Yi pini ngê ala kópu a ka yinê vyu, a ka pê, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne, yepê, yed:oo Lóma wanî dy:ââ. ²⁶ Yepê, Ngménê u kópu njini d:oongmê pyw:ângô, ló kópu a Lémi ka ngmanî d:êê? Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala pini nmyi ngîma u ngwo dî kââ, ngménê nyi, king Akîdipa, ngîma kîdî kââ, mu kópu u dîy:o kópuni nipi wanmo pyw:oo, yi kópu a Lémi ka u nkwo anî dy:ââ. ²⁷ Yepê, Mu kópu u dîy:o pi módó daanyi dy:ââ, ngménê u nt:u kópu mb:aamb:aa ngê anyi d:êê, u ngwo anyi dy:ââ.

26

Póol ngê Akîdipa ka kópuni vyu, u kn:ââ chap

¹ Akîdipa ngê Póol ka kwo, Ñyóó l:êê dîy:o nmo chi danêbum. Póol ngê kwo, Mw:âákó a lémi. ² Kwo, A nuw:o vyilêvyilê ngê a ka dê pyódu, mu kópu u dîy:o Nju tpémi y:oo kópuni dyuu vyi ngópu, a ndyîkondyîko u kópu dyuu ngîma anînê wópuwópu té. ³ Kwo, A nuw:o vyilêvyilê ngê ala kópu u dîy:o a ka dê pyódu, Nju tpémi yi l:êê ghi dmi lama mb:aamb:aa ngê a pyede, yi kwopwepe u kópu dé lama mb:aamb:aa ngê mye pyede. Kwo, A kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nyinê wopwe. Kwo, U ntââ

mb:aamb:aa ngê a ka anya a ngédingada.

⁴ Kwo, Kópuni yilî yintómu noo d:uud:uu dé, Nju tpémi yintómu yi lama a pyede. Dini ghi n:ii ngê tp:ee têdê noo a ya, a yoo vy:o Njedusalem noo a kwo. Kwo, Pádisi ngê noo a ya, nmî vy:o yélini y:oo kópu yilî a kwódukwódu ngmê.

* ⁵ Kwo, Yi kópu Nju tpémi yintómu yi lama ka tóó. Kwo, Lukwe dîy:o a kóté kîgha têdê daa vyi ngópu. ⁶ Kwo, Ala kópu u l:êê dîy:o dnye kóté kîgha nê, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni a vyu, yi kópu ka n:aa kîlîmî. *

⁷ Kwo, Nju tpémi yi pi dyéêdî y:a mê miyó u yi y:e a kwo, Kópuni Chóó Lémi ngê nmo wa a kê, nmo vyîlo yipêdê kê ngê. Kwo, W:éenî mgîdî vy:o Chóó Lémi ka a ngêpê té, yi kópu a t:âât:ââ ngmê. Kwo, Vyîlo yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi y:oo a ndyîkondyîko u yi y:e a kwo. ⁸ Kwo, Lukwe dîy:o ala kópu ka dp:ee kîlîmî té, Pi wa pw:onu, Chóó Lémi ngê amêdê pyidu.

⁹ Kwo, Mwiyé u ya a nga doo kwo, Yesu u yoo chedêchedê nî chedê. *

¹⁰ Kwo, Njedusalem yi kópu vyîlo yinoo a d:uud:uu. Kwo, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u pi mbêmê, Chóó Lémi u yoo mbwa k:oo yilî nî kmungo. Kwo, Dini ghi n:ii ngê kada pini knî y:oo yi vyee u pi vyi ngópu, yi kópu my:aa vyu, yenê,

* **26:4:** Dpodo 22:13; Pilipay 3:5-6

* **26:6:** Dpodo 28:20 * **26:9:** Dpodo 8:3

Momye pw:oo dniye. ¹¹ Kwo, Dye ghi yintómu nîmon:aa kpakakpaka dé, mu kópu u dîy:o u ya a nga doo kwo, ala kópu paa vyi y:e, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini doongê ta, Yesu daa vyîlo. Kwo, Ye noo nod:enod:e, k:omo tpile kn:aa dyámê pee p:uu dnyimo mbêpêmbêpê y:i nîmon:aa kpakakpaka dé. *

Póól Akîdipa ka u nuw:o ng-mêêpî p:uu u ngwo doo danê

Dpodo 9:1-19; 22:6-16

¹² Póól ngê kwo, A lémi. Kwo, Yesu u yoo yi kpakakpaka u l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê Dîmaskîs dy:ââ noo. ¹³ Kwo, Maa p:uu kââdî mââ kélî tpile u wuu ndîi mbóó p:uu ngménî módu, kââdî u wuu têdê ngê pyodo. Kwo, A pyipe knî yi k:ii yi tpile u wuu nmî pwo a kwólu. ¹⁴ Kwo, Nmo yintómu têpê mbêmê nmî dyimê dniye, nê, Dnye ngmê wule. Nmî chóó nmî dnye ngê a ka a mbwolo, Hipîlu dnye ngê. A ka pê, Sóol, Sóol. A ka pê, Lukwe dîy:o nye kpakakpaka nê? A ka pê, Lama daa tóó, ñyóó ngada pini anyi vyee, dîyo nga u nkwo anî diyé, u nkwo anî vya ngi. ¹⁵ Kwonê, A Lémi. Kwonê, Nyi n:uu? A ka pê, Nê Yesu, pini n:ii nye kpakakpaka. ¹⁶ A ka pê, Gh:êêdê. A ka pê, A chóochóó nga d:a kême, a dpodo pyu ngê dî pyódu ngi, kópuni awêde chi m:uu, pi knî ye dp:uu vyi ngi, mu dini ghi ngê

kópuni nga anê kême té, pi knî ye myoon:aa vyi té. ¹⁷ A ka pê, Yélini ye anî dy:ââ ngi, u yi y:e adî kwo, Nmî vy:a, yi yéli yi kélê anî dyé ngi, Nju tpémi yi kélê wanî dyé ngi, kn:aa yéli yi kélê amy:aa dyé ngi. ¹⁸ A ka pê, Yi ngwolo dp:uu pywálî té, mgîdî u ménê dpo y:ee té, w:êenî dpo nûw:o té, Setan u maknopwo myedo ngî té, Chóó Lémi u maknopwo dpo nûw:o té. A ka pê, A ka wa kélímî mbê dmi, Chóó Lémi ngê yi dono u kuwó u ngwo wa kéé té, u nuu u yoo ngê wa pyódu té.

Póól Akîdipa ka u dpodo p:uu u ngwo doo danê

¹⁹ Póól ngê kwo, Akîdipa a lémi. Kwo, Kópuni yilî mbóó p:uu pini ngê a ka a vyu, yi kópu yilî nténê noo d:uud:uu dé. ²⁰ Kwo, Yi kópu yilî Dîmaskîs mwiyé noo a d:uud:uu dé, Njedusalem myenoon:aa d:uud:uu dé, kuwó Njuda Wee u kwo p:aani n:ii a pyede, y:i noon:aa d:uud:uu dé, kn:aa yéli yi vy:o myenoon:aa d:uud:uu dé. Kwo, Pi yintómu knî ye yenê, Nmyi dono yintómu a kuwo tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u maa mb:aamb:aa ngê kalê yó, kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, pi knî y:oo ala kópu paa vyi y:e, Yi nuw:o dmi kêdê ngmêe ngmê. ²¹ Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi y:oo Chóó Lémi u ngomo k:oo mî mgîmî noo, myepî vya noo. ²² Kwo, Ngménê Chóó Lémi ngê doo

* **26:11:** Dpodo 9:1-2

a ngêêpî nê, u dî ngîma anîmo kwo, nmyo yintómu ndê kópu nmye yinî tpapê, kada pini knî ye myenté pinté knî ye yi kópu myinê tpapê ngê. Kwo, Ala kópu daa kópu kamî, ngménê Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê kóponi a d:êê ngópu, ala vyîlo yinî tpapê. ²³ Kwo, Ala kópu yedê d:êê ngópu, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, dono mwiyé wa a pyw:oo, wamye pw:onu, kuwô amêdê pyidu, daa Nju tpémi yi mo yi Mbwámê ngê wa pyódu, kn:aa yéli yi Mbwámê ngê wamye pyódu. *

²⁴ Póól ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê vyu, Pestas Póól ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Ye lukwe, Póól. Kwo, Chi ghéti. Kwo, Kópu yilî n:ii lama dê yââ, yi kópu knî y:oo dê ghétighéti kalêngi. ²⁵ Póól ngê kwo, A lémi, d:oo ghéti wo. Kwo, Dînî k:omodanê, myedînî yumudnyadê kîgha nmyo, ngménê ala ndê kópu yinî tpapê. ²⁶ Kwo, Nmî lémi Akîdipa ka n:aa tpapê, mywenemywene ngê kêê daanê t:oo, mu kópu u dîy:o yi kópu yilî yintómu u lama ka pyede. Kwo, Kópu yilînî Yesu ngê pyodo daa tumu kópu dé, ngménê pi yilî knî yi ngîma pyaa dniye. * ²⁷ Póól ngê Akîdipa ka kwo, A lémi. Kwo, Kópu yilînî Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, yi kópu knî ye nye kélîmî, apii? ²⁸ Akîdipa ngê kwo, Ye

kópu pyile njini ngê Yesu u yoo vy:o mumdoo wanyi kaa nê? ²⁹ Póól ngê kwo, K:omo tpile kópu pyile njini ngê ó kópu yilî ngê, ngménê Chóó Lémi ka anî ngêpê, kwonîmo, U ntââ ala yéli nê ntee pini ngê wanyi pyódu té, ngménê daa mbwa k:oo adnyi kwo.

³⁰ Wod:oo Akîdipa lémi Mbêénis ghêédî knopwo, Pestas léma yi k:ii mye ghêédî dniye, yi ngomo a kuwo ngópu, ³¹ noko yepê, Wu pini ngê pwopwo u kópu daangmê d:uu ngê, mbwa ménê koko u kópu myedaa d:uu ngê. * ³² Akîdipa ngê Pestas ka kwo, Wu pini ngê nga wodaa vyu, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne, kwo, ye módo paa pwii.

27

Sisadiya u ngwo nmo kuwo ngê

¹ Dini ghi n:ii ngê Pestas ngê u yi doo kwo, Póól Lóma nî dy:ââ, lede knî yi kada pini Njuliyas p:uu t:ângô, mbwa k:oo pini knî ngmê mye yi k:ii. Yi Njuliyas Lóma king u kópu y:eeey:ee pyu yoo yi vy:o pini ngmê. ² Nkéli ngmê k:oo nmî wo dniye. Yi nkéli Adamityam modoo diyédiyé, apê, Esiya wee u kwo yinê amînê kuwo nmo. Adistakas u k:ii nmî wo dniye, Tesalonika pi, Másídóniya Wee u kwo p:aani n:ii a tóó. ³ Kada nmo y:ângô, womumo Saidon nm:uu tee dniye.

* 26:23: Luukî 24:44-47 * 26:26: Njon 18:20 * 26:31: Dpodo 25:25

Njuliyas, pini n:ii ngê Póól doo y:enê, nmo mb:aamb:aa ngê doo ya, Póól ka lyoko ghayghay daa kwódu ngê, wod:oo nmî pyipe knî ye nmî lee dniye, tpileni u yi nmo doo kwo, nmo dnya a kuwo.⁴ Saidon ndini nmî yó, yópu kêpa yópu ngê a ghê wo, Saipidîs u kêténi nmî yó, yópu mdoo kwéli dépwo ya.⁵ Silisiya u nkîgh:ê nm:uu lee dniye, Pamîpiliya u nkîgh:ê my:oon:aa lee dniye, Maida nm:uu tee dniye, p:aani n:ii Lisiya Wee u kwo a tóó.⁶ Njuliyas ngê nkéli y:i ngma a pyw:ângô, yi nkéli k:oo ché nmoo. Yi nkéli Aleksândîdiya a ndê wo, Lóma doo lêpî.

⁷ Yi ndini nmî yó, wo pyile páádi nkéli kyedekyede doo mbêpê, paa dpodo ndîi ngê nmo pyodo, Knidus dpîpî tee dniye. Kêpa yópu ngê nmo a pii ngê, yi máádi dpîpî kwólu, Kídití máádi nm:uu kwólu, Salîmone ñuwo nmomo y:aa dniye, Kídití u kêténi nmî yó, yópu mdoo kwéli dépwo ya.⁸ Dyámê w:uu u nkîgh:ê chono nmee paa, paa dpodo ndîi ngê nmo mêt pyodo, kpéé kn:ââ ngménmî vy:ungo, u pi Kpéé Kn:ââ Mb:aa, yi ghi p:aa ngmê u nkîgh:ê a tóó, u pi Laseya.

⁹ Y:i nmee ya, dye ghi daadîi, yópu ndîi u dye ghi daa kêmakêma doo dyimêdyimê, nê, Anmî lee knomomê, ye maa p:uu dono anmo pyw:oo. Póól ngê gha nuw:o ghi ye ngmê y:ângô.¹⁰ Yepê, Léma. Yepê, Nmo

lêpî té, ye maa p:uu dono awêde nmînê pyw:êmî, nkéli k:oo tpile yilî nmo kîgha, nkéli myeno kîgha, myeno pwopwo té.¹¹ Njuliyas Póól ka daa ng:aa mbê wo, ngménê nkéli chóó pini dê tpiipi ye ng:aa mbê wo.¹² Nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo noko yepê, Ala kpéni kn:ââ doo u ntââ, yópu ndîi vy:o nkéli al:ii daadî ya, noko yepê, Piniks paa ngî d:uu koo. Noko yepê, Yi kpéni kn:ââ mb:aamb:aa, yópu ndîi ngê y:i nkéli daawa dyênenê. Noko yepê, Yópu ndîi y:i nye t:âât:ââ koo, yópu mwiyé pêdê ngee ngê, u ngwo paa lee kmêle.

Yópu ndîi u ngwo a pwaa wo

¹³ Yópu chaa yópu ngê a ghê wo, daa dpodomby:e a ghê wo, noko yepê, Ala yópu u ntââ, ala ngwo Piniks lee kmêle, wod:oo anka a pêêdî ngópu, kada nmo y:ângô, yi dyámê w:uu u nkîgh:ênkîgh:ê nmî t:ângô.¹⁴⁻¹⁵ Daa dye ghi daadîi nmee mbêpê, wod:oo kpâpu yópu ngê nmo a ghê wo, yópu pââ ndîi ngê pyodo, nkéli t:âmo ngê, vyuwó ndîi vy:o nmee mbêpê.¹⁶ Dyámê w:uu tp:oo ngménmo y:amê kwólu, u pi Kóda. Vyuwó ndîi y:i dépwo kwo, wod:oo dinki dpodomby:e nmo pêêdî ngê, nkéli k:oo nmî chângô.¹⁷ Noko yepê, Nkéli kudu koo, kpêêpî wa a pwii dmi, yimbwi wa pywálî dmi, nkéli nmo wa yapê. Yi kópu u l:êê dîy:o nkéli u maknopwo yedê ménê y:amê kalê tumo,

pwono dpodombiy:e mîmî kudu tumo. U yi y:e dêpwo kwo, Lipiya tii pââ p:uu nmî pw:oo dmi, wod:oo liyé a vy:oo ngópu, vyuwó ndîi knî yi l:êê dîy:o tpii dê wiye dumo, doo u ntââ pi ngê daapodo tpyé dê. 18-19 Yinté nmee ntééntéé, yópu dêpê ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye nkéli u mb:êê pee knî ngmê kéé ngópu, womumo mw:aandiye nkéli u nj:ee kîlî mye kéé ngópu. 20 Wo yîlî knî yi k:oo kââdî dpîpî módu, pudu myedpîpî módu, yópu ndîi mudoo a wupe, wod:oo noko nmomo, Daanmî pyiyé dmi, nmo pwopwo té.

21 Wo knî ngmê yi k:oo nté dêdnye pîpî, u kuwó dini ghi ngê Póol yi ngîma ghéêdî wo, yepê, A léma. Yepê, A ka wonmyinê ng:aa mbê dniye, ye Kîditi daapîno kuwo ngê, nkéli daapî dyénê wo, tpile daap:oo kéé too.

* 22 Yepê, Ngménê namê nkîngê. Yepê, Daangménmyi pw:onu, ngménê nkéli mu ngmidi yinmo kîgha. 23 Yepê, Yâpwoni p:uu n:aa dpodo, yi yâpwo, a vyuwo pini, mgîdî vy:o u enjel a ka ngmêda dy:ââ, a ka dê, Póol. * 24 A ka dê, Namê nkîngê. A ka dê, Ghélî daanyi pw:onu, ngménê Lóma king u ngîma mwiyé any:uu ghê. A ka dê, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, yélini yi k:ii nmye wee, daangmêwa pw:onu. 25 Póol

ngê yepê, Kî léma, namê nkîngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka n:aa kîlîmî, a lama ka tóó, kópuni enjel ngê a ka dê vyi, yi kópu ndêndê ngê wa pyódu. 26 Yepê, Pi daawa pw:onu, ngménê dyámê w:uu ngmê mbêmê anmî kee dmi.
*

27 Wéni n:ii ngê Kîditi nmo kuwo ngê, wo y:a mî páádi maadî nmee mbêpê, yópu ndîi modoo a wupe, mgîdî nuknînuknî p:uu nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Ala dyámê w:uu u nkîgh:ê chono nmo m:ii té. 28 Wod:oo nkichi pee yedê ngê nt:ee ngmê kalê ngópu, dini ghi n:ii ngê mbwôdo mî yaa wo, mêtê pêêdî ngópu, ntii u mti u ngwo a ngee ngópu, apê, Podo y:a p:uu até d:uu kaalî. (40 m.) U kuwó dini ghi ngê yedê mî kalê ngópu, ntii pyolo y:a p:uu mîmî kele, (30 m.) noko yepê, Ala ghodo nmo m:ii té, daa kêmakêma dyámê w:uu mbêmê nmo koko té.

29 Noko yepê, Nkéli mgîdî vy:o kîd:ongê dopo, wod:oo anka páádi knî nkéli kn:ââ ghîghê ménê kéé tumo, wo u dîy:o dnye ngêpê, apê, Lîmî k:ii wa we. 30 Nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo u yi doo kwo, Dinki nmî gh:ay, nmî mbêpê dmi, wod:oo dinki gh:ay ngópu, nmopê, Nkéli nûwo anka nmîmo kéké té. 31 Ngménê dnye k:omodanê, Póol ngê a w:ee ngê, Njuliyas ka kwo, Kî nkéli k:oo dpodo pyu yoo a

* 27:21: Dpodo 27:9-10 * 27:23: Dpodo 23:11 * 27:26: Dpodo 28:1

mbêpêmbêpê té, yed:oo nmo pwopwo té. ³² Wod:oo lede knî y:oo dinki yedê dê châpwo dumo, mo kalé ngópu.

³³ Dini ghi n:ii ngê doo wâwââ, Póól ngê kmaapî u pi ye vyu, yepê, Wo y:a mê páádi d:uu lê, nté dmyongê ma ngópu. ³⁴ Yepê, Mw:âákó nmyo, nté pee ngmê ma yó, nté ngê yinê a wêdewêdê kîgha nmyo. Yepê, Daang-manmyi pw:onu. ³⁵ Póól ngê mbidédi a ngêédî, puwâ, Chóó Lémi yi ngîma kwuno ngê, wod:oo ndîi. ³⁶ Yi gha dmi vyilê kê dniye, pi yintómu doo kmaapî. ³⁷ Nkéli k:oo yélini nmee kwo, nmo yintómu my:oo yono y:a pyud:oy:a mê wéni. (276) ³⁸ Dini ghi n:ii ngê u ntââ ngê pyaa dniye, wití nt:ee kéé ngópu, apê, Nkéli vyilê kê we.

Nkéli u ngwo a ghidi wo

³⁹ Dini ghi n:ii ngê wa wo, nkéli k:oo dpodo pyu yoo yi lama dêpwo ya, Kî ló dyámê pee. Lyoko ngmê m:uu ngópu, tii pââ y:i ngmêdo ya, u yi y:e doo kwo, Nkéli tii pââ p:uu nyinê ghidi we. ⁴⁰ Mwiyé yedêni dê y:oo tpii dê kudu dumo, yi yedê dê mê pywálî dumo, anka u yedê páádi knî mye châpwo tumo, liyé tp:oo nkéli ñuwo ngmê t:ee ngópu, tii pââ u kêténi dnye tpii. ⁴¹ Nkéli tii pââ p:uu daa n:ee, ch:êénî p:uu a ghidi wo, nkoo ghi mînê kele, vyuwó ndîi knî y:oo kn:ââ ghi dnya a pwapi.

⁴² Lede knî y:oo noko yepê, Mbwa k:oo yéli vya téme,

nt:ee wa a pwila dmi, tii pââ p:uu wa kee dmi, wa mbêpê dmi. ⁴³ Ngménê Njuliyas ngê yi kópu ye kwódu ngê, u yi u ngwo doo kwo, Póól nî dy:o, wod:oo nmopê, N:ii u lama chââchââ a tóó, dpo pwila we, ⁴⁴ n:ii u lama chââchââ daa tóó, nkéli u yi pee mbêmê dpî chââ we. Wod:oo yinté nmî d:uu ngê, nmî chââ dniye, nmo yintómu tii pââ p:uu nm:uu kee dniye.

28

Mólîta kópuni nmo pyodo

¹ Dini ghi n:ii ngê tii pââ p:uu nm:uu kee dniye, yi dyámê w:uu u pi y:i nm:uu nyongo, nmopê, Ala Mólîta. ² Mólîta tpémi mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vyuwo, ndyuw:e nmo ngmê kpê ngópu, mu kópu u dîy:o tpii vy:o, nkuwo ndîi. ³ Póól ngê ndê dyuu ngma a ngêédî, ndiya dini ghi n:ii ngê doo yiyé, wod:oo tpile pê ka ndê tee u kwo yimî ghê wo, yi pââ u ménê a pwii wo, wod:oo Póól kwulo kiye wo, y:i a yipal:a wo. ⁴ Mólîta tpémi y:oo apê, Kî pini kwulo tpile pê ngmê ka kiye, myekiyedê yiyii. Noko yepê, Kî pini ngê pi ngma a vyâ. Yepê, K:omo tpile nt:ee daa pwene, ngménê ala ngwo u dono u pywuu yeda ngee, ala ngwo a pwopwo. ⁵ Ngménê Póól ngê tpile pê kpêédî ngê, ndiya danê ngê, kópu u ngwo daa pyodo. * ⁶ Dnye t:ââ, apê, Kî pini kóó a mbweembwee,

mye pwopwo. Dye ghi daadîf dnye y:enê, ngménê kópu u ngwo daa pyodo, wod:oo noko yepê, Kî pini daa nmo ntee pini, ngménê nmî yâpwo ntee pini. *

⁷ Tii pââ u nkîgh:ê yâpwo têdê ngmêdo ya. Yi yâpwo têdê chóó u pi Papîliyas, yi pini Mólîta tpémi yi kada pini. Mb:aamb:aa ngê nmo doo a vyuwo, wo pyile u ngomo k:oo nmee kwo. ⁸ U mî doo mbii, m:êê mgînî u ngwo myedoo ya. Póol u ngomo ghi k:oo adî lê, Chóó Lémi ka u l:êê dîy:o ngêpê mbê wo, kóó dê u pwo yé doo, wod:oo pyi ngê. ⁹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi dyámê w:uu mbêmê pwopwokopwe yoo myedê lee dniye, Póol ngê mye pyi too. ¹⁰ Tpile yilî nmo a kê ngópu, dini ghi n:ii ngê kada nmee a yém, tpileni u yi maa p:uu nmo adnyi kwo, yi tpile yilî nmo myedê kê tumo.

Mólîta u ngwo nmo kuwo ngê, Lóma u ngwo nmee lêpî

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Mólîta d:ââ pyile nmî nt:âango, nkéli ngmê k:oo nmî wo dniye, yi nkéli Aleksándîya myedê ndê wo, Mólîta yópu ndîf yidoon:aa t:âât:ââ. Yi nkéli u pi Yâpwo Mbwémi. ¹² Mólîta ndini nmî yó, Saidakyus nm:uu tee dniye, wo pyile y:i nmee ya. ¹³ Yi ndini m:oo yó, Léchêm nm:uu tee dniye. Womumo kuwó yópu ngê a ghê wo, wo miyó njini maadî nmee mbêpê, Puteyoli

u ngwo nm:uu tee dniye. ¹⁴ Nkéli yi nmîmo kuwo ngê, Yesu u yoo y:i ngménmî módu, wiki yi k:ii ngménmo kp:anê ngê, wod:oo kada nmo y:âango, dêdê m:oo lee dniye, Lóma nmee lêpî. ¹⁵ Yesu u yoo, yélini Lóma doo a kwo, nmî pi dmi a ny:ee ngópu, maa p:uu mèda nya nmoo. Ngmê knî y:oo nté pywupwi têdê Apiyas mînê pyw:ee nmoo, woni knî y:oo kn:aa p:aani mînê pyw:ee nmoo, p:aani n:ii u pi Dpî Ngomo Pyile. Póol ngê dini ghi n:ii ngê m:uu too, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mèdêpwo nkînge.

Lóma u ngwo nm:uu taa dniye

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê Lóma nm:uu taa dniye, lede knî y:oo Póol mbwa k:oo daa km:êê ngópu, ngménê lede ngmê p:uu t:ee ngópu, kn:aa ngomo ngmê k:oo nmî kee dniye.

¹⁷ Wo pyile mî loo, Póol ngê Nju tpémi yi kada pini yoo u ngwo a danê ngê, yepê, A mbwó yoo. Yepê, K:omo tpile nmî yoo yi p:uu d:uu ngê kêê dêp:a t:âango, nmî kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi p:uu kópu dono myedîpî vyu, ngménê Njedusalem mbwa k:oo a km:êê noo, Lóma tpémi ye mye y:ee noo. ¹⁸ Yepê, Kada pini ngê a p:oo noo, u yi u ngwo doo kwo, Nê nî pw:ii, mu kópu u dîy:o a pwopwo u kópu dêpê pyw:âango. * ¹⁹ Yepê,

* **28:6:** Dpodo 14:11 * **28:18:** Dpodo 26:31-32

Ngménê Nju tpémi y:oo u yi dêpwo kwo, Nê mbwa k:oo pwii we, wod:oo a ka doo u ntââ ngê pyodo, kada pini ka kwono, Lóma tpémi yi king ngê u nkwo paan:aa kóté kalê nêne. Yepê, A mbwó yoo, u ya a nga daa kwo, A yoo nî ndyîko té. ²⁰ Yepê, Yi kópu yilî yi p:uu danêmbum u l:êê dîy:o u ngwo d:a danê nmyo. Yepê, Pini n:ii Yisîlélí tpémi y:oo a t:âât:ââ ngmê, yi pini u l:êê dîy:o mbwa k:oo kî km:êê noo.

* ²¹ Nju tpémi y:oo Póól ka kwo, Njuda Wee u kwo yélini wunê kwo, m:uu kópu nmo doongmê dy:ââ ngópu, pi y:i doongmê ndê wo, m:uu kópu dono nmo myedoongmén:aa vyu. ²² Kwo, U yi nmo a kwo, Nuw:o ngînmî m:uu, mu kópu u dîy:o ala kópu kínmo nyongo, yélini yi vy:o nyi ghê wo, yi yéli yi p:uu p:aani p:aani dono kópu yilî a tpapê ngópu.

²³ Wod:oo wo u kwo ngma adí ngmidi ngmê, yi wéni ngê Nju tpémi ada dââ, pi dêpwo a ya. Mw:aandiye danêmbum ngê a yaa dniye, u dî mgîdî vy:o mî yé ngópu. Póól ngê yepê, A mbwó yoo, ala kópu nmyi lama ka tóó. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo, pi ngmê wa a ngmidi, nmî kada wa kââ, vyîlo ayuno yâmuyâmu. Yepê, Ala kópu kamî ny:ee yó, Chóó Lémi ngê yi pini wunê nmo ka a dy:ââ ngê, u pi Yesu, ngménê Njedusalem tpémi y:oo kî mb:ii ngópu, mye vya ngópu,

u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê. Póól ngê u yi doo kwo, Yi kópu yilî ndê kópu ngê ye nî pyódu té, wod:oo kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, yi ngêêdî myedê nté too. ²⁴ Wono yoo u kwo kôlímî mbê dniye, woni yoo u kwo daa kôlímî mbê dniye. ²⁵ Wod:oo Póól a kuwo ngópu, noko dnye kwopwepe, ngménê ghêlî daa lee dniye, Póól ngê ala kópu ye mye vyu, yepê, Kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yisaya ka a vyu, nmyi kn:ââ knî yi p:uu a d:êê ngê, yi kópu ndê kópu. ²⁶ Yepê, Yisaya ka ala kópu a vyu, kwo, kî yéli ye ala kópu dpî vyi ngi,

U nyêmî ngê anmyi nyêmî, mêtâanmya a wopwe,
U mumu ngê anmyi mumu, mêtâanmyi y:enê. *

²⁷ Kwo, Yi kópu kî yéli ye dpî vyi ngi, mu kópu u dîy:o, yi ngwolo dmi my:oo a tóó,

nkê kpeme a pyede,
yi mbodo podo dé.

Wodaa yinté,
u mumu ngê pê mumu ngmê,

u nyêmî ngê pê nyêmî ngmê,
u wopwe ngê pêdê wopwe ngmê,
a ka pêdê diyé dmi,
pîdî pyi té.

²⁸⁻²⁹ Póól ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Chóó Lémi ngê Yesu nmî Mbwámê ngê pyódu ngê. Yepê, K:omo tpile

anmyi mb:ii ngmê, ngménê
yélini daa Nju tpémi, yi yéli
y:oo Yesu u pi wa ny:ee ngmê,
yi Mbwámê ngê wa pyódu. *

³⁰ M:ââ miyó Póól yi
p:aani doo ya, ngomoni k:oo
dpîmo kwo, yi ngomo chóó
myedpîmo pywupwi. N:ii ngê
u mumu u yi dpîmo kwo, y:i
u kwo dpîmon:aa danêmbum.
³¹ Chóó Lémi kóó k:oo wowo
p:uu ye dpîmo danêmbum,
nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ye
myedpîmo danêmbum, dêpwo
nkíngê, pi ngê u kwo myedaa
kwódu ngê.

Wu u dî.

* **28:28-29:** Dpodo 13:46

LÓMA

Dini ghi n:ii ngê Yesu u danêmbum Lóma ñuw:o ngópu, daa Nju tpémi ye ñuw:o ngópu, ngménê kn:aa yéli ye ñuw:o ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o Nju pi daa yilî Yesu u yoo vy:o doo kwo, Lóma.

Yi ngwo Póol Epeso doo dpodo. U kuwó dini ghi ngê Epeso a kuwo ngê, Kídiki Wee u kwo loo, d:ââ pyile y:i mî nt:ââ ngê. (Dpodo 20:3) Yi dini ghi ngê Póol ngê kópu dyuu ngmê d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê, yélini Lóma doo a kwo. Ala yi kópu dyuu.

¹ Nê Póol, Yesu Kédisu u dpodo pyu, myenté u dyépi, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Lóma. Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, a ka pê, A kópu mb:aa pi knî ye chin:aa tpapê. * ² Yi kópu mb:aa nmî Mbwámê p:uu kópu mb:aa. Pini n:ii nmî Mbwámê ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi pini u kópu mb:aa chóó u komo kapî pyu knî ye mwiyé a vyu, yi kópu y:oo a d:êê ngópu. ³ Nmî Mbwámê Chóó Lémi Tp:oo, nmî Lémi Yesu Kédisu, ndêndê ngê nmo ntee pini. Nmî w:êê mââwe Dépidi, vyîlo yi pini u tii nédê, Yesu mî chópu. * ⁴ U ghê dmi ndêndê ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi. Chóó Lémi ngê nmopê,

* **1:1:** Dpodo 9:15; Nkal 1:15 * **1:3:**

* **1:9:** Epeso 1:16

Ala a Tp:ee. Yi kópu ndê kópu ngê alanté nmo pyódu ngê, u wêdêwêdê mbêmê kpêenî mîda pyidu ngê. ⁵ Yesu ngê ntêne a ngee noo, u dyépi ngê a pyódu noo, a ka pê, A pi kn:aa dyámê tpémi ye chin:aa tpapê, u ngwo a ka pêdê kélímî mbê dnye, a nuu u kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé. ⁶⁻⁷ Nmyo myentee dé, Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u yoo vy:o myeda danê nmyo, yélini u nuu u yoo, u momu yéli. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, nmye mb:aamb:aa ngê dny:oo a vyuwo.

Póol u ngêpê, Lóma tpémi yi dîy:o

⁸ Ala kópu nmye mwiyé nînê d:êêd:êê. Yesu u pi ngê nmyi l:êê dîy:o Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê pi yilî yintómu yi lama a tóó, Yesu ka dpodomby:e nmye kélímî té. * ⁹ Chóó Lémi u pi ngê nînê kpaa, dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o u kwo myinî ngêpê yédi. Pi knî ye Yesu u kópu mb:aa p:uu n:aa danê yédi, Chóó Lémi p:uu dpodomby:e u ngwo n:aa dpodo yédi. *

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, ala kópu u kwo n:aa dmyinê ngê, kwonipi, A Lémi, a maa nangê kwódu, dpî ngee nédi, Lóma tpémi ye dpî dy:ââ nédi. ¹¹ Lóma tpémi. U yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo,

Mát 22:42; Lóma 9:5 * **1:8:** 1 Tes 1:8

n:uu m:uu nmyo, Nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê myan:aa wêdêwêdê kalê nmyo. ¹² Daa a mo an:uu wêdêwêdê kalê nmyo, ngménê nmî kôlîmî mbêmê nmî gha dmi paa numo wêdêwêdê kalê téme. ¹³ A mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya, daa ng:éentómu nî vyu, nîmo, Lóma nîlê, ngménê lukwe ngê a dî mîkîdoo pwapî. Kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o ntee nê ñuwo, u ya a nga a kwo, Yinté nmye my:aan:aa d:uu, ¹⁴ mu kópu u dîy:o pi yilî yintómu knî yi l:êe dîy:o Yesu ngê dpodo kalê noo. K:omo tpile nko pi dé ó kada pini dé, ndiye pyu dé ó p:aa tpémi, ngménê Yesu ngê u yi u ngwo a kwo, Nê ngê u yoo vy:o kaa téne, ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee y:e. ¹⁵ Yi kópu u l:êe dîy:o u yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, Yesu u kópu mb:aa p:uu u ngwo nmye nîn:aa danê. ¹⁶ A lama ka tóó, yi kópu mb:aa d:uudpî dîpî. Yélini Yesu ka wa kôlîmî mbê dmi, Chóó Lémi ngê yi kópu mbêmê wa ngee té, chóó u wêdêwêdê mbêmê wa ngee té. Nju tpémi mwiyé doo ngêêpî dé, ala ngwo kn:aa yéli amyeda a ngêêpî dé. * ¹⁷ Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté kalê nmo, módó nmo daawa vyi, Dyââpe nmyi p:uu daa t:a, ngménê Yesu ka kôlîmî mbêmê nmî dyââpe wa pwaa té. Yesu ka dye ghi yintómu

dmyinê kôlîmî, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, apê,

Pini n:ii adî kôlîmî,
Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê
u ngwo wa pyódu. *

*Yélini daa Nju tpémi yi l:êe
ghi dono u danêmbum*

¹⁸ Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu myeno w:ee ngê, yélini y:oo dono a d:uu:d:uu ngópu, Chóó Lémi ngê wa kpada té. Yi yéli y:oo Chóó Lémi daa chââchââ ngmê, pi knî yi p:uu kópu dono yilî a d:uu:d:uu ngópu, Chóó Lémi u kópu ndêndê dé yi wépi dmi u ngwo dpî pwaa t:oo. ¹⁹ Chóó Lémi ngê yi yéli wa kpada, mu kópu u dîy:o tpileni yi ngópu tpyé too, daa m:uu tumo, yi ngwolo dmi my:oo doo ya. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê tpile yilî a l:âmo ngê, daangmê ngmo ngê, u wêdêwêdê ndîi yinté nmî ngîma mye yó. K:omo tpile Chóó Lémi dpînê y:enê, ngménê lukwe dîy:o yi yéli y:oo nmî Yâpwo njini daa mya ngópu? Yi nt:u kópu chedê. * ²¹ K:omo tpile Chóó Lémi yi lama a tóó, ngménê daa chââchââ ngópu, myedaa kwunokwuno ngópu. Yi mbodo podo dé, yi gha mgidîmgidî dé. * ²² Yinê ye yi nuw:o ndîi dé, ngménê yi mbodo podo dé. ²³ Yâpwoni u ménê ghê njini a tóó, daa chââchââ ngópu, ngménê

* **1:16:** 1 Kódin 1:18,24

Psalm 19:1; Hipîlu 11:3

* **1:17:** Lóma 3:21-22; Hab 2:4

* **1:21:** Epeso 4:17-18

* **1:20:** Njópi 12:7-9;

tpileni u kââ a l:âmol:âmo tumo, vyîlo ye chââchââ tumo, pi u kââ dé ó nímé u kââ dé ó tpile tp:oo u kââ dé ó tpile pê u kââ dé, yinté k:omo yâpwo ye chââchââ tumo.

²⁴ Yi yéli y:oo Chóó Lémi mwiyé a kpípî ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo a kpípî too, mye kala too, apê, Kópu dono n:ii yi nuu u kópu dé, mudny:oo d:uud:uu dé, apê, mywenemywene kópuni nongo a d:uud:uu tumo, mudny:oo d:uud:uu dé. ²⁵ Chóó Lémi u ndê kópu yilî yi wépi dmi pwaa tumo, k:omodanê kópu a ngî tumo. Pini n:ii ngê tpile yilî yintómu l:âmo ngê, n:ii dye ghi yintómu pîdny:oo chââchââ, yi pini daa chaa kîgha ngmê, ngménê tpileni l:âmo too, yi tpile ye chaa kîgha tumo, ye a ngêpê nyédi, p:uu mye dpodo nyédi.

²⁶⁻²⁷ Nyââ, Chóó Lémi kpípî ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo kpípî too, mye kala too, mywenemywene u kópu yilî a d:uud:uu ngópu. Mââ yoo yi kpâm knî ye daa lêpî nyédi, ngménê a numo kpêêpî nyédi, yi gha vy:o yi kn:aadi te kópu u pywuu u nkwo wunê ngêêpî ngópu. Daa mââ yoo yi mo, ngménê pyââ yoo mye yi k:ii, yi moo knî ye daa lêpî nyédi, ngménê a nmyee nyédi.
*

²⁸ Chóó Lémi u kópu ndêndê u wépi pwaa ngópu, Chóó Lémi ngê yi wépi dmi u nkwo pwaa too, dnyinté a nuw:o té, dono kópu yilî a d:uud:uu

ngópu. ²⁹ Yoo dono, kn:aadi te pyu yoo, tpile u mb:aami dé, daa gha yoo, n:ee kapî pyu yoo, l:êê pyu yoo, pi vyee pyu yoo, pi dódó pyu yoo, pi u pi dyede pyu yoo. Dono ngê yi gha dmi a nt:ee ngê.

³⁰ P:êê dono chaachaa u yoo, dono kópu numo p:uu yilî a tpapê ngópu, Chóó Lémi ye diya wo, peede tpapê pyu yoo, chaa pyu yoo, yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, yi pye mî yi dnye a vyee tumo, u yi y:e a kwo yédi, Dono kópu kamî m:uu nmo pyw:oo.

³¹ Yoo dono, yi chóó yi kópu u ntii dêdê vy:êmî tumo, pi ye d:uudpî ch:anê, myed:uudpî ngee ngmê. ³² Yi lama ka tóó, Chóó Lémi ka yi kópu yilî pwopwo u kópu dé, ngménê mye d:uud:uu tumo, pi knî ye mye tpapê ngópu, ye dpo, Yinté kópu nipi paa d:uud:uu téme.

2

Pi yintómu yi kóté kîgha

¹ Nju tpémi. Ala kópu wanmyi vyi ngmê, anye, Yi yéli yi l:êê ghi dmi dono, Chóó Lémi ngê paa kpada téne. Yi kópu wanmyi vyi knomomê, ye nmyi chóó nmyi p:uu anmyi danê, mu kópu u dîy:o k:omo tpile nmyo n:uu dé, ngménê yi kópu myenmye d:uud:uu tumo.

² Nmî lama ka tóó, pini n:ii knî y:oo yi kópu dono a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê yinê wa kpada té. Doo u ntââ pi móódó kuwa daangmêwa

* **1:26-27:** Lev 18:22; 1 Kódin 6:9

ghê.³ Kópuni knî yi l:êê dîy:o
ala kópu nmye tpapê ngópu,
Chóó Lémi ngê mopêdê kpada
téne, yi kópu dono nmyi chóó
nmye d:uu:d:uu tumo. Lukwe
dîy:o ala kópu nmye tpapê
ngmê, Nmo Chóó Lémi u yoo
mb:aa, daawa kpada nmo?
⁴ A pyipe yoo, ye lukwe? Chóó
Lémi ngê nmyi dye ghi ka
dówodówo, dye ghi daadîi
doongê kpada nmyoo. Yi
kópu nmyinê nmye k:omo
tpile? Chóó Lémi ngê ka
t:âât:ââ nmyo, mu kópu u
dîy:o u yi u ngwo a kwo, Yi
dono kéé téne, a ka pêdê diyé
dniye. ⁵ Nmyi chóó nmyi
pono nmye vyápê té, dnye
daanmyi ng:aa. Lukwe dîy:o
nmyi dono yilî dmyongê kéé
ngópu? Yi kópu u l:êê dîy:o,
wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê
wa kóté kalê nmo, dnyinté
daawa kpada nmyo. ⁶ Chóó
Lémi ngê pi yilî yintómu knî
ye yi kópu yilî ye wa pwila
té. * ⁷ N:ii knî y:oo u yi y:e a
kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa
ngê nmî pyaa dmi, dye ghi
yintómu u k:ii nmî ya, yi kópu
u l:êê dîy:o kópu mb:aa dye
ghi yintómu a d:uu:d:uu tumo,
yi yéli ye Chóó Lémi ngê ghê
kamî wa y:oo, ghéni n:ii chedê
ngê daawa pyódu. ⁸ N:ii knî
yi chóó yi p:uu a nuw:o té,
maa ndêndê wunê da kuwo
ngmê, dono u maa p:uu a
wee, yi yéli ye Chóó Lémi wa
nod:e, wamye kpada té. *

⁹ N:ii knî y:oo dono a d:uu:d:uu
ngópu, dono wa a pyw:ee
ngmê, mgînî vyîmî amyedê

pyw:ee ngmê, kn:aa yéli y:oo
daa yi mo wa a pyw:ee ngmê,
ngménê nmyo Nju tpémi,
amyenmyinê pyw:ee ngmê.
¹⁰ Pini n:ii knî y:oo kópu mb:aa
a d:uu:d:uu tumo, Chóó Lémi
ngê yi pi dmi ndîi ngê wa
pyódu té, mb:aamb:aa ngê
adnyin:aa ya, nmyo Nju tpémi
daa nmyi mo, ngménê kn:aa
yéli mye yi k:ii. ¹¹ Chóó Lémi
ngê nmo yintómu dêêpî kópu
dyuu mu ngmidi mbêmê wa
kóté kalê nmo.

12-15 Pini n:ii ngê dono
wa d:uu, Chóó Lémi ngê
wa kpada. Yélini daa Nju
tpémi, k:omo tpile yi yéli yi
lama Mósisi u dêêpî kópu
dyuu daa kwo, Chóó Lémi
ngê yi dono knî yi l:êê dîy:o
amye kpada té. K:omo tpile
dono mb:aamb:aa yi chóó a
chámêchámê dumo, ngménê
kópu mb:aa daa d:uu:d:uu
tumo, kópu dono ye d:uu:d:uu
tumo. Nmî lama ka tóó, Chóó
Lémi u dêêpî kópu dyuu yi gha
vy:o a kwo, mu kópu u dîy:o
dini ghi n:ii ngê kópu mb:aa
a d:uu:d:uu tumo, yi gha dmi
mb:aamb:aa ngê a ya nyédi,
dini ghi n:ii ngê kópu dono a
d:uu:d:uu tumo, yi gha dmi
dono ngê dpî pyódu. Chóó
Lémi ngê Nju tpémi amyedê
kpada té. K:omo tpile Mósisi
u dêêpî kópu dyuu yi lama a
kwo, ngménê daa chââchââ
tumo. K:omo tpile pi u lama
Mósisi u dêêpî kópu dyuu a
kwo, yi pini ngê yi kwódu
yé kópu dé adê d:uu:d:uu dé,
ye Chóó Lémi ka pi mb:aa

* 2:6: Njon 5:29 * 2:8: 2 Tes 1:8

ngê daawa pyódu, ngménê n:ii ngê yi kwódu yé kópu dé daadî d:uud:uu dé, yini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu.¹⁶ Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo wa a dy:ââ, nmî tumu kópu dono knî yi l:êê dîy:o yinê wa kóté kalê nmo. Pi knî ye yi kópu n:aa tpapê ngê, mu kópu u dîy:o yi kópu ndêndê ngê nmo wa pyódu.

Nju tpémi yi l:êê ghi dmi

¹⁷ Nju tpémi. Chóó Lémi nmyinê kââkââ ngópu, ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmî lama a kwo, Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo.¹⁸ Nmyimo, Chóó Lémi u nuu u kópu dé nmî lama a pyede, u dêêpî kópu dyuu ngê nmî nuw:o dmi dê wáti té.¹⁹ Nmyimo, Mgîdî vy:o yélini a kwo, nmo yi pywápê dé, my:oo yélini a tóó, maa mb:aa ye nmînê kêmakêma.²⁰ Nmyimo, Mbodo podo knî ye yi dono kópu nmo kwódukwódu too, pi kamî yoo myeno ndiyé kîgha too, mu kópu u dîy:o ndê kópu yintómu, lama kópu yintómu nmî kn:ââ knî y:oo wunê a d:êê tumo.²¹ Nju tpémi. Kn:aa yéli vy:ee ndiyé kîgha tumo, lukwe dîy:o nmyi chóó dp:ee numo ndiyé kîgha nyédi? Nmyimo, Namê kpaa, ngménê nmyi chóó nmye kpaa nyédi?²² Nmyimo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, ngménê yi kópu nmyi chóó

nmye d:uud:uu ngópu? Nmyimo, Kn:aa yâpwo ka namê ngêpê, ngménê ndapî nmyi yâpwo ngê nmyi pyódu ngópu, nmyi nuu u tpile ngê my:ee pyódu ngópu.²³ Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu nmyinê kââkââ ngópu, ngménê yi kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu, Chóó Lémi ka mywenemywene u ngwo nmyine néne ngópu.²⁴ Puku yedê yinté kópu mye tóó, apê, Nju tpémi yi l:êê dîy:o, kn:aa yéli y:oo Chóó Lémi daa chââchââ ngópu.

²⁵ Nju tpémi. Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu anmyi nyêmî knomomê, u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya knomomê, ye up:o. Ngménê daanmyi nyêmî knomomê, k:omo tpile u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya, yi l:ii ngê daawa ngee nmyo.²⁶ K:omo tpile kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, u kópu dyuu adnyi nyêmî knomomê, ye Chóó Lémi ngê awo, Na a ka a l:ii yi p:uu a t:a, a nuu u yoo. *

²⁷ Nju tpémi. K:omo tpile kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, yi yéli y:oo Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu adnyi nyêmî knomomê, ye yi yéli y:oo wa ndyîko nmyo, mu kópu u dîy:o, k:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu a t:a, Mósisi u dêêpî kópu myen-myinê kpââ tumo, ngménê yi kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu.²⁸⁻²⁹ Dmyinê w:ee ngmê? Ló pini ndêndê ngê ngmê Nju pi? Daa pini n:ii too pee p:uu

* **2:26:** Nkal 5:6

Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngménê pini n:ii u gha vy:o Chóó Lémi u l:ii a t:a. Yi kópu daa dêêpî kópu ngê dpí d:uu, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê dpí d:uu. Yi pini ndêndê ngê Nju pi, daa pi knî y:oo a chaa kîgha ngópu, ngménê Chóó Lémi ngê yinê a chaa kîgha ngê.*

3

Nju tpémi yi ya

¹ Ala kópu mwiyé kîdî d:êê, d:ê, Pini n:ii u too pee mu ngmidi p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, yi pini daa ndêndê ngê Nju pi. D:ê, Pini n:ii u gha ménê Chóó Lémi u l:ii a t:a, yi pini ndêndê ngê Nju pi. Yi kópu u l:êê dîy:o a ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Chóó Lémi u l:ii ngê Nju tpémi lónté a ngêêpî too? A ka amy:ee póó dmi, a ka nye, Nju tpémi y:oo ló kópu mb:aa ngmewunê pyw:êmî ngópu, kópu kn:aa yéli y:oo dêdê pyw:êmî ngópu? ² Nmyenê, Nju tpémi y:oo kópu mb:aa yili wunê pyw:êmî ngópu. Ala mwiyémwiyé kópu. Vyîlo Nju tpémi ye Chóó Lémi ngê chóó u kópu dyuu ye a y:ângô, u ngwo yi lama yaa wo, a w:ee ngópu, apê, Chóó Lémi alanté pini. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A yoo nê ntee pini ngê paa pyaa dniye, kn:aa yéli y:oo yi vy:o u ngwo myepaa m:uu nêne. ³ Komo tpile woni knî y:oo Chóó Lémi u kópu dny:iî dy:ee tumo,

ngménê kópu Chóó Lémi ngê ndêndê ngê ye a vyi too, yi kópu dyuu chóó daawa kée té, ndêndê ngê wa d:uu té. *

⁴ Komo tpile pi yintómu adnyi k:omodanê, ngménê Chóó Lémi mu ngmidi ngê k:omodanê ngê kêê daawa a t:oo. Puku yedê alanté a tóó, kîgha ngê.

Chóó Lémi u kópu yintómu ndê kópu dé.

Pi ngê k:omodanê kópu Chóó Lémi p:uu daawa a pyw:oo. *

⁵⁻⁸ Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngópu, apu, Nmo mgidîmgidî dé, Chóó Lémi mu ngmidi pywápê, yi kópu u l:êê dîy:o dono kópu yili paa d:uuud:uu koo, mgidî ndii ngê paa pyépi koo, pi knî y:oo Chóó Lémi u wuu mb:aamb:aa ngê u ngwo paa m:uu y:e. Apu, K:omodanê kópu yili paa tpapê koo, pi knî y:oo ala kópu u ngwo paa vyi y:e, Chóó Lémi mu ngmidi u ménê k:omodanê kópu daa tóó modaa tóó. Apu, Chóó Lémi ngê nmî dono knî yi l:êê dîy:o kîngî kpada nmo, mu kópu u dîy:o u pi ndii ngê u ngwo nmo pyépi.

A tîdê mbwó yoo, yinté daa tóó. Ngmê knî y:oo a pi dyênê ngópu, apê, Nê ngê yi kópu yinê vyu. Nê kuu. Chóó Lémi ngê yi yéli ndêndê ngê wa kpada té. A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté kalê nmo. Pini n:ii ngê dono dpí d:uu, Chóó

* **2:28-29:** Njon 7:24; Kilosa 2:11

* **3:3:** 2 Tim 2:13

* **3:4:** Psalm 51:4

Lémi ngê ndêndê ngê wa kpada.

Nmo yintómu dono dé

9 A ka anmyinê pôó dmi, A ka nye, Lukwe, Nju tpémi Chóó Lémi ka yoo mb:aa, kn:aa yéli Chóó Lémi ka yoo dono? Nmyenê, Kêle, yinté daa tóó. Ala kópu wunê kîdî d:êê, Nuw:o dono ngê pi yintómu mgîmî too, daa kn:aa yéli yi mo, ngménê Nju tpémi mye yi k:ii. * 10 Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:ii ngê dono daa d:uu ngê, yinté pini daa tóó. *

11 Pini n:ii ngê Chóó Lémi u kópu wunê wopwe, yinté pini daa tóó.

Pi ngmê ngê Chóó Lémi daa nmy:uu.

12 Pi yintómu Chóó Lémi ka kpeme yaa dniye,

dono kópu yilî a d:uuud:uu ngmê.

Pi ngmê ngê kópu mb:aa daangma a d:uuud:uu.

13 Yi yéli y:oo kópuni a tpapê tumo,

tuu a wee,

yi komo t:âmo kpêênî mb-wee wââ tuu yiwanê yiyé.

K:omodanê pyu yoo, daa ndê kópu ye tpapê tumo,

Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye, yi kópu dé mye yinté dé, *

pi yinté dpî vya t:oo. *

14 Peede tpapê pyu yoo. *

15 A pi vyuwó nyédi, pi lîmîlîmî ngê dpî vya t:oo. *

* 3:9: Lóma 3:23 * 3:10: Psalm 14:1-3

Psalm 10:7 * 3:15: Prov 1:16 * 3:18: Psalm 36:1

Nkal 2:16; Lóma 7:7 * 3:21-22: Lóma 1:17; Nkal 2:16

16 Kwéli dpî lee dmi, kópu dono y:i wumê d:uuud:uu tumo,

yoo myoo yii kalê t:oo.

17 Pi u némi dyede yi lama ye tóó,

p:êê kópu l:âmol:âmo yi lama mèdaa tóó.

18 Chóó Lémi u chââchââ ndêndê ngê yi lama daa tóó. *

19 A tîdê mbwó yoo. Yi kópu dyuu daa kn:aa yéli yi mo yi p:uu a d:êê tumo, ngménê Nju tpémi yi k:ii nipi yi p:uu a d:êê tumo, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, puku yedê kópuni a pyede, Nju tpémi yi l:êê dîy:o a d:êê tumo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmo, pi ngê u kwo daawa vyi, A nt:u kópu daa tóó. 20 Daa dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Dêêpî kópu dyuu mbêmê ala kópu yunon:aa w:ee ngê, nê, Ala dpî kn:aadi. *

Chóó Lémi ka kêlîmî mbêmê pi u ngwo dpo kââdî

21-22 Chóó Lémi ka pi u kââdîkââdî, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê yi kópu p:uu puku yedê dnya a d:êê, yi kópu ala ngwo kudu m:uu. Daa dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi u k:ii anmo kââdî, ngménê pini n:ii Yesu Kédisu ka adî kêlîmî, yi pini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu, u k:ii wa a kââdî ngmê. * 23-24 Dp:oo u mo u

* 3:13: Psalm 5:9; 140:3 * 3:14:

Psalm 36:1 * 3:20: Psalm 143:2;

Nkal 2:16; Lóma 1:17; Nkal 2:16

mo dé, pi yintómu nmo dono dé, dp:oo Chóó Lémi u pee dé, ngménê Chóó Lémi ngê nmî módó yeedeyeede nmo a kpo, Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, dono vy:o yinê wunê pw:iipw:ii nmoo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye. * 25-26 Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî kpêê ngê yaa wo, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. Yesu ka pini n:ii adî kélîmî, Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kéé té, mèdaawa a ngí té. Komo tpile dye ghi daadî Chóó Lémi ngê pi knî yi dono u dîy:o daa kpada too, ngménê daa kedekede pyu, mu kópu u dîy:o ala ngwo Yesu yi yéli yi pywuu ngê dê pyódu, Chóó Lémi ngê mèdaawa kpada té. Pini n:ii Yesu ka adî kélîmî, Chóó Lémi ngê daawa kpada, chóó u kwo wa a kââdî, mu kópu u dîy:o pi mb:aa ngê u kwo wa pyódu. Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a kpo, nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o ala kópu nmî lama yaa we, nmî dono yilî daa módó ghêê too, ngménê nmî yikî dmi Tp:oo u pwo ghay wo. *

27 Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngê chóó u pi d:uudpî knî, d:uudpî vyi, Nê u ntââ, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu n:aa chââchââ, u l:êê dîy:o u kwo wa a kââdî nê. Kêle, yinté daa tóó. 28 Chóó Lémi ngê daa dêêpî kópu dyuu mbêmê u kwo wa a kââdî nmo, ngménê

Yesu ka kélîmî mbêmê u kwo wa a kââdî nmo. * 29 Myenté, Nju tpémi y:oo yi chóó yi pi dmi d:uudpî km:êê ngmê, d:uudpî vyi ngmê, Chóó Lémi daa kn:aa yéli yi yâpwo, ngménê nmî mo nmî yâpwo. Kêle. Chóó Lémi mye kn:aa yéli yi yâpwo. * 30 Chóó Lémi daa miyô, mu ngmidi. Nju tpémi n:ii dé Yesu ka a kélîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê dpî pyaa dmi. Kn:aa yéli mye yinté dé. Yi vy:o yélini Yesu ka a kélîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê myoo pyaa dmi. 31 A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe? Yesu ka kélîmî mbêmê dêêpî kópu dyuu dpî chedê? Nmyenê, Kêle, dp:oo chedê ngê, ngménê dêêpî kópu dyuu mbêmê nmînê wopwe ngê, anye, Ala dpî kn:aadi.

4

Póól ngê Epîlaham dyimê pywuu ngê u ngwo pyódu ngê

1 Nmo Nju tpémi, nmî kn:ââ mu ngmidi, Epîlaham. Yi Epîlaham dyimê pywuu ngê nmye nînê pyépi. 2-3 Chóó Lémi ngê Epîlaham ka wo vyu, Kópu mb:aa yilî nye d:uud:uu, dyââpe m:uu daa t:a, ye Epîlaham ngê chóó u pi pîdoo kmîmî. Ngménê Chóó Lémi u ngîma u pi chóó daapîdoo kmîmî, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kélîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo

* 3:23-24: Epeso 2:8 * 3:25-26: Epeso 1:7 * 3:28: Nkal 2:16 * 3:29:

a pyodo. * ⁴ Dpodo pyu ngê u pywuu dpo ngee, u kada pini ngê u kwo daawa vyi, Ala a módó yeedeyeede n̄ga yed:a kē. Chóó Lémi ngê módó yeedeyeede n:ii Ep̄laham ka y:ângō, doo u dpodo u pywuu. ⁵ Pini n:ii ngê a tpapê, apu, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu u chââchââ ngê nî dêê wo, ngménê Chóó Lémi ka anî kélîmî, a dono u kuwó paa kéé téne, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee, u kélîmî u l:êê dîy:o u dono wa ghêê té. ⁶ King Dépidi ngê vyflo yinté pini u kópu yi d:êê ngê, apê,

⁷⁻⁸ Pini n:ii u dono Chóó Lémi ngê u kuwó dpî kéé té, mêt:uuwodê ngî té, myedaa nuw:onuw:o too, yi pini u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. *

⁹ A tîdê mbwó yoo. Yi kópu daa yoo ngmidi yi kópu, daa yélini yi mo Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngménê kn:aa yéli mye yi k:ii. Kópuni d:a d:êê, yi kópu nmye ménînê tpapê, Ep̄laham Chóó Lémi ka dpîmo kélîmî, Chóó Lémi ngê ala módó yeedeyeede u ngwo u kwo y:ângō, kwo, Dyââpe m:uu daa t:a. ¹⁰ A tîdê mbwó yoo, ala kópu dmyinê nuw:onuw:o. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê yi kópu Ep̄laham ka a vyu, lukwe, Chóó Lémi u l:ii yi ngwo Ep̄laham u too pee p:uu doo a ya, ó dêpwo a ya? A tîdê mbwó yoo, yi ngwo dêpwo a ya. ¹¹ Chóó Lémi ngê Ep̄laham u kélîmî mwiyé módu, u nkwo

u kwo vyu, kwo, Dyââpe m:uu daa t:a, yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u l:ii Ep̄laham p:uu u nkwo kele. Dyââpe pwapî kn:ââ Ep̄laham ngê a chópu, ala ngwo yélini ye Chóó Lémi ngê a tpapê, yipu, A ka kélîmî u l:êê dîy:o, dyââpe nmyi p:uu daa t:a, k:omo tpile yi yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, ngménê na a ka yi yéli yi kn:ââ mye Ep̄laham. ¹² Ep̄laham mye Nju tpémi yi kn:ââ, n:ii dé yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngménê Nju tpémi yi vy:o yoo ngma a kwo, yi yéli yi kn:ââ njini Ep̄laham, mu kópu u dîy:o Ep̄laham Chóó Lémi ka ntee dpîmo a kélîmî, yi yéli yinté u kwo mye kélîmî té. Ep̄laham Chóó Lémi ka yinté mwiyé dpîmo a kélîmî, kuwó Chóó Lémi u l:ii too pee p:uu u ngwo kele.

Ep̄laham Chóó Lémi u ndêndê kópu dyuu ka u ngwo kélîmî mbê wo

¹³ Chóó Lémi ngê ala ndêndê kópu Ep̄laham ka a vyu, kwo, Dyámê ghi yintómu, nyoo kní yi k:ii nmyi dyámê ghi ngê wa pyaa dmi. Daa dêêpî kópu dyuu chââchââ u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê yi ndêndê kópu dyuu Ep̄laham ka a vyu, ngménê Ep̄laham Chóó Lémi ka doo kélîmî, yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo pyodo. ¹⁴ Yi dyámê ghi u l:êê dîy:o Ep̄laham wodoo dpodo, dêêpî kópu yintómu wodoo chââchââ dé, ye Chóó

Lémi ngê módo daapî yeede ngê, Epîlaham u kôlímî Chóó Lémi ka k:omo tpile ngê pî pyodo. Nmo my:oo ntee dé, kópuni Chóó Lémi ngê módo nmo wa a kê, doo u ntââ dpodo ngê daanmî pwila.

* 15 U yi nmo adî kwo, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e nmî châpu, ya mb:aa u ngwo u kwo nmî pwila, ngménê wanmî dêê dmi, nmî kpatakpadanmo pyw:oo, mu kópu u dîy:o doo u ntââ pi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e d:uudpî châpu. Dêêpî kópu dyuu wodaa kwo, ye pi ngê daapê vyi, Dono kópu ngmêchi d:uu.*

16 Chóó Lémi ngê nmî kôlímî mbêmê u módo yeedeyeede nmo wa a kê, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Epîlaham u yoo yintómu knî ye nî y:oo, daa Nju tpémi yi mo, ngménê kn:aa yéli mye yi k:ii, Epîlaham u kôlímî a ka ntoo, yi yéli yi kôlímî mye yintoo. A tîdê mbwó yoo, nmo yintómu Epîlaham mu ngmidi nmî kn:ââ. 17 Chóó Lémi ngê nmo yintómu nmî kn:ââ ngê pyódu ngê. Yinté kópu puku yedê mye téo, Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Yoo yilî yi kn:ââ ngê dî pyódu ngi. Epîlaham Chóó Lémi ka dpodomby:e doo kôlímî, u gha vy:o apê, K:omo tpile a kpâm Sela k:ii nyi vy:ene knopwo, daa kêmakêma nye pwopwo mo, ngménê Chóó

Lémi ngê u ntââ ngê wa pyódu nyo, tp:ee u ngwo angmênyi tpyé. Apê, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu wa vyi, Yi tpile taa we, yed:oo yi tpile ndêndê ngê wa t:aa. * 18 K:omo tpile u kpâm Sela k:ii yi tp:ee daa tpyé ngópu, ngménê yi kópu p:uu Chóó Lémi ka dpodomby:e doo kôlímî, yoo yilî yi kn:ââ ngê u ngwo pyodo. Puku yedê alanté mye téo, kwo, Nyoo yilî ngê wa pyódu, mbóó p:uu pudu yilî ntee, yinté. * 19 K:omo tpile daa kêmakêma Epîlaham ngê u m:ââ yono y:a ngê doo pyépi, u pââ myedê mtiti wo, u kpâm Sela doo u ntââ tp:ee daapî tpyó, ngménê u kôlímî têdê ngê daa pyodo. * 20 Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vyu, yi kópu ka u kôlímî têdê ngê daa pyodo, ngménê u kôlímî ndîi ngê u kwo mêt pyodo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi modoo chaa kîgha. 21 U nuw:o k:oo apê, Chóó Lémi u wêdêwêdê u ntââ, yi kópu daawa têd:a, ndêndê ngê wa d:uu. 22 Yi kôlímî u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê ala módo yeedeyeede u ngwo u kwo y:âango, kwo, Dyââpe m:uu daa t:a. * 23-24 Yi kópu dyuu daa Epîlaham u mo u l:êê dîy:o d:êê ngópu, ngménê nmî l:êê dîy:o mye d:êê ngópu, yélini Chóó Lémi ka nmo kôlímî té, pini n:ii ngê nmî Lémi Yesu a pyidu ngê. *

25 Chóó Lémi ngê Yesu nmo a dy:ââ ngê, nmî dono knî yi

* 4:14: Nkal 3:18 * 4:15: Lóma 5:13

* 4:19: Gen 17:17 * 4:22: Gen 15:6

* 4:17: Gen 17:5 * 4:18: Gen 15:5

* 4:23-24: Lóma 15:4

l:êê dîy:o pwene. Nmî yikî dmi u pwo ghay wo, pi mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dniye, wod:oo Chóó Lémi ngê Tp:oo mêtê pyidu ngê.

5

Yesu ngê Chóó Lémi ka u ngwo a kââdî nmoo

¹ Nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmo kôlîmî té, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u k:ii numo p:uu dpînê d:uu té.

* ² Yesu Kédisu ngê keñe nmo yinê kpêmî ngê, Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo nmî ghê dniye, Chóó Lémi nmo u ngwo wunê vyuwo. Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a tóó, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ntee pini ngê anmî pyaa dmi. ³ Kópu m:uu ala. K:omo tpile dono kópu nmo wadnyi pyodopyodo, ngménê nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê amyednyi ya, mu kópu u dîy:o dono u vyîmî pyu ndîi ngê u ngwo anmî pyaa dmi.

* ⁴ Yi dono anmo a vyîmî knomomê, ye Chóó Lémi ngê nmo wa vyi, Nmyo mb:aamb:aa dé. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama dpî yââ, nipi, Chóó Lémi ngê daawa mb:ii nmo. ⁵ Yi kópu nmî lama ka tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmo a dy:ââ ngê, nmî mënê yaa wo, u ngwo nmo a vyu,

apê, Nmyi nuu ghi dmi a nódó a tóó.

⁶ Dini ghi n:ii ngê dono ngê nmee a ya, doo u ntââ nmî chóochóó daap:oo ngee nmoo. Chóó Lémi ngê wéni n:ii a ngmidi ngê, yi wéni ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî l:êê dîy:o u ngwo pwene. ⁷ Dyámê pee u l:êê dîy:o wanyi vyi, anye, U ntââ l:êê têdê wanî pw:onu, ngménê k:omo tpile myipe pi mb:aa, myedaanyi vyi, A pyipe u l:êê dîy:o n:aa pwopwo. ⁸ Ngménê dini ghi n:ii ngê daa yoo mb:aa ngê nmee a kwo, Yesu Kédisu ngê yi kópu vyîlo yi d:uu ngê, nmî l:êê dîy:o pwene, ala kópu u ngwo nmo w:ee ngê, nmîmo, Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nôdo ndêndê ngê a tóó. *

⁹ U pwopwo u l:êê dîy:o, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, Yesu ngê nmî kpadakpada têdê ndêndê ngê wa dyé nmo. *

¹⁰ Chóó Lémi u k:ii noko nmee diya, ngménê chóó Tp:oo u pwopwo u l:êê dîy:o, u kwo a kââdî nmoo. Ndêndê ngê yinê wa ngee nmo, Yesu u ghê kamî nmî mënê adî ya, mu kópu u dîy:o nmo Chóó Lémi u pyipe yoo. * ¹¹ Kópu m:uu a tóó, Chóó Lémi ngê nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi ka yinê a kââdî nmoo.

* **5:1:** Lóma 3:24 * **5:3:** Njems 1:2-3

Epeso 1:7 * **5:10:** Kilosa 1:22

* **5:8:** Njon 3:16; 1 Njon 4:10 * **5:9:**

*Adam pini dê nmî Lémi
Yesu Kédisu*

¹² Pi ngmidi ngê dyámê mbêmê dono u kn:ââ a chópu, pwopwo u kn:ââ yinê mye chópu. Ala ngwo nmo yintómu pwopwo u yoo, mu kópu u dîy:o dono nmo d:uu:d:uu ngê. * ¹³⁻¹⁴ Kn:ââ Adam u dye ghi ngê, nkoo Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mî d:êê ngê, yi ngwo dyámê mbêmê dono modoo ya. Doo u ntââ pwopwo u wépi daapî pwaa ngópu. Chóó Lémi ngê Adam ka kópuni a vyu, yi kópu Adam ngê daa nyongo, dono d:uu ngê, u kuwó dini ghi ngê yed:oo pwene. Chóó Lémi ngê yélini ye kópu daa vyu, mye pw:oo dniye. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu pi ka ghélî daa vyu, yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê yi dono dêdpîmo a kpââ.

Adam ntee doo a ya, Yesu yinté myedoo a ya, mu kópu u dîy:o pi ngmidi u wââ pi yilî yi p:uu kee wo. Adam mu ngmidi ngê knâpwo kalê nmoo, Yesu mu ngmidi nmî Mbwámê ngê mê pyodo. *

¹⁵ Ngménê Adam pini dê Yesu yi dpodo dê u mo u mo dê. Chóó Lémi u módo yeedeyeede daa Adam u dono ntee tpile. K:omo tpile pi ngmidi ngê dono kn:ââ a chópu, pwopwo kn:ââ myedê chópu, ngménê Yesu Kédisu mu ngmidi ngê ndîi kópu ngmê nmo yinê a ñuwo, Chóó Lémi u módo yeedeyeede nmî

yilî nmo a kpo. ¹⁶ Adam ngê dono mu ngmidi d:uu ngê, dono kn:ââ u ngwo a chópu, wod:oo Chóó Lémi ngê kpadakpada u yoo ngê pyódu nmoo. Ngménê Yesu Kédisu u l:êê dîy:o, k:omo tpile dono yilî nmî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê u módo yeedeyeede mbêmê yi dono yilî mê chedê ngê. ¹⁷ K:omo tpile pi mu ngmidi u dono u l:êê dîy:o pwopwo u pi ndîi ngê pyodo, doo u ntââ pi ngê u wépi daawa puwâ, ngménê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê kópu ndîi ngmê d:uu ngê. Chóó Lémi ngê pini n:ii ka u módo yeedeyeede wa y:oo, Yesu Kédisu u l:êê dîy:o pi mb:aa ngê u kwo wa pyódu, yi pini ka ghê kamî wa y:oo, u pi ndîi ngê wamye pyódu.

¹⁸ Nmî kn:ââ ngê u dono mbêmê ntee knâpwo kalê nmoo, kpadakpada u yoo ngê u ngwo nmî pyaa dniye, nmî Mbwámê ngê u kópu mb:aa mbêmê nmî tpyuu u maa yinté a yó, nmî ghê kamî u maa yinté myedê yó. *

¹⁹ Nmî kn:ââ ngê Chóó Lémi u dnye a vyâ, yoo dono ngê u ngwo pyódu nmoo. Nmî Mbwámê ngê Chóó Lémi u dnye mb:aamb:aa ngê a nyongo, yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo anmî pyaa dmi.

²⁰ Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, mu kópu u dîy:o apê, Yi lama paa yaa we, Ala nmo dono dé.

* **5:12:** Gen 3:6; Lóma 6:23
15:22

* **5:13-14:** 1 Kódin 15:21-22

* **5:18:** 1 Kódin

Pini n:ii ngê ala kópu wa vyi, A dono ndîî, ala kópu amye vyi, Chóó Lémi u módó yeedey-eede a ka mye ndîî, a dono u kuwó myaa kéé té. ²¹ Dono ngê ntee dpîmo mbêpê kîgha nmo, u l:êê dîy:o pwopwo nmî vy:o a tóó, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ngê ala ngwo yinté mye mbêpê kîgha nmo. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu nmoo, ghê kamî nmo amyedê kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

6

Yesu u k:ii nipi pwopwo

¹ A ka anmyinê pôo dmi, a ka nye, Lukwe, dono yilî anmî d:uu:d:uu, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndîî ngê u ngwo nmo paa pyaa we? ² Nmyenê, Kêle, yinté daa tóó. Nuw:o dono ka nmî pw:oo dniye, doo u ntââ mèdaadî mbêpê kîgha nmo. ³ Ala kópu nmyi lama a yaa we, Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu u pi ngê mbwaa paa a kménê nmoo, u pwopwo ka u ngwo a kââdî nmoo. ⁴ Yi ngwo Yesu u k:ii nipi nmî pw:oo dniye, u k:ii mye kménê nmoo. Nmî Mî ngê u wêdêwêdê mbêmê Yesu Kédisu ntee a pyidu ngê, ghê kamî yinté nmo amyedê kê. Nuw:o kamî ngê dye ghi yintómu choo mbêpê kîgha nmo. * ⁵ Yesu u k:ii nmo kââdî ngê, ntee pwene, yinté my:oo pw:oo dniye. Daawa kéé nmo, ntee a pii wo, yinté

amyino pii dmi. ⁶ Pini n:ii Yesu u yoo vy:o dpî ghê, yi pini ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Na a ka a nuw:o mbwee Yesu u kîdosi ñedê mye t:ee ngópu, y:i mye pwene, Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Yi nuw:o dono pw:oo dniye, nuw:o dono ngê mèdaadî mbêpê kîgha dé.

* ⁷ Dini ghi n:ii ngê pi dpî pw:onu, u dono yilî dýámê mbêmê dpo kuwo. ⁸ Yesu u k:ii nmî pw:oo dniye, yi kópu u l:êê dîy:o u k:ii anmî ya. ⁹ Nmî lama ka tóó, Yesu ka a pii wo, mèdaawa pw:onu. Pwopwo wa dîpî, mèdaawa ñuw:o. *

¹⁰ Yesu ng:êéntómu pwene, dono mèdaamowa a pyw:oo. Chóó Lémi k:ii nipi a tóó mo, chedê ngê daawa pyódu. * ¹¹ Alanté dmyinê nuw:o, dono ka nmî pw:oo dniye, mèdaadî mbêpê kîgha nmo, Yesu Kédisu u k:ii nmo kââdî ngê, Chóó Lémi ngê wunê mbêpê kîgha nmo. *

¹² Ala dini ghi ngê nuw:o dono ngê kîmê mbêpê kîgha nmyo, nmyi chóó nmyi nuw:o dono dpî kéé tóó. ¹³ Nmyi nuw:o dmi nuw:o dono p:uu kîmê kwo, nmyi yi dmi dono u maa p:uu nangmê kââ, nmyi kêê dmi dono p:uu nangmê yé, ngménê nmyi chóóchóó ndêndê ngê Chóó Lémi ka dpî y:ee tóó, kópu mb:aa u ngwo dmyinê d:uu:d:uu dé, mu kópu u dîy:o pwopwo vy:o yinê a y:ee nmyoo, ghê kamî nmye yinê myedê kpo. ¹⁴ Ala

* **5:21:** Lóma 6:23 * **6:4:** Kilosa 2:12

* **6:10:** 1 Pita 3:18 * **6:11:** 1 Pita 2:24

* **6:6:** Nkal 5:24 * **6:9:** Tpyuu 1:18

kópu ndê kópu. Dono ngê daadî mbêpê kîgha nmyo, mu kópu u dîy:o daa dêêpî kópu dyuu ngê a wêdêwêdê kîgha nmyo, ngménê Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yinê a wêdêwêdê kîgha nmyo.

Dpodo pyu yoo yi danêmbum

¹⁵ A ka anmyinê pôo dmi, a ka nye, Lukwe, dono ngmanmî d:uu, mu kópu u dîy:o daa dêêpî kópu dyuu p:uu nmî nuw:o dmi a wee, ngménê Chóó Lémi u módó yeedeyeede p:uu nmî nuw:o dmi a wee, nmî dono yilî yintómu u kuwó wa kéé té, mèdaawa a ngî té? Nmyenê, Apuu! Yinté daa tóó. *

¹⁶ Ala kópu ndêndê ngê nmyi lama ka tóó, pini n:ii p:uu nmye dpodo té, yi pini ngê yinê adî dpodo kîgha nmyo. Dono p:uu anmyi dpodo, ye pwopwo anmyinê pyw:ee ngmê. Chóó Lémi p:uu anmyi dpodo, u dnye ka mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, ye pi mb:aa ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. *

¹⁷ Chóó Lémi kwunokwuno koo, mu kópu u dîy:o k:omo tpile dono p:uu wunê mwiyé nmyee a dpodo, ngménê dono p:uu dpodo nmyinê kuwo ngópu, Yesu u kópu n:ii nmyi ny:ee tumo, yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e nmye chââchââ ngmê. ¹⁸ Nyââ, Yesu ngê dono kwulo a pwaa nmyoo, dpodo mb:aa p:uu dpodo kalê nmyoo. *

¹⁹ (Dyimê pywuu nmye yed:a kê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi p:uu kópu dé yi wopwe nmye dpodo ndîi, módó daanmyinê w:ee t:oo.) Wunê dono u dpodo pyu ngê nmyi pyaa dniye, p:uu nmyee a dpodo, até dono kópu yilî nmyee a d:uu:d:uu, kópu dpîp:engmê kuwa kalê ngópu. Ala ngwo pi mb:aa u dpodo pyu ngê pyaa dmyeno, u nuu u kópu yidmyinê d:uu:d:uu dé, ntee a tóó, yinté yinê a pyépi nmyo.

²⁰ Dini ghi n:ii ngê dono u dpodo pyu ngê nmyee a ya, mb:aamb:aa p:uu dênmÿee a mbêpê. ²¹ Dono u yi woo n:ii nmyi ntówo tumo, yi yini kîgha ló dé, pwopwo u tpile dé. Yi kópu yilî ala ngwo nmyinê nmye mywenemywene u kópu dé. * ²² Yesu ngê dono kwulo a pwaa nmyoo, Chóó Lémi u dpodo pyu ngê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ntee pini ngê mye pyépi nmyo, ghê kamî u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ²³ Pini n:ii dono p:uu a dpodo, pwopwo u ngwo wunê kménêkménê, ngménê Chóó Lémi ngê nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii nipi wunê kââdîkââdî nmoo, u módó yeedeyeede mbêmê ghê kamî nmo wunê kuwo ngê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

7

Yéyéé u dyimê pywuu

* **6:15:** Lóma 6:1 * **6:16:** Njon 8:34

* **6:23:** Lóma 5:12,15

* **6:18:** Njon 8:36 * **6:21:** Lóma 7:5

¹ A tîdê mbwó yoo, ala kópu u wopwe ngê daanmyi dêê dmi, mu kópu u dîy:o dêêpî kópu dyuu nmyi lama a kwo. ²⁻³ Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. Dêêpî kópu dyuu ngê pi cha dpo kââdî dê, u dî pwopwo anyi wunê tóó. Yepe ngê u moo wa a kuwo, kn:aa pini ka amî lê, ye daa yéyéé u kópu ayi d:uu, ngménê mât ti u kópu ayi d:uu. Ngménê u moo mwiyé dpî pw:oo knomomê, ye yéyéé u dêêpî kópu yi pyópu p:uu u ngwo dpo pywálî, módo pyââ ngê moo pyódu, u ntââ amê yéé, mèdaa mât ti u kópu yu d:uu. ⁴ A tîdê mbwó yoo, nmyo mye ntee dé. Mósisi u dêêpî kópu dyuu ka nmyi pw:oo dniye, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u k:ii nipi nmyi pw:oo dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o Mósisi u dêêpî kópu dyuu ngê daamodî mbêpê kîgha nmyo. Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê a pii wo, u yoo ngê u ngwo pyódu nmoo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Kópu mb:aa yilî dny:oo d:uud:uu dé, M:aa u pi ndii ngê paa pyaa we. * ⁵ Dini ghi n:ii ngê nuw:o mbwee p:uu nmee a mbêpê, dêêpî kópu dyuu ngê kwódu yé u kópu nmî nuwo yinê kalê too. K:omo tpile pwopwo u kópu dé, ngménê u yi nmo doo kwo, Yi kópu nmî d:uu té. * ⁶ Ngménê ala ngwo dêêpî kópu dyuu nmî p:uu da pywálî, mu kópu u dîy:o

tpileni ngê doo tpyé nmo, yi tpile ka nmî pw:oo dniye. Mósisi ngê wunê kópu dyuu n:ii a d:êê ngê, daa yi kópu dyuu ngê a mbêpê kîgha nmo, ngménê kópu kamî, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kîgha nmo. *

Nuw:o dono pini dê dêêpî kópu dyuu

⁷ A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dêêpî kópu dyuu lónté tpile, dono? Nmyenê, Kêle, ngménê dêêpî kópu dyuu ngê dono a ka yinê a kême ngê. Dêêpî kópu dyuu ngê wodaa vyu, Kn:aa pini u tpile u yi nga kîngmê kwo, ye yi kópu a lama daapê tóó.

* ⁸ Dêêpî kópu dyuu mbêmê nuw:o dono ngê dóó noo, u ngwo noo nuw:o dono, kn:aa pini u tpile dé yi yi dmi a nga u ngwo dpîmo kwo. Dêêpî kópu dyuu wodaa kwo, ye nuw:o dono paa dîpî. ⁹ Dêêpî kópu dyuu a lama ghêlî daa yaa wo, a ghê doo ya, ngménê dini ghi n:ii ngê dêêpî kópu dyuu nî nyongo, nuw:o dono a gha vy:o wêdêwêdê ngê pyodo, u ngwo nî pwene. *

¹⁰⁻¹¹ K:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Dêêpî kópu dyuu ngê ghê ye mê y:ee ngê, ngménê pwopwo u ngwo né pyw:ângo, mu kópu u dîy:o dêêpî kópu dyuu mbêmê nuw:o dono ngê dóó noo, u ngwo vya noo. ¹² A tîdê mbwó yoo, dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. Pi ngê

* **7:4:** Lóma 6:2,11; Nkal 2:19 * **7:5:** Lóma 6:21 * **7:6:** Lóma 8:2; 6:4 * **7:7:**

Ex 20:17 * **7:9:** Njems 1:15

tuu angma a ngî, pi u ngwo angmê vy:a, ye daanmî vyi, Tuu dono. Kêle, tuu dpodo u tpile, nuw:o u ménê daa tóó. Tpile mb:aa. Pini n:ii ngê u mbwó dpî vy:a, yi pini dono. K:omo tpile Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa, ngménê nuw:o dono ngê a ngî too, u ngwo vya noo. *

¹³ A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aa ngê vya nyoo? Nmyenê, Kêle, ngménê nuw:o dono ngê p:ee vya noo. Nuw:o dono ngê yi dêêpî kópu dyuu mb:aa ngma a ngêédî, tuu ntee tpile ngê pyódu ngê, u ngwo vya noo, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Nuw:o dono u ménê mb:aamb:aa daa tóó mo daa tóó.

Pi u tpiipi

¹⁴ Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê dêêpî kópu dyuu nmo yinê a kpo, ngménê a chóó a wêdêwêdê mbêmê yi dêêpî kópu dyuu u chââchââ ngê n:aa dípedîpe yédi, mu kópu u dîy:o nê dono p:uu dpodo pyu, yinê a mbêpê kîgha noo. ¹⁵ Kópuni n:aa d:uu:uu too, dêñinê wopwe too, mu kópu u dîy:o, u ya a nga a kwo, kópu mb:aa yinî d:uu:uu dé, ngménê dînê d:uu:uu too. Kópuni a ka dono dé, výilo yi kópu yinî d:uu:uu too. ¹⁶ Tpéé kópu tpapê ngê nê w:ee ngê, nê, Dêêpî kópu dyuu a ka yi mb:aamb:aa. ¹⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o nê kuu, dono kópu a chóó dînî d:uu:uu too,

ngménê nuw:o dono n:ii a gha vy:o a tóó, yinê wunê tpyuu noo. ¹⁸ A lama ka tóó, a chóó a ménê kópu mb:aa daangma a tóó. K:omo tpile u ya a nga a kwo yédi, Kópu mb:aa nî d:uu:uu dé, ngménê n:aa dípedîpe yédi, dînî d:uu:uu too, a yi dê dnyinté ghiye a m:ii mo, a kêê dê dono p:uu a dpodo mo. ¹⁹ Kópu mb:aa n:ii u ya a nga a kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu d:uu:ee d:uu. Kópu dono n:ii u ya a nga daa kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu vyílo yinî d:uu:uu ngê. ²⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o na a ka a nuw:o daa a tpiipi, ngménê nuw:o dono n:ii a ménê a tóó, yinê wunê tpyuu noo.

²¹ A tîdê mbwó yoo, alanté a tóó. Dini ghi n:ii ngê u ya a nga adî kwo, Kópu mb:aa ngménî d:uu, ngménê nuw:o dono a nkîgh:ê a ya yédi. ²²⁻²³ Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu a nuu u kópu dyuu, ngménê kn:aa lémi ghi a ménê ngma a dpodo yédi, a nuw:o p:uu a d:uu yédi, dono p:uu dpodo pyu ngê yinê a pyépi noo. * ²⁴⁻²⁵ A nuw:o mu ngmidi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yinê a chââchââ ngê, ngménê a chóó a wêdêwêdê ngê doo u ntââ kópu mb:aa daanî d:uu, a yi dê dnyinté ghiye a mo, a kêê dê dono p:uu a dpodo mo. Nuw:o dono ngê dono u maa p:uu wunê tpyuu noo, máadini u dî pwopwo. Yi kópu ngê a gha dê dyênê, a p:uu nanê wa a pywálî? Mw:ââkó

* 7:12: 1 Tim 1:8

* 7:22-23: Nkal 5:17; Njems 4:1; 1 Pita 2:11

Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu
Kédisu ngê yinê wa a pywálî.
*

8

*Chóó Lémi u Ghê Dmi u
pono vyápê*

¹ Yélini Yesu Kédisu u k:ii a kââdî dniye, yi yéli Chóó Lémi ngê daawa kpada. ² U Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê Yesu ka yinê a kââdî nmoo, ghê kamî nmo yinê myedê kpo, pwopwo pini dê dono ye yinê mye w:êê nmoo. ³ Mósisi u dêêpî kópu dyuu dêê wo, mb:aamb:aa ngê daa pyódu nmoo, mu kópu u dîy:o dp:oo nuw:o pyu mb:aa dé. Chóó Lémi ngê chóó tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmo ntee pini ngê pyodo. Nmî l:êê dîy:o nmî dono nedê kele, Chóó Lémi ngê dono u ngwo ndyïko ngê. ⁴ Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê wunê pyépi nmoo, kópuni Chóó Lémi ngê u yi a kwo, yi kópu yinmo d:uud:uu too. Daa nmî chóó nmî wêdêwêdê mbêmê nmo m:ii té, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmo m:ii té, u dêêpî kópu dyuu u ngwo nmo chââchââ too. * ⁵ Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo, ngménê yélini yi chóó yi nuw:o mbwee u pono a vyápê té, daa Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo. ⁶ Yélini yi chóó yi nuw:o u pono a vyápê té, ghê kamî yi ménê daa tóó, myedaawa

a pyw:ee ngmê. Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, ghê kamî wunê da pyw:ee ngmê, Chóó Lémi u k:ii noko mb:aamb:aa ngê a pyede. * ⁷ Pini n:ii chóó u nuw:o u pono a vyápê yédi, yi pini Chóó Lémi p:uu a d:uu yédi, u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ ngê, mu kópu u dîy:o yi pini dpî dîpî. ⁸ Doo u ntââ yi pini ngê Chóó Lémi u nuu u kópu daangmêwa d:uu.

⁹ A tîdê mbwó yoo, ngménê dp:ee yinté yéli. Mumdo Chóó Lémi u Ghê Dmi ndêndê ngê nmyi ménê a tóó, ye u pono nmye vyápê nyédi, nmyi chóó nmyi nuw:o mbwee u pono dp:ee vyápê nyédi. N:ii u ménê Yesu Kédisu u Ghê Dmi daa tóó, yi pini doo u yoo vy:o pini ngmê. * ¹⁰⁻¹¹ K:omo tpile dono ngê nt:ââ nmyoo, doo u ntââ nmyi chóó kópu mb:aa u ngwo daangmanmyi d:uu ngmê, ngménê Yesu Kédisu nmyi gha vy:o a tóó, u Ghê Dmi ngê mêtê pyidu nmyoo, a wêdêwêdê kîgha nmyoo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê Chóó Lémi ka a kââdî nmyoo. Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu a pyidu ngê. U Ghê Dmi vyîlo nmyi ménê ye tóó, yinê a wêdêwêdê kîgha nmyoo.

¹² A tîdê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee u wépi dmyinê pwapî dé. ¹³ Nmyi nuw:o mbwee u pono anmyi vyápê, ye wanmyi pw:oo dmi. Chóó Lémi u Ghê Dmi ka anmyi ng:aa, nmyi nuw:o mbwee u

* 7:24-25: 1 Kódin 15:57

* 8:4: Nkal 5:16,25

* 8:6: Lóma 6:21; Nkal 6:8

* 8:9: 1 Kódin 3:16; 12:3

kópu dono u ngwo anmyi kéé t:oo, ye ghê kamî wanmyinê pyw:ee ngmê. * 14 Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, yi yéli Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo. 15 Wunê daa dnyinté nmyimo a nkîngê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté nkîngê têdê daawa diyédiyé kalê nmyo. Kêle. Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê yinê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ka u ngwo nmo tpapê ngê, kwonmîmo, M:a. * 16 A tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo. U Ghê Dmi k:ii nmî ghê dmi knî y:oo yi kópu a tpapê ngópu. * 17 Yesu u tîdê mbwó ngê nmî pyaa dniye, pi knî y:oo Yesu Kédisu u l:êê dîy:o dono nmo wa d:uu knomomê, yi dono u mgînî anmo vyîmî knomomê, ye Yesu u k:ii mb:aamb:aa ngê wanmîn:aa ya, Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede nmo wa a kê. *

Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópuni wa d:uu

18 Ala dini ghi ngê dononi u mgînî nmo vyîmî, yi mgînî vyîmî daa ndîi. Ala ndîi kópu, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê ngmînê ntee pini ngê amî pyódu nmo. * 19-22 K:omo tpile Chóó Lémi ngê tpile yintómu mb:aamb:aa ngê a l:âmo ngê, ngmînê nmî kn:ââ u dono u dîy:o tpile

yilî yintómu a dyênenê dniye, ala ngwo a l:êê nyédi, a wélîlî mgînî vyîmî nyédi, a pwopwo nyédi, myoo mg:eme dmi. Ngmînê mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi dono wa chedê, tpile yilî yintómu kamî ngê amî pyódu té, tp:oo módó tp:oo mââ knî yi k:ii noko mb:aamb:aa ngê adnyin:aa ya. Mbwili ntee a mgînî vyîmî yédi, tpile yintómu yinté a mgînî vyîmî té, u yi y:e a kwo, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo anmî m:uu té, yi wéni lîmîlîmî ngê dyimê we, Chóó Lémi ngê tpile yilî yintómu kamî ngê u ngwo paa pyódu téne. *

23 Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmo a kpo, ngmînê u módó yeedeyeede nmo doongê chedê ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî gha vy:o nmo mgînî vyîmî té, u dî, Chóó Lémi ngê u dpodo amî chedê, nmî chóóchóó nmî pââ dmi kamî ngê amê pyódu té, tp:oo módó tp:oo mââ ngê anmîn:aa ya.

* 24 Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê yi dpodo wa chedê, ngmînê yi kópu dp:oongê módu. Yi kópu w:oo módu, Chóó Lémi ka daapono nuw:oo té. 25 K:omo tpile yi kópu dp:oongê módu, ngmînê yi kópu nmo t:âât:ââ, nmînê vyîmî.

26 Nmî lama daa tóó, Chóó Lémi ka lónté anmî ngêpê, ngmînê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a ngêêpî nmoo.

* 8:13: Nkal 6:8 * 8:15: 2 Tim 1:7; Nkal 4:5-6 * 8:16: 2 Kódin 1:22 * 8:17: Nkal 4:7; Tpyuu 21:7 * 8:18: 2 Kódin 4:17 * 8:19-22: Gen 3:17-19; 2 Pita 3:13; Tpyuu 21:1-5 * 8:23: 2 Kódin 5:2-4

Kópu ndii n:ii nmî ménê a tóó, u tpapê ngê doo u ntââ, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Chóó Lémi ka yinê dpi vyi, nmî l:êê dîy:o a ngêpê yédi. ²⁷ Chóó Lémi nmî gha vy:o wunê vyuwo, u Ghê Dmi kópuni p:uu a nuw:o, yi kópu u lama mye tóó. Kópuni Chóó Lémi ngê u yi a kwo yédi, a yoo ye nî y:oo, u Ghê Dmi ngê yi kópu nmî l:êê dîy:o u kwo a dmyinê ngê.

²⁸ Ala kópu nmî lama a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi n:ii dé yi nódo adî ya, yi yéli y:e kópu yilî n:ii wa pyaa dmi, yi yéli yi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o y:e wa pyaa dmi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ló dini a ngmidi too, yi nuu ghi dmi nódo a tóó. * ²⁹ Chóó Lémi ngê yi yéli ló dini a ngmidi ngê, apê, A tp:ee ntee yéli ngê wanî pyódu té, a tp:ee u tîdê mbwó yilî ngê u ngwo paa pyaa we. ³⁰ Yélini Chóó Lémi ngê wunê a ngmidi ngê, nmo yi yéli, ala ngwo nmodê, A pwiyé dmyeno, a yoo vy:o anyi ghê dmyeno, mu kópu u dîy:o nmyi dono a kuwó kîdî kéé té. Chóó Lémi ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi nmo.

*Doo u ntââ kópu ngmê ngê
Yesu nódo nmî nuu ghi dmi
daawa a ngî*

³¹ Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi nmoo, chóó u kwo a kââdî nmoo, doo u ntââ pi ngê mèdaawa chámê nmo. ³² Chóó Lémi daa kede wo, daa vyu, A chóó a tp:ee angênté anî y:oo,

ngménê nmo yintómu nmî kpêê ngê yó. Chóó tp:oo nmo a kpo, tpile yilî u ntââ mbêmê nmo amyedê kê. ³³ Nmo Chóó Lémi u ngmidi ngmê u yoo, pi mb:aa ngê chóó pyódu nmoo. ³⁴ Yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntââ pi ngê daawa ndyîko nmo. Yesu Kédisu ngê daawa ndyîko nmo, mu kópu u dîy:o nmî l:êê dîy:o vyîlo yi pwene, myombó mèdê pii wo, Chóó Lémi u nkîgh:ê a tóó, nmî l:êê dîy:o u kwo a ngêpê yédi.

* ³⁵ Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi kópu ngmê ngê daawa a ngî. K:omo tpile nmo dó mudómu té, ó ndapî nmî ngópu daadî ya, ó pi knî y:oo dono kópu nmo wa d:uu t:oo, amy:oo pw:oo dmi, ngménê yi kópu knî y:oo Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngî ngmê. * ³⁶ Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê yi dono knî yi l:êê dîy:o ala kópu a d:êê ngê, apê,

Nmî Lémi u l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî vyee têdê wo dpî chedê ngmê.

Sipi vyee yinê ye ntee daa ndii kópu,
yinté lîmîlîmî ngê dpî vya nmo.

³⁷⁻³⁹ Yi kópu knî y:oo Yesu nódo doo u ntââ nmî nuu ghi dmi daawa a ngî ngmê, ngménê yi vyîmî ngê Yesu u wêdêwêdê ngê a wêdêwêdê kîgha nmoo. Nyââ, a lama ka tóó, kópu ngmê ngê nódo nmî nuu ghi dmi doo u ntââ daawa a ngî. Pwopwo wa dîpî, dyámê u tpile yilî

* **8:28:** Epeso 1:11 * **8:34:** 1 Njon 2:1; Hipîlu 7:25 * **8:35:** 2 Kódin 4:8-11;
Psalm 44:22

yintómu wamye dêê dmi, enjel yoo kada pini yoo amye dêê dmi, awêde u kópu dé wa dêê dmi, mâtâ u kópu dé amye dêê dmi, dyámê u wêdêwêdê yintómu amye dîpî. Yi kópu yintómu knî y:oo Chóó Lémi nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngî ngmê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu nmî Mbwámê ngê pyodo.

9

Nju tpémi yi danêmbum

¹⁻³ A yoo Nju tpémi yi l:êê dîy:o a nuw:o d:ud:umbiy:e dôno ngê dê pyôdu. Lukwe dîy:o Yesu Kédisu kî mb:ii ngópu? Yesu ngê u nkwo wa mb:ii té. U ya a nga a kwo, Yesu ka nê tpélimbiy:e té, yi Mbwámê ngê u ngwo paa pyaa we. K:omo tpile Chóó Lémi ngê wa mb:ii nê, a d:aa wa a kââdî ngmê, yi kópu a ka mye u ntââ. Ndê kópu yidê vyi, dînî k:omodanê. Yesu Kédisu ngê dî kp:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myidî kp:aa. ⁴ Nju tpémi Chóó Lémi u ngmidi ngmê u yoo, yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê wana a vyuwo, pi nmyi vy:o ngmanê ngmidi, nmyi Mbwámê ngê wanî pyôdu. Chóóchóó ye a kêmâ ngê, chóó u kwo myedê kââdî too, u dêêpî kópu dyuu ye mye y:ângô, u kwo ngêpê u kakêmê chóó ye mye chámê ngê. ⁵ Yi kn:ââ yoo yi pi dmi ndîi, Epîlaham ngmê, tp:oo Yisak myomo, u kee Njakóp pyolo. Nju tpémi yi vy:o Chóó Lémi

ngê nmî Mbwámê ngma a ngmidi ngê, Yesu Kédisu, pini n:ii mye nmî Yâpwo njini, nmo yintómu yinê a y:enê nmo. U pi ndîi ngê pyépi koo, u chaa kîgha chedê ngê daawa pyôdu. Ndê kópu yila.*

⁶ Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nyoo yilî ngê wa pyôdu, yi yéli wanî ngee. Lukwe dîy:o Nju tpémi yilî y:oo nmî Mbwámê mb:ii ngópu? Lukwe, kópuni Chóó Lémi ngê a vyu, yi kópu daa ntiye ngê? Kêle, u kópu ndêndê ngê a ntiye ngê, ngménê daa Nju tpémi yintómu yi ngee too, mu kópu u dîy:o daa Nju tpémi yintómu Chóó Lémi u ngmidi ngmê u yoo. ⁷ Myenté, Epîlaham u yoo vy:o woni knî doo u yoo njini, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nyoo njini, daa Yisimél u yoo, ngménê Yisak u yoo. *

⁸⁻⁹ K:omo tpile Sela daa tpete u ntââ, ngménê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, M:ââ daanîmo kîlî, u ngwo amênê diyé, yed:oo Sela tp:oo mâtâ wa t:aa. Yi kópu u nt:u kópu alanté, pi cha ntee dpî tpamê knî, tpémini dpî tpyé t:oo, yi tpémi yoo daa Chóó Lémi tp:oo yoo, ngménê tpémini Chóó Lémi u kópu u l:êê dîy:o dpî t:aa, yini ndêndê ngê tp:oo.*

¹⁰ Epîlaham tp:oo dê y:e kópuni pyodo, yi kópu Yisak tp:oo dê y:e mye pyodo, tpémini mwiyé ta, Chóó Lémi

* 9:5: Mát 1:1-2; Njon 1:1 * 9:7: Gen 21:12 * 9:8-9: Gen 18:14

ngê mb:ii ngê, kuwóni yedê ngmidi ngê.¹¹⁻¹² Dini ghi n:ii ngê yi pye Lípeka u ménê nipi dpímo a kwo, Chóó Lémi ngê yi pyópu ka kwo, N:ii kada wa t:aa, yini ngê u mbwó u dnye wadî nyêm. Ghélî daa taa knopwo, kópu mb:aa p:uu kêê daa yé ngópu, kópu dono p:uu kêê myedaa yé ngópu, Chóó Lémi ngê Njakóp u ngwo a ngmidi ngê, ngménê Yisó mb:ii ngê. Wéni n:ii ngê taa knopwo, Yisó mwiyé ta, Njakóp u kuwó doo a kwo. Dini ghi n:ii ngê kaa knopwo, Njakóp ngê Chóó Lémi u kópu ntiye ngê, Yisó u d:aa a kââdî ngê, pi kaa ngê mê pyodo. Daa yi pini mbwémi yi l:êê ghi dmi mbémê Chóó Lémi ngê chámê doo, ngménê chóó u nuw:o ngê Njakóp a ngmidi ngê, Yisó mb:ii ngê.^{*}¹³ Pi ngmê ngê Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê a d:êê ngê, apê, Njakóp u yoo a nuu u yoo, Yisó u yoo daa a nuu u yoo.^{*}

¹⁴ A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe díy:o Chóó Lémi ngê Njakóp a ngmidi ngê, Yisó mb:ii ngê? A ka nye, Yinté daa tóó. A tídê mbwó yoo, Yi kópu dmyongê w:ee ngópu.¹⁵ Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Pi yintómu kpadakpada u yoo, yi dono kní yi l:êê díy:o, ngménê n:ii a ka wa ch:anê, yi pini u dono a kuwó wanî kéé té, yed:oo yi pini mèdaanî kpada.^{*}¹⁶ K:omo tpile pi ngê u yi

adî kwo, Chóó Lémi u yoo vy:o nî ghê, kópu mb:aa yilî u l:êê díy:o adî d:uud:uu, ngménê doo u ntââ Chóó Lémi u ngmidi ngmê u pi ngê chóó daawa pyódu, ngménê pini n:ii Chóó Lémi ka wa ch:anê, Chóó Lémi ngê yi pini chóó wa a ngmidi, yi pini u dono yilî u kuwó wa kéé té. *

¹⁷ Chóó Lémi ngê Yichip tpémi yi king Pélô ka kwo, Mbii têdê p:aa via nyoo, ngménê dípî via nyoo, mu kópu u díy:o pi kní y:oo a wêdêwêdê ndîi m:uu paa m:uu y:e. Kwo, Komo tpile a yoo daanyi kwolo, ngménê dini ghi n:ii ngê anî kpada ngi, u ngwo wanyi kalê té, dyámê mbémê tpémi y:oo a pi u ngwo wa ny:ee ngmê. *¹⁸ A tídê mbwó yoo, pini n:ii Chóó Lémi ka wa ch:anê, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee. Pini n:ii Chóó Lémi ka wa diy:a, Chóó Lémi ngê yi pini ngópungópu pyu ngê wa pyódu. Yi pini Chóó Lémi ka daawa a tpélimbiy:e, Chóó Lémi ngê yi pini u nkwo wa kpada.

Yamî d:ââ u dyimê pywuu

¹⁹ A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi ngê yoo ngópungópu pyu ngê chóó wa pyódu té, lukwe díy:o yi ngópungópu u díy:o amê kpada té? A ka nye, Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu, n:uu ngmê u ntââ, yi kópu u kwo wa kwódu.²⁰ Nmyinê nmye nmye n:uu dé, Chóó Lémi u dnye u ngwo nmyinê

* 9:11-12: Gen 25:21,23 * 9:13: Mal 1:2-3 * 9:15: Ex 33:19 * 9:16:

Epeso 2:8 * 9:17: Ex 9:16

vyee ngmê. Yamî d:ââ ngê u l:âmô:l:âmô pyu ka daawa vyi, Lukwe dîy:o alanté chi l:âmô nê? * 21 Mu kópu u dîy:o d:ââ l:âmô:l:âmô pyu chóó u nuw:o ngê a dpodo yédi. U ntââ yi pini ngê têpê ngmidi ngê d:ââ miyó dpî l:âmô, woni límilímî ngê dpî l:âmô, daa mb:aamb:aa ngê, ntumokwodo mw:aandiye k:oo a tpyópwì nyédi. Woni mb:aamb:aa ngê dpî l:âmô, d:êê mb:aa p:uu dpî yé té, mb:aamb:aa ngê u kwo a vyuwó yédi, módó d:uudpî pwii, naa ndîi têdê dpî pwii.

* 22 Chóó Lémi ngê yinté kópu myeye d:uud:uu ngê. Chóó Lémi yélini ye dê nod:e, yi yéli dîyo wa a pw:ono, pi kní y:oo u nod:enod:e pini dê u wêdêwêdê nipi yi ngwo wa m:uu d:oo. Ngménê ala ngwo yi yéli yi dono kîyedê vyîmî. 23 Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi kní y:oo a yoo yi p:uu paa m:uu nêne, wod:oo a ngmidi nmoo, nmî dono u kuwó kéé too, mb:aamb:aa ngê a pyépi nmo. 24 Daa Nju tpémi yi mo yi vy:o a ngmidi nmoo, ngménê kn:aa yéli mye yi vy:o myedê ngmidi nmoo. 25 Hóséya ngê Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê,

Yélini a yoo vy:o dêpwo a kwo,

a yoo ngê anî pyódu té.

Yélini yi nuu ghi dmi a nódo dêpwo a ya,

yi nuu ghi dmi a nódo am:aa yé.*

26 Apê, Yélini ye nî vyu, yenê, Nmyo dp:ee a yoo, yi yéli yi pi dmi pi kní y:oo wa ntaa ngmê,

awo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo tp:oo yoo. *

27 Yisaya ngê Yisîlélî tpémi yi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, K:omo tpile Yisîlélî tpémi têda tii, ngménê Chóó Lémi ngê kóó k:oo yilî daawa kââ, *

28 mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê tpémi yi kpadakpada u kópu n:ii a vyu, ndêndê ngê límilímî ngê wa d:uu. 29 Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê, apê, Nmî Lémi ndîi ngê nmî tp:ee dmââdîma yi vyee têdê wodîpê dyé too, ye Sodom tpémi Kîmoda tpémi ntee chedêchedê chedê ngê, yinté myepî chedê nmoo. *

Lvêédîlvêédî u chêépî u dyimê pywuu

30 A tîdê mbwó yoo. Yélini daa Yisîlélî tpémi, yi yéli y:oo Chóó Lémi dêdnye nmy:uu, ngménê dini ghi n:ii ngê Yesu ka kélímî mbê dniye, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. 31 Yisîlélî tpémi y:oo u yi doo kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, u l:êê dîy:o u dêépî kópu dyuu dnyimo chââchââ, ngménê u chââchââ ngê dêê dniye. 32 Dêê dniye, mu kópu u dîy:o yi chóó yi wêdêwêdê mbêmê dêépî kópu dyuu dnyimo chââchââ dé, Chóó Lémi ka dêdnyimo kélímî. Chêépî ngmê p:uu a lvêédî

* 9:20: Is 45:9 * 9:21: Jer 18:6

* 9:27: Is 10:22-23 * 9:29: Is 1:9

* 9:25: Hos 2:23 * 9:26: Hos 1:10

dniye, u ngwo a ghay dniye.
³³ Chóó Lémi ngê yi chéêpî p:uu ala kópu a vyu, apê,

Yisîléli tpémi yi maa p:uu chéêpî kpiyé ngmén:aa kapî, p:uu pêdê lvéêdî dniye, u ngwo pêdê ghay dniye.

Ngménê pini n:ii ngê yi chéêpî kpiyé wa mya, u kwo adî kélímî, yi pini daawa a ghay.

A tîdê mbwó yoo, yi chéêpî kpiyé u pi Yesu Kédisu, nmî Mbwámê. *

10

Nju tpémi yi nuw:o mbwee

¹ A tîdê mbwó yoo, a chóó a yoo Nju tpémi yi l:êê dîy:o a ghê tuu ye téó. Dye ghi yintómu yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka n:aa ngépê yédi. Ndêndê ngê u ya a nga a kwo, Chóó Lémi ka mê diyé dniye, kóó k:oo u ngwo paa kaa téne.

² Chóó Lémi u pi ndêndê ngê a chââchââ ngmê, ngménê u nuw:o ghi dyuu dnyinté yi lama a pyede. ³ Ala kópu doongê w:ee ngópu, Yesu nmî l:êê dîy:o pwene, pini n:ii u kwo adî kélímî, Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kéké té, pi mb:aa ngê wa pyódu.

Ngménê Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, yi pini mb:ii ngópu, yi chóó yi wêdewêdê mbêmê dêêpî kópu dyuu a chââchââ ngmê, mu kópu u dîy:o u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, kóó k:oo u ngwo paan:aa kaa nmîne. ⁴ Ngménê Yesu ngê yi máádi nkoko ngê, u

maa kamî kpêmî ngê, pini n:ii u kwo adî kélímî, Chóó Lémi ngê yi pini kóó k:oo u ngwo wa a kââ.

Yesu ka kélímî pini dê u pi tpapê yi kópu

⁵ Dêêpî kópu chââchââ u maa p:uu Mósisi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pini n:ii ngê dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e adî chââchââ, yi pini ngê u ghê njini u ngwo wa a pyw:oo. ⁶⁻⁷ Ngménê dp:oo u ntââ dé. Dêêpî kópu dyuu u chââchââ ngê nmo dípedípe nyédi, ngménê Yesu ka anmî kélímî, ye Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Yi kópu nmî nkîgh:ê a téó, Yesu daa kuughê wunê téó. Yesu u ghîpîghîpî têdê, mbóó p:uu pi d:uudpî nî, kpêenî pi myed:uuwodê pyidu. ⁸ Kêle, ngménê nmî nkîgh:ê chono a téó. Yesu u kópu dyuu nmî gha vy:o a kwo, nmî komo ngê nmo tpapê ngê, pi knî ye yenmîmo, Yesu ka kélímî mbê dmyeno.

⁹ Nmyi gha vy:o ala kópu ka anmyi kélímî, Chóó Lémi ngê Yesu kpêenî mêtê pyidu ngê, myenté pi knî ye nmyi komo ngê amy:ee vyi ngmê, anye, Yesu nmî Lémi, ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo.

¹⁰ Nmî gha vy:o Yesu ka anmî kélímî, ye Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Pi knî ye nmî komo ngê amy:oo vyi, yenmê, Yesu nmî Lémi, ye nmî Mbwámê ngê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. ¹¹ Puku yedê alanté a téó,

* **9:33:** Is 28:16; 1 Pita 2:6; Lóma 10:11

Pini n:ii u kwo adî kêlîmî, yi pini daawa a ghay. ¹² Nmo yintómu dp:oo u mo u mo dé, k:omo tpile Nju tpémi ó kn:aa yéli, ngménê Chóó Lémi nmî Lémi ndîî mu ngmidi. Yélini u kwo wa ngêpê mbê dmi, yi yéli ye u módó yeedeyeede ye wa a y:oo. * ¹³ Puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii ngê nmî Lémi ka wa vyi, Ngee nédi, yi pini wa ngee, kóó k:oo wa kââ. *

¹⁴ A tîdê mbwó yoo. Lukwe dîy:o Nju tpémi nmî Lémi Yesu ka daa ngêpê té? Yesu ka wo kêlîmî mbê dniye, u kwo pîdnye ngêpê. Yesu ka kêlîmî u kn:ââ ló y:i wunê kwo? Chóó Lémi ngê pi yilî ye a dy:ââ ngê, u kópu dyuu mb:aa ye yidnyen:aa tpapê. ¹⁵ Lukwe dîy:o Nju tpémi daa kêlîmî mbê dniye? Lukwe, yi kópu daa ny:ee ngópu? Lukwe, nmî Lémi ngê pi ye daa dy:ââ ngê? Kêle, nmî Lémi ngê pi yilî ndêndê ngê ye dy:ââ ngê, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê u kópu y:ee:ee pyu yoo pi knî ye dy:ââ too, yi wéni mb:aamb:aa. * ¹⁶ Ngménê Nju tpémi yilî y:oo yi kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu. Yisaya ngê yinté kópu myedê d:êê ngê, apê, A Lémi, nmî kópu ka pi daangmê kêlîmî mbê wo. * ¹⁷ Ala kêlîmî u kn:ââ, pi ngê Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu ye mwiyé wa vyi, wa ny:ee ngmê, u ngwo wa

* **10:12:** Dpodo 15:9; Kîlosa 3:11; Nkal 3:28
* **10:16:** Is 53:1 * **10:18:** Psalm 19:4
Is 65:1 * **10:21:** Is 65:2

kêlîmî mbê dmi.

¹⁸ A tîdê mbwó yoo. Lukwe, Nju tpémi y:oo yi kópu dyuu daa ny:ee ngópu? Kêle, kî ny:ee ngópu. Puku yedê alanté a tóó,

Yi kópu dyuu dyámê ghi yintómu yi mbêmê loo, pi yintómu knî y:oo ny:ee ngópu. *

¹⁹ A tîdê mbwó yoo. Lukwe, Yisîlîli tpémi yi lama dêpwo ya? Kêle, Mósisi ngê yi lama ka a kwólu, Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê,

Kn:aa yéli ye kópu mb:aa ngmanî d:uu,

ñ:ee u ngwo ye anmyi kaa ngmê,

ye amy:ee nod:e dmi. *

²⁰ Yisaya ngê Chóó Lémi u kópu ndîî alanté a d:êê ngê, apê,

Yélini y:oo dêdnyimo nmy:uu nê,

yi yéli y:oo kêda pyw:ee nê.

Apê, Yélini y:oo dêdnyimo poopoo nê,

yi yéli ye a chóochóó mînê kême ngê. *

²¹ Chóó Lémi u komo alanté mye kââ,

Wo nîmo chedêchedê dé, Yisîlîli tpémi ye yenîmo,

A ka nga a diyé dmyeno, nmyi yi dmi a nga a kwo,

ngménê wépi a ka dnyimo pwapî,

a dnye dêdnyimo nyêm. *

* **10:13:** Joel 2:32 * **10:15:** Is 52:7 * **10:16:** Is 53:1 * **10:18:** Psalm 19:4 * **10:19:** Deut 32:21 * **10:20:** Is 65:2

11

*Chóó Lémi ngê Nju tpémini a
ngmidi too*

¹ K:omo tpile Yisîléli tpémi y:oo Chóó Lémi u wépi pwaa ngópu, ngménê Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e daa mb:ii too. Nê Yisîléli pi ngmê, a kn:ââ Mbenjîmîn, pini n:ii Epîlaham u maka. Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, daa mb:ii noo.

* ² Yisîléli tpémi yi vy:o Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê, yi yéli daa mb:ii ngê. Ala kópu nmyi lama a tóó. Dini ghi n:ii ngê Yisîléli tpémi Ilacha p:uu dnya a d:uu, Ilacha ngê yi mt:ene dmi Chóó Lémi ka a dóó too, kwo, A Lémi. ³ Kwo, Yisîléli tpémi y:oo ngomo kapî pyu yoo ka vyee t:oo, ngmêê yiyé têdê wunê pw:oopw:oo t:oo. Kwo, Nê mu ngmidi ngomo kapî pyu ngê anî tóó, a vyee u yi y:e myeka kwo.

* ⁴ Chóó Lémi ngê kwo, Daa m:o. Kwo, Yisîléli pi pyud:o yono yono y:a (7,000) a ka wunê ngêpê, yélini k:omo yâpwo Mbaal ka daa ngêpê té. * ⁵ Ilacha u dye ghi ngê ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi yi vy:o pi knî ngma a ngmidi ngê. ⁶ Chóó u módó yeedeyeede mbêmê a ngmidi too, daa yi chóó yi l:êê ghi dmi mbêmê a ngmidi too. Kópu mb:aa n:ii d:uu tumo yi l:êê dîy:o wodê ngmidi too, ye doo u módó yeedeyeede mbêmê pêdê ngmidi too.

⁷ Yisîléli tpémi y:oo kópuni dnye nmy:uu, yi kópu dêpê pyw:ee ngópu. Yi vy:o yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi yéli y:oo yi kópu y:oo a pyw:ee ngópu. Woni knî Chóó Lémi ngê nkê kpeme yé too. ⁸ Yinté kópu puku yedê mye tóó, apê, Chóó Lémi ngê dpîdpî kalê too, yi ngwolo dmi my:oo yó, yi ngópu nkoko too. Apê, Wunê yinté doo a ya, awêde yinté myeka tóó. *

⁹ King Dépidi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê,

Yi nté ndapî ndîi yi l:êê dîy:o ala kópu paa vyi y:e, Chóó Lémi nmo wunê vyuwo.

Apê, Pêdê ghay dniye, dono pêdê pyw:ee y:e.

Apê, Yi nté ndapî ndîi y:oo pêdê lvêêdî téne. *

¹⁰ Apê, Ngwolo kopwe ngê paa pyaa dniye,

yéli daapaa m:uu y:e.

Apê, Dono kópuni dpo pyw:ee t:oo, yi dono ngê pêdê kwolo téne, yi kópu chedê ngê daapaa pyaa we.

¹¹ Nju tpémi dini ghi n:ii ngê chêêpî kpiyé p:uu a lvêêdî dniye, a ghay dniye, lukwe, wa a pii dmi, ó daawa a pii dmi? A tîdê mbwó yoo, mu dini ghi ngê amênê pii dmi. Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, yi kópu u l:êê dîy:o kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye, Nju tpémi y:oo n:ee u ngwo ye paa kaa y:e.

* ¹² Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, kn:aa yéli yilî y:oo kópu

* **11:1:** Pilipay 3:5 * **11:3:** 1 Kings 19:10,14 * **11:4:** 1 Kings 19:18 * **11:8:** Deut 29:4 * **11:9:** Psalm 69:22-23 * **11:11:** Dpodo 13:46

mb:aa u ngwo ngma a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye. K:omo tpile Nju tpémi y:oo yi kópu dono d:uu ngópu, ngménê kn:aa yéli y:oo kópu mb:aa u ngwo a pyw:ee ngópu. Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi Chóó Lémi ka wamédê tpélimbiy:e dmi, Yesu u yoo vy:o wa ghê dmi, d:ud:umbiy:e kópu mb:aa u ngwo wanmo pyw:oo.

Yi ngmê olipi, u mgongo danêmbum

13-14 Yélini daa Nju tpémi, ala kópu ny:ee yó. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi ngê pyódu noo, daa Nju tpémi ye a dy:ââ noo, ngménê nmye a dy:ââ noo. Yi kópu Nju tpémi ye dye ghi yintómu n:aa tpapê ngê, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, N:ee nmye paa kaa y:e, Yesu u yoo vy:o myepaa ghê dniye. ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mb:ii too, u ngwo u kwo a kââdî nmyoo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u kwo amêdê kââdî té, ñ:aangê p:eeni kópu kpêénî amêdê pyidu té.

¹⁶ Chóó Lémi ngê nmyi kn:ââ mwiyé dêpêngmê ng-midi ngê, ngménê Epîlaham yedê ngmidi ngê, Yesu u l:êê dîy:o u yoo vy:o ala ngwo dê kaa nmyo. Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. Pini n:ii ngê yini n:ii woo dpî kââ, dini ghi n:ii ngê dpî k:aa, yed:oo yi pini chóó u yi. ¹⁷ Chóó Lémi ngê olipi woo n:ii kââ, yi olipi woo, Epîlaham. Yi yini ala ngwo dê k:aa, ndîî ngê dê pyódu, u

nt:u kópu Nju tpémi. Ngménê yi yini kóó woni knî y:oo Chóó Lémi Tp:oo mb:ii ngópu, Chóó Lémi ngê yi yini kóó u nkwo a pwaa too, dny:ii dy:ee too, yi kuu kóó knî y:i m:uu kââ, yi yini nkwodo mê kaa too, ndîî ngê mê pyaa dniye. Nmyo yi kuu kóó dé, Nju tpémi yi wulu ngê yinê a kaakaa nmyo. ¹⁸ Yini kóó n:ii a pwaa too, yi p:uu kópu dono nangmê vyi, nmyi chôó chaa ngê kêê nangê t:oo. Km:êê ka wulu daanmyi y:ee ngmê, ngménê km:êê ngê yinê a ngêêpî nmyo.

¹⁹ Ndoo apê ala kópu wanmyi vyi ngmê, Chóó Lémi ngê nmî yi dmi vyîlo ye kwo, yi yini kóó a pwaa too, nmî p:aa dmi yi yó. ²⁰ Nmyenê, Ndê kópu, a pwaa too, mu kópu u dîy:o Yesu u kópu ka dêdnye kêlîmî. Yi yini nkwodo nmye wee, mu kópu u dîy:o Yesu ka mb:aamb:aa ngê nmye kêlîmî té. Yi kópu p:uu chaa ngê kêê nangê t:oo, ngménê dmyinê nkîngê.

²¹ K:omo tpile Nju tpémi yi yini kóó njini dé, ngménê Chóó Lémi ye daa kede wo, yi yini kóó a pwaa too, dny:ii dy:ee too. Ndêndê ngê nmye myedaawa kede. ²² Yi kópu mbêmê ala kópu dp:o w:ee, k:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi yilî nî ngee, ngménê daa kedekede pyu. Yélini y:oo Tp:oo mb:ii ngópu, yi yéli u nkwo mb:ii too, ye daa kede wo. Chóó Lémi u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya, ye nmye ada a vyuwo, wamye

ngee nmyo. Ngménê Chóó Lémi anmyinê kuwo ngmê, dono u maa p:uu anmyi ghê dmi, ye Chóó Lémi ngê amye kpípî nmyo. ²³ Nju tpémi Chóó Lémi ka wa kélímî mbê dmi, ye Chóó Lémi ngê yi yini nkwo do amê kaa té. Chóó Lémi u ntââ, kwéli dnya a kwo y:i amê kaa té. ²⁴ Nmyo yi kuu kóó dé, nmyi kââdikââdî Chóó Lémi u yi nkwo do dpo ndii. Nju tpémi yi chóó p:ee yi yini kóó dé, yi yini nkwo do yi kââdikââdî daa dpo ndii.

Piyintómu knîye Chóó Lémi u módo yeedeyeede

²⁵ A tídê mbwó yoo, nmyi chóó chaa ngê kêtê nangên:aa t:oo. Ala kópu nangê vyi, Nju tpémi yi mbodo podo dé, nmî nuw:o dmi p:ee ndii. Yi kópu u l:êê dîy:o ala tumo kópu u ngwo nmye nînê tpapê. Kn:aa yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê dini ghi n:ii ngê u kwo wa a kââdî té, Nju tpémi yi ngópungópu machedê ngê u ngwo wa pyódu. ²⁶ Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa pyódu, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi yintómu wa ngee té. Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,

Yisîléli tpémi yi vy:o yi Mbwámê dini ghi n:ii ngê wa t:aa,

Njakóp u yoo yi dono yilî yintómu yinê wa chedê.*

²⁷ Chóó Lémi ngê ala kópu mye vyu, apê,

Dini ghi n:ii ngê yi dono anî chedê té,

a ka u ngwo anê kââdî té.*

²⁸ Nju tpémi y:oo Yesu p:uu kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu, yinê ye daa ndê kópu, Chóó Lémi p:uu u ngwo a d:uu té. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o yi d:aa dmi nmyinê kââdî ngópu. Ngménê Chóó Lémi nôdo yi nuu ghi dmi a tóó, u ngmidi ngmê u yoo ngê mye pyede, mu kópu u dîy:o Epîlaham ka kwo, Nyoo knî ye wana a vyuwo. ²⁹ Chóó Lémi ngê u módo yeedeyeede mbêmê yélini a ngmidi ngê, yi yéli yi p:uu u nuw:o daawa a y:oo. ³⁰ K:omo tpile wunê Chóó Lémi ka dêñmyee a ng:aa, ngménê ala ngwo nmyi dono yilî u kuwo dê kêtê té, mu kópu u dîy:o Nju tpémi u kwo daa ng:aa té, Chóó Lémi ngê yi d:aa k:oo kaa nmyoo. ³¹ Nju tpémi yélini Chóó Lémi ka daa ng:aa té, dîyo u kwo amê diyé dmi. Nmyi dono ntee u kuwo kêtê too, yi dono yinté u kuwo amye kêtê té. ³² Chóó Lémi ngê nmo yintómu ngwene pwââ ngê pyódu nmoo, u dnye u ngwo dêñmee nyêm, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, A módo yeedeyeede mbêmê yi dono a kuwo nî kêtê té. Doo u ntââ kn:aa kópu mbêmê Chóó Lémi ka daanmo kââdî dmi, ngménê chóó u módo yeedeyeede mu ngmidi mbêmê u kwo anmo kââdî dmi.

³³ Chóó Lémi u módo yeedeyeede angêntoo. Chedê ngê daawa pyódu. U nuw:o angêntoo, tpile yintómu u

* 11:26: Is 59:20-21 * 11:27: Jer 31:33-34

lama a tóó. Kópuni a d:uud:uu too, yi kópu nanê wa a w:ee té, yi kakêmê nanê amye chámê té? ³⁴ Puku yedê alanté a tóó,

N:uu ngmê u lama a tóó, Nmî Lémi u nuw:o alanté?

N:uu ngmê u ntââ u nuw:o yinê wa népwí? *

³⁵ N:uu ngê nmî Lémi ka wa vyi,

A chóó a tpile nga nînê kuwo,

dîyo moo wumo ngi. *

³⁶ Mu kópu u dîy:o tpile yilî yintómu Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê, yinê a mbêpê kîgha té, chóó u l:êê dîy:o a pyede. U pi ndîi ngê pyépi koo, u chaa kîgha munangê yé. Ye ndê kópu. *

12

Yesu u yoo y:oo kópuni
dny:oo d:uud:uu

¹ A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nôdo ndêndê ngê a tóó, u kwo nmî ch:anê dniye, nmî dono yintómu u kuwó u ngwo keé too. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka nmyi chóochóó y:ee tóó, nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, p:uu dpodombyi: e myedmyinê dpodo. U nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé. Chóó Lémi u chââchââ ndêndê ngê yinté a tóó. ² Dyámê mbêmê tpémi yi p:uu nama a mtyîmwe ngêêpî, ngménê Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi a ngmêê ngê, nmyi nuw:o

dmi d:ud:umbiy:e myedê ngmêê ngê. Chóó Lémi u nuu u kópu dé yi d:uud:uu ngê u ntââ ngê u ngwo anmyi pyaa dmi, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Ala kópu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa dé, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u kópu dé. *

³ Chóó Lémi ngê u dyépi ngê a pyódu noo, u l:êê dîy:o ala kópu dyuu u ngwo nmye nînê tpapê. Ala kópu a ny:ee yó. Nonî nmyi pi kmîmî ngê kêê nangê t:oo, ngménê nmyi chóó ntênenê nmyi p:uu dmyinê nuw:o. Dpodoni knî yi p:uu Chóó Lémi ngê dpodo kalê nmyoo, yi dpodo knî yi mbêmê nmyi chóó nmyi p:uu dmyinê nuw:o. *

⁴ Kêê mdoo dpodo, yi mdoo paa, ngwolo mdoo yedavyuwo. Nmî p:uughê ghi yilî a tóó, yi dpodo dpodo a tóó. *

⁵ Nmo yinté dé, Yesu Kédisu u nt:u ghi dé. Komo tpile nmo yilî, ngménê ngmidi ngê pyódu nmoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi chóó nmyi pi dmi nangê knî. ⁶ Chóó Lémi ngê dpodoni u ntââ ngê pyódu nmoo, yi dpodo d:uud:uu téme. Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ngê pyódu nyoo, ye kópuni nga a kpo, pi knî ye chin:aa tpapê. *

⁷ Pi knî yi ngêêpî pyu ngê pyódu nyoo, ye chin:aa pi ngêêpî. Ndiye pyu ngê pyódu nyoo, ye Yesu u yoo yi lama chin:aa kîgha. ⁸ Chóó Lémi ngê dêêpî pyu ngê pyódu nyoo,

* **11:34:** Is 40:13 * **11:35:** Njópi 41:11 * **11:36:** 1 Kódin 8:6 * **12:1:** Lóma

6:13 * **12:2:** Epeso 4:22-24; 5:17 * **12:3:** Epeso 4:7 * **12:4:** 1 Kódin 12:12

* **12:6:** 1 Kódin 12:4-11; 1 Pita 4:10-11

ye pi knî ye yimi chi dêêpî. N:ii ngê pinté knî ye ndapî a yémî ngê, mtîkó ngê kîngî y:oo. Yesu u yoo yi kada pini ngê nye tóó, dpodombiy:e chi dpodo. N:ii ngê ngópu ch:anê a ngêêpî too, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya, u ngwo choo ngêêpî dé.

* 9 Pi knî yi nuu ghi dmi nmyi nódo ndêndê ngê choo ya. Dono dmyinê kéké, mb:aamb:aa dmyina a ng:êenî. * 10 Nmyo Yesu u tîdê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê dmyinê numo châchâhâ. 11 Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo, u dpodo nmyi nuu u dpodo ngê choo ya, p:uu mgeemgee ngê kêê nangê t:oo. * 12 Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Yesu nmyi mbwámê ngê pyodo, ghê kamî nmye amyedê kê. Ló kópu dono nmye angmê pyódu, dmyina a vyîmî. Dye ghi yintómu dmyinê ngêpê.

* 13 Yesu u yoo vy:o n:ii u ngópu nté ndapî daachoo ya, dmyinê yeedeyeede. Pi my:oo knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo.

* 14 Yélini y:oo Yesu u l:êê dîy:o adnyi kpadakpada nmyo, yi yéli yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka mêmeyinê ngêpê. Nyââ, yi l:êê dîy:o dmyinê ngêpê, nangê vyi, Chóó Lémi ngê a pw:oo téne.

* 15 Yélini yi nuw:o dmi mb:aamb:aa, yi k:ii myedmyinê mb:aamb:aa. Yélini a mbê té, yi k:ii myedmyinê mbê. 16 Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Chaa ngê kêê nangê t:oo, k:ââ néne ngê kêê nangê t:oo, lémilémi ngê kêê myenangê t:oo. Nonî nangê vyi, Nê pi ngmê. Myenangê vyi, Kópu yilî yintómu a lama a tóó.

* 17 Pi ngê ló dono kópu nga ngmêdê d:uu knomomê, ntââ u ngwo kîdangê vy:u. Kópuni pi knî ye mb:aamb:aa, yi kópu yidmyinê d:uud:uu dé. * 18 Pi yilî yi k:ii mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Yi kópu p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo.

* 19 A tîdê mbwó yoo. Ntââ nangê vy:u, ngmênenê Chóó Lémi ngê yinê pêdê vy:êê ngê. Puku yedê nmî Lémi u kópu alanté a tóó, Ntââ a chóó ana a vyîmî. * 20 Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu dmyinê d:uud:uu. Ala yi kópu. N:ii m:uu choo d:uu, nté mbwaa u kwo dpí y:ee dé, yed:oo mywene u ngwo wa ghê. 21 Dono nmyi pwo kîngî lê, ngmênenê kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, dono chedê ngê u ngwo dpí pyódu yó.

13

Kada pini yoo yi châchâhâ

* 1 Dyámê pee u kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, p:aa u kada pini

* 12:9: 1 Pita 1:22 * 12:11: Kilosa 3:23; Tpyuu 3:15 * 12:12: 1 Tes 5:16-18

* 12:14: Mát 5:44; Luukí 23:34 * 12:16: Pilipay 2:2-3 * 12:17: 1 Tes 5:15

* 12:19: Deut 32:35; 2 Tes 1:6-7

yoo yi dnye dmi myedmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o daa yi chóó kada pini ngê pyaa dniye, Chóó Lémi ngê kada pini ngê yinê pyôdu too. * 2 Pini n:ii kada pini knî yi p:uu adî d:uu, Chóó Lémi p:uu amyaa d:uu. Yi pini ngê u kpadakpada chóó wa a pyw:oo. 3 N:ii knî y:oo dono adnyi d:uud:uu, kada pini knî ye adnyi nkîngê. N:ii knî y:oo mb:aamb:aa adnyi d:uud:uu, daadnyi nkîngê. Kada pini ka nkîngê u yi nga daachoo kwo knomomê, ye kópu mb:aa yichi d:uud:uu dé, u ngwo wa chaa kalê ngi. *

4 Kada pini Chóó Lémi p:uu a dpodo, nmyi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o. Dono kópu ngmanyi d:uu knomomê, ye u kwo chi nkîngê, mu kópu u dîy:o yi wêdêwêdê daa módó p:uu a t:a. Yélini y:oo dono a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi u pi mbêmê kada pini ngê u ngwo a kpadakpada too. 5 Nmyi kada pini knî ye dmyinê ng:aa, daa nmyi kpadakpada u mo u l:êê dîy:o, ngmênê mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama a téó, Chóó Lémi ngê kada yinê kaa too.

6 Tákisi anmyi pywupwi, mu kópu u dîy:o nmyi kada pini yoo Chóó Lémi p:uu a dpodo té. 7 Kada pini ngê ló tákisi u pi nmye ngmêchoo tpapê, dmyinê pywupwi. Nmyi kada pini yoo yintómu mb:aamb:aa ngê dmyinê

chââchââ dé. *

Mgîdî kuwokuwo, w:êênî yââyââ

8 Nmyi tp:uu dmi dmyina a kélíkélî, ngmênê tp:uu mu ng-midi nangê kélî. Ala yi tp:uu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a téó, yi pini ngê dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngê. * 9 Ló dêêpî kópu dé, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi u tpile u yi nga kîngmê kwo, yi kópu yintómu ala kópu u ménê a pyede, ñyóó ñuu ghi ñódo ntee a téó, yoo yi nuu ghi dmi ñódo yinté myechoo ya. * 10 Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a téó, yi pini ngê kópu dono yi p:uu daawa d:uu. Dêêpî kópu yintómu ala kópu u ménê a pyede, yoo yi nuu ghi dmi ñódo choo ya. *

11-12 A tîdê mbwó yoo. Mgîdî u kópu kéké téó, wo u kópu a ngî téó, mu kópu u dîy:o daa kêmakêma a wââwââ. A pii dmyeno, namê dpî, Chóó Lémi p:uu dpodo kmêle. Chóó Lémi u dpodo ala ngwo dóo koo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ka nmî kélîmî mbê dniye, nmî ngêêpî u wo kyedekyede mo kuughê doo a ya. Ala ngwo yi wéni nmî kêténi kîyedê d:êmê. * 13 Wo u kópu d:uud:uu téme, mgîdî u kópu a kuwo téme. Namê ñukweñukwe. N:uungmê ghéti, mbwaa ndanî têdê.

* 13:1: Taitas 3:1 * 13:3: 1 Pita 2:13-14 * 13:7: Mát 22:21 * 13:8: Mát 22:39-40 * 13:9: Ex 20:13-17 * 13:10: 1 Kódin 13:4-7 * 13:11-12: Epeso 6:11

Pyââ ti mâtâ ti ngê kêtê nangê t:oo. L:êê ngê kêtê nangê t:oo, n:ee kapî ngê kêtê myenangê t:oo. * ¹⁴ A tîdê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee knî y:oo yi kópu dé yi yi dmi a kwo. Nmyi nuw:o mbwee knî yi pono namê vyápê, ngménê nmî Lémi Yesu Kédisu ntee pini ngê pyaa dmyeno. *

14

Daa numo p:uu danê u danêmbum

¹⁻² A tîdê mbwó yoo, nmyo yintómu Yesu u yoo vy:o yéli, ngménê ala kópu a lama kîyedê tóó, nmyi vy:o pi dyêêdî miyó a tóó, dyêêdî ngmê n:ii dé Nju tpémi, dyêêdî woni n:ii dé daa Nju tpémi. N:ii dé Nju tpémi, nté pywupwi têdê tpile tp:oo mbyuu d:uudpî pwila ngmê, myedaawa ma ngmê, mu kópu u dîy:o dpo, N:ii ngê kî tpile tp:oo dé vy:a, chóó u k:omo yâpwo ka yi tpile tp:oo u ghê dé y:oo. Dpo, Kî tpile tp:oo mbyuu wanmî ma knomomê, ye Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê wanmî pyaa dmi. A tîdê mbwó yoo, yi yéli y:oo dêêpî kópu dyuu mwo a chââchââ ngmê, ala kópu ye d:ud:umbiy:e doongê wa wo, Yesu ka kêlîmî mbêmê Chóó Lémi ngê yinêwa a kââdî nmo. Yélini Yesu ka dpodombiy:e a kêlîmî té, yi yéli y:oo tpile tp:oo mbyuu a pywupwi tumo, mye pîpî tumo, mu kópu u dîy:o dpo, K:omo tpile kî tpile tp:oo u

ghê k:omo yâpwo ka dé y:ee ngmê, ngménê k:omo yâpwo k:omodanê u tpile, daa yâpwo ndêndê. A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi nuw:o dmi u mo u mo dé, ngménê noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Pini n:ii Yesu ka dpodombiy:e daa kêlîmî, u l:êê dîy:o tpile tp:oo mbyuu daa pîpî too, yi pini nangê mb:ii, u nuw:o nangê ngmêê. * ³ Yélini y:oo tpile tp:oo mbyuu a pîpî tumo, yélini y:oo daa pîpî tumo, numo p:uu danê ngê kêtê kîdmyenêngê t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o nmyo yintómu Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo. ⁴ Kn:aa pini u dpodo pyu p:uu danê ngê kêtê pi d:uuwodê t:oo. Yi pini chóó u kada pini a tóó, yinê dpî vyi, dpo, Kî pini ngê mb:aamb:aa ngê a dpodo, ó dono ngê a dpodo. Nmî Lémi u dpodo pyu yoo mb:aamb:aa ngê adnyi dpodo, mu kópu u dîy:o yi dpodo têdê yinê wa ngee té. *

⁵ A tîdê mbwó yoo, ala myomoni kópu, kópuni p:uu nmyi nuw:o u mo u mo dé, nmyi ya nmye yinê kîngî dyênê. Nmyi vy:o ngmê knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Wo knî ngmê ndîi dé, wo knî m:uu têdê dé. Woni knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Wo yintómu mye ntee dé. Yi kópu p:uu nmyi chóó nmyi nuw:o u pono dmyinê vyápê. ⁶ Pini n:ii ka wo knî ngmê dpudu u wo dé, yi wéni knî y:oo Chóó Lémi

* **13:13:** Epeso 5:18 * **13:14:** Nkal 5:16 * **14:1-2:** Lóma 15:7 * **14:4:** Mát 7:1

mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngópu. N:ii knî y:oo nté dyêêdî yintómu a pîpî tumo, yi ntini yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi a kwunokwuno ngópu, yed:oo mye u chââchââ. N:ii knî y:oo nté woni dpî kpîpî t:oo, Chóó Lémi u l:êê dîy:o dpî kpîdî t:oo, mye kwunokwuno ngópu. ⁷⁻⁸ Daa nmî chóó nmo pyede, ngménê nmî Lémi u nuw:o pono nmo vyápê té. Daa nmî chóó nmo pwopwo té, ngménê nmî Lémi u kópu mbêmê nmo pwopwo té. K:omo tpile anmî ya ó anmî pw:oo dmi, ngménê nmî Lémi p:uu nmo pyede. * ⁹ Yesu Kédisu pwene, mêtê pii wo, mu kópu u dîy:o yélini yi ghê dmi a t:a, yi kada pini ngê choo ya, yélini pw:oo dniye, yi kada pini ngê myechoo ya. ¹⁰ Lukwe dîy:o yi kópu knî yi l:êê dîy:o numo p:uu nmye danê nyédi? Nmo yintómu Chóó Lémi ngîma wanm:uu ghê dmi, yinê wa kóté kalê nmo. * ¹¹ Nmî Lémi puku yedê alanté kpaa wo, apê,

Ndêndê ngê n:aa tóó, pi yilî yintómu yi yi mbodo dmi ngê k:ame a ka wa ghê dmi,

Ala kópu wa vyi ngmê,
Nmî yâpwo njini kî
ndêndê ngê vyilo.

¹² A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ka nmî chóó nmî kakêmê dmi anm:uu chámê té. *

*Daa pi lvêêdîlvêêdî u
danêmbum*

* **14:7-8:** 1 Tes 5:10; Pilipay 1:21
1 Pita 4:5 * **14:14:** Dpodo 10:15

¹³ Numo p:uu danê mwo yé koo. Nmyi tîdê mbwó knî yi kada lvêê kpî té nangmê yé. ¹⁴ Nmî Lémi Yesu u kópu ngê nê w:ee ngê, nê, Nté yintómu mb:aamb:aa dé. Pini n:ii ka nté knî ngmê kwódu yé u nté dé, yi pini ngê yi ntini knî d:uudpî ma té, mu kópu u dîy:o u kwo ndêndê ngê tupwótupwó ngê dpî pyaa dmi. Yi ntini u ngópu ngmanyi ma knomomê, yi pini ngê wamye ma knomomê, nonî awo, Ngmêdî kn:aadi, ala ntini mêtî ma, Chóó Lémi ngê wa kpîpî nê. * ¹⁵ Mwó yi ntini p:uu anyinê lvêêdî, ye u nuu ghi nôdo daadî ya. Pini n:ii u l:êê dîy:o Yesu Kédisu pwene, ntini n:ii nye pîpî, yi ntini ngê yi pini kîdangê lvêêdî. * ¹⁶ K:omo tpile nté yintómu nmye mb:aamb:aa dé, ngménê yi ntini kn:ââ ngê kîdangê pyaa dmi, pi yoo nmyi p:uu u nkwo adnyen:aa danê. ¹⁷ Chóó Lémi u yoo vy:o, kmaapî daa ndîi kópu, mbwaa ndanî myedaa ndîi kópu. Kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a d:uud:uu té, yi kópu yi ndîi kópu dé. Nmî dyââpe a pwapî too, Chóó Lémi u k:ii nmî ya mb:aamb:aa ngê a pyépi, w:aa mbêmê nmînê pyw:êmî ngê. ¹⁸ Yesu Kédisu u yoo vy:o pini n:ii ngê u mbwó daawa a lvêêdî, yi pini Chóó Lémi ka mb:aa, pi knî ye mye pi mb:aa.

¹⁹ Noko mb:aamb:aa ngê

* **14:10:** Dpodo 17:31; 2 Kódin 5:10 * **14:12:**
* **14:15:** 1 Kódin 8:11-12 * **14:19:** Lóma

dmyinê a ya, dmyinê numo wêdêwêdê kîgha. * 20 Kópuni Chóó Lémi ngê nmyi vy:o a d:uu:uu, nté ngê yi kópu nmye kîngî dyênenê. Kwôdu yé u nté daa tóó, u ntââ wanmyi ma t:oo, ngménê ntini n:ii ngê pi wa a lvêêdî, yi ntini kîdmyengmê ma ngmê. 21 Kópuni ngê mwó wa a lvêêdî, k:omo tpile tpile tp:oo mbyuu pîpî ó mbwaa ndanî ó ló kópu ngmê, ngménê yi kópu kîdmyengmê d:uu ngmê.

22 Yi kópu knî yi p:uu ntee nye nuw:o, ye Chóó Lémi k:ii dpî mbywuu d:êê ngê choo kwo. Pini n:ii u nuw:o ngmidi, u gha mb:aamb:aa. 23 Pini n:ii nté ngmê p:uu u nuw:o miyó ngê dpî pyôdu, yi ntini dpî ma knomomê, ye dono dpî d:uu, mu kópu u dîy:o kópuni dpî d:uu, daa kîlîmî mbêmê dpî d:uu. Kópuni daa kîlîmî mbêmê dpî d:uu, yi kópu dono.

15

Yoo yi wêdêwêdê kîgha u danêmbum

1 Yélini yi k:ii Yesu ka ndêndê ngê nmo kîlîmî té, nmî pyipe yoo, n:ii dé u kwo dnyinté a kîlîmî té, yi yéli yi kwôdu yiyé u kópu dé pêdê vyîmî téme. Nmî chóó nmî nuw:o u pono daanmî vyápê. 2 Nmî tîdê mbwó yoo yi mb:aamb:aa p:uu paa nuw:o kmêle, Yesu ka mb:aamb:aa ngê pîdnye

kîlîmî. * 3 Nmî chóó nmî nuw:o u pono daanmî vyápê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu chóó u nuw:o u pono dêpwo vyápê. Dépidi ngê Yesu komo alanté a kââ, Chóó Lémi ka kwo, Peede kópu yilî n:ii nga vyi ngópu, a pwo ghay dniye.

* 4 Kópu yilî n:ii Chóó Lémi u komo kapí pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, nmî wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o a d:êê tumo. Ala dye ghi dono u vyîmî têdê, yi kópu knî y:oo a ngêêpî nmo. Yi kópu knî yi mbêmê nmî lama ka tóó, Yesu ngê ndêndê ngê wa ngee nmo. * 5 K:omo tpile ló kópu angmanmya a vyîmî, Chóó Lémi ngê yi kópu u vyîmî têdê wa ngee nmyo, nmyi nuw:o dmi amyedê l:âmo té. Chóó Lémi ngê choo a ngêêpî nmyo, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê u ngwo paa pyaa we, Yesu Kédisu u nuw:o p:uu dmyinê mbêpê. 6 Nmî yâpwo njini Chóó Lémi, nuw:o ngmidi ngê dmyinê chaa kîgha, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî.

Yoo yilî yi kââdîkââdî

7 Yesu ngê u kede paa ntee t:ee nmyoo, numo u kede paa yinté dmyinê ya. Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi u ngwo dny:oo chaa kîgha. 8 Yesu Kédisu Nju tpémi yi ngêêpî pyu ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi kn:ââ knî ye kópuni a vyi too, yi kópu u ngwo ntiye too, mu kópu u dîy:o Nju tpémi y:oo pêdê w:ee

* 14:21: 1 Kódin 8:13

* 15:2: Lóma 14:19; 1 Kódin 10:24

* 15:3: Psalm 69:9

* 15:4: 1 Kódin 10:11; 2 Tim 3:16-17

* 15:8: Dpodo 3:25-26; Psalm 18:49

y:e, awo, Chóó Lémi ngê u kópu yilî ndêndê ngê dê ntiye té. * ⁹ Yesu Kédisu kn:aa yéli yi l:êê dîy:o myeda loo, apê, módó yeedeyeede u l:êê dîy:o Chóó Lémi paa chaa kalê y:e. Dépidi ngê yinté kópu puku yedê alanté a d:êê ngê, Chóó Lémi ka kwo,

A Lémi, n:aa chaa kîgha ngi, l:êê dîy:o anî wéti.

Yélini daa Nju tpémi,

yi yéli y:oo a kópu dyuu wamye ny:ee ngmê.

¹⁰ Puku yedê alanté mye tóó,

Kn:aa yéli. Chóó Lémi u yoo yi k:ii, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya. *

¹¹ Alanté mye tóó,

Kn:aa yéli, yélini daa Nju tpémi. Chóó Lémi dpodom-biy:e dmyinê chaa kîgha. *

¹² Yisaya ngê ala kópu a d:êê ngê, apê,

Dépidi u tii nedê pi ngmêwa t:aa,

Chóó Lémi ngê u pi ndîi ngê yinê wa pyódu,

Kn:aa yéli amyedê y:enê dé,

Yi nuw:o dmi p:uu adnyi kwo. *

¹³ Chóó Lémi ngê choo a wêdêwêdê kîgha nmyo, mu kópu u dîy:o Yesu ka nmye kélîmî té. W:aa u ngwo an-myinê pyw:ee ngmê, u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya. Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê adî ngêepî nmyo, ala kópu nmyi lama ndêndê ngê wa yââ, Chóó Lémi ngê daawa

kéé nmo, u kwo wa a kââdî nmo. *

Ala pweepwee pee u nt:u kópu

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, a lama ka tóó, nmyo mb:aamb:aa dé, nmyo lama yéli, u ntââ wanmyi numo ndiye kîgha.

¹⁵ K:omo tpile nmyo u ntââ dé, ngmêna daa tumu noo ya, ala pweepwee pee yedê yi kópu dyuu nmye mêt:a vyîlî té, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê a ngmidi noo, dpodonu u pi ndîi a ka ngma a kpo, kn:aa yéli yi l:êê dîy:o u dyépi ngê a pyódu noo. *

¹⁶ Kpêê yiyé pyu knî y:oo Chóó Lémi ka tpile tp:oo ntee a yémî tumo, yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi ka yinté myinê yémî té. U Ghê Dmi ngê Chóó Lémi u nuu u yoo ngê u ngwo dê pyódu té. ¹⁷ Chóó Lémi u dpodo n:ii Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê n:aa dódó ngê, yi dpodo u pi ndîi ngê n:aa pyépi.

¹⁸ A chóó a pi daanî knî, ngmêna kópuni Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê nî d:uu too, yi kópu knî yi mo yi p:uu nînê danê. Kópuni nî vyi too, kópuni nî d:uu too, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo nî kââ, yi kópu yilî Yesu u wêdêwêdê mbêmê nî d:uu too. *

¹⁹ Nmî Mî u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilî my:aa d:uu ngê, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo nî kaa too. Njedusalem nê yaa wo, Ilidikêm Wee u kwo nîmo diyé wo, p:aani p:aani

* **15:10:** Deut 32:43 * **15:11:** Psalm 117:1 * **15:12:** Is 11:10 * **15:13:**

Lóma 14:17 * **15:15:** Lóma 1:5 * **15:18:** 2 Kódin 3:5; Dpodo 19:11-12

pi knî ye Yesu Kédisu u kópu mb:aa noo tpapê. ²⁰ Dye ghi yintómu u ya a nga dpímo kwo, Yesu Kédisu u pi kwéli doongê ny:ee ngópu, y:i nî lê, Yesu u kópu mb:aa ye ngmén:uu vyi, mu kópu u dîy:o pi kuu u dpodo p:uu dpodo u ya a nga dêpwo kwo. * ²¹ Kópuni puku yedê a tóó, nê, Yi kópu nî ntiye. Ala yi kópu.

Yélini y:oo u pi doongê ny:ee ngópu,

Dîyo wa ny:ee ngmê, amyedê w:ee ngmê. *

Póol ngê Lóma paa u dy:oo u ngwo a châpwo

²²⁻²⁴ M:ââ yilî yi k:oo u ya a nga doo kwo, N:uu m:uu nmyo, ngménê a dpodo al:ii ndiî ngê doo ya. Yi dpodo ala wee knî yi kwo atédi chedê, ala ngwo nînê pwiyé knî, nîmo momu nmyo. U ya a nga a kwo, Spén nî lê, moma anê m:uu nmyo, nmyi p:uu mwiyé am:aa ya, u kuwó dini ghi ngê dpí ngee nódó, Spén u ngwo anî lê. * ²⁵⁻²⁶ Ala ngwo Njedusalem mwiyé mîdî lê, Chóó Lémi u yoo dîn:aa ngee té, mu kópu u dîy:o Yesu u yoo yélini Másidóniya Wee u kwo Kîdiki Wee u kwo a kwo, yi yéli y:oo yi ndapî tp:oo nt:eemwint:eemwi m:uu tumo, a ka a kê tumo, Njedusalem anî nûw:o té, Chóó Lémi u yoo vy:o pinténi wunê wee, yi ndapî ye anî nûw:o té. * ²⁷ Yélini y:oo

yi ndapî a ka a kê tumo, yi chóó noko yepê, Pinténi Njedusalem wunê pyede, paa ngee téme, ndapî knî ye ngmêpaa dy:ââ koo. Yi kópu yi chóó vyi ngópu, ngménê Nju tpémi y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu ye mwiyé y:ee ngópu, wod:oo kn:aa yéli y:oo dyámê u tpile mb:aa knî ngmê Nju tpémi ye u nkwo dny:oo yémî dé. ²⁸⁻²⁹ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem anî lê, yi ndapî yintómu ye an:uu y:ee té, Lóma máádi an:uu kwolo. Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê an:uu wêdêwêdê kalê nmyo. U kuwó dini ghi ngê Spén an:uu lê. *

³⁰ A tîdê mbwó yoo, ndiî kópu nmye ngméninê dmyinê. Nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê nmye nînê dmyinê, u ntââ a l:êê dîy:o wanmya a ngêpê. Nmî Mî u Ghê Dmi ngê a nuu ghi nmyi nódo a yó, yi kópu u l:êê dîy:o nmye myeninê dmyinê, u ntââ a ngêpê wanmyinê vyîko ngmê, a l:êê dîy:o Chóó Lémi ka amy:ee dmy:ee ngmê. * ³¹ Ala kópu dpí dmy:ee yó, Nju tpémi yélini Yesu u yoo vy:o daa ghê dniye, Njuda Wee u kwo, yi yéli y:oo kîngî vya nê. Ala kópu myoo dmy:ee yó, Tpileni Njedusalem anî nûw:o, Yesu u yoo knî y:oo yi tpile kîngî mb:ii ngmê. ³² Chóó Lémi ngê nmî ngêpê pêdê ny:ee ngê, pêdê ngee nêne, ye y:i nmye u ngwo anê lê, w:aa u ngwo anê pyw:oo, nmyi vy:o ghê

* **15:20:** 2 Kódin 10:15-16

* **15:21:** Is 52:15

* **15:22-24:** Dpodo 19:21

* **15:25-26:** 2 Kódin 8:1-2; 9:2

* **15:28-29:** Lóma 1:11

* **15:30:** Kilosa 4:3; 2

u ngwo an:uu vy:u. ³³ Chóó Lémi ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê u ngwo dmyinê a ya. Ye ndîí kópu.

16

Póól u nd:uu tpapê

¹ Pyópuni ngê ala pweep-wee pee nmye wunê néne, u kakêmê nmye nînê chámêchámê. U pi Pipi, Yesu u yoo n:ii Sénkîdiya a pyede té, yi ngêêpî módo ngmê. ² Nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê choon:aa kwo, mu kópu u dîy:o mye Yesu u yoo vy:o pyópu ngmê. Dpodoni p:uu adî dpodo, dpî ngee yó, mu kópu u dîy:o, pi yilî doo ngêêpî, myedoo ngêêpî nê.

³ Akwila cha ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó. * ⁴ Yi pini cha yi k:ii Yesu Kédisu p:uu nipi nmee dpodo, y:oo dyé noo, a l:êê dîy:o pî vya dumo. A gha vy:o mwânînê kwunokwuno dê, Yesu u yoo vy:o yélini yi vy:o dpîmo dpodo, yi yélî y:oo myewunê kwunokwuno d:oo. ⁵ Yesu u yoo yélini yi pini cha yi ngomo k:oo wunê wó ngê, yi yélî ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó.

A pyipe mb:aa Epánitas ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pini n:ii Yesu ka mwiyé kélîmî mbê wo, Esiya Wee u kwo. * ⁶ Méli ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pyópuni nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê doo dpodo. ⁷ Andídonikas pini dê Njuniyas ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, Nju pi n:ii dê

yi k:ii mbwa k:oo nmee kwo. Pi yilî yi lama a tóó, yi pini dê Yesu u dyépi dê. Yesu u yoo vy:o ghélî dîpî ghê wo, u ngwo a ghê knopwo.

⁸ Nmî Lémi u yoo vy:o a pyipe mb:aa ngmê, Ambîliyatus, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó. ⁹ Pini n:ii k:ii nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo, Udípanus, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó, a pyipe mb:aa, Stakis, a mb:aamb:aa u kwo myoo y:ee yó. ¹⁰ A mb:aamb:aa Apeles ka dpî y:ee yó, pini n:ii k:omo tpile Yesu u l:êê dîy:o dnyimo kpadakpada, ngménê Yesu myedaa mb:ii ngê. Adistopulas p:uu yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó. ¹¹ Helodiyon ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pini n:ii Nju pi. Nasisas mupwoknî yi vy:o yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.

¹² Nmî Lémi u dpodo módo dê, Tîdaipósa pyópu dê Tîdaipána, a mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó, a tîdê mb:aa Pêsis ka a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, pyópuni nmî Lémi p:uu dpodomby:e dpîmo dpodo.

¹³ Nmî Lémi u dpodo pyu mb:aa, Lupas, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó, u pye ka a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, pyópuni ngê tp:oo ntee pini ngê pyódu noo. * ¹⁴ Ala yéli ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, Asinkîditus ngmê, Pílikon myomo, Hêêmis pyolo, Patídópes podo, Hêêmas límo,

* **16:3:** Dpodo 18:2,26 * **16:5:** 1 Kódin 16:19 * **16:13:** Mak 15:21

nmî mbwó yoo yélini yi vy:o a kwo mye yi k:ii, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó. 15 Ala yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, Pilolokas ngmê, Njuliya myomo, Nédiyas lémi pyolo podo, Olimbas limo, myenté Chóó Lémi u yoo yélini yi vy:o a kwo, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.

16 Numo kóó dmyinê mgîmîmgîmî dé. Yesu u yoo ala wee u kwo yélini a kwo, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. *

Pi dódó pyu yoo yi danêmbum

17 A tídê mbwó yoo, ala kópu a ny:ee yó. Pi ngê chóó u nuw:o ghi mbêmê kîngî chámê nmyo, nmyi kélîmî myekîngî dyênê. Pini n:ii ngê yinté kópu nmye choo d:uud:uu, yi pini dmyina a kuwokuwo. Yesu u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmyi ndê ngópu. Pini n:ii ngê u yi adî kwo, Yi kópu nî ngmê té, yi pini mêmmyina a kuwokuwo. *

18 Pini n:ii ngê yinté kópu a d:uud:uu too, daa nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu a dpodo yédi, chóó p:uu a dpodo yédi. Yi pini ngê kópu mb:aa yîlî dpî vyi, yoo k:omo ngê a chaa kîgha ngê, yélini daa nuw:o pyu yoo, dpî dóó té. * 19 Pi yintómu yi lama a tóó, Yesu p:uu kópu mb:aa dpodomby:e nmyi mgîmî ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê

pyódu. U ya a nga a kwo, Kópu mb:aa d:uud:uu nmyi lama mb:aamb:aa ngê choo ya, ngmêne dono d:uud:uu nmyi lama kîngî ya. * 20 K:omo tpile Setan ngê pi dódó pyu yoo nmyi vy:o wa a dy:ââ té, ngmêne Chóó Lémi ngê nmyi ya mb:aa u yi a kwo, wa ngee nmyo, pi dódó pyu yoo nmyi dódó ngê lîmîlîmî ngê wa dêê dmi. Nmî Lémi Yesu ngê u módó yeedeyeede ngê choo a ngêépî nmyo. 21 Pini n:ii u k:ii nye dpodo mo, Timoti, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. A pyipe Nju pi pyile knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê, yi pi dmi Lusiyas ngmê, Njeson myomo, Sosipatê pyolo. *

22-23 Pini n:ii u ngomo k:oo n:aa kwo, u pi Nkayas, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ. Yesu u yoo yélini ala p:aani a pyede, Nkayas u ngomo k:oo a dapwadódó nyédi. Ala p:aani ndîi u ndapî pini n:ii ngê a y:enê, Edastas, nmî mbwó Kwótas k:ii, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. *

24 Nê Têêtiyas, Póól ngê kópuni yîlî nmye dê vyit té, a chóó d:a d:êê té. A mb:aamb:aa nmye myenînê dyede.

Chóó Lémi u chaa kîgha

25-26 Chóó Lémi chaa kîgha koo. Dye ghi yintómu doo a ya, chedê ngê daawa pyódu. Chóó Lémi u ntââ a kópu dyuu

* 16:16: 1 Kódin 16:20; 1 Pita 5:14 * 16:17: Taitas 3:9-10 * 16:18: Pilipay 3:19; 2 Pita 2:3 * 16:19: Lóma 1:8 * 16:21: Dpodo 16:1-2 * 16:22-23: 1 Kódin 1:14

ka nmyi kēlîmî dmi yinê pî
 kaa, Yesu Kédisu u kópu dyuu
 nmyi ménê yinê myedpî kaa.
 Kópu ndîî n:ii Yesu ngê a d:uu
 ngê yi kópu ghêlî daa py-
 odo, tumu kópu ngê mwiyé
 doo a ya, m:ââ yilî yi k:oo
 pi knî yi lama dêpwo a ya,
 ngménê Chóó Lémi u komo
 kapî pyu knî y:oo mgo vy:o
 dnya a y:enê, p:uu dnyimo
 a mgongo, u ngwo dnyimo
 a d:êê. Chóó Lémi u kópu
 mbêmê yi tumu kópu ala dini
 ghi ngê d:umo pywálî, u komo
 kapî pyu knî y:oo kópuni a
 d:êê tumo, Yesu ngê yi kópu
 yinê ntiye too. Dyámê ghi
 yintómu yi mbêmê pi knî ye
 yi tumu kópu nmo tpapê, mu
 kópu u dîy:o pi yilî yintómu
 Chóó Lémi ka choo kēlîmî, u
 dnye myedny:oo nyêmî.

²⁷ Chóó Lémi mu ngmidi u
 nuw:o u ntââ yi kópu dpî d:uu,
 tp:oo Yesu Kédisu u l:êê dîy:o
 chóó u ngwo u kwo a kââdî
 nmoo. Chaa kîgha koo, chedê
 ngê kîngî pyódu. Ye ndîî kópu.

Wu u dî. *

* **16:25-26:** Kîlosa 1:25-26 * **16:27:** 1 Tim 1:17

1 KÓDIN

Kódin tpémi y:oo Yesu u pi ghélî daangê ny:ee ngópu, Póól Kódin yi loo, Yesu u pi u ngwo mî ny:ee ngópu, woni knî Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye. Nju pi daa yilî Yesu u yoo vy:o ghê dniye, ngménê yélini daa Nju tpémi, Yesu u yoo vy:o vyîlo yi ghê dniye. Yi danêmbum puku yedê mye tóó, Dpodo 18:1-17.

U kuwó dini ghi ngê Póól Epeso doon:aa ya. (Dpodo 19) U kuwó, kópu knî ngmê ngê Yesu u yoo a dyênê too, Kódin. Yoo woni dnye pyââ ti, myenté yi kada pini knî y:oo yoo chámê ngópu. Póól ngê yi kópu yi ny:ee too, ala pweepwee pee d:êê ngê, ye dy:ââ ngê. Ala pweepwee pee ghélî daangê d:êê ngê, kn:aani mwiyé ngmê d:êê ngê, ye dy:ââ ngê, ngménê yini nmî ngópu daa tóó, l:âmo a ngee ngópu.

¹ Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Nmî mbwó Sosíténi u k:ii nipi anye tóó mo. ² Yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Kódin, ala pweepwee pee nmye nînê dyede. Chóó Lémi ngê myedê ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu ngê nmyi dyââpe pwaa too, kamî ngê pyódu nmyoo, chóó u yoo vy:o mye kaa nmyoo. Dyámê wope wope n:ii knî y:oo nmî Lémi Yesu Kédisu

mye chââchââ ngmê, nipi yi k:ii u yoo vy:o kaa nmyoo.
³ Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngéêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól ngê Kódin tpémi yi l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

⁴ Dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka a kââdî nmyoo, kópu mb:aa yilî nmye wunê d:uuud:uu too. * ⁵ Kópu yintómu u ntââ ngê a pyódu nmyoo, kópuni u lama a pyede, woni knî nmyi lama dpî yaa dmi, pi knî ye u nkwo nmye tpapê tumo. ⁶ Yesu Kédisu p:uu kópuni nmye n:uu vyi too, yi kópu nmyi vy:o ntêñê dê pyaa dmi. ⁷ Nmî Mî u Ghê Dmi ngê dpodo yilî yintómu u ntââ ngê a pyódu nmyoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u diyédiyé u ngwo nmye t:âât:ââ ngmê. ⁸ Yinê adî wêdêwêdê kîgha nmyo, u dî dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé. Yi ngwo nmyi kóté kîgha têdê dyââpe nmyi p:uu daangmêwa a pyw:oo. *

⁹ Chóó Lémi ngê ntêñê daawa dóó nmyo. Yinê a ngmidi nmyoo, Tp:oo nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê yinê a pyódu nmyoo. *

*Póól ngê u ngwo yepê,
Modo numo kââdî tóó*
¹⁰ A tîdê mbwó yoo, mw:ââkó, nmî Lémi Yesu

* 1:4: Kilosa 1:3-4 * 1:8: Pilipay 1:6; 1 Tes 3:13 * 1:9: 1 Njon 1:3

Kédisu u pi mbêmê nînê kwunokwuno nmyo, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê moo pyódu yó, nmyi kópu dyuu ngmidi ngê myoo pyódu yó. Modo numo kââdî tóó. Maa mu ngmidi yidmyinê kîgha, dpodo mu ngmidi p:uu dmyinê dpodo. * 11 A tîdê mbwó yoo, a lama ayimî tóó, noko dnyinté nmyinê pyede. Klowe u yoo knî y:oo yuu a ka kîmînê y:ee ngópu, a ka pê, Noko dnyinté wunê pyede.

* 12 Nmyi vy:o knî ngmê ala kópu nmye tpapê ngmê, nmyimo, Póól p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyîlo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Apolosa p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyîlo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Pita p:uu nmeen:aa ndiye, u kópu dyuu vyîlo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Wu yéli yi pi dmi têdê dé, Yesu Kédisu mu ngmidi vyîlo yino chââchââ. 13 A tîdê mbwó yoo, yinté daadî ya. Lukwe dîy:o Yesu Kédisu nmyi pepe kalê ngópu. Lukwe, nmyinê nmye Póól kîdosi ñedê nmyi l:êê dîy:o vyîlo yi pwene? Kêle, nê kuu. Daa a chóó a pi mbêmê nî mbápitisim kalê nmyoo. 14 A gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, nmyi vy:o pini daa yilî nî mbápitisim kwólu, Kidisipê s pini dê Nkayas yi mo nî mbápitisim kalê doo.

* 15 Doo u ntââ daanmy:ee

vyi ngmê, Nê ngê chóó u yoo vy:o kaa nmoo. 16 (Ó, myenté, Stepanas mupwoknî a nuwo dê kuwo dmi, mbápitisim a chóó ye my:aa y:ângó, ngménê a lama daa tóó, apê, Pi m:uu nî mbápitisim kwólu.) * 17 Daa yoo yi mbápitisim kîgha u l:êê dîy:o Yesu Kédisu ngê a ngmidi noo, ngménê u kópu dyuu tpapê u l:êê dîy:o nmye a dy:ââ noo. Daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê yoo yi nuw:o n:aa ngmêêpî too, ngménê Yesu ngê kîdosi ñedê kópuni nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, yi kópu vyîlo yinî tpapê ngê, yi kópu mbêmê Yesu ka u ngwo dpî kélímî mbê dmi. U ya a nga daa kwo, Yi kópu têdê kópu ngê nî pyódu. *

Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u nuw:o ndîi nmo u ngwo a kêma doo

18 Yélini ndê u maa p:uu a wee, Yesu ngê kîdosi ñedê kópuni d:uu ngê, yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu, ngménê yi kópu nmî nyongo, u kwo nmî kélímî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê u ngwo wunê ngêêpî nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. * 19 Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó, apê,

Yélini yinê ye yi nuw:o dmi ndîi,

mbodo podo ngê wanî pyódu té.

Ndiye pyu ndîi knî ye daanî ng:aa. *

* 1:10: Pilipay 2:2 * 1:11: Dpodo 18:24-28; 19:1-2 * 1:14: Dpodo 18:8
 * 1:16: 1 Kódin 16:15 * 1:17: 1 Kódin 2:1-2,5 * 1:18: Lóma 1:16 * 1:19:
 Is 29:14

²⁰ Yélini yi nuw:o dmi ndii, yi yéli y:oo maa ndêndê kn:aadi ngópu, dêêpî pyu knî y:oo mye kn:aadi ngópu. N:ii yoo yi lama yoo yi nuw:o ngmêepî mb:aamb:aa ngê a tóo, yi yéli y:oo mye kn:aadi ngópu. Dyámê mbêmê yélini yi nuw:o dmi ndii dé, Chóó Lémi ka ngménê u kwo yi mbodo podo dé, ye daa ng:aa yédi.

²¹ Chóó Lémi chóó u nuw:o u pono vyápê mbê wo, doo u ntââ ngê pyódu nmoo, pi ngê chóó u nuw:o mbêmê Chóó Lémi d:uuwodê pyw:oo. Ngménê Chóó Lémi ngê maa komo ngmê kpêmî ngê, pi knî ye yi máádi komo u kêmakêma u l:êê dîy:o a dy:ââ nmoo. N:ii nmî kópu ka dpî kôlîmî mb:anê, Chóó Lémi ngê dpî ngee. ²² Nmyo Kîdiki tpémi nmyi ndiye pyu knî ye nmî kópu dyuu mbodo podo mbodo podo u kópu dyuu, mu kópu u dîy:o nuw:o u kópu dé yinê ye ndii kópu dé. Nju tpémi nmî kópu dyuu ka daa kôlîmî nyédi, mu kópu u dîy:o dpo, N:ii ngê mbwudu nmî ngópu angmê chaa, u ngwo u kwo anmî kôlîmî. * ²³ P:aani p:aani Nju tpémi y:oo dpî mb:ii nmo, kn:aa yéli y:oo myoo mb:ii nmo, mu kópu u dîy:o ye nmo tpapê ngê, yenmîmo, Yesu Kédisu kîdosi ñedê nmî l:êê dîy:o pwene. Yi kópu p:uu Nju tpémi dpo lvêêdî té, dpo, Wu pini daa vyîlo. Dpo, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, dono

daawa a pyw:oo, u pi ndii ngê wa pyódu. Yélini daa Nju tpémi, nmî kópu dyuu yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu dyuu. ²⁴ Ngménê Chóó Lémi ngê Nju tpémi yélini dpo ngmidi té, Yesu Kédisu ka dpî kôlîmî mbê dmi, Chóó Lémi u wêdêwêdê u ngwo dpo pyw:ee ngmê. Yélini daa Nju tpémi, Chóó Lémi ngê n:ii dpo ngmidi té, Yesu Kédisu ka myoo kôlîmî mbê dmi, Yesu p:uu Chóó Lémi u nuw:o ndii u ngwo dpî m:uu ngmê. ²⁵ Chóó Lémi ngê kópuni d:uu ngê, k:omo tpile pi knî ye mbodo podo mbodo podo u kópu yi d:uu ngê, ngménê ndêndê ngê nuw:o ndii u kópu yi d:uu ngê. K:omo tpile pi knî ye yinê ye Yesu u wêdêwêdê dêpwo ya, kîdosi ñedê u ngwo pwene, ngménê Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê kpêenî mêtê pyidu ngê. Ló pini ngmê u ntââ yinté kópu angmê d:uu?

²⁶ A tîdê mbwó yoo, nmyi chóó nmyi p:uu a nuw:o mbê dmyeno. Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, ngménê pi knî ye yinê ye, Nuw:o pyu ndii yi vy:o yilî daa kwo, kada pini yi vy:o yilî daa kwo, yélini yi pi dmi ndii yi vy:o yilî myedaa kwo. * ²⁷ K:omo tpile yinê ye nmyi nuw:o dmi daa ndii dé, ngménê Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, mu kópu u dîy:o yélini ye yi nuw:o dmi ndii dé, mywene ye paa ghê we. K:omo tpile yinê ye kada pini nmyi vy:o

* **1:22:** Mát 12:38; Dpodo 17:18 * **1:26:** Mát 11:25

daa kwo, ngménê Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, mu kópu u dîy:o kada pini knî ye mywene ye paa ghê we.²⁸ K:omo tpile nmyi yi dmi y:e daa kwo, yinê ye nmyi pi dmi daa ndîi, yinê ye nmyo k:omo tpile dé, ngménê Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, mu kópu u dîy:o yélini kada a wee, dîyo k:omo tpile ngê u nkwo paa pyaa dniye. *²⁹ Yélini nmyi pi dmi daa ndîi, Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, kada pini yoo mb:ii too, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo daa kwo, Pi ngê chóó u pi a ngópu choo kmîmî.³⁰ Kada pini yoo mb:ii too, ngménê Yesu Kédisu ka a kââdî nmyoo. Yesu ngê Chóó Lémi u nuw:o ndîi nmo a kême ngê, nmî yikî dmi u pwo ghay wo, Chóó Lémi u momu yéli ngê pyódu nmoo, dîyo kóó k:oo wa kaa nmo. *³¹ Yesu Kédisu ngê ngee nmoo, daa nmî chóó nmî wêdêwêdê mbêmê mb:aamb:aa nmo pyw:ângo. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni puku yedê a tóó, dpî ny:ee yô.

Pi ngmê ngê chóochóó kîngî chaa kwolo,
nmî Lémi yichoo chaa kîgha. *

2

Daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmyi kélîmî mbê dniye

¹ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nmye noon:aa tpapê,

* 1:28: Njems 2:5 * 1:30: 2 Kódin 5:21 * 1:31: Jer 9:24; 2 Kódin 10:17
* 2:1: 1 Kódin 1:17 * 2:2: Nkal 6:14 * 2:4: 1 Tes 1:5

daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmye noon:aa tpapê dé. *² Alanté nî nuw:o mbê wo, nê, Kódin tpémi ye kópu yilî yi p:uu daanî danê, ngménê kópuni ndîi kópu ngê a tóó, yi kópu ye n:aa tpapê. Nê, Yesu Kédisu mu ngmidi p:uu ye n:aa danê, nmyenê, Kîdosi ñedê t:ee ngópu, nmî l:êê dîy:o pwene, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. *³ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, noo mywenemywene, myenoo nkîngê.⁴ Daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmye noon:aa danê, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê doo a ngêêpî nê, u wêdêwêdê mbêmê nmye noon:aa danê, mbwudu nmyi ngópu noo chapî dé, *⁵ mu kópu u dîy:o daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê paa kélîmî mbê dmyeno, ngménê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê paa kélîmî mbê dmyeno.

Chóó Lémi u nuw:o ndîi u kópu dyuu

⁶ Dini ghi n:ii ngê nmye mwiyé noon:aa danê, daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmye noon:aa danê, ngménê nuw:o ndîi u kópu dyuu ngma kwo, n:ii pi ngmê knî ye nmo tpapê ngê. Yesu u yoo vy:o yéli, n:ii knî y:oo Yesu p:uu kópu dé mb:aamb:aa ngê dpo w:ee t:oo, yélini yi l:êê ghi dmi mye mb:aamb:aa dé, yi yéli ye yi mo yi kópu dyuu nmo tpapê ngê. Yi kópu dyuu,

daa dyámê mbêmê tpémi yi nuw:o mbêmê u kópu dyuu, myedaa kada pini yoo yi nuw:o mbêmê u kópu dyuu. Yi kada pini yoo díyo kuwo wa a ghê dmi. ⁷ Ngménê kêle, Chóó Lémi u nuw:o ndíi u tumu kópu dyuu vyîlo yinmo tpapê ngê. Chóó Lémi ngê dyámê pê ghêlî daa l:âmo ngê, yi kópu dyuu u ngwo a ngmo ngê, pi knî yi lama daa pyede. Vyîlo yi kópu dyuu mbêmê wa ngee nmo, chóó ntee a tóó, yinté pini ngê wa pyôdu nmo. * ⁸ Dyámê mbêmê kada pini yoo yi lama yi kópu dyuu dépwongmê ya. Yi kópu dyuu yi lama wodoo kwo, ye nmî Lémi ndêndê kîdosi ñedê daapî t:ee ngópu. * ⁹ Doo u ntââ yi kópu daapêdê w:ee ngópu, mu kópu u dîy:o ala kópu puku yedê a tóó,

Chóó Lémi ngê kópuni nuw:o kwólu, apê,

Yélini yi nôdo a nuu ghi a tóó,
yi kópu y:e wanî d:uu,
yi kópu pi ngê doongê módu,
pi ngê doongê nyongo,
pi ngê myedoongê nuw:o kwólu. *

¹⁰ Ngménê nmo vyîlo dé, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi mbêmê yi tumu kópu dyuu nmo yinê a pywálî ngê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi tumu kópu yilî yintómu yinê dpo pyw:ee té, Chóó Lémi u tumu kópu ndíi dé yinê myedo pyw:ee té. ¹¹ Dyimê pywuu

nmye ngménînê kuwo. Pi u tumu kópu dé kn:aa pini u lama daa ya nyédi, chóó u nuw:o k:oo a ya nyédi. Chóó Lémi mye yinté, u tumu kópu ndíi dé chóó u Ghê Dmi u lama a pyede. ¹² Daa nmî chóó nmî nuw:o knî yi mbêmê ala kópu dyuu nmo pyw:ângô, ngménê Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmo a kpo, mu kópu u dîy:o kópuni nmîl:êê dîy:o d:uu too, yi kópu dé nmî lama ntêne dny:oo ya.

* ¹³ Kópuni nmo tpapê too, daa nuw:o pyu ndíi knî yi vy:o nmî ndê too, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmî lama yinê a kalê too. Yélini yi mênê yi Ghéni Dmi mye tóó, yi kópu dyuu ye nmo tpapê too, ye myeno tpiyé too. ¹⁴ Ngménê yélini yi mênê yi Ghéni Dmi daa tóó, doo u ntââ yi Ghéni Dmi u kópu dyuu d:uudpo pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o d:ud:umbiy:e d:uuwodê w:ee t:oo, yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu dé. Yélini yi mênê Chóó Lémi u Ghê Dmi a tóó, u kópu dyuu dpî ny:ee t:oo, kn:aa yéli y:oo d:uudpî ny:ee t:oo. *

¹⁵ N:ii u mênê yi Ghéni Dmi a tóó, u ntââ kópu yilî yintómu dpî mya té, myedo w:ee té, ngménê yi pini kuwa yéli y:oo d:uuwodê w:ee ngmê, u gha myed:uudpî m:uu ngmê. ¹⁶ Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:uu ngmê u ntââ, nmî Lémi u nuw:o wa m:uu?

N:uu ngmê u ntââ, nmî

* **2:7:** Kilosa 1:26 * **2:8:** Luukî 23:34; Dpodo 13:27 * **2:9:** Is 64:4 * **2:12:**

Lémi wa dêêpî kê?

Ngménê nmî ménê nmî
Lémi u Ghê Dmi a tóó, Yesu
Kédisu u * nuw:o nmî ménê
mye tóó.

3

*Kódin tpémi mwiyé ntee
dnyaya aya*

¹ A tídê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, k:omo tpile Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi ménê doo ya, ngménê na a ka nmyi ménê dêpwo ya. Chóó Lémi u nuw:o ndîí u kópu dyuu nmye dîpî vyi too. Yesu Kédisu u yoo vy:o tpómu ntee tpile ngê nmyee ya. ^{*} ² Pyââ ngê tpómu ka ngmo ntee a yémî ngê, yinté noo ndiye kîgha nmyo, nté wêdêwêdê nmye dêp:a kpo, mu kópu u dîy:o doo u ntââ daap:ee ma ngópu. Ala ngwo nmyo dp:ee u ntââ dé, ³ mu kópu u dîy:o nmyi chóó nmyi p:uu nmye nuw:o nyédi, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono dnyinté nmye vyápê nyédi. Yi kópu nmye kîd:a d:êê, mu kópu u dîy:o nipi ya nmyi lama dnyinté a tóó, u yi nmye a kwo, Yoo nmî chaa. Lukwe dîy:o kn:aa yéli yi maa p:uu dmye ghê dmi. ⁴ Lukwe dîy:o dyámê mbêmê tpémi yi l:êê ghi dmi nmye d:uud:uu t:oo, ngmê knî y:oo apu, Póól p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyîlo yi ndêndê kópu dyuu, ngmê knî y:oo apu, Apolosa p:uu nmee

ndiye, u kópu dyuu vyîlo yi ndêndê kópu dyuu.

Chóó Lémi p:uu dpodo pyu yoo

⁵ A tídê mbwó yoo, Apolosa k:ii nyi pi dê yi mbêmê lukwe dîy:o nmyi yoo dmyenê chaa ngmê. D:ii kada pini ndîí dê. Nye Chóó Lémi u dpodo pyu dê. Nyi dpodo mbêmê Yesu u yoo vy:o u ngwo nmyi ghê dniye. Dpodoni dê yi p:uu Chóó Lémi ngê a kaa nyópu, vyîlo yi dpodo dê y:e dódó doo. ⁶ Nmyo Chóó Lémi u yâpwo têdê. Yâpwo têdê n:uu kpêmî ngê, nté woo n:uu kââ, Apolosa y:i doon:aa ngolo, ngménê Chóó Lémi ngê nt:u yinê t:ângô. ^{*} ⁷ N:ii ngê nté woo dpî kââ, u pi têdê, n:ii ngê dpî ngolo, u pi mye têdê. Chóó Lémi mu ngmidi u pi ndîí, mu kópu u dîy:o nt:u yinê dpî t:oo.

⁸ N:ii ngê nté woo dpî kââ, n:ii ngê dpî ngolo, yi pi dê wontoo wontoo, pi mu ngmidi p:uu a dpodo nódó. N:ii mb:aamb:aa ngê adî dpodo, yâpwo têdê chóó ngê mb:aamb:aa ngê wa pwila, n:ii dnyinté adî dpodo, dnyinté wa pwila. ⁹ Chóó Lémi p:uu Apolosa k:ii nipi nye dpodo mo.

Nmyo Chóó Lémi u yâpwo têdê, myenté u ngomo kamî.

* ¹⁰ Chóó Lémi ngê u ntââ ngê a pyódu noo, ngomo km:ee mwiyé n:uu chó, sîment y:i u nkwo nî ndê ngê, ngménê ala ngwo nmyi kada pini yoo yi ngomo pywuu p:uu mê dpodo té. N:ii yi ngomo p:uu

* 2:16: Is 40:13 * 3:1: Hipîlu 5:12-13 * 3:6: Dpodo 18:4,27-28 * 3:9:

adî dpodo, nuw:o mbêmê choo dpodo. ¹¹ Doo u ntââ pi ngmê ngê ngomo kn:ââ daamuwa a t:oo. Yesu Kédisu mbêmê nmyi ngomo a kwo.
 * ¹² Yélini yi ngomo p:uu a dpodo nyédi, tpileni ngê a dpodo nyédi, yi tpile u mo u mo dé. Woni knî y:oo chêêpî dpo ngî t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni knî y:oo nkéli chêêpî pee dpo ngî t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni knî y:oo silipê nkól p:uu a t:emî dumo. Woni knî y:oo yimbwi dpo kp:anê t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni knî y:oo yi yââ ó kâmo yââ p:uu dpî t:ee t:oo. ¹³ Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ngê pi yintómu yi dpodo têdê dmi wa m:uu té. Yi wéni ngê ndyuw:e wa nyow:a, yi dpodo têdê dmi u ngwo wa d:uu té. * ¹⁴ Pini n:ii u dpodo têdê ghi wêdêwêdê, doo u ntââ ndê ngê daawa ma, yi pini ngê u dpodo u pywuu wa ngee. ¹⁵ Ngménê pini n:ii u dpodo têdê ghi ndê ngê wa ma, u dpodo u pywuu daawa a ngee. Tpileni l:âmo ngê, mwo p:aa ngê wa pyódu, ndê ngê wa ma, ngménê yi pini ngê chóó u ghê l:âmo daawa ngee, ndê dóó u ménê wa a pwii.

¹⁶ A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o Chóó Lémi u ngomo nmyi chaa ngópu. Mumdo nmyi lama daa tóó, nmyo Chóó Lémi u ngomo, u yâpwo ghi nmyi ménê a tóó, u Ghê Dmi nmyi ménê mye tóó? *

¹⁷ N:ii ngê Chóó Lémi u ngomo wa dyênê, Chóó Lémi ngê u nkwo wa dyênê. Chóó Lémi u ngomo k:oo u yâpwo ghi a tóó, dono y:i daa ya yédi. Nmyo mye ntee dé, nmyo u ngomo ghi dé, dono nmyi ménê kîngmê ya.

¹⁸ Nmyi nuw:o knî y:oo kîngê dóó nmyo. Nmyi vy:o pini n:ii ngê dpo, Nê pi ngmê, dyámê mbêmê tpémi yi vy:o a nuw:o ndîi ngê dé pyódu, yi pini ngê yi kópu dpî kée ngê, Chóó Lémi u nuw:o ndîi u kópu dyuu dé pêdê pyw:ee téne. K:omo tpile dyámê mbêmê tpémi ye yi pini mbodo podo ngê wa pyódu, ngménê Chóó Lémi ka u nuw:o ndîi ngê wa pyódu. ¹⁹ Mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê tpémi yi nuw:o ndîi u kópu dé Chóó Lémi ka mbodo podo mbodo podo u kópu dé. Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:ii dé yi nuw:o ndîi dé, dpo, Yoo nmî dóó té,

yi yéli dpî dêê dmi, Chóó Lémi ngê u nkwo dpî dóó té. *

²⁰ Yinté kópu m:uu puku yedê mye tóó,

Nmî Lémi u lama a tóó,
yélini yi nuw:o dmi ndîi,
dnyinté a nuw:o nyédi. *

²¹ Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi ndiye kîgha pyu yoo yi pi dmi mbêmê nmyi chóochóó namê chaa kîgha nmyo. Nangê vyi, Nê wu pini u yoo vy:o pini ngmê, mu kópu u dîy:o nmyi ndiye kîgha pyu yoo

* **3:11:** 1 Pita 2:4-6

* **3:13:** 1 Kódin 4:5; 2 Tes 1:7-10

* **3:16:** 1 Kódin 6:19

* **3:19:** Njópi 5:13

* **3:20:** Psalm 94:11

yintómu nmyi p:uu a dpodo nyédi. Chóó Lémi ngê kópu yili yintómu nmye a kpo. ²² Nê, Apolosa pini dê Pita yi k:ii nmyi ndiye kîgha pyu ngê nmo pyede. Chóó Lémi ngê tp:oo módo tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo, dyámê pê nmye a kpo, ghê pini dê pwopwo nmyi p:uu a dpodo mo. Kópuni ala ngwo a dpodo té, nmyi p:uu a dpodo té, mu dini ghi ngê u kópu dé nmyi p:uu amyidnyi dpodo. ²³ Myenté Yesu Kédisu p:uu nmyo dpodo té, nmyo u yoo, Yesu Kédisu Chóó Lémi p:uu a dpodo, chóó Tp:oo.

4

Yesu Kédisu u dyépi yoo

¹ Apolosa u k:ii ala kópu nyi p:uu dmyinê tpapê, apii, Yesu Kédisu p:uu a dpodo mo, Chóó Lémi u tumu kópu dyuu y:oo a y:eney:eñe ngmê. ² Dpodo pyu ngê kn:aa yéli yi dnye dmi d:uudpî ny:oo, u lémi mu ngmidi u dnye vyilo yichoo nyêmî. ³ Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni a p:uu anmyi vyi t:oo, a ka têdê kópu dé. Kópuni kn:aa pini ngê a p:uu dpî vyi, a ka mye têdê kópu. A chóó a dpodo p:uu kópu myedînî tpapê ngê. ⁴ A dpodo têdê kópu d:oongmê kn:aadi ngê, ngménê a chóó daanî vyi, Dyââpe a p:uu daat:a. Pini n:ii ngê nmî gha dmi dpo m:uu té, yi kópu a ka yinê wa vyi. ⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o pi u pi ghêî k:ii nangmê dyênê. Nmî Lémi dini ghi n:ii ngê

wa a diyé, tumu kópuni mgîdî vy:o a pyede, w:êenî wa yé té, kópuni knî yi l:êê dîy:o yoo p:uu a dpodo nyédi, amyedê pywálî té. Yi ngwo Chóó Lémi ngê u dpodo pyu yoo ntênenê wa chaa kalê té.

⁶ A tîdê mbwó yoo, nmyi l:êê dîy:o Apolosa k:ii dyimê pywuu ngê nmye d:a pyódu nyo, mu kópu u dîy:o dêepî kópu ngmê u nt:u kópu pêdê w:ee yô. Yi dêepî kópu ala, Puku yedê kópu knî yi mbêmê dmyinê paa, u nt:u kópu alanté, Pi ngê pi ngmê u pi kîngî kmî, kn:aa pini u pi kîngî dyênê. ⁷ N:ii ngê chóó u pi a kmîmî ngê, ala kópu u kwo nînê tpapê, Kî pini, n:uu ngê kada pini ngê pyódu nyoo? Kópuni u l:êê dîy:o kada pini ngê nyi pyodo, Chóó Lémi ngê nga yinê a kê too, apii? Nyi kuu, ngménê Chóó Lémi ngê nga yinê a kê too. Lukwe dîy:o nyôochóó nye chaa kîgha ngê.

⁸ A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o nmyinê nmye kópu yili yintómu yi ntââ mbêmê nmye pyede. Lukwe dîy:o nmyinê nmye ndáápi ntee pini ngê nmyi pyaa dniye. Lukwe dîy:o nmyinê nmye king ntee pini ngê nmye pyede. Yinté dpîno pyede. King ngê ntênenê w:ii pyede, ye king ngê myepidmyi pyódu nmo.

* ⁹ Komo tpile nmo Chóó Lémi u dyépi yoo, ngménê na a ka Chóó Lémi ngê kuwó pini ngê mêtê pyódu nmoo. Na a ka vyida ntee pini ngê

pyódu nmoo, pi yintómu yi ngîma, enjel yoo mye yi ngîma, nmî vyee têdê dy:ââ nmoo.¹⁰ Yesu Kédisu u l:êê dîy:o pi knî ye mbodo podo mbodo podo u yoo ngê nmî pyaa dniye, ngménê nmyinê nmye Yesu Kédisu ngê nmyi nuw:o dmi ndîi ngê dê pyódu té. Nmî chôó nmî wêdêwêdê p:uu dp:ee nuw:o nyédi, ngménê nmyinê nmye nmyi wêdêwêdê ndîi. Kuwa yéli y:oo nmî pi dmi a dyede tumo, lukwe dîy:o nmyi pi dmi a kmîmî tumo.¹¹ Dye ghi yintómu dono ngê nmo pyede. Nmo dómudómu nyédi, nmo mbwaambwaa nyédi, nmî kpîdî dpo chaa dmi, kuwa yéli y:oo a kpakakpaka nmoo, p:aani p:aani nmo lêpî nyédi.^{*}¹² Pi knî ye ndapî dpîno dmyinê ngê, nmî nté ndapî yi p:uu nmî chôó nmo dpodo nyédi. Ni:ii knî nmî p:uu a peede tpapê nyédi, yi l:êê dîy:o nmîno ngêpê nyédi. Dini ghi n:ii ngê a kpakakpaka nmoo, nmîno vyîmî ngê.^{*}¹³ N:ii knî y:oo nmî pi dmi a dyede ngópu, nmo kwunokwuno too, u yi nmo a kwo yédi, nmîmo, Yi nuw:o dmi nmî ngmêê. Dyámê mbêmê tpémi ye, yinê ye nmo nté dînê péé dono, nmî p:uu a danê nyédi, dpo, Yi tuu dmi a kwo.

14 Daa nmyi mywenemy-wene kîgha u l:êê dîy:o yi kópu d:a d:êê té, ngménê u ya a nga a kwo, nîmo, Nmyi

nuw:o dmi nê wáti té. Mu kópu u dîy:o nmyo a tp:ee ntee yéli.¹⁵ K:omo tpile pi yono yono yon y:a knî y:oo Yesu Kédisu u pi mbêmê adnyi ndiyé kîgha nmyo, ngménê nê mu ngmidi nmyi mî, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pi y:i a chôó nmyi nuw:o n:uu kwólu.¹⁶ U l:êê dîy:o, u ya a nga a kwo, A p:uu dmyina a mtyîmwe ngêêpî.^{*}¹⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o Timoti a kada kînê kââ, daa kêmakêma nmyimo mumu ngmê. Yi pini a tp:ee ntee pini, u nuu ghi ndêndê ngê a nódo a tóó. Daa pi dódó pyu, nmî Lémi p:uu nipi nye dpodo mo. Yesu Kédisu u yoo yi l:êê ghi dmi nmye amî vyîlî té, kópuni dyuu Yesu u yoo knî ye p:aani p:aani nîmo tpapê too, nmye amyimî vyîlî té.^{*}

¹⁸ Nmyi vy:o pi knî ngmê dê mbodo ndîi mbodo ndîi mbê dmi, apu, Nê ngê mêdaamî m:uu nmo.¹⁹ Ngménê nmî Lémi ngê a maa daawa a nkoko knomomê, ye lîmîlîmî ngê anmy:uu m:uu nê. Mbodo ndîi mbodo ndîi u yoo yi ngwo an:uu m:uu té, nê, Mumdo Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê a dpodo té, ó yi chôó yi kópu dyuu ye tpapê tumo.²⁰ Chóó Lémi kóó k:oo yoo daa kópu dyuu mbêmê dpî ghê dmi, ngménê chôó u wêdêwêdê mbêmê dpî ghê dmi.^{*}²¹ A tp:ee yoo, nmyi nuw:o dmi angênté? Dpodombiy:e nmye wan:uu mbwólu, ó nmyi kópu dmi

* 4:11: 2 Kódin 11:23-27 * 4:12: Dpodo 18:3; Luukî 6:28 * 4:16: Pilipay 3:17 * 4:17: Pilipay 2:22 * 4:20: 1 Kódin 2:4

a kada am:ii lâmo t:oo, ye mb:aamb:aa ngê u ngwo nmye p:aa t:aa.

5

*Yesu u yoo vy:o pini ngmê ngê Yesu u pi kîngî dyêné
Mátiyu 18:15-17*

¹ A tp:ee yoo, kópu nmyi p:uu mukidî ny:oo. Nmyi vy:o pini ngmê ngê pyââ ti u kópu ndîi ngmê d:uu ngê. Yintoo kópu mgidî u yoo knî y:oo doongmê d:uu ngópu. Lukwe dîy:o Yesu u yoo vy:o pini ngmê ngê yi kópu d:uu ngê. Lukwe dîy:o u mî u kpâm kuwó pyââni t:âmo ngê. Apuu! ² Lukwe dîy:o u kwo dpip:e kwôdu ngópu. Lukwe dîy:o nmyinê mbodo ndîi mbodo ndîi té. U mywene nmye wo ghê wo, nmyi yoo kuwa w:ee kaa ngópu. ³ K:omo tpile nmyi vy:o dêñinê kwo, ngménê a nuw:o nmyi vy:o yiwinê kwo. A nuw:o k:oo yi pini wunê kîdî kóté kwolo. ⁴ Nipi dpo wó yó, a nuw:o nmyi vy:o adîn:aa kwo, nmî Lémi Yesu u wêdewêdê mbêmê yi pini kuwa anmî kââ. ^{*5} Setan kóo k:oo anmî kââ, yi pini too pee yinê paa dyêné ngê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, yi pini u ghê dmi mepaa ngee ngê.

⁶ Lukwe dîy:o nmyinê mbodo ndîi mbodo ndîi té. Nmyi lama ka tóó, yis knî tp:oo daa ndîi anyinê ngî, kpo ndîi u ménê anyi yé, anyi pwiyé, kpo yintómu dpî

mbwó. Dononi nmyi ménê a tóó, mye yinté, wa k:aa. ⁷ Yi dono a ngî tóó, dny:ii dy:ee tóó, yed:oo mb:aamb:aa ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. Yesu ngê kamî ngê ntee a pyódu nmyoo, yinté am:ii pyaa dmi. Nmyi lama ka tóó, nmo Nju tpémi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u dye ghi ngê, nmî ngomo knî yi k:oo yis daa ya yédi, nmo kéké ngê, mbidédi pywápê ngmê wop nmo pîpî ngê. Nmî kn:ââ knî y:oo sipi tp:oo ntee a vya tumo, Chóó Lémi ngê yi tp:ee mââ kaa a w:êê too, daa vya too, Yesu Kédisu yinté mye pwene, ndê ka w:êê nmoo. ^{*} ⁸ Yesu u yoo vy:o nmyi k:ii nipi nmo wee, yis ntee dono nmî ménê kîngmê ya, pi dódó nmî ménê kîngê ya, dyââpe nmî p:uu myekîngmê ya.

⁹ Pweepwee pee n:ii mwiyé nmye nê dy:ââ ngê, munmyenê, Pyââ ti pyu yoo yi k:ii yakmaapî ngê kêê nangê t:oo. ¹⁰ Daa kuwa yéli yi p:uu nmye noo a danêmbum, yélini a pyââ ti nyédi, a ñuknweñuknwe nyédi, a kpaa nyédi, yélini kn:aa yâpwo knî ye a ngêpê nyédi. Yinté yéli p:aa yintómu a pyede. Doo u ntââ daanmyinê kuwo t:oo. ¹¹ Daa kuwa yéli yi p:uu noo a danêmbum, ngménê Yesu u yoo vy:o yéli yi p:uu noo a danêmbum. Nmyi vy:o pini ngmê ngê yinté kópu ngmadî d:uu:d:uu, adî pyââ ti, adî ñuknweñuknwe, kn:aa yâpwo

^{*} 5:4: 1 Tim 1:20

^{*} 5:7: Ex 12:21; Njon 1:29; 1 Pita 1:19

^{*} 5:8: Ex 12:15

knî ye adî ngêpê, yoo yi pi dmi adî dyede dé, nté ndapî yi mb:aami ngê adî ya ó ndee pyu ndîi ngê adî ya, yinté pini u k:ii yakmaapî ngê kêê nangê t:oo. *

¹²⁻¹³ Doo u ntââ kuwa yéli daanmo kéké té, Chóó Lémi ngê yinê wa kóté kalê té. Ngménê yinté dono nmyi vy:o n:ii ngê choo d:uud:uu, dmyinê kóté kîgha, nmyi yoo kuwa dmyinê kapî. Yinté kópu puku yedê mye tóó,

Pi dono nmyi yoo kuwa dmyinê kapî.

6

Numo kóté kîgha u danêmbum

¹ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o pini miyó dnyinté a ya nódó, lukwe dîy:o kóté y:enê pyu ka dpî lee knî, kuwa. Lukwe dîy:o mywene y:e d:uudpî ghê. Yinté kópu nmyi chóó p:ee dmyinê l:âmol:âmo dé.

² Angênté, nmyi lama daa tóó Chóó Lémi u yoo knî y:oo dyámê mbêmê tpémi yintómu y:oo wa kóté kalê t:oo. Mumdoo dp:ee ntââ dé, yinté kópu têdê nmyi chóó daanmyi l:âmol:âmo?

³ Lukwe, nmyi lama myedaa tóó, mu dini ghi ngê enjel yoo amy:oon:aa chámê té. Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi kópu dyuu daanmyi l:âmol:âmo dé. ⁴ Dini ghi n:ii ngê yinté kópu nmyi vy:o dpî pyódu, lukwe dîy:o kóté y:enê pyu knî ye kuwa nmye lêpî nyédi.

5 Mywene nmye choo kwo. Mumdoo nuw:o pyu nmyi vy:o daangma a kwo, pini n:ii u ntââ yinté kópu dpî l:âmo? ⁶ Lukwe dîy:o pi ngmê ngê u mbwó kóté têdê dpî nuw:o, kuwa pini ngê dp:uu kóté kalê dê.

⁷ Ndêndê ngê nmye kn:aadikn:aadi ngópu. Lukwe dîy:o nmye numo kóté kîgha nyédi. Lukwe dîy:o yi kópu knî dênmeyinê vyîmî tumo. Nmyi mbwó ngmê adî mtikó knomomê, nangê kóté kwolo, dmyina a vyîmî.

* ⁸ Lukwe dîy:o numo p:uu nmye dono nyédi. Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi tîdê mbwó yoo yi tpile nmye t:âmot:âmo tumo. ⁹ Mumdoo nmyi lama daa tóó, pi dono yoo Chóó Lémi kóó k:oo daamî ghê dmi. Pi knî y:oo kîngê dôó nmyo. Yélini a pyââ ti nyédi, kn:aa yâpwo knî ye a ngêpê nyédi, pi u kuwó a pyuwuwyuwo nyédi, ó a numo kpêêpî nyédi, yinté pini Chóó Lémi kóó k:oo daangmamî ghê. *

¹⁰ Kpáápi yoo, nuknwe yoo, ndee pyu ndîi yoo, pi u pi dyede pyu yoo, ó nté ndapî yi mb:aami yoo, yinté pini Chóó Lémi kóó k:oo myedaangmamî ghê. ¹¹ Knî ngmê yinté kínmyee a ya, ngménê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmyi dono kî chedê too, nmî Mî u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o dmi ngmópu, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmyoo. *

* **5:11:** 2 Tes 3:6; Taitas 3:10; 2 Njon 1:10-11 * **6:7:** Mát 5:39-40; 1 Tes 5:15

* **6:9:** Epeso 5:5; Tpyuu 22:15 * **6:11:** Taitas 3:3-7

Pyââ ti mâtâ ti p:uu kópu

¹² Nmî Lémi Yesu ngê daa dêêpî kópu dyuu mbêmê kamî ngê pyôdu nmoo. U l:êê dîy:o kópu yilî yi kwódu yé kópu daangma a tóó, ngménê kópu yilî knî y:oo yoo dpî dyênê t:oo. Yi kópu knî namê d:uud:uu dé. Nyââ, kópu yilî yi kwódu yé kópu daangma a tóó, ngménê kópu ngmê nmyi kada kîngê ghê. Yesu Kédisu nmyi kada vyîlo yichoo kwo. ¹³ Nté nmî nuknî yi ménê dpî lê, yi l:êê dîy:o a tóó, nté u l:êê dîy:o nmî nuknî a pyede, ngménê mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê miyó dé wa dyênê dé. Pyââ ti mâtâ ti daa yinté kópu dé. Nmî Lémi ngê daa pyââ ti mâtâ ti yi l:êê dîy:o a l:âmo nmoo, chóó u l:êê dîy:o a l:âmo nmoo, nmî l:êê dîy:o mye pwene. * ¹⁴ Chóó Lémi ngê nmî Lémi kpêenî mêtê pyidu ngê, u wêdêwêdê mbêmê yinté amyedê pyidu nmo. *

¹⁵ Mumdo nmyi lama daa tóó, nmyo Yesu Kédisu kóó kpâlî dé. Lukwe, pi ngmê ngê Yesu u mbyuu pee ngmê téli pyââ u k:ii ngmidi ngê wa pyôdu? Apuu! Doo u ntââ.

* ¹⁶ Mumdo nmyi lama daa tóó, n:ii téli pyââ ka dpî lê, u k:ii ngmidi ngê dpî pyaa knî. Yi kópu puku yedê mye tóó. * ¹⁷ N:ii nmî Lémi k:ii ngmidi ngê dpî pyaa knî, yi nuw:o dé ngmidi ngê dpî pyaa knî.

¹⁸ Pyââ ti mâtâ ti vy:o a

pwii dmyeno. Kn:aa dono ngmanyi d:uu, ye kn:aa pini ngmanyi dyênê, ngménê wanmyi pyââ ti, ye nmyi chóochóó wanmyi dyênê t:oo. ¹⁹ Nmyi nt:u dmi daa nmyi chóó a pyede, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi yi ménê a kwo. Ghéni Dmi n:ii Chóó Lémi ngê nmye a kpo, nmyo u yâpwo ghi. * ²⁰ Nmyi nt:u dmi daa nmyi chóó nmyi tpile dé, Chóó Lémi ngê kópu ndîi ngmê d:uu ngê, u ngwo pwila nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dmyinê dpodo kîgha dé, Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo paa pyaa we. *

7

Yéyéé u danêmbum

¹ A tîdê mbwó yoo, pweep-wee pee yedê pôó n:ii a ka nmyinê dy:ââ ngópu, yi kópu knî yi p:uu nmye nînê d:êê. Yéyéé p:uu mwiyé nmye nînê d:êê. N:ii ngê u yi adî kwo, Nmî Lémi p:uu ntênenî nî dpodo, u l:êê dîy:o daawa yéé, yi pini ngê kópu mb:aa dpî d:uu, ² ngménê yi pini pyââ ti ngê kîngê dyênê. Yi kópu u l:êê dîy:o pi yintómu dny:oo yéyéé.

³ Cha cha yi kópu ala. Pyââ u moo ka d:uudpî nganê mb:anê, mâtâ u kpâm ka myed:uudpî nganê mb:anê.

⁴ Pyââ p:uu tpile yilî daa chóó u tpile yilî, u moo u tpile yilî. Myenté, mâtâ p:uu tpile

* **6:13:** 1 Tes 4:3-5 * **6:14:** Lóma 8:11; 2 Kódin 4:14 * **6:15:** Lóma 12:5; 1 Kódin 12:27 * **6:16:** Gen 2:24 * **6:19:** 1 Kódin 3:16 * **6:20:** 1 Pita 1:18-19

yilí daa chóó u tpile yilí, u kpâm u tpile yilí. ⁵ Numo p:uu wuwu nangê kwódu. Ngménê, pi cha y:oo u yi y:e adî kwo, Dpodombiy:e ny:oo ngêpê, wo knî ngmê yi k:oo, ye wuwu yi chóó noko dny:oo kwódukwódu, dpodombiy:e u ngwo dny:oo ngêpê. Yi ngêpê u wo knî dny:oon:aa lêpî, ye yi kwódu yé kópu machedê ngê u ngwo choo pyodopyodo. Setan u wépi pwapí nmyi lama dnyinté a tóó. Kímê dódó nmyo, pi ngê kn:aa pyópu p:uu kêê kíngmê yé.

⁶ Kópuni nmye d:a d:êê, nmyenê, Pi yintómu dny:oo yéyééé, daa dêêpî kópu nmye yed:a d:êê. Yi kópu u nt:u ala, n:ii ngê u yi adî kwo, Pyââ ngménî nya, yini choo yéyééé. ⁷ Ngménê nê nê, a nuw:o alanté, u ya a nga a kwo, Kwodo mgémî yintómu nê ntee yéli ngê dny:oo ya, kîdnyingê yéyééé. Ngménê daa pi yintómu u ntââ ngê a pyede. Chóó Lémi ngê woni yoo yéyééé u ntââ mbêmê dpo pyódu té, woni yoo yi mo ya u ntââ mbêmê dpo pyódu té.

⁸ Kwodo mgémî yoo, kukanwe yoo, ala kópu nmye nînê tpapê. Ntee n:aa tóó, yinté myedmyinê ya. ⁹ Ngménê nmyi mo ya doo u ntââ ngê nmye wa pyaa knomomê, ye dmyinê yéyééé. Pyââ ti mââ ti yi l:êê dîy:o kîdnyingê ghiighii mbê dmi.*

¹⁰ Cha cha yoo yi dêêpî

kópu m:uu ala, daa a chóó a dêêpî kópu, ngménê nmî Lémi u dêêpî kópu. Pyââ ngê u moo kíngî kpípî. ¹¹ Wa kpípî knomomê, ye kn:aa pini ngê kêê p:uu kíngê yé. Yi pyópu u moo ka mèdaawa diyé knomomê, ye u mo choo ya. Myenté, mââ ngê u kpâm kíngê kpípî.

¹² Cha cha n:ii Yesu u yoo vy:o mu ngmidi ghê wo, woni daa ghê wo, yi yéli yi p:uu nînê danê. (A chóó a dêêpî kópu yinînê tpapê, daa nmî Lémi u dêêpî kópu.) Yesu u yoo vy:o pini n:ii ghê wo, ngménê u kpâm daa ghê wo, yi pyópu ngê u yi u ngwo adî kwo, Kwodonkwodo ny:oo ya, ye yi pini ngê u kpâm kíngê kpípî. ¹³ Myenté, pyópuni Yesu u yoo vy:o ghê wo, ngménê u moo daa ghê wo, yi pini ngê u yi u ngwo adî kwo, Kwodonkwodo ny:oo ya, ye yi pyópu ngê u moo kíngê kpípî. ¹⁴ K:omo tpile yi pini Yesu ka daa kélîmî yédi, ngménê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o u kpâm k:ii ngmidi ngê a ya nódó, u kpâm Yesu ka a kélîmî yédi. Myenté, k:omo tpile nmî mbwó ngmê u kpâm Yesu ka daa kélîmî yédi, ngménê Chóó Lémi ka pyââ mb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o u moo k:ii ngmidi ngê a ya nódó, u moo Yesu ka a kélîmî yédi. Wo daa yinté, ye nmyi tp:ee dmââdîma Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê pê pyede, u

nuu u yoo ngê daapîdnye kwo.
 15 Ngmênenê pini n:ii Yesu ka
 daa kêlîmî yédi u yi u ngwo
 adî kwo, U kpâm nê kuwo, ye
 dpî lee we, nmî tîdê u yéyééé
 machedê ngê u ngwo wa
 pyódu. Myenté, pyópuni Yesu
 ka daa kêlîmî yédi u yi u ngwo
 adî kwo, U moo nê kuwo,
 ye dpî lee we, nmî mbwó u
 yéyééé machedê ngê u ngwo
 wa pyódu. Yini dpî lee we,
 mu kópu u dîy:o Chóó Lémi
 ngê daa dnyepéli u l:êê dîy:o a
 ngmidi nmyoo, u yi u ngwo a
 kwo, A yoo noko mb:aamb:aa
 ngê dny:oo ya. * 16 Nmî tîdê,
 mumdoo nyi u ntââ, m̄oo
 u nuw:o anyi ngmêê, nmî
 Lémi kóó k:oo anyi kââ? Nmî
 mbwó, mumdoo nyi u ntââ,
 ngmâm u nuw:o anyi ngmêê,
 nmî Lémi kóó k:oo anyi kââ?
 *

Daa ya ngmêêpî u danêmbum

17 Dini ghi n:ii ngê Chóó
 Lémi ngê Yesu u yoo vy:o
 mwo a kaa nmyoo, yi ngwo
 ntee nmyee a ya, yinté myed-
 myinê ya, dpodonî nedê nmî
 Lémi ngê a kaa nmyoo, y:i
 dmyinê dpodo. Paani paani
 Yesu u yoo knî ye yi dêêpî
 kópu dyuu yinté ye myinî:aa
 tpapê too. 18 Nju pi n:ii Chóó
 Lémi ngê, Yesu u yoo vy:o dpî
 kââ, yi pini ngê kíngî vyi, U ya
 a nga daa kwo, Chóó Lémi u
 l:ii a p:uu choo ya. N:ii daa
 Nju pi, Chóó Lémi ngê Yesu u
 yoo vy:o dpî kââ, yi pini Nju pi
 ngê chóó kíngê pyódu, pi ngê

* 7:15: Lóma 12:18 * 7:16: 1 Pita 3:1-2
 Epeso 6:6; 1 Pita 2:16

Chóó Lémi u l:ii yi pini p:uu
 kíngî t:oo. 19 Ala ngwo Chóó
 Lémi u l:ii t:emî têdê kópu
 ngê dê pyódu, u dêêpî kópu
 dyuu chââchââ yi ndîi kópu.
 * 20 Dini ghi n:ii ngê Chóó
 Lémi ngê Yesu u yoo vy:o mwo
 a kaa nmyoo, yi ngwo ntee
 nmyee a ya, yinté myedmy-
 inê ya. 21 A mbwó. Dini ghi
 n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu
 u yoo vy:o kaa nyoo, yi ngwo
 pi ngmê ngê wop doo a dpodo
 kígha ngi, ye p:uu chi dpodo, u
 nuw:onuw:o ngê kêê kîdangê
 t:oo. Ngmênenê n:ii ngê wop
 a dpodo kígha ngi, u yi u
 ngwo adî kwo, Nyi nî pw:ii, ye
 u kwo nangê nganê mb:anê,
 choo pw:iipw:ii ngi, ñyóó l:êê
 dîy:o anyin:aa dpodo. 22 Pini
 n:ii pi ngmê ngê wop a dpodo
 kígha ngê, dini ghi n:ii ngê
 nmî Lémi ngê dpo ngmidi,
 u nuw:o nmî Lémi p:uu dpî
 ghê. Myenté, ndapî p:uu
 dpodo pyu n:ii nmî Lémi ngê
 dpo ngmidi, nmî Lémi p:uu
 dpodo pyu ngê dpî pyódu,
 Yesu Kédisu p:uu wop a dpodo
 yédi. * 23 Chóó Lémi ngê kópu
 ndîi ngmê d:uu ngê, u ngwo
 pwila nmyoo, yi kópu u l:êê
 dîy:o pi knî yi nuw:o u pono
 kîdmyemê vyápê. 24 A tîdê
 mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê
 Chóó Lémi ngê mwo a ngmidi
 nmyoo, u k:ii nmyinê kââdî
 ngópu, yi ngwo ntee nmyee a
 ya, yinté myedmyinê ya.

Kwodo mgêmî yoo yi kópu

* 7:19: Lóma 2:25; Nkal 5:6 * 7:22:

²⁵ Kwodo mgêmî yoo yi p:uu kópu u nkwo nmye ngménînê tpapê. Daa nmî Lémi u dêêpî kópu nmye yinînê tpapê, ngménê yi kópu p:uu a chôó a kópu nmye ngménînê tpapê. Doo u ntââ daanî dôó nmyo, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê a nuw:o u ntââ ngê a pyôdu ngê.

²⁶ Ala dini ghi ngê dye ghi dono vy:o nmo pyede, u l:êê dîy:o pi ngê u ya kîngê ngmêê.

²⁷ N:ii u kpâm a tóó, kîngê kéké. N:ii u kpâm daa tóó, ghélî k:ii kîngê yéé. ²⁸ Ngménê pini n:ii dpî yéé, daa dono kópu yu d:uu, myenté pyópuni dpî yéé, mye daa dono kópu yu d:uu. Ngménê u ya a nga daa kwo, Ala dye ghi dono vy:o dono a pyw:ee yó.

²⁹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê dini ghi n:ii yó, daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî nuw:o dmi dyámê u kópu knî yi p:uu kîngmê kwo. Yéé u nuw:o u kpâm p:uu kîngmê kwo, nmî Lémi p:uu choo kwo. ³⁰ N:ii u pi u l:êê dîy:o a mbê, u nuw:o modo dyé ngê, nmî Lémi p:uu dpî kaa ngê. N:ii knî y:oo w:aa da pyw:ee ngmê, yi kópu mu ngmidi p:uu yi nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu dny:oo nuw:o. N:ii knî y:oo yi tpile dpî pwila t:oo, yi tpile knî yi p:uu yi nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu dny:oo nuw:o. ³¹ Dyámê u kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu dny:oo kwo, mu kópu u dîy:o

yi kópu yilî yintómu daa dye ghi daadûi adnyi ya, nmî Lémi ngê wa ngmêê té. *

³² U ya a nga daa kwo, Nmyi nuw:onuw:o u kópu dyuu ndîi kópu ngê nmye pyaa dniye. Pi mgêmî u nuw:o ngmidi ngê a ya yédi, nmî Lémi p:uu a dpodo yédi, u nuw:o nmî Lémi p:uu a kwo yédi, ³³ u yi u ngwo a kwo yédi, U nuu u kópu nî d:uu:d:uu dé. Ngménê yéé u nuw:o miyó ngê a ya yédi.

Nmî Lémi p:uu a nuw:o yédi, ngménê dyámê u kópu knî yi p:uu mye nuw:o yédi, u yi u ngwo a kwo yédi, U kpâm u nuu u kópu yinî d:uu:d:uu dé. ³⁴ Kwodo mye yinté, nmî Lémi p:uu a dpodo yédi, u yi u ngwo daa kwo yédi, U nuw:o kn:aa lee we, u yi u ngwo myedaa kwo yédi, U nt:u kn:aa pini ka nî y:oo. Ngménê yepe dyámê u kópu knî yi p:uu a nuw:o yédi, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo yédi, U moo u nuu u kópu yinî d:uu:d:uu dé.

³⁵ Yi kópu nmye d:a vyi té, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, Mb:aamb:aa ngê pêdmyinê ya. Yéyéé nmye dînî kwódukwódu, ngménê u ya a nga a kwo, Nmyi nuw:o dmi nmî Lémi mu ngmidi p:uu dny:oo kwo, kn:aa kîdnyingê kwo, mb:aamb:aa ngê p:uu dmyinê dpodo.

³⁶ Pini n:ii u yémî p:uu a kwo, ghélî k:ii daawa yéé knomomê, nmî Lémi p:uu dpodomby:e adîn:aa dpodo, ye yi pini ngê maa mb:aa ye kîgha ngê. Ngménê u

* 7:31: 1 Njon 2:17

kuwó dini ghi ngê u nuw:o u kwo ayiménê diyé, awo, A yémî p:uu pyââwe ngê a pyodopyodo, nanê wa nya, u yi u ngwo adî kwo, Nî nya, ye dpî nya ngê, daa kópu dono ayi d:uu. ³⁷ Ngménê yi pini ngê chóó wa vyi, Daanî yéé, a mo anî ya, pwopwo u dî, ye yinté choo ya. Ú lama adî ya, A nuw:o ngê daawa dóó nê. Yi pini u mo choo ya, kîngê yéé. ³⁸ A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê u yémî p:uu dpî nya, kópu mb:aa yu d:uu, n:ii u mo a ya yédi, kópu mb:aa mye d:uud:uu ngê, k:uuchêm u kópu ye d:uud:uu ngê.

Yepen yoo yi kópu

³⁹ Yepeni u moo a tóó, kn:aa pini p:uu kîngê nuw:o, ngménê u moo wa pw:oo knomomê, ye u ntââ amê yéé. Pyópuni Yesu u yoo vy:o a kwo, kuwa pini ngê kîngî nya. * ⁴⁰ Ngménê yi pyópu daawa yéé knomomê, ye mb:aamb:aa ngê adî ya. K:omo tpile nmyi kada pini woni yoo yi nuw:o dmi daa yinté dé, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi a ménê mye tóó, u l:êê diy:o yi kópu nmye d:a vyi.

8

Tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a yémî ngópu, u pîpî p:uu danêmbum

¹ A tîdê mbwó yoo, pweep-wee pee yedê póó n:ii a ka nmyinê dy:ââ ngópu, myomoni kópu p:uu nmye nînê d:êê, tpile tp:oo n:ii

k:omo yâpwo ka a yémî ngópu, u pîpî p:uu. Nmî lama ka tóó, K:omo yâpwo daa ndêndê ngê yâpwo njini, u l:êê diy:o nmî vy:o pi ngmê knî y:oo yinté tpile tp:oo mbyuu ka a pîpî tumo, yinê ye u kópu daa tóó. Ngménê pi woni knî ye kwódu ye u kópu, yi tpile tp:oo mbyuu d:uudpî ma ngmê. A tîdê mbwó yoo, n:ii yoo yi lama yinté a tóó, apu, K:omo yâpwo daa yâpwo njini, yi yéli daadnya a mbodo ndîi mbodo ndîi, wo yéli yi pi dmi daadnya a dyede. Nmyi nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya, nmyi mbwó yoo yi pi dmi namê dyede. N:ii nôdo u tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi a pyede, yi gha dmi a wêdêwêdê kîgha too. ² Pini n:ii ngménê u kwo kópu yilî yintómu u lama a pyede, yi pini dnyinté a nuw:o yédi, ³ ngménê n:ii nôdo Chóó Lémi u nuu ghi a tóó, Chóó Lémi u lama pini, kóó kuwa daamî kââ. *

⁴ Dini ghi n:ii ngê kuwa pini ngmê ngê tpile tp:oo dpî vy:a, k:omo yâpwo u pi u ngwo dpî vyi, u ntââ yi tpile tp:oo mbyuu anmî ma, mu kópu u diy:o nmî lama ka tóó k:omo yâpwo daa yâpwo ndêndê, Chóó Lémi mu ngmidi yi yâpwo ndêndê. ⁵⁻⁶ K:omo tpile pi knî y:oo yâpwo yilî a chââchââ tumo, ngménê nmînê nmo yâpwo mu ngmidi ndêndê, Chóó Lémi. Yi pini nmî Mî, tpile yilî yintómu yinê l:âmo too, u l:êê diy:o nmo pyede. K:omo tpile yoo yi

* 7:39: Lóma 7:2-3; 2 Kódin 6:14

* 8:3: Njon 14:23

lémi yilî, a chââchââ tumo, ngménê nmî Lémi ndêndê mu ngmidi, Yesu Kédisu, pini n:ii Chóó Lémi k:ii dyámê pê l:âmo ngópu, ghê kamî nmo yinê myedê kpo. *

⁷ Ngménê pi woni knî yi lama yi kópu dnyinté a tóó. Yesu u yoo vy:o ghélî k:ii daa ghê dniye, m:ââ yilî yi k:oo k:omo yâpwo knî ye dnyimo a ngêpê, k:omo yâpwo knî yi l:êê dîy:o tpile tp:oo kpêê ngê dnyimo a yiyé dé, mbyuu dnyimo a pîpî dé. Ngménê ala ngwo yinté ntini daa pîpî tumo. Yinê ye k:omo yâpwo u pi p:uu a t:a, apu, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê angmanmî pyódu. ⁸ Daa nté u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê anmî pyaa dmi. N:ii ngê yi ntini dpî kpîpî, Chóó Lémi ka dono ngê d:uudpî pyódu. Myenté, n:ii ngê yi ntini dpî ma, yi kópu mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê d:uudpî pyódu. ⁹ A mbwó, lama ka tóó, k:omo yâpwo dé daa yâpwo ndêndê dé, u l:êê dîy:o yinté ntini nye pîpî too. Nga u ntââ, ngménê ñidê mbwó yoo yi p:uu chi nuw:o. Pini n:ii u lama yi kópu dnyinté a tóó, nangê lvêédî.

* ¹⁰ K:omo yâpwo u ngomo k:oo kmaapî têdê nangmê nî. Yinté pini ngê y:i wa m:uu ngi, yi ntini pee my:owa ma, ngménê u kwo dono kópu ayi d:uu, chóochóó nmî Lémi u yoo kuwa wa ghê. ¹¹ Kópuni lama a tóó u l:êê dîy:o lukwe

* **8:5-6:** Epeso 4:6; Njon 1:3 * **8:9:**

* **9:1:** Dpodo 26:16 * **9:2:** 2 Kódin 3:2-3

dîy:o mwó anyinê lvêédî. Yi pini u l:êê dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu pwene. ¹² Lukwe dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu anyi dono, pini n:ii u l:êê dîy:o pwene anyinê lvêédî, mwó yoo yi p:uu am:ii dono, yi nuw:o dmi anyi dyênê. ¹³ Nê nê a nuw:o alanté. Ntini n:ii ngê a mbwó wa a lvêédî, yi ntini mèdaanî ma, u dî pwopwo. U ya a nga daa kwo, A mbwó a l:êê dîy:o ngma a lvêédî we. *

9

*Kópuni dyuu yi wépi dmi
Pól ngê puwâ*

¹ A tîdê mbwó yoo, u ya a nga daa kwo, A l:êê dîy:o pi ngma a lvêédî we. Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. K:omo tpile u ntââ ndapî nmye p:aa dmy:ee ngê, ngménê nmye dîp:ê dmy:ee ngê. K:omo tpile kópu yilî yi kwôdu ye kópu daangma a tóó, ngménê woni knî yi wépi dmi a chóó nî puwâ. K:omo tpile nmî Lémi Yesu a chóó a ngwolo dê y:oo nî módu, u dyépi ngê u ngwo a pyódu noo, ngménê tpile nmye dînî dmyinê ngê. K:omo tpile nmî Lémi u yoo vy:o a chóó nî kaa nmyoo, ngménê tpile nmye dînî dmyinê ngê. *

² K:omo tpile pi woni knî ye yinê ye d:aa Yesu u dyépi ngmê, ngménê nmyinê nmye nê u dyépi ngmê, mu kópu u dîy:o u yoo vy:o a chóó nî kaa nmyoo.

* ³ Yi kópu pi knî ye n:aa tpapê

* Lóma 14:13-15

* **8:13:** Lóma 14:21

ngê, yélini y:oo a pi a dyede ngópu.

⁴ A tîdê mbwó yoo, yélini yi l:êê dîy:o n:aa dpodo yédi, mumdoo doo u ntââ nté mbwaa ye daanî dmyinê dê? U ntââ, ngménê ye dînî dmyinê doo, a chóó a kêê dê y:oo n:aa dpodo yédi, ndapî u ngwo n:aa kménêkménê ngê. ⁵ A kpâm wo tóó, u ntââ p:aa y:eńey:eńe, yoo nye pîdnya a vyuwo. Dyépi woni yoo, Pita u k:ii, nmî Lémi u mbwó yoo mye yi k:ii, yi kpâm yoo a y:eńey:eńe tumo, yoo yi ntépînâ knî yi k:oo a kmaapî nyédi. ⁶ Mbanapas k:ii nyo miyó njini nyi chóó nyi kêê dê y:oo nye dpodo nódó, nyi ndapî u ngwo nye kménêkménê ngê, ndapî nmye dênyipu dmyinê. ⁷ Mumdoo lede knî y:oo yi kaa taa kpídî yi chóó yi ndapî ngê dpî pwila t:oo? Kêle, yi kada pini ngê yiné dpî pwila té, ye dpî y:ee té. Mumdoo n:ii ngê yâpwo têdê dpî yé, nté y:i d:uudpî ma? Kêle, y:i a kmaapî yédi. Mumdoo n:ii u sipi w:uu a kwo yédi, módó ye a vyuwo yédi? Mye yinté, yélini yi vy:o n:aa dpodo yédi, u ntââ yi ntépînâ knî yi k:oo anî kmaapî, ndapî ye amy:aa dmyinê. ⁸ Daa a mo dî vyi, ngménê yinté kópu puku yedê mye tóó. ⁹ Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê,

N:ii ngê u pudumakó choo dpodo kîgha,

komo kîngê kudu.

* **9:9:** Deut 25:4; 1 Tim 5:18

* **9:14:** Mát 10:10; Nkal 6:6

Choo dpodo, choo kmaapî. Mumdoo Chóó Lémi pudumakó knî yi p:uu doo a danê?

* ¹⁰ Mumdoo daa nmî p:uu doo a danê? Ndêndê ngê nmî p:uu doo a d:êê. Yélini wunê n:êê nyédi, yélini wumê nté mgîpî nyédi, daa módó a dpodo nyédi. Yi lama a tóó, Kwéli nmo dpodo té, dîyo y:i anmî kmaapî. ¹¹ Nmyo a yâpwo têdê kamî, nté woo n:uu kaa too, mumdoo doo u ntââ nt:u daangmanî ma? * ¹² N:ii knî y:oo wunê ndiyé kîgha nmyoo, nmyi ntépînâ knî yi k:oo a kmaapî nyédi, mumdoo doo u ntââ yinté kópu a nga daanmyi d:uu ngmê? Ngménê a chóó tpile nmye dîp:êngmê dmy:ee ngê. Kópu yilî yintómu noo a vyîmî dé, mu kópu u dîy:o u ya a nga dêpwo kwo pi ngménê lvéêdî. U ya a nga myedêpwo kwo, Pi ngmê ngê Yesu Kédisu u kópu mb:aa u wépi pwaa ngê.

¹³ Nmyi lama ka tóó, kpêê yiyé pyu knî y:oo yi nté yi dpodo têdê a kménêkménê ngópu. * ¹⁴ Myenté, nmî Lémi ngê apê, N:ii knî y:oo a kópu mb:aa pi knî ye adnyin:aa tpapê, yi nté y:i dny:oon:aa kménêkménê. * ¹⁵ Ngménê tpile nmye dîp:êngmê dmy:ee ngê, ala pweepwee pee yedê ala ngwo nmye myedînî dmyinê. K:omo tpile dómudómu têdê amy:aa pw:onu, ngménê pi knî ye nté ndapî daanî dmy:ee dê. Pi knî ye n:aa tpapê ngê, yenîmo, A chóó

* **9:11:** Lóma 15:27

* **9:13:** Deut 18:1-3

a ndapî a kêê dê y:oo n:aa kmênêkmênê ngê. Yi kópu k:omodanê kópu ngê ye kîngî pyódu, u l:êê dîy:o ndapî ye dînî dmyinê ngê.¹⁶ Yi kópu u dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye módó n:aa tpapê ngê. Doo u ntââ nmî Lémi u wépi daanê puwâ. Yi dpodo nedê a kaa noo. Yi dpodo daanî dódó knomomê, ye nmî Lémi ngê dnyinté daawa kpada nê.¹⁷ A chôó a nuw:o ngê wonî dpodo, ye a pywuu pénînê ngêêpî, ngmênê nmî Lémi ngê módó a dpodo kalê noo, doo u ntââ yi dpodo u wépi daanî puwâ.¹⁸ A pywuu n:ii nînê ngêêpî ngê, alanté a tóó, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. K:omo tpile yoo yi ntépînâ k:oo p:aa kmaapi, ngmênê yi kópu u wépi nî puwâ, nmî Lémi u kópu dyuu módó ye n:aa tpapê ngê, a gha mb:aamb:aa ngê u ngwo dpî pyódu.

Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê u l:êê ghi dmi dpîmo ngmêêpî dé

¹⁹ Doo u ntââ pi ngê daadî dpodo kîgha nê, ngmênê pi dyêêdî yintómu yi p:uu wop n:aa dpodo yédi, mu kópu u dîy:o pi yilî nmî Lémi Yesu u yoo vy:o paa ghê dniye.²⁰ Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi yi vy:o nîmo kwo yédi, kópuni a d:uuud:uu tumo, myinê d:uuud:uu too, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu ka paa kîlîmî mbê dniye. K:omo tpile daa Mósisi u dêêpî kópu dyuu mbêmê nmî Lémi ngê wa

ngee nmo, ngmênê Nju tpémi yi vy:o yi dêêpî kópu dyuu myinî chââchââ ngê, mu kópu u dîy:o u ya a nga daa kwo, Pi ngmê a p:uu pêdê lvêêdî we.²¹ Myenté, dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli yi vy:o nîmo kwo yédi, kópuni a d:uuud:uu tumo, myinî d:uuud:uu too, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu ka paa kîlîmî mbê dniye. Yi yéli y:oo Mósisi u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ tumo, yi vy:o myedînîn:aa chââchââ too, mu kópu u dîy:o mywene ye daapaa ghê we, a wépi daapaa pwaa y:e. (Chôó Lémi u dêêpî kópu dyuu dîpî kéé ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu u dêêpî kópu dyuu vyîlo yinî chââchââ ngê.)²² Yélini Yesu ka yimi doongê kîlîmî mbê dniye, yi yéli yi vy:o kyedekyede n:aa m:ii yédi, u ya a nga daa kwo, Ngmênî lvêêdî. U ya a nga a kwo, Nmî Lémi Yesu ka dpodomby:e pîdny:oo kîlîmî. Yi pi dyêêdî knî yi vy:o yinté pini ngê myinê pyodopyodo yédi, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu ka knî ngmê paa kîlîmî mbê we.

²³ Yi kópu yilî n:aa d:uuud:uu too, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê u kópu mbêmê kóó k:oo paa kaa téne, kóó k:oo myepaa kaa nêne. Dpodomby:e n:aa dpodo yédi, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê wa a kuwo nê.²⁴ Dyimê pywuu nmye ngmêññê kuwo. Mbêpê têdê, pi yilî a mbêpê nyédi, ngmênê ngmidi kada dp:uu ghê. Dpodomby:e dmyinê mbêpê,

kada paa ghê dmyeno. *
 25 Mbêpê pyu yoo ghêlî daa mbêpê nyédi, dpodombiy:e mwiyé wunê ndiye nyédi, daa nûknweñuknwe nyédi, daa mbwaa ndanî nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Kada nmî mbêpê. N:ii kada dp:uu ghê, k:omo tpile pi knî y:oo yi pini u pi mêtadaa nyepênyepê ngópu, ngménê dpodombiy:e a mbêpê nyédi. Kópuni u l:êê dîy:o nmo mbêpê té, chedê ngê daawa pyódu. * 26 Yi kópu u l:êê dîy:o dpodombiy:e n:aa mbêpê, u ya a nga a kwo, Kada n:uu ghê. Pini n:ii dê a l:êê nódô, nê yinté pini ngmê. Pini n:ii n:aa vyee ngê, dînî kn:aadikn:aadi ngê, dpodombiy:e n:aa vyee ngê.
 27 A nt:u n:aa dpodo kîgha ngê, nûknweñuknwe u kwo n:aa kwódukwódu ngê, mu kópu u dîy:o pi mgee ngê anî pyódu knomomê, k:omo tpile yoo woni a chóo nê danê too, ngménê nmî Lémi ngê kuwa wa kaa nê.

10

Lvêêdîlvêêdî u dyimê py-wuu dé

¹ A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê apu, Mb:aamb:aa ngê n:aa m:ii, ngwolo dê mb:aamb:aa ngê dny:oo kwo, kîdangê lvêêdî. Nmî kn:ââ yoo ntee a lvêêdî dniye, yinté kîdmyengê lvêêdî dmi. Dini ghi n:ii ngê Mósisi ngê Yichip u mênê a pw:ii too, nkalî too pee yidnya a yâmuyâmu, Ntii

Mtyemtye u ngwo a ngmêê ngópu. * ² Pi knî y:oo ntee mbápitisîm kalê nmoo, Yesu u yoo vy:o u ngwo kaa nmoo, mye yinté, dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ knî y:oo nkalî too pee dnya a yâmuyâmu, Ntii Mtyemtye u ngwo a ngmêê ngópu, Mósisi u yâmuyâmu pyu ngê u ngwo a pyaa dniye. ³ Yâpwo nté ntee nmo pîpî ngê, mye yinté, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ knî ye yi nté dpîmo a dyede, pi yintómu knî y:oo yi ntini dnyimo a pîpî. * ⁴ Yâpwo wain ntee nmo ndanî ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê Mósisi ngê mbwaa yinté ye myedpîmo a yémî. Daa ng:êéntómu Mósisi ngê u kiyé t:aanî u mênê dpîmo a dêdêdê, nmî Lémi ngê mbwaa u ngwo ye dpîmo a yémî. Yi t:aanî Yesu Kédisu ngê doo ya. * ⁵ K:omo tpile nmî Lémi ngê pi yintómu knî yi l:êê dîy:o yi kópu knî dpîmo a d:uu:d:uu dé, ngménê yilî knî y:oo daa Chóó Lémi u nuu u kópu yidnya a d:uu:d:uu dé, yi yéli maa p:uu a pw:oo dniye. *

⁶ Kópuni y:e a pyodo, p:uu dmyinê nuw:o, yi nt:anê nangmê yââ. U yi y:e doo a kwo, Kópu dono nmî d:uu:d:uu dé. Yinté kópu nangmê d:uu. ⁷ K:omo yâpwo ngma a l:âmo ngópu, u kwo dnya a ngêpê. Puku yedê alanté a tóó,

* 9:24: Pilipay 3:14; 2 Tim 4:7-8

Ex 13:21-22; 14:22-29

* 9:25: 2 Tim 2:4-5; Njems 1:12

* 10:3: Ex 16:35

* 10:1:

* 10:4: Ex 17:6

14:26-30; Hipilu 3:17

* 10:5: Num

Nipi dnye kmaapî, nipi dnye mbwaa ndanî, nipi myednye ndens. *

Yinté kópu nangmê d:uu.
8 Ntee dnyimo a pyââ ti mââ ti, yinté kópu ngê kêê nangê t:oo. Wo ngmê ngê pyââ ti têdê pi my:oo yono yono yono y:a mêt pyolo yono yono y:a (23,000) a pw:oo dniye. *

9 Nmî Lémi u tókótókó ngê kêê nangê t:oo. Dini ghi n:ii ngê dnyimo a tókótókó, tpile pê yilî knî y:oo dnyimo a kiyekiye dé, pi yilî u ngwo pw:oo dniye. * 10 Nmî Lémi p:uu nuu mbumu ngê kêê nangê t:oo. Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo nmî Lémi p:uu dnya a nuu mbumu, yi ngwo enjel ngmê dy:ââ ngê, yinê vya too. *

11 Kópuni y:e a pyaa dniye, yi p:uu dmyinê nuw:o, nmî l:êê dîy:o dyimê pywuu ngê a pyede. Kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, yinté dono kópu nangmê d:uu. 12 N:ii ngê apu, Mb:aamb:aa ngê n:aa m:ii, ngwolo dê mb:aamb:aa ngê dny:oo kwo, kîdangê lvêêdî. 13 N:ii wa lvêêdî knomomê, chóó kn:ââ. Setan ngê ntee a dódó nmyoo, pi yintómu yinté mye dódó too. Nmyi dódó têdê Chóó Lémi ngê daawa a kuwo nmyo, dpî ngee nmyo, Setan ka dpî kwódu, doo u ntââ dpodombiy:e d:uudpî dóó nmyo. Nyââ, nmî Lémi ngê dpî ngee nmo, nmî

tókótókó ndîî têdê dpî dyé nmo. *

Póól ngê k:omo yâpwo knî ye ngêpê u ngwo ye kwódu ngê

14 A tîdê mbwó yoo, Setan ngê kîdangê lvêêdî nmyo. Nmyi nuu ghi dmi a nódó ka tóó, u l:êê dîy:o nînê kwunokwuno nmyo, k:omo yâpwo knî ye ngêpê têdê yi nkîgh:ê nangmê nî. 15 Nmyi nuw:o knî yi mbêmê nmyo m:ii nyédi, ala kópu p:uu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. 16 Dini ghi n:ii ngê nipi nmînê wuwó ngê, wain d:ââ u l:êê dîy:o Chóó Lémi nmo kwunokwuno ngê, nmo ndanî ngê, yi ngwo nmî Lémi Yesu Kédisu u wêê ngê Chóó Lémi ka dpo kââdî nmo. Dini ghi n:ii ngê mbîdîdi nmo pwapî ngê, nmo pîpî ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê ngmîdi ngê dpî pyódu nmo, u nt:u ngê myoo pyódu nmo.

* 17 K:omo tpile nmo yilî, ngmînê ngmîdi ngê nmo pyodopyodo nyédi, mu kópu u dîy:o mbîdîdi mu ngmîdi yinmo pîpî ngê. * 18 Yisîléli tpémi yi p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yélini kpêé yiyé têdê nipi a kmaapî nyédi, Chóó Lémi u k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa dmi.

19 Kópu m:uu ala, p:uu dmyinê nuw:o. K:omo yâpwo dé daa yâpwo ndêndê dé, tpile tp:oo n:ii yi l:êê dîy:o a vyee tumo, yi mbyuu tupwótupwó ngê d:uudpî

* 10:7: Ex 32:6 * 10:8: Num 25:1-2

16:41-49 * 10:13: Hipîlu 4:15 * 10:16: Mát 26:26-28

Epeso 4:16 * 10:19: 1 Kódin 8:4

* 10:9: Num 21:5-6 * 10:10: Num

* 10:17: Lóma 12:5;

pyódu. * ²⁰ Ngménê yélini k:omo yâpwo knî ye a kpêê yiyé nyédi, daa Chóó Lémi ka a ngépê nyédi, Setan u enjel ngmê ka a ngépê nyédi. Yélini yi kpêê yiyé têdê nipi a kmaapî nyédi, Setan u enjel u k:ii ngmidi ngê dpî pyaa dmi. U ya a nga daa kwo, Setan u yoo vy:o ghê dmyeno. * ²¹ Doo u ntââ nmî Lémi u k:ii ngmidi ngê daanmyi ya, Setan u enjel u k:ii ngmidi ngê myedaanmyi ya. N:ii Setan u enjel yoo yi k:ii a kmaapî nyédi, doo u ntââ nmî Lémi u k:ii mèdaa kmaapî nyédi. ²² Mumdoo nmyi lama daa tóó, nmo nmî Lémi u kpâm ntee tpile dé, kn:aa pini ka wanmyi lee dmi, nmî Lémi nmyi l:êê dîy:o adî k:uundépî. Nangê vyi, U wêdêwêdê têdê, daawa kpada nmo. Nmyi lama daa tóó, dnyinté daawa kpada nmyo.

²³ Kópu yilî yi kwódu yiyé kópu daangma a tóó, ngménê kópu yilî knî y:oo yoo dpî dyênê t:oo. Yi kópu knî namê d:uud:uu dé. Nyââ, kópu yilî yi kwódu yiyé kópu daangma a tóó, ngménê kópu woni knî y:oo yoo yi gha dmi daa wêdêwêdê kîgha tumo. ²⁴ Daa nmyi chóó nmyi kópu knî yi p:uu dmyinê nuw:o, ngménê nmyi tîdê mbwó knî ye dmyinê vyuwo. *

²⁵ Tpile tp:oo mbyuu n:ii nté pywupwi têdê anmyi mumu dé, dmyinê pywupwi dé,

myedmyinê pîpî dé. Yi kópu daa tóó. Yi p:uu kîdmyinêngê nuw:o, * ²⁶ mu kópu u dîy:o ala kópu puku yedê a tóó, apê,

Dyámê mbêmê tpile yintómu nmî Lémi u nêni dé. *

²⁷ Kuwa pini ngmê ngê kmaapî têdê wa dóó kalê nmyo, u yi nmye adî kwo knomomê, Y:i nmî lee dmi, ye y:i dmyinê lêpî, ntini n:ii nmyi ngîma adî yé, dmyinê pîpî. U kópu daa tóó, p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. ²⁸ Ngménê pi ngmê ngê nmye dîvyi knomomê, Kî tpile tp:oo mbyuu nangê ma, k:omo yâpwo ka kpêê ngê dê yé ngmê, ye yi ntini nangmê ma. ²⁹ N:ii ngê yi kópu nmye wa vyi, yi pini u kélímî u l:êê dîy:o yi ntini u wépi dpî pwaa yó, nangê ma. Daa nmyi chóó nmyi kélímî u l:êê dîy:o yi kópu nmye d:a d:êê.

Ala kópu a ka wanmyi vyi knomomê, a ka nye, Lukwe dîy:o pi ngmê ngê chóó u nuw:o mbêmê yi kópu nmo wa kwódu? ³⁰ A ka nye, Ntini n:ii u l:êê dîy:o Chóó Lémi nmo kwunokwuno ngê, doo u ntââ pi ngê yi ntini nmo daadî kwódukwódu. ³¹ A tîdê mbwó yoo, ntini n:ii nmye pîpî ngópu, mbwááni n:ii nmye ndanî ngópu, kópuni nmye d:uud:uu tumo, daa nmyi chóó nmyi nuw:o mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, ngménê alanté dmyinê nuw:o, apii, Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi u pi ndîi ngê wa pyódu, yi

* **10:20:** Tpyuu 9:20 * **10:21:** 2 Kódin 6:15-16 * **10:24:** Lóma 15:2 * **10:25:**

kópu nmo d:uu:d:uu. * ³² Pi nangmê lvêêdî. Nju tpémi yi maa dmi nangê nkoko, kn:aa yéli yi maa dmi myenangê nkoko. Yélini nmî Lémi u yoo vy:o a wee, kn:aa máádi p:uu nangmê kââ. * ³³ Ntee n:aa m:ii, yinté myedmyinê m:ii. Kópu yilî yintómu daa a chóó a l:êê dîy:o n:aa d:uu:d:uu too, ngménê yoo yi l:êê dîy:o n:aa nuw:o yédi, u ya a nga a kwo, Pi yilî nmî Lémi kóo k:oo paa ghê dniye. Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntee nînê mtyîmwe ngêêpî, yinté a p:uu myedmyina a mtyîmwe ngêêpî. *

11

Pyââ mbodo mââ, mââ mbodo Yesu

¹⁻² A tîdê mbwó yoo, mw:ââkó, nînê kwunokwuno nmyo, mu kópu u dîy:o a kópu dyuu nmyi nuwo doongê kuwo wo, myenté nmî Lémi u yoo yi l:êê ghi dmi n:ii nmye nê ñuwo too, dye ghi yintómu nmye d:uu:d:uu tumo. ³ Ngménê u ya a nga a kwo, Ala kópu nmyi lama nténê choo a ya, pyââ mbodo mââ, mââ mbodo Yesu Kédisu, Yesu Kédisu mbodo Chóó Lémi. ⁴ Nmyi lama ka tóó, Kídiki tpémi yi vy:o, pyââ yoo dini ghi n:ii ngê a ngêpê nyédi, kpîdî pee yi mbêmê a ya nyédi. Yi kópu u nt:u kópu alanté, yi pyópu knî y:oo yi moo knî yi dnye dmi mb:aamb:aa ngê a nyêmî tumo. Ngménê mââ n:ii ngê

ngêpê dpî dóó, ó Chóó Lémi u komo dpî kââ, kpîdî pee mbêmê d:uudpî yé, mu kópu u dîy:o u mbodo mu ngmidi Yesu Kédisu, kn:aa pini ngmê doo u mbodo. ⁵ Myenté, pyópu n:ii ngê ngêpê dpî dóó, ó Chóó Lémi u komo dpî kââ, kpîdî pee mbêmê dpî yé, u nt:u kópu, u mbodo u moo. Yi kpîdî pee mbêmê d:uudpî yé knomomê, ye u moo dpî mywenemywene kwolo. Yepeni u tumu mââ dpo pywâlî, yi pyópu mbodo ntee dpo vyi ngmê, mywene u ngwo dpî ghê, mye yinté, pyópu n:ii ngê ngêpê módó dpî dóó, kpîdî pee mbêmê daa ya yédi, yi pyópu u moo ngê mywene yinté myoo ghê. ⁶ Pyópu n:ii ngê yi kpîdî pee mbêmê daadî yé, mbodo chóó choo a vyi, mywene d:ud:umbiy:e u ngwo paa ghê we. Yi pyópu ngê u yi u ngwo daadî kwo knomomê, A mbodo a châpwo y:e, mywene a nga ghê we, ye yi pyópu ngê kpîdî pee mbêmê choo yiyé. ⁷ Mââ ngê kpîdî pee mbêmê d:uudpî yé, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê tpile yintómu ntee wunê y:enê té, mââ ngê u kpâm ghee knî yinté mye y:enê too. Myenté, mââ u l:êê ghi dmi ntee a pyede, u kpâm u l:êê ghi dmi yinté myedny:oo ya, * ⁸ mu kópu u dîy:o mwiyémwiyé dini ghi ngê pyââ ngê mââ mwiyé daa tpyó, ngménê Chóó Lémi ngê mââ podo ngma a y:ângo,

* **10:32:** Lóma 14:13 * **10:33:** 1 Kódin 9:20-22 * **11:7:** Gen 1:26-27 * **11:8:** Gen 2:21-23

pyââ u ngwo l:âmo ngê. *
⁹ Myenté, daa pyââ u l:êê dîy:o
mââ l:âmo ngê, ngménê mââ
u l:êê dîy:o pyââ l:âmo ngê. *
¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o pyââ knî
y:oo yi moo yoo yi dnye dmi
dny:oo nyêmî dé, u l:ii yi p:uu
myechoo ya. Enjel knî y:oo
yi kópu yi p:uu paa m:uu y:e,
nmî Lémi u ngwo paa chaa
kalê y:e. ¹¹ Ngménê nmî Lémi
u yoo vy:o nipi nmo wee, mââ
yoo daa nmî chóó nmo pyede,
pyââ yoo myedaa yi chóó a
pyede, numo ka nmo vyuwo
té. ¹² Myenté mwiyémwiyé
dini ghi ngê Chóó Lémi ngê
mââ podo a y:ângó, pyââ u
ngwo l:âmo ngê, ala ngwo
pyââ ngê mââ yinê dpî tpyé.
Chóó Lémi ngê chóó yinté
pyódu ngê.

¹³ Yi kópu p:uu ntênenê
dmyinê a nuw:o. Mumdo
nmyinê nmye u ntââ, pyââ
módó choo kwo, Chóó Lémi
ka u ngwo choo ngêpê? ¹⁴ Pi
yintómu yi lama alanté a
tóó, pini n:ii ngê u mbodo
d:uudpo châpwo, mywene
u ngwo dpî ghê, ¹⁵ ngménê
mbodo gh:aa dmi ndîi ngê
pyââ dpo nâmo, u mbodo
nm:ââ ngê a ya yédi. ¹⁶ Nmyi
vy:o pini ngmê yi kópu p:uu
adî kwopwepe, yi pini ngê
ala kópu dpî ny:ee ngê, Yesu
u yoo dyâmê wope wope yi
l:êê ghi mu ngmidi, pyââ knî
y:oo yi moo yoo yi dnye dmi a
nyêmî tumo, u l:ii yi mbêmê a
ya yédi.

Nmî Lémi u l:êê dîy:o

kmaapî

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, kópu
nmyi p:uu mukînî nyongo,
daa a nuu u kópu ngê a
tóó. Dini ghi n:ii ngê nipi
nmyinê wuwó ngê, dp:ee
numo ngêepî nyédi, ngménê
numo p:uu nmye dono nyédi.
¹⁸ Mwiyémwiyé kópu ala, ala
kópu kînî nyongo, ngmidi
ngê dp:ee pyede, yoo nmyi
chaa ngópu. Na a ka yi kópu
ndê kópu, pee tp:oo u kwo
dî kôlîmî mb:anê, * ¹⁹ mu
kópu u dîy:o nmyi vy:o n:ii
yoo a mbodo ndîi mbodo
ndîi nyédi, nipi dpo wuwó,
yinê ye kópu yilî yintómu yi
lama a pyede, wo yéli yi lama
dnyinté a pyede. U yi y:e a
kwo yédi, Pi knî y:oo dny:oo
chaa kîgha nmo. Apuu! Yinté
daadî ya.

²⁰ Myomoni kópu ala. Dini
ghi n:ii ngê nipi nmyinê
wuwó ngê, daa nmî Lémi
u l:êê dîy:o nmye kmaapî
nyédi, nmyi chóó nmyi l:êê
dîy:o nmye kmaapî nyédi.
²¹ Lukwe dîy:o nmyi chóó
nmyi nté lîmîlîmî ngê nmye
pípî ngópu, noko dp:ee yeede
nyédi. Lukwe dîy:o nmyi vy:o
ngópuch:anê yoo a dómudómu
nyédi, yoo woni knî y:oo
mbwaa yilî dpî nda ngmê, u
ngwo dpî ghéti dmi. ²² Nmyi
chóó nmyi ngomo knî yi k:oo
dmyinê:aa ñuknweñuknwe,
myedmyinê:aa ghétighéti.
Lukwe dîy:o Chóó Lémi u yoo
nmyinê nmye k:omo tpile dé.
Lukwe dîy:o ngópuch:anê yoo
nmye mywenemywene kîgha

* 11:9: Gen 2:18 * 11:18: 1 Kódin 1:10-12; 3:3

tumo. Mumdoo yi kópu u l:êê dîy:o wanî chaa kalê nmyo? Kéle, daanê chaa kalê nmyo, daa a nuu u kópu yinmyinê d:uud:uu t:oo.

²³ Kópuni u l:êê dîy:o nipi nmo kmaapî nyédi, dmy:oongê w:ee ngópu. Nmî Lémi ngê kópuni wunê a ka a vyu, kínmyen:uu vyu. Mgîdî n:ii ngê Njudas nmî Lémi u kwôdo ngê ghê wo, Yesu ngê mbidédi a ngêédi,
²⁴ Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, yepê, Ala a chóochóó, né, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dî d:uu, myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya. ²⁵ Myenté, kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapi a y:ângó, wain k:oo a pii ngê, yepê, Ala a wêê. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdî. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmyi ndanî, ntee dî d:uu, yinté myedmyinê d:uud:uu. Yepê, A mgamê ngê choo ya. * ²⁶ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u l:êê dîy:o yinté nmye kmaapî nyédi, wain nmye ndanî ngópu, yi ngwo u pwopwo u nt:u kópu yinmyinê nj:ii ngópu, u dî wéni n:ii ngê wa a diyé.

²⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o n:ii ngê nmî Lémi u nté módó dpî ma, u mbwaa d:ââ módó myoo nda, yi pini ngê nmî Lémi u nt:u dnyinté dpî châpu, u wêê dnyinté myoo châpu. ²⁸ Mb:aamb:aa ngê p:ee mwiyé dmyinê nuw:o, nmyi dyââpe nmî Lémi ngê

mwiyé choo pwapî dé, u nté u ngwo dmyinê pípî, u mbwaa d:ââ u ngwo myedmyinê ndanî. * ²⁹ Pini n:ii módó a kmaapî yédi, módó a mbwaa ndanî yédi, yi pini ngê nmî Lémi u nt:u d:uudpî mya, nmî Lémi ngê u nkwo wa kpada. ³⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi vy:o pi yilî dpî mbil:a, yi wêdewêdê daa ndîi ngê dpî pyódu, knî ngmê wunê kî dpî dniye. ³¹ Nmyi dyââpe mwiyé w:ee pwapî tumo, ye Chóó Lémi ngê daapî kpadakpada nmyo. ³² Dpî mya nmyo, u ngwo dpî kpada nmyo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Yi l:êê ghi dmi nî wáti té, kuwa yéli yi vy:o mèdaanî kéké té. *

³³ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê kmaapî têdê nmyinê wuwó ngê, dmyinê numo t:âât:ââ. ³⁴ Pini n:ii ngê dómu ndîi choo kelekele, u ngomo k:oo mwiyé choo a kmaapî, nmî Lémi u yoo vy:o daapîchoon:aa ñuknweñuknwe, nmî Lémi ngê u ngwo daawa a kpada nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, kópu woni knî a chóó nmye an:uu vyi té.

12

Kópuni yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmo

¹ A tîdê mbwó yoo, kópuni yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmo, u kakêmê mb:aamb:aa ngê nmye nînê

* **11:25:** Ex 24:6-8; Hipîlu 8:8-13 * **11:28:** 2 Kódin 13:5

chámêchámê, u ya a nga a kwo, Ntênê nmyi lama a yaa dniye. ² Nmyi lama kiyedê tóó, Yesu u yoo vy:o wunê ghélî dpíp:e ghê dniye, Setan ngê nmyi nuw:o dmi k:omo yâpwo knî yi p:uu a kaa too, k:omo yâpwo knî ye nmyimo a ngêpê, ngménê yi yâpwo ntóó dé, dnye yi ménê daa tóó. ³ Ala ngwo pi knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye wumê kapî ngópu, ngménê woni yoo myewumê k:omodanê nyédi, woni knî y:oo ndêndê ngê nmye wumê kapî ngópu. Ala kópu mbémê dmyinê myeme dé. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii a mbêpê kîgha ngê, doo u ntââ Yesu u pi daawa dyênê, myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii a mbêpê kîgha ngê, vyîlo yi pini ngê Yesu ntênê a chââchââ ngê, kn:aa pini doo u ntââ. Daawa vyi, Yesu nmî Lémi ndêndê. *

⁴ Dpodo daa ngmidi yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo. Yi Ghéni Dmi mu ngmidi u wêdêwêdê mbémê nmo dpodo nyédi, daa kn:aa ghéni dmi u wêdêwêdê mbémê yi dpodo nmo dódó too. * ⁵ K:omo tpile nmî Lémi p:uu daa dpodo ngmidi nmo dódó ngê, ngménê nmî Lémi mu ngmidi p:uu nmo dpodo nyédi. ⁶ K:omo tpile daa dpodo ngmidi yi p:uu Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo, ngménê

Chóó Lémi mu ngmidi p:uu nmo dpodo nyédi. ⁷ Nmo ngmêngmênté nmî dpodo têdê dpodo têdê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Nmî Lémi u yoo yintómu wêdêwêdê ngê paa pyaa dniye. * ⁸ Dye ghi knî ngmê ngê yi Ghéni Dmi ngê pi knî ngmê u ntââ ngê dpo pyódu té, nmî Lémi u nuw:o ndiî mbêmê pi knî ye u ngwo a mbumu nyédi. Dye ghi knî ngmê ngê yi Ghéni Dmi ngê pi woni knî ye tumu kópu dé dpo kême té, yi yéli y:oo yi kópu dyuu pi knî ye u nkwo dpí vyi t:oo. * ⁹ Yi Ghéni Dmi ngê pi knî ngmê yi kêlîmî ndiî ngê dpo pyódu, pi woni knî u ntââ ngê dpo pyódu té, yoo u ngwo a pyipyi tumo. * ¹⁰ Yi Ghéni Dmi ngê pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, mbwudu u ngwo dpí chaa t:oo. Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, Chóó Lémi u komo pi knî ye u ngwo a kapî ngópu. Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, ghê dmi yinê dpí mya t:oo. Péntikos u wo ngê kópuni y:e pyodo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté kópu ala ngwo mye d:uud:uu ngê, yoo woni u ntââ ngê yinê dpo pyódu té, kn:aa dyámê dnye ngê daa yilama pi knî ye a mbumu nyédi. Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, yi kópu dyuu dpo w:ee t:oo, pi knî ye yi kakêmê moo chámê t:oo.

* **12:3:** 1 Njon 4:2-3 * **12:4:** Lóma 12:6-8 * **12:7:** 1 Kódin 14:26 * **12:8:** Njon 4:16-19; Dpodo 5:1-5 * **12:9:** Dpodo 3:6-7; 8:6-7; 14:8-10 * **12:10:** Dpodo 2:4; 1 Kódin 14:5-12

* 11 Vyîlo yi Ghéni Dmi ngê nmo ngmêngmênté dpodo yilî yi l:êê dîy:o u ntââ ngê dpo pyôdu nmo. Daa nmî chóó nmî nuw:o knî yi mbêmê dpo ngmidi nmo, ngménê chóó u pono a vyápê yédi, nmî dpodo nédê dpodo nédê u ngwo dpî kaa nmo.

Nmo Yesu Kédisu kóó kpâlî dé

12 Pi p:uu tpile yilî ntee a pyodopyodo, nmî Lémi Yesu Kédisu u yoo mye yinté, u yoo vy:o pi dyêêdî yilî a kwo, nmî dpodo nédê dpodo nédê kaa nmoo. * 13 Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ngê mbápitisim kalê nmoo, Yesu u yoo vy:o u ngwo nmî ghê dniye. Ala ngwo ngmidi ngê nmo pyede, ngménê mwiyé u mo mo nmee a ya. Nmo knî ngmê Nju tpémi, knî ngmê daa Nju tpémi, knî ngmê yi pi dmi ndû dé, knî ngmê yi pi dmi têdê dé, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ngmidi ngê a pyôdu nmoo, Yesu Kédisu kóó kpâlî ntee tpile ngê pyôdu nmoo, yinê a mbêpê kîgha nmoo. *

14 Pi p:uu tpile yilî ntee a pyodopyodo, nmî Lémi u yoo mye yinté, nmo yintómu nmî dpodo daa ngmidi, nmyi k:ii nmî dpodo nédê dpodo nédê a kaa nmoo. 15 Yi dpodo knî yi p:uu dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. Pi yu wo pi, daapaa vyi, D:aa pi kóó, u l:êê dîy:o pi p:uu dînî kwo. Kêle, pi yu pi p:uu a kwo. 16 Pi ngwene myenté, wo pi, daapaa vyi, D:aa pi ngwolo, u l:êê

dîy:o pi p:uu dînî kwo. Kêle, pi ngwene pi p:uu a kwo. 17 Pi d:ud:umbiy:e ngwolo ngê wo tóó, ye dnye angénté pî nyémî. Myenté, pi d:ud:umbiy:e ngwene ngê wo tóó, ye tpile tuu angénté pî nyémî. 18 Ngménê Chóó Lémi chóó doo nuw:o, pi p:uu tpile yilî u ngwo l:âmo ngê, kóó yu kaa too, ngwolo dé kaa doo, ngwene dé kaa doo, ñupu dé t:ee doo. 19 Yi tpile knî pi p:uu wodaa kaa too, ye pi daa pi ngê yipî tóó, yi pââ ntee tpile ngê pî tóó. 20 Ngménê pi alanté a tóó, tpileni yilî p:uu a pyodopyodo, yi dpodo yi dpodo a tóó. Yesu u yoo mye yinté, nmî dpodo nédê dpodo nédê a kaa nmoo.

21 Yi kópu u l:êê dîy:o, pi ngwolo wo pi, kóó dé ye daapaa vyi, Dpî dpodo daa tóó, mwada y:i lee cho. Kêle, doo u ntââ. Yi ngwolo ngê dpodo angénté pî dódó. Myenté, pi mbodo wo pi, yu dé ye daapaa vyi, Dpî dpodo daa tóó, mwada y:i lee cho. Kêle, doo u ntââ. Yi mbodo angénté pî paa. Nmo mye yinté, nmî vy:o woni ngwolo ntee tpile dé, woni kóó kpâlî ntee tpile dé. 22 Nmî p:uu tpileni daa dpodo u ntââ dé, doo u ntââ daanmî kéé té. 23 Nmî p:uu tpileni yi pi dmi têdê dé, mb:aamb:aa ngê ye nmo vyuwo nyédi. Tpile n:ii dé pi ngê d:uudpî m:uu dé, mb:aamb:aa ngê nmo wópuwópu doo, 24 ngménê nmî p:uu ghê tpile woni pi

* 12:12: Lóma 12:4-5

* 12:13: Nkal 3:28

daa wópuwópu too. Chóó Lémi ngê yinté lâmo nmoo, nmî p:uu tpileni yi pi dmi daa ndîi dé, mb:aamb:aa ngê ye nmo vyuwo nyédi.²⁵ Doo u ntââ nmî p:uu ghê tpile woni daanmî kéké té, mu kópu u dîy:o ghi ngmidi a wee, numo ka a vyuwo nyédi.²⁶ Pi p:uu ghi ngmidi adî dpududpudu, ye pââ p:uu ghi yintómu mye dpududpudu yédi. Dpodoni pi ngê kîlî dpî dóó anyi chaa kwolo, ye u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, u pââ p:uu tpile yilî mb:aamb:aa ngê moo pyódu.

²⁷ Nmo yintómu Yesu Kédisu p:uu nmo pyede, nmo kóó kpâlî dé. * ²⁸ Yesu u yoo vy:o Chóó Lémi ngê u dpodo néde dpodo néde a kaa nmoo, mwiyémwiyé yéli, dyépi yoo, myomoni yoo, komo kapî pyu yoo, pyoloni yoo, dêêpî pyu yoo, podoni yoo, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u wêdewêdê mbêmê mbwudu dpî chaa t:oo, limoni yoo, pi pyipyi pyu yoo, wononi yoo, pi ka vyuwo pyu yoo, piini yoo, dy:oo pyu yoo, woloni yoo, yélini kn:aa dyámê dnye ngê daa yi lama a mbumu nyédi. * ²⁹ Yesu u yoo vy:o pi pyile njini dyépi yoo, daa yilî komo kapî pyu yoo, daa yintómu dêêpî pyu yoo. Daa pi yintómu knî y:oo mbwudu a chapî tumo,³⁰ daa pi yintómu a pi pyipyi nyédi, daa pi yintómu kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu nyédi, daa pi yintómu yinté kópu u

kakêmê chámêchámê u ntââ ngê a pyede.³¹ Dpodoni yi pi dmi ndîi dé yi yi dmi nmye dny:oo kwo, ngménê kóponi u pi d:ud:umbiy:e ndîi, u kakêmê nmye nînê chámêchámê.*

13

Yoo yi nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya

¹ Kóponi ndîi kópu ngê a tóó ala, nmyi nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya. K:omo tpile kn:aa dyámê dnye ngê daa a lama anî mbumu, enjel yoo yi dnye ngê amy:aa mbumu, ngménê yoo yi nuu ghi dmi a nôdo daadî ya knomomê, ye módó nmye pînî mbumu.

* ² Myenté, Chóó Lémi u komo anî kapî knomomê, tumu kópu yilî a lama adî ya knomomê, ngménê yoo yi nuu ghi dmi a nôdo daadî ya knomomê, ye wanî dîpî.³ K:omo tpile a tpile yintómu pi knî ye wanî y:ee té, ngménê yoo yi nuu ghi dmi a nôdo daadî ya knomomê, ye Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê nê. Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo u yi y:e adî kwo, Yesu u kópu u kwee nmî châpwo, yi ngwo Yesu daanî kéké knomomê, u l:êê dîy:o yi yéli y:oo ndiya wa kéké nê,

* **12:27:** Lóma 12:5 * **12:28:** Epeso 4:11-12 * **12:31:** 1 Kódin 14:1 * **13:1:**
1 Kódin 12:31; 14:39

ngménê yoo yi nuu ghi dmi a nódó daadí ya knomomê, ye Chóó Lémi ngê myedaawa chaa kalê né.

⁴ Pini n:ii nódó yoo yi nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê a tóó, pi ka lím lím ngê d:uudpî nod:e, pi knî ye a vyuwo yédi. Yi pini daa n:ee kapî yédi, chóó u pi daa kmím ngê, myedaa chaa yédi. * ⁵ Yi pini a pi châchââ yédi, daa chóó u kópu knî yi p:uu a nuw:o yédi, daa nod:enod:e yédi, yoo yi dono kópu dé nódó daa t:emî too. ⁶ Yi pini dono kópu knî yi l:êê dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê d:uudpî pyódu, ngménê ndê kópu knî yi l:êê dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. ⁷ N:ii nódó yoo yi nuu ghi dmi a ya yédi, yoo yi dono kópu dé u kuwó dpî kéé té, mèdaa nuw:onuw:o too. Pi knî ye a kélím yédi, ghélî d:uudpî kéé té, alanté a nuw:o yédi, dpo, Dîyo mb:aamb:aa ngê mè pyodopyodo té. *

⁸ Nmî nuu ghi dmi numo nódó adî ya knomomê, ye yi kópu chedê ngê daawa pyódu. Pi knî y:oo Chóó Lémi u komo ala ngwo a kapî ngmê, ngménê dîyo chedê ngê wa pyódu. Pi yoo kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu nyédi, ngménê dîyo chedê ngê wa pyódu. Chóó Lémi ngê kópu woni nmó dpo vyi té, nmî lama u ngwo dpî yaa dmi, ngménê dîyo yi kópu chedê ngê amye pyódu. ⁹ Ala ngwo kópu pyile njini nmî lama a tóó, Chóó Lémi

u komo dnyinté nmo kapî ngê, ¹⁰ ngménê dini ghi n:ii ngê tpile yintómu ntênê anmî m:uu té, yi kópu yilî chedê ngê wa pyaa dmi. ¹¹ Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. Dini ghi n:ii ngê tp:ee noo a ya, tp:ee u nuw:o a ménê yedoo a kwo, tp:ee u kópu dyuu yinoo a tpapê dé, myenoo a d:uud:uu dé. Dini ghi n:ii ngê mâwe ngê nî pyodo, tp:ee u kópu dyuu nê kuwo ngê. ¹² Yi kópu u nt:u kópu ala. D:ââ pudu knî yi kââ dmi mbwaa paa ntee anyi m:uu té, Chóó Lémi u kópu yilî yinté nmo yenê too, ngménê dîyo nmî nkîgh:ê ntênê anmî m:uu té. Chóó Lémi u kópu dyuu ala ngwo dnyinté nmî lama a kwo, u lama ntee nmo pyede, yi ngwo yinté nmî lama u nkwo wa yââ. *

¹³ Ala kópu pyile knî chedê ngê daawa pyaa dmi, yoo yi nuu ghi dmi numo nódó ya ngmê, kélím myomo, nmî Lémi u t:âât:ââ pyolo. Yi kópu pyile knî yi vy:o mwiyéni yi ndîni, nmyi nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya.

14

Chóó Lémi u komo kapî kada a tóó, kn:aa dyámê dnye ngê mbumu kuwó a tóó

¹ Ala kópu ndîi kópu ngê nmye choo ya, nmyi nuu ghi dmi numo nódó ntênê dny:oo ya. Myenté, u yi nmye choo kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê dpodo nedê kaa nmîne, yi dpodo u ntââ ngê mye pyódu

* 13:4: Lóma 13:10 * 13:7: 1 Pita 4:8

* 13:12: 1 Njon 3:2

nmîne. Yi dpodo knî yi vy:o, Chóó Lémi u komo kapî yi ndîi kópu, kn:aa dyámê dnye ngê mbumu pee tp:oo. *

² Pini n:ii kn:aa dyámê dnye ngê doo u lama a mbumu yédi, myedaa pi knî yi lama a mbumu yédi, d:uuwodê w:ee t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o daa pi knî ye a mbumu yédi, ngménê Chóó Lémi ka a mbumu yédi, u Ghê Dmi mbêmê ngmee u kópu dé dpî vyi té. ³ Ngménê pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, pi knî ye a mbumu yédi, dpî ngee té, dpî wédewêdê kalé té, yi gha dmi myoo pywálí té. ⁴ Pini n:ii doo u lama kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, chóóchóó ye ngêêpî ngê, ngménê pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, Yesu u yoo yintómu ye ngêêpî too.

⁵ U ya a nga a kwo, Nmyo yintómu u ntââ ngê nmyi pyaa dmi, kn:aa dyámê dnye ngê u ngwo anmyi mbumu, ngménê ndêndê ngê u ya a nga a kwo, U ntââ ngê nmyi pyaa dmi, Chóó Lémi u komo u ngwo anmyi kapî. Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, kópu ndîi ye d:uud:uu ngê, ngménê pini n:ii kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, daa kópu ndîi ye d:uud:uu ngê. Pi knî ye yi kópu dyuu daawa tpaa knomomê, ye angênté wa ngee té. Pi ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye wa tpaa knomomê, ye wa ngee té. *

⁶ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, kn:aa dyámê dnye ngê nmye anîn:aa mbumu knomomê, ye lonté an:uu ngee nmyo. Ngménê Chóó Lémi u komo nmye an:uu kââ, ó kópu ngmê nmyi nuwo an:uu kwolo, ó nmye anîn:aa dêepî, ye vyilo yi kópu knî y:oo u ngwo wa ngee nmyo. ⁷ Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. Nkéli mbywuu pââ dnyinté anyi wêê knomomê, ye pi knî y:oo u l:uu lonté wa mya ngmê. ⁸ Myenté, lede yoo yi vy:o n:ii ngê nkéli dpuwo dpî wuu, l:uu dnyinté dpo yé knomomê, ye yi lede knî y:oo lonté wa a w:ee ngmê, yi lama daadî ya yi ngwo l:êê, yi l:êê u tpile dé daawa l:âmo t:oo. ⁹ Myenté, kn:aa dyámê dnye ngê anmyi mbumu knomomê, ye pi knî y:oo lonté wa a w:ee ngmê. Nmyi kópu dyuu módo wa ny:ee t:oo, yi ménê daawa kee dmi, adnyi ntéentéé. ¹⁰ Dyámê mbêmê dyámê mbêmê dnye dyêedî daa ngmidi a tóó, yintómu yi nt:u dmi a pyede. ¹¹ Ngménê kn:aa dyámê pi nmî vy:o ngmadî kwo knomomê, chóó u dnye ngê nmo adî mbumu knomomê, ye lonté anmo w:ee. Myenté yi pini ngê nmî dnye dmi myedaawa a w:ee. ¹² Nmyi wédewêdê kîgha mye yinté. U yi nmye a kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê kópu ndîi knî ngménmî d:uu. Kópu n:ii ngê yoo dpî wédewêdê

* 14:1: 1 Kódin 12:31; 14:39

* 14:5: Dpodo 11:27-28; 15:32; 21:4,9-12

* 14:12: Epeso 4:12

kwolo, yi kópu knî yi p:uu
dmyinê ngêpê.*

¹³ Pini n:ii doo u lama kn:aa
dyámê dnye ngê a mbumu
yédi, nmî Mî ka mîchoo ngêpê,
u ntââ ngê paa pyódu ngê,
pi knî ye chôó u kópu dyuu
paa tpaa ngê. ¹⁴ Dini ghi n:ii
ngê kn:aa dyámê dnye ngê
n:aa ngêpê yédi, a ghê dmi
ntênê a ngêpê yédi, ngménê
daa a lama n:aa mbumu yédi,
a nuw:o a lîme yédi. ¹⁵ Yi
kópu u l:êê dîy:o ghê dmi
mbêmê n:aa ngêpê yédi, a
nuw:o mbêmê myenî ngêpê
yédi, ghê dmi mbêmê n:aa
wéti yédi, a nuw:o mbêmê
myenî wéti yédi. * ¹⁶ Dini ghi
n:ii ngê pi ngmê ngê ghê dmi
mbêmê Chóó Lémi dpî chaa
kwolo, pi knî y:oo angênté wa
vyi ngmê, Ndê kópu, mu kópu
u dîy:o daa yi lama dpî chaa
kwolo. ¹⁷ Komo tpile yi pini
ngê Chóó Lémi mb:aamb:aa
ngê dpî chaa kwolo, ngménê
yoo d:uudpî ngee té.

¹⁸ Chóó Lémi n:aa kwunok-
wuno ngê, mu kópu u dîy:o
u ntââ ngê dpo pyódu nê,
kn:aa dyámê dnye ngê a mo
dnyinté dînî mbumu yédi,
yinté mbumu ngê nê t:ee
kalê nmyoo. ¹⁹ Ngménê
Yesu u yoo vy:o yinté ye dînî
mbumu yédi, mu kópu u dîy:o
kn:aa dyámê dnye ngê kópu
yono yono y:a ye wanî vyi
knomomê, daawa a w:ee t:oo.
Ngménê kópu pyile njini a
nuw:o mbêmê ye wanî vyi té,
wa a w:ee t:oo, u ngwo wanî
wêdêwêdê kalê té.

²⁰ A tîdê mbwó yoo,
mb:aamb:aa ngê dmyinê
nuw:o. Tp:ee ntee a nuw:o
yédi, yinté nuw:o dpî yé yó.
Tpómu u lama dono ntee
daa tóó, yinté dono nmyi
mênê myekîngê ya, ngménê
pyââwe mâyâwe ntee a nuw:o
nyédi, yinté dmyinê nuw:o.
* ²¹ Chóó Lémi u kópu puku
yedê alanté ló dini a d:êê
ngópu, apê,

A yoo knî y:oo a dnye daa
nyêmî ngópu,

u l:êê dîy:o kn:aa yéli wanî
ngee té,

kaa taa ngê a yoo knî ye
adnyi mbumu,

yi chôó yi dnye ngê ye
amyidnyi mbumu,

ngménê a yoo knî y:oo a
dnye myedaawa ny:ee ngmê.
*

²² Yi kópu u l:êê dîy:o,
yélini nmî Lémi ka daa kélîmî
té, dini ghi n:ii ngê kn:aa
dyámê dnye kópu dyuu dpî
ny:ee ngmê, ala kópu u
ngwo dny:oo tpapê, apii, Yoo
ndêndê vy:o dpîno wee, kuwa
nmo wee, Lémi ndîí ngê wa
kpada nmo. Yélini nmî Lémi
ka a kélîmî té, yi kópu d:uudpî
vyi ngmê. N:ii ngê Chóó
Lémi u komo dpî kââ, Yesu
u yoo dpî wêdêwêdê kalê té,
ngménê kuwa yéli kuu dé,
d:uudpî ngee té.

²³ Ngménê Yesu u yoo
yintómu nipi anmyinê wuwó
knomomê, kn:aa dyámê dnye
ngê kn:aa dyámê dnye ngê
anmyi mbumu knomomê,
yélini daa kélîmî nyédi nmyi

* **14:15:** Epeso 5:19

* **14:20:** Epeso 4:14

* **14:21:** Is 28:11-12

ngêpê têdê amye taa dmi, Yesu ka myedaawa kêtîmî mbê dmi, noko yewo, Kêdê ghéti dmi. ²⁴ Ngménê Chóó Lémi u komo anmyi kapî knomomê, pini n:ii daa kêtîmî yédi nmyi vy:o amyimê ghê knomomê, kópuni wa ny:ee té, u ngwo wa a w:ee, awo, Nê pi dono, a kpadakpada u maa p:uu n:aa kwo. * ²⁵ Chóó u tumu kópu dé yi ngwo wa ny:ee té, yed:oo yu mbodo dé y:e wa ghê, Chóó Lémi wa chaa kwolo, nmyewo, Yâpwo ndêndê ntênenê nmyi vy:o a kwo.

Nipi ngêpê u kópu dé

²⁶ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, pi ngmê ngê wéti kn:ââ a chapî ngê, ngmê ngê dêêpî a yémî ngê, ngmê ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, ngmê kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye a tpiyé ngê. Kópuni yintómu nmye d:uud:uu tumo, yoo yi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o dmyinê d:uud:uu dé. ²⁷ Daa nuw:o mbêmê kn:aa dyámê dnye ngê mbumu nmyi vy:o ndîi ngê kîngê pyódu. Pi miyó pyile choo ghodoghodo, ngménêgménté dny:oo mbumu, yed:oo munto. Pi ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye mîchoo tpiyé. ²⁸ Dnye tpiyé pyu nmyi vy:o daachoo kwo knomomê, ye kn:aa dyámê dnye ngê pi doo u lama

mêkîngê mbwólu, tumu choo ya, chóó u nuw:o k:oo Chóó Lémi ka mîchoo mbumu. ²⁹ Pi miyó pyile knî y:oo pi knî ye Chóó Lémi u komo dny:oo kapî, woni yoo yi kópu knî yi p:uu ntênenê dny:oo nuw:o. * ³⁰ Ngménê Chóó Lémi ngê pi ngmê ka kópu m:uuwa a vyi knomomê, choo ghodoghodo, yi kópu pi knî ye choo tpapê, n:ii mwiyé adî mbumu, mbwôdo choo yâyââ. ³¹ Nmyo ngménêgménté Chóó Lémi u komo dmyinê kapî, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo pêdê w:ee téne, wêdêwêdê ngê myepaa pyaa dniye. ³² N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo a kapî ngópu, nuw:o mbêmê a mbumu nyédi. Pi ngmê ngê danêmbum u yi choo kwo knomomê, ye komo kapî pyu mbwôdo choo yâyââ, ³³ mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo daa kwo, Pi yilî dye ghi ngmidi mbêmê dny:oo mbumu, ngménê u yi u ngwo a kwo, a yoo noko mb:aamb:aa ngê dny:oo ya.

Yesu u yoo knî yi vy:o, p:aani p:aani ntee a tóó, ³⁴ nmyi vy:o mye yinté choo ya, dini ghi n:ii ngê nipi nmyimo a wuwó knomomê, pyââ yoo tumu dny:oo ya, myedaadny:oo dêêpî. Kada daadnyen:aa wowo, mu kópu u dîy:o yinté kópu puku yedê ngma a tóó. * ³⁵ Myenté, kópuni daadnya a wopwe dé, yi moo knî ye p:o dny:oon:aa

* **14:24:** Njon 16:8 * **14:29:** Dpodo 17:11; 1 Tes 5:20-21 * **14:34:** 1 Kódin 11:3; 1 Tim 2:11-12

póó. Pyópuni ngêpê têdê chóó u nuw:o mbêmê adî mbumu knomomê, ye mywene u ngwo adî wowo.

³⁶ Lukwe dîy:o nmyi l:êê ghi dmi u mo dé? Mumdo nmyinê nmye Chóó Lémi u kópu dyuu mwiyé nmyinê ny:ee tumo, mdoo nmo nmyi chóó nmyinê nnuw:o ngópu? Nmyinê nmye pi m:uu u lama Chóó Lémi u kópu dyuu daangma a kwo? ³⁷ Pini n:ii ka ngménê u kwo chóó Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, u Ghê Dmi mbêmê kópu yill n:aa d:uud:uu too, yi pini ngê dpí vyi ngê, Nê ngê nmî Lémi u kópu ntênê yedê d:êê. ³⁸ Ngménê yi pini ngê a dnye daawa ny:ee knomomê, u dnye u nkwo nangê ny:oo.

³⁹ A tîdê mbwó yoo, ala danêmbum u dî al:ii n:aa yiyé. U yi nmye choo kwo, Chóó Lémi u komo nmî kapí, myenté pi knî ye kn:aa dyámê dnye ngê mbumu nangê kwódu. ⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, kópu yill yintómu ntênê dmyinê d:uud:uu dé.

15

Yesu u pyidepyide u danêmbum

¹ A tîdê mbwó yoo, Yesu p:uu kópuni nmye n:uu vyi too, nmye méninê vyîlîvyîlî té. Yi kópu dyuu nmyi ny:ee tumo, ye nmyi kélímî mbê dniye, nmyi nuw:o dmi yi p:uu my:ee kaa ngópu. ² Yi kópu dyuu ka ntênê anmyi

kélímî knomomê, dpodombiy:e anmyi mgîmî knomomê, ye nmî Lémi ngê kóó wa kaa nmyo.

³ Kópuni nmye n:uu vyi too, ala yi ndîi kópu. Kópuni puku yedê a pyede, Yesu Kédisu ngê yinê ntiye too, nmî dono chedêchedê u l:êê dîy:o pwene. * ⁴ Puku yedê kópu m:uu Yesu ngê mye ntiye ngê, dini ghi n:ii ngê kménê ngópu, wo pyoloni ngê mêtê pii wo. *

⁵ Myenté, Pita ka chóochóó a kême ngê, u dyépi y:a mêtê miyó knî ye chóochóó myedê kême ngê. * ⁶ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu limo yono y:a pwodo knî ye chóochóó ye a kême ngê, nipi m:uu ngópu. Yi yéli ka pyede, knî ngmê wunê kî dpí dniye. ⁷ U kuwó dini ghi ngê u mbwó Njems ka chóochóó a kême ngê, u dyépi yintómu knî ye chóochóó mêtê kême ngê.

⁸ Komo tpile d:oo u pee pini ngmê, ngménê kuwókuwó dini ghi ngê chóochóó a ka myedê kême ngê. * ⁹ Yesu u dyépi knî yi vy:o kuwó nînê tóó, a pi têdê, doo u ntââ dyépi ngê daap:aa pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu u yoo kînoo a vyee dé. *

¹⁰ Ngménê Chóó Lémi ngê daa kpada noo, kópu mb:aa a nga yi d:uu ngê, a ngmidi noo, u dyépi ngê a pyódu noo. Daa móodó a ngmidi noo, mu kópu u dîy:o dpodomby:e n:aa dpodo yédi, dyépi yoo nî t:ee kalê

* **15:3:** Is 53:8-9 * **15:4:** Dpodo 2:24-32; Luukî 24:46 * **15:5:** Luukî 24:33-34,36 * **15:8:** Dpodo 9:3-6 * **15:9:** Dpodo 8:3

too. Daa a chóó a wêdêwêdê mbêmê nî t:ee kalê too, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê n:aa dpodo yédi. ¹¹ Yi dyépi knî yi k:ii kópu mu ngmidi dyuu yino tpapê ngê, vyîlo yi kópu knî ye nmyi kélímî mbê dniye.

Nmî pyidepyide u danêmbum

¹² Pi knî ye nmo tpapê ngê, yenmîmo, Yesu ka a pii wo. Lukwe dîy:o nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Pi dpî pw:onu, mêt:uudpo pyidu.

¹³ Yi kópu wo ndê kópu, ye pyidepyide daapê tóó, Yesu Kédisu myedaapêdê pii wo.

¹⁴ Yesu Kédisu wodêpê pii wo, ye u kópu dyuu módo pono tpapê, módo u kwo p:ee kélímî mbê dniye. ¹⁵ Pyidepyide wodaa tóó, ye Chóó Lémi p:uu nmye pono kêêmî kapî té, mu kópu u dîy:o nmyenmîmo, Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu kpêêni mêt:pyidu ngê. *

¹⁶ A tídê mbwó yoo, pyidepyide wodaa tóó, ye Yesu Kédisu daapêdê pii wo. ¹⁷ Myenté, Yesu Kédisu wodêpê pii wo, ye módo u kwo p:ee kélímî té, nmyi dono daapî chedê too. ¹⁸ Yesu u yoo vy:o yélini wunê a dpî dniye, angênté pî pyaa dniye, yi l:âmo dmi pêdê ngêpa wo. ¹⁹ Pyidepyide wodaa tóó, ye daapod:o pii dmi, dyámê mbêmê kópu knî yi p:uu pono nuw:o té, dyámê mbêmê tpémi yi dono yili módo pênmînê vyîmî té, kuwókuwó wéni

ngê mb:aamb:aa daapod:o pyw:oo, ngópuch:anê ndîñ ngê pudu pyaa dmi. Dini ghi n:ii ngê dyámê mbêmê dono nmînê vyîmî té, nmî nuw:o dmi nmî pyidepyide p:uu a kwo.

²⁰ Ngmênê dp:oo ngópuch:anê yoo, Yesu Kédisu kpêêni mwiyé a pii wo, nmî kada ghê wo, yinté amyino pii dmi.

* ²¹⁻²² Adam ngê pwopwo u kn:ââ ntee a chópu, Yesu Kédisu ngê pyidepyide u kn:ââ yinté mye chópu. Nmo yintómu anmî pw:oo dmi, mu kópu u dîy:o nmî kn:ââ mu ngmidi, Adam. Yesu u yoo mye yinté. Yesu Kédisu ngê chóó u kwo a kââdî nmoo, * yinê amêdê pyidu nmo.

²³ Chóó Lémi ngê kópu yili yintómu u mâlo dpî d:uu té. Yesu Kédisu mwiyé a pyidu ngê, nmî kada kââ. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, yi ngwo wa a pyidu nmo, yélini yi k:ii u kwo nmo kélímî té. *

²⁴ Kuwókuwó wéni ayi d:ii, Yesu Kédisu ngê kada pini yoo wa a gh:ay té, nkwepi yoo wamyedê gh:ay té, pi yintómu adî y:enê dé, u Mî Chóó Lémi u maknopwo wa yé té. ²⁵ Yesu king ngê adî ya, yélini p:uu adnyi l:êê, yu yodo u maknopwo wa yé té. ²⁶ Kuwókuwó dini ghi ngê pwopwo yu yodo u maknopwo wamye yé, yélini pw:oo dniye wa a pyidu té. * ²⁷ Puku yedê alanté a tóó, tpile yintómu

* **15:15:** Dpodo 4:33 * **15:20:** 1 Tes 4:14 * **15:21-22:** Lóma 5:12,18

* **15:23:** 1 Tes 4:16 * **15:26:** Tpyuu 20:14

u maknopwo dny:oo ya. Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi Tp:oo u maknopwo daawa yââ, * 28 ngménê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê tpile yintómu Tp:oo yu yodo u maknopwo wa yé té, Tp:oo Chóó Lémi u maknopwo wa yââ, tpile yintómu Chóó Lémi u maknopwo u ngwo adnyi ya.

29 Yélini wunê a pw:oo dniye yi l:êê dîy:o, pi woni knî y:oo mbápitisîm dpo ngee ngmê. Pyidepyide wodaa tóó, ye yinté daapî d:uu ngópu. 30 Pyidepyide wodaa tóó, ye pono nkîngé té, Yesu u pi pi knî ye daapono tpapê. * 31 A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê a ngee noo, u yoo vy:o n:uu kaa nmyoo. Yi kópu ngê nmye nînê kpaa, dînî k:omodanê, dye ghi yintómu pwopwo u kené t:âmo n:aa kwo. 32 Layoni ngê pi ntee dpî vy:a, Epeso tpémi mye yinté dé, a vyee u yi y:e a kwo. Pyidepyide wodaa tóó, ye al:ii yi vy:o daapînîn:aa dpodo. Pyidepyide wodaa tóó, alanté p:oo nuw:o té, pînmî, Nté ndîi yilî ma koo, mbwaa yilî nda koo, mât m:ii anmî pw:oo dmi. * 33 A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo yinté kópu a tpapê tumo, maa dono p:uu kîngé kaa nmyo. Nmyi lama ka tóó, yoo dono yi vy:o pini n:ii a kwo yédi, u l:êê ghi dono ngê dpî pyôdu. 34 Dono u maa a kuwo yó, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Mywene

nmye choo kwo. Nmyi vy:o knî ngmê yi lama Chóó Lémi daa tóó. *

Nmî Lémi ngê ntee wa a pyidu nmo

35 N:ii pyidepyide ka daa kélîmî, a ka wa a póó, a ka wo, Pi dpî pw:onu, angênté amêdê pyidu? A ka wo, Doo u ntââ. A ka wo, Ntóó wa mg:eme, yi pini p:uu angênté too amêyi ya. 36 Yi pini mbodo podo. L:êê yini w:uu ó ló ntini w:uu ngomo k:oo adî ya, doo u ntââ daawa pyidu. Ngménê têpê ménê anyi ntówo, u ngwo dpî pyidu. Pi mye yinté. N:ii a ya yédi, too yi ngwo d:uudpî ngmêê, ngménê dpî pw:onu, u kuwó dini ghi ngê kamî ngê moo pyidu. 37 Myenté, têpê ménê daa yi ayi ntówo, ngménê w:uu ayi ntówo, witi w:uu ó ló ntini w:uu. W:uu têpê ménê ntee anyi ntówo, yinté d:uudpî k:aa, ngménê yi ngê dpî pyôdu, yââ nkwodo yilî dpî ghê. 38 Chóó Lémi ngê dpo pyidu, yi ngê dpî pyôdu. Ntee doo a nuw:o, yinté d:uu ngê. Yi yintómu yi dyêêdî dyêêdî a tóó, yi w:uu u mo u mo dé. *

39 Tpileni yi ghê a pyede, mye yinté dé, yi dyêêdî dyêêdî a tóó. Pi too u mo, tpile tp:oo too u mo, nímê too u mo, te too u mo.

40 Tpileni mbóó dyámê yi mbêmê a pyede, mye yinté. Woni knî yi wuu ndîi, woni knî yi wuu daa ndîi. 41 Kââdî u wuu ndîi, d:ââ u wuu pee

* 15:27: Psalm 8:6 * 15:30: 2 Kódin 4:10-11; 11:26 * 15:32: Luukî 12:19-20

* 15:34: Lóma 13:11; Dpodo 26:8 * 15:38: Gen 1:11

tp:oo, pudu knî yi wuu têdê. Myenté pudu woni knî yi wuu ndiî dé, woni knî yi wuu têdê dé.

⁴² Pyidepyide mye yinté. Pini n:ii dpî pw:onu, yinté mèdaawa a pyidu. Pini n:ii dpî pw:onu, têpê ngê dpî ma, chedê ngê dpî pyódu. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa a pyidu nmo, mèdaanmî pw:oo dmi, chedê ngê daanmî pyaa dmi. ⁴³ Pini n:ii dpî pw:onu, u wêdewêdê chedê ngê dpî pyódu, u pi dpo ghay. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa a pyidu nmo, nmî pi dmi ndiî ngê wa pyódu té, nmî wêdewêdê ndiî ngê wamye pyódu té. * ⁴⁴ Ala ngwo nmî nuw:o knî y:oo yinê a mbêpê kîgha nmoo, ngménê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa a pyidu nmo, nmî ghê dmi knî y:oo y:oo adnyi mbêpê kîgha nmo. Ala ngwo nmî pââ dmi ntee a pyede, mu dini ghi ngê nmî ghê dmi knî yi pââ dmi amyednyin:aa ya. ⁴⁵ Yinté kópu puku yedê alanté mye té.

Mwiyémwiyé pini, Adam, pi ngê pyodo, ghê u ménê yaa wo.

Adam nmî kn:ââ ngê ntee pyodo, Yesu ghê kamî u kn:ââ ngê yinté mye pyodo. * ⁴⁶ Too pee u kópu dé mwiyé pyaa dniye, ghê kamî u kópu dé kuwó pyaa dniye. ⁴⁷ Chóó Lémi ngê mwiyémwiyé pini têpê ngê lâmo ngê, myomoni mbóó p:uu a ndê wo. *

⁴⁸⁻⁴⁹ Pini n:ii têpê ngê lâmo ngê, ntee doo ya, yinté myeno pyede, u nt:anê nmî yaa dniye. Pini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, u yoo mye yinté dé, ntee a té, yinté wa pyódu nmo.

⁵⁰ A tídê mbwó yoo, ntee nmo pyede, doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo yinté daanm:uu ghê dmi. Mbyuu too n:ii nmî p:uu a t:a mo, nmî p:uu daadpî ya, chedê ngê wa pyaa knî. *

⁵¹⁻⁵² Tumu kópu ngma ala, p:uu dmyinê nuw:o. Yesu u yoo vy:o yéli knî ngmê ghêlî daawa pw:oo dmi, Yesu u ngwo wa a diyé. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, nkéli dpuwo u dnye anmî ny:oo. Enjel knî y:oo mèdaamuwa wêê ngmê. Yélini mwiyé a pw:oo dniye, yi ngwo wa a pyidu té, mèdaawa pw:oo dmi. Límilímî ngê yi ngwo amye ngmêe nmo, kamî ngê wa pyódu nmo. *

⁵³ Ala ngwo n:ii dpî pw:onu, mbyuu too dpî mg:eme knî. Yi ngwo doo u ntââ mèdaanm:uu pw:oo dmi, myedaanm:uu mg:eme dmi.

* ⁵⁴ Mbu ntee dpî kyopwo, dînê dpo kuwo, kamî ngê dpî pyódu, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi wa a diyé, yinté kamî ngê wa pyódu nmo. Kópuni puku yedê a té, nmî Lémi ngê wa ntiye, pwopwo wa a pw:ono, d:ud:umbiy:e wa chedê. ⁵⁵ Kópuni puku yedê a té, nmo tpapê ngê, nmîmo, Pwopwo wa dîpî, daawa

* 15:43: Pilipay 3:20-21

* 15:45: Gen 2:7; Njon 6:63

* 15:47: Njon 3:31

* 15:50: Njon 3:5-6

* 15:51-52: 1 Tes 4:15-17

* 15:53: 2 Kódin 5:4

t:ee kalê nmo,
nmî némi dmi daawa
dyénê.

* 56 N:ii ngê Chóó Lémi u
dêêpî kópu dyuu d:uudpî
châpu, dono dpî d:uu,
d:ud:umbiy:e dpî pw:onu.

* 57 Ngménê nmî yikî dmi
Yesu Kédisu u pwo ghay
wo, pwopwo ka w:êê nmoo,
kwunokwuno koo, Chóó Lémi
mye kwunokwuno koo.

58 A tîdê mbwó yoo,
nangmê kede, nmî Lémi p:uu
dpodoni nmye dódó ngmê,
dpodombiy:e p:uu dmyinê
dpodo, mu kópu u dîy:o yinê
a ngêêpî nmyo, doo u ntââ
daanmyi dêê dmi. *

16

Ndapî ngêêpî u danêmbum

1 A tîdê mbwó yoo, kópu
m:uu p:uu nmye nînê danê.
Yesu u yoo yélini Njuda Wee
u kwo wunê pyede, ndapîni
ye nmye dyede ngmê, alanté
dmyina a ngêêpî. Kópuni
Nkalásiya tpémi ye nî vyu,
myedmyinê d:uud:uu. *

2 Wiki yintómu knî yi k:oo,
mwiymwiyé wéni ngê,
ndapî dmyinê kéké. Nmyo
ngmêngmênté n:ii ngê ndapî
ndîi choo kmênêkmênê, ndîi
choo kéké. N:ii ngê ndapî
têdê choo kmênêkmênê, têdê
choo kéké. Yi ndapî dpî wiye
yó. Dini ghi n:ii ngê p:aa
t:aa, ndapî mèdaapînê ngee.
3 Dini ghi n:ii ngê anî t:aa,
pi miyó pyile dpî ngmidi

* 15:56: Lóma 6:23 * 15:58: Nkal 6:9; Tpyuu 14:13 * 16:1: Lóma 15:25-26;

2 Kódin 8:1-9; Nkal 2:10 * 16:5: Dpodo 19:21 * 16:9: Dpodo 19:1,8-10

* 16:10: 1 Kódin 4:17 * 16:11: 1 Tim 4:12

yó, pweepwee pee ngmanî
d:êê, ye wanî y:oo, yi ndapî
Njedusalem y:oowa núw:o
ngmê. 4 Paa u ya a nga adî
kwo knomomê, ye a k:ii nipi
anmî lee dmi.

*Póol paani p:uu dpîmo
nuw:o*

5 Másîdóniya Wee u kwo
p:aani p:aani mwiyé anî lê,
kuwó y:i nmye anê lê. * 6 D:ââ
miyó pyile nmyi vy:o anîn:aa
kwo, ndoo apê tpii yópu y:i
anîn:aa t:âât:ââ dê. U kuwó
dini ghi ngê, kwéli anî lê,
tpileni u ya a nga adnyi kwo,
dpî ngee nódó. 7 U ya a nga
daa kwo, Wo pyile njini nmyi
vy:o nîn:aa kwo. Nmî Lémi
ngê ala kópu a ka daawa a
kwódu knomomê, ye dye ghi
daadîi nmyi vy:o anîn:aa kwo.

8 Ngménê Epeso ghélî
daanê kuwo, Péntikos u Naa
mwiyé wa d:ii, u ngwo anê lê.

9 K:omo tpile pi yilî a p:uu a
d:uu té, ngménê pi mî yilî knî
y:oo yi ngópu dmi dê kpêmî
t:oo, nmî Lémi u kópu dyuu a
nyémî tumo. *

10 Dini ghi n:ii ngê Timoti
nmye wa lee knomomê, u
kwo dmyinê vyuwo, myed-
myinê chââchââ, mu kópu u
dîy:o nmî Lémi p:uu ntee n:aa
dpodo, yinté mye dpodo. *

11 U pi nangê ghîpî, ngménê
mb:aamb:aa ngê dpo ngee yó,
a ka u ngwo pêdê lee we, mu
kópu u dîy:o nmyi mbwó yoo
yi k:ii anmîno t:âât:ââ. *

¹² Nmî mbwó Apolosa p:uu kópu nmye ngménînê tpapé. Uya a nga a kwo, Nmyi mbwó knî yi k:ii nipi nmye wa lee dmi, yi kópu p:uu dyaa u kwo nî chedê ngê, ngménê nî dípe, u yi u ngwo daa kwo, Ala ngwo nê lê. Dini ghi n:ii ngê u nuw:o ngê wa a vyi, u ngwo nmye wa a lê. *

Póol u nd:uu tpapé

¹³ A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, mb:aamb:aa ngê dmyinê kélímî, namê nkîngê, dpodomby:e dmyinê dpodo.
* ¹⁴ Dye ghi yintómu nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.

¹⁵ A tîdê mbwó yoo, nînê kwunokwuno nmyo, Stepanas mupwoknî mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ dé. Nmyi lama ka téo, Kîdiki Wee u kwo Yesu u yoo vy:o mwiyé a ghê dniye, ntênenê nmyi vy:o a dpodo nyédi, a wêdêwêdê kîgha nmyoo. * ¹⁶ Yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, yélini yi k:ii a dpodo nyédi, myedmyinê chââchââ dé. * ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Stepanas p:uu Pôdyunatas pini dê Akaikas nmyinê t:ee dum, a ka nmyinê dy:ââ tumo, a gha mb:aamb:aa ngê pyodo. Noo a tpy:ootpy:oo nmyo, a nuw:o mb:aamb:aa ngê y:oo mê pyódu ngópu. ¹⁸ Kópuni yilî nmyi p:uu noo a nuw:onuw:o dé, yi kópu yilî ntênenê a ka kîmînê nté tumo, a nuw:o u ngwo a ka mêtê

diyé wo. Kópuni nmye adnyi tpapé dé, nmyi nuw:o dmi y:oowa l:âmo t:oo. Yinté pini yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ dé.

¹⁹ Yesu u yoo p:aani p:aani yélini Esiya Wee u kwo a pyede, yi mb:aamb:aa nmye dé dy:ââ ngmê. Yesu u yoo yélini Akwila cha Pîdisila yi ngomo k:oo nipi wunê wuwó ngê, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. * ²⁰ Al:ii Yesu u yoo vy:o yélini a pyede, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. Nmyi tîdê mbwó knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê dpo numo chipé téo.

²¹ Nê Póol, a chóó a kêê ngê nînê chipéchipé nmyo, ala pweepwee pee ngê.

²² N:ii nódo nmî Lémi u nuu ghi daadî ya, nmî Lémi ngê dpí dyênenê ngê. Nmî Lémi lîmîlîmî ngê dpo pwiyé we. *

²³ Nmî Lémi Yesu ngê choo a ngêépî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo.

²⁴ Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yoo ngmidi ngê pyódu nmoo, nmyo yintómu nmyi nuu ghi dmi a nódo ka téo.

Wu u dî.

* **16:12:** 1 Kódin 3:6 * **16:13:** Epeso 6:10 * **16:15:** 1 Kódin 1:16 * **16:16:**
1 Tes 5:12 * **16:19:** Lóma 16:3-5 * **16:22:** Nkal 1:8-9; Tpyuu 22:20

2 KÓDIN

Dini ghi n:ii ngê Póol ngê 1 Kódin d:êê ngê, Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, yi ngwo Epeso doo dpodo. (Dpodo 19)

Ala puku dmi u pi 2 Kódin. Yoo woni yi nuw:o dmi alanté a tóó, ala puku yedê daa pweepwee pee ngmidi ye tóó, ngménê miyó ye tóó. Yinê ye Póol ngê nod:enod:e u kópu dyuu mwiyé ye yi d:êê ngê, ala puku yedê a tóó, kn:ââ 10, u dî kn:ââ 13. Póol ngê yi nod:enod:e u kópu dyuu ye d:êê ngê, Taitas ngê ye ñuwo, mu kópu u dî:y:o Kódin tpémi woni knî y:oo Póol u wépi a pwaa ngópu, yinê ye Póol daa Yesu u dyépi ngmê. Yi kópu dyuu ghélí ye daa d:êê ngê, ngménê Póol Kódin chóó loo. Pi ngmê ngê u pi dyênê ngê, (2 Kódin 2:5-8, 7:12) wod:oo Póol ngê a kuwo too, Epeso mê diyé wo, y:i nod:enod:e u pweepwee pee yi ngwo mî d:êê ngê, ye dy:ââ ngê. U kuwó dini ghi ngê Póol ngê Epeso a kuwo ngê, liyé nkéli k:oo wo wo, Tídówas mî tee wo, y:i doo dpodo, daa dye ghi daadíi. (2 Kódin 2:12-13) Yi ngwo Kódin tpémi yi p:uu u nuw:o doo kwo, doo nuw:onuw:o dé, wod:oo Tídówas a kuwo ngê, liyé nkéli k:oo y:i wo wo, Másidóniya Wee u kwo mî tee wo. Y:i doo ya, Taitas y:i mînê pyw:ângó. Taitas Kódin a ndê wo, mdoo u kwo yinê a ñuwo, kwo,

Kódin tpémi y:oo yi nuw:o dmi kî ngmê tumo, mêmíyedê chââchââ ngi. (2 Kódin 7:5-16) Póol u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê mê pyodo, pweepwee pee m:uu ye dy:ââ ngê, ala puku yedê ka tóó, kn:ââ 1, u dî kn:ââ 9.

¹ Nê Póol, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Kódin, myenté yi wee u kwo p:aani p:aani, nmî mbwó Timoti k:ii ala pweepwee pee nmye nyinê dyede.
² Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póol ngê Chóó Lémi u ngwo doo kwunokwuno

³ Nmî Yâpwo ndêndê kwunokwuno koo, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî. Yi pini mye nmî Mî, u kwo nmo ch:anêch:anê nyédi. Dini ghi n:ii ngê nmî nuw:o dmi dono ngê dpî pyódu, yinê moo l:âmo té. * ⁴ Dini ghi n:ii ngê ló dono ngménmînê vyîmî ngê, nmî nuw:o dmi yinê moo l:âmo, mu kópu u dî:y:o u yi u ngwo a kwo, Yélini y:oo dono wunê vyîmî ngmê, yi nuw:o dmi yinté nmî l:âmol:âmo té. Yi nuw:o l:âmol:âmo u ntââ ngê nmo pyede, mu kópu u dî:y:o nmî Mî ngê nmî nuw:o dmi mwiyé a l:âmo ngê. Nmî nuw:o dmi mwiyé wodêpê l:âmo ngê, ye yoo yi nuw:o dmi lukwe mbêmê pînmo l:âmol:âmo té. ⁵ Yesu Kédisu

* **1:3:** 1 Pita 1:3; Lóma 15:5-6

ngê dîngîdîngî ntee dnyinê ngê, dîngîdîngî yinté myino dnyinêdnyinê, nmî nuw:o dmi yinê moo l:âmo. ⁶ Dini ghi n:ii ngê dîngîdîngî nmînê pyw:êmî ngê, nmyi nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o yi dîngîdîngî nmo dnyinêdnyinê ngê, u yi nmo daa kwo yédi, Nmî Lémi u maa kn:aadi y:e. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê nmî nuw:o dmi moo l:âmo, nuw:o l:âmol:âmo pyu ngê dpî pyódu nmo. Dîngîdîngî n:ii nmînê vyîmî ngê, dini ghi n:ii ngê yinté dîngîdîngî nmyinê vyîmî ngópu, nmyi nuw:o dmi nmo l:âmol:âmo too. ⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê daawa a kuwo nmyo. Dini ghi n:ii ngê dîngîdîngî anmy:aa a vyîmî, nmî Lémi ngê nmyi nuw:o dmi amaa l:âmol:âmo.

⁸ A tîdê mbwó yoo, dononi Esiya Wee u kwo nîmo pyw:ee too, u ya a nga a kwo, Nmyi lama dny:oo a ya. Yi dono d:ud:umbiy:e a pwo nî módu, nê ngménê, Yi dono vy:o daanê pwii, awêde n:aa pwopwo, * ⁹pi knî y:oo a vyee nê. Yi kópu a nga pyodo, mu kópu u dîy:o a nuw:o a chóó a p:uu daadî kwo, ngménê Chóó Lémi p:uu choo kwo, pini n:ii ngê pi ntóó kpêénî dpo pyidu. ¹⁰ A vyee a nkîgh:ê chono nî módu, ngménê yi kélî yinê dyé noo, yinté dono vy:o amê dyé nê. A lama ka tóó, nténê amê dyé nê, * ¹¹ mu kópu u dîy:o a l:êê

dîy:o nmyinê ngêpê nyédi. A l:êê dîy:o anmya a ngêpê, ye nmî Lémi ngê a vyee têdê amêdî dyédyé nê, pi yilî knî y:oo nmî Lémi u ngwo adnyi kwunokwuno.

Póól ngê Kódin tpémi ye u ngwo yepê, Dípî dóó nmyoo

¹² Kódin tpémi, kópu ngmê u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a lama a tóó, dípî dóó nmyoo. Dyámê wope wope pi knî ye ntee nîmo mbumu yédi, nmyi vy:o yinté myenoon:aa mbumu. Dípîn:aa dóó nmyoo, kópu nmye myedîp:ê wópu ngê. Daa a chóó a nuw:o mbêmê nmye noon:aa mbumu, ngménê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê* nmye noon:aa mbumu.

¹³⁻¹⁴ Pweepwee pee yedê nmye dênoo a mgongo, nê, Pêdê kp:aa y:e, myepêdê w:ee y:e. Kópuni ala ngwo dnyinté nmyi lama a tóó, u ya a nga a kwo, Nténê pêdê w:ee yó. Yi kópu ala. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu wa a diyé, a gha nmyi l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê ntee wa pyódu, nmyi gha dmi a l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê yinté amye pyódu. *

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê nmyee a chââchââ nê, a nuw:o k:oo nê, Kódin tpémi my:oo an:uu wêdêwêdê kalêté. ¹⁶ Nê, Kódin máádi mwiyé anî kwolo, yi ntini anî yé, Másídóniya Wee u kwo u ngwo anîlê, myombó Kódin ye mêt:aa diyé, Njuda Wee u kwo paan:aa dy:ââ

* **1:8:** Dpodo 19:23; 1 Kódin 15:30-32

* **1:13-14:** Pilipay 2:16

* **1:10:** 2 Tim 4:18

* **1:12:** 1 Kódin

1:17; 2 Kódin 2:17

nêne.¹⁷ Ngménê nmye máádi díp:ê kwólu. Lukwe, nmyinê nmye nê k:omodanê pyu? Nmyinê nmye nê mgídi u yoo vy:o pini ngmê? Nmyinê nmye nê ngê kópuni u komo ngê a tpapê too, doo u gha vy:o kópu dé?¹⁸ Kêle, d:aa yinté pini. Chóó Lémi p:uu k:omodanê pee tp:oo ntee daa t:a, yinté a p:uu myedaa t:a, dînî dódó nmyo, d:aa nuw:o miyó miyó pyu.

¹⁹ Pini n:ii u pi nmye n:uu vyu, Yesu Kédisu Chóó Lémi Tp:oo, daa nuw:o miyó miyó pyu. Sailas pini dê Timoti yi k:ii, vyîlo yi pini p:uu nmye nmeen:aa danêmbum. Yi pini daa nuw:o miyó miyó pyu. Kópuni dpí vyi, nténê dpí d:uu.²⁰ Myenté, kópuni yîlî yi pi dmi Chóó Lémi ngê wunê a vyi too, Yesu ngê ntiye too. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi nmo chaa kîgha ngê, Yesu Kédisu u pi mbêmê pi knî y:oo dpo, Ndê kópu yila.

*²¹ Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi nmoo, myedê ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu kóó k:oo nipi kaa nmoo, daawa kéé nmo. *²² U l:ii nmî p:uu t:ângo, u Ghê Dmi nmî ménê yó. Pi ngê dy:âma ndîi ntee dpí y:oo, nmî Mî ngê u Ghê Dmi yinté nmî ménê yó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka góó, dîyo nténê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo.*

*Kópuni u l:êê dîy:o Póól
Kódin tpémi ye daa n:ee*

* **1:20:** Lóma 15:18-19; Tpyuu 3:14
1:13-14; Lóma 8:16-17 * **1:23:** Lóma 1:9
4:21

²³ Chóó Lémi u ngópu nmye dêñînê k:omodanê, a gha myekiyedê yenê, ala kópu a ny:ee yó. Nmye díp:ê n:ee, mu kópu u dîy:o u ya a nga dêpwo kwo, N:uu kpada té. *

²⁴ Kópuni knî ye nmye kélímî té, daa yi kópu knî yi wátíwáti u l:êê dîy:o nmye anê lê, nmî Lémi ka nténê nmye kélímî té. Ala kópu u l:êê dîy:o nmyi vy:o anîn:aa dpodo, nê, W:aa pêdê pyw:ee y:e. *

2

¹ A nuw:o k:oo kînî vyu, nê, Nod:enod:e mbêmê ye mèdaanî nî, yi gha dmi dono ngê mèdaan:uu pyódu.

*² Nmyi gha dmi dono ngê wan:uu pyódu, ye a gha mb:aamb:aa ngê nanê wa pyódu? Daanmyi pyódu ngmê, noko dnyinté anmîn:aa ya. ³ Yi kópu u l:êê dîy:o nod:enod:e u pweepwee pee nmye nê d:êê ngê. U ya a nga doo kwo, Yi l:êê ghi dmi a kada a ngmêê tené, u ya a nga dêpwo kwo, Nod:enod:e mbêmê ye n:uu t:aa, nê, A gha dono ngê awêde amî pyódu ngmê, ngménê vyîlo yi yéli y:oo a gha mb:aamb:aa ngê y:oo paa pyódu y:e. Dini ghi n:ii ngê mb:aamb:aa ngê nmye ya nyédi, a gha mb:aamb:aa ngê dpí pyódu, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê myoo pyódu. ⁴ Dini ghi n:ii ngê yi pweepwee pee nmye nê d:êê ngê, noo a

* **1:21:** 1 Njon 2:27 * **1:22:** Epeso
* **1:24:** 1 Pita 5:3 * **2:1:** 1 Kódin

nuw:onuw:o nmyo, a gha dono ngê doo a ya, nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e myenoo a mbê. Ú ya a nga dêpwo kwo, Yi nuw:o dmi dono ngê nî pyódu. U ya a nga doo kwo, Yi lama pêdê yaa we, Nmî nuu ghi dmi nê nódo dnyinté dêdê tóó. *

N:ii ngê Póól u pi dyênê ngê, u danêmbum

⁵ Nmyi vy:o pini n:ii ngê dono d:uu ngê, daa a mo a nuw:o dyênê ngê, nmyi nuw:o dmi pee tp:oo mye dyênê ngê. U ya a nga daa kwo, Yi kópu nî dówo. * ⁶ Nmyi vy:o pi yilî knî y:oo yi pini kpada ngópu, namungê kpada. ⁷ U dono nmyi kuwó p:ee kéké yó, u nuw:o mêm l:âmo yó. U nuw:o d:ud:umbiy:e dono ngê kîngî pyódu. ⁸ Nínê kwunok-wuno nmyo, ala kópu u kwo dpî vyi yó, kwipi, Nuu ghi ntênen nmî nôdo ka tóó. ⁹ Ala kópu u l:êê dîy:o yi pweep-wee pee nmye nê dy:ââ ngê, u ya a nga doo kwo, Yi l:êê ghi dmi nî m:uu. Nê, A kópu yintómu wa ny:ee t:oo, ó daawa ny:ee t:oo? ¹⁰ N:ii ngê dono dpî d:uu, dini ghi n:ii ngê u dono nmyi kuwó nmyo kéké ngópu, a kuwó myinî kéké ngê, yi kópu a nôdo daawa kaalî. Kópuni dono a kuwó nî kéké ngê, daa ndû kópu. Yi kópu nmyi l:êê dîy:o a kuwó nî kéké ngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u dpodo yinî dódó ngê. ¹¹ Setan ngê kîngî

dóó nmo, kîngî chámê nmo. U dî nmî lama a tóó. *

Póól Kódin tpémi yi p:uu u ngwo doo nuw:o, Tîdówas

¹² Dini ghi n:ii ngê Tîdówas n:uu tee wo, nê, Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu pi knî ye nî vyi, yi ngwo nmî Lémi ngê Tîdówas tpémi yi ngópu dmi a kpêmî too, mb:aamb:aa ngê a ka dnya a ng:aa. ¹³ Ngmênen dye ghi yintómu noo a nuw:onuw:o nmyo, u ya a nga doo kwo, Nmî mbwó Taitas nê pyw:oo, nmyi p:uu kópu a ka ngmênyi vyi ngê. Dêpê pyw:âango, wod:oo Tîdówas tpémi ye nd:uu nî vyu, liyé nkéli k:oo nî wo wo, ala Másidóniya Wee u kwo n:uu tee wo. Taitas al:ii nîmo pyw:âango, nmyi p:uu kópu mb:aa yilî nî nyongo, a nuw:o mb:aamb:aa ngê u ngwo pyodo.

Chóó Lémi ngê dpodoni nedê Póól kââ

¹⁴ Chóó Lémi n:aa kwunok-wuno ngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pee kaa nmoo, Setan u pwo dpî yé nmo. Mtyîmî nênen tuu kuughê ntee anyinê ny:oo, nmî Lémi ngê yi yini tuu ntee tpile ngê dpî pyódu nmo, p:aani p:aani a dyede nmoo, u kópu dyuu pi knî ye nmo néne ngê. *

¹⁵ Yi kópu dyuu pi yintómu knî ye nmo tpapê ngê, yélini nmî Lémi u maa p:uu a wee, ye nmo tpapê ngê, mgidî u yoo knî ye myeno tpapê ngê. *

¹⁶ Mtyîmî nênen tuu ntee,

* **2:4:** 2 Kódin 7:8-9 * **2:5:** 1 Kódin 5:1

* **2:11:** Luuká 22:31-32 * **2:14:**

nmî Lémi u yoo knî ye yinê ye nmo yinté yéli, mu kópu u dîy:o maa mb:aa p:uu a wee. Pi ntóó tuu ntee, mgîdî u yoo knî ye yinê ye nmo yinté yéli, mu kópu u dîy:o pwopwo u maa p:uu a wee. Dpodoni nmo dódó ngê, yi dpodo têdê n:uu ngmê u ntââ? Chóó Lémi ngê u ntââ ngê yinê dpî pyódu nmo,¹⁷ ngménê yoo woni daa yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu mbêmê a ndapî kménêkménê nyédi. D:aa yinté pini, pi dódó daa a tpile. Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo, u ngîma n:aa dpodo yédi.*

3

Kakêmê chámêchámê u pweepwee pee u danêmbum

¹ Ndoo apê nmyinê nmye nê ngê u kakêmê nmo yedê chámêchámê. Kêle, ló dini nmyi lama munî yaa wo. Yélini a kuwó nmye a lee dniye, Kódin, yi kakêmê chámêchámê u pweepwee pee nmye a nnuw:o tumo, nmyimo a kpââ dé, u l:êê dîy:o yi wépi dmi dpîp:e pwaa ngópu, ngménê doo u ntââ pi ngê a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee d:uudpî d:êê, nmyi lama wunê munî yaa wo. Myenté, U ya a nga dêpwo a kwo, a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee ngmê d:êê y:e, kn:aa p:aani u ngwo nî lê. *² Pweepwee pee u ya a nga daa kwo, nmyo a kakêmê chámêchámê u pweepwee

pee dé. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa dpodo, nmyi nuw:o dmi nmyi ngmêê tumo, nmyi l:êê ghi dono nmyi kéé tumo, l:êê ghi mb:aa nmyinê ngî tumo. N:ii ngê yi kópu wa ny:oo, awo, Nê ngê dpodo mb:aa yimî dóó.³ Yesu Kédisu ngê kópu dyuu n:ii vyu, nmyi gha vy:o a chóó n:uu d:êê ngê, pi yintómu yi pweepwee pee u kpââ ngê u ntââ mbêmê a pyede. Daa d:êê u tpile ngê yi kópu dyuu n:uu d:êê ngê, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê ghê kamî nmyinê pyw:ee ngópu. Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu chêêpî kpââ p:uu wunê a d:êê too, ngménê Yesu Kédisu u kópu dyuu a komo ngê nmye n:uu vyu, nmyi gha vy:o u ngwo n:uu d:êê too. *

Kââdî té kamî u danêmbum

⁴⁻⁵ Daa a chóó a nuw:o mbêmê n:aa dpodo yédi, ngménê Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi ka a kââdî noo, a nuw:o p:uu a kwo, u ngwo n:aa dpodo yédi. A dpodo u l:êê dîy:o d:aa u ntââ, ngménê Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nê. ⁶ Daa a chóó yi dpodo nédê nî ghê wo, ngménê Chóó Lémi ngê kââdî té kamî p:uu dpodo kalê noo, pi knî ye u ngwo n:aa tpapê ngê, yenîmo, Yesu Kédisu ngê u yi u ngwo a kwo, Kââdî té kamî mbêmê Chóó Lémi ka yoo nê kââdî té. Kââdî té mbwee alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Nju tpémi u kwo a kââdî too, u dêêpî kópu dyuu

* **2:17:** 1 Pita 4:11 * **3:1:** Dpodo 18:27 * **3:3:** Ex 24:12

ye a y:ângó, ngménê yi kópu dyuu dnyinté a chââchââ ngópu, pwopwo u maa p:uu a wee. Kââdî té kamî alanté a tóó, pini n:ii Yesu ka a kélímî, Yesu ngê u nuw:o dpî ngménê, Chóó Lémi ka dpo kââdî, Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi yi pini u ménê dpî yé, ghê kamî u ngwo dpo pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

7 Kââdî té mbwee u déépî kópu dyuu Mósisi ngê chéépî kpââ p:uu a d:êê ngê. Yi ngwo Chóó Lémi u wuu ndîi Mósisi u pwo mî kék ngê, u l:êê dîy:o Mósisi kwódo ng:oo dmi doo a wuu mbele. U kuwó dini ghi ngê yi wuu mbele têdê ngê a pyodo, ngménê Yisîléli tpémi ye ndîi ngê modoo ya, daapídnye y:enê. Pi knî y:oo kââdî té mbwee u déépî kópu dyuu dnyinté a chââchââ ngópu, u l:êê dîy:o pwopwo u maa p:uu a wee, ngménê kââdî té mbwee p:uu dpodo u pi ndîi, u l:êê dîy:o Mósisi kwódo ng:oo dmi doo a wuu mbele. * 8 Kââdî té kamî p:uu nmo dpodo té, yi dpodo u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi pi knî yi ménê u ngwo dpî yââ. Dpodoni néde nmo wee, u pi ndîi, dpodoni Mósisi ngê doo a dódó, u pi têdê. 9 Dpodoni Mósisi ngê a dóó u l:êê dîy:o, Nju tpémi yi kpadakpada têdê dpî lee dmi, ngménê yi dpodo u pi ndîi ngê doo a ya. Dpodoni ala ngwo nmo dódó u l:êê dîy:o, Yesu ngê yoo yi dyââpe dpî pwaa té, kamî ngê dpî pyódu

té. Yi dpodo u pi d:ud:umbiy:e ndîi, Mósisi nmî t:ee kwólu.

* 10 Dpodoni Mósisi ngê a dóó, u pi ndîi ngê doo a ya, ngménê ala ngwo têdê ngê dê pyódu. Kââdî té kamî p:uu dpodo u pi ndîi ngê dê pyódu. 11 Kââdî té mbwee u dye ghi machedê ngê dê pyódu, u l:êê dîy:o yi dpodo u pi têdê ngê dê pyódu, ngménê kââdî té kamî chedê ngê daawa pyódu, u pi d:ud:umbiy:e ndîi ngê adî ya.

12 Nmî lama ka tóó, dpodoni nmo dódó, chedê ngê daawa pyódu, u l:êê dîy:o pi knî ye daanmî nkîngê, ye myedaanmî kedekede. 13 Kópuni Mósisi ngê a d:uu ngê, yinté kópu daanmî d:uu:d:uu. Kpîdî pee mb:êemb:êê ngê kwódo ng:oo dmi dpîmo a ngm:ââ, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê u wuu mbele têdê ngê dpîmo a pyodopyodo, u yi u ngwo dépwo kwo, Yisîléli tpémi y:oo dny:oo yenê nê. 14 Yi yéli yi ngîma mb:êê yinté kele, Chóó Lémi u kópu dyuu dnyinté a ny:ee tumo. Ala ngwo mye yinté, yi mb:êê yi ngîma a t:a. Dini ghi n:ii ngê kââdî té mbwee u puku dmi dpo kp:aa t:oo, dnyinté dpo w:ee t:oo. Pini n:ii Yesu ka dpî kélímî mb:anê, Yesu ngê yi pini ngîma mb:êê dpo ngee, kópu yilî u ngwo dpo w:ee té. * 15 Nyââ, ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté. Mósisi ngê déépî kópuni a d:êê too, dini ghi n:ii ngê dpo kp:aa

* 3:6: Njon 6:63; Lóma 7:6

* 3:7: Ex 34:30; Nkal 3:2-5

* 3:9: Lóma 3:21

* 3:14: Lóma 11:25

t:oo, dnyinté dpo w:ee t:oo, mu kópu u dîy:o yi mb:êê yi ngîma mu t:a. ¹⁶ Pini n:ii nmî Lémi ka dpo diyé, nmî Lémi ngê mb:êê ngîma dpo ngee.

* ¹⁷ Nmî Lémi Ghê Dmi ye tóó, Setan kwulo dpo pwaa nmo, nmî ménê a ya yédi. *

¹⁸ Yélini yintómu yi k:ii Yesu u yoo vy:o nmî ghê dniye, mb:êê nmî ngîma daa t:a, nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nmo y:enê ngê. Ntee a tóó, u Ghê Dmi ngê yinté pee tp:oo pee tp:oo a pyépi nmo, u dî, ntee a tóó, yinté pini ngê anmî pyaa dmi.

4

Nmî Mî ngê u wuu ndîi nmî pwo u ngwo kéé ngê

¹ Chóó Lémi ngê chóó a ngmidi nmoo, u dpodo nédê a kaa nmoo, yi kópu u l:êê dîy:o daanmo a kedekede, doo u ntââ yi dpodo daanmî kpípî. ² K:omo dyépi knî y:oo yoo ntee a dódó tumo, yinté daanmî d:uud:uu, mywene nmo wadî wowo. Doo u ntââ yoo daanmî dódó, Chóó Lémi u kópu ntênê nmo tpapê too, doo u ntââ daanmî ngmêê té. Chóó Lémi u ngîma nmo dpodo nyédi, u ndê kópu dé ntênê nmo tpapê too, u yi nmo a kwo, Pi knî y:oo yi ngwo pêdê w:ee y:e, awo, Yi p:uu dyââpe daa t:a. * ³ K:omo tpile Yesu Kédisu p:uu kópu mb:aa pi knî ye ntênê nmo tpapê too, ngmêê yoo woni knî y:oo d:uuwodê w:ee t:oo,

mb:êê yi ngîma a t:a. Yi yéli ndê u maa p:uu a wee. ⁴ Yesu ka daa kêlîmî té, yi nuw:o dmi mgîdî vy:o a kwo, mu kópu u dîy:o dyámê u yâpwo Setan ngê ngwolo kâpwe ngê pyódu too, mb:êê yi nuw:o nédê t:ângô. U yi u ngwo daa kwo, Mgîdî u yoo knî y:oo Yesu Kédisu u wuu ndîi m:uu y:e, u kópu mb:aa dyuu mye ny:ee y:e. U lama a tóó, Chóó Lémi ntee a tóó, Yesu Kédisu ndêndê ngê mye yinté. U yi u ngwo daa kwo, Pi knî y:oo mya y:e. * ⁵ Daa nmî chóó nmî p:uu pi knî ye nmîmo mbumu nyédi, ngmêê Yesu Kédisu p:uu nmo mbumu nyédi, yenmîmo, Nmyi kada pini ngê pyódu yó. Nmo, nmyi dpodo pyu yoo, mu kópu u dîy:o Yesu nmyi lama paa yaa we. ⁶ Chóó Lémi ngê yinê a vyu, apê, Wo ngê mgîdî chaa ngê, wod:oo wo ngê mgîdî chópu, vyîlo yi pini ngê u wuu nmî gha vy:o kéé ngê. U yi u ngwo doo kwo, Yi yéli yi lama nî yââ, u l:êê dîy:o Tp:oo Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, apê, Pi knî y:oo a Tp:ee p:uu paa m:uu nêne. *

Dono vyîmî u nt:u kópu

⁷ Chóó Lémi ngê dpodo ndîi nédê kaa nmoo, ngmêê nmî chóó nmî wêdêwêdê daa ndîi, dp:oo yi dpodo u ntââ dé. Pi knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê nmî p:uu paa m:uu y:e, daa nmî chóó nmî wêdêwêdê p:uu pîdny:oo nuw:o. Chóó Lémi

* **3:16:** Lóma 11:23,26 * **3:17:** Njon 8:32,36; Lóma 8:2; Nkal 5:1 * **4:2:** 1 Tes 2:5 * **4:4:** Epeso 2:2 * **4:6:** Gen 1:3; 1 Pita 2:9

ngê u wêdêwêdê ndîi mbêmê wodêpwo a ngêêpî nmoo, ye yamî d:ââ ntee dpi pwópu, yi dpodo ñedê yinté p:oo pwaa dniye. ⁸ Daa ng:êêntómu wêê nmî p:uu a pw:ii ngópu, ngménê nmî komo dmi ye pi daa kuwo ngê. Dye ghi knî ngmê ngê nmî nuw:o miyó ngê nmo dpî pyódu, ngménê nmî Lémi ngê dpo ngee nmo, dpîno dîpedîpe nyédi. ⁹ K:omo tpile a kpakakpaka nmoo, ngménê nmî Lémi ngê nmî mo d:uuwodê kuwo nmo. Dpodombiy:e a vyee nmoo, ngménê nmî ghê d:uuwodê ngî t:oo. ¹⁰ Yesu ntee vya ngópu, u yi y:e a kwo, Yinté my:oo vya té. Yi kwéli nmî p:uu ka pyede, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo nmî p:uu paa m:uu y:e, awo, Yesu Kédisu ye wunê vyuwo. ¹¹ Nyââ, Yesu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu pwopwo kêpa nmo wee, ngménê Yesu ngê moo dyé nmo, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo yi kópu nmî p:uu paa m:uu y:e, awo, Yesu ye wunê vyuwo. * ¹² Nmî dpodo u l:êê dîy:o mgidî u yoo knî y:oo nmî vyee u yi y:e a kwo, ngménê vyîlo yi dpodo u l:êê dîy:o ghê kamî nmyinê pyw:ee ngópu, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

¹³ Doo u ntââ Yesu u pi tpapê daanmî yé, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka nmo kôlímî té. Yinté kôlímî p:uu puku yedê kópu alanté ngma a tóó,

Nî kôlímî mbê wo,
u l:êê dîy:o ye noo a danê.

¹⁴ Nmî lama ka tóó, n:ii ngê nmî Lémi Yesu kpêêñi mêtê pyidu ngê, yinê amyedê pyidu nmo, mu kópu u dîy:o Yesu u k:ii ngmidi ngê nmo pyede. Daa nmî mo wa a pyidu nmo, wamyedê pyidu nmyo, u ngîma nipi amî kaa nmo. * ¹⁵ Yi kópu yilî nmyi l:êê dîy:o nmînê vyîmî too. U yi nmo a kwo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê pi yilî kóo k:oo nmî kââ, Chóó Lémi pêdny:oo kwunokwuno, u pi ndîi ngê u ngwo paa pyaa we.

¹⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o nmî dpodo têdê dpîno kedekede nyédi. K:omo tpile pi knî y:oo nmî pââ dmi a dyede tumo, ngménê nmî Lémi ngê nmî gha dmi dye ghi yintómu mêtunê wêdêwêdê kîgha too. ¹⁷ Ala ngwo dîngidîngî n:ii nmo dnyinêdnyinê té, nmînê nmo têdê kópu dé. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê kóo k:oo wa kaa nmo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê anmîn:aa ya. Yi ya mb:aa chedê ngê daawa pyódu. *

¹⁸ Kópuni dyámê mbêmê nmo a pyodopyodo nyédi, nmî nuw:o dmi y:i daa wee, mu kópu u dîy:o chedê ngê wa pyaa dmi, ngménê kópuni yilî doo u ntââ ngwolo ngê daanmî m:uu té, yi kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi a wee, mu kópu u dîy:o chedê ngê daawa pyaa dmi. *

* **4:11:** Lóma 8:36

* **4:14:** Lóma 8:11; 1 Tes 4:14

* **4:17:** Lóma 8:17-18

* **4:18:** Hipílu 11:1-3

5

Nmî too pee ngmêêpî u danêmbum

¹ Pi knî ye dpîno nkîngê té, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, Wa vya nmomomê, nmî Lémi ngê wamêdê pyidu nmo, nmî too pee kamî ngê wa pyódu té. Dyámê mbêmê nmî too pee kêêpî ngomo ntee tpile ngê a pyede. Dini ghi n:ii ngê chedê ngê wa pyaa dmi, Chóó Lémi ngê kamî ngê wa pyódu té, ngomo mb:aa ntee tpile ngê wa pyódu té, chedê ngê daawa pyaa dmi.

* ² Ala ngwo nmo nkînî pîpî nyédi, u yi nmo a kwo, Mbóó p:uu ngomo mb:aa knî yi k:oo nmîn:aa kwo. * ³ Yi ngwo nmî too pee kamî ngê wa pyaa dmi, daa kmêna mbwee ntee tpile ngê anmîn:aa ya.

⁴ Dyámê mbêmê nmî too pee kêêpî ngomo ntee tpile ngê a pyede, dîngîdîngî nmo dnyinédnyinê ngê, u l:êê dîy:o nmo nkînî pîpî nyédi. U yi nmo a kwo, Kêêpî ngomo nmo kuwo, ngomo mb:aa k:oo nm:uu kee dmi. Nyââ, u yi nmo a kwo, Nmî too pee tpalê dniye, kamî ngê pyaa dniye, chedê ngê daawa pyaa dmi. * ⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê yinê l:âmo nmoo. Pi ngê dy:âma ndîi ntee dpî y:oo, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi yinté nmo a kpo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, nmî too pee kamî ngê wa pyódu té. *

* 5:1: 1 Kódin 15:47-49

* 5:2: Lóma 8:23

* 5:4: 1 Kódin 15:53

* 5:5:

Lóma 8:16,23

* 5:6: Hipîlu 11:13-14

⁶ Pi knî ye dpîno nkîngê nyédi. Dye ghi yintómu nmî lama a tóó, dini ghi n:ii ngê nmî kêêpî ngomo knî yi k:oo nmo wee, daa nmî Lémi u p:o nmo pyede. * ⁷ Nmî Lémi dpîno y:enê, ala ngwo, ngmênenê u kwo nmo kôlîmî té, u l:êê dîy:o p:uu nmo dpodo té. ⁸ Nyââ, pi knî ye dpîno nkîngê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî kêêpî ngomo nmo kuwo té, dyámê mbêmê, nmî Lémi ka p:o nmî lee dmi. *

⁹ Ngmênenê nmî Lémi ngê ghêlî k:ii daawa ñuw:o nmomomê, nmo mye u ntââ. K:omo tpile dyámê mbêmê anmî ya, ó u kwo anmî lee dmi, ngmênenê u yi nmo ndêndê ngê a kwo, U nuu u kópu nmî d:uu:d:uu dé. ¹⁰ Nmo yintómu Yesu Kédisu ngîma anm:uu ghê dmi, yinê wa kóté kalê nmo, nmo ngmêngmênté nmî pywuu dmi anmîmo ngee. Kópuni mb:aa dyámê mbêmê nmo d:uu:d:uu té, yi pywuu mb:aa anmîmo ngee, myenté kópuni dono yi pywuu dono amyenmîmo ngee. *

Chóó Lémi ka yoo kââdîkââdî

¹¹ Nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê wa kóté kalê nmo, u l:êê dîy:o u kwo nmo nkîngê té, u yi nmo a kwo, Yoo yi nuw:o dmi nmî ngmêê té, daapaa kpada téne. Chóó Lémi ngê nmî gha dmi u kpêê dé, u lama a tóó, Nê ngê u dpodo ndêndê ngê a dódó.

* 5:8: Pilipay 1:23

* 5:10: Lóma 2:16

Na a ka yi kópu nmyi lama ndêndê ngê mye tóó.¹² A chóó a pi dînî kmîmî. K:omo dyépi knî y:oo yi too pee mbêmê yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo, ngmânê yi gha vy:o daa vyuwo nyédi. A p:uu kópu nmye d:a d:êê, mu kópu u dîy:o k:omo dyépi knî y:oo a pi wa dyênê knomomê, u ya a nga a kwo, Ye dpî vyi yó, yipi, Nê ngê nmî Lémi u dpodo ntêne a dódó, u gha ntêne a tóó.¹³ Yinê ye nê ghéti wo, ngmânê Chóó Lémi p:uu n:aa dpodo. Nmyinê nmye nê doo ghéti wo, nmyi p:uu n:aa dpodo.¹⁴ Yesu Kédisu nôdo nmî nuu ghi dmi ntêne a tóó, u l:êê dîy:o u nuu u kópu nmo d:uud:uu too. Nmî lama ka tóó, pi ngmidi nmî l:êê dîy:o pwene. Dini ghi n:ii ngê u yoo vy:o nmî ghê dniye, nmî nuw:o dono mye pwene.¹⁵ Yesu nmo yintómu nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o apê, Ghê kamî pêdê pyw:ee y:e, yi chóó yi pono daapêdny:oo a vyápê, Yesu u pono pêdny:oo a vyápê. Nmî l:êê dîy:o pwene, kpêenî mêtê pii wo. *

¹⁶ Dyámê mbêmê tpémi y:oo yoo yi pi dmi mbêmê ntee a myeme tumo, yinté myemee a myeme dé, ngmânê ala ngwo yi kópu dpîno d:uud:uu. Yesu Kédisu yinté nmî myââ, nmânê nmo u pi têdê ngê nmo doo ya, ngmânê ala ngwo nmî lama ka tóó, u pi ndîi.
¹⁷ Pini n:ii Yesu Kédisu u yoo

vy:o dpî ghê, kamî ngê dpî pyódu, u nuw:o mbwee dpî kéé, nuw:o kamî p:uu dpî kaalî. * ¹⁸ Chóó Lémi ngê yi kópu dpî d:uu. Wunê p:uu nmee a d:uu, ngmânê Yesu Kédisu nmî l:êê dîy:o pwene, Chóó Lémi ngê chóó u kwo u ngwo mêtê kââdî nmoo, mye dpodo kalê nmoo. U yi u ngwo a kwo, Pi yilî u kwo nmo kââdî. * ¹⁹ Y:i nmo dpodo té, pi knî ye yenmîmo, Nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê nmî dono yilî daa nuw:onuw:o too, u yi u ngwo a kwo, A ka nê kââdî té. Nyââ, nmî Lémi ngê yi dpodo nédê kaa nmoo, nmopê, Yoo a ka anyinê kââdî tóó. *

²⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu Kédisu komo nmo kapî ngê, Chóó Lémi komo myeno kapî ngê, nmo kwunokwuno nmyoo, nmyenmîmo, Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu d:uu mu yé yó, u pee ghê dmyeno, u pono dmyinê vyápê.²¹ Yesu Kédisu ngê dono daangmê d:uu ngê, ngmânê Chóó Lémi ngê nmî dono nédê kââ, nmî yikî dmi u pwo u ngwo ghay wo, u l:êê dîy:o pwene. U yi u ngwo doo kwo, A ka nê kââdî té, ntee n:aa tóó, yinté mye pyaa dniye, dono yi p:uu daapîchoo ya. *

6

Yoo yi ngêêpî u dye ghi

* **5:15:** Lóma 14:7-8 * **5:17:** Njon 3:3
 1:19-20 * **5:21:** Hipîlu 4:15; 7:25-26

* **5:18:** Lóma 5:10 * **5:19:** Kîlosa

¹ Nmî Lémi u k:ii nipi nmo dpodo té, u l:êê dîy:o nmîno kwunokwuno nmyo, nmyenmîmo, Chóó Lémi ngê nmî l:êê dîy:o kópu ndîi ngmê d:uu ngê, u wépi nangê puwâ.
² Nmî Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,

Dini ghi n:ii ngê u ya a nga doo kwo,

Yoo nî ngee,

Yi ngwo nmyi ngêpê nî ny:ee too,

Nê, N:aa ngêépî té, a kêê k:oo n:aa kapî té.

Kódin tpémi, ala kópu a ny:ee yó. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê yoo a ngêépî, ala yi dini ghi. Ala ngwo u yi u ngwo a kwo, A kêê k:oo nî kaa té. *

Nmî Lémi p:uu dpodo têdê kópuni dnyimo a vyîmî dé

³ U yi nmo daa kwo, Pi ngmê ngê nmî dpodo p:uu dono kópu ngmê vyi ngê, u l:êê dîy:o nuw:o ngê nmo dpodo té. U yi nmo a kwo, Pi knî y:oo nmî Lémi u maa dny:oo kîgha, u l:êê dîy:o lvêe kpî té yi máádi p:uu daanmî t:oo. ⁴ U yi nmo a kwo, Pi knî y:oo mya nmîne, ala kópu nmî p:uu paa vyi y:e, Yâpwo ndêndê p:uu a dpodo té. Yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile ló dono kópu ndîi nmo a d:uu:uu tumo, ngménê nmîno vyîmî tumo. Daa dono kópu ngmidi nmîno vyîmî ngê, doo u ntââ ngê nmo dpî pyaa dmi. ⁵ Dpî mgîmî nmo, a kpakakpaka nmoo, mbwa k:oo a kmîmî nmoo. Dpodo

ndîi yino dódó ngê, mgîdî vy:o nmo ngêpê nyédi, dye ghi knî ngmê ngê nmo dómudómu nyédi. ⁶ Nmî Lémi u maa ntênenê nmî lama a t:a, dono nmî p:uu daa t:a. Límîlímî ngê dpîno nod:enod:e nyédi, pi knî ye mb:aamb:aa ngê nmo vyuwo nyédi. Nmî Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmo dpodo té, yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo ntênenê a tóó. * ⁷ Kópu dyuu ndêndê pi knî ye nmo tpapê ngê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilî nmo chapî ngê. Yi kópu yilî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpî mya nmo, dpo, Yâpwo ndêndê p:uu a dpodo té. Lede knî y:oo yi kaa taa, kápêd:ê ntee a tpyé tumo, nmo my:oo yinté dé, kópu mb:aa nmo d:uu:uu too. Kópu mb:aa n:ii nmo tpapê too, yi kópu knî y:oo yoo dpo châpwo t:oo. ⁸ Nmî Lémi p:uu dpodo têdê dye ghi knî ngmê ngê a chââchââ nmoo, dye ghi knî ngmê ngê dpî mb:ii nmo. Dye ghi knî ngmê ngê nmî p:uu a danê nyédi, dye ghi knî ngmê ngê a chaa kîgha nmoo. Yinê ye nmo k:omodanê pyu yoo, ngménê ntênenê nmo mbumu nyédi. ⁹ Yinê ye nmo n:uu dé, ngménê pi yilî yi lama nmo pyede. Yinê ye daa kêmakêma nmo pwopwo té, ngménê anmî pyede. A kpakakpaka nmoo, ngménê anmî pyede. * ¹⁰ Nmî nuw:o dmi dpî dyênê, ngménê dye ghi yintómu w:aa nmîno pyw:êmî ngê. Nmo

* **6:2:** Luukî 4:19-21; Is 49:8 * **6:6:** 1 Tim 4:12 * **6:9:** 2 Kódin 4:10

pinté yoo, ngménê kópuni d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa, pi knî ye nmo yémî ngê, ndáápi ntee pini ngê u ngwo dpî pyódu té. Tpile nmî ngópu daa tóó, ngménê kópuni nmî Mî ngê nmo a kpo, doo u ntââ pi ngê nmî kélê daawa a puwâ. Nyââ, yi kópu yîlî yi mbêmê pi knî y:oo dpî mya nmo, dpo, Kî yâpwo ndêndê u dpodo pyu yoo. *

¹¹ Mw:âákó Kódin tpémi, kópu nmye d:oongmê wópu ngê, d:ud:umbiy:e a gha nmye myed:a kpêmî. ¹² Nmyi nuu ghi dmi a nódo ntêne a tóó, ngménê a nuu ghi nmyi nódo dnyinté a tóó. ¹³ A tp:ee yoo, nmyi nuu ghi dmi a nódo ntee a tóó, a nuu ghi nmyi nódo yinté myechoo a ya.

Póól ngê yoo dono yi k:ii kââdî té u ngwo ye kwódu ngê

¹⁴ Yélini nmî Lémi ka daa kélímî té, yi yéli yi k:ii nangê kââdî. Nuw:o mb:aa pini dê nuw:o dono angênté anyinê kââdî dê? Doo u ntââ. Wo pini dê mgidî lónté anyinê kââdî dê? Mye doo u ntââ.

* ¹⁵ Yesu Kédisu pini dê Se-tan yi nuw:o dê ngmidi ngê angênté anyi pyódu dê? Doo u ntââ. Nmî Lémi ka kélímî pyu pini dê n:ii u kwo daa kélímî, yi nuw:o dê ngmidi ngê angênté anyi pyódu dê? Doo u ntââ. ¹⁶ Chóó Lémi u ngomo, yâpwo ghi, angênté ngmidi ngê anyi pyódu dê? Doo u ntââ. Yâpwoni ghê a t:a, Chóó Lémi, nmo u ngomo.

* **6:10:** Kilosa 1:24 * **6:14:** Epeso 5:7-11 * **6:16:** 1 Kódin 3:16 * **6:17:** Is 52:11 * **6:18:** Hos 1:10 * **7:1:** 1 Njon 3:3

Yinté kópu Chóó Lémi ngê ló dini a vyu, puku yedê alanté a tóó, apê,

A yoo vy:o anî kwo,
a k:ii anmî paa,
yi yâpwo ngê anî ya,
a yoo ngê adnyi kwo.

* ¹⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ngê yepê,

Yoo dono yi vy:o a pwii dmyeno,

yi k:ii nangê kââdî.

Yepê, Tpile tupwótupwó p:uu kêê nangê yé,
a kêê k:oo u ngwo anî kaa nmyo. *

¹⁸ Yepê, Nmyi mî ngê anî ya,
a tp:ee dmââdîma ngê wanî pyódu nmyo.

Lémini u wêdêwêdê mu daa mu tp:ook:omo, vyîlo yi Lémi ngê yi kópu ye yinê vyu. *

7

¹ A tîdê mbwó yoo, daa yi yéli yi mo yi l:êê dîy:o ye a vyu, yi vy:o nmî ghê dniye, yi kópu nmî l:êê dîy:o mye vyu. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni knî y:oo nmî gha dmi dpî dyênê t:oo, ó nmî too pee dmi myoo dyênê t:oo, yi kópu dono kéké téme. Chóó Lémi ntêne chââchââ koo, mb:aamb:aa ngê ntee a tóó, yinté pyaa kmêle. *

Kódin tpémi y:oo yi nuw:o dmi u ngwo ngmêê ngópu

² A nuu ghi nmyi nódo choo a ya. Kópu dono nmye dípîngmê d:uu ngê, pi dípîngmê dyênê ngê, pi dípîngmê dóó, nmyi ndapî

dîpîngmê t:âmo ngê. ³ Daa nmyi pi dyede u l:êê dîy:o yi kópu nmeye d:a d:êê. Kêle. Kópuni mwiyé d:a d:êê, myombó ménînê d:êêd:êê, nmyi nuu ghi dmi a nôdo ntênê a tóó. K:omo tpile anî ya, ó anî pw:onu, ngménê nmyi nuu ghi dmi a nôdo adî ya. ⁴ A lama ka tóó, nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê nmeye kîgha ngmê, u l:êê dîy:o pi knî ye n:aa chaa kîgha nmyo. K:omo tpile dono kópu a nga a d:uu:d:uu tumo, ngménê dînî nkîngê yédi, w:aa u ngwo nînê pyw:êmî ngê.

⁵ Dini ghi n:ii ngê Másâdóniya Wee u kwo nî ta, ghê dîpî vy:ungo, dono yilî noo a vyîmî. Kuwa yéli a p:uu dnye d:uu, a gha vy:o noo a nuw:onuw:o nmyo. ⁶ Ngménê pini n:ii ngê nmî nuw:o dmi dpî l:âmo, Chóó Lémi, yi pini ngê a nuw:o yinê l:âmo ngê, Taitas a ka a dy:ââ ngê. * ⁷ Dini ghi n:ii ngê nî módu, a gha mb:aamb:aa pyodo, myenté nmyi l:êê dîy:o mdooni a ka a nüwo, yi kópu u dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê mye pyodo. A ka pê, Kódin tpémi y:oo a nuw:o mékî l:âmo ngópu. A ka pê, Nuu ghi yi nôdo kîyedê tóó, tpéé kópu vyi ngópu. A ka pê, U yi y:e a kwo, Nê pono nmî vyápê. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu.

⁸ Pweepwee pee n:ii nmeye nê d:êê ngê, yi pweepwee pee ngê nmyi nuw:o dmi dono

ngê yinê pyódu ngê, ngménê u l:êê dîy:o tpéé kópu daanê vyi. Taitas ghêlî a ka dêpêngê dîyé wo, tpéé kópu yi ngwo nê vyu, nê, Yi pweepwee pee lukwe dîy:o ye nî dy:ââ ngê, yi nuw:o dmi dono ngê u ngwo nî pyódu ngê. Ngménê daa ndîi la ghi nmyi nuw:o dmi dono ngê dnya a ya, ⁹ nmyi l:êê ghi dmi u ngwo nmyi ngmêê tumo, nmyi dono u ngwo nmyi kéké tumo. Yi kópu u l:êê dîy:o awêde a gha mb:aamb:aa ngê a tóó. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yi nuw:o dmi dono ngê pyaa we, yi l:êê ghi dmi paa ngmêê y:e. Yinté pyodo, u l:êê dîy:o yi pweepwee pee ngê dîpî dyênenê nmyoo. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nmî nuw:o dmi dono ngê dpo pyódu, nmî l:êê ghi dmi dpî ngmêê té, yi ngwo nmî dono u kuwó dpî kéké té, kóó k:oo moo kaa nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngê tpéé kópu d:uudpî vyi, ngménê mgîdî u yoo, dini ghi n:ii ngê dono wunê vyîmî ngópu, yi l:êê ghi dono d:uudpî kéké t:oo, pwopwo u maa d:uudpo kuwo ngmê. * ¹¹ Kópuni nmeye dê pyódu, p:uu dmyinê nuw:o. Chóó Lémi ngê nmyi nuw:o dmi dono ngê pyódu ngê, u l:êê dîy:o nmyi l:êê ghi dmi nmyi ngmêê tumo. Ala ngwo u maa p:uu dpodombiy:e nmeye wee, u yi nmeye a kwo, nmyi pi dmi mb:aamb:aa ngê mê pyaa dniye. Nmyi nod:e dniye, nmyi nkîngê mbê dniye. U yi nmeye doo

* **7:6:** 2 Kódin 1:3-4

* **7:10:** Mát 27:3-5; Hipîlu 12:16-17

kwo, nye, Nê ngê ménye m:uu nmîne. Nmyi vy:o pini n:ii ngê dono ndîi d:uu ngê, u yi nmye doo kwo, Nmî kpada. Kópu yili yintómu mb:aamb:aa ngê nmyi chóó u mâlo mêtmyinê a yiyé dé, dyââpe nmyi p:uu mêtadaadî ya. ¹² Ni:ii ngê a pi dyênê ngê, daa yi pini u l:êê dîy:o nmye noo a d:êê, myenté daa a pi u l:êê dîy:o nmye noo a d:êê, ngménê u ya a nga doo kwo, Kódin tpémi y:oo ala kópu a w:ee y:e, A nuu ghi yi nôdo nténê wunê té. Chóó Lémi ngê kiyedê y:enê nê, nmye dênînê k:omodanê. ¹³ Yi kópu u l:êê dîy:o a nuw:o mb:aamb:aa ngê maa pyódu.

Nyââ, nmyi l:êê dîy:o a nuw:o m:aa l:âmo ngê, myenté a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê mêt pyodo. Dini ghi n:ii ngê Taitas nmye a loo, doo nuw:onuw:o nmyo. Dini ghi n:ii ngê u kwo nmyi ng:aa mbê dniye, nmyo yintómu yi ngwo u nuw:o nmyi l:âmo ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. ¹⁴ Taitas ghélî k:ii nmye dêpangê n:ee, u ngêêdî noo chaa kîgha nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmye a loo, kópu dyuu n:ii u kwo nê vyi too, nmyi ntiye tumo, nmyi l:êê ghi dmi nmyi ngmêê tumo, dpip:e mywenemywene kalê noo. Dye ghi yintómu ndê kópu dé ntee nmye noo a tpapê dé, kópuni nmyi p:uu u kwo nê vyu, ndê kópu ngê yinté mye pyodo. ¹⁵ Taitas

ka nmyi ng:aa mbê dniye, u kwo my:ee nkîngê mbê dniye. Ala ngwo yi kópu mêtkiyedê nuw:onuw:o, nmyi nuu ghi dmi nôdo nténê a té. ¹⁶ Ala ngwo a lama ka té, ndêndê ngê a dnye nmye nyêmî ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu.

8

*Ndapî danêdanê u
danêmbum*

¹ A tidiê mbwó yoo, yélini Mâsídóniya Wee u kwo Yesu u yoo vy:o ghê dniye, kópu mb:aa n:ii d:uu tumo, nmye nînê nj:ii té. Nmî Mî ngê ngee too, kópu ndîi daa ngmidi d:uu ngópu. * ² K:omo tpile nmî Lémi u l:êê dîy:o dono yili dnya a vyîmî, ngménê nmî Lémi daa mb:ii ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyódu too. ³ K:omo tpile pinté dé, ngménê ndapî ndîi kéké ngópu. Ndapî yi ngópu dêpwomo ya, dînî k:omodanê, yi chóó yi nté pywupwi u l:êê dîy:o doo u ntââ ngê pyaa dniye. * ⁴ Yi ndapî kéké ngópu, mu kópu u dîy:o nmî Mî u yoo vy:o pinté n:ii wunê pyede, Njuda Wee u kwo, u yi y:e a kwo, Yi yéli ye ndapî nmî dy:ââ, u ngwo nmî ngee té. Mâsídóniya tpémi y:oo a ka pê, Doo u ntââ nmî wépi dmi daanyi puwâ, u yi nmo a kwo, Yi yéli myeno ngêêpî té. ⁵ U ya a nga doo kwo, Mâsídóniya tpémi y:oo ndapî knî ngmê kéké y:e,

* 8:1: Lóma 15:26 * 8:3: 1 Kódin 16:2

ngménê kópu ndíi yi d:uu ngópu. Myenté yi chóó yi gha dmi nmí Lémi ka mwiyé y:ee ngópu, nmí Mí u pono vyápê dniye, kuwó yi gha dmi a ka myedê kê ngópu. ⁶ Yi kópu u l:êê díy:o Taitas ka kwonoo, Mw:âákó a mbwó, Kódin tpémi yi vy:o ndapí danêdanê kn:ââ ntee ny:uu chópu, yinté y:i chin:aa dpodo, ndapí danêdanê chedê ngê u ngwo dp:uu pyaa we. ⁷ Kódin tpémi, kópu yilí yintómu u ntââ ngê nmye pyede, nmí Lémi ka ntênenê nmye kélímí té, u ndê kópu dyuu ntênenê nmye tpapê tumo, u tumu kópu dé nmyi lama a pyede, p:uu ntênenê nmye dpodo té, a nuu ghi nmyi nódó mye tóó. Pi ngêêpí ngê u ntââ mbêmê myedmyinê ya, nmí Mí u yoo vy:o pinté yoo yi ndapí mb:aamb:aa ngê dpo danê yó.

* *

⁸ Daa dêêpí kópu ngmê nmye yed:a d:êê. Másidóniya tpémi y:oo kópuni d:uu ngópu, yi kópu nmye yed:a d:êê, mu kópu u díy:o u ya a nga a kwo, Nmyi nuw:o dmi nê m:uu. Lukwe, nmí Lémi nuu ghi nmyi nódó a tóó, ó daa tóó?

⁹ Nmí Lémi Yesu Kédisu ngê kópuni nmí l:êê díy:o d:uu ngê, nmyi lama ka tóó. Tpile yilí yintómu yi kada pini ngê wunê doo a ya, ngménê nmí l:êê díy:o dyámê mbêmê a loo, ngópuch:anê ngê mímê pyodo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, A yoo yi l:êê

díy:o kópu ndíi yilí nî d:uu. Nyââ, kópu yilí nmyi l:êê díy:o a d:uu:d:uu too, ngópuch:anê yoo yinté myedmyinê ngêêpí dé. *

¹⁰ Nê nê a nuw:o alanté, kópu mb:aa ngma ala. Kópuni kn:ââ m:ii tuwo kí m:aani ngê nmyinê chaa ngópu, ala ngwo yi dpodo dpí chedê yó. Wo yéli nmyi t:ee kalê tumo, ndapí danêdanê kn:ââ mwiyé nmyi chaa ngópu, u yi nmye mwiyé doo a kwo, nmí Mí u yoo vy:o pinté yoo nmí ngee té. ¹¹ Ala ngwo yi dpodo dpí chedê yó. Kópuni u yi nmye doo kwo, Nmí d:uu, ntênenê dmyinê d:uu:d:uu. ¹² Nmye dêñinê tpapê, Ndapí ngê u pwo dmyina a yé. U yi nmye adí kwo knomomê, Yi yéli ndapí ngê nmí ngee, ye ndapíni nmyi ngópu adí ya, nmí Mí ka yintoo u ntââ ngê adí pyodopyodo. Ndapíni nmyi ngópu daa tóó, yi ndapí p:uu daa nuw:o yédi. *

¹³⁻¹⁴ Nmye dêñinê tpapê, Wu yéli yi l:êê díy:o nmyi ndapí dpí chedê yó. Kêle, ngménê ala ngwo ndapí nmyi ngópu yilí a tóó, wu yéli ngópuch:anê yoo, dpí ngee tóó. U kuwó dini ghi ngê nmyi ndapí chedê ngê u nkwo wa pyaa knomomê, u nkwo wa a ngee nmyo. Noko yinté dmyinê vyuwo, nmyi ya ngmidi ngê yinté choo ya. *

¹⁵ Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:ii ngê nté péé ndíi ntówo,

* **8:7:** 2 Kódin 9:8 * **8:9:** Mát 8:20; Pilipay 2:6-7 * **8:12:** Mak 12:43

* **8:13-14:** 2 Kódin 9:12

nté w:êê péé dîmî kê wo,
n:ii ngê nté péé têdê ntówo,
u ntââ mbêmê doo ya. *

Póól ngê yélini Kódin dy:ââ too

¹⁶ Taitas u l:êê dîy:o nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o ntee nînê nuw:onuw:o nmyoo, yinté myewunê nuw:onuw:o nmyoo. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Taitas nî kwuno ngê, kwonoo, U ntââ Kódin tpémi ye wam:ii lê, a ka pê, Nyââ, u ya a nga a kwo, Y:i n:aa lêpî. Chóó u nuw:o k:oo yi paa u yi u ngwo doo kwo. ¹⁸ Taitas p:uu nmî mbwó mêm miyó nînê t:emî, nmye nînê dyede té. Yi tpôdu k:uuchêm u pi dê, mwiyéni u kakêmê nmye nînê chámêchámê. Ala wee u kwo p:aani p:aani Yesu u yoo knî y:oo mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngópu, mu kópu u dîy:o nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye mb:aamb:aa ngê a tpapê too. ¹⁹ A chââchââ ngópu, myedê ngmidi ngópu, dini ghi n:ii ngê ndapî Njuda Wee u kwo wanmî ñuw:o, a p:uu wa t:ee ngmê, ala wee u kwo yi ndapî yinê wa ñuw:o. Yi ndapî anmo ñuw:o, mu kópu u dîy:o Nju tpémi y:oo nmî Lémi paa chaa kalê y:e, ala kópu paa vyi y:e, Yesu u yoo vy:o yélini daa Nju tpémi, ka ngêêpî nmo.

²⁰ Yinté pini knî a p:uu angmê t:ee ngmê, ndapî ndîî n:ii nmyinê danêdanê ngópu, niyi wanmî ñuw:o, mu kópu u dîy:o pi ngê kîngê vyi, Nê

ngê yi ndapî chóó ndîî. ²¹ U yi nmo a kwo, Kópuni nmo d:uud:uu, nmî Lémi ka kópu mb:aa ngê choo ya, myenté pi knî ye kópu mb:aa ngê mye-choo ya.

²² Pini n:ii dê Taitas p:uu nînê t:emî dê, nmî mbwó myomoni u kakêmê nmye nînê chámêchámê. Daa ng:êêntómu u k:ii nyipu dpodo, u dpodo ntênenê nî módu, nmî Lémi u yoo mb:aamb:aa ngê a ngêêpî too. U lama a tóó a dnye nmyinê nyêmî ngmê, u l:êê dîy:o u yi u ngwo a kwo, Y:i nî lê. ²³ Yi pini dê Taitas p:uu nînê t:emî dê, pini n:ii k:ii nmyi l:êê dîy:o niyi nye dpodo nódó. Yi pini dê nmî mbwó dê, nmî Lémi u yoo yi dyépi dê. Yi l:êê dîy:o pi knî y:oo Yesu Kédisu a chaa kîgha ngópu. ²⁴ Nmyi pyipe ngê dpî pyódu dóó, nmî Lémi u yoo yélini a wee, p:aani p:aani, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Nê ngê Kódin tpémi daa módó doo chaa kîgha dé. *

9

*Nmî Mî u yoo vy:o pintéyoo
yi yeedeyeede*

¹ Nmî Mî u yoo vy:o yélini Njuda Wee u kwo wunê kwo, ndapîni ye anmî dy:ââ, yi kópu nmyi lama wunê kí yaa wo, doo u ntââ mêdaana a dówodówo. * ² A lama ka tóó, u yi nmye a kwo, Ndapî ye nmî dy:ââ. Másidóniya tpémi ye n:aa chaa kîgha nmyoo, yenîmo, Nmî mbwó yoo yélini Kîdiki Wee u kwo

* 8:15: Ex 16:18 * 8:24: 2 Kódin 7:13-14 * 9:1: 2 Kódin 8:1-7

wunê pyede, m:ii tuwo kî m:aani ngê alanté nuw:o mbê dniye, apê, Nmî mbwó yoo, yélini Njuda Wee u kwo wunê pyede, wanmî ngee té. Mâsîdóniya yéli ye yinté n:aa chaa kîgha nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nt:anê yîlî yaa wo, yi chóó yi ndapî mye kéké ngópu. ³ Ala ngwo nmî mbwó pyile knî nmye nînê dyede té, mu kópu u dîy:o ala ngwo ndapî a kada dmyina a danêdanê. A kada daanmyinê danê knomomê, ye pi knî y:oo awo, Lukwe dîy:o nê ngê módo doo chaa kîgha dé. ⁴ Nyââ, ndapî a kada daanmyinê danê knomomê, dini ghi n:ii ngê Mâsîdóniya pi ngmê knî yi k:ii nmye anmo lee dmi, mywene nmye wa ghê, a nga amye ghê, mu kópu u dîy:o ye n:aa chaa kîgha nmyoo. ⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o nmî mbwó pyile knî nmye nînê dyede té, a kada nînê kapî té, nmyi ndapî danêdanê ul:êê dîy:o. Yi ndapî danêdanê u pi wunê nmyinê vyi ngópu, ala ngwo yi kópu dpo d:uu yó. U ya a nga daa kwo, Yi kópu dpodomby:e a chóó n:uu d:uu, nmyi chóó nmyi nuw:o knî yi mbêmê yi kópu a kada dpî d:uu yó.

⁶ Mtíkó pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Dyimê pywu nmye ngménînê kuwo. Pini n:ii ngê nté woo pyile njini dpî kââ, nté nt:u pyile njini dpo pyw:oo. N:ii ngê nté woo yîlî dpî kââ, nté nt:u yîlî dpo

pyw:oo. * ⁷ N:ii ngê u yi adî kwo, Ndapî wu ntémwi nî kéké, yi ntémwi choo kéké. Yi pini u ndapî u l:êê dîy:o mêtkingê tpyóó, u gha vy:o kédangê vyi, Ghêpêghêpê a mënê dê gh:ay ngmê, u l:êê dîy:o a ndapî n:aa kéké. Kêle. Ntémwi u yi u ngwo adî kwo, Nî kéké, yi ntémwi choo kéké, mu kópu u dîy:o pini n:ii ngê yeedeyeede u nuu u kópu ngê a ya yédi, vyîlo yinté pini Chóó Lémi u nuu u pi ngê a ya yédi. ⁸ Ndapîni nmye kéké ngópu, Chóó Lémi u ntââ, amê wumo. Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu u ntââ mbêmê anmyi ya, myenté nmyi yeedeyeede yintómu yi l:êê dîy:o u ntââ mbêmê amyenmyi ya. ⁹ Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

Pi mb:aa ngê pinté yoo mb:aamb:aa ngê a yeedeyeede too,

u mb:aamb:aa chedê ngê d:uudpî pyódu. *

¹⁰ Chóó Lémi ngê nté woo nmo dpo kê, nmo kapî too, Chóó Lémi ngê nt:u yinê dpî t:oo, u ngwo nmo pîpî too. Myenté, u ntââ mbêmê dpo pyódu nmo, yeedeyeede n:ii nmo kîgha ngê, nt:u yinê dpî t:oo. * ¹¹ Nyââ, Chóó Lémi ngê dye ghi yintómu u ntââ mbêmê dpo pyódu nmyo, u l:êê dîy:o u yoo vy:o pinté yoo nmyo yeedeyeede tumo. Ndapîni ye anmî nûw:o u l:êê dîy:o, Chóó Lémi wa chaa kalê ngmê. ¹² Yeedeyeede

* 9:6: Prov 11:24 * 9:9: Psalm 112:9

* 9:10: Is 55:10; Hos 10:12

n:ii nmye kîgha ngópu, yi nt:u miyó. Ngmê, pinté yoo nmye ngêêpî tumo. Myomoni, Chóó Lémi nmyi l:êê dîy:o dpodomby:e adnyi chaa kîgha. ¹³ Nmyi yeedeyeede u l:êê dîy:o u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kódin tpémi nmî Lémi Yesu Kédisu ka ntênenê a kélîmî té, u kópu dyuu ntênenê a chââchââ ngmê. Awo, Pi yilî yi k:ii ka a yeede nmoo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa chaa kalê ngmê, ¹⁴ nmyi l:êê dîy:o amyednya a ngêpê. Nmyi yi dmi y:e ntênenê adî kwo, awo, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê dê ngee té, mb:aamb:aa ngê u nkwo da yeede nmo. ¹⁵ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi kwuno koo, kópu ndîi ngmê d:uu ngê, doo u ntââ pi ngê daawa a w:ee.

Yoo woni yi nuw:o dmi alanté a tóó, Póól ngê pweep-wee pee n:ii kuwó d:êê ngê, Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, wu u dî. Nod:enod:e u pweepwee pee n:ii ye mwiyyé dy:ââ ngê, ala yi pweepwee pee, kn:ââ 10, u dî kn:ââ 13.

10

Póól chóó u dpodo p:uu u ngwo doo d:êê

¹ Mw:ââkó Kódin tpémi, nê Póól, a kópu dyuu dpo ny:ee yó. Y:i a p:uu nmyinê danê nyédi, nmyimo, Dini ghi n:ii ngê nê nmî vy:o a kwo yédi, a nkîngê yédi, kwódu yé u kópu nmo d:uudpî vyi, ngménê dini ghi n:ii ngê dpo kuwo nmo, kwódu yé u

kópu yilî dpo d:êê, nmo dpo dy:ââ té. Yesu Kédisu ntee doo paa, u ya a nga a kwo, Yinté my:aa paa. Chóó u pi dêdpîmo kmîmî, lîmîlîmî ngê dêpwo nod:enod:e. Mw:ââkó, nînê kwunokwuno nmyo, ^{*} ² dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, nangê nod:enod:e kalê nê. Nmyi nuw:o dmi a ngmêê yó, u ya a nga daa kwo, Dpodombiy:e nmye nîn:aa mbumu. Yélini nmyi vy:o a wee, n:ii knî y:oo a tpapê ngmê, apu, Nê ngê dyámê mbêmê tpémi yi maa ye kîgha, yi yéli yi ngópu daanî nkîngê mb:anê, wanî nkoko té. ^{*}

³ Dyámê mbêmê nmo pyede, ngménê nmî nuw:o dmi daa dyámê p:uu a kwo. Nmî Mî ngê l:êê têdê a dy:ââ nmoo, dono p:uu nmo l:êê too.

⁴ Dyámê mbêmê tpémi ntee a l:êê nyédi, daa yinté nmo l:êê nyédi, ngménê Chóó Lémi u wêdewêdê mbêmê nmo l:êê nyédi. Yélini Setan ngê kóó k:oo kaa too, yinté nmîmo pw:iipw:ii too. ^{*} ⁵ Kópu dyuu n:ii mbêmê Setan ngê yoo dpî dôó, yi kópu dyuu yuno vyee too. Kópu n:ii knî yi l:êê dîy:o yoo a mbodo ndîi mbodo ndîi nyédi, Chóó Lémi p:uu u ngwo daa nuw:o nyédi, yi kópu dyuu myeyuno vyee té. Yoo yi nuw:o nmo ngmêêpî too, Yesu Kédisu kóó k:oo nmo kapî too, u dnye u ngwo a nyémî ngópu. ⁶ Kódin tpémi. Nmyi nuw:o dmi a ngmêê yó, Yesu Kédisu u dnye dmyinê

* 10:1: 1 Kódin 2:3

* 10:2: 1 Kódin 4:21

* 10:4: Epeso 6:13-17

nyêmî. N:ii ngê u dnye daawa ny:oo, wan:uu kpada.

⁷ Nmyi ngwolo dmi dpo pywálî yó. Nmyi vy:o n:ii ngê choo a tpapê, Nê Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, yi pini nténê choo nuw:o, u lama choo ya, my:aa Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu. ⁸ Ndoo apê nmyinê nmye a chóó a dpodo ndîi ngê nmye yed:a pyódu, ngménê mywene a nga daawa ghê, nmî Lémi ngê yi dpodo nédê yinê a kaa noo. Daa nmyi dyede u dîy:o kada pini ngê pyódu noo, ngménê nmyi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o. ⁹ Ala kópu daanê dówo, mu kópu u dîy:o u ya a nga daa kwo, Pi ngmê ngê a vyi ngê, Nê ngê u pweepwee pee yedê kîyedê nkîngê kîgha nmo. ¹⁰ Kópuni nmyinê tpapê tumo, a lama ka pyede, nmyimo, Nê ngê u pweepwee pee yedê kópu ndîi yilî wunê d:êêd:êê ngê, ngménê dini ghi n:ii ngê nmî vy:o dpo lê, a mywenemywene yédi, u kópu mgaamgaa dé, tp:ee k:ii nmo a mbumu yédi. * ¹¹ A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê yinté kópu dpî vyi, ala kópu u lama choo ya, kópuni pweepwee yedê n:aa d:êêd:êê too, nmyi ngópu nténê an:uu d:uu té. *

¹² Nmyi vy:o yélini y:oo yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo, mumdooyi yéli y:oo dê t:ee kalê nê? Mudny:oo a chaa. Yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, ngménê a numo chaa kîgha nyédi, Yesu Kédisu ngê daa

chaa kîgha too. Yi mbodo dmi podo dé. ¹³ D:aa yinté pini. A chóó a pi daanî kmîmî. Dpodoni Chóó Lémi ngê a ka a kpo, yi dpodo u pi yinî kmîmî, mwada y:i a chóó mèdaanî nî. Pi yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo, nmyi l:êê dîy:o myedê dpodo kalê noo. * ¹⁴ Nmyo, Chóó Lémi u yâpwo têdê. Vyîlo yi yâpwo têdê a dpodo kalê noo, y:i noon:aa nté woo kapî, Yesu Kédisu p:uu kópu mb:aa a chóó nmye mwiyé n:uu vyu. ¹⁵ Kn:aa pini ngê dpodonî u yâpwo têdê dpî dôó, daa yi dpodo p:uu nînê danê. A pi y:i daa t:a. Chóó Lémi ngê nmyi vy:o a dpodo kalê noo. U ya a nga a kwo, Nî wêdêwêdê kalê nmyo, nmyi kélímî ndîi ngê paa pyaa we. ¹⁶ U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê pee p:uu wa dy:ââ nê, u yâpwo têdê y:i m:uu an:uu yé, Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu u nkwo ye an:uu vyi. U ya a nga daa kwo, Kn:aa pini u dpodo mbêmê a pi ndîi ngê pyaa we. ¹⁷ A chóó a pi dînî kmîmî ngê, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Pi ngmê ngê chóóchóó kîngî chaa kwolo,

nmî Lémi yichoo chaa kîgha.

¹⁸ N:ii ngê dpî vyi, Nê mb:aamb:aa, daa yi pini nmî Lémi u nuu u pi ngê a ya yédi, ngménê pini n:ii p:uu nmî Lémi ngê dpî vyi, dpo, Yi pini

* **10:10:** Nkal 4:12-14

* **10:11:** 2 Kódin 13:2,10

* **10:13:** Lóma 12:3

* **10:18:** 1 Kódin 4:4-5

pi mb:aa, vyîlo yi pini u nuu u
pi ngê a ya yédi. *

11

*K:omo dyépi yoo yi p:uu
danêmbum*

¹ A tîdê mbwó yoo, a ka dmyina a ng:aa, nmyi ngópu dmi nangê nkoko. ² Kwodo n:ii u maadî pi daangmê ghê wo, nmyo yinté yéli, Yesu Kédisu u yémî p:uu ngê nî pyódu nmyoo. Kn:aa pini ngê kwulo kîngê dyé nmyo, adî k:uundêpî. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê a nuw:o ñedê a t:ee nmyoo, nmyi p:uu dpodomby:e u ngwo n:aa nuw:o. Pi mu ngmidi nmyi moo ngê choo ya. * ³ Mw:ee ngê u nuw:o ndîî mbêmê nmî kâpyââ Ivi ntee a dóo, pi woni knî y:oo yinté kîngê dóo nmyo. Dye ghi yintómu yi kópu a nuw:onuw:o u kópu ngê a tóó. Yesu Kédisu ka ntênenê nmyi kâlîmî mbê dniye, yi pini mu ngmidi nmyi kada doo kwo. Pi ngê kîngê dóo nmyo, nmyi nuw:o dmi kîngê ngmê té. * ⁴ Yesu p:uu kópu mb:aa mwiyé nmye n:uu vyu, u kwo nmyi kâlîmî mbê dniye, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi ménê u ngwo kee wo, ngmênenê a kuwo pi knî nmye m:uu a loo, yi chóó yi nuw:o mbêmê Yesu u mo pini ngê nmye mî pyódu ngópu. Ntee nmye noon:aa danêmbum, daa yinté nmye a mbumu té. Ghê Dmi n:ii nmye wunê kuwo ngópu, u mo ghéni dmi.

Lukwe dîy:o ye nmye ng:aa té, yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. *

⁵ Wu yéli ye ntee nmye ng:aa té, yinté a ka myedo ng:aa mbê dmyeno, a wépi nangê puwâ. Mbodo podo mbodo podo u kópu nmye ngmênenê tpapê, a ny:ee yó. Yélini ye nmye ng:aa té, nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîî dé, nmyinê nmye myaa t:ee kalê nê, ngmênenê doo t:ee kalê noo. ⁶ Nmyinê nmye tp:ee k:ii n:aa mbumu yédi, ngmênenê Yesu p:uu kópu n:ii yilî a lama a tóó, y:i daa t:ee kalê noo. Dye ghi yintómu nmye nîmo a dêêpî, kópuni a lama a pyede yi ngwo nmyimo nyêmî dé. *

⁷ Yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîî dé nmye pywupwi tumo, ngmênenê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi p:uu kópu mb:aa nmye n:uu vyu, nmye dîpî vyu, Pwila nódó, nmyi ntépînâ k:oo kmaapî ngê kâê myedîp:a t:ângo. A pi têdê ngê yinté nê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o nê, Nê pyidu té, maa ndêndê p:uu nî kaa té. Lukwe dîy:o yi kópu mbêmê a pi dpî dyênê ngmê. ⁸ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa dpodo, Yesu u yoo yélini kn:aa kn:aa wunê pyede, y:oo dnyimo a pywupwi nê, kpaa ntee tpile yinîmo a dódó. * ⁹ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a ndapî nî chedê ngê, ngmênenê ndapî nmye dîpî dmy:ee ngê. Dini ghi n:ii ngê nmî mbwó

* **11:2:** Epeso 5:26-27 * **11:3:** Gen 3:4,13 * **11:4:** Nkal 1:8-9 * **11:6:**

Epeso 3:3-4 * **11:8:** Pilipay 4:15-18

dê Másidóniya Wee u kwo a ndê knopwo, ndapî a ka a nûw:o ngópu, u ntââ mbêmê mê yé noo. Nmyi ntépînâ k:oo dênoo a kmaapî, mu dini ghi ngê myedaanî:aa kmaapî. ¹⁰ Yesu Kédisu pi ndêndê, u ngwo nînê kpaa, dînî k:omodanê. Kídiki Wee u kwo p:aani p:aani kwéli anî lê, yélini anîn:aa ndiye kîgha, yi ntépînâ k:oo daanî:aa kmaapî. ¹¹ Mumdoo nmyinê nmye nmyi ntépînâ k:oo dênoo a kmaapî, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi a nódo daa tóó? Kéle, Chóó Lémi u lama ka tóó, nmyi nuu ghi dmi a nódo a tóó. ¹² Yi lémi ghi daanî ngmêê, mu kópu u dîy:o u ya a nga daa kwo, Yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, yi chóó yi pi dmi dny:oo kmîmî dé. Doo u ntââ daadnyi tpapê, Nê ngê kópuni a d:uud:uu, myino d:uud:uu. ¹³ Yi yéli k:omo dyépi yoo, pi dódó pyu yoo, k:omo ngê a tpapê ngópu, dpo, Nmo Yesu Kédisu u dyépi dé. * ¹⁴ Daa nyepênyepê u kópu ye d:uud:uu ngópu. Yi kada pini Setan u mo u nâmo dpo ghê, enjel ntee pini ngê dpî pyôdu, wunê wuu mbele yédi. ¹⁵ U dpodo pyu knî y:oo daa kópu ndîi ye d:uud:uu ngópu, kópu mb:aa u dpodo pyu ntee pini ngê dpî pyaa dmi. Dono kópuni a d:uud:uu tumo, kuwókuwó wéni ngê yi pywuu amînê ngee ngmê.

Póól ngê k:omo dyépi yoo u ngwo mywenemywene kalê

* **11:13:** Pilipay 3:2

too

¹⁶ Myombó nmye ménînê tpapê, pi ngmê ngê ala kópu kíma a tpapê, Nê mbodo podo. K:omo tpile nmyinê nmye nê mbodo podo, ngménê a ka dmyina a ng:aa, mu kópu u dîy:o k:omo dyépi knî y:oo yi chóó yi pi dmi ntee a kmîmî tumo, a chóó a pi k:omo ngê yinté myenî kmîmî. ¹⁷ Daa nmî Lémi u kópu yinînê tpapê, ngménê mbodo podo mbodo podo u yoo yi nt:anê nînê yââyââ, yi chóó yi pi dmi ntee a kmîmî tumo, a chóó a pi k:omo ngê yinté nînê kmîmî. ¹⁸ Yélini nmyi vy:o a kadakada nyédi, dyámê u tpile knî yi mbêmê yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, my:aanté, a chóó a pi myinî kmîmî, daawa t:ee kalê nê. ¹⁹ Nmyinê nmye nmyi nuw:o dmi ndîi dé, mbodo podo mbodo podo u yoo yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Yi yéli yi nt:anê n:aa yââyââ, a wépi myenangê puwâ, a dnye dpo ny:ee yó. ²⁰ Lukwe dîy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Yi chóó nmye wumê kadakada nyédi, kn:aa máádi p:uu a kapî nmyoo, kópuni dyuu nmye wumê tpapê ngópu, yi kópu dyuu u chââchââ dpodo ndîi ngê nmye dpî pyôdu. Lukwe dîy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Dpî dôó nmyo, tpileni u pi nmye a tpapê ngópu, ye nmye yémî tumo. Nmyi pi dmi dpo ghîpî t:oo, danêmbum têdê yi dnye ngê dpî vya nmyo. Lukwe

dîy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. ²¹ Yinté kópu nmye w:aangmê d:uu ngê, a wépi daap:ee pwaa ngópu. Nmyinê nmye lukwe dîy:o yinté kópu dîpî d:uu ngê? Nmyinê nmye nî nkîngê mbê wo? Kêle, dîpî nkîngê mbê wo, ngménê yinté kópu dono daangmanî d:uu.

Lukwe dîy:o yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo. Mywene y:e choo kwo. Mywene y:e ntee d:uudpî ghê, yinté a nga myedaawa ghê. Mbodo podo mbodo podo u yoo yi nt:anê n:aa yâyââ, a chóó a pi yinté myinî kmîmî. Daawa t:ee kalê nê, ngménê p:ee dî t:ee kalê té. ²² Ala kópu mbêmê yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo Hipîlu tpémi. My:aanté, my:aa Hipîlu pi. Apu, Nmo Yisîlélî tpémi. My:aanté, my:aa Yisîlélî pi. Apu, Nmo Epîlaham u tii nedê yéli. My:aanté, my:aa Epîlaham u tii nedê pini. *

²³ Apu, Nmo Yesu Kédisu u dpodo pyu yoo. Nmyinê nmye nê ghéti, ngménê ala kópu n:aa tpapê, Yesu Kédisu u dpodo p:uu nê t:ee kalê too, u dpodo ndîî a chóó p:ee n:aa dódó. Yesu Kédisu u l:êê dîy:o mbwa k:oo daa ng:êêntómu nî kee wo, yi yéli u ngwo nî t:ee kalê too. Daa ng:êêntómu pi knî y:oo kpaka noo, myepî vya noo, yi yéli u ngwo nî t:ee kalê too. *

²⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu p:uu nîmo danê, Nju tpémi y:oo mgîmî noo, yedê kpê dmi

ngê dnyimo vyee nê, pyolo y:a mê chu a p:uu dnyimo kpêêpî. Daa ng:êêntómu yi kópu a nga pyodo, p:aa limi knî yi k:oo yinté limo kpaka noo. * ²⁵ P:aa m:uu, chêêpî ngê y:i pî vya noo. Lóma tpémi y:oo pyolo mgîmî noo, kpêê ghi ngê pyolo kpaka noo. Ala dpodo u l:êê dîy:o liyé nkeli k:oo n:aa wowo yédi, a k:ii pyolo nmî vy:ee dniye, wo ngmê mgîdî ngmê a k:ii nt:ee nmee ntââ. * ²⁶ Dpodo têdê dpodo têdê nîmo lêpî, daa ng:êêntómu t:ââ ngê pî t:âmo noo, kpáápi knî y:oo pî vya noo, Nju tpémi y:oo pî vya noo, kn:aa yéli y:oo pî vya noo. Daa ng:êêntómu p:aa ndîî knî yi k:oo pî vya noo, myenté nko ménê p:aa pwene, myenté nt:ee p:aa pwene, myenté yélini Yesu u yoo vy:o k:omo ngê dpî ghê dmi, a dpodo u pi a dyede ngópu. *

²⁷ Dpodo ndîî yinî dódó ngê, mgîdî vy:o dye ghi daadîî n:aa ngêpê yédi, n:aa dómudómu yédi, n:aa mbwaambwaa yédi, ngêpê u l:êê dîy:o nté n:aa kpîpîkpîpî ngê, dye ghi knî ngmê ngê a dpî têdê daa ya yédi, a nkuwo kpîdî daa ya yédi. ²⁸ Yi kópu knî yi pwo ndîî kópuni a ka a tóó, Yesu u yoo yélini p:aani p:aani wunê pyede, dye ghi yintómu a nuw:o yi p:uu a kwo. ²⁹ Yi yéli yi vy:o n:ii nmî Lémi u yâmuyâmu p:uu a nkîngê yédi, u l:êê dîy:o myinî

* 11:22: Pilipay 3:5 * 11:23: Dpodo 16:23 * 11:24: Deut 25:3 * 11:25: Dpodo 14:19; 16:22 * 11:26: Dpodo 9:23; 14:5

nkîngê yédi. N:ii kn:aa pini ngê dpo lvêêdî, u l:êê dîy:o a nuu dpî dmyimê.

³⁰ Pi u pi kmîmî nmyi nuu u kópu ngê a tóó, u l:êê dîy:o a pi u nkwo n:aa kmîmî, ngménê daa a kópu ndîî dé yi mbêmê a pi yinî kmîmî, kópu n:ii knî yi l:êê dîy:o mywene a nga dpî ghê, yi kópu knî yi mbêmê a pi yinî kmîmî. ³¹ Nmî Yâpwo ndêndê, pini n:ii nmî Lémi Yesu u Mî, n:ii pi knî y:oo dye ghi yintómu dny:oo chaa kîgha, yi pini u ngîma nînê danêmbum, dînî k:omodanê. ³² A mywenemywene u kópu ndîî ala, u l:êê dîy:o a pi n:aa kmîmî. Dini ghi n:ii ngê Dîmaskîs noon:aa dpodo, kada pini n:ii King Adetas u maknopwo doo ya, u yi u ngwo doo kwo, Nê nî vy:a, u lede knî y:oo maa nkîgh:ê dnyen:aa t:âât:ââ nê, * ³³ ngménê a pyipe knî y:oo kpéni k:oo ché noo, yi p:aani chêêpî mbwa pwono yedê nedê mînê l:uu noo, u ngwo nî mbêpê wo, kada pini ngê mîdaa mgîmî noo.

12

Póol ngê kópuni módu,
mbóó p:uu

¹ Pi u pi kmîmî nmyi nuu u kópu ngê a tóó, u l:êê dîy:o a pi myinî kmîmî, ngménê mb:aamb:aa p:uu daa t:a. Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê kópuni nî m:uu too, kópuni nê w:ee too, yi p:uu nînê danê. ² M:ââ y:a mî pâádi d:uu lê, Yesu Kédisu ngê yi ngwo

mbóó p:uu km:êê noo, Chóó Lémi ngîma mî kaa noo. A lama daa tóó, nt:unt:umbiy:e nîloo, ó a ghê dmi yi loo, Chóó Lémi mu ngmidi u lama a tóó. ³ Kópuni dî vyi, myombó ménê tpapê, a lama daa tóó nt:unt:umbiy:e Chóó Lémi u ngîma n:uu ghê wo, ó a ghê dmi yi loo, Chóó Lémi mu ngmidi u lama a tóó. ⁴ Chóó Lémi u kópu ndîî dé y:i n:uu ny:ee too, doo u ntââ pi ngê d:uudpî vyi té. ⁵ Kópuni a nga pyodo, ndîî kópu ngê nmye choo ya, ngménê a chóó a pi u ngwo dînî kmîmî ngê. Kópuni yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpo w:ee ngmê, dpo, Nê u wêdêwêdê doo u ntââ, nmî Lémi u wêdêwêdê ndîî, yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi u pi n:aa kmîmî ngê. ⁶ U ya a nga wo kwo knomomê, A chóó a pi nî kmîmî, daapênê k:omodanê, myedaap:aa mbodo podo mbodo podo, ngménê a chóó a pi daanî kmîmî. U ya a nga daa kwo, Kópuni a nga pyodo u l:êê dîy:o a pi ndîî ngê pyaa we. Pi knî y:oo yi chóó dny:oo yenê nê, a kópu dyuu ka dny:oo ng:aa, a p:uu u ngwo ntênenê pêdny:oo nuw:o.

⁷ Chóó Lémi ngê yi kópu ndîî a nga a d:uu ngê, kópu ndîî yilî u ngwo nê w:ee too. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi kópu knî yi l:êê dîy:o nê choo mbodo ndîî mbodo ndîî, u l:êê dîy:o Setan ka daa kwódu ngê, mbii ntee tpile a nga ngmê t:âango. Pini n:ii yu ménê yi

* 11:32: Dpodo 9:23-25

dii dpî kee, ntee a mgînî vyîmî yédi, yinté myinî mgînî vyîmî yédi, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê dpo, Nê wadî mbodo ndîi mbodo ndîi. * 8 Nmî Lémi ka pyolo noo ngêpê, kwonê, A mgînî vyîmî machedê ngê mêdê pyódu ngi. 9 A ka pê, N:aa ngêêpî ngi, u l:êê dîy:o u ntââ mbêmê anyi ya. A ka pê, Dini ghi n:ii ngê ngwêdêwêdê doo u ntââ ngê adî pyodopyodo, pi knî y:oo a wêdêwêdê yi ngwo adnyi momu. Kópu n:ii knî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpo w:ee ngmê, dpo, Nê u wêdêwêdê doo u ntââ, nmî Lémi u wêdêwêdê ndîi, yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi u pi n:aa kmîmî ngê. U wêdêwêdê mbêmê yi kópu knî n:aa d:uud:uu too, * 10 Yi kópu dé a nuu u kópu dé, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê a wêdêwêdê doo u ntââ ngê dpî pyódu, Yesu Kédisu ngê u ntââ ngê dpo pyódu nê. Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu p:uu dpodo têdê n:aa mgînî vyîmî yédi, yoo a p:uu a peede tpapê nyédi, ó a kpakakpaka noo, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê u ntââ ngê dpo pyódu nê.

Dyépi ndêndê yoo yi l:ii

11 Kódin tpémi, a pi w:ee km:êê ngópu, ye nmye daapêd:a mbodo ndîi mbodo ndîi mb:anê. Lukwe dîy:o k:omo tpile ngê nmyi pyódu noo, yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, yi pi

dmi nmyi km:êê tumo. Doo u ntââ daawa t:ee kalê nê. 12 Nmî Lémi ngê u yi doo a kwo, Pi knî y:oo nê nyi mya y:e, yi lama choo ya, nê u dyépi ngê a pyódu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o a wêdêwêdê kalê noo, pwopwokopwe nmyi vy:oo daa ngmidi nî pyi ngê, yinté mbwudu yilî nî chópu, daa wo ngmidi ngê. * 13 Lukwe dîy:o nmyi mb:ii noo? P:aani p:aani Yesu u yoo knî y:oo daa mb:ii noo. Ndoo apê mu kópu u dîy:o nmyi ntépînâ k:oo dênoo a kmaapî, ngménê kn:aa p:aani tpémi y:oo ndapî knî a ka ngma a dy:ââ ngópu. Lukwe, nmyinê nmye nî kn:aadi ngê? Kêle, dîpî kn:aadi ngê. *

Póól ndapî p:uu u ngwo ye doo danê

14 A tp:ee yoo, a nuw:o k:oo nîmo, Pyolombó ye m:aa lê. Dini ghi n:ii ngê nmye an:uu t:aa, nmyi ntépînâ k:oo myedaanîn:aa kmaapî. Nmyi l:êê dîy:o anê lê, daa nmyi ndapî u l:êê dîy:o anê lê. Daanmyin:aa mbonombono nê, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma y:oo yi pye mî yoo daa mbonombono tumo, yi pye mî knî y:oo tp:ee dmââdîma p:ee a mbonombono tumo. 15 U ya a nga a kwo, A chóó a ndapî nmyi p:uu an:uu chedê, nmyi l:êê dîy:o dpodombyi:e anîn:aa dpodo, mu kópu u dîy:o nmyi ghê dmi l:âmo daangmêpêdê ngee yó. Nmyi nuu ghi dmi a

* 12:7: Njópi 2:6 * 12:9: Pilipay 4:11-13 * 12:12: Njon 4:48; Dpodo 19:12

* 12:13: 2 Kódin 11:9

nóðo ndêndê ngê a tóó, lukwe dîy:o a nuu ghi dnyinté nmyi nôðo wunê tóó?

¹⁶ Doo u ntââ daanmyinê vyi ngmê, Nê ngê nmî ndapî yedoo pîpî, ngménê nmyinê nmye nê ngê dóó nmoo, ¹⁷ yélini nmo a dy:ââ ngê, ¹⁸ ndapîni kménê ngópu, nê ka mî y:ee ngópu. K:omodanê kópu yila. Yi yéli y:oo dîmî dóó nmyoo. Taitas nî kwuno ngê, nmî mbwó m:uu k:ii nmye u ngwo a lee knopwo. Mumdo Taitas ngê mî dóó nmyoo, nmyi ndapî u ngwo t:âmo ngê? Kêle, k:omodanê kópu yila. Daa dóó nmyoo. Taitas u k:ii nyi dpodo mu ngmidi, maa mu ngmidi y:ee kîgha.

Kópuni knî yi l:êê dîy:o Póól Kódin tpémi yi p:uu doo nuw:o

¹⁹ Ndoo apê alanté nmyinê nuw:o té, Nê ngê nmî ngîma u pi mb:aamb:aa ngê mîka pyépi. Kêle, dp:ee kóté kîgha nê, Chóó Lémi u ngîma n:aa kwo. Yesu Kédisu p:uu nténê n:aa dpodo yédi, u pi mbêmê yi kópu dé nmye d:a d:êê té, nmyi gha wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o, myenté nmyi wátiwáti u l:êê dîy:o. Nmyi nuu ghi dmi a nôðo wodaa tóó, ye daapêd:a d:êê té. ²⁰ Anînê nuw:onuw:o nmyo, ndoo apê dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, dnyinté an:uu m:uu nmyo, daa nmyi nuu u pi ngê wan:uu pyódu, wan:uu kóté kalê nmyo. Angênté an:uu m:uu nmyo? Ndoo apê dnyepéli têdê wan:uu m:uu nmyo, apê noko nmye n:ee

kapî nyédi, nmyinê numo mbodo l:âmo ngêêpî nyédi, nmye numo nod:enod:e kîgha nyédi. Ndoo apê pi p:uu danê têdê an:uu m:uu nmyo, apê numo u pi nmyo dyede tumo, apê pi woni knî y:oo yi pi yi choó a kmîmî tumo, ndoo apê d:ud:umbiy:e noko dnyinté nmyinê pyede. ²¹ Nmyi nuw:onuw:o ndîi a nga da ghê, dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, a Yâpwo ngê nmyi dono yilî yi mbêmê wa mywenemywene kalê nê. Yélini a kuwó dnya a dono, dnya a pyââ ti, ó mâtâ ti, ó yi gha dmi tupwótupwó ngê dnya a ya, pi u dnye dêdnya a nyêmî, ngménê tpéé kópu daa vyi ngópu, yi dono yi kuwó daa kéké tumo, yi yéli y:oo wa mywenemywene kalê nê, yi l:êê dîy:o anî mbê. *

13

Póól ngê yi kpadakpada p:uu ying:aa dmi u ngwo t:ângó

¹ Ala ngwo pyolombó nmye ménînê lêpî. Kópuni puku yedê a tóó, p:uu dmyinê nuw:o. Yi kópu ala.

Kóté têdê, doo u ntââ pi mu ngmidi u kópu mbêmê pi daanmyi ndyîko ngmê,

ngménê pi miyó pyile y:oo kópu mu ngmidi dny:oo tpapê knomomê,

yi pini u ngwo dmyinê kpadakpada. *

² Dini ghi n:ii ngê myombó nmye munê loo, kópuni yi ngwo nmyi ngêêdî n:uu vyu,

* 12:21: 2 Kódin 13:2 * 13:1: Mát 18:16; 1 Tim 5:19

ala ngwo nmye ménînê tpapê. Yélini mwiyé dnya a dono, wo yéli mye yi k:ii, ala kópu dpo ny:ee y:e. Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, yi ngwo daanê kede, nténê wanî kpada nmyo,³ mu kópu u dîy:o nmyinê tókótókó nê, nmyinê nmye nê ngê Yesu Kédisu u komo daa kapî ngê. Yesu Kédisu ngê dpodo ndîi nmyi vy:o ntee a dódó too, yinté dpodo ndîi nmyi vy:o amy:aan:aa dóó té, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî Yesu Kédisu u dyépi ngmê.⁴ K:omo tpile Yesu Kédisu ngê u wêdêwêdê a kuwo ngê, kîdosi nédê u ngwo t:ee ngópu, ngménê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kpêénî mêtê pii wo. Nê my:aa yinté. A chóó a wêdêwêdê myinê kuwo ngê, ngménê Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi mbêmê nmyi vy:o anîn:aa dpodo.*

⁵ Nama a tókótókó nê, nmyi chóó nmyi kélímî p:ee nga a m:uu yó. Nmyi lama a tóó, Yesu Kédisu nmyi ménê a tóó, apii? Wodaa tóó, u yoo vy:o daap:ee ghê dniye, u pi k:omo ngê p:ee tpapê ngmê.⁶ D:a a yinté pini. U pi daa k:omo ngê n:aa tpapê ngê, u dyépi ngê nténê a pyódu noo. Dîyo yi kópu nmyi lama wa yâa.⁷ Chóó Lémi ka nmyi l:êê dîy:o n:aa ngêpê yédi, mu kópu u dîy:o u ya a nga daa kwo, Dmyina a dono. Nmyi dono daanmyi yé knomomê, ye a pi wanmyi dyênê ngmê, pi knî y:oo awo, Tp:oo yoo dono

dé. Ngménê daa yi kópu u l:êê dîy:o n:aa ngêpê yédi, a chóó a pi p:uu dînî nuw:o. K:omo tpile nmyinê nmye nê k:omo dyépi, ngménê u ya a nga a kwo, Nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pyaa we.⁸ Nmî Lémi p:uu kópu dyuu ndêndê mb:aamb:aa ngê anmye chââchââ, ye doo u ntââ kópu nmye daangman:uu vyi.*⁹ U ya a nga daa kwo, Dpodombiy:e n:uu kpada nmyo. U ya a nga a kwo, Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê kópu mb:aa yilî dmyinê d:uuud:uu. Nmî Mî ka n:aa ngêpê yédi, kwonîmo, Mêdê wáti té, mb:aamb:aa ngê dpî pyódu té.¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o nmye ghêlî daanî nî, ala pweepwee pee nmye mwiyé nînê dyede. Nmyi l:êê ghi dmi d:ââ dpî l:âmo tóó. Nmî Lémi ngê nmyi kada kaa noo, ngménê u ya a nga daa kwo, Nî kpada nmyo. Daa nmyi dyede u l:êê dîy:o kada pini ngê pyódu noo, ngménê nmyi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o.*

Póól u nd:uu tpapê

¹¹ Mw:âákó a tîdê mbwó yoo, nmyi nuw:o dmi moo l:âmo tóó, mb:aamb:aa ngê dpî pyaa dniye. Nmyi l:êê ghi dmi moo wáti tóó, dmyinê mb:aamb:aa. A kópu dyuu dpî ny:ee yó, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê dny:oo ya, numo p:uu namê d:uu. Yinté anmyi ya knomomê, ye pini n:ii nôdo nmî nuu ghi dmi a tóó, Chóó

* 13:4: Pilipay 2:7-8 * 13:8: 1 Kódin 13:6 * 13:10: 2 Kódin 2:3-4

Lémi, daawa a kuwo nmyo,
kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo.

¹² Nmyi tîdê mbwó knî yi
k:ii dpo numo chipé téó. Al:ii
Yesu u yoo vy:o yélini a pyede,
yi mb:aamb:aa nmye myedê
dy:ââ ngmê.

¹³ Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê
choo a ngêêpî nmyo, Chóó
Lémi nódo nmyi nuu ghi dmi
ntênê choo a ya, u Ghê Dmi
nmyi p:uu choo a ya, choo a
wêdêwêdê kîgha nmyo.

Wu u dî.

NKALÁSIYA

Nkalásiya Wee u kwo p:aa páádi a tóó, Antiyóka ngmê, Yikóniyêm myomo, Lisitídá pyolo, Ndéêpi podo. Póól pini dê Mbanapas yi p:aani páádi knî yi k:oo lee knopwo, Yesu p:uu y:i ye dpímon:aa danêmbum. (Dpodo 13:14-14:20) Yi p:aani páádi knî yi k:oo Nju pi knî ngmê Yesu ka kélímî mbê dniye, yélini daa Nju tpémi, yilî mye kélímî mbê wo. U kuwó dini ghi ngê Póól Mbanapas y:oo yi yéli a kuwo tumo, Sidiya wee u kwo mē diyé knopwo.

Póól p:aani p:aani dpímon:aa dpodo ee, u kuwó dini ghi ngê Nkalásiya tpémi yi p:uu kópu ngmê nyongo. Kóponi nyongo, yi kópu ala. Nju pi knî ngmê, Yesu u yoo vy:o n:ii ghê dniye, Nkalásiya tpémi ye ala kópu dnyimon:aa tpapê, yipu, Nju pi ngê pyaa dmyeno, Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu dpí kaa we, Mósisi ngê dêêpî kóponi a d:êê too, yintómu dmyinê chââchââ dé. Yipu, Póól ka namê ng:aa, Yesu p:uu dêpwo a ya. Yipu, Pita, Njems mbwémi Njon ye yidmyinê ng:aa, Yesu p:uu vyîlo dé yidnya a ya. Nkalásiya tpémi woni knî y:oo yi yéli yi dnye dmi ny:ee ngópu.

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Nkalásiya tpémi yi nuw:o dmi nî wáti té, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê.

Chóó daa d:êê ngê, ngménê kóponi doo tpapê dé, u pyipe ngmê ngê doo d:êêd:êê dé. Yi kópu dyuu ala.

¹ Nê Póól, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Daa a chóó u dyépi ngê nî pyodo, myenté daa pi ngê u dyépi ngê yinê pyódu noo, ngménê nmî Mî Chóó Lémi, n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu kpêêñî mêtê pyidu ngê, yi dyépi ngê y:oo a pyódu noo. * ² Yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Nkalásiya Wee u kwo, ala pweepwee pee nmye nînê dyede. Nmyi tîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii nmo pyede, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê.

³ Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo. ⁴ Nmî Lémi ngê nmî dono knî yi l:êê dîy:o chóóchóó y:ângó, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Dono kwulo nê pw:ii té. Yi ngwo nmî Mî u pono a vyápê wo. * ⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî Mî adnyi chaa kîgha, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Nmî Lémi p:uu kópu dyuu ngmêêpî, u danêmbum

⁶ Nkalásiya tpémi, dmyinê ngwéti nê. N:ii ngê Yesu Kédisu kóó k:oo kaa nmyoo, Chóó Lémi, lukwe dîy:o lîmîlîmî ngê dmyinê kuwo ngmê. Lukwe dîy:o kn:aa yéli yi kópu knî ye nmyi

* 1:1: Nkal 1:11-12 * 1:4: Nkal 2:19-20; Taitas 2:14

ng:aa mbê dniye. ⁷ Nmî Lémi p:uu kópu ndêndê mu ngmidi nmye kîny:uu vyu, ngménê pi ngmê knî y:oo nmyi némi dmi wumê dyede tumo, u yi y:e a kwo, Yesu Kédisu u kópu dyuu nmî ngmêê. * ⁸ N:ii ngê kn:aa kópu nmye angmêmî vyi knomomê, Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê. Kn:aa kópu nmye anm:uu vyi knomomê, ye Chóó Lémi ngê wa dyênê nmo, myenté enjel ngmê ngê kn:aa kópu nmye angmêmî vyi knomomê, ye Chóó Lémi ngê wamye dyênê. * ⁹ Yi kópu wunê nmye kîny:uu vyu, ala ngwo ménînê tpapê, kópu dyuu ndêndê ka nmyi kôlímî mbê dniye, n:ii ngê kn:aa kópu nmye angmêmî vyi knomomê, Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê.

¹⁰ Lukwe, nmyinê nmye nê ngê u yi u ngwo a kwo, Yoo yi nuu u pi ngê nî pyódu? Kêle, u ya a nga a kwo, Chóó Lémi u nuu u pi ngê nî pyódu. U ya a nga wodoo kwo, Yoo yi nuu u pi ngê nî pyódu, ye Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu ngê daapînê pyodo. *

*Póól ngê kópu dyuu n:ii
dpîmon:aa tpapê dé*

Dpodo 8:3; 9:1-30

¹¹ A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya. Kópu dyuu n:ii nmye n:uu vyi too, a chóó a ménê dêp:a ngî too, * ¹² mye daa pi ngê

a ka yinê vyi too, pi p:uu myedênoon:aa ndiye. Kêle, Yesu Kédisu ngê a lama yinê kalê too.

¹³ Yesu u yoo vy:o ghêlî dêp:angê ghê wo, kópuni noo a d:uu:uu dé nmyi lama kîyedê pyede. U ya a nga doo kwo, Yesu u kwee nî châpwo, u yoo chedêchedê nî chedê. Yi kópu u l:êê dîy:o nîmon:aa mgîmîmgîmî dé, yi kpadakpada têdê nîmo néne dé. * ¹⁴ Nju tpémi yi vy:o yélini yi k:ii kwodonkwodo nmee a kaakaa, yi yéli yilî nî t:ee kwólu. Nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu ntênenê noo a chââchââ dé, yi chââchââ têdê nî t:ee kalê too. *

¹⁵ Ngménê Chóó Lémi ka nê ch:anê wo, niye ménê noo a kwo, u ngwo a ngmidi noo,

* ¹⁶ mu kópu u dîy:o apê, Nê a Tp:ee p:uu pîchoon:aa danêmbum, yélini daa Nju tpémi, yi yéli ye pîchoon:aa danêmbum. Dini ghi n:ii ngê Tp:oo a ka a kêma ngê, yi kópu p:uu pi ngmê ka dîpî pôo wo.

* ¹⁷ Njedusalem dîpî n:ee, yélini Yesu u dyépi ngê a kada a pyaa dniye, ye myedîpî pôo wo, ngménê Alépiya Wee u kwo pi kwéli dêpwo a ya, y:i noon:aa a nuw:o, u kuwó dini ghi ngê Dîmaskîs nî diyé wo. ¹⁸ M:ââ pyile mî loo, Njedusalem u ngwo nî loo, Pita n:uu módu, wiki miyó u kwo noon:aa ya. ¹⁹ Yesu u dyépi dîpîm:uu módu, ngménê

* **1:7:** Dpodo 15:1,24 * **1:8:** 1 Kódin 16:22 * **1:10:** 1 Tes 2:4 * **1:11:** Mát 16:17 * **1:13:** Dpodo 8:3 * **1:14:** Dpodo 22:3 * **1:15:** Is 49:1 * **1:16:** Dpodo 9:3-6 **1:19:** Mát 13:55

Njems ngmidi nî módu, nmî Lémi u mbwó. *

²⁰ Kópuni nmye d:a vyi té, ndê kópu dé, Chóó Lémi u ngîma nmye dêñînê k:omodanê.

²¹ U kuwó dini ghi ngê Sidiya Wee Silisiya Wee yi kwo noon:aa dpodo. ²² Yi ngwo Njuda Wee u kwo yélini Yesu u yoo vy:o dnye kwo, yi lama dênoo ya. ²³ Dpodoni nîmon:aa dódó dé, dnyimo nyepênyepê dé, numo ka yipu, Pini n:ii ngê dpîmo a kpakakpaka nmo, ala ngwo nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye mêmînê tpapê té. ²⁴ A l:êê dîy:o nmî Mî dnyimo chaa kîgha.

2

Kada pini knî y:oo Póól u kópu dyuu u ngwo daa ngmêê tumo

¹ M:ââ y:a mê páádi Yesu p:uu noo dpodo, yi ngwo Taitas a p:uu nî t:ângó, Mbanapas u k:ii Njedusalem nmî lee dniye. * ² Léma n:ii Njedusalem doo a kwo, dêpa dóó kalê noo, ngmêê nmî Lémi ngê Njedusalem yinê dy:ââ noo. Pita, Njems mbwémi Njon, yélini yi pi dmi nmyi ndiye kîgha pyu knî ye ndîi dé, yi pini pyile knî ye yi mo a dpodo u kakêmê ye kîn:uu chámê ngê. Kópuni dyuu pi knî ye nîmo tpapê too, yi pini pyile knî ye kînê nté too, mu kópu u dîy:o u ya a nga dêpwo kwo, Dpodoni nî dóó, k:omo tpile ngê pyaa

we. Myenté dpodoni n:aa dódó ngê, u ya a nga daa kwo, K:omo tpile ngê mye pyaa we. ³ K:omo tpile a mbwó Taitas daa Nju pi, ngmêê yi lémi pyile knî y:oo Chóó Lémi u l:ii p:uu daa t:ee ngópu. ⁴ Nyââ, A dpodo u kakêmê ye n:uu chámê ngê, mu kópu u dîy:o Nju pi knî ngmê y:oo nmo Yesu u yoo tumu dnye ngetengete nmo. Yesu u yoo vy:o pi yilî dóó tumo, yinê ye, Nmî mbwó yoo, ngmêê daa nmî mbwó yoo. Yi Nju tpémi y:e u yi doo kwo, Kópuni u l:êê dîy:o Yesu u yoo knî y:oo nmî dêêpî kópu dyuu daa chââchââ tumo, yi kópu nmo pyw:oo. U yi y:e doo kwo, Yesu u yoo knî y:oo nmî dêêpî kópu dyuu yintómu dny:oo chââchââ dé. ⁵ Ngmêê yi Nju tpémi ye dpíp:ê ng:aa mbê dniye. U yi nmo dêpwo kwo, Nmî Lémi u kópu ndêndê ngmêê y:e. Yi kópu dyuu wo ngmêê tumo, ye yi dêêpî kópu yilî p:ee chââchââ tumo, dpodo ndîi ngê nmye pî pyodo.

⁶ Nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo yi lémi pyile knî a chââchââ tumo, mu kópu u dîy:o Yesu p:uu dnya a ya, ngmêê yi kópu a ka daa ndîi kópu. Nmî Mî ngê yoo daa yi pi dmi mbêmê a myeme too, nmî gha dmi u kpêê. Nyââ, yi lémi pyile knî y:oo a kópu dyuu daa ngmêê tumo, ⁷ ngmêê ala kópu a w:ee ngópu, nmî Lémi ngê Pita ka ntee a vyu, kwo, Nju tpémi

* **2:1:** Dpodo 11:30

ye a kópu dyuu chi tpapê, a ka yinté mye vyu, a ka pê, Yélini daa Nju tpémi, a kópu dyuu ye michin:aa tpapê.⁸ Nyââ, nmî Lémi ngê Pita ntee a wêdêwêdê kwólu, Nju tpémi yi l:êê dîy:o u dyépi ngê pyódu ngê, yi pini mu ngmidi ngê yinê myedê wêdêwêdê kalê noo, u dyépi ngê a pyódu noo, yélini daa Nju tpémi, ye dy:ââ noo.⁹ Nyââ, nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo pini n:ii pyile knî a chââchââ tumo, Pita, Njems mbwémi Njon, vyîlo yi pini pyile knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Nmî Mî ngê nê ndêndê ngê a ngmidi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o yi tpóknî y:oo Mbanapas k:ii nyi kêê dê mgîmî dumo. Nmî nuw:o dmi ngmidi ngê nmî pyódu ngê, nyepê, Nju tpémi yi vy:o anmî dpodo, kn:aa yéli yi vy:o choon:aa dpodo.¹⁰ Kópu mu ngmidi nye vyi ngópu, nyepê, Nmî vy:o pinté yoo choo a ngêêpî dé. U ya a nga doo kwo, Vyîlo yi kópu yinî d:uud:uu.

Póol ngê Pita u ngwo wáti ngê

Dpodo 15:1-2

¹¹ A tîdê mbwó yoo, nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo apu, Pita u kópu dyuu, ndêndê kópu dyuu, nê a kópu dyuu daa ndêndê kópu dyuu, ngménê dini ghi n:ii ngê Pita Antiyóka a loo, a chóó nî wáti ngê, mu kópu u dîy:o daa nmî Mî u nuu u kópu ngmê d:uu ngê.¹² Dini ghi n:ii ngê Pita mwiyé Antiyóka nmo a loo, yélini daa Nju tpémi,

u k:ii nmîmon:aa yakmaapî. U kuwó dini ghi ngê Nju pi knî ngmê Njedusalem a ndê dniye, Antiyóka a lee dniye. Yi yéli Njems p:uu dnya a ndiye. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Pita kn:aa yéli yi vy:o mêtêpwon:aa yakmaapî, mu kópu u dîy:o Nju tpémi ye nkîngê mbê wo.¹³ Nju tpémi n:ii Yesu u yoo vy:o dnye kwo, Pita u nt:anê mye yaa dniye, Mbanapas myedê pêêdî ngópu, Pita u nt:anê mye yé ngópu.¹⁴ Dini ghi n:ii ngê yi kópu yi p:uu nî módu, nê, Nmî Lémi u kópu dyuu ndêndê dê kn:aadi ngmê. Nê, Yélini daa Nju tpémi, lukwe dîy:o kpeme ye dê yaa dmi. Yi ngwo Pita yi ngópu nî ghââ kwólu, kwono, Nyi Nju pi, ngménê yélini daa Nju tpémi yi k:ii kînmyee a yakmaapî. Kwono, Lukwe dîy:o l:êê ghi ala ngwo chi ngmêê, kpeme ye chi yââ. Kwono, Lukwe dîy:o u yi nga a kwo, Yélini daa Nju tpémi, nmî dêêpî kópu dyuu dny:oo chââchââ.

¹⁵ Kwono, Yélini daa Nju tpémi, nmî dêêpî kópu dyuu daa chââchââ tumo. Kwono, D:ee yinté pini dê. Kwono, Nye Nju pi dê, dêêpî kópu dyuu nyipu a chââchââ,¹⁶ ngménê ala kópu nyinê w:ee ngê, daa dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, ngménê pini n:ii Yesu Kédisu ka a kélîmî, yi pini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Kwono, K:omo tpile nye Nju pi dê, ngménê

Yesu Kédisu ka nyi kélímî mbê knopwo. Kwono, U yi nye doo kwo, Yesu Kédisu ka kélímî mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nyi pyaa knî. Kwono, Dêêpî kópu dyuu chââchââ p:uu nyi nuw:o dê dêdpîmo a kwo, mu kópu u dîy:o ala kópu puku yedê a tóó, Doo u ntââ dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu.*

¹⁷ Kwono, Nyââ, u yi nye doo kwo, Yesu Kédisu ka kélímî mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nyi pyaa knî. Kwono, Yi kópu u l:êê dîy:o nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu chââchââ daa ndîí kópu ngê nye pyodo. Kwono, Kî Nju tpémi ye yinê ye, Yesu Kédisu ngê pi dono ngê da pyódu nyo. Kwono, Kî yéli yi kópu nangê ndê kópu? Kwono, Daa ndê kópu.

¹⁸ Kwono, Nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu chââchââ pi knî ye têdê kópu ngê nî pyódu ngê. Kwono, Ye wanî vyi knomomê, Yi dêêpî kópu dyuu mêmeyinê chââchââ dé, ye ala kópu a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nyóó nyi kn:aadi ngê, dênyoo a chââchââ dé.
¹⁹ Kwono, Dêêpî kópu dyuu mbêmê nê w:ee ngê, nê, Nî kn:aadi ngê, Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o wamî dyênê nê. Kwono, Ngménê a yikî Yesu Kédisu u pwo ghay wo, a l:êê dîy:o pwene. Kwono, Dini ghi n:ii ngê Yesu k:ii ngmidi ngê nyi pyaa knopwo, kwono, na

a ka yi ngwo my:aa pwene, dêêpî kópu dyuu ngê mêtadaa mbêpê kîgha nê. Kwono, Yesu Kédisu kpêénî mêtê pii wo, u l:êê dîy:o ghê kamî nê pyw:âango, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kîgha nê. * ²⁰ Kwono, Daa a chóó a pono n:aa vyápê, Yesu Kédisu u pono n:aa vyápê, a p:uu mye t:a. Kwono, Ala ngwo Chóó Lémi Tp:oo ka n:aa kélímî, u ngwo n:aa dpodo. Kwono, Yi pini nôdo a nuu ghi a tóó, chôochôó a l:êê dîy:o y:âango.
²¹ Kwono, Chóó Lémi ngê kópuni nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, u wépi dîpî puwâ. Kwono, Kî Nju tpémi y:oo apu, Dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê, pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Kwono, Yi kópu wo ndê kópu, ye Yesu Kédisu módó pî pwene, u pwopwo mbêmê daapî ngee nmoo.

3

Dêêpî kópu dyuu chââchââ u danêmbum

¹ Nkalásiya tpémi, nuw:o nmyi mêmê ngma a tóó? Lukwe dîy:o Yesu Kédisu dp:ee nuw:onuw:o ngmê, dêêpî kópu dyuu nmye chââchââ tumo. Lonté pipi kópu ngê nmyi nuw:o dmi u ngwo nmyi ngmêe tumo? Yesu Kédisu ngê kópuni nmî l:êê dîy:o kîdosi nédê d:uu ngê, u kakêmê ntênenê nmye kîn:uu chámê ngê. Lukwe dîy:o nmyi nuw:o dmi p:uu daa wee. ² Kópu mu ngmidi nmye nînê pôópôó. Ló kópu

* **2:16:** Lóoma 3:20-28; 11:6 * **2:19:** Lóoma 6:6; 7:6; Njon 13:1; Nkal 1:4

mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyinê pyw:ee ngópu? Dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê nmyinê pyw:ee ngópu, ó Yesu ka kélímî mbêmê nmyinê pyw:ee ngópu? ³ Angénté, nuw:o nmyi ménê mèdaa tóó? Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kamî ngê pyódu nmyoo, lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, Nmyi chóó nmyi wêdewêdê mbêmê pi mb:aa ngê nmyi pyaa dmi. ⁴ Kópuni nmye pyaa dniye, lukwe, nmyinê nmye módo nmye pyaa dniye? Kêle, daa módo nmye pyaa dniye. ⁵ Nmyinê nmye ló kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmye a kpo, mbwudu nmyi vy:o u ngwo dpî chaa té? Lukwe, nmyinê nmye dêêpî kópu dyuu chââchââ u l:êê dîy:o, ó Yesu ka kélímî u l:êê dîy:o?

⁶ Epîlaham p:uu nga a nuw:o mbê dmyeno. Puku yedê alanté a tóó,

Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kélímî,

pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. *

⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo a ya, N:ii knî y:oo dêêpî kópu dyuu a chââchââ tumo, k:omo tpile yi kn:ââ Epîlaham, ngménê nmî Lémi ka daadnyi kélímî knomomê, ye daa Epîlaham ntee yéli. Yélini nmî Lémi ka a kélímî té, vyôlo yi yéli Epîlaham ntee yéli. ⁸ Epîlaham u dye ghi ngê, Chóó Lémi u lama doo a ya, apê, Yélini daa Epîlaham u

tii nedê yéli, dîyo a ka adnya a kélímî, pi mb:aa ngê u ngwo a ka wa pyaa dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Epîlaham ka ló dini a vyu, kwo, Dyámê mbêmê pi dyêêdî yintómu knî y:oo l:êê dîy:o mb:aamb:aa wa a pyw:ee ngmê. * ⁹ Epîlaham Chóó Lémi ka doo a kélímî, mb:aamb:aa u ngwo a pyw:âango. Yélini yinté a kélímî té, mb:aamb:aa yinté amyedê pyw:ee ngmê. *

¹⁰ N:ii knî y:oo u yi a kwo, Dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, yi yéli wa dêê dmi, Chóó Lémi ngê dîyo wa dyênen té. Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

N:ii ngê dêêpî kópu yintómu daadî chââchââ,

Chóó Lémi ngê dîyo wa kpada. *

¹¹ Nyââ, dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê, pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê d:uudpî pyódu, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Pini n:ii adî kélímî,

Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo wa pyódu. *

¹² Dêêpî kópu dyuu chââchââ daa kélímî u pee, ngménê pini n:ii ngê dêêpî kópu dyuu d:uud:umbiy:e adî chââchââ, yi pini ngê u ghê njini u ngwo wa a pyw:oo.

* ¹³ Ngménê nmo dîpedîpe nyédi, dêêpî kópu dyuu dnyinté nmo chââchââ ngê,

* **3:6:** Gen 15:6 * **3:8:** Gen 12:3; Dpodo 3:25 * **3:9:** Lóma 4:16 * **3:10:**

Deut 27:26 * **3:11:** Nkal 2:16 * **3:12:** Lóma 10:5

u l:êê dîy:o nmî kpadakpada nmo t:âât:ââ. Ngménê Yesu Kédisu ngê nmî kpadakpada têdê nmî d:aa dmi a kââdî ngê. Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

Pi knî y:oo pini n:ii dpî vya ngmê,

yi pee p:uu dpî t:ee ngmê,
yi pini daa Chóó Lémi u
nuu u pi,

* u kpadakpada têdê dpîlê.

¹⁴ Nyââ, Yesu Kédisu ngê nmî kpadakpada têdê dyé nmoo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Kópuni M:aa ngê Epîlaham ka a vyu, pi dyêédî yîntómu knî yi l:êê dîy:o nî d:uu, myenté yélini a ka adnya a kélímî, M:aa u Ghê Dmi yi ménê adî ya.

Dêêpî kópu dyuu chââchââ ngê Chóó Lémi u ndê danê u d:aa dêpê kââdî ngê

¹⁵ A tîdê mbwó yoo, dyimê pyuu nmye ngménînê kuwo. Dini ghi n:ii ngê pi ngê dy:âma ndîi dpî y:oo, yi ngwo naa dpî yé ngmê, yi náali d:uudpî têd:a, doo u ntââ pi ngê yi pini cha daawa chámê dê. ¹⁶ Chóó Lémi ngê Epîlaham yînté u kwo a kââdî ngê, u kwo doo a ndê danê, u tii nedê pini ngmê p:uu myedoo a ndê danê. Doo u tii nedê yéli yîntómu yi p:uu doo a ndê danê, ngménê u tii nedê pini ngmidi p:uu doo a ndê danê, Yesu Kédisu. * ¹⁷ Kópuni d:a d:êê té, yi nt:u kópu ala. Chóó Lémi ngê Epîlaham u kwo a

kââdî ngê, u kwo myedoo a ndê danê. M:ââ podo yono y:a mî pyolo y:a mî loo, Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu u ngwo a d:êê too. Doo u ntââ yi dêêpî kópu dyuu ngê Chóó Lémi u ndê kópu dyuu daawa ngmêê, wunê myedêpê ngmêê too.

* ¹⁸ Epîlaham ngê dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê mb:aamb:aa wodê pyw:ângô, ye daa Chóó Lémi u ndê danê mbêmê pêdê pyw:ângô. Ngménê Epîlaham Chóó Lémi u ndê danê ka a kélímî mbê wo, mb:aamb:aa u l:êê dîy:o a pyw:ângô. *

¹⁹ A ka anmyinê pôó dmi, a ka nye, Lukwe dîy:o Chóó Lémi ngê dêêpî kópu dyuu Mósisi ka a y:ângô? U nt:u kópu nmye nînê tpapê, pi knî y:oo dono kópu daamu-paa d:uu y:e, u dî Yesu Kédisu paan:aa taa we, pini n:ii p:uu Chóó Lémi Epîlaham ka doo a ndê danê. Myenté Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu pi knî ye chóó dêpê vyu, Mósisi ngê enjel knî yi kwo a ny:ee too, pi knî ye u nkwo mî vyi too. * ²⁰ Ngménê Chóó Lémi Epîlaham ka chóó doo a ndê danê, pi yi kélê daangmê ghê wo.

Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu Mósisi ka a vyu

²¹ A ka anmyinê pôó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi Epîlaham ka doo a ndê danê, u kuwó dini ghi ngê yi kópu k:omodanê kópu ngê pyódu

* **3:13:** Deut 21:22-23; 2 Kódin 5:21

Dpodo 7:6 * **3:18:** Lóma 4:14; 11:6

* **3:16:** Luukî 1:54-55; Gen 12:7 * **3:17:**

* **3:19:** Lóma 5:20

ngê, u mo kópu Mósisi ka m:uu a vyu? Kêle. Doo u ntââ pi ngê dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê ghê kamî daawa a pyw:oo. Yinté dêêpî kópu dyuu wodnya a kwo, ye yi dêêpî kópu dyuu mbêmê yoo Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pî pyaa dniye. * 22 Ngménê pi yintómu yi dono knî yi l:êê dîy:o, Chóó Lémi ngê yi maa dmi nkoko ngê, doo u ntââ móódó u kwo daawa lee dmi. U yi u ngwo a kwo, Yélini a tp:ee Yesu Kédisu ka a kélímî té, a ka pêdê lee dniye. U yi u ngwo a kwo, Epîlaham ka kópuni wunê nê vyu, vyîlo yi yélini yi l:êê dîy:o nî d:uu, a kêe k:oo u ngwo p:aa kaa té. *

23 Dini ghi n:ii ngê Yesu ka kélímî kn:ââ ghêlî k:ii pi daangê chópu, yi ngwo dêêpî kópu dyuu chââchââ ngê a mgîmî nmoo. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A tp:ee dini ghi n:ii ngê ye wamî t:aa, u kwo paa kélímî mbê dniye. 24 Nyââ, dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmee a ya, u dî Yesu Kédisu mî ta. Chóó Lémi ngê u yi doo a kwo, A tp:ee ka paa kélímî mbê dniye, pi mb:aa ngê u ngwo a ka paa pyaa dniye. 25 Ala Yesu Kédisu ka kélímî u dye ghi, doo u ntââ dêêpî kópu dyuu u maknopwo mèdaanmî ya.

Epîlaham u yoo vy:o yéli

26 Yesu Kédisu ka nmyinê kélímî té, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê tp:oo móódó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo. *

27 Dini ghi n:ii ngê u kwo nmyi kélímî mbê dniye, yi ngwo mbápitisîm kalê nmyoo, u kwo a kââdî nmyoo. Ntee a tóó, yinté nmyi pyaa dniye. * 28 Nyââ, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê nmî pyaa dniye. Nmo Nju tpémi dp:oo u mo yéli, kn:aa yéli doo u mo yéli, pyââ yoo doo u mo yéli, mââ yoo doo u mo yéli, yélini yi pi dmi ndîi dé doo u mo yéli, yélini yi pi dmi têdê dé doo u mo yéli. Kêle, Yesu Kédisu ngê nmo yintómu yoo ngmidi ngê a pyódu nmoo. * 29 Yi kópu u l:êê dîy:o, Epîlaham u yoo vy:o mye kaa nmyoo. Chóó Lémi ngê Epîlaham u l:êê dîy:o kópuni u pi u kwo a vyu, nmyi l:êê dîy:o kêdê d:uu, kóó k:oo dê kaa nmyo.

4

Chóó Lémi tp:oo móódó tp:oo mââ yoo

1 Nyââ, Chóó Lémi ngê tp:oo móódó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo. Yi kópu p:uu dyimê py-wuu nmye m:uunînê kuwo. Tpémini u pye mî dpî pw:oo knî, k:omo tpile u mî u tpile yilî dîyo u ngwo dp:uu ghay dmi, ngménê dini ghi n:ii ngê tp:ee têdê ngê a ya yédi, u tpile ndapî pyile njini ngê a ya yédi, u mî u pywopwo u kîghê ngópu a kwo yédi. 2 Yi tpémi u kîghê u ngomo k:oo a kwo yédi, u kîghê u dnye a nyêmî ngê, u dî u mî ngê m:aani n:ii dpo kêma, tp:oo mââwe ngê u ngwo dp:uu pyódu. 3 Yinté

* 3:21: Lóma 8:2-4 * 3:22: Lóma 3:9-19 * 3:26: Njon 1:12 * 3:27: Lóma 6:3-4; 13:14 * 3:28: 1 Kódin 12:12-14

tpémi ntee pini ngê nmee a ya. Dyámê u dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmee a ya. *⁴ Ngménê Chóó Lémi ngê m:aani n:ii mwiyé a ngmidi ngê, yi ngwo Tp:oo dyámê mbémê nmo a dy:ââ ngê, pyââ ngê tpyó, Mósisi u dêêpî kópu dyuu u maknopwo doo a ya.

*⁵ Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yélini dêêpî kópu dyuu u maknopwo a pyede, Tp:oo ngê nyi pw:ii téne, tp:oo módo tp:oo mâtâ ngê u ngwo paa pyódu téne.

⁶ Chóó Lémi ngê tp:oo módo tp:oo mâtâ ngê a pyódu nmyoo, u l:êê dîy:o Tp:oo u Ghê Dmi nmyi ménê yó. Yi Ghéni Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmyo, Chóó Lémi ka kwonmyimo, Munmîkó Ma:aa. *⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o mèdp:ee módo dpodo pyu yoo, ngménê tp:oo módo tp:oo mâtâ ngê nmyi pyaa dniye, Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo. *

Nkalásiya tpémi yi nuw:onuw:o Póól ngê u ngwo ghê wo

⁸ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi nmyi lama ghêlî k:ii daangê yaa wo, yi ngwo k:omo yâpwo knî yi p:uu módo nmyimo a dpodo, *⁹ ngménê ala ngwo Chóó Lémi nmyi lama a tóó, u kwo a kâdâ nmyoo. Lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, Dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmyi yaa dmi. Lukwe dîy:o

módó dpodo pyu ngê nmye pyodopyodo té. ¹⁰ Wiki yintómu knî yi k:oo, wo piini ngê, lukwe dîy:o Nju tpémi yi l:êê ghi yilî nmye chââchââ tumo. Myenté d:ââ knî yi k:oo yi mwiyémwiyé wéni nmye chââchââ tumo, m:ââ knî yi k:oo yi mwiyémwiyé wéni myenmye chââchââ tumo. Myenté m:ââ k:oo, yi naa u wo ndîi dé nmye chââchââ tumo.

*¹¹ Nmyi nuw:onuw:o a nga da ghê. Mumdoo nmyi vy:o módo noon:aa dpodo?

¹² A tîdê mbwó yoo, nînê kwunokwuno nmyo, a nt:anê a yaa dmyeno. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi né kuwo too. Ntee nmyee a ya, nmyi vy:o yinté myenoon:aa kwo. Yi lémi ghi dmi namê chââchââ dé. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, dono kópu a nga dpîp:engmê d:uu ngópu. ¹³ Nmyi lama kíyedê tóó, noo a mbii, u l:êê dîy:o nmyi vy:o noon:aa kwo, nmî Lémi p:uu nmye noon:aa danê. *¹⁴ K:omo tpile a mbii u l:êê dîy:o dpodo ndîi nmyinê pyw:ee ngópu, ngménê a wépi dpîp:e pwaa ngópu, a kópu dyuu k:omo tpile ngê nmye myedaa pyodo. Nyââ, a kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, Chóó Lémi u enjel k:ii nmyinê châpu noo, myenté Yesu Kédisu ntee pini ngê myenmyinê châpu noo. ¹⁵ A kópu dyuu u l:êê

*^{4:3:} Kilosa 3:20-23

*^{4:4:} Njon 1:14; Lóma 8:3-4

*^{4:6:} Lóma 8:15-16

*^{4:7:} Lóma 8:17; Nkal 3:29

*^{4:8:} 1 Kódin 8:4-6

*^{4:10:} Kilosa 2:16

1 Kódin 2:3

*^{4:13:}

dîy:o w:aa n:ii nmyinê pyw:ee ngópu, ala ngwo lukwe u ngwo ngmêdê pyódu? A lama ka tóó, a kópu dyuu u l:êê dîy:o w:aa nmyinê pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o yi ngwo kópuni nmye wonî dmy:ee ngê, a ka pênmyinê kê ngópu, a ka daap:ee w:êê ngópu. Nmyi ngwolo dmi nmye w:aa dmy:ee too, ye a ka pênmyinê kê tumo.¹⁶ Kópu dyuu ndêndê n:ii nmye n:uu vyu, mumdooyi kópu knî yi l:êê dîy:o daa nmyi nuu u pi ngê d:a pyódu? *

¹⁷ Nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo wunê paapaa nmyo, u yi y:e a kwo, Nmî pee nmî kaa té, ngmênenê daa kópu mb:aa ye d:uud:uu ngmê. U yi y:e a kwo, Ala yéli nê kwulo nmo puwâ, nmî yi dmi y:e vyîlo yichoo kwo. ¹⁸ Ngmênenê dye ghi yintómu a yi nmye choo kwo. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a yi nmye doo a kwo. Ala ngwo kuughê nînê tóó, a yi nmye myechoo a kwo. ¹⁹ A tp:ee yoo, ala ngwo nmyi l:êê dîy:o dpodo ndîi mêt:a pyw:oo. Mbwili wupwo têdê ntee a mgînî vyîmî yédi, yinté nmyi l:êê dîy:o my:aanînê mgînî vyîmî, u dî Yesu Kédisu ntee pini ngê anmyi pyaa dmi. ²⁰ Nmyi vy:o wonînê kwo, ye mb:aamb:aa ngê nipi pono danêmbum té. Doongê w:ee nmyoo.

Kââdî te mbwee, kââdî te kamî, yi kópu dyuu

²¹ Nmyi vy:o yéli n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmî ya, kópuni puku yedê a tóó, lukwe dîy:o daa nuw:onuw:o ngmê. ²² Yi kópu ala. Epîlaham tp:oo miyó, woni u kpâm Sela ngê tpyó, woni wop dpodo módó Heka ngê tpyó. *

²³ Epîlaham ngê u dpodo módó mbwili ngê, daa kópu ndîi yi d:uu ngê, ngmênenê m:ââ yilî yi k:oo u kpâm Sela ka tpete doo u ntââ ngê doo a ya. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kópu ye ngma a vyu, u ntââ ngê u ngwo a pyódu doo, tp:ee u ngwo tpyé ngópu. Kópu ndîi yila. * ²⁴ Kópuni y:e a pyodo, dyimê pyuu ngê nmye nînê pyépi. Yi pyópu dê yi nt:u kópu alanté, kââdî te mbwee, kââdî te kamî. Wop dpodo módó Heka u nt:u kópu, kââdî te mbwee. Mósisi ngê kââdî te mbwee u dêêpî kópu dyuu Sainay mbwini mbêmê nya too. Heka wop ntee doo a dpodo, yélini yi dêêpî kópu dyuu u maknopwo a pyede, yinté wop dpodo pyu ntee pini ngê a pyede. * ²⁵ Nyââ, Heka u nt:u kópu, Sainay, mbwini n:ii Alépiya Wee u kwo a kwo. U nt:u kópu m:uu a tóó, Njedusalem, p:aani n:ii Njuda Wee u kwo a tóó. Nju tpémi yi p:aa ndîi Njedusalem. Yi kópu u l:êê dîy:o, Heka wop ntee doo a dpodo, Nju tpémi mye yinté dé, wop dpodo pyu ntee pini ngê a pyede. ²⁶ Ngmênenê dp:oo

* **4:16:** Njon 8:45 * **4:22:** Gen 16:15; 21:2 * **4:23:** Lóma 9:7-9 * **4:24:** Lóma 8:15

yinté yéli, nmî Njedusalem ndêndê mbóó p:uu wunê tóó. Nmî pye Sela daa wop dpodo módó ngê doo a ya. Yi kópu u l:êê dîy:o wop dpodo pyu ntee pini ngê dpîno pyede. *
²⁷ Njedusalem n:ii mbóó p:uu wunê tóó, yi p:aani p:uu ala kópu puku yedê a tóó,

Pyópuni daa tpete módó, ala kópu nyeni,

nga mb:aamb:aa ngê
choo ya.

Tp:ee choongmê tpyó,
ngménê w:aa anyinê
pyw:oo,
u l:êê dîy:o chi kââkââ.

Pyópuni u moo ngê dépê
kuwo ngê,

yi pyópu wanyi t:ee
kwolo.

K:omo tpile m̄oo ngê a
kuwo nyoo,

ngménê dini ghi n:ii ngê
nga amêdê diyé,

tp:ee yilî anyi tpyé. *

²⁸ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi u kópu mbêmê Sela ngê Yisak ntee a tpyó, nmyo mye yinté dé, Chóó Lémi ngê chóó u kópu mbêmê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo. ²⁹ Epîlaham u dye ghi ngê Heka tp:oo ngê Sela tp:oo u vyee u yi u ngwo dpîmo a kwo. Nyââ, tpémini Chóó Lémi u Ghê Dmi u kópu mbêmê a pyodo, yi tpémi daa Heka tp:oo u nuu u pi ngê doo a ya. Ala ngwo mye yinté.
³⁰ Ngménê puku yedê ala kópu a tóó,

Wop dpodo módó ghee dpî dy:ââ dé,
mu kópu u dîy:o ñmile dyuu
tp:oo ngê daapaa ghay we.

Pyópuni daa wop dpodo módó, yi pyópu tp:oo ngê Epîlaham u tpile dé ghay dniye. * ³¹ A tîdê mbwó yoo, dp:oo wop dpodo módó u yoo, ngménê nmo Sela u yoo.

5

*Póól ngê u ngwo ye vyu,
yepê, Wop dpodo pyu ngê
ménangmê pyódu*

¹ Wunê wop dpodo pyu ngê nmee a ya, ngménê Yesu Kédisu ngê y:i a pw:ii nmoo, y:i ménangmê diyé, wop dpodo pyu ngê ménangmê pyódu. *

² Nê Póól, ala kópu nmye nînê tpapê. Pi ngmê ngê Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu angmê t:ee knomomê, ye kópuni Yesu Kédisu ngê nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, k:omo tpile ngê nmye wa pyódu, daawa ngee nmyo. ³ Kópuni wunê nmye n:uu vyu, nmye ménînê tpapê, piní n:ii too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii dê kaa knomomê, déêpî kópu dyuu yintómu choo chââchââ dé. ⁴ N:ii ngê u yi adî kwo, Déêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nî pyódu, yi pini Yesu Kédisu kóó k:oo wa a pwii, u yikî Yesu Kédisu u pwo daa ghay wo. ⁵ Ngménê Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té, u l:êê dîy:o nmî lama a tóó, u Ghê Dmi mbêmê Chóó Lémi

* **4:26:** Hipîlu 12:22; Tpyuu 21:2,10

* **5:1:** Njon 8:32,36; Dpodo 15:10

* **4:27:** Is 54:1

* **4:30:** Gen 21:10; Njon

ka pi mb:aa ngê wa pyódu nmo.⁶ K:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmî p:uu a t:a, ó daa t:a, ngménê Yesu Kédisu ka nmî kélímî mbê dniye, u ngwo u kwo a kââdî nmoo, ala ngwo yoo yi nuu ghi dmi nmî nôdo a tóó.

⁷ Nmî Lémi u maa ndêndê mb:aamb:aa ngê kínmyee a kîgha. N:ii knî y:oo yi máádi p:uu a y:ee nmyoo, lukwe dîyo ye nmyi ng:aa mbê dniye. ⁸ Chóó Lémi ngê yi máádi p:uu mwiyé kaa nmyoo. N:ii knî y:oo nmyi nuw:o dmi ngmêê tumo, doo u dpodo pyu yoo. ⁹ Nmyi lama kîyedê tóó, yis knî tp:oo daa ndîi anyinê ngî, kpo ndîi u mênê anyi yé, anyi pwiyé, kpo yintómu dpî mbwó. Yi yéli y:oo yinté kîngê dyênenê nmyo. ¹⁰ Nmî Lémi mbêmê nê w:ee ngê, yi yéli y:oo daawa dyênenê nmyo, a ka anmyinê ng:aa mbê dmi. N:ii knî y:oo nmyi némi dmi a dyede ngmê, nmî Lémi ngê wa kpada té.

¹¹ A tîdê mbwó yoo, pi knî ye ala kópu wunê tpapê ngê, Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu choo kelekele, ye Nju tpémi y:oo daapîdnye kpakakpaka nê, kópuni Yesu Kédisu u kídosi p:uu n:aa tpapê ngê, yi kópu p:uu daapêdê lvêédilvêédî té.
* ¹² N:ii knî y:oo u yi a kwo, Ala yéli yi pi njini too nmo a ngêêpî dé, kópu dono ye d:uu:d:uu ngmê, yi yéli y:oo yi chóó yi vyóó w:uu dmi dny:oo a ngêêpî dé.

* **5:11:** 1 Kódin 1:23 * **5:13:** 1 Pita 2:16 * **5:14:** Mát 5:43-44; 7:12 * **5:16:** Lóma 8:3-4 * **5:17:** Lóma 7:15-23 * **5:18:** Lóma 6:14

Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono vyápê

¹³ A tîdê mbwó yoo, dpodoni wunê wop nmyimo a kîgha, nmî Lémi ngê y:i a pw:ii nmyoo, ngménê nangê vyi, Pi ngmê u maknopwo dp:ono pyede, kópuni yilî yi yi dmi nmo a kwo, nmo d:uu:d:uu dé, yi kwódu yé u kópu daa tóó. Yi kópu nangê vyi, ngménê nmyi nuu ghi dmi numo nôdo choo ya, numo p:uu wop dmyinê dpodo. *

¹⁴ Dêêpî kópu yilî yintómu ala kópu u mênê a pyede, nyóó nuu ghi nôdo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nôdo yinté myechoo ya. *

¹⁵ Numo ka namê dnyepéli, numo ka myenamê peede tpapê, kminté d:ud:umbiy:e wanmyi numo dyênenê té.

¹⁶ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono dmyinê vyápê, nmyi chóó nmyi pono namê vyápê. *

¹⁷ Nuw:o dono n:ii nmyi mênê a tóó, Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu a d:uu yédi, myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi yi nuw:o dono p:uu a d:uu yédi. Nmî Mî ngê u yi u ngwo daa kwo, A yoo yi chóó yi pono dny:oo vyápê. *

¹⁸ Nmî Mî u Ghê Dmi u pono anmyi vyápê knomomê, ye Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu u maknopwo daanmyi kwo. *

¹⁹ N:ii yoo yi chóó yi pono a vyápê nyédi, yi l:êê ghi dono dé nmî lama dé. A pyââ ti mâtâ ti nyédi, yi

gha tupwótupwó dé, pi u dnye daa yi ng:aa. ²⁰ Kn:aa yápwo dé a chââchââ tumo, a nkŵépinkwépi nyédi. Noko a diya nyédi, numo p:uu a d:uu nyédi, a n:ee kapí nyédi. A nod:enod:e nyédi, yi chóó yi p:uu a nuw:o nyédi, yoo dpí chaa t:oo, yi chóó yi pee a kapí tumo. ²¹ A n:ee kapí nyédi, a mbwaa ndanî nyédi, a ghétighéti nyédi, yinté kópu yilí dpí d:uu ngmê. Yinté kópu dé nmye wunê ntee n:uu kwódu too, ala ngwo nmye myed:a kwódu té. N:ii knî y:oo yi kópu yilí a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi kóó k:oo daamî ghê dmi.

²² N:ii yoo nmî Mî u Ghê Dmi pono a vyápê nyédi, yi nuu ghi dmi numo nódo a ya nyédi, w:aa dpo pyw:ee ngmê, pi knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê nipi a ya nyédi. Límâlímâ ngê daa nod:enod:e nyédi, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa dé, pi knî ye mb:aamb:aa ngê a vyuwo nyédi. Daa pi dódó nyédi, * ²³ daa mbodo ndîi mbodo ndîi nyédi, nuw:o dono ka daa ng:aa nyédi. Doo u ntââ yinté yéli ye pi daadî kwódu yé. ²⁴ Yesu Kédisu kîdosi nédê ntee pwene, yélini u kwo a kââdî too, yi nuw:o dono yinté mye pwene, dono u yi y:e mèdaa kwo. * ²⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ngê u kwo a kââdî nmoo, u Ghê Dmi ngê ghê kamî nmo a kpo, yi ghéni dmi u pono vyápê kmêle. ²⁶ Doo u ntââ nmî chóó

nmî pi dmi daanmî kmîmî dé, doo u ntââ yoo daanmî nod:enod:e kîgha dé, doo u ntââ numo ka daanmî n:ee kapí. *

6

*Póól ngê u ngwo yepê,
Numo ngéêpî kmêle*

¹ A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê angmê kn:aadi knomomê, yélini nmî Mî u Ghê Dmi pono a vyápê té, yi yéli y:oo yi pini moo wáti y:e. Gheteghete ngê u kwo nangmê mbwólu, nmyi chóó nmye myedmyina a vyuwo, yinté kópu kîdmyengmê d:uu ngmê. *

² Pini n:ii ka kópuni dîngîdîngî ngê adî pyodopyodo, dmyinê ngéêpî, Yesu Kédisu u dêêpî kópu u ngwo anmyi chââchââ. Yi kópu ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. * ³ Pini n:ii ngê dê vyi knomomê, Nê pi ngmê, ngménê u pi têdê, yi pini ngê chóochóó dpí dóó.

⁴ Nmyi chóó nmyi l:êê ghi dmi ntênenê dmyinê mumu dé, kn:aa yéli yi dono knî yi mbêmê nmyi chóó nmyi pi dmi namê kmîmî dé. N:ii u l:êê ghi dmi mb:aamb:aa dé, vyîlo yi pini ngê choo tpapê, Nê pi mb:aa. * ⁵ Pi ngmê ngê kîngê vyi, Yoo yi dono ndîi, a dono têdê, Chóó Lémi ngê daawa kpada nê. Kêle, nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, u ngwo daawa kpada nmyo. *

* 5:22: Mát 7:16-20; Epeso 5:8-9 * 5:24: Kîlosa 3:5 * 5:26: Pilipay 2:3

* 6:1: Mát 18:15 * 6:2: Lóma 15:1-2 * 6:4: 2 Kódin 13:5 * 6:5: Lóma 14:12

⁶ N:ii knî y:oo nmî Lémi u kópu dyuu nmye a tpapê ngópu, dmyinê yeedeyeede dé.*

⁷ Ntênenê dmyinê nuw:o. Doo u ntââ Chóó Lémi daanmyi dóó ngmê. Ntini n:ii anyi ntôwo, vyîlo yi ntini nt:u yuu kaalî. ⁸ Pini n:ii nuw:o dono u pono a vyápê yédi, nt:u dini ghi n:ii ngê wa kaalî, Chóó Lémi ngê wa dyênê. Pini n:ii nmî Mî u Ghê Dmi u pono a vyápê yédi, nt:u dini ghi n:ii ngê wa kaalî, ghê kamî wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

⁹ Kópu mb:aa d:uud:uu kîdmyengê yé ngmê, doo u ntââ nmo d:uudpî diya, mu kópu u dîy:o kópu mb:aa n:ii nmo ntôwo too, yi nt:u dmi dini ghi n:ii ngê wa kaalî, mb:aamb:aa u ngwo anmo pyw:oo.

* ¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o yélini yi k:ii Yesu ka nmo kîlîmî té, mb:aamb:aa ngê dmyinê ngêépî dé, wo yéli myedmyinê ngêépî dé. Ala pi ngêépî u dye ghi.

Kuwókuwó kópuni Póól ngê chóó kîlî d:êe ngê

¹¹ A tîdê mbwó yoo, a kuwókuwó kópu a chóó d:a d:êê. A d:êê ndîi nga a m:uu yó. ¹² Yélini knî y:oo u yi a kwo, Ala yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii nmî t:oo, u yi y:e a kwo, Nju tpémi ye yoo mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dmi. Nmî lama ka tóó, Kópuni Yesu Kédisu ngê u kîdosi ñedê d:uu ngê, yi kópu ka kîlîmî mu

ngmidi mbêmê nmî Mî kóó k:oo anm:uu ghê dmi. Yi yéli y:oo yi kópu nmye wodnye tpapê, ye Nju tpémi y:oo pî kpaka tumo. * ¹³ K:omo tpile Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngménê u dêépî kópu dyuu daa chââchââ tumo. U yi y:e a kwo, Chóó Lémi u l:ii ala yéli yi p:uu nmî t:oo, mu kópu u dîy:o u yi y:e a kwo, Nmî pi dmi ndîi ngê u ngwo paa pyaa we. ¹⁴ A chóó a pi dînî kmîmî ngê, ngménê kópu ndîi mu ngmidi pi knî ye n:aa tpapê ngê, kópuni Yesu Kédisu ngê kîdosi ñedê d:uu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê u kópu dé têdê kópu ngê a ka pyaa dniye, myenté dyámê mbêmê tpémi ye k:omo tpile ngê nî pyodo. *

¹⁵ K:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmî p:uu a t:a, ó daa t:a, yi kópu daa ndîi kópu, ngménê Chóó Lémi ngê kamî ngê mê pyódu nmoo, yi kópu yi ndîi kópu.

* ¹⁶ N:ii yoo yi nuw:o dmi yinté a pyede, Chóó Lémi ka dny:oo ch:anêch:anê, kóó k:oo dpî kaa téne, u yoo yintómu knî yi k:ii.

¹⁷ A kuwókuwó kópu ala. U ya a nga daa kwo, Pi ngmê ngê a kópu dyuu u wépi a pwaa ngê, mu kópu u dîy:o Yesu u l:êê dîy:o kwéli a p:uu yilî a t:a. Yi kwéli knî yi l:êê dîy:o nmyi lama choo a ya, Nê Yesu p:uu ndêndê ngê a dpodo. *

* **6:6:** 1 Kódin 9:11,14 * **6:8:** Njon 3:6; 6:63; Lóma 8:13 * **6:9:** 2 Tes 3:13; 1 Kódin 15:58 * **6:12:** Nkal 5:11; Pilipay 3:18 * **6:14:** Luukî 14:27; Nkal 2:20-21

* **6:15:** 2 Kódin 5:17 * **6:17:** 2 Kódin 4:10

18 A tîdê mbwó yoo, nmî
Lémi Yesu Kédisu nmyi ghê
dmi knî ye mb:aamb:aa ngê
choo a vyuwo.
Wu u dî.

EPESO

Dini ghi n:ii ngê Póól Njedusalem mgîmî ngópu, kóté kalê ngópu, Lóma lede knî y:oo Lóma ñuw:o ngópu, mbwa k:oo y:i doon:aa kwo. (Dpodo 28) Yi ngwo ala pweepwee pee y:i a d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê, yélini Esiya Wee u kwo p:aani p:aani dnya a kwo. Nmînê nmo ala pweepwee pee u pi Epeso, mu kópu u dîy:o Esiya Wee u kwo p:aani n:ii u pi ndîi, Epeso.

¹ Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu Kédisu ka dpodom-biy:e myenmyinê kélímî té, ala pweepwee pee nmye nînê dyede. *

² Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól ngê nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

³ Nmî Yâpwo ndêndê kwunokwuno koo, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî. Yi pini mye nmî Mî, yinê a ngmidi nmoo, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê a pyódu nmoo. Nmî ghê dmi wêdewêdê kîgha u l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê a yeede nmoo, kópu mb:aa nmo dêpêngmê wópu ngê. ⁴ Dyámê pê ghélî dêpêngê l:âmo ngê, u ngwo a ngmidi nmoo, apê, Yi

dyââpe anî pwaa té, a tp:ee u k:ii ngmidi ngê wanî pyódu té, a yoo mb:aa ngê wanî pyódu té, mb:aamb:aa ngê a ngîma adnyin:aa ya. * ⁵ Nyââ, yi ngwo a ngmidi nmoo, nmî nuu ghi dmi nôdo doo a ya. Dini ghi n:ii ngê nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, nmî Mî ngê a lama nmoo, tp:oo módo tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, mu kópu u dîy:o vyîlo yi kópu u yi u ngwo yidoo kwo, Nî d:uu. ⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o chaa kîgha koo. Kópu ndîi nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê, Tp:oo nmo a kpo, pini n:ii u nuu ghi nôdo ntênenê a tóó.

⁷ Yesu Kédisu u pwo nmî yikî dmi ghay wo, nmî l:êê dîy:o pwene, u wêê ngê nmî dono chedê too, Setan kwulo u ngwo a pwaa nmoo. *

⁸⁻⁹ Nkéli kópu nmî l:êê dîy:o yi d:uu ngê. Yi kópu chóó wunê a vyu, chóó u nuw:o ndîi mbêmê pi knî ye a ngmo ngê. Ala ngwo yi kópu nmî lama kédê kwolo. ¹⁰ Nmî lama ka tóó, nmî Mî ngê Yesu Kédisu tpile yintómu yi kada a kââ. Tpileni mbóó p:uu a pyede, myenté tpileni dyámê mbêmê a pyede, yi kada pini ngê dê pyódu.

¹¹ Yi kópu yilî nmî Mî ngê wunê a vyi too, yi ngwo myedê ngmidi nmoo. Kópuni dpî vyi, ntênenê dpî d:uu. ¹² A ngmidi nmoo, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo nmî l:êê dîy:o nmî Mî pîdny:oo

* **1:1:** Dpodo 18:19-20:38 * **1:4:** Njon 15:16; 2 Tes 2:13; Epeso 5:27 * **1:7:** Epeso 2:7

chaa kîgha. Nyââ, yi kópu u l:êê dîy:o a ngmidi nmoo, Yesu Kédisu u yoo vy:o mwiyé a kaa nmoo, u ngwo nmo t:âât:ââ.

¹³ Myenté dini ghi n:ii ngê nmî Mbwámê p:uu kópu mb:aa nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kélímî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u l:ii nmyi gha vy:o t:âango. Yi l:ii, chóó u Ghê Dmi. Yi ghéni dmi p:uu wunê ala kópu a vyu, apê, Yélini a tp:ee ka adnyi kélímî, a Ghê Dmi yi ménê wanî yé. * ¹⁴ Pi ngê dy:âma ndîi ntee dpî y:oo, nmî Mî ngê u Ghê Dmi yinté nmî ménê yó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, dîyo nténê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo pîdny:oo chaa kîgha, u pi ndîi ngê paa pyódu y:e. *

Póól Yesu u yoo yi l:êê dîy:o ntee doo ngépê

¹⁵ A tîdê mbwó yoo, kópu mb:aa nmyi p:uu ngménê nyongo. A lama ka tóó, nmî Lémi Yesu ka nténê nmye kélímî té, u yoo yi nuu ghi dmi nmyi nôdo mye tóó. * ¹⁶ Dye ghi yintómu nmî Mî nmyi l:êê dîy:o n:aa kwunokwuno ngê, u kwunokwuno d:oongê yó. Nmyi l:êê dîy:o myeninê ngépê yédi. ¹⁷ U ya a nga a kwo, Nmî Lémi Yesu Kédisu u Yâpwo, Chóó Lémi, pini n:ii u pi ndîi, myenté pini n:ii nmî Mî, vyîlo yi yâpwo ngê choo a ngéêpî nmyo. U ya a nga a kwo, U Ghê Dmi ngê nmyi

nuw:o dmi a népwi téne, u kópu yilî nmye myedê kêmá téne, Chóó Lémi nmyi lama u ngwo wa yââ. ¹⁸ Nyââ, u ya a nga a kwo, Chóó Lémi nmyi lama choo ya, ala kópu nmyi lama myechoo ya, wunê a ngmidi nmyoo, daawa dóo nmyo, kóó k:oo nténê wa kaa nmyo. U ya a nga mye kwo, Ala kópu nmyi lama chóó a ya, yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélímî té, kóó k:oo wa kaa nmo, nmî pi dmi ndîi ngê wa pyódu té, nmî ya d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wamî pyódu. ¹⁹ U ya a nga mye kwo, Ala kópu nmyi lama choo a ya, nmî Mî u wêdêwêdê n:ii nmî ménê a tóó, mu daa mu tp:ook:omo. ²⁰ Vyîlo yi wêdêwêdê mbêmê nmî Mî ngê Yesu Kédisu kpêénî a pyidu ngê, mbóó p:uu kmungo, u ché p:ââ pee ngê pyódu ngê. *

²¹ U pi ndîi ngê pyódu ngê, u wêdêwêdê ndîi ngê mye pyódu ngê. Kada pini yintómu, king yintómu, yâpwo ghi yintómu, kmêna mbwee yintómu, myenté nkwegí yintómu yi pi dmi têdê dé, yi wêdêwêdê mye têdê, ngménê Yesu Kédisu u wêdêwêdê yi ndîi. Doo u ntââ pi ngmê ngê Yesu Kédisu ala ngwo d:uudpî t:ee kwolo, mu dini ghi ngê myedaawa t:ee kwolo, Yesu Kédisu mu ngmidi u pi yi ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi. *

²² Tpile yilî yintómu nmî Mî ngê Yesu Kédisu yu yodo u maknopwo yé too, nmî l:êê

* **1:13:** Epeso 4:30 * **1:14:** 2 Kódin 1:22 * **1:15:** Kilosa 1:4-11 * **1:20:** Hipîlu 1:3,13 * **1:21:** Kilosa 2:15; Pilipay 2:9-10 * **1:22:** Kilosa 1:18

dîy:o tpile yintómu yi kada pini ngê pyódu ngê. * 23 Nmî kada pini ngê mye tóó, nmî mbodo ngê a tóó, nmo, kóó kpálî dé. Yinê a mbêpê kîgha nmo, u dpodo yuno dódó, myenté tpile yilî yintómu yinê a yenê té.

2

Nmî Mî ngê kamî ngê u ngwo pyódu nmoo

¹ Mbwee ntóó ngê dnye ntee daa nyêmî ngê, yinté tpile ngê nmyee a ya, nmî Mî u dnye dênmyee a nyêmî, myenmyee a dono. * ² Yi ngwo mgidî u yoo vy:o nmyee a kwo, dono u maa p:uu nmyee a paa. Kmêna yoo yi kada pini u dnye yinmyee a nyêmî. Yoo dono knî y:oo yi pini u dnye ala ngwo myeye nyêmî ngmê. * ³ Nmo yintómu wunê yinté kînmee a ya, nmî chóó nmî pono nmee a vyápê, kópuni u yi nmo dpîmo a kwo, nmîmo d:uu:d:uu dé. Dyámê mbémê pi yintómu knî yi k:ii nmî kpadakpada u maa p:uu nmee a kwo. *

⁴ Ngménê Chóó Lémi ka nténê nmî ch:anê dniye, nmî nuu ghi dmi nôdo a tóó. ⁵ Dini ghi n:ii ngê mbwee ntóó ntee tpile ngê nmee a ya, u dnye dênmee a nyêmî, Yesu Kédisu kpêêñî ntee a pyidu ngê, yinté myedê pyidu nmoo, ghê kamî nmo a kpo. (U módó yeedey-eede mbémê kóó k:oo kaa

nmyoo.) ⁶ Nyââ, Yesu Kédisu u k:ii a kââdî nmoo, mbóó p:uu ntee kmungo, kmêna mbwee nkwegpi knî yi pwo nmî pi dmi yinté mye kmungo. * ⁷ U kwo nmo ch:anê dniye, Yesu Kédisu ka a kââdî nmoo. Dnyinté daa yeede nmoo, kópu ndii nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê. U yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo yi kópu m:uu y:e, dye ghi yintómu yi lama pîchoo ya, chedê ngê daawa pyódu. *

⁸⁻⁹ Nyââ, nmî Mî ngê a yeede nmyoo, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmyi kélímî mbê dniye, kóó k:oo kaa nmyoo. Daa kópuni nmyee a d:uu:d:uu dé yi l:êê dîy:o kóó k:oo kaa nmyoo, ngménê Chóó Lémi ngê módó a yeede nmyoo, doo u ntââ nmyi chóó nmyi pi dmi daanmyi kmîmî dé. *

¹⁰ Nmî Mî ngê kamî ngê yinê a pyódu nmoo, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê pyódu nmoo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, A tp:ee u yoo yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa dniye, kópu mb:aa yilî pîdny:oo d:uu:d:uu. Yi kópu mb:aa ló dini a m:uu too. *

Yesu ngê Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii ngmidi ngê u ngwo pyódu too

¹¹ A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o yélini daa Nju tpémi, nmye nînê danê. Ntee nmyee a ya, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Nmo Nju tpémi, nmî mî knî y:oo Chóó Lémi u l:ii nmî p:uu a t:ee ngópu. Daa

* **2:1:** Kîlosa 2:13 * **2:2:** Epeso 6:12 * **2:3:** Taitas 3:3 * **2:6:** Lóma 6:8

* **2:7:** Lóma 2:4 * **2:8-9:** Lóma 3:24; 2 Tim 1:9; Taitas 3:5 * **2:10:** Taitas 2:14

nmî nuu u yoo ngê nmyee a kwo, mu kópu u dîy:o yi l:ii nmyi p:uu dêpê t:ee ngópu. ¹² Yi ngwo Yesu Kédisu dênmyee a t:âât:ââ, yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi yéli yi vy:o dênmyee a kwo. Chóó Lémi ngê wunê nmî kn:ââ yoo u kwo a kââdî too, yepê, Nmyi yoo knî ye mb:aamb:aa ngê ana a vyuwo. Ngménê nmyo kuu dé, kóó kuwa nmyee a kwo. Mgîdî u yoo vy:o nmyee a kwo, Chóó Lémi nmyi lama dêpwo a ya, nmî Mbwámê dênmyee a t:âât:ââ. * ¹³ Yi ngwo kóó kuwa nmyee a kwo, ngménê nmyi yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, nmyi l:êê dîy:o mye pwene, ala ngwo kóó k:oo nmye wee. ¹⁴ Nmî kîlî ghê d:êê yinê a y:âango, numo ka diya n:ii nmee a kîgha, yi kópu chedê ngê, numo ka a kââdî nmoo, yoo ngmidi ngê pyódu nmoo. * ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê pwene, Nju tpémi yi dêêpî kópu yintómu yi d:aa dmi a kââdî ngê, yoo miyó dê u kwo a kââdî doo, yoo ngmidi ngê pyódu nmoo. ¹⁶ Nyââ, dini ghi n:ii ngê kîdosi ñedê pwene, numo ka diya n:ii nmee a kîgha, yi kópu chedê ngê, numo ka a kââdî nmoo, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmoo, u kwo myedê kââdî nmoo. * ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê dyâmê mbêmê a loo, u maa nkîgh:ê nmee a kwo, ngménê

u maa nkîgh:ê dêñmyee a kwo. Dini ghi n:ii ngê pwene, Chóó Lémi ka nipi a kââdî nmoo. ¹⁸ Nyââ, yoo ngmidi ngê pyódu nmoo, nmî Mî u Ghê Dmi nmî mênê yó, nmî Mî ka maa komo yinê kpêmî ngê. *

¹⁹ Wunê nmî yoo vy:o dêñmyee a kwo, pi my:oo ngê nmyee a ya, ngménê ala ngwo nmo p:aa ngmidi tpémi, Chóó Lémi u yoo vy:o nipi nmo wee, tp:oo módo tp:oo mââ ngê dê pyódu nmo. ²⁰ Myenté u ngomo ntee tpile ngê dê pyódu nmo. U komo kapî pyu knî y:oo, Yesu u dyépi yoo yi k:ii, ngomo k:ââ pââ dyuu kaa tumo, ngomo pywuu l:âmo ngópu. Yesu Kédisu chóó pw:eni ngê a tóó.

* ²¹ Ngomo ch:oo yintómu yinê a tpyé. Chóó Lémi u ngomo ntee tpile ngê dê pyódu nmo, chóó nmî mênê a tóó. * ²² Nyââ, nmî Lémi ngê yoo ngmidi ngê pyódu nmoo, dêpê kuwo nmyoo, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmî mênê a tóó. *

3

Póól u dpodo p:uu u ngwo ye doo dané

¹ Nê Póól, mbwa k:oo anî kwo, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê a dpodo kalê noo, yélini dp:ee Nju tpémi, nmye a dy:ââ noo, nmyo ntee yéli u yoo vy:o noo a kapî dé.

* ² Yi dpodo u pi nmyinê

* **2:12:** Lóma 9:4; 1 Tes 4:13 * **2:14:** Kilosa 1:20; 1 Kódin 12:13 * **2:16:** Kilosa 1:20,22 * **2:18:** Epeso 3:12 * **2:20:** Mát 16:18; 1 Kódin 3:11 * **2:21:** 1 Kódin 3:16; Kilosa 2:19 * **2:22:** 2 Kódin 6:16 * **3:1:** Epeso 4:1; Pilipay 1:13

ny:ee ngópu, apii? Nmyi lama kîyedê tóó, Chóó Lémi ka nê ch:anê wo, nmyi l:êê dîy:o a dpodo kalê noo, ³ kópuni wunê a ngmo ngê a ka myedê vyu. (Yi ngmee u kópu ala ngwo pee tp:oo nmye kîd:a d:êê. * ⁴ Dini ghi n:ii ngê aménmyinê kp:aa ngmê, Yesu Kédisu p:uu ngmee u kópu ntee nê w:ee ngê, yinté amyenmyinê w:ee ngmê.) ⁵ Yi ngmee u kópu ala ngwo nmî dye ghi ngê da pywálî, nmî Lémi ngê u dyépi knî ye, u komo kapî pyu knî ye da vyi. Nyââ, nmî Lémi u Ghê Dmi mbêmê da w:ee ngmê, ngménê n:ii knî y:oo u komo wunê dnyimo a kapî, yi ngmee u kópu dnyinté a w:ee ngópu, mgo mwââ vy:o a m:uu ngópu. ⁶ Yi ngmee u kópu ala. Nmî Mî ngê ala kópu wunê a vyu, apê, Yoo yi l:êê dîy:o a Tp:ee wa pw:onu, waménî pyidu, Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii, numo ka yinê wa a kââdî té, yoo ngmidi ngê wa pyódu té, a kêê k:oo nipi wa kaa té. Ala ngwo yi kópu mb:aa dmyi ny:ee ngmê, nmî Lémi u yoo vy:o dmye ghê dmi.

* ⁷ Yi kópu mb:aa tpapê u l:êê dîy:o, nmî Mî ngê a dpodo kalê noo. Dpodo ndîi yila, u pi mye ndîi. Chóó u wêdewêdê mbêmê u ntââ ngê a pyódu noo. * ⁸ K:omo tpile nmî Lémi u yoo vy:o dênoo a kwo, ngménê yinê a ngmidi

noo, dpodoni u pi ndîi, yi dpodo nedê a kaa noo, a ka pê, Yélini daa Nju tpémi, a pi ye chin:aa tpapê. Ala ngwo yi dpodo nedê anî kwo, pi knî ye yenîmo, Yesu Kédisu ka nmî ch:anê dniye, ntênenê nmo wunê vyuwo yédi, doo u ntââ yi kópu mb:aa yilî daanmî chedê. * ⁹ Yi dpodo têdê Chóó Lémi u ngmee u kópu kwédi pi knî ye nîmo pywálîpywálî ngê. Dyámê pê pini n:ii ngê lâmo ngê, yi tumu kópu yi ngwo a ngmo ngê. * ¹⁰ U yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo knî y:oo yi tumu kópu kwédi y:oo paan:aa pywálî y:e, mbóó p:uu yélini kada a wee, enjel yoo yi k:ii, yi tumu kópu yi lama paa yaa we. Yi tumu kópu u ménê Chóó Lémi u nuw:o ndîi u kópu yintómu a pyede. ¹¹ Yi kópu wunê a nuw:o kwólu, ala ngwo nmî dye ghi ngê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yi kópu dê d:uu. ¹² Yélini yi k:ii u kwo nmo kélîmî té, Chóó Lémi ka nmî maa komo yinê kpêmî ngê. Nkîngê ngê kêê daanmo t:oo, yi máádi u ngwo anmî kwolo. * ¹³ Ala ngwo pi knî ye myenamê nkîngê. Dononi nînê vyîmî, p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo, k:omo tpile ngê nmye choo ya, mu kópu u dîy:o a dpodo u l:êê dîy:o nmyi ya mb:aamb:aa ngê amî pyódu. *

*Póól Esiya Wee u kwo tpémi
yi l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê*

* **3:3:** Epeso 1:9; Kîlosa 1:26 * **3:6:** Epeso 2:13,19 * **3:7:** Kîlosa 1:25 * **3:8:**
1 Kódin 15:9-10 * **3:9:** Kîlosa 1:29 * **3:12:** Epeso 2:18; Hipîlu 4:16 * **3:13:**
2 Tim 2:10

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, nmyi l:êê dîy:o nmî Mî ka n:aa ngêpê yédi. ¹⁵ Yinê a l:âmo nmoo, mbóó p:uu yélini wunê pyede, mye l:âmo too, ntênenê nmo wunê vyuwo yédi. ¹⁶ U pi ndii, u wêdêwêdê mye ndii. U ya a nga a kwo, U Ghê Dmi ngê nmyi gha dmi a wêdêwêdê kalê ngê. ¹⁷ Nmyi kôlîmî u l:êê dîy:o Yesu Kédisu nmyi ménê pîchoo ya. U ya a nga a kwo, Nmî Mî u nuu ghi nmyi nódoo choo ya, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódoo myedny:oo ya, yi kópu ngê yinê choo mbépê kîgha nmyo.

* ¹⁸ U ya a nga a kwo, Nmî Lémi u yoo yintómu knî yi k:ii, ala kópu nmyi lama pîchoo ya, Yesu Kédisu nódoo nmyi nuu ghi dmi ntênenê a tóó, daa kede wo, nmyi l:êê dîy:o doo mgînî vyîmî, u pi ka vyuwo mu daa mu tp:ook:omo, u dî anyi wunê tóó. ¹⁹ Doo u ntââ yi kópu nmî lama d:ud:umbiy:e daawa yââ, ngménê u ya a nga a kwo, Nmyi lama pîchoo ya, nmî Mî ntee a tóó, yinté paa pyaa dmyeno.

²⁰ Nmî Mî chaa kîgha koo. Wêdêwêdêni nmî ménê a dpodo, nmî Mî u wêdêwêdê ye tóó. Ló kópu u kwo ngmanmî dmyinê, ló kópu p:uu nmî nuw:o dmi adî kwo, u ntââ nmo wa a d:uu té, myenté kópuni yi kópu dé yi pwo a pyede, u ntââ nmo amyedê d:uu té. * ²¹ Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kôlîmî té, dye ghi yintómu nmî Mî chaa

kîgha koo, chedê ngê kîngê pyódu. Ndê kópu yila.

4

Yesu ngê u kwo u ngwo a kââdî nmoo

¹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi p:uu dpodo u l:êê dîy:o, mbwa k:oo al:ii anînê kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o nînê kwunokwuno nmyo, máâdini p:uu nmî Mî ngê kaa nmyoo, yi máâdi mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. * ² Dye ghi yintómu kîdmyengê lémilémi, pi knî ye nuw:o ngê dmyinê mbumu, lîmîlîmî ngê kîdmyengê nod:enod:e. Pi lîmîlîmî ngê nangmê kéké, nmyi nuu ghi dmi numo nódoo dny:oo ya. *

³ Nmî Mî u Ghê Dmi ngê numo ka a kââdî nmyoo, numo ka mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, kîdmyengê numo kéké t:oo. *

⁴ Yesu Kédisu ngê numo ka a kââdî nmoo, nmî mbodo ngê a tóó, nmo kóó kpâlî dé, u Ghê Dmi mu ngmidi nmî ménê ye tóó. Kópu mu ngmidi yinmye t:âât:ââ ngmê, n:ii ngê a ngmidi nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo. * ⁵ Nmî Lémi mu ngmidi, kn:aa pini ka dpîno kôlîmî té, vyîlo u pi mbêmê mbápitisîm kalê nmoo, daa kn:aa pini u pi mbêmê. ⁶ Nmo yintómu nmî Mî mu ngmidi, Chóó Lémi. Yinê a yenê nmo, nmî ménê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê nmo dpodo nyédi.

* **3:17:** Kilosa 2:7; Njon 14:23 * **3:20:** Kilosa 1:29 * **4:1:** Kilosa 1:10 * **4:2:** Kilosa 3:12-13 * **4:3:** Lóma 12:16-18; 1 Pita 3:8 * **4:4:** 1 Kódin 12:12-13

⁷ Nyââ, nmî mbodo mu ng-midi, ngmêne nmî dpodo u mo u mo dé, Yesu Kédisu ngê chóó u nuw:o mbêmê nmî dpodo nedê dpodo nedê kaa nmoo. Yi dpodo knî yi l:êê dîy:o u ntââ ngê pyôdu nmoo.
^{* 8} Yinté kópu nmî Mî u puku yedê alanté a tóó,

Yélini nmî Lémi p:uu dnye d:uu,

yu yodo u maknopwo yé too,

tââ u ngwo kee wo,

u ngwo a yeede nmoo. *

⁹ Tââ u ngwo kee wo, u kakêmê nmye nînê chámêchámê. U nt:u kópu alanté. Mwiyémwiyé dyâmê mbêmê a loo, p:ââ yi:mê ghêpê wo. ¹⁰ Nyââ, pini n:ii a ghêpê wo, vyîlo yi pini mbóó p:uu mîyi kee wo, nmî Mî u nkîgh:ê mî yaa wo, mbóó dyâmê yi mbêmê tpile yîlî yintómu yinê a yenê té. ¹¹ Yinê a yeede nmoo, nmî dpodo dpodo nmo a kpo, yi dpodo dé yi l:êê dîy:o u ntââ ngê mye pyôdu nmoo. Knî ngmê u dyépi ngê pyôdu too, knî ngmê u komo kapî pyu ngê pyôdu too, knî ngmê u kópu y:eney:eñe pyu ngê pyôdu too, knî ngmê kada pini ngê pyôdu too, knî ngmê dêêpî pyu ngê pyôdu too.

^{* 12} U yi u ngwo a kwo, A yoo yintómu wêdewêdê ngê pyaa dniye, a dpodo u ntââ ngê pyaa dniye, a l:êê ghi dmi ntee a tóó, yi l:êê ghi

dmi yinté paa pyaa dniye.
^{*} ¹³ Yi dpodo knî yi mbêmê nmî nuw:o dmi ngmidi ngê wa pyôdu, Chóó Lémi Tp:oo ka mb:aamb:aa ngê anmî kélímî, nmî lama ntêne wa yââ. Tp:ee ntee dpî k:aa, mâtwe ngê dpî pyôdu, yinté anmî kaa dmi. Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté anmî pyaa dmi. * ¹⁴ U yi u ngwo daa kwo, A yoo tp:ee ntee tpile ngê dny:oo ya, u yi u ngwo myedaa kwo, Yópu ng:oo ntee tpile ngê dny:oo ya. U yi u ngwo daa kwo, Pi dódó pyu knî y:oo dny:oo dódó dé, yi nuw:o dmi miyó miyó ngê dny:oo pyépi dé. * ¹⁵ A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, numo ka paa ndê danê kmêle, nmî mbodo Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté pyaa kmêle. * ¹⁶ Nmî Mî ngê pi p:uu tpile yintómu ntee a kââdî too, Yesu Kédisu ka yinté a kââdî nmoo, numo ka myedê kââdî nmoo. Nmî dpodo dpodo nmo a kpo, yi dpodo knî yi mbêmê nmo numo ngêepi nyédi, nmî Lémi ntee a tóó, yinté nmo numo pyépi nyédi, mu kópu u dîy:o nmî nuu ghi dmi numo nódo a tóó. *

L:êê ghi dono kéké, maa mb:aa u kîgha

¹⁷ Nmî Lémi u pi ngê kópu nmye munînê tpapê, dpo ny:ee yó. Yélini y:oo nmî Lémi daa chââchââ ngmê, yi nt:anê ménangmê yââ. Yi nuw:o

* 4:7: Lóma 12:3,6 * 4:8: Psalm 68:18 * 4:11: 1 Kódin 12:28 * 4:12: 1 Kódin 14:12 * 4:13: Kilosa 1:28 * 4:14: 1 Kódin 14:20 * 4:15: Epeso 4:25
* 4:16: Kilosa 2:19 * 4:17: Lóma 1:21

dmi k:omo tpile knî yi p:uu a kwo. * 18 Yi nuw:o dmi mgîdî vy:o a mbêpê, yi ngópu dmi nkoko tumo, nmî Lémi u kópu dé yi lama daa pyede. Ghéni n:ii kamî nmî Mî ngê nmo a kpo, dêpê pyw:ee ngópu. 19 Dye ghi yintómu a dono nyédi, dono dyêêdî daa ngmidi a d:uu:d:uu ngópu, yi gha dmi tupwótupwó dé, ngménê mywene y:e daa kwo yédi.

20 Yesu Kédisu u kópu knî yi p:uu yinté kópu dpîp:e ndê ngópu. 21 A lama ka tóó, dini ghi n:ii ngê u pi nmyi ny:ee ngópu, u yoo vy:o nmyi ghê dniye, pi knî y:oo Yesu u ndê kópu dyuu nmye vyi tumo.

22 Nmyi nuw:o mbwee knî y:oo maa dono p:uu dnyimo a mbêpê kîgha nmyo, dnyimo a dódó nmyo, u l:êê dîy:o dono u yi nmye dpîmo a kwo. Yi máadi u dí ndiya. Ala ngwo nmyi nuw:o mbwee dpî kéké tóó. * 23 Nmyi nuw:o dmi kamî ngê dny:oo ya, nmyi gha dmi kamî ngê myedny:oo ya.

24 Pi ngê kpîdî mbwee ntee dpî kéké, kpîdî kamî u mbwo dpî t:oo, nmyi nuw:o mbwee dmi yinté dpî kéké tóó, nuw:o kamî p:uu dmyinê mbêpê. Nmî Mî ntee a tóó, nmyi nuw:o kamî dmi yinté yinê dpo pyódu té. Nyââ, yi nuw:o kamî p:uu dmyinê mbêpê, dmyinê mb:aamb:aa, nmî Mî ntee a tóó, yinté ndêndê ngê dmyinê ya.

25 Yi kópu u l:êê dîy:o noko

kîdmyengê k:omodanê, numo ka dmyinê ndê danê, mu kópu u dîy:o yoo ngmidi ngê nmî pyaa dniye. *

26 Pi ngmê ka ngmêdmye nod:e knomomê, dono nangmê d:uu, nod:enod:e ngê kââdî nmye kîngê ghûi.

27 Nod:enod:e têdê dye ghi daadîi ngê nangê pyódu, kminté Setan ngê wa dóó nmyo, ntââ anmyinê vy:ee ngmê. 28 Nmyi vy:o pini n:ii kpáápi ngê doo a ya, kpaa ngê kêê kédêm:uungê t:oo, chóó kóó dé y:e choo dpodo, dpodomby:e choo dpodo, pinté yoo choo yeedeyeede dé. *

29 Danêmbum têdê dono kópu nmyi kwo kîdangmê pwii. Kópu mb:aa yidmyinê tpapê dé, yoo u ngwo dmyinê ngêépî dé, yi kélímî wêdêwêdê ngê u ngwo paa pyaa dniye.

* 30 Nmî Mî u Ghê Dmi nangê mywenemywene kwolo. Dini ghi n:ii ngê pi ngê dy:âma ndîi dpî y:oo, yoo yi lama dpî yââ, naa dîyo wa kê ngmê, daawa têd:a. Nmî Mî u Ghê Dmi, dy:âma ndîi ntee tpile ngê a tóó, nmo a kpo. Yi dy:âma ndîi wanmyi diyédiyé kalê ngmê, ye naa wa têd:a, Chóó Lémi ngê kóó k:oo daamî kaa nmyo. *

31 Kópuni nmyi nôdo a kaa dniye, dpî kéké tóó, kîdmyengê nuu mbumu, nod:enod:e, dnyengi, peede tpapê, pi u pi dyede. Dono n:aam:uungê d:uu, *

* 4:22: Kîlosa 3:9-10; Lóma 12:2

* 4:25: Epeso 4:15

* 4:28: Dpodo 20:35

* 4:29: Epeso 5:4; Kîlosa 4:6

* 4:30: Epeso 1:13-14

* 4:31: Kîlosa 3:8

32 ngménê noko mb:aamb:aa
ngê dmyinê ya, numo ka
dmyinê vyuwo, numo ka
myedmyinê ch:anêch:anê.
Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu
u l:êê dîy:o nmyi dono yilî
ntee u kuwó kéké too, nmyi
tídê mbwó yoo yi dono yilî
yinté nmyi kuwó myoo kéké
tóó, ménangmê ngî. *

5

*W:êenî u kópu dé yi
d:uud:uu*

¹ Nmî Mî ntee a tóó, yinté
dmyinê ya, mu kópu u dîy:o
tp:oo módo tp:oo mââ ngê a
pyódu nmyoo, nmyi nuu ghi
dmi nódo a tóó. ² Yesu Kédisu
nódo nmyi nuu ghi dmi ntee
a tóó, nmyi tídê mbwó yoo
yi nuu ghi dmi yinté nmyi
nódo myedny:oo ya. Chóó
Lémi u nuu u kópu yi d:uu
ngê, nmî l:êê dîy:o chóochóó
y:ângô, chóochóó kpêê ngê yó.
*

³ Nmî Mî u yoo vy:o
nmyi ghê dniye, u l:êê dîy:o
kîdmyengê pyââ ti mââ ti,
nmyi gha dmi tupwótupwó
ngê mékîngê pyaa dmi,
tpile ndapî yi mb:aami ngê
nangmê pyódu. Pi knî y:oo
nmyi pi dmi yi kópu knî
yi p:uu kîngmê ny:ee ngmê.
⁴ Myenté doo u ntââ dono
kópu dé nmyi kwo kîdangmê
pwii, pyââ p:uu danêmbum
ngê kéké nangê t:oo, yinté pi
nkwitinkwiti ngê kéké mye-
nangê t:oo, ngménê nmî Mî
p:ee dmyinê kwunokwuno. *

* 4:32: Kilosa 3:12-13 * 5:2: Nkal 2:20 * 5:4: Epeso 4:29 * 5:5: 1 Kódin
6:9-10 * 5:6: Lóma 1:18 * 5:8: Kilosa 1:13; 1 Pita 2:9 * 5:10: Lóma 12:2

5 Ala kópu nmyi lama choo
ya, pyââ ti pyu, ó pini n:ii
u gha tupwótupwó, ó tpile
ndapî yi mb:aami, yinté pini
nmî Mî Mupwo yi kéké k:oo
daangmêwa ghê, mu kópu u
dîy:o tpile ndapî yi mb:aami
ngê u tpile dé u yâpwo ngê
dpî pyódu té. U nuw:o u tpile
knî yi p:uu a kwo yédi, nmî Mî
p:uu daa kwo yédi. *

⁶ Pi ngê k:omodanê kópu
knî yi mbêmê kîngê dóó
nmyo. Yélini nmî Mî ka daa
ng:aa nyédi, yinté kópu a
d:uud:uu tumo, vyôlo yi kópu
knî yi l:êê dîy:o wa kpada
té. * ⁷ Yinté yéli yi vy:o
nangmê ghê. ⁸ Wunê mgidî
vy:o nmyee a kwo, ngménê
nmî Lémi ngê u kwo a kââdî
nmyoo, u wo nmye pyede.
Wo u yoo yi kópu dé yidmyinê
d:uud:uu dé, * ⁹ dmyinê
mb:aamb:aa, nmî Mî u nuu u
kópu dé dmyinê d:uud:uu dé,
pi nangmê dóó. ¹⁰ Nyââ, nmî
Lémi u nuu u kópu dé dmyina
a pyw:êmî dé, myedmyinê
d:uud:uu dé. * ¹¹ Mgidî u kópu
knî y:oo yoo daa ngêêpî tumo,
nangmê d:uu, ngménê nmyi
wuu yi kópu dono yilî yi pwo
dny:oo ya, pi knî ye dmyinê
kwódukwódu dé. ¹² Kópuni
tumutumu a d:uud:uu tumo,
mywenemywene u kópu
dé. Ala pweepwee pee
yedê daanê d:êê té, kminté
mywene nmye amî ghê.
¹³ Nyââ, nmyo lam ntee tpile
dé, kópu yilî yintómu yi pwo

nmyi wuu dmi choo ya, pi knî y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi kópu daa mb:aamb:aa dé, dono dé. * ¹⁴ W:êênî tpile yilí yintómu mb:aamb:aa ngê anyi m:uu té. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî wéti ngmê k:oo ala kópu a tóó,

Yélini mbwee ntóó ntee tpile dé,

a pii dmyeno,

Yesu Kédisu u wuu nmyi pwo wa kéé.

¹⁵ Dp:ee mgîdî u yoo, ngménê Yesu Kédisu u wuu nmyi pwo a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o u maa mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Yélini yi lama nmî Lémi daa tóó, yi nt:anê ménangmê yââ, ngménê nmî Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê. ¹⁶ Ala ngwo yoo dono yi vy:o nmye wee. Módó kîdmyengê ya, ngménê kópuni mb:aamb:aa u ntââ ngê nmye dpî pyaa dmi, dmyinê d:uu:d:uu dé. *

¹⁷ Mbodo podo ngê nangmê pyódu, ngménê nmî Lémi u nuu u kópu dé dmyina a pyw:êmî dé, myedmyinê d:uu:d:uu dé. *

¹⁸ Mbwaa ndanî têdê kîdmyengê ghétighéti, yi kópu ngê wa dyênê nmyo. Ngménê nmî Mî u Ghê Dmi nmyi ménê nténê choo ya, yinê choo mbêpê kîgha nmyo. * ¹⁹ Wéti n:ii nmyi lama a kîgha too, myenté wéti n:ii nmî Mî u puku yedê a pyede, myenté wéti n:ii Yesu u yoo knî y:oo

ala ngwo dê vyi t:oo, yi wéti knî y:e nmî Lémi nmyi gha knî yi vy:o yinté dmyinê chaa kîgha. * ²⁰ Tpile yintómu knî yi l:êê dîy:o, dye ghi yintómu nmî Lémi Yesu Kédisu u pi mbêmê nmî Mî Chóó Lémi * dmyinê kwunokwuno.

²¹ Numo dnye dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u dnye nmye nyêmî ngmê, my:ee chââchââ ngmê.

Yéé yepe yoo yi danêmbum

²² Yepe yoo, nmî Lémi u dnye ntee nmye nyêmî ngmê, nmyi moo yoo yi dnye dmi yinté myedmyinê nyêmî dé, *

²³ mu kópu u dîy:o Yesu u yoo yi mbodo ngê ntee a tóó, mââ mye yinté, u kpâm u mbodo ngê yinté a ya yédi. Yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélîmî té, nmî mbodo ngê pyodo, mu kópu u dîy:o nmî Mbwámê ngê mye pyodo, nmî l:êê dîy:o u ngwo pwene. * ²⁴ Nyââ, Yesu Kédisu u dnye ntee nmo nyêmî ngê, yepe knî y:oo dye ghi yintómu yi moo yoo yi dnye dmi yinté dny:oo nyêmî dé.

²⁵ Yéé yoo, ala kópu a ny:ee yó. Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té, nmî nuu ghi dmi nódo a tóó. Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o chóochóó nmî l:êê dîy:o y:ângo. Ntee nmo wunê vyuwo, nmyi kpâm knî ye yinté myedmyinê vyuwo, yi nuu ghi dmi nmyi nódo nténê dny:oo ya. * ²⁶ Yesu Kédisu

* 5:13: Epeso 2:1

* 5:16: Kilosa 4:5

* 5:17: Kilosa 1:9

* 5:18: Lóma

13:13; 8:6

* 5:19: Kilosa 3:16

* 5:20: Kilosa 3:17; 1 Tes 5:18

* 5:22: 1 Pita

3:1

* 5:23: 1 Kódin 11:3

* 5:25: Kilosa 3:19

ngê u yi doo kwo, A yoo yi dono mbwaa ngê nî ghêê té, a kópu dyuu mbêmê a kede paa nî t:ee té. * ²⁷ U yi u ngwo a kwo, A chóó a yoo ngê nî pyódu té, yoo mb:aa ngê nî pyódu té, dyââpe yi p:uu daadí ya, dono yi ménê myedaadí ya. * ²⁸ Mââ yoo, nmyi chóochóó nmyi nuu ghi dmi nmyi nódó ntee a tóó, nmyi kpâm yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódó yinté myedny:oo ya. Pyââ mbodo mât, u l:êê dîy:o n:ii u kpâm ka a vyuwo yédi, chóó u pââ ka a vyuwo yédi. ²⁹ Pi chóochóó u kwo daawa diy:a, ngménê a mbonombono ngê, u kwo a vyuwo yédi. Myenté pi ka u kpâm kîngî diy:a, u kpâm ka mb:aamb:aa ngê choo vyuwo. Yinté Yesu Kédisu nmo wunê vyuwo yédi, * ³⁰ nmî mbodo ngê a tóó, nmo u yoo. ³¹ Nyââ, pini n:ii u kpâm ka a vyuwo yédi, chóó u pââ ka a vyuwo yédi, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Mââ u pye mî yi kîlê dpo pwii,

u kpâm k:ii ngmidi ngê dpî pyaa knî.

* ³² Yi kópu u ménê tumu kópu ndîñ ngma tóó, na a ka u nt:u kópu ala, Yesu Kédisu ngê u yoo u kede paa t:ângo. ³³ Yi kópu u dînê mye yinté, pi ngê u kpâm u kede paa dpî t:oo, ngmidi ngê dpî pyaa knî, ntênê u kwo choo vyuwo,

myenté yi pyópu ngê u moo ntênê choo chââchââ.

6

Tp:ee dmââdîma yi kópu dyuu

¹ Tp:ee dmââdîma, yélini Yesu ka nmye kélímî té, nmyi pye mî yoo yi dnye dmi dmyinê nyémî dé, yi kópu vyîlo yidmyinê d:uu:d:uu. *

² Puku yedê alanté a tóó,

Nmyi pye mî yoo dmyinê chââchââ dé.

Yi kópu ndîñ kópu. Yélini y:oo yi pye mî yoo a chââchââ tumo, yi yéli ye nmî Mî ngê ala kópu myedê vyu, yepê, *

³ yed:oo mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya,

myenté dye ghi daadîñ amyenmyin:aa ya.

⁴ Mââ yoo, nmyi tp:ee dmââdîma yi p:uu ala kópu a ny:ee yó. Kîdmyengê nod:enod:e kalê t:oo, ngménê mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo, nmî Lémi u kópu dyuu yi lama dmyinê kîgha dé, u l:êê ghi dmi mbêmê dêêpî ye myedmyinê yémî. *

Wop dpodo pyu yoo yi danêbum

⁵ Wop dpodo pyu yoo, n:ii knî y:oo wop a dpodo kîgha nmyo, yi dnye dmi dmyinê nyémî dé, ye myedmyinê nkîngê. Yesu Kédisu p:uu nuw:o ngmidi mbêmê ntee nmye dpodo té, nuw:o ngmidi mbêmê yinté yi p:uu

* **5:26:** Hipîlu 10:10; Njon 15:3 * **5:27:** 2 Kódin 11:2 * **5:29:** 1 Kódin 12:27

* **5:31:** Gen 2:23-24 * **6:1:** Kilosa 3:20 * **6:2:** Ex 20:12 * **6:4:** Kilosa 3:21;

Prov 22:6 * **6:5:** Kilosa 3:22-23; Taitas 2:9

myedmyinê dpodo. * ⁶ Nmyi kada pini yoo yi ngîma ntee nmye dpodo nyédi, yi kuwó yinté myedmyinê dpodo. Daa dyámê mbêmê tpémi yi ngîma nmye dpodo té, ngménê Yesu Kédisu ngîma nmye dpodo té, dpodom-biy:e p:uu dmyinê dpodo, nmî Mî u nuu u kópu dé dmyinê d:uu:d:uu dé. ⁷ Nmyi mââwe knî yi p:uu dpodo têdê kîdmyengê nuu mbumu, ngménê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Alanté dmyinê nuw:o, apii, Daa pi ngmê p:uu nmo dpodo té, nmî Lémi p:uu nmo dpodo té. ⁸ Ala kópu nmyi lama choo ya, Pini n:ii ngê kópu mb:aa dpí d:uu, k:omo tpile yi pini u pi ndîi, ó u pi têdê, ngménê nmî Lémi ngê yi kópu mb:aa u pywuu u kwo wa y:oo. *

⁹ Kada pini yoo, yélini wop nmye dpodo kîgha tumo, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo, namê nkîngê kîgha dé. Nmyi lama choo ya, nmyi dpodo pyu knî yi k:ii, nmyi kada pini mu ngmidi, mbóó p:uu wunê tóó. Yi pini daa kedekede pyu, kwodonkwodo ntênenê wa kóté kalê nmo. *

Setan u yoo knî yi p:uu l:êê

¹⁰ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê choo a wêdêwêdê kîgha nmyo, mu kópu u dîy:o u kwo a kââdî nmyoo. ¹¹ Lede knî y:oo yi káped:ê ntee a tpyé tumo, kópuni yîlî nmyi w:êêw:êê u

l:êê dîy:o nmî Mî ngê nmye a kê too, nmyi p:uu yinté myoo t:ee tóó, mu kópu u dîy:o Setan ngê kîngê dôó nmyo, myekîngê dyênê nmyo. * ¹² Daa pi knî yi p:uu nmo l:êê té, ngménê Setan p:uu nmo l:êê té, u dpodo pyu knî yi p:uu myeno l:êê té. Nyââ, kmêna mbwee nkwépi knî yi p:uu nmo l:êê té, yélini yi wêdêwêdê ndîi, myenté n:ii knî y:oo mgîdî u kópu dé a d:uu:d:uu tumo, vyîlo yi yéli yi p:uu nmo l:êê té. ¹³ Nyââ, kópuni yîlî nmyi w:êêw:êê u l:êê dîy:o nmî Mî ngê nmye a kê too, nmyi p:uu dpí t:ee tóó, Setan u dpodo pyu yoo u ngwo pêdê t:ââ tóó. Dini ghi n:ii ngê nmyi p:uu adnyi l:êê, wa dêê dmi, daawa dyênê nmyo, ngménê p:ee wanmyi dyênê t:oo, yi pwo wanmyi lee dmi. *

¹⁴⁻¹⁵ Dpodom-biy:e dmyinê vyuwo. Lede knî y:oo yi kpîdî dmi knî yi pwo mbaléti dpí t:ee t:oo, yu dópo dmi yi yiyé dpí t:ee t:oo, nkichi pee yi yodo p:uu dpí t:ee t:oo. Nmyi w:êêw:êê u tpile dé nmyi p:uu yinté myoo t:ee tóó, dmyinê ndê danê, dmyinê mb:aamb:aa, dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya, nmî Lémi u kópu dyuu u tpapê ngê u ntââ mbêmê dpí yaa dmyeno. * ¹⁶⁻¹⁷ Lede knî y:oo káped:ê a tpyé tumo, dîdî ka u ngwo dpí w:ono dmi, myenté yi mbodo dópó yi mbêmê dpí kaa t:oo, dpo, Taa

* **6:8:** Kilosa 3:24-25

* **6:9:** Kilosa 4:1

* **6:11:** Njems 4:7; 1 Pita 5:8-9

* **6:13:** 2 Kódin 10:4

* **6:14-15:** 1 Tes 5:8; Is 40:9

ngê angmê via nmo. Nmyi w:êew:êê u l:êê dîy:o nmî Mbwámê ka dmyinê kélímî, Setan ngê daapaa dyênê nmyine. Kópuni dyuu nmî Mî u Ghê Dmi ngê nmye wunê kuwo ngê, nmyi ménê choo ya, taa ntee tpile ngê nmye wa pyaa dmi. *¹⁸ Setan p:uu l:êê u l:êê dîy:o, dpodombiy:e dmyinê ngêpê. Nmî Mî u Ghê Dmi ngê choo a ngêêpî nmyo, dye ghi yintómu nmî Mî ka u ngwo dmyinê ngêpê. Kîdmyengê kede dmi, dmyinê vyuwo, dye ghi yintómu nmî Mî u yoo knî yi l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê. *¹⁹ A l:êê dîy:o myedmyina a ngêpê. U ya a nga a kwo, Dini ghi n:ii ngê pi knî ye anî mbumu, nmî Mî ngê u kópu dyuu a ka pêdê vyi ngê. U ya a nga daa kwo, Nî nkîngê mb:anê, u ya a nga a kwo, Nmî Lémi u tumu kópu ntênenê ye nî vyi. *²⁰ K:omo tpile yi kópu dyuu u l:êê dîy:o mbwa k:oo n:aa kwo, ngménê u ya a nga a kwo, Yi kópu dyuu pi knî ye nî vyi, daap:aa nkîngê mb:anê.

Póól u nd:uu tpapê

²¹ Pini n:ii ngê ala pweep-wee pee nmye wunê néne, Tikikas, nmî Lémi ka a kélímî, mb:aamb:aa ngê p:uu mye dpodo. Yi pini a nuu u pi, a kópu yilî yintómu nmye yinê amînê nt:o. *²² Yi kópu u l:êê dîy:o nmye nînê dyede. Kópuni a nga a pyodopyodo té, nmyi lama pîdny:oo a ya,

myenté Tikikas ngê nmyi nuw:o dmi yinê amî l:âmo té.

²³ A tîdê mbwó yoo, nmî Mî mupwo y:oo nmyi kélímî ndîi ngê dpo pyódu y:e, mb:aamb:aa ngê nmye dny:oo a vyuwo, myenté yoo yi nuu ghi dmi nmyi nôdo dpo yé y:e. ²⁴ Yélini yi k:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u nuu ghi nmyi nôdo a tóó, nmye mb:aamb:aa ngê choo a vyuwo, chedê ngê daawa pyódu.

Wu u dî. *

* **6:16-17:** Hipîlu 4:12 * **6:18:** Luukî 18:1 * **6:19:** Kilosa 4:3-4 * **6:21:** Kilosa 4:7 * **6:24:** 1 Pita 1:8

PILIPAY

Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, m:ââ myoy:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Póol p:uu Pilipay lee dniye, p:aani n:ii Másidóniya Wee u kwo a tóó. Y:i Yesu u yoo vy:o pi knî ngmê kaa ngópu. (Dpodo 16:9-40) Yi yéli yi vy:o Nju pi pyile njini ghê wo, Lóma tpémi Másidóniya Wee u kwo tpémi u yoo vy:o yi ghê dniye.

U kuwó dini ghi ngê Póol ngê Pilipay a kuwo ngê, p:aani p:aani doon:aa dpodo, yed:oo Njedusalem loo. (Dpodo 21) Nju tpémi y:oo y:i a mgîmî ngópu, Lóma lede knî y:oo mbwa k:oo km:êê ngópu, Lóma u nkwo dy:ââ ngópu. (Dpodo 27)

Dini ghi n:ii ngê Pilipay tpémi y:oo ny:ee ngópu, apê, Póol mbwa k:oo wumê kwo, Lóma, yi ngwo yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê dîy:o ndapî a ngee ngópu, Epapîdodaitas ka y:ee ngópu, Póol ka yinê ñuwo, u kwo mî y:ângo. Dini ghi n:ii ngê Epapîdodaitas Pilipay modoo diyédiyé, Póol ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u kwo y:ângo, kwo, Pilipay tpémi ye dpî ñuw:o ngi.

¹ Nê Póol, Timoti k:ii Yesu Kédisu p:uu nye dpodo mo. Yélini Yesu Kédisu u yoo vy:o myinê ghê dniye, Pilipay, nmyi kada pini yoo, yi ngêêpî pyu yoo mye yi k:ii, ala pweepwee pee nmye nyinê

dyede. ² Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póol Pilipay tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

³ Dini ghi n:ii ngê nînê nuw:o kîgha nmyoo, nmî Mî nmyi l:êê dîy:o n:aa kwunok-wuno ngê. ⁴ Dini ghi n:ii ngê nmyi l:êê dîy:o n:aa ngêpê yédi, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ⁵ mu kópu u dîy:o nmî Lémi p:uu dpodo têdê munmyee a ngêêpî nê, kn:ââ dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o mwiyé noon:aa kwo, nkoo ala ngwo mbwa k:oo anî kwo. ⁶ Nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o a lama a tóó, nmyi vy:o dpodo mb:aa kn:ââ yinê a chópu, wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, yi dpodo ndêndê ngê wa chedê. *

⁷ Nmyi l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi a nôdo a tóó. Dpodoni ñedê nmî Mî ngê a kaa noo, u ntââ ngê mye pyódu noo, yi dpodo têdê nmyee a ngêêpî nê, kn:ââ nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye noo a tpapê, ndê kópu ngê y:e myenoon:aa a pyépi, nkoo ala ngwo mbwa k:oo anî kwo.

⁸ Nmî Mî ngîma ntênenê nmye nînê mbumu, nmyi nuu ghi dmi Yesu Kédisu nôdo ntee a tóó, nmyo yintómu nmyi nuu ghi dmi a nôdo yinté mye tóó.

⁹ Nmyi l:êê dîy:o alanté n:aa ngêpê yédi, u ya a nga a kwo,

Nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya, nmyi nuw:o dmi ndii ngê pyaa dniye, nmî Lémi u kópu dé nmyi lama ntênê dny:oo a ya. * ¹⁰ U ya a nga a kwo, Kópu mb:aa ntênê dmyinê myeme dé, myedmy-inê d:uud:uu dé. Wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, dyââpe nmyi p:uu daapaa m:uu ngê, mywene nmye daapaa ghê we. * ¹¹ Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya. Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî Mî adnyi chaa kîgha, u pi amyednyi kmîmî.

Nmî Lémi u kópu dyuu Lóma ntee doo kaakaa

¹² A tîdê mbwó yoo, u ya a nga a kwo, Ala kópu nmyi lama choo a ya, kópu dono yilî n:ii a nga pyaa dniye, yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmî Lémi u kópu dyuu pi yilî knî yi lama dê yââ. * ¹³ Lóma tpémi yi king ndii u lede yoo yi lama yi kópu dê yââ, myenté yélini al:ii a pyede, ala kópu yi lama dê yââ, Nê Yesu Kédisu p:uu a dpodo, u l:êê dîy:o mbwa k:oo a kwo. ¹⁴ Myenté yélini Yesu u yoo vy:al:ii ghê dniye, pi knî ye mèdaa nkîngê té, nmî Lémi u kópu dyuu ye a tpapê tumo. Mèdaa nkîngê té, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê mbwa k:oo ayedê ngêêpî nê.

¹⁵ Woni knî y:oo n:ee a ka a kapî ngópu, u yi y:e daa kwo, Nê u pi ndii ngê pyaa we, u l:êê dîy:o Yesu u pi pi knî ye yi chóó wumê tpapê ngópu.

Ngménê woni knî nê yi pee pini, u l:êê dîy:o Yesu u pi pi knî ye mye tpapê ngópu. ¹⁶ Yi yéli yi nôdo a nuu ghi a tóó, yi lama a tóó, Nmî Mî ngê nê yinê a dpodo kwólu, nmî Lémi u kópu pi knî ye ndê kópu ngê yinê dpî pyódu. ¹⁷ Yélini y:oo n:ee a ka a kapî ngópu, Yesu Kédisu u kópu dyuu pi knî ye a tpapê ngópu, ngménê u yi y:e daa kwo yédi, Yoo nmî ngee té, u yi y:e a kwo yédi, Nmî pi dmi nmî kmîmî dé. U yi y:e mye kwo yédi, Nê u mgînî vyîmî ndii ngê nmî pyódu, mbwa k:oo. ¹⁸ Komo tpile yoo yi ngêêpî u l:êê dîy:o nmî Lémi u pi pi knî ye a tpapê ngópu, ó yi chóó yi pi kmîmî u l:êê dîy:o, yi kópu a ka daa ndii kópu. Kópuni ndii kópu ngê a tóó, Yesu Kédisu u pi pi knî ye a tpapê ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.

Póól ngê u ngwo ye vyu, yepê, Anîya, ó anî pw:onu?

¹⁹ W:aa nînê pyw:êmî ngê, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, nmyi ngêpê mbêmê, myenté Yesu Kédisu u Ghê Dmi u dpodo mbêmê, mbwa k:oo wanî pwii. * ²⁰ U ya a nga daa kwo, Pi knî ye nî nkîngê mb:anê, mywenemywene u kópu u ngwo ngménî d:uu. A dpodo u l:êê dîy:o Yesu Kédisu u pi ntee nî kmungo, u ya a nga a kwo, Ala ngwo u pi yinté nî knî. Komo tpile anî ya, ó u l:êê dîy:o anî pw:onu, ngménê u ya a nga a kwo, U pi

* **1:9:** Kîlosa 1:9-10 * **1:10:** Pilipay 2:15-16 * **1:12:** 2 Tim 2:9 * **1:19:** 2

ndîi ngê nî pyódu. * 21 Dyámê mbêmê n:aa tóó, Yesu Kédisu a ka wunê vyuwo, dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, kóo k:oo an:uu ghê, yi kópu a ka yi mb:aamb:aa. * 22 Ngménê al:ii anî ya knomomê, ye u ntââ nmî Lémi u dpodo amênî dódó. Yi kópu a ka mb:aamb:aa. Nmî Lémi ka anî lê, yi kópu a ka mye mb:aamb:aa. Yi máádi komo miyó dê a ka mb:aamb:aa dê, doo u ntââ a chóó daanî chámê dê. 23 Maa komo miyó yi kêlî n:aa kwo, u ya a nga a kwo, Dyámê nê kuwo, Yesu Kédisu ka nî lê, yini a ka yi mb:aamb:aa, * 24 ngménê ghélî k:ii daanê kuwo nmyo, a dpodo nmyi vy:o d:oongê kêlî ngê. 25 Yi kópu u l:êê dîy:o a lama ka tóó, ala dini ghi ngê daanî pw:onu, nmyi vy:o anîn:aa dpodo, nmyi kêlîmî wêdewêdê ngê an:uu pyódu, w:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. 26 Dini ghi n:ii ngê nmye amînî lee knomomê, a dpodo u l:êê dîy:o Yesu Kédisu ntênenê anmyi chaa kîgha.

Nuw:o dono p:uu l:êê

27 Kópuni a nga wa pyódu, yi kópu daa ndîi kópu. Kópuni yi ndîi kópu, ala. Nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê chooya, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka mywene kîngê ghê, u pi nangê dyênenê. Komo tpile nmye anê lê, ó kópu nmyi p:uu ngmanê ny:oo, ngménê u ya a nga a kwo, Ngmidi ngê dmyina a ya,

kópu mu ngmidi p:uu dmyina a dpodo, nmî Lémi u kópu ndêndê. Lede yoo ntee a l:êê nyédi, nuw:o dono p:uu yinté myedmyinê l:êê. * 28 Yélini nmyi p:uu a d:uu nyédi, ye kîdmyengê nkîngê, nmî Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo. Yi yéli y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yâpwo ndîi ngê wa dyênenê nmo, kî yéli wa ngee té. 29 Kópu miyó yi l:êê dîy:o Yesu Kédisu ngê a ngmidi nmyoo, u kwo kêlîmî, ngmê, u l:êê dîy:o mgînî vyîmî, myomo. * 30 Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, a p:uu ntee dnya a d:uu, yinté nmyi p:uu mye d:uu té. Kópuni a p:uu nmyinê ny:ee ngópu, ndê kópu, a p:uu myeka d:uu té. *

2

Póól ngêyi pi kmîmî u ngwo ye kwódu ngê

1 Nmyi nuu ghi dmi Yesu Kédisu nódo a tóó, nmyi nuw:o dmi yinê dpo l:âmo té, nmî Mí u Ghê Dmi u k:ii ngmidi ngê nmyi pyaa dniye, numo ka nmye ch:anêch:anê nyédi. 2 Yi kópu knî yi l:êê dîy:o, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê a pyódu yó, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo a ya, numo ka dmyina a ng:aa, numo ka kîdmyengê kwopwepe. Yinté anmya a ya knomomê, ye a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa a pyódu. 3 Nmyi chóó nmyi pi dmi kîdmyengê km:êê ngmê, kîdmyengê kadakada,

* 1:21: Nkal 2:19-20 * 1:23: 2 Kódin 5:8 * 1:27: Epeso 4:1 * 1:29: Dpodo 5:41 * 1:30: 1 Tes 2:2

nmyi tîdê mbwó yoo dmyinê chââchââ dé. * 4 Nmyi mo kîdmyengê ya, pi knî ye myedmyinê vyuwo. *

Yesu u yoo yi wéti ngmê

5 A tîdê mbwó yoo, Yesu Kédisu ntee doo a paa, yinté myedmyinê paa.

6 Chóó Lémi ntee a tóó, Yesu Kédisu mye yinté.

U lama doo a ya, M:aa k:ii ngmidi ngê nye tóó mo, *

7 ngménê chóó u pi a ghîpî ngê,

pi ngê pyodo, wop dpodo pyu ngê doo ya. *

8 Nyââ, chóó u pi a ghîpî ngê,

u Mî u nuw:o u pono doo vyápê,

u dî mî pwene, kîdosi nedê t:ee ngópu. *

9 Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, u che p:ââ pee ngê pyódu ngê,

u pi ndîi ngê mye pyódu ngê,

kada pini yintómu yi pwo kmungo. *

10 U pi ndîi ngê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o pi yintómu yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo dny:oo wowo.

Yélini mbóó p:uu a pyede, dyámê mbêmê a pyede, myenté yélini pw:oo dniye, k:ame u kwo dny:oo wowo. *

11 U pi ndîi ngê pyódu ngê,

* 2:3: Lóma 12:10,16 * 2:4: 1 Kódin 10:24,33 * 2:6: Njon 1:1-2 * 2:7: 2 Kódin 8:9 * 2:8: Hipílu 5:8; 12:2 * 2:9: Epeso 1:20-21; Hipílu 1:3-4 * 2:10: Lóma 14:11 * 2:11: Lóma 10:9 * 2:13: 1 Tes 2:13

mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo pîdny:oo tpapê, Yesu Kédisu nmî Lémi ndêndê, nmî Mî Chóó Lémi myedny:oo chaa kîgha. *

Chóó Lémi ngê dpodoni nmî mênê a dódó ngê

12 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, mb:aamb:aa ngê a ka ntee nmyee a ng:aa, ala ngwo yinté a ka myedmyina a ng:aa. K:omo tpile kuughê nmye nîmo tóó, ngménê ntêne a ka dmyina a ng:aa. Nmî Mî ntêne dmyinê chââchââ, kóó k:oo wowo u l:êê dîy:o dpodombiy:e dmyinê dpodo, 13 mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu chóó nmyi mênê a dpodo, nmyi nuw:o dmi dpo ngmêe té, chóó u pono vyápê u l:êê dîy:o u ntââ ngê dpî pyódu nmyo. *

14 Mb:aamb:aa ngê dmyina a ya, kîdmyengê nuu mbumu, myekîdmyengê kwopwepe, 15 yipe te kópu nmyi p:uu daapaa kaa we, dyââpe nmyi p:uu myekîngmê ya. Nmî Mî tp:oo módo tp:oo mââ ngê nmyi pyaa dniye. K:omo tpile yélini yi vy:o nmye pyede yi l:êê ghi dono dé, ngménê dono nangmê d:uu. Mbóó p:uu pudu ntee a wee, yi vy:o yinté dmyinê dnyednye, 16 ghê kamî u kópu dyuu yinté ye dmyinê tpapê. Yinté anmyi d:uu:d:uu knomomê, nmî Lémi Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê wa a diyé, nmyi

l:êê dîy:o wa chaa kalê nê. Yi ngwo dpodonî nmyi vy:o noo a dódó, nt:u u ngwo anîmo pyw:oo.

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o n:uu kaa nmyoo, u kwo nmyi kélîmî mbê dniye. Pi ngê tpile tp:oo kpêê ngê ntee a yiyé ngê, yi ngwo nmyi chôóchôó yinté Yesu ka nmyi y:ee nmyoo. Ndoo apê yi dpodo u l:êê dîy:o a ghê wanî y:oo, kpêê ntee tpile ngê wanî pyôdu, ngménê a gha mb:aamb:aa ngê a tóó. ¹⁸ Nmyo myentee dé, a l:êê dîy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpo pyaa we.

Timoti pini dê Epapîdodaitas yi p:uu Póól u ngwo doo d:êê

¹⁹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu ngê a ka wa a vyi knomomê, ye Timoti daa kêmakêma nmye nînê dyede. U ya a nga a kwo, Nmyi kópu a ka ngmêpêdê ñuw:o ngê, a gha mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyôdu. ²⁰ Ntee nînê nuw:onuw:o nmyoo, ala pini ngê yinté myewunê nuw:onuw:o nmyoo. Yinté pini a p:uu daam:uu a t:a. ²¹ Wo yéli yi chôó yi kópu kní yi p:uu a nuw:o nyédi, Yesu Kédisu u kópu kní yi p:uu dnyinté a nuw:o nyédi.

* ²² Timoti u dî nmyi lama kîyedê tóó, a tp:ee ntee pini ngê pyodo, nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo. ²³ Kópuni a nga wa d:uu ngmê, dini ghi n:ii ngê a lama wa yââ, ye Timoti u ngwo nmye anê

dy:ââ. ²⁴ Alanté anî nuw:o, Nmî Lémi ngê daa kêmakêma a pw:iipw:ii nê, ye u ngwo nmye anê lê.

²⁵ Ala ngwo nmî mbwó Epapîdodaitas nmye nînê dyede. Ndapîni u kwo nmyinê y:ee ngópu, a ka a ñuwo, a nté u ngwo n:aa pywupwi ngê. A p:uu doo ya, doo ngêêpî nê, nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo, Setan p:uu nipi myenyipu l:êê. *

²⁶ Ala ngwo nmye ménînê dyede, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, M:aan:aa m:uu té. Dini ghi n:ii ngê u mbii u pi nmyinê ny:ee ngópu, u nuw:o dono ngê pyodo. ²⁷ Nyââ, ndêndê ngê kîdoo mbii, daa kêmakêma pî pwene, ngménê nmî Mî ka a ch:anê wo, yinê mê pyi ngê. Myenté nê, nmî Mî ka my:aa ch:anê wo. Wo pwene, a gha d:ud:umbiy:e dono ngê pî pyodo. ²⁸ Nyââ, dye ghi yintómu wunê nuw:onuw:o nmyo, u l:êê dîy:o u ya a nga a kwo, Nmye ménînê dyede. Ngîdp:uu m:uu yó, u mbii machedê. Dini ghi n:ii ngê anmy:uu m:uu ngmê, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê wa pyôdu, a gha mb:aamb:aa ngê amyimê pyôdu. ²⁹⁻³⁰ Dini ghi n:ii ngê nmye d:uu taa knomomê, mb:aamb:aa ngê dpo chipé yó, mu kópu u dîy:o Lémi mu ngmidi p:uu nmye dpodo té. Doo u ntââ nmyi chôó daanmyi ngee nê, mu kópu u dîy:o kuughê nmye nînê tóó, ngménê yinê mî

* 2:21: 2 Tim 4:9-10 * 2:25: Pilipay 4:18

ngee noo, Yesu Kédisu p:uu dpodo têdê pwopwo kêpa doon:aa kwo. Yinté pini dmyinê chââchââ dé.

3

Kópuni mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê anmî pyaa dmi

¹ A tîdê mbwó yoo, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo. Kópuni wunê nmye n:uu vyu, a ka daa dpodo ndîi, nmye ménînê d:êed:êe. Yi kópu ngê yinê wa ngee nmyo.
*

² Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo. Yélini yoo dono, w:ââ ntee yéli, kîngê dóó nmyo. U yi y:e a kwo, Yoo yi too pee nmî châpwo té. ³ Yi yéli y:oo dpo, Chóó Lémi u l:ii nmî too pee p:uu a t:a, u l:êê dîy:o nmo u yoo. Ngménê Yesu Kédisu ngê u l:ii nmî gha vy:o t:ângo, u Ghê Dmi nmî ménê yó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmo u yoo ndêndê, yi Ghéni dmi mbêmê nmî Mî ka ntênenê nmo ngêpê nyédi. Kópuni nmî chóó nmo d:uud:uu too, daa yi kópu knî yi mbêmê nmî Mî ka nmo kââdî dniye, ngménê Yesu Kédisu ngê u kwo yinê a kââdî nmoo. *

⁴ Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu p:uu a nuw:o nyédi, yinê ye, Yi dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi ka anmo kââdî dmi. Yi kópu wo ndê kópu, ye nmî Mî ngê ntênenê u kwo

pêdê kââdî noo. ⁵ Yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Yisîlélî tpémi, ndêndê ngê né yi yéli yi vy:o pini ngmê, né Yisîlélî tp:oo Mbenjîmîn u tii nédê pini ngmê. Nyââ, ndêndê ngê né Hipîlu pi, a kn:ââ yoo yintómu Hipîlu tpémi, kuwa pini yi vy:o dêpwongmê kwo. Dini ghi n:ii ngê né ta, dêêpî kópu dyuu a châpu ngópu, wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii a p:uu t:ee ngópu. Pádisi yoo yi vy:o noo a kwo, dêêpî kópu yilî a k:ii nmee a chââchââ. *

⁶ Dênoo a mgeemgee, u ya a nga doo a kwo, Yesu u yoo yi kwee né châpwo, né ngménê apê, Pi ntee pi yi yâpwo ngê ngmêdê pyôdu ngmê. Yi ngwo dêêpî kópu yilî yintómu noo a chââchââ dé, doo u ntââ pi ngê daapî ndyîko noo. *

⁷ Alanté noo a nuw:o, Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wanî pyôdu, ngménê ala ngwo yi kópu yilî a ka k:omo tpile dé, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka nî kélîmî mbê wo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyôdu noo. *

⁸ Dini ghi n:ii ngê a Lémi Yesu Kédisu a lama yaa wo, a ka ndîi kópu ngê pyodo, kópuni mwiyé nîmo a chââchââ dé, têdê kópu ngê a ka pyaa dniye, k:omo tpile ngê a ka mye pyaa dniye. U ya a nga doo a kwo, Yesu Kédisu u yoo vy:o nî ghê, u l:êê dîy:o yi kópu yilî k:omo tpile ngê a ka pyaa dniye, yintómu dny:ii nî d:ii too. ⁹ Dini ghi n:ii ngê dêêpî kópu

* 3:1: Pilipay 4:4 * 3:3: Lóma 2:28-29 * 3:5: Luukâ 1:59; 2 Kódin 11:22

* 3:6: Dpodo 8:3 * 3:7: Mát 13:46

dyuu chââchââ ndîi kópu ngê a ka doo a ya, alanté noo a nuw:o, Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wanî pyódu, ngménê ala ngwo yinté mêtinê nuw:o, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka n:aa kôlîmî, a dono yinê chedê too, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu noo, chóó u kwo myedê kââdî noo.

* ¹⁰ Ala ngwo kópu mu ngmidi u ya a nga a kwo. U ya a nga a kwo, Yesu Kédisu a lama yaa we, u k:ii ngmidi ngê nyi pyaa knî, wêdêwêdê n:ii ngê kpêenî a pyidu ngê, a ménê myechoo dpodo. Ntee doo mgînî vyîmî, u ya a nga a kwo, Yinté my:aa mgînî vyîmî. U l:êê dîy:o a vyee u yi y:e adî kwo knomomê, ntee daa kede wo, u ya a nga a kwo, Yinté myedaanî kede.

* ¹¹ Nyââ, u ya a nga a kwo, U k:ii ngmidi ngê nyi pyaa knî, mu kópu u diy:o mu dini ghi ngê chóó mêtêdê pyidu nêne.

*

Mbêpê u dyimê pywuu

¹² Nmye dênînê tpapê, Yesu Kédisu u kópu yîlî yintómu a lama a pyede, myenté nmye daanî vyi, Doo u ntââ dono daangmanî d:uu. Ngménê mbêpê têdê yoo dpodombyi:y:e ntee a mbêpê nyédi, dpodombyi:y:e yinté myenî mbêpê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê yi mbêpê têdê kaa noo. * ¹³ A tîdê mbwó yoo, a mbêpê u dî d:oongê yó. A nuw:o mbêpê

p:uu a kwo. Kópuni d:a kuwo té, mêtinê nuw:onuw:o té, kópuni a kada a pyede, yi dîy:o n:aa kadakada. ¹⁴ Mbêpê u dî iyé têdê kwéli wunê tóó, a nuw:o y:i a kwo. Dpodombiyi:y:e n:aa mbêpê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi kóó k:oo paan:aa kaa nêne. *

¹⁵ Yélini y:oo Yesu u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a w:ee tumo, u nuu u kópu myeye d:uud:uu tumo, yi yéli yi nuw:o dmi mbêpê p:uu dny:oo kwo. Nmyi nuw:o dmi kn:aa adî kwo knomomê, ye Chóó Lémi ngê yi kópu nmye wa a kême, * ¹⁶ ngménê máâdini p:uu nmyinê ghê dniye, yi máâdi p:uu dmyinê paa.

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, a nt:anê dpí yaa dmyeno. Nmyi vy:o ntee nmeen:aa paa, n:ii yoo nmyi vy:o yinté a paa té, yi nt:anê myedmyinê yââyââ. * ¹⁸ Ngménê pi yîlî knî ye nmo diya té, kópuni Yesu u pwopwo p:uu ye nmo tpapê ngê, daa yi nuu u kópu ngê ye dpí pyódu. Wunê kópuni yi p:uu daa ng:êêntómu nmye n:uu vyi too, ala ngwo mb:uu nmye ménînê tpapê. ¹⁹ Máâdini p:uu a wee té, u dî ndiya. Yi chóó kópuni u yi y:e a kwo nyédi, yinê ye ndîi kópu dé. Yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee. Mywenemywene u kópu a d:uud:uu tumo, yinê ye, Kópu mb:aa yidpí d:uu.

* **3:9:** Lóma 3:21-22 * **3:10:** Lóma 6:3-5 * **3:11:** 1 Kódin 15:23 * **3:12:**

1 Tim 6:12,19 * **3:14:** 1 Kódin 9:24 * **3:15:** 1 Kódin 2:6 * **3:17:** 1 Tes 1:7

* **3:19:** Lóma 16:18

* 20 Ngmēnē dp:oo yinté yéli, nmî nuw:o dmi daa dyámê mbêmê a kwo, nmî p:aa ndêndê mbóó p:uu wunê tóó. Nmî Mbwámê y:i wunê tóó, vyîlo yino t:âat:ââ, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu. * 21 Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, mgînî vyîmî u too pee n:ii nmî p:uu a t:a, wa ngmê té, kamî ngê wa pyódu nmo, chóó ntee a tóó, yinté wa pyódu nmo. Wêdêwêdê n:ii mbêmê wa ngmêe nmo, yi wêdêwêdê mbêmê tpile yilí yintómu yu yodo u maknopwo wa yé té.
*

4

Póol yi nuw:o knî yi p:uu u ngwo doo d:êê

1 A tîdê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi a nódo ka tóó, u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Nmyi l:êê dîy:o nmî Lémi ngê wa chaa kalê nê, w:aa u ngwo anê pyw:oo. A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi u nuu u yoo ngê dmyinê kwo, a kópu dyuu mbêmê mb:aamb:aa ngê dmyinê paa.
*

2 A tîdê dê, Yuwódiya pyópu dê Sintíki, nînê kwunokwuno dp:o, dpî nuw:o dê ngmidi ngê dpî pyódu dóó, mu kópu u dîy:o Lémi mu ngmidi p:uu dpo dpodo mo. 3 Sisikas a mbwó, ntee nyoo a ngêêpí nê, u ya a nga a kwo, Yinté mêtê ngee nédi, yi pyópu dê modo kââdî dê. Yi pyópu dê y:oo dpodombiy:e dpîmo a ngêêpî

nê, nmî Lémi u kópu yi k:ii pi knî ye nmeen:aa tpapê. Pi ngmê Kîlemén, pi knî m:uu mye yi k:ii nmeen:aa dpodo, yélini yi pi dmi nmî Mî ngê u puku yedê mbóó p:uu a d:êê too, mu kópu u dîy:o ghê kamî ye a y:ângô. *

4 A tîdê mbwó yoo, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê u kwo a kââdî nmyoo. Yi kópu nmye mënînê tpapê, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya.

5 Yoo maa p:uu kyedekyede dmyinê kapî dé, nod:enod:e ngê ye nangmê mbwólú. Nmî Lémi daa kêmakêma mêtunê diyédiyé. *

6 Kópu ngmê nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngmê pyódu, ngmêne yi kópu knî yi p:uu nmî Mî ka dmyinê ngêpê, myedmyinê chaa kîgha. Kópuni u yi nmye adî kwo, u kwo dmyinê dmyinê. *

7 Yinté anmyi d:uud:uu, nmî Mî ngê nmyi nuw:o dmi wa l:âmo té, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê nmye pyede. Yi ngwo doo u ntââ kópu ngmê ngê nmyi nuw:o dmi daawa dyênenê té. Kópuni nmî Mî ngê yinté dpo d:uu, kópu ndîi, doo u ntââ pi ngê daawa a w:ee. *

8 A tîdê mbwó yoo, kópu m:uu ala. Kópuni mb:aamb:aa dé, nmyi nuw:o dmi y:i dny:oo kwo. Nyââ, kópuni knî yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê pi dpo chaa kwolo, kópuni ndê kópu dé,

* 3:20: Epeso 2:6,19 * 3:21: 1 Kódin 15:28 * 4:1: 1 Tes 2:19-20 * 4:3: Lóma 10:20 * 4:5: Hipílu 10:37; Njems 5:8-9 * 4:6: Mát 6:25; 1 Pita 5:7; Epeso 6:18 * 4:7: Njon 14:27

kópuni p:uu dyââpe daa t:a, yi kópu knî yi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo. ⁹ Kópuni a p:uu nmyinê ndê tumo, kópuni a kwo nmyinê ny:ee tumo, kópuni a p:uu nmyi m:uu tumo, yi kópu dmyina a d:uud:uu dé. Yinté anmyi d:uud:uu knomomê, ye nmî nuw:o l:âmol:âmo pyu Chóó Lémi nmyi p:uu adî ya, daawa a kuwo nmyo.

Póól ngê ndapî u l:êê dîy:o u ngwo kwuno too

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nê kuwo nmyoo, ndapî a ka nmyee a dyede, u kuwó dini ghi ngê doo u ntââ ngê nmye pyodo, kuughê nmye noo a ya. Ala ngwo ndapî a ka kîmêdmyinê dy:ââ ngmê, u l:êê dîy:o nmî Lémi n:aa kwunokwuno ngê, a gha mb:aamb:aa ngê kîmyaa pyódu. ¹¹ Ndapî knî nmye dêñimo dmyinê, mu kópu u dîy:o k:omo tpile ndapî ndîi a ngópu a tóó ó daa tóó, ngmênê u ntââ mbêmê n:aa tóó. ¹² Dye ghi knî ngmê ngê doo u ntââ ngê nîmo a ya, dye ghi knî ngmê ngê u ntââ mbêmê nîmo a ya, yoo myenoo a yeedeyeede dé. Dye ghi knî ngmê ngê nîmo a dó mudómu, dye ghi knî ngmê ngê nîmo a pilepile, ngmênê yi kópu knî y:oo a nuw:o daa dyénê ngópu, a ka u ntââ mbêmê noo a ya. ¹³ Kópuni a nga dpî pyaa dmi, nmî Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê dpo ngee nê, yi vyîmî têdê u ntââ ngê dpo pyódu nê. * ¹⁴ Nyââ,

ndapî nmye dîpîngmê dmy:ee ngê, ngmênê kópu mb:aa a nga ngmênmyi d:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê a ndapî doo u ntââ ngê doo ya, knî a ka ngmênmyinê dy:ââ ngópu.

¹⁵⁻¹⁶ Pilipay tpémi, nmyi lama kîyedê tóó, ndapî daa ng:êêntómu a ka nmyinê dy:ââ ngópu. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu nmye mwiyé n:uu vyu, nê kuwo nmyoo, Tesalonika noon:aa dpodo, ndapî a ka nmyee a dyede. Myenté dini ghi n:ii ngê Másidóniya Wee nê kuwo ngê, ndapî ngê my:ee ngee noo, Yesu u yoo kn:aani knî y:oo mëdaa ngee noo. ¹⁷ Ndapî nmye dêñînê dmyinê, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê choo a ngêêpî nmyo, mu kópu u dîy:o nmyee a ngêêpî nê. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Epapîdodaitas ngê nmyi ndapî a ka a nûwo, d:ud:umbiy:e u ntââ ngê nî pyodo. Pi ngê tpile tp:oo kpêê ngê ntee Chóó Lémi ka dpî yé, yi ndapî yinté u dpodo u l:êê dîy:o a ka nmyinê dy:ââ ngópu, tpileni tuu mb:aa ntee tpile ngê u kwo pyodo, u nuu u kópu yinmyinê d:uu ngópu.

* ¹⁹ Yâpwoni p:uu n:aa dpodo, ndáápi pââ ndîi. Kópuni u l:êê dîy:o doo u ntââ mbêmê anmyi ya, nmye wa a kê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u yoo vy:o nmye wee. * ²⁰ Dye ghi yintómu nmî Mî Chóó Lémi u pi ndîi ngê pyépi koo. Yinté choo ya.

* **4:13:** 2 Kódin 12:9-10

* **4:18:** Epeso 5:2

* **4:19:** 2 Kódin 9:8

Póól u nd:uu tpapê

²¹ Yélini Yesu Kédisu u
yoo vy:o yi a ghê dniye, a
mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó.
Nmî mbwó yoo, yélini a p:uu
a t:a, yi mb:aamb:aa nmye
da dy:ââ ngmê. ²² Yesu u
yoo yélini al:ii a pyede, yi
mb:aamb:aa nmye da dy:ââ
ngmê, myenté u yoo vy:o
yélini Lóma tpémi yi king
ndîi p:uu a dpodo té, yi
mb:aamb:aa nmye myeda
dy:ââ ngmê.

²³ Nmî Lémi Yesu Kédisu
mb:aamb:aa ngê nmye choo a
vyuwo.

Wu u dî.

KÎLOSA

P:aa ngmê, u pi Kîlosa, Esiya Wee u kwo p:aani ngmê. Pi ngmê, u pi Epapîdas, Kîlosa loo, pi knî ye Yesu p:uu yi dpîmon:aa danê. Pi yilî u kwo kîlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye.

Yi ngwo Póol p:aani p:aani myedpîmo lêpî, pi knî ye Yesu p:uu myedpîmon:aa danêmbum. Yi kópu u l:êê dîy:o, Nju tpémi y:oo mgîmî ngópu, kóté kalê ngópu, Lóma lede knî y:oo Lóma ñuw:o ngópu, mbwa k:oo y:i doon:aa kwo. (Dpodo 28) Yi ngwo Epapîdas Póol ka loo, Kîlosa tpémi yi mdoo u kwo ñuw:o, kwo, Pi knî ngmê y:oo Kîlosa tpémi ye nté knî ngmê a kwódukwódu tumo, ala kópu ye a tpapê ngópu, yipu, Ala dêepî kópu dmyinê chââchââ dé, enjel yoo myedmyinê chââchââ dé.

Póol ngê u yi u ngwo doo kwo, Kîlosa tpémi yi kîlîmî nî wêdêwêdê kwolo, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Chóó daa d:êê ngê, ngménê kópuni doo tpapê dé, u pyipe ngmê ngê doo d:êed:êê dé. Yi kópu dyuu ala.

¹ Nê Póol, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu u yoo vy:o myinê ghê dniye, Kîlosa, nmî mbwó Timoti k:ii, ala pweepwee pee nmye nyinê dyede. ² A tîdê

mbwó yoo, nmî Mî ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myechoo a vyuwo.

Póol Timoti y:oo Kîlosa tpémi yi l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo dpîmo kwunokwuno

³ Dini ghi n:ii ngê nmyi l:êê dîy:o nyinê ngêpê nódó, dye ghi yintómu nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî Chóó Lémi nyinê kwunokwuno ngê. * ⁴ Nmyi l:êê dîy:o nyinê kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o nyi lama ka tóó, Yesu Kédisu ka nmye kîlîmî té, u yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódó mye tóó. *

⁵ Yinté nmye pyede, mu kópu u dîy:o nmyi lama kîyedê tóó, Nmî Mî ngê daawa dóó nmo, kóó k:oo wa kaa nmo, u k:ii mb:aamb:aa ngê anmîn:aa ya. Yi kópu ndê kópu ngê nmye pyodo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kîlîmî mbê dniye. ⁶ Yi kópu dyuu ntee nmyi ny:ee ngópu, dyámê wope wope pi knî y:oo yinté myemînê nyêmî ngmê. Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o, pi yilî pi mb:aa ngê mînê pyodopyodo té, myenté nmî Lémi u yoo ndîí ngê mye pyodopyodo. Nmyi vy:o mye yinté, nmî Lémi u yoo mb:aa ngê a pyodopyodo nmyo, kn:ââ wéni n:ii ngê yi kópu dyuu nmyinê ny:ee ngópu, nmî Mî ngê ndê ka u ngwo a w:êê nmyoo, nkoo ala ngwo.

⁷ Pini n:ii u kwo yi kópu dyuu nmyinê ny:ee tumo, Epapîdas, nyi nuu u pi, Yesu Kédisu p:uu

* 1:3: Epeso 6:18 * 1:4: Epeso 1:13,15; 1 Pita 1:3-4

mye dpodo. Nmyi l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê a dpodo.⁸ Yi pini ngê nyepê, Nmî Mî u Ghê Dmi ngê Kîlosa tpémi kîyedê ngêêpî té, yi kópu u l:êê dîy:o yoo yi nuu ghi dmi yi nódo a pyede.

Póól Timoti Kîlosa tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo dpîmo ngêpê

⁹ Dini ghi n:ii ngê nmyi pi dmi nyinê nyongo, yi ngwo ngêpê kn:ââ nyi chópu, dye ghi yintómu nmî Mî ka nmyi l:êê dîy:o nye ngêpê nódo. Kwonyimo, Nuu u kópu dé yi lama mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, myenté Ngê Dmi ngê yi nuw:o dmi choo a ñepwiñepwi dé. ¹⁰ Kwonyimo, Yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê a pyôdu té, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê paa kaa we, ɿuu u kópu dé yidny:oo a d:uud:uu dé. Kwonyimo, Yilama ntênenê cha a yââyââ, * ¹¹ ngwêdêwêdê mbêmê cha a wêdêwêdê kîgha dé, dono yintómu pêdê vy:ee y:e, daapêdê mb:ii nyine, ngmênê w:aa pêdê pyw:ee y:e. ¹² Nyi tîdê mbwó yoo, nmî Mî dmyinê kwunokwuno, mu kópu u dîy:o u ntââ ngê a pyôdu nmyoo, wo u yoo vy:oo kaa nmyoo, kóó k:oo wamye kaa nmyo. *

Póól Yesu Kédisu u dpodo p:uu u ngwo doo danê

¹³ Nmî Mî ngê mgîdî u yoo yi kada pini kwulo a pwaa nmoo, Tp:oo kóó k:oo kaa nmyoo, pini n:ii u nuu ghi nódo

a tóó. * ¹⁴ Nyââ, Tp:oo ngê kópuni d:uu ngê u l:êê dîy:o, yinê dyé nmoo, nmî dono yilî u kuwó kéé too, mèdaawa a ngî té. *

¹⁵ Doo u ntââ ala ngwo nmî Mî daanmî m:uu, ngmênê ntee a tóó, Tp:oo yinté doo a ya, nmî lama u ngwo yaa wo. Tp:oo u che p:ââ pee ngê a tóó, tpileni yilî yintómu l:âmo tumo, u maknopwo a pyede. * ¹⁶ Tpileni mbóó p:uu a wee, tpileni dyámê mbêmê a pyede, nmî Mî ngê yi pi dmi doo tpapê dé, Tp:oo ngê u nkwo doo l:âmol:lâmo dé. Tpileni nmo y:enê té, tpileni dpîno y:enê té, myenté enjel yoo kada pini yoo yi k:ii, yintómu l:âmo too. Wu tpile daa l:âmo ngê, daa tóó. Tpile yilî yintómu yinê l:âmo too, chóó u l:êê dîy:o l:âmo too. *

¹⁷ Dyámê pê ghêlî k:ii dêpwo a kwo, ngmênê Yesu Kédisu doo a ya, tpile yilî yintómu u mâlo a yé too, u wêdêwêdê mbêmê yinté a pyede. * ¹⁸ Yélini yi k:ii u kwo nmo kélîmî té, nmî mbodo ngê a tóó, nmo kóó kpâlî dé. Nmî kada ghê wo, kpêénî a pii wo, pyidepyide u maa komo yinê nmo kpêmî ngê, nmî ghê kamî kn:ââ ngê u ngwo pyodo. Yi kópu u l:êê dîy:o tpile yilî yintómu yi kada pini a tóó. *

¹⁹ Nyââ, Nmî Mî ntee a tóó, Tp:oo yinté doo a ya, u pi ntoo, Tp:oo u pi mye yintoo. * ²⁰ Tp:oo nmo yinê a

* **1:10:** Pilipay 1:27; Epeso 2:10

* **1:12:** Epeso 1:18-19

* **1:14:** Epeso 1:7-8

* **1:15:** Njon 1:18

* **1:18:** Epeso 1:22-23

* **1:19:** Kîlosa 2:9

* **1:13:** Epeso 6:12

* **1:16:** Njon 1:3

* **1:17:** Njon 1:1

dy:ââ ngê, nmî l:êê dîy:o kîdosi
nédê pwene, nmî Mî ngê tpile
yîlî yintómu u ngwo u kwo a
kââdî too. K:omo tpile dyámê
mbêmê tpile dé, ó mbóó p:uu
tpile dé, ngménê nmî Mî ka
yi kââdîkââdî pyu mu ngmidi
Yesu Kédisu, daamu a tóó. *

²¹ Nmyo myentee dé, nmî
Mî ka yinê a kââdî nmyoo.
Mwiyémwiyé dini ghi ngê
kóó kuwa nmyee a kwo, mu
kópu u dîy:o p:uu nmyimo
a d:uu, nmyi nuw:o dmi
dono p:uu dnyimo a kwo,
dono kópu yîlî nmyimo a
d:uu:d:uu. * ²² Ngménê nmyi
l:êê dîy:o pwene, u kwo a
kââdî nmyoo. U yi u ngwo
doo kwo, Yi dyââpe nî pwaa
té, M:aa u nuu u yoo ngê nî
pyódu té, u ngîma n:uu kaa
té. * ²³ Yi kópu u l:êê dîy:o
nténê u kwo dmyinê kîlîmî,
u maa kîdmyengê kn:aadi
ngmê. Kópuni nmyi l:êê
dîy:o wa d:uu, nmyi nuw:o
dmi p:uu dny:oo kwo, kn:aa
kîdnyingê kwo. Yinté anmyi
m:ii knomomê, ye kóó k:oo
wa kaa nmyo. Yi kópu dyuu
nmyi ny:ee ngópu, u kwo
nmyi kîlîmî mbê dniye, nmyi
nuw:o dmi kîdmyengê ngmê
ngmê. Kópuni nmyi ny:ee
ngópu, dyámê wope wope pi
knî y:oo kîmyaan:aa ny:ee t:oo,
kn:aa kópu ka namê ng:aa. Nê
Póól, yi kópu pi knî ye vyîlo
yinoon:aa tpapê. *

Dpodoni Póól ngê doo dódó

* **1:20:** Epeso 2:16 * **1:21:** Epeso 2:3 * **1:22:** Epeso 2:14-16 * **1:23:**
Hipîlu 6:11 * **1:26:** Epeso 3:3-6 * **1:27:** Epeso 1:18-19 * **1:28:** Epeso 4:13

²⁴ Yélini daa Nju tpémi, yi
yéli ye nmî Lémi u kópu dyuu
noon:aa tpapê, u l:êê dîy:o
mbwa k:oo nî kee wo, al:ii
anîmo mgînî vyîmî. Ngménê
a gha dono ngê daa pyodo,
mb:aamb:aa ngê a tóó, mu
kópu u dîy:o nmî Lémi ngê
kópuni a ka a vyu, ala ngwo a
nga a pyodopyodo. A ka pê,
A yoo yi l:êê dîy:o anyin:aa
mgînî vyîmî. Yi yéli kóó
kpâlî ntee tpile ngê a pyede.

²⁵ Nyââ, nmî Mî ngê a ngmidi
noo, u dpodo pyu ngê a pyódu
noo, yélini dp:ee Nju tpémi,
nmye a dy:ââ noo. U kópu ala
ngwo anîntiyentiye,²⁶ kópuni
wunê a ngmo ngê. Yi kópu
pi knî ye wunê dêpê vyu,
ngménê ala ngwo u yoo yi
lama dê yââ. * ²⁷ Yi kópu
ndîî nmî Mî ngê wunê a ngmo
ngê, u yi u ngwo doo kwo,
Tp:oo u yoo knî y:oo paan:aa
m:uu y:e. Yi kópu ala, yélini yi
k:ii dp:ee Nju tpémi, nmî Mî
ngê u yoo vy:o a kapî nmyo,
Tp:oo Yesu Kédisu nmyi ménê
a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi
lama kîyedê tóó, nmî Mî ngê
dîyo kóó k:oo wa kaa nmyo.
* ²⁸ Nyââ, pi dyêêdî yintómu
knî ye Yesu Kédisu u pi nmîmo
tpapê ngê, nmî Mî u nuw:o
mbêmê yi kpadakpada p:uu
yi ng:aa dmi nmîmo t:emî ngê.
U yi nmo a kwo, Pi yintómu
Yesu Kédisu u yoo vy:o nmî
kââ, yoo mb:aa ngê yinê paa
pyódu téne, u Mî ngîma yinté
paan:aa kaa téne. * ²⁹ Yi kópu

u l:êê dîy:o u wêdêwêdê ndîi
mbêmê dpodombiy:e n:aa
dpodo yédi, yinê a wêdêwêdê
kîgha noo. *

2

*Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê
Kîlôsa tpémi doo nuw:onuw:o
dé.*

¹ A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya, nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, myenté Leyodisiya tpémi yi l:êê dîy:o, myenté yélini y:oo d:aa yi kpêê, yi l:êê dîy:o dpodombiy:e myinî dpodo yédi. ² U ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê choo a wêdêwêdê kîgha dé, yoo ngmidi ngê paa pyôdu téne, yi nuu ghi dmi numo nódo pîdny:oo ya. U yi nga a kwo, Yesu Kédisu p:uu nmî Mî u tumu kópu yi lama pîchoo ya, daapîdny:oo nuw:o miyó miyó. * ³ Nmî Mî u nuw:o ndîi u kópu dé, u ngmee u kópu ndîi dé, Yesu Kédisu ngê nmo yinê dpo kêma té. *

⁴ Yi kópu nmye d:a vyi, mu kópu u dîy:o pi ngê k:omodanê kópu knî yi mbêmê kîngê dóó nmyo.

* ⁵ K:omo tpile nmyi vy:o dêññê kwo, ngmêñê a nuw:o nmyi vy:o yiwanê kwo. A gha mb:aamb:aa ngê da pyôdu, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, yoo ngmidi ngê nmyinê pyede, Yesu Kédisu ka dpodombiy:e nmye kîlîmî té.

* **1:29:** 1 Kódin 15:10 * **2:2:** Epeso 3:3-4,16-19 * **2:3:** 1 Kódin 1:30 * **2:4:**
Lóma 16:18 * **2:7:** Epeso 3:16-18 * **2:9:** Njon 1:14,16 * **2:10:** Epeso
1:21-22 * **2:11:** Lóma 2:28-29

*Nuw:o dmi kamî ngê pyépi,
u danêmbum*

⁶ Nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmyi kîlîmî mbê dniye, u nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé. ⁷ Nmyi nuw:o dmi dpodombiy:e p:uu dny:oo kwo, choo a wêdêwêdê kîgha nmyo. Kópuni dyuu mwiyé nmyinê ny:ee tumo, dpodombiy:e ye dmyinê kîlîmî. Nmî Mî dpodombiy:e myedmyinê kwunokwuno. *

⁸ Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo, pi ngê kîngê dóó nmyo, chóó u dêêpî kópu dyuu u maknopwo kîngê yé nmyo. Kópuni dyuu pi ngê chóó dpo pyw:oo, k:omodanê kópu dyuu. Daa Yesu Kédisu u kópu dyuu ye tpapê tumo, yi kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dé, yi kwódu yé kópu dé ye tpapê tumo. ⁹ Nyââ, pi ngê u dêêpî kópu dyuu u maknopwo kîngê yé nmyo, Yesu Kédisu u maknopwo p:ee dmyinê ya, mu kópu u dîy:o nmî Mî ntee a tóó, dyámê mbêmê d:ud:umbiy:e yinté myedoo ya. * ¹⁰ Vyilo yi pini u k:ii ngmidi ngê nmyi pyaa dniye, nmyi mênê mye tóó, pini n:ii kada pini yintómu yi pwo a tóó. *

¹¹ Nju tpémi y:oo yi tp:ee mââ knî yi p:uu Chóó Lémi u l:ii dpî t:ee t:oo, yinê ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo u ngwo dpî kaa té, ngmêñê Yesu Kédisu ngê nmyi nuw:o dono chedê too, kóó k:oo u ngwo kaa nmyoo. Vyilo yi l:ii nmyi p:uu

yi tâango. * 12 Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmyi kêlîmî mbê dniye, u k:ii ngmidi ngê nmyi pyaa dniye. Yi pini ntee pwene, nmyi nuw:o dono yinté pw:oo dniye, ntóó ntee kménê ngópu, mbwaa lêê u kwo yinté mye kménê nmyoo, mbápitîm u ngwo nmyinê ngee ngópu. Ntee a pii wo, mbwaa lêê u ménê yinté myenmyinê pii dniye, nmyi nuw:o dmi kamî ngê u ngwo pyaa dniye, mu kópu u dîy:o nmî Mî ka nmyi kêlîmî mbê dniye, pini n:ii ngê Yesu kpêenî a pyidu ngê.

* 13 Mbwee ntóó ngê dnye ntee daa nyêmî ngê, yinté tpile ngê nmyee a ya, nmî Mî u dnye dênmyee a nyêmî, nmyee a dono, u yoo vy:o dênmyee a kwo. Ngménê Yesu kpêenî ntee a pyidu ngê, ghê kamî yinté nmye a kpo, nmyi nuw:o dmi kamî ngê pyódu too, nmyi dono yilî u kuwó kéé too, mèdaawa a ngî té.

* 14 Nyââ, nmî puku dmi a kêlî ngê, nmî kn:aadi te kópu dé, u puku yedê n:ii dnye ya, vya too, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu nmî l:êê dîy:o kîdosi ñedê pwene. Dini ghi n:ii ngê kîdosi ñedê t:ee ngópu, na a ka yi puku dmi u kîdosi ñedê mye t:ee ngópu. * 15 Ngménê nmî Mî ngê Yesu kpêenî mèdê pyidu ngê, kada pini yoo yi némi dmi u ngwo dyênê ngê, Setan u yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, yi wêdêwêdê têdê

ngê mye pyódu ngê. Nyââ, yi kópu mbêmê nmî lama a tóó, Setan u yoo yu yodo u maknopwo yé too. *

Yesu nmî mbodo, kn:aa pini u dnye namungê ny:oo

16 Yesu Kédisu ka dmyinê ng:aa, pi ngmê u kwódu yé u kópu knî ye nangmê ng:aa mb:anê. Nté mbwaa nmye kîngmê kwódu ngmê. Nju tpémi y:oo lîme wo ngê kópuni yilî a chââchââ tumo, nangmê châpu. Myenté d:ââ knî yi k:oo yi mwiyémwiyé wéni nangmê châpu, m:ââ knî yi k:oo yi naa u wo ndîi dé myenangmê châpu. *

17 Kópuni Yesu Kédisu ngê nmî dye ghi ngê d:uu ngê, Mósisi ngê u kââ wunê a módó, u dêêpî kópu dyuu u ngwo a d:êê ngê. Ala ngwo daa yi dêêpî kópu dyuu u dye ghi, Yesu Kédisu u dye ghi. *

18 Pi ngmê knî y:oo nmye a tpapê ngópu, nmye dpo, Nmyi pi dmi a ghîpî tóó, enjel yoo dmyinê chââchââ dé. Ye namê ng:aa, yinté kîngê dyênê nmyo. Yi yéli daa yi lama a mbumu nyédi, kópuni knî yi p:uu a dané nyédi, daa yi kpêê dé. Yi chóó yi pi dmi módó a kmîmî tumo. Daa nmî Lémi u kópu ye tpapê tumo, dyámê u kópu dé ye tpapê tumo. * 19 Yi yéli yi nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu daa kwo, pini n:ii nmî mbodo ngê a tóó. Nmo kóó kpâlî dé, yinê a mbêpê kîgha nmoo, nmo

* 2:12: Lóma 6:4-5 * 2:13: Epeso 2:1,4-5 * 2:14: Epeso 2:14-16 * 2:15: 2:17: Hipîlu 10:1 * 2:18: 1 Kódin 4:6
Kîlôsa 1:13 * 2:16: Lóma 14:1-12 * 2:17: Hipîlu 10:1 * 2:18: 1 Kódin 4:6

wunê vyuwo yédi. Tp:ee ntee dpî k:aa, yinté a kaakaa nmo, nmî Mî u nuu u yoo ngê u ngwo a pyépi nmo. *

Yesu Kédisu u k:ii nipi nmî pw:oo dniye

²⁰ Mbwee ntóó ngê dêêpî kópu dyuu ntee daa chââchââ ngê, dêêpî kópu dyuu u maknopwo yinté dp:ee pyede, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u k:ii nmyinê kââdî ngópu. Dini ghi n:ii ngê pwene, na a ka yi ngwo my:ee pw:oo dniye. Lukwe dîy:o dyâmê u dêêpî kópu dyuu nmye chââchââ tumo. * ²¹ N:ii knî y:oo nmye dpo, Wu tpile ngê kêê nangê t:oo, wu ntini nangmê ma, lukwe dîy:o yi yéli ye nmye ng:aa nyédi. ²² Pi knî y:oo tpileni nmye a kwódukwódu tumo, chedê ngê dpî pyaa dmi. Yi kópu dé pi knî yi chóó yi kópu dé, daa nmî Mî u kópu dé. * ²³ Yi yéli y:oo nmye dpo, Nmyi chóó nmyi pi dmi a ghîpî tóó, enjel yoo dmyinê chââchââ dé, nté mbwaa nmyi chóó nmye dmyinê kwódukwódu dé. Pi ngmê knî ye yinê ye, Nuw:o ndîi u kópu dé nmo ye tpapê tumo, ngménê yi dêêpî kópu dyuu dpî dîpî, doo u ntââ pi u nuw:o dono yinê daawa chedê.

3

*Póol ngê u ngwo yepê,
Nmyi nuw:o dmi mbóó p:uu
dny:oo kwo*

* **2:19:** Epeso 4:15-16 * **2:20:** Nkal 4:3-5,9 * **2:22:** 1 Kódin 6:13 * **3:1:**
Mak 16:19 * **3:2:** Mát 6:33 * **3:3:** 2 Kódin 5:17; Lóma 6:6-7 * **3:4:** 1 Njon
3:2 * **3:5:** Epeso 5:3-5 * **3:6:** Lóma 1:18

¹ Nmî Mî ngê Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, kamî ngê yinté mye pyódu nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu dny:oo kwo. Yi pini mbóó p:uu wunê tóó, nmî Mî u wéni pee a tóó, u che p:ââ pee ngê mye tóó. * ² Nmyi nuw:o dmi mbóó p:uu kópu dyuu p:uu dny:oo kwo, dyâmê mbêmê kîdnyengê kwo, * ³ mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u k:ii nipi nmyi pw:oo dniye, nipi ménmyinê pii dniye, nmî Mî ngê ghê kamî nmye a kpo. Yi ghéni dmi kuwa yéli yi lama daa tóó. * ⁴ Nmyi ghê kamî u kn:ââ, Yesu Kédisu, dini ghi n:ii ngê wa a diyé, kuwa yéli y:oo u nkîgh:ê wa m:uu nmyo, awo, Yi pi dmi ndîi ngê kédê pyódu té. *

L:êê ghi mbwee u ngmêêpî

⁵ Ala ngwo nuw:o dono n:ii nmyi ménê a pyede, dpî keé tóó. Namê pyââ ti mââ ti, nmyi gha dmi tupwótupwó ngê mékîngê pyódu. Namê nuw:o dono, myenamê pyââ mââ yi p:uu nuw:o. Tpile ndapî yi mb:aami ngê nangmê pyódu, mu kópu u dîy:o tpile ndapî yi mb:aami ngê u tpile dé u yâpwo ngê dpî pyódu té. * ⁶ Yélini nmî Mî ka daa ng:aa nyédi, yinté kópu a d:uud:uu tumo, vyîlo yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê wa kpada té. * ⁷ Dini ghi n:ii ngê nmî Mî ka yinté

dp:ee ng:aa nyédi, yi dono yilî yinté nmyimo a d:uud:uu.

⁸ Ngménê ala ngwo yi kópu yilî nmyi kuwó dpî kéké yó, ala kópu yilî myenamê d:uud:uu dé, namê nod:enod:e, nmyi mbodo lâmo dmi lîmîlîmî ngê kîdangmê ngêpa. Yoo yi pi dmi nangmê dyênê, yi p:uu namê d:uu, myenamê peede tpapê. * ⁹ Numo ka kîdmyengê k:omodanê, mu kópu u dîy:o nmyi nuw:o dono yilî nmyi kéké tumo, nmyi l:êê ghi mbwee dé my:ee kéké tumo. ¹⁰ Pi kamî ngê nmyi pyaa dniye, nmî Mî ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi nmyo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, A yoo yi lama ntêne nî yââ. ¹¹ Yi kópu u l:êê dîy:o yoo ngmidi ngê nmyi pyaa dniye. Nmyi vy:o yélini Nju tpémi, doo u mo dé, yélini dp:ee Nju tpémi, dp:ee u mo dé, ngménê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo. Myenté k:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu a t:a, ó daa t:a, ngménê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo. K:omo tpile nmyo p:aa tpémi, ó pi my:oo dé, ó nko pi dé, ngménê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo. K:omo tpile nmyi pi dmi ndîi dé, ó têdê dé, ngménê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo, u kwo a kââdî nmyoo, u kwo kélîmî yi ndîi kópu.

¹² Nmî Mî ngê a ngmidi nmyoo, u yoo ngê a pyódu nmyoo, nmyi nuu ghi dmi

nódo a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo nmye dny:oo ch:anêch:anê, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo, nmyi pi dmi nangmê knî. Lîmîlîmî ngê nangmê nod:e, pi knî ye dpodomby:e nangmê mbwólu. * ¹³ N:ii ngê dono kópu nmye ngmêdê d:uu knomomê, yi dono kópu nmyi mbodo kn:ââ vyuwo dpî kéké yó, nmyi nódó kîngê kaalî. Nmî Lémi ngê nmyi dono kópu yilî u kuwó ntee kéké too, numo dono kópu yintómu nmyi kuwó dmyinê kéké dé. * ¹⁴ Yi kópu knî yi pwo kópu ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya, ndêndê ngê yoo ngmidi ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. * ¹⁵ Yesu Kédisu, pini n:ii ngê numo ka a kââdî nmoo, u pono dmyinê vyápê. Yi kópu u l:êê dîy:o numo ka a kââdî nmyoo, yoo ngmidi ngê pyódu nmyoo. Nyââ, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, nmî Mî dmyinê kwunokwuno. * ¹⁶ Nmî Lémi Yesu Kédisu u kópu dyuu ndêndê ngê nmyi gha vy:o dny:oo kwo, u nuw:o ndîi mbêmê dmyinê numo ndiyé kîgha, numo kuwó myedmyinê mbumu. U Ghê Dmi ngê wéti n:ii nmyi lama a kîgha too, myenté wéti n:ii nmî Mî u puku yedê a pyede, myenté wéti n:ii Yesu u yoo knî y:oo ala ngwo dê vyi t:oo, yi wéti knî y:e nmî Lémi nmyi gha knî yi vy:o

* **3:8:** Epeso 4:25-32; Lóma 12:2

* **3:12:** Nkal 5:22-23

* **3:13:** Mát 6:14

* **3:14:** Lóma 13:8-10

* **3:15:** Njon 14:27

* **3:16:** Epeso 5:19

dmyinê kwunokwuno. *

¹⁷ Kópuni anmyi d:uud:uu, ó anmyi tpapê, nmî Lémi Yesu u pi mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, u pi mbêmê nmî Mî Chóó Lémi myedmyinê kwunokwuno. *

Pi mupwo mupwoma yi danêmbum

¹⁸ Yepe yoo, nmyi moo yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê yi kópu u yi ye kwo. *

¹⁹ Yéé yoo, nmyi kpâm yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, dnye dii ngê ye namê mbumu. *

²⁰ Tp:ee dmââdîma, dye ghi yintómu nmyi pye mî knî ye dmyinê ng:aa, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté dny:oo kwo. *

²¹ Mââ yoo, kn:aadi te kópu têdê u l:êê dîy:o, nmyi tp:ee dmââdîma ye dpodombiy:e nangmê mbwólu, kminté awo, Doo u ntââ kópu mb:aa daanmî d:uu. *

Wop dpodo pyu yoo yi danêmbum

²² Wop dpodo pyu yoo, n:ii knî y:oo wop a dpodo kîgha nmyo, dye ghi yintómu yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé. Nmyi kada pini yoo yi ngîma ntee nmye dpodo nyédi, yi kuwó yinté myedmyinê dpodo. Nuw:o ngmidi mbêmê yi p:uu dmyinê dpodo, mu kópu u dîy:o nmî Lémi nmye chââchââ ngmê. ²³ Kópuni

anmyi d:uud:uu dé, dpodom-biy:e dmyinê d:uud:uu dé. Alanté dmyinê nuw:o, apii, Daa pi ngmê p:uu nmo dpodo té, nmî Lémi p:uu nmo dpodo té. ²⁴ Nmyi lama kîyedê tóó, nmî Lémi ngê kópuni mb:aa u yoo yi l:êê dîy:o wunê a nuw:o kwólu, nmyi l:êê dîy:o wa d:uu. Daa dyámê mbêmê pi p:uu nmye dpodo té, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu nmye dpodo té. ²⁵ N:ii ngê dono adî d:uud:uu, Chóó Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u. K:omo tpile yi pini u pi ndîí ó u pi têdê, ngménê Chóó Lémi ngê u ntââ u ngwo wa a vy:u.

4

¹ Kada pini yoo, yélini wop nmyi p:uu a dpodo té, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo, dono kópu y:e namê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o nmyi Lémi mbóó p:uu wunê tóó, yinê a y:enê nmyo.

Nmî Lémi p:uu danê u kópu dyuu

² A tîdê mbwó yoo, namê mgeemgee, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, Chóó Lémi myedmyinê kwunokwuno. *

³ A l:êê dîy:o myedmyinê a ngêpê, Chóó Lémi ngê u ntââ ngê pêdê pyódu nêne, Yesu Kédisu u tumu kópu dyuu pi knî ye u ngwo p:aa vyi. Yi kópu dyuu u tpapê u l:êê dîy:o, mbwa k:oo a km:êê noo. *

⁴ Nmî Lémi ngê yi dpodo a ka a kpo, u kwo dmyina a ngêpê,

* **3:17:** Epeso 5:20 * **3:18:** 1 Pita 3:1-2 * **3:19:** 1 Pita 3:7 * **3:20:** Epeso 6:1-3 * **3:21:** Epeso 6:4 * **4:2:** Epeso 6:18 * **4:3:** Epeso 6:19; Kîlôsa 1:27
* **4:4:** Epeso 6:20

u ya a nga a kwo, U kópu dyuu pi knî ye ntênenê nî vyi. *

⁵ Kuwa yéli yi vy:o nuw:o mbêmê dmyinê paa, dye ghi yintómu nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê ye dmyinê danê. * ⁶ Nmyi kópu dé pwópwó ngê kîngmê pyódu. Pini n:ii nmî Lémi p:uu nmye adî pôo, u kakêmê ntênenê u kwo dpî chámê yó. *

Póól u nd:uu tpapê

⁷ Pini n:ii ngê ala pweep-wee pee nmye wunê néne, Tikikas, nmî Lémi ka a kélímî, mb:aamb:aa ngê p:uu mye dpodo. Yi pini a nuu u pi, a kópu yilî yintómu nmye yinê amînê nt:o. * ⁸ Yi kópu u l:êê dîy:o nmye nînê dyede. Kópuni a nga a pyodopyodo té, nmyi lama pîdny:oo a ya, myenté Tikikas ngê nmyi nuw:o dmi yinê amî l:âmo té. * ⁹ Tikikas p:uu Onésimas nînê t:emî. Yi pini nmyi chóó nmyi p:aa pi, nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê a dpodo, a nuu u pi ngê mye tóó. Kópuni yilî a nga a pyodopyodo té, nmye y:oo amînê nté t:oo. *

¹⁰ Adistakas, pini n:ii k:ii mbwa k:oo nipi nye kwo mo, u mb:aamb:aa nmye da dy:ââ. Mak ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Yi pini Mbanapas u ngménêni ngmê. Mak nmye wa lee knomomê, mb:aamb:aa ngê u kwo dmyinê vyuwo. Yi kópu wunê nmye kînê vyu. * ¹¹ Yesu u

pénta, Pini n:ii u pi Njastas, u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Nju tpémi yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi vy:o yi pini pyile knî y:oo y:oo a ngêêpî nê, Nju pi ngmê ngê mèdaa ngêêpî nê. Yi pini pyile knî yi k:ii nmî Mîkóó k:oo yoo nipi nmo kapî too.

¹² Nmyi p:aa pi Epapîdas ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Yi pini Yesu Kédisu p:uu ntênenê mye dpodo, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e a ngêpê yédi, dpo, Yi kélímî ndîi ngê a pyaa dniye, dpo, nuw:o ngmidi mbêmê pîdny:oo nuw:o, nuu u kópu dé yi p:uu pîdny:oo nuw:o. ¹³ Nmyi p:uu dpodombiy:e wunê nuw:o yédi, Leyodisiya p:aani dê Hidapolis tpémi yi l:êê dîy:o myewunê nuw:o yédi. Yi kópu a chóó p:uu kînî módu, u ngwo nmye d:a vyi. ¹⁴ Luukî, pini n:ii kpeede ngê a tóó, a nuu u pi ngê mye tóó, Dimas k:ii yi mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ ngmê. *

¹⁵ Yesu u yoo yélini Leyodisiya a pyede, nmî mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó, myenté yélini Nimba u ngomo k:oo nipi wumê ngêpê nyédi, nmî mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó. ¹⁶ Dini ghi n:ii ngê ala pweepwee pee anmyinê kp:aa ngmê, Yesu u yoo yélini Leyodisiya a pyede, ye u nkwo dpî dy:ââ yó, myepêdê kp:aa y:e. Myenté

* **4:5:** 1 Tes 4:11-12 * **4:6:** Epeso 4:29; 1 Pita 3:15-16 * **4:7:** Epeso 6:21

* **4:8:** Epeso 6:22 * **4:9:** Pilimon 1:10 * **4:10:** Dpodo 27:2; 12:12 * **4:14:**

pweepwee pee n:ii yi yéli y:oo
nmye wa a dy:ââ ngmê, u
nkwo dpo kp:aa yó. ¹⁷ Akipas
ka ala kópu dpî vyi yó, kwípi,
Nmî Lémi ngê dpodoni ñga a
kpo, dpî chedê ngi.

¹⁸ Nê Póól, ala kópu dyuu a
chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê.
A l:êê dîy:o dmyina a ngêpê,
mu kópu u dîy:o mbwa k:oo
anînê kwo.

Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê
nmye choo a vyuwo.

Wu u dî.

1 TESALONIKA

Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, m:ââ myoy:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Póól Sailas Timoti Tesalonika lee dniye, p:aani n:ii Másidóniya Wee u kwo a tóó. Yi dnyen:aa dpodo, yoo wo yéli Yesu u yoo vy:o kaa tumo. (Dpodo 17:1-9) Nju pi daa yilî Yesu u yoo vy:o ghê wo, woni knî y:oo Póól ngm:ii kalê ngópu, wod:oo Mbédiya loo, yi ndini mê yó, Aténi mî tee wo. (Dpodo 17:10-15) Dini ghi n:ii ngê Timoti Aténi Póól ka loo, Póól ngê myombó Tesalonika mê dy:ââ ngê, kwo, Yesu u yoo m:ii wêdêwêdê kalê té.

U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Aténi a kuwo ngê, Kódin loo, Yesu p:uu y:i ye doon:aa danêmbum. (Dpodo 18:1-18) Wiki knî ngmê y:i doo ya, Sailas pini dê Timoti y:oo y:i mî m:uu ngópu, Póól ka kwo, Nju pi n:ii dé Tesalonika wunê pyede, Yesu u yoo knî ye mî kîdnya a dyede. Yélini Yesu ka dnye kélímî, Tesalonika, Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Nî wêdêwêdê kalê té, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee d:êê ngê, ye dy:ââ ngê.

¹ Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Tesalonika. Nê Póól, Sailas pini dê Timoti yi k:ii, ala pweepwee pee nmye nmînê dyede. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmî Mî Chóó Lémi

ka a kââdî nmyoo. Yi Lémi mupwo y:oo dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól p:uu y:oo Chóó Lémi u ngwo dnye kwunokwuno

² Dye ghi yintómu Chóó Lémi nmyo yintómu nmyi l:êê dîy:o nmo kwunokwuno ngê, myenté dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o u kwo myeno ngêpê nyédi. * ³ Nyââ, nmî Mî ntênê nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kélímî u dîy:o dpodombiy:e nmyee dpodo, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nôdo ntênê a pyede, nmyi nuw:o dmi nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntênê a wee.

⁴ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, nmyi nuu ghi dmi Chóó Lémi nôdo ntênê a tóó, yinê a ngmidi nmyoo. ⁵ Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Lémi u kópu dyuu daa módó nmye nm:uu vyu. Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilî nmyi ngópu nm:uu chópu, u Ghê Dmi ngê yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmye yinê pyódu too. Nmyi lama ka tóó, daa nmî chóó nmî l:êê dîy:o nmyi vy:o nmeen:aa dpodo, ngménê nmyi l:êê dîy:o nmeen:aa dpodo. *

⁶ Nmî nt:anê nmyi yaa dniye, nmî Lémi u nt:anê my:ii yaa dniye. Komo tpile mgînî vyîmî ndii nmyimo a pyw:êmî, ngménê u kópu dyuu u wépi dpip:e pwaa ngópu, u ghê Dmi mbêmê w:aa nmyinê pyw:ee

* 1:2: Pilipay 1:3-4 * 1:5: 1 Kódin 4:20 * 1:6: 2 Tes 3:9

ngópu. * 7 Yélini p:aani p:aani Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Mâsîdóniya Kîdiki wee yi kwo, ala ngwo nmyi nt:anê a yâyââ té. * 8 Nmî Lémi ngê kópuni nmyi vy:o d:uu ngê, wee wee p:aani p:aani kî ny:ee ngópu. Mâsîdóniya Wee u kwo kî ny:ee ngópu, Kîdiki Wee u kwo mye ny:ee ngópu, wee knî mu yi kwo myekî ny:ee ngópu, yi lama a tóó, Tesalonika tpémi nmî Mî ka kî kélîmî mbê dniye. Yi kópu pi knî ye dpîno tpapê ngê, * 9 yi chôó nmo a tpapê ngópu, nmo dpo, Tesalonika tpémi y:oo nmyi dnye dmi wumu ny:ee ngópu, yi kópu kînmî nyongo. Nmo dpo, Yâpwo knî ye ngêpê kî yé ngópu, nmî Mî ka kî diyé dniye, yâpwoni ghê a t:a. Yi lama a tóó ala ngwo yâpwo ndêndê p:uu nmye dpodo té, u mo u kwo nmye ngêpê té, * 10 Tp:oo nmye t:âât:ââ ngmê, mbôó p:uu wa a ndê, pini n:ii kpêénî a pyidu ngê, Yesu. Vyîlo yi pini ngê nmî kpadakpada têdê wa dyé nmo. *

2

Póol p:uu ntee dnyen:aa dpodo, Tesalonika

Dpodo 16:11-17:9

¹ Nmî tîdê mbwó yoo, nmyi lama kiyedê tóó, nmî dpodo nt:u nmyi vy:o mî kele. ² Nmyi lama mye tóó, nmye ghêlî k:ii dpîp:e lee dniye, Pilipay tpémi y:oo Sailas k:ii

* **1:7:** 1 Pita 5:3 * **1:8:** Lóma 1:8

16:27 * **2:2:** Dpodo 16:19-24 * **2:4:** Nkal 1:10

Njon 5:41,44

mywenemywene kalê nyópu, mye kpaka nyópu, ngmênê nmî Yâpwo ngê a wêdêwêdê kalê nmoo, u kópu dyuu nmye nm:uu vyu. K:omo tpile yoo woni nmî p:uu dnye d:uu, ngmênê ye dêmee nkîngê. * ³ K:omo tpile nmî pi dmi ala ngwo nmye a dyede ngmê, ngmênê nmyi lama kiyedê tóó, Dp:oo pi dódó pyu yoo, dpîno k:omodanê nyédi, dp:oo dono pyu yoo. ⁴ Chôó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye, u l:êê dîy:o yinê dpodo kalê nmoo, u kópu dyuu vyîlo yinmo tpapê ngê. U yi nmo daa kwo, Pi knî ye pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, ngmênê u yi nmo a kwo, Chôó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî ya, pini n:ii ngê nmî gha dmi dye ghi yintómu a y:enê. * ⁵ Nmyi lama ka tóó, nmyi gha dmi dêmee:aa ngêêpî dé, nmyi tpile knî yi pyinê tumutumu dpîp:o ngwódu, ngmênê ntênenê nmye nmeen:aa danêmbum. Chôó Lémi ngê dpo kpaa dmi. *

* ⁶ U yi nmo dépwo kwo, Nye chaa kalê nmédi, u yi nmo myedêpwo kwo, Kn:aa yéli y:oo myenye chaa kalê nmîne.

* ⁷ Yesu Kédisu ngê u dyépi ngê a pyódu nmoo, nmyi kada kaa nmoo, u l:êê dîy:o u ntââ nté ndapî nmye p:oo dmy:ee doo, u kópu daapodoo ya. Ngmênê tpile nmye dpîp:e dmy:ee ngê. Pyââ tpómu mbópó ka nuw:o ngê ntee a vyuwo yédi, nmyi vy:o yinté

* **1:9:** Dpodo 14:14-15 * **1:10:** Mát

2:5: Dpodo 20:33 * **2:6:**

nuw:o ngê nmeen:aa paa.
⁸ Nmî tp:ee ntee tpile ngê nmyi pyaa dniye, nmî Mî u kópu mb:aa nmye nm:uu vyu, myenté dononi nmyi l:êê dîy:o pi knî y:oo nmo wo d:uu ngópu, u ntââ ponmo vy:ungo. Nmyi nuu ghi dmi nmî nôdo d:ud:umbiy:e yaa wo. ⁹ Nmî tîdê mbwó yoo, nté ndapî nmye dêmee a dmyinê, apii? Nyââ, nmyi lama kîyedê tóó, w:êenî mgîdî vy:o nmee a dpodo, nmî ndapî nmî chóó nmee a kménêkmênê, yi ngwo nmî Mî u kópu mb:aa nmye myenmee a tpapê.*

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmeen:aa ya, nmî Lémi ka u ngwo nmyi kîlîmî mbê dniye, ngmee u kópu dpîpîngmê d:uu ngê, dye ghi yintómu nmyi ngópu nmeen:aa dpodo, nmî Mî ngópu myenmee:aa dpodo. Nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê nmeen:aa dpodo, dpîpîngmê kn:aadi ngê, doo u ntââ pi ngê yi potee kópu nmî p:uu daawa vyi. ¹¹ Pi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yoo maa p:uu ntee a kapî too, maa p:uu yinté nm:uu kaa nmyoo. * ¹² Nmî chóó nm:uu dêêpî kê nmyoo, nmyi nuw:o dmi nmî chóó nm:uu l:âmo ngê, nmî Mî u maa p:uu paa nmî chóó nmyi nuwo nm:uu kwólu. Yinê a ngmidi nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo, nmyi pi dmi ndîi ngê wa pyódu té.*

Tesalonika tpémi yi kîlîmî u l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo kwuno ngópu

¹³ Ala kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi myeno kwunokwuno ngê, dini ghi n:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu nmye nm:uu vyu, nmyi ny:ee tumo, ye nmyi kîlîmî mbê dniye. Nmyinê nmye daa pi u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu, ngménê Yâpwo Ndêndê u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu. Nyââ, nmî Mî u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu, u kwo nmyi kîlîmî mbê dniye, ala ngwo yi kópu dyuu yi nt:u dmi nmyi vy:o kîyedê kelekele. * ¹⁴ Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu dyuu ngê u vyîmî pyu ndîi ngê dê pyódu nmyo. Njuda Wee u kwo Yesu Kédisu u yoo vy:o yélini a ghê dniye, dononi dnya a vyîmî, yinté dono myenmyee a vyîmî. Nju tpémi y:oo ntee dnyimo a kpakakpaka dé, nmyi chóó nmyi dyámê tpémi y:oo yinté myednyimo a kpakakpaka nmyo. * ¹⁵ Yi Nju tpémi yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê a vya tumo, nmî dye ghi ngê nmî Lémi Yesu vya ngópu, myednye kpakakpaka nmo. D:ud:umbiy:e Chóó Lémi ka doo u nuu u yoo ngê dê pyaa dmi, pi yintómu yi p:uu a d:uu té. * ¹⁶ U yi nmo a kwo, Pi dyêêdî yintómu nmî Mî kóó k:oo nm:uu kaa té, ngménê Nju tpémi y:oo nmî maa a nkokonkoko ngópu. Yi

* **2:9:** Dpodo 18:3; 1 Kódin 4:12

* **2:11:** 1 Kódin 4:14

* **2:12:** Pilipay 1:27

* **2:13:** Nkal 1:11-12

* **2:14:** Dpodo 17:5

* **2:15:** Dpodo 2:23

kn:ââ knî y:oo dononi dnya a d:udd:uu dé, nmî Mî nôdo kaa dniye, nmî dye ghi ngê Tp:oo mb:ii ngópu, yi dono nôdo mye kele, wod:oo nmî Mî ngê u nkwo mb:ii too, ntênenê wa kpada té, ye daawa kede. *

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Tesalonika tpémi m:aan:aa m:uu té

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o pi knî y:oo a pi nmye a dyede ngópu, nmyedpo, Nmyi yi dmi u ngwo daa kwo. K:omodanê kópu yila. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o a ngm:ii kalê nmoo, nmyi l:êê dîy:o nmee a tpyóó. U yi nmo ntênenê a kwo, Daa kêmakêma monon:aa mumu nmyo. K:omo tpile ala ngwo nmyi vy:o dênmînê wee, ngmînê nmî nuw:o k:oo anmînê nuw:onuw:o nmyo. ¹⁸ Nê, Póól, ndê kópu nmye ngmînê tlapê, daa ng:êentómu nê, Ngîn:uu m:uu té, ngmînê Setan ngê a maa nkoko ngê. ¹⁹⁻²⁰ Nyââ, ndêndê ngê u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu wa a diyé, ngîma anmîn:aa kwo, daanmyi mywenemywene kalê nê, nmyi l:êê dîy:o w:aa anîmo pyw:oo, myenté nmyi l:êê dîy:o wa chaa kalê nê, mu kópu u dîy:o ntênenê u kwo nmye kélîmî té, nmyi l:êê ghi mb:aamb:aa dé. *

3

Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê

* **2:16:** Lóma 1:18 * **2:19-20:** Pilipay 4:1 * **3:1:** Dpodo 17:15 * **3:2:**
Dpodo 16:1; 2 Tim 3:12 * **3:4:** Dpodo 14:22 * **3:5:** Pilipay 2:16

Timoti Tesalonika dy:ââ ngê

¹ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Aténi noo a ya, noo a nuw:onuw:o nmyo, nmyi l:êê dîy:o tpyóó ngê y:a y:a nê pwiyé wo, doo u ntââ ngê a ka pyodo. Dini ghi n:ii ngê Timoti a ka a loo, nmye nê dy:ââ ngê, a mo Aténi noo a ya. *

² Nmyi lama kîyedê tóó, nmî mbwó Timoti k:ii nmî Mî p:uu nipi nye dpodo nódó, Yesu Kédisu u kópu dyuu nipi nye tlapê too. Nmye nê dy:ââ ngê, kwonê, Yi kélîmî p:uu nyi wêdêwêdê kalê té. *

³ Kwonê, Nmî Lémi u maa p:uu dononi wunê vyîmî tumo, yi dono knî yi l:êê dîy:o yi máádi kîdangê kuwo ngmê. A tîdê mbwó yoo, nmyi lama kîyedê tóó, nmî Lémi ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi dono knî y:oo adnyi kpakakpaka nmyo. ⁴ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmee a kwo, munmyenê, Adnyi kpakakpaka nmyo. Nmyi lama kîyedê tóó, vyîlo yi kópu nmye yidoo pyodopyodo. *

⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o noo a nuw:onuw:o nmyo, nê, Lonté wunê kélîmî té. Nê, Apê Setan ngê dpodomby:e da tóko té, nmî Lémi u maa da kuwo ngmê, yi vy:o módo nmeen:aa dpodo. U ya a nga doo kwo, Nmyi p:uu kópu ngmînî ny:oo, u l:êê dîy:o Timoti nmye nê dy:ââ ngê. *

⁶ U kuwó dini ghi ngê Aténi nê kuwo ngê, ala ngwo Kódin

anîmo dpodo. Dini ghi n:ii ngê Timoti pini dê Sailas y:oo al:ii mînê pyw:ee noo, a gha mb:aamb:aa ngê pyôdu ngópu. Timoti ngê a ka pê, Nmî Lémi ka ntênenê kîyedê kîlîmî té, myenté yi nuu ghi dmi numo nódo mye tóó. A ka pê, Kîyedê chââchââ ngi. A ka pê, U yi nga ntee a kwo, N:uu m:uu té, a ka pê, yinté u yi y:e myewunê kwo, Nmî m:uu. * ⁷ A tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o a nuw:o kîmêd:a l:âmo. K:omo tpile dono vy:o anî kwo, ngmînê dini ghi n:ii ngê nmyi kîlîmî p:uu n:aa nuw:o yédi, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyôdu. ⁸ Nmî Lémi ka dnyinté anmyi kîlîmî knomomê, ye anî nuw:onuw:o nmyo, a ya dono ngê wa pyôdu. ⁹ Nmyi l:êê dîy:o nmî Yâpwo Chóó Lémi dpodombyi:e n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o w:aa ndîi a ka a kpo. ¹⁰ W:êenî mgîdî vy:o dpodombyi:e n:aa ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Kópuni knî yi l:êê dîy:o nmyi kîlîmî doo u ntââ ngê da pyaa dmi, u ya a nga a kwo, Ndîi ngê n:uu pyôdu té.

¹¹ Nmî Mî Chóó Lémi ka nmo ngêpê nyédi, myenté nmî Lémi Yesu ka myeno ngêpê nyédi, nmî maa y:oo wa yé ngmê, nmye u ngwo anmo lee dmi. ¹² Nmyi l:êê dîy:o myeno ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê nmyi pi ka vyuwo ndîi ngê

a pyôdu ngê. Nmyi nuu ghi dmi ntee nmî nódo wunê tóó, yoo yi nuu ghi dmi yinté nmyi nódo myechoo a ya, myenté nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênenê dny:oo ya. ¹³ U yi nmo a kwo, Nmî Lémi Yesu ngê a wêdêwêdê kalê nmyine. Wéni n:ii ngê wa a diyé, u yoo wa danê té, nmî Mî Chóó Lémi ngîma nipi wamî kaa nmo. U yi nmo a kwo, Yi ngwo dyââpe nmyi p:uu daapêdê pyw:ee ngê. *

4

Chóó Lémi u nuu u yoo ngê dmyinê kwo

¹ A tîdê mbwó yoo, kuwókuwó wéni ngê dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya, nmî Mî u nuu u yoo ngê dmyinê kwo. Yi máádi wunê nmye kînm:uu kêma ngê, mb:aamb:aa ngê nmye kîgha ngmê. Nmî Lémi Yesu u l:êê dîy:o nmînê kwunokwuno nmyo, yi máádi dpodombyi:e dmyinê kîgha. ² Dêêpîni nmî Lémi Yesu u pi mbêmê nmye nmo kpo, nmyi nuwo kîdangê kuwo. ³ Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Ntee n:aa tóó, a yoo yinté myedny:oo ya, pyââ ti mâtâ ti yi vy:o kîngê ya. * ⁴ Nmyo ngmêngmênté nmyi chóó nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dmyinê y:eñey:eñe dé, dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya, mywene nmye kîngê kwo. * ⁵ Yélini yi lama nmî Mî daa tóó, pyââ ti mâtâ ti yi yéli yi nuu u

* **3:6:** Dpodo 18:5 * **3:13:** Pilipay 1:9-10 * **4:3:** 1 Pita 1:16 * **4:4:** 1

kópu ngê ntee a ya yédi, yinté kîdmyengê ya. * 6 Nmyi vy:o pini ngmê u mbwó u kuwó kîngê pwiyé, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê yi pini ka ntââ wa a vy:u. Yi kópu wunê nmye kînm:uu kwódu ngê. 7 Daa pyââ ti mâtâ ti yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê a ngmidi nmoo, ngmânê yoo mb:aa u yi u ngwo ye kwo. Ntee a tóó, u yi u ngwo a kwo, Yinté myedny:oo ya. * 8 Pini n:ii ngê yi kópu dyuu u wépi wa puwâ, daa pi ntee pi u kópu u wépi yuu puwâ, ngmânê nmî Mî u kópu u wépi yuu puwâ, pini n:ii ngê u Ghê Dmi nmye a kpo. *

9 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, yélini yi k:ii Yesu ka nmyinê kîlîmî té, nmyi nuu ghi dmi numo nódo wunê tóó, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê yi kópu nmyi nuwo chóó a kwólú. Doo u ntââ yi kópu p:uu kópu nmye daamu anmo d:êê. * 10 Nmî lama ka tóó, Yesu u yoo yélini Másîdóniya Wee u kwo p:aani p:aani wunê pyede, yi nuu ghi dmi nmyi nódo wunê tóó. Nmî tîdê mbwó yoo, nmânê kwunokwuno nmyo, yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntêne dny:oo ya. 11 Nuw:o ngê dmyinê paa, kópuni p:uu nmyi pi dmi daa pyede, yi kópu p:uu kópu nangmê vyi. Kîdmyengê lîme, nmyi chóó kîlî dmyinê dpodo. Yi kópu dé wunê nmye kînm:uu vyi

too. * 12 Yinté anmyi ya knomomê, ye pi knî ye yoo mb:aa ngê anmyi pyaa dmi, nmyi nté ndapî u ntââ mbêmê adî ya, doo u ntââ pi knî ye mèdaanmyi dmyinê dê. *

Yesu u yoo vy:o yélini pw:oo dniye, kópuni y:e wa pyódu

13 Nmî tîdê mbwó yoo, Yesu u yoo vy:o yélini nmyi vy:o pw:oo dniye, yi p:uu kópu nmye ngmânâmînê tpapê. Kuwa yéli yi vy:o pini n:ii dpî pw:onu, u l:êê dîy:o yoo dpodombiy:e a mbê nyédi, mu kópu u dîy:o yi lama a ya yédi, dpo, Nmî mbwó daamunmî m:uu. U yi nmo daa kwo, Nmyi gha dmi yinté dono ngê choo pyodopyodo.

* 14 Ala kópu ka ntêne nmî kîlîmî mbê dniye, Yesu ntee pwene, ntee mèdê pii wo, u yoo vy:o yélini a dpî té, dîyo nmî Mî ngê yinté wamêdê pyidu té. 15 Nmî Lémi u kópu dyuu nmye ngmânâmînê tpapê. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, u yoo vy:o yélini mwiyé dpî dniye, daawa a kuwo té. Nyââ, mwiyé wa a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té. Yélini yi k:ii yi ngwo anmî ya, kóó k:oo nipi wa kaa nmo. *

16 Dini ghi n:ii ngê maadî ada a kwo, dpodombiy:e nmo wa a mbwólú, enjel yoo yi kada pini ngê Chóó Lémi u nkéi dpuwó wa a wuu, nmî Lémi mbóó p:uu u ngwo wa a ghîi. U yoo vy:o yélini wunê pw:oo dniye, mwiyé wa a pyidu té,

* 4:7: 1 Pita 1:15 * 4:8: Luukí 10:16 * 4:9: Njon 13:34 * 4:11: Epeso 4:28 * 4:12: Kilosa 4:5 * 4:13: 1 Kódin 15:20; Epeso 2:12 * 4:15: 1 Kódin 15:51-52

17 u yoo vy:o yélini yi k:ii yi ngwo anmî ya, yi yéli yi k:ii kwodonkwodo wa a danê nmo, mbóó p:uu wa km:êê nmo, nkalî too pee dmi u ménê nmî Lémi ngê y:i amînê pyódu nmo. Yi ngwo nmî Lémi ngê daawa a kuwo nmo, nipi anmîn:aa ya, dye ghi yintómu. 18 Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi moo l:âmo tóó.

5

Nmî Lémi u diyédiyé u t:âât:tââ

¹ Nmî tîdê mbwó yoo, wéni n:ii ngê nmî Lémi wa a diyé, yi wéni p:uu kópu nmye daanmo d:êê, * ² mu kópu u dîy:o ala kópu wunê nmyi lama ka a yaa wo. Kpáápi ngê ngomo chóó ntee dpî ngwéti, nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, yoo yinté wa ngwéti té. * ³ Kuwa yéli nmî Lémi p:uu daadnyi nuw:o, awo, Mb:aamb:aa ngê nmo pyede, kópu nmo daangmêwa pyódu, ngménê yi ngwo nmî Lémi ngê wa ngwéti té, wamye dyénê té. Doo u ntââ daawa mbêpê dmi. Mbwili ngê pwopwo ntee dpî kaalî, yinté y:e wamye pyódu. * ⁴ Nmî tîdê mbwó yoo, dp:ee yinté yéli. Dp:ee mgidî u yoo, w:êenî nmye pyede. Kpáápi ngê ngomo chóó ntee dpî dyénê, nmî Lémi ngê yinté daawa dyénê nmyo. ⁵ Nmyo yintómu wo u yoo, w:êenî nmye pyede.

* 5:1: Mát 24:36 * 5:2: Mát 24:42-44
5:8-9 * 5:8: Epeso 6:14,17 * 5:10: Lómá 14:7-9

Dp:oo mgidî u yoo, mgidî vy:o dp:ono pyede. * ⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntââ daanmî lîme, myedaanmî dpî. Kuwa yéli daa yi lama a pyede, a dpî té. Nuw:o dono ngê kíngmê dóó nmo, mb:aamb:aa ngê paa vyuwo kmêle, nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê kîgha koo. ⁷ Yoo w:êenî daa dpî nyédi, mgidî vy:o a dpî nyédi, myenté mgidî vy:o ndee pyu yoo a ghétighéti nyédi. ⁸ Ngménê nmo wo u yoo, nmî Lémi u maa nuw:o mbêmê kîgha koo. Lede knî y:oo yi káped:ê ntee a tpyé tumo, yi mbodo u dópó yi mbêmê ntee a kwo nyédi, yinté nmo pyede, nmî Lémi ka nmo kélímî té, nmî tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó, myenté nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê kóó k:oo dîyo wa kaa nmo. * ⁹ Nmî Mî ngê daa nmî kpadakpada u l:êê dîy:o a ngmidi nmoo, ngménê u yi u ngwo a kwo, Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê kóó k:oo kaa nmîne. ¹⁰ Nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, A yoo kamî ngê nî pyódu té. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, k:omo tpile mwiyé anmî pw:oo dmi, ó yi ngwo anmî ya, ngménê kóó k:oo wa kaa nmo, mb:aamb:aa ngê nipi anmîn:aa ya. * ¹¹ Yi kópu mbêmê nmyi nuw:o dmi moonumo l:âmo tóó, dpînumo wêdêwêdê kalê tóó. Yi kópu ala ngwo ntee nmye

* 5:3: Luuká 21:34-36 * 5:5: Epeso Lómá 14:7-9

d:uud:uu ngmê, yinté dmyinê
d:uud:uu.*

Póólp:uuyi kuwókuwó kópu

12 Nmî tîdê mbwó yoo, nmîno kwunokwuno nmyo, nmî Lémi ngê yélini nmyi vy:o a dpodo kalê too, dmyinê chââchââ dé. Nmyi kada a wee, nmyi kuwó vyîlo yiwanê mbumu nyédi.

* 13 Nyââ, ntênenê dmyinê chââchââ dé, yi nuu ghi dmi nmyi nôdo choo ya, mu kópu u dîy:o y:oo a ngêêpî nmyo. Mb:aamb:aa ngê noko dmyinê ya.

14 Nmî tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o yélini a mgeemgee nyédi, yi kuwó dmyinê mbumu. Yélini a nkîngê té, dmyinê wêdêwêdê kîgha dé. N:ii knî ye kópuni doo u ntââ ngê adî ya, dmyinê ngêêpî dé. Pi knî ye nmyi mbodo l:âmo dmi lîmîlîmî ngê kîdangmê ngêpa. * 15 Ntââ vyîmî ngê kêê nangê t:oo, ngménê numo ka dmyinê mb:aamb:aa, pi knî ye myedmyinê mb:aamb:aa.

* 16 Dye ghi yintómu w:aa nmyi ménê choo ya, * 17 dye ghi yintómu dmyinê ngêpê. * 18 K:omo tpile ló kópu ngmêdê pyaa knomomê, ngménê nmî Mî dmyinê kwunokwuno, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Yesu u yoo vy:o yélini a wee, yinté dny:oo ya. *

19 Yélini nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê a dpodo té, ye nangê kwódu, ndyuw:e k:ii nangê ntââ. * 20 Kópuni dyuu

yi ghéni dmi mbêmê adnyi tpapê dé, k:omo tpile ngê nmye kîngê pyaa dmi. 21 Kópu yintómu dmyinê myeme dé, kópuni mb:aamb:aa, dmyinê d:uud:uu, * 22 kópu dono yintómu yi wépi dmi dpî pwaa yó.

23 Nmî Mî ngê u kwo a kââdî nmoo, nmyi l:êê dîy:o u kwo nmo ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Ntee a tóó, yinté pyódu nmyine, d:ud:umbiy:e. U yi nmo a kwo, Nmyi ghê dmi knî ye choo a vyuwo, nmyi nuw:o knî ye choo a vyuwo, nmyi pââ knî ye myechoo a vyuwo, u dî, wéni n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé, yi ngwo dyââpe nmyi p:uu daapêdê pyw:ee ngê. 24 N:ii ngê a ngmidi nmyoo, daawa dóó nmyo, yinté mb:aamb:aa ngê wa pyódu nmyo. *

25 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî l:êê dîy:o nmî Mî ka myedmyina a ngêpê.

26 Yélini yi k:ii Yesu ka nmye kîlîmî té, nmyi chóochhóó dponumo chipé tóó.

27 Nmî Lémi u pi mbêmê ala kópu nmye nînê tpapê, ala pweepwee pee Yesu u yoo yintómu yi ngêêdî dpo kp:aa yó.

28 Nmî Lémi Yesu Kédisu ntênenê nmye choo a vyuwo.

Wu u dî.

* 5:11: Njuda 1:20-21 * 5:12: Hipîlu 13:17 * 5:14: 2 Tes 3:6,11,15 * 5:15:

1 Pita 3:9 * 5:16: Pilipay 4:4 * 5:17: Luukí 18:1 * 5:18: Epeso 5:20

* 5:19: Epeso 4:30 * 5:21: 1 Njon 4:1 * 5:24: 2 Tes 3:3

2 TESALONIKA

Dini ghi n:ii ngê Póól Kódin mwiyé doon:aa dpodo, Yesu u yoo yélini Tesalonika dnya a ya, Póól ngê pweepwee pee ye ngmê dy:ââ ngê, u pi 1 Tesalonika. Wiki knî ngmêmî loo, pi knî ngmê Tesalonika a ndê dniye, Kódin a lee dniye, Póól ka mdoo y:oo a ñuw:o ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o Póól ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Tesalonika tpémi ye dy:ââ ngê. Ala yi pweepwee pee.

¹ Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Tesalonika. Nê Póól, Sailas pini dê Timoti yi k:ii, ala pweepwee nmye nmînê dyede. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmî Mî Chóó Lémi ka a kââdî nmoo. ² Yi Lémi dê y:oo dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól p:uu y:oo nmî Mî u ngwo dnye kwunokwuno

³ Nmî tîdê mbwó yoo, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o nmî Mî nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o ala ngwo nmyi kêlîmî ndîi ngê a pyodopyodo, nmyi nuu ghi dmi numo nôdo ndêndê ngê mye tóó. * ⁴ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u yoo knî yi vy:o nmyi pi dmi nmî chóó nmo kmîmî too. Yenmîmo, Tesalonika tpémi, yélini Yesu

u yoo vy:o ghê dniye, k:omo tpile dono yilî wunê vyîmî ngópu, ngménê nmî Lémi daa mb:iimb:ii ngópu, ntêne u kwo a kêlîmî té. *

Chóó Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u

⁵ Ala ngwo nmî Lémi u l:êê dîy:o dono yilî nmyinê vyîmî ngmê, ngménê nmî Mî ngê yoo ntêne yinê dpî kóté kwolo. Ntââ ye wa a vy:u, ngménê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, U ntââ ngê dmye pyaa dmi, a kêê k:oo anyi ghê dmyeno. * ⁶ Nyââ, kópuni pi knî y:oo a d:uu:uu tumo, Chóó Lémi ngê ntêne wa pwila té. N:ii knî y:oo a mgînî vyîmî kîgha nmyoo, ntââ ye wa a vy:u, * ⁷ ala ngwo nmye mgînî vyîmî nyédi, dîyo mb:aamb:aa nmye wa a kê, nmo amyeda kê. Yi kópu wa d:uu, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu, u enjel wêdêwêdê knî yi k:ii, mbóó p:uu wa ndê dmi. * ⁸ Yi ngwo ndyuw:e wa t:aa ngmê, yélini yi lama Chóó Lémi daa tóó, myenté n:ii knî y:oo nmî Lémi Yesu u kópu dyuu mb:ii ngópu, yi ngwo wa kpada t:oo. * ⁹ Ntââ ye wa a vy:u, d:ud:umbiy:e wa dyênê té, wa kéé té, u nkîgh:ê daadnyi ya. Yi ngwo u pi ndîi ngê wa pyôdu, u wêdêwêdê ndîi ngê amye pyôdu, ngménê yi yéli y:oo daamuwa m:uu ngmê. * ¹⁰ Yi ngwo u yoo knî y:oo adnyi chaa kîgha, n:ii yoo u kwo a kêlîmî té, u pi ndîi

* **1:3:** 1 Tes 1:2-3 * **1:4:** 1 Tes 2:19-20 * **1:5:** Pilipay 1:29 * **1:6:** Lóma 12:19 * **1:7:** Mát 25:31 * **1:8:** Mát 25:41; Lóma 2:8 * **1:9:** Mát 25:41,46; 2 Pita 3:7

ngê wa pyódu ngmê. Nmyo myentee dé, amyenmyin:aa chaa kîgha, mu kópu u dîy:o Yesu p:uu kópuni nmye nm:uu vyi too, yi kópu knî ye nmyi kîlîmî mbê dniye. *

Póól p:uu Tesalonika tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo dnye ngêpê

¹¹ Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o nmo ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî Mî ngê u nuu u yoo ngê a pyódu nmyine, mu kópu u dîy:o u yoo vy:o kaa nmyoo. U wêdêwêdê mbêmê choo a ngêepî nmyo, kópuni mb:aa nmyi kîlîmî mbêmê u yi nmye adî kwo, Nmî d:uu, u ntââ ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. *

¹² Yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi Yesu u pi ndîi ngê anmyi pyódu ngmê, amye chaa kalê nmyo, mu kópu u dîy:o nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu k:ii mb:aamb:aa ngê nmye wunê vyuwo nódó. *

2

Setan u Pi Dono u ngwo wa t:aa

¹ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî Lémi u wo ndîi p:uu nmye nmînê danê té. Nmyi lama kiyedê tóó, kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé, nipi u kwo wa a danê nmo. * ² Ngmênê pi woni knî y:oo ala kópu nmye a tpapê ngópu, nmyedpo, Nmî Lémi u wo ndîi wunê kî dyimê wo. K:omodanê kópu yila. Yi kópu nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê

kîngê pyódu, nmyi nuw:o dmi miyó ngê myekîngê pyódu. K:omo tpile pi ngmê ngê yi kópu dêêpî têdê nmye vyu, ó ngmênê u kwo Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye vyu, ó yinê ye pweepwee pee yedê yi kópu nmye nmo d:êê ngê, ngmênê k:omodanê kópu yila, ye namê ng:aa. ³ Pi ngmê ngê kîngê dôó nmyo. Yi wéni ghêlî daawa d:ii, pi yilî knî y:oo Chóó Lémi mwiyé wa mb:ii ngmê, u yi y:e daadî kwo, Choo y:enê nmo. Yi ngwo Pi Dono wa t:aa, pini n:ii ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu wa kéé té. Yi pini u pi ndîi ngê wa pyódu, ngmênê nmî Lémi ngê kuwó d:ud:umbiy:e wa dyênê. * ⁴ Yi pini nmî Mî p:uu adî d:uu, tpileni yilî pi knî ye yâpwo dé, yi p:uu amyedî d:uu. Chóó u pi yi pwo wa knî, yâpwo ghê amî ghê, pi knî ye wa vyi, yewo, Nmyi yâpwo u d:aa d:a kââdî, yewo, yâpwo daamu a tóó, dmyinê chââchââ nê. * ⁵ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, yi kópu dyuu nmye kîn:uu vyi too, apii?

⁶ Kópu m:uu nmyi lama a tóó. Yi pini ala ngwo ghêlî daawa t:aa, u dye ghi ngê wa t:aa, mu kópu u dîy:o kópu ngmê ngê u maa da nkoko.

⁷ K:omo tpile yi pini doongê ta, ngmênê pi knî y:oo u nuu u kópu dé ala ngwo a d:uu tumo, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu tumutumu a kéké tumo. N:ii ngê Pi Dono u

* **1:10:** Kilosa 3:4 * **1:11:** Kilosa 1:10
4:13-17 * **2:3:** 2 Tes 2:8 * **2:4:** Mát 24:5; Dan 11:36

* **1:12:** 1 Kódin 10:31 * **2:1:** 1 Tes

maa a nkoko ngê, dini ghi n:ii ngê yi máádi wa kpêmî,
⁸ Pi Dono yi ngwo wa t:aa, chóó u pi wa knî, ngménê nmî Lémi Yesu yi ngwo wa a diyé, u kópu mbêmê yi pini wa dyênê. Doo u ntââ yi pini nmî Lémi ngîma daadî kwo.
⁹ Yi pini dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Setan u wêdewêdê ndîi mbêmê kópu ndîi yilî wadî d:uu:d:uu dé, pi yilî wa dóó, yi kópu dé yi nyepênyepê u kópu ngê wa pyaa dmi.
^{*} ¹⁰ Yi pini d:ud:umbiy:e dono. Yoo ntênenê wa dóó té, yi kpadakpada u maa p:uu wa kaa té. Ndêndê kópu dyuu wodaa mb:ii ngópu, ye nmî Lémi ngê kóó k:oo pê kaa too.
¹¹ Nyââ, ndêndê kópu dyuu mb:ii ngópu, wod:oo Chóó Lémi ngê kópu dyuu u myeme ngê doo u ntââ ngê pyodu too. Yi kópu u l:êê dîy:o k:omodanê kópu knî ye a kélîmî té. ¹² Kópu ndêndê ka daa kélîmî mbê dniye, u yi y:e doo kwo, Dono kópu nmî d:uu:d:uu dé. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa kpada té.

Ntênenê kélîmî

¹³ Nmî tîdê mbwó yoo, dye ghi yintómu nmî Mî nmyi l:êê dîy:o nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi nmî Lémi nódo a té. Doo u ntââ tumu daanmî ya. Mwiyémwiyé dini ghi ngê nmî Mî ngê a ngmidi nmyoo, apê, A kópu ndêndê ka wa kélîmî mbê dmi, a kêê k:oo wanî kaa té, a Ghê Dmi yi ménê

wanî yé. Apê, Ntee n:aa té, yi Ghéni Dmi ngê yinté wa pyódu té. * ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu nmye nm:uu vyu, nmî Mî ngê a danê nmyoo, kóó k:oo kaa nmyoo, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu ntee a té, yinté paa pyaa dmyeno.

¹⁵ Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi miyó ngê kîngê ya, kópuni nmye nm:uu vyi too, myenté kópuni pweepwee pee yedê nmye nmo d:êê too, yi kópu ntênenê dpî mgîmî té, ye ntênenê dmyinê kélîmî. *

¹⁶ Nmî Mî nôdo nmî nuu ghi dmi a té, ntênenê nmo wunê vyuwo yédi, dye ghi yintómu nmî nuw:o dmi yinê dpo l:âmo. Nmî lama ka té, daawa dóó nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o u kwo nmo ngêpê nyédi, nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmyi l:êê dîy:o myeno ngêpê nyédi, * ¹⁷ yenmîmo, Yi nuw:o dmi choo a l:âmol:âmo dé, myechoo a wêdewêdê kîgha dé, kópu mb:aa yilî u ngwo pîdny:oo d:uu:d:uu dé, u ngwo myepidny:oo tpapê dé.

3

*Póol p:uu y:oo u ngwo ye
 yi ngópu, yepê, Nmî l:êê dîy:o
 dmyina a ngêpê*

¹ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî l:êê dîy:o dmyina a ngêpê. U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê choo a ngêpî nmo, pi yilî knî y:oo u kópu dyuu u ngwo paa

* **2:9:** Mát 24:24; Tpyuu 13:13 * **2:13:** 1 Tes 1:4; Epeso 1:4-5; 1 Pita 1:2 * **2:15:**

1 Kódin 16:13; Lóma 8:30 * **2:16:** Hipîlu 13:21; 2 Kódin 1:3

ny:ee y:e. Myenté, u kópu dyuu ka ntee nmyi kélímî mbê dniye, ala wee u kwo pi yilí yinté u kwo myepaa kélímî mbê dniye. * 2 Nmî l:êê dîy:o myedmyina a ngêpê, nmî Lémi ngê yoo dono yi kélê paa dyé nmîne. Nmyi lama ka tóó, pi yilí nmî Lémi ka daa kélímî té.

³ Ngménê nmî Lémi ka nmye kélímî té, nténê daawa dóó nmyo. Nmyi gha dmi wa wêdewêdê kalê té, Setan kwulo wa dyé nmyo. * ⁴ Nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê wunê ngêêpî nmyo, kópuni nmye nm:uu vyi too, yi kópu nmye d:uud:uu t:oo, kópuni ala ngwo nmînê d:êêd:êê té, yi kópu amyenmyin:aa d:uud:uu dé.

⁵ U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê ala kópu nmyi lama a kalê ngê, nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo nténê a tóó. Myenté, Yesu Kédisu ngê dono yilí ntee doo a vyîmî, u vyîmî pyu ngê yinté paa pyódu nmyine. *

Yélini dêdnyimo dpodo, Póol p:uu u ngwo ye dnye kwódu yé

⁶ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê ala kópu nmye nmînê tpapê. Yesu u yoo vy:o yélini a lîme nyédi, myedaa dpodo nyédi, yi yéli yi vy:o a pwii dmyeno, nmî dnye dmi daa nyêmî t:oo. *

⁷ Nmyi lama ka tóó, nmyi vy:o dênmee a mgeemgee. Nmyi vy:o ntee nmee a dpodo, yinté myedmyina a dpodo.

* ⁸ Nmyi ntépînâ knî yi k:oo dênmee:aa kmaapî, ngménê w:êêní mgidî vy:o nmeen:aa dpodo. Yi dpodo têdê nmî chóó nmî ndapî nmee kménêkménê, mu kópu u dîy:o u yi nmo dêpwo kwo, Nté ndapî nmo dny:oo a kuwo. ⁹ U ntââ nté ndapî nmye p:oo dmy:ee doo, u kópu daapodoo ya, ngménê tpile nmye dpip:e dmy:ee ngê, mu kópu u dîy:o u yi nmo doo kwo, nê, Nmî p:uu pîdny:oo a mtyimwe ngêêpî. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmeen:aa kwo, munmyenê, N:ii daachoo dpodo knomomê, nté kîmê pîpî.

¹¹ Yi kópu dé nmye dp:o vyi té, mu kópu u dîy:o ala kópu kud:o ny:oo, nmyi vy:o pi knî ngmê daa dpodo nyédi, a lîme nyédi, daa yi k:oo ghê wumê mbumu nyédi. ¹² Nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê yi yéli yi kuwó dmyinê mbumu, yipi, Nuw:o ngê dmyinê paa, kîlî dmyinê dpodo, nmyi ndapî nmyi chóó dmyinê kménêkménê. *

¹³ Nmî tîdê mbwó yoo, dmyina a mb:aamb:aa, kîdmyenêngê yé ngmê. *

¹⁴ N:ii ngê nmî kópu dyuu daawa ny:ee knomomê, dpî mya yó, kpeme u kwo dpî yaa dmyeno, mywene u ngwo paa ghê we. ¹⁵ Dpodombiy:e u kwo nangmê nod:e, mu kópu u dîy:o nmyi mbwó, ngménê u kwo dmyinê kwódu

* **3:1:** Lóma 15:30-31; Epeso 6:19

* **3:6:** 1 Tes 5:14 * **3:7:** Dpodo 18:3; 1 Tes 2:9

Nkal 6:9; 1 Kódin 15:58

* **3:3:** Njon 17:15 * **3:5:** Hipîlu 12:2

* **3:12:** 1 Tes 4:11 * **3:13:**

yé.

Póól p:uuyi kuwókuwó kópu

¹⁶ Nmî Lémi, n:ii ngê u
kwo dpo kââdî nmo, dye
ghi yintómu mb:aamb:aa
ngê nmye choo a vyuwo.
K:omo tpile ló kópu nmye
ngmêdê pyaa knomomê,
nmye myechoo a vyuwo,
kîdangê kuwo nmyo. *

¹⁷ Nê Póól, ala kópu dyuu a
chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê.
A d:êê a mya yó, alanté n:aa
d:êê yédi. *

¹⁸ Nmyo yintómu, nmî Lémi
Yesu Kédisu ntênenê nmye choo
a vyuwo.

Wu u dî.

* **3:16:** Njon 14:27 * **3:17:** 1 Kódin 16:21

1 TIMOTI

Timoti Lisitîda pi ngmê, p:aani n:ii Nkalâsiya Wee u kwo a tóó. Dini ghi n:ii ngê Yesu ka kélímî mbê wo, Póól p:uu kele, (Dpodo 16:1-3) p:aani p:aani nipi dpîmon:aa dpodo. Dye ghi knî ngmê ngê Póól ngê Timoti kn:aa p:aani kn:aa p:aani dpîmo dyede, Yesu u yoo y:i dpîmon:aa wêdewêdê kîgha dé. (1 Tesalonika 3:1-3, 1 Kódin 4:16-17) Dini ghi n:ii ngê Póól Lóma mbwa k:oo doon:aa kwo, (Dpodo 28:30-31) Timoti k:ii nipi dpîmon:aa ya.

Dini ghi n:ii ngê Póól mbwa k:oo pwii wo, Timoti k:ii p:aani p:aani mèdpîmon:aa dpodo. Epeso yi taa knopwo, Póól ngê y:i a kuwo ngê, kwo, Yesu u yoo chi wêdewêdê kîgha dé. Yi ngwo Póól Mâsîdóniya Wee u kwo loo, ala pweepwee pee Timoti ka y:i mînê d:êê ngê.

U kuwó dini ghi ngê Timoti ka pweepwee pee m:uu a d:êê ngê, u pi 2 Timoti.

¹ Mw:ââkó Timoti, né Póól, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo, Yesu Kédisu p:uu myinî dpodo, pini n:ii p:uu nmî nuw:o dmi a kwo. *

² Timoti, dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o nî kaa nyoo, a tp:ee ntee pini ngê nî pyódu nyoo. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii mb:aamb:aa

ngê nga dny:oo a vyuwo, ye chi ch:anêch:anê, ɳuw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi.

K:omodanê pyuyoo yi kópu dyuu

³ Dini ghi n:ii ngê Epeso nê kuwo nyoo, ala Mâsîdóniya Wee u kwo nê loo, yi ngwo kópuni nga nê vyu, chi d:uu:d:uu, Epeso chi ya, yélini y:oo k:omodanê kópu knî yi mbêmê yoo a ndiyé kîgha tumo, yi kópu ye chi kwódukwódu. ⁴ Ala kópu ye chi tpapê, yipi, W:êê tpémi yi k:omo danêmbum dé nama a nj:ii dé, myenté yipi, yoo yi kn:ââ yoo yi pi dmi namê dówodówo dé. Numo ka kwopwepe u kn:ââ yi kópu knî yi p:uu a kwo. Kópuni nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Nî d:uu, y:i daawa a w:ee ngmê. Yi kópu kélímî mbêmê nmî lama a tóó, daa kwopwepe mbêmê. *

⁵ Yinté danêmbum ye chi kwódukwódu, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ka nténê pîdny:oo kélímî, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pîchoo ya, yi gha vy:o tupwó daapîchoo ya, yi nuu ghi dmi numo nôdo myepîdny:oo ya.

⁶ Pi ngmê knî y:oo yi l:êê ghi dmi mb:aa a kuwo tumo, maa ndêndê kn:aadi ngópu, módó a danêmbum nyédi. ⁷ U yi y:e a kwo, Dêêpî kópu dyuu yoo yi lama nmî kwolo, ngménê yi kópu dyuu d:uuwodé w:ee t:oo. Komo tpile dpodomby:e a mbumu nyédi, ngménê daa yi lama a mbumu nyédi. *

* 1:1: Kilosa 1:27 * 1:4: 1 Tim 4:7

* 1:7: 1 Tim 6:3-4

8 Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa, ngménê pi ngê doo u pee ngê kíngê vyi té.
 9 Nyââ, daa yoo mb:aa yi l:êê díy:o yi dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, ngménê yoo dono yi l:êê díy:o, yélini yi ménê dêêpî daa tóó, yélini y:oo nmî Mî daa chââchââ ngópu, kn:aadi te pyu yoo, yélini yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee, nmî Mî p:uu daa nuw:o nyédi. Nyââ, yoo dono yi l:êê díy:o yi dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, n:ii knî y:oo yi pye mî daa chââchââ tumo, ó pi dpî vya ngmê,¹⁰ ó a pyââ ti nyédi, ó a numo kpêêpî nyédi, ó yoo dpî t:âmo t:oo, wop dpodo pyu ngê dpî pyódu t:oo, ó a k:omodanê nyédi, ó k:omodanê mbêmê pi dpî ndyïko t:oo. Nyââ, yinté yéli yi l:êê díy:o dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, mu kópu u díy:o ndêndê kópu dyuu daa yi nuu u kópu ngê a tóó. ¹¹ Yi kópu nê w:ee ngê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, u kópu dyuu tpapê u l:êê díy:o a dpodo kalê noo. Yi kópu mb:aa u l:êê díy:o nmî Mî u pi nmo kmîmî ngê.

Póol nmî Lémi ka u ngwo ch:anê wo

¹² Nmî Lémi Yesu Kédisu n:aa kwunokwuno ngê, n:ii ngê a dpodo u ntââ ngê dpo pyódu nê, mu kópu u díy:o u lama doo ya, d:aa pi dódó pyu, u ngwo a ngmidi noo, u dpodo nédê a kaa noo. *

¹³ Komo tpile mwiyé u pi

noo a dyede, u ya a nga doo kwo, Ukwhee nê châpwo, u yoo knî yi p:uu myenoo a dono, ngménê u kwo nê ch:anê wo, mu kópu u díy:o daa a lama noo a m:ii, u ngwo u kwo dênoo a kélímî. * ¹⁴ Nyââ, nmî Lémi ka nténê nê ch:anê wo, kópu ndîi a nga ngmê d:uu ngê, a kélímî ndîi ngê a pyódu ngê, Yesu Kédisu u yoo yi nuu ghi dmi a nódo u ngwo yaa wo. ¹⁵ Ala kópu dyuu ndê kópu dyuu, yoo u kwo dny:oo kélímî, Yesu Kédisu pi dono yoo yi dono chedêchedê u l:êê díy:o dyámê mbêmê a loo. Nê pi dono yoo yi vy:o pini ngmê, dono kópu d:uuud:uu têdê pi yintómu nî t:ee kwólu, * ¹⁶ ngménê Yesu Kédisu ngê pi knî ye dyimê pywuu ngê pyódu noo, a dono yilî ghêê too, apê, Pi knî y:oo yi kópu nê p:uu paa m:uu y:e, apê, a ka pêdê kélímî mbê dniye, ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹⁷ King n:ii daawa pw:onu, chedê ngê myedaawa pyódu, chaa kîgha koo. Yi pini mu ngmidi yâpwo ndêndê, doo u ntââ daanmî m:uu. Dye ghi yintómu u pi kmîmî koo, yinté choo ya.

¹⁸ Timoti, a tp:ee, kópuni nga d:a d:êê, chi d:uuud:uu. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni wunê m:uu a vyi tumo, ɿnuw:o nédê dny:oo ya, Setan p:uu l:êê têdê dny:oo a wêdêwêdê kîgha ngi. * ¹⁹ Nmî Lémi ka

* **1:12:** Dpodo 9:15 * **1:13:** 1 Kódin 15:9-10 * **1:15:** Luukí 19:10 * **1:18:**
1 Tim 4:14

mb:aamb:aa ngê chi kêlîmî, dono kópu nangmê d:uu. Pi knî ngmê dono p:uu a nuw:o té, yi kêlîmî ntóó ngê u ngwo pyódu tumo. ²⁰ Yi vy:o pi miyó, Haimeneyas pini dê Aleksándê, Setan kóó k:oo wunê nî kaa doo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u pi daapîdny:oo dyede. *

2

Ngêpê p:uu kópu dyuu

¹ Timoti, a tp:ee, ndîi kópu ngma ala. Yesu u yoo pi yintómu yi l:êê dîy:o dny:oo ngêpê. Dpodombiy:e dny:oo ngêpê, nmî Mî myedny:oo kwunokwuno. ² Myenté king yoo yi l:êê dîy:o dny:oo a ngêpê, kada pini yintómu yi l:êê dîy:o myedny:oo a ngêpê, mu kópu u dîy:o ntêne pêdny:oo a tpyuu nmo, mb:aamb:aa ngê u ngwo anmî ya, yoo nmî p:uu daapêdny:oo l:êê. Dnyinté adnya a tpyuu nmomomê, angênté anmî châpu té, nmî Mî chââchââ dpodo ndîi ngê nmo amye pyódu. ³ Yinté ngêpê mb:aamb:aa, nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté a ka dny:oo a ngêpê. ⁴ U yi u ngwo mye kwo, Pi yintómu a yoo vy:o ghê dniye, ndê kópu yintómu yi lama myepaa yaa we. * ⁵ Yesu u yoo pi yintómu yi l:êê dîy:o dny:oo ngêpê, mu kópu u dîy:o Yâpwo ndêndê mu ngmidi a tóó, pi mu ngmidi u ntââ yoo u

kwo yinê dpo kââdî, yi pini Yesu Kédisu. ⁶ Chóochóó u ghê y:ângô, pi yintómu yi l:êê dîy:o pwene, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. Yi ngwo nmo w:ee ngê Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu a kêê k:oo nî kââ. ⁷ Yi kópu tpapê u l:êê dîy:o a ngmidi noo, u dyépi ngê a pyódu noo, yélini daa Nju tpémi, ye dy:ââ noo, a ka pê, Chin:aa ndiye kigha dé, ndê kópu dyuu ye chin:aa tpapê, a ka pêdny:oo a kêlîmî. Pi ngê kîdangê vyi, Nê wunê k:omodanê. A tp:ee, dêñînê k:omodanê, nmî Lémi u ngópu nînê ndê danê, ndêndê ngê a ngmidi noo. *

Pyââ mât yoo yi kópu dyuu

⁸ Mââ n:ii knî y:oo yi gha dmi nmî Mî ka y:ee tumo, u pono mye vyápê nyédi, p:aani p:aani yi yéli y:oo yi kêê dmi ntêne dny:oo kapî dé, nmî Mî ka u ngwo dny:oo ngêpê. Yi yéli daa nod:enod:e pyu ngê dny:oo ya, myenté kwop-wepe pyu ngê kîdnyingê ya.

⁹ Myenté, u ya a nga a kwo, Pyââ yoo nuw:o mbêmê dny:oo taataa, kîdnyingê pyââ mb:aa pyââ mb:aa, myekîdnyingê a mât kââ. Yi mbodo dyimêdyimê ndîi kópu ngê ye kîngê ya, kpile u tpile knî yi l:êê dîy:o myenté yi kpîdî knî yi l:êê dîy:o ndapî ndîi daapîdny:oo kéké, * ¹⁰ ngmêne pi ka vyuwo ndîi kópu ngê ye choo ya. Pyópu n:ii knî y:oo dpo, Nmî Mî nmo chââchââ, yi l:êê ghi dmi

* **1:20:** 1 Kódin 5:5 * **2:4:** 2 Pita 3:8-9 * **2:7:** Dpodo 9:15 * **2:9:** 1 Pita 3:3-4 * **2:10:** 1 Tim 5:10

mb:aamb:aa ngê yinté dny:oo ya. * ¹¹ Nmî Lémi p:uu ndiye têdê pyââ yoo tumu dny:oo ya, kada pini yoo yi dnye dmi dny:oo nyêmî dé. ¹² Pyââ knî y:oo mât yoo kîdnyingê ndiye kîgha dé, myenté ye myekîdnyingê dy:oo, ngménê tumu dny:oo ya. ¹³ Yinté a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê Adam mwiye a l:âmo ngê, Ivi kuwó a l:âmo ngê. * ¹⁴ Myenté, Setan ngê daa Adam yi dóó, Ivi yi dóó. Yi pyópu p:uu dono u kn:ââ wunê kwo, * ¹⁵ ngménê nmî Lémi ngê pyââ yoo kóó k:oo myoo kaa té, mu kópu u dîy:o pyââ ngmê ngê nmî Mbwámê yinê tpyó. Pyópu n:ii yoo u kwo a kêlímî té, yoo yi nuu ghi dmi yi nóðo a tóó, yi gha dmi nmî Mî ka dpí y:ee t:oo, yi nuw:o mbêmê u pono a vyápê nyédi, yi yéli kóó k:oo wa kaa té.

3

Yesu u yoo yi kada pini yoo yi kópu

¹ Ndê kópu ngma ala. Nmî Lémi u yoo yi kada yélini a wee, dpodoni u pi ndîí ye dódó ngmê. ² Yi kópu u l:êê dîy:o n:ii ngê u yi adî kwo, Nmî Lémi u yoo yi kada pini ngmê ngê nî pyódu, yi pini u dono kîngmê ya. Yi pini u kpâm ngmidi choo ya, nuw:o mbêmê choo m:ii, chóóchóó mb:aamb:aa ngê choo a tpyuu, pi knî ye pi mb:aa ngê choo ya. Pi my:oo

* **2:13:** Gen 2:7,22 * **2:14:** Gen 3:6
8:21 * **3:9:** Epeso 3:5-6

ka vyuwo u lama choo ya, yoo yi ndiye kîgha u lama myechoo ya. * ³ Yi pini ndapî u mb:aami ngê kîngê ya, daa mbwaa ndanî pyu ndîí ngê choo ya, daa kwopwepe pyu, daa gheteghete pyu ngê choo ya. Yoo yi dyââpe nuw:o ngê choo pwapî dé. ⁴ U kpâm ghee knî mb:aamb:aa ngê choo y:enê dé, tp:oo móðó tp:oo mât knî y:oo u dnye dny:oo nyêmî, myedny:oo chââchââ. ⁵ N:ii ngê u kpâm ghee knî dnyinté adî y:enê dé, nmî Lémi u yoo lonté adî y:enê dé? ⁶ Yesu u yoo vy:o pi kamî ngmê kada pini ngê kîngê pyódu, kminté adî mbodo ndîí mbodo ndîí, Setan u nt:anê u ngwo wa yââ, nmî Mî ngê kópuni u l:êê dîy:o Setan kpada ngê, yi pini yinté amye kpada. ⁷ Pini n:ii kada pini ngê dpí pyódu, kuwa yéli ye pi mb:aa ngê myechoo ya, kminté daa yi nuu u pi ngê wa pyódu, Setan ngê u ngwo wa mgîmî. *

Kada pini yoo yi ngêêpî pyu yoo yi kópu

⁸ N:ii knî y:oo kada pini yoo a ngêêpî tumo, pi knî ye pi mb:aa ngê myedny:oo ya, yi dêê nkoo miyó miyó ngê kîdnyingê kwo. Daa mbwaa ndanî pyu ndîí ngê dny:oo ya, myenté tpile ndapî yi mb:aami ngê kîdnyingê ya. ⁹ Ngmee u kópu n:ii Yesu Kédisu ngê nmo a pywálî ngê, u kwo ntêñê dny:oo kêlímî.

* **3:2:** Taitas 1:6-9 * **3:7:** 2 Kódin

* 10 Dini ghi n:ii ngê pi knî ngmê yinté ngêêpî pyu ngê anyi pyépi té, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê mwiyé chi mumu dé. Yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya knomomê, myenté pi ngê dono kópu yi p:uu daadî tpapê knomomê, ye nmî Lémi u yoo vy:o yinté dny:oo dpodo.

11 Myenté pyópu n:ii yoo nmî Lémi u yoo vy:o a dpodo nyédi, pi knî ye pyââ mb:aa ngê dny:oo ya, yi chôochôó mb:aamb:aa ngê dny:oo a tpyuu dé, kîdnyingê pi p:uu danê, myekîdnyingê pi dódó.
*

12 Pini n:ii knî y:oo kada pini yoo a ngêêpî tumo, yi kpâm ngmêngmênté dny:oo ya, yi kpâm gheegheema mb:aamb:aa ngê myedny:oo y:enê dé. 13 Pini n:ii nmî Lémi u yoo vy:o mb:aamb:aa ngê adî dpodo, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê adnyi châachââ, u kwo adnyi ng:aa, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka kélímî p:uu ye adî danê, mywene u ngwo daawa ghê.

Nmî Lémi u yoo ntee dny:oo kwo

14 Timoti a tp:ee, u ya a nga a kwo, Ala ngwo n:uu m:uu ngi, ngmênenê ala pweepwee pee nga mwiyé nînê dyede, 15 mu kópu u dîy:o kópu ngmê ngê a maa wa a nkoko knomomê, a nuw:o u ngwo any:uu m:uu. U ya a nga a kwo, Nmî Mî u yoo ntee

dny:oo kwo, yi kópu lama nténê choo ya. Ngomo k:ââ ghi dyuu mbêmê ntee a kwo, nmî Mî u ndê kópu dyuu u yoo knî yi pwo yinté mye kwo. U yoo woni wa tpalê dmi, u kópu dyuu pi knî ye angênté wa pyódu. 16 Yi kópu dyuu daa têdê kópu yuno dnyinêdnyinê, yintoo kópu dyuu w:êê tpémi y:oo daangmê ny:ee ngópu. Nyââ, nmî Lémi p:uu kópu alanté a tóó,

Pi ngê pyodo,

Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pi knî ye pi mb:aa ngê pyódu ngê.

Enjel knî y:oo m:uu ngópu,

Dyámê wope wope pi knî y:oo u pi mînê nyêmî ngmê, u kwo a kélímî té.

Ala ngwo nmî Mî u nkîgh:ê wumê tóó, u pi ndîi ngê myaa pyódu. *

4

Pi dódópyuyoo yip:uu kópu

1 Nmî Mî u Ghê Dmi u pono ala kópu nmo w:ee ngê, mu dini ghi ngê pi knî ngmê nmî Lémi u kópu dyuu ka mèdaadnyi ng:aa, kmêna mbwee knî yi pono amêdnyi vyápê, Setan u enjel knî ye amyidnyi ng:aa. * 2 Yi yéli adnyi k:omodanê, yoo adnyi dódó, yi dono knî yi l:êê dîy:o mywene y:e daadî kwo. 3 Pi knî ye yéyéé adnyi kwódukwódu, nté woni ye amyednyi kwódukwódu dé. Ngmênenê nmî Mî ngê nté yintómu nmî l:êê dîy:o

* 3:11: Taitas 2:3 * 3:16: Njon 1:14; Mak 16:19 * 4:1: 2 Tim 3:1; 2 Pita 3:3;
1 Njon 2:18

yinê l:âmo ngê, u ntââ anmî pîpî dé. Nyââ, u kwo nmo kôlîmî té, u ndê kópu dyuu nmî lama a kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o ntini n:ii u dîy:o nmo kwunokwuno ngê, u kwódu yé u kópu daangma a tóó, u ntââ anmî pîpî dé. * ⁴ Tpile yilî yintómu nmî Mî ngê mb:aamb:aa ngê l:âmo too, yi kwódu yé u kópu daangma a tóó, yi l:êê dîy:o paa kwunokwuno koo, u ngwo paa pîpî téme, * ⁵ mu kópu u dîy:o nmî Mî u kópu mbêmê myenté u kwo ngêpê u l:êê dîy:o, yi ntini dé mb:aamb:aa ngê nmo dpî pyaa dmi.

Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu mb:aa

⁶ Kópuni dyuu d:a d:êê té, yi kópu dyuu mwó knî ye wanyi tpapê knomomê, ye Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu mb:aa ngê anyi ya. Ndêndê kópu dyuu n:ii ka nyi kôlîmî mbê wo, p:uu chi nuw:o, yinê wa wêdêwêdê kalê ngi. ⁷ W:êê tpémi yi danêmbum knî ye nama a ng:aa, nmî Mî u pi y:i daa t:a, yi kn:ââ anyi wunê kwo. Nmî Mî p:uu dpodo u l:êê dîy:o u ntââ ngê chi ya. * ⁸ Mbêpê pyu n:ii mbêpê p:uu a ndiye yédi, mbêpê têdê kada dp:uu ghê, dyámê mbêmê u pi ndii ngê u ngwo dpî pyódu, ngménê nmî Mî p:uu ndiye ndii kópu ngê a tóó, pi ngê ghê kamî u ngwo dpo pyw:oo, nt:u ala ngwo dpî kaalî, mu

dini ghi ngê myoon:aa kaalî. ⁹ Ndê kópu yila, pi yintómu yi lama choo ya. * ¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o dpodombiy:e nmo dpodo nyédi, dpodombiy:e myino mgînî vyîmî nyédi. Yâpwoni ghê a t:a, vyîlo yi pini p:uu nmî nuw:o dmi a kwo, pini n:ii pi yintómu yi Mbwámê ngê pyodo. Yélini yi k:ii u kwo nmo kôlîmî té, kóo k:oo wa kaa nmo. ¹¹ Yi kópu p:uu chi ndiye kîgha dé.

¹² K:omo tpile nyi pi kamî, ngménê pi knî y:oo mbwódo kîngê m:uu ngi. N:ii yoo nmî Lémi ka a kôlîmî té, yi yéli y:oo l:êê ghi mb:aamb:aa m:uu dny:oo mumu dé. Mb:aamb:aa ngê ye chi danê, yi nuu ghi dmi nôdo dny:oo ya, nmî Lémi ka ntênenê chi kôlîmî, dyââpe m:uu kîngmê ya, mu kópu u dîy:o pêdny:oo a nj:ii ngi. ¹³ Wunté al:ii nînê tóó, nmî Mî u puku pee pi knî yi ngêêdî cha a kpââ dé, yi kakêmê ye chi chámêchámê dé, ye myechi dêêpî, u dî nmye anê lê. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê kada pini knî y:oo yi kêê dmi mêmê a yé tumo, ngmê ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nga a vyu, dpodonu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê yi ngwo a pyódu nyoo, yi dpodo ntênenê chi dódó. * ¹⁵ Yi kópu knî yi p:uu nuw:o dpodombiy:e choo kwo, yoo yi ngópu myechi d:uuud:uu dé, ala kópu m:uu paa vyi y:e, Kî pini nmî Mî p:uu dpodo pyu mb:aa ngê

* **4:3:** Gen 9:3; Lóma 14:6 * **4:4:** Gen 1:31; Dpodo 10:15 * **4:7:** 1 Tim 6:20

* **4:9:** 1 Tim 1:15 * **4:14:** 2 Tim 1:6; Dpodo 8:17

ka pyodopyodo. ¹⁶ Ñyóó nga cha a vyuwo, yi ndiye kígha têdê nangmê kn:aadi. Yinté kópu chi d:uud:uu dé, nmî Mî kóó k:oo u ngwo any:uu ghê, myenté yélini nga adnya a ng:aa, kóó k:oo amyimí ghê dmi.

5

Yoo dyêêdî dyêêdî yi chââchââ

¹ Nmî Lémi u yoo vy:o pi mbwee ngê ngmêdî kn:aadi knomomê, dnye ndîi ngê u kwo nangê mbwólu, ngmêne mî k:ii dpî châpu ngi, nuw:o ngê dpî wáti ngi. Pi kamî yoo mwó ngê dpî pyódu té, * ² pyââwe yoo mye ngê dpî pyódu té, pyââ kamî yoo ɻidê ngê dpî pyódu té, yi p:uu nuw:o dono ngê kêê nangê t:oo.

Kuknwe knî ye vyuwo

³ Kuknwe n:ii yoo yi ngêêpî pyu daa pyede, chi chââchââ dé, nmî Lémi u yoo ye dny:oo vyuwo. ⁴ Ngmêne kuknwe n:ii tp:oo módo tp:oo mât yoo a kwo, ó u kee yoo mye kwo, yi yéli u kwo dny:oo vyuwo, ndîi kópu ngê ye choo ya. Dini ghi n:ii ngê têdê ngê dnya a ya, ye ntee doo a vyuwo, yinté u nkwo u kwo dny:oo vyuwo. Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Yi kópu dny:oo d:uud:uu. ⁵ Kuknwe n:ii u ngêêpî pyu daa tóó, u nuw:o nmî Mî p:uu a kwo, w:êenî mgidî vy:o u kwo a ngêpê yédi, ⁶ ngmêne kuknwe n:ii dnyinté a ya yédi, chóó u nuu u kópu knî yi p:uu

a nuw:o yédi, k:omo tpile ghê a t:a, ngmêne u ghê dmi wunê dê pw:onu. ⁷ Yinté kópu ye chi kwódukwódu dé, kminté daa yoo yi nuu u kuknwe ngê wa pyaa dmi. ⁸ Yélini nmî Lémi u yoo vy:o a wee, yi yoo knî ye dny:oo vyuwo, yi yoo njini knî ye ntêne dny:oo vyuwo. N:ii ye daa vyuwo yédi, dono kópu ndîi yu d:uu, nmî Lémi u kópu daa nyêmî ngê. Yélini u kwo daa kélímî té, yintoo dono daa d:uud:uu ngópu.

⁹ Daa kuknwe yintómu nmî Lémi u yoo vy:o dny:oo dpodo, ngmêne kada pini knî y:oo dny:oo myeme dé. Alanté pyópu u ntââ. U m:ââ wonoy:a u pwo, pi ngmidi p:uu yéé wo, ¹⁰ pi knî y:oo alanté kópu p:uu dny:oo tpapê, Tp:ee dmââdî knî ye dpîmo a vyuwo, pi my:oo knî ye dpîmo a vyuwo, nmî Lémi p:uu dpodo pyu knî ye dpîmo a vyuwo, ngópuch:anê knî ye myedpîmo a vyuwo, dye ghi yintómu kópu mb:aa dpîmo a d:uud:uu dé. *

¹¹ Ngmêne kada pini knî y:oo kuknwe lvulu yoo kíngê dpodo kalê t:oo, mu kópu u dîy:o yéyéé u yi y:e m:uu adî kwo knomomê, nmî Lémi p:uu dpodo wa kpípî ngmê, ¹² kópuni u kwo mwiyé wa vyi ngmê, k:omo tpile ngê ye wa pyódu, yoo yi p:uu u ngwo adnyi danê. ¹³ Myenté ngomo k:oo ngomo k:oo módo adnyin:aa koko, dono ndîi amyednyin:aa d:uud:uu, pi knî yi p:uu

* **5:1:** Lev 19:32 * **5:10:** Hipîlu 13:2

adnyin:aa danê, daa yi k:oo
ghê ye adnyin:aa mbumu,
daa yi kópu knî yi p:uu ye *
amyednyin:aa mbumu.

¹⁴ Yi kópu u l:êê dîy:o u ya a
nga a kwo, Kuknwe lvulu yoo
mêdny:oo yéyééé, myedny:oo
tpetpe, yi chóó yi p:aa knî
ye mêdny:oon:aa vyuwo, mu
kópu u dîy:o yélini nmî p:uu
a d:uu nyédi, kópu dono nmî
p:uu daapaa vyi y:e. * ¹⁵ Yi
kópu nga d:a d:êê, mu kópu
u dîy:o kuknwe lvulu ngmê
knî y:oo maa ndêndê wunê
a kuwo ngópu, Setan u maa
p:uu kêdê ghê dmi.

¹⁶ Pyópu n:ii nmî Lémi ka
a kôlîmî, u yoo vy:o kuknwe
ngmêchoo kwo knomomê, ye
vyîlo yi pyópu yi kuknwe ka
yichoo vyuwo, ndapîni nmî
Lémi u yoo knî y:oo wiki k:oo
a kéké ngópu, yinté kuknwe
ka d:uudpî nî. Kuknwe n:ii
u ngêepî pyu daa tóó, yinté
kuknwe knî ye yi ndapî choo
lêpî.

Kada pini yoo yi myeme

¹⁷ Nmî Lémi u yoo vy:o
kada pini n:ii knî y:oo yoo
mb:aamb:aa ngê a y:enê
tumo, pi knî y:oo mb:aamb:aa
ngê dny:oo chââchââ dé.
N:ii yoo dye ghi yintómu a
dêepî nyédi, yoo mye ndiyé
kîgha tumo, pi knî y:oo ntêne
dny:oo chââchââ dé, ndapî
ye myedny:oo yémî. ¹⁸ Yinté
kópu puku yedê alanté a tóó,

N:ii ngê u pudumakó choo
dpodo kîgha,
komo kíngê kudu.

Choo dpodo, choo kmaapî.
Kópu m:uu ala,
Pi módo daa dpodo yédi,
u dpodo u pywuu dpo ngee.
*

¹⁹ Pi ngmê ngê nmî Lémi
u yoo vy:o kada pini ngmê
p:uu yipe tee kópu angmê
t:ee knomomê, u kwo ng:aa
ngê kêê nangê t:oo, ngmêne
pi miyó pyile knî y:oo yinté
kópu mu ngmidi yi pini
p:uu angmê vyi knomomê,
ye ye dpî ng:aa mb:anê.
²⁰ Kada pini n:ii ngê yinté
ngmêde kn:aadi knomomê,
nmî Lémi u yoo knî yi ngîma
dpodomby:e dpî ghââ kwéli,
pi yintómu u ngwo paa nkîngê
mbê dniye. * ²¹ Timoti
a tp:ee, yi kópu nkéli ndîi
kópu. Chóó Lémi u ngîma,
Yesu Kédisu u ngîma, yi enjel
yoo mye yi ngîma, yi kópu
nga d:a d:êê, a dnye ntêne
dpo nyeni. Ghélî k:ii pi
nangmê ghââ kwolo, ngmêne
yi kópu ntêne dpo pyw:eeni, yi
pini ndêndê ngê u ngwo dpî
wáti ngi. Myenté yoo íyóó
nangê chámê, ngmêne l:êê ghi
ngmidi mbêmê chi y:enê dé.

²² Pi ngmê u pwo ngêê
dê lîmîlîmî ngê kidingê yé
dê, nmî Lémi u yoo yi kada
pini ngê lîmîlîmî ngê kidingê
pyódu. Yi pini u l:êê
ghi mwiyé daanyi mumu
knomomê, u kuwó dini ghi
ngê dono kópu angmêmî d:uu,
ye nyi kn:ââ. Kn:aa pini
u dono yinté m:uu kîngmê
kaalî, d:ud:umbiy:e pi mb:aa

* **5:13:** 2 Tes 3:11 * **5:14:** 1 Kódin 7:9 * **5:18:** 1 Kódin 9:9-11 * **5:20:**
Epeso 5:11

ngê chi ya. ²³ (Ngménê ala kópu nangê vyi, u ya a nga a kwo, Pi mb:aa ngê nî pyódu, u l:êê dîy:o mbwaa ndanî ngê kêê daanê t:oo. A tp:ee, mbwaa ntee mbwaa nye ndanî ngê, wain knî my:oochi ndanî, mu kópu u dîy:o ngm:oo dnyinté a ya yédi, yinê pîchoo wêdewêdê kîgha ngi.) ²⁴ A tp:ee, pi ngmê kada pini ngê lîmîlîmî ngê nangmê pyódu, mu kópu u dîy:o pi knî ngmê yi dono kópu yoo yi lama a pyede, yi myeme daa dpodo ndîi, ngménê woni yoo tumutumu a dono nyédi, dîyo yoo vy:o tââ wa kaa dmi. ²⁵ Myenté yoo woni knî y:oo kópu mb:aa yoo yi ngópu a d:uu:d:uu tumo, woni knî y:oo kópu mb:aa tumutumu a d:uu:d:uu tumo, ngménê dîyo tââ wa kaa dmi.

6

Wop dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

¹ Nmî Lémi u yoo vy:o yélini wop a dpodo té, yi kada pini yoo ntênenê dny:oo chââchââ dé, mu kópu u dîy:o yi l:êê dîy:o pi ngê nmî Mî u pi daapaa dyênê ngê, nmî Lémi Yesu u pi myedaapaa dyênê ngê. ^{*} ² Yi kada pini n:ii Yesu ka wa kêlîmî mb:anê, u pi têdê ngê ye kîngê pyódu, kîngê vyi ngmê, Nmî kada pini nmî mbwó ngê dé pyódu, mèdaanmî chââchââ. Ngménê dpodomby:e p:uu dny:oo dpodo, mu kópu u dîy:o yi pini

nmî Lémi ka mye kêlîmî, u nuu ghi yi nôdo a tóó. Yi kópu dyuu pi knî ye chi tpapê dé, yi p:uu myechi ndiye kîgha dé. *

K:omodanê pyu yoo yi kópu dyuu, yélini ndapî p:uu a nuw:o nyédi

³ Pini n:ii ngê yoo kn:aa kópu p:uu adî ndiye kîgha dé, nmî Lémi Yesu Kédisu u ndê kópu dyuu u wépi wa puwâ, yi pini k:omodanê pyu. Kópuni nmî Mî p:uu nmo tpapê too, yinté pini ngê yi kópu u wépi myoo puwâ. * ⁴ Yinté pini ngê chóó u pi a kmîmî ngê, ngménê kópu d:uuwodê w:ee. U nuw:o kwolo ngmê, kópu knî yi nt:u kópu knî yi p:uu a kwopwepe yédi. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo dpî numo chámê té, numo ka a n:ee kapî nyédi, numo ka a peede tpapê nyédi, alanté a nuw:o nyédi, dpo, Wu yéli y:oo a dódó nmo. ⁵ Yi k:omodanê pyu knî y:oo pi knî ye ndê kópu daa tpapê tumo, yoo yi nuw:o dmi u ngwo dpo kwele dmi, dye ghi yintómu numo ka a kwopwepe nyédi. Nyââ, yi nuw:o dmi kwolo ngmê dé, dpo, Ndáápi ngê wanmî pyaa dmi, mu kópu u dîy:o Yesu u yoo vy:o nmî ghê dniye. *

⁶ Nmî Lémi Yesu ngê ndáápi ngê d:uuwodê pyódu nmo, ngménê kópu mb:aa nmî l:êê dîy:o dpo d:uu, nmî nuw:o dmi dpo ngmêê, u l:êê dîy:o nmîmo, Tpileni nmî ngópu a pyede, nmo u ntââ ngê a

* **6:1:** Taitas 2:9-10 * **6:2:** Pilimon 1:16 * **6:3:** 2 Tim 1:13-14; Nkal 1:6-9

* **6:5:** 2 Tim 4:3-4 * **6:6:** Pilipu 4:11-13; Hipilu 13:5

pyede. * 7 Dyámê mbêmê kn:ââ mbwii móodó ntee nmî taa dniye, tpile dpîp:ongmê ñuwo, dini ghi n:ii ngê anmî pw:oo dmi, yinté móodó amoo lee dmi, tpile daangmanmî ñuw:o. 8 Yi kópu u l:êê dîy:o nté nmî ngópu adî ya, kpîdî nmî ngópu amyaa ya, ye u ntââ mbêmê anmî ya. *

9 Ngménê n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Ndáápi ndîî ngê nmî pyaa dmi, yi kópu ngê yi yéli dpo lvêêdî té. Dnyinté a nuw:o nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Tpile yilî nmî pwila. Yi tpile knî yi p:uu yi nuw:o dmi a kwo nyédi, yi l:êê dîy:o a kpaa nyédi, maa ndêndê u ngwo dpî kn:aadi ngmê, yi chóó ndiya dp:uu ghîpî dmi. * 10 N:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Ndáápi ngê nmî pyaa dmi, dono yilî dpî d:uu ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o woni yoo nmî Lémi u yoo vy:o pwii dniye, u kwo mèdaa kélímî té, yi ya dono ngê dê pyódu. *

Póolngê Timoti ntee dpodo kwólú

11 Timoti a tp:ee, nmî Mî p:uu nye dpodo, u l:êê dîy:o yinté pini ngê nangê pyódu. Pi mb:aa ngê chi ya, nmî Mî p:uu ñuw:o choo kwo, u kwo chi kélímî, yoo yi nuu ghi dmi nôdo choo ya, nmî Lémi u l:êê dîy:o dono cha a vyímî dé, mi nangê knî. 12 Nmî Lémi p:uu dpodo têdê dpodomby:e chi dpodo, u l:êê dîy:o ghê kamî ñga wa a kê, ghéni n:ii

* 6:8: Prov 30:8 * 6:9: Prov 28:22
18:36-37; 19:11 * 6:15: Tpyuu 17:14

chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî ngê a ngmidi nyoo, nmî Lémi ka nyi kélímî mbê wo, pi yilî yi ngîma yenye, Yesu Kédisu ka dî kélímî mb:anê, vyîlo yi pini nmî Lémi ndêndê. 13-14 Nmî Mî ngîma ñga nînê danê, u dnye mb:aamb:aa ngê chi nyémî. Wodaa tóó, tpile yintómu yi ghê dmi daapê t:a, ngê myedaapê t:a. Tp:oo Yesu Kédisu ngîma ñga myenînê danê, p:uu ntêñê chi dpodo, nangê mywenemywene kwolo. Dini ghi n:ii ngê Pontiyas Paléti ngê doo a kóté kîgha, u kwo ntee doo a ndê danê, yinté myecha a ya. Nyââ, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntêñê chi dpodo, u dî wéni n:ii ngê wa a diyé.

* 15 Nmî Mî ngê yi wéni wunê a ngmidi ngê, yi ngwo Yesu nmo amêdê dy:ââ. Yi kópu daawa têd:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî kada pini ndêndê, yintoo pini daamo a tóó. Kada pini yintómu u maknopwo a pyede, king yintómu yi king ngê a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmo chaa kîgha ngê. * 16 Ntee a tóó, pi yinté daamo a tóó. Doo u ntââ daawa pw:onu, chóó u wuu ndîî a pil:apil:a, doo u ntââ pi ngê daadî y:enê. Pi ngmê ngê doongê módu, doo u ntââ pi ngê myedaawa m:uu. U pi ndîî ngê pyépi koo, dye ghi yintómu choo a y:enê nmo. *

Nmî Lémi u yoo vy:o ndáápi

* 6:10: Epeso 5:5 * 6:13-14: Njon
* 6:16: Ex 33:20

knî yi kópu

¹⁷ Yesu u yoo vy:o yélini yi nté ndapî ndîî, ala kópu ye dpî vyi ngi, yipi, Yoo nmyi maknopwo nangê ngmâno. Yipi, Nmyi nuw:o dmi nté ndapî yi p:uu kîngê kwo, kminté wa dóo nmyo. Yipi, Nmyi nuw:o dmi nmî Mî p:uu dny:oo kwo, pini n:ii ngê a yeede nmoo. Yipi, Daa mtîkó pyu, u yi u ngwo a kwo, A yoo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. * ¹⁸ Yipi, Nmyi nté ndapî ndîî ngê ntee a tóó, nmyi pi ka vyuwo ndîî ngê yinté myechoo ya. Yipi, Dmyinê mb:aamb:aa, yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê yeedeyeede dé. ¹⁹ Yinté adnyi d:uud:uu knomomê, ye nmî Mî ngê mbóó p:uu ghê kamî ngê ye amîmê wumo, daawa dóo té. *

Póól u nd:uu tpapê

²⁰ Timoti a tp:ee, kópuni dyuu nmî Mî ngê nga a kpo, ntênê chi d:uud:uu dé, yoo mb:aamb:aa ngê chi ndiye kîgha dé. N:ii knî y:oo pi knî ye a tpapê ngópu, yipu, Tumu kópu ngmê nmyi lama choo ya, yi yéli ye namê ng:aa. Daa nmî Mî u kópu dyuu ye tpapê ngópu, k:omodanê kópu dyuu ye tpapê ngópu. * ²¹ Yélini yi nuw:o dmi yi tumu kópu p:uu a wee, nmî Lémi u maa da kuwo ngmê.

Nmî Mî mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo.

Wu u dî. *

* **6:17:** Luukí 12:20 * **6:19:** Mát 6:20 * **6:20:** 1 Tim 4:7; 2 Tim 1:14 * **6:21:**
2 Tim 2:18

2 TIMOTI

Póól ngê Timoti ka pweepwee pee ngmê dy:ââ ngê, u pi 1 Timoti. Póól modoon:aa dpodo, Yesu u pi pi knî ye modoon:aa tpapê. U kuwó dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo mbwa k:oo myombó mê km:êê ngópu. Yi ngwo Póól ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Timoti ka mye dy:ââ ngê. Ala yi pweepwee pee. Póól ngê pweepwee pee daam:uu d:êê ngê, ala u kuwókuwó pweepwee pee.

¹ Mw:ââkó Timoti, nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Kópuni wunê a vyu, Yesu Kédisu ngê ntiye ngê, yélini yi k:ii u kwo nmo kélímî té, ghê kamî nmo a kpo. Yi kópu dyuu tpapê u l:êê dîy:o pi knî ye dy:ââ noo.

² Timoti a tp:ee, ɿuu ghi ntênê a nôdo a tóó. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, mb:aamb:aa ngê ɿaa dny:oo a vyuwo, ye chi ch:anêch:anê, ɿuw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi.

*Póól ngê Timoti u ngwo
mêdê wêdêwêdê kwólu*

³ Timoti a tp:ee, Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê. A kn:ââ knî y:oo ntee dnyimo a chââchââ, yinté myinê chââchââ, u maa d:oo kn:aadi ngê. L:êê dîy:o n:aa kwunokwuno ngê, myenté w:êenî mgidî vy:o l:êê dîy:o u kwo

myinê ngêpê yédi. * ⁴ Dini ghi n:ii ngê munê kuwo nyoo, a l:êê dîy:o munyoo a mbê. Yi kópu n:aa nuw:onuw:o, u ya a nga a kwo, M:aa m:uu ngi, w:aa u ngwo anê pyw:oo. ⁵ Yesu Kédisu ka munyinê kélímî mbê wo, yi kópu mye anînê nuw:onuw:o. Ngêpyââ Lówisi, mye Yunisi k:ii ntee a kélímî mbê knopwo, a lama ka tóó yinté my:ee kélímî. * ⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o ɿaa méninê tpapê, dini ghi n:ii ngê a kêê dê mêmê nê yé doo, dpodoni u l:êê dîy:o nmî Mî ngê u ntââ ngê a pyódu nyoo, yi dpodo ntênê chi dódó. Ndyuw:e k:ii dpî widi, kîngê pw:onu. ⁷ Nmî Mî ngê chóó u Ghê Dmi nmî ménê yó. Yi Ghéni Dmi ngê daa nkîngê pyu ngê dpî pyódu nmo, ngménê u wêdêwêdê nmî ménê dpî yé, yoo yi nuu ghi dmi nmî nôdo u ngwo dpî yââ, nmî chóochóó myenmînê tpyuu nmoo. *

⁸ Nmî Lémi p:uu dpodo têdê nama a nkîngê, pi knî ye u pi cha a tpapê. K:omo tpile u pi tpapê u l:êê dîy:o mbwa k:oo km:êê noo, ngménê a l:êê dîy:o kîdangê nkîngê mb:anê. Nmî Lémi p:uu dpodo têdê ntee n:aa mgînî vyîmî yédi, yinté myecha a mgînî vyîmî, nmî Mî ngê u ntââ ngê u ngwo wa a pyódu ngi. * ⁹ Yinê a ngmidi nmoo, kóó k:oo kaa nmoo, chóó u yoo ngê pyódu nmoo. Daa nmî chóó nmî l:êê ghi dmi yi dîy:o a ngmidi

* **1:3:** Dpodo 24:16 * **1:5:** Dpodo 16:1 * **1:7:** Lóma 8:15 * **1:8:** Lóma 1:16

nmoo, ngménê u kwo nmo ch:anê dniye, chóó u nuw:o ngê a ngmidi nmoo. Dyámê pê ghélî dêpêngê l:âmo ngê, yi ngwo doo a nuw:onuw:o nmo, apê, A Tp:ee ngê a kêê k:oo yinê amî kaa té. * 10 Ala ngwo yi kópu nmî dye ghi ngê dê pyódu, nmî Mbwámê Yesu Kédisu nmî l:êê dîy:o pwene, mêtê piiwo, pwopwo u wêdêwêdê u ngwo chedê ngê, ghê kamî nmo a kpo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * 11 Yi kópu tpapê u l:êê dîy:o nmî Mî ngê a ngmidi noo, pi knî ye dy:ââ noo, a ka pê, Chin:aa ndiyé kîgha dé. * 12 Yi kópu u l:êê dîy:o n:aa mgînî vyîmî, ngménê dînî nkîngê, mu kópu u dîy:o pini n:ii p:uu a nuw:o nî kââ, a lama pini, daawa dóó nê. Dpodoni ñedê a kaa noo, chedê ngê daawa pyódu. A lama ka tóó, Nmî Lémi u yoo knî ye ada a vyuwo, u dî, wéni n:ii ngê wa a diyé. 13 Kópuni dyuu a kwo nyinê ny:ee too, ñuw:o ñedê ntênenê dny:oo ya. Ntee noo a dpodo, yinté myecha a dpodo. Yesu Kédisu ngê u kwo a kââdî nyoo, u kwo chi kélîmî, u nuu ghi ñódo choo ya. * 14 Kópu dyuu ndêndê n:ii lama a kwo, nangmê ngmêê, pi knî ye ntênenê chi tpapê dé. Nmî Lémi ngê ghéni n:ii dmi nmo a kpo, u wêdêwêdê mbêmê yi dpodo chi dódó.

Pi pyile knî yi p:uu kópu

* 1:9: Epeso 2:8-9; Taitas 3:4-5

* 1:13: Taitas 1:9 * 1:15: 2 Tim 4:16

dyuu

15 Lama kîyedê tóó, Esiya Wee u kwo tpémi yintómu kpeme a ka dê yaa dmi, Paikilas pini dê Hémokenes yinté a ka myaa pyaa knî. *

16 Ngménê Onésipôdas kpeme a ka daa yaa wo. K:omo tpile mbwa k:oo n:aa kwo, ngménê a l:êê dîy:o mywene u ngwo daa ghê wo, daa ng:éentómu ngee noo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ka yi pini mupwoknî dny:oo ch:anêch:anê. 17 Dini ghi n:ii ngê Lóma a loo, a nmy:uu kn:ââ u ngwo a chópu, u dî mbwa k:oo mînê pyw:ee noo.

18 Myenté dini ghi n:ii ngê Epeso nipi nyipu a dpodo, lama kîyedê tóó, mb:aamb:aa ngê y:i doo a ngêepî nê. U ya a nga a kwo, Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ka ntênenê paa ch:anê we.

2

Mgînî vyîmî u kópu dyuu

1 Timoti a tp:ee, Yesu Kédisu p:uu dpodomby:e chi dpodo, mu kópu u dîy:o vyîlo u wêdêwêdê mbêmê nye dpodo.

2 Pi yilî knî ye ñgópu munoo a dêêpî. Pi knî ngmêdpo ngmidi ngi, n:ii knî y:oo daawa dóó ngi. A kópu dyuu yi nuwo dpî kwéli, yoo pêdny:oon:aa ndiyé kîgha dé.

3 Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té, u lede ntee tpile ngê nmo pyede, Setan p:uu nmo l:êê té. Yi l:êê têdê nangmê mbêpê, myecha a

* 1:10: Hipîlu 2:14-15

* 1:11: 1 Tim 2:7

mgînî vyîmî. ⁴ Ledeni u nuw:o chóó u kópu knî yi p:uu a kwo yédi, doo u kada pini u nuu u pi ngê dpî pyódu, ngménê n:ii u nuw:o l:êê p:uu a kwo yédi, u kada pini ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. ⁵ Dini ghi n:ii ngê tp:ee dmââdîma a mbêpê nyédi, n:ii ngê mbêpê u kópu dyuu dpî pwââ, k:omo tpile kada dp:uu ghê, ngménê u mbêpê u py-wuu d:uuwodê ngee. ^{*} ⁶ Pini n:ii yâpwo têdê dpodombiy:e a dpodo yédi, vyîlo yi pini ngê yi ntini nt:u mwiyé dpî d:uu.

* ⁷ Yi dyimê pywuu pyile knî yi p:uu cha a nuw:o, nmî Lémi ngê u ntââ ngê wa pyódu ngi, kópu yintómu u ngwo anyinê w:ee té.

⁸ Yesu Kédisu dyimê pywuu ngê ñga myenînê pyépi. King Dépidi u tii nedê pini ngmê, ngménê doo mgînî vyîmî, mye pwene. U kuwó dini ghi ngê kpêénî mêtê pii wo. Yi kópu pi knî ye noo a tpapê. ^{*} ⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o mbwa k:oo anî kwo, yinê ye, Nê ngê dono ndîi ngmê d:uu ngê. K:omo tpile mbwa k:oo km:êê noo, ngménê nmî Mî u kópu dyuu daa mgîmî ngópu, p:aani p:aani pi knî y:oo mînê nyêmî ngmê. ^{*} ¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o dono yintómu nînê vyîmî too. Yélini nmî Mî ngê myedê ngmidi too, u ya a ñga a kwo, Yesu Kédisu u pi mye ny:ee y:e, u kwo kélîmî mbê dniye, kóó k:oo nipi paan:aa

ghê kmêle, dye ghi yintómu u k:ii nipi paan:aa ya kmêle. ^{*}

¹¹ Ndê kópu ngma ala, Yesu Kédisu ntee pwene, nmî nuw:o dono yinté mye pwene.

Ntee a pii wo, yinté amêno pii dmi,

u k:ii nipi anmîn:aa ya. ^{*}

¹² U l:êê dîy:o dono vyîmî daanmî yé knomomê, ye u pi ntoo, nmî pi dmi yintoo ngê wamî pyódu.

Anmo wópu knomomê, u nkwo wa wópu nmo. *

¹³ K:omo tpile wanmî dóó knomomê, ngménê daawa dóó nmo, mu kópu u dîy:o kópuni wunê a vyu,

daawa têd:a. *

Nmî Mî p:uu dpodo pyu mb:aa

¹⁴ Nmî Mî ngîma pi knî ye ala kópu dpî vyi ngi, yipi, Kópu nt:u kópu knî yi p:uu numo ka namê kwop-wepe. Yi kwopwepe ngê yoo d:uudpî ngee, ngménê dpî dyênê té. ^{*} ¹⁵ Dpodombiy:e chi dpodo, nmî Mî ka pi mb:aa ngê paa pyédi, ala kópu m:uu paa vyi ngê, A dpodo pyu mb:aa, ndê kópu dyuu ntênenê a tpapê ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o mywene ñga daawa ghê. ^{*} ¹⁶ N:ii knî y:oo k:omodanê kópu a tpapê tumo, kpeme ye chi yââyââ. Yinté kópu knî y:oo yoo nmî Mî u maa p:uu daa kapî tumo,

* **2:5:** 2 Tim 4:8 * **2:6:** 1 Kódin 9:7,14

1:12-14 * **2:10:** Kilosa 1:24 * **2:11:** 2 Kódin 4:11

* **2:13:** Lóma 3:3-4; Num 23:19; Taitas 1:2

2:7-8

* **2:8:** Lóma 1:3-4 * **2:9:** Pilipay

* **2:12:** Mát 10:33

* **2:14:** Taitas 3:9 * **2:15:** Taitas

kn:aa máádi p:uu dpî kaa t:oo. ¹⁷ Ghîmî péé pi p:uu ntee a kmaapî yédi, yi kópu dyuu ngê yoo yinté dpî dyéñê. Yélini yi kópu knî yi p:uu a danê nyédi, yi vy:o ala pini dê a kwo mo, Haimeneyas pini dê Piletas. ¹⁸ Yi tpódu y:oo maa ndêndê kn:aadi ngópu, pi knî ye yipu, Dini ghi n:ii ngê Yesu ka nmo kélímî mbê dniye, yi ngwo nmo pii dniye, kn:aa pyidepyide daamu a tóó. Yi kópu mbêmê yi tpódu y:oo pi woni yi kélímî dyéñê tumo. ¹⁹ Ngménê nmî Lémi u yoo daawa dyéñê t:oo, wa dêê knî, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ka u yoo u ngomo ntee tpile ngê a kwo. Dini ghi n:ii ngê u ngomo wó, k:ââ pââ dyuu wêdêwêdê ngê kaa too, doo u ntââ pi ngê u dînê daawa ghodo. Yi ngomo p:uu kópu miyó a t:a, ngmê alanté,

Nmî Lémi u lama u yoo a kwo,

myomoni alanté,

N:ii ngê dpo, Nê nmî Lémi u yoo vy:o pini ngmê,

yi pini ngê dono kópu kîngmê d:uu. *

²⁰ Dyimê pywuu ngma ala. Mââwe ndîi u ngomo k:oo d:ââ mwee dêdê ghêdê, dyêêdî daa ngmidi. Woni silpê ngê l:âmo tumo, woni nkól ngê l:âmo tumo, naa ndîi u dye ghi ngê yi tpile u ngwo dpî pwii dmi. Woni yi pee ngê l:âmo tumo, woni têpê ngê l:âmo tumo, yi pi dmi daa ndîi. * ²¹ Nmo yinté tpile dé, nmî Lémi u

d:ââ mwee ntee tpile ngê nmo pyede. Pini n:ii yi kn:aadi te kópu knî yi p:uu daadî nuw:o, d:ââ mb:aa ntee tpile ngê wa pyódu, nmî Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu. Dpodoni u pi ndîi nmî Lémi ngê u yi u ngwo adî kwo, Yi pini ngê choo dódó, u ntââ wadî dódó. ²² Yinté pini ngê chi ya, kóponi pi kamî knî yi nuu u kópu ngê a pyede, nangmê d:uu. Nmî Lémi ka pi mb:aa ngê chi ya, u dpodo p:uu nyi kele, nangê dôó. Yoo yi nuu ghi dmi ñôdo choo ya. Yélini yi p:uu tupwó daa t:a, nmî Lémi ka mye ngêpê nyédi, yi yéli yi k:ii mb:aamb:aa ngê nipi dmyinê ya. ²³ Kópu knî yi nt:u kópu knî yi p:uu kwopwepe ngê kêê nangê t:oo. Lama kîyedê tóó, yi kópu u l:êê dîy:o numo p:uu a d:uu nyédi. ²⁴ Nmî Lémi p:uu nye dpodo, kidingê kwopwepe, nuw:o mbêmê chi ndiye kîgha dé, lîmîlîmî ngê ye nangê nod:e. * ²⁵ Yélini m:uu adnyi d:uu, nuw:o ngê chi wátiwáti dé. Ndoo apê nmî Mî ngê yi nuw:o dmi wa a ngmêê té, u ndê kópu dyuu yi lama u ngwo wa yââ. ²⁶ K:omo tpile Setan ngê wunê a mgîmî too, u pono a vyápê té, ngménê ndoo apê ala ngwo kwulo amênyinê pwaa té, mb:aamb:aa ngê amêdnyi nuw:o.

3

Yoo dono ngê u ngwo wa pyaa dmi

* **2:19:** Njon 10:14-15 * **2:20:** Lóma 9:21 * **2:24:** 1 Tim 3:3

¹ Timoti a tp:ee, ala kópu lama choo a ya. Dini ghi n:ii ngê kuwókuwó wéni adî dyimêdyimê, yoo dono ngê wa pyaa dmi. * ² Yi ngwo yi chóó yi kópu knî yi p:uu adnyi nuw:o, nté ndapî yi mb:aami ngê wa pyaa dmi, yi chóó yi pi dmi adnyi kmîmî dé, adnyi chaa, yoo yi pi dmi adnyi dyede dé, yi pye mî knî ye daadnyi ng:aa, nmî Mî daadnyi kwunokwuno, myedaadnyi chââchââ. * ³ Pi ka vyuwo yi lama daadî ya, pi ye daadî ch:anêch:anê, adnyi pi p:uu danê, gheteghete u yoo ngê adnyi ya, numo p:uu adnyi l:êê, kópuni mb:aamb:aa dé, daa yi nuu u kópu ngê adnyi ya. ⁴ Adnyi pi dódó, daa nuw:o mbêmê adnyi m:ii, adnyi mbodo ndîi mbodo ndîi, yi chóó yi pi dmi adnyi kmîmî dé. Yi chóó yi pono adnyi vyápê, nmî Mî u nuu ghi dnyinté yi nôdo adî ya. ⁵ Yi komo knî y:oo nmî Lémi adnyi chaa kîgha, ngménê u wêdêwêdê yi gha vy:o daadî ya. Yinté yéli ye kpeme dpî yey. * ⁶ Yinté pini knî ngmê p:o p:o dpî lee dmi, pyââ knî ngmê yi pee dpî kaa t:oo. Pyópuni yi pee dpî kaa t:oo, nuw:o yi ménê daa tóó, yi dono yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, dono kópu yilî yi nuu u kópu ngê a pyede. ⁷ Yi pyópu yoo dye ghi yintómu a ndiye nyédi, ngménê doo u ntââ ndê kópu dyuu yi lama daawa yââ. ⁸ Yichip pi miyó,

Njanes pini dê Njambîdes, pipi kópu mbêmê mbwudu ngma a chaa ngópu, Mósisi p:uu u ngwo ntee dnya a d:uu, pi dódó pyu yoo yinté ndê kópu dyuu p:uu mye d:uu nyédi. Dnyinté a nuw:o té, nmî Lémi ka daa kélîmî té. ⁹ U yi y:e a kwo, Pi yintómu nmî pee nmî kaa té, ngménê wa dêê dmi, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo yi l:êê ghi dmi wa m:uu t:oo, awo, Yi mbodo dmi podo dé. Njanes pini dê Njambîdes Mósisi ka mbwudu chapî ngê ntee daa nî knopwo, yi yéli yinté wamye dêê dmi.

Póól ngê Timoti ka u ngwo a vyu, D:aapí dódó pyu, pi dódó pyu ngê kidangé pyódu

¹⁰ Láma kîyedê tóó, d:aa pi dódó pyu ngmê. Dye ghi daadîi ngópu noo a dpodo, yoo myenoo a ndiye kîgha dé. Kópuni u l:êê dîy:o n:aa dpodo yédi, lama wunê a yaa wo. Láma kîyedê tóó, nmî Lémi ka nténê n:aa kélîmî, yoo yi nuu ghi dmi a nôdo mye tóó. Láma kîyedê tóó, nmî Lémi p:uu dpodo têdê dono yilî noo a vyímî, u dpodo u wépi dîpî puwâ. ¹¹ Kópuni dono Antiyóka, Yikóniyém, Lisitîda a nga a pyaa dniye, lama kîyedê pyede. Komo tpile yi dono kópu ndîi a nga a pyaa dniye, ngménê nmî Lémi ngê yi kélê mêtê dyé noo. * ¹² Nyââ, n:ii ngê u yi adî kwo, Yesu Kédisu u yoo vy:o nî ghê, Yesu ntee pini ngê nî

* **3:1:** 1 Tim 4:1

* **3:2:** Lóma 1:29-31

* **3:5:** Mát 7:15,21; Taitas 1:16

* **3:11:** Dpodo 13:50; 14:5,19-20

pyódu, yi pini p:uu yoo adnyi d:uu, p:uu adnyi dono.
 * 13 Pi dono yoo, pi dódó pyu yoo yi k:ii, kópu dono yili adnyi d:uu:d:uu, y:ay:a wa pwiyé dmi, Setan ngê adî dódó dé, yoo u nkwo adnyi dódó. 14 Timoti a tp:ee, yinté pini ngê kidangê pyódu. Kópuni nyinê ndê too, yi kópu knî ye nyi kélímî mbêwo, ndê kópu ngê nga dny:oo ya, mu kópu u dîy:o yélini yi k:ii nmee a ndiye kîgha ngi, dpîp:o dóó nyoo, k:omodanê kópu nga dpîp:o vyu. * 15 Nuw:o mê diyé we, dini ghi n:ii ngê tp:ee têdê ngê nyoo a ya, nmî Mî u kópu dyuu p:uu nyoo a ndiye. Yi kópu dyuu ngê nmî Mî ka maa nmo yinê dpo kême, Yesu Kédisu ka u ngwo nmo kélímî té, u l:êê dîy:o kóó k:oo wa kaa nmo. 16 Yi kópu yintómu nmî Mî u wêdêwêdê mbêmê a d:êê tumo. Yi kópu dyuu mbêmê yoo nmo ndiye kîgha too, yélini dnyinté a nuw:o nyédi, yi kópu dyuu mbêmê nmo wátiwáti too. Yi kópu dyuu mbêmê yoo yi dyââpe myino pwapî too, maa mb:aa p:uu nmo kapî too. * 17 Pini n:ii nmî Mî p:uu a dpodo yédi, yi kópu dyuu choo a kpââ, kópu mb:aa yili yintómu, u ntââ yi pini ngê u ngwo adî d:uu:d:uu dé.

4

Póól ngê Timoti u dpodo u l:êê dîy:o u ngwo wêdêwêdê kwólu

* 3:12: Njon 15:20
10:42; Lóma 14:9-10

* 3:14: 2 Tim 2:2
* 4:2: Dpodo 20:20,31

1 Timoti a tp:ee, nmî Mî ngîma myenté Tp:oo Yesu Kédisu u ngîma, kópu nga ngménînê tpapê. Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, u pi ndûi ngê wa pyódu, wa kóté kalê nmo. Yélini mwiyé pw:oo dniye, wa kóté kalê té, yélini yi ngwo adnyi ya, wamye kóté kalê té. * 2 Yi kópu u l:êê dîy:o u kópu dyuu pi knî ye chi tpapê. K:omo tpile nga adnya a ng:aa, ó daadnya a ng:aa, ngménê ye chi tpapê. Yélini dnyinté a nuw:o nyédi, chi wátiwáti dé. Yélini a dono nyédi, yi dono ye chi kwódukwódu dé. Yélini mb:aamb:aa ngê maa p:uu a wee, chi wêdêwêdê kîgha dé, chi ndiye kîgha dé, modo l:âmo lîmîlímî ngê kidangê ngêpa. * 3 Ala ngwo dpodomby:e chi dpodo, mu kópu u dîy:o mu dini ghi ngê yoo ndê kópu dyuu ka daadnyin:aa ng:aa, u yi y:e adî kwo, Kn:aa kópu knî m:uu nmî nyémî. Yi ngwo n:ii knî y:oo yi nuu u kópu dé ye adnyi tpapê dé, vyilo yi yéli ye adnyi ng:aa. * 4 Nmî Mî u ndê kópu dyuu u wépi wa pwaa ngmê, w:êê danêmbum knî yi p:uu adnyi nuw:o. 5 Ngménê yinté pini ngê nangmê pyódu. Dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê chi nuw:o, dono cha a vyîmî dé, pi knî ye nmî Lémi u kópu dyuu chin:aa tpapê dé, ntêne p:uu chi dpodo.

Póól, Timoti ka u pwopwo

* 3:16: 2 Pita 1:21
* 4:1: Dpodo
* 4:3: 1 Tim 4:1

p:uu u ngwo doo dêê

⁶ A chóó a p:uu kópu nga ngménînê tpapê. Pi knî y:oo tpile tp:oo kpêê ngê ntee dpî yé t:oo, Chóó Lémi u ngwo dpî châpu ngmê, daa kêmakêma dyámê nínê kuwokuwo, yinté n:aa pyodopyodo, Chóó Lémi u pi u ngwo anî knî. ⁷ Mbêpê têdê dpodombiy:e noo mbêpê, dípî kede wo, u ndê kópu dyuu d:oongê ngmópu. ⁸ A dpodo u pywuu ngê mbóó p:uu kiyedê t:âât:ââ nê, Chóó Lémi ka d:ud:umbiy:e pi mb:aa ngê u ngwo an:uu pyôdu. Kuwókuwo wéni ngê nmî Lémi ngê nténê wa kóté kalê nmo, a pywuu u ngwo a ka wa a kê. Ngménê daa a mo. Yélini yi k:ii nmo t:âât:ââ, nmî pywuu dmi kwodonkwodo nmo wa a kê. *

Póol ntee doo mgînî vyîmî

⁹ Timoti, u ya a nga a kwo, Límilímî ngê a ka dpo pwiyé. ¹⁰ Dimas ngê a kuwo noo, Tesalonika loo, mu kópu u dîy:o u nuw:o dyámê u kópu knî yi p:uu a kwo. Kidesens Nkalásiya Wee u kwo loo, Taitas Dalîmesiya Wee u kwo loo. ¹¹ Luukî mu ngmidi a p:uu ayedê t:a. Mak amîm:aa dpo ngépi, u k:ii nipi dpo lee cho, mu kópu u dîy:o a dpodo têdê yinê pîchoo ngêêpî nê. * ¹² Tikikas Epeso kînî dy:ââ ngê. * ¹³ Dini ghi n:ii ngê Tîdówas nê kuwo ngê, a nkuwo kpîdî puku dmi péé

* **4:8:** Tpyuu 2:10 * **4:11:** Dpodo 15:37-39

Dpodo 20:6 * **4:14:** 1 Tim 1:20; Lóma 2:6

Kapas u ngomo k:oo nê kuwo doo, u kwo dpo ngee dé, a ka dpo ñuw:o dé. A puku dmi n:ii tpile tp:oo too pee ngê lâmo tumo, yi yi dmi a nga mb:aamb:aa ngê a kwo. *

¹⁴ Pini n:ii ngê nkéli chêêpî pee ngê tpile a l:âmol:âmo too, Aleksândê, a pi yono dyênê ngê. Nmî Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u. * ¹⁵ Nga cha a vyuwo, kîngê dyênê ngi. Kópuni noo tpapê dé, d:ud:umbiy:e doo u nuu u kópu ngê pyaa dniye, a ka doo a kwopwepe.

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê mwiyé a kóté kalê noo, pi a nkîgh:ê dêpwongmê kwo, a pyipe knî y:oo a mo a kuwo noo. U ya a nga daa kwo, Nmî Mî ngê ntââ ye dpo vy:ee ngê. ¹⁷ Pi a nkîgh:ê dêpwongmê kwo, ngménê nmî Lémi a nkîgh:ê vyîlo yidoo kwo, yinê doo wêdêwêdê kîgha nê. U yi u ngwo doo kwo, Yélini daa Nju tpémi nê ngê a kópu dyuu ye vyi ngê, yi yéli y:oo ny:ee y:e. Nmî Lémi ngê wodêpê ngee noo, ye a vyee têdê pî dy:ââ noo, layóni knî y:oo pî ma noo. * ¹⁸ Yi ngwo ntee a ngee noo, dono yintómu yi kélê yinté amye dyé nê, kóó k:oo amî kaa nê. Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu u pi kmîmî koo, chedê ngê kîngê pyôdu. Yinté choo ya.

Póol u nd:uu tpapê

¹⁹ Akwila cha Pîdisila ye a mb:aamb:aa dpî yéni,

* **4:12:** Epeso 6:21-22 * **4:13:**

* **4:17:** Dpodo 23:11; 27:23

Onésipódas mupwoknî ye a
mb:aamb:aa myoo yéni. *

²⁰ Edastas Kódin nê kuwo ngê,
Tîdopimas Militas nê kuwo
ngê, mu kópu u dîy:o doo a
mbii. * ²¹ Yópu ndîî u dye
ghi ghêlî k:ii kîngê d:ii, u ngwo
dpo pwiyé.

Yupulas, Pudens, Lainas,
yi pini pyile knî yi k:ii
nmî mb:aamb:aa nga dpo
dy:ââ, nmî tîdê Kîlôdiya ngê
u mb:aamb:aa nga myeda
dy:ââ. Yélini nmî Lémi
ka al:ii wunê kêlîmî té, yi
mb:aamb:aa nga myedê dy:ââ
ngmê.

²² Nmî Lémi nga choo a
vyuwo, nmî Mî ngê choo a
ngêêpî nmyo.

Wu u dî.

* **4:19:** Dpodo 18:2-3 * **4:20:** Dpodo 19:22

TAITAS

Taitas daa Nju pi ngmê, ngménê Póól p:uu dpímo dpodo. Njedusalem nipi lee knopwo, (Nkalásiya 2:1-3) u kuwó dini ghi ngê p:aani p:aani nipi dpímon:aa paa. Dini ghi n:ii ngê Póól Epeso doon:aa ya, Taitas Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, u yi u ngwo doo kwo, Taitas ngê a ka mêtê kââdî téne. Taitas ngê yi kópu d:uu ngê, u kuwó dini ghi ngê Póól ka mêtê diyé wo. (2 Kódin 7:6)

U kuwó dini ghi ngê Póól mbwa k:oo doon:aa kwo, Lôma. (Dpodo 28:30-31) Dini ghi n:ii ngê pwii wo, p:aani p:aani dpímon:aa dpodo. Yi ngwo Taitas Póól p:uu mêtê kele, dyámê ngmê mbêmê nipi lee knopwo, u pi Kîditi. Póól ngê y:i a kuwo ngê, kwo, Yesu u yoo chi wêdêwêdê kîgha dé, yed:oo kn:aa p:aani doon:aa dpodo. U kuwó dini ghi ngê Taitas ka ala pweepwee pee y:i mînê dy:ââ ngê.

¹ Mw:ââkó Taitas, nê Póól, Chóó Lémi p:uu n:aa dpodo, myenté Yesu Kédisu ngê u dyépi ngê a pyódu noo.

Yinê a ngmidi noo, a ka pê, Yélini nê ngmidi ngê, a Tp:ee u pi ye chin:aa tpapê, a kópu dyuu ndêndê ye chin:aa tpapê, ² ghê kamî u ngwo wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Mwiyémwiyé dini ghi ngê nmî

Mî ngê yi ghéni dmi u pi nmî l:êê diy:o a vyu. Dêpwo a k:omodanê, ³ u dye ghi ngê u kópu dyuu mbêmê yi ghéni dmi u pi nmî nyongo. Yi kópu dyuu tpapê u l:êê diy:o nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo.

⁴ Taitas a tp:ee, nmî Lémi ka ntee n:aa kélímî, ndêndê ngê yinté u kwo my:ee kélímî. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Mbwámê Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê ñga dny:oo a vyuwo, ñuw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi. *

Kada pini pyw:êmî u kópu dyuu

⁵ Ala kópu u l:êê diy:o Kîditi nê kuwo nyoo. Dpodoni dip:e chedê ngê, ñyóó moo chedê ngi, p:aani p:aani Yesu u yoo vy:o kada pini dpo pyw:ee té, yi kada dpî kaa té. Yi kópu p:uu kópuni ñga nê vyu, chi nuw:onuw:o. ⁶ Piní n:ii kada pini ngê anyi pyépi, u dono kópu kîngmê ya, u kpâm ngmidi choo ya, tp:oo módó tp:oo mâtâ yoo yi p:uu pi knî y:oo alanté kópu dny:oo tpapê dé, Daa ndapî chedêchedê u yoo, myedaa ngópu dé, nmî Lémi ka a kélímî té. * ⁷ Nyââ, pini n:ii nmî Mî u dpodo p:uu kada pini ngê anyi pyépi, u dono kîngmê ya, yoo mbwódo kîngê m:uu té, mbodo l:âmo lîm'lîmî ngê kédangê ngêpa, daa mbwaa ndanî pyu ndîi, daa gheteghete pyu, nté ndapî yi mb:aami ngê myekîngê ya. * ⁸ Yi pini u

* **1:4:** 2 Kódin 8:23

* **1:6:** 2 Tim 2:24-26

* **1:7:** 1 Tim 3:2-7

ménê dêêpî choo ya, pi my:oo knî ye mb:aamb:aa ngê choo vyuwo, kópuni mb:aamb:aa dé, u nuu u kópu ngê dny:oo ya. Chóochóó mb:aamb:aa ngê choo a tpyuu, kópu mb:aa yichoo d:uud:uu dé, nmî Mî u nuu u pi ngê choo ya.
⁹ Ndêndê kópu dyuu n:ii nmye n:uu vyu, yi kópu p:uu u nuw:o nténê choo kwo, yoo yi ndiye kîgha u l:êê dîy:o u ntââ mbêmê u ngwo wa yââ, n:ii knî y:oo u yi y:e adî kwo, Yi kópu dyuu nmî ngmêê, yi pini yi pwo paa lee we.

Pi dódó pyu yoo yi kópu dyuu

¹⁰ Yélini yi lama ndê kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, vyîlo yi yéli kada pini ngê chi pyépi dé, mu kópu u dîy:o pi dódó pyu yilî a m:ii. Yi yéli yi vy:o woni Nju tpémi, ndê kópu dyuu ka kpeme a yaa dniye, daa yi lama a mbumu nyédi, u yi y:e a kwo, Nmî Lémi u yoo knî y:oo nmî dêêpî kópu dyuu dny:oo chââchââ dé. ¹¹ Yi yéli ye yi kópu dpî kwódu yó, mu kópu u dîy:o daa ndêndê kópu dyuu pi knî ye a tpapê tumo, kn:aa máádi p:uu myaa kaa t:oo. U yi y:e a kwo, Nmî pee nmî kaa té, ndapî ndîi nmo pêdny:oo a kuwo. Mywenemywene u kópu ye d:uud:uu ngmê. ¹² Wunê Kíditî pi ngmê ngê ala kópu yi p:uu a d:êê ngê, apê, Kíditî tpémi dye ghi yintómu a k:omodanê nyédi, a mgeemgee nyédi, a ñuknweñuknwe nyédi, chii

w:ââ ntee tpile ngê a pyede. ¹³ Kópuni a vyu, ndê kópu. Yi kópu u l:êê dîy:o pi dódó pyu yoo nténê mîcha a wátiwáti dé, nmî Lémi ka ndêndê ngê mêtâa kélímî mbê dniye. ¹⁴ Yipi, Nju tpémi yi w:êê danêmbum dé ménamê nyepênyepê dé. Yipi, Nmyi dêêpî kópu dyuu ménamê chââchââ dé. Yipi, N:ii knî y:oo a vyi tumo, ndê kópu dyuu ka kpeme a yaa dniye. ¹⁵ Yi yéli y:oo pi knî ye nté woni a kwódukwódu tumo, yinê ye yi ntini knî y:e Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyaa dmi, ngmênê k:omodanê kópu yila. N:ii Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, doo u ntââ nté ngmê ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Ngmênê yoo dono, yélini nmî Lémi ka daa kélímî té, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a pyede. K:omo tpile nté woni dpî kpîpî t:oo, ngmênê yi kópu ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu té, mu kópu u dîy:o yi nuw:o dmi dono dé, l:êê ghi dono yinê ye mb:aamb:aa dé. ¹⁶ Yi yéli y:oo dpo, Chóó Lémi nmî lama a tóó, ngmênê yi l:êê ghi dmi mbêmê nmo w:ee ngê, Chóó Lémi yi lama daa tóó. Doo u nuu u kópu yilî a d:uud:uu ngmê, u dnye daa nyêmî ngópu, doo u ntââ kópu mb:aa daangmêwa d:uu ngmê. *

2

Pyââwe mâtâwe yoo yi kópu

* **1:16:** 2 Tim 3:5; 1 Njon 1:6; 2:4

dyuu

¹ Taitas a tp:ee, ndê kópu dyuu lama a kwo. Yi kópu mbêmê yoo chi ndiye kîgha dé. ² Mââwe knî ye yipi, Nmyi chóochóó mb:aamb:aa ngê dmyina a tpyuu dé, mbwaa ndanî têdê namê ghétighéti, pi knî ye pi mb:aa ngê dmyinê ya, nuw:o mbêmê dmyinê m:ii. Yipi, Nmî Lémi ka mb:aamb:aa ngê dmyinê kélîmî, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, nmî Lémi u l:êê dîy:o dono dmyina a vyîmî dé.

³ Myenté pyââwe knî ye yipi, Nmyi lama choo ya, dye ghi yintómu nmî Lémi ngîma nmye m:ii té, namê pi u pi dyede, wain ndanî nmyi nuu u kópu ngê kîngê pyôdu. Yipi, Yepe kamî yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê ndiye kîgha dé, ⁴ yi moo mupwo mupwoma yi nuu ghi dmi yi nódo dny:oo ya, * ⁵ mb:aamb:aa ngê ye dny:oo vyuwo, nuw:o mbêmê dny:oo m:ii, dono kópu yi p:uu daapîchoo ya, yi moo yoo yi dnye dmi dny:oo nyêmî dé. Yinté mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo nmî Mî u kópu dyuu p:uu dono kópu daapaa vyi y:e.

Pi lvulu yoo yi kópu dyuu

⁶ Myenté pi lvulu knî ye yipi, Nmyi chóochóó mb:aamb:aa ngê dmyina a tpyuu nmyo. ⁷ Taitas, kópu mb:aa yi ngópu yilî chi d:uud:uu, u nkwo adnya a

* 2:4: Epeso 5:22 * 2:7: 1 Pita 5:3

* 2:12: 1 Njon 2:16; Epeso 1:4 * 2:13: Pilipay 3:20

nj:ii ngi. Mb:aamb:aa ngê chi ndiye kîgha dé, nangmê kn:aadi, yi ndiye kîgha, têdê kópu ngê ñga kîngê pyôdu.

* ⁸ Dye ghi yintómu ye chi ndê danê, mu kópu u dîy:o yélini nmî p:uu a d:uu té, kópu dono nmî p:uu daapaa vyi y:e, mywene y:e paa ghê we. *

Wop dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

⁹ Wop dpodo pyu yoo yi kada pini knî ye dny:oo ng:aa, yi nuu u kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé, yi dnye dmi kîmîdny:oo vyee, * ¹⁰ yi tpile kîngmê t:âmo ngmê, ngmêne mb:aamb:aa ngê yi p:uu dny:oo dpodo, kîngê dóó t:oo. Kópuni yilî a d:uud:uu tumo yi l:êê dîy:o, nmî Mbwámê Chóó Lémi u kópu pi knî ye kópu mb:aa ngê dny:oo pyépi.

Mb:aamb:aa ngê ya kmêle, Yesu u ngwo t:âât:ââ koo

¹¹ Nmî Mî ngê kópu ndîi nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê, u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu né diyédiyé kalê té, a kêê k:oo nî kaa té. ¹² U yi u ngwo a kwo, A yoo knî y:oo yi dono yi kuwó kéé téne, mgidî u yoo yi nuu u kópu dé dny:ii d:ii téne. U yi u ngwo a kwo, Ala dini ghi ngê a yoo yi nuw:o dmi a p:uu dny:oo a kwo, yi chóochóó dny:oo a tpyuu dé, kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. * ¹³ Yinté ya kmêle, kuwókuwó wéni u ngwo t:âât:ââ koo. Yi wéni ngê nmî Mbwámê Yesu Kédisu

* 2:8: 1 Pita 2:15 * 2:9: 1 Pita 2:18

u pi ndîî ngê wa pyódu, pini n:ii nmî Yâpwo ngê a tóó. *
 14 Nmî l:êê dîy:o chóochóó a y:ângo, dono kwulo a pwaa nmoo, tupwóni nmî p:uu doo ya, a ghêê ngê, chóó u yoo ngê u ngwo pyódu nmoo. Ala ngwo u yi nmo a kwo, Kópu mb:aa yilî nmî d:uu. *

15 Yi kópu yilî yi lama chi kîgha. Yi kada pini ngê nî pyódu nyoo, mbwódo kîngê m:uu ngi, chi wêdewêdê kîgha dé, chi wátiwáti dé. *

3

Yesu Kédisu ngê kamî ngê ntee pyódu nmoo

1 Taitas a tp:ee, pi knî ye kópuni ny:uu vyi too, ye moo vyilê té, yipi, Kada pini knî ye dmyinê ng:aa, kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé.

* 2 Yipi, Pi u pi nangmê dyênê, kwopwepe ngê kêê nangê t:oo, pi yintómu knî ye dmyinê mb:aamb:aa, nmyi chóó nmyi pi dmi nangê kmîmî. * 3 Nmî Lémi u yoo vy:o ghêlî k:ii dpíp:o ghê dniye, yi ngwo nmî Lémi nmî lama dêpwo a ya, u dnye dêmee a nyêmî, nmî nuw:o dmi kwolo ngmê ngê dnya a ya. Nmî chóó nmî pono nmîmo a vyápê, nmî chóó nmî kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi dnya a kwo. Dono ngê nmee a ya, nmîmo a n:ee kapî, pi knî ye nmee a diya, nmo myednya a diya.

* 4 Yinté nmee a ya, ngmênenê

nmî Mbwámê Chóó Lémi ka nmo ch:anê dniye, *⁵ kóó k:oo u ngwo kaa nmoo. Daa nmî kópu mb:aa knî yi l:êê dîy:o kóó k:oo kaa nmoo, ngmênenê u kwo nmo ch:anê dniye, nmî dono yilî ghêê too, chóó u Ghê Dmi ngê kamî ngê mê pyódu nmoo, ghê kamî nmo a kpo.

6 Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ngê mb:aamb:aa ngê a yeede nmoo, chóó u Ghê Dmi nmî ménê yó. 7 Yi yeedeyeede mbémê Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmoo, ala ngwo nmî lama ka tóó, ghê kamî nmo wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

8 Ndê kópu yila. Yi kópu dyuu pi knî ye ntênenê chi tpapê dé, ntênenê yi lama paa yaa dniye. Yélini Chóó Lémi ka a kêlîmî té, u ya a nga a kwo, Kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. Yi kópu dyuu ye chi tpapê dé, yoo mb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi. 9 Ngmênenê kwopwepe têdê yi vy:o kidingê ghê, n:ii knî y:oo yoo yi kn:ââ yoo yi pi dmi a dóvodówo tumo, nuw:o kédangê y:ee ngmê. Yélini yoo dêêpî kópu dyuu p:uu a kwopwepe nyédi, ye namê ng:aa, mu kópu u dîy:o yinté kópu knî y:oo yoo daawa wêdewêdê kalê t:oo, noko módo a kwopwepe nyédi.

10 N:ii ngê u yi u ngwo adî kwo, Yoo nî chaa, woni yoo a pee nê kaa té, yi pini ka dpí kwódu ngi. Nye daawa ny:ee knomomê, myombó u kwo moo kwódu ngi. Nye

* 2:14: 1 Pita 2:9; Epeso 2:10
 2:13-14 * 3:2: 2 Tim 2:23-25

Mát 25:34

* 2:15: 1 Tim 4:12
 * 3:3: Epeso 5:8-9

* 3:1: Loma 13:1-7; 1 Pita
 * 3:4: Njon 3:5-7 * 3:7:

myedaawa ny:ee knomomê,
yed:oo kpeme u kwo dpî yey.

* 11 Lama u ngwo wa yââ,
anye, Kî pini u nuw:o kwolo
ngmê, u dono knî yi l:êê dîy:o
chóóchóó ka ndyîkondyîko. *

Póól u nd:uu tpapê

12 Daa kêmakêma Nikopolis
n:aa lêpî, yópu ndîî dye ghi
ngê y:i anîn:aa ya. Dini ghi n:ii
ngê Atimas pini dê Tikikas
nga angmênê dy:ââ, yi ngwo
lîmîlîmî ngê y:i a ka dpo
pwiyé. * 13 Pini n:ii u lama
dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa
ngê a kwo, Sinas, Apolosa k:ii
tpileni u yi y:e maa p:uu adî
kwo, dpo ngee dé, u ngwo
modo dy:ââ dé. * 14 Nmî Lémi
u yoo mb:aamb:aa ngê dny:oo
a dpodo, u ntââ mbêmê
yi chóó u ngwo adnyi ya,
ngópuch:anê yoo myedny:oo
ngêêpî dé. Módó kîdnyinga a
lîme, dny:oo a dpodo. *

15 Yélini a p:uu wunê pyede,
yi mb:aamb:aa nga da dy:ââ
ngmê. Nmî pyipe yoo yélini
nmî Lémi ka y:i wunê kélîmî
té, nmî mb:aamb:aa ye dpî
yéni.

Nmî Mî mb:aamb:aa ngê
nmye choo a vyuwo.

Wu u dî.

* 3:10: Mát 18:15-17 * 3:11: 1 Tim 6:3-5 * 3:12: Epeso 6:21-22 * 3:13:
Dpodo 18:24 * 3:14: Epeso 4:28

PILIMON

Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u kópu pi knî ye doon:aa tpapê, pi ngmê u pi Pilimon, Póól u kópu dyuu ka kélîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê wo. U kuwó dini ghi ngê Póól p:aani p:aani loo, myenté Yesu u kópu pi knî ye doon:aa tpapê. Dpodoni doo dódó, Nju tpémi daa yi nuu u kópu ngê pyodo, wod:oo Póól mgîmî ngópu, u yi y:e doo kwo, Nmî vy:a. Lóma lede knî y:oo yi kélê dyé ngópu, mbwa k:oo km:êê ngópu, u kuwó dini ghi ngê Lóma dy:ââ ngópu. (Dpodo 21-28)

Dini ghi n:ii ngê Póól Lóma doon:aa ya, pini n:ii Pilimon p:uu wop dpímo dpodo, Onésimas, yi pini mbêpê wo, Lóma loo. Póól y:i mînê pyw:ângô, u kópu dyuu ka kélîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Póól ka yímî vyu, kwo, Pilimon ka kînî mbêpê wo, wod:oo Póól ngê pweepwee pee ngmê d:êê ngê, Onésimas ka y:ângô, kwo, Pilimon ka dpí ñuw:e.

Yi dini ghi ngê yi l:êê ghi alanté doo a ya, wop dpodo pyu n:ii dpímo mbêpêmbêpê, u kada pini ngê mèdpímo mumu knomomê, u ntââ d:ud:umbiy:e pî vyâ. Póól ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pilimon ngê Onésimas vya ngê, u yi u ngwo doo kwo, U dono mbodo kn:ââ vyuwo

kéé ngê, u lama choo ya, Kî nmî mbwó.

Pweepwee pee n:ii u kwo dy:ââ ngê, ala yi pweepwee pee.

¹ Nê Póól, Yesu Kédisu p:uu dpodo u l:êê dîy:o mbwa k:oo al:ii anînê kwo, nmî mbwó Timoti k:ii al:ii anyinê tóó mo. A mbwó Pilimon, ala pweepwee pee nga nînê dyede. Yesu Kédisu p:uu ntee n:aa dpodo, yinté p:uu my:ee dpodo. ² Nmî tîdê Apiya ka a mb:aamb:aa dpí yéni, nmî mbwó Akipas ka a mb:aamb:aa myoo yéni, pini n:ii u k:ii Setan p:uu nipi nmo l:êê té. Yesu u yoo yélini ngomo k:oo wunê wuwó ngê, a mb:aamb:aa ye myoo yéni. ³ Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngéêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Pilimon u l:êê dîy:o Póól ngê nmî Mî u ngwo doo kwunok-wuno

⁴ A mbwó Pilimon, dini ghi n:ii ngê n:aa ngêpê yédi, l:êê dîy:o nmî Mî n:aa kwunok-wuno ngê, * ⁵ mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, nmî Lémi Yesu ka dpodomby:e nye kélîmî, myenté u yoo yi nuu ghi dmi ñodo mye tóó. ⁶ L:êê dîy:o alanté nînê ngêpê yédi, yélini yi k:ii nmî Lémi ka nmye kélîmî té, u ya a nga a kwo, Yesu Kédisu u kópu mb:aa yintómu nmyi lama dny:oo ya. * ⁷ A mbwó, nmî Lémi u yoo yi nuu ghi dmi ñodo a

* 1:4: Lóma 1:8-9 * 1:6: Kilosa 1:9

tóó, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê nye pyépi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa nê pyw:ângo, a nuu u kópu yinyinê d:uud:uu too.

Kópuni Póól ngê Pilimon ka dmy:ee ngê

8-9 Yesu u yoo yi k:ii nmî nuu ghi dmi nôdo a tóó, u l:êê dîy:o kópu nga ngméninê dmyinê. Yesu Kédisu ngê kada pini ngê a pyódu noo, u l:êê dîy:o kópuni yi kópu mbêmê nga anê vyi knomomê, doo u ntââ a wépi daanyinê puwâ. Ngménê yi kópu mbêmê kópu nga dêninê tpapê. Nê Póól, vy:enevy:ene kêpa n:aa kwo, myenté Yesu Kédisu p:uu dpodo u l:êê dîy:o mbwa k:oo anînê kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o nînê kwunokwuno ngi, 10 Mw:âkó, a tp:ee Onésimas dpodombiy:e nangê kpada. Yi pini mbwa k:oo a ka a loo, u mî ntee pini ngê u ngwo nî pyodo, Yesu u yoo vy:o nî kââ.
* 11 Wunê dnyinté m:uu doo a dpodo, ngménê ala ngwo u nuw:o kêdê ngmêê, a p:uu mb:aamb:aa ngê ka dpodo, u ntââ mb:aamb:aa ngê m:uu amyedîn:aa dpodo.

12 U nuu ghi a nôdo dnyinté daa tóó, ngménê nga méninê dyede. 13 U ya a nga doo kwo, Nê mgîmî, a p:uu pîchoo dpodo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu u l:êê dîy:o mbwa k:oo anî kwo. Al:ii w:iin:aa tóó, ntee p:ee ngêêpî nê, u ya a nga doo kwo, Onésimas ngê yinté

pêdoo ngêêpî nê. 14 Ngménê kêle, daanê mgîmî, myenté u l:êê dîy:o dyaa nga daanê chedê. Yi kópu ñyóó lama a tóó, a ka dpo vyi ngi, a ka anyinê dy:ââ, ó daanyinê dy:ââ? *

15-16 Onésimas ngê kópuni d:uu ngê, ndoo apê kópu mb:aa ngê nga wa pyódu. Mwiyé nmodo pyu ngê doo a ya, dye ghi daa daadîi m:uu dépwo a dpodo, ngménê ala ngwo mwó ngê dê pyódu, m:uu amaan:aa dpodo, u k:ii nipi adpîn:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. A nuu u pi ngê ntee dê pyódu, nnuu u pi ngê yinté amyimî pyódu, mu kópu u dîy:o m:uu adîn:aa dpodo, nmî Lémi u yoo vy:o mwó ngê amyedîn:aa ya.

17 A mbwó, nmî Lémi p:uu nipi nyipu a dpodo. Yi kópu u l:êê dîy:o, nga wanê nî knomomê, ntee a ka anyin:aa a vyuwo, Onésimas ka yinté myecha a vyuwo. 18 Apê dono nga ngmê d:uu ngê, ó napî ngmê t:âmo ngê, yi kópu a chóó wanî l:âmo. 19 Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê, yi ndapî a chóó miy:e am:aan:aa wumo. Ngménê a mbwó, kópu ndîi l:êê dîy:o wunê nga ngménê d:uu ngê, nmî Lémi u yoo vy:o n:uu kaa nyoo, ghê kamî u ngwo nyinê pyw:ângo. *

20 Nyââ, a mbwó, kópuni nga d:a dmyinê, dpo d:uu ngi, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu nipi nye dpodo mo. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha

* 1:10: Kilosa 4:9 * 1:14: 2 Kódin 9:7

* 1:19: Nkal 6:11

mb:aamb:aa ngê wa pyódu.

²¹ Ala pweepwee pee nga
d:a d:êê, mu kópu u dîy:o a
lama ka tóó, kópuni nga d:a
dmyinê, ntênenê wanyi d:uu,
kópu mêt yilî amy:ii d:uu té.

²² Myenté ngomo k:oo ngomo
ghi a l:êê dîy:o ngmêdpô l:âmo
ngi, mu kópu u dîy:o a lama
a tóó nmî Mî ngê nmyi ngêpê
wa a ny:ee té, mbwa k:oo wa
pw:ii nê, nmye wa a dy:ââ nê.
*

Póól u nd:uu tpapê

²³ Pini n:ii k:ii Yesu Kédisu
u l:êê dîy:o mbwa k:oo nipi
nye kwo mo, Epapîdas, u
mb:aamb:aa nga da dy:ââ,

* ²⁴ myenté yélini yi k:ii
nipi nmo dpodo té, Mak,
Adistakas, Dimas, Luukî, yi
tpóknî y:oo yi mb:aamb:aa
nga myeda dy:ââ ngmê. *

²⁵ Nmî Lémi Yesu Kédisu
nmyi gha dmi knî ye
mb:aamb:aa ngê choo a
vyuwo.

Wu u dî.

* **1:22:** Pilipay 1:25 * **1:23:** Kilosa 1:7; 4:12 * **1:24:** Kilosa 4:10; 2 Tim 4:10-11; Dpodo 16:10

HIPÎLU

Yesu p:uu kópu dyuu Nju tpémi ye

Nkeli dnye ngê ala puku dmi u pi Hebrews, nmînê nmo Hipîlu. Ala puku dmi pini n:ii ngê d:êê ngê, chóó u pi daa d:êê ngê. Wunê Yesu u yoo vy:o yélini a ghê dniye, yi nuw:o dmi alanté doo a ya, apê ngménê, Póól ngê yinê d:êê ngê. Yélini ye ala puku dmi dy:ââ ngê, yi yéli Nju tpémi, n:ii dé Yesu u yoo vy:o ghê dniye. Yi ngwo Nju tpémi y:oo enjel yoo dnyimo chââchââ dé, Mósisi u kópu dyuu dnyimo chââchââ, Chóó Lémi ka kpêê yiyé ndîi kópu ngê ye myedpîmo ya. U yi y:e dêpwo kwo, Yoo Yesu ka dny:oo kélîmî. N:ii ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u yi u ngwo dêpwo kwo, Nju tpémi y:oo Yesu u yoo mêtê diyédiyé kalê téne. Yi kópu u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi ngwo ye dy:ââ ngê.

Kópu kamî n:ii Chóó Lémi ngê nmî dye ghi ngê d:uu ngê

¹ A tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó wunê n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, yi yéli y:oo nmî kn:ââ knî ye daa kópu ngmidi dnyimo a tpapê, ye dnyimo a mgongo, nténê ye myednyimo a danê,² ngménê nmî dye

ghi ngê Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, u Mî komo nmo yinê mî kââ. Vyîlo yi pini Chóó Lémi k:ii tpile yintómu nipi l:âmo ngópu. Kuwókuwó wéni ngê tpile yilî yintómu yi kada pini ngê vyîlo ayi pyódu.

* ³ Tp:oo p:uu nmo w:ee ngê, nê, Chóó Lémi u pi ndîi, dyââpe p:uu daangma a t:a. Chóó Lémi ntee a tóó, Tp:oo ndêndê mye yinté. Tpile yilî yintómu knî ye vyîlo yiwanê vyuwo, chóó u kópu mbêmê wunê mbêpê kîgha té. Dini ghi n:ii ngê nmî dono chedê too, u Mî ka mêtê diyé wo, u che p:ââ pee ngê mî pyodo. *

Enjelyoo yipwo, Chóó Lémi Tp:oo a tóó

⁴ Pi woni knî y:oo enjel yoo mb:aamb:aa ngê a chââchââ tumo, ngménê nmî Mî Tp:oo u pi ndîi, enjel yoo yi pi dmi têdê. Nmî Mî Tp:oo kada mêtê tóó, enjel yoo kuwó mêtê pyede. * ⁵ Chóó Lémi ngê Tp:oo u pi ndîi ngê pyódu ngê, kwo,

Nyi a tp:ee,

ngménê enjel ngmê ka daa vyu,

Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dî pyódu.

Myenté enjel ngmê p:uu daa vyu,

A tp:ee ngê wa pyódu, u mî ngê anî ya. *

⁶ Tp:oo Kaa dyámê mbêmê ghêlî dêpê dy:ââ ngê, Mósisi ngê komo alanté a kââ, ala kópu a d:êê ngê, apê,

* **1:2:** Njon 1:3; Kîlosa 1:16 * **1:3:** 2 Kódin 4:4; Kîlosa 1:15 * **1:4:** Pilipay 2:9

* **1:5:** Psalm 2:7; Hipîlu 5:5

Chóó Lémi u enjel knî y:oo
ntênê dny:oo chââchââ.

⁷ Chóó Lémi u kópu enjel knî
yi p:uu puku yedê alanté a
tóó,

Yópu lîmî ntee a dpodo
nódó,

enjel yoo Chóó Lémi p:uu
yinté a dpodo nyédi. *

⁸ Ngménê Tp:oo p:uu Chóó
Lémi u kópu puku yedê alanté
a tóó,

Yâpwo ndêndê, dye ghi
yintómu nyoo anyi y:enê,
chedê ngê daawa pyódu.

Nyoo ntênê anyi y:enê. *

⁹ L:êê ghi mb:aa ɳuu u l:êê
ghi dé, yoo dono u yi ɳga daa
kwo.

Yi kópu u l:êê dîy:o yâpwo
ndêndê, nyâpwo ngê a ngmidi
nyoo,

ɳga mb:aamb:aa ngê a
pyôdu ngê, w:aa u ngwo nyinê
pyw:ângo,

myipe knî y:oo yintoo w:aa
dêpê pyw:ee ngópu.

¹⁰ Ala kópu mye tóó,

A Lémi, mwiyémwiyé dini
ghi ngê dyámê pê nyi l:âmo
ngê,

ŋgêê dê y:oo mbóó nyil:âmo
ngê. *

¹¹ Yi tpile yilî yintómu
chedê ngê wa pyaa dmi,
ngménê chedê ngê daanyi
pyódu.

Kpîdî ntee mbwee ngê dpî
pyódu,

mbóó dyámê yinté mb-
wee ngê amye pyaa knî.

¹² Pi ngê u kpîdî ntee dpo
kmongo, ntee myoo ngmêê,

tpile yilî yintómu yinté
am:ii ngmêê té,

ngménê ntee nye tóó, dye
ghi yintómu yinté anyi ya,
daanyi dyênê.

¹³ Chóó Lémi ngê enjel
ngmê ka daa vyu,

Mi ndîi ngê n:aa pyépi, a
wéni pee dpî yey, pi yintómu
chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî
vyâ té,

nyi yodo u maknopwo
wanî yé té. *

¹⁴ Tp:oo ka yi kópu u mo
vyu, enjel ngmê ka daa vyu.
Tp:oo kada a tóó, enjel yoo
kuwó a pyede. Enjel yoo
ghê dmi dé, Chóó Lémi p:uu
a dpodo nyédi. Yi dpodo têdê
dpodo têdê dpî dy:ââ té, yélini
yi mbwámê ngê Tp:oo pyodo,
y:oo a ngêêpî tumo. *

2

*Ng:aa t:emî, nmî Mbwámê
p:uu*

¹ A tîdê mbwó yoo, daa
enjel ngmê nmî Mbwámê ngê
vyîlo yi pyodo, ngménê Chóó
Lémi Tp:oo vyîlo yi pyodo.
Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni
ndêndê nmyi ny:ee tumo,
mb:aamb:aa ngê dmyinê
nuw:onuw:o dé, kminté maa
ndêndê wanmyi kn:aadi
ngmê. ² Dêêpî kópuni dyuu
enjel knî y:oo Mósisi ka a
ñuw:o tumo, doo u ntââ
nmî kn:ââ knî y:oo daapî
kéé tumo. N:ii ngê yi dêêpî
kópu dyuu dêdpîmo chââchââ,
pi knî y:oo yi pini dnyimo

* **1:7:** Psalm 104:4 * **1:8:** Psalm 45:6-7 * **1:10:** Psalm 102:25-27 * **1:13:**

Psalm 110:1 * **1:14:** Psalm 91:11; Dpodo 12:7 * **2:2:** Hipîlu 12:25

kpadakpada. * ³ Enjel yoo yi pi dmi têdê, nmî Mbwámê u pi ndîi. Nmî Mbwámê daanmo châpu knomomê, ye angênté wanmî pyaa dmi. Nmî Lémi yoo vy:o dpîmo a kwo, chóó p:uu ye dpîmo a danêmbum. N:ii knî y:oo u kópu dyuu a ny:ee tumo, yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmo y:oo pyódu tumo. ⁴ Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yili nmî vy:o dnyîmo chapî, Chóó Lémi ngê yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmo u ngwo myedê pyódu ngê. Nmî vy:o n:ii yoo nmî Mbwámê ka a kélîmî té, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê dpodo dyêêdî daa ngmidi a dódó tumo. Chóó Lémi chóó u pono a vyápê yédi, u yoo yi dpodo nédê dpodo nédê dpî kaa té.
*

Yesu nmî Mbwámê ndêndê, nmo ntee pini

⁵ Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê nmî kada pini ngê pyódu ngê, enjel yoo nmî kada pini ngê daa pyódu too.

⁶ Puku yedê alanté a tóó,

A Lémi, tpileni nyil:âmo too, ndîi dé, pi têdê, lukwe dîy:o yi p:uu nyinê nuw:o.

Pi têdê, lukwe dîy:o ye nyinê vyuwo. *

⁷ Yoo yi pi dmi ndîi ngê nyi pyódu too,

enjel yoo yi maknopwo chono nyi yé too.

Yoo yi pi dmi nyi km:êê too,

⁸ tpile yili yintómu yi y:enê pyu ngê nyi pyódu too.

Kóponi puku yedê a tóó, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o, Chóó Lémi ngê yoo tpile yili yintómu yi y:enê pyu ngê pyódu too, tpile dêpêngmê kuwo ngê. Ngménê ala ngwo yoo yi maknopwo tpile woni daa pyede, nmî dnye dmi daa yi ng:aa. ⁹ Ngménê Yesu p:uu dmyinê nuw:o. Daa dye ghi daadîi u pi têdê ngê doo a ya, enjel yoo yi pi dmi yi maknopwo, nmî l:êê dîy:o u ngwo pwene, ngménê ala ngwo u pi ndîi ngê maa pyódu. Doo wélîlî mgînî vyîmî, pi yintómu yi l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka nmo ch:anê dniye, Tp:oo u ngwo nmo a dy:ââ ngê. *

¹⁰ Chóó Lémi ngê tpile yili yintómu kî l:âmo ngê, yinê a mbêpê kígha té, chóó u l:êê dîy:o a pyede. Yi kópu u l:êê dîy:o u ntââ mbêmê kmungo, Yesu mgînî vyîmî têdê dy:ââ ngê. Yi mgînî vyîmî têdê Chóó Lémi ngê Yesu u ntââ mbêmê a yó, tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi Mbwámê ngê u ngwo pyódu ngê. * ¹¹ Yélini yi k:ii Yesu ngê nmî dyââpe pwaa too, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê u ngwo pyódu nmoo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u k:ii nmî Mî mu ngmidi, ngménê u kwo nmo u tîdê mbwó yoo, doo u mywene-mywene u kópu. * ¹² Yesu u kópu puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ka kwo,

A tîdê mbwó knî ye m:uu

* **2:4:** Mak 16:20; 1 Kódin 12:4,11

* **2:6:** Psalm 8:4-6; 1 Kódin 15:24-27

* **2:9:**

Pilipay 2:8-9

* **2:10:** Hipîlu 5:8-9

* **2:11:** Mak 3:35

anîn:aa danê,
yi vy:o anîn:aa chaa kîgha
ngi. *

¹³ Myenté apê,
Yoo yi nuw:o dmi Chóó
Lémi p:uu ntee a kwo,
A nuw:o yinté p:uu mye
kwo.

Myenté apê,
Ala nê, tp:ee dmââdî n:ii
yoo Chóó Lémi ngê a ka a kê
too, yi vy:o anî kwo. Ntee dé
my:aa yinté. *

¹⁴ Nmo Chóó Lémi tp:oo
módó tp:oo mât yoo, mbyuu
too ntee nmî p:uu a kaa
knopwo, Yesu p:uu yinté mye
kaa knopwo, nmo ntee pini
ngê mye pyodo. Pi ntee dpî
pw:onu, yinté mye pwene,
ngmânê mêdê pii wo, mu
kópu u dîy:o u yi u ngwo doo
kwo, Pwopwo u kada pini
Setan nî dyênê. * ¹⁵ Dyámê
mbêmê tpémi kudu ngmê u
yoo, pwopwo ka a nkîngê té.
Dini ghi n:ii ngê Yesu mêdê
pii wo, u ngwo mêt pywâlî
nmoo, pwopwo ka mêdpîno
nkîngê té. ¹⁶ Yesu daa enjel
yoo yi Mbwâmê ngê pyodo,
ngmânê nmo Epîlaham u yoo
nmî Mbwâmê ngê pyodo.
¹⁷ Nyââ, nmo u tîdê mbwô
yoo, ntee nmo pyede, yinté
d:ud:umbiy:e mye pyodo.
U l:êê dîy:o nténê u kwo
nmo ch:anêch:anê nyédi, nmî
lama ka tóó, Kî nmî kpêê
iyîyé pyu ndêndê, daawa dóó
nmo, myedaa dîpedîpe yédi,
Chóó Lémi ka nténê wunê
kââdikââdî nmoo. Tp:oo

u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê
nmî dono u kuwó dpî kéké
té, mêd:uuwodê ngî té. *

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Setan ngê
wunê tókótókó nmoo, u ntââ
Yesu ngê dpî ngee nmo, mu
kópu u dîy:o Setan ngê Yesu
myedpîmo a tókótókó, Yesu
myedoo mgînî vyîmî.

3

Mósisi u pwo, Yesu a tóó

¹ A tîdê mbwô yoo, yélini
Chóó Lémi ngê a ngmidi
nmyoo, nmyi dyââpe myedê
pwaa too, nmî Mbwâmê Yesu
p:uu dmyinê nuw:o. Chóó
Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê,
u dyépi ngê pyôdu ngê, kpêê
iyîyé pyu ndêndê ngê mye
pyôdu ngê, u ngwo u kwo
nmo kélímî té. * ² Mósisi ngê
Chóó Lémi u dnye ntee dpîmo
a nyêmî, Chóó Lémi u yoo
vy:o ntee dpîmo a dpodo, Yesu
mye yinté, Chóó Lémi u dnye
nténê dpîmo nyêmî, dpodonî
u kwo y:ee too, mye dóó too.

* ³ Pi ngê u ngomo kamî ntee
dpî wó, Chóó Lémi ngê u yoo
yinté myedê ngmidi ngê, yi
vy:o a kwo. N:ii ngê ngomo
mb:aa dpî wó, pi knî y:oo daa
ngomo ye chaa kîgha ngópu,
pini n:ii ngê dpî wó, yi pini ye
chaa kîgha ngópu. Mye yinté.
Yesu ngê Mósisi mêdê kuwo
ngê, vyîlo mîyi chaa kîgha
koo. ⁴ Ngomo kamî, chóó
daawa pyidu, pi ngê yinê dpî
wó. Chóó Lémi ngê tpile yîlî
yintómu l:âmo ngê, chóó u

* **2:12:** Psalm 22:22 * **2:13:** Is 8:17-18 * **2:14:** 1 Njon 3:8 * **2:17:** Hipîlu
4:15; Luukî 4:1-13 * **3:1:** Hipîlu 4:14

* **3:2:** Num 12:7

ngomo mye wó. ⁵ Mósisi Chóó Lémi u dpodo pyu ngê dpîmo a ya, u ngomo mb:aamb:aa ngê dpîmo y:enê, yoo yi ng:aa dmi dpîmo a t:emî, kópuni ghêlî k:ii dêdnyimo pyodopyodo, yi p:uu ye dpîmo a danêmbum, ⁶ ngménê Yesu Kédisu ngomo chóó tp:oo, Chóó Lémi u ngomo ndêndê ngê yinê a y:enê. Chóó Lémi u ngomo, u yoo. Nmo yi yéli vyîlo yinmo kwo. Kópu mb:aa n:ii nmo t:âât:ââ, k:omo tpile ngê nmo daawa pyaa knomomê, dono vyîmî têdê Yesu daanmo wópu knomomê, ye Chóó Lémi ngê kuwa daawa kaa nmo, u yoo vy:o anmî kwo.

* *

Chóó Lémi u yoo yi ghê vyîmî têdê

⁷ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ngê kuwa kîngê kaa nmyo, chóó u Ghê Dmi ngê kópuni a vyu, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Yi kópu puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî ngmê, *

⁸ nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê nkoko.

Nmyi kn:ââ yoo yi nt:anê nangmê yââ.

Yi ngópu dmi a nkoko tumo, yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi u pono dêdnyimo a vyápê.

Dini ghi n:ii ngê Yichip a kuwo ngópu,

Kenan ghêlî dîmî taa dniye, w:amî mbêmê dnya a paa, Chóó Lémi dnya a tókótókó. *

⁹ Dépidi u dye ghi ngê Chóó Lémi ngê Nju tpémi ye yepê,

Yi kêlî ghê nmyi kn:ââ knî y:oo dnya a tókótókó nê, m:ââ podoy:a yi k:oo kópu ndîî yîlî ye noo a d:uud:uu.

¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o ye nê nod:e wo,

nê, Yi nuw:o dmi a p:uu daa kwo,

a maa daa kîgha ngmê.

¹¹ Ye nê nod:e wo, a chóochóó a nga nî kpaa wo,

nê, Ghi n:ii ye nê kême ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mèdaamî taa dmi. *

¹² A tîdê mbwó yoo, kyedekyede dmyinê paa. Nmyi gha vy:o dono kîngmê ya, nmyi kêlîmî têdê ngê kîngmê pyódu. Yâpwoni ghê a t:a, nmyi vy:o pini ngmê ngê kêdangê kuwo. ¹³ Chóó Lémi u dnye awêde nmo nyêmî. Pini n:ii u nuw:o dono ngê wa dóó, ngópu dê wa nkoko dê, chóó u pono wa vyápê mb:anê, mââ m:ii yi pini ngê Chóó Lémi u dnye mèdaamowa ny:oo, Chóó Lémi u maa wa kn:aadi. A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê yi kópu kîngmê d:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o numo kuwó mèdmyinê mbumu. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmî kêlîmî mbê dniye, nmî nuw:o dmi yi ngwo p:uu a ghê wo. Nmî nuw:o dmi p:uu

* **3:6:** Hipîlu 3:14; 10:23 * **3:7:** Psalm 95:7-11 * **3:8:** Ex 17:7; Num 20:2-5

* **3:11:** Num 14:21-23 * **3:14:** Hipîlu 3:6

daanmo y:ee knomomê, u dî pwopwo, ye u k:ii kââdî ngmê u yoo ngê anmî ya. * 15 Kópuni puku yedê a tóó, a pweepwee pee yedê mwiyé d:a d:êê, myombó mê ny:ee yó,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî ngmê,

nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê nkoko.

Nmyi kn:ââ yoo yi nt:anê nangmê yââ.

Yi ngópu dmi a nkoko tumo, yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi u pono dêdnyimo a vyápê. *

* 16 A tîdê mbwó yoo, nmyinê nmye ló yéli y:oo Chóó Lémi u dnye yidnya a nyêmî, ngmênê yi chóó yi nuw:o u pono yidnya a vyápê, Chóó Lémi u pono dêdnya a vyápê? Mósisi ngê yélini yintómu Yichip u ménê a pw:ii too, apii? * 17 Nmyinê nmye ló yéli ye Chóó Lémi doo a nod:enod:e, m:ââ podoy:a yi k:oo? W:amî mbêmê yélini y:oo kn:aadi te kópu yilî dnya a d:uud:uu, yi yéli ye doo a nod:enod:e, y:i myedê pw:oo dniye. * 18 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi chóóchóó u ngwo a kpaa wo, apê,

Ghi n:ii ye nê kême ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mèdaamî taa dmi,

a tîdê mbwó yoo, nmyinê nmye ló yéli yi p:uu doo a danê? Yélini yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó

Lémi ka dêdnya a ng:aa, yi yéli yi p:uu doo a danê, apii? * 19 Ala kópu nga a m:uu yó, Yi ghê vyîmî têdê kwéli dnya a lêpî, y:i dîmî taa dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka dêdnya a kêlîmî.

4

1 Chóó Lémi ngê ghê vyîmî têdê u maa komo wunê a kpêmî ngê, apê, Yi k:ii pênmîn:aa ghê vyîmî. A tîdê mbwó yoo, dmyinê nkîngê, nmyi vy:o pini ngmê ngê yi máádi kîngê kn:aadi, ghê vyîmî têdê koko ngê kîngê dîpî. * 2 Ghê vyîmî u kópu ntee a ny:ee ngópu, yinté my:oo nyongo. Maa ntee a kn:aadi ngópu, yinté myekud:uungê kn:aadi. K:omo tpile yi kópu mb:aa a ny:ee ngópu, ngmênê yi máádi yi chóó a kn:aadi ngópu, mu kópu u dîy:o u kwo dêdnya a kêlîmî. * 3 Yélini yi k:ii nmo kêlîmî té, yi ghê vyîmî têdê dîyo anm:uu taa dmi, ngmênê yi yéli yi p:uu Chóó Lémi ngê apê,

ye nê nod:e wo, a chóóchóó a nga nî kpaa wo, nê,

Ghi n:ii ye nê kême ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mèdaamî taa dmi.

Dini ghi n:ii ngê yi kópu a vyu, chóó doo a ghê vyîmî, mu kópu u dîy:o dyámê pê l:âmo ngê, tpile yilî yintómu mye l:âmo ngê, u kuwó dini ghi ngê tpile mèdaamo l:âmo ngê, ghê vyîmî kn:ââ u ngwo a chópu, awêde moka ghê vyîmî. *

* 3:15: Psalm 95:7-8; Hipîlu 3:7-8

* 3:16: Num 14:1-35 * 4:3: Psalm 95:11

⁴ Wo piini u kópu puku yedê yinté myeka tóó, apê,

Chóó Lémi ngê u dpodo yilî yintómu chedê ngê, wo wéni knî yi k:oo, piini ngê doo ghê vyîmî.*

⁵ Yi yéli ghê vyîmî têdê dîmî taa dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê apê,

Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mèdaamî taa dmi.

⁶ Yélini y:oo ghê vyîmî u kópu mb:aa mwiyé a ny:ee ngópu, yi ghê vyîmî têdê dîmî taa dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u pono dêdnyimo a vyápê, ngménê yoo m:uu a kwo, yi yéli vyîlo dé yi ghê vyîmî têdê ayimî taa dmi.
⁷ M:ââ yilî mî loo, yoo kamî yi l:êê dîy:o wo m:uu a ngmidi ngê, nmopê, Awêde nmyi wo. Dépidi ngê yi kópu wunê mwiyé a d:êê ngê, nmî l:êê dîy:o. A pweepwee pee yedê yi kópu mu ngmidi u nkwo d:a d:êê,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî ngmê,

nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê nkoko.*

⁸ Pini n:ii ngê Mósisi u d:aa a kââdî ngê, Njósuya, yi pini ngê yoo ghê vyîmî têdê njini wo ñuwo, ye Chóó Lémi ngê wo daamupêdê ngmidi ngê.
⁹⁻¹⁰ Yi wéni kamî nmî dye ghi ngê kêdê d:ii, Chóó Lémi u yoo kamî ngê dpî pyaa dmi, ghê vyîmî têdê ndêndê nmo lêpíté. Dini ghi n:ii ngê anm:uu taa

dmi, Chóó Lémi ngê ghê vyîmî kn:ââ ntee a chópu, yinté anmîn:aa ghê vyîmî, dpodo ndîi mèdaamonm:uu dóó.*

¹¹ A tîdê mbwó yoo, d:uu:uu koo, Chóó Lémi u ghê vyîmî têdê u maa dpodomby:e kîgha koo. Nmî vy:o pini ngmê yi yéli yi nt:anê kîngmê yââ, maa kîngê kn:aadi, dono u maa p:uu kîngê ghê, ¹² mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u kópu dyuu daa móódó a vyu. Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, ndêndê ngê dpî d:uu. Myenté Chóó Lémi u kópu neepî ntee tpile. Neepî ngê mbwémê ntee anyi châpwo, kpadama dêma mbumu w:uu dê ntee am:ii chámê dê, Chóó Lémi ngê u kópu dyuu mbêmê pi u gha yinté myoo kpêmî. Kópuni tumu nmo nuw:onuw:o té, nmî gha vy:o, yi kópu yilî Chóó Lémi ngê chóó u kópu mbêmê dpî chámê té. * ¹³ Doo u ntââ kópu u kwo daangmanmî ngmo. Kópu yilî yintómu u ngîma a pyodopyodo. Yi kópu dyuu dîyo u kakêmê u kwo wanm:uu chámê té. *

Yesu yi kpêê yiyé pyu ndêndê

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, ala kópu a pweepwee pee yedê mwiyé kîdî d:êê, Yesu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê. Yi pini Chóó Lémi Tp:oo. Daa dyámê mbêmê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpêê yiyé pyu ngmê, ngménê ndêndê ngê

* **4:4:** Gen 2:2 * **4:7:** Psalm 95:7-8

Epeso 6:17; Tpyuu 1:16 * **4:13:** Lóma 14:12

* **4:9-10:** Gen 2:2 * **4:12:** 1 Pita 1:23;

Chóó Lémi ka kee wo. Nmî nuw:o dmi p:uu choo kwo, nangê kéké. * ¹⁵ Límâlímâ ngê daawa kéké nmo. Ngmanmî kn:aadi knomomê, yi kn:aadi te kópu kn:ââ u lama, mu kópu u dîy:o Setan ngê ntee wunê tókótókó nmoo, yinté myedoo a tókótókó, ngménê Yesu ngê daangmê kn:aadi ngê. * ¹⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o namê nkîngê, Chóó Lémi ka ngêpê kmêle, nmî tókótókó têdê yinê wa ngee nmo, nmî dono u kuwó * wa kéké té, mèdaawa a ngî té.

5

¹ Kpêê yiyé pyu knî y:oo yi vy:o pini ngma a ngmid-ingmidi ngópu, yi kada pini ngê a pyépi ngópu, yoo yi l:êê dîy:o Chóó Lémi p:uu a dpodo yédi. Yoo yi dono yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka wumê kpêê yiyé yédi. ² N:ii u lama Chóó Lémi u kópu dyuu dnyinté a kwo, dono kópu ngmêdpî d:uu knomomê, kpêê yiyé pyu u kwo dnyinté dpî nod:e, mu kópu u dîy:o yi kpêê yiyé pyu ngê dye ghi ngmê ngê my:oo dpî kn:aadi. * ³ Daa yoo yi mo yi dono knî yi l:êê dîy:o a kpêê yiyé yédi, ngménê chóó u dono knî yi l:êê dîy:o mye kpêê yiyé yédi.

⁴ Pi ngê chóó u pi daa kmîmî ngê, d:uudpî vyi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê n:aa pyodopyodo, ngménê Chóó Lémi ngê Alon ntee a ngmidi ngê, kpêê yiyé pyu ngê a

pyódu ngê, mye yinté, kpêê yiyé pyu n:ii Chóó Lémi ngê dpo ngmidi, yi pini kada pini ngê dpî pyódu. * ⁵ Yesu Kédisu mye yinté. Chóó u pi daa kmungo, chóó daa vyu, Nê kpêê yiyé pyu ndêndê, ngménê Chóó Lémi ngê kwo,

Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dî pyódu. *

⁶ Myenté kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu,

Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya. *

⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu dyámê mbêmê doo a paa, Chóó Lémi ka ngêpê têdê doo kââkââ, myedoo mbê, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo dêpwo kwo, Ghêlî k:ii nî pw:onu. Chóó Lémi ngê u ngêpê a nyongo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Chóó Lémi u nuu u kópu dé ntênenê mwiyé nî d:uu té.

* ⁸ K:omo tpile Chóó Lémi Tp:oo, ngménê Chóó Lémi daa kede wo, Tp:oo mgînî vyîmî têdê dy:ââ ngê. Yesu myedaa kede wo, u mî u kópu u wépi daa puwâ, mgînî vyîmî têdê loo, ⁹ pi yilî yi Mbwámê ngê u ngwo pyodo. N:ii ngê u dnye adî nyêmî, u Mbwámê ngê adî ya, chedê ngê daawa pyódu.

¹⁰ Chóó Lémi ngê kpêê yiyé pyu ngê mye pyódu ngê, kwo, Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya.

* **4:14:** Hipîlu 10:23 * **4:15:** Hipîlu 2:17 * **4:16:** Hipîlu 10:19 * **5:2:**
Hipîlu 4:15 * **5:3:** Lev 16:6,24 * **5:4:** Ex 28:1 * **5:5:** Hipîlu 1:5; Psalm 2:7
* **5:6:** Psalm 110:4; Hipîlu 7:1,16-17 * **5:7:** Mát 26:39-46

*Pi ngê maa ndêndê kîngê
kn:aadi*

¹¹ A tîdê mbwó yoo, u ya a nga a kwo, Yi kópu p:uu kópu yilí nmye nî vyi, ngménê u kakêmê chámêchámê nmye dpodo ndîi, mu kópu u dîy:o nmyi mbodo dmi dîngîdîngî dé. ¹² Yesu u yoo vy:o ló dini munmyinê ghê dniye, lukwe dîy:o ndiyé kîgha pyu ngê dmyongê pyaa dniye. Chóó Lémi u kópu n:ii nmyi ndê tumo, lukwe dîy:o dnyinté nmyi ndê tumo, woni dmyongê ndê tumo. Lukwe dîy:o nmye ngmo ndanî nyédi, nté wêdêwêdê dp:ee pîpî ngmê. Nmyi nuw:o pwiipwii dé. ¹³ N:ii a ngmo ndanî yédi, yi pini tpómu ntee tpile, kópu mb:aa u dî u lama daa tóó. ¹⁴ Nté wêdêwêdê pyââwe mâyâwe knî y:oo vyîlo ye pîpî ngópu, yi nuw:o dmi népwi ngmê dé dono mb:aamb:aa ntênê dpî mya d:oo.

6

¹ Yesu u yoo vy:o ló dini nmyinê ghê dniye, yi kópu u l:êê dîy:o kópuni yi ngwo nmye ndê tumo, yi p:uu danê ngê kêê nmye daamunê t:oo. U ya a nga a kwo, Kn:aani kópu knî nmyi nuwo munînê kîgha. Kópuni nmyi lama a pyede, yi kópu ngomo k:ââ ntee tpile dé. U ya a nga daa kwo, K:ââ ghi kamî munî kââ, ngménê ngomo nt:u p:uu n:aa dpodo. Nmye mèdaamonê vyi, Nmyi dono kópu a kuwo tóó, Chóó Lémi ka dmyinê kélîmî, nmyi nuw:o dmi p:uu kaa

yó. Yi kópu ló dini nmyinê d:uu ngópu. ² Pi ngê pi ntee a mbápitísîm kîgha ngê, kóó dê mbêmê dpî yé dê, Chóó Lémi u ghê Dmi u ménê u ngwo dpî kee, yi kópu p:uu kópu nmye daamunê vyi, nmyi lama wunê ka a yaa wo. Myenté, nmyi lama ka tóó, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi yintómu wa a pyidu té, yoo dono wa kpada té, chedê ngê daawa pyôdu. Yi kópu nmyi lama daamunê kwolo. ³ Chóó Lémi ngê ada a ngêêpî nmo, yi k:ââmu ghi knî yi mbêmê ngomo nt:u mb:aamb:aa ngê anmî wó.

⁴ Chóó Lémi u maa ndêndê dpodomby:e dmyinê kîgha, nangmê diyé, mu kópu u dîy:o n:ii yoo yi máádi p:uu wa diyé dmi, kópu dono amêdnyi d:uud:uu dé, doo u ntââ daanmo diyédiyé kalê té, myenté doo u ntââ yi dono vy:o mèdaanmo y:ee té. Wunê Chóó Lémi u maa p:uu dnya a paa, u wo myednya a paa. Chóó Lémi ngê ghê kamî ye y:ângo, u Ghê Dmi yi ménê kee wo. ⁵ Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê ye mwiyé pyaa dniye, yoo kamî yi wêdêwêdê myednyimo mumu. ⁶ Yesu Kédisu lukwe dîy:o kpípî ngópu. Yélini y:oo kîdosi nédê mwiyé a t:ee ngópu, mye yinté yéli, na a ka kîdosi nédê yinté myombó mye t:emî ngmê. Pi knî yi ngîma u pi a dyede ngmê, a mywenemywene kîgha ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntââ mèdaanmo

diyédiyé kalê té, Yesu u maa p:uu mèdaanmî kaa té. *

⁷ Yi yéli têpê ghi dono ntee yéli. Yâpwo têdê n:ii tpi wunê ghayghay yédi, nté nt:u mb:aamb:aa ngê dpî kaalî, yi têpê mb:aamb:aa. Yoo mb:aa mye yinté dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê a ngêêpî too. ⁸ Tpyé ngê yâpwo têdê n:ii dpî ma, y:i nté nt:u d:uudpî kaalî. N:ii knî y:oo Yesu dpî kpîpî ngmê, yinté dé, Chóó Lémi ngê ndiya wa kéké té.

⁹ A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile alanté nmye nînê danêmbum, ngménê dp:ee yinté yéli. A lama ka tóó, ndiya daanmy:uu ghêpê dmi, 10 mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi u l:êê dîy:o nmyee d:uud:uu dé, yi kópu u nuwo daawa a kuwo dmi. Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nôdo ndêndê ngê a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u yoo vy:o yéli nmyee a ngêêpî dé, awêde mwo anmyi ngêêpî t:oo. * ¹¹ Mb:aamb:aa ngê u ya a nga a kwo, Yesu u dpodo p:uu mgeemgee ngê kêê kédmyinêngê t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni u yi nmye a kwo, Pêdê pyw:ee yó. ¹² Nyââ, mgeemgee ngê kêê nangê t:oo, ngménê yoo mb:aa yi nt:anê dpî yaa dmyeno, yélini yi kêlîmî chedê ngê d:uudpî pyódu. Kópuni Chóó Lémi ngê yi pi dmi ye mwiyé a vyi too, yi yéli y:oo yi kêlîmî mbêmê yi kópu wunê pyw:êmî t:oo.

* **6:10:** Hipîlu 10:32-34; 1 Kódin 15:58
23:19

Chóó Lémi u kópu ndêndê

¹³⁻¹⁴ Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kópu ndêndê ngma a vyu, kwo, Dînî k:omodanê. Kwo, Mb:aamb:aa ngê ana a ngêêpî ngi, dîyo nyoo yilî ngê wa pyódu. Dini ghi n:ii ngê yi kópu u kwo a vyu, u kwo mye kpaa wo. Chóochóó u ngwo a kpaa wo, mu kópu u dîy:o u pwo pini daa tóó, n:uu ngê mêtî kpaa wo. *

¹⁵ Epîlaham yi kópu ka kêlîmî mbê wo, u kêlîmî chedê ngê daa pyodo, yi kópu myedoo t:âât:ââ, u dî yi kópu mînê pyw:ângo. ¹⁶ Pi chóó u pi ngê d:uudpî kp:aa, ngménê nmî pwo pini u pi ngê dpî kp:aa, dnyengi dnyeng:aa machedê ngê u ngwo dpî pyódu. ¹⁷ Yi kópu ndêndê nmî l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Epîlaham ka a vyu. U yi u ngwo doo kwo, nmî lama ndêndê ngê yaa we, Chóó Lémi ngê u nuw:o daawa ngmêê, kópuni a vyu, ntêne wa d:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o u kópu ndêndê Epîlaham ka a vyu, chóochóó u ngwo myedê kpaa wo. ¹⁸ Chóó Lémi ngê yi kópu dê Epîlaham ka ntêne a vyi doo, doo u ntââ daawa a ngmêê dê, myedaadî k:omodanê. Vyîlo yi yâpwo p:uu nmî nuw:o dmi nmî kaa too, daawa dóó nmo. Yi kópu dê yi mbêmê nmî lama ndêndê ngê a tóó, Kópuni nmo mwiyé a vyu, ntêne wa d:uu, kóó k:oo wa kaa nmo, mèdaawa kéké nmo. *

* **6:13-14:** Gen 22:16-17 * **6:18:** Num

19 Anka nt:u ngê nkéli u ché ntee wunê tpee ngê, kópuni ka nmî kélímî mbê dniye, yi kópu mye yinté, nmî anka, Chóó Lémi p:uu u pye wunê tóó. Yi kópu ngê nmî ché dmi kiyedê tpee, doo u ntââ daanmî ntéé dmi, Setan ngê nmî anka daawa a pêêdî, myedaawa t:âmo nmo. Chóó Lémi kwéli wunê tóó, yâpwo ghi ndêndê ghê, yi anka y:i wunê tóó. * 20 Yesu nmî kada y:i ghê wo, nmî l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu ndêndê ngê mî pyodo. Mélkisadek ntee pini ngê mî pyodo, chedê ngê daawa pyódu.

7

Mélkisadek u danêmbum

1 Mélkisadek Salem tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngê myedoo ya. Yâpwoni u pi mudu y:i a tóó, vyilo yi yâpwo ka dpîmo kpêê yiyé. Dini ghi n:ii ngê Epîlaham u yoo knî yi k:ii king páádi knî yi p:uu dnyen:aa l:êê, yi king yoo, yi yoo knî yi k:ii, woni vya tumo. Dini ghi n:ii ngê p:o dnye diyédiyé, Mélkisadek ngê Epîlaham maa p:uu a pyódu ngê, Chóó Lémi u pi mbêmê wêdêwêdê kalê ngê. * 2 Kn:aa lede knî y:oo tpileni mwiyé a t:âmo tumo, Epîlaham ngê l:êê têdê yi kélê míménê pwaa too. Yi tpile dyuu dyuudyuu a pyódu ngê, dyuu y:a ngê pyódu too, yononi dyuu Mélkisadek ka y:ângo. Mélkisadek u pi u nt:u

* 6:19: Lev 16:2-3; Hipîlu 9:3 * 7:1:

* 7:5: Num 18:21

alanté, King n:ii p:uu dyââpe daa t:a. Mye Salem tpémi yi king, u nt:u alanté, N:ii ngê l:êê dpî chedê, yoo dpo kââdî. ³ Mélkisadek u pye mî yi pi dê daa d:êê dumo, u kn:ââ yoo yi pi dmi myedaa d:êê tumo, wéni n:ii ngê a ta, wéni n:ii ngê a pwene, yi pi dê myedaa d:êê dumo. Na a ka Chóó Lémi Tp:oo ntee pini, kpêê yiyé pyu ngê a tóó, chedê ngê daawa pyódu. *

4 Ala kópu nmyi lama choo a ya, Mélkisadek u pi ndîi, nmî kn:ââ Epîlaham u pi têdê. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epîlaham a ngmidi ngê, ngmânê Epîlaham ngê tpile dyuu yononi Mélkisadek ka y:ângo. ⁵ Lipi u yoo vy:o yélini kpêê yiyé pyu ngê a pyede, yi yéli ye Yisîléli tpémi y:oo yi tpile dyuu yononi ye a yémî tumo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yedê yi kópu a tóó. K:omo tpile kpêê yiyé pyu yoo, Yisîléli tpémi woni knî yi k:ii, yi kn:ââ mu ngmidi, Epîlaham, ngmânê kpêê yiyé pyu knî ye tpile dyuu yononi ye a yémî tumo. * ⁶ K:omo tpile Mélkisadek daa Lipi u tii nédê pini ngmê, ngmânê Epîlaham ngê tpile dyuu yononi u kwo y:ângo. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epîlaham mwiyé a ngmidi ngê, u l:êê dîy:o u pi ndîi, ngmânê Mélkisadek ngê mî wêdêwêdê kwólu. ⁷ Nmî lama ka tóó, n:ii ngê pi a wêdêwêdê kîgha too, yi

* Gen 14:17-20 * 7:3: Hipîlu 7:15-17

pini u pi mudu y:i a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o Epîlaham u pwo Mélkisadek u pi mîmî tóó. ⁸ Myenté kpêê yiyé pyu yoo yi pwo, Mélkisadek u pi myimî tóó. Kpêê yiyé pyu yoo a vy:enevy:ene nyédi, mye pwopwo nyédi, ngménê Mélkisadek na a ka daa pwene, a tóó, mu kópu u dîy:o u pwopwo u pi daa tóó, puku yedê. Epîlaham ngê u tpile dyuu yononi Mélkisadek ka ntee y:ângô, Yisîlélî tpémi y:oo yi tpile dyuu yononi kpêê yiyé pyu knî ye yinté mye yémî tumo. ⁹ Myenté kpêê yiyé pyu yoo yi kn:ââ Lipi ngê yi kópu mye d:uu ngê. ¹⁰ Na a ka u tpile dyuu yononi Mélkisadek ka mye y:ângô, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Epîlaham ngê u tpile dyuu Mélkisadek ka y:ângô, yi ngwo u maka Lipi dêpwo ya, Epîlaham ngê u maka u l:êê dîy:o d:uu ngê.

*Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo
yi d:aa dmi u ngwo a kââdî ngê*

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Lipi u tii nedê pini ngmê, Alon, a ngmidi ngê, kpêê yiyé pyu ngê a pyôdu ngê, yi ngwo Yisîlélî tpémi ye dêêpî kópu dyuu mye y:ângô. Alon u tii nedê yéli vyîlo dé ye kpêê yiyé té, awêde u dî. Kpêê yiyé pyu knî y:oo yoo yi dono yîlî wo chedêchedê tumo, ye Chóó Lémi ngê kpêê yiyé pyu kamî daamupêdê ngmidi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê pyôdu ngê, Alon

u tii nedê yéli yi d:aa dmi a kââdî ngê, Mélkisadek ntee pini ngê a tóó. ¹²⁻¹⁴ Nmî lama ka tóó, nmî Lémi Yesu Njuda u tii nedê pini ngmê, ngménê Mósisi ngê puku yedê ala kópu a d:êê ngê, apê, Lipi u tii nedê yéli kpêê yiyé pyu ngê vyîlo dé yidny:oo pyodopyodo, daa Njuda u tii nedê yéli yi pi dmi yi d:êê ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu dê ngmêê, Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi da kââdî.

¹⁵ Yi kópu ndêndê ngê kîd:o w:ee. Nmî Lémi Yesu Mélkisadek ntee pini ngê a tóó, kpêê yiyé pyu ndêndê ngê dê pyôdu. ¹⁶ Daa yoo yi dêêpî kópu dyuu mbêmê kpêê yiyé pyu ngê pyodo, ngménê chôó u ghê mbêmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyôdu. ¹⁷ Yi kópu puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê kwô,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyôdu,

Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya. *

¹⁸ Kpêê yiyé u dêêpî kópu dyuu Chóó Lémi ngê chedê ngê pyôdu ngê, mu kópu u dîy:o kpêê yiyé têdê yoo yi dono dnyinté dnyimo chedêchedê. ¹⁹ Mósisi u dêêpî kópu dyuu ngê yoo kamî ngê daa pyôdu too, ngménê kópu kamî mbêmê nmî lama ka tóó, dîyo Chóó Lémi ka wanmî lee dmi.

²⁰⁻²¹ Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi a kââdî ngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi

* **7:17:** Psalm 110:4

chóochóó u ngwo a kpaa wo, Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê u ngwo a pyódu ngê. Dini ghi n:ii ngê Lipi u tii nedê yéli kpêê yiyé pyu ngê a pyódu too, chóochóó u ngwo dêpê kpaa wo. Ngménê Tp:oo ka a kpaa wo, ala kópu puku yedê a tóó,

Nmî Lémi chóochóó u ngwo da kp:aa,

u nuw:o daawa ngmêê, kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu. *

²² Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê a kââdî nmoo. Nmî lama ka tóó, Ntênenê daawa dóó nmo. *

²³ Kpêê yiyé pyu yilî a tóó. Ntee a pyede, Yesu daa yinté. Dye ghi yintómu yinté daamu ya nyédi, a vy:enevy:ene nyédi, a pwopwo nyédi. ²⁴ Ngménê Yesu chedê ngê daawa pyódu. Dye ghi yintómu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê adî ya, pi ngê u d:aa daawa a kââdî. ²⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o daa dêê wo, ndêndê ngê nmî Mbwámê ngê pyodo. N:ii knî y:oo Yesu p:uu yi nuw:o dmi dpî kaa t:oo, yi yéli dpî ngee té, Chóó Lémi u yoo vy:o dpî kaa té, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi ka a tpapê ngê, kópu, Yi yikî dmi a pwo ghay wo, nangê kpada té. *

²⁶ Yesu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê, u mâlo a tóó. Dyââpe p:uu daa t:a, u dono myedaaw

tóó. Yoo dono yi nt:anê daa yaa wo, u Mî ka mêt kee wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo.

* ²⁷ Kpêê yiyé pyu yoo ntee dé, Yesu daa yinté pini. Yi yéli wonêwodiyédiyé yi chóó yi dono knî yi l:êê dîy:o mwiyé a kpêê yiyé nyédi, yoo yi dono knî yi l:êê dîy:o kuwó a kpêê yiyé nyédi. Yesu ngê yinté kópu daa d:uu:d:uu ngê, ngménê kpêê ng:êêntómu yó, chóochóó kpêê ngê u ngwo pyódu ngê, yi kópu mèdaawa d:uu. * ²⁸ Mósisi u dêêpî kópu mbêmê yélini kpêê yiyé pyu ngê a pyépi tumo, dye ghi knî ngmê ngê dpî kn:aadi ngmê, ngménê Chóó Lémi chóochóó u ngwo a kpaa wo, chóó Tp:oo kpêê yiyé pyu ndêndê ngê u ngwo a pyódu ngê, pini n:ii p:uu dyââpe daa t:a, chedê ngê myedaawa pyódu. Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu mwiyé a d:êê ngê, Chóó Lémi chóochóó u ngwo a kpaa wo. Yi kópu ngê Mósisi u kópu u d:aa a kââdî ngê. *

8

Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê

¹ Kópu yilî n:ii dî d:êê té, yi nt:u kópu ala. Nmî l:êê dîy:o Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê pyodo, Chóó Lémi ka mbóó p:uu mêt kee wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. * ² Kpêê yiyé pyu yoo dyâmê mbêmê Chóó Lémi u ngomo k:oo ntee a dpodo nyédi, Chóó Lémi

* **7:20-21:** Psalm 110:4 * **7:22:** Hipîlu 8:6; 12:24 * **7:25:** Lóma 8:34; 1 Njon 2:1 * **7:26:** Hipîlu 4:15 * **7:27:** Hipîlu 10:10 * **7:28:** Hipîlu 5:1-2,9 * **8:1:** Hipîlu 1:3; 10:12

kwéli a tóó, Yesu yinté y:i mye dpodo yédi.

³ Yoo yi l:êê dîy:o, dêêpî kópu mbêmê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo tpile tp:oo Chóó Lémi ka a yémî tumo, kpêê ngê u kwo a yé tumo. Kpêê yiyé pyu ndêndê mye yinté, chóochóó kpêê ngê pyódu ngê. ⁴ Dyámê mbêmê wodoo ya, ye kpêê yiyé pyu ngê daapêdoo ya, mu kópu u dîy:o kpêê yiyé pyu yoo n:ii a pyede, Mósisi u dêêpî kópu dyuu mbêmê a kpêê yiyé nyédi. ⁵ Dpodoni Yesu ngê a dódó, mbóó p:uu, yi dpodo u kââ kpêê yiyé pyu knî y:oo ye dódó ngmê, dyámê mbêmê. Mósisi ngê Chóó Lémi u wónu ngomo daa kêmakêma doo a wuwó, mye yinté. Chóó Lémi ngê kwo, Kópu yill yi kakêmê ntee nga dî chámê, mbu mbêmê, yinté dpî l:âmo ngi. *

Chóó Lémi ka kââdî te kamî

⁶ Yesu ngê dpodonî a dódó, yintoo dpodo kpêê yiyé pyu knî y:oo daa dódó ngmê. Myenté, Yesu ngê Chóó Lémi ka ntee a kââdî nmoo, kpêê yiyé pyu knî y:oo yinté u kwo dêpê kââdî nmoo. Yesu u l:êê dîy:o gha kópu n:ii nmo t:âât:ââ té, kpêê yiyé pyu yoo yi dpodo u l:êê dîy:o daa yinté kópu yinmee a t:âât:ââ dé. * ⁷ Kââdî te mbwee mbêmê mb:aamb:aa ngê w:oo pyaa dniye, ye Chóó Lémi ngê kn:aani kópu nmo daamupêdê kpo. ⁸ Kââdî te

mbwee Chóó Lémi ka doo u ntââ ngê pyodo. Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu puku yedê a tóó,

Nmî Lémi ngê apê,

Mu dini ghi ngê kââdî te kamî mbêmê Yisîlélî tpémi a ka anê kââdî té,

Njuda u yoo a ka amyenê kââdî té. *

⁹ Dini ghi n:ii ngê yi kn:ââ yoo yi kada nê ghê wo,

Yichip u mënê nê pw:ii too,

yi ngwo a ka nê kââdî too, dêêpî kópu dyuu ye ngménî y:ângô.

Ngménê yi dêêpî kópu dyuu dêdnyimo a chââchââ dé,

u nkwo ye dêñîmo a ng:aa.

¹⁰ Ngménê mu dini ghi ngê kamî ngê anî pyódu té, myombó a ka amênê kââdî té.

Nmî Lémi ngê apê,

Yi yâpwo ngê anî ya, a yoo ngê adnyi kwo.

Dini ghi n:ii ngê yi kn:ââ yoo a ka nê kââdî too,

a dêêpî kópu dyuu chêêpî kpââ dê yi p:uu nê d:êê too, ngménê dini ghi n:ii ngê ala yéli a ka anê kââdî té,

a dêêpî kópu dyuu yi mbodo mënê anê yé té, yi gha vy:o amyidnyi ya.

¹¹ Pi ngê u mbwó ka mèdaadî tpapê, kwowo,

Nmî Lémi nuw:o ñedê choo ya,

mu kópu u dîy:o yi yéli yintómu yi lama wanî ya.

* 8:5: Ex 25:40; Kilosa 2:17

* 8:6: Hipîlu 7:22; 9:15

* 8:8: Jer 31:31-34

K:omo tpile yoo yi pi dmi
ndîi dé ó yi pi dmi têdê dé,
ngménê yi lama wanî ya.

* 12 Yi lama wanî ya, mu
kópu u dîy:o yi dono yilî a
kuwó wanî kéké té,
mêdaanî ngî té.

13 Chóó Lémi ngê kamî
ngê u kwo a kââdî nmoo,
yi kópu ngê daa kêmakêma
kââdî te mbwee u d:aa wunê
kââdikââdî.

9

*Kpêeyiyé mbwee, kpêeyiyé
kamî, yi danêmbum*

1 Kópuni dyuu mbêmê Chóó
Lémi ngê nmî kn:ââ yoo u
kwo mwiyé a kââdî too, yi
kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi
nmee chââchââ, u kwo nmee
kpêeyiyé, u kwo myenmee
ngêpê. Nmî kn:ââ knî y:oo
yi kpêeyiyé têdê ló dini a
l:âmo ngópu. 2-3 Wónu ngomo
ngmê wó ngópu, ghi k:oo
miyó yé ngópu, woni ghi u
pi yâpwo ghi, woni ghi u pi
yâpwo ghi ndêndê. Yâpwo ghi
u ménê lam pyudu knî yi
kwo têdê kaa ngópu, mbidédi
u kapî têdê mye kaa ngópu.
Mtyîmî nk:êenî têdê nkól ngê
ngmê l:âmo ngópu, yâpwo ghi
ndêndê u kpîdî pee u nkîgh:ê
caa ngópu. Yi kpîdî pee
mwada pee yâpwo ghi ndêndê
doo ya. * 4 Chóó Lémi u
yâpwo poki ngmê l:âmo ngópu,
nkól p:uu t:ee ngópu, yâpwo
ghi ndêndê k:oo kaa ngópu.
Yi poki k:oo tpile páádi yé
tumo, ntini n:ii nmî kn:ââ knî

y:oo dnyimo a pîpî, mana, yi
ntini d:ââ ngmê, Alon u kiyé
myomo, n:ii nkwodo yââ vyi
mwiyé a ghê wo, chêepî kpââ
dê pyolo podo, n:ii dê yi p:uu
Chóó Lémi ngê u dêepî kópu
dyuu wunê a d:êê ngê. 5 Yi
poki mbêmê enjel miyó l:âmo
ngópu. Chóó Lémi y:i dpîmo
ya, yoo yi dono yi myedpîmo
chedêchedê dé. Doo u ntââ ala
ngwo yi kópu yilî yi kakêmê
dmi nmye daanê chámê.

6 Nmî kn:ââ knî y:oo yi kópu
yinté a yé tumo, ala ngwo
Chóó Lémi u ngomo k:oo
yinté a pyede, Njedusalem.
Wonêwodiyédiyé kpêeyiyé
pyu yoo yâpwo ghi k:oo a koko
nyédi, yi a dpodo nyédi, *
7 ngménê yâpwo ghi ndêndê
k:oo daa koko nyédi, yi kada
pini mu ngmidi yi dpî kee.
Daa wonêwodiyédiyé a koko
yédi, ngménê m:ââ k:oo wo
mu ngmidi ngê dpî kee. Daa
módo dpî kee, ngménê tpile
tp:oo mwiyé ngmêdpî vy:a, u
wêê yâpwo ghi ndêndê k:oo
Chóó Lémi ka dpî nuw:o. Chóó
u dono u l:êê dîy:o dpî vy:a,
myenté yoo yi dono u l:êê
dîy:o. * 8 Yi kópu knî yi mbêmê
Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
nmî nuw:o dpî kwolo, ala
kópu u ngwo nmînê wopwe
ngê, Chóó Lémi u ngomo ghélî
k:ii chedê ngê doongê pyodo,
yâpwo ghi ndêndê k:oo maa
daa t:a. * 9 Chóó Lémi u
ngomo dyimê pywuu ntee
tpile, kpêeyiyé mye yinté.
Yesu ngê ndêndê kópu yi

* 8:11: 1 Njon 2:27 * 9:2-3: Ex 25:23-40; Ex 37:1-29 * 9:6: Num 18:2-6

* 9:7: Ex 30:10 * 9:8: Hipîlu 10:19-20

d:uu too, nmî dye ghi ngê. Kpêê yiyé mbêmê yoo yi gha dmi kamî ngê dêdnyimo pyodopyodo. * 10 Kópu mbwee dé, nté p:uu kópu dé, mbwaa ndanî p:uu kópu dé, tpile ghêéghêé p:uu kópu dé, yi kópu dé too pee u kópu dé. Chóó Lémi ngê u yi doo kwô, Pi knî y:oo dny:oo chââchââ dé, u dî Yesu ngê maa kamî mî kpêmî ngê.

11 A tîdê mbwó yoo, Yesu Kédisu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê ngê wunê kî pyodo, kópu mb:aa yilî nmo a kpo. Yâpwo ghi n:ii k:oo Yesu a dpodo, daa pi ngê yinê l:âmo ngê, myedaa dyámê pee ngmê mbêmê a tóó. 12 Dini ghi n:ii ngê yi yâpwo ghi k:oo ng:êêntómu kee wo, daa pudumakó tp:oo wêê nunukwéti wêê ngmêyi ñuwo, ngmênenê chóó u wêê yi ñuwo, nmî dono yilî u ngwo chedê ngê, kamî ngê mye pyôdu nmoo. Yi kópu daamuwa d:uu. * 13 Yesu ngê gha u kópu yi d:uu ngê, ngmênenê kpêê yiyé pyu knî y:oo too pee u kópu ye d:uud:uu tumo, pudumakó nunukwéti a vyee tumo, yi wêê ngê yoo a ñiyéniyé tumo, pudumakó tp:oo dpî vya ngmê, dpî nk:êê ngmê, kpo dpo ngî ngmê, yoo yi pwo a kéké ngópu. Yoo yi too pee mbêmê dono kópu n:ii a pyede, kpêê yiyé pyu knî y:oo yi kópu knî yi mbêmê dpî chedê t:oo, * 14 ngmênenê Yesu

Kédisu ngê chóó u wêê mbêmê kópu ndîyi d:uu ngê, nmî gha dmi kamî pyôdu too. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ngópu, chóochóó kpêê ngê u ngwo pyôdu ngê, kpêê yiyé n:ii p:uu dyââpe dêpwo ya. Dononi nmî gha vy:o a pyede, u wêê ngê dpî chedê té, Chóó Lémi p:uu u nkwo nmo dpodo té, chedê ngê daawa pyôdu. *

Yesu u pwopwo p:uu danêmbum

15 Yesu pwene, mu kópu u dîy:o yélini Chóó Lémi ngê mwiyé a ngmidi too, yoo kamî ngê dny:oo pyodopyodo, Chóó Lémi u k:ii pêdê kââdî y:e, kópuni mb:aa yi pi dmi mwiyé a vyi too, pêdê pyw:ee téne. Ala kópu u l:êê dîy:o mye pwene, yélini y:oo dêêpî kópu dyuu mbwee dnya a chââchââ dé, yi dono chedê ngê mye pyaa dniye. *

16 Ndáápi u dyimê pywuu nmye ngmênenê kuwo. N:ii u tpile yilî, u ndapî mye yilî, u tpile dyuu, u ndapî yi pweepwee pee ngmêdpî d:êê, yi yêêpî u dîy:o. Dini ghi n:ii ngê yi pini dpî pw:onu, u yoo knî y:oo yi pweepwee pee mbêmê tpile a yêêpî tumo, ndapî mye yêêpî ngópu. 17 Yi pini ghêlî k:ii d:uudpî pw:oo knomomê, yi pweepwee pee u nt:u daa ya yédi, pi ngê u tpile ghêlî k:ii d:uuwodê ngî. Dini ghi n:ii ngê yi ndáápi dpî pw:onu, yi pweepwee pee nt:u u ngwo dpî pwii.

* 9:9: Hipîlu 10:1-2 * 9:12: Epeso 1:7 * 9:13: Lev 16:3; Num 19:17-19;
Hipîlu 10:4 * 9:14: 1 Pita 1:18-19; 1 Njon 1:7 * 9:15: 1 Tim 2:5; Hipîlu 8:6

18-19 Wéni n:ii ngê Mósisi ngê nmî kn:ââ yoo Chóó Lémi ka a kââdî too, mye yinté. Mósisi ngê dêépî kópu dyuu pi knî ye mwiyé vyu, pudumakó kuwó vya too, Chóó Lémi ka u ngwo a kââdî too. Yi pudumakó wêê d:ââ k:oo mbwaa yó, yimbwi nedê sipi gh:aa mtyé ngmê kââ, wêê d:ââ k:oo doo kmênêkmênê, yoo u ngwo doo níyéniyé, dêépî kópu u puku dmi mye níyé ngê. * 20 Pi knî ye yepê, Ala wêê ngê Chóó Lémi ka da kââdî nmyo, mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ. 21 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u wónu ngomo wó ngópu, Mósisi ngê yi ngomo u tpile yilî yintómu wêê ngê níyé too, yi tupwó yili Chóó Lémi ka u ngwo chedê too. 22 U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu knî y:oo dêépî kópu dyuu mbêmê tpile yilî wêê ngê dnyimo níyéniyé, yi tupwó yili machedê ngê u ngwo dnyimo pyépi. Wêê mu ngmidi mbêmê Chóó Lémi ngê yoo yi dono u kuwó dpî kéé té. *

23-24 Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo tpileni dnye ya, yi tupwó tpile tp:oo wêê mbêmê chedê ngê pyaa dniye, ngménê Yesu ngê dpodonî dôó u l:êê dîy:o, tpile tp:oo wêê doo u ntââ, chóó u wêê u ntââ. Chóó Lémi u wónu ngomo n:ii dyámê mbêmê doo kwo, yi ngomo dyimê pywuu ntee tpile. Yâpwo ghi ndêndê mbóó p:uu

wunê tóó, Yesu kwéli a tóó, nmî l:êê dîy:o Chóó Lémi ngîma wumê kwo. Yâpwo ghi n:ii koo Yesu Kédisu kee wo, daa pi ngê yinê l:âmo ngê. * 25 M:ââ yintómu knî yi k:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê tpile tp:oo dpî vy:a, wêê yâpwo ghi k:oo dpî nûw:o, ngménê Yesu Kédisu ngê daa dye ghi yintómu chóóchóó kpêê ngê a pyépi ngê, 26 kminté wonêwodiyédiyé kîdosi nedê pêdoowopwo, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê u ngwo a l:âmo ngê, nkoo nmo. Kêle, dye ghi mbwee yi chedê ngê, ng:êêntómu nmî dye ghi ngê pwene, chóóchóó kpêê ngê pyódu ngê, dono yilî u ngwo chedê ngê. 27 Pi ng:êêntómu dpî pw:onu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dpî kóté kwolo. * 28 Myenté, Yesu Kédisu ng:êêntómu mye pwene, chóóchóó kpêê ngê yó, nmo yilî nmî dono u ngwo chedê too. Daa dono chedêchedê u l:êê dîy:o amêdê diyé, ngménê yélini y:oo adnyi t:âât:ââ, u Mî kóó k:oo wa kaa té. *

10

Yesu Kédisu nmî kpêê ngê ng:êêntómu pyodo

¹ Yesu Kédisu ngê kpêê ndêndê yinê yó. N:ii yoo dêépî kópu dyuu mbêmê dnyimo a kpêê yiyé, dyimê pywuu ntee tpile yidnyimo a l:âmol:âmo. Ala ngwo mye

* 9:18-19: Ex 24:6-8 * 9:22: Lev 17:11 * 9:23-24: 1 Njon 2:1 * 9:27: Gen 3:19 * 9:28: Hipîlu 10:10; 1 Pita 2:24; Pilipay 3:20

yinté, m:ââ yintómu knî yi k:oo a kpêê yiyé nyédi, ngménê yoo kamî ngê daa pyodopyodo nyédi. *² Kpêê yiyé mbêmê yoo yi dono chedê ngê wodnyimo pyodopyodo, ye tpéé kópu daamupê vyi ngópu, kpêê mèdaamupî yé ngópu. ³⁻⁴ Ngménê pudumakó nunukwéti yi wêê ngê doo u ntââ yoo yi dono daapî chedê tumo. M:ââ yintómu knî yi k:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o, pi knî y:oo yi dono a vyîlîvyîlî tumo.

⁵⁻⁶ Nyââ, kpêê yiyé dpî dîpî, yoo yi dono d:uudpî chedê. Yi kópu u l:êê dîy:o, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu daa kêmakêma dyámê mbêmê doo taataa, yi ngwo Chóó Lémi ka kwo,

Pi knî y:oo tpile tp:oo a vyee tumo,

kpêê ngê ńga wunê yiyé tumo,

ngménê yi kópu u yi ńga daa kwo,

u l:êê dîy:o yoo yi dono d:ii chedêchedê too.

Kwo, Dini ghi n:ii ngê a chóó a nt:u wanyi l:âmo,

kpêê ngê ńga wanê pyódu, u ntââ ngê ńga vyîlo ayi pyódu. *

⁷ Kwo, A Lémi, ala nê.

Kópuni puku yedê a p:uu ntee a tóó,

yinté n:aa d:uud:uu, ńnuu u kópu vyîlo yinî d:uud:uu.

⁸ K:omo tpile Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mbêmê

a kpêê yiyé nyédi, ngménê Chóó Lémi ka kwo,

Pi knî y:oo tpile tp:oo a vyee tumo,

kpêê ngê ńga wunê yiyé tumo,

ngménê yi kópu u yi ńga daa kwo,

u l:êê dîy:o yoo yi dono d:ii chedêchedê too.

⁹ U kuwó dini ghi ngê kwo, A Lémi, ala nê, ńnuu u kópu vyîlo yinî d:uud:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê kpêê yiyé mbwee daa kêmakêma a kéké, Yesu ngê kópuni d:uu ngê, u d:aa yinê wunê kââdîkââdî. ¹⁰ Chóó u pono dêpwo vyápê, ngménê Chóó Lémi u pono vyápê wo, pwopwo u wépi daa puwâ, ng:êêntómu pwene, chóóchóó kpêê ngê pyódu ngê, nmî dono yilî u ngwo chedê ngê, Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo kaa nmoo. *

¹¹ Kpêê yiyé pyu yintómu a dpodo nyédi, wonêwodiyédiyé a kpêê yiyé nyédi, ngménê yoo yi dono daa chedêchedê tumo. ¹² Kópuni Yesu Kédisu ngê d:uu ngê, daa yinté. Chóóchóó kpêê

ngê ng:êêntómu pyódu ngê, mèdaamuwa d:uu. U kuwó dini ghi ngê u Mî ka mî kee wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mî pyodo. *

¹³ Yélini daa yi nuu u pi ngê a tóó, Chóó Lémi ngê yu yodo u maknopwo wa yé té. Wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu, ala ngwo ka t:âât:ââ.

* ¹⁴ Chóóchóó kpêê ngê

* **10:1:** Hipîlu 8:5; Kilosa 2:17 * **10:5-6:** Psalm 40:6-8 * **10:10:** Hipîlu 9:12,28

* **10:12:** Hipîlu 1:3 * **10:13:** Psalm 110:1

ng:êêntómu pyódu ngê, yélini yi k:ii u yoo vy:o nmo wowo nyédi, nmî dono yilî yintómu u ngwo chedê ngê, mèdaadî nuw:onuw:o dé.¹⁵ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ndê kópu ngê nmo yinê a pyépi ngê. Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, apê,

¹⁶ Mu dini ghi ngê kamî ngê anî pyódu té,

myombó a ka amênê kââdî té.

A dêêpî kópu dyuu yi mbodo ménê anî yé té,

Yi gha vy:o amyidnyi ya. *

¹⁷ Yi dono yilî a kuwó wanî kéé té,

mêdaanê ngî té.

¹⁸ Kpêê daamunmî yé, mu kópu u dîy:o Yesu ngê nmî dono yintómu chedê ngê.

Maa kamî u danêmbum

¹⁹⁻²⁰ A tídê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Yesu pwene, wêê n:ii p:uu pwii wo, maa kamî u ngwo ngma a yó, máâdini u dî yâpwo ghi ndêndê k:oo wunê tóó, Chóó Lémi kwéli wunê tóó. Yesu ngê ghê kamî nmo a kpo, yi máâdi p:uu kaa nmoo, u ntââ kpídî pee mwada pee anmî lee dmi, Chóó Lémi ka u ngwo anm:uu taa dmi, nkîngê ngê kêé daanmo t:oo. Yi kpídî pee chaa ngmê ngê a t:a, mu kópu u dîy:o Yesu nt:u kidosi nédê dmya ngópu. * ²¹ Chóó Lémi u yoo ndêndê yi vy:o nmî ghê dniye, kpêê yiyé pyu ndêndê nmî kada a kwo. ²² Yi máâdi dpodombiy:e kîgha koo, nmî nuw:o dmi

Yesu p:uu ntênenê dny:oo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo nyi taa kmêle. Chóó Lémi ngê mbwaa mb:aa u ménê kménê nmoo, u ngwo ghêe nmoo, dononi wunê nmo d:uu too, mye chedê too, yi l:êê dîy:o tpéé kópu mèdaamu anmî vyi. Komodanê kópu nmî gha vy:o kîngmê ya, nmî nuw:o dmi Yesu p:uu ntênenê dny:oo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo nyi taa kmêle. * ²³ Yesu ka kélímî dpodombiy:e mgîmî koo, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, daawa dóó nmo.

* ²⁴ Yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo dny:oo ya, myepaa ngêêpî téme. Yi kópu u l:êê dîy:o paa numo wêdêwêdê kîgha téme. ²⁵ K:omo tpile yoo woni mèdêwunê wuwó ngê, ngménê nipi dmyina a wuwó, dmyinê numo wêdêwêdê kîgha. Yi kópu ala ngwo ndîî kópu ngê dê pyódu, mu kópu u dîy:o kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê.

²⁶ Numo kuwó dmyinê mbumu, mu kópu u dîy:o n:ii ngê Yesu u ndê kópu dyuu dpo w:ee, ngménê chóó u pono a vyápê yédi, a dono yédi, lukwe ngê u dono wa chedê té. * ²⁷ Doo u ntââ u gha vyilêvyilê ngê daawa pyódu, adî nkîngê. Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kwolo, yélini Yesu p:uu a d:uu nyédi, yi pini yi vy:o wa kââ, ndiya wa kéé té, ndê ngê wa ma té. ²⁸ Mósisi u dêêpî kópu dyuu dyimê

* **10:16:** Jer 31:33-34

* **10:19-20:** Hipîlu 4:16; Mát 27:51

1:7; Epeso 5:26

* **10:22:** 1 Njon

* **10:23:** Hipîlu 4:14

* **10:26:** Hipîlu 6:4-8

pyuu ngê nmye ngmén:aa
pyépi. N:ii ngê yi dêêpí kópu
ndíi ngmêdpí kn:aadi, pi miyó
pyile knî y:oo yi kada pini
knî ye yuu dpo y:ee ngmê, ye
doo u ntââ yi pini ye d:uudpí
ch:anê, dpí vya ngmê. *

²⁹ Kópuni Mósisi ngê a d:êê too,
dyámê u kópu dé. Yesu ngê
n:ii d:uu ngê, Chóó Lémi ka
yinê dpí nuw:o nmo. Yi kópu
vyîlo yi ndíi kópu. N:ii ngê
Chóó Lémi Tp:oo u wépi dpí
puwâ, yi pini u kpakakpada
ndíi. Yesu ngê chóó u wêê
mbêmê Chóó Lémi ka a kââdî
nmoo. Yi kópu n:ii ka têdê
kópu ngê dpí pyódu, Chóó
Lémi ngê dnyinté daawa
kpada. Chóó Lémi ngê chóó u
Ghê Dmi móodó nmo a kpo. Yi
ghéni dmi n:ii ka k:omo tpile
ngê dpí pyódu, Chóó Lémi ngê
u nkwo dpí kéé, mwap:aa ngê
dpí pyódu. * ³⁰ Nmî lama
ka téó, Chóó Lémi ngê ló dini
mwo a vyu, apê,

Nê ntââ vyîmî pyu,
ntââ a chóó ana a vyîmî.

Ala kópu puku yedê mye
tóó,

Nmî Lémi ngê u yoo chóó
wa kóté kalê té. *

³¹ Yâpwoni ghê a t:a Chóó
Lémi, u wêdêwêdê ndíi.
Kn:aadi te pyu yoo u kwo
dny:oo nkîngê. Pi kpakak-
pada ntêne u lama a téó.

Dono u vyîmî u danêmbum

³² A tîdê mbwó yoo, dini
ghi n:ii ngê Yesu p:uu kópu
mwiyé nmyinê ny:ee ngópu,

u yoo vy:o u ngwo nmyi ghê
dniye, yi dini ghi dmyinê
nuw:onuw:o. Yi dini ghi ngê
dono yîlî nmyee a vyîmî.
³³ Dye ghi knî ngmê ngê
nmyi pi dmi dnya a dyede
dé, myednya a kpakakpaka
nmyo, dye ghi knî ngmê ngê
nmyi pyipe knî y:oo yinté
kópu dnyimo a vyîmî dé, nmyi
nuw:o dmi dono ngê u ngwo
dpímo pyodopyodo. ³⁴ Dye
ghi knî ngmê Yesu u l:êê dî:y:o
mbwa k:oo dnyimo a kmîmî
nmyo, nmyi tpile yintómu
myednyimo a t:âmot:âmo
dé. Nmyi tpile knî yi p:uu
dênmyimo nuw:o, nmyi gha
dmi mb:aamb:aa ngê myed-
nya a ya, mu kópu u dî:y:o
nmyi lama doo ya, nmyimo,
Ghê kamî dmi nmo pyw:ângô,
ghéni n:ii chedê ngê daawa
pyódu. * ³⁵ Nmyi nuw:o dmi
Yesu p:uu kîdmyinêngê y:ee
ngmê, mu kópu u dî:y:o yi
máâdi u dî Chóó Lémi kóó k:oo
wunê téó. ³⁶ Dono yintómu
dmyina a vyîmî dé, Chóó
Lémi u nuu u kópu dmyinê
d:uu:d:uu dé, u nkwo wa ngee
nmyo, kópuni mb:aa yi pi dmi
mwiyé a vyi too, nmyi l:êê
dî:y:o wa d:uu té. * ³⁷ Puku
yedê alanté a téó,

Dye ghi daa daadîi dmyinê
t:ââ.

Pini n:ii wunê pwiyé knî,
daa kêmakêma a taataa.

Mgî daawa a puwâ. *

³⁸ Pini n:ii adî kîlîmî,
pi mb:aa ngê u ngwo u kwo
wa pyódu,

* **10:28:** Deut 17:6 * **10:29:** Mát 26:27-28 * **10:30:** Deut 32:35-36; Lóma
12:19 * **10:34:** Mát 6:20 * **10:36:** Hipîlu 6:12 * **10:37:** Hab 2:3-4; Tpyuu
22:20

yi pini ngê ghê kamî wa a
pyw:oo.

N:ii Chóó Lémi u maa p:uu
dpî ghê, dîyo modo diyé,

yi pini ka Chóó Lémi dpî
nod:e.*

³⁹ Doo u ntââ daanmî
nkîngê, daanmî kedekede,
kminté ndiya anm:uu ghêpê
dmi. Kêle. Yesu ka dpodom-
biy:e kêlîmî kmêle, nmî nuw:o
dmi p:uu dny:oo kwo, kóó
k:oo yinê wa kaa nmo.

11

Kêlîmî p:uu danêmbum

¹ Pini n:ii a kêlîmî, ala
kópu u lama a tóó, apu, Nmî
Lémi ngê kópuni u pi nmo
a vyu, ndêndê ngê wa d:uu.
K:omo tpile yi kópu daa y:enê,
ngmêne u lama a tóó nê, yi
kópu dîyo a pyodopyodo. Yi
kópu knî yi l:êê dîy:o, kêlîmî
pyu u nuw:o ngmidi ngê a
ya yédi. * ² Nmî kn:ââ yoo
yi vy:o yélini mb:aamb:aa
ngê dnyimo a kêlîmî, yi yéli
yi p:uu Chóó Lémi ngê apê,
Mb:aamb:aa ngê a ka wunê
ng:aa té.

³ Kêlîmî mbêmê nmo w:ee
ngê, nmîmo, Chóó Lémi ngê
chóó u kópu mbêmê tpile
yili yintómu l:âmo ngê. Daa
mumu ngmê u tpile knî y:oo
tpile yintómu u ngwo l:âmo
too, ala ngwo mumu ngmê u
tpile ngê a pyede.*

⁴ Epel Chóó Lémi ka
mb:aamb:aa ngê doo a kêlîmî,
ngmêne Kéén pee tp:oo. Yi
kópu u l:êê dîy:o Epel Chóó

Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo,
tpileni u kwo y:âango, mye
mb:aamb:aa. Kéén Chóó Lémi
ka dnyinté doo kêlîmî, u l:êê
dîy:o Chóó Lémi ngê u yi
dêpwo kwo, Tpileni u kwo
y:âango, Chóó Lémi ngê u yi
myedêpwo kwo. K:omo tpile
Epel ló dini a pwene, ngmêne
u kêlîmî nmo nyepênyepê ngê,
yinté mye kêlîmî kmêle. *

⁵ Inóki Chóó Lémi ka
mb:aamb:aa ngê doo kêlîmî,
u l:êê dîy:o daa pwene, Chóó
Lémi ngê a nyââ, pi knî y:oo
dêpê pyw:ee ngóópu. Puku
yedê alanté a tóó, Inóki Chóó
Lémi u nuu u pi ngê doo a
ya. * ⁶ N:ii daadî kêlîmî, Chóó
Lémi u nuu u pi ngê daawa
pyódu, mu kópu u dîy:o n:ii
ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi
ka nî lê, ala kópu ka choo
kêlîmî, nmî yâpwo Chóó Lémi,
ndêndê ngê a tóó, n:ii ngê u yi
adî kwo, U kwo nî lê, yi pini
Chóó Lémi ngê daawa dóó,
mb:aamb:aa ngê wa ngee.

⁷ Myenté, Nôwa Chóó Lémi
ka myedoo a kêlîmî. Dini ghi
n:ii ngê Chóó Lémi ngê Nôwa
u ng:aa a t:âango, Nôwa ngê yi
kópu u wépi daa puwâ. K:omo
tpile vyi dêpêngê ch:iy:e wo,
ngmêne Nôwa ngê Chóó Lémi
u dnye nyongo, nkéli ngmê
ndê ngê, u yoo knî yi k:ii
k:oo wo dniye, Chóó Lémi ngê
u ngwo w:êê too. Yi kêlîmî
mbêmê nmo w:ee ngê, yoo wo
yéli dono dé, Chóó Lémi ka
dêdnya a kêlîmî. Yi kêlîmî u
l:êê dîy:o Nôwa Chóó Lémi ka

* **10:38:** Lóma 1:17 * **11:1:** Lóma 4:18; 2 Kódin 5:7 * **11:3:** Gen 1:1 * **11:4:**
Gen 4:3-10 * **11:5:** Gen 5:24 * **11:7:** Gen 6:13-22

pi mb:aa ngê pyodo. *

⁸ Epîlaham Chóó Lémi ka myedpîmo a kélîmî. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kwo, Nyámê pee a kuwo ngi, kn:aa dyámê pee nga ngmêwanê kê, yi ngwo Epîlaham ngê Chóó Lémi u dnye a nyongo, chóó u dyámê pee a kuwo ngê. K:omo tpile yi dyámê pee u lama dêpwo ya, ngmênenê y:i loo. * ⁹ Dini ghi n:ii ngê yi dyámê pee p:uu mî ta, Chóó Lémi ngê ghélî k:ii u kwo daa y:ângô, pi my:oo ngê doo ya. Ngomo daa wó, wónu ngomo k:oo dpîmo dpî, p:aani p:aani dpîmo lêpî. U kélîmî chedê ngê daa pyodo. Tp:oo Yisak mye yinté. Chóó Lémi ngê kwo, Ala dyámê pee nga wanê kê, ngmênenê ghélî k:ii u kwo daa y:ângô. K:omo tpile wónu ngomo k:oo myedpîmo dpî, p:aani p:aani myedpîmo lêpî, ngmênenê Yisak u kélîmî chedê ngê daa pyodo. Yisak tp:oo Njakóp mye yinté. ¹⁰ K:omo tpile Epîlaham chóó u p:aa dêpwo a ya, u têpê ghi myedêpwo a ya, ngmênenê u kélîmî chedê ngê daa pyodo, p:aa ndêndê p:uu dpîmo nuw:o. Chóó Lémi ngê yi p:aani u nuw:o k:oo mwiye a módu, chóó wa l:âmo, chedê ngê daawa pyôdu.

¹¹ Sela Chóó Lémi ka myedpîmo a kélîmî. K:omo tpile m:ââ yilî yi k:oo Epîlaham cha y:oo tp:ee daa tpyé ngópu, ngmênenê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê yepê, Sela ngê tp:ee wangmê

tpyé, yi kópu ka kélîmî mbê knopwo, Sela u ntââ ngê a pyodo, tp:ee u ngwo tpyó.

* ¹² K:omo tpile Epîlaham yi ngwo d:ud:umbiy:e vy:ee ngê doo a ya, daa kêmakêma doo pwopwo, ngmênenê yi ngwo tpamê wo, u yoo yilî ngê u kuwó pyodo, têdê tii, mbwaa paa ghêêpwi, mbóó p:uu pudu. *

¹³ Kópuni Chóó Lémi ngê yi yéli ye a vyi too, yi kópu knî ye dnya a kélîmî, u ngwo a pw:oo dniye. Chóó Lémi ngê ghélî k:ii ye dêpê y:ee too, ngmênenê mwada dini ghi p:uu ye doo a danê. Yi yéli y:oo yi kópu yilî kuughê a m:uu tumo, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. Ala kópu myednya a tpapê, apu, Dyámê mbémê pi my:oo yoo yuno kwo. ¹⁴ N:ii knî y:oo yi kópu dpî vyi ngmê, yi chóó yi dyámê pee a nmy:uu ngópu. ¹⁵ Dyámê pee n:ii mbémê a ndê dniye, daa yi dyámê pee p:uu dnye nuw:o. Yini p:uu wodnye nuw:o, mêtêpêdiyé dniye. ¹⁶ U yi y:e doo kwo, Dyámê pee mb:aa mbémê nmî lee dmi, Chóó Lémi kwéli wunê téó. Yi kópu u l:êê dîy:o yi wépi dmi daa puwâ, p:aa ndêndê yi l:êê dîy:o ngmê l:âmo ngê.

¹⁷⁻¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham a tókó ngê, apê, U kélîmî ngénî m:uu, kwo, Ñm:ee Yisak dpî vya ngi, kpêê ngê a ka dpo yé. K:omo tpile Chóó Lémi ngê

* **11:8:** Gen 12:1-5 * **11:11:** Gen 18:10-14; 21:2 * **11:12:** Gen 15:5

Epîlaham ka mwiyé a vyu, kwo, Nyoo njini, daa Yisimél u tii nedê yéli, ngménê Yisak u tii nedê yéli, ngménê Epîlaham Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo kôlímî, tp:oo Yisak daa w:êê ngê, kpêê ngê pî yó. * 19 Epîlaham u nuw:o Chóó Lémi p:uu doo kwo, apê, A tp:ee n:aa vyee, Chóó Lémi ngê ghê mê t:emî. Na a ka yinté kópu yi pyodo, Epîlaham ngê tp:oo u vyee têdê nuwo, daa kêmakêma pî vyâ, ngménê Chóó Lémi ngê kwo, Muntuu. Kwo, Ñm:ee nangê vy:a. Ngménê u kwo Chóó Lémi ngê Yisak ghê mê t:ângo.

20 Kêlímî mbêmê Yisak ngê Chóó Lémi u kópu dyuu tp:oo dê Njakóp mbwémi Yisó ye vyi too. Kópuni dîyo adnyi pyodopyodo, yi kópu knî ye vyi too. *

21 Dini ghi n:ii ngê Njakóp mupwoknî Yichip dnyen:aa ya, kêlímî mbêmê Njakóp ngê u kee dê, Njósép tp:oo dê ye Chóó Lémi u kópu dyuu ye vyi too. U kiyé p:uu doo a kwo, Chóó Lémi ka u ngwo doo ngêpê, kwo, Ala tpémi dê ye mb:aamb:aa ngê cha a vyuwo. *

22 Dini ghi n:ii ngê Njósép vy:ene wo, daa kêmakêma doo pwopwo, kêlímî mbêmê mu dini ghi u kópu dyuu u mbwó knî ye vyu. Yepê, Nmî kuwó dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê M:aa u yoo yilî ngê wa pyôdu. Yepê, Yichip u ménê wa a

pw:ii té. Yepê, Yi ngwo a dînê dyuu myoo ñuw:o y:e. *

23 Kêlímî mbêmê Mósisi u pye mî y:oo Mósisi a w:êê ngópu. Dini ghi n:ii ngê ta, a w:ee ngópu, apê, K:uuchêm u tp:ee. U yi y:e dépwo kwo, Lede knî y:oo king u kópu mbêmê vya y:e. Yi kópu u l:êê dîy:o king u kópu daa châpu ngópu, d:ââ pyile dpîmo ng:uu néne. U kuwó dini ghi ngê king tp:oo módó ngê a nmyââ, chóó tp:oo ngê pyôdu ngê. *

24 Dini ghi n:ii ngê Mósisi mâywe ngê pyodo, Yichip tpémi y:oo mb:aamb:aa ngê dnyimo châchââ, ngménê kêlímî mbêmê yi châchââ u wépi puwâ, yi vy:o a pwii wo, chóó u yoo vy:o mê ghê wo.

* 25 K:omo tpile Chóó Lémi u yoo vy:o u k:iî nipi dnye mgînî vyîmî, ngménê yi kópu u kwo mb:aamb:aa ngê pyodo. Chóó u yoo yi wépi dmi wo puwâ, Yichip tpémi yi vy:o wodoo kwo, ye m:ââ knî ngmê yi k:oo u ya pê mb:aamb:aa, u tpile myepê yilî. Yi kópu wo d:uu ngê, ye dono kópu yipê d:uu ngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo yi l:êê dîy:o mwiyé a ngmidi ngê.

26 Alanté doo a nuw:o, apê, Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi noo, Yisîléli tpémi yi kada kaa noo. Apê, K:omo tpile adnyi nkwitinkwiti nê, Yichip tpémi y:oo amyidnyi nkwitinkwiti nê, ngménê yi kópu a ka têdê kópu, mu kópu u dîy:o Chóó

* 11:17-18: Gen 22:1-14; Njems 2:21-22

* 11:20: Gen 27:27-29; 27:39-40

* 11:21: Gen 48:15-16

* 11:22: Gen 50:24-25

* 11:24: Ex 2:10-12

* 11:23: Ex 1:22; 2:1-2

Lémi ngê kóo kaa nê. Mósisi ka yi kópu ndii kópu ngê pyodo, Yichip tpémi yi tpile yilî têdê kópu ngê u kwo pyaa dniye.

²⁷ Kélímî mbêmê Mósisi ngê Yichip a kuwo ngê. Komo tpile king u yoo yi wépi dmi puwâ, ngménê ye dépwo nkîngê, ye mêtêpê diyé wo. Na a ka Chóó Lémi yi módu, yinê wêdêwêdê kwólu. *

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Mósisi Yichip mêt dy:ââ ngê, Mósisi Chóó Lémi u kópu ka kélímî mbê wo, Tp:ee Kaa W:êew:êê u kópu dyuu nmî kn:ââ knî ye vyi too. Yi kópu dyuu mbêmê sipi tp:oo vya tumo, wêê yi keñe t:âmo keñe t:âmo t:ee ngópu. Yi mgidî ngê Chóó Lémi u enjel ngê Yichip tpémi yi tp:ee mât kaa yintómu vya too, ngménê ngomo t:âmo n:ii knî yi p:uu wêê doo ya, tp:ee y:i daangmê vyâ. *

²⁹ Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ knî y:oo Yichip a kuwo ngópu, kélímî mbêmê Ntii Myemtye m:ââ pââ ntee tpile ngê pyodo, u ngwo ngmêê ngópu. Dini ghi n:ii ngê Yichip tpémi yi kuwó ghê dniye, ntii mêtêpê diyé wo, tpêpwo u pwo ménê yó, u ngwo vy:êê dniye. *

³⁰ Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Kenan Wee u kwo mî taa dniye, wo pyudu knî yi k:oo Njédikó dnya a y:eey:ee. Chóó Lémi ka kélímî mbêmê yi p:aani u chêepî mbwa a vyóó

wo, Njédikó tpémi u ngwo vya tumo. * ³¹ Nmî kn:ââ yoo Njédikó ghêlî dîmî taa dniye, Njósua ngê lede miyó dy:ââ ngê, yepê, Njédikó nyi ngete nyoo. Dini ghi n:ii ngê mî taa knopwo, Njédikó tpémi y:oo u yi y:e doo kwo, Nmî vya dê, ngménê téli pyââ Lahap ngê w:êê doo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka doo kélímî. Njédikó tpémi y:oo Chóó Lémi dêdnyimo chââchââ. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî kn:ââ knî y:oo yi p:aani a pw:oo ngópu, pi yintómu vya tumo, ngménê Lahap w:êê ngópu, u yoo knî yi k:ii, mu kópu u dîy:o ngete dê yinê a w:êê doo. *

³² Dyimê pywuu nmye daamunê kê. Dye ghi doo u ntââ ngê dê pyôdu, kélímî pyu yoo yi danêbum nmye daamunê nt:o. N:ii dé yi kélímî ndii, woni yoo yi pi dmi ala, Nkidiyón, Mbadaka, Samisón, Njepita, Dépida, Samuwel, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, mye yi k:ii.

³³ Woni knî y:oo kn:aa lede yoo ngm:ii kalê tumo, yi chóó yi yoo mb:aamb:aa ngê dnyimo y:enê dé. Kópuni Chóó Lémi ngê ye mwiyé a vyi too, yi kópu yi l:êê dîy:o mye d:uu too. Chóó Lémi ngê woni layoni knî ye w:êê too, * ³⁴ woni yoo ndê ka w:êê too, woni yoo l:êê têdê w:êê too. Komo tpile l:êê yi lama dnyinté doo ya, ngménê Chóó Lémi ngê modoo a wêdêwêdê kîgha dé,

* **11:27:** Ex 12:51 * **11:28:** Ex 12:21-30 * **11:29:** Ex 14:21-31 * **11:30:** Josh 6:12-21 * **11:31:** Josh 2:1-21; 6:25 * **11:33:** Dan 6:22

kn:aa lede yoo dnyimo vyee dé.*

³⁵ Pyââ knî ngmê yi nêni yoo pw:oo dniye, yi kélîmî u l:êê dîy:o myombó mêtê pii dniye, ngménê kélîmî u l:êê dîy:o pi woni pw:oo dniye, mêtêpê pii dniye. Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo dnye kpakakpaka dé, alanté dnye nuw:o, K:omo tpile a vyee nmo, ngménê Chóó Lémi daanmo wópu, mu dini ghi ngê amêtê pyidu nmo.

* ³⁶ Kélîmî pyu knî ngmê dnye yumuyumu dé, yedê ngê myednye kpakakpaka dé, knî ngmê yedê nedê t:ee tumo, mbwa k:oo kalê tumo. *³⁷⁻³⁸ Kélîmî pyu knî ngmê chêêpî ngê vya tumo, woni taa ngê vya tumo. Yi-pââ choo ngê ntee anyi châpwo, kélîmî pyu woni choo ngê yinté dnyimo châpwo dé, u ngwo dnyimo vyee dé. Kélîmî pyu woni knî y:e dono dnyimo d:uu:d:uu, dnyimo ngm:ii kîgha dé. Doo u ntââ nipi daapîdnye ya, mu kópu u dîy:o mgîdî u yoo kélîmî u yoo daa numo yi pee dé. Yi kélîmî pyu yoo nko ménê dnyimo mbêpembêpê, kpomo t:âmo kpomo t:âmo dnyimon:aa ya, mbu knî yi mbêmê dnyimon:aa mbwolombwolo. Ngópuch:anê ngê dnyimo pyodopyodo, dini ghi n:ii ngê yi kpîdî dnyimo a chôpuchópu, sipi too nunukwéti too yi paa dnyimo t:emî dé.

³⁹ K:omo tpile yi yéli yi

kélîmî mbêmê Chóó Lémi u nuu u yoo ngê pyaa dniye, ngménê kóponi mb:aa ye a vyi too, woni knû dêpê pyw:ee tumo, ⁴⁰ mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yi yéli y:oo dny:oo t:âât:ââ nmo. Mu dini ghi ngê yi k:ii yoo ngmidi ngê wa pyodu nmo, kóponi ndêndê ngê mb:aamb:aa, yi kópu nipi nmo wa a kê.

12

Yesu u maa kîgha

¹ Yélini Chóó Lémi ka mwiyé a kélîmî mbê dniye, yi yéli, yoo ndîi. Yi yéli Chóó Lémi u maa p:uu nmî kada ghê dniye, wumê t:âât:ââ nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o kóponi knî y:oo dpî dîngâ nmo, kéké téme, dononi knî y:oo dpî mgîmî nmo, dny:ii d:ii téme, Chóó Lémi u maa dpodom-biy:e kîgha koo. * ² Nmî nuw:o dmi Yesu p:uu kaa koo, myedê nj:ii koo. Nmî kélîmî nkoo kn:ââ vyîlo yi pini p:uu a kwo mo. K:omo tpile kîdosi u maadî doo kwo, ngménê daa kede wo. K:omo tpile dnye mywenemywene kîgha, ngménê u kwo têdê kópu ngê pyodo. U lama doo ya, Dîyo w:aa anîmo pyw:oo. Yi w:aa wunê a pyw:âango, Chóó Lémi ka mêtê diyé wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. * ³ Máádini kwólu, yi máádi p:uu dmyinê nuw:o. Yoo dono yi vy:o kópu

* **11:34:** Dan 3:23-27 * **11:35:** 1 Kings 17:17-24; 2 Kings 4:18-37 * **11:36:**
Jer 20:2; 37:15-16 * **12:1:** 1 Kódin 9:24-25 * **12:2:** Hipîlu 1:3; 3:1 * **12:3:**
Mát 27:28-44

dono yilî dpîmo a vyîmî. Dmyina a nj:ii, yi máádi myedmyinê kîgha, nangmê kede. *
⁴ Dono vyîmî têdê nmyi vy:o pini doongmê via ngópu.

Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yoo u ngwo wunê kpadakpada too

⁵ Dono vyîmî têdê Chóó Lémi ngê wunê kp padakpada nmoo, mu kópu u dîy:o nmo tp:oo módó tp:oo mââ yoo. Yi kópu puku yedê alanté a tóó,

A tp:ee, nmî Lémi ngê adî kp padakpada ngi, nangê vyi, Têdê kópu yila.

Dini ghi n:ii ngê nguwó ada a mbumu knomomê, ye p:uu dpodo nangê yé,

⁶ mu kópu u dîy:o yélini yi nuu ghi dmi nmî Lémi nódo a tóó, yi yéli wunê kp padakpada too,

n:ii dé tp:oo ngê dpî pyódu té, dpî kpaka té.

⁷ Dononi nmyinê vyîmî tumo, nmî Mî ngê yi dono ngê wunê kp padakpada nmyoo. Yi kp padakpada u wépi kîdmyimê pwapî, mu kópu u dîy:o pi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yoo ntee a kp padakpada too, Chóó Lémi ngê yinté myewunê kp padakpada nmyoo. Doo u ntââ pi ngê tp:ee daawa tpyé, módó, ngménê dpî dêêpî kî.
⁸ Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yintómu ntee wunê kp padakpada too, yinté wodêdê kp padakpada nmyoo, ye tp:oo njini ngê daap:ee pyede, p:ee maadî tp:ee dé.
⁹ Dyámê mbêmê nmî mî knî y:oo dnyimo kp padakpada nmo, u ngwo

nmîmo kp padakpada, u nkwo nmo châchââ too. Nmî Mî n:ii mbóó p:uu wunê tóó, dini ghi n:ii ngê dpo kpada nmo, nténê paa kpada kmêle, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo. ¹⁰ Daa ndîi la ghi tp:oo, nmî mî knî y:oo yi chóó yi lêê ghi dmi mbêmê dnyimo kp padakpada nmo, ngménê Chóó Lémi ngê nmî mb:aamb:aa u l:êê dîy:o wunê kp padakpada nmoo. Ntee a tóó, dyââpe p:uu daa t:a, u yi u ngwo a kwo, Yinté nî pyódu té. ¹¹ Dini ghi n:ii ngê dpo kpada nmo, nmînê nmo daa nmî nuu u kópu nmo yedê d:uu, dono kópu nmo yu d:uu, ngménê u kuwó dini ghi ngê anyinê w:ee, u nt:u kópu anyinê pyw:oo, pi mb:aa ngê anyi pyódu, yoo yi k:ii mb:aamb:aa ngê noko anmyi ya.

¹² K:omo tpile nmyi kêê dmi dpî wiya dnyiye, nmyi yi dmi dpî nté dnyiye, ngménê Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo. ¹³ Nmyi yi dmi dono u maa p:uu nangmê kââ, maa mb:aa yidmyinê kîgha. Nmyi yi k:aa pyââ u pono dmyinê vyápê, tpuu pyââ u pono n:uungmê vyápê. N:ii ngê yu pyââ wunê a dêê ngê, maa mb:aa kîdangê kuwo, u kwo wa mbó. Maa mb:aa yichoo kîgha, mb:aamb:aa ngê moo pyaa we. ¹⁴ Pi yintómu knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê noko dmyinê ya. Kópu mb:aa dmyinê d:uu:d:uu dé. N:ii ngê kópu mb:aa daadî d:uu:d:uu dé, nmî Lémi daawa m:uu.

*Mbwaa kuu yiyé u
danêmbum*

¹⁵ A tîdê mbwó yoo, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo. Máádini Chóó Lémi ngê a yó, nmyi vy:o pini ngmê yi máádi p:uu kîdangén:aa diyé. Nmyi vy:o pini ngmê ngê mbwaa kuu nmyi ménê kîngê yé, nmyi mbodo dmi kîngê vyuwo té. ¹⁶ Pyââ ti mâmâ ti nmyi vy:o kîngê ya. Chóó Lémi p:uu kópu dyuu têdê kópu ngê nmye kîngê pyaa dmi, Yisó u nt:anê nangmê yââ, mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi ka ndîí kópu, têdê kópu ngê u kwo pyodo. K:omo tpile pi kaa, ngménê nté kuu ngmidi u l:êê dîy:o u mbwó tpuuni ka kwo, Nyi a kada pini. * ¹⁷ U kuwó dini ghi ngê u yi u ngwo doo kwo, M:aa ngê Chóó Lémi u kópu mb:aa a p:uu ngmê t:ee ngê, ngménê Chóó Lémi ngê a mb:ii ngê. K:omo tpile Yisó ngê u yi doo kwo, Maa mb:aa p:uu m:aa ghê, u l:êê dîy:o myedoo mbê, ngménê doo u ntââ. *

Chóó Lémi u chââchââ

¹⁸ A tîdê mbwó yoo, maa kamî mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Kópuni nmî kn:ââ knî y:oo a m:uu tumo, yi kópu dpîp:e m:uu tumo. Dini ghi n:ii ngê Sainay mbwini vyuwo lee dniye, Chóó Lémi ndê k:ii ntee tpile ngê mbu mbêmê ye a ghêpê wo, yi ndê dpudu ngê mgidî a gh:ay ngê. Yópu ndîí doo a wupe, *

¹⁹ nkéli dpuwo u dnye dnye nyêmî, Chóó Lémi u dnye mye ny:ee ngópu. Pi knî y:oo Mósisi ka kwo, Ù yi nmo daa kwo, Yi dnyeni m:oo ny:oo, ²⁰ mu kópu u dîy:o kópuni mwiyé a ny:ee ngópu, yinê ye doo u ntââ ngê pyodo. Yi kópu ala, N:ii ala mbwini paa da lee knomomê, chêêpî ngê dpî vya yó, myenté tpile tp:oo n:ii ala mbwini paa da lee knomomê, chêêpî ngê myoo vya yó. ²¹ Kópuni m:uu ngópu, d:ud:umbiy:e nkîngê kalê too, Mósisi mye nkîngê kwólu, yepê, Ntêñê myidî nkîngê mb:anê.

²² A tîdê mbwó yoo, yi mbwini vyuwo dpîp:e lee dniye, ngménê Chóó Lémi kwéli a tóó, y:i nmyinê lee dniye. Yi p:aani Njedusalem ntee p:aani. Njedusalem daa Sainai mbwini mbêmê a tóó, ngménê Saiyon mbwini mbêmê a tóó. Enjel yilî tp:oo témi tap yi vy:o nmye wee.

* ²³ Chóó Lémi ka nmyinê lee dniye, pini n:ii pi yintómu yi kóté kîgha pyu ngê a tóó. Dyámê mbêmê tp:ee kaa u pi ndîí ngê ntee a tóó, Chóó Lémi ngê nmyi pi dmi ndîí ngê yinté mye pyódu ngê, nipi a danê nmyoo, nmyi pi dmi mbóó p:uu a d:êê too, w:aa u ngwo nmyinê pyw:ee ngópu. Yélini Chóó Lémi ka mwiyé dnya a kêlîmî, dini ghi n:ii ngê a pw:oo dniye, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê pyódu too, ala ngwo yi yéli yi vy:o nmye

* **12:16:** Gen 25:33-34 * **12:17:** Gen 27:30-40 * **12:18:** Ex 19:12-13,16-20;
Ex 20:18-21 * **12:22:** Tpyuu 21:2; 5:11 * **12:23:** Luukí 10:20

wee. * 24 Yesu ka nmyinê lee dniye, pini n:ii ngê Chóó Lémi ka a kââdî nmoo, chóó u wêê ngê nmî dono yîlî yinê mye chedê too. Dini ghi n:ii ngê Kéén ngê u mbwó Epel a vyâ, wêê têpê mbêmê ghîgho, Chóó Lémi ngê Epel u ntââ Kéén ngê a vy:ungo, ngmênê Yesu u wêê ngê kópu mb:aa kn:ââ yi chópu, u l:êê dîy:o nmî yikî dmi u pwo ghay wo. *

25 A tîdê mbwó yoo, maa kamî mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Nmyi ngópu dmi dpî kpêmî tóó. Yélini Mósisi ka dyámê mbêmê dêdnyimo a ng:aa, yi ngwo dnyimo a pwopwo. Nmî Lémi mbóó p:uu nmo wunê mbumu. U dnye daanmî ny:ee knomomê, ye ntênenê wa kpada nmo. * 26 Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi nmî kn:ââ knî ye a mbwolo, u dnye ngê têpê a ghêdê kwólu, ngmênê mu dini ghi ngê daa têpê u mo wa a ghêdê kwolo, ngmênê mbóó amye ghêdê kwolo. Yi kópu puku yedê mye tóó. * 27 U nt:u kópu ala, dyámê u tpile dé adnyi ghêdê, chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê tpile ndêndê dé chedê ngê daawa pyaa dmi.

28 Chóó Lémi kwunokwuno koo, mu kópu u dîy:o yélini yi vy:o kaa nmoo, yi yéli yi k:ii chedê ngê daanmî pyaa dmi. Chóó Lémi u nuu u yoo ngê pyaa kmêle, mb:aamb:aa ngê chââchââ koo, u kwo mye

nkîngê kmêle, 29 mu kópu u dîy:o nmî yâpwo, yoo dono ndiya yinê dpî kéké. *

13

Maa kamî u kópu mb:aa dé

1 A tîdê mbwó yoo, maa kamî nmye kîgha ngmê, kópu mb:aa yidmyinê d:uu:d:uu dé. Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. * 2 Pi my:oo knî ye dmyinê vyuwo. Nmyi lama ka tóó, nmî kn:ââ yoo pi my:oo knî ye dnyimo a vyuwo, woni yoo daa yi lama enjel knî ye myednyimo a vyuwo. * 3 Yélini mbwa k:oo a wee, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo. Mbwa k:oo yi k:ii w:ee wee, tpileni u yi nmye choo kwo knomomê, yi tpile ye dmyinê yémî dé. Yélini a mgînî vyîmî té, ye dmyinê vyuwo, mu kópu u dîy:o nmyo yoo mu ngmidi. *

4 Yéé yepe yi nuw:o dê numo p:uu dny:oo kwo, yi tumu mââ yi tumu pyââ kîngmê ya. N:ii pini n:ii u kuwó wa pwiyé, Chóó Lémi ngê wa kpada. Pini n:ii adî pyââ ti, pyópuni adî mââ ti, Chóó Lémi ngê amye kpada dê.

5 Nmyi nuw:o dmi ndapî p:uu kîngê kwo. K:omo tpile ndapî têdê nmyi ngópu ye tóó, yi ntoo mbêmê dmyinê ya, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ala kópu a vyu,

Nmye ana a vyuwo,

* 12:24: Hipîlu 8:6; Gen 4:10 * 12:25: Hipîlu 2:1-3; 10:28-29 * 12:26: Ex 19:18 * 12:29: Deut 4:24 * 13:1: Njon 13:34 * 13:2: 1 Pita 4:9 * 13:3: Mát 25:36 * 13:5: 1 Tim 6:8-10; Josh 1:5

* nmyi mo daanê kalê nmyo.

⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o nkîngê ngê kêê nangê t:oo, ala kópu dpî vyi yoo, apii,

Nmî Lémi ngê wunê ngêêpî nmo,

pini n:ii ngê dono kópu nmo adî d:uud:uu, u kwo daanmî nkîngê,

yi pini wa dîpî, daawa dyênenê nmo. *

⁷ Yélini nmyi kada a wee, dmyinê nuw:onuw:o dé, myedmyina a nj:ii dé, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu nmye dnyimo tpapê dé. Ntee dnyimo ya, ntee dnyimo kélîmî, nmî Lémi u yoo ntee dnyimo wêdêwêdê kîgha dé, yi kópu knî yi p:uu dmyinê nuw:o, myedmyina a nj:ii dé.

⁸ Yesu Kédisu wunê ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté, mu dini ghi ngê mye yinté, chedê ngê daawa pyódu. *

⁹ Nuw:o ghi kamî knî y:oo kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. N:ii ngê nté knî ngmê nmye dpî kwódu té, yi pini ka ng:aa ngê kêê nangê t:oo. Yi kwódu yé kópu knî yi mbêmê pi u gha wêdêwêdê ngê d:uudpî pyódu, ngmê Chóó Lémi ngê pi u gha wêdêwêdê ngê yinê dpî pyódu. *

¹⁰ Yesu nmî l:êê dîy:o pwene, chóóchóó kpêê ngê pyódu ngê, Chóó Lémi ka maa kamî nmo a yó. N:ii knî y:oo tpile tp:oo kpêê ngê dpî yé

t:oo, Yesu ngê daawa ngee té. ¹¹ Dono chedêchedê u l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê tpile tp:oo wêê yâpwo ghi ndêndê k:oo a néne ngê, ngmênenê yi tpile tp:oo ntóó kn:aa wumê nk:êenî tumo. * ¹² Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu daa p:o vya ngópu, kn:aa nuw:o ngópu, y:i mî vya ngópu, nmî dono yilî yintómu chedê ngê u ngwo pyaa dniye. *

¹³ K:omo tpile yoo mbwee knî y:oo adnyi nkwitinkwiti nmo, ngmênenê yi vy:o a pwii kmêle, Yesu ka kuwa lee kmêle. ¹⁴ Dyámê mbêmê nmî p:aa ndêndê daangma a tóó, nmî p:aa ndêndê nmo t:âât:ââ. *

¹⁵ Tpile tp:oo kpêê ngê daamunmî yé, ngmênenê Yesu u pi mbêmê dye ghi yintómu Chóó Lémi chaa kîgha koo, pi knî ye u pi myedmyinê:aa tpapê. * ¹⁶ Pi ngêêpî nangê yé, pi ka vyuwo myenangê yé. Yi kópu dê Chóó Lémi u nuu u kpêê yiyé u kópu dê. *

¹⁷ Nmyi kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o daa mgeemgee nyédi, dye ghi yintómu nmye wunê vyuwo nyédi, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ye adîn:aa póó, yi dpodo u p:êê u kwo amînê nté t:oo. Ye mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, yi dpodo têdê yi gha dmi mb:aamb:aa ngê adnyi pyodopyodo. Ye daanmyi ng:aa knomomê, ye yi dpodo têdê yi gha dmi dono ngê adî

* **13:6:** Psalm 118:6 * **13:8:** Tpyuu 1:17-18 * **13:9:** Lóma 14:17; 1 Kódin 8:8

* **13:11:** Lev 16:27 * **13:12:** Njon 19:17 * **13:14:** Hipîlu 11:16 * **13:15:**

Psalm 50:14,23 * **13:16:** Pilipay 4:18 * **13:17:** 1 Tes 5:12

ya, adnyi mgeemgee, dnyinté
u nkwo adnyi ngêêpî nmyo. *

¹⁸ A l:êê dîy:o dmyina a
ngêpê, mu kópu u dîy:o a lama
ka tóó, Yesu ngê a dono yilî
ló dini a chedê too, ala ngwo
mêdaamunî dono. Ndêndê
ngê u ya a nga a kwo, Dye
ghi yintómu kópu mb:aa nî
d:uud:uu dé. ¹⁹ Chóó Lémi
ka dpodombiy:e dmyina a
ngêpê, lîmîlîmî ngê nmye
mêpêdê dy:ââ nêne.

knomomê, ye y:i nipi any:uu
m:uu nmyo.

²⁴ Nmyi kada pini knî ye
a mb:aamb:aa dpî y:ee yó,
myenté Yesu u yoo knî ye
myoo y:ee yó. Yitali tpémi
yélini Yesu u yoo vy:o ghê
dniye, yi mb:aamb:aa nmye
myedê dy:ââ ngmê.

²⁵ Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa
ngê choo a ngêêpî nmyo.

Wu u dî.

Wêdêwêdê kîgha u kópu

²⁰ Nmî yâpwo ndêndê, pini
n:ii ngê yoo dpo kââdî, choo
a ngêêpî nmyo. Ntêné ada a
ngêêpî nmyo, mu kópu u dîy:o
chóó Tp:oo nmî Lémi Yesu
nmo a dy:ââ ngê, mêdê pyidu
ngê. Yi pini sipi y:ey:ee
pyu ndêndê, nmî l:êê dîy:o
pwene, Chóó Lémi ka u ngwo
a kââdî nmoo, mêdaawa kéé
nmo. ²¹ Kópuni mbêmê Chóó
Lémi u nuu u kópu anmyin:aa
d:uud:uu dé, Chóó Lémi ngê yi
kópu nmye choo a kuwo dé,
chóó u nuu u yoo mb:aa ngê
myechoo a pyépi nmyo, mu
kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê
yinê a w:ee nmoo, pini n:ii
anmî chaa kîgha, chedê ngê
daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Kuwókuwó kópu dyuu

²² A tîdê mbwó yoo, nmyi
wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o
kópuni dyuu nmye d:a d:êê
té, mb:aamb:aa ngê dmyinê
nuw:onuw:o dé. Daa kópu yilî
nmye yed:a d:êê.

²³ Kópu mb:aa ngmêdî
ny:oo, nmî mbwó Timoti
mbwa ménê kî pwii wo.
Lîmîlîmî ngê a ka wa a lee

NJEMS

Nmî Lémi Yesu m:aani n:ii ngê pwene, m:ââ y:a mê limi mî loo, u kuwó dini ghi ngê u mbwó Njems ngê ala pweepwee pee u ngwo a d:êê ngê, Yesu u yoo p:aani p:aani kwéli dnya a ya, y:i ye dy:ââ ngê. Yi yéli mye Nju tpémi. Yélini daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o ghélî daangê ghê dniye. Yi dini ghi ngê Njems Njedusalem doo ya, Yesu u yoo yi kada pini ngmê ngê doo ya.

¹ Nê Njems, Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê, myenté nmî Lémi Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, p:aani p:aani yélini Yesu u yoo vy:o a ghê dniye.

Dono u vyîmî

² A tídê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u l:êê dîy:o yoo nmyi p:uu a d:uu nyédi, dono nmye a d:uud:uu ngópu, yi ngwo nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê mîchoo pyodopyodo, * ³ mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dono vyîmî têdê n:ii u kélímî chedê ngê d:uudpî pyódu, yi pini u vyîmî pyu ndîi ngê u ngwo dpî pyódu. ⁴ Ghélî k:ii kédmyongê kede dmi, dpodomby:e dmyina a vyîmî, mu kópu u dîy:o nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa dniye, dyââpe nmyi p:uu kíngmê ya. ⁵ Dono vy:o n:ii u

nuw:o doo u ntââ ngê dê pyaa knomomê, Chóó Lémi ka moo dmy:ee ngê, u nuw:o yinê wa a népwi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi daa mtîkó pyu, myedaa kmungo pyu, módo u kwo wa a y:oo. * ⁶⁻⁷ Ngménê yi pini u nuw:o ngmidi ngê choo ya, nténê choo kélímî, u ngwo choo ngêpê, mu kópu u dîy:o n:ii u nuw:o daa ngmidi ngê a tóó, n:ii ngê apu, Kópuni Chóó Lémi ka dî dmyinê, a ka wa a kê, ó daawa a kê, yi pini ka Chóó Lémi ngê kópu daangmêwa a y:oo. Yi pini yópu ng:oo ntee pini, daa kópu ngmidi p:uu a nuw:o yédi. * ⁸ Yi pini nuw:o miyó miyó pyu.

Ndáápi pini dê pinté yi danêmbum

⁹ A tídê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi pi dmi daa ndîi, ngménê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módo tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo. *

¹⁰ K:omo tpile ndáápi yoo yi pi dmi ala ngwo ndîi dé, ngménê dny:oo nkîngê, mu kópu u dîy:o ponoch:aa nêne ntee dpo mtiti dmi, yi yéli yinté wamyedê mtiti dmi. *

¹¹ K:omo tpile ponoch:aa nêne mb:aa dé, ngménê límî k:ii dpo mtiti dmi, yópu ngê límîlímî ngê myedpo gh:ay té. Ndáápi yoo mye yinté dé, ndapî kménêkménê p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu

* **1:2:** Lóma 5:3-5; 1 Pita 4:13-14 * **1:5:** Mát 7:7 * **1:6-7:** Mak 11:24; Luukî 16:13 * **1:9:** Njems 2:5 * **1:10:** 1 Tim 6:17; Luukî 12:16-21

daa nuw:o nyédi, límélímî ngê yinté amye pw:oo dmi.

Nuw:o ghi dono u danêbum

¹² Nmî Lémi u l:êê dîy:o, pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê dono nmye adnyi d:uud:uu, n:ii ngê nmî Lémi daawa kéé, yi pini u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi. Yi tókótókó têdê n:ii daawa dípî, nmî Lémi ngê ghê kamî dîyo u kwo wa y:oo, mu kópu u dîy:o ala kópu ló dini a vyu, apê, N:ii nôdo a nuu ghi adî ya, ghê kamî u kwo wanî y:oo. * ¹³ Yi dono vyîmî têdê n:ii ngê dpî vyi, Dono ngménî d:uu, ó daanî d:uu, yi pini ngê kîngî vyi, Chóó Lémi ngê yi nuw:o ghi dono a nuw:o k:oo yinê da kéé, u l:êê dîy:o yi kópu dono n:aa d:uud:uu, u nkwo daawa kpada nê. A tîdê mbwó yoo, yinté daa tóó, mu kópu u dîy:o doo u ntââ pi ngê Chóó Lémi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono daangmêwa a kéé, myenté Chóó Lémi ngê pi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono myedaawa a kéé. * ¹⁴ Daa Chóó Lémi ngê nuw:o ghi dono u nuw:o k:oo yinê dpo kéé, ngménê chóó u nuw:o dono ngê yinê dpî dóó. ¹⁵ N:ii dono p:uu a nuw:o yédi, u gha dono ngê dpo nt:ono. Mbwili km:oo ntee dpî km:ee, yi pini u gha mye yinté. Dini ghi n:ii ngê mbwili km:oo pââ ndîi ngê dpî pyódu, dpî ghîi, tp:ee dpî tpyé. Yi tpémi dini ghi n:ii ngê dpî k:aa, u

nkwo dp:uu tpamê. Dono mye yinté. N:ii dono p:uu adî nuw:o, u kuwó dini ghi ngê yi dono dpî d:uu. Yi pini u dono dpî k:aa, dono yilî dpî d:uu, u dî pwopwo, ndê ngê u nkwo wa ma. ¹⁶ A tîdê mbwó yoo, nangê vyi, Chóó Lémi ngê a nuw:o k:oo yi nuw:o ghi dono yinê da kéé. ¹⁷ Daa nuw:o ghi dono nmo yiwunê kuwo too, ngménê nuw:o ghi mb:aa vyîlo nmo yiwunê kuwo too. Kópuni yilî Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo too, yintómu mb:aamb:aa dé, dyââpe yi p:uu daangma a t:a. Mgîdî u kópu dé daa Chóó Lémi u nuu u kópu dé. Mgîdî u l:êê dîy:o d:ââ kââdî l:âmo doo, pudu mye l:âmo too. K:omo tpile d:ââ dpî pw:onu, ntaa modpo tpâlî, ngménê Chóó Lémi daa yinté. Dye ghi yintómu u kópu yilî mb:aamb:aa dé, d:uudpî ngmêê té. * ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê nmî nuw:o dono dpî tpamê, dono u ngwo nmo d:uud:uu ngê, ngménê Chóó Lémi daa yinté. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u nuw:o mb:aa tpamê wo, Yesu p:uu ndêndê kópu mbêmê kamî ngê yinê pyódu nmoo. U yi u ngwo a kwo, Nmî tîdê mbwó mî yilî ngê paa pyaa we. *

Chóó Lémi u kópu dyuu u nyêmî

¹⁹ A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê ng:aa, u nkwo kuwó dmyinê danêbum, ghêlî

* **1:12:** 2 Tim 4:8; Luuká 6:22-23

* **1:18:** 1 Pita 1:23; Njon 1:12-13

* **1:13:** 1 Kódin 10:13

* **1:19:** Mát 5:22

* **1:17:** Mát 7:11

k:ii nangmê nod:e, * 20 mu kópu u dîy:o doo u ntââ Chóó Lémi u nuu u kópu nod:enod:e mbémê daang-manyi d:uu. 21 Dononi nmyi ménê a pyede, dpî kéé tóó. Chóó Lémi ka dmyinê ng:aa, p:uu dmyinê ndiye. Nmî Mbwámê Yesu p:uu kópuni nmyi ny:ee ngópu, nmyi gha vy:o mb:aamb:aa ngê choo ya. Yinê wa ngee nmyo. *

22 Nmî Lémi u kópu dyuu k:omo ngê namê nyémî dé, ngménê ndêndê ngê dmyinê nyémî dé, myedmyinê d:uu:d:uu dé. * 23 N:ii ngê u ngópu dê y:oo nmî Lémi u kópu dyuu dpî ny:ee té, ngménê daa d:uu:d:uu too, límîlímî ngê yi pini u nuwo modo kuwo dmi. N:ii ngê kwodo ng:oo dmi kââyikuu yedê dpî m:uu, mye yinté pini. 24 Kwodo ng:oo dmi límîlímî ngê dpî m:uu, límîlímî ngê l:âmo u kwo modo ngêpa. 25 Nmî Lémi ngê Setan kwulo a pwaa nmoo, kóó k:oo kaa nmoo. Pini n:ii u kópu mb:aa knî yi p:uu a nuw:o yédi, mb:aamb:aa ngê mye chââchââ ngê, yi pini u nuwo yi kópu dyuu daawa a kuwo, Chóó Lémi ngê yi pini amyaa ngêepi.

26 N:ii ngê dpî vyi, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê n:aa chââchââ ngê, ngménê a peede tpapê yédi, yi pini a k:omodanê yédi, Chóó Lémi dnyinté a chââchââ ngê. *

* 1:21: Kilosa 3:8 * 1:22: Lóma 2:13
10:34; 1 Tim 5:21; Njems 2:9 * 2:4: Njon 7:24

27 N:ii ngê nmî Mî Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngê, yi pini ngê tpyêmî tp:ee kuhnwe a ngêepi too, mgidî u yoo yi tupwó yi pini p:uu daa ya yédi.

2

Too pee mbémê yoo chámêchámê

1 A tîdê mbwó yoo, mgidî u yoo knî y:oo ndáápi yoo a chââchââ tumo, pinté yoo daa chââchââ tumo, ngménê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yoo yinté dêdpîmo a chámêchámê. Yi pini ka nmyi kélímî mbê dniye, vyilo yi pini mu ngmidi u pi ndîi, dmyina a nj:ii, yoo yi too pee mbémê kédmyinêngê chámêchámê dé.

* 2 Pi miyó nmyi vy:o wa ghê knî, woni ndáápi ndîi, u kpîdî mb:aa dé, u pi mye ndîi, woni pinté, u kpîdî mb:wee dé, lukwe, yi tpódu kpile mbémê wanmyi chámê d:oo?

3 Ndáápi mb:aamb:aa ngê anmyi châpu ngmê, ghi mb:aa anmyi nuw:o ngmê, yi amî yââ, ngménê pinté daanmyi châpu ngmê, u yââyââ têdê mb:aa daanmyi nuw:o ngmê, ye lukwe, yi tpódu yi too pee mbémê wanmyi chámê d:oo, apii? 4 Apuu! Yinté daadî ya. Lukwe dîy:o dnyinté nmye nuw:o té, lukwe dîy:o yi too pee mbémê wanmyi chámê d:oo. Miyó dé dpî châpu dóó. *

5 A tîdê mbwó yoo, daa ndáápi yoo Chóó Lémi ngê

* 1:26: Psalm 141:3 * 2:1: Dpodo

a ngmidi too, ngménê pinté yoo yedê ngmidi too. Yélini yi ndapî daa ndîi, yi tpile myedaa yilî, Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Kópu mb:aa ye ngménî y:oo, wod:oo a ngee too, nmî Lémi ka u ngwo kélímî mbê dniye, kóó k:oo u nkwo wa kaa té. Ala ndêndê kópu mwiyé ye a vyu, N:ii knî yi nôdo a nuu ghi wadî ya, yi yéli yi pi dmi ndîi ngê wanî pyódu. * 6 A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o pinté yoo dnyinté nmye chââchââ t:oo. Daa pinté knî y:oo y:oo a kóté kîgha nmyoo, ngménê ndáápi knî y:oo y:oo a kóté kîgha nmyoo, 7 nmî Lémi Yesu u pi y:oo mye dyede ngópu.

8 Pi knî yi p:uu dêêpî kópu n:ii nmî Lémi ngê ndîi ngê pyódu ngê, mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ. Yi dêêpî kópu Mósisi ngê puku yedê ló dini mwiyé a d:êê ngê, apê, Ñyóó ɳuu ghi ɳôdo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi ɳôdo yinté myechoo ya. 9 A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê yoo yi too pee mbêmê a chámêchámê too, yi dêêpî kópu daa chââchââ ngê, dono a d:uud:uu ngê. 10 K:omo tpile dêêpî kópu yilî anyi châpu té, mu ngmidi anyi kn:aadi, ye nyi mye kn:aadi te pyu, dêêpî kópu dyuu yi chââchââ ngê chi dîpî. 11 Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu daa ngmidi a d:êê ngê, yi vy:o miyó nmyi ngópu n:aa tpyuu dê, ngmê, Pi nangmê vy:a, woni, Pi u kuwó nangmê pwiyé. K:omo

tpile pi u kuwó daanyi pwiyé, ngménê pi ngmanyi vy:a, ye nyi kn:aadi te pyu, dêêpî kópu dyuu chââchââ ngê chi dîpî. Myenté, n:ii ngê yoo yi too pee mbêmê a chámêchámê too, yi pini kn:aadi te pyu, nmî Lémi u dêêpî kópu ndîi daa chââchââ ngê. * 12 Nmî Lémi u dêêpî kópu kamî nmyi nuw:o nédê choo ya, nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nôdo choo ya, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo. A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo, mb:aamb:aa ngê dmyinê danê, mu kópu u dîy:o vyîlo yi dêêpî kópu mbêmê nmî Lémi ngê wa kóté kalê nmo. 13 N:ii ka yoo woni daa ch:anê dniye, yi pini u kóté kîgha têdê nmî Lémi ka myedaawa ch:anê, ngménê n:ii ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, yi pini u kóté kîgha têdê daadî nkîngê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ka u nkwo wa ch:anê. *

Módó kélímî u danêmbum

14 A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o nmyi vy:o yéli woni knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Pi ka vyuwo daa ndîi kópu, Yesu ka kélímî yi ndîi kópu. N:ii daa pi ka vyuwo yédi, ala kópu chóó a tpapê ngê, apu, Yesu ka n:aa kélímî, yinê wa ngee nê, yi pini u kélímî nmyinê nmye angênté. Mumdoo yinté kélímî mbêmê yi pini Chóó Lémi kóó k:oo wamî ghê? 15 Dyimê pywuu nmye ngménînê kuwo. Nmyi

* 2:5: 1 Kódin 1:26-28

* 2:11: Ex 20:13-14

* 2:13: Mát 5:7; 6:14-15

tîdê nmyi mbwó ngmadî ya knomomê, nté u ngópu daadî ya, u kpîdî myedaadî ya, ye lónté wanmyi ngee ngmê. *

16 Ala kópu u kwo wanmyi vyi knomomê, kwonye, Chóó Lémi ngê a ngee nyine, nkuwo ngê kîngê ngee ngi, nté yilî chi pîpî, ngménê nté ó kpîdî u kwo daangmanmyi y:ee knomomê, ye yi pini daanmyi ngêépî, komo ngê u kwo anmyi tpapê. Yi pini ngê ló ntini ngmadî pîpî, ló kpîdî ngê u pââ wa wópu. 17 Pi ka vyuwo nmyi lama daadî ya knomomê, ye nmyi kîlîmî ntóó, ghê daa t:a.

18 Kîlîmî pyu. Ndoo apê pi ngmê ngê ala kópu ñga wa vyi, awo, Nê ngê kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê, nyi Yesu ka a kîlîmî. Yi pini ka ala kópu nînê tpapê, Pini n:ii pi knî ye daa vyuwo yédi, ló kópu mbêmê u kîlîmî nmo wa a kême. Pi knî ye n:aa vyuwo yédi, a kîlîmî u ngwo nmye nînê kêmakêma ngê. 19 Kîlîmî pyu. Ala kópu ka nye kîlîmî, nyimo, Yâpwo ndêndê mu ngmidi a tóó. Ndê kópu yila, ngménê k:omo tpile kmêna yoo yi kópu yi lama a tóó, ngménê a nkîngê nyédi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê dîyo wa kpada té, yi dono yilî yi l:êê dîy:o. K:omo tpile yâpwo ndêndê yi lama a tóó, ngménê kópu mb:aa daa d:uud:uu tumo. Nyi myenté. Módó anyi kîlîmî, kópu mb:aa daanyi d:uud:uu

dé, ye ñgêlîmî ntóó. 20 Nuw:o nedê mb:êê a ngépi, ala kópu ndê kópu ngê nga nînê pyépi, n:ii Yesu ka módó adî kîlîmî, kópu mb:aa daadî d:uud:uu dé, yi pini u kîlîmî ntóó, yinté kîlîmî mbêmê Chóó Lémi kóo k:oo daawa ghê. 21 Nmî kn:ââ Epîlaham dyimê pywuu ngê nga n:aa pyépi. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham a tókó ngê, kwo, Nm:ee Yisak dpî vya ngi, dp:uu nk:êê ngi, dpudu a ka pêdê kee we, yi ngwo Epîlaham ngê Chóó Lémi u dnye nyongo, tp:oo mbu mbêmê ñuwo, chêépî kaa mbêmê y:i pîmî vyâ. Yi kópu mbêmê Chóó Lémi ngê a w:ee ngê, apê, Ndêndê ngê Epîlaham ngê a dnye a nyêmî, wod:oo Epîlaham Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo. *

22 Daa módó doo kîlîmî, kópuni Chóó Lémi ngê u kwo a vyu, mye d:uu ngê, u kîlîmî u ngwo nmî módu. 23 Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu Epîlaham ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kîlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. Puku yedê ala kópu mye tóó, Epîlaham Chóó Lémi u pyipe. 24 A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo ya, daa kîlîmî mu ngmidi mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpîpyódu, ngménê yi pini ngê Chóó Lémi u dnye myechoo nyêmî, kópu mb:aa myechoo d:uud:uu dé.

25 Epîlaham u dyimê pywuu ntee, téli pyââ Lahap u dy-

* 2:15: Mát 25:41-45; 1 Njon 3:17

* 2:21: Gen 22:9-12; Hipîlu 11:17

imê pywuu mye yinté. Daa módó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, ngménê kópuni d:uu ngê, yi kópu mbémê u ngwo ghê wo. Ngete n:ii dê Njósua ngê Njédikó dy:ââ doo, La-hap ngê Njédikó tpémi ye w:êê doo, mgidî vy:o kn:aa máádi p:uu kaa doo, Njósua ka u ngwo mêt dy:ââ doo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, Chóó Lémi ka pyââ mb:aa ngê mye pyodo.

* ²⁶ N:ii u ghê daa t:a, yi pini ntóó. N:ii u kélímî pi ka vyuwo têdê nt:u d:uudpî kaalî, yi pini u kélímî mye ntóó, ghê daa t:a.

3

Pi komo p:uu danêmbum

¹ A mbwó yoo, nmyi vy:o daa yilî dêêpî pyu ngê dpî pyaa dmyeno, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dêêpî pyu n:ii ngê wa kn:aadi, nmî Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada, ngménê n:ii daa dêêpî pyu, yi pini ngê yinté wamye kn:aadi, nmî Lémi ngê yi pini kyedekyede wa kpada. * ² Nmo yintómu kn:aadi te pyu yoo. Pi ngmê u ntââ ngê wo tóó, kn:aadi te kópu d:uuuwodê vyi, ye yi pini p:uu dyââpe daapê t:a, kópuni yintómu dpî d:uu, pê ndê kópu dé. K:omo tpile pi komo daa ndîi, ngménê kópu ndîi yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê. ³ Hósi tpyuu mye yinté. K:omo tpile

* **2:25:** Josh 2:4-16; 6:25; Hipîlu 11:31
15:11,18-19 * **3:8:** Lóma 3:13

hósi ndîi, ngménê yedê ngê anya a tpyuu. ⁴ Nkéli tpyuu mye yinté. K:omo tpile nkéli ndîi, vyuwó yópu ndîi vy:o a mbêpê yédi, ngménê nkéli knâpwo tpii n:ii wunê kwo, daa ndîi. Tpiipi ngê pee n:ii nkéli wunê tpyuu ngê, yi pee dpî nkené. ⁵ Pi komo mye yinté. K:omo tpile daa ndîi, ngménê kópu ndîi yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê.

K:omo tpile ndyuw:e puu daa ndîi ngmanyinê ngî, ngménê chââ ndîi u ngwo anyinê vyuwó. ⁶ Pi komo mye ndyuw:e ntee tpile. Ndyuw:e ngê tpile yilî yintómu ntee dpî ma té, pi komo ngê yinté yi pini d:ud:umbiy:e dpî dyênê. Yélini yi vy:o yi pini a kwo yédi, yi yéli yi némi dmi myoo dyênê. Dyámê mbémê kópu dono yilî n:ii a tóó, pi knî y:oo a nyepênyepê tumo, u nkwo a d:uud:uu tumo, mu kópu u dîy:o Setan ngê yi nuw:o k:oo yinê wunê kéké too. * ⁷ Chii tpile tp:oo dyêêdî daa ngmidi ngmanya a t:emî, dono ye anya a kwódukwódu, yi dono mèdaadnyi d:uud:uu, ⁸ ngménê doo u ntââ ngomo ka dono mèdaanyi kwódu. Dono kópu yilî chóó a tpapê too, u kópu yilî ló ntee tpile dé, pi yilî u ngwo dpî loko té. * ⁹ A tîdê mbwó yoo, nmî komo knî y:oo nmî Mî nmo chaa kígha ngê, ngménê yoo yi pi dmi nmî komo knî

* **3:1:** Luukî 12:47-48 * **3:6:** Mát

y:oo nmo dyede too. Apuu! Yinté daadí ya, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ntee a tóó, yoo mye yinté l:âmo too. Pi p:uu anyi peede tpapê, n:ii ngê yi pini l:âmo ngê, p:uu am:ii peede tpapê.*¹⁰ Lukwe dîy:o peede tpapê kópu dyuu, chaa kîgha kópu dyuu, komo puu ngmidi ngê a tpapê too. Yinté daadí ya.¹¹ Doo u ntââ dpuwó nuu ngmidi u ménê ntii mbwaa nipi daadp:aa a mbêpê.¹² Kéme nkwo do chikini kîgha daawa kaalî, kwee nkwo do kéme kîgha daawa kaalî. Nt:ee anyi nî, doo u ntââ mbwaa y:i daanyimo vy:ââ. A tîdê mbwó yoo, nmî komo knî y:e Chóó Lémi nmo chaa kîgha ngê, doo u ntââ nmî komo knî y:e yoo yi pi dmi daanmî dyede.

Dêêpî ndêndê u danêmbum

¹³ Dêêpî pyu yoo. Dêêpî nmyi ménê ndêndê ngê choo ya, kópu mb:aa yilî dmyinê d:uu:d:uu, nmyi chóó nmyi pi dmi kîdmyinêngê kmîmî dé.*¹⁴ N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo nî chámê, kn:aa yoo dyêêdî vy:o n:ii a wee, yi nuw:o dmi dpodombiy:e nî ngmêê té, yi yoo dyêêdî nê pwaa té, a yoo vy:o nî kaa té, yi pini kîngê k:omodanê, kîngê vyi, Nê dêêpî pyu ndêndê.¹⁵ Yinté kópu daa dêêpî ndêndê, daa Chóó Lémi ngê yinê a dy:ââ ngê, ngmênenê yi pini ngê yi dêêpî kópu chóó u ménê dpo ngî, chóó u nuw:o k:oo Setan ngê yinê kéké ngê.¹⁶ N:ii ngê

yoo yi nuw:o dpodombiy:e dpî ngmêê té, chóó u yoo vy:o dp:uu kaa té, yi pini dnyepéli pyu ndîi, dono kópu yilî dpî d:uu.¹⁷ Ngmênenê dêêpî Chóó Lémi ngê nmî ménê dpî yé, dyââpe p:uu daa ta. Yi dêêpî ngê yoo dpo kââdî. N:ii u ménê yi dêêpî a tóó, yoo yi dyââpe kyedekyede a pwapî too, yoo yi dnye dmi u ngwo mye nyêmî ngê. Yi pini ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, kópu mb:aa yilî a d:uu:d:uu ngê. Yi pini u nuw:o ngmidi, daa k:omodanê pyu, u gha ntee, u kópu yilî yintómu mye yinté dé.¹⁸ N:ii ngê kópu lîmîlîmî ngê a l:âmol:âmo too, yoo mb:aamb:aa ngê yinê dpî pyôdu.*

4

Noko muwómuwó p:uu danêmbum

¹ A tîdê mbwó yoo, l:êê n:ii nmyi vy:o a wowo nyédi, yi kn:ââ nmye nînê kêmakêma.² Kópu yilî yi yi dmi nmye a kwo, ngmênenê doo u ntââ daanmyinê pyw:ee t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o numo p:uu nmye l:êê nyédi. Nmyi tîdê mbwó yoo yi tpile dé yi yi dmi nmye a kwo nyédi, ngmênenê doo u ntââ yi kélê daanmyinê pwaa t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o yi vyee u yi nmye a kwo yédi. Tpileni yi yi dmi nmye a kwo, nmyi ngópu daa pyede, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee dmyinê tumo.³ Dini ghi n:ii ngê ló kópu u kwo ngmêdmye dmy:ee knomomê,

* 3:9: Epeso 4:29 * 3:13: Epeso 4:12

* 3:18: Mát 5:9

nmye dêwunê kuwo too, mu kópu u dîy:o doo u dpodo u l:êê dîy:o u kwo nmye dmyinê tumo. Nmyi chôochôó nmyi l:êê dîy:o u kwo nmye dmyinê tumo. ⁴ Lukwe dîy:o Chóó Lémi nmyi kpîpî ngópu, dyámê u tpile yilî yi yi dmi nmye a kwo. Dmyinê nkîngê. N:ii ngê dyámê u tpile dé u nuu u kópu ngê dpî pyódu té, daa Chóó Lémi u nuu u pi ngê dpî pyódu. * ⁵ Yinté kópu puku yedê mye té, mye ny:ee yó. Yi kópu alanté a té. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nya nmoo, u yoo vy:o kaa nmoo, chóó u Ghê Dmi nmo a kpo, yi ngwo u kpâm ngê pyódu nmoo. Yepeni kn:aa mópu p:uu a nuw:o yédi, u moo ntee u kwo dpî nod:e, Chóó Lémi u Ghê Dmi mye yinté. U yoo vy:o pini, pini n:ii u nuw:o dyámê u kópu knî yi p:uu a kwo yédi, Chóó Lémi u kwo dpî nod:e. ⁶ Ngménê Chóó Lémi ngê u yi daa kwo yédi, Yi pini nî kéké. U yi u ngwo a kwo, Kópu mb:aa u ngwo ngménî d:uu, u nuw:o nî ngmêê, a yoo vy:o m:aa kââ. Puku yedê alanté a té,

Yélini y:oo yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo,

yi yéli yi p:uu Chóó Lémi u nkwo a d:uu yédi,

ngménê yélini daa lémilémi nyédi,

Chóó Lémi ngê a ngêêpî too.*

⁷ A tîdê mbwó yoo, yi kópu ka dmyinê ng:aa, namê

lémilémi, Chóó Lémi u dnye dmyinê nyêmî. Setan u wépi dmyinê pwapî, u nkwo mèdaada a tókótókó nmyo. * ⁸ Chóó Lémi ka modo diyé dmyeno, u ngwo mèdaawa mb:ii nmyo. Pi dono ngê kînmyi pyaa dniye, nmyi kêê tupwótupwó dé, ghêê té. Yoo nmye dódó tumo. K:omo tpile kópu mb:aa yilî nmye tpapê ngópu, ngménê kópu dono yilî nmye d:uu ngópu. K:omo tpile nmyi too pee mb:aamb:aa dé, ngménê nmyi gha dono dé. Nmyi gha dmi ghêê té. ⁹ Nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o tpéé kópu vyi yó, dmyinê mbê. Mywene nmye dê ghê, yumu ngê kêê kédmyinêngê t:ee ngmê, dmyinê mbê. ¹⁰ Nmyi dono yilî yi yuu dmi nmî Lémi ka dpo y:ee té, u dnye dmyinê nyêmî, yed:oo nmyi dono yilî yinê wa chedê té, nmyi mywenemywene wamye chedê.

Pi u kéké p:uu danêmbum

¹¹ A tîdê mbwó yoo, numo pi dyede mu yé yó. Nmî Lémi ngê ala dêêpî kópu nmo a kpo, nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nôdo choo ya, ngménê n:ii ngê u mbwó u pi dpî dyênê, p:uu a danê yédi, yi pini ngê yi dêêpî kópu daa chââchââ ngê, dpî kéké. Daa módó nmî Lémi ngê yi dêêpî kópu nmo a kpo. N:ii ngê yi dêêpî kópu dpî kéké, daa chââchââ ngê, yi pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, nmî

* **4:4:** 1 Njon 2:15 * **4:6:** 1 Pita 5:5; Njópi 22:29 * **4:7:** 1 Pita 5:8-9; Epeso 6:11-12

Lémi u d:aa nê kââdî. ¹² Doo u ntââ. Chóó Lémi mu ng-midi ngê dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, yinê amye kóté kalê nmo. Yinê wa chámê nmo, woni kóó k:oo wa kaa té, woni wa kéké té. Lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, Chóó Lémi u d:aa nmo kââdî. Lukwe dîy:o nmyi tîdê mbwó yoo nmye kéké tumo. Yinté daadî ya. *

Pi chóó u pono vyápê u danêmbum

¹³ Nmyi vy:o yélini daa Chóó Lémi u pono a vyápê nyédi, ngménê yi chóó yi nuw:o u pono a vyápê nyédi, ala kópu a ny:ee yó. Alanté kópu nmye tpapê tumo, nmyimo, Mââ m:iî kn:aa p:aani wanmî lee dmi, stôwa y:i ngmanm:uu pyidu, m:ââ ngmê y:i anm:uu ma, ndapî yilî u ngwo anm:uu kménê. * ¹⁴ Lukwe dîy:o nmyi nuw:o dmi yi pono nmye vyápê nyédi. Kópuni mââ wa pyôdu, nmyi lama daa tóó, kí m:aani u kópu dé nmyi lama myedaa pyede. Yópu ngê mgo mwââ límîlímî ngê yi l:âmo dê ntee dpo ngee dê, my:ii yinté dé, nmyi ya daa daadîi. ¹⁵ Chóó Lémi u nuw:o u ponow:ee vyápê té, ala kópu w:ee tpapê ngópu, Nmî Lémi ngê wa a vyi knomomê, ye ghélî k:ii daanmî pw:oo dmi, kópuni u yi u ngwo adî kwo, yi kópu wanmî d:uu. * ¹⁶ Chaa pyu yoo. Lukwe dîy:o nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo. Yinté pi kmîmî dono. ¹⁷ N:ii u lama kópu mb:aa a ya nyédi,

ngménê daa d:uu:uu too, yi pini a dono yédi. *

5

Ndáápi knî yi kpadakpada u danêmbum

¹ Ndáápi yoo, a kópu a ny:ee yó. Dmyinê mbê. Daa kêmakêma dono nmyinê pywêmî ngmê. * ² Lukwe dîy:o kpîdî yilî nmyi pwila tumo, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo móodó a pyede. Tpile we ngê a pîpî too. Pinté knî ye w:ee yémî tumo. Nmyi tpile woni knî mye yinté dé, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo móodó a pyede, dono ngê myoo pyaa dmi. * ³ Nmyi tpile yilînî móodó nmyi ngópu a pyede, kwétikwéti ngê pyaa dniye. Yi kwéti u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmyo, nmyewo, Nmyi tpile yilî pinté knî ye w:ee yee tumo. Ndê ngê u nkwo wa ma nmyo. Kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngménê ndapî yilî nmyinê ghada ngópu, tpile yilî myen-myinê ghada ngópu. ⁴ N:ii dé nmyi p:uu a dpodo nyédi, lukwe dîy:o yi pywuu ye dp:ee yémî ngópu. Nmyi yuu dmi nmî Lémi ka wunê yémî ngópu. N:ii ka nmyi yuu dmi wunê yémî ngópu, nmî Lémi ndîi, daawa dîpî, ntââ nmye wa a vy:u. * ⁵ Tpileni u yi nmye a kwo, nmye pywupwi tumo, kópuni u yi nmye a kwo nmî d:uu, nmye d:uu:uu

* **4:12:** Lóma 2:1; 14:4 * **4:13:** Luukî 12:18-20 * **4:15:** Dpodo 18:21 * **4:17:** Luukî 12:47 * **5:1:** 1 Tim 6:9-10 * **5:2:** Mát 6:19-21 * **5:4:** Deut 24:14-15

tumo. Mbwêmê mtâlâmtâlâ ngê ntee dpî pyódu, pi knî y:oo u ngwo dpî vya ngmê, my:ii yinté dé, daa kêmakêma nmyi vyee u wo a dyimêdyimê, u ngwo wa kpada nmyo.
⁶ K:omodanê kópu knî yi mbêmê pi mb:aa woni nmyi kóté kalê tumo, my:ii ndyîko tumo, yi vyee têdê u nkwo nmyi dy:ââ tumo, yi tpile ye my:ii t:âmo tumo. Dmyinê nkîngê.

Dono vyîmî u danêmbum

⁷ A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile pi knî y:oo dono nmye a d:uu:uu tumo, ngménê nmî Lémi kêdmyengê mb:ii ngmê, dmyinê t:âât:ââ. Yâpwo têdê awêde anyi yé, doo u ntââ mââ m:ii daanyi ma, anyi t:ââ, nté nt:u u dye ghi ngê any:uu ma. * ⁸ Nmî Lémi u t:âât:ââ mye yinté. Nmî Lémi ka nténê dmyinê kélîmî, mu kópu u dîy:o daa kêmakêma wunê diyédiyé. * ⁹ Noko namê nuu mbumu, awêde nmî Lémi ngê wa kpada nmyo. Nmyi kóté kîgha pyu daa kêmakêma a taataa, kené t:âmo wunê ka kwo. * ¹⁰ A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo nmî Lémi komo mwiyé dnyimo a kapî, dmyina a nj:ii dé. Dono yilini pi knî y:oo y:e dnyimo a d:uu:uu dé, dnyimo a vyîmî dé, myedêdnyimo a peede tpapê. ¹¹ Yi vyîmî u l:êê dîy:o yi pi dmi nmo kmîmî too. Njópi u danêmbum nmyi lama ka tóó. Dini ghi n:ii ngê Setan

* 5:7: Nkal 6:9; Hipîlu 10:36-37 * 5:8: Lóma 13:11-12; 1 Pita 4:7 * 5:9: 1
 Kódin 4:5 * 5:12: Mát 5:34-37; 12:36

ngê doo a tókótókó, dono yilî Njópi p:uu doo t:emî, ngménê Njópi ngê doo a vyîmî dé, Chóó Lémi ka dépoo peede tpapê, u dî Chóó Lémi ngê yi dono chedê too, Njópi u ya mb:aamb:aa ngê mêt pyódu ngê. Yinté nmo myoo pyódu. Dini ghi n:ii ngê dono nmonê vyîmî ngê, Chóó Lémi ka daanmî peede tpapê, ye u kwo anmî ch:anê dmi, yi dono vy:o wa ngee nmo.

Nmî Mî u pi ngê kpaa u danêmbum

¹² A tîdê mbwó yoo, ndîî kópu ngma ala. Nmî Mî u pi ngê n:uungmê kp:aa, dyámê u tpile ngmê ngê myen:uungmê kp:aa. Dye ghi yintómu dmyinê ndêdanê. Yinté kpaa ngê kêê nangê t:oo, awêde nmî Mî ngê wa kpada nmyo. Dmyinê ndêdanê. Kópuni p:uu nmye adnyi póó, nyââ knomomê, yipid:o, Nyââ. Kêle knomomê, yipid:o, Kêle. K:omodanê ngê kêê nangê t:oo, nténê ye dpî vyi. *

Nmî Lémi ka ngêpê u danêmbum

¹³ Nmyi vy:o n:ii ngê u nuw:onuw:o u kópu wunê vyîmî ngê, nmî Lémi ka choo ngêpê. N:ii u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi, wéti ngê nmî Lémi choo chaa kîgha. * ¹⁴ N:ii ngê mbii ndîî wunê vyîmî ngê, yi pini ngê nmî Lémi u yoo yi kada pini yoo dpo danê téne. U l:êê dîy:o dny:oo

* 5:8: Lóma 13:11-12; 1 Pita 4:7 * 5:9: 1
 * 5:13: Kílosa 3:16 * 5:14: Mak 6:13

ngêpê, nmî Lémi u pi mbêmê km:ii wááli mbii pyu mbêmê dpi dy:ee ngmê. * 15 Nmî Lémi ka kélîmî mbêmê n:ii knî y:oo u kwo wa dmy:ee ngmê, yi mbii pyu u ngwo wa pyi ngmê. Nmî Lémi ngê yi pini modo pyidu, yi pini ngê dononi mwiyé a d:uu too, nmî Lémi ngê moo chedê té.

* 16 Yélini yi vy:o numo l:êê dîy:o nmyo ngêpê nyédi, nmyi chóó nmyi dono ye n:aangmê wópu, yi yuu ye dmyinê a yémî, yed:oo nmî Lémi ngê u ngwo wa pyi nmyo. N:ii ngê kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê, nmî Lémi ka kópuni dpî dmyinê, nmî Lémi ngê u kwo dpo y:oo. * 17 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Ilacha king Ahap ka dy:ââ ngê, Ilacha ngê kwo, Nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o, tpii daadî ghayghay, m:ââ miyó pyile knî yi k:oo. Yi ngwo Ilacha Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo ngêpê, m:ââ pyile n:êê m:uu, tpii dépa ghay wo. * 18 U kuwó dini ghi ngê mê ngêpê mbê wo, tpii u ngwo mêtê ghay wo, têpê mbêmê nté nt:u yilî mê kele. Ilacha daa yâpwo ngmê tp:oo, dyámê mbêmê pi. Ntee doo ya, nmo my:oo yinté dé. Nmî Lémi ngê nmî ngêpê dmi myewunê nyêmî ngê. *

*Pi dono u diyédiyé kîgha,
ndê ka*

* 19 A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê maa ndêndê wa kn:aadi

* 5:15: Mak 16:18; Dpodo 28:8 * 5:16: 1 Njon 1:9; Dpodo 19:18 * 5:17: 1 Kings 16:29-17:1 * 5:18: 1 Kings 18:42-45 * 5:19: Mát 18:15; Luukí 17:3; Nkal 6:1 * 5:20: 1 Pita 4:8

knomomê, ye pi ngmê ngê modo diyédiyé kalê ngê. * 20 N:ii ngê pi dono u dono u maa p:uu dpo y:oo, yi pini ngê pi dono ndê ka dpî w:ono, nmî Lémi ngê u dono yilî mbodo kn:ââ vyuwo wa kéké té, mèdaawa a ngî té.

Wu u dî. *

1 PITA

¹ Nê Pita, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Yesu Kédisu u yoo n:ii dé p:aani p:aani wunê pyede, ala pweepwee pee nmye nînê dyede. Esiya Wee u kwo p:aani p:aani dpo kp:aa yó, myenté Kapadosiya Wee, Pontos Wee, Nkalásiya Wee, Mbitiniya Wee, yi wee knî yi kwo p:aani p:aani myedo kp:aa y:e. Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, Tp:oo u yoo vy:o a kaa nmyoo, ala ngwo dyámê mbêmê pi my:oo ngê nmye pyede, nmyi p:aa njini daa dyámê mbêmê a tóó. ² Nmî Mî ngê ló dini a ngmidi nmyoo, Tp:oo Yesu Kédisu u wêê mbêmê nmyi dono a chedê too, chóó u Ghê Dmi nmye a kpo, u yoo mb:aa ngê yinê a pyódu nmyoo. U dnye mb:aamb:aa ngê dmyinê nyêmî. Nmî Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myechoo a vyuwo.

*

Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu

³ Nmî Lémi Yesu Kédisu u mî, Chóó Lémi, chaa kîgha koo. Dnyinté u kwo dpípî ch:anê dniye, kamîngê pyódu nmoo, u ngwo m:oo pyaa dniye. U kwo nmo kélímî té, daawa dóó nmo. Yesu Kédisu kpéenî ntee a pyidu ngê, yinté amyedê pyidu nmo. ⁴ P:aa mb:aa u pyinê

* **1:2:** Lóma 8:29; 2 Tes 2:13; Epeso 1:4; Hipîlu 12:24
1 Pita 5:10; Njems 1:2-3; Hipîlu 12:10-11

nmye ng:uu ngmê, p:aani n:ii Chóó Lémi ngê nmyi l:êê dîy:o a lâmo ngê. Yi p:aani daa dono u p:aa, daawa dyênê, chedê ngê myedaawa pyódu. * ⁵ Chóó Lémi, chóó u wêdêwêdê mbêmê, nmye wunê vyuwo yédi, mu kópu u dîy:o ntênenê u kwo nmye kélímî té. Kuwókuwó wéni ngê kóó k:oo ntênenê wa kaa nmyo.

⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa nmyinê pyw:ee ngópu. K:omo tpile dye ghi knî ngmê ngê nmye mgînî vyîmî nyédi, pi knî y:oo dono kópu nmye a d:uud:uu tumo, ngménê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê a ya nyédi. * ⁷ Chóó Lémi ngê dpo tókó nmyo, mu kópu u dîy:o nmyi kélímî wêdêwêdê ngê pîchoo pyodopyodo. Ndê ngê nkól mb:aamb:aa ngê ntee dpípyódu, nmyi tókótókó têdê nmyi kélímî ndîî ngê yinté myoo pyódu. Kuwókuwó wéni ngê nkól chedê ngê wa pyódu, ngménê nmyi kélímî chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi kélímî d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo pyodopyodo. Wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, nmyi kélímî ndêndê u l:êê dîy:o wa chaa kalê nmyo, nmyi pi dmi ndîî ngê wa pyódu, kóó k:oo wa kaa nmyo. ⁸ K:omo tpile Yesu dmy:oongê m:uu ngópu, ngménê u nuu ghi ntênenê nmyi nôdo a tóó. Dp:ee y:enê ngmê, ngménê u kwo nmye kélímî té. U l:êê dîy:o w:aa ndîî nmyinê

* **1:4:** Kilosa 1:12 * **1:6:**

pyw:ee ngópu. Yintoo w:aa kuwa tpémi yi lama daa tóo, doo u ntââ myedaawa a w:ee ngmê. * 9 W:aa nmyinê pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o nmyi kôlímî u nt:u myenmyinê pyw:êmî ngópu, Chóó Lémi ngê wunê ngêêpî nmyo, kóó k:oo mye kapî nmyo.

10 Nmî Mbwámê dyámê mbêmê ghêlî daa ta, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo yi nuw:o k:oo mwiyé a m:uu ngópu, ngménê mb:êê yi ngîma doo a ya, pee tp:oo dnyinté a m:uu ngópu, p:uu u ngwo dnya a d:êê. P:uu myednya a nuw:o, u yi y:e doo kwo, Ntênenê nmo w:ee. *

11 Yesu Kédisu u Ghê Dmi yi p:uu doo a ya, chóó u mgînî vyîmî ye dpîmo a kêmakêma, u pi kmîmî ye myedê kêma ngê. Yi gha vy:o dnya a nuw:o, apê, Chóó Lémi ngê lonté pini ayedê ngmidi, ló dini ghi ngê anmî m:uu. * 12 Yi ngwo a w:ee ngópu, daa yi chóó yi l:êê dîy:o dnya a d:êê, ngménê nmyi l:êê dîy:o dnya a d:êê. Kópuni a d:êê tumo, Yesu ngê ntiye too, wunê kînmyi ny:ee tumo. N:ii knî y:oo yi kópu dyuu nmye mî vyi tumo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye yinê a dy:ââ too. Yi kópu woni dé, enjel knî y:oo doongê w:ee tumo. Ntênenê u yi y:e a kwo, Nmo w:ee té. *

Chóó Lémi u nuw:o u pono

* 1:8: Njon 20:29; 2 Kódin 5:7 * 1:10: Mát 13:16-17; Is 53:1-12 * 1:11: Luukî 24:26-27 * 1:12: Epeso 3:10 * 1:14: Lóma 6:19; 12:2; Epeso 4:17-18 * 1:15: 2 Kódin 6:16-7:1 * 1:16: Lev 19:2; Mát 5:48

dmyinê vyápê

13 Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, daa nté ndapî yi p:uu dny:oo kwo. Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê dmyinê t:âât:ââ. Wéni n:ii ngê wa a diyé, kóó k:oo wa kaa nmyo. Yi kópu p:uu ntênenê dmyinê nuw:o. 14 Chóó Lémi ka dmyinê ng:aa, mu kópu u dîy:o tp:oo módo tp:oo mâtâ ngê pyódu nmyoo. Nmî Lémi u kópu dyuu wunê ghêlî k:ii dpîp:e ny:ee tumo, yi ngwo kópuni nmyi nuu u kópu ngê dnya a ya, yi kópu knî ye ménangmê diyé. *

15 Kópu dono nangmê d:uu, ngménê kópu mb:aa yidmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o n:ii ngê a ngmidi nmyoo, u kópu yilî yintómu mb:aamb:aa dé. * 16 U kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, u yoo knî ye yepê,

Dyââpe a p:uu daa t:a, nmyi p:uu myekîngmê ya. *

17 N:ii ngê tp:oo módo tp:oo mâtâ ngê pyódu nmyoo, daa kedekede pyu, pi yintómu yi dpodo knî yi dîy:o wa kóté kalê té. Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ, u kwo myedmyinê nkîngê. 18 Nmyi lama ka tóo, nmyi Mî ngê nmyi pywuu ndûi yinê kéé ngê, u ngwo pwila nmyoo, nmyi kn:ââ yoo yi d:aa u kwo u ngwo a y:ee nmyoo.

Kópuni nmyimo a d:uud:uu dé, yi nt:u dmi Chóó Lémi ka dêpwo kelekele. Nmyi pywuu ngê daa silipê nkól yi kéké doo, myedaa dyénê ngmê u tpile yi kéké ngê, * ¹⁹ ngménê chóó Tp:oo u wêê ngê pwila nmyoo. Daa si pi tp:oo nmyi l:êê dîy:o yi pwene, ngménê Yesu Kédisu nmyi l:êê dîy:o vyîlo yi pwene, pini n:ii p:uu dyââpe dêpwo ya, dono myedaangmê d:uu ngê. ²⁰ Chóó Lémi ngê dyámê pê ghélî daa l:âmo ngê, u pwopwo yi ngwo u nuw:o k:oo a módu. Yi pini nmî dye ghi ngê nmî ngwolo knî y:oo nmî módu, nmî l:êê dîy:o pwene. ²¹ U pwopwo mbêmê Chóó Lémi ka nmyi kélímî mbê dniye. Vyîlo yi pini ngê Yesu kpêénî yinê a pyidu ngê, u pi ndîî ngê mye pyódu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka nmye kélímî té, nmyi lama ka tóó, yinê wa ngee nmyo, daawa dóó nmyo.

²² Kópu ndêndê nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kélímî mbê dniye, nmyi dono yilî chedê ngê u ngwo pyaa dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi tídê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo nténê dny:oo ya. Yi kópu nténê dmyinê d:uud:uu, ye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo, * ²³ mu kópu u dîy:o myombó m:ii pyaa dniye, nmyi ghê kamî chedê ngê daawa pyódu. Daa nmyi pye mî knî y:oo kamî ngê a pyódu

nmyoo, ngménê Chóó Lémi u kópu ngê kamî ngê yinê pyódu nmyoo. Yi kópu chedê ngê daawa pyódu, * ²⁴ mu kópu u dîy:o puku yedê alanté mye tóó, apê,

Pi yintómu ponoch:aa nêne ntee tpile dé.

Ponoch:aa nêne ntee a kpile nyédi,

yoo yinté mye lémilémi nyédi.

Nêne daa kwo nyédi, dpo mtiti dmi, yópu ngê lîmîlîmî ngê dpo gh:ay té, *

²⁵ ngménê nmî Lémi u kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Vyîlo yi kópu ngê kamî ngê yinê pyódu nmyoo. Dini ghi n:ii ngê nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kélímî mbê dniye.

2

Nmî Lémi dmyina a nj:ii

¹ A tídê mbwó yoo, kamî ngê nmyi pyaa dniye, u l:êê dîy:o dono nmyi ménê kîngmê ya. Pi nangmê dóó, kêémî nangmê kââ, myenangê k:omodanê. Pi u tpile u yi nmye kîngmê kwo, pi u pi módo nangmê dyénê. *

² Tpómu ngê ngmo ndanî u yi ntee a kwo yédi, Chóó Lémi u kópu dyuu mu ngmidi yinté u yi nmye choo kwo. Wonêwodiyédiyé myedmyina a kpââ, mu kópu u dîy:o nmyi pi ka vyuwo ndîî ngê paa pyaa we, u dî Chóó Lémi ngê kóó k:oo paan:aa kaa nmyine.

* **1:18:** 1 Kódin 6:20 * **1:22:** Njon 13:34 * **1:23:** Njon 1:13; Hipîlu 4:12

* **1:24:** Is 40:6-8 * **2:1:** Epeso 4:22; Njems 1:21

³ Nmî Lémi dmyina a nj:ii, mu kópu u dîy:o u pi ka vyuwo u n:uu nmyi kpêê, nmyi lama ka tóó, u pi ka vyuwo ndîi.

*Chóó Lémi ngê u yoo
ndêndê ngê wunê pyépi nmyo*

⁴ Lémini p:uu nmyi nuw:o dmi a kwo, ngomo pw:eni ntee tpile, ngménê ghê a t:a. K:omo tpile kada pini knî y:oo mb:ii ngópu, ngménê Chóó Lémi ngê daa mb:ii ngê, u nuu u pi ngê a tóó. ⁵ Nmî Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi a kwo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u ngomo ch:oo ntee tpile ngê dê pyódu nmyo, u ngomo kamî u ngwo ka wuwó. Chóó Lémi u ngomo chedê kpêê yiyé pyu knî y:oo tpile tp:oo ntee u kwo a yémî tumo, Yesu Kédisu u pi mbêmê nmyi gha dmi yinté u kwo myenmye yémî tumo. Kpêê yiyé pyu knî y:oo yi too pee knî yi mbêmê Chóó Lémi a chaa kîgha ngópu, ngménê nmyi gha knî yi vy:o ntêne nmye chaa kîgha ngópu. *

⁶ Nmî Lémi ngomo pw:eni ntee tpile ngê a tóó, mye chêêpî kpiyé ntee tpile. Yi pini p:uu ala kópu puku yedê a tóó. Chóó Lémi ngê apê,

Yisîléli tpémi yi maa p:uu chêêpî kpiyé ngmén:aa kapî.

Yi chêêpî kpiyé a nuu u chêêpî kpiyé,

a chóó nê ngmidi ngê.

N:ii knî y:oo yi chêêpî kpiyé wa mya ngmê,

u kwo wa kêlîmî mbê dmi,

p:uu daawa a lvêêdî dmi, myedaawa a ghay dmi. *

⁷ Yi chêêpî kpiyé ka nmyi kêlîmî mbê dniye, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo, ngménê n:ii dé u kwo daa kêlîmî té, yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî dmi. K:omo tpile nmî Lémi mb:ii ngópu, ngménê u pi ndîi ngê mê pyodo. Yinté kópu puku yedê alanté mye tóó, apê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kéé ngópu,

yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mîeyi pyodo. *

⁸ Nmî Lémi kéé ngópu, ngménê p:uu a lvêêdî dniye, mu kópu u dîy:o u kópu u wépi pwaa ngópu. Myenté, p:uu a lvêêdî dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yi kópu ló dini a vyu, puku yedê alanté a tóó, apê,

P:uu pêdê lvêêdî dniye,

u ngwo pêdê ghay dniye. *

⁹ Nmî Lémi kéé ngópu, p:uu a lvêêdî dniye, ngménê dp:ee yinté yéli. Chóó Lémi ngê kópu mb:aa yilî yi p:uu ló dini a vyi too, ngménê dêê dniye, yi kópu knî nmyi chóó dmyi ntiye t:oo. Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, u nuu u yoo ngê pyódu nmyoo. Dyámê pê u king ndêndê, Chóó Lémi, p:uu nmye dpodo té. Chóó Lémi, kuwa yéli yi kêlî ghê nmye wee. U yoo vy:o kaa nmyoo, mu kópu u dîy:o kuwa yéli yi ngîma Chóó Lémi pênmyi chaa kîgha. Nmye chaa kîgha ngópu, mu

* **2:5:** 1 Kódin 3:11; Lóma 12:1
Is 8:14

* **2:6:** Is 28:16

* **2:7:** Psalm 118:22

* **2:8:**

kópu u dîy:o mgîdî u yoo vy:o nmyee a kwo, ngménê a danê nmyoo, chóó u wo mî kaa nmyoo. * ¹⁰ Myenté, wunê Chóó Lémi u yoo kuwa nmyee a kwo, ngménê ala ngwo nmyo u yoo. Wunê u kwo dênmÿee a ch:anêch:anê, ngménê ala ngwo u kwo nmye ch:anêch:anê nyédi, nmye mb:aamb:aa ngê wunê vyuwo yédi. *

Chóó Lémi p:uu dpodo

¹¹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, nmyo dyámê mbémê pi my:oo dé, nmyi p:aa ndêndê mbóó p:uu wunê tóó. Mw:âkó nmyo, nuw:o dono u wépi dmyinê pwapí, mu kópu u dîy:o ghê kamîni nmyinê pyw:ee ngópu, kíngê dyênê. * ¹² Dmyinê l:êê ghi mb:aamb:aa, mu kópu u dîy:o kuwa yéli y:oo ka y:enê nmyo, nmyi l:êê ghi mb:aamb:aa yi l:êê dîy:o Chóó Lémi pêdny:oo chaa kîgha. K:omo tpile daa yi nuu u yoo ngê anmyi pyaa dmi, nmyi pi dmi adnyi dyede dé, ngménê nmyi kópu mb:aa yilî yi l:êê dîy:o, Chóó Lémi paa chaa kalê y:e, wéni n:ii ngê ye wa t:aa. *

¹³ Pi knî y:oo nmî Lémi u pi kíngê dyênê ngmê, u l:êê dîy:o dyámê u dêêpî kópu dyuu dmyinê chââchââ dé. Lóma tpémi yi king ndîí dmyinê chââchââ, mu kópu u dîy:o pi yintómu yi kada a

tóó. * ¹⁴ Kada pini dyêêdî n:ii u maknopwo a pyede, myedmyinê chââchââ dé, mu kópu u dîy:o kada pini ngê yinê yé too, yedpo, Pi dono yoo dmyinê:aa kpadakpada dé, pi mb:aa yoo dmyinê:aa chaa kîgha dé. ¹⁵ Yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo dny:oo l:êê ghi mb:aamb:aa. Ala ngwo mbodo podo mbodo podo u yoo knî y:oo nmyi pi dmi daa yi lama a dyede tumo, ngménê nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adî ya knomomê, ye doo u ntââ nmyi pi dmi mëdaadnyi dyede dé, tumu adnyi ya. *

¹⁶ Nmî Lémi ngê nuw:o dono kwulo a pwaa nmyoo, dono p:uu dp:ee dpodo té, nmyi chóó nmye pyede. Ngménê nangê vyi, Nmî chóó nmo pyede, u ntââ dono anmî d:uud:uu. Apuu! Nmî Lémi ngê nuw:o dono kwulo a pwaa nmyoo, Chóó Lémi u dpodo pyu ngê a pyódu nmyoo. *

¹⁷ Pi yintómu dmyinê chââchââ dé, nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nôdo choo ya, Chóó Lémi ka dmyinê nkíngê, dyámê u kada pini ndîí dmyinê chââchââ.

Dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

¹⁸ Wop dpodo pyu yoo, nmî Lémi ntee nmye chââchââ

* **2:9:** Is 9:2; 1 Pita 2:5; Taitas 2:14; Dpodo 26:18; Epeso 5:8 * **2:10:** Hos 2:23; Lóma 9:25 * **2:11:** Nkal 5:17,24 * **2:12:** Mát 5:16 * **2:13:** Lóma 13:1-7
* **2:15:** 1 Pita 3:15-17 * **2:16:** Nkal 5:13

ngópu, nmyi kada pini yoo yi dnye dmi yinté myedmyinê nyêmî dé. Nmyi kada pini mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo knomomê, ye dmyinê chââchââ, dono ngê nmye ada a vyuwo knomomê, ye myedmyinê chââchââ. * 19 Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa chaa kalê nmyo. Pini n:ii Chóó Lémi u nuw:o u pono a vyápê yédi, ngménê u l:êê dîy:o a mgînî vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini dpo chaa kwolo. * 20 N:ii ngê dono dpî d:uu, u l:êê dîy:o a mgînî vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini d:uudpî chaa kwolo, ngménê n:ii ngê kópu mb:aa dpî d:uu té, u l:êê dîy:o a mgînî vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini dpo chaa kwolo. * 21 Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo. Yesu Kédisu nmyi l:êê dîy:o ntee doo a mgînî vyîmî, yinté myedmyina a mgînî vyîmî, dmyina a nj:ii. * 22 Dono daangmê d:uu ngê, k:omodanê kópu myedaangmê vyu. * 23 Dini ghi n:ii ngê p:uu dnye peede tpapê, peede kópu yi p:uu myedaa vyu. Dini ghi n:ii ngê doo mgînî vyîmî, u ntââ vyîmî u pi ye daa vyu, ngménê u lama doo ya, Chóó Lémi ngê ntênenê yinê wa kpada té. *

* 24 Nmî dono knî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê pêdê kpada nmoo, ngménê nmî

yikî dmi Tp:oo u pwo ghay wo, kîdosi ñedê nmî d:aa dmi yinê a kââdî ngê. U yi u ngwo doo kwo, A yoo nuw:o dono kwulo nê pwaa té, maa mb:aa p:uu nî kaa té. U vyee têdê, kamî ngê u ngwo pyódu nmoo. * 25 Maa mb:aa mwiyé nmyi kn:aadi ngópu, ngménê nmyi Lémi ngê mêtê diyédiyé kalê nmyoo, nmye wunê vyuwo yédi. *

3

Yéé yepé yoo yi kópu dyuu

1 Yepe yoo, nmyi moo yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o nmyi moo yoo, n:ii dé nmî Lémi ka daa kêlîmî té, dîyo paa kêlîmî mbê dniye. Nmyi moo knî ye nmî Lémi p:uu danê ngê dyaa kîdmyengê chedêchedê, kminté yi ngópu dmi nmye wa nkoko t:oo, ngménê yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, * 2 dono kópu nangmê d:uu, nmî Lémi ka dmyinê nkîngê. K:omO tpiHA nmî Lémi p:uu ye myedaanmyi danê, ngménê kópu mb:aa yilî n:ii nmye d:uud:uu tumo, yi l:êê dîy:o u ngwo wa kêlîmî mbê dmi. * 3 Kpile ndîî kópu ngê nmye kîngê ya, nmyi gha knî yi p:uu dmyinê nuw:o, vyîlo yi kópu ndîî kópu ngê nmye choo ya. Nmyi mbodo dmi kmongokmongo myenté, ndîî kópu ngê nmye kîngê ya, kpîdî mb:aa t:emî myenté,

* 2:18: Epeso 6:5-7 * 2:20: 1 Pita 3:14,17 * 2:21: Mát 16:24 * 2:22: Is 53:9 * 2:23: Is 53:7; 1 Pita 3:9 * 2:24: Is 53:5-6; 2 Kódin 5:21 * 2:25: Njon 10:11 * 3:1: Taitas 2:4-5; Mát 5:16; 1 Kódin 7:12-16; Epeso 5:22-23

ndiî kópu ngê nmye myekîngê ya. Yi kópu dé chedê ngê wa pyaa dmi. * ⁴ Ngménê nmyi gha dmi yi p:uu dmyinê nuw:o, chedê ngê daawa pyaa dmi. Kwopwepe ngê kêê kédmyinêngê t:ee ngmê, kópu yilî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngê pyaa dmi. Chóó Lémi ngê u ngwo wa chaa kalê nmyo. ⁵ Wunê Chóó Lémi u nuu u pyââ yoo mye yinté dé, pyópuni yoo u kwo dnyimo a kélîmî. Kpile daa ndiî kópu ngê ye dpîmo a ya, yi gha knî yi p:uu dnyimo a nuw:o, yi moo yoo yi dnye dmi dnyimo a nyêmî dé. ⁶ Ñaangê p:eeni kópu Sela ngê Epîlaham u dnye dpîmo a nyêmî, kópu, A lémi. Nmyo mye yinté dé, kópu mb:aa yilî nmye d:uud:uu tumo, myedp:ee nkîngê nyédi.

⁷ Yéé yoo, nmî Lémi u kópu dyuu nmyi lama a kwo. Yi kópu knî yi mbêmê nmyi kpâm knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, mu kópu u dîy:o nmyi wêdêwêdê ntoo, yi wêdêwêdê daa yintoo. Dmyinê chââchââ dé, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê nmyi kpâm knî yi k:ii ghê kamî dmi nipi nmye a kpo. Dnyinté ye anmyi vyuwo, ye Chóó Lémi ngê nmyi ngêpê dmi dnyinté u nkwo wa a ny:ee té. *

*Dmyinê
namê dono* *mb:aamb:aa,*

* **3:3:** 1 Tim 2:9-10 * **3:7:** Epeso 5:25-30; Kilosa 3:19 * **3:9:** Mát 5:44; 1 Tes 5:15 * **3:10:** Psalm 34:12-16 * **3:13:** Lóma 13:3

⁸ A tîdê mbwó yoo, nipi ya p:uu a kuwókuwó kópu nmye nînê tpapê. Nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê dny:oo ya, nmyi nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya, noko dmyinê ch:anêch:anê, nmyi pi dmi nmyi chóó nangê km:êê té. ⁹ N:ii ngê dono nmye adî d:uud:uu, ntââ u ngwo nangê vy:u. N:ii nmye adî peede tpapê, u kwo peede tpapê ngê kêê nangê t:oo, ngménê Chóó Lémi ka yi l:êê dîy:o mêtmyinê ngêpê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ngê a ngmidi nmyoo, wamye ngee nmyo. * ¹⁰ Yinté kópu puku yedê a tóó, apê,

N:ii ngê u yi adî kwo, Dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê nî ya,

yi pini daadî peede tpapê, myedaadî kêêmî kapî. *

¹¹ Dono u wépi choo pwapî, choo mb:aamb:aa,

u yi u ngwo choo kwo, Noko mb:aamb:aa ngê nmî ya.

¹² Mu kópu u dîy:o nmî Lémi pi mb:aa knî ye mb:aamb:aa ngê wunê vyuwo yédi, yi ngêpê wunê nyêmî too, ngménê n:ii knî y:oo dono a d:uud:uu ngópu,

nmî Lémi kpeme ye dpî yââ, yi yéli dîyo wa kpada té.

L:êê ghi mb:aa u l:êê dîy:o mgînî vyîmî

¹³ N:ii knî ye kópu mb:aa yilî nmye d:uud:uu tumo, dono kópu nmye daawa d:uu ngmê.

* 14 Ngménê kópu mb:aa knî yi l:êê dîy:o kópu dono nmye adnyi d:uu:d:uu knomomê, ye Chóó Lémi ngê wa a chaa kalê nmyo, amyedê ngee nmyo. Pi knî ye namê nkîngê, dono kópuni nmye adnyi d:uu:d:uu dé, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngê pyaa dmi. * 15 Nmî Lémi Yesu Kédisu nténê dmyinê chââchââ, u dnye nténê myedmyinê nyêmî. Kópuni ka nmo kîlîmî té, dye ghi yintómu u kakémê chámêchámê u ntââ mbêmê dmyinê ya. Pini n:ii kîlîmî p:uu nmye dê póó knomomê, kakémê u kwo dpî chámê yó. 16 Ngménê yi pini dpî châpu yó, gheteghete ngê u kwo nangmê mbwólú. Kópu dono nangmê d:uu, mu kópu u dîy:o n:ii yoo nmyi p:uu adnyi danê, u nt:u kópu daadnya a pyw:êmî. Nmî Lémi Yesu Kédisu u nuu u kópu anmyi d:uu:d:uu dé, n:ii ka ngménê u kwo dono yinmye d:uu:d:uu ngmê, yini ngê mywene paa ghê we. * 17 Dono ngmanmyi d:uu knomomê, pi knî y:oo u nkwo wa kpada nmyo, Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê nmyo. Ngménê kópu mb:aa anmyi d:uu:d:uu dé, pi knî y:oo módó adnyi kpadakpada nmyomomê, ye Chóó Lémi u nuu u kópu ayinmyi d:uu:d:uu,

* 18 mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê vyîlo yinté kópu yi pyodo. Dononi u l:êê dîy:o pwene, daa chóó d:uu ngê, nmî chóó nmî dono knî yi

l:êê dîy:o pwene. Dono daa d:uu ngê, ngménê yoo dono yi l:êê dîy:o ng:êêntómu pwene, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka pêdê kââdî nmyine. Pi knî y:oo vya ngópu, ngménê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê. Nt:u ghêlî dêpê pyidu ngê, u ghê dmi mwiyé a pyidu ngê. 19 Yi ngwo pi dono yoo yi ghê dmi n:ii dé mbwa k:oo dnyen:aa t:ââ, Yesu u ghê dmi ye loo, kópu kamî ye mî vyu. * 20 Yi yéli y:oo wunê Chóó Lémi u dnye dêdnyimo a nyêmî, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo doo kwo, Vyi ngê paa vya téne. Dini ghi n:ii ngê Nôwa ngê nkéli doo ndînî, Chóó Lémi ngê doo t:âât:ââ, u dî Nôwa ngê dpodo yedê kîlî ngê, vyi ngê yoo dono vya too. Nôwa mupwoknî némi knî yi mo wáali njini nkéli ngê w:êê too. * 21 Nkéli ngê ntee w:êê too, mbápitisîm mye yinté. Daa nmî too pee p:uu tupwó yu ghodo, ngménê nmî nuw:o dono yu ghodo. Chóó Lémi ka nmo tpapê ngê, kwonmîmo, Nmî nuw:o dono a chedê ngi, mb:aamb:aa ngê mêtê pyódu nmédi. Nmî wépi dmi d:uu:dpî puwâ. Yesu Kédisu kpêêñî ntee a pyidu ngê, nmî dono yîlî yinté dpî chedê té. Doo u ntââ daawa dóó nmo. * 22 Nyââ, Yesu Kédisu kpêêñî a pii wo, mbóó p:uu kee wo, Chóó Lémi u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. Enjel knî y:oo u dnye a nyêmî ngópu, kada pini knî

* 3:14: Mát 5:10 * 3:16: 1 Pita 2:12,15 * 3:17: 1 Pita 2:20 * 3:19: Epeso 4:9-10 * 3:20: Gen 7:7 * 3:21: Lóma 6:3-4; Njon 3:4-5

y:oo u dnye mye nyêmî ngópu,
Setan u yoo yintómu yu yodo
u maknopwo a pyede. *

4

Yesu u nt:anê yaa dmyeno

¹ Yesu daa kede wo, Chóó Lémi u nuw:o u pono doo a vyápê, dono vyîmî u wépi daa puwâ. Yesu u nuw:o ntee doo a ya, nmyi nuw:o dmi yinté myedny:oo ya, mu kópu u dîy:o pini n:ii Chóó Lémi u nuw:o u pono a vyápê yédi, dono wunê vyîmî ngê, doo u ntââ yi pini ngê dono d:uudpî d:uu. ² Dye ghi daadîi dyámê mbêmê daanmyi ya. U l:êê dîy:o yoo dono yi nuw:o u pono ménamê vyápê, ngménê Chóó Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê. * ³ Dye ghi daadîi dono p:uu nmyee a mbêpê, kuwa yéli yi nuu u kópu dé nmyimo a d:uud:uu dé. Nmyimo a pyââ ti mââ ti, nmyi nuw:o dmi y:i dpîmo a mbêpê. Dye ghi yintómu nmyimo a íuknweíuknwe, nmyimo a mbwaa ndanî, myenmyimo a ghétighéti. Chóó Lémi dênmyimo a chââchââ, kn:aa yâpwo yin-myimo a chââchââ dé. *

⁴ Ngménê ala ngwo kuwa yéli yi wépi dmi nmye pwapî tumo, yi vy:o mèdp:ee wowo nyédi, kópuni a d:uud:uu tumo, dp:ee d:uud:uu tumo. Daa yi nuu u yoo ngê dmye pyaa dmi, u l:êê dîy:o nmye a peede tpapê nyédi. ⁵ Wéni

n:ii ngê nmî Lémi ngê wa kóté kalê té, k:ame wa ghê dmi, tumu adnyi ya. K:omo tpile mwiyé wa pw:oo dmi ó yi ngwo adnyi ya, wamye kóté kalê té, ye daawa kede. ⁶ Nmî Lémi p:uu kópu dyuu wunê kédê ny:ee ngmê, ngménê u wépi dê pwaa ngmê. Yélini vyi ngê a vyâ, mye yinté dé. Pi yintómu ntee dpî pw:oo dmi, yi dono knî yi l:êê dîy:o yinté mye pw:oo dniye, ngménê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê chóó u kópu dyuu ye mî vyu, mu kópu u dîy:o yi ghê dmi knî y:oo Chóó Lémi u ghê kamî myepêdê pyw:ee y:e. *

Chóó Lémi p:uu ntênenê dmyinê dpodo

⁷ A tîdê mbwó yoo, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, tpile yilî yintómu yi ngwo chedê ngê wa pyaa dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o namê ghétighéti, mb:aamb:aa ngê nmye dmyina a vyuwo, u ngwo dmyinê ngêpê. * ⁸ Ala kópu yi ndîi kópu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênenê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o pini n:ii u nuu ghi nmyi nódo adî ya, dono nmye wa d:uu knomomê, ye ntââ u ngwo daanmyinê vy:ee ngmê, u dono nmyi kuwó wanmyi kék ngmê. ⁹ Yesu u yoo yélini nmye adnya a lêpî, nmyi ngomo knî yi k:oo dny:oo dpî, nmyi ntépînâ knî yi k:oo dny:oo kmaapî, yi p:uu nuu

* 3:22: Epeso 1:20-21 * 4:2: 1 Njon 2:16-17 * 4:3: Epeso 2:2-3; Taitas 3:3

* 4:6: Lóma 8:10 * 4:7: Lóma 12:9-13

mbumu ngê kêê nangê t:oo.
¹⁰ Dpodo n:ii knî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u ntââ ngê a pyódu nmyoo, yi dpodo ntêñê dmyinê dódó dé, u yoo u ngwo dmyinê wêdewêdê kîgha dé. * ¹¹ N:ii a dêêpî yédi, Chóó Lémi u kópu dyuu yinê choo tpapê. Pini n:ii a pi ka vyuwo yédi, Chóó Lémi u wêdewêdê mbêmê ye choo vyuwo. Nmyi kópu yintómu Chóó Lémi u wêdewêdê mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pi u l:êê dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi paa chaa kalê y:e. Dye ghi yintómu Chóó Lémi chaa kîgha koo, u wêdewêdê chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Yesu u pi u l:êê dîy:o dono u vyîmî

¹² A tîdê mbwó yoo, pi knî y:oo dono nmye a d:uud:uu tumo, ngménê yi kópu knî y:oo kîngê ngwéti nmyo, nmyi nyepênyepê u kópu ngê nmye myekîngê pyódu, yinté a tóó. ¹³ Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ntee doo a mgînî vyîmî, yinté my:ee mgînî vyîmî té. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, pi knî y:oo wa a w:ee ngmê, awo, U pi ndîi ngê dê pyódu, yi ngwo w:aa nipi u k:ii wanmyinê pyw:ee ngmê. ¹⁴ Yesu Kédisu u l:êê dîy:o nmye adnyi peede tpapê knomomê, ye nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o nmyi

* **4:10:** Lóma 12:6-8; 1 Kódin 12:4-7
 5:41 * **4:18:** Prov 11:31

lama ka tóó, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi p:uu a t:a. * ¹⁵ Dono nangmê d:uu. Daa dono u l:êê dîy:o mgînî vyîmî p:uu nînê danê. Pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo. Kópuni p:uu nmyi pi dmi daa pyede, yi kópu p:uu kópu nangmê vyi. ¹⁶ Ngménê pi knî y:oo awo, Kídistiyê yoo yi kwee châpwo koo, u ngwo adnyi kpadakpada nmyo, ye mywene nmye kîngê wowo, ngménê Chóó Lémi mêtmyinê kwunokwuno, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u yoo vy:o kaa nmyoo.

¹⁷ Chóó Lémi ngê u yoo yi kpadakpada kn:ââ mwiyé da chaa. Chóó Lémi daa kedekede pyu, wunê kpadakpada nmoo, yélini y:oo u kópu dyuu daa ny:ee ngópu, dny:inté daawa kpada té. ¹⁸ Yinté kópu puku yedê a tóó, apê,

Pi mb:aa ngê maa mb:aa daa kêmakêma dpî kn:aadi, ngménê pi dono ngê d:ud:umbiy:e dpî kn:aadi, n:ii ngê Chóó Lémi daa chââchââ ngê, anyi dpî pwiyé.*

¹⁹ Chóó Lémi u nuw:o u pono nmye vyápê nyédi, u l:êê dîy:o nmye mgînî vyîmî nyédi. Kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, Chóó Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo. Yinê l:âmo nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo, daawa dóó nmyo.

5

Kada pini knî ye kópu dyuu

* **4:14:** Mát 5:11; 1 Pita 2:19-20; Dpodo

¹ Yélini nmî Lémi u yoo vy:o kada a pyede, kópu nmye ngménînê tpapê. Nê my:aa kada pini ngmê, Yesu Kédisu mgînî vyîmî têdê a chôo a ngwolo dê y:oo kînê módu, dini ghi n:ii ngê u pi ndîi ngê wa pyódu, u nkîgh:ê an:uu yââ. ² A mbwó yoo, nînê kwunokwuno nmyo, yélini yi kada Chóó Lémi ngê kaa nmyoo, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo. Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yi kada pini knî y:oo yi dpodo mb:aamb:aa ngê dny:oo dódó, yi nuw:o dmi yi dpodo p:uu dny:oo kwo, kn:aa kîdnyingê kwo. Ndapî p:uu namê nuw:o, ngménê u yi nmye choo kwo, Nmî Lémi u dpodo mb:aamb:aa ngê nmî dódó. * ³ Yélini yi kada nmye wee, ye namê dyaa chedêchedê, ngménê nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha, nmyi nt:anê u ngwo wa yaa dmi. * ⁴ Dini ghi n:ii ngê nmyi kada pini wa a diyé, nmyi pi dmi ndîi ngê wa pyódu té, chedê ngê daawa pyódu.

⁵ Pi kamî yoo, nmye myenînê danê, nmyi kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé. A mbwó yoo, namê lémilémi, numo ka dmyinê vyuwo. Puku yedê ala kópu a tóó,

Yélini y:oo yi chôo yi pi dmi a kmîmî tumo,
yi yéli yi p:uu Chóó Lémi

u nkwo a d:uu yédi,
ngménê yélini daa lémilémi nyédi,

Chóó Lémi ngê a ngêêpî too. *

⁶ U l:êê dîy:o namê lémilémi, Chóó Lémi dmyinê chââchââ, dîyo chôo u wêdêwêdê mbêmê nmyi pi dmi wa km:êê té.

⁷ Nmyi nuw:onuw:o u kópu dé yi p:uu u kwo dmyinê ngêpê, yi kópu knî yi p:uu ménamê nuw:o, mu kópu u dîy:o nmye wunê vyuwo. *

⁸ Dmyinê t:ââ, dpodombiy:e dmyinê vyuwo. Setan ngê kîngê dóó nmyo. Layóni ntee a kââ yédi, u yi u ngwo a kwo yédi, Pi ngménî ma, Setan u l:êê ghi mye yinté, u yi u ngwo a kwo, Nî dyênê té. *

⁹ Nmî Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo, Setan u wépi u ngwo dmyinê pwapî. Daa nmyi mo nmye mgînî vyîmî nyédi. Dyámê wope wope yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yinté mye mgînî vyîmî nyédi, yoo dono knî y:oo a mgînî vyîmî kîgha tumo. *

¹⁰ Ngménê daa dye ghi daadîi nmye mgînî vyîmî té, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê amê pyódu nmyo. Yinê a ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu ka a kââdî nmyoo, yi k:ii ngmidi ngê anmyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. Kópu mb:aa yilî yintómu yi kn:ââ ngê a tóó, yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo, u ntââ ngê wa pyódu

* ^{5:2:} Dpodo 20:28 * ^{5:3:} Taitas 2:7; Pilimon 1:14; 1 Tim 4:12; 5:1; Njon 13:14-15 * ^{5:5:} Prov 3:34 * ^{5:7:} Mát 6:25-30 * ^{5:8:} Tpyuu 12:3,9,17

* ^{5:9:} Epeso 6:11-13; Njems 4:7

nmyo, u l:êê dîy:o nmî Lémi
Yesu daanmyinê wópu ngmê.
11 U wêdêwêdê mudaamu
tp:ook:omo, chedê ngê daawa
pyódu. Ndê kópu yila.

Pita u nd:uu tpapê

12 A tîdê mbwó yoo, nmî
mbwó Sailas ngê ka ngêêpî
nê, ala pweepwee pee tp:oo
nmye u ngwo dnyinê d:êê.
K:uuchêm u pi, nmî Lémi
p:uu ntênenê a dpodo. Ala
pweepwee pee nmye d:a d:êê,
mu kópu u dîy:o u ya a nga
a kwo, Nê wêdêwêdê kalê
nmyo, nmyi lama choo a ya,
Lémini ka nmyi kôlîmî mbê
dniye, vyîlo yi Lémi yi ndêndê.
Nangê wópu.

13 K:omo tpile ala p:aani
Mbáilon ntee p:aani,
ngménê nmî Lémi u yoo al:ii
mye kwo. Yi yéli y:oo yi
mb:aamb:aa nmye da dy:ââ
ngmê. Pini n:ii a tp:ee ntee
pini, Mak, u mb:aamb:aa
nmye myeda dy:ââ. *

14 Mb:aamb:aa ngê Dpo numo
chipé tóó, mu kópu u dîy:o
nmyi nuu ghi dmi numo nôdo
a pyede.

Yélini yintómu knî yi k:ii
Yesu Kédisu u yoo vy:o
nmyi ghê dniye, Chóó Lémi
mb:aamb:aa ngê nmye choo
a vyuwo.

Wu u dî. *

* 5:13: 2 Tim 4:11; Lóma 1:7 * 5:14: 1 Kódin 16:20

2 PITA

¹ Nê Saimon Pita, Yesu Kédisu u dyépi ngmê, myenté u dpodo pyu. Yélini Yesu u yoo vy:o myinê ghê dniye, ala pweeppee pee nmye nînê dyede. Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ka ntee nmî kélímî mbê dniye, yinté u kwo my:ee kélímî mbê dniye. Ndê ka ntee a w:êê nmoo, yinté u kwo mye w:êê nmyoo. Dini ghi n:ii ngê u yoo vy:o kaa nmoo, dêpê kuwo nmyoo, u yoo vy:o mye kaa nmyoo.

² Chóó Lémi mupwo nmî Lémi Yesu yi p:uu dmyinê ndiye, nmye mb:aamb:aa ngê u ngwo adpa a vyuwo, mb:aamb:aa ngê amyedpa a ngêêpî nmyo.

Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, dmyina a nj:ii

³ N:ii ngê a ngmidi nmoo, nmî lama a tóó. Nmî dono yilî yinê chedê too, u k:ii ngmidi ngê pyódu nmoo. Chóó u wêdewêdê mbêmê u ntââ mbêmê pyódu nmoo, ghê kamî nmo a kpo, mb:aamb:aa ngê ntee a tóó, yinté mye pyódu nmoo. ⁴ Kópuni mb:aa yi pi dmi mwiyé a vyi too, u wêdewêdê mbêmê nmî l:êê dîy:o a d:uu too, mu kópu u dîy:o ntee a tóó, u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté myedny:oo ya. Mgîdî u yoo yi nuw:o dmi kwolo ngmê dé, u yi y:e a kwo, Dono nmî d:uu:d:uu, ngménê nmî Lémi ngê yi máádi p:uu a y:ee nmyoo. * ⁵ Dini ghi

n:ii ngê nmî Lémi ka nmyi kélímî mbê dniye, chóó u yoo vy:o kaa nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o u yoo mb:aa ngê dmyinê kwo, p:uu dmyinê ndiye. * ⁶ Dono dmyina a vyîmî, u wépi dmyinê pwapî. Chóó Lémi dmyina a nj:ii, ⁷ nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nôdo dny:oo ya, pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nôdo myedny:oo ya. ⁸ Yi kópu dé mb:aamb:aa ngê anmyi d:uu:d:uu dé, ye nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu dpodo têdê, nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê adî kelekele. ⁹ Pini n:ii ngê yi kópu dé daadî d:uu:d:uu dé, yi pini my:oo a tóó, kópuni nmî Lémi ngê u l:êê dîy:o wunê a d:uu ngê, u dono u ngwo chedê too, yi kópu u nuwo wunê a kuwo wó.

¹⁰ A tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o yi kópu mb:aa dmyinê d:uu:d:uu dé, pi knî y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê a ngmidi too, u yoo vy:o mye kaa too. Yi kópu mb:aa anmyi d:uu:d:uu dé, ye maa mb:aa daanmyi kn:aadi ngmê, myedaanmyinê lvêêdî dmi. ¹¹ Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ngê daawa mb:ii nmyo, kóó k:oo wa kaa nmyo, nmî Lémi u k:ii anmyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

¹² K:omo tpile yi kópu yilî nmyi lama ntênenê a pyede, ngménê nmye ménînê vyîlîvyîlî té. ¹³ Doo u ntââ módó daanê kuwo nmyo, ngménê yi kópu knî nmye

* **1:4:** Njon 1:12; 2 Kódin 3:18 * **1:5:**

ménînê vyîlîvyîlî té, nmyi dpî dmi u ngwo n:aa ny:âny:ââ.
 14 Nyââ, daa kêmakêma dyámê pê nînê kuwokuwo, kópuni nmî Lémi Yesu Kédisu ngê wunê a ka a vyu, daa kêmakêma n:aa ntiyentiye. A pwopwo u maa ntênê a ka yinê a kêma ngê. * 15 Ala kópu dyuu nmye nînê dyede, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, U ntââ mbêmê nê kuwo nmyo, a kuwó ala kópu dyuu dye ghi yintómu pênmyi nuw:onuw:o dé.

Chóó Lémi ngê Yesu u pi nmî ngópu u ngwo kmungo

16 Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu u pi pi knî ye nmî vyu, u wêdewêdê p:uu ye myenmee danêmbum. Danêmbum n:ii pi knî y:oo yi chóó yi nuw:o mbêmê dpo pyw:ee t:oo, daa yinté danêmbum ye yinmeen:aa tpapê, ngménê kópuni ye nmeen:aa tpapê, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu. * 17 A mbwó dê yi k:ii nmî ngópu nmî Mî Chóó Lémi ngê Yesu u pi kmungo, u dnye mbóó p:uu nmî nyongo, nmopê, Kî a tp:ee njini, pini n:ii u nuu ghi a nôdo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too. 18 Yi dnyeni mbóó p:uu nmî chóó nmo nyongo, dini ghi n:ii ngê mbu mbêmê Yesu u k:ii nmeen a ya.

19 Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, Yesu ngê nmî

ngópu ntiye too. Yi kópu knî ye ntênê u ngwo nmî kélímî mbê dniye. Yi kópu dyuu ntênê dmyinê nuw:onuw:o dé, mu kópu u dîy:o pywápê ngê mgidî ntee dpî chaa, yi kópu dyuu ngê nmyi gha dmi yinté myoo chaa ngê. Ala ngwo mgidî vy:o nmo pyede, u dî mywe anmî m:uu, kââdî u nkwo wa a kee. 20 Ndîí kópu ngma ala, nmyi nuwo kîdangê kuwo. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, pi ngmê ngê chóó u nuw:o mbêmê yi kakêmê dmi kîngê chámê, 21 mu kópu u dîy:o yi yéli daa yi chóó yi nuw:o mbêmê dnyimo a d:êê, ngménê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ye yinê dpîmo a tpapê dé, Chóó Lémi u komo u ngwo dnyimo a kapî.

2

Pi dódó pyu yoo

1 Nmî kn:ââ yoo yi vy:o pi knî ngmê y:oo Chóó Lémi u komo k:omo ngê ntee dnyimo a kapî, pi ngmê knî y:oo yinté adnyi dódó nmyo. Ndiye têdê kamî angmê kpêmî ngmê, yélini tumutumu yi p:uu adnyi ndiye, maa ndêndê wa kn:aadi ngmê. K:omo tpile yi pi dódó pyu yoo yi yikî dmi nmî Lémi u pwo ghay wo, ngménê u pi wa dyênen ngmê. Nmî Lémi ngê mgî daawa a puwâ, ayi ngwéti té, ntênê wa chedê té. * 2 Pi yilî wa dóó t:oo, yi l:êê ghi dmi wa

* 1:14: 2 Kódin 5:1; Njon 21:18-19 * 1:16: Mát 17:1-5 * 1:21: 2 Tim 3:16; 1

Pita 1:10-11; Dpodo 3:21 * 2:1: Deut 13:1-5; Mát 24:24; Njuda 1:4

ngmêê t:oo, yoo dono ngê wa pyódu t:oo, pyââ ti pyu ngê wa pyódu t:oo, nmî Lémi u pi kuwa yéli ye dono ngê u ngwo wa pyódu ngmê. ³ Tpile u mb:aami dé, k:omodanê kópu knî yi mbêmê adnyi dódó nmyo, ngménê pini n:ii ngê wa kpada té, maadî kîyedê kwo, dpî doo u tpile. Daa kedekede pyu, ntêne wa dyênê té. * ⁴ Dini ghi n:ii ngê enjel woni yoo dnya a dono, ye daa kede wo, mbwa k:oo km:êê too. Mgîdî vy:o y:i a wee, y:i a mgînî vyîmî nyédi, yi kpadakpada ndîi y:i a t:âât:ââ ngmê. *

⁵ Yélini wunê dnya a dono, Chóó Lémi ye myedaa kede wo, ngménê vyi ngê vya too. Pi mb:aa yi vy:o ngmidi doo kwo, Nôwa, pini n:ii ngê dono ye dpîmo kwódukwódu. Yi pini mupwoknî n:eemi knî wáali vyîlo dé yi w:êê too.

* ⁶ Myenté, Chóó Lémi ngê Sodom p:aani dê Kîmoda ndê ngê myedê vyuwó doo. Yélini yoo yi p:aani dê y:e dnye kwo, yi dono yilî yi l:êê dîy:o yi ngwo kpada too, apê, Yoo dono p:aani p:aani yi kópu paa m:uu y:e, yi lama paa yaa we, n:ii ngê dono dpî d:uu, ndê ngê wa ma. * ⁷ Pi mb:aa ngmidi yi vy:o doo kwo, Loté, ndê ka vyîlo yi w:êê ngê, ⁸ mu kópu u dîy:o mââ knî y:oo dye ghi yintómú numo kpêêpî n:ii dnya a kîgha, u ngîma kaa dniye. ⁹ Yí dyimê pywuu dê yi nt:u kópu ala, nmî Lémi u

ntââ, pi mb:aa yoo yi tókótókó têdê dpî ngee té, pi dono yoo dpî kpada té, u dî kuwókuwó wéni ngê ntêne amî kpada té. * ¹⁰ Yoo kwolo ngmê dé, n:ii knî y:oo nmî Lémi u dnye daa nyémî ngópu, dono yi nuu u kópu ngê a ya yédi, yi yéli dnyinté daawa kpada té.

Pi dódó pyu yoo daa nkîngê nyédi, k:omo tpile dono a d:uu:uu tumo, ngménê mywene ye daa kwo yédi. Yélini yi pwo a pyede, daa châachââ tumo, ngménê yi pi dmi a dyede tumo. ¹¹ K:omo tpile enjel yoo yi pi dmi ndîi dé, yi wêdêwêdê mye ndîi, ngménê nmî Lémi u ngîma pi dódó pyu yoo yi pi dmi daa dyede tumo. Lukwe dîy:o yi yéli yi pwo yéli yi p:uu a peede tpapê nyédi. *

¹² Pi dódó pyu yoo, chii w:ââ ntee tpile dé. Chii w:ââ u lama daa tóó, Kî pi u tpile tp:oo, u ngwo dpî vy:a. Yi yéli mye yinté dé, daa yi lama a peede tpapê nyédi. Chii w:ââ ntee anyi vy:a, nmî Lémi ngê yinté wamye vya té, ¹³ yélini yi némi dmi a dyede tumo, nmî Lémi ngê yi ntââ dmi ye wa a vy:u. U yi y:e a kwo yédi, Kmaapî ngê wo nmo a vyîmî dé. Pi dódó pyu yoo nmî Lémi u kmaapî têdê nmye dpî taa dmi, a mywenemywene kîgha nmyoo. ¹⁴ Pyââ ti ngwolo yi ngîma a kwo nyédi, dono têdê daa pilepile nyédi, yoo kamîni nmyi vy:o a wee, a

* **2:3:** Lóma 2:24; 16:18; 1 Tes 2:5

* **2:6:** Gen 19:12-13,24; Njuda 1:7

Njuda 1:9

* **2:4:** Mát 25:41 * **2:5:** Gen 6:11-8:19

* **2:9:** 1 Kódin 10:13; Njuda 1:6 * **2:11:**

lvéêdî tumo. Tpile u mb:aami yoo, nmî Lémi ngê wa dyênê té. ¹⁵ Maa ndêndê kn:aadi ngópu, u ngwo vyiti dniye, Mboso tp:oo Mbalaam u maa p:uu mî pwii dniye. Yi Mbalaam ndapî ndîi p:uu doo nuw:o, u l:êê dîy:o dono u maa p:uu ghê wo, apê, Yisîlîli tpémi yi p:uu kópu dono ngmén:uu t:oo, Chóó Lémi ngê u ngwo pêdê vya téne. * ¹⁶ Ngménê Chóó Lémi ngê u enjel ngmê dy:ââ ngê, Mbalaam u maa yi nkoko ngê, u ndonki u ntââ ngê pyódu ngê, dnye u ngwo pw:ii ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni Mbalaam ngê u yi doo kwo nî d:uu, mêdaa d:uu ngê. Yi kópu mbodo podo mbodo podo u kópu.

¹⁷ Dpuwó nuu n:ii u kwo mbwaa chedê ngê dpî pyódu, yoo ntee a dódó too, pi dódó pyu yoo mye yinté dé, gha kópu yi ménê daa ya yédi. Myenté, dini ghi n:ii ngê kââdî ndîi dpî kee, têpê wêdewêdê ngê dpî pyódu, pi knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Tpii a ghay we. Dini ghi n:ii ngê nkalî ndîi dpî m:uu ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngménê yópu ngê nkalî ntee dpo y:oo, yoo u ngwo dpî dôó, yi yéli mye yinté dé, yoo dpî dôó t:oo. Chóó Lémi ngê daawa kn:aadi, mgidî ndîi vy:o wa kéé té. ¹⁸ A chaa nyédi, yi pi dmi yi chóó a kmímî tumo. Pi kamî yoo dpî dôó t:oo, n:ii yoo

yoo dono yi vy:o da pwii dmi, Yesu u yoo vy:o dê ghê dmi. Dono kópuni yi nuw:o nédê a pyede, daa kwódu yé kópu ngê dê pyódu t:oo. ¹⁹ Pi kamî knî ye yipu, Dêêpî kópu dyuu u mbwa k:oo nmo pw:iipw:ii nmyo, ngménê dono u mbwa k:oo yi chóó a wee, mu kópu u dîy:o doo u ntââ dono u wépi d:uudpî pwaa ngmê, dye ghi yintómu a dono nyédi. * ²⁰ Yélini dpî dôó t:oo, dono dpo pyw:ee ngmê. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu ka mwiyé a kélímî mbê dniye, yi Mbwámê ngê pyodo, mgidî u yoo yi dono vy:o a y:ee too, ngménê ala ngwo yi dono ngê maa mgimî té, yi ya dono ngê dê pyódu. * ²¹ Wunê yi kpadakpada pê têdê, mu kópu u dîy:o maa mb:aa yi lama dêpwo ya. Ala ngwo yi kpadakpada ndîi ngê dê pyódu, mu kópu u dîy:o nmî Lémi u dêêpî kópu dyuu u wépi dê pwaa ngmê. ²² Lukwe dîy:o yi dono knî ye maa diyé dmi. W:ââ ntee tpile ngê dê pyaa dmi. Ntini n:ii w:ââ ngê dpî kwada kwolo, myombó moo diyé, moon:aa ma. Myenté mbwémê. Tupwóni p:uu a t:a, doo u ntââ daanyi ghodo, u mgî lêê u kwo moon:aa kudu. *

3

Mbóó dyámê ndê ngê u ngwo wa ma dê

* **2:15:** Num 22 * **2:19:** Njon 8:34; Lóma 6:16-17 * **2:20:** Mát 12:43-45;
26:24; Hipílu 6:4-6 * **2:22:** Prov 26:11

¹ A tîdê mbwó yoo, pweep-wee pee n:ii mwiyé nmye nê dy:ââ ngê, alani mye yinté. Nmyi nuw:o wátiwáti u l:êê dîy:o d:a d:êê dê. ² Kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, nmye mêtayed:a vyîlî té. Nmî Lémi u dêêpî kópu nmyi dyépi knî y:oo n:ii nmye mî vyi ngópu, nmye mêtayed:a vyîlî. ³ Mwiyémwiyé ala kópu nmyi lama choo a ya, dini ghi n:ii ngê kuwókuwó wéni daa kêmakêma adî dyimêdyimê, yoo dono ngmêwa chaa, yi chóó yi pono adnyi vyápê, * adnyi nkwitinkwiti nmyo, ⁴ nmyewo, Nmyi lémi Yesu ngê yepê, Mu dini ghi ngê wamêni diyé. Nmyewo, Angénê yi pini. Nmyewo, Nmî pye mî yoo wunê mwo a pw:oo dniye, ngmênenê yi pini doongê diyé wo, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, nkoo nmo, tpile yintómu ntee munté muka tóó. Nmyewo, Yi pini mêtadaawa a diyé. ⁵ A tîdê mbwó yoo, n:ii dé yinté a nuw:o té, Nôwa u danêmbum yi mbodo kn:ââ vyuwo dê yé ngmê, p:uu daa nuw:o té. Nmî lama ka tóó, mwiyémwiyé dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópu yi vyu, dyámê pê l:âmo ngê, mbóó mye l:âmo ngê. Ntii mwada y:i nuwo, dyámê a kmungo. * ⁶ U kuwó dini ghi ngê ntii mêtê diyédiyé kwólu, yoo dono dyênê too,

yi tpile mye dyênê too. * ⁷ Ngmênenê Chóó Lémi ngê wo ngmê ngmidi ngê, wéni n:ii ngê kópu m:uu wa a vyi, yi ngwo ndê ngê mbóó dyámê wa ma dê. Yi wéni ngê yoo dono wa kóté kalê té, amye kpada té. *

⁸ A tîdê mbwó yoo, nangê vyi, Nmî Lémi ngê mgî da puwâ. Ala kópu nmyi lama kídangê kuwo, nmî Lémi ka m:ââ yono yono y:a daa dye ghi daadû, ngmênenê u kwo wo ngmidi. * ⁹ Komo tpile yoo woni yi nuw:o alanté a pyede, apu, Nmî Lémi ngê mgî da puwâ, kême wa a diyé, ngmênenê mgî daawa a puwâ, a t:âât:ââ nmyo, u yi u ngwo daa kwo, Ghélî nî dyênê té. Dye ghi ka dówodówo, u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu knî y:oo yi dono a kuwo téne, a yoo vy:o ghê dniye. *

¹⁰ Pi doo u lama kpáápi ntee dpî t:aa, nmî Lémi u wo yinté wa d:ii. Yi wéni ngê dnye ndû vy:o mbóó anyi wa pwiyé, tpileni mbóó p:uu a wee, ndê ngê wa ma té, dyámê mbêmê tpile yintómu wamye ma té. *

¹¹ Yi tpile yilî yintómu chedê ngê wa pyaa dmi, u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi yi p:uu kîngmê kwo, nmî Lémi mu ngmidi p:uu dny:oo kwo.

¹² Chóó Lémi u wo nuw:o ngmî mbêmê dmyinê t:âât:ââ, pi yilî knî ye u pi dmyinê:aa tpapê, u yoo vy:o paa ghê dniye, yi wéni límîlímî ngê u

* **3:3:** 1 Tim 4:1; Njuda 1:17-18

* **3:5:** Gen 1:2,6-9

* **3:6:** Gen 7:11-23

* **3:7:** 1 Kódin 3:13

* **3:8:** Psalm 90:4

* **3:9:** 1 Tim 2:4

24:43-44

* **3:10:** Mát

ngwo paa dyimê we. Yi wéni ngê ndê ngê mbóó dyámê wa ma dê, tpile yilî yintómu wa nkîl:a dmi,¹³ ngménê Chóó Lémi ngê kópuni a vyu, yi kópu mbêmê mbóó dyámê kamî dê nmo t:âât:ââ dê, yoo mb:aa kwéli adnyin:aa kwo.

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, yi wéni ghélî doongê dyimê wo, mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya. Nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, mb:aamb:aa ngê nmye paa taa we. ¹⁵ Nmyi lama choo ya, nmî Lémi ngê dye ghi a dówodówo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Pi yilî a yoo vy:o paa ghê dniye. Nmî Lémi u nuw:o ndîî mbêmê nmî mbwó Póól ngê vyîlo yi kópu nmye yedê d:êê ngê. * ¹⁶ U pweepwee pee yedê yi kópu knî yi p:uu u mo kópu nmye dépê d:êê ngê. U pweepwee pee knî yi yedê kópu woni knî yi wopwe dpodo ndîî ngê nmye dpî pyaa dmi, ngménê pi ngê kîngê dóó nmyo. Yélini yi ndiye daa ndîî, n:ii knî y:oo maa dpî kn:aadi ngmê, Póól u kópu dé dpo kp:aa t:oo, ngménê yi kakêmê chámêchámê têdê kn:aa kópu knî y:i ngmêdpî kaa ngmê. Chóó Lémi u Puku yedê kópu dyuu yinté u mo ngê myoo pyódu t:oo, yoo kn:aa máádi p:uu u ngwo dpî kaa t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa dyênê té. *

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, yi kópu p:uu nmyi ng:aa dmi yed:a t:oo, nmye mb:aamb:aa ngê

dmyina a vyuwo. N:ii knî y:oo nmî Lémi u kópu dyuu dnyinté a chââchââ tumo, kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. ¹⁸ Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu dmyinê ndiye. Nmî Mbwámê ngê pyodo, yinê choo a ngêêpî nmyo. Chaa kîgha koo, u chaa kîgha daanmî yé.

Wu u dî.

* 3:15: Lóma 2:4; 10:21 * 3:16: Hipîlu 5:11

1 NJON

Pini n:ii ngê ala pweep-wee pee d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê. Dini ghi n:ii ngê pi vy:ee ngê doo ya, ala pweep-wee u ngwo d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê.

Pi ngmê knî y:oo yi yéli kn:aa máádi p:uu dnye kapí dé, yipu, Doo u ntââ Chóó Lémi Tp:oo pi ngê daapî pyodo. Yipu, Chóó Lémi mupwo d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa dê, dono yi p:uu daa t:a. Yipu, Dyámê u kópu dé dono dé, dyámê mbêmê tpémi mye dono dé. Yipu, Doo u ntââ Chóó Lémi Tp:oo pi ngê daapî pyodo. Yipu, Yesu pi ntee pini, dini ghi n:ii ngê Njon Baptist ngê mbápitisim kwólú, yingwo Chóó Lémi Tp:oo Yesu p:uu kele, yipu, Yesu ghélí daa vya ngópu, Chóó Lémi Tp:oo ngê mwiyé a kuwo ngê. K:omodanê kópu pi knî ye yidnyimo tpapê. Myenté k:omodanê kópu ye m:uu dnyimo tpapê, yipu, K:omo tpile Yesu u yoo adnyi dono, ó daadnyi dono, u kópu daa tóó.

Njon ngê yoo yi wátiwáti u l:êê dîy:o ala pweepwee pee u ngwo d:êê ngê.

Kélî Pini p:uu kópu dyuu

¹ Nmî Kélî Pini p:uu nmye nmînê d:êê té, pini n:ii ghé njini u kn:ââ. Mwiyémwiyé dini ghi ngê yi pini doo a

* **1:1:** Njon 1:1-4 * **1:2:** Njon 1:14
1 Njon 2:4

ya, nmî dye ghi ngê u kwo nmee a ng:aa, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu, nmî kêé dmi p:uu my:oo yó.

* ² Yi ghéni kn:ââ nmî Mî k:ii nipi dpîmo a ya, myenté chedê ngê daawa pyódu. Dini ghi n:ii ngê pi ngê pyodo, nmî módu. Yi kópu u l:êê dîy:o u pi ntêne nmye nmo tpapê ngê, dpîno k:omodanê té. *

³ Pini n:ii nmî módu, kópuni u kwo nmo ny:ee too, nmye vyîlo yinmo tpapê too, mu kópu u dîy:o nmî nuw:o dmi ntee a tóó, nmyi nuw:o dmi yinté myedny:oo a ya. Nmî Mî mupwo Yesu Kédisu yi k:ii ngmidi ngê ntee nmo pyede, u yi nmo a kwo, Yi k:ii ngmidi ngê yinté myedmyinê a ya. ⁴ Nmye nmînê d:êê té, mu kópu u dîy:o w:aa pêdê pyw:ee yó, myenté myepono pyw:oo.

W:êêní paa

⁵ Ala kópu dyuu nmî Lémi u kwo nmo ny:ee too, nmye vyîlo yinmo tpapê too, Chóó Lémi kââdî ntee tpile ye tóó, mgidî knî p:uu daangma a t:a. * ⁶ Ala kópu anmî tpapê knomomê, Nmî Mî k:ii ngmidi ngê nmo pyede, ngménê mgidî vy:o anmî m:ii knomomê, ye anmî k:omodanê, daa nmî Mî u pono anmî vyápê. *

⁷ Nmî Mî w:êêní ntee a tóó, w:êêní yinté anmî m:ii knomomê, ye u k:ii ngmidi ngê anmî ya, u yoo knî yi k:ii ngmidi ngê amyenmî ya, Tp:oo Yesu

* **1:5:** 1 Tim 6:16; Njems 1:17 * **1:6:**

u wêê ngê nmî dono yilî yintómu dpî ghêê té.

⁸ Ala kópu anmî tpapê knomomê, Dono nmî ménê daa tóó, ye nmî chóó nmî nuw:o knî y:oo adnyi dódó nmo, nmî Mî u ndê kópu dyuu nmî ménê daadnyi ya. ⁹ Ngménê nmî dono yilî yi yuu dmi nmî Mî ka anmo y:ee knomomê, daawa dóó nmo, kópu mb:aa nmo angmê d:uu, nmî dono yilî u kuwó wa kéé té, mèdaawa a ngî té, wa ghêê nmo, kamî ngê wa pyódu nmo. ¹⁰ N:ii ngê dpo, Dono d:oongmê d:uu ngê, yi pini ngê nmî Mî u kópu dyuu dpî vy:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê dpo, Pi yintómu a dono nyédi. Yi pini u ménê nmî Mî u kópu dyuu daa ya nyédi.

2

Yesu Kédisu nmî Mbwámê

¹ A tp:ee yoo, nmye nñnê d:êê, mu kópu u dîy:o dono kópu daangmêpaa d:uu yó, ngménê dono ngmanmî d:uu knomomê, Yesu Kédisu ngê nmî Mî ka amî kwódu nmo, kwowo, Nangê kpada té, * ² yi yikî dmi a pwo ghay wo. A tp:ee yoo, Yesu Kédisu ngê chóó dono daangmê d:uu ngê, ngménê nmî dono yintómu yi l:êê dîy:o pwene. Daa nmî mo nmî l:êê dîy:o pwene, ngménê pi yintómu yi l:êê dîy:o mye pwene. *

³ Nmî Mî ka anmî ng:aa knomomê, ye ala kópu nmî

lama ntêñê wa yââ, Nmî Mî nmî lama pini ngê a tóó, u yoo vy:o nmo wee. ⁴ N:ii ngê dpî vyi, Nmî Mî a lama pini ngê a tóó, u yoo vy:o n:aa kwo, ngménê yi pini u kwo daa ng:aa yédi, yi pini k:omodanê pyu, ndê kópu dyuu u ménê daa ya nyédi. * ⁵ N:ii u kópu dyuu ka adî ng:aa, vyîlo yi pini nôdo nmî Mî nuu ghi d:ud:umbiy:e a tóó. Yi kópu mbêmê nmî lama dpî yââ, nmî Mî k:ii ngmidi ngê nmo pyede. * ⁶ N:ii ngê dê vyi knomomê, nmî Mî k:ii ngmidi ngê nye tóó mo, Tp:oo Yesu Kédisu ntee doo a m:ii, yi pini yinté myechoo m:ii. *

Dêêpî Kópu kamî

⁷ A tp:ee yoo, daa dêêpî kópu kamî nmye yinññê d:êêd:êê, ngménê dêêpî kópu mbwee. Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o wunê nmyinê ghê dniye, yi dêêpî kópu yi ngwo nmyinê ny:ee ngópu, nmyepê, Nmyi nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya. *

⁸ Ngménê yi dêêpî kópu kamî ngê mo tóó. Yesu Kédisu ngê yi dêêpî kópu nmî ngópu ntêñê dpîmo a chââchââ, yinté my:ee chââchââ ngmê. Mgîdî machedê ngê ka pyodopyodo, pywápê ndêndê wunê ka dnyednye. *

⁹ N:ii ngê dpo, Pywápê u wuu n:aa m:ii, ngménê u mbwó u kwo a diya yédi, yi

* **2:1:** Hipîlu 9:24 * **2:2:** Lóma 3:25; Njon 1:29; 11:52 * **2:4:** 1 Njon 1:6,8
 * **2:5:** Njon 14:21,23; 1 Njon 4:12,17; 5:3 * **2:6:** Njon 13:15 * **2:7:** 2 Njon 1:5-6 * **2:8:** Njon 1:9; Lóma 13:12 * **2:9:** 1 Njon 3:10,15; 4:20

pini mgîdî vy:o mo m:ii. *
 10 N:ii nôdo u mbwó u nuu ghi
 a ya yédi, yi pini pywápê u
 wuu a tóó, pi d:uudpo lvêdî.
 * 11 Ngménê n:ii ka u mbwó a
 diya yédi, yi pini mgîdî vy:o a
 kwo, mgîdî vy:o mye m:ii. Doo
 u lama a paa yédi, ngménê u
 kwo, Ló y:i n:aa lêpî, mu kópu
 u dîy:o mgîdî ngê ngwolo dê
 dpî dyênê dê. *

12 Tp:ee dmââdîma, nmye
 nînê d:êê, mu kópu u dîy:o
 Yesu Kédisu u pi mbêmê nmî
 Mî ngê nmyi dono yilî u kuwó
 kéé too. * 13 Mââwe yoo,
 nmye nînê d:êê, mu kópu u
 dîy:o pini n:ii dye ghi yintómu
 doo a ya, nmyi lama a tóó.
 Pi lvulu yoo, nmye nînê d:êê,
 mu kópu u dîy:o dpodombiy:e
 nmyi ghê dniye, Setan nmyi
 yi yodo u maknopwo nmyi yé
 ngópu.

14 Tp:ee dmââdîma, nmye
 nînê d:êê, mu kópu u dîy:o
 nmî Mî nmyi lama a tóó.
 Mââwe yoo, nmye nînê d:êê,
 mu kópu u dîy:o pini n:ii dye
 ghi yintómu doo a ya, nmyi
 lama a tóó. Pi lvulu yoo,
 nmye nînê d:êê, mu kópu u
 dîy:o nmyo wêdêwêdê dé, nmî
 Mî u kópu dyuu nmyi ménê
 a kwo, Setan nmyi yi yodo u
 maknopwo nmyi yé ngópu.

15 Dyámê nangê kâpu,
 dyámê u tpile knî yi p:uu
 nmyi nuw:o dmi kíngê
 kwo. Dyámê anmyinê kâpu
 knomomê, nmî Mî u nuu ghi
 nmyi nôdo daadî ya, * 16 mu

kópu u dîy:o nmyi nuw:o dmi
 nmî Mî p:uu dny:oo kwo,
 dyámê mbêmê kîdnyingê kwo.
 Yélini yi nuw:o dmi dyámê
 mbêmê a wee, nuw:o dono u
 pono a vyápê nyédi, tpileni
 dpî m:uu ngmê, yi tpile u yi
 y:e a kwo yédi, dyámê u tpile
 dé dpo kâpu tumo. Yinté lémi
 ghi nmî Mî ka d:uungmêdpo
 ndê, dyámê mbêmê pi knî
 y:oo yi chóó dpî néti t:oo. 17 Pi
 knî y:oo tpileni yilî yi yi dmi a
 kwo, chedê ngê wa pyaa dmi,
 dyámê pê chedê ngê amye
 pyódu, ngménê n:ii nmî Mî
 u pono adî vyápê, chedê ngê
 daawa pyódu. *

*Pini n:ii Yesu Kédisu p:uu adî
 d:uu*

18 A tp:ee yoo, kuwókuwó
 wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê.
 Ala kópu wunê
 nmyinê ny:ee ngópu, Dîyo pi
 ngmê Yesu Kédisu p:uu adî
 d:uu. Yi kópu ala ngwo kêdê
 pyódu, pi yilî Yesu Kédisu
 p:uu ka d:uu té. Yi kópu
 u l:êê dîy:o nmî lama ka
 tóó, kuwókuwó wéni daa
 kêmakêma a dyimêdyimê. *

19 Yi yéli k:omo ngê nmî yoo
 vy:o ghê dniye, u kuwó dini
 ghi ngê mê pwii dniye. Nmî
 yoo vy:o nténê wodnye kwo,
 ye nmî vy:o pê wee, ngménê
 a kuwo nmoo, nténê u ngwo
 nmo w:ee ngê, nmîmo, Daa
 nmî yoo vy:o yéli. *

20 Dp:ee yinté yéli, Yesu
 Kédisu ngê u Ghê Dmi nmyi
 ménê a yó, u ndê kópu dyuu

* 2:10: Lóma 14:13 * 2:11: Njon 12:35 * 2:12: 1 Kódin 6:11 * 2:15: Lóma
 8:7; Njems 4:4 * 2:17: Mát 7:21 * 2:18: Mát 24:5,24; 2 Njon 1:7 * 2:19:
 Dpodo 20:30

nmyi lama u ngwo a yaa wo.
 21 Nangê vyi, Nê nmo wunê d:êê, mu kópu u dîy:o ndê kópu dyuu nmî lama daa kwo. Kêle, ndê kópu dyuu nmyi lama wunê kwo, myenté ala kópu nmyi lama kîyedê tóó, k:omodanê kópu u kn:ââ ndê kópu dyuu p:uu dêdêngmê kwo.

22 N:ii ngê ala kópu a tpapê ngê, Yesu daa Chóó Lémi Tp:oo, yi pini k:omodanê pyu, Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi, Yesu ka kpeme dpî yââ, u mî Chóó Lémi ka kpeme myoo yââ. * 23 N:ii ngê Yesu dpî mb:ii, u mî Chóó Lémi myoo mb:ii. N:ii ngê Yesu a chââchââ ngê, u mî Chóó Lémi mye chââchââ ngê. *

24 Nmî Lémi p:uu kópuni mwiyé nmyinê ny:ee ngópu, yi kópu p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo, nangê ngmêê. Yi kópu daanmyinê ngmêê knomomê, ye dye ghi yintómu nmî Mî k:ii ngmidi ngê anmyi ya, Tp:oo u k:ii ngmidi ngê amyenmyi ya.
 25 Kópuni u pi wunê nmo a vyu, daawa dóó nmo, yi kópu ntêne wa d:uu, ghê kamî nmo wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

26 N:ii knî y:oo kn:aa máádi p:uu a kapî nmyoo, yi kópu yi yéli yi l:êê dîy:o nmye d:a d:êê. 27 Dp:ee yinté yéli, Yesu Kédisu ngê u Ghê Dmi nmyi ménê a yó. Yi ghéni dmi

ngê kópu yilî yintómu yi p:uu a ndiye kîgha nmyoo, doo u ntââ pi ngmê ngê mèdaadî ndiye kîgha nmyo. Yi ghéni dmi ngê ndê kópu nmye ye tpapê too, k:omodanê kópu nmye daangmêwa vyi. U kwo dmyinê ng:aa, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê dmyinê ya. *

28 Nyââ, a tp:ee yoo, u k:ii ngmidi ngê dmyinê ya, mu kópu u dîy:o wéni n:ii ngê wa a diyé, u kwo daapidmyi nkîngê, mywene nmye myedaapaa ghê we. * 29 Nmyi lama kîyedê tóó, Yesu Kédisu p:uu dono daangma a t:a. Ala kópu nmyi lama myechoo a ya, n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, yi pini nmî Mî tp:oo ngê mye tóó. *

3

Chóó Lémi tp:oomódó tp:oomââ yoo

1 Ndîi kópu ngma ala. Nmî Mî nôdo nmî nuu ghi dmi ntêne wunê tóó, u l:êê dîy:o tp:oo módo tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, u pi nmî p:uu t:ângo. Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê tpémi y:oo daa myeme nmoo, nmî Mî yi lama myedaa tóó. * 2 A tîdê mbwó yoo, nmî Mî ngê tp:oo módo tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, ngmêne nmî lama daa tóó, mu dini ghi ngê lóngé pini ngê anmín:aa ya. Nmî lama ka tóó, Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê wa a diyé, yinté pini

* 2:22: Mát 10:32-33; 1 Njon 4:3; 2 Njon 1:7 * 2:23: Mát 10:32-33; Njon 5:23; 2 Njon 1:9 * 2:25: Njon 3:15; 6:40 * 2:27: Njon 14:26 * 2:28: 1 Njon 4:17

* 2:29: 1 Njon 3:10 * 3:1: Njon 1:12-13; 16:3 * 3:2: 2 Kódin 3:18; Pilipay 3:21

ngê anm:uu pyaa dmi, mu kópu u dîy:o yi ngwo ntênenê anm:uu m:uu. * ³ Yélini yi k:ii yi kópu nmî lama a tóó, nmî nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu a wee. Dono ntee p:uu daa t:a, yinté nmî p:uu kîngmê ya.

⁴ N:ii a dono yédi, yi pini nmî Mî p:uu a d:uu yédi, u déépî kópu dyuu daa chââchââ ngê. ⁵ Nmyi lama kîyedê tóó, Yesu Kédisu pi ngê pyodo, nmî dono chedêchedê u l:êê dîy:o. Nmyi lama mye tóó, chóó u dono daa tóó. * ⁶ Yélini yi k:ii Yesu u k:ii ngmidi ngê nmo pyede, dpîno dono nyédi, ngménê n:ii a dono yédi, yi pini ngê nmî Lémi doongê módu, u lama myedaa tóó. *

⁷ A tp:ee yoo, pi ngê kîngê dóó nmyo. Yesu Kédisu nmî Mî ka pi mb:aa ngê ntee a tóó, n:ii ngê kópu mb:aa a d:uu:d:uu too, vyîlo yi pini pi mb:aa ngê u kwo a ya yédi. * ⁸ Pini n:ii a dono yédi, yi pini Setan u pono a vyápê yédi. Mwiyémwiyé dini ghi ngê Setan ngê dono u kn:ââ a chópu, ala ngwo yinté mye dono. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî Tp:oo dyámê mbêmê a loo, u yi u ngwo doo kwo, Setan u némi nî dyênê, yélini dyênê ngê, m:aa l:âmo té. *

⁹ Chóó Lémi ngê n:ii tp:oo móodó tp:oo mâtâ ngê dpî pyódu, mèdaa dono yédi, mu kópu u dîy:o kamî ngê dpî

pyódu. U mî Chóó Lémi ntee a tóó, yinté pini ngê dpî pyódu, doo u ntââ mêdaadî dono. * ¹⁰ Chóó Lémi u yoo, Setan u yoo, yi myeme alanté. Pini n:ii nôdo u tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi daa tóó, myenté kópu mb:aa daa d:uu:d:uu too, yi pini daa Chóó Lémi u yoo vy:o pini ngmê.

Nmyi nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya

¹¹ Kópuni mwiyémwiyé nmyinê ny:ee ngópu, alanté a tóó, Nmî nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya. * ¹² Doo u ntââ Keen ntee pini ngê daanmî ya. Yi pini Setan u pono doo a vyápê, u mbwó u ngwo a vyâ. Nmyinê nmye lukwe dîy:o a vyâ? Mu kópu u dîy:o Keen ngê kópu dono yilî dpîmo a d:uu:d:uu, u mbwó ngê kópu mb:aa yilî dpîmo a d:uu:d:uu. *

¹³ A tîdê mbwó yoo, mgîdî u yoo nmyi p:uu adnyi d:uu knomomê, yi kópu nmyi nyepênyepê u kópu ngê kîngê pyódu. * ¹⁴ Pwopwo u maa nmo kuwo ngê, ghê kamî u maa p:uu nmî ghê dniye. Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o nmî tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nôdo a tóó. Pini n:ii nôdo yoo yi nuu ghi dmi daa tóó, pwopwo u maa p:uu mo kwo. * ¹⁵ Pini n:ii ka u mbwó a diya yédi, Chóó Lémi ka ngménê u kwo yi pini ngê u mbwó wunê dê

* ^{3:5:} 2 Kódin 5:21; 1 Pita 2:22-24 * ^{3:6:} Lóma 6:1-2,14

* ^{3:8:} Njon 8:44 * ^{3:9:} 1 Njon 5:18

4:8 * ^{3:13:} Njon 15:18-19; Mát 5:11-12

* ^{3:7:} 1 Njon 2:29

* ^{3:11:} Njon 13:34-35 * ^{3:12:} Gen

* ^{3:14:} 1 Njon 2:11

vy:a. Nmyi lama kîyedê tóó, N:ii ngê pi dpî vy:a, ghê kamî u ménê daa ya yédi. * ¹⁶ Yesu Kédisu ngê chóóchóó u ghê a y:ângô, nmî l:êê dîy:o pwene, nmî lama u ngwo yaa wo, Nmî nuu ghi dmi ndêndê ngê nódo a tóó. Nmo mye ntee dé, nmî tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo dny:oo ya. Daa nmî chóó nmî kópu knî yi p:uu nuw:o kmêle, nmî tîdê mbwó knî ye vyuwo kmêle. * ¹⁷ Pi ngmê, u nté ndapî u ntââ mbêmê adî ya, u mbwó doo u ntââ mbêmê adî ya, ngmênê yi pini ka u mbwó daawa ch:anê knomomê, doo u ntââ yi pini ngê daawa vyi, Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ntee wunê tóó, yoo yi nuu ghi dmi yinté a nódo mye tóó. * ¹⁸ A tp:ee yoo, Nmyi komo ngê noko módó namê mbumu, ngmênê yi kópu ndêndê ngê dmyinê d:uud:uu, pi knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo.

Nmî Mî k:ii ngmidi ngê pyodopyodo

¹⁹ Pi knî ye mb:aamb:aa ngê anmî vyuwo knomomê, ye nmî lama u ngwo wa yââ, Pini n:ii Pi Ndêndê, u pono nmo vyápê té. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî u ngîma daanmîn:aa nkîngê. ²⁰ Ngmênê nmî l:êê ghi dmi nmîno nmo dono ngê adnyi ya knomomê, ye nmî Mî ka d:ud:umbiy:e dono ngê adnyi ya, mu kópu u dîy:o nmî kópu

yîlî yintómu u lama dé. ²¹ A tîdê mbwó yoo, nmî l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya knomomê, ye nmî Mî ngîma daanmîn:aa nkîngê. ²² Kópuni u kwo nmo dmyinê too, nmî l:êê dîy:o wunê d:uud:uu too, mu kópu u dîy:o u dnye nmo nyêmî ngê, u nuu u kópu nmo d:uud:uu too. * ²³ Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo alanté dny:oo ya, a tp:ee Yesu Kédisu ka dny:oo kélîmî, yi nuu ghi dmi numo nódo myedny:oo ya. Yi kópu nmo a vyu, yinté d:uud:uu koo. * ²⁴ N:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu a chââchââ too, yi pini nmî Mî p:uu a ya yédi, nmî Mî yi pini p:uu mye ya yédi. Nmî lama a tóó, Nmî p:uu a t:a, mu kópu u dîy:o chóó u Ghê Dmi nmo a kpo. *

4

Ghê dmi myeme u kópu dyuu

¹ A tîdê mbwó yoo, pi knî ye módó namê kélîmî, ngmênê dmyinê myeme dé. Ghê dmi n:ii mbêmê nmye a mbumu nyédi, myedmyinê myeme dé, mu kópu u dîy:o pi yîlî knî y:oo Chóó Lémi u komo k:omo ngê a kâpi ngópu. Yi yéli daa Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu nyédi, kn:aa ghéni dmi mbêmê a mbumu nyédi. * ² Ala kópu mbêmê dmyinê myeme dé. N:ii ngê choo tpapê knomomê, Nmî Mî

* **3:15:** Mát 5:21-22 * **3:16:** Njon 13:1; 1 Tes 2:8 * **3:17:** Deut 15:7; Njems 2:15-16 * **3:22:** Mát 21:22 * **3:23:** Njon 6:29; 13:34 * **3:24:** Lóma 8:9

* **4:1:** Mát 24:11

Tp:oo Yesu Kédisu ndêndê ngê pi ntee pi ngê pyodo, yi pini Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu yédi, *³ ngménê n:ii ngê yi kópu Yesu p:uu d:uudpî vyi, yi pini daa Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu yédi. Ghéni dmi n:ii mbêmê a mbumu yédi, yi ghéni dmi Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi. Yi kópu u pi wunê nmyinê ny:ee ngópu, nmyepê, Dîyo wa t:aa. Ala ngwo nmî vy:o wunê ka m:ii. *

⁴ A tp:ee yoo, nmyo nmî Mî u yoo ndêndê, yi yéli yi pwo nmyi lee dniye, mu kópu u dîy:o ghéni dmi n:ii nmyi ménê a téó, u wêdêwêdê ndîi, wo yéli yi ménê n:ii a téó, têdê. ⁵ Dyámê u kópu knî yi p:uu a mbumu nyédi, yoo ye dpî ng:aa mbê dmi, mu kópu u dîy:o yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee. * ⁶ Ngménê nmo nmî Mî u yoo. N:ii u lama nmî Mî a téó, nmo wunê ng:aa yédi. N:ii u lama nmî Mî daa téó, nmo dêwunê ng:aa yédi. Yi kópu knî yi mbêmê ghê dmi dê nmo myeme doo, woni ndê kópu dé yi ghéni dmi, woni k:omodanê kópu dé yi ghéni dmi. *

Nmî Mî nôdo nmî nuu ghi dmi a téó

⁷ A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê vyilo yi kópu u yi u ngwo ye kwô. Pini n:ii nôdo yoo yi nuu ghi dmi a téó, nmî Mî

tp:oo ngê dpî pyódu, nmî Mî u lama a ya yédi, nmî Mî wunê nj:ii ngê. ⁸ Pini n:ii nôdo yoo yi nuu ghi dmi daa ya yédi, yi pini u lama nmî Mî daa téó, nmî Mî dêwunê nj:ii ngê, mu kópu u dîy:o nmî Mî nôdo nmî nuu ghi dmi ntênenê a téó. ⁹ Nmî lama a téó, Nmî nuu ghi dmi nmî Mî nôdo ntênenê a téó, mu kópu u dîy:o chóó Tp:oo mu ngmidi dyámê mbêmê a dy:ââ ngê, ghê kamî nmo yinê mînê kpo. * ¹⁰ Nmî Mî nuu ghi nmî nôdo dnyinté a téó, ngménê nmî nuu ghi dmi u nôdo ntênenê a téó, Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. *

¹¹ A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi nmî Mî nôdo dnyinté daa téó, nmî nuu ghi dmi numo nôdo yinté myedny:oo ya. * ¹² Pi ngmê ngê nmî Mî doo u kpêê, ngménê nmî nuu ghi dmi numo nôdo adî ya knomomê, ye nmî Mî nmî p:uu adî ya, u nuu ghi nmî nôdo ntênenê adî ya. *

¹³ Nmî lama a téó, Nmî Mî p:uu nmo pyede, myenté nmî p:uu mye t:a, mu kópu u dîy:o chóó u Ghê Dmi nmo a kpo.

* ¹⁴ Myenté pi yintómu yi l:êê dîy:o Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmî Mbawâmê ngê a pyódu ngê. Yi pini nmî chóó nmî módu, pi knî ye u pi u ngwo nmo tpapê ngê. * ¹⁵ N:ii ngê dpo, Yesu nmî Mî Tp:oo, yi

* **4:2:** 1 Kódin 12:3 * **4:3:** 2 Njon 1:7

* **4:9:** Njon 3:16 * **4:10:** Lóma 5:8-10

1:18 * **4:13:** 2 Kódin 1:21-22 * **4:14:** Njon 3:17

* **4:5:** Njon 15:19 * **4:6:** Njon 8:47

* **4:11:** Mát 18:33 * **4:12:** Njon

pini p:uu nmî Mî a ya yédi, myenté nmî Mî p:uu yi pini mye ya yédi. ¹⁶ Nmî lama a tóó, Nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódó a tóó. Yi kópu p:uu nmî nuw:o dmi a kwo. Pini n:ii nódó yoo yi nuu ghi dmi adî ya, yi pini nmî Mî p:uu a ya yédi, myenté yi pini p:uu nmî Mî a ya yédi. * ¹⁷ Pini n:ii ntênen yinté a tóó, kuwókuwó wéni ngê u kóté kîgha têdê daadî nkîngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ntee a tóó, dyámê mbêmê yinté myeno pyede. ¹⁸ Nyââ, pini n:ii nódó yoo yi nuu ghi dmi a tóó, doo u ntââ daadî nkîngê. Pini n:ii nmî Mî ka a nkîngê yédi, yi pini nódó yoo yi nuu ghi dmi dnyinté a tóó, u kpadakpada p:uu a nuw:o yédi.

¹⁹ Yoo yi nuu ghi dmi nmî nódó a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Mî nódó nmî nuu ghi dmi mwiyé doo a ya. * ²⁰ Pini n:ii ngê dê vyi knomomê, Nmî Mî nuu ghi a nódó a tóó, ngménê yi pini ka u mbwó adî diya, yi pini k:omodanê pyu. U mbwó u nuu ghi nódó daadî ya knomomê, pini n:ii u kpêé, ye nmî Mî u nuu ghi nódó angénté amaa ya, pini n:ii doo u kpêé? ²¹ Yesu Kédisu ngê ala dêêpî kópu nmo a kpo, nmopê, N:ii nódó nmî Mî nuu ghi a tóó, u mbwó nuu ghi nódó myechoo ya. *

5

Setan u wépi pwapî

* **4:16:** Njon 6:69 * **4:19:** 1 Njon 4:10 * **4:21:** Mát 5:44-45; Mak 12:29-31
 * **5:3:** Njon 14:15,23-24; Mát 11:30 * **5:4:** Njon 16:33 * **5:5:** Lóma 8:37

¹ Nmî lama ka tóó, Yesu Kédisu Chóó Lémi Tp:oo. Pini n:ii yi kópu ka a kélímî, Chóó Lémi tp:oo ngê myoo pyôdu. N:ii nódó nmî Mî nuu ghi a ya yédi, tp:oo módo tp:oo mâtâ yoo yi nuu ghi dmi nódó mye ya yédi. ² Nmî lama a tóó, Chóó Lémi tp:oo módo tp:oo mâtâ yoo yi nuu ghi dmi nmî nódó a tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u nuu ghi nmî nódó a tóó, u kwo nmo ng:aa nyédi. ³ Nyââ, Chóó Lémi u nuu ghi nmî nódó ntênen adî ya knomomê, ye u dêêpî kópu dyuu anmî chââchââ. U dêêpî kópu dyuu nmo daa dîngîdîngî, * ⁴ mu kópu u dîy:o yélini yi k:ii Chóó Lémi tp:oo módo tp:oo mâtâ ngê nmo pyede, u ntââ mbêmê nmo pyede, Setan u wépi u ngwo nmo pwapî ngê. Dononi u pi nmo adî tpapê, daanmî d:uud:uu, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka nmo kélímî té. * ⁵ Pi ngê Setan u wépi módo d:uudpî puwâ, ngménê pini n:ii u lama a tóó, Yesu Kédisu Chóó Lémi Tp:oo, yi pini u ntââ Setan u wépi dpî puwâ. *

Yesu Kédisu ka kélímî

⁶ Yesu Kédisu dyámê mbêmê a loo, kópu u mtî p:uu miyó kele, mbwaa ngê mbápítisim kalê ngópu, u vyee têdê wêê p:uu pwii wo. Nyââ, doo u mbápítisim kîgha u l:êê dîy:o u mo a loo, ngménê u vyee u l:êê dîy:o myedê loo. Chóó u Ghê

Dmi ngê yi kópu ndê kópu ngê nmo dpî pyódu, doo u ntââ daawa dóó nmo. * 7 Kópu pyile knî yi mbêmê Yesu nmo myeme ngê, * 8 Chóó Lémi u Ghê Dmi ngmê, u mbápitisim kîgha myomo, u vyee têdê wêê n:ii p:uu pwii wo, pyolo. Yi kópu pyile knî yi nt:u mu ngmidi, Yesu Kédisu ndêndê ngê Chóó Lémi Tp:oo. 9 Yi kópu pyile knî nmî Mî ngê Tp:oo p:uu nmo wunê tpapê too, k:omodanê kópu yi p:uu daangma a t:a. Pi knî ye ntee nmo kêlîmî nyédi, nmî Mî u kópu dyuu ka yinté myedmyinê kêlîmî. * 10 Pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo ka a kêlîmî, yi kópu pyile knî yi p:uu a nuw:o yédi. Pini n:ii Chóó Lémi u kópu dyuu ka daa kêlîmî, yi pini ngê Chóó Lémi u kópu dpî vy:a, kópuni Chóó Lémi ngê Tp:oo p:uu a vyi too, yi pini yi kópu ka daa kêlîmî yédi. * 11 Yi kópu u nt:u kópu ala, Chóó Lémi ngê Tp:oo ka a kââdî nmoo, ghê kamî nmo a kpo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. 12 Pini n:ii u nuw:o Chóó Lémi Tp:oo p:uu a kwo, yi pini ngê ghê kamî dpo pyw:oo. Pini n:ii u nuw:o Chóó Lémi Tp:oo p:uu daa kwo, ghê kamî d:uudpo pyw:oo.

Ghê kamî, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu

13 A tîdê mbwó yoo, yi kópu dyuu nmye d:a d:êê,

* 5:6: Njon 1:29-34 * 5:7: Njon 15:26 * 5:9: Njon 5:32-37; 8:18 * 5:10: Nkal 4:6 * 5:12: Njon 3:36 * 5:13: Njon 20:31 * 5:14: Njon 14:13
* 5:16: Mát 12:31 * 5:18: Njon 17:15

mu kópu u dîy:o Chóó Lémi Tp:oo ka nmye kêlîmî té. U ya a nga a kwo, Nmyi lama a yaa we, Ghê kamî wunê nmyinê pyw:ee ngópu, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

* 14 Nmî lama ka tóó, nmî Mî ka u nuu u kópu n:ii u kwo anmî dmyinê, nmî ngêpê dmi wa a ny:oo, yi kópu wa a d:uu.

* 15 Nyââ, pini n:ii u pono a vyápê, kópuni u kwo dpî dmyinê, nmî lama ka tóó, u ngêpê dpo ny:oo, yi kópu dpî d:uu.

16 A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê dono nmyi ngópu angmê d:uu knomomê, u l:êê dîy:o dmyinê ngêpê, nmî Mî ngê ghê kamî u kwo paa y:ee ngê. Pini n:ii nmî Mî ka kpeme dpî yââ, yi pini maa dono p:uu a kwo, maaádi n:ii u dî ndiya. Daa yinté pini p:uu nmye nînê danê. Yinté pini u dono u l:êê dîy:o namê ngêpê. Nmî Mî ka daawa diyé knomomê, ye doo u ntââ u dono chedê ngê daawa pyódu. * 17 Dono kópu yintómu kn:aadi te u kópu dé, ngménê kn:aadi te kópu woni knî yi l:êê dîy:o nmî Mî pi ka kpeme d:uudpî yââ. 18 Nmî lama ka tóó, Pini n:ii Chóó Lémi tp:oo ngê a ya yédi, daa dono yédi, mu kópu u dîy:o nmî Mî Tp:oo u kwo wunê vyuwo yédi, doo u ntââ Setan ngê daawa dyênê. *

19 Nmî lama ka tóó, Nmo Chóó Lémi tp:oo módo tp:oo

mââ yoo, ngmêñê Setan ngê
mgîdî u yoo a mbêpê kîgha
too.

²⁰ Nmî lama ka tóó, Chóó
Lémi Tp:oo nmo a loo, u Mî
nmî nuwo yinê mî kwólu,
pini n:ii Yâpwo Ndêndê. Nyââ,
Yâpwo Ndêndê p:uu nmo
pyede, myenté Tp:oo Yesu
Kédisu p:uu myino pyede. Yi
pini Yâpwo Ndêndê, mye ghê
kamî u kn:ââ. *

²¹ A tp:ee yoo, nmyi nuw:o
dmi k:omo yâpwo knî yi p:uu
kîngê kwo.

Wu u dî. *

* **5:20:** Njon 17:3 * **5:21:** 1 Kódin 10:14

2 NJON

Njon ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye p:aa ngmê dy:ââ ngê, ngmênê yi paani u pi daa d:êê ngê. Yi paani pyââ ngê pyôdu ngê, ala kópu yi d:êê ngê, yepê, Mw:ââkó a ch:am ghee knî. Ala pweepwee pee yedê nd:uu dini ghi n:ii ngê doo tpapê, kwéli doo ya, Yesu u yoo yélini yi doo kwo, yi p:uu doo d:êê, ngmênê ala kópu d:êê ngê, Mwó tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê.

Ala pweepwee pee yedê Yesu u yoo yi ng:aa dmi t:âango, yepê, Pi dódó pyu yilî a m:ii, kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. Ala Njon u pweepwee pee myomoni.

¹ Mw:ââkó a ch:am ghee knî, nê pi vy:ee. Nmî Mî ngê a ngmîdî nmyoo, nmyi nuu ghi dmi a nôdo ntêne a tóó. Nmyi nuu ghi dmi a mo a nôdo dêdê tóó, ngmênê yélini yi lama ndê kópu dyuu a kwo, nmyi nuu ghi dmi yi nôdo mye ayedê tóó, ² mu kópu u dîy:o yi ndê kópu dyuu nmî ménê a kwo, chedê ngê daawa pyôdu.

³ Nmî Mî Chóó Lémi, Tp:oo Yesu Kédisu u k:ii, nmo adpo a vyuwo, ye anmî ch:anê dmi, yi kêê k:oo wa kaa nmo. Ndê kópu dyuu nmî lama choo kwo, nmî nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya.

Nmî nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya

⁴ Nmî Mî ngê kóponi nmo a vyu, nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo a d:uuud:uu ngmê, ndê kópu dyuu u maa p:uu a m:ii té. Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa d:a pyw:oo. ⁵ A ch:am ghee knî nînê kwunokwuno nmyo, nmyi nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya. Daa dêêpî kópu kamî nmye yed:a d:êê. Yi dêêpî kópu wunê kînmo nyongo. ⁶ Nmyi nuu ghi numo nôdo adî ya knomomê, ye nmî Lémi u kópu dyuu anmyi chââchââ. Dêêpî kóponi p:uu nînê danê, u nt:u kópu alanté, nmî nuu ghi dmi numo nôdo dny:oo ya. Mwiywiyé dini ghi ngê yi dêêpî kópu nmyinê ny:ee ngópu, ntêne dmyinê chââchââ.

Pi dódó pyu yoo yi kópu dyuu

⁷ Pi dódó pyu yilî dyâmê mbêmê a m:ii, kîngê dóó nmyo. Yi yéli y:oo d:uudpî vyi ngmê, Nmî Mî Tp:oo pi ngê pyodo. Yinté pini pi dódó pyu ndîi, Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi. ⁸ Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo, dpodonî p:uu nmye dpodo té, yi dpodo daapaa dyênenê yó, nmyi dpodo u pywuu d:ud:umbiy:e pêdênaa ngee yó. ⁹ Pini n:ii ngê Yesu Kédisu u kópu dyuu dpo kuwo, kn:aa kópu knî m:uu wumê nyêmî ngê, yi pini p:uu Chóó Lémi daa t:a. Ni:ii ngê kópu d:uum:uudpo pyw:oo, Yesu Kédisu u kópu dyuu ka a kélîmî

yédi, yi pini p:uu nmî Mî
mupwo a ya nódó.

¹⁰ Pini n:ii nmye dê lee
knomomê, Yesu Kédisu u kópu
dyuu ndêndê nmye daadîn:aa
tpapê, yi pini nmyi ngomo
k:oo ngomo k:oo kêngén:aa
koko, kóó myenangê mgîmî,
^{*} ¹¹ mu kópu u dîy:o yélini
yi pini u pyipe ngê dpî pyaa
dmi, lémi ghi n:ii u mênê a ya
nyédi, yi mênê dpî yé té. *

Njon u nduu tpapê

¹² U ya a nga a kwo,
Kópu mê yilî nmye nê vyi,
ngménê u ya a nga daa kwo,
Pweepwee pee yedê nê d:êê
té. U ya a nga a kwo, N:uu
m:uu nmyo, numo ngîma nipi
paan:aa danêmbum kmêle,
w:aa mb:aamb:aa ngê u ngwo
anmo pyw:oo.

¹³ Mwó tp:oo módo tp:oo
mââ knî y:oo yi mb:aamb:aa
nmye da dy:ââ ngmê.

Wu u dî.

* **1:10:** Mát 10:13-14; Lóma 16:17 * **1:11:** 1 Tim 5:22

3 NJON

Pi ngmê, Nkayas, Njon ngê ala pweepwee pee u kwo dy:ââ ngê. Ala Njon u pweepwee pee pyoloni.

¹ Mw:ââkó Nkayas, nê pi vy:ee, ɿuu ghi a nôdo ntênen ayedê téoo. *

² L:êê dîy:o nînê ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê ɿya mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê. Nmî Mî p:uu ɿuw:o ntee a kwo, u ya a nga a kwo, Mââ mb:aamb:aa ngê yinté choo a ya, mbii m:uu daapîchoo ya. ³ Nmî mbwó ngmê knî y:oo a gha mb:aamb:aa ngê mî pyódu ngópu, a ka pê, Nyi ndê kópu dyuu ka mb:aamb:aa ngê a kélîmî, mb:aamb:aa ngê myeka m:ii. ⁴ Dini ghi n:ii ngê yinté kópu n:aa nyêmî ngê, a ka dpo, Nm:ee yoo maa ndêndê p:uu mb:aamb:aa ngê a m:ii té, yi ngwo a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. *

Njon ngê Nkayas u ngwo chaa kwólu

⁵ Nkayas a tp:ee, nmî Mî p:uu dpodo pyu yoo mb:aamb:aa ngê nye ngêepî too. Komo tpile daa lama yéli, ngménê my:ee ngêepî too. * ⁶ Dini ghi n:ii ngê ɿga a ndê dniye, yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélîmî té, yi paa u danêmbum nmo a nté ngópu,

nmopê, Nyi mb:aamb:aa ngê nmo doo a vyuwo. Yinté yéli muchi ngêepî dé, mu kópu u dîy:o nmî Mî p:uu a dpodo té. * ⁷ Nyââ, nmî Lémi p:uu p:aani p:aani wumê dpodo nyédi, daa kélîmî pyu knî ye nté d:uudpî dmy:ee ngmê. * ⁸ Paa ngêepî téme, ndê kópu dyuu p:uu nipi u ngwo paa dpodo kmêle. *

Dayotîdepes u danêmbum

⁹ Yesu u yoo yélini yi k:ii y:inmyinê pyede, pweepwee pee ye ngménê dy:ââ ngê, ngménê Dayotîdepes ngê a dnye d:uudpî ny:oo. Yi pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, Yoo yi kada nî kwo. * ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, u kópu yilî yintómu nmyi ngêêdî anîmo nt:o. Kópu dono knî yi p:uu a pi a dyede ngê, ngménê yi kópu ngménê u kwo têdê, u yi u ngwo a kwo, Kópu knî m:uu nî d:uu. Nmî mbwó yoo, yélini nmye nînê dyede too, yi wépi dmî dpî puwâ, myenté n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Ye nmî vyuwo, yi pini ngê yi yéli nmî Lémi u yoo kuwa dpî kaa té.

¹¹ A tp:ee, yinté pini dono u nt:anê nangê yââ, ngménê pini n:ii u l:êê ghi mb:aamb:aa dé, yinté pini u nt:anê dpî yey. N:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, Chóó Lémi tp:oo ngê dpî pyódu, ngménê pini n:ii ngê kópu dono a d:uud:uu too, yi pini u lama Chóó Lémi daa téoo.

* **1:1:** Dpodo 19:29 * **1:4:** 1 Kódin 4:14-15 * **1:5:** Lóma 12:13 * **1:6:** Dpodo 15:3 * **1:7:** Dpodo 20:33,35 * **1:8:** Hipílu 13:2 * **1:9:** Mát 20:27

Dîmitîdiyas u danêmbum

¹² Pi yintómu knî ye
 Dîmitîdiyas pi mb:aa ngê a tóó,
 ndê kópu dyuu mb:aamb:aa
 ngê ye a tpapê ngê. Nê
 myenté, dînî k:omodanê, a ka
 mye pi mb:aa.

Njon u nd:uu tpapê

¹³ U ya a nga a kwo, Kópu
 mêmê yilî nga nê vyi, ngménê
 u ya a nga daa kwo, Pweep-
 wee pee yedê nê d:êê té. ¹⁴ U
 ya a nga a kwo, N:uu m:uu
 ngi, numo ngîma nipi paan:aa
 danêmbum knî.

¹⁵ Nmî Lémi mb:aamb:aa
 ngê nga choo a vyuwo. Myipe
 knî y:oo yi mb:aamb:aa
 nga da dy:ââ ngmê. A
 pyipe ngmêngmênté knî ye a
 mb:aamb:aa dpî yéni.

Wu u dî.

NJUDA

Njuda, Yesu u mbwó, ngménê u pweepzee pee yedê yi kópu daa d:êê ngê. U yi u ngwo dêpwo kwo, A pi nî knî. Ala kópu yi d:êê ngê, Nê Njuda, Njems u mbwó.

Pweepzee pee n:ii Njuda ngê d:êê ngê, ala yi pweepzee pee.

¹ Nê Njuda, Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, myenté nê Njems u mbwó. A tîdê mbwó yoo, nmî Mî Chóó Lémi nôdo nmyi nuu ghi dmi wunê tóó, yinê a ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu kóó k:oo kaa nmyoo.
² U ya a nga a kwo, Nmî Mî ka dmyinê ch:anêch:anê, mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo, nmyi nuu ghi dmi d:ud:umbiy:e nôdo dny:oo ya.

Pi dódó pyu yoo yi danêmbum

³ A tîdê mbwó yoo, u ya a nga doo kwo, Nmî Lémi kóó k:oo wowo p:uu pweepzee pee nmye ngménê d:êê, ngménê ala ngwo kópu ngmê ndîí kópu ngê a ka dê pyódu. Kópuni dyuu ka nmyi kâlímî mbê dniye, dpodomby:e dmyinê tpyé. Yi kópu dyuu Chóó Lémi ngê nmo a kpo, pi ngmê ngê kîngê ngmê té.
⁴ Yinté pini knî ngmê nmî Lémi u yoo vy:o tumutumu a ghê dniye. Yi yéli y:oo nmî Mî dnyinté a chââchââ ngópu, u módó yeedeyeede p:uu kópu

dyuu dpî ngmê ngmê, yinê ye, K:omo tpile kópu dono yilî anmî d:uud:uu, nmî Mî ngê daawa kpada nmo. Nmî Lémi mu ngmidi Yesu Kédisu ngê kópuni d:uu ngê, k:omo tpile ngê u ngwo dpî pyódu ngmê. Nmî Mî ngê yi yéli ló dini a m:uu too, ntênenê wa kpada té.
*

⁵ A tîdê mbwó yoo, pi kpadakpada u kópu dé nmyi lama a pyede, ngménê nmye méninê vyilêvyilê té. K:omo tpile nmî Lémi ngê Yisîléti tpémi Yichip u ménê a pw:ii too, ngménê yélini kuwó u kwo dêdnyimo kâlímî, yi yéli a vya too. * ⁶ Enjel yoo yi p:uu myedmyinê nuw:o. N:ii yoo yi chóó yi pono dnyimo a vyápê, yi chóó yi pi dmi dnya a kmîmî dé, yi enjel yoo Chóó Lémi ngê mbwa k:oo km:êê too, puwóma té yi kâlê t:ee too. Mgîdî vy:o y:i a pyede, doo u ntââ daawa pwii dmi, u dî kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyenê té. *

⁷ Myenté Sodom p:aani dê Kîmoda yi p:uu dmyinê nuw:o, yi nkîgh:ê p:aani knî yi p:uu myedmyinê nuw:o. Enjel yoo ntee dnya a dono, yi yéli yinté myednya a dono. Máádini p:uu Chóó Lémi ngê a kaa too, yi máádi a kuwo ngópu, dnyimo a numo kpêêpî. Yi p:aani dê dyimê pywuu ngê a pyódu doo, n:ii ngê yinté kópu dono adî d:uud:uu dé, ndiya wa ghîi, y:i chedê ngê daawa

* **1:4:** 2 Njon 1:9-10; Lóma 6:15 * **1:5:** 1 Kódin 10:5-10; Num 14:32-35 * **1:6:**

Gen 6:1-2 * **1:7:** Gen 19:1-10,15-16,24-25; 2 Pita 2:6-9

pyódu. *

⁸ Pi dódó pyu yoo n:ii nmî Lémi u yoo vy:o tumutumu a ghê dniye, mye yinté yéli. Kópuni yi wóó k:oo dpî m:uu t:oo, yi kópu knî yi l:êê dîy:o yi pââ dmi dpî dyênê t:oo. Yélini kada a wee, daa chââchââ tumo, enjel yoo yi p:uu mye peede tpapê nyédi. ⁹ K:omo tpile enjel yoo yi kada pini Maikel u pi ndîi, ngménê yinté dépwo peede tpapê. Dini ghi n:ii ngê Mósisi pwene, Maikel Setan y:oo ntóó numo kwulo dpîmo a pwapî, ngménê Maikel ngê Setan ka peede kópu daangmê vyu, kwo, Nmî Lémi ngê paa kpada nyine.

* ¹⁰ Ngménê pi dódó pyu knî y:oo kópuni dêdê wopwe tumo, yi kópu knî yi p:uu a peede tpapê nyédi. Chii w:ââ ntee yéli. Kópuni chii w:ââ w:uu yi lama a pyede, yi yéli yi lama yi kópu mye pyede, a d:uud:uu tumo, u l:êê dîy:o yi kpadakpada têdê wa lee dmi. ¹¹ Dny:oo nkîngê. Keen u nt:anê dê yaa dmi. Ndapî kménêkménê u l:êê dîy:o Mbalaam u nt:anê dê yaa dmi, pi ka daa ng:aa nyédi. Kóda ngê u yi u ngwo ntee dépwo kwo, Mósisi nmî kada choo kwo, yi yéli mye yinté dé, u yi y:e daa kwo, Pi nmî kada ngmêchoo kwo. Nmî Mî ngê ntênenê wa kpada té. *

¹² Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u mgamê u l:êê dîy:o

nipi nmye kmaapî nyédi, yi yéli nmyi vy:o dpî ghê dmi, a nuknweñuknwe nyédi, ngménê mywene y:e d:uudpî ghê. K:ii wulu ngê kpîdî ntee dpî dyênê, yi yéli y:oo yinté myoo dyênê nmyo. Yi chóó ye a vyuwo nyédi, yoo daa ngêêpî tumo. Dini ghi n:ii ngê kââdî ndîi dpî kee, têpê wêdêwêdê ngê dpî pyódu, pi knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Tpii a ghay we. Dini ghi n:ii ngê yópu ngê nkalî dpî t:âmo té, tpii d:uuwodê ghay, yoo daa yi nuu u kópu ngê dpî pyódu. Pi dódó pyu yoo mye yinté yéli, yoo daa ngêêpî tumo. Nté kn:ââ n:ii nkwodo nt:u d:uudpî kaalî, yópu ngê u nkwo dpî tpaa, ntóó ngê dpî pyódu, pi dódó pyu yoo mye yinté yéli, yi nt:u dmi d:uudpî kaalî. *

¹³ Myenté, ntii ménê tupwóni a tóó, mg:êénî ngê tii vyuwo ntee dp:uu t:oo, yi yéli mye yinté yéli, mywenemywene u kópu dé pi knî yi ngîma a tpyuu tumo. Myenté, mye pudu ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê yi p:aa wunê ka a l:âmo ngê, mgîdî vy:o y:i adnyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

¹⁴ Adam u mêtédupu Inóki ngê yi k:omodanê pyu knî yi p:uu wunê ala kópu a vyu, apê,

Nmî Lémi dini ghi n:ii ngê wa a lê,

u enjel yilî tp:oo témi tap knî yi k:ii wa a lee dmi,

* **1:9:** Dan 10:13; Deut 34:6; Tpyuu 12:7-8
2:15-16; Tpyuu 2:14; Num 31:15-16; 16:1-33

* **1:11:** Gen 4:8; 1 Njon 3:12; 2 Pita

* **1:12:** 1 Kódin 11:20-22; 2 Pita 2:13

¹⁵ pi yintómu amî kóté kalê t:oo.

Yélini yintómu nmî Lémi pono daa vyápê nyédi,

yi kpadakpada têdê wa dy:ââ t:oo,

mu kópu u dîy:o a dono nyédi,

nmî Lémi p:uu a peede tpapê nyédi.

¹⁶ Pi dódó pyu yoo a nuu mbumu nyédi, kada pini yoo yi p:uu a danê nyédi. Yi chóó yi pono a vyápê nyédi, yi chóó yi pi dmi mye kmîmî tumo. Ndáápi yoo k:omo ngê a chaa kîgha tumo, dpo, Tpile knî nmo ngmêpêdê kê y:e.

Njuda ngê yoo u ngwo wêdêwêdê kalê too

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u dyépi knî y:oo wunê kópuni nmye a vyi tumo, yi kópu dmyinê nuw:onuw:o dé. ¹⁸ Ala kópu nmye mwo a vyi ngópu, nmyepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o yoo angmê chaa. Nmyepê, Nmî Mî chââchââ yi yéli ye têdê kópu ngê adî ya. Nmyepê, Kópu dono yilî adnyi d:uud:uu, yi chóó yi pono adnyi vyápê. * ¹⁹ Yi yéli y:oo dpî chámê nmyo. Yi chóó yi nuw:o mbêmê a mbumu nyédi, nmî Mî u Ghê Dmi yi ménê daa tóó. ²⁰ A tîdê mbwó yoo, yi nt:anê nangmê yââ. Nmî Lémi p:uu nténê dmyinê ndiyе, nténê u kwo myedmyinê kélímî. U Ghê Dmi u wêdêwêdê * mbêmê dmyinê ngêpê.

²¹ Nmyi nuu ghi dmi nmî Mî nôdo mudny:oo ya, nmî Lémi Yesu Kédisu u ngwo dmyinê t:âât:ââ. U kwo nmyi ch:anê dniye, ghê kamî nmye yinê wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

²² Yélini a nuw:o miyó miyó nyédi, nmye dny:oo ch:anêch:anê, * ²³ ndê u nkîgh:ê a wee. Modo diyédiyé kalê tóó, maa ndêndê p:uu dpî kaa tóó. Yélini a dono nyédi, nmye myedny:oo ch:anêch:anê. Mb:aamb:aa p:uu modo diyédiyé kalê tóó, ngménê dmyinê nkîngê, yi l:êê ghi nangmê d:uu, kminté wa dyênê nmyo, nmî Mî ka tupwótupwó ngê wanmyi pyaa dmi.

Chóó Lémi u chaa kîgha

²⁴⁻²⁵ Chóó Lémi chaa kîgha koo. Kn:aa yâpwo daamu a tóó, d:o mu ngmidi. Tp:oo Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî Mbwámê ngê pyódu ngê, nmî Lémi ngê mye pyódu ngê. Nmye wunê vyuwo yédi, doo u ntââ daanmyinê lvéêdî dmi. Nmyi dono chedê too, ngîma amî kaa nmyo, w:aa ndîi u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê. Nyââ, nténê chaa kîgha koo, mu kópu u dîy:o dono p:uu daa t:a, u pi ndîi ngê a tóó, u wêdêwêdê mye ndîi, pi yintómu u maknopwo a pyede. Dye ghi yintómu yinté doo a ya, dye ghi yintómu yinté amyedîn:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

* **1:18:** 1 Tim 4:1; 2 Tim 3:1-2 * **1:20:** Kîlosa 2:6-7; 1 Kódin 3:9-11 * **1:22:**

Loma 15:1; 1 Kódin 15:33 * **1:24-25:** 2 Pita 3:14; Hipîlu 13:8; 1 Pita 1:5

Njuda 24-25

654

Njuda 24-25

Wu u dî. *

TPYUU U KÓPU DÉ Nmî Mî ngê Njon u ngópu kópuni dyuu tpyó

Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu a pwene, a pii wo, u Mî ka kee wo, yi ngwo m:ââ podoya: a mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu, Chóó Lémi u ngomo myedê pw:oo ngópu, Nju pi yilî tp:oo témi tap vya ngópu.

U kuwó dini ghi ngê m:ââ myoy:a mêm limi mî loo, Lóma tpémi Yesu u yoo yi p:uu dnye d:uu. Yi ngwo yi yéli y:oo Yesu u dyépi Njon mgîmî ngópu, dyámê w:uu ngmê mbêmê dy:ââ ngópu, u pi Patîmos. Njon y:i doo ya, nmî Mî ngê kópu ndîi yilî y:i u ngópu tpyé too. Njon ngê yi kópu yilî m:uu too, kópu yilî mye ny:ee too, u ngwo d:êê too. Dêpwo dpi, daa wóó k:oo yi kópu yilî m:uu too. Yélini Yesu ka yi ngwo dnye kélîmî yi l:êê dîy:o d:êê too, nmî l:êê dîy:o mye d:êê too. Mgongo danêmbum ntee anyinê w:ee, Njon ngê kópuni m:uu too, yinté dpo w:ee tóó.

*U kakêmê chámêchámê u
kópu dyuu*

¹ Kópuni daa kêmakêma adnyi pyodopyodo, nmî Mî ngê Yesu Kédisu ka a kêma too. Yesu ngê u dpodo pyu Njon ka enjel ngmê dy:ââ ngê, yi kópu yilî u kwo u ngwo mînê

kêma too. Yesu ngê u yi doo kwo, A dpodo pyu yoo yi lama yi kópu dny:oo ya. ² Chóó Lémi mupwo Yesu Kédisu y:oo kópuni Njon ka a kêma tumo, Njon ngê u nkwo d:êê too, dêpwo k:omodanê. ³ Nmî Lémi u kópu dyuu ala, daa pi ngmê u kópu dyuu. N:ii knî y:oo yoo yi ngêédî adnya a kpââ dé, n:ii knî y:oo adnyi nyémî dé, yi gha vy:o adnyi yiyé dé, yi kópu dyuu ngê yi yéli wa ngee té, yi gha dmi wa pywálî té. Wa ngee té, mu kópu u dîy:o ala kópu dé daa kêmakêma a pyodopyodo té.

*Njon ngê Yesu u yoo u
ngwo kwuno too*

⁴ Nê Njon, Yesu u yoo knî ye nînê d:êê, yélini p:aa pyudu knî yi kwo a pyede, Esiya Wee u kwo.

Nmî Mî nmye choo a vyuwo, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê myechoo a pyépi. Yi pini ala ngwo a tóó, dye ghi yintómu doo a ya, chedê ngê daawa pyódu. U Ghê Dmi nmye myechoo a vyuwo, ghéni dmi n:ii u ngîma wunê kwo, myenté dpodo pyudu a dódó ngê. ⁵ Yesu Kédisu nmye myechoo a vyuwo, pini n:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu ntênenê nmo a ñuwo. Yi pini nmî Mî ngê kpêénî mwiyé a pyidu ngê, dyámê mbêmê king yintómu yi kada pini ngê pyódu ngê.

Nmî nuu ghi dmi nódo a tóó, wêê n:ii p:uu pwii wo, nmî dono chedê too. ⁶ Kóó k:oo kaa nmoo, nmî king ngê pyodo. Kélî pini ngê pyódu

nmoo. U Mî Chóó Lémi wéni pee ngê a tóó, mgidî u yoo t:anê pee ngê a pyede, yi kélî kaa nmoo. U yi u ngwo a kwo, A yoo knî y:oo kn:aa yéli a ka myedê diyédiyé kalê téne. Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha, u wêdêwêdê myedny:oo chaa kîgha, chedê ngê kîngê pyódu. Yinté choo ya.

⁷ Ngî m:uu yó. Nkalî too pee dmi mbêmê kiyedê pwiyé knî. Pi yintómu knî y:oo yi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, pi kuwa daangmêwa ghê. U yoo yintómu knî yi k:ii wanmî m:uu, n:ii knî y:oo kîdosi ñedê vya ngópu amye m:uu ngmê. Dyámê mbêmê yoo yintómu u l:êê dîy:o adnyi mbê. Yi kópu daawa têd:a, ndêndê ngê wa pyódu. *

⁸ Kada pini ndêndê, Chóó Lémi, dye ghi yintómu doo a ya, ala ngwo a tóó, chedê ngê daawa pyódu. Yi pini u wêdêwêdê mo daa mu tp:oo komo, apu, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé.

Njon ngê nmî Lémi u ngwo módu

⁹ Nê nmyi mbwó Njon, Yesu kóó k:oo a k:ii nmô wee. U l:êê dîy:o a k:ii myino mgînî vyîmî té. Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye noon:aa tpapê, Yesu p:uu kópuni nî m:uu too, ye myenoon:aa tpapê dé. Yi kópu ul:l:êê dîy:o Lóma lede knî y:oo mgîmî noo, ala dyámê w:uu Patîmos mbwa k:oo até mî km:êê noo. ¹⁰ Nmî Lémi u wo ngê u Ghê Dmi mbêmê nmî Lémi noo chaa kîgha.

Yi ngwo dnye ndîi ngménî nyongo, a kuwó a mbwolo. Dpuwo dpodombiy:e ntee anyi wuu, yi dnyeni yinté nî nyongo, ¹¹ a ka pê, Kópuni nye mumu té, dpí d:êê té, yi puku dmi a yoo knî ye dpí dy:ââ ngi, yélini ala p:aani pyudu knî yi kwo a pyede. A ka pê, Epeso ngmê, Sîmêêna myomo, Pêêkamîm pyolo, Taiyataida podo, Sadis limo, Piladelípiya wono, Leyodisiya pii.

¹² A kuwó nî diyé wo, nê, Pini n:ii a ka wunê mbumu, nî m:uu. Y:aa vyu wo, lam pyudu nî módu, yi kwo têdê kwo têdê dnye kwo. Yi lam pyudu knî nkól ngê l:âmo tumo. ¹³ Yi kélî ghê pi ntee pini ngménî módu, u kpídî u mbwo ngmêdo ya, u dî yu dmyeno doon:aa ya. U mbaléti yodo p:uu ngmêdo t:a, nkól ntee tpile. ¹⁴ U mbodo gh:aa dmi d:ud:umbiy:e kpaapíkpaapî, koo ntee kpaapíkpaapî, mye yinté. Ngwolo dê ndiya ndyuw:e puu ntee tpile dê. ¹⁵ Nkélî chêêpî pee ntee wunê wuu mbele yédi, yu dê yinté myedpîmo a wuu mbele. Mbwaa paa t:ââ ntee wunê dpudu yédi, u dnye mye yinté. ¹⁶ U wéni pee kóó ngê pudu pyudu doo tpyé. L:êê taa u kwo ngmêdo kwo, wope ñuwo, wope mye ñuwo. Kââdî dpodombiy:e ntee a pil:apil:a yédi, kwodo ng:oo dmi mye yinté. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê nî módu, yu km:ee nî dyimê wo,

mbwee ntóó ntee tpile ngê nî pyodo. Kóó wéni peeni a p:uu yó, a ka pê, Namê nkîngê. A ka pê, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. ¹⁸ A ka pê, Nê Ghê u Kn:ââ. A ka pê, K:omo tpile nî pwene, ngmînê a ghê mêt:a, mîdaanî pw:onu, dye ghi yintómu anî ya. A ka pê, Pwopwo a yi yodo u maknopwo nî yó. A ka pê, A yoo yélini a pwopwo té, aménî pyidu té, a ka pê, Kwéli a pyede, yi ghi u kené u kii a ngópu a tóó, kené y:e wanî kpêmî. ¹⁹ A ka pê, Kóponi nye mumu té, dpî d:êê té. A ka pê, Yi kópu woni ala ngwo a pyodopyodo té, woni dîyo wa pyaa dmi. ²⁰ A ka pê, Pudu pyudu knî n:ii a wéni pee kîê yedê chi m:uu té, lam pyudu knî n:ii yi kwo têdê kwo têdê chi m:uu té, yi nt:u kópu dê nga n:aa tpapê dê. A ka pê, Lam pyudu knî yi kwo têdê yi nt:u kópu ala, a yoo pyudu, yi p:aani pyudu knî yi kwo a pyede. A ka pê, Pudu pyudu knî yi nt:u kópu, yi kada pini yoo.

2

Nmî Lémi ngê Epeso tpémi ye kóponi dy:ââ ngê

¹ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Epeso wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi. Yipi, N:ii ngê pudu pyudu knî u wéni pee kóó ngê a tpyé té, lam pyudu knî yi vy:o a m:ii, yi pini u kópu dyuu ala. * ² Yipi,

Kóponi nmyinê d:uu:uu tumo, u lama dé. Yipi, U lama a tóó, dpodombiy:e nmyinê dpodo nyédi, u l:êê dîy:o dono myenmyinê vyîmî tumo. Yipi, Yoo dono yi wépi dmi nmyi pwaa ngópu, k:omo dyépi yoo nmyi mya tumo, nmyimo, Ka k:omodanê té. * ³ Yipi, U l:êê dîy:o dono nmyee a vyîmî dé, dpîp:e kede dniye. ⁴⁻⁶ Yipi, Nikólas u yoo knî y:oo kóponi a d:uu:uu tumo, doo u nuu u kópu ngê ntee a pyede, daa nmyi nuu u kópu ngê yinté mye pyede. Yipi, Ngmînê nê ngê nmyi dono kópu ngmêda pyw:oo, u nuu ghi nmyi nôdo mwiyé ntee doo a ya, ala ngwo mîdaa yinté. Yipi, Kwéli dmyinê ghay dmi, y:i dmyinê nuw:o. Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó, mwiyé ntee nmyee a paa, yinté myedmyinê paa. Yipi, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye nmye wa a lê, nmyi lam u kwo têdê wa a y:oo, nmyi lam mîdaadî dnyednye.

⁷ Yipi, Umî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kóponi dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, nê ngê yi yéli u ntââ ngê wa pyódu té, Chóó Lémi u myâango vy:o adnyin:aa ya, yini n:ii Ghê u Kn:ââ, kîgha adnyin:aa pîpî dé. *

Nmî Lémi ngê Sîmêêna tpémi ye kóponi dy:ââ ngê

* 2:1: Tpyuu 1:16,20 * 2:2: 1 Njon 4:1 * 2:7: Gen 2:9; Tpyuu 22:1-2,14

⁸ Nmî Lémi ngê a ka pê,
A yoo yélini Sîmêêna wunê
pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê
ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, N:iî ngê kn:ââ a chópu,
nkoo amîmî yé, pwene,
mêdê pii wo, ghê mê t:a,
ala u kópu dyuu. * ⁹ Yipi,
Dononi nmyinê vyîmî tumo,
u lama dé. Yipi, K:omo tpile
nmyi nté ndapî pyile njini,
ngmânê kópuni d:ud:umbiy:e
mb:aamb:aa, nmyi p:uu a t:a.
Yipi, Yélini y:oo yinê ye Nmo
Nju tpémi, u lama a tóó, yi
yéli nmyi p:uu a peede tpapê
nyédi, ngmânê yi yéli daa
ndêndê ngê Nju tpémi, Setan
u yoo vy:o a wee. * ¹⁰ Yipi,
Kópuni yilî yi l:êê dîy:o daa
kêmakêma anmyi mgînî vyîmî,
yi kópu knî yi p:uu nkîngê ngê
kêê kîdangê t:ee ngmê. Yipi,
Ala kópu dpî ny:ee yó. Yipi,
Setan nmyi p:uu adî d:uu, wa
tókó nmyo, knî ngmê mbwa
k:oo wa km:êê té, wo y:a
anmyin:aa mgînî vyîmî. Yipi,
K:omo tpile nê u l:êê dîy:o
wa vya nmyo, ngmânê nangê
mb:ii, ghê kamî ngê wa pwila
nmyo. *

¹¹ Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê
u yoo knî ye kópuni dpî vyi,
n:iî ngópu puu dê a t:a mo, yi
kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi
l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i
wa yââ, yipi, yi yéli myombó
mêdaawa pw:oo dmi. *

* **2:8:** Tpyuu 1:17-18 * **2:9:** Njems 2:5; Lóma 2:28-29; Tpyuu 3:9 * **2:10:**
Mát 10:28; 2 Tim 4:8; Njems 1:12 * **2:11:** Tpyuu 20:14; 21:8 * **2:12:** Tpyuu
1:16; Hipîlu 4:12 * **2:14:** Num 25:1-9; 31:16 * **2:16:** Tpyuu 1:16; 19:15

*Nmî Lémi ngê Pêêkamîm
tpémi ye kópuni dy:ââ ngê*

¹² Nmî Lémi ngê a ka pê,
A yoo yélini Pêêkamîm wunê
pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê
ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii u ngópu l:êê
taa a tóó, wope ñuwo, wope
mye ñuwo, ala u kópu dyuu. *

¹³ Yipi, Kwéli nmye pyede, u
lama, Setan u pi ndîñ ngê y:i
dê pyódu. Yipi, Nê ka ntêñê
nmye kêlîmî té. Yipi, K:omo
tpile Setan kwéli a tóó, nê u
dpodo pyu ndêndê Antipas
nmyi vy:o vya ngópu, ngmânê
yi ngwo dpîp:e mb:ii noo.

¹⁴ Yipi, Ngmânê nê ngê nmyi
kópu knî ngmêkêda pyw:oo.
Yipi, Mbalaam ngê Mbalak
ló dini ntee a ndiye kwólu,
Yisîlîli tpémi u ngwo a lvêédî
too, tpile tp:oo n:ii k:omo
yâpwo ka a y:ee tumo, ma
tumo, pyââ ti têdê mye ñuw:o
tumo, yipi, nmyi vy:o pi knî
ngmê yinté kópu knî yi p:uu
a ndiye té. * ¹⁵ Yipi, Myenté
nmyi vy:o pi knî ngmê Nikólas

u yoo knî yi p:uu a ndiye té.
¹⁶ Yipi, Nmyi dono a kuwo
tóó, ye lîmîlîmî ngê nmye wa
a lê, l:êê taa n:ii u kwo a kwo,
u ngwo amî vya nmyo. *

17 Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê
u yoo knî ye kópuni dpî vyi,
n:iî ngópu puu dê a t:a mo, yi
kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi
l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i

wa yââ, yipi, yi yéli kóó k:oo
wa kaa té, ngmee u nté, ntini
n:ii u pi mana, ye amî y:oo.
Yipi, Yi yéli ye ngmêngmênté
chêêpî kpaapîkpaapî knî ye
angmê y:oo, chêêpîni knî yi
p:uu yi pi dmi kamî ngê wa
d:êê té. Yipi, Yi pi kamî dmi
pi ngmê u lama daadnyi ya, yi
mo yi lama adnyi ya.

*Nmî Lémi ngê Taiyataida
tpémi ye kópuni dy:ââ ngê*

¹⁸ Nmî Lémi ngê a ka pê,
A yoo yélini Taiyataida wunê
pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê
ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Ala Chóó Lémi Tp:oo u
kópu dyuu, pini n:ii ngwolo
dê ndiya ndyuw:e puu dê,
nkéli chêêpî pee ntee wunê
wuu mbele yédi, yu dê yinté
myewumê wuu mbele mo.
*

¹⁹ Yipi, Kópuni nmyinê
d:uud:uu tumo, u lama. Yipi,
U lama a tóó, u kwo nmye
kélîmî té. Yipi, U lama
mye tóó, nmyi nuu ghi dmi
numo nódo a tóó, pi knî
ye mb:aamb:aa ngê nmye
vyuwo té. Yipi, U lama a
tóó, nmyi pi ka vyuwo mwiyé
ntee doo a ya, ala ngwo mèdaa
yinté, ndîi ngê dê pyódu.
²⁰ Yipi, Ngménê nê ngê nmyi
kópu ngmêda pyw:oo. Yipi,
Pyópuni u pi Njesîpel, pyópuni
ngê ngménê u kwo Chóó
Lémi u komo a kapî ngê, yipi,
lukwe dîy:o yi pyópu ngê nê u
yoo a ndiye kîgha té, u ngwo
a pyââ ti nyédi, tpile tp:oo
n:ii k:omo yâpwo u l:êê dîy:o
dpî nk:êê ngmê, myoo ma
ngmê. ²¹ Yipi, Nê ngê dye ghi

ka dówodówo, yi pyópu ngê
u dono u ngwo a kuwo téne,
ngménê u yi u ngwo daa kwo,
Mââ ti nî yé. ²² Yipi, Mbii ndîi
u ngwo ngmêwunê t:emî. Yipi,
Yélini u maadî a kwo nyédi, yi
dono daawa a kuwo t:oo, ye
mgînî vyîmî ndîi myewunê
pyw:êmî ngmê. ²³ Yipi, Nê
ngê yi pyópu u yoo mye vyee
té. Yipi, Dini ghi n:ii ngê a
pwopwo té, pi yintómu yi
lama wa yââ, a wo, Nê ngê
yoo yi gha dmi u lama dé, yi
nuw:o dmi mye u lama dé.
Yipi, Nmyo ngmêngmênté nê
ngê nmyi dpodo knî yi dîy:o
wa pwila nmyo.

²⁴ A ka pê, Yélini yi pyópu
p:uu a ndiye té, yinê ye Setan
u tumu kópu ndîi dé yi p:uu
a ndiye té. A ka pê, Taiy-
ataida tpémi yélini yi tumu
kópu knî yi p:uu dêdnyimo a
ndiye, a ka pê, ala kópu ye
dpî vyi ngi, yipi, Nê ngê nmyi
dpodo ndîi ngê dêwunê pyépi,
u kwo nténê dmyinê kélîmî,
²⁵ u nuu u kópu dé yidmy-
inê d:uud:uu dé, u dî wéni
n:ii ngê wa a diyé. ²⁶⁻²⁷ A
ka pê, Yélini dono p:uu adnyi
l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i
wa yââ, a nuu u kópu dé ad-
nyi d:uud:uu dé, u dî wéni n:ii
ngê anê diyé, a ka pê, M:aa
ngê wêdêwêdêni a ka a kpo,
yi wêdêwêdê ye amy:aa y:oo.
A ka pê, Pi dyêêdî yintómu yi
kada pini ngê wanî pyódu té.
A ka pê, King knî y:oo kiyé
ntee a tpyé tumo, nkéli chêêpî
u kiyé yinté amyednyi tpyé
dé. A ka pê, Y:amî d:ââ nkichi

* **2:18:** Tpyuu 1:14-15

pee ngê ntee anyi pwââ, yoo dono koo dyuu ngê yinté wa pyódu t:oo. * ²⁸ A ka pê, Mywe dpodomby:e ntee a dnyed-nye, yi pi dmi ndii ngê yinté wanî pyódu té. *

²⁹ A ka pê, M:aa u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

3

Nmî Lémi ngê Sadis tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

¹ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Sadis wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii ngîma Chóó Lémi u Ghê Dmi a kwo, ghéni dmi n:ii ngê dpodo pyudu a dódó ngê, myenté pini n:ii ngê pudu pyudu a tpyé, ala u kópu dyuu. Yipi, Kópuni nmye d:uu:uu tumo, u lama dé. Yipi, Pi knî ye yinê ye nmyi ghê dmi a pyede, ngménê wunê nmyi pw:oo dniye. * ² Yipi, Nê u Yâpwo ngê dpodonî nedê kaa nmyoo, u lama a tóó yi dpodo têdê nmye mgeemgee té. Yipi, A pii dmyeno. Yipi, Nmyi kélîmî daa kêmakêma a pwopwo. Yipi, Mê wêdêwêdê kalê yó. ³ Yipi, Kópuni nmyinê pyw:ee ngópu, kópuni nmyinê ny:ee tumo, dmyinê nuw:onuw:o dé, myedmyinê d:uu:uu dé, nmyi dono a kuwo tóó. Yipi, Nê u kópu daanmyi ny:ee knomomê, ye daa nmyi lama

kpáápi k:ii nmye wa t:aa, wa ngwéti nmyo, wamye kpada nmyo. * ⁴ Yipi, Sadis tpémi, nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo yi gha dmi tupwótupwó ngê daa pyódu tumo. Yipi, Yi yéli ye kpídî kpaapíkpaapî wanî y:ee té, yi k:ii anmî m:ii, mu kópu u dîy:o a nuu u kópu ye d:uu:uu tumo. * ⁵ Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yi yéli kpídî kpaapíkpaapî dmi kélê adnyi m:ii. Yipi, Yi yéli yi ghê dmi a t:a, yi pi dmi mbóó p:uu myewunê pyede. Yipi, Nê ngê yi yéli yi pi dmi daawa vya té. Yipi, M:aa u ngîma, u enjel yoo mye yi ngîma, nê ngê yi wépi dmi daawa puwâ. *

⁶ Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Nmî Lémi ngê Piladelípiya tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

⁷ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Piladelípiya wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, N:ii p:uu dono daa t:a, k:omodanê kópu myedaa t:a, ala u kópu dyuu. Yipi, Yi pini king Dépidi ntee pini, keñe u kii ka tpyé. Yipi, Keñe dpî kpémî, doo u ntââ pi ngmê ngê mëdaawa kpémî. * ⁸ Yipi, Kópuni nmye d:uu:uu t:oo, u lama dé. Yipi, K:omo tpile

* **2:26-27:** Psalm 2:8-9 * **2:28:** Tpyuu 22:16 * **3:1:** Tpyuu 1:4,16 * **3:3:**

1 Tes 5:2 * **3:4:** Njuda 1:22-23 * **3:5:** Tpyuu 7:9; Luukî 10:20 * **3:7:** Is 22:22

nmyi wêdêwêdê daa ndîi, ngménê u dnye nmye nyêmî ngópu, dpîp:e mb:ii ngópu. Yipi, Kené nmye da kpêmî, doo u ntââ pi ngê daawa kuwo. ⁹ Ala kópu dpî ny:ee yó. Yipi, Yélini y:oo yiné ye, Nmo Nju tpémi, a k:omodanê té, daa ndêndê ngê Nju tpémi, Setan u yoo vy:o a wee. Yipi, Yi yéli nmyi yi yodo u maknopwo wa yé té, yi yi mbodo dmi ngê k:ame nmye wa ghê dmi, yi lama u ngwo wa yââ, awo, Nê nódo yi nuu ghi dmi a tóó. * ¹⁰ Yipi, Nê u dnye nmye nyêmî ngópu, u l:êê dîy:o dono nmyinê vyîmî tumo, yipi, yi kópu u l:êê dîy:o dono ndîi vyîmî têdê wada a ngêêpî nmyo, dini ghi n:ii ngê Setan ngê dyámê mbêmê pi yintómu ada a tókótókó. ¹¹ Yipi, Nê daa kêmakêma wunê diyédiyé. Yipi, Kóponi nmyi ny:ee tumo, dmyinê tpyé dé, máádini p:uu nmye wee, nangê kn:aadi. Yipi, Pi ngê kn:aa máádi p:uu kíngê kaa nmyo, kminté p:aa mb:aa daaanmy:uu taa dmi. ¹² Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, nê ngê yi yéli k:ââ pââ ngê wa pyódu té, u Yâpwo u ngomo p:uu wa kaa té, yi yéli y:oo yi ngomo mèdaawa a kuwo ngmê. Yipi, Nê ngê u Yâpwo u pi yi yéli yi p:uu wa d:êê, chóó u pi kamî yi p:uu wamye d:êê. Yipi, U Yâpwo u p:aa, Njedusalem kamî, mbóó p:uu wa a ndê. Yipi, Nê ngê

yi p:aani u pi yi yéli yi p:uu wamye d:êê. *

¹³ Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kóponi dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Nmî Lémi ngê Leyodisiya tpémi ye kóponi dy:ââ ngê

¹⁴ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Leyodisiya wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii p:uu k:omodanê kópu d:ud:umbiy:e daa t:a, ala u kópu dyuu. Yipi, Yi pini ngê u Mî u kópu dyuu ntênenê nmye a nûwo, daangmê kn:aadi ngê. Yipi, U Mî ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi kada pini ngê pyódu ngê. * ¹⁵ Yipi, Kóponi nmye d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, Ntii nmyi ménê daa tóó, kuu nyi nmyi ménê myedaa tóó, u kwo pwópwó ngê nmye pyede. Yipi, U yi u ngwo daa kwo, Pwópwó ngê nmyi ya. * ¹⁶ Yipi, Yi kópu u l:êê dîy:o wamê kwada kalê nmyo. ¹⁷ Yipi, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Nmo ndáápi dé, mb:aamb:aa ngê nmo pyede, tpile yilî u ntââ mbêmê myino pyede. Yipi, Nmyi lama daa tóó, dnyinté nmye pyede, nmyo ngópuch:anê yoo, nmyo pinté yoo, kn:ââ mbwii nmye pyede, nmyi ngwolo dmi kâpwe dé. * ¹⁸ Yipi, Ala kópu a ny:ee yó. Yipi, Nkól n:ii p:uu dyââpe daa t:a, u kwo ngmê

* 3:9: Is 60:14 * 3:12: Tpyuu 14:1 * 3:14: Tpyuu 19:11; Kilosa 1:15 * 3:15:

Loma 12:11 * 3:17: Luukî 12:21; Njems 2:5

pwila yó, ndêndê ngê ndáápi ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. Yipi, Kpídî kpaapíkpaapí knî u kwo ngmê pwila yó, kn:ââ mbwii mèdaapídmynê m:ii, mywenemywene têdê pi knî y:oo mèdaapaa m:uu nmyinê. Yipi, Yi komo knî u kwo ngmêdpí pwila yó, nmyi ngîma pêdê vyilê tóó, yélî u ngwo paa m:uu yó. * ¹⁹ Yipi, Yélini yi nuu ghi dmi nôdo a tóó, a kpadakpada too, a wátiwáti too. Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, nmyi nuu u dpodo ngê choo ya.

* ²⁰ Yipi, Ala kópu ny:ee yó. Yipi, Nê kené t:âmo ka kwo, ka depedep. Yipi, N:ii ngê u dnye wa ny:oo, kené u kwo wa a kpêmî, yi ngomo k:oo wa kee, nipi adpî ya kmaapî. * ²¹ A ka pê, Dono a yi yodo u maknopwo ntee nî yó, M:aa u nkîgh:ê ntee n:uu yaa wo, yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yi yéli a nkîgh:ê yinté amî yaa dmi. *

²² A ka pê, M:aa u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpí vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpí ny:ee ngê.

4

Nmî Mî u ngwo a chaa kîgha ngópu, mbóó p:uu

¹ U kuwó dini ghi ngê y:aa vyu wo, kené kpêmî ngmê mbóó p:uu nî módu. Pini n:ii u

dnye dpuwo k:ii mwiyé nî nyongo, myombó u dnye m:aa nyongo, a ka pê, Al:ii a kee. A ka pê, Kópuni dîyo a pyodopyodo té, ngópu n:aa tpyuu té. ² Yi ngwo nê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê até dê mgîmî nê. Yi ngwo nmî Mî kwéli a tóó, mbóó p:uu, u ya têdê nî módu. * ³ Pini n:ii y:i doo ya, kwodo ng:oo dmi doo dnyednye, mtyemtye mye yi kuu yââ. Yi kélî ghê ntii ghi ngê a yina ngê. Yi ntii ghi yi kuu yââ. * ⁴ Nmî Mî u yoo yi kada pini myoy:a mê páádi nmî Mî a yina ngópu, yi ya têdê dmi yi mbêmê dnye ya. Yi kpídî dmi kpaapíkpaapí dé, yi mbêmê kídon knî ngmêdoo kwo, nkól ngê l:âmo too. King ntee pini ngê u ngwo pyaa dniye. *

⁵ Nmî Mî kwéli doo ya, límî y:i doo kîlîkîlî, mwini y:i myedoobumu, dnye ndîi yilî nî nyongo. Nmî Mî u kada pywápê k:ii ntee tpile pyudu nî módu. Yi pywápê pyudu knî, nmî Mî u Ghê Dmi. ⁶ Nmî Mî u kada tpile m:uu nî módu, ntii ntee tpile, kâyikuu yidoo kwo, tpile p:uu dêpwo pyodopyodo.

Nmî Mî kwéli doo ya, tpile tp:oo páádi knî y:oo a yina ngópu. Yi tpile tp:oo páádi knî yi p:uu ngwolo daa ngmidi doo kwo, yi kada yilî, yi kuwó mye yilî. * ⁷ Mwiyémwiyé tpile tp:oo layóni ntee tpile, myomoni pudumakó ntee tpile, pyoloni kwodo ng:oo

* **3:18:** Is 55:1 * **3:19:** Hipîlu 12:7; 1 Kódin 11:32 * **3:20:** Njon 14:23

* **3:21:** Mát 19:28 * **4:2:** Is 6:1 * **4:3:** Ezek 1:28 * **4:4:** Mát 19:28; Luukî 22:30 * **4:6:** Ezek 1:5-10

dmi, pi u kwodo ng:oo dmi ntee yinté, podoni maalî ntee tpile, doo mgalê. ⁸ Yi tpile tp:oo páádi knî yi ñuupee wéniwéni dé. Yi ñuupee knî yi p:uu ngwolo yilî doo kwo, k:oo ntee, kuwa mye yinté. W:êenî mgidî vy:o dye ghi yintómu a wéti nyédi, daawa yé ngmê, apu,

Nmî Yâpwo Lémi ndîi,
u wêdewêdê mu daamo
tp:ook:omo.

Dyââpe p:uu daa t:a,
dono p:uu daa t:a,
k:omodanê p:uu myedaa
t:a.

Dye ghi yintómu doo a ya,
ala ngwo a tóó,
chedê ngê daawa pyódu. *

⁹ Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, nmî Mî, dini ghi n:ii ngê yi tpile tp:oo páádi knî y:oo a chaa kîgha ngópu, a kwunokwuno ngópu, u pi a kmîmî ngópu, ¹⁰ yi ngwo kada pini myoy:a mê páádi knî kwodokwodombiy:e k:ame u kwo dpî ghê dmi. Yi mbêmê kîdon dpo y:ee t:oo, u kada dpî kéké t:oo, dpo, Dp:oo king yoo, pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, vyîlo yi pini yi king ndêndê. A wéti nyédi, kwodpo,

¹¹ Nmî Lémi, nmî Yâpwo,
U p:o dpî yé, nmo chaa
kîgha ngi,
mi nmo kmîmî,
mu kópu u dîy:o ngwêdewêdê
ndîi.
Tpile yilî yintómu ñyóó nyi
l:amo ngê,
ñyóó l:êê dîy:o a pyede,
yi ghê dmi mye pyede.

5

Kópuni dyuu nmî Mî ngê wunê a ngmo ngê Njon ngê u ngwo módu

¹ Yi ngwo nmî Mî u wéni pee kóó yedê puku pee daadîi ngménî módu, kmongo ngmê. K:oo d:êê ngmê, kuwa mye d:êê ngmê. Chââ vyi ntee anyi kââ, yi puku pee p:uu chââ u l:ii pyudu doo ya, doo u ntââ pi ngê yi puku pee daapî pywálî ngê. ² Yi ngwo enjel wêdewêdê ngménî módu, dpodomby:e mbwóó wo, apê, N:uu ngmê u ntââ, chââ u l:ii wa pwaa té, puku pee wa pywálî? ³ Ngménê u pi dêpwo ya mbóó p:uu, dyámê mbêmê dêpwo ya, têpê u maknopwo myedêpwo ya. Pini n:ii puku pee pywálípywálî u ntââ, u kpââ ngê mye u ntââ, yinté pini dêpwo ya. ⁴ Wod:oo mbê nê puwâ, mu kópu u dîy:o pi ngmê ngê yi puku pee daapî pywálî ngê, myedaapêdê kp:aa ngê. ⁵ Yi ngwo kada pini ngmê ngê a ka pê, Namê mbê. A ka pê, Ngî vyu. A ka pê, Layoni ntee pini, pini n:ii Njudâ u tii ñedê mî chópu, Dépidi ntee pini, yi pini mbodo mudu y:i dê yââ, u ntââ chââ u l:ii pyudu knî yinê a pwapî té, yi puku pee u ngwo a pywálípywálî.

⁶ Yi ngwo nmî Mî u nkîgh:ê sipi tp:oo ngménî módu, tpile tp:oo páádi knî y:oo a yina dumo, kada pini knî y:oo myedê yina dumo. Yi sipi tp:oo wunê mwo a vya ngópu, mêtê pii wo. Mbêmê dp:anê

pyudu doo kwo, ngwolo mye
 pyudu. Yi dp:anê pyudu knî
 yi nt:u kópu, u wêdêwêdê
 ndîi, mu daamu tp:ook:omo.
 Yi ngwolo pyudu knî, nmî
 Mî u Ghê Dmi, n:ii dyámê
 wope wope a dy:ââ ngê. *

⁷ Yi sipi tp:oo nmî Mî ka
 loo, u wéni pee kóó yedê
 puku pee a ngópu. ⁸ Dini ghi
 n:ii ngê yi puku pee kwulo
 a ngópu, tpile tp:oo páádi
 knî, kada pini myoy:a mêt
 páádi knî yi k:ii sipi tp:oo ka
 kwodokwodombyi:e k:ame
 ghê dniye. Mtyîmî kuu
 ngmêngmênté dnye tpyé dé,
 n:ii nkól ngê l:âmo tumo. Yi
 mtyîmî dpudu ntee doo a
 koko, nmî Mî u yoo yi ngêpê
 dmi yinté a koko yédi. Kada
 pini knî y:oo wéti u tpile dé
 ngmêngmênté myednye tpyé
 dé, dnye vyee dé, nmî Mî u
 ngwo dnye chaa kîgha. * ⁹ Sipi
 tp:oo dnye chaa kîgha, wéti
 kamî ngmêdnya a ng:êenî,
 kópu,

U p:o chi yé, puku pee cha
 ngee, u ntââ chââ ul:ii nye pwapî té,
 mu kópu u dîy:o a vya nyoo,
 wêê n:ii m:uu a pwii wo,
 yoo dyêédî yintómu knî yi
 vy:o

pi yilî u ngwo nye pwila too,
 nmî Mî u yoo vy:o nyi kaa too.
 Yi yéli yi kn:ââ daa ngmidi,
 yi dnye daa ngmidi,
 yi too pee daa ngmidi,
 yi dyámê pee daa ngmidi. *

¹⁰ Nmî Yâpwo kóó k:oo nyi kaa
 too,

u dnye a nyêmî ngópu.
 Kêlî pini ngê nyi pyôdu too.
 Nmî Mî wéni pee ngê a tóó,
 mgidî u yoo t:anê pee ngê a
 pyede, yi kêlî nyi kaa
 too.

Dyámê u tpile yilî yi yi yodo
 u maknopwo a pyede. *

*Enjel knî y:oo nmî Mî
 mupwo u ngwo dnye chaa
 kîgha dê*

¹¹ Myombó m:aa vyu wo,
 enjel yilî tp:oo témi tap nî
 módu, yono yono yono yono
 y:a dé. Nmî Mî a yina ngópu,
 tpile tp:oo páádi knî a yina
 tumo, kada pini yoo myedê
 yina tumo. ¹² Dpodombiy:e
 dnye wéti, apu,

Sipi tp:oo n:ii a vya ngópu,
 nmo chaa kîgha,
 doo u ntââ tumu daanmî
 ya.

U wêdêwêdê ndîi, u nuw:o
 ndîi, tpile yilî yintómu u nêni
 dé.

U pi ndîi, nmo chââchââ,
 myeno chaa kîgha.

¹³ Noo ng:aa, nê, Tpileni
 yintómu mbóó p:uu a tóó,
 dyámê mbêmê a tóó, dyámê u
 maknopwo a tóó, ntii u mênê
 a tóó, nê, tpileni yintómu
 dyámê wope wope a tóó, ka
 wéti té, apu,

Nmî Mî nmo chaa kîgha,
 sipi tp:oo myino chaa kîgha.

Apu, Yi pi dê ndîi dê, yi
 wêdêwêdê mye ndîi,

nmo chââchââ dê, myino
 chaa kîgha dê,
 chedê ngê daawa pyôdu.

* **5:6:** Zech 4:10 * **5:8:** Tpyuu 8:3-4; 15:2; Psalm 141:2 * **5:9:** Psalm 98:1
 * **5:10:** Is 61:6; Tpyuu 20:6; 22:5; 1 Pita 2:9

¹⁴ Yi ngwo tpile tp:oo páádi knî y:oo apê, Yinté choo ya, wod:oo kada pini yoo nmî Mî ka myenté sipi tp:oo ka kwodokwodombyi:e k:ame ye ghê dniye.

6

Njon ngê Yesu u dpodo u kââ u ngwo módu

¹ Chââ u l:ii pyudu knî n:ii dé puku pee p:uu dnye ya, sipi tp:oo ngê mwiyéni a ngópu pwââ. Yi ngwo yi tpile tp:oo páádi knî yi vy:o mwiyéni u dnye nî nyongo, mwini k:ii mbwolo, apê, A pwiyé. * ² Yi ngwo y:aa vyu wo, hósí kpaapíkpaapí ngménî módu. Pini n:ii pyipwo doo ya, u kaa taa kumo doo tpyé dê. Nmî Mî ngê yi pini mbêmê kidon ngmê kââ, u ngwo né w:ee ngê, né, Mbodo mudu y:i dê yââ. L:êê têdê dy:ââ ngê. A lama doo ya, Mbodo mudu y:i amî yââ. *

³ Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii myomoni pwââ, tpile tp:oo myomoni u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. ⁴ Hósí kuwa m:uu a pwii wo, myemtye. Pini n:ii pyipwo doo ya, nmî Mî ngê taa ndî u kwo ngmê y:ângó, kwo, Dyámê mbêmê yoo chin:aa chámêchámê dé, numo p:uu dny:oon:aa l:êê. *

⁵ Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii pyoloni pwââ, tpile tp:oo pyoloni u dnye nî nyongo, apê, A

pwiyé. Y:aa vyu wo, hósí kpêdêkpêdê ngménî módu. Pini n:ii pyipwo doo ya, yi pini ngê tpile pywupwi u skél kumo ngmêdoo tpyé. ⁶ Yi tpile tp:oo páádi knî yi vy:o dnye ngménî nyongo, yi pini ka kwo, Dyámê mbêmê m:uu nyi ghêê we. Kwo, Witi u pywuu d:ud:umbiyi:e dp:uu km:êê ngi, deeté u pywuu pee tp:oo dp:uu km:êê ngi, ngménê olipi wulu wain yi pywuu dê nangê km:êê dê. *

⁷ Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii podoni pwââ, tpile tp:oo podoni u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. ⁸ Y:aa vyu wo, hósí m:uu nî módu, u pââ k:ii ch:ii yââ. Pini n:ii pyipwo doo ya, u pi Pwopwo. Yi hósí pyipwo pi m:uu doo ya, u pi, Pi ntóó kménêkménê. Nmî Mî ngê yepê, Dyámê mbêmê pi yintómu yoo páádi ngê dî pyódu té, yoo ngmê dpî yi yodo u maknopwo dî yé té, woni yoo pyile knî yi p:uu kêê nangê yé. Yepê, Yélini dpo d:a kê té, taa ngê woni dp:uu vya tóó, woni knî dómodómu têdê paa pw:oo dniye, woni knî mbii ngê paa nt:ââ téne, woni knî kiye u tpile tp:oo knî y:oo paa ma téne. *

⁹ Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii limoni pwââ, yélini nmî Lémi u l:êê dîy:o vya tumo, nî m:uu too. Pi knî y:oo vya tumo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu dyuu dnya a tpapê dé, Yesu p:uu danêmbum myedaa yé ngópu.

* **6:1:** Tpyuu 5:1 * **6:2:** Tpyuu 19:11; Njon 16:33 * **6:4:** Mát 10:34 * **6:6:** Luukî 6:20; Njems 2:5 * **6:8:** Ezek 14:21; Luukî 21:9-11

Mtyîmî nk:êêñî têdê u nkîgh:ê dnye kwo,¹⁰ dpodombiy:e dnye kââ, nmî Mî ka kópu, Nmî Lémi ndîñ, dono m:uu daa t:a, k:omodanê m:uu myedaa t:a. Kópu, Angêntoo dye ghi anmî t:ââ, u dî dyámê mbêmê tpémi u ngwo wanyi kóté kalê té, n:ii knî y:oo a vya nmoo, nmî ntââ dmi y:e anyinê vy:u? *

¹¹ Yi ngwo kpîdî kpaapîkpaapî ngmêngmênté ye y:ângô, yepê, Daa ndîñ la ghi tp:oo dmyinê t:ââ, dmyinê ghê vyîmî. Yepê, Pi knî y:oo ntee a vya nmyoo, nmyi tîdê mbwó woni wamye vya t:oo. Yepê, Yi yéli yintómu dmyinê t:âât:ââ dé, nmyi ntââ dmi u ngwo anê vy:u.

¹² Sipi tp:oo ngê chââ u l:ii wononi a ngópu mye pwââ. Yi ngwo dyámê pê dpodombiy:e doo ghêdê, kââdî dêpwo pil:apil:a, mgîdî a ghay wo. D:ââ d:ud:umbiy:e mtyemtye ngê pyodo, wêê kuu ngê pyodo. *

¹³ Yópu ndîñ ngê kéme vyi ntee dpo kpê, mbóó p:uu pudu yinté a ghay dniye, dyámê mbêmê mê dyimê dniye. ¹⁴ Kmaapî u pala ntee anyinê kmongo, mbóó yinté anyi pwiyé wo. Mbu mbodo yintómu, dyámê w:uu yintómu yi kwo têdê dmi a kuwo tumo. ¹⁵ Yi ngwo pi yintómu nkîngê mbê dniye, king yoo, kada pini yoo, lede yoo yi kada pini yoo, ndáápi yoo, l:âmo dy:ââ yoo, yélini yi pi dmi ndîñ dé, yélini yi pi dmi têdê dé, pi yintómu nkîngê mbê dniye, mbu

mbodo knî yi maknopwo kpomo knî yi ménê dnyen:aa mbwolombwolo,¹⁶ mbu knî ye dnye kââ, chêépî kpiyé knî ye myednye kââ, yipu, Nmî pwo a ghay dmyeno, ngmo nmédi, yipu, Yâpwo ndîñ ngê kîngê m:uu nmo, sipi tp:oo ngê myekîngê kpada nmo.¹⁷ Yipu, Yi wo ndîñ atédê d:ii, ntââ nmo wunê vyîmî ngmê, u vyîmî nmo doo u ntââ.

7

*Nmî Mî ngê chââ u l:ii u yoo
knî yi p:uu u ngwo t:ângô*

¹ U kuwó dini ghi ngê enjel páádi nî módu, dyámê mbêmê wope wope dnye kwo. Ngmê ngê nt:eeemi doo a tpyé, myomoni ngê mbyw:a doo a tpyé, pyoloni ngê chaa yópu doo a tpyé, podoni ngê kpâpu yópu doo a tpyé. Dnye tpyé dé, mu kópu u dîy:o apê, Yi yópu knî y:oo dyámê pê ghêlî k:ii wa dyênê ngmê, ntii ghêlî k:ii wa dyênê ngmê, kpî yi ghêlî k:ii wa dyênê t:oo. ² Yi ngwo enjel m:uu nî módu. Kââdî kwéli dpo kee, yi kêténi a kee wo, chââ u l:ii t:emî u tpile kumu ngmêdoo tpyé. U yi u ngwo doo kwo, Yâpwoni ghê a t:a, u yoo knî yi p:uu u chââ u l:ii nî t:oo. Enjel páádi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dê pyódu nmyo, u ntââ dyámê pê yópu ngê anmyi dyênê ngmê, ntii anmyi dyênê ngmê, kpî yi amy:ee dyênê t:oo, ³ ngmêngmê ghêlî k:ii nangê dyênê té.

* 6:10: Tpyuu 16:5-7; Deut 32:43 * 6:12: Mát 24:29-31

Yepê, Nmî Yâpwo p:uu dpodo pyu yoo yi kêpa u chââ u l:ii mwiyé t:ee téme. Yepê, Yi l:ii u l:êê dîy:o yópu ndîi ngê daapaa dyênê téne. * ⁴ Yélini yi kêpa nmî Mî u l:ii t:ee ngópu, Yisîléli tpémi yi yoo dyêêdî y:a mê miyó knî yi vy:o yéli. Pi yîlî tp:oo témi tap, 144,000.

⁵ Njuda u yoo vy:o 12,000

Lupen u yoo vy:o 12,000

Nkadî u yoo vy:o 12,000

⁶ Ase u yoo vy:o 12,000

Napîtali u yoo vy:o 12,000

Manasa u yoo vy:o 12,000

⁷ Simiyón u yoo vy:o 12,000

Lipi u yoo vy:o 12,000

Isaka u yoo vy:o 12,000

⁸ Sepulun u yoo vy:o 12,000

Njósép u yoo vy:o 12,000

Mbenjîmîn u yoo vy:o
12,000

Yi yéli yi kêpa nmî Mî u chââ u l:ii t:ee tumo.

Njon ngê nmî Mî u yoo u ngwo módu

⁹ U kuwó dini ghi ngê pi yîlî tp:oo témi tap nî módu, doo u ntââ pi ngê daapêdê kp:aa too. Pi dyêêdî yintómu yi yéli yi vy:o doo kwo, yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. Kpîdî kpaapîkpaapî dmi yi mbwo yedoo ya, dpumo nkoo dmi kumo dnye tpyé dé, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê doo ya, nmî Mî mupwo yi kada dnyen:aa kwo, u ngwo dnye chaa kîgha dê. * ¹⁰ Dpodombiy:e dnye kââ, apu, Nmî Yâpwo chaa

kîgha koo. Apu, Pi yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. Apu, Sipi tp:oo u k:ii kópu ndîi ngmê d:uu ngópu, Setan kwulo y:oo a pwaa nmoo. ¹¹ Tpile tp:oo páadi knî y:oo nmî Mî a yina ngópu, kada pini myoy:a mê páádi knî y:oo a yina ngópu, enjel knî y:oo myedê yina ngópu. Kwodokwodombiy:e k:ame u kwo ghê dniye, nmî Mî dnye chaa kîgha, ¹² apu, Nmî Yâpwo ntêñê nmo chaa kîgha, nmo chââchââ, myeno kwunokwuno. Apu, U pi ndîi, u nuw:o ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi. Apu, U chaa kîgha daanmî yé, chedê ngê daawa pyódu. Apu, Ndê kópu yila.

¹³ Kada pini ngmê a ka pôó wo, a ka pê, Kî yéli kpîdî kpaapîkpaapî dmi kélê ka ngeme, a ka pê, nangê lonté yéli, anyi da ndê dmi? *

¹⁴ Kwon, A lémi, lama ka tóó, daa a lama yéli. A ka pê, Kî yéli y:oo dono ndîi dnya a vyîmî dé, dêpê kede dniye. A ka pê, Yi kpîdî dmi sipi tp:oo u wêê ngê a ghêê tumo, kpaapîkpaapî ngê u ngwo pyaa dniye. *

¹⁵ A ka pê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngîma a wee, u yâpwo ghê, a ka pê, w:êêñî mgîdî vy:o a chaa kîgha ngópu. A ka pê, Nmî Mî ngê kóó k:oo wa kaa té, ye adî vyuwo. ¹⁶ A ka pê, Dómu ngê mèdaawa ngee té, mbwaa ngê myedaawa ngee té. A ka pê, Kââdî ndîi vy:o mèdaadnyi m:ii, myedaawa

* 7:3: Ezek 9:4,6; Epeso 1:13-14; Tpyuu 9:4; 14:3-5 * 7:9: Tpyuu 5:9 * 7:13:

dyēnê té,¹⁷ mu kópu u dîy:o
sipi tp:oo ngê yinê adî yenê
dé, yi kada wa ghê, ye adî
vyuwo, dpuwó nuu mb:aa ye
amînê kême té, mbwááni n:ii
ghê a t:a, y:i adnyin:aa ndanî.
A ka pê, Yinté ye adîn:aa
vyuwo, nmî Mî ngê yi ngemi
pwo dmi yi ngîma wa pyi té. *

8

Sipi tp:oo ngê chââ u l:ii pi-ini u ngwo pwââ

¹ Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo
ngê chââ u l:ii piini pwââ,
yélini mbóó p:uu nî módu,
tumu dnye ya. Kââdî liy:aa
n:êê ngmê, tumu dnye ya. ² Yi
ngwo enjel pyudu nî módu,
nmî Mî u ngîma dnye kwo.
Dpuwo pyudu ye y:ângo.

³ Enjel m:uu nî módu, nmî
Mî ngîma mtyîmî nk:êenî
têdê doon:aa kwo. Nkól ngê
mtyîmî d:ââ kumu ngmêdoo
tpyé. Nmî Lémi ngê mtyîmî
kuu ndîi u kwo ngmê y:ângo,
kwo, Ala mtyîmî kuu dpî
nk:êê ngi, a yoo yi ngêpê
dmi mb:aamb:aa ngê u ngwo

paa pyaa we. * ⁴ Nmî Mî
ngîma doo kwo, yi mtyîmî doo
nk:êenî. Dpudu doo koko,
nmî Mî u yoo yi ngêpê dmi
myedoo koko. ⁵ U kuwó dini
ghi ngê enjel ngê mtyîmî
d:ââ a y:ângo, mtyîmî nk:êenî
u ndyuw:e puu dyuu k:oo
ntówo, dyámê mbêmê a pii
ngê. Yi ngwo mwini dnye
mbumu, lîmî doo kîlîkîlî,
dnye ndîi yilî nî nyongo, têpê
myedoo ghêdê.

*Enjel knî y:oo dpuwo u
ngwo wêê tumo*

⁶ Yi ngwo enjel pyudu knî
y:oo yi dpuwo pyudu knî a
ngî tumo, yi wupî u l:êê dîy:o
kumu mbee tumo.

⁷ Dini ghi n:ii ngê
mwiyémwiyé enjel ngê u
dpuwo wóó, ghêépwima ntee
tpile yilî dyámê mbêmê a
ghay dniye, ndyuw:e wêê
kwodonkwodo myedê ghay
knopwo. Dyámê pee ngmê
dyênenê wo, woni pee dê daa
dyênenê knopwo. N:ii dyênenê
wo, ndê ngê kpî yi yintómu
ma too, mbiye kuu mye ndîi.*

⁸ Dini ghi n:ii ngê enjel
myomoni ngê u dpuwo wóó,
mbu ntee tpile ngmêni módu,
ndyuw:e k:ii doo pîpî. Yi tpile
nt:ee mî dyimê wo, ntii ghi
mî dyênenê ngê, woni dê daa
dyênenê doo. N:ii dyênenê ngê,
wêê ngê pyodo, * ⁹ tpileni
nt:ee a m:ii té u ngwo pw:oo
dniye, nkélini y:i dnye mbêpê,
mye dyênenê dniye.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê enjel
pyoloni ngê u dpuwo wóó,
pudu ndîi ngmêni módu,
pywápê k:ii doo pîpî. Mbóó
p:uu a ghay wo, dyámê
mbêmê mî dyimê wo. Yi
dyámê pee u ngwo dyênenê ngê,
woni dê daa dyênenê doo. N:ii
dyênenê ngê, mbwaa dyênenê too,
dpuwó nuu mye dyênenê too.
¹¹ Yi mbwááni dmi ló ngê
pyaa dniye, pi yilî u ngwo
loko too. Yi pudu u pi, Ló.

* **7:17:** Tpyuu 21:4; Njon 10:11; Psalm 23:2; Is 25:8 * **8:3:** Tpyuu 5:8; 9:13; Ex 30:1-3 * **8:7:** Ex 9:23-26; Joel 2:30 * **8:8:** Ex 7:20-21

¹² Dini ghi n:ii ngê enjel podoni ngê u dpuwo wóó, d:ââ kââdî, pudu knî yi k:ii, pee tp:oo dyénê dniye. W:êénî u ghi ngmê, kââdî dêpwo pil:apil:a, wo ghi woni dê yi kwo, doo pil:apil:a. Mgîdî vy:o myenté. Mgîdî ghi ngmê ngê d:ââ dêpwo dnyednye, pudu knî myedêdnye dnyednye. Woni ghi dê yi kwo d:ââ pudu knî dnye dnyednye.

¹³ U kuwó dini ghi ngê y:aa vyu wo, maalî mbóó p:uu tââ ngménî módu, doo mgalé. Dpodombiy:e doo mbumu, apu, Ayi! Ayi! Apu, Dyámê mbêmê tpémi. Apu, Dini ghi n:ii ngê wu enjel pyile knî y:oo yi dpuwo dmi wa wêê t:oo, nmyi ya d:ud:umbiy:e dono ngê wa pyódu. Apu, Ayi!

*

9

Setan u ngwo a ghay wo

Luukî 10:17-18

¹ Dini ghi n:ii ngê enjel limoni ngê u dpuwo wóó, pudu ngménî módu, n:ii mbóó p:uu mwiyé mwo a ghay wo, dyámê mbêmê mwiyé mî dyimê wo. Kmêna dono mbwa k:oo kwéli dnye kwo, mgî k:oo, kené u kii yi pudu ngê a ngêêdî, kumu doo tpyé. ² Yi kené yi kpémî ngê, dpudu ndîu u ménê a pwii wo, mbóó p:uu kee wo, kââdî dnyinté doo pil:apil:a, mbóó mgîdîmgîdî ngê pyodo. ³ Kpele ntee tpile yili yi dpudu w:uu u ménê dyámê mbêmê a ghêpê dniye. Té tpuu ngê pi

ntee dpî kiye, yi kpele ntee tpile kiye u ntââ ngê yinté mye pyaa dniye. * ⁴ Yi kada pini ngê mbiye ye kwódu ngê, kpî yi ye kwódu doo, nté wo yi wo ye mye kwódu too. Yepê, Yélini yi kêpa Yâpwo ndîu u chââ u l:ii daa t:a, dmyinê:aa kiyekiye dé. * ⁵ Nmî Lémi ngê yi vyee ye kwódu ngê, ngménê yi kiyekiye ye daa kwódu ngê, d:ââ limi pîdny:oo mgînî vyîmî. Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye, ó té ngê pi ntee myoo kiye, yi dpudupudu mye yintoo. ⁶ Yi d:ââ limi knî yi k:oo, yélini adnyi kiyekiye dé, u yi y:e adî kwo, Nmî pw:oo dmi, ngménê doo u ntââ daawa pw:oo dmi. Adnyi mgînî vyîmî, ala kópu adnyi tpapê, awo, U yi nmo a kwo, Nmî pw:oo dmi, ngménê wa dêê dmi, daawa pw:oo dmi.

⁷ Pi knî y:oo l:êê u l:êê dîy:o hósi ntee dpî kpîlê t:oo, yi kpele dé yinté dnye kwo, hósi knî yi nâmo a ghê dniye. Yi mbodo dmi, pi mbodo ntee tpile dé, yi mbêmê kîdon dnye kwo, nkôl ngê l:âmo tumo. ⁸ Yi mbodo yââ vyi ndîu dé, yi nyóó dmi mye ndîu dé, layóni nyóó dmi ntee dé. ⁹ Nkéli chêepî káped:ê yi yodo p:uu dnye ya. Yópu ndîu ntee dpo pwópu, yi kpele dé yi níuupee dmi yinté myednye dpudu. ¹⁰ Té tpuu ngê pi ntee dpî kiye, yi tpuu mye yinté dé, yoo u ngwo adnyin:aa kiyekiye dé, d:ââ limi knî yi

k:oo. ¹¹ Mgî k:oo kwéli a ndê dniye, yi ghi u kada pini ngê yi kpele dé yinê a dy:ââ too, yi king ngê a tóó. Yi pini en-jel dono ngê doo a ya, Hipîlu dnye ngê u pi Apadono. Kîdiki dnye ngê u pi Apoliyon, u nt:u kópu, Pi dyede pyu.

¹² Wu nkîngê u kópu ngmê, mêmiyó maadî kîyedê kwo.*

Nmî Lémi ngê pi knî ye l:êê u ngwo daa kwódu ngê

¹³ Dini ghi n:ii ngê en-jel wononi ngê u dpuwo wóó, dnye ngménî nyongo. Mtyîmî nk:êenî têdê n:ii nmî Mî u kada a kwo, dp:anê páádi knî yi kélî ghê yi dnyeni yi kêténi a ndê wo. ¹⁴ En-jel wononi, n:ii ngê u dpuwo wóó, yi dnyeni ngê yi en-jel ka kwo, Mbwaa ndîi n:ii Mbáilon kee wo, Yupídétis, nmî Lémi ngê en-jel dono páádi knî y:i wunê a kudu too. Kwo, Nyi pywálî té, dny:oon:aa dpodo. ¹⁵ Nmî Lémi ngê wunê a kudu too, apê, Yoo l:êê têdê ghélî k:ii wa dyênê t:oo. Apê, M:aani n:ii k:oo adnyin:aa dpodo, d:a ngmidi, myenté d:âmu n:ii k:oo adnyin:aa dpodo, wéni n:ii ngê adnyin:aa dpodo, kââdî liy:aa n:ii ngê adnyin:aa dpodo, yi dini ghi knî d:a ngmidi té. Apê, Dpodo kn:ââ dini ghi n:ii ngê wa chaa ngmê, dyámê mbêmê yoo wa chámê t:oo, yoo pyile ngê wa pyódu t:oo, yoo ngmê l:êê têdê wa vya ngmê, yoo woni dê daawa vya d:oo. Yi ngwo en-jel wononi ngê yi en-jel dono páádi knî mî pywálî too.

* 9:12: Tpyuu 8:13

Yi dpodo kn:ââ chaa ngópu, lede yilî tp:oo témi tap l:êê têdê dy:ââ tumo. ¹⁶ Yi lede yoo hósi pyipwo dnyen:aa l:êê, yilî tp:oo témi tap. N:ii ngê a kp:aa too, a ka pê, my:oo yono yono, yono yono yono, yono yono y:a. (200,000,000)

¹⁷⁻¹⁸ Yi ngwo yi lede yoo nî m:uu too, kápêd:ê yi yodo p:uu dnye ya, mtyemtye dé, k:ii chii yââ k:ii ntee dé, myenté mbóó káámi kîgha ngê ntee dpí pyódu, yinté dé. Layóni mbodo ntee a kwo, hósi knî yi mbodo yinté dnye kwo. Yi kwo ndê dóó dpudu kwodonkwodo dpodombiy:e dnya a pyuwoppywuwo, yoo u ngwo dnye nk:êenî dé. Yoo dyêêdî ngmê mî chedê ngópu, yoo woni dê daa vya dumo. ¹⁹ Yi hósi knî yi wêdêwêdê yi komo t:âmo doon:aa ya, yi tpuuwo myedoon:aa ya, mu kópu u dîy:o yi tpuu tpile pê ntee tpile dé, yi mbodo dmi myednye kwo, pi u ngwo dnye kiyekiye dé, u ngwo myednye pwopwo.

²⁰ Yélini yi l:êê têdê daa pw:oo dniye, yi dono dêpê kuwo tumo. Kmêna ka ngêpê daa yé ngópu, k:omo yâpwo knî ye myednye ngêpê. Yi yâpwo dé yi chóó woni nkôl ngê l:âmo tumo, woni silipê ngê l:âmo tumo, woni nkichi pee ngê l:âmo tumo, woni chêepî ngê l:âmo tumo, woni yi pee ngê l:âmo tumo. K:omo tpile yi yâpwo dé daa vyuwo nyédi, dnye daa nyémî ngópu, myedaa paambwi nyédi, ngménê yi yéli y:oo a

chââchââ tumo, ye a ngêpê nyédi. * 21 Yi dono daa yé ngópu, pi vyee nkwépinkwépi daa yé ngópu, pyââ ti mâtâ ti daa yé ngópu, kpaa myedaa yé ngópu, yi dono knî yi l:êê dîyo tpéé kópu myedaa vyi ngópu.

10

Njon ngê nmî Mî u puku pee u ngwo ndî

¹ Yi ngwo enjel m:uu nî módu, u wêdêwêdê ndî. Mbóó p:uu a ndê wo, p:ââ p:ââ doo a wupwo. Nkalí too pee dmi u kpîdî ngê pyôdu ngê, ntii ghi u pwo ngmêdoo kwo, kwôdo ng:oo dmi kââdî ntee tpile, yu dê ndyuw:e k:ii dpîmo dnyednye. ² Puku pee kumu ngmêdoo tpyé, daa kmongo ngmê. Dini ghi n:ii ngê a ghêpê wo, yu wéni peeni ntii mbêmê kââ, t:anê peeni dyámê mbêmê kââ. ³ Layóni dpodombiy:e ntee a kââ yédi, yi ngwo dpodombiy:e yinté ka wo. Yi ka wo, mwini pyudu knî y:oo u dnye dpodombiy:e a péli ngópu. ⁴ Nê, Yi kópu nî d:êê, ngménê pi dnye mbóó p:uu ngménî nyongo, a ka pê, Mwini pyudu knî y:oo kópuni dê vyi ngmê, nangê d:êê, tumu kópu ngê choo ya.

⁵ Enjel n:ii ntii dyámê yi mbêmê doo kwo, kóó wéni peeni mbóó p:uu kââ, ⁶ nmî Mî u pi ngê kpaa wo, apê, Pini n:ii chedê ngê daawa pyôdu, myenté pini n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo doo, ntii l:âmo

ngê, tpileni yi ghê a pyede mye l:âmo too, apê, yi pini u pi ngê n:aa kpaa, apê, Chóó Lémi mèdaadî t:ââ, ⁷ ngménê dini ghi n:ii ngê enjel piini ngê u dpuwo wa wuu, Chóó Lémi ngê u tumu kópu dyuu yi ngwo wa pywálî. Apê, Yi tumu kópu dyuu u komo kapî pyu knî ye wunê a vyi too, yélini p:uu dnya a dpodo.

⁸ Pini n:ii mbóó p:uu mwiyé a ka a mbwolo, myombó u dnye m:aa nyongo, a ka pê, Enjel n:ii ntii dyámê yi mbêmê a kwo, puku pee n:ii kumu a tpyé, kwulo nyinê ngépi.

⁹ Wod:oo yi enjel ka nî loo, kwono, Ye puku pee a ka a ki. A ka pê, A kélê a ngépi, ma ngi.

A ka pê, Ngwo mty:aamty:aa ngê a pyodopyodo, ngménê dîyo ñga a dpudupudu kîgha.

¹⁰ Enjel kwulo puku pee yinî ngópu, nî ndî. A kwo mty:aamty:aa ngê pyodo, y:aa nt:uu ngê, ngménê dîyo a km:oo dpudupudu kwólu.

¹¹ Yi ngwo a ka pê, Chóó Lémi u komo ntee nyoo a kapî, myombó mèchin:aa kapî. A ka pê, King knî yi p:uu chin:aa mbumu, yoo yilî yi p:uu myechin:aa mbumu. A ka pê, Yélini yi dnye daa ngmidi, yi dyámê pee myedaa ngmidi, yi yéli yi p:uu myechin:aa mbumu.

11

N:ii knî y:oo nmî Lémi u komo a kapî ngópu

¹ Nmî Lémi ngê kiyé a ka ngma a kpo, a ka pê, Chóó

* **9:20:** Tpyuu 16:9,11; 1 Kódin 10:20

Lémi u ngomo angêndy:ââ, ye kiyé ngê u mti nyinê ngépi, kpêê yiyé têdê u mti myedo ngépi. A ka pe, Yi ngomo k:oo yélini a ngêpê té, dpo kp:aa ngi. ² A ka pê, Ngomo kuwa ghini n:ii mbwa kalê ngmê, u mti nangê ngee, mu kópu u dîy:o M:aa ngê yi ghi mgîdî u yoo knî ye dê y:oo. A ka pê, P:aani n:ii u nuu u p:aa, ye myedê y:oo, m:ââ pyile n:êê m:uu yi p:aani yi yi yodo u maknopwo a tóó. ^{*} ³ A ka pê, Yi dini ghi ngê a komo kapî pyu dê u ntââ ngê ana a pyépi dê, m:ââ pyile n:êê m:uu pi knî ye a p:uu ntênenê adpîn:aa danê. A ka pê, Kpîdî chaa ngmê dê yi kôlê adpî m:ii, yoo yi l:êê dîy:o adpî mbê, yewo, Tpéé kópu vyi yó, nmyi dono a kuwo tóó. *

⁴ Yi tpôdu nté kn:ââ olipi ntee tpile dê, myenté lam ntee tpile dê, n:ii dê dyámê u kada pini u ngîma a kwo mo. * ⁵ N:ii ka yi tpôdu a diya mo, u yi u ngwo a kwo, Nî vya dê, ndê dóó yi kwo dpo pwii, yi pini u ngwo dpî vya ngmê. ⁶ Ilacha ngê Chóó Lémi u wêdewêdê mgîdî u yoo yi ngópu ntee a tpyó, yi tpôdu mye yinté dê, u ntââ ngê a tóó mo, mbóó ka dpî kwódu ngmê, kópu, Tpii kîdangê ghay, yed:oo d:uudpo ghay. U ntââ ngê mye tóó mo, dini ghi n:ii ngê u yi y:e adî kwo knomomê, Mgîdî u yoo nyi kpada té, ye

* **11:2:** Luukî 21:24; Tpyuu 12:6; 13:5

Zech 4:11,14 * **11:6:** 1 Kings 17:1; 18:1; Njems 5:17-18; Luukî 4:25; 18:8
Tpyuu 12:17; 13:1,7; 17:8

Mósisi ngê Yichip tpémi ntee kpada too, yinté amye kpada t:oo. Mbwaa wêê kuu ngê wa pyôdu ngmê, kpadakpada u kópu yili wamye d:uu ngmê. * ⁷ Kiye u tpile tp:oo n:ii mgî k:oo a pwii wo, yi tpôdu yi p:uu adî l:êê. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi p:uu danê machedê ngê wa pyôdu ngmê, yi tpile tp:oo yi pwo wa lê, wa vya dê. * ⁸ Yi Lémi p:aani n:ii kîdosi nédê t:ee ngópu, yi ntóó dê kââ puu ghê yi p:aani adpî ya. Yi p:aani ndîi Sodom ntee p:aani ngê pyodo, myenté Yichip ntee p:aani ngê mye pyodo. Chóó Lémi ngê yi p:aani tpémi dnyinté daawa kpada té. ⁹ Wo pyile n:êê m:uu pi knî y:oo adnyi y:enê dê, adnyi yumuyumu dê, numo ka wa kwódu ngmê, yewo, Nangê kmênê dê. Yi yeli yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. ¹⁰ Yi tpôdu yi pwopwo u l:êê dîy:o dyámê wope wope pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wa pyôdu, adnyi numo yeedeyeede, noko yewo, Kî tpôdu y:oo mgînî vyîmî ndîi nmî pwo a kalê ngópu, ala ngwo dê pw:oo knî.

¹¹ Yi kópu dé noo y:enê dé, yi wéni pyile knî n:êê m:uu chedê ngê pyaa dniye, Chóó Lémi ngê yi tpôdu yi ménê ghê mê yó, mêtê pyidu doo, ghêêmî ghê knopwo. N:ii knî y:oo dnye y:enê dê,

* **11:3:** Mak 6:7; Luukî 10:1 * **11:4:**

* **11:6:** 1 Kings 17:1; 18:1; Njems 5:17-18; Luukî 4:25; 18:8 * **11:7:**

nkîngê ngê y:a y:a pwiyé dniye. ¹² Yi ngwo yi tpódu y:oo nmî Lémi u dnye mbóó p:uu ny:ee ngópu, yepê, Al:ii a kee cho. N:ii knî ye dpîmo diya, yi ngópu mbóó p:uu kee knopwo, apê, Nkalî too pee dmi yi ménê ad:uu t:iy:e knî ó! * * ¹³ Yi ngwo têpê dpodomby:e doo ghêdê, yi p:aani pee ngmê vyâ, chêepî ngomo y:i a vyóó dniye, pi pyud:o yono yono y:a vyâ, ngménê pee mê chu daa vyâ. Yoo wo yéli nkîngê ngê y:a y:a pwiyé dniye, yâpwoni mbóó p:uu wunê tóó, u wêdêwêdê ndîi ngê y:e pyodo.

¹⁴ Nkîngê u kópu myomoni machedê, pyoloni maadî chono kîyedê kwo. *

Enjel piini ngê u dpuwo u ngwo wóó

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê enjel piini ngê u dpuwo wóó, mbóó p:uu yéli yi dnye dmi dpodomby:e nî nyongo, apu, Chóó Lémi ngê king yintómu yi d:aa dmi da kââdî. Apu, Pini n:ii a ngmidi ngê, king ngê myaa pyódu, dyámê wope wope pi yintómu yi kada pini ngê dê pyódu, dye ghi yintómu adî y:enê dé, chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁶ Yi ngwo kada pini myoy:a mê páádi knî y:oo yi ya têdê dmi a kuwo tumo, nmî Mî ka kwodokwodombiy:e k:ame ghê dniye, dnye chaa kîgha, kwo, *

¹⁷ Nmî Lémi, nmî Yâpwo ndêndê, ngwêdêwêdê ntâkopádi. Kwo, Ntênenye tóó, dye ghi yintómu wunê myenyoo a ya. Kwo, Nmo kwunokwuno ngi, mu kópu u dîy:o ngwêdêwêdê ndîi mbêmê pi yintómu nyi yodo u maknopwo chi yé té. * ¹⁸ Kwo, Mgîdî u yoo nga a nod:enod:e nyédi, ala ngwo ye u nkwo chi nod:e. Kwo, Yélini pw:oo dniye, ala yi kóté kîgha u dye ghi. Kwo, Nuu u yoo, ngomo kapî pyu yoo, n:ii knî y:oo a chââchââ ngi, yi pywuu dmi ala ngwo ye nye yémî,

k:omo tpile yi pi dmi ndîi dé ó têdê dé. Kwo, N:ii knî y:oo dyámê dnye dyede, ala ngwo u nkwo nye dyede té.

¹⁹ Yi ngwo Chóó Lémi ngê u ngomo mbóó p:uu kpêmî ngê, u yâpwo poki k:oo nî módu. Yi ngwo lîmî dnye kîlîkîlî, mwini dnye mbumu, dnye ndîi yîlî nî nyongo, têpê doo ghêdê, ghêepwima ndîi yîlî myedê ghay wo. *

12

Setan nmî Mî u yoo knî yi p:uu u ngwo doo l:êé

* **11:12:** 1 Tes 4:16-17 * **11:12:** 2 Kings 2:11 * **11:14:** Tpyuu 9:12 * **11:15:** 1 Kódin 15:24-25; Dan 7:13-14 * **11:16:** Tpyuu 4:4,9-10 * **11:17:** Tpyuu 1:8; 20:11-13; 2 Kódin 5:10 * **11:19:** Hipîlu 9:4

¹ U kuwó dini ghi ngê nyepênyepê u kópu mbóó p:uu ngmêni módu. Pyââ ngmêni módu, kpídîni u mbwo doo ya, kââdî ntee tpile. D:ââ yu yodo dê yi maknopwo doo ya, pudu y:a mêt miyó knî y:oo mbodo a yina ngópu. ² Yi pyópu mbwili doo kwo, daa kêmakêma doo wupwo, u l:êê dîy:o doo mgînî vyîmî, myedoo kââkââ.

³ Nyepênyepê u kópu mbóó p:uu m:uu nî módu. Tópukada pââ ndîi ngmêni módu, u wêdêwêdê ndîi, u pââ mtyem-tye, mbodo pyudu, dp:anê y:a. Kîdon mbodo pyudu knî yi mbêmê ngmêngmênté doo kwo. ⁴ Mbóó p:uu ghi ngmê pudu woni knî tpuu ngê a gh:ay too, dyámê mbêmê mî dyimê dniye, mbóó p:uu ghi woni dê yi p:uu pudu dêpê gh:ay too. Pyââ u nkîgh:ê doo kwo, u yi u ngwo doo kwo, Tpémîni a tpyuu, nî ma.

* ⁵ Wod:oo yi pyópu tpamê wo, tp:ee ngmê tpyó, tpémîni pi dyêédî yintómu yi kada pini ngê wa pyódu, u nkichi pee kiyé kumu adî tpyé, yoo u ngwo adî y:enê dé. Chóó Lémi ngê yi tpémi tópukada ka dyé ngê, kwulo a pwââ, u p:o ñuwo, u che p:ââ pee ngê mî pyódu ngê. * ⁶ Yi pyópu mbêpê wo, w:amî mbêmê wumê tóó, nmî Mî ngê u p:aa kwéli a gh:ii ngê. Y:i u kwo wunê vyuwo, m:ââ pyile n:êê m:uu.

⁷ Dini ghi n:ii ngê yi pyópu mbêpê wo, l:êê ndîi mbóó

p:uu ngma a pwaa ngópu. En-jel n:ii nmî Mî u yoo knî ye a vyuwo yédi, Maikel, u en-jel knî yi k:ii, tópukada p:uu dnye l:êê, u en-jel knî yi p:uu myednye l:êê. ⁸ Tópukada doo l:êê, u en-jel yoo myednye l:êê, ngmêne dêê dniye, doo u ntââ mbóó p:uu daapîdnya a ya. ⁹ Maikel p:uu y:oo dyámê mbêmê a kéké tumo. Yi tópukada, mw:ee ngê wunê doo a ya, u pi Setan, u pi mye Dono u Kn:ââ. Dyámê wope wope pi yintómu yinê dpî dóó té. U en-jel yoo yi k:ii dyámê mbêmê mî dyimê dniye. *

¹⁰ Yi ngwo mbóó p:uu dnye ndîi ngmêni nyongo, apê, Ala ngwo nmî Yâpwo ngê u yoo kóó k:oo a kapî té, u wêdêwêdê mbêmê yoo a y:enê té, pini n:ii a ngmidi ngê u pi ndîi ngê myaa pyódu. Apu, W:êénî mgidî vy:o Setan nmî tîdê mbwó yoo yi p:uu a d:uu yédi, nmî Lémi ka dpo, Yi dono knî yi l:êê dîy:o chi kpadakpada dé, ngmêne nmî Lémi ngê ala ngwo dny:ii kêdê d:ii. * ¹¹ Apu, Nmî tîdê mbwó yoo u pwo dê lee dmi, mu kópu u dîy:o yi yikî dmi sipi tp:oo u pwo ghay wo, myenté u pi pi knî ye dnyen:aa tpapê, yi chóó yi p:uu dêdnye nuw:o, pwopwo p:uu myedêdnye nuw:o. ¹² Apu, Nyââ, Nmî Lémi ngê pi dono dny:ii kêdê d:ii. Apu, Yi kópu u l:êê dîy:o yélini mbóó p:uu nmo pyede, nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Apu, Ngmêne

* **12:4:** 2 Pita 2:4; Njuda 1:6 * **12:5:** Psalm 2:9 * **12:9:** Luukî 10:18; Gen

3:1; Tpyuu 20:2-3 * **12:10:** Njópi 1:9-11; Zech 3:1

yélini dyámê mbêmê nmye pyede, ó nt:ee nmye pyede, dmyinê nkîngê, mu kópu u dîy:o Setan nmye dê lê, dnyinté doo nod:e wo, u lama a tóó, Daa ndîi la ghi tp:oo anî ya.

¹³ Dini ghi n:ii ngê tópukada u lama yaa wo, apê, Ala dyámê mbêmê da d:ii nê, pyópuni ngê tp:oo tpyó yi ngwo doo a kpêénî. ¹⁴ Ngménê nmî Mî ngê yi pyópu níupee dê kaa doo, maalî ntee a mbêpê, yinté mbêpê kwólu, u p:o w:amî mbêmê mî ta. M:ââ pyile n:êê m:uu nmî Mî y:i u kwo wunê vyuwo, doo u ntââ, tópukada u kwo daawa nî. ¹⁵ Yi ngwo tópukada kwené wo, t:ââ ntee tpile u kwo doo a mbêpê, apê, Yi pyópu paa t:âmo ngê. ¹⁶ Ngménê dêê wo. Têpê ngê yi pyópu ngópu, mye kwené wo, t:âmuni tópukada u kwo doo a mbêpê, têpê u mênê a ghê. ¹⁷ Wod:oo tópukada ka yi pyópu d:ud:umbiy:e diya wo, yi pyópu tp:oo módo tp:oo mây woni knî ye loo, yi p:uu doon:aa l:êê. Yélini yi p:uu doon:aa l:êê, yi yéli y:oo nmî Mî u dêepî kópu dyuu a chââchââ tumo, Yesu u pi pi knî ye mye tpapê ngópu. *

13

Yélini Setan u wêdêwêdê mbêmê a l:êê nyédi

¹ U kuwó dini ghi ngê tópukada m:aa módu, ntii chedê doon:aa ya. Yi ngwo tpile tp:oo ngménî módu,

ntii u mênê a kee wo. Mbodo pyudu, dp:anê y:a. Kîdon dp:anê knî yi mbêmê ngmêngmênté doo kwo. Chóó u chaa kîgha u pi dmi mbodo knî yi p:uu dnye ya, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîi u d:aa nê kââdî, u pi d:ud:umbiy:e nî dyênê. * ² Tpile tp:oo n:ii nî módu, lepid ntee tpile, kóó yu mbeyê kóó kpâlî ntee tpile dé, komo layóni komo ntee tpile. Tópukada ngê u wêdêwêdê u kwo y:ângo, u pi ndîi u kwo mye y:ângo, kwo, Pi yintómu yi kada chi kwo, a pi mbêmê chi yenê dé. ³ Yi tpile tp:oo mbodo ngmê p:uu kwéli ndîi ngménî módu, nê, Wunê a vya ngópu, u ngwo pwene, ghê mê kele. Dyámê mbêmê tpémi yintómu yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, yi tpile tp:oo u kuwó ghê dniye. ⁴ Pi yintómu knî y:oo yi tpile tp:oo dnye chaa kîgha, apu, Kî tpile tp:oo u wêdêwêdê ló myentoo? Apu, N:uu ngmê u ntââ, p:uu adî l:êê? Tópukada myednye chaa kîgha, mu kópu u dîy:o yi kada yinê kââ.

⁵ Yi tpile tp:oo ngê Chóó Lémi u pi dyênê ngê, pi knî ye mye vyu, yepê, Yâpwo ndîi u d:aa d:a kââdî. Nmî Mî ngê yi kópu u kwo daa kwódu ngê. Yi ngwo nê w:ee ngê, nê, Kî tpile tp:oo m:ââ pyile n:êê m:uu yoo yi kada a kwo. ⁶ Komo yi kpêmî ngê, nmî Mî p:uu doo peede tpapê, u p:aa p:uu doo peede tpapê, yélini mbóó p:uu a pyede, yi

* **12:17:** Tpyuu 11:7; 14:12; 1 Pita 5:8

* **13:1:** Tpyuu 12:3; 17:3,7,12

p:uu myedoo peede tpapê.
⁷ Nmî Mî u yoo knî yi p:uu
 doo l:êê, mbodo mudu y:i yaa
 wo, pi dyêêdî yintómu yi pwo
 mbodo mudu y:i myedoo ya,
 doo y:enê dé, yélini yi kn:ââ
 daa ngmidi, yi dnye daa ng-
 midi, yi too pee daa ngmidi,
 yi dyámê pee daa ngmidi.
 Yi kópu yilî nmî Mî ngê yi
 tpile tp:oo ka daa kwódu ngê.

* ⁸ Dyámê wope wope pi
 yintómu knî y:oo yi tpile tp:oo
 adnyi chââchââ, ngménê yoo
 mu ngmidi, yi yélini knî y:oo
 daadnyi chââchââ. Yi yélini nmî
 Mî ngê ló dini a ngmidi too,
 dyámê pê ghélî k:ii daangê
 l:âmo ngê, yi pi dmi yi ngwo a
 d:êê too. Sipi tp:oo n:ii a vya
 ngópu, u puku yedê yi pi dmi
 a d:êê too, ghê kamî y:oowa a
 pyw:ee ngmê. * ⁹ N:ii yi ngópu
 dmi a pyede, ala kópu a ny:ee
 yó. ¹⁰ Yélini yi p:uu nmî Mî
 ngê dpî vyi, apu, Yesu u l:êê
 dîy:o mbwa k:oo wa kee dmi,
 yi kópu daawa têd:a, pi dono
 knî y:oo mbwa k:oo wa km:êê
 t:oo. Myenté yélini Yesu u pi
 u l:êê dîy:o wa vya t:oo, yi yélini
 nmî Mî u lama a kwo. Yi kópu
 daawa têd:a, pi dono knî y:oo
 wa vya t:oo. Yi kópu u l:êê
 dîy:o nmî Mî u yoo knî y:oo
 yi dono dny:oo a vyîmî dé, yi
 nuw:o dmi nmî Mî p:uu ntênenê
 dny:oo kwo. *

¹¹ Tpile tp:oo m:uu nî módu,
 têpê u ménê a pwii wo.
 Dp:anê miyó, têdê dé, sipi
 tp:oo dp:anê dé ntee tpile dé,
 ngménê u dnye tópukada u

dnye, u l:êê ghi mye tópukada
 u l:êê ghi. * ¹² Mwiyémwiyé
 tpile tp:oo u pi mbêmê a
 dpodo, dyámê mbêmê pi
 yintómu knî ye yipu, Tpile
 tp:oo n:ii vya ngópu, ngménê
 u yimo mêt pyipó wo, yi
 tpile tp:oo dmyinê chââchââ,
 u kwo myedmyinê ngêpê.
¹³ Tpile tp:oo myomoni ngê
 pi knî yi ngópu mbwudu yilî
 dpî chaa, ndyuw:e mbóó p:uu
 a ny:ee too, dyámê mbêmê
 dpî t:aa té. * ¹⁴ Tpile tp:oo
 mwiyéni u pi mbêmê yi
 mbwudu yilî dpî chaa, dyámê
 mbêmê pi yilî u ngwo dpî
 dóó. Yi kópu nmî Mî ngê u
 kwo d:uudpî kwódu. Tpile
 tp:oo myomoni ngê pi knî
 ye yepê, Yâpwo u tpile ngmê
 l:âmo yó. Yepê, Tpile tp:oo n:ii
 taa ngê vya ngópu, ngménê
 daa pwene, yi tpile tp:oo ntee
 tpile ngmê l:âmo yó, u kwo
 dmyinê ngêpê. ¹⁵ Tpile tp:oo
 myomoni ngê yâpwo u tpile
 tp:oo u ménê ghê yó, dnye u
 ménê mye yó, kwo, N:ii nga
 daachoo ngêpê knomomê,
 dpî vya ngi. Nmî Mî ngê yi
 kópu u kwo myedaa kwódu
 ngê. ¹⁶ Tpile tp:oo myomoni
 pi yintómu knî ye mbwolo,
 yepê, Tpile tp:oo n:ii u pi
 ndîi, u l:ii nmyi kêpa dpî t:ee
 yó, ó nmyi wéni pee kéli knî
 yi p:uu myoo t:ee yó. Yepê,
 Komo tpile nmyi pi dmi ndîi
 dé ó têdê dé, ngménê yi tpile
 tp:oo u l:ii nmyi p:uu dpî t:ee
 yó. Yepê, Komo tpile nmyo
 ndáápi yoo ó pinté yoo, k:omo

* **13:7:** Tpyuu 11:7 * **13:8:** Tpyuu 3:5 * **13:10:** Tpyuu 14:12 * **13:11:**

Mát 7:15 * **13:13:** Mát 24:24; 2 Tes 2:9-10

tpile pi p:uu wop nmye dpodo té ó ndapí p:uu nmye dpodo té, ngménê yi tpile tp:oo u l:ii nmyi p:uu dpí t:ee yó. ¹⁷ Yepê, N:ii p:uu yi l:ii daadí ya, doo u ntââ yi pini ngê tpile daawa pwila, myenté pi knî y:oo tpile u kwo daangmêwa pwila ngmê.

A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo yi tpile tp:oo u l:ii yi p:uu wa t:ee ngmê, u pi yi p:uu ayi d:êê ngmê. * ¹⁸ U pi p:uu dmyinê nuw:o. N:ii u ménê nuw:o a tóó, u nt:u kópu wa a w:ee. U pi d:êêd:êê alanté, wono yono y:a mê wono y:a mê wéni (666), u nt:u kópu, pi ntee pi.

14

Sipi tp:oo u yoo u ngwo dnye wéti

¹ Yi ngwo sipi tp:oo nî módu, Saiyon mbwini mbêmê u yoo yillí tp:oo témi tap knî yi k:ii dnye kwo. Yélini yi k:ii dnye kwo, yintómu 144,000. Yi yéli yi kêpa u pi doo ya, u mî u pi myedoo ya. * ² Dnye ndî ngménî nyongo, mbóó p:uu a ndê wo. Mbwaa paa t:ââ ntee wunê dpudu yédi, mwini ntee a mbumu yédi, yi dnyeni mye yinté. Pi knî y:oo wéti u tpile ntee a vyee tumo, dnyeni n:ii nî nyongo, mye yinté. ³ Yélini nî módu, yintómu 144,000, nmî Mî u kada dnye kwo, tpile tp:oo páádi knî yi kada dnye kwo, kada pini yoo yi kada myednye kwo. Wéti kamî yi ngîma ngmêdnya a

ng:êênî, doo u ntââ pi ngmê ngê daawa nd:o. Yi yéli nmî Lémi ngê Setan kwulo dyámê mbêmê a pwaa too. ⁴ Pi ngê u kpâm ntee d:uuwodê kuwo, kn:aa pyópu p:uu kêê d:uuwumê yé, yi yéli y:oo nmî Mî yinté dêpê kuwo ngópu, kn:aa yâpwo ka dêdnyen:aa ngêpê. Yi nuw:o dmi nmî Mî p:uu doo kwo, kn:aa dêpwo kwo. Sipi tp:oo kwéli doo lêpî, u kuwó dnye kwo. Dyámê mbêmê pi yintómu knî yi vy:o nmî Mî ngê yi yéli a ngî too, chóó u momu yoo ngê pyódu too, sipi tp:oo u yoo ngê mye pyódu too. * ⁵ K:omodanê kópu yi komo t:âmo dêpê pwii wo, yi dono myedêpwo ya.

Enjel pyile knî y:oo dyámê mbêmê tpémi ye mbwó u ngwo yé ngópu

⁶ Yi ngwo enjel m:uu nî módu, mbóó p:uu doo mgalê. Nmî Mî u kópu dyuu pi knî ye doo tpapê, kópuni dyuu wunê ntee doo a kwo, dye ghi yintómu yinté amyaa kwo, chedê ngê daawa pyódu. Pi dyêêdî yintómu knî yi l:êê díy:o yi kópu dyuu doo tpapê, yélini yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. ⁷ Dpodombiy:e ye doo mbumu, yepê, Chóó Lémi dmyinê chââchââ, myedmyinê chaa kîgha, mu kópu u díy:o daa kêmakêma a kóté kîgha nmyo. Yepê, Mbóó dyámê yinê l:âmo doo, ntii mbwaa yinê mye l:âmo

* 13:17: Tpyuu 14:9-11; 16:2; 19:20; 20:4

3:12 * 14:4: Epeso 5:27; Njems 1:18

* 14:1: Hipîlu 12:22; Tpyuu 7:3-4;

doo. Yepê, Ntêñê dmyinê chââchââ.

⁸ Myombó enjel m:uu nî módu, mwiyéni doo yâmuyâmu, dpodombiy:e myedoo mbumu, apu, Mbáilon tpémi y:oo yoo ntee dyênê tumo, yoo m:uu ngê wo yéli yintómu yinté myaa dyênê t:oo. Pyââ ti mââ ti u mbwaa kuu yi ménê dê yé ngmê, ngménê yi yéli yi pi dmi daa kêmakêma wunê ghayghay. Yi pi dmi ndii ngê ntee doo ya, mèdaa yinté, daa kêmakêma têdê ngê wunê pyodopyodo té.*

⁹ Enjel pylonî ngê doo yâmuyâmu dê, dpodombiy:e myedoo mbumu, apu, Tpile tp:oo n:ii ntii u ménê a pwii wo, n:ii knî y:oo adnyi chââchââ, ó u yâpwo tpile adnyi chââchââ ó u l:ii yi kêpa adî ya ó yi kêê p:uu amyaa ya,* ¹⁰ apu, yi yéli Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada té. Apu, Dpodombiy:e ye wa nod:e, yi kpadakpada u mbwaa wa nda ngmê. Apu, Chóó Lémi u enjel yoo yi ngópu, sipi tp:oo u ngópu, ndiya adnyin:aa mgînî vyîmî. Apu, Mwááli dyuu d:ud:umbiy:e kïikïi ngê ntee dpi pyódu, yinté kwéli ghê adnyin:aa mgînî vyîmî. *

¹¹ Apu, N:ii knî y:oo tpile tp:oo a chââchââ ngmê, ó u yâpwo tpile a chââchââ ngmê, ó u pi u l:ii yi p:uu dpi t:ee ngmê, apu, w:êêñî mgîdî vy:o yi yéli ndiya adnyin:aa mgînî vyîmî.

Apu, Ghê daadnyi vyîmî, ndê dpudu y:i adî koko, chedê ngê daawa pyódu. ¹² Apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u dnye a nyêmî ngmê, Yesu ka a kélímî té, dny:oo a vyîmî, yi tpile tp:oo kîngê châpu ngmê.*

¹³ Yi ngwo dnye ngménî nyongo, mbóó p:uu, a ka pê, Ala kópu d:êê ngi. A ka pê, Yélini Yesu ka dpodombiy:e ala ngwo a kélímî té, u dî amâmê pw:oo dmi, yi yéli y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté a ka mye vyu, a ka pê, Ndê kópu yila. A ka pê, Yi dpodo wa yé ngmê, yi ghê vyîmî têdê wa lee dmi, yi Lémi ngê yi dpodo yi ngwo amî pwila.*

*Njon ngê yoo mb:aa yi
ghada u ngwo módu
Mátiyu 13:24-30,36-43*

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê nkalî too pee kpaapîkpaapî ngménî módu, pi ntee pini mbémê ngmêdo ya. King ngê doo ya, kidon mbémê ngmêdo kwo, nkôl ngê n:ii l:âmo ngópu. Taa ñepwi ngmê kumu ngmêdo tpyé. ¹⁵ Yi ngwo enjel m:uu nî módu, Chóó Lémi u ngomo k:oo a pwii wo, yi pini ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Dyámê mbémê witi yâpwo têdê kêdê kyopwo. Kwo, Ñaa ala ngwo ñuw:o ngi, nyinê chepwe. ¹⁶ Nkalî too pee mbémê pini n:ii doo ya, u taa yi ngwo dyámê mbémê dyîngo, u dpodo pyu yoo nté

* **14:8:** Tpyuu 18:2-3 * **14:9:** Tpyuu 13:11-17 * **14:10:** Tpyuu 19:20; 20:10,15; 21:8 * **14:12:** Tpyuu 13:10; 12:17 * **14:13:** Hipîlu 4:10

mgîpî têdê dy:ââ too, nté nt:u u kwo ghada ngópu.

Njon ngê yoo dono yi kpadakpada u ngwo módu

¹⁷ U kuwó dini ghi ngê enjel m:uu nî módu, Chóó Lémi u ngomo k:oo mbóó p:uu myedê pwii wo, taa ñepwi ngmê kumu my:oodoo tpyé. ¹⁸ Enjel m:uu, n:ii ngê ndyuw:e a t:âât:ââ, mtyîmî nk:êenî têdê a ndê wo. Enjel woni ka dpodomby:e mb-wolo, kwo, Dyámê mbémê wain kpê kêtê kyopwo. Kwo, Ñaa ñuw:o ngi, wain kpê nyinê chepwe, kîgha mtyé dpo ghada ngi. ¹⁹ Wod:oo u taa dyámê mbémê dyîngó, wain kîgha mtyé a châpwo too, yi vyilêvyilê têdê d:ii too, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi d:ud:umbiy:e ye nod:e wo, u yi u ngwo doo kwo, D:ud:umbiy:e nî kpada té. * ²⁰ Yi vyilêvyilê têdê p:aa kuwa a tóó. Yi yéli yi wêê yîlî y:i pwii wo, doo mbêpê ee, t:ââ k:ii doo a mbêpê, u mti, pi u ndy:ââ, yintoo t:ââm pââ ndîi, u dî chono dêpwo ya. (300 km)

15

Kpadakpada u mbwaa kuu pyudu knî yi kópu dé

¹ Nyepênyepê u kópu ndîi u danêmbum m:uu ala, kópuni mbóó p:uu nî módu. Enjel pyudu yi danêmbum, n:ii knî y:oo yoo yi kpadakpada u mbwaa d:ââ pyudu a tpyé t:oo, Chóó Lémi yélini ye a

nod:enod:e yédi, yi ngwo d:ud:umbiy:e wa kpada t:oo, Chóó Lémi u nod:enod:e chedê ngê u ngwo amê pyódu ngmê. *

² Enjel yoo ghêlî k:ii dîpî m:uu too, yi ngwo ntii ntee tpile ngménî módu, kââyikuu yedoo kwo, ndê dóó u ménê dnye kwo. Yoo my:oonî módu, yélini tpile tp:oo ngê daa dyênê too. Tpile tp:oo n:ii u pi wono yono y:a mêt wonoy:a mêt wéni (666), ala yéli u pwo lee dniye, u yâpwo tpile ka myedêdnye ngêpê. Ntii ntee tpile u nkîgh:ê dnye kwo, nmî Mî chaa kîgha u l:êê dîy:o wéti u tpile dnye tpyé dé. ³ Dini ghi n:ii ngê nmî Mî u dpodo pyu Mósisi ngê Yisîléli tpémi Yîchîp u ménê a pw:ii too, Ntii Myemtye mî ngmêê ngópu, yi ngwo ntee dnya a wéti, yélini nî módu, yinté myednye wéti. Sipi tp:oo u pi mbémê nmî Mî dnye chaa kîgha, kópu,

Nmî Lémi, nmî Yâpwo, ngwêdêwêdî ntâkopádi.

Kópu, Kópu ndîi n:ii nye d:uu:uu too,

nyepênyepê u kópu dé.

Kópu, Nyi pi dyêêdî yintómu yi king.

Kópu, Ngópu yîlî yintómu ndê kópu dé,

dono kópu choongmê d:uu ngê. *

⁴ Kópu, Nmî Lémi, pi yintómu knî y:oo adnyi chââchââ ngi,

mî mudu y:i adnyi kmîmî,

* **14:19:** Mát 13:39-42; Tpyuu 19:15
Tpyuu 16:7

* **15:1:** Tpyuu 15:6-7 * **15:3:** Ex 15:1;

mu kópu u dîy:o nyi ntee
pini daa m:uu a tóó,

nyi mu ngmidi Yâpwo
ndêndê.

Kópu, Pi dyêédî yintómu
ngîma amî ghê dmi,

yi yi mbodo dmi ngê k:ame
nga wa ghê dmi,

mu kópu u dîy:o dipi
kn:aadi ngê,

pi yintómu knî y:oo ngópu
dyuu mb:aa dê m:uu t:oo.

⁵ U kuwó dini ghi ngê nmî
Mî ngê u yâpwo ghi ndêndê
mbóó p:uu a ngópu a kpêmî
ngê, ⁶⁻⁷ enjel pyudu y:i a pwii
wo. Yi kpídî dmi kpaapîkpaapî
dé, myednya a wuu mbele.
Yi mbaléti dmi yi yodo p:uu
dnye ya, nkól ntee tpile dé.
Tpile tp:oo páádi knî n:ii nmî
Mî u nkigh:ê dnye kwo, ngmê
ngê kpadakpada u mbwaa
kuu pyudu ye y:ângo. Yi mb-
wááni d:ââ pyudu knî nkól
ngê l:âmo tumo. Pini n:ii
chedê ngê daawa pyódu, nmî
Mî, u nod:enod:e u mbwaa
kuu yi ntówo too. ⁸ Yi ngwo
nmî Mî u wuu ndîi ngê pyodo,
u wêdêwêdê ndîi ngê mye py-
odo. Yi kópu dê yi l:êê dîy:o
u yâpwo ghi k:oo dpudu ndîi
ngê pyodo, kóó a ngêêdî. Nê
w:ee ngê, nê, Doo u ntââ pi y:i
daawa kee, u dî wéni n:ii ngê
enjel pyudu knî y:oo kpadak-
pada u mbwaa kuu pyudu
knî dyámê mbêmê wa a pii
t:oo.

16

Enjel knî y:oo kpadakpada
u mbwaa kuu pyudu knî u

* **16:2:** Ex 9:10; Tpyuu 13:11-17
18:24 * **16:7:** Tpyuu 19:2

ngwo a pii tumo

¹ Yi ngwo nmî Mî u dnye
ndîi yâpwo ghê nî nyongo,
enjel pyudu knî ye yepê, A
nod:enod:e u mbwaa kuu
dyámê mbêmê nyinê pii tóó.

² Mwiyémwiyé enjel ngê u
mbwaa kuu dyámê mbêmê
mînê pii ngê. Yi ngwo yélini yi
p:uu tpile tp:oo dono u l:ii yi
p:uu doo ya, u yâpwo tpile ka
myednye ngêpê, yi yéli yi p:uu
lââ yilî ghê wo, mgînî vyîmî
ndîi a pyw:ee ngópu. *

³ Enjel myomoni ngê u mb-
waa kuu nt:ee mînê pii ngê,
wod:oo ntii mbwee ntóó u
wêê kuu ngê pyodo, ntii ménê
tpile yilî n:ii a m:ii, yintómu
pw:oo dniye. *

⁴ Enjel pyoloni ngê u mb-
waa kuu mbwaa knî yi paa
a pii ngê, dpuwó nuu knî yi
kwo myedê pii ngê, wêê kuu
ngê pyaa dniye. ⁵ Enjel m:uu
u dnye nî nyongo, n:ii ngê
mbwaa a t:âât:ââ té. Nmî Mî
ka kwo, Nmî Yâpwo, nténê nye
tóó, dye ghi yintómu wunê
myenyoo a ya. Kwo, Choo
kn:aadi ngê, yoo nténê chi
kpada té. ⁶ Kwo, Nyoo a vya
tumo, ngomo kapî pyu yoo
myedê vya tumo, yi wêê a
pw:ii tumo. Kwo, U p:o chi
yé, yi ntââ dmi nténê ye che
vy:u, yi mbwaa wêê ngê chi
pyódu, vyîlo ye ndanî ngmê. *

⁷ Yi ngwo mtyîmî nk:êênî têdê
dnye ngménî nyongo, nmî Mî
ka kwo, Nmî Lémi, nmî Yâpwo,
ngwêdêwêdê ndîi. Kwo, Choo

* **16:3:** Ex 7:17-21 * **16:6:** Tpyuu 17:6;

kn:aadi ngê, ntêñê nyinê ntââ vyîmî. *

⁸ Enjel podoni ngê u mbwaa kuu kââdî mbêmê a pii ngê, u kûkîi ndîi ngê pyôdu ngê, yoo yi pââ u ngwo nk:êê too. ⁹ Kââdî ngê yélini nk:êê ngê, nmî Mî p:uu dnye peede tpapê, mu kópu u dîy:o u kópu mbêmê dnye mgînî vyîmî. Dono u maa dêpê kuwo ngópu, u pi myedêdnya a kmîmî. *

¹⁰ Tpile tp:oo dono ngê u yoo kwéli doo y:enê, enjel limoni ngê u mbwaa kuu yi:mînê pii ngê, yi ngwo mgîdî yi a ghay wo. Tpile tp:oo dono, u yoo knî yi k:ii, mgîdî vy:o dnye m:ii, mgînî vyîmî ndîi a pyw:ee ngópu, yi kpéngi ti dmi kelekele dnye paa. * ¹¹ Yâpwoni mbóó p:uu wunê tóó, p:uu dnye peede tpapê. Lââ n:ii yi p:uu dnye kwo yi l:êê dîy:o, mgînî vyîmî ndîi a pyw:ee ngópu, ngménê yi dono dêpê kuwo tumo.

¹² Mbwaa ndîi n:ii Mbáilon kee wo, Yupídétis, enjel wononi ngê u mbwaa kuu yi:mînê pii ngê. Yi mbwááni yono wo, lede yoo yi maa u ngwo a yó. Kââdî kwéli wunê koko, king yoo n:ii yi wunê pyede, yi lede yoo yi k:ii yi maa u ngwo a yó. ¹³ Yi ngwo kma tupwótupwó pyile nî módu. Tópukada u kwo ngma a pwii wo, tpile tp:oo dono u kwo myomoni a pwii wo, yi tpile tp:oo u komo

kapî pyu u kwo pyoloni a pwii wo. ¹⁴ Yi kma pyile knî, Setan u kmêna dono yoo. U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yîlî dpî d:uu ngmê, dyámê wope wope king knî ye dpî lee dmi. Yâpwoni u wêdêwêdê ndîi u wo ndîi dini ghi n:ii ngê wa d:ii, yi kmêna knî y:oo king yoo yi mbodo dmi wa vyuwo t:oo, kwodonkwodo wa a danê t:oo, Yâpwo ndêndê p:uu adnyi l:êê. * ¹⁵⁻¹⁶ Kwéli adnyi l:êê, Hipîlu dnye ngê u pi Amakedon.

Nmî Lémi u kópu ala. Apu, Kpáápi k:ii wanî t:aa. Apu, N:ii ngê adî t:âât:ââ nê, u kpídî knî ye mb:aamb:aa ngê adî vyuwo, dini ghi n:ii ngê anî t:aa, yi pini ngê w:aa ndîi wa a pyw:oo, yoo yi ngópu kn:ââ mbwii daadî paa, mywene u ngwo daawa ghê. *

¹⁷ Enjel piini ngê u mbwaa kuu yélî vyââ yi kélî a pii ngê. Yi ngwo nmî Mî u dnye yâpwo ghê nî nyongo, apê, Machedê.

* ¹⁸ Yi ngwo lîmî dnye kîlîkîlî, mwini dnye mbumu, têpê dpodombiy:e doo ghêdê. Kn:ââ nmî Mî ngê yoo mwo a l:âmo ngê, nkoo nmo, têpê dpodombiy:e yinté doongê ghêdê mbê wo. Kópuni nî módu, yini ndîi. * ¹⁹ P:aa ndîi d:ud:umbiy:e dyêñê wo, pee pyile ngê pyodo, dyámê wope wope p:aa yintómu mye dyêñê dniye. P:aani n:ii dono Mbáilon, nmî Mî u nuwo dêpê kuwo wo. Yi

* **16:9:** Tpyuu 9:20-21 * **16:10:** Ex 10:22 * **16:14:** 1 Tim 4:1; Tpyuu 19:19 * **16:15-16:** 1 Tes 5:2; Tpyuu 3:3; Luukî 12:37-40 * **16:17:** Tpyuu 16:1 * **16:18:** Tpyuu 8:5 * **16:19:** Tpyuu 14:8,10

yéli ye u nod:enod:e u mbwaa
kuu y:ângó, nda ngópu. *
20 Dyámê w:uu yintómu anyi
pwiyé dniye, mbu mbodo
yintómu anyi mye pwiyé
dniye. 21 Chéêpî ndîi mbóó
p:uu dnya a ghayghay, yi
dîngîdîngî limoy:a. Yoo dono
yi mbémê dnye dyimêdyimê,
u l:êê dîy:o nmî Mî p:uu dnye
peede tpapê, mu kópu u dîy:o
dpodombyi:y e dnye mgînî
vyîmî. *

17

*Dono kópu n:ii knî y:oo yoo
dpo lvéêdî t:oo, yi kópu dyuu*

¹ U kuwó dini ghi ngê en-jel a ka ngma a loo, n:ii ngê kpadakpada u mbwaa kuu mwiyé ngmêdo tpyé. A ka pê, A p:uu káali. A ka pê, Mââ ti módu ndîi u kpadak-pada ńga nînê kêmakêma. A ka pê, p:aani n:ii mbwaa yilî yi nkîgh:ê a tóó, yi pyópu u pi ndîi ngê y:i a tóó. ² A ka pê, Dyámê wope wope king yintómu u maadî a wee, myenté mgîdî u yoo u maadî mye wee. A ka pê, Yi kópu mbwaa k:ii ye yipê wo. *

³ Yi ngwo nmî Mî u Ghê Dmi mbémê yi enjel ngê w:amî ndîi mbémê ńuw:o noo. Y:i pyââ ngménî módu, tpile tp:oo pyipwo doo ya. Yi tpile tp:oo mtyemtye, mbodo pyudu, dp:anê y:a. U chaa kîgha u pi dyuu p:uu dnye ya, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîi u d:aa nê kâadî, u pi d:ud:umbiy:e

nî dyênê. * ⁴ Yi pyópu chaa módu, mb:aamb:aa ngê kpîlê wo, u kpîdî mtyemtye dé, yi pywuu ndîi dé. U kpile u tpile dé yi pywuu dmi mye ndîi dé. Woni nkól ngê l:âmo tumo, woni kêmê pee ngê l:âmo tumo, woni chéêpî pee mb:aa ngê l:âmo tumo. Kapî kumu ngmêdo tpyé, n:ii nkól ngê l:âmo ngópu. Dono yilî yintómu yi kapî k:oo dnye ya, u mââ ti u kópu dé, kópu tupwótupwó dé yi k:ii, y:i myednye ya. ⁵ Yi pyópu kêpa u pi nî módu, Mbáilon. Mgongo ntee kópu, u nt:u kópu, pyââ ti mââ ti u kn:ââ, dono yilî yintómu yi kn:ââ. ⁶ Yi pyópu ngê mbwaa ndâ, ghétighéti têdê nî módu. Mbwááni n:ii ndâ, nmî Mî u yoo yi wêê, n:ii knî y:oo Yesu daa mb:ii ngópu, u l:êê dîy:o pi knî y:oo vyaa tumo. *

Dini ghi n:ii ngê nî módu, ghê d:ud:umbiy:e a ménê ghipé wo. ⁷ Enjel ngê a ka pê, Lukwe dîy:o ghê ménê dê ghipé? A ka pê, Kî pyópu u nt:u kópu ńga n:aa tpapê, tpile tp:oo n:ii mbémê a tóó, u nt:u kópu ńga myinî tpapê, tpile tp:oo n:ii mbodo pyudu, dp:anê y:a. ⁸ A ka pê, Yi tpile tp:oo wunê doo a ya, ala ngwo mèdaa tóó, dîy:o mgî k:oo wa a kee, u kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê amî dyênê. A ka pê, Nmî Mî ngê dyámê pê ghêlî k:ii dêpê l:âmo ngê, pi knî ngmê yi pi dmi yi ngwo u puku yedê a d:ee too, apê,

* 16:21: Ex 9:24; Tpyuu 16:9,11

* 17:2: Tpyuu 18:3

* 17:6: Tpyuu 18:24

* 17:3: Tpyuu 13:1

Dîyo ghê kamî ye wanî y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. A ka pê, Yélini yi pi dmi yi puku yedê dépê d:êê too, yi tpile tp:oo ayi m:uu ngmê, yi nyepênyepê u kópu ngê wa pyódu, awo, Lónté kópu ndîi ngma ala. Awo, Yi tpile tp:oo wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa tóó, dîyo amê t:a. *

⁹ Enjel ngê a ka pê, Nuw:o ndîi knomomê, ye ala kópu mb:aamb:aa ngê nyinê wopwe. A ka pê, Yi tpile tp:oo mbodo pyudu knî, yi nt:u kópu, kpâpu pyudu knî. A ka pê, Lóma kpâpu pyudu knî yi mbêmê a tóó. A ka pê, Yi kpâpu pyudu knî yi mbêmê yi pyópu a tóó. A ka pê, Tpile tp:oo mbodo pyudu knî yi nt:u kópu m:uu a tóó, king pyudu. ¹⁰ A ka pê, Limi dê pw:onu, wononi a tóó, piini doongê ta. A ka pê, Dini ghi n:ii ngê wa taa, daa ndîi la ghi tp:oo king ngê adî ya. ¹¹ A ka pê, Tpile tp:oo n:ii wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa tóó, u nt:u kópu mye yinté, king pyudu knî yi woloni, nmî Lémi ngê wamye dyênê.

¹² A ka pê, Dp:anê y:a knî n:ii p:uu chi m:uu té, yi nt:u kópu, king y:a. A ka pê, Doongê taa dniye. A ka pê, Dyámê pee y:a knî yi mbêmê yoo yi kada adnyi kwo, daa dye ghi daadîi tpile tp:oo u k:ii yi pi dmi ndîi ngê adnyi ya. ¹³ A ka pê, Yi pini y:a knî yi nuw:o ngmidi ngê adî ya, tpile tp:oo ka yi wêdêwêdê

wa y:ee ngmê, yi pi knî yi mbêmê adî dpodo. ¹⁴ A ka pê, Sipi tp:oo p:uu adnyi l:êê, ngménê yi pwo wa lê, wa vya té, mu kópu u dîy:o vyîlo yi Lémi ndêndê, king yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. A ka pê, Sipi tp:oo p:uu u yoo amyidnyi ya, yélini wunê a ngmidi too, kóó k:oo kaa too, u dnye nténê a nyêmî ngópu. *

¹⁵ Enjel ngê a ka pê, Mb-wááni n:ii chi m:uu té, yi nt:u kópu ñga n:aa tpapê. A ka pê, Mbwááni n:ii knî yi nkîgh:ê yi pyópu a tóó, yi nt:u kópu pi yilî tp:oo témi tap, yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. ¹⁶ A ka pê, Dp:anê y:a knî n:ii chi m:uu té, yi tpile tp:oo u k:ii, dîyo yi pyópu ye wa diya, tpile yilî n:ii u ngópu a tóó, wa t:âmo t:oo, u kpídi u mbwo wa a ngee t:oo, kn:ââ mbwii wa yé ngmê, mbyuu wa ma ngmê, dînê dyuu ndiya wa kék ngmê. * ¹⁷ A ka pê, Yi pyópu yinté wa dyênê ngmê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê kópuni wunê a vyu, yi ngwo wa ntiye ngmê. A ka pê, Nyââ, yi nuw:o dmi ngmidi ngê wa pyódu ngmê, yi wêdêwêdê tpile tp:oo ka wa y:ee ngmê, u dî Chóó Lémi u kópu dyuu wa ntiye ngmê.

¹⁸ Enjel ngê a ka pê, Pyópuni chi m:uu, u nt:u kópu, p:aani n:ii u pi ndîi. A ka pê, Yi p:aani u king dyámê mbêmê king yintómu yi pwo a tóó.

* **17:8:** Tpyuu 13:8 * **17:14:** Tpyuu 19:11-16,19-20 * **17:16:** Tpyuu 18:8

18

Lvêê kpî té u kwee châpwo

¹ U kuwó dini ghi ngê enjel m:uu nî módu, mbóó p:uu a ndê wo, p:ââp:ââ doo a wupwo. U pi d:ud:umbiy:e ndîi, dyámê wope wope u wuu ndîi kéké ngê. ² Dpodombiy:e mbwolo, apê, P:aani n:ii u pi ndîi Mbáilon, da pw:oo ngmê. Apê, Ngomo dê dyênê t:oo, pi yi mèdaa tóó. Apê, Kmêna mbwee dono yoo ala ngwo y:i a pyede. Apê, Nmê dono, n:ii tupwótupwó dé, y:i a m:ii té. ³ Apê, Yi p:aani mye mââ ti módu ndîi. Apê, Pyââ ti mââ ti u mbwaa kuu dyámê mbêmê pi yintómu knî yi ménê wunê a yó. Apê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala ngwo yi pyópu dê vya ngmê. Dyámê mbêmê king yoo u maadî dnye kwo. Apê, Yi pyópu tpile yilî yi mb:aami, n:ii knî ye tpile yilî doo pywupwi dé, ndáápi ngê u ngwo pyaa dniye.

⁴ Yi ngwo nmî Lémi u dnye mbóó p:uu nî nyongo, apê,

A yoo ndêndê, yi pyópu a kuwo yó,

yi p:aani u ménê a pwii dmyeno.

Apê, U dono kópu nangmê d:uu,

ntee adî mgînî vyîmî, kminté yinté amyenmyi mgînî vyîmî.

Apê, Chóó Lémi ngê yi pyópu ntêne wa kpada,*

⁵ mu kópu u dîy:o u dono u pwo mye u pwo a tóó,

u dî mbóó p:uu wumê tóó

ó!

U dono yilî Chóó Lémi u nuwo daawa a kuwo dmi, ntêne wa kpada.

⁶ N:ii knî y:oo yi pyópu dyênê ngópu, yi yéli ye yepê,

Yi pyópu ngê a yoo ntee dyênê ngê,

yinté u nkwo myoo dyênê yó,

ngmêne dpodombiy:e dpî dyênê yó.

Yepê, Kpadakpada u mbwaa kuu n:ii a yoo knî ye y:ângo,

yinténi miyó u kwo myoo y:ee yó. *

⁷ Yepê, U pi ndîi ngê ntee chóó pyódu ngê,

yinté dpî mbê kalê yó.

Yepê, Tpile u mb:aami ngê ntee dpîmo a ya,

yintoo kpadakpada u kwo myeyuu y:ee yó.

Yepê, Yinté dpî kpada yó, mu kópu u dîy:o u gha vy:o dpo,

Nê kwin ngmê, d:aa kuknwe,

pi ngmê u l:êê dîy:o daanî yii.

⁸ Yi kópu u l:êê dîy:o wo mu ngmidi ngê u kpadakpada u mbwaa kuu yintómu wa nda té. Dómudómu wa a pyw:oo, adî yii, amye pw:onu, ndê ngê wa ma, mu kópu u dîy:o n:ii ngê wa kpada, nmî Lémi Chóó Lémi, u wêdêwêdê ndîi.

⁹ King n:ii u maadî dnye kwo, u k:ii mb:aamb:aa ngê myednya a ya, dini ghi n:ii ngê ndê ngê yi pyópu adî pîpî,

* 18:4: 2 Kódin 6:17

* 18:6: 2 Tes 1:6

* 18:9: Tpyuu 19:2-3

dpudu adnyi y:enê, yi ngwo adnyi mbê, amyednyi yii. *
 10 Pyópuni mââ ti módu, mye p:aa ndîi ngmê, u pi Mbáilon. Yi p:aani wa a kuwo ngmê, daa chono adnyin:aa kwo, u kpadakpada u l:êê dîy:o adnyi nkîngê. Adnyi mbê, awo, Ayi, Mbáilon. Awo, U pi ndîi ngê a tóó, u yoo yi wêdêwêdê ndîi, ngménê ala ngwo da ghay dmi, yi kpadakpada u mbwaa kuu lîmîlîmî ngê dê nda ngmê.

11 Yi p:aani tpémi y:oo n:ii knî ye tpile yilî dnyimo pywupwi dé, amyednyi mbê, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo tpile ye daamuwa pwila ngmê. 12 Pi ngmê ngê nkól ye daamuwa pwila, silipê ye daamuwa pwila, chêêpî pee mb:aa ye daamuwa pwila, kêmê pee ye myedaamuwa pwila. Pi ngmê ngê kpîdî mb:aa ye daamuwa pwila, kpaapîkpaapî dé ó mtyemtye dé ó n:ii yi pywuu dmi ndîi dé. Pi ngê l:âmo ngmê u tpile ye daamuwa pwila, mywápê pee ngê l:âmo ngmê dé ó pywopwo dp:anê ngê l:âmo ngmê dé ó nkichi pee ngê l:âmo ngmê dé ó chêêpî kpaapîkpaapî ngê l:âmo ngmê dé. Adnyi mbê, mu kópu u dîy:o yi tpile yilî yi l:êê dîy:o ndapî ndîi kéké ngópu, ngménê pi ngmê ngê ye daawa pwila té. 13 Yi p:aani tpémi y:oo mtyîmî ntee tpile dnyimo pywupwi, tpileni tuu mb:aamb:aa dnyimo pywupwi dé, pîdánkinsens dnyimo pywupwi, mêtê myednyimo pywupwi, ngménê

mêdaamuwa pwila ngmê. Wain mêdaamuwa pwila ngmê, olipi wulu mêdaamuwa pwila ngmê, witi mêdaamuwa pwila ngmê, kpo mêdaamuwa pwila ngmê, pudumakó si pi hósi mêdaamuwa pwila t:oo, châdiyót mêdaamuwa pwila t:oo, wop dpodo pyu yoo mêdaamuwa pwila t:oo.
 14-15 N:ii knî ye yi tpile yilî mwiyé dnyimo pywupwi dé, yi yéli ndáápi ngê u ngwo pyaa dniye. Yi yéli daa chono adnyin:aa kwo, yi kpadakpada u l:êê dîy:o adnyi nkîngê, adnyi mbê, amyidnyi yii, yi p:aani tpémi ye yewo, Ayi. Yewo, Nmyi nuu u tpile dé chedê ngê dé pyaa dmi, nmyi chaa u tpile dé chedê ngê myaa pyaa dmi, anyi myaa pwiyé dmi. 16 Yewo, Ayi. Yewo, Kî p:aani tpémi. Yewo, Ch:am ndîi ngê nmyee a ya. Yewo, Yi ch:am ngê ndapî ndîi dpîmo kéké, kpîdî mb:aa u ngwo dpîmo pywupwi dé, woni kpaapîkpaapî dé, woni mtyemtye dé. Yewo, Yi pyópu ngê kpile u tpile mb:aa dé u mbwo dpîmo t:emî dé. Yewo, Woni nkól ngê l:âmo tumo, woni kêmê pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî pee mb:aa ngê l:âmo tumo. 17 Yewo, Yi tpile yilî lîmîlîmî ngê chedê ngê dé pyaa dmi.

Yélini nkéli k:oo a dpodo té, yi ngwo nî m:uu too. Tpiipi yoo nî m:uu too, paambwi pyu yoo my:aa m:uu too. Daa chono dnyen:aa kwo,
 18 dpudu yi ngópu doo a koko.

Dpodombiy:e dnye kââ, apu, Kí p:aani u pi ndîi, u nkîgh:ê yintoo p:aani daamu a tóó.
¹⁹ Dnye mbê, dpodombiy:e myednye yii, apu, Ayi. Apu, Kí p:aani u pi ndîi. Apu, Yélini yi k:ii ntii mbêmê nmo dpodo té, yi p:aani tpémi y:oo tpile yilî nmo dnye pywupwi dé, ngménê yi tpile yilî lîmîlîmî ngê chedê ngê dé pyódu.

²⁰ Yélini mbóó p:uu wunê pyede, nmî Mî u yoo yi k:ii, komo kapî pyu yoo yi k:ii, dyépi yoo mye yi k:ii, nmÿi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Yi p:aani tpémi y:oo kópuni dono nmÿe dnya a d:uu:d:uu dé, nmî Mî ngê nmÿi ntââ dmi dpodombiy:e ye da vy:u.

²¹ Enjel tââkpaa yi ngwo ngménî módu, chêépî kpiyé ngmê dnyinê ngê, nt:ee a kéé ngê, apê, Chêépî kpiyé nt:ee dpodombiy:e ntee dî kéé, Mbáilon dpodombiy:e yinté wamye dyêñê, pi ngê mèdaamuwa m:uu. ²² Apê, Yi p:aani tpémi mèdaadnyi wéti, yi wéti u tpile mèdaadnyi vyee dé, nkéli dpuwo mèdaadnyi wupî dé, nkéli mbywuu pââ myedaadnyi wupî dé. Apê, Yi p:aani tpémi y:i mèdaadnyi dpodo. Apê, Km:ii ch:iich:ii u dnye pi ngê y:i mèdaamuwa ny:oo. ²³ Apê, Yi p:aani lam mèdaadî pîpî. Apê, Yoo y:i mèdaadnyi yééyéé, dnyengi dnyeng:aa y:i myedaadî kwo. Apê, Dyámê wope wope, pi knî y:oo yi p:aani u ndáápi yoo dnyimo chââchââ dé.

Apê, Yi p:aani tpémi y:oo pipi kópu knî yi mbêmê pi yilî dnyimo dódó dé. ²⁴ Apê, Yi p:aani tpémi y:oo pi yilî vya ngópu, Yâpwo ndîi u komo kapî pyu yoo vya tumo, u yoo yilî mye vya tumo.

19

Mbóó p:uu u ngwo dnye wéti

1 U kuwó dini ghi ngê mbóó p:uu pi yilî yi dnye dmi ndîi nî nyongo, nmî Mî dnye chaa kîgha, apu, Nmî Yâpwo chaa kîgha koo.

Apu, Nmî Yâpwo ngê u yoo kamî ngê dé pyódu té,
 kóó k:oo dé kaa té.

Apu, U pi ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi.

² Apu, Yoo dnyinté daa kóté kîgha too,

pi dono knî ye ntââ ntênenê dpo vy:u.

Apu, Mââ ti módu ndîi,
 n:ii ngê dono u mbwaa kuu pi dyêédî yintómu yi ménê yó,

nmî Yâpwo ngê d:ud:umbiy:e dé dyêñê.

Apu, Dê dyêñê,
 mu kópu u dîy:o u dpodo pyu yoo yinê a vya too.

Apu, Yi ntââ dmi ntênenê da vy:u.*

³ Myombó dnye chaa kîgha, apu,

Nmî Yâpwo chaa kîgha koo.

Apu, Yi pyópu u kpàdak-pada u ndê dpudu adî koko, chedê ngê daawa pyódu.

*

* 19:2: Tpyuu 6:10 * 19:3: Tpyuu 14:11

⁴ Yi ngwo kada pini myoy:a mē páádi, tpile tp:oo páádi knî yi k:ii, nmî Mî ka kwodokwodombyi:e k:ame ghê dniye, apu, Yinté choo ya. Apu, Nmî Lémi chaa kîgha koo. * ⁵ Chóó Lémi kwéli doo ya, pi ngmê u dnye y:i nî nyongo, apê,

Nmî Yâpwo p:uu dpodo pyu yoo.

Apê, Nmî Lémi dmyinê chaa kîgha.

Apê, N:ii knî y:oo a chââchââ ngópu, a dnye ny:ee yó.

Apê, K:omo tpile nmyi pi dmi ndîi dé ó têdê dé,

ngménê dmyinê chaa kîgha.

Sipi tp:oo ngê u yémî p:uu u ngwo wá a y:oo

⁶ Yi ngwo pi yilî yi dnye dmi nî nyongo, t:ââ pââ ndîi ntee wunê dpudu yédi, mye yinté. Mwini dpodombyi:e ntee a mbumu yédi, yi dnye dmi mye yinté. Apu,

Chóó Lémi chaa kîgha koo, mu kópu u dîy:o nmî Lémi, nmî Yâpwo,

king ndîi ngê dê pyódu, u wêdêwêdê mu daa mu tp:ook:omo. *

⁷ Apu, Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê pyaa we, w:aa myedê pyw:ee koo.

Apu, Chaa kîgha koo, mu kópu u dîy:o sipi tp:oo ala ngwo a yéyéé,

u yémî p:uu ngê yéyéé u kpîdî dmi u mbwo dê t:oo,

u yoo knî yi k:ii ngmidi ngê a pyodopyodo té. *

⁸ Apu, Kpîdîni u mbwo dê t:oo,

Chóó Lémi ngê u kwo dê y:oo.

Apu, Yi kpîdî dmi kpaapîkpaapî dé, tupwó yi p:uu daa t:a.

(Yi kpîdî dmi kpaapîkpaapî dé yi nt:u kópu, kópu mb:aa n:ii nmî Mî u yoo knî y:oo a d:uu:d:uu tumo.) ⁹ Enjel ngê a ka pê, Ala kópu d:êê ngi. A ka pê, Sipi tp:oo ala ngwo a yéyéé. A ka pê, Chóó Lémi ngê yélini yi kmaapî têdê a dóó kalê too, yi yéli y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. A ka pê, Chóó Lémi ngê yi kópu dyuu ndêndê ngê dê vyi té, daa k:omodanê kópu dyuu. *

¹⁰ Yi ngwo enjel yu dmyeno kwodokwodombyi:e k:ame nî ghê wo, ngménê a ka pê, Apuu! A ka pê, Nangê châpu nê. A ka pê, Nîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii Yesu u kópu dyuu nmyi mgîmî ngópu, Chóó Lémi p:uu ntee nmye dpodo té, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê, Nangê châpu nê, Chóó Lémi p:ee vyîlo yu châpu ngi, mu kópu u dîy:o Yesu u kópu dyuu Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a m:uu tumo. *

Yesu ngê tpile tp:oo dono u ngwo dyenê ngê

¹¹ Yi ngwo mbóó a ngópu a kpêmî ngê, hósí kpaapîkpaapî ngménî módu, pi pyipwo

* **19:4:** Tpyuu 4:9-11 * **19:6:** Tpyuu 11:15-18; 14:2-3 * **19:7:** Tpyuu 21:2,9;

Epeso 5:32 * **19:9:** Luukî 14:15 * **19:10:** Tpyuu 22:8-9

ngmêdo ya, k:omodanê kópu p:uu dêpwo ya, myedaangmê kn:aadi ngê. Yoo ntênenê a kóté kîgha too, yi p:uu u ngwo a l:êê yédi. ¹² Ngwolo dê ndê dóó ntee tpile dê, dyámê pee yilî yi kîdon dé mbêmê dnye kwo. U pi kêpa nî módu, ngménê u nt:u kópu pi ngmê u lama daa tóó, chóó u mo u lama a tóó. * ¹³ U pi alanté nmo tpapê ngê, Chóó Lémi u Kópu Dyuu. Kpîdîni u mbwo doo ya, d:ud:umbiy:e wêê vyi. *

¹⁴ Chóó Lémi u lede knî y:oo dnye yâmuyâmu, hósi kpaapîkpaapî knî yi pyipwo dnye ya, kpîdî kpaapîkpaapî dmi yi mbwo yidoo ya, tupwó yi p:uu dêpwo ya. ¹⁵ Yoo dyêêdî dono yi vyee u l:êê dîy:o taa népwi ngmê u kwo ngma a pwii wo. Nkichi pee kiyé ngê adî vyee dé. Yoo dono wain kîgha mtyé ntee tpile ngê wa pyódu té, adî vyilêvyilê dé, yi wêê adî pyuwuwopywuwo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi dpodomby:e ye nod:e wo. * ¹⁶ U pi u kpîdî p:uu doo ya, kpâlî kn:ââ dê yi p:uu myedoo ya, apê, King yintómu yi King, Lémi yintómu yi Lémi. *

¹⁷ Yi ngwo enjel m:uu nî módu, kââdî mbêmê doo kwo. Wââ ntee nméni, n:ii knî yi lama tpile tp:oo ntóó pîpî a tóó, dpodomby:e ye mbwolo, yepê, A pwiyé dmyeno. Yepê, Chóó Lémi ngê kmaapî ndîi nmyi l:êê dîy:o ngmêwunê

pwapî. ¹⁸ Yepê, Pi dyêêdî yintómu yi ntóó dmi dpî ma tóó. Yepê, King yoo, kada pini yoo, lede yoo yi k:ii, l:êê têdê a pwopwo té, yi ntóó dmi dpî ma tóó. Yepê, Hósi dé, yi tpiipi yoo yi ntóó dmi dpî ma tóó, pi dyêêdî yintómu, wop dpodo pyu yoo, ndapî p:uu dpodo pyu yoo, yélini yi pi dmi ndîi dé ó têdê dé, yintómu yi ntóó dmi dpî ma tóó.

¹⁹ Yi ngwo tpile tp:oo dono nî módu, dyámê mbêmê king yoo, yi lede yoo yintómu yi k:ii, p:uu dnye ya. U yi y:e doo kwo, Pini n:ii hósi kpaapîkpaapî pyipwo a tóó, u lede yoo yi k:ii, nmî vya té.

* ²⁰ Ngménê dêê dniye, p:ee vya tumo, tpile tp:oo dono mgîmî ngópu, u komo kapî pyu mye mgîmî ngópu, n:ii ngê mbwudu yilî u pi mbêmê mwiyé dpîmo a chapî dé. (Yi mbwudu chapî mbêmê yoo dono mwiyé a dóó too, tpile tp:oo u l:ii yi p:uu u ngwo a t:ee ngópu, u yâpwo tpile ka myednyimo a ngêpê.) Yi tpile tp:oo dono, u komo kapî pyu u k:ii, mgîmî dumo, yi ghê dê dpîmo ya, ndiya u ngwo d:ii dumo. Mwáali dyuu d:ud:umbiy:e kîkîi ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê dpîmo mgînî vyîmî. *

²¹ Pini n:ii hósi kpaapîkpaapî pyipwo doo ya, yi tpódu yi lede yoo vya too. Taa n:ii u kwo doo kwo, u ngwo vya too. Wââ ntee nméni knî

* **19:12:** Tpyuu 1:14 * **19:13:** Njon 1:1,14 * **19:15:** Tpyuu 1:16 * **19:16:**

Tpyuu 17:14 * **19:19:** Psalm 2:2 * **19:20:** Tpyuu 13:11-17; 20:10 * **19:21:**

Tpyuu 19:17-18

y:oo yi ntóó dmi ma tumo,
d:ud:umbiy:e pile dniye. *

20

*Yesu ngê u yoo u ngwo a
y:enê*

¹ Enjel ngménî módu, mbóó p:uu a ndê wo. Mgí k:oo mbwa kené u kii kumu doo tpyé, puwóma té ndíî kumu my:oodoo tpyé. * ² Tópukada n:ii mw:ee ngê wunê doo a ya, u pi Setan, mye Dono u Kn:ââ, yi enjel ngê yi tópukada mgímî ngê, puwóma té ngê kudu ngê. M:ââ yono yono y:a yinté kudu ngmê ngê adî ya. * ³ Yi enjel ngê mgî k:oo dyîngô, kené u kwo kuwo ngê, kii yi pe ngê, chââ u l:ii kené p:uu mye t:ângô, apê, Yoo dyêêdî yintómu daamuwa dóó té, u dî m:ââ yono yono y:a mbwa k:oo wa ma. Apê, U kuwó dini ghi ngê amê pwii, daa ndíî la ghi tp:oo kuwa adî m:ii.

⁴ Yi ngwo yoo ngménî módu, pi knî y:oo n:ii dé a vya tumo, mu kópu u dîy:o Yesu daa mb:ii ngópu, nmî Mî u kópu pi knî ye dnyimo a tpapê. Yi yéli y:oo tpile tp:oo dono dêdnya a chââchââ, u yâpwo tpile ka myedêdnya a ngêpê. Yi tpile tp:oo u l:ii yi kêpa dêpwo ya, yi kélê myedêpwo ya. Yi kópu u l:êê dîy:o mgidî u yoo knî y:oo vya tumo, ngménê yi ghê dmi dé Yesu Kédisu ka lee dniye, u che p:ââ pee ngê pyódu too, yi ya têdê dmi knî yi mbémê dnye ya, Yesu

u k:ii yoo dnye y:enê dé, u dî yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu. * ⁵ Yi pyidepyide, mwiymiyé pyidepyide. (Wo yéli n:ii pw:oo dniye, yi ghê dmi mèdaa kele, u dî yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu.) ⁶ Yélini mwiymiyé wunê pyidepyide nyédi, Chóó Lémi u nuu u yoo, w:aa dpo pyw:ee ngmê. Pwopwo myomoni ngê mèdaawa dyênen té, ngménê Chóó Lémi Mupwo yi kada adnyin:aa kwo, adnyi chaa kigha dê, kélî pini ngê adnyi ya, Yesu Kédisu u k:ii yoo amyednyi y:enê dé, u dî yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu. *

*Nmî Lémi ngê Setan u ngwo
wa kpada*

⁷ Dini ghi n:ii ngê yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu, Setan mbwa k:oo wa pwii, ⁸ dyámê wope wope wa lê, yoo dyêêdî yi lí wa dóó, u pee wa kaa té. Yoo miyó ngê wa pyódu, ngmê u pi Nkok, woni u pi Mankok. Setan ngê l:êê u l:êê dîy:o nipi wa a danê té, têdê tii ntee mye yinté. ⁹ Yi yéli yi ngwo nî módu, dyámê wope wope a ndê dniye, nmî Mî u yoo téli k:oo kaa ngópu, u yi y:e doo kwo, Nmî vya té. Kwéli dnye ya, nmî Mî u nuu u p:aa. Ngménê yoo dono dêê dniye, ndyuw:e mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi yéli d:ud:umbiy:e dyênen too. ¹⁰ N:ii ngê a dóó too, Setan,

* **20:1:** Tpyuu 9:1 * **20:2:** Mát 12:29; Mak 3:27 * **20:4:** 1 Kódin 6:2; Tpyuu 6:9; 13:16-17; Dan 7:27 * **20:6:** Tpyuu 2:11; 1 Pita 2:9

nmî Lémi ngê mgîmî ngê, ndiya dyîngô. Mwáali dyuu d:ud:umbiy:e kûkîi ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê doo mgînî vyîmî. Tpile tp:oo dono, u komo kapî pyu u k:ii, yi pyile knî y:i nipi dnye mgînî vyîmî. W:êenî mgîdî vy:o y:i adnyi mgînî vyîmî, chedê ngê daawa pyódu.

Pi yintómu yi kóté kîgha

¹¹ Yi ngwo nmî Mî nî módu, u ya têdê kpaapîkpaapî mbêmê tââ doo ya. Mbóó dyámê mbêpê knopwo, mye y:aa knopwo. ¹² Myenté yélini pw:oo dniye, my:aa m:uu too, woni yi pi dmi ndîi dé, woni yi pi dmi têdê dé, nmî Mî u kada dnye kwo. Yi puku dmi pywálî too. Kópuni mwiyé a d:uu tumo, yi pi dmi yi puku dmi yedê dnye ya. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê kóté kalê too. Puku dmi m:uu mye pywálî ngê. N:ii knî y:oo ghê kamî a pyw:ee ngópu, yi pi dmi yi puku yedê doo ya. * ¹³ Yélini kóté kalê too, woni nt:ee mwiyé a pw:oo dniye, woni dyámê mbêmê mwiyé a pw:oo dniye. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o yintómu kóté kalê too. * ¹⁴ Pwopwo ndiya kéé ngê, kmêna mbwee kwéli dnye ya, yi kélî ghi ndê ngê mye ndîi. Yi ndyuw:e u pi pwopwo myomo. * ¹⁵ Ghê kamî u yoo yi puku yedê,

yélini yi pi dmi yi dêdnye ya, ndiya mye kéké too. *

21

Mbóó dyámê kamî dê yi danêmbum

¹ U kuwó dini ghi ngê mbóó dyámê kamî dê nî m:uu doo. Mwiyéni dê y:aa knopwo, ntii mye y:aa wo. * ² Yi ngwo nmî Mî u p:aa Njedusalem kamî nî módu, mbóó p:uu u kwo a ndê wo. Kwodo ngê yéyéé u kpîdî u mbwo ntee dpî t:oo, u moo k:ii u ngwo dpî yéé knî, yi p:aani yinté l:âmo ngmê ngê doo ya. * ³ Nmî Mî kwéli doo ya, pi ngmê u dnye ndîi y:i ngménî nyongo, apê, Chóó Lémi ala ngwo u yoo knî yi vy:o a kwo, u k:ii nipi adnyi ya. Apê, Chóó u yoo ngê adnyi ya, yi Yápwo ngê amyaa ya. ⁴ Apê, Yi ngemi pwo dmi yi ngîma wa pyi té. Apê, Mêdaadnyi pwopwo, mêdaadnyi mbê, mêdaadnyi yii, mêdaadnyi wélîlî mgînî vyîmî. Apê, Yi kópu mbwee dé chedê ngê kédê pyaa dmi. *

⁵ Yi ngwo nmî Mî ngê apê, Tpile yîlî yintómu kamî ngê n:aa pyépi té. Myenté a ka pê, Ala kópu dyuu d:êê ngi, mu kópu u dîy:o ndê kópu dyuu, ndêndê ngê daawa têda dmi. ⁶ A ka pê, Dye ghi mbwee machedê. A ka pê, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. A ka pê, Pini n:ii adî mbwaambwaa,

* **20:12:** Dan 7:9-10; Mát 25:31-46; Tpyuu 20:5; 13:8; 2 Kódin 5:10; Dpodo 17:31

* **20:13:** Lóma 2:6; 1 Pita 1:17; Tpyuu 22:12 * **20:14:** 1 Kódin 15:24-26,54-55

* **20:15:** Mát 25:41 * **21:1:** 2 Pita 3:13 * **21:2:** Hipîlu 11:16; Tpyuu 3:12

* **21:4:** Tpyuu 7:17; 1 Kódin 15:24-26

mbwaa u kwo wanî y:oo, a ka daawa pwila. A ka pê, Yi mbwáani dpuwo nuu k:oo wunê mbêpê, u nt:u, ghê kamî. *
⁷ A ka pê, N:ii dono p:uu adî l:êê, mbodo mudu y:i wa yââ, yi mbwáani vylo ayi ndanî. A ka pê, Yi pini u Yâpwo ngê anî ya, a tp:ee ngê wanî pyôdu. *
⁸ A ka pê, Ngménê yélini adnyi nkîngê, ye Yesu ayi mb:ii ngmê, u nkwo anî mb:ii té. A ka pê, Daa kélîmî pyu yoo, yoo tupwótupwó dé, pi vyee pyu yoo, pyââ ti pyu yoo, mâtâ ti módo yoo, nkwepi yoo, mbwee ka ngêpê pyu yoo, k:omodanê pyu yoo yintómu, a ka pê, yi yéli pwopwo myomoni ngê wa nt:ââ té, ndiya adnyin:aa mgînî vyîmî.

Njedusalem kamî u kópu dyuu

⁹ Enjel a ka ngma a loo, n:ii ngê kpadakpada u mbwaa kuu mwiyé ngmêdoo tpyé. A ka pê, A p:uu káali. A ka pê, Sipi tp:oo u kpâm nga nînê kêmakêma. * ¹⁰ Yi ngwo nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê yi enjel ngê mbu ndîi ngmê mbêmê km:êê noo. Nmî Mî u p:aa Njedusalem y:i a ka a kême ngê. Nmî Mî ka mbóó p:uu a ndê wo, doo a wupwo. ¹¹ Yi p:aani kââyikuu ntee tpile yedoo ya, nmî Mî u wuu ndîi y:i doo dnyednye. ¹² Chêepî mbwa ndîi ngê yina ngmê, tââ u dî chono dêpwo ya. Koko têdê y:a mê miyó doo ya, enjel y:a mê miyó knî y:oo dnye t:âât:ââ dé. Yi koko

têdê dmi yi pwo Yisîlîli tpémi yi dyêêdî y:a mê miyó yi pi dmi doo ya. ¹³ Yi p:aani u koko têdê dmi pyile pyile doo ya, wope pyile, wope pyile, amêpe pyile, mwada pee pyile. ¹⁴ Koko têdê y:a mê miyó yi maknopwo chêepî ndîi y:a mê miyó doo kwo. Sipi tp:oo u dyépi y:a mê miyó knî yi pi dmi yi p:uu doo ya.

¹⁵⁻¹⁶ Enjel n:ii a ka doo danêmbum, kiyé kumu ngmêdoo tpyé, nkól ngê l:âmo ngmê. Yi kiyé ngê yi p:aani u mti a ngópu, chêepî mbwa u mti a ngópu, koko têdê dmi yi mti dmi myedê ngópu. Yi p:aani chêepî mbwa wope wope wondy:ââ wondy:ââ dé, d:ud:umbiy:e daadî mu ló wee ó! Tââ mye yindy:ââ, my:oo yono yono y:a mê podo yono y:a. (2,400 km.)

¹⁷ Chêepî mbwa u ntumuntumu u mti kóó mêtê ngê myedê ngópu, yono y:a mê podo y:a mê páádi. (144) Pi kóó ndy:ââ, yi enjel kóó mye yindy:ââ. ¹⁸ Yi p:aani nkól ngê l:âmo ngmê, kââyikuu ntee tpile yedoo ya. Chêepî mbwa mye kââyikuu ntee tpile, u pi njasîpê, myedoo a wuu mbele. ¹⁹ Chêepî mbwa u maknopwo chêepîni dnye ya, kpîlê ngmê dé. Chêepî pee n:ii k:uuchêm mb:aamb:aa dé, yi p:uu knî ngmêdoo ya. Ngmê kââyikuu ntee tpile yedoo ya, u pi njasîpê, myomoni u pi sápaiya, pyoloni u pi ákêtfi, podoni u pi emidîl,

* **21:6:** Tpyuu 1:8; 22:13,17; Is 55:1; Njon 7:37 * **21:7:** Lóma 8:14-17 * **21:9:** Tpyuu 15:1; 21:2; Epeso 5:27

20 limoni u pi oniks, wononi u pi kaniliyêñ, piini k:ii chii yââ, u pi kîdaisîlaitî, woloni u pi mbedîl, tówoni u pi tópas, yononi u pi kâlsedoni, mêm ngmêni u pi têêkwoys, mêm myomoni u pi amítîs. Yintómu k:uuchêm mb:aamb:aa dé, dnya a wuu mbele. ²¹ Keñe y:a mêm miyó knî kêmê pee pââ ndîñ ngê l:âmo ngmê dé, keñe ngmê, kêmê pee pââ ndîñ ngmê. Yi p:aani kââ puu ghê nkôl ngê l:âmo ngmê dé, mye kââyikuu ntee tpile yedoo ya.

²² Chóó Lémi u yâpwo ngomo y:i dîpî módu, mu kópu u dîy:o p:aani pee p:aani pee yintómu yâpwo ghi dé. Nmî Lémi Chóó Lémi, pini n:ii u wêdêwêdê ndîñ, sipi tp:oo k:ii, yi p:aani wope wope a tóó mo. ²³ Yi p:aani kââdî daa pil:apil:a, d:ââ myedaa pil:apil:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî u wuu ndîñ y:i a dnyednye, sipi tp:oo yi p:aani u lam ntee tpile ngê a kwo. * ²⁴ Dyámê mbêmê pi yintómu yi p:aani u wuu adnyi paa, king yoo y:i wa lee dmi, nmî Mî wa châpu ngmê, kwowo, Dp:oo king yoo, nyi mu ngmidi king ndêndê. ²⁵ Yi p:aani u keñe y:a mêm miyó knî dye ghi yintómu adnyi kweñe, daawa kuwo t:oo, mu kópu u dîy:o mgidî daada a ghayghay, dye ghi yintómu w:êêñi adnyi ya. ²⁶ Dyámê wope wope yoo wa a ndê dmi, nmî Mî adnyin:aa chââchââ, amyednyi chaa kîgha. ²⁷ Tpileni Chóó Lémi

ka tupwótupwó dé, yi p:aani daangmêwa kee. Pi dono yoo, k:omodanê pyu yoo, yi p:aani myedaangmêwa kee. Ghê kamî u yoo yi puku yedê, yélini yi pi dmi sipi tp:oo ngê y:i a d:êê too, vyîlo yi yéli yi p:aani ayi kee dmi. Kn:aa pini daangmêwa kee. *

22

¹ Mbwááni n:ii u nt:u, ghê kamî, yi enjel ngê a ka myedê kême ngê. Nmî Mî sipi tp:oo k:ii kwéli a tóó mo, yi mbwááni y:i wunê mbêpê, myewunê wuu mbele. * ² Yi p:aani nuknînuknî p:uu wunê mbêpê. Yini n:ii u nt:u ghê kamî, yi mbwááni nkîgh:ê wope wope a wee. Yi yini knî d:ââ yintómu knî yi k:oo a dââ nyédi. M:ââ k:oo y:a mêm myontómu dpî da dmi. Yi p:aani tpémi y:oo kîgha a pîpî tumo, u l:êê dîy:o yi ghê kamî chedê ngê daawa pyódu. Pi dyêédî yintómu knî yi vy:o yélini y:i wa lee dmi, yi yini yââ wa a ngî t:oo, yi chóóchóó adnyi pyipyi dé. ³ Tpileni daa Chóó Lémi u nuu u tpile dé, yi p:aani daangmêwa kee. Nmî Mî, sipi tp:oo k:ii, yi p:aani adpî ya, yi dpodo pyu yoo y:i adpî y:enê dé, nmî Mî u nkwo adnyi chaa kîgha. * ⁴ U pi yi kêpa adî ya, kwôdo ng:oo dmi wa m:uu ngmê. * ⁵ Yi ngwo mgidî daadî ya, lam daadnyi kwo, kââdî mêdaadî pil:apil:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî Chóó

* ^{21:23:} Is 60:19-20; Tpyuu 22:5 * ^{21:27:} 1 Kódin 6:9-10; Tpyuu 3:5; 13:8

* ^{22:1:} Gen 2:9 * ^{22:3:} Tpyuu 7:15 * ^{22:4:} Mát 5:8; Tpyuu 14:1

Lémi vyîlo ayi pil:apil:a. Nmî Mî k:ii king ngê adnyi ya, chedê ngê daawa pyódu. *

Yesu u diyédiyé u kópu dyuu

⁶ Enjel ngê a ka pê, Kópuni chi ny:ee té, ndê kópu dyuu, daawa têda dmi. A ka pê, Nmî Lémi Chóó Lémi, pini n:ii ngê komo kapî pyu knî ye u Ghê Dmi a y:ângó, yi pini ngê nga atédê dy:ââ nê, mu kópu u dîy:o kópuni daa kêmakêma a pyodopyodo té, u dpodo pyu yoo yi lama pîdny:oo ya. ⁷ A ka pê, Yesu Kédisu u kópu dyuu nyeni. Apu, Daa kêmakêma nînê pwiyé knî.

Ala puku yedê nmî Lémi u kópu dyuu ye kwo, daa pi ngmê u kópu dyuu. N:ii knî y:oo adnyi nyêmî dé, yi gha vy:o adnyi yiyé dé, w:aa wa a pyw:ee ngmê. *

⁸ Nê Njon. Ala kópu dyuu a chôó nî módu, a chôó my:aa nyongo. Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî nî m:uu too, my:aa ny:ee too, yi ngwo enjel n:ii ngê a ka a kême too, yu dmyeno kwodokwodombiy:e k:ame nî ghê wo, ⁹ ngmênê a ka pê, Apuu! A ka pê, Nangê châpu nê. A ka pê, Nîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii Chóó Lémi u komo nmye kapî ngópu, Chóó Lémi p:uu ntee nmye dpodo té, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê, Yélini y:oo ye kópu dyuu adnyi chââchââ, Chóó Lémi p:uu ntee adnyi dpodo, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê, Nangê châpu nê, Chóó

Lémi p:ee vyîlo yu châpu ngi. ¹⁰ A ka pê, Nmî Lémi u kópu dyuu n:ii ye puku yedê chi d:êê té, nangê mgîmî té. A ka pê, Ye puku dmi pi knî ye nangê kwódu, mu kópu u dîy:o kópuni yi pi dmi y:i a pyede, daa kêmakêma a pyodopyodo té. ¹¹ A ka pê, Yélini dono, mîdny:oo dono. A ka pê, Yélini nmî Lémi ka tupwótupwó dé, tupwótupwó ngê dny:oo ya. A ka pê, Yélini mb:aamb:aa dé, kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. A ka pê, Yélini nmî Lémi u nuu u yoo, u nuu u yoo ngê dny:oo kwo.

¹² Enjel ngê a ka pê, Yesu Kédisu u kópu dyuu nyeni. Apu,

Daa kêmakêma nînê pwiyé knî.

Apu, Pi yintómu knî ye yi pywuu dmi anê níuw:o, kópuni a d:uud:uu tumo, ye an:uu pwila té. *

¹³ Apu, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. *

¹⁴ Apu, N:ii knî y:oo yi kpîdî dmi a ghêê tumo, w:aa ndîî wa a pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o u ntââ ngê wa pyaa dmi, p:aa mb:aa wa lee dmi, koko têdê wamî kee dmi, ghê kamî u yi kîgha ad-nyin:aa pîpî dé. *

¹⁵ Apu, Ngmênê w:ââ ntee yéli yi p:aani daawa nî dmi.

Apu, Nkwépi yoo,

* 22:5: Tpyuu 21:23,25 * 22:7: Tpyuu 1:3 * 22:12: 2 Kódin 5:10 * 22:13:

pyââ ti pyu yoo, mââ ti
 módo yoo,
 pi vyee pyu yoo,
 mbwee ka ngêpê pyu yoo,
 yi yéli yintómu yi p:aani
 daawa nî dmi.
 Apu, Yélini a k:omodanê
 nyédi
 ó k:omodanê yi nuu u kópu
 ngê a tóó,
 yi p:aani myedaawa nî dmi.
 *

¹⁶ Yi ngwo nmî Lémi u dnye
 nî nyongo, a ka pê, Nê Yesu. A
 ka pê, A enjel ñga kîd:a dy:ââ,
 mu kópu u dîy:o a yoo yintómu
 knî yi k:ii yi kópu yilî nmyi
 lama pîchoo ya. A ka pê, Nê
 Dépidi ntee pini, u tii nedê nê
 chópu. A ka pê, Nê mywe, a
 wuu ndîi. *

¹⁷ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
 Yesu ka kópu, A pwiyé. Sipi
 tp:oo u yémî p:uu ngê kópu, A
 pwiyé. N:ii knî y:oo ala kópu
 dyuu wa ny:ee ngmê, ala kópu
 dny:oo tpapê, A pwiyé.

N:ii adî mbwaambwaa,
 dpo pwiyé we. Mbwááni n:ii
 u nt:u ghê kamî, n:ii ngê u yi
 adî kwo, Nî nda, yi pini ngê
 choo ndanî, u pywuu daa tóó.
 *

U kuwókuwó kópu

¹⁸ Nê Njon. Kópuni dyuu ala
 puku yedê a kwo, nmî Lémi
 u kópu dyuu. Daa pi ngmê u
 kópu dyuu. Kópu ngmê p:uu
 nmyi ng:aa dmi nînê t:emî,
 p:uu dmyinê nuw:o. N:ii ngê
 chóó u kópu dyuu ala puku
 yedê m:uu wa d:êê, Chóó Lémi
 ngê u kpadakpada ndîi ngê
 wa pyódu. Kpadakpada u
 kópu dé n:ii ala puku yedê a
 pyede, Chóó Lémi ngê yintoo
 kpadakpada u kwo ayi y:oo. *

¹⁹ N:ii ngê ala puku yedê kópu
 woni knî wa a kuwo té, pi knî
 ye daawa vyi té, Chóó Lémi
 ngê yi pini wa a kuwo, kóó
 k:oo daawa kââ. P:aa mb:aa
 n:ii u pi ala puku yedê a tóó,
 yi daawa nî, ghê kamî u yi
 kîgha daamî ma. *

²⁰ N:ii ngê ala kópu dyuu a
 ka vyi too, a ka pê, Ndêndê
 ngê daa kêmakêma nînê pwiyé
 knî. Kwono, U p:o yila, a nuu
 u kópu yichi vyi. Kwono, Nmî
 Lémi Yesu, a pwiyé. *

²¹ A tîdê mbwó yoo, nmî
 Lémi Yesu ntênenê nmye choo a
 vyuwo.

Wu u dî.

* **22:15:** Tpyuu 21:27 * **22:16:** Lóma 1:3-4; Tpyuu 1:1 * **22:17:** Tpyuu
 21:6; Is 55:1 * **22:18:** Deut 4:2; Tpyuu 15:1 * **22:19:** Tpyuu 22:2 * **22:20:**
 Tpyuu 3:11; 1 Kódin 16:22